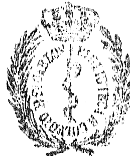
Gratarolus (Guilielmus)

VERÆ ALCHEMIÆ

ARTIS'QVE METALLICAE, CITRA AENIGMATA, DOCTRINA, CERTVS'QVE MOdus, scriptis tum nouis tum ueteribus nunc primùm & fideliter maiori ex parte editis, comprehensus: quorum elenchum à Præfatione reperies.

Habes, amice Lector, admiranda utilißimaq; multa, quæ hactenus occultata, & ueluti sepulta iacuerunt: quorum editionis rationem in Præfatione ad philosophos Chemistas paucis intelliges.

BASILEAE.
M. D. LXI.

Toxites.

ILLVSTRISSIMO COMITI AC DOMINO, DOMINO FERDINANDO COMITI IN ORtenburg, *Baroni in Freyenstain & Karlspach, Domino in Reicurt & Lill, Rom. Cæsareæ Maiestatis, &c. Consiliario, Domino suo gratiosissimo & obseruandissimo Gulielmus Gratarolus Medicus & Philosophus S. D. P.*

CVM iam plures annos, generosissime Comes, in Italia & Germania neq; laboribus neq; sumptui parcens, ut Physices, ac potissimum rei Medicę, integram pro uirili cognitionem assequerer, inter alia, multorum ueterum ac recentiorum nō uulgata neq; uulgaria scripta conquisierim, contulerim, à tineisq; & scribarum erroribus uendicarim, quo citra ullam ambiguitatē possent aliquādo multis prodesse: id ut tandem fieret, iampridem cœpi nonnulla, typographis mediantibus, in lucem dare. Nunc erat præ manibus non exiguum, nec fortasse ulli ea in facultate postponendum uolumē, ex uarijs doctorum hominum & expertorum scriptis, de secretiori Physices parte, non sine iudicio à me concinnatum: quod quum doctis aliquibus & amicis uiris ostendissem aut indicassem, eorum hortatu & propria mea cōscientia sum impulsus, ut antequā ad aliam uitam à Domino Deo uocer, quæ possum emittam: ne (quod facilè fieret) me hac mortali uita functo, labores isti perpetuò delitescerent in alicuius auari ac inuidi manibus, aut perderentur. Cæterùm, cogitanti mihi pro uetusto ac recepto more, cui patrono ac heroi hæc hactenus secretissima scripta nuncuparem ac consecrarem, profectò non alius (ex his quos hactenus noui) magis arrisit, quàm tua illustriss. Dominatio. Nam quum superiori iam elapso biennio Augustæ essem, nō solùm ex aliquorum fida relatione, sed ipse coràm noui aliqua ex parte uariam Illustrissimæ T. D. eruditionem, & non solùm præcipuarū linguarum integram cognitionem, sed etiam rerum naturalium & utilium experientiam, & iudicium non uulgare: mirabar ego assidens (pro tuæ Illustriss. D. benignitate ac mansuetudine) suæ mensæ, serenam admodū faciem, & caput regio diademate dignū, ingenij promptitudinem, moderationem, quamq; doctè ornatissimorum conuiuarum colloquijs responderet: ut iure merito sapientissima Cæsarea Maiestas talem uirū & heroa sibi à consilijs ut esset, uoluerit. Omitto, ne longior sim, loqui de fortunæ bonis paternis, auitis & proauitis, quibus præ multis alijs summus Deus luculentissimè tuam illustriss. D. ornauit, quibus, inquam, in suæ nobilissimæ familiæ & honestæ aulæ sustentationem, in ipsius Dei patris ac Domini nostri IESV CHRISTI honorem, & proximi, precipuè piorum & studiosorum commodum, uteretur, ueluti Dei optimi œconomus. Possem

ac deberem laudum tuarum aliquam partem describere, nisi uererer apud ignaros adulatoris nomen incurrere: à quo quantum alienus semper fuerim, sciunt omnes qui me norunt. Adhæc, mea cõuersatio ferè semper fuit non in Rhetorum & Oratorum, sed in Physicorum ac Medicorum scholis, libris, & exercitijs. Humillimè igitur supplico illustrissimæ D. T. ut animi mei erga se amorem ac candorẽ suscipiat, non minus quàm egregium Opus istud sibi dedicatũ: non idcirco quia putem illustiss. D. T. illo indigere, quãuis eo possit aliquando delectari, ac iuuari: sed ut sub celeberrimi sui nominis clypeo exiens, possit multis prodesse: de qua re quia in sequenti ad Lectores præfatione dicam, non ulterius illust. D. T. detinebo. Faxit autem omnipotens & optimus Deus, ut tandem uel illust. D. T. uel illi nõ dissimilem honestum Mecœnatem reperiam, quo possim aliquãdo caput exerere, & multis mortalibus uarijs modis, si quis alius, Dei gratia, prodesse. Dominus Deus & pater cælestis in CHRISTO filio illustrissimam Dominationem tuam suis donis augeat & tueatur: Amen. Basileæ, Calend. Martij, M. D. LXI.

SECRE-

SECRETIORIS PHYSICAE STVDIOSIS OMNIBVS,
eruditisq; ac pijs Alchemistis, gratiam & patientiæ prouentum à Deo patre optimo per
IESVM CHRISTVM *precatur Gulielmus Gratarolus*
Bergomas, Physimedicus.

QVoniã non modò ex sapientissimi Solomonis sententia, Thesauri absconditi nulla est utilitas: uerumetiam bonorum hominum consensu, rerum in se bonarum scientia, non premenda, sed per manus tradenda est. Quum scirem uerò iuxta doctissimi Galeni uerba, eos qui præclaros imitari student, non solere ea in medium adducere quæ notissima sunt, sed quæ paucis nota: uolui, Lectores charissimi, nullius momi dentem reformidans, optima quædam & uetusta abstrusioris Physicę & secretioris artis scripta, typis antea non uulgata, sincerè & integrè, ut ad me Dei uoluntate peruenerunt, longè tamen correctiora, uobis communia facere: quo tandem certum uiæ ducem, & ænigmatum enodationem haberetis. Neq; enim sum nescius quot & quales hactenus, quos uidere licuerit, editi sint in hac secreta facultate libri. quorũ, etsi quidam satis in se boni sint, licet obscuri, aliqui tamen malè cohærentes centones sunt, aut fragmentosi: nonnulli tam breues, uel ænigmatibus ac parabolis pleni, ut Oedipo sit opus, quo intelligantur: quos nominatim perstringere nunc meum non est. His manuscriptis adiecimus Arnaldi Villanouani, summi ea in arte uiri, scripta lõgè correctiora quàm quæ antea impressa: præsertim illud Perfecti magisterij opusculum, quod Lumen luminum, & flos florum nominatur: quod equidẽ ex antiquo exemplari manuscripto ita emendatum est, ut uulgatis multo clarius ac certius sit. Neque cuiquam labori peperci, ut, quantum fieri per me potuit, omnia huius artis studiosis peruia forent. Porrò mihi aliquis, animum meum ex communi philautia metiens, obijciet, Si quid boni & certi in his scriptis habeam, unde ditescendi sit spes, non credere se ut in publicum dem. Certè (ut paucis respondeam) nisi mundo stultus essem propter Christum, neq; hoc, neq; (pro mea tenuitate) non minima quædam alia fecissem. Sed uerò alia etiam subest causa, cur alijs, quæ secretò quidam sibijpsi seruant, ego libenter protrudam: neq; enim uni dat cuncta Deus, qui eam mihi, pro paterna eius prouidentia, crucem dedit, ut tum aliàs, tum præsertim iam annos decẽ & amplius, nescio quo alio fato, nisi ueritatis ergò, impeditus sim ac uexatus ab hypocritarũ, æmulorum, antichristianorũq; malitia, inuidia, superbia, auaritia, multorumq; aliorum (pręsertim aliquot potentium) ingratitudine: ita ut uix per uocationem meam rei familiari mediocriter consulere, nedum negotiosam & perdifficilem hanc artem cõmodè tractare, ualuerim. quo factũ est, ut hactenus potentia quidem, nõ adeò longinqua, diues, actu autem, ferè pauper fuerim. Idcirco ne diutius quod alios mortales iuuare certò potest, apud me otiosè latêret, in lucẽ pleraq; dedi: neq; despero quin aliquando futurũ sit, ut bonus ac uerè Christianus aliquis à Deo fiat, qui, cum illi hæc diuinæ artis scripta profuerint, quæ ipsi per artem typographicam communicaui, me quoq; si non portiunculæ lapidis illius philosophorum, saltem frusti auri uel argenti participem faciat, aliorumq; ingratitudinem corrigat. Cæterùm non est quòd aliquis huiusce doctrinæ filius ægrè ferat, hæc etiam prauis & auaris hominibus cõmunicata esse: cum fieri uix possit, ut nisi quis uerè pius sit, & scientiæ huius alumnus, optimum hac in re finem assequatur. imò ex his libellis nõ pauci suos errores ac deuia cognoscentes, bonas horas ac sumptus melius collocabunt: nisi inani suarum quarundam receptarum (ut uocant) spe occæcati, amplius stultescere uelint, & sua perdere. Alij titulotenus librorum studiosi, lecto titulo, librum reijcient non sine sannis ac dicterijs: ea enim est hoc tempore librorum omnis ferè generis copia, ut etiam optimarum rerum satietas homines capiat, aut saltem libros emere, ac ijs studere negligant. Ita fit, ut soli doctè philoponi & Deo amati, fructum immensum hinc capiant & proferant. Sunt autem hoc in nostro uolumine tot rerum naturalium & artium cognitiones, quæ mineralia ferè omnia & lapides, gemmas, crystallum ac uitrum spectant, ut non pauci multa quæ arrideant & prosint inuenturi sint: de quibus amplius dicere desino, cum res præstò sit. Neque ego nunc in subsannatores ueræ χημείας apologiam texam, cum ne sophisticam potius (ad quam potissimùm eorum tendunt obiecta) tueri uelle uidear, tum quoniam præfatio doctissimi cuiusdam uiri in Geberum ante annos decem edita, sub Chrysogoni nomine (quem Osiandrum fuisse non dubito) his egregiè respondeat: fusius autem ac ualidissimis argumentis Ianus Lacinius in Opere suo paucos ante annos edito: ut alios recentiores aut uetustiores omittam, qui huius profundæ artis studiosis facilè persuadeant. At uerò qui scire nequeunt, aut nolunt, nesciant: cui Deus fauere uult, faueat: quem toto corde precor, ut in ultimis hisce temporibus optatum exitum huius perdifficilis & ra-

rißimæ ſcientiæ aliquibus pijs uiris concedat, ut inde pauperes Eccleſiæ ſanctæ ſuæ iuuari
poſsint, in Dei patris & Domini noſtri IESV CHRISTI gloriam, in Eccleſiæ ſan-
ctæ catholicæ & Apoſtolicæ ædificationem, & confuſionem omnis Antichriſti ſuorumque
membrorum: in quos fines non ſolummodò ſcripta mea omnia & facultates, ſed uitam ip-
ſam, Dei gratia, dare paratus ſum. Bene ualete, mei etiam memores, neque uestris labori-
bus parcite: ſiquidem ſcitis, non fieri magna ſine magno labore, uel intenſiuo,
uel extenſiuo, uel utroque ſimul. Baſileæ, anno à Chriſto nato
M. D. L X I.

BREVIS

BREVIS CATALOGVS CONTENTORUM IN HOC UOLUMINE.

Ropriũ artis uocabulũ uero nomine à Grȩcis dicitur χημῖα, id est fusoria, eo quòd metalla & illis affinia, sales scilicet, alumina, & atramẽta, quȩ in igne fluũt, & i hac arte potissimũ tractantur, ἀπὸ τοῦ χέω, χῶ χήματα, id est fusilia dicuntur. Arabes autẽ (instar Ægyptiorum artẽ hanc callentes) hoc nomẽ à Græcis mutuati, suo more articulum præposuerũt, & Alchemiam dixerunt: alij barbarius, Alchimiam, Alcumisticam, uel Archimiam. Habet etiam hæc ars, ut reliquæ oẽs, sua quædã peculiaria uerba & uocabula, vulgo non satis nota: ut Aludel, Alembicus, Botus barbatus, Elixir, &c. quæ hoc priori libro, & alibi declarantur: partim abusiua quædã, ut imbibere pro irrigare, figere & fixare, pro efficere ne materia in igne corrumpatur, & euaporet: ac similia. Sed ob dictionis impuritatem, non sunt isti spernendi thesauri: ingeniosissimi enim illo æuo homines rerum insignem cognitionem scrutantes ex philosophiæ principijs ac experientijs eloquentiam minus curarunt: id quod in Auicenna, Rasi, cæterisq; Arabibus & Latinis eos sequutis, uidere licet. Archimia (inquit Panthæus Venetus) ab archos & mia Græcis particulis, quasi unitatis & unius ueri consilij princeps. Sed vulgaris Archimiæ maior est promissio, quàm operis executio. de illa, inquã, sophystica, in Ioannis 22. Papæ Extrauagante, sic habetur: Spondẽt quas non exhibent diuitias, pauperes Alchimistæ. Contra tales est pars seu lex consilij x. Venetorum 1488. 17. Septembris cum additione, ut uocant, incipitq;, Tollenda sunt de medio, &c. non autem contra Voarchadumiam, quȩ (inquit Panthȩus) Hebraicè significat aurum duarum rubearum, hoc est duarum cementationum perfectarum.

Vocabula multa ad artem pertinentia idem declarat charta 54. & inde, sui operis.

Cæterùm, fermentum apud Alchemistas dupliciter dici uidetur: unomodo ipse lapis ex suis elemẽtis compositus & completus, in comparatione ad metalla: alio modo & propriè, illud quod est perficiens lapidem & ipsum complens. & sicut se habet fermentum pastæ ad aliam pastam, sic fermentum primo modo ad metalla. Neq; fermentũ fieri potest ex imperfectis, nec uera transmutatio. Neq; generant res nisi sibi similia. Lapis philosophorum generatur à natura, ministrante arte, & diuina potentia uolente manifestare. Componitur autẽ lapis siue Elyxir ex sulphure, arsenico, & argento uiuo Philosophicis, extractis omnibus ab una sola petra seu terra metallica. Quæ uerò illa sit num ferri fex præsertim uiridis, aut ferrum, aut terra quædam alba, seu arg. uiuum & Sol & Luna, uel aliud, ex sequentibus probè lectis intelliges. Arnaldus inquit totum opus consistere in quatuor uerbis: ea sunt, Sulphur, dictum Mars & Marchasita: Arsenicum, dictum Magnesia: Sal prȩparatum, dictum Argentũ uiuũ: & Fumus albus, dictus Tutia. Ignorans naturæ principia, non adhæreat huic arti, quoniam potius erit appellandus Sophista, quàm Alchemista: nam qui principia ignorant, finẽ non inueniunt. Lapidem uocãt Alchymistæ omne illud quod non euaporat ab igne, & idẽ uocant corpus & substantiam: & lapis unicus est & solus, tam ad album quàm ad rubeũ, omnia metalla perficiens in aurum, ut tota clamat Alchemia. fusius quid sit, cùm alibi uidebis, tũ proximi libri capite 18. Modi uerò & ordo agendi Elyxir & lapidem, sunt, Calcinatio, sublimatio, descensio, solutio, destillatio, coagulatio, fixatio, & ceratio. Prȩparare autem, est superflua demere, & absentia supplere, sicq; notam in eis mittere perfectionem. his nõ indigẽt Sol & Luna, sed reliqua. Quæcunq; corpora tardè funduntur, citò coagulantur, & è conuerso. Quoties sublimabis aliquod corpus cũ cõmistione sublimati spiritus, toties lucraberis in proiectione mille partes. In spiritibus sunt corpora in potentia, & in corporibus sunt spiritus in potentia. Tantum facit forte agens in breui tempore, quantum debile agens in longo: & ars accelerat ac festinat opus naturæ. Ex his igitur, multoq; magis ex sequentibus, responsiones patebunt ad obiecta quorundam, qui generalibus quibusdam rationibus nitũtur secretam hanc autem conuellere, cum uel nihil ipsi tentare sint ausi, uel uulgare aliquid, et erroneum aggressi, spe frustrati sunt. Vanum, inquit Aristoteles, est omittere sensum propter rationes, cum experientia, teste Galeno, rerum sit magistra: quæ tamen suis etiam rationibus, tanquã altero pede, nititur. Porrò hæc scientia certior est (cum re ipsa nitatur) & paucioribus nota quàm Iudȩorum Cabala: neq; sua uetustate suisq;, post Deum, authoribus caret: quãuis aliquorum principum tyrannide & auaritia, artificumq; ignorãtia & impostura, pessum multoties ierit, uel adeò malè audierit, ut iã omnis generis homines pudeat in Chymistarum albo censeri. Et noui ego aliquos aliàs doctos, qui domi ac priuatim pro uiribus huic arti incumbunt, publicè autem uoce aut scripto, ne scilicet stulti mũdo uideantur, eam scommatibus, ac sannis uel apertis contumelijs, quantum in eis est, irrident ac uituperant. Sed abundet quisq; in sensu suo: modò etiam me huius practicæ scientiæ studiosis laboratoribus prodesse pro uiribus haud agrè ferant: utq; uice cotis fungar, acutum reddere quæ ferrũ ualet exors ipsa secandi. Sed iã in huius etiam cõmendationem legat & sequentia q. uelit.

Scimus

Scimus lapides esse qui metalla firma tingũt tinctura. Si enim Tutia æri bullienti sit iniecta, ex rubore in citrinitatẽ uertit: Auripigmentũ uerò in albedinẽ, licet aliquantulũ corrumpat: quã corruptionẽ meditari uitando, sapiẽtis est. Parũ etiã stanni multa æris frusta in albedinẽ mutat, licet nimiũ desiccet. Capilli uerò humani argentũ citrinant: cortex mali granati ferrũ congelat in chalybẽ: & hæc experientib. apparent. Si ergo ista sine subtilitate & cõmistione id operantur, nõ est dubiũ quin sit propinqua potẽtia, quę ea & istis melioratis & alijs cõmistis, perficiat. Ad hæc, nõ rarò experiẽtia ipsa rem esse possibilẽ & certã ostẽdit, licet qui faciãt, ijdẽ pro posse rem occultent. Atq; ut ex antiquis nõnihil adducã, auctor est Suidas, itẽ Orosius lib. 7. cap. 16. & Paulus Diaconus in uita Diocletiani Cæsaris, postq̃ Achillem Aegyptiorũ ducẽ octo menses in Alexandria Aegypti obsessum profligasset, eum omnes Chymicę artis libros diligẽti studio requisitos cõflagrasse, ne, reparatis opibus, Romanis repugnarẽt. Ita sanè χημία quæ metalla cruda aut adusta in meliora transformat, adeò nõ est ars noua, aut incerta, ut ignarũ uulgus putat. de cuius origine & utilitate uide etiã Præfationẽ Euonymi Philiatri in suum Thesaurũ. & sequentia quoq; satis testabuntur eius certitudinem.

De Chemia, uel Alchymia, sic scribit Robertus Constantinus *in suo* Nomenclatore *insignium Scriptorum Parisijs edito* 1555.

De hac arte, sicut & de Cabala diximus, qui aliquid memoriæ prodiderit, nullus antiquus author inuenitur, siue id inuidentia factũ sit, siue ignoratione. Non desunt tamen qui illud famosum apud poetas Iasonis χρυσόμαλλον δέρας, id est uellus aureũ, librum fuisse interpretẽtur in uellere, uel macrocolo conscriptũ, qui ipsam artẽ, id est auri argentiq; conficiendi rationẽ contineret. Fabulas interpretes utroq; trahũt: & licet unicuiq; pro animi arbitratu affingere. Quantũ ad me attinet, uerũ sit nécne, susq; deq; habeo. Certũ est historia tamen, & rerum gestarũ annalibus, Diocletianũ principem huiusce artis cõquisitos libros omnes curiosè, exussisse, διὰ τὰ νεωτερισθέντα Αἰγυπτίοις, πρὸς τὸ μὴ πλοῦτον ἐκείνοις ἐκ τῆς τοιαύτης προσγίνεσθαι τέχνης. Hoc artificium luxato uerbo, Alchymiam uocãt, uel Archymiã, quasi dicas ἀργύρου χημείαν: alij vocant χημείαν, uel χυμείαν, alij χρυσοποιίαν. Qui uerò de hac aliquid scripserunt, hi sunt:

Arnoldus de Villanoua.

Auicenna ad Assem Philosophum.

Blemidas περὶ χρυσοποιίας, liber Græcus, manuscriptus in regia Galliæ bibliotheca.

Geberus Arabs, cuius expositor Ioannes Braceschus Vrceanus.

Ioan. Augustinus Pantherus (uel Panthęus) scripsit Arsetheoriam transmutationum metallicarum cum Voarchadumia.

Isaac monachus scripsit ἀργύρου μέθοδον ὅπως δεῖ εὑρίσκειν τὰς πλευρὰς τῶν μὴ ῥητῶν, in regia Galliæ bibliotheca, manuscriptus, Græcè.

Morieni cuiusdam Alchymisticus liber circumfertur, non impressus.

Philippus Vlstadius edidit Cælum Philosophorum: qui tamen ad rem medicã spectat.

Raymundus Lullius scripsit (præter cætera multa) de Secretis naturæ, siue quinta essentia. Hunc ego inquirendo cõperio, apud Anglos re quidem uera præstitisse, quod suis libris pollicetur: & in arce Londini, iussu Regis probatissimũ aurum cõfecisse, mihiq; genus numi ostensum est, quod adhuc appellant Nobile Raymũdi, auri uidelicet puri, & obrizi, summęq; indicaturæ. Ipse in libro, quod Testamẽtum uocat, fatetur se hanc artem ex Arnoldo de Villanoua coæuo suo didicisse. Quẽ Ioan. And. in tit. de Crimine falsi attestatur, laminas aureas excudisse, quæ ex auro ex arrugia quæsito, aurifodinisq; extracto, bonitate nõ cederent. Scripserunt etiam alij multi de hac arte, quorum libri nondum impressi sunt: inter quos est Rosinus Philosophus, & Rogerius Bacho, cuius legi Alchymiæ speculum.

Zosimus author Græcus asseruatur in bibliotheca Regia: scripsit de Sacra arte, de Cõpositione aquarum ad χρυσοποιίαν, de instrumentis & caminis. Sunt & alij huius artis præceptores, ut Christianus, Heliodorus, Theophrastus, Archelaus, Pelagius, Ostanes, Olympiodorus, Democritus, Dioscurus, Synesius, & Stephanus, cuius est liber de Magna & sacra scientia. Omnes hi Græci sub nominibus antiquis, mihi tamen recentes uidentur. Est etiam liber Chymisticus, comitis Treuisini. Hactenus Robertus. Cæteros qui nosse cupit, legat in fine Geberi ultimò à Ioan. Petreo editi, uel Bernæ impressæ eius sumptu: item Euonymũ Philiatrum, Tigurinum: Ioannis Langij epistolam 53. & ultimum folium capitis 18. libri secundi de Abditis rerum causis Ioannis Fernelij, medici & philosophi doctissimi & præstantissimi: atq; alios recentiores, ut Ianum Lacinium nulli spernendum.

CHRYSORRHOAS, SIVE

DE ARTE CHYMICA DIALOGVS.

Chrysophilus. Theophrastus.

χρυσ.

Erpetuam illam ac cõmunem hominum miseriam deplorare nõ satis possum
quum uideam omnia ea, in quibus bonorum uix etiam umbræ uersantur, tam
esse difficilia ac intricata, ut nancisci illa nedum millesimus quisq; possit: nacta
tandem, tã celeri nos pede fugiant. At ea rursum, quæ cum atrocitate, pericu-
lis, omni deniq; malorum aceruo coniuncta sunt, ita nobis constanter immi-
neant, ut conspirasse in humanam perniciem iudicari possint. Momento enim pessum imus,
miseria, paupertate, infirmitate, doloribus obruimur: ut autem felices simus, ut ditemur, ut sa
nemur, multis annis opus est: ut non indigeamus, uix ullo seculo nobis contingit. Etenim
quantum res meas attinet, in ea planè conditione uersor. Nam cum à uitæ meæ quasi exor-
dio, nihil prius (quod fateri tamen palàm erubesco) in optatis habuerim, quàm ut admodũ
ditescerem: atq; ipsius auri sitis me totum corripuerit, absolutam tamen id consequendi me-
thodum, nondũ sum consequutus. Desperans licet uoti me futurũ compotem, extrema tamẽ
quæq; experiri lubet ipsamq; artem, quam Alchemisticã uulgus dicit, iam aliquandiu inter-
missam, fauente Mercurio, rursum aggrediar. Sed uideo obambulantem illic Theophrastũ
ab Hohenheim, hominem, si quẽ Germania unquã tulit, huius artis absolutum artificem, quẽ
si eam in sententiã perducere possum, ut mihi in hoc natatu adiumento sit, futurus sum pro-
culdubio hominũ felicissimus. Ipsum primò, magnificis promissis, post etiam minis aggre-
diar. Salue amicorum precipue ὦ Theophraste. Theophrastus. Saluus sis & tu ò lepidum ca-
put. Sed quid solus huc oberras? quid negotij est, quod ita anxiè tecũ obmurmuras? aspicie-
bam te iandudum, non sine magno risu, iactantem brachia & caput, micantem digitis, calci-
trantem pedibus. Bacchico te correptum furore existimabam. χρυσ. Non Bacchico ò bone,
sed Pluti enthusiasmate sum percitus. Theophrastus. Quid Plutum murmuras? nos Plutum
illum irrequietum prorsus dæmonem, ad Plutonis cancellos relegatum cupimus, & uitæ po-
tius tranquillæ dabimus operam. χρσ. Te quidẽ authore sperarem, me eam posse tranquil-
litatem consequi. Tua in manu mea salus est: qui si mihi adiumento esse uelis, effecturum me
id scio, ut breui simus ambo hominum primarij. Theo. Ego quidem ὦ Chrysophile, quantũ
in me est, omni meo consilio, & auxilio, (modò id cum manifesto meo periculo coniunctũ
nõ sit) adesse tibi non refragabor. Verũ quid rei sit, breuiter expone. χρυσ. Non dubito quin
ad aures tuas peruenerit, quantum ego non opum tantùm & pecuniarũ, sed (quod est pre-
ciosius) temporis iacturæ, circa eam scientiæ persuasionem, quã Chymicam eruditiores no-
minant, fecerim: pudetq; fateri, quod negare non possum, quàm ego à nequissimo illo homi
num genere, qui se Alchemistas & Philosophorũ discipulos scilicet, iactitant, sim miserè de-
lusus: quodq; est grauissimum, quantum ego meæ ualetudini, ob fœtidas fuligines, halitusq;
teterrimos, quos in cauernis Troglodytarum more delitescens, pertuli, nocuerim, quorum
omniũ iactura tam ingens est, ut etiã illa quæ inde cõmoda, re omni absoluta, colligi potuis-
sent, nullius momenti æstimanda sint. Theo. Ha ha hæ: dispeream, nisi ego, (quanuis rerũ
omnium essem inscius) idipsum subolui. Quum enim mense præterito, hortensem illam tuã
domunculam preterirem, tam fœdum quendã fumum, atq; atrum ex subterranea illa fornice
erumpentẽ animaduerti, ut Auernaleis ibi fauces esse crediderim: in quibus Canidia suis le-
muribus dapes decoxisset. Verùm ne sinistram de tua prudentia opinionem conciperẽ, ob-
stabant in primis tua authoritas, deinde quòd summo loco natus es: postea maturior ætas
coniuncta cum rerum experientia, postremò tot manifestissima exempla, quibus alieno saltẽ
periculo cautiorem te redditum nunquam dubitassem. Persuadere itaq; mihi non poteram,
te illis rebus quæ manifesto cum detrimento sunt coniuncta, multo minus scelestissimis sy-
cophantis, ac ipsius ueræ artis calumniatoribus, animũ potuisse aduertere. χρυσ. Ego uerò
cautus in hac re fui quantum debui. Verùm, næ ego intentatum relinquerẽ id, quod tot au-
thorum cõmuni calculo indubitatum redditur? presertim, quum omnia quę ad hoc negociũ
pertinent, à tam multis antiquis & recentoribus magni nominis Philosophis, diligentissimè
sint perscripta? postremò quum mihi nec ingeniũ, nec opes, nec ocium, alieæúe rei bene ge-
rendæ occasiones deessent. Sed quid de exemplis? quum tu solus, (quem finem huius artis
assecutum, obq; id omnes felicem prædicant) multorum mihi instar satisfacias. Qui si rebus
meis desolatis opem ferre, & meam classem in medijs undis cum procellis luctantem, in por-
tum deducere uelis, faciam ut statim intelligas quantum tibi ornamẽti, ex mea amicitia, au-

thoritate,

thoritate,potẽtia,immineat. Theo. Agnoſco crocodili lacrimas. Χρυσ. Quid dicebas? Theo. Dixi,me tuam agnoſcere beneuolentiam: attamẽ ex illo tuo ſer mone intelligo me, (quẽ tibi ad conſuiendum elegiſti,) hac in re minimè ſatisfacturum. Te nanq; poſſe fieri uoti compotem, ut uitæ atq; adeò animi trãquillitatem ex eo quod mente tua uerſas,nanciſci poſſis,tam eſt honeſtati,imò ipſi rationi conſentaneum,quàm ſi Veſtales Ithyphallica celebrent. Atq;,ut hæc ipſa luce clarius intelligas,efficiam: ſi de artis Chymicæ ui ac natura (quantum ad meã quidem cognitionem peruenit) quædam altius repetere liceat. Χρυσ. Id uerò iandudum expeto: refer. Theo. In primis exiſtimes oportet: Artem Chymicam, eſſe ſcientiarum omniũ ut ingenioſiſſimam,ſic humano generi maximè utilem,imò neceſſariam,ita ut (quemadmodum poſtea intelliges) non ſit indigna, ut totam aliquis circa eam ætatem inſumat: Ea tamẽ latius,quàm credebas, patet. Vniuerſam itaq;,tum eam quæ circa metalla,tum eam quæ circa metallica uerſatur, duplici conſtitutã differentia exiſtimabimus: Altera Phyſicis orta principijs: & ex ipſius ſympathiæ & antipathiæ rationibus emanans,ſumma cum laude & admiratione eſt coniuncta. Altera talis quidem eſſe uidetur. Videri itaq; quàm eſſe mauult, Ergo Sophiſtica eſt: Cuius euentus cum fallax ſit, à nemine ſapientum unquam, ab illis uerò, qui cum uulgo ſentiunt,ferè omnibus,recepta eſt. Prior illa,ex naturæ ſecretis (ut dixi) admirandos,pulcherrimos,ſalutares etiam,ne dicã diuinos effectus,ſolet proferre ex illa: quædam ab ingenioſis hominibus eruta ſunt atque inuenta,ſed ita uulgata,ut artes, amplius dici non mereantur. Quædam huius ſcientiæ uires,nondum quidem inuentæ: quæ maiori in numero eſſe creduntur. Et ſic arcana meritò nominanda ſunt. Tertiò: Quædam inuẽta quidem ſunt,ſed ea pauciſſimis atque ferè nemini (niſi cui ſummus naturæ moderator id demonſtrauit) tot ſeculis conſtiterunt. Ex quibus omnibus unum illud præcipuum, totius artis Chymicæ ſcopus, ac uera finis, miro certè artificio, altoq; ſilentio ſemper abſconditum: ut inter arcana illa,adhuc cõnumerari debeat. Quo factum eſt ut pleriq; hominum, id non eſſe in rerum natura,conſtanter magis quàm uerè, affirmare audeant. Ad hunc ſcopum pertingendũ, cum tot ingenia fruſtra laborauerint, toto (quod aiunt) aberrantes cælo, ut tamen aliquid egiſſe uulgo uideantur,humanæ ſapientiæ inhærentes,ad alteram illam quam Sophiſticã dixi,ut confugerent, conſultum eſſe duxerunt: atq; ſic aureo hamo (ut poſtea dicam) piſcati ſunt. Χρυσ. Expone hæc exactius. Neſcio enim,quæ inuenta huius artis,quæ nondum inuẽta dicas. Theo. Chymica inuenta (ut præcipua perſequar) ſunt partim circa metalla ipſa, partim circa metallica. Circa metalla hæc ferè poſſunt conſtitui. Quædam ex metallis permiſcere ſimul ut aliquid aliud eſſe appareant,exempla cuius ſatis ſunt uulgata. Quædam etiã immutare, ſolidiora reddere, colorẽ in pleriſq; mutare,ponderi adijcere, aut (quod facilius) detrahere,molliora quædam, alia duriora efficere: Omnia tamen hæc abſq; ullo fallendi ſtudio. Alia circa metallica uerſantur, cum metallis nihilominus connectenda: ut ſunt deaurationes, deargentationes, (lubet enim nunc uerbis uti inſolentioribus) ipſæ ſeparationes, in quem uſum aquæ illæ potentiſſimæ paratæ ſunt. Ex quibus indagatæ ſunt metallicorũ uires admirandæ. Illinc deprehenſæ metallicorũ cum metallis amicitiæ atq; odium,quod ſympathiã rectè dicimus: Vt antimonij,hydrargyrij,ſulphuris,caphuræ,chryſocollæ, plumbi cinerij, plumbi candidioris, & ſi qua ſunt alia,cum auro,argẽto,orichalco. His ſuccedit pulueris pyrici inuentum, admiranda ſua ui,tonitrus imitans ac fulgetra,eouſq; nunc progreſſum, ut abſq; ſtrepitu eũdem ferè impetum retineat. Huc pertinet ſcientia, qua uitrum in longiſſimas lineas deducitur. Item conficiendi ſpecula,in primis uerò quæ ex electro exquiſitiſſima fiunt: Quanuis alia quę comburentia nominantur,ex optica diſciplina,ab Archimede primũ inuenta,prodierint. Bractearum itidem,quæ gemmis ſupponuntur,compoſitio. Omitto, ut ea, quæ ad uaria remedia pertinent cõmemorem: cum nullum ferè medicamentũ ab his immune ſit. Nónne exhalationes uniuerſæ, quas diſtillationes nominant, (quarum extremũ, Quinta eſſentia à recentioribus dicta) arti Chymicæ ſunt obnoxiæ? Nónne colorum pręcipuæ compoſitiones? Nónne nobiliſſimi illi ac ſaluberrimi ſuffitus, & odores admodũ precioſi? Ne de reductionibus omnium ferè ſimplicium, in tenuiſſimos ſpiritus dicam. Neque ſilentio pręterire decet fuſiones metallicas, quibus uix quidquam eſt ingenioſius, accuratius. Poſtremò & illud inuentum meritò referendum, quo mappæ & mantilia, item & menſæ fiunt, quæ non aqua ſed ignibus eluuntur nec tamen uitiantur. Quæ omnia præclariſſimæ Chymicæ artis beneficio, ad noſtram cognitionem, iandudum peruenerunt. Χρυσ. Intelligo quæ dicis adamuſſim omnia. Quæ autem ea ſunt quæ nondum inuenta dicis? Theo. Quaſi uerò de ijs uerba facere liceat, quæ in rerum natura nondum ſunt. Inueniri tamen multo plura poſſe, non dubito: ueluti uitrorum abſque igne mollities, electri compoſitio, lapidum duriſſimorum fabrefactio, aquarum tenuiſſimarum, quibus miranda peragi poſſent, excoctio: & quæ huius generis adhuc latent. Χρυσ. Supereſt ut iam ea, quæ inuenta quidem artis Chymicæ dixiſti, ſed pauciſſimis conſtare, nunc nobis recenſeas.

Theo. Ea sunt: Vitrum in adamantinam duriciem perducere: Morbis desperatis ex metallicis præstantissima, subitaq; remedia exhibere: Imò quod omnem excedit admirationem, hominis naturam, ab imminentibus morbis immunem conseruare: & sic quasi dicas senectam excludere. Adde & illud contra omnia uenena, uenenatorumq; uim, antitodũ exquisitissimum certissimumq;, quale nuper à Miseno quodam rustico, seu fossore metallico, casu potius quàm consilio, ex re (ut audio) neglectissima confectum: quod sui ipsius experientia multoties ipse author comprobauit. Postremò quod eorum omniũ quæ hactenus enumeraui uim atq; efficaciam longè excedit: id est, Certa ac compendiosa methodus, qua subtilissimi atq; tenuissimi spiritus parantur, quibus absoluta metalla, & multiplici proportione auctiora, & absolutiora, (nulla prorsus tentata fallaci metamorphosi, siue substantiæ immutatione) redigi possunt. Χρυσ. Euge Theophraste, hoc iandudum, ut proferres, expectabam: dimissis itaque cęteris, quæ dixisti, omnibus hoc solum diligentius examinabimus. Huius ego ob experimenti indagandi fiduciam tot expensarũ pertuli, tot libros, à uarijs orbis partibus ad me perlatos, perlegi: Eos interpretandos tot eruditis cõmisi. Verùm (quod est miserrimum) frustratus spe omni in medijs procellis, ut prius dicebam, hæreo. In quibus etiam mihi, tanquam ad Sirenios scopulos, consenescendum, admodum timeo. Te itaq; solum ex multis, quorum consilio usus sum, habeo reliquum, qui mihi & illam methodum indicare, & quæcunque ad hoc negocium pertinent, explicare potes. Theo. Vt ex illis tuis libris, cuiuscunq; tandem gentis dicantur, possis, id quod ultimo à me loco dictum est, comprehendere, non minus operosum est, quàm ex Tantali hortis fructus decerpere. Vt autem illi tui consultores, quiue suam tibi in hac re operam pollicentur, id præstare possint, tam est facile, quàm ebur atramento candidum reddere: quum ij ferè uniuersi impostores sint, aut stulti, qui sibijpsis tum alijs persuadere audent, se ea intelligere quæ nesciunt. In libris autem quasi omnibus mera continentur ænigmata, meræ ambages & tenebræ, nulli etiam Oedipodi extricabilia. Χρυσ. Quare igitur (si hæc ita sunt) tantundem operis, illi scriptores καθα ὅλοι circa hoc negocium adhibuerunt? cur tam audacter absolutam hominibus scientiam atque institutionem pollicentur? Theo. Hoc quidem, uti refers, factum ab omnibus ferè, ut non negarim, ita mihi quatuor potissimum rationibus, quo id cõmitterent, uidentur esse inducti. Primò ut exercerent ingenia hominum ociosorum. Secundò, ut ansam præberent ingeniosis, pleraq; celeberrima simul & utilissima, quæ inde manarunt, indagandi. Tertiò, ut curiosos homines, item auaros, quiq; adeò aurum sitiunt, miserè (ut par erat) vexarent, eorumq; opera & laboribus (non sine illorum magna delectatione atq; risu) abuterentur. Nónne hoc toties factum ab eis intelligis, quum eidem rei, plura nomina passim indiderint, quàm ipsi Ioui olim cognomina fuerunt ab idolorum cultoribus imposita? Postremò ut testatum posteris relinquerent, se naturæ secreta ipsasq; actiones physicas intellexisse. Χρυσ. Cur ergo nõ tacere potius, quàm uerbossimis cõmentarijs, ea, quæ nemo unquam intelligit, maluerunt perscribere? quibus diligentius inspectis in eam ducor sententiã: meras esse nugas, rerumq; umbras, ab ipsis impostoribus aut dæmone potius quodam Plutonico, ad euertendum plerosq;, confictas. Theo. Ne hoc uniuersaliter affirmes oportet ô Chrysoph. Verum tacere illis, mea quidẽ pace, licuisset quasi omnibus. Quòd autem pręter figmenta in aliquorũ libris nihil esse dicis: facis tu more illorum, qui de re non intellecta, nec uisa unquam, iudicant, ac quemadmodum cæci de coloribus. Fateor librorum magnũ esse aceruum, quantum ad meã quidẽ cognitionem peruenit, oẽs circa hoc negocium impeditos, quorum magna pars indigni sunt, ut ab homine ingenioso inspiciantur: & tamẽ Hermetis, Auicennæ, Auerrois, & similium nomine circũferuntur: quum illi nothi sint, & ab Europæis hominib. ijsdemq; barbaris, compilati, ueluti, ut paucos referam, à Richardo Anglico, Gilgilide, Christoph. Parisiensi, Morieno, Rosino, Stephano, q. se omnes philosophos (si dijs placet) nominare audẽt: Huc pertinent libelli, qui Mariæ sororis Moysi titulum mentiuntur. Rursum aliorum extant cõmentaria, si cum iudicio legantur, ferenda quidem, nec lectu indigna: ex quibus tamen ut te expedias, Thesei filo opus est. Quorum ex antiquioribus primũ locum Gebri scripta obtineant & Simplicij. Recẽtiores sunt Io. de Rupescissa, Rogerius Baccho ferè & Aloisius Marlianus. Nullus tamen sanioris fuisse mentis deprehenditur, quàm Io. Augustinus Augurell. Χρυσ. Deus bone, cur ego non tantũ ante annos plures intellexi? Verùm tu reb. desperatis fer remedium. The. Quasi uerò me possis uti consultore, qui ab omnium illorum, quos unquã hac de re uerba fecisse intellexisti, ἐκ διαμέτρου (quòd aiunt) opinione dissideam, non quidẽ quantum ad ea pertinet, quę huius artis beneficio inuẽta & uulgata sunt. Illa enim uera esse, methodica experientia comprobauit. Quòd si circa illa uelis uersari, poteris non magno dispendio occupatione honesta, non sine uaria iucunditate ætatem transigere. Exempli loco sint metallicæ fusiones, quib. nõ animalcula solũ & solidiora, sed & herbę, flores, imò minutissima quæq;, possunt acuratissimè exprimi. Itẽ distillationes, ut nominant, quarũ beneficio nõ

herbæ

herbæ, & succus tantùm, sed & lacrimæ arborum, imò lapides & ipsi silices, in olea, in aquas, in spiritus, deduci possunt. In his & similibus, (si expetis) tibi gratificari non grauabor. χρυσ. Quid tu mihi de fusionibus, & distillationibus narras? Ego longe mihi maiora de te sum pollicitus. Intelligis quid uelim. Et ut uno uerbo dicam: Id inprimis scire cupio: An permutari metalla, & quibus medijs possint, an ignobiliora in nobiliora, inq; aurum purissimum. Quòd si id fieri posse dixeris: superest ut, qui illi spiritus aut principia sint quibus huiusmodi transubstantiatio (ut illi uocant) fiat, exponas, Nam esse hæc tibi perspecta non potes ire inficias. Theo. Absurdum est te ea à me discere uelle, quæ ego nunquam scire me sum confessus quarum rerum ego ipse experientiam nunquam feci. Te uerò inanẽ insumpsisse hactenus operam & insumpturum deinceps, imperitia physicarum rerum quã satis manifestas, te prodit. Hæc enim recepta sunt à physicis axiomata: Ex nihilo, nihil posse generari. Generationis autem cuiusq; principia (ut sine uerborum ambiguitate dicam) cum eo quod generare nituntur, non dissideant oportet, sed quòd plurimum (ut infra dicam) cum eo participent. Ita nec ex ouo fit metallum, nec ex metallico crocodilus, cum uice uersa alterutrum fieri possit. Et tamen longè absurdiora peragere conatus es. Vtq; ad tua interrogata apertius respondeam: Permutari metalla, pręsertim illa quæ pondere & tenuitate dissident, non possunt. Aurum autem grauitate & soliditate sui à cęteris dissidet: Ergo, de alijs quæ in prædictis uix dissident, non dicam: neq; id ad tua interrogata pertinet. χρυσ. Attamen nec ipsi Arabes antiquiores non negant, quòd tu pro falso soles asserere. Theo. Imò tu illorum dicta non es assecutus. Cur non illud dictum, quod oraculi illis loco esse solet, diligentius examinasti? dũ aiunt: GENERATVM DEBERE AD SVA PRINCIPIA reduci. I nunc & tuas ambages profer & somnia, Veluti trãssubstantiationem, aut generationem rerum artificialem, siue ex nihilo per artem: quæ absurda sunt à naturæ legib. in quibus sympathia nulla. Huc pertinent ea quæ toties repetita, ac ueluti in triuijs recantata sunt, ut referre denuo pœniteat, dum dicũt: Rerum omnium esse materiam quandam primam quam Hylen nominant: & ex ea generationem perpetuam. Illa autem materia prima, ad generationem comparata, potentia est: in seipsa uerò actus: & è contrario: Quarum respectu potentia non est, eas nunquam suscipiet (ut in superiori exemplo patet.) Complexa uerò à forma cui tũc subiacet, actum consequitur: Et, quod etiam huc pertinet, Ipsam materiam primam non temerariò quæcunq; peragere, sed certam in se retinere quantitatem, quam indefinitam dixêre. Atque hæc quidem quũ sint manifestissima, tu tamen unà cùm tuis sycophantis insanire maluisti. Et quæ naturalis ratio Materiæ primæ conuenire statuit: tù incendijs atq; ustionibus subijcis: quũ negare non possis, te omnem generationis persuasionem ex ignibus petere: quum ignis nec elementum sit statuendum, nec generare possit, sed exterius omnia reuocare: quum materia generans intus omnia reuocet. χρυσ. Assentiri tibi non possum, quũ id pernegas quod etiam ipsis Arabibus est receptissimum: quod non metalla solùm, sed ipsa metallica ignibus tam multifariam subijciant. Theo. Eadem semper chorda oberras. Iam nõ de metallicis operationibus amplius loquor: sed de reductione generatorum ad sua principia. Arabes equidem, ut mecum non dissentiant, à Zoroastre didicerunt, ignis naturam esse ut omnia consumat, consumptisq; omnibus, ut unà pereat. Cælestis quidem caloris propriũ est generare, non ignei. χρυσ. At ijdem Arabes dicunt, Generationem omnium metallorum constare his principijs, hydrargyrio scilicet & sulphure. Ergo ex hydrargyrio & sulphure aurum confici potest. Theo. Si cinnabarim dixisses, fortassis assentirer: Verùm an non uides aliud esse cõficere, aliud generare? Exemplo fiet res dilucidior, idq; crassa, ut aiunt, Minerua proponam. Si grana tritici decem quis tibi obtulerit, & dicat panem posse ex ijs infinita proportione confici, quum idipsum tu intelligas, facilè credis, & generationem, quæ ad hoc requiritur, ipsamq; moram, quũ non ager sed tempus, (ut in prouerbio est) spicas proferat, subintelligis. Quòd si hominem, aut ex remotissimis Indis, aut Islandia oriundum, edocere hæc uelis, qui neq; sementa, neq; messem unquam uidit: tuq; nolis cum illo apertè agere, sed mera ænigmata præscribas, ueluti terram primò calcinandam, terendam, grana soluenda, defodienda, sublimanda, postea coagulanda (agnoscis opinor tuas uoces) & excoquenda: Ille ni fallor, intelligit, terram aratro sulcandam, uertendas iterum glebas, sementa iacienda certo ordine & quantitate, expectandam eorum quæ nascuntur maturitatem, demesso iam multiplici frumento, non sine opera transmutanda in panem. Et illa tamen ænigmata quæ tuis libris continentur, magis sunt inexplicabilia. χρυσ. Verissima quidem narras, uerùm ad id, vnde digressus es, redi. Dicebas generata ad sua initia reduci deberi, idque naturæ esse consentaneum. Atqui hoc mihi uidetur esse impossibile. Theo. Imò mihi (quanuis experientiam non fecerim) admodum facile: tamen οὐκ ἄνευ θεοῦ. Exempli loco sit. Qui absynthite uinum artificiosius conficere uolunt, hoc uti possunt compendio. Si in tenuissimum spiritum ipsam herbam perducant: cui tanta uis inesse potest, ut unicum mystrum toto quadrantali infusum, id totum in sui naturam rapiat, saporem & odorem absynthij exprimens:

Cur non simile quiddã, circa mettalla quoq; euenire possit, non uideo. χρυσ. Eiusmodi sunt quæ refers ut fieri nõ possit, quin totius negotij experimenta feceris, aut quoties lubet, experiri possis: quamuis cõnstanter id dissimules. Nihil igitur aliud iam expecto, quàm ut calamo arrepto, rem totam mihi perscribas. Theo. Sed quorsum est hoc à me exigere? Si enim hæc exactè scirem, iam nosti mysteriorum eam esse legem inuiolabilem: Secreta quæ dicuntur nõ debere esse manifesta. Deinde si quid tale tentassem aut experiri uoluissem, idq; faterer apertius, Sequeretur, ut aut negotium non successerit: tum me ridendum omnibus præbeo: & similis tuis illis erronibus existimandus. Si uerò successisse dixero, & hoc pleriq; intelligerẽt: Iam intelligis id non esse posse absq; manifesto meo periculo. Cum ut ingenuè dicam, hoc tale sit negotium, cuius actiones, nulli ferè priuato homini unquam sine detrimento, ipsis autem regibus, sæpe exitio fuere. Ergo nec sapienti quidem optandum, nisi adeò absoluto, vt etiam omnium opum affluentiam spernere possit, & nullius rei indigere. Iamq; (ni fallor) intelligis quî fiat, quod huius sciẽtiæ archana ad paucissimos tot seculis deuenerint. χρυσο. Ego uerò existimo, nullis omnino scriptis & libris hæc arcana unquam commissa, sed quemadmodum de Hebræorum Cabala dicitur, traditione solùm posteritati constitisse. Theo. Etsi hæc sint uerisimilia, attamen est uerissimum, hanc scientiam olim fuisse etiam absq; omni fuco & obscuritate, sed apertissimè libris cõmissam: & ab Asiaticis ad Græcos Europęos deuolutam. χρυσ. Quasi uerò potuisset à Græcis hominibus uanissimis tanta caligine sopita, latuisse, quam uix apud Cimmerios in densissimis tenebris occultam esse licuit. Theo. Rectè tu quidem de Cimmerijs: sed difficile est custodire quod omnes petunt. Quod uerum esse in thesauris deprehendis, qui tanto periculo effodiuntur. Item in absolutæ formæ fœminis, quæ tot habent insidiantes. Verum legistíne de Argonautarum apud Poetas in Colchum expeditione? χρυσο. Imò illorum ad paratum & profectionem ex Apollonio Rhodio didici. Theo. Animaduertistíne, in illa totam latere de artis Chymicæ inuentis, historiam? χρυσ. Minime. Theo. Idipsum suboluisse Aloisium Marlianum arbitror, qui suos de hac arte commẽtarios, Vellus aureum nominat: Magnum enim quiddam fuisse credendum est, ob quod tantum itineris & molestiarum, tentato primùm pelago Grecię proceres, duce Iasone, insumerent. Arietem itaq; uelleris aurei nihil potius fuisse credendum est, quàm pelles & libros quod pergamenum postea dixerunt, aureis conscriptos literis quibus uniuersa huius artis arcana continebantur. Suspensum uerò in Aetæ Colchorum regis penetralibus, & in ipso templo, non sine perpetua hominum custodia. Quo ineffabili thesauro, à Medea filia, amoris insania percita, hospitibus ostenso, non infinitas tantùm habuisse diuitias, sed & alia miranda peregisse credendum est. Præsertim cum exiguo negotio, quod nullis alijs medicaminibus fieri potest, Aesonem socerum decrepitum firmiori ualetudini & quasi iuuentæ restituerit. Neq; uerò hæc tanquam fabulosa penitus rideas: cum senectus nihil aliud sit quàm naturalis caloris imminutio. Imminuitur autẽ, cum motu prohibetur: ergo quod uires illius conseruare potest, imminutionem potest cohibere. Expende an non ipse Apollonius metallorum passim in suo poemate mentionem faciat. χρυσ. Dij boni Næ tu teipsum argute mihi prodis? Ex his tuis dictis certior factus sum, te in ipsis absolutæ scientiæ penetralib. uersari. Nonne & tu idem multoties pręstitisti? Iam uerò id pernegas? Nónne tu deploratissimis morbis tulisti supetias? cum medicorum scholas nunquam sis ingressus: sed solis illis tuis æthereis qualitatibus & abstractis, medicandi facultate omnes Europæ medicos anteuertas, illiq; palmam iamdudum tibi porrigunt. Tergiuersari ergo illud diutius sine graui mea offensa non poteris. Theo. Etiamsi hæc pro ueris agnoscerem, nosti tamen à sapientibus esse dictum: Quod occultum esse uis, nemini dixeris. Fateor me quidem ex metallorum, tum metallicorum energia atque afficacia, multa, ipsius Physices auxilio deprehendisse, quorum praxis ad utilitatem publicam, ipsamq; medendi artem plurimum confert. Me uerò tentasse quidquam priuati mei emolumenti ergò, nemini usquam potest esse perspectum, cum intelligam id regibus ipsoq; Iasoni fuisse exitio: qui à propria coniuge, fortè quia incautius hoc mysterium tractasset, unà cum liberis funditus euersus, liberi autem, cum aula regia exulti. Expende iam, obsecro, an tale quidpiam homini sapienti optandum sit: Quantumq;, tu hodie mihi, ut sapere incipias, pro meis monitis sis obligatus, præsertim cum luce clarius perspectum tibi sit, quàm miserè in ipsius Chymicæ sophismatis, sis uersatus, & pisces aureo hamo ceperis. Cumq; infinitis (quantum ego quidem scio) idem acciderit, ut deiecti tum ualetudine, tũ bonis omnibus: id postremò sunt moliti, ut malint uideri quàm esse huius artis periti, potiusq; esse credant aurum ementiri, quàm aurum possidere, cum miseris omnibus id habentes solatij, ut pœnarum socios habeant quoscunq; possunt, eosq; circũueniant, in manifestissima discrimina perducentes. χρυσ. Tanta usus es argumentorum uehementia, ut animum meum ab ijs, quibus addictus erat, omnino diuerterint. Itaq; nec uerbum quidem amplius de hac re faciam, si unica de re saltem fuero per te admonitus. Rogo itaq; ut apertè indicare

dicare

dicare mihi uelis, quo iuditio, ego non libros tantùm sophisticos atq; nothos sed & ipsos sycophantas, artisq; calumniatores, prima fronte dignoscere possim. Theo. Id ego in tui gratiam breuissimis exponam. Ac quantum ad libros spectat, nihil pestilentius, in hoc negotio irrepsisse scias, quàm aliquot illorum nugæ, qui se expposituros antiquorũ scripta pollicentur, & interpretes se iactant. Quo nomine (ironicè) Lullus strenuè se exercuit. Qui ut plerasq; scientias, ita & hanc artem fœdè conspurcauit: cumq; omnes artes docere nititur, ipse uerò ne unam nouit: eò dementiæ peruenit, ut prius docere uelit, quàm discere: ita huius etiam Sophistices & imposturæ antesignanus esse uoluit. Huius farinæ libellus ille est, cuius initiũ, Omnis sapientia à Deo, &c. in quo nugator ille (ut suis uerbis dicam) omnia Philosophorũ ænigmata enodare: offendicula & errores ostendere, de tenebris in lucem se reducturũ pollicetur: tandem ubi barbarica loquacitate multum est prefatus, in intricatiores Labyrinthos lectorem dimittit, quamuis illum suum librum semitam directam nominat. Res profectò risu digna, persuadere sibi eorũ scientiam, quę nunquam didicit, existimans uniuersum mortalium genus tam esse stupidum, quàm ipse est, donec propriam ignorantiam cum summa ignominia eruditiorib. manifestat. Hæc prolixius refutare uisum mihi fuit, ut illum homunculum, qui se Philosophum nominat & sapientiam sibi à Deo tributam, insipientiæ arguerẽ. De antiquorum scriptis tantum periculi nõ est. Secundò, ex sermonibus protinus impostorem cognosces: Cum statim à primò congressu, Hermetis lapidem, lapidẽ (inquam) philosophicum, lapidem sanctum, tonat. Hoc enim primum insaniæ argumentum est: Si deinde aliquot annorum expensas perferendas dicat: si de specubus subterraneis, furnellis, rectis, incuruis, apertis, occultis, obliquis, pendentibus uerba fecerit, si de vstionibus igneq; perpetuo aut saltem diuturno, si de carbonibus uallium, montium, si de uitris arboreis, si de exercitio maioris & minoris operis, si de Mercurio philosophico, de rege antimonij, de luto sapiẽtiæ, de duodecim aquis ad id pertinentibus. Sed quis omnem stultitiam breuibus comprehendet? Eum itaq; qui huiusmodi sonat, dicatq; esse ad hoc institutum necessaria, aut insanum iudica, aut impostorem, aut utrumq;. Quòd si tentare aliquid cum eo perrexeris, intelliges breui quod cum Grecis exclamare tibi liceat ἄνθρακες ὁ θησαυρὸς πέφηνεν. Illum hominem, in tuam hortulanam protinus cryptam detrude, & ad hydrargyrij decoctionem & arsenici compelle: Vt ita celerem sibi interitum, in exercitio humano usui necessario, stipendij loco, consciscat. Quòd si in aliquem cui omnia huius artis arcana possent esse perspecta (qualem nullibi esse crediderim) incideres, mihi nunquam fiet uerisimile illum, te uera artis mysteria edocturum: Cum satis manifestum sit, quid potentiores satrapæ in illos, à quibus reconditas scientias addiscunt, tandem moliantur, ac quam ipsi mercedem pro immensis laborib. referant, nisi malint magnificè esse miseri, & in aureis cõpedibus per omnẽ ætatẽ degere. Id non negarim posse peritorum conuersationibus quantũ ad omnes præclaras scientias spectat, mentis tenebras discutere. Quod & ipse Socrates, nulli scilicet, se unquam scientiam administrasse, fatetur: sed quemadmodum medicus, non quidem uisum pręstat, uerùm detersa caligine, aciem in obiectum dirigit, ita & circa scientias contingit. Maximè uerò in absoluta Chymicæ nostræ cognitione locum id habere, sapientibus est perspectum, quibus equidem, (si modò uelint) ditescere, ut est facillimum, ita insipientibus (qui nihil prius in optatis habent) maximè arduum. Sapientiæ autem præmia ipsas diuitias esse, quæ cum mira uarietate ærumnarum coniunctæ, & ipsius fortunæ ludibrio expositæ sunt, nemo unquam sanæ mentis fatebitur. Igitur nec optandę. Cumq; hæc ita sese habeant, intemperantia tamen hominum, & sapientiæ inopia, cum affectuum pertinacia coniuncta, ipsiq; (ut Sophocles dicebat) cupidatum furentes equi, ita multos agunt pręcipites, ut miseram hanc atq; precariã uitam, eiusq; cõmoda, pluris, quàm omneis uerę felicitatis rationes, faciant. Quibus euenire necessum est, ut priusquam sapere incipiant, extremum infortunium, & ipsa Ars, illo miserando casu fœdoq; interitu deijciat atq; pessundet.

FINIS.

NOBILI, PIO, ET ERVDITO DOMINO LVDOVICO VVOLFGANGO AB HASPVRG, DOMINO SVO COLENDISSIMO, GVILHELMVS GRATAROLVS MEDICVS ET PHILOSOPHVS. S. D. P.

INERALIVM scientia & secretior ars ab antiquis Philosophis ob reuerentiam uocata Secreta Philosophia, magnifice uir, nostris ferè temporibus ad talem, ut plurimum deuenit contemptum ob ignaram hominum auaritiam, ut à claris hominum intellectibus derelicta, nihil aliud ex se reliquerit quàm tenebras & uanitatem, uel sophistica quædam. Sed prouida Natura, uel ipsius potius naturæ author prouidentissimus Deus, qui non cessat à rerum ab sua omnipotenti bonitate creatarum conseruatione, diuersis ætatibus, cùm uidet opus esse, producit purum aliquem intellectum, à quo bonarum scientiarum preciosi thesauri, temporum inuidia, uel superiorum causarum ira ferè amissi restaurentur, ac in lucem prodeant: unde mundus earum rerum amissione nudus & pauper factus, rursus ornetur & clarescat. Sic (ut reliquas scientias omittam, de quibus alij) hac in secretiori Philosophiæ parte, uarijs temporibus aliquos excitauit, qui suis lucubrationibus clarescunt. Meo tempore inter alios, fuit Ioãnes Braceschus Brixianus, quem iam septuagenarium familiarissimè noui: qui suam ferè integram ætatem in his studijs ueterum libros perlustrans, consumpsit. Is mihi ante annos decem, quum in Italia essem, Dialogum à se compositum & scriptum dono dedit. Quum autẽ hoc anno quidã typographi Basilienses huius scientiæ & raræ artis egregium uolumen cudere pararent (quod huic est à nobis adiunctum) rogarunt me, ut ex Italico in quo scriptus erat, in Latinum sermonem illum uerterem: id quod nõ illibenter & candidè præstiti, agnoscens authorem non parum in hac scientia & cognitione profecisse, ita ut posset eis qui in tenebris hac in facultate ambulant, aliquod lumen, Dei gratia, ostendere: Claruêre hac etiam in scientia præcipui ac famosissimi uiri Philosophi, Hermes, Pythagoras, Plato, Aristoteles, & plerique alij Philosophi, licèt eorum scripta ad paucos peruenerint: inter cæteros uisus est melius, amplius, & doctius scripsisse Geber Arabs Princeps, uel Rex, sed tam obscurè, ut uix longissimo studio continuisque laboribus ueritas ex illo erui possit: id quod magna ex parte præstitit huius author Dialogi, quem sub umbra & nomine tuæ illustris dominationis nunc demum emitto: Quid uerò me mouerit, ut hos meos qua-

lescunque labores T. D. dedicarim, non aliud inter reliqua nunc dicam, quàm quòd talem in omni Philosophia & rerum cognitione, adiuncta in primis syncera pietate & humanitate T. Ill. D. nouerim, quæ posſit de his ac maioribus rebus iudicium ferre. Talis utinam foret omnis nobilitas, piè uidelicet literata, & Christianis moribus ornata. nihil hìc dico de Adamo T. D. filio haudquaquam degenere futuro, si Deus illi uitam non breuiorem quàm patri dederit; id quod pro sua æterna & paterna charitate præstet per Christũ Iesum æternum eius filium & unicum seruatorem nostrum. Optimè ualeat T. D. illustris, cui simul ac filio me pro uiribus obsequi paratum offero & commendo.

Basileæ Calen. Februarijs.

M. D. LXI.

DIALOGVS CVI TITVLVS EST LIGNVM VITAE, IN QVO ETIAM GEBERI PHILOSOPHI EXPOSITIO SVCCINCTA CONTINETUR, *Italicè compositus ab experto & docto sene Ioanne Bracesco Brixiano, nunc primum uerò ab eius authographo in Latinum uersus à G. Gratarolo Physico.*

Interlocutores, Discipulus artis, & Raimundus.

ALVE Magister Raimunde. RAI. Bene veneris, dic mihi, qui nam es, & quorsum venis? DIS. Tuæ sapientiæ fama, operaq; tua præferunt te omnium scientiarum cognitione præditum esse: quandoquidem verò innatus sit omnibus hominibus appetitus, & potissimum senibus, vt diutius viuant: ideo licet annorum grauis, ex Longobardia discessi, & huc Maioricam in Insulam veni ad te, solummodò vt ex te remedium addiscam, quo etiam annos aliquot citra morbum me contra mortem tueri possim. RAI. An nescis Deum vitæ nostræ terminum posuisse, quem præterire haud liceat? DIS. Non peto auxilium vltra terminum illum à creatore nobis impositum, sed contra multas infirmitates & debilitationem radicalis humidi & innati caloris: Nam & antiqui Patres, qui plus annis quingentis vitam protrahebant, aliquam possidebant medicinam, qua diu sine aliqua infirmitate ipsorum vitam sustentabant. RAI. Primi Patres ita viuebant, quia sic erat Dei optimi voluntas, vt ex longa illa hominum vita citò humanum genus multiplicaretur. DIS. Cur ergo non omnes tandiu viuebant? RAI. Plus viuebant qui primis parentibus proximiores erant, eo quòd primi à Deo immediatè creati fuerint optimæ temperaturæ, simúlque longioris vitæ: quæ temperaturæ bonitas proximioribus magis communicata est, quàm remotis. DIS. Igitur primi omnes illi diutius viuere debuissent, quum nihilominus Scriptura sacra paucorum mentionem faciat: & aliqui, licet non ex illis primis, annos quingentos excessère. RAI. Primi anni non tam longi erant & duodecim mensium, vt nunc sunt. DIS. Non assero fuisse duodecim mensium, sed tamen longos. Nam quum Moses in ducem à Domino Deo ascitus est, vt Hebręum populum ex Aegypto educeret, tunc primum annos quadraginta numerabat: atque ideo si anni illi non æquè ac nostri longi erant, parum certè aberant: & propterea doctores nostri rimantur eorum longæ vitæ causam. RAI. Terræ fructus meliores erant, & aptiores humanæ vitæ sustentationi ante diluuium, quàm post. DIS. Omnes ergo diu vixisse debuerunt: quod tamen verum non est. RAI. Non omnes æquè forti complexione erant prędíti: nec omnes, iam natura in Adam corrupta, temperatè viuebant: ideo pauci annorum centum ætatem superabant. DIS. Possibile ne est, tot inter homines non plures viginti aut viginti quinque extitisse, qui robore complexionis pollerent? haud equidem credo: & præterea multi Deo amici temperatè viuebant, qui tamen centum annos minimè viderunt. RAI. Primi Lignum vitæ habebant, quod eos à morte tuebatur. DIS. Quàmprimum à terrestri Paradiso expulsi fuerunt, eo ligno priuati sunt. RAI. Adam plenus scientiæ fuit creatus, & naturalium rerum omnium cognitionem habuit: & cognouit res, quæ humanam vitam protrahere poterant, & eas aliquos successores docuit, & illi alios aliquos. Et ideo primi non omnes diu vixerunt, quòd non omnibus secretum hoc reuelatum fue-

rit. DIS. Tu ergo, in quo ſcientiæ omnes ſunt infuſæ, doce me hanc medicinam, quam Adamus aliquot deſcendentes docuit, qua noningentos annos vitam degebant. RAI. Conſeruantia medicamina & admodum durabilia eſſe debent, & à corruptione remota: nam quum humanum corpus à corruptione ſeruare debeant, ea in primis durabilia ſint oportet: ſecus magis corrumperent: quàm ſeruarent. Ideo volentes in iuuenibus humidum radicale ac calidum innatum ſeruare, & in ſenibus amiſſum reſtaurare, & eos veluti ad iuuentutem reducere, quo ad vires, opus eſt incorruptibiliorem ſubſtantiam ſub Lunari globo reperibilem eligere, ipsámque in medicinam, & cibum ſuauiſsimum præparare, ita vt per os aſſumpta quaſi ſtatim per totum humanum corpus penetret, illúdque quaſi incorruptibile reddat.

DIS. Salua reuerentia, mihi videtur impoſsibile quod nuper dixiſti, & rationem addam. RAI. Dic, quia libenter audiam. DISCIP. Res omnes corporeæ à Deo in humanum vſum creatæ, aut ſunt elementa, vel ex elementis, & contrarijs genita, ideóque corruptibilia: vbi ergo erit medicina hæc tam incorruptibilis? Videmus etiam omne genitum, à ſuo ſimili generari, & à ſuo contrario corrumpi, vt inquit Philoſophus ſeptimo Metaphyſicorum. Quod ergo deperditum eſt ex humana carne corruptibili, regenerari debet, & acquiri per aliam corruptibilem rem, vt videmus in cibis corruptibilibus, qui virtute caloris naturalis corrumpuntur, & tranſmutantur in ſtomacho, in hepate, & membris: & nutritiuæ potentiæ vi, humanam in carnem conuertuntur. Si ergo medicina incorruptibilis eſt, haud poterit ſic in carnem humanam verti: ſicut cælorum materia tranſmutari non poteſt in materiam elementalem. RAIMVND. Doctè locutus es: at putás ne in rebus elementatis aliud non ineſſe, quàm corruptibilia elementa? DISCIP. Ex quánam ergo re ſimul cum elementis elementata ſunt compoſita? RAIM. Ex ſubtili ſubſtantia, ſeu radicali humiditate, ac intrinſeca, diffusáque per partes elementales, quæ ſimplex eſt, & admodum incorruptibilis: quæ diu in ſuo vigore conſeruat res ipſas: & ſapiens natura iſtud ordinauit, quia diutius in indiuiduis conſeruari ſatagit, & perpetuò in ſpeciebus. Et quanuis in generatione vniuoca animalium omne animal ſibi ſimile generet in ſpecie: nihilominus in generatione ceſſabili, quæ per corruptionem generantis fit, genitum differt à generante in ſpecie vel genere: vt videmus in cibis, ex quibus illud generatur quod ex humana carne deficit vi caloris intrinſeci, & extrinſeci. Neque propterea dico hanc medicinam prorſus incorruptibilem eſſe vt cælum: ſed quia genita eſt ex materia ſuper alias, ſeu aliarum reſpectu incorruptibili, & facta eſt ſimplex ex ſeparatione omnium corruptibilium elementorum: quæ ſi debitè conſeruaretur, duraret annorum decem milia ſine corruptione: & per os ſumpta corpus humanum diu ſeruaret incorruptum. Hac ratione periti medici ſemper nos hortantur, vt cibis minus corruptibilibus vtamur. DISCIP. Mihi videtur hæc opinio ſimilis illi quorundam Philoſophorum, qui dicebant, Salamandram ſolo igne viuere, & Alecem ſola aqua, Talpam terra, & Chamæleontē ſolo aere: quæ opinio falſa eſt, quia nulla res elementata viuit è ſimplici elemento, ſed ex his viuit, ex quibus etiam componitur, vt inquit Philoſophus. Homo ergo non poſſet viuere ex ſola illa humiditate radicali, ſimplici, & adeò incorruptibili.

RAIMVND. Non dico hominem ex ea ſola medicina poſſe viuere, ſed ea vtens cum aliorum ciborum moderatione poſſet ad veterum Patrum ætatem accedere, qui in paradiſo terreſtri, non ſolùm vitæ Ligno vſi eſſent, ſed etiam alijs fructibus. DISCIPVLVS. Vtebantur primi Patres hac medicina?

RAI-

RAIMVNDVS. Hac vti debebant ad producendam vitam. DISCIPVL. Poterántne vti re meliori qua se tuerentur à morte? RAIM. Naturaliter loquendo nulla erat in toto mundo hac melior medicina: nam iuxta Philosophi sententiam decimo Metaphysic. In omni genere vnum quoddam est, quod primum in eo genere gradum tenet: Et quia medicina hæc genita est ex incorruptibiliori & efficaciori materia (vt intelliges) quæ sub cælo sit, ideo primum tenet gradum in ordine medicinarum conseruatiuarum. DISCIP. Ergo aliud esse nequit quàm Lignum vitæ. RAI. Iam tibi dixi, secundum Mosis Scripturã eos fuisse priuatos ligno illo. DIS. Fortaßis Moses, qui sua in iuuentute instructus fuit in omni Aegyptiorum scientia, & nouit hanc diuinam scientiam (vt Vincentius ait in suo Naturali libro septimo) loquutus est cum aliqua obscuritate, vt & cæteri Philosophi. RAI. Nolo plus vel minus quàm deceat credere. DISC. Fortaßis est herba illa, qua Medea Iasonem ad iuuentutem reduxit, & qua quum AEsculapius suscitabat ferè mortuos. RAIMVN. Ea est quidem medicina, sed ne dicas herbam. DISC. Dicunt Poetæ herbam fuisse. RAIM. Antiqui sub fabulis poeticis hanc scientiam occultarunt, & parabolicè loquuti sunt. DISC. Qualis est hæc similitudo? RAI. Quum hæc medicina paratur, semel fit viridis vt herba: ideo rem vegetabilem nominarunt & herbam. Hac de causa Metuendus Hermetis discipulus, de hac materia loquens, dicebat, O quàm similis est vegetabilibus ob viridem colorem. DISC. Cur herba esse non posset, quum herbæ tot virtutibus scateant, & viribus? RAIM. Medicina hæc haud fieri posset ex rebus vegetabilibus aut animalibus, neque ex re aliqua ab eis manante. DIS. Quæ est ratio? RAI. Cum ea super omnem elementatam rem incorruptibilis esse debeat, necesse est vt trahatur à materia super omnes à corruptione aliena. DISC. Tu tamen in libro Secretorum naturæ dixisti, vt eam à vino rubeo extrahamus. Idem affirmat Ioannes de Rupescissa. Alij dicunt à Chælidonia herba: alij à sanguine humano. RAI. Ne decipiaris, neque simplici literæ Philosophorum in hac scientia credas: quia vbi apertius loquuti sunt, ibi obscurius, id est ænigmaticè, aut per similitudines. DISCIP. Qua similitudine hoc in loco vsi sunt? RAI. Senior philosophus dicit: Hæc res cenuertit ex colore in colorem, de sapore in saporem, & ex natura in naturam: ideo multiplicata sunt eius nomina. Mirerius philosophus dicit, Cur factus est rubeus, antequàm foret albus? Respondet, bis fit niger, bis citrinus, & bis rubeus. Quoniam igitur bis fit rubeus vt vinum rubeum, & sanguis humanus, nempe post putrefactionem, & in ipsa distillatione, ideo Antiqui per similitudinem loquentes nominarunt vinum rubeum, sanguinem humanum, & similia. DISC. Crederem animalia plus virium medicinabilium habere, quum etiam sint quacunque alia re inanimata nobiliora. RAI. Animalium excellentia non versatur aut existit circa proportionem & commistionem elementorum, sed in anima consistit. Et quia supradicta medicina fit ex substantia corporea & materiali, ideo meliora sunt quædam mineralia, quorum compositio durißima est, & fortior animalibus: quorũ compositio quo ad corpus, debilis est & facilis corruptionis, paucæq; virtutis. Videmus animalia occupata circa res altas & sublimes, priuata esse vilibus & infimis: Ideo mineralia quædam, quæ nullam habent operationem intellectualem aut sensitiuam, maiorem habent vim corpoream cæteris animalibus. DISC. Si medicina hæc confici non potest ex vegetabilibus, neq; ex animalibus, posset ne elici ex medijs mineralibus: vt sunt sales, alumina, atramenta, marchasitæ, antimonium, sulfura, & argentum viuum communia? RAI. Neque etiam ex his. DIS.

Sunt tamen admodum durabilia. RAIM. Non sunt super omnia efficaciora, & incorruptilia. DISC. Quis hæc corrumpit? RAIM. Ignis magnus. DIS. Ignis omnia corrumpit & dissipat. RAI. Non corrumpit humidum radicale elementorum, neque eorum calidum innatum & radicale. DIS. Quã obrem? RAI. Ob illorum homogeneitatem, & durissimam, ac fortissimam compositionem & colligationem, & ob vaporosam mistionem & longissimã & temperatissimam decoctionem in minera. DIS. Concludere ergo vis hãc medicinam fieri debere ex humido & calido radicalibus metallorum. RAIM. Videmus metalla quæ mille annos defossa iacuerunt sub terra in Romanis antiquitatibus, adhuc incorrupta esse, & nullum detrimentum ferè sensisse: cogita ergo quantum duraret eorum humidum radicale purificatum, distillatum, & à quacunque corruptibili & elemẽtali parte separatum. Hac de causa Geb. lib. 2. cap. 12. dicit, Videmus rem distillatam fieri magis puram, & melius custodiri à putrefactione. DIS. Vnde vis metalla tantam habere vim supra omnia elementata? RAI. A cælo. DISCIP. Res duræ non recipiunt vim cælestem, quia cęlis non obediunt: Videmus sigillum non imprimere suam figuram in duro lapide, sed in molli cera. RAI. Corporum cęlestium radij in nullo elementorum tanta vi & potestate vniuntur, quantum in terra: quoniam ipsa est proprium & firmum retinaculum virtutum cælestium, & centrum eius sphærarum: & propterea ipsa est productiua rerum mirabilium, nempe vegetabilium, animalium, & mineralium. Hermes dicebat, genitricem metalli esse terram, quæ fert ipsum metallum in ventre suo: & terram esse metallorum matrem, & cælum patrem: ex eoq; terram in montibus concipere syluestribus & planis, & aquis, & omnibus alijs in locis: Verum est tamen, quod dum terra in sua permanet duritie, nil potest producere, quoniam non obedit mouentibus: sed quia continuus motus cælestis, & Solis aliorũq; planetarum virtus, terram ipsam continuè excoquit, ideo alteratur & subtiliat: & subtiliores partes virtute Solis eleuantur in fumũ. Ideo vires cælestes quæ continuè à cælo fluũt & in terrã penetrant, inuenientes materiam simplicẽ, subtilissimã, spiritualem incorruptibilẽ, lucidam, perspicuã, & naturæ ingenio præparatã & aptam ad recipiendũ influxus cęlestes, ob similitudinẽ quam inuicẽ habent, nobiliter infunduntur in ipsum duplicẽ fumum metallicum radicalẽ. Cumq; materia ipsa spiritualis diutissimè fuerit in ea spiritualitate & cælesti obedictia: q̃m substantia metallicorum principiorũ vniformis est ac homogenia, quæ longissimo tẽpore & in mille annis induratur, vt dicit Geb. lib. 1. cap. 7. Ideo cæli in illã infuderunt plures ac plures mirabiles virtutes, quã in quacunq; alia re, quia in ea plus operati sunt. Et hæc est causa maximæ metallorũ virtutis super omnẽ aliã rem elementatã. Illud aũt verum est, q̃ cùm post diuturnũ tempus hic duplex fumus & spiritualis vapor venerit ad duritiẽ metallicã, q̃uis cælestes retineat vires, nihilosecius impeditus & suffocatus à terreitate & duritie, eas vires præ se ferre non potest. Sed volentes nos eas vires cælicas in lucem producere, remouemus terreitatẽ & densitatẽ metalli, & illud ad primã simplicitatẽ reducimus, quæ sufficienter decocta, tantã ostendit vim, vt quasi subitò humana corpora immutet, & ea reducat ad verã sanitatem. DIS. Quod nunc dixisti, perplacet: sed an nõ melius foret ex gẽmis, q̃ ex metallis, supradictã medicinã parare? RAI. Quamobrẽ? DIS. Quia incorruptibiles admodum sunt, & valde medicinales, & pluribus pollẽt cælicis virtutibus q̃ metalla. Ideo Hermes & eius asseclæ dicebãt, omnes rerum inferiorum virtutes, primitus esse in stellis, & imaginibus cælestibus: easq; vires aiebant descendere in res naturales, nobiliter & ignobiliter: nobiliter quãdo materiæ ipsas cælestes vires suscipiẽtes

sunt

sunt similes corporibus cælestibus in lumine ac claritate, ignobiliter, cum materiæ sunt confusæ ac fœculentæ: in quibus veluti opprimitur virtus cælestis. quia igitur gēmæ in substantia, lumine, perspicuitate, ac colore, similiores sunt corporibus cælestibus q̃ metalla, qua de re ab aliquibus Philosophis nominātur elementales stellæ, idcirco nobilius vires cælestes recipiunt quàm metalla & meliores esse deberent ad faciendū hanc medicinam tam incorruptibilem & virtuosam. RAI. Fateor si totam substantiam in medicinam conuerteremus meliores essent aliquę gēmæ quàm metalla: quorū virtus hac terreitate opprimitur, quæ radicali superuenit materiæ, in qua locantur vires cælestes: Sed quia vt superius dixi neque metalla neque lapides recipiunt cælestes quando sunt in metallorum forma, vel lapidum, sed quando sunt in forma vaporum, donec durescant: Et quia vapores è quibus fiunt metalla plus moræ trahunt in ea spiritualitate ac similitudine cælesti, quàm vapores è quibus gemmæ fiunt, ideo metalla plus virium habent cęlestium quàm gemmę. DIS. Quomodo possumus huiusce rei certiores fieri? RAI. Gemmæ in substantia propinquæ sunt elementis: & earum prima materia, primæq; elementales qualitates parum sunt alteratæ aut permutatæ à sua prima natura: Et natura pauco artificio coagulauit & indurauit illas cum ea trāsparentia & claritate, quam habebant in ipsarum prima fumosa materia. Et idcirco quanuis duræ sint, & earum virtus aliquantisper ligata, nihilominus exerunt etiam vim aliquam cælestem: quod non ita accidit metallis. Nam antea quàm introducatur forma metallica, opus est multa & longissima transmutatione, & elementorum contemperantia, & purgatione & transmutatione sulfuris & argenti viui, salium, & aluminum: & harum rerum longissima decoctione. Quòd si gemmæ admodum durant, non hoc euenit ob multam humidi radicalis & viscosi quantitatē, quòd arctè simul partes colliget, quia illius parū sunt participes, & sūt facilis triturationis: Sed ideo fit, quia coagulatæ sunt à frigore: & in hoc natura parum laborauit. Quoniam autem frigus coagulando, poros claudit, & intus natiuum calidum continet, ideo aeris calor aperire ac corrumpere non potest: Sed ignis calor vehemens: qui, quanuis aliqua metalla corrumpat, eorum tamen humidum radicale corrumpere non potest, quod fit cum sicco terrestri fortissimè commistum & concoctum, vt in auro: His igitur duobus, nempe, cum hoc humido & calido radicalibus, fit supra dicta medicina super omnes incorruptibilis & virtuosa. DIS. Tot rationibus & efficacibus persuasionibus cogor id quod dixisti credere: Sed velim scire, num hęc medicina fiat ex vno aut ex pluribus metallis. RAI. Morienus Romanus dicit, Scitote quòd totum hoc non aliud est quàm res vna sola, quæ patrem & matrem habet: & pater & mater eā crearunt & nutriuerunt: & ipsa est sui ipsius pater & mater. DIS. Hunc loquēdi modum non assequor. RAI. In metallorum generatione, sulfur est velut semen paternum, & argentū viuum vt materia fœtus fœminei. DIS. Ergo medicina hæc (vt dicere videris) fit ex vna sola re. RAIMVND. Omnes Philosophi dicunt hanc medicinam fieri ex vnica re, quæ in se habeat quicquid ei opus est ad eius perfectionem, nimirum ex corporibus, sole, aqua, spiritibus, animabus & tincturis. Et quanuis in præparatione diuidatur in plures, nihilominus ad vnam redit post præparationem partium separatarum. DISCIP. Si medicina hæc fieri debet ex vnico metallo, ergo aliud esse non potest quàm aurum. RAIM. Quare aurum? DISCIP. Quoniam virtuosius est, perfectius, medicinalius, purius, incorruptibilius, & incōbustibilius alijs: nam eius partes fuēre subtilissimæ, homogeniæ, ac puræ: igitur ex conuenienti præparatione, reductum ad puritatem, subtilitatem, & simplicitatem,

multo erit incorruptibilius & efficacius: & conuersum in medicinā suauissimā diutissimè poterit à corruptione humana corpora seruare & propterea medici eo vtuntur contra multas infirmitates, & præcipuè contra melancholiam & cordis tremorem. Et Geber quoq; lib. 1. cap. 17. dicit aurum esse medicinā quę corpus in iuuentute lætificat. Et antiqui Poetæ hac de causa finxerunt Phœbum seu Apollinem fuisse inuentorem medicinæ, & omnium virtutum herbarum. RAI. Concedo aurum in sui natura cæteris metallis perfectius esse: Sed nos non pręparabimus in medicinam totam metallicam substantiam, sed solùm primam materiam radicalem, quæ vna & eadem est in omnibus metallis (vt asserunt omnes philosophi, & præsertim Philadelphus, & Albertus in 2. tract. tertij lib. de Mineralibus cap. 6.) & non est differentia inter ea, nisi ex accidentibus superuenientibus, & in maiori vel minori decoctione. Et idcirco dicere non debemus aurum in hoc opere cæteris præstare, quanuis in se perfectius sit, & minus accidentium habeat: Nanque (vt dicit Geber libro primo capite octauo) in depurando alia metalla per artificium reducuntur in puram & nobiliorem substantiam breui tempore. Et hoc inde euenit, quòd in se omnes causas habeant corruptionis & calcinationis, quas Geber scribit libro tertio capite sexto, & facile reducuntur ad materiam primam suam, & separantur accidentiæ quę superuenerant: id quod auro non contingit (vt affirmant Geber lib. 1. cap. 8. & Alb. 2. tract. lib. 3. de Min. cap. 5. & 4. lib. cap. 7.) ratio est, quòd non solùm habuerit fortissimam compositionem, sed quia prima mineralis materia est sal, aut vitriolum (vt aliàs intelliges). Et quia metalla debitè in sal verti non possunt nisi mediante conuenienti calcinatione (vt dicit Geber in toto Testamento) quæ calcinatio auro euenire non potest: quoniam debita metallorum calcinatio fieri debet sine vlla alterius rei mistione, sed cum proprio sulfure interno & adustibili (vt dicit Geber lib. 1. cap. 13. & lib. 2. cap. 13. & 14. & lib. 3. cap. 6.) quod sulfur adustibile non est in auro: ergo debitè calcinari & ad primam materiam reduci non potest: Et hoc confirmat Geber libro tertio capite quarto dicens, Aurum habere densam substātiam & sine sulfureitate comburente, manifestum est ex eius omni operatione in igne, quoniam neque diminuitur, neque inflammatur: Et quicunque illud calcinaret cum sulfure extrinseco, aut cum sale, aut cum aqua vitæ, aut aqua forti, aut Mercurio, aut odore plumbi, & similibus alijs externis rebus, amitteret tempus & expensas. Ideo Geber libro primo capite decimoseptimo loquens de auro dicebat, Calcinatur & soluitur sine vtilitate. Et hoc fatetur Agrippa se esse expertum. Et ratio est, quia iuxta veterum opinionem, solum aurū est metallorum forma, & est species deducta ad vltimam perfectionem: nam neque natura neque arte posset melius fieri. DIS. Iuxta Gebri sententiam libro tertio capite septimo, Artificium vincit opus naturæ in hac arte: & hoc etiam affirmant alij Philosophi. RAIMVNDVS. Intelligunt de metallis imperfectis, in quibus facilè separari queunt accidentia superinducta radicali materiæ, & ea magisterij auxilio reduci ad vltimam perfectionem: Et hoc Geber confirmat in lib. Inuestigationis, cap. de Præparatione aceti acerrimi. Ideo Albertus in quinto de Mineralibus capite primo dicit, Omnium metallorum esse peculiare (scilicet imperfectorum) vt videantur esse incompleta in specie, ideo conuertibilia sunt in omnia. Sed vt idem Albertus libro tertio capite septimo dicit, Ars nō permutat aurum: quoniam cum peruenerit iam ad vltimam sui perfectionem, quanuis paucula accidentia separares quæ eius radicali materiæ superuenerunt, non tamen eam efficeres meliorem, quandoquidem (vt dixi) ad vltimam perfectionē peruenerit illi possibilem. Ideo Mar

silius

silius Ficinus dicit, Omnino falsum est credere auri materiam ingredi humanum corpus, aut in substantiam potabilem conuerti: quoniã oporteret ipsum conuerti prius in sanguinem, & postea in carnem: quod impossibile est, propter eius duritiem. Ideo vanus est multorum labor, qui medicinas cum auro faciunt, aut eas inaurant vt delicatioribus placeant. Quòd si veteres Medici philosophi, & Poetę aurũ laudarunt, non intellexerunt de cõmuni auro. DIS. Est ne fortasse aliud aurum quàm cõmune? RAI. Quando vi ignis humiditas radicalis distillatur, simul cum ea distillatur suus naturalis calor in colore auri: & illud est aurum Philosophorũ. Et de his duobus vaporibus loquebatur Alb. in 3. Met. dicens, Vapor humidus includens, & vapor siccus inclusus in illius ventre simul eleuantur: & hoc fit vi caloris vtrunq; vaporem eleuantis, quoniã semper commiscet, & facit vt vnius essentia moueatur in alterius essentia. Ipse etiam Alb. in 4. Met. tract. 3. cap. 18. de his vaporibus dicebat, Ex natura misti, siccum retinet humidum vt sine ipso non euaporet: & humidum confert sicco quandam subtilitatem, vt cum eo euolare possit. Iste igitur vapor siccus radicalis, quoniam est aurei coloris, ideo antiqui nominauerũt aurũ, & animã. Hermes de hac anima loquens quę per distillationem portatur in ventre illius vaporis albi, dicebat: Portauit eam ventus in ventre suo. hoc totũ occultarunt Poetæ sub Iouis & Ganymedis fabula. Hoc idem significare voluerurnt dicentes, Iouem esse conuersum in auri pluuiam.

Et quoniam Virgilius huius sciẽtię notitiam habuit, vt asserunt aliqui philosophi, & multis in locis obscurè de illa locutus est: idcirco volo vt aliqua eius carmina declaremus huic scientiæ pertinentia, & huic loco admodum conuenientia. Dicit igitur in sexto Aeneid. auri ramum intra opacam arborem abscondi. Superius dixi hac in scientia partem vegetabilem esse sal, quod interdum viride est vt herba, & quòd in eo erat occultus Philosophorum Sol seu aurum. Et arbor illa vocatur obscura & opaca ob suam terrestreitatem, quæ nondum est separata: Ideo vocatur Saturnus. Et aurum istud nominatur ramus, quia ex hoc vegetabili sale participat: & totum ostendit aureum colorẽ. Quia verò superius dixi q; in manifesto seu extrinseco ad rubedinẽ vergat, & est lentus ac debilis is ramus: Ideo Geb. in secũda discensionis causa vocat corpus debile. Sacer est Proserpinę inferorũ Deæ: per Proserpinã intelligit aquã mercurialem aliter etiam Iunonem dictam, quæ inferni Dea fertur, quoniam ipsa omnia tenet ligata in centro terrę Martis: & ea separata, omnis pars soluta est. In distillatione trahit secum aurum istud (vt superius diximus) ideo dicitur illi dicatum. aurum istud cinctum est à clausis vmbris & obscuris vallibus: per quas significantur ferri terreæ partes. Nemini ergo conceditur terræ viscera ingredi, id est terram à prædicto sale separare, nisi prius per distillationem non separetur dictum aurum, quod (vt ait Geber lib. 2. cap. 7.) nunquam separari posset à prædicta terra & fæcibus nisi per sublimationem. Et quoniam prædictum aurum Philosophorum in distillatione non confertim descendit (vt ait Geber in secũda descensus causa) sed paulatim, guttatimq; vt ait Senior philosophus, ideo Virgilius dicit, Vno euulso, non deficit alter aureus. Quandoquidem verò huius scientiæ notitia est admodũ profunda: &, vt inquit Geber, Seruatur in Dei potentia: ideo Poeta dicit omni studio quærendam esse: Nam si Deus & Cæli te in hoc negocium deducunt, facilè poteris euellere seu rapere dictum aurum, quoniam facile est. Sed si fortunatus non es, vt hanc scientiam eiusque materiam veram non calleas, nunquam posses prædictum aurum carpere neque cum duro ferro id est à duro ferro, & hac loquendi phrasi vtuntur etiam Philosophi.

Mirerius philoſophus dicit, Coquas quovſq; humiditas eleuetur in alembicum: quoniam ipſa eſt ſudor ſimilis auro. In Cælo philoſophorum ſcriptũ eſt, Exaltetur ignis vſq; ad quartum gradum per ſpacium horæ, & exibit aqua in colore auri. Senior philoſophus ait, Aurum huius lapidis, eſt aurũ philoſophorum, & eſt tinctura quæ eſt anima, cum qua aſcendit ſpiritus. Dicit etiam, Nominat Hermes aquam albam illorum, aurum: quoniam anima tingens eſt abſcondita in eorum alba aqua. Razes in Lumine luminũ dicit, Oleum quod capit rubeũ colorem eſt ſulfur: & illud etiam eſt ęs: & Soli comparatur & auro. In Philoſophorum Turba ſcriptum eſt, Numus noſter dum rubeus eſt, vocatur aurum. Dicit rurſus Senior philoſophus, Aquam nominarunt animam, quam Hermes vocauit aurum, quando dicit Seminate aurum in terra foliata. DIS. Quid eſt hæc terra foliata, in qua hoc philoſophorum aurum ſeminare debemus? RAI. Eſt mercurius præparatus, cũ quo vnire debemus ſuũ ſulfur: quanuis intelligi poſſet in alio modo. DIS. diſſere mihi hunc alium modũ. RAI. Secundum Geberi ſententiam in 3. lib. cap. 7. in corporibus metallicis ſunt duæ ſulfureitates: quarum vna concluſa eſt in profundo argenti viui in ſuæ cõmiſtionis initio: & hæc vocatur aurum, æs, venus, numus, arſenicum, auripigmentum, vitrum, vitriolum, anima, ignis, aqua viridis, leo viridis, vinum, ſanguis humanus, ſanguis draconis, aqua permanens, ad differentiam aquæ mercurialis, quæ non eſt permanens: quoniam illa eſt fixationis impedimentum. Alia corporum ſulfureitas eſt ſuperueniens, & fixa: & hæc vocatur ſulfur, mars, vitrum, vitriolum, vinum & ſanguis. Et quia hæc ſulfureitas ſublimat vt folia auri vel argenti & multorum aliorum colorum ſignificatorum per Argi oculos in pauonis caudam conuerſos. Supradictum verò ſulfur dictũ aurum, venus, & cõpar, vniri debet cum hoc alio ſulfure marte appellato (vt ait Geber lib. 1. cap. 13.) & hoc fieri debet mediante aqua mercuriali, quæ (vt dicit Geber lib. 1. ca. 15.) eſt medium coniungendi tincturas: & ſignificata eſt per ſubtiliſsimũ Vulcani rete, cum quo ſimul Martem Veneremq; ligauit. Ideo Hermes dixit, Seminate aurum in terra foliata. Arnaldus dixit, Aqua eſt medium quo iunguntur tincturæ id eſt ſulfura: quæ (vt dicit Geber vt ſupra cap. 13.) ſunt lumen & tinctura omnium corporũ. DIS. Ne mihi amplius de hoc auro diſſeras, quia certus ſum aurum philoſophorũ non eſſe aurum cõmune, neq; ab auro communi elicitur, ſed bene credo ab argento cõmuni debere accipi. RAI. Quis tibi hoc perſuadet? DIS. Quoniam Luna in ſuo profundo eſt aurum (vt inquit Geber in Teſtamento) & tu ſuperius dixiſti, vt acciperemus illud philoſophorum aurum, quod in metallorum iacet profundo. Et videtur etiam argentum eſſe perfectius alijs, & in igne incorruptibilius: Et multi medici eo vtuntur in aliquibus medicinis. RAI. Poſſem ea omnia quæ ferè de auro dixi reſpondere, quanuis inter ea ſit multa differentia: Nam ſi præparaturi eſſemus omnem ſubſtantiam metallicam, melius foret argentum quàm alia: Sed quia non eſt quòd aliud capiamus quàm radicalem partem, & illud aliud ſulfur ſupradictum quæ in omnibus ſunt, ergo dicere non potes argentum in hoc opere melius futurũ quanuis in ſe perfectius ſit. Imò quia perfectius eſt, ideo difficilius poteſt conuenienter ad primam & proximã materiam naturæ metallicæ, nempe in ſalem aut vitriolum: quoniam in ſe habet parum ſulfuris aduſtibilis, & difficulter calcinatur: quoniam (vt dicit Geber lib. 3. cap. 9.) corpora paucæ terreſtreitatis ſunt difficilioris calcinationis. Ideo idem lib. 1. cap. 18. in fine, dicit, Argentum calcinari & ſolui ſimiliter cum maximo labore & nulla vtiliate. Et quia Arnaldus in libro perfecti Magiſterij dicit, Metalli ad primã materiam reductionẽ eſſe facilem, ergo non intelligit de auro vel de argento. DIS. Dixiſti duritiem

metalli

metalli, causam esse quo minus radicalis substantia possit suas vires ostendere: ergo si illud in aquā soluero, poterit statim eas cælestes vires ostendere, & inde vtilitatem consequar: quòd si vtilitatem non referrem, stans solummodò in calcinatione ac solutione, vlterius procedam ad coagulationem. RAI. Indebitè ac cum extraneis rebus radicale simul cum accidentali solues, & propterea non valebit, quanuis coagules: cum liber non sit à terrestreitate & alijs accidentibus: Sed dico tibi, quòd neq; aurum, neq; argentum, verè solui possunt, quia (vt dicit Geb. lib. 2. cap. 15.) Solummodò res quæ salis naturā habent vel aluminum, sunt solubiles. DIS. Conuertam eos in sales. RAI. Indebitè conuertes in sales, cum in se causam calcinationis non habeant: Ideo erunt sine vtilitate. Quòd si Medici & Philosophi dixerunt vt præparemus in medicinam, & quòd in suo profundo sit aurum, intellexerunt de argento Philosophorum. DIS. Quale est hoc Philosophorum argentum? RAI. Sicut prima materia mineralis metallorum est vnum sal (vt dixi & dicemus) ita etiam volentes naturam imitari, conuertimus metallum nostrum in salem album vt argentum, & à Philosophis nominatur arg. & in suo profundo tenet occultū vaporē illum rubeum, sulfureum, dictum aurum: et de hoc argento loquuntur Philosophi. Ideo non oportet fundamentum aliquod (in hac scientia) iacere super aurum, aut super argentum communia: quoniam omnes Philosophi dicunt, hanc medicinam fieri debere ex re vilissima. Morienus Romanus dicit, Ego tibi præcipio, vt in pondere materialium pro hoc opere nihil expendas vllo modo. Alphidius Philosophus dicit: Hoc secretum non emitur, & inuenitur in via proiectum, vt quiuis pauper habere posit. DISCIPVLVS. Tu cerebrū inuolueres nō solùm mihi, sed Solomoni: dixisti nos debere hanc medicinam facere ex metallis imperfectis, & nunc dicis fieri eam ex re vilissima: non sunt tamen vilissima metalla imperfecta, neque in vias proijciuntur, sed emuntur. RAIMVNDVS. Quanuis imperfecta metalla in se vilissima non sint: est tamen eorum calx vilissima apud ignaros: nam eam proijciunt in angulos semitarum, & ex ea tam pauperes quàm diuites gratis habere possunt. Geber in libro Radicum dicit: Cum vidissemus corpora imperfecta, nostra experientia & ingenio præparata & ab omni superflua corruptione mundata, nos ea inuenimus maioris claritatis & splendoris, quàm ipsa corpora naturaliter perfecta. DISCIPVLVS. In primo fundamento dixisti, oportere, si fiat hæc medicina, vt fieret ex incorruptibiliori substantia quæ foret inter mista ex elementis. Quî ergo fieri potest ex imperfectis metallis, quæ sunt corruptibilia? RAIMVND. Superius dixi metalla imperfecta quo ad primam formam substantialem esse ab igne corruptibilia: sed quo ad radicalem substantiam esse super alias elementatas res, incorruptibilia. Philadelphus Philosophus dicit, humidum radicale metallorum in ipsorum calcinatione ob homogeneitatem & fortem metallorum vnionem non consumi, nec separari, quemadmodum consumitur & separatur humidum lapideum, uolatile & fugiens ab igne, sed metallorum humidum fixum est & permanens in igne. Albertus in 3. Miner. cap. 2. dicit, Videmus omnia metalla etiam in magnis ignibus retinere ipsorum humiditatem, de qua radicali humiditate loquens Geb. in 2. lib. cap. 19. dicit, quòd supra omnē humiditatē expectat ignis calorē. DIS. Dixisti metalla imperfecta quo ad formā substantialem esse incorruptibilia: certum est partē radicalem esse per totā substātiam metallicā dispersam, ergo dū corrumpitur prima forma substantialis, simul cū ea corrumpetur substantia radicalis. RAIM. Dicit Alb. in 4. Meteor. tract. 2. cap. 9. calorem vehemētem congregare partes homogeneas, & separare heterogeneas; nam

ignis soluit humidũ & separat illud à terreo crasso ea à seinuicem separando: cum verò humidum detineatur à terreo sicco, non potest taliter separari, & ideo distillare incipit cum terreo subtili, & ob ignem fortissimum funditur in vitrum: & tunc terreum crassum quod fortiter eum tenebat, in squamas vritur. DISCIP. Responsio hæc admodum placet: Sed nonne vis calcinare ac soluere tuum metallum? RAIM. Spiritus fixus, sulfureus & quasi extrinsecus, dictus Mars, non soluitur: quia, vt dicit Geber libro primo capite tertio decimo, non habet partes salsugineas, sed subtiliatur cum aqua mercuriali significata per omnes acutas aquas, vt dicit Geber libro secundo capite quinto decimo, Pars Mercurialis simul cum sulfure suo intrinseco dicto Venere soluuntur, quia salis naturam habent: Et hoc modo carmina illa intelliguntur:

Soluere qui nescit, uel subtiliare metallum, Corpus non tangat, Mercuriúmque sinat:
Nam soluere nequit fixum uolatiuũ probè tenere, Dictorum alterutrum facere si nescias.

DISCIPVL. In alio carmine dicunt, *Omnibus hoc dico liquate corpora in aquã &c.*

Quid per corpora intelligunt? RAIMVMDVS. Quanuis interdum de humanis corporibus, tamen Philosophorum corpora sunt duo sulfura supradicta: vnum dictum Mars & sulfur: aliud dictum Venus & arsenicum. Geber libro 2. cap. 17. dicit, Omnia corpora sunt sulfur aut arsenicum: & hæc sunt medicina quæ coagulat argentum viuum. Hæc igitur corpora solui ac subtiliari debent, vt antea dixi, vt per minima vniri posśint: Ideo dicunt, Ex duabus aquis vnam capite, quæ vobis magis placet, & facite quod dico: date illum potui vestro illi inimico. DIS. Iam diu optaui hæc carmina Italica intelligere, ideo mihi gratum erit tuam expositionem intelligere. RAI. Ex his duabus aquis sulfureis, cape illam quæ aurum vocatur, & coniũge cum ea quæ ferrum vocatur, significatum per inimicum nostrum: & hæc coniunctio fit mediante aqua Mercuriali vt superius dixi. DIS. Quanuis hæc non intelligam nisi praxim videam, nihilominus verbis tuis credo, hoc tamen pacto vt quæ videntur mihi dicenda dicam. RAI. Quoniam & ipse libenter hisce de rebus loquor, idcirco dic quod tibi placet: eritq; mihi gratum omne. RAI. Quo modo poteris ex aquis metallicis facere medicinã corporũ humanorũ, cum illæ sint fœtidisśimæ, horribiles, corrosiuæ, & tam acutæ, vt Philosophi dicant illas esse venenum pesśimum? Nam Morienus Romanus de illo odore loquens inquit, Iste est odor qui asśimilatur odori sepulchrorũ, in quibus mortui sepeliuntur. Videmus thermarum aquas aliquam habere horribilitatem, quia dum per loca subterranea & mineralia præsertim sulfurea & bituminosa transeunt, trahunt secum partem aliquam mineralem & odorem metallicum vel sulfureum: ergo eo magis erit horribilis ea substantia metallica in aquam conuersa. RAI. Quemadmodum fructus in æstatis initio sunt acerbi & austeri, quia sufficientem concoctionem & maturationem non sunt assequuti: & dum subinde à terra nouũ humorem trahunt, non possunt sufficienter maturari & dulcescere, id quod fit longo æstatis calore, in quo dũ concoquuntur et eorũ humor maturatur, fiũt dulces & odorati: ita euenit nostræ medicinæ extractæ à terra metallorum: nam ante sufficientem concoctionem & digestionẽ ea est fœtida & horribilis: & dũ eius vapores in decoctione saliunt & ascendunt, non potest sufficienter dulcescere: Sed his vaporibus coagulatis, & sufficienter concoctis, acquirit mirabilem suauitatẽ & dulcedinem. Ideo Arnaldus in Rosario dicit, Dulcifica amarum, & totum habebis magisterium. DIS. Superius dixisti iuxta Marsilij Ficini sententiam, aurum non habere cum humana carne conuenientiam vel symbolũ aliquod, nec in eam posse cõuerti: ergo metalla imperfecta

minorem

minorem cum humano corpore affinitatem habebunt, & ex illis medicina fieri non poterit quæ per os ſumatur. RAI. Verum eſt metalla dum in metallorũ ſubſtantiam perſtant, quanuis cũ aqua vitę ſubtiliarentur, non haberent affinitatē aut cōuenientiam aliquam proximã cum humana carne: ſed corrupta forma prima duriſsima, & deducta ad ipſorum primam materiã ſufficienter purificatam, concoctam, & dulcificatam, tunc haberent eam affinitatem & conuenientiam cũ humano corpore quam habent alij cibi aut medicinæ conſeruatiuæ, quanuis hæc foret multò alijs efficacior. DIS. Hæc tam efficax medicina poſſetne omnes curabiles infirmitates ſanare? RAI. Dixi iuxta philoſophi ſententiam 10. Metaphyſ. In omni genere vnum eſſe quod primum gradum teneat in eo genere: & quia diuerſi gradus reperiuntur in medicinis: & aliquæ plus vel minus operantur in curatione diuerſarum infirmitatum & in humano corpore à corruptione ſeruando, ergo neceſſarium eſt medicinam reperiri, quæ ſuper omnes virtuoſa ſit & potens ad ſanandas omnes infirmitates, & ad tuendum corpus à corruptione. Et hæc eſt noſtra medicina, quia genita eſt ex efficaciori & incorruptibiliori ſubſtantia quæ ſub cælo ſit. Scimus etiam, appetitum naturalem non poſſe vbique & in omni parte, ſuo priuari effectu (vt ait philoſophus) Et quia omnis res naturaliter perfici deſiderat, quantum ſuæ naturæ poſsibile eſt: Ideo hic appetitus naturalis qui eſt in medicinis vt perfectiſsimæ ſint, & vt poſsint omnes morbos curare, oportet vt in aliqua adimpleatur: & hæc erit noſtra medicina. Videmus etiam ſubſtantiam ſubtilem & formalem in quantitate materiæ ſubmerſam, non poſſe ſuas vires exerere: Sed quo magis ſpiritualis eſt & formalis atque à materia ſeparata & à quantirate, eò magis ſuas vires extendit in multos effectus. Quoniam autem medicina noſtra compoſita eſt ex ſpiritibus ſubtilibus & materiæ ſimplicis & quaſi ſine materia elementali, ideò ſine vllo impedimento extendi poteſt ad omnes infirmitates curabiles. Cognoſcimus etiam omne agens habere virtutem operandi iuxta propinquitatem & ſimilitudinem, qua cum primo agente participat: Primum verò & vniuerſale agens corporeum & ſimplex, eſt corpus cæleſte: quod veluti vniuerſalis cauſa ad omnes inferiores res extenditur: Et quia medicina noſtra ob ſuam ſubtilitatem, puritatem & incorruptibilitatem, ſuper omnes ſubſtantias corporeas maximam propinquitatem & ſimilitudinem habet cum cæleſtibus corporibus, ideò ſuper res omnes corporeas inferiores poterit omnes curabiles infirmitates ſanare, non ſolùm phyſico medico, ſed etiam chirurgo pertinentes. Dicunt præterea medici, Hieram picram compoſitam ſingulari pollere virtute vt à capite, collo, pectoréque humores trahat: & non ab alijs inferioribus membris: quoniam genita ſit virtute ſtellarum quæ ſuper caput, collum, & pectus influunt: vt ſunt aſtra dicta Aries, Taurus, & Gemelli. Similiter de alijs medicinis dicere poterimus, quæ humores trahunt à cruribus, genubus, & pedibus: quoniam ſpecialem influxum receperunt & virtutem à ſtellis Capricorno, Aquario, & Piſcibus: Et quia omnia metalla recipiunt eſſe, nomen, numerum, colores, vires, & proprietates ab omnibus planetis, & planetæ influunt ſuper totum corpus humanum. Certum eſt autem (penes veterum philoſophorum ſententiam) omnia metalla iuxta ſimilitudinem, virtutem, nomina, colores, & proprietates, eſſe in quolibet metallo (vt dicemus) ergo medicina noſtra quanuis ab vno ſolo imperfecto metallo, nihilominus in ſe habet omnem virtutem metallorum & planetarum: & in eius compoſitione veniunt omnia illa metalla: ideo vim habet ſupra totum corpus humanum vt ſanet omnes curabiles infirmitates. Et quia illa humiditas radicalis à noſtro metallo diſtillata

per similitudinem à philosophis nominatur aqua vitæ & aqua ardens, ideo Ioannes de Rupescissa loquens de illa dicit, Aquam ardentem bonam habere in se virtutem omnium metallorum: Sed vt dicit prædictus philosophus, Aqua nostra non est aqua vitis, sed aqua vitæ. Similiter loquens de sulfure subtili supradicto nominato, auro, sanguine, & vino: dicit, Scito vino non modò auri proprietates retinere, sed multò magis omnium metallorum. DIS. Quanuis iam dictæ rationes sapienter sint dictæ, attamen videtur mihi impossibile vnam medicinam solam posse omnes infirmitates sanare, at causam dicam: morbi contrarij (vt dicunt medici) curantur contrarijs medicamentis: quoniam verò contrariæ qualitates in eodem subiecto esse non possunt, ideo non mihi videtur possibile vt vna medicina possit omnes infirmitates curare. Dicuut ad hæc omnes philosophi, ab vna re vnum solum effectum produci, ergo vna medicina sola non potest plus quàm vnum morbum curare. RAI. Vna & simplex res, multos & contrarios effectus producit iuxta naturam & diuersam dispositionem recipientium. Videmus enim solis calorem contrarias operationes facere: nam lutum desiccat, & ceram liquefacit: nihilominus est eadem operatio, & in se contrarietatem non habet: Et quanuis medicina nostra vna sit, & forsan vnam solam & propriam operationem habeat, nihilominus si considerare volumus illam inquantum pro magna similitudine quam habet cum omnibus causis cælestibus quæ multæ sunt, ipsa est susceptiua multarum virtutum cælestium: & hoc modo dicimus medicinam nostram in virtute multiplicem esse, & posse causare multos & varios effectus iuxta recipientium dispositionem. DIS. Sinamus tandem sermones hos: nondum mihi declarasti ex quo imperfecto metallo fiat hæc medicina. RAI. Gratum mihi erit sententiam tuam intelligere. DIS. Mihi videretur vt ex plumbo fieret, aut ex stāno: Nam Pithagoras dicit hoc totum secretum esse in plumbo: Hermes quoq; ait, in Saturno esse naturasq; coniunctas cum cōplemento, id est terram, aquam, aerem, & ignem: & cum eo portæ aperiuntur scientiarum. De stanno loquens Geber libro primo capite vigesimo dicit, stannum esse perfectius inter corpora imperfecta: & libro quarto capite decimo octauo etiam dicit, Considerauimus ob examen huius magisterij, Iouem approximari maximæ perfectioni in ordine maioris operis. RAI. Plumbum & stannum communia (iuxta Gebri sententiam libro tertio capite duodecimo) sunt immunda in radice & in principio ipsorum creationis, quia habent substantiam mundam sulfuris & argenti viui. Et quia impurum simul cum puro facta sunt vna substantia & vna essentia, ideo dicit, non esse possibile vlla industria per medicinam primi ordinis id est per præparationē aliquam remouere talem terreitatem immundam & impuram, nequeuntes nos remouere essentiam: Et inquit Geber se multum temporis fuisse sub vmbraculo desperationis cum non posset hæc corpora præparare cum complemento splendoris sui lucidi: Sed in se reuersus, animaduertit hæc corpora in profundo esse naturæ suæ immunda. Hac de causa libro secundo capite septimo dixit, Si sublimaueris id est si exemeris argentum viuum à plumbo aut à stanno communibus, post sublimationem videbis illud nigredine infectum: & quarto libro capite octauo in principio dicit, Solùm in mollibus corporibus ingenio huius artificij non possumus remouere festinantiam liquefactionis, neque impuritatem in radice innatam suorum principiorum. alia ratio, quia ista duo metalla mundari non possunt, est, quia vt dicit Geber libro secundo capite secundo, Si sulfur & arsenicum nostra naturaliter & per minima non sint coniuncta cum fæcibus alicuius rei fixæ, necessarium esset vt illa in sublimatione

ascende-

ascenderent cum tota substantia non mundata. Quia igitur plumbum & stannum communia non habent substantiam fixam id est duram, terream & permanentem in vehementi igne, sed cum tota substantia refugiunt, ideo spiritus, qui ab eis sublimarentur, secum ferrent immundiciem. Ideo Geber in fine libri primi dicit, Quòd metalla illa quæ in radice participant maiorem liuiditatis infectionem, inueniuntur longioris laboris, & minoris perfectionis: & hæc est plumbum & stannum communia. DIS. Fortasse credis me quoque non studuisse Gebero? quanuis non intelligam, quia profundissimè locutus est. RAI. Credo te auidum esse huius scientiæ, & interdum legisse Geberum, sed rursus credo (vt dixisti) neque te, neque multos alios intelligere: Nam in fine summæ dixit, talem doctrinam se scripsisse cum modo loquendi quem solus Deus intelligere posit, aut is cui Deus suam gratiam infuderit, aut ipsemet qui scripsit. Et eodem in loco dicit, solummodò artificem & doctrinæ filios posse hanc scientiam intelligere. Sed quod inferre volebas? DIS. Volebam dicere, mihi videri in Geberi sententijs contrarietatem: Nam libro tertio capite octauo dicit, Considerauimus corrumpentia in stanno, non esse coniuncta in radice, sed superuenisse. Et quia in prima mistione non multum sunt illi coniuncta, ideo facilè separari possunt. Et capite decimo dixit, Iouem esse mundum, sed Saturnum immundum. Et in libro Inuestgarionis, capite de Præparatione aceti acerrimi, loquens de corporibus imperfectis, dicit, omnia quæ superuenere accidentia posse remoueri, & quòd integrè præparari possunt ac mundari. RAI. Certè mihi videtur quòd ei studueris, sed æquiuocationem non intelligis. Nam quando Pithagoras, Hermes, & alij philosophi dicunt, in Saturno totum secretum consistere, & illum esse immundum, sed stannum mundum, & alijs perfectius, & quòd in radice sit mundum, & accidentia superinducta posse ab illo & ab alijs remoueri: & quòd in ordine maiori id est in multiplicatione approximet pefectioni maximæ: tunc intelligunt de metallis quæ occulta sunt in nostro metallo puro & mundo in radice. Intelligunt tunc de communibus. DIS. Responsio, Hæc mihi videtur fuga esse, sed tamen iudicium ferre non possum, quia notitiam non habeo horum metallorum intrinsicorum tuo metallo: ideo scire verè velim quæ sint hæc metalla Philosophorum intrinseca tuo metallo. RAI. Quanuis superius de auro & arg. viuo tibi declarauerim, volẽs tamen ampliorẽ tibi dare intelligentiam, de alijs etiam disserã. Sed operæprecium erit, vt tibi prius metallorum origines declarem, & modum generationis illorum, vt coguoscas quod in occulto habeant aut teneant. DIS. Et hoc mihi erit gratissimum. RAI. Imo vtile ac necessarium: nam Geber libro primo capite nono dicit, Quòd cum locutus esset de principijs quæ sunt de naturæ intentione, loquetur etiam de illis inquantum sunt principia huius nostri magisterij. Principia ergo naturalia metallorum, sunt etiam principia huius magisterij. Ideo ipse Geber in procemio primi libri dicit, Quòd qui nescierit principia naturalia, remotus erit & longinquus ab arte nostra, quia veram radicem non habet, super quam fundet suas intentiones. Et tertio capite eiusdem libri dixit, Qui magno naturali ingenio præditus non fuerit, & animo subtiliter rimante principia naturalia & naturæ fundamenta, non inueniet radicem huius preciosissimæ scientiæ. Scire igitur debes principia naturalia metallorum in tres secari differentias: Aliqua enim remotissima sunt, alia sunt media mineralia, alia immediata. DIS. Ordine igitur hæc principia omnia explica & naturalem ordinem generationis metallorum. RAI. Quanuis (iuxta Hermetis opinionem) principia metallorum remotissima sint quatuor elementa, nihilomi-

nus quia denominatio fit à prædominante, ideo dico quia ſecundum com-
munem opinionem, terra cum aqua miſta, eſt principalis radix & fundamen-
tum omnium mineralium. Ariſtoteles quarto Meteororum inquit, Ex ter-
ra & aqua ſunt metalla & quæcunque igne liqueſcunt. Et idem ibidem at-
que Auic. de Mineralibus inquiunt, metallorum materiam eſſe aqueam ſub-
ſtantiam terreæ ſubſtantiæ miſtam forti miſtione. DIS. Dic quomodo in
metallum conuertantur. RAI. Stellæ omnes & planetæ ex lumine à Sole re-
cepto, & ob illorum continuum & vniformem motum circularem & radio-
rum reuerberationem, atque etiam propter tenuiſsimam & potentem virtu-
tem penetratiuam, continuè terram calefaciunt in centro ac ſuperficie, intus
ac foris. Quoniam verò res omnis decocta & alterata, immutatur tandem &
corrumpitur: Ideo terra miſta cum aqua diutiſsimè cocta & vſta, conuertitur
in aliam naturam terream, vt videmus in lignis vſtis, & lapidibus in calcem
conuerſis. DIS. Terra ita tranſmutata, quam in terram vertitur? RAI. Conuer-
titur in quoddam terræ genus aduſtæ, quæ in ſe aliquam ſalis ſubſtantiam con
tinet vel aluminis: vt experientia videmus calcem, cineres, ſudorem, vrinam,
ſputum, maris aquam, à ſole decoctam, in ſe continere aliquos ſales. Et ideo
Geber in principio Teſtamenti dicit, ab omni re combuſta fieri ſal poſſe. DIS.
Vulgò hic ſal quo nomine indicatur, qui in ea terra occultatur aduſta quę eſt
metallorum principium remotiſsimum? RAI. Vulgò nominatur vitriolum:
& illud eſt medium minerale, & proprium ſemen generandi omnia metalla.
DIS. Ey: ergo ex vitriolo generantur cuncta metalla? quomodo huius rei cer-
tior fiam? RAI. Ratio & experientia te docebunt: nam res omnis in id reſol
uitur ex quo eſt cõpoſita. Si metalla ſoluere ſcies in eorum primã materiam &
proximam naturæ metallicæ, videbis ea in vitriolum reſolui: ex eo igitur con-
ſtant. Et hoc confirmat Geber in libro Inueſtigationis, capite de Vitriolo di
cens, Certum eſt (vt aliàs conſiderauimus) à corporibus imperfectis elici di-
uerſa genera vitrioli nobis neceſſarij. Idem confirmat libro tertio cap. ſeptimo
DIS. Si omnia metalla generantur ex vnica materia cum ſulfure, cur ergo ait
Geber trahi diuerſa vitrioli genera? Et cur dicit à metallis imperfectis potius
quàm à perfectis? RAI. Per vitriolum in hac ſcientia intelligitur non ſolùm
illud ſal vel alumen ſupra dictum, ſed etiam ſulfur: & hæc arti noſtræ neceſſa-
ria debent à metallis imperfectis educi ob iam ſupra narratas rationes. DIS.
Quare magis ex vitriolo generantur metalla quàm ex alio alumine aut ſale?
RAI. Quoniam illud eſt magis ſulfureum & naturæ metallorum propinquius
ac in ſe vim mineralem continet, & eſt proprium ſemen & prima materia aut
medium minerale ex quo generantur omnia metalla. Et quando Philoſophi
dicunt non fieri metallorum tranſmutationem niſi prius ad primam reducan-
tur materiam, intelligitur ad naturam vitrioli. Et ideo vana eſt eorum opera
qui vegetabilibus vtuntur aut animalibus, aut alijs rebus quæ non ſint metal-
lorum naturalia principia & arti propinqua. DIS. omnes Philoſophi dicunt,
ſulfur & argentum viuum eſſe principia naturalia metallorum. RAI. Vitrio-
lum componitur aut generatur ex aqua & terra ſimul digeſtis & decoctis: ex
qua decoctione terreum ſubtile vnctuoſum conuertitur in ſulfur, & humidum
aqueum radicale cum terreo ſubtili, fit viſcoſum & eſt materia argenti viui: ob
hanc cauſam inquiunt Philoſophi metalla generari ex ſulfure & argento viuo:
Sed non ſunt ſulfur neque argentum viuum cõmunia (vt probat Geber lib. 1.
cap. 12.) DIS. In prædicto loco ait Geber, hunc eſſe metallorum generationis
modum, nempe quòd eorum quoduis prius in terream ſubſtantiam conuer-
titur; & ex his duabus terreis naturis emanat duplex fumus ſubtiliſsimus à ca-
lore

lore multiplicatus in terræ visceribus: Et hic duplex fumus (sufficienter concoctus) est immediata materia metallorum. Antea igitur quàm in terram conuertantur, erant sulfur & argentum viuum communia: & hoc modo possumus dicere illa esse principia metallorum. RAI. Non bene capis Geberi sermonem: nam ibi dicit, ea non esse principia naturalia in natura sua, id est communi: Sed aliud quod sequitur ob eorum substantiæ alterationem in naturæ radice ad terream substantiam. DIS. Non te assequor. RAI. An non tibi dixi radicem & naturale fundamentum omnium mineralium, tam sulfuris & argenti viui communium quàm metallorum esse terram cum aqua mistam? DIS. Sequere. RAI. Ergo duorum horum alteratio ad substantiam terream non fit in ipsa substantia & essentia argenti viui & sulfuris cõmunium, sed in eorum radice, id est in terra cum aqua mista, quæ ob calorem mineralem & cælestem decoquuntur & transmutantur in vitriolum. Et quia vt dicit Geber lib. 2. cap. 15. Ex operibus naturæ possumus probare, solummodò res quæ salium & aluminũ naturam habent ac similium, esse solubiles: Ideò prædictum vitriolum opere subterranei caloris & diametralis reuerberationis Solaris ac stellarum, soluitur: & ab eo eleuatur aut manat duplex fumus: nam calor semper miscet, & subtilissimè ac fortissimè simul vnit subtile terreum & humidum aqueum simul concocta. Hæ igitur duæ exhalationes à calore cælesti tractæ, si terestrem locum reperiant aut apertum & porosum, per quem exhalare possint, trahuntur in aerẽ, & ibi in cometas vertuntur, aut in stellas (vt vocant) cadentes, & circulos apparentes circa Solem & Lunam, aut in eum arcum cælestem, seu iridem, in ventos, tonitrua, fulmina, nubes, nebulas, grandines, niues, pruinas, rores, & similia in aere apparentia. Quòd si clausum montem aut locum sortiantur & lapide munitum seu circumdatum, ita, vt neque calor mineralis, nequæ illæ duæ exhalationes vaporosæ possint effugere, tunc ille duplex fumus sublimando crasse fieri incipit & multiplicari, & cadens atque excolans per saxum & locum mineralem, prout meatum & viam inuenit penetratu faciliorem per eum locum, vt distillationibus videmus. Quòd si eo in loco virtutem mineralem non inuenit, non potest indurari ac in metallum conuerti, sed varijs coloribus eos lapides maculat, aut in commune argentum viuum conuertitur. Si autem duplex ille fumus lapidem inueniat in quo sit vis mineralis induratiua & fixatiua, mediante conuenienti calore conuertitur in metallum. DIS. Non intelligo quæ sit virtus illa mineralis induratiua & fixatiua. RAI. Est sulfur quoddam lucidum ac lotum & ex parte fixum, & inuenitur in excisis lapidibus atque in arenis, lucet vt argentum: Et sine hoc sulfure nunquam possent generari metalla: de hoc sulfure loto loquitur Albertus in mineralibus libro tertio capite primo & secundo & tractatu secundo capite quinto. Ideo (vt ismet ait lib. 4. Min. cap. 1.) natura abundat hoc sulfure vbicunque locus est generationis metallorum. Et propterea metallum quod plus abundat sulfure, illud est locus generationis metallorum Philosophorum. Et per artificium educi potest & lauari. Et ideo Auic. in Mineralibus obscurè loquens de his sulfuribus metallicis per artificiũ genitis, in quibus est virtus mineralis induratiua & fixatiua, dicit, Atramenta, id est sulfura metallica per similitudinem dicta atramenta, quia sicut vitriolum cõmune est pannorum tinctura, ita sulfura sunt tinctura metallorũ, composita sunt ex sale, sulfure, ac lapidibus. Superius dixi in corporibus metallicis esse duo sulfura: Sulfur illud subtile dictum aurum, intrinsecum sali, & compositum ex sale ac sulfure. Aliud sulfur crassius dictum Mars, & ferè sali extrinsecum, quia genitum est ex lapidibus vi caloris: Ideo compositum est ex sulfure ac lapidibus, & non funditur, quia proprie-

tates habet Martis, vt superius dixi: & in his sulfuribus metallicis est virtus mineralis perficiendi in metallum argentum viuum. Nec soluitur sulfur dictum Mars quia non participat de salsedine: Sed per distillationem soluitur salsedo simul cum suo illo sulfure intrinseco, & postea in igne coagulatur, & illud sulfur metallicum iam virtutem mineralem adeptum est in aliquibus corporibus metallicis. Illud ergo sulfur quasi extrinsecum quia cepit vim & proprietatem ferri, ideo nominatur ferrum, & post metalli putrefactionem est rubeum vel croceum, & per lauationem fit album: Sed illud sulfur illi sali intinsecum quia cepit virtutes & proprietates æris, ideo vocatur æs: & in suo sale est viride vt vitriolum commune. Et hæc duo sulfura per artificium extrahi possunt à metallis. DISCIP. Putabam solùm Geberum obscurè locutum esse, sed mihi videtur Auicennam profundè admodum locutum esse. RAI. Res omnes huic scientiæ pertinentes, vt artifici claræ sunt & manifestæ, ita his qui doctrinæ filij non sunt, obscurissimę videntur, ita vt vix quicquam intelligant nisi praxim viderint. DIS. Velim causam & modum scire, quomodo sulfur illud lauetur. RAI. Morienus Romanus dicit: Ignis & Azoth id est argentum viuum conuersum in salem Latonem lauant, id est sulfur nostrum metallicum, & ab eo obscuritatem remouent id est adustiuam sulfureitatem. Idem dicit, Quanuis nostrum Laton, id est sulfur, primò sit rubeum, nihilominus inutile est, nisi post rubedinem conuertatur in album: & hoc fit igne mediante & suo sale atque aceto distillato. Ideo Geber in libro Inuestigationis capite de Iouis præparatione dicit, Ignis separat & consumit omnem fugitiuam substantiam & inflammabilem, id est cum sale communi mundato & cum alumine ac cum aceto purificato & acerrimo multum lauando. DIS. Eo in loco Geber loquitur de Iouis præparatione, non verò sulfuris? RAI. Dixi tibi post putrefactionem omnia Philosophorum metalla simul esse, & omnia salis naturam participare, excepto sulfure dicto Marte: quod licet tunc rubeum fiat, tamen rubedo illa non est vtilis, imò nocua, quia vnctuosa est & inflammabilis: Sed dum cum suo sale omnibus metallis communi & cum aceto distillato (leuiter in balneo bulliendo) istud præparas, simul etiam ex parte pręparas alia Philosophorum metalla. Et ideo Geber libro quarto, capite tertio dicit, Rubificationem cum splendoris apparatione non euenire Veneri vel Marti cum medicina primi ordinis, id est ex prima præparatione, quia immunda sunt ob adustibilem vnctuositatem. Et hac ratione fixari non possunt nisi prius mundentur: & propterea Geber libro secundo capite decimo octauo dicit, Sulfur & arsenicum fixari non possunt, nisi prius eorum partes inflammabiles subtilissimæ artificio subtilis diuisionis ab eis separentur. Et libro primo capite quartodecimo dicit, Sulfur est tinctura rubedinis facilè, sed albedinis difficilè. idem cōfirmat capite vigesimo secundo libri primi dicēs, Mars est tinctura rubedinis facilè sed bonæ rubedinis difficilè. & illa facilis rubedo non est vtilis: & hîc habes quomodo sulfur vocatur Mars. De huius sulfuris præparatione loquitur Geber multis in locis, potissimè libro primo capite decimo & tertiodecimo, & libro tertio capite primo & in lib. Inuest. vbi de Metallorum pręparatione agit. De hac lauatione loquitur etiam Albertus libro tertio Mineralium cap. 1. & 2. & in 2. tractatu. cap. 5. In libro Vaporum scriptum est, Arsenicum vel auripigmentū duas habet vnctuositates, & sulfur similiter: nam quando sublimare volumus auripigmentū vel sulfur, his adimimus vnctuositatē per lauationem in vrina & lixiuio, & aceto & lacte caprino, quæ lauationes sunt acutæ, & ab eo remouent vnctuositatem: quæ si remaneret, auripigmentum sub-

limari

blimari non posset, nam subitò accenderetur, & fieret flamma, quoniam ea vnctuositas habilis est calori suscipiendo. Et talia corpora sublimari non possent: per arsenicum & auripigmentum intelligit quod supra nominauimus Venerem: Et per illas acutas lotiones intelligit acetum distillatum cum illo sale. Auicenna in epistola ad Harsem Philosophum dicit: Satagamus vt à sulfure & arsenico separemus, quicquid in eis est, quod argentum denigrat. Sed quum sulfur melius sit cæteris mineralibus, inuenimus illi viam, quæ est vt coquamus cum lento igne, vt in eo vis ignea non aduratur, sed eximatur, neque comburatur ex sulfuris substantia & virtute ignea, sed de vnctuositate. Razes in libro Diuinitatis, loquens de signis, quæ accidunt in præparatione huius sulfuris, dicit, Cape oleum cum spongia quod ascendit, donec nil amplius eleuetur nigri: & superius eleuabitur nubes rotunda, & sinas vt compleatur, & sublimatio firmetur: Postea cape nebulam, & adde aquam bullientem, quando deficiet aqua: postea cape aliam nebulam & aliam: & ita fac, quoad nebulæ consumentur: nam illæ sunt oleum sulfuris. DIS. Fateor me nescire cum spongia eas nebulas eleuare. RAI. Tu perpetuò credis simplici Philosophorum scripturæ. Volunt autem dicere, quòd quando superius eleuata erit pellicula & firmata, vt tu leuiter vas mouendo facias vt in fundum cadat, & ita successiuè de alijs facias: & istud voluit Geber significare libro secundo, capite octauo dicens, Sine ignitione sublimetur illius sulfur, semper remouendo quod ab ea sublimatur sæpissime: & loquitur de nostro metallo sub nomine marchasitæ.

Razes etiam in Lumine luminum dicit, Omne oleum congregatur supra suam aquam. Et hoc intelligi potest, non solùm in putrefactione materiæ, & sulfuris præparatione, sed etiam in vltima decoctione: nam sulfur dictum arsenicum totum vt oleum eleuatur super suam aquam, & suum Mercurium. Ideo Ioannes de Rupescissa dicit, Dixi quòd posita calce, mediante calore, eleuabitur quædam pellicula in modum olei. Hæ pelliculæ significatæ sunt per vela nigra, & per nauim, qua Theseus Athenas reuertebatur: & per nauim qua Pyrrha & Deucalion à diluuio saluati sunt: nam superius tibi dixi, arsenicum esse hermaphroditum, quum sit ex sulfure & argento viuo compositum. In Arca etiam Noe saluati sunt masculi & fœminæ. Forma vasis huius præparationis sulfuris debet in fundo plana esse, vt dicit Geber lib. 2. cap. 10. & cap. 8. de hoc loquens sub nomine marchasitæ, dicit, Primam sublimationem marchasitæ debere fieri in vase sublimationis sulfuris, donec sulfur discesserit.

Sulfur autem discessisse fertur, quando rubedo illa, vel vnctuositas illius, causa rubedinis remota fuerit: & hoc fit vt supra dixi. Inter alias laudes quas Geber dat huic sulfuri præparato, libro primo, capite decimo quarto, dicit, Quòd qui in præparatione sciet vnire & amicare corporibus, sciet vnum ex maximis naturæ secretis, & vnam viam perfectionis, quum sint multæ viæ ad vnum effectum & intentum. DISCIP. Amabò, rogo te vt mihi sententiam hanc particulatim narres, quoniam multi est momenti. RAI. Videtur tibi admodum difficilis & obscura, tamen facilis est intellectu. Nam qui sulfur præparare nouit nostri metalli, & illud ad albedinem & mollitiem argenti deducere (vt inquit Geber in Testamento, loquens de Marte) tunc ille scit amicare & vnire cum corporibus metallicis communibus, quia cum illis affinitatem habet & conuenientiam: non alterat tamen & transmutat illa, quia nondũ est alteratum aut transmutatũ ipsum. Et ideo Geber in vltimo cap. primi libri de hoc sulfure loquendo sub nomine Martis inquit: Quando coniungitur non alteratum, non mutat coniuncti colorem, sed illum in quanto auget

Et quia dictum sulfur præparatum non est fixum vltima illa fixatione, ideò coniunctum separari potest, vt inquit Geber, vt supra: & hoc etiam in libro tertio, capite primo, loquens de sulfure & arsenico præparatis confirmat, dicens, Mediocris eorum substantia non est perfectionis causa in corporibus, vel argento viuo, nisi fixetur: quæ quia fixa non est vltima fixatione, quanuis illius impresio non faciliè remoueatur, nihilominus non perpetuatur stabiliter. Et libro tertio, capite octauo, loquens de hoc sulfure, & arsenico præparatis sub nomine Martis & Veneris dicit: Fixio harum duarum substantiarum approximatur firmæ fixioni, sed non est firma & perpetua.

Tria ergo sunt naturæ maxima secreta: nempe, sulfur præparatum, arsenicum, & argentum viuum præparata: & eorum præparationes sunt tres viæ ad vnum effectum: nam sulfur præparatur vno modo, arsenicum alio, & arg. viuum alio modo: quanuis interdum vnum adiuuet in alterius præparatione.

Qui ergo scit hoc sulfur præparatum, scit vnum naturæ secretum, quia etiam ipsa natura illud lauat (vt superius dixi.) Ideo Geber libro primo, capite decimo septimo in fine ait, Vltimum est Mars, id est sulfur: Et hoc est vnum de naturæ secretis. Idem etiam confirmat libro supradicto, capite decimo quinto, & libro tertio, capite nono: cum illo igitur sulfure præparato, & ex parte fixo vniuntur spiritus, id est arsenicum, & argentum viuum præparata, & per illum fixantur cum maximo ingenio. Quod non peruenit ad artificem duræ ceruicis, vt ait Geber libro primo, capite decimo septimo in fine. De hoc sulfure loquens Albertus libro quarto Mineralium, capite primo dicit, Debemus istud obseruare, quòd fumus illius (ante præparationem) ostendit substantiam terrestream illius admodum ignibilem esse, & cremabilem, & foetor illius ostendit illam esse admodum inconcoctam, & non terminatam, sed magis per calorem corrumpentem, esse corporis indigesti, quàm per digestionem completam. Et hæc eius intemperies facit vt illud esse posit materia vniuersalis omnium metallorum: nam si ipsum esset completum, & vnius determinatæ complexionis, tunc certè non esset ad alia conuertibile, nisi prius illa remoueretur: sed pro sua discrasia est in omnia conuertibile: & semina & alia ex quibus res in natura generantur.

Et ideo sagax natura abundat sulfure, vbicunque est locus generationis metallorum: Et quia calidum est, ideò aperitiuum est, & humidi terminatiuum, id est argenti viui, quod eum tangit. Et quia calidum est & siccum, ideo acutum est, & ideo vires habet sigillantis, & formantis, & non recipientis. Qua de re Hermes Trismegistus dicit esse patris & masculi semen. DISCIP. Iam certior sum hanc nostram medicinam fieri non debere ex auro, quia finitum & terminatum est. RAIMVND. Ad illud quod aliqui dicunt, Omne simile generare suum simile: superius respondi. Et præterea dico, in metallo nostro imperfecto esse Solem & Lunam in virtute, ac potentia propinqua, vt etiam dicit Arnoldus in Epistola ad Regem Neapolitanum.

Ad illud quod dicunt de fermento, intelligunt de medicina finita, & perfecta: nam illa est fermentum in multiplicatione, & illa generat simile sibi. Sulfura etiam dicta aurum & argentum sunt fermentum sui argenti viui.

DISCIPVLVS. Te die noctúque audirem, tam me delectant istæ expositiones: sed velim tandem concluderes, quæ sint principia immediata metallorum. RAIMVNDVS. Iam dixi, duplicem illum fumum per saxa penetrantem, si inueniat sulfur illud lotum & quasi fixum, ob multam affinitatem & conuenientiam vniuntur ad minima, & duplex ille fumus incipit aliquantulum incrassari & firmari, & ex virtute caloris mineralis subtilissimæ partes

tes

tes aqueæ exhalant aut consumuntur, & mistio illa indurari simul cum saxo incipit: & virtute caloris qui semper commistiuus est, prædicta talem simul vnionem faciunt, quam ignis separare non potest. Et quia videmus per experientiam, quòd ex aliquibus metallis ad ignem positis exhalant aliqui vapores sulfurei, qui etiam odore sentiuntur: & videmus etiam substantiam aqueam fortissimè vnitam cum substantia terrea in forma argenti viui, perseuerare in igne.

Scimus etiam ex terra non generari sulfur sine calore: neque aqua tam fortiter vnitur terræ, nec terra aquæ, nisi per causam dictam. Calor ergo est causa efficiens metallorum, qui transmutat terreum subtile in sulfur & humidum aqueum vnitum cum terreo subtili in substantiam argenti viui. Et hæc sunt principia proxima & immediata metallorum. Et hoc modo verificari potest quod dicunt Philosophi, scilicet quòd sulfur & argentum viuum sunt metallorum principia: tamen non sunt sulfur vel argentum viuum communia. DISCIPVLVS. Si omnia metalla genita sunt ex vna substantia sulfuris & vitrioli simul vnitorum, vnde prouenit ergo tanta inter metalla diuersitas? RAIMVND. Ex diuersa illius sulfuris lotione, & ex diuersa quantitate pura vel impura, & à loco minerali diuerso, atque ab accidentibus diuersis, quæ superuenerunt & à diuerso calore, qui variè digerit materiam metallicã. Verum est tamen quòd omnia accidentia, quæ superuenerunt materiæ radicali, artificio remoueri possunt, & partes inconcoctæ concoqui possunt. DISCIPVL. Vnum abs te velim intelligere, nempe, quomodo ars possit naturam imitari. RAIMVND. Omnes generationes & transmutationes, quas natura facit mediante aliquo semine, illas etiam eo mediante semine potest ars facere: & sine illo solus Deus naturæ creator rem talem creare posset, aut etiam generare, vt est, ex lapidibus, potest panem facere, & ex costa viri facere mulierem.

Quum igitur natura in metallorum generatione proprium ac determinatũ semen habeat, quod potentiam & virtutem propinquam habeat, vt in naturam metallicam conuertatur: ergo sine illo semine omne humanum opus vanum foret: & hac ratione infiniti errores excluduntur: Verum est autem artem non posse naturam imitari in remotis principijs, sed oportet ea principia ex metallis elicere, in quibus insunt iam decocta, & ex parte fixa, & arti propinqua. Et hoc totum confirmat Thomas Aquinas in fine tertij Meteororum. Et in principio quarti dicit, Quòd metalla inuicem transmutari possunt, quia naturalia sunt, & eorum materia est eadem. Ideo Hermes ponebat circulationem in metallis, vt in elementis: nam vnum sua corruptione cõuertitur in aliud. DISC. Declara tandem quomodo quodlibet metallum sit in quolibet metallo. RAI. Dicit Rasis in libro Diuinitatis: Scias res naturæ subtili artificio ita simul esse colligatas, quòd in qualibet re est res quælibet in potentia, quanuis actu non videatur. Quæ res melius cõprehenditur in rebus liquefactiuis, quàm in alijs: Nam auri interiora sunt argentea: & argenti interiora sunt aurea: quia elicitum est aurum ab argento, & argentum ab auro: & in ære adest potentia aurum & argentum, sed non visibiliter: & in illis ferrum plumbum & stannum, & in his aurum & argentũ. Hoc idem scribit Albertus 3. lib. de Min. cap. 8. dicens, Hermes, Gilgil, Empedocles, & quasi omnis illa Philosophorũ turba dicunt, in quocunque metallo esse plures species, & naturas metallorum: & aliam esse occultam, aliam manifestam: aliam intus, aliam foris: aliam in fundo, aliam in superficie (vt qui formarum latentiam dixère) & omnia in omnibus esse dixerunt, vt Anazagoræ placuit, sed intus in plum-

bo dixerunt esse aurum, & exterius esse plumbum: Et aurum in superficie esse aurum, & intus atque in profundo esse plumbum. Et idem eodem modo esse inter æs & argentum, & ferè in omni metallo erga aliud metallum.

Et dicunt, ne nomines aut voces intus & foris vel alias differentias iuxta partium situm in toto, sed secundum proprietates, & naturas dominantis, aut non dominantis: nam dominans claudit in se & occultat illud, cui dominatur. Et hoc modo isti rectè dicunt Anazagoræ sententiam, id est omnia metalla in omnibus esse: & dominationem fieri à prædominante. DIS. Mihi videtur, Albertum in superiori loco hanc opinionem improbare. RAI. Ipse Albertus adducit eas rationes pro his, qui non aliorum, quàm communium metallorum notitiam habent, atque vt alijs metallorum Philosophorum notitiam non daret: Sed bene cognoscebat esse rationes debiles, quódque cum æquiuocatione facilè poterat omne dubium solui. DIS. Obsecro te ergo mihi distinctè de his philosophorum metallis declara, & quomodo in plumbo sint omnia metalla. RAI. Per calcinationem, & putrefactionem reducimus nostrum commune metallum in album salem, & illud vocatur Saturnus. Et quia hoc sal fortiter est commistum cum partibus sulfureis: ideo dum dissoluitur istud, & in aceto sublimatur, trahit secum partes sulfureas, atque in ijs sale & sulfure, sunt omnia philosophorum metalla. Et ideo Geber libro quarto, capite decimo quarto, loquens de hoc Saturno dicit, Citius alijs cedit, id est soluitur, quia naturam habet salis, & citius à commisto trahit secum omnia imperfecta. Et in Testamento in capite de Ioue, dicit, Calcinationem corporum esse breuiorem viam ad perfectionem: quoniam calx facilè in salem resoluitur, & facilè corpus calcinatum mundatur & præparatur.

Dicit ergo Razes in loco præallegato, Saturnum in suo profundo frigidum & siccum esse, id est plumbum & argentum, nigrum, molle, terreum, melancholicum, acerbum, fœtidum, fœmineum: Sed est plumbum in actu, & argentum potentia. In suo profundo, est calidum & humidum, id est aurum, aereum, sanguineum, croceum, dulce, odoriferum, masculinum. In vno latere est frigidum & humidum, id est stannum & argentum viuum, aqueum, phlegmaticum, album, insipidum, remissum, fœmineum. In alio latere est calidum & siccum, id est ferrum & æs, igneum, cholericum, rubeum, amarum, acutum, masculinum. Ecce ergo, quomodo in vno solo communi metallo, & in vno philosophorum metallo sunt omnia philosophorum metalla. Et hoc de omnibus suo modo dicere poterimus.

Et iuxta prædictas proprietates & qualitates, Antiqui hisce rebus posuerunt omnia nomina mundi. Ideo multi errant, quum capiant eam rem communem per illa nomina significatam. DIS. Interdum & ego eum in errorem cecidi, sed multo magis in hisce rebus caderem, quum mihi videantur admodum obscuræ & intricatæ. RAI. Secundũ Razis sententiam, in omni corpore sunt tres dimensiones, nẽpe, altitudo, profunditas, & latitudo. Altitudo est in manifesto, profunditas est in occulto, latitudo in medio occulti & manifesti: Et hæc latitudo habet duo latera, & eorum quodlibet participat de manifesto, & occulto. Istud ergo philosophorum plumbum, quoniam in suo manifesto est album, ideo dicitur esse frigidum, quoniam albedo est frigiditatis signum. Et quoniam illud habet multam terreitatem intrinsecam, ideo dicitur esse naturæ siccæ, nigræ, ac melancholicæ: Nam, vt inquit Geber libro primo capite quintodecimo, Quanuis habeat humiditatem visco-

ſcoſam, tamen non adhæret ſulfuri dictum Mars, præterquàm artificio, id eſt præparando illa propter ſiccitatem, id eſt illius terreitatem, qui contemperat eius viſcoſitatem, & non ſinit eum adhærere: Et de hoc ſale dicto Saturno intelligit Geber libro ſecundo capite ſeptimo: & alibi quum loquitur de mercurij præparatione, & quomodo ab eo ſeparetur terra & aqueitas ſuperflua: Et quia illud eſt de natura vitrioli indigeſta, ideo acerbum eſt, & propter albedinem & frigiditatem dicitur fœmineum, fœtidúq; vocatum eſt propter ſulfureitatem aduſtibilẽ, indigeſtamq;: Et quia manifeſtũ ſemper eſt occulto cõtrarium, & èconuerſo (vt ait Razes) ideo profundum ſeu occultum iſtius plumbi, per diſtillationem fit manifeſtum & calidum, quoniam eſt ſulfur rubeum: Et quia in huius rubei ſulfuris compoſitione interuenit arg, viu. ideo dicitur eſſe humidum: & de hoc loquens Albertus in 4. Mineral. capite primo dicit, Obſeruare debemus eſſe calidum quoddam & ſiccum humido frigido coniunctum in vna complexione quæ hermaphrodita eſt, vt in plantis videre eſt, quæ ab omni parte ſunt imprægnatæ & imprægnant. Dicitur ergo hoc aurum quod etiam nominatur Venus, fore hermaphroditum: quia hermaphroditum nomen eſt compoſitum è duobus, ſignificans Mercurium & Venerẽ. Ideo Geber libro primo, cap. vigeſimo primo, loquens de hac Venere coniuncta cum Mercurio, dicit illam eſſe mediam inter Solem & Lunam, id eſt ſulfuris & argenti viui, quoniam ex vtroque participat: Aereum nominatur, quia eſt ſpiritus ſubtilis, & ſublimatur ſimul cum aqua mercuriali dicta aere: ſanguineum, quia rubeum, & ob hoc vocatur ſanguis & vinum rubeum: citrinum, quia compoſitum eſt ex argento viuo albo & ſulfure rubeo: nam vt dicit Geber libro tertio, capite tertio, Citrinitas non eſt aliud quàm determinata proportio rubei & albi: & libro prædicto capite nono loquens de diſtillatione huius Saturni dicit. Non ſeparatur ab illo in fumum quãtitas notabilis, quæ non ſit citrini coloris multæ citrinitatis: & parum infra dicit. Quando fumus exit ab eo, neceſſariò exit cum ſulfure non comburente: cuius proprietas eſt creandi citrinitatem. De his duobus fumis & vaporibus, déque hoc auro ſatis dixi ſuperius. Dulce & odoriferum dicitur ob ſuam rubedinem, caliditatem & bonam concoctionem: maſculinum, quia calidum & veluti paternum ſemen ſimul cum ſulfure in metallorum generatione. De hoc inquam occulto auro ſcriptum eſt in libro Trium verborum, Oportet vt ſciamus facere de manifeſto occultum, & de occulto manifeſtum: Et iſtud occultum eſt de natura Solis & ignis, & eſt precioſiſsimum oleum omnium occultorum, & tinctura viua, & aqua permanens,

De hoc oleo Geber libro ſecundo, capite duodecimo, dicit, Cauſa inquiſitionis olei fuit, vt haberetur color qui permiſtus eſt cum ſubſtãtia illius: nam iſtud operi noſtro auxiliari poteſt. Etiam ipſe Saturnus in vno latere ipſius latitudinis, id eſt in parte manifeſti, & parte occulti: eſt naturæ frigidæ & humidæ, id eſt Iupiter & arg. viu. præparatum: quod quia eſt album, ideo dicitur frigidum: & quia illud habet quandã aqueitatẽ admodum vnitã, & homogeniã, ob quam difficulter coagulari poteſt (vt dicit Geb. lib. 2. cap. 16) ideo humidũ eſt. Et iſtud accidit poſt lauationem fæcum vſtarũ, quod affirmat Geber lib. 1. cap. 19. dicens, Plumbum habet multum ſubſtantiæ terreæ: ideo lauatur, & ob lauacrum conuertitur in ſtannum. De hoc plumbo dicto mercurio nõ præparato Geber in lib. 3. cap. 12. dicit, Per leue artificium videmus ab illo exire terram nigram & fæculentã per lauationem. Morienus Romanus dicit, Corpus immundũ ſecundum philoſophos dicitur plumbum: ſed corpus mundum eſt ſtannum. Quia ergo ſtannũ iſtud & arg. viu. præparatum eſt albũ vt cera alba

vel butyrum, & facilis fusionis, & multũ de humiditate participat, ideo dicitur esse naturæ frigidæ & humidæ, phlegmaticæ: insipidũ & remissum dicitur ob remotionẽ aquæ acutæ ac vaporis calidi & sicci, id est ferri & æris: Quãuis (vt dicit Razes) Veneris siccitas sit minor Martis siccitate, quia participat de arg. viuo. quod suam siccitatem contemperat: Et nota, quòd (vt ait Geb. lib. 1. cap. 12: & lib. 3 cap. 7.) in corporibus metallicis cõmunibus sunt duo sulfura necessaria nostræ arti, quæ in manifesto tendunt ad rubedinem, sed in occulto sunt alba, rubea, & nigra. Quod Venus dicitur, intrinsecum est prædicto Saturno: aliud quia est naturæ terreæ quasi fixum, & sine fusione, id est solutione, est dictum Mars. Et istud à cõmisto separatur Saturno: quia (vt dicit Geb. lib. 4. ca. 14.) ea metalla quæ participant minori quantitate arg. viui, facilius separantur à commisto: & rationem adducit in sequenti capite, videlicet quia in substantia diuersificantur, ideo resultat diuersa fusio, & spissitudo & raritas, quæ sunt causa separationis. Loquendo igitur de hoc sulfure dicto Marte, dico esse calidum & siccum: Ideo Razes in Lumine luminum, dicit, Mars exterius habet calorem & siccitatem: & intus habet frigus & humidum: intus per propriam naturam habet arg. viu. purum: quod per administrationem extractum, tandem sinit se conuerti in speciem puri auri. Dicitur etiam istum Martem esse igneum ante lauationem, quia sulfur est & facilè inflãmabile ob adustibilẽ vnctuositatem: cholericum ob multam caliditatem atque amarum & acutum, masculinum ob suã caliditatem, & quia est vt semen paternũ in generatione metallorum. Ecce ergo quomodo in vno cõmuni metallo, & in vno philosophorũ metallo sunt omnia metalla philosophorũ: idem dicere poterimus de alijs. Sed nota quòd sulfur istud dictum Mars, quia est quasi extrinsecum dicto Saturno, & non habet salis naturam, ideo separatur & non soluitur, sed subtiliatur: sed alia omnia, quia salis naturam retinent, ideo soluuntur: & hoc innuebat Geber lib. 1. cap. 15. loquens de mercurio, id est de isto sale dicto Saturno, Soluuntur Iupiter & Saturnus, Luna & Venus ab illo, idest per illius naturam: nam omnia simul habent naturam salis. Nam solæ res quæ habent naturã salis & aluminis solubiles sunt, vt sæpius dixi. Et supradicta philosophorum metalla nominantur nominibus planetarum & deorum antiquorum: & sub his, & alijs nominibus Geber occultauit suam scientiã. Idẽ fecère alij ferè omnes philosophi. Ideo Razes in Lumine luminum dicit: Antiquis placuit occultare harum rerum significatũ cum tot nominibus, vt vix nemo amplius reperire possit noua vocabula. Morienus Romanus dicit, Nulla res inclusit huius artis magistros in errore magis quàm nominum multitudo. Sed qui inueniet hæc nomina non aliud esse quàm colores apparentes in cõmistione, nõ errabit in via huius operationis. Antiqui ergo vt hanc scientiam occultarent, multis vsi sunt nominibus, similitudinibus, & ænigmatibus, & potissimum fabulis poeticis.

DIS. Superius volui tibi dicere, me multũ mirari homines sapientissimos occultasse hanc scientiã tam diuinam sub velo illarum fictionũ & chimerarũ: Sed si me huius rei capacem reddes, perpetuò tibi deuinctus ero: nam neminẽ vnquam inueni qui eas exposuerit præterquàm moraliter. RAI. Antiqui sapiẽtes publicè operibus & verbis moralia docebant, ideo qui notitiã huius scientiæ non habet, non potest ea scire, quæ significare voluerunt per tot deorum nomina, eorumque genealogiam, amores, metamorphosesque. Et nisi credas hasce fabulas hunc sensum habuisse, vide Albert. in 1. Min. Tract. 2. cap. 8. qui eas exponit in hunc sensum. DIS. Quid dicit Albertus? RAI. Is dicit Gorgonis fabulam habere, ipsum in lapides conuertisse quotquot eum respiciebant: Vim fortem mineralium nominarunt Gorgonem: eius aspectum aiunt esse

humorũ

humorum corporum diſpoſitionem ad vim lapidificatiuã:ecce igitur quomodo antiquorum nonnulli exponebant vt dixi. DIS. Nondum iſta intelligo. RAI. Superius dixi,in ſulfuribus eſſe vim fortem mineralem induratiuã & fixatiuam per Gorgonẽ ſignificatã:illius reſpectus eſt humorum,id eſt vaporũ metallicorũ ad hanc virtutem lapidificatiuã:Nam quando fumi ſaliunt per lõgum bociæ collum,& poſtea pluries deſcendunt,tandẽ vniuntur cum prædictis ſulfuribus,& conuertuntur in lapidẽ admodum precioſum. Scribunt etiã Poetæ,Græcos ſerpentẽ vidiſſe ſuper arborem ſalientẽ,in cuius ſummitate inuenit matrem cum filijs,quos omnes comedit:ſed ipſe inclinans caput cõuerſus eſt in lapidẽ. Vapor & humiditas radicalis metallorũ eſt ſerpens:nam ante decoctionẽ eſt admodum venenoſa,& nominatur nominibus ſerpentũ, draconum,leonum,vrſorũ & baſiliſcorum ob eorum ferocitatẽ & venenoſitatẽ. Iſte igitur vapor aſcendit per diſtillationem in bocia,& ibi reperit filios, id eſt illa duo ſulfura,cum matre,id eſt cum arg. viu. fœminino,à quo prædicta ſulfura ſoluta ſunt,& omnes comedit,quia illa ſulfura ſoluit,& ad ſe trahit. Sed ille vapor quia ſalit,& poſtea deſcendit per collum bociæ,ac ſimul cum illis ſulfuribus fixatur,ideo conuertitur in lapidẽ. Sacra etiã Scriptura dicit, Vxorẽ Lot ignem fugientem,quia contra Dei mandatum reſpexit retro,cõuerſam fuiſſe in ſtatuam ſalis. Alph. dicit,Antequam opereris,volo tibi deſcribere bonã medicinam:oportet vt ſit humida,& quando coquitur, vt coaguletur & inſpiſſetur vt ſal,nix,grando:& ſit dulcis ſaporis,ventris nigri,coloris albi. DIS. Quid ſibi vult ventris nigri? RAI. Vult dicere, quòd quanuis illa materia in decoctionis initio ſit alba,tamẽ in ſuo occulto habet in ſe nigredinẽ: quæ procedit ab aduſtiua vnctuoſitate,quæ totaliter ſeparata non eſt. Ideo primum ſignum apparens in coagulatione,eſt nigredo,quam vocant caput corui: & poſt coagulationem durat 40 dies:poſtea iterũ fit alba,prout illa humiditas conſumitur: Fingunt etiam ꝙ cùm Iupiter iratus eſſet contra patrem ſuũ Saturnum,abſcidit illi genitalia cum acuta falce,quæ in mare ceciderunt: & ex eo ſanguine ſimul cum maris ſpuma genita eſt Venus:per Saturnũ intelilgunt ſalem illũ ante ſeparationem ſuarum terrarum:nam dicitur Iouis pater,quia ex illo generatur Iupiter,ſeparatis terris. Cùm ergo hic ſal poſitus eſt in bocia ſuper ignẽ,Iupiter iratus, & alteratus ob ignem,ſoluitur in aquam ſubtilem ſignificatã per falcem acutã,cum qua incîdit,ſeparat,& ſecum trahit partes maſculinas, nẽpe ſulfur illius ſalis dicti Saturni,& ſimul in bociam deſcendunt:ideo dicitur eos in mare cecidiſſe,ideſt in eam aquã ſalis amari:Ex quo ſale ac ſulfure genita eſt Venus,vt ſuperius dixi. Aqua illa amara eſt Phaetontis currus, dictus Eridanus,quia in illa defertur Sol & ſpiritus fœtens dictus æs & Venus. Scribunt Dedalũ ſimul cum filio Icaro incluſos in labyrintho feciſſe alas ex pẽnis, easq́ cum cera ſibi appendiſſe ac filio,cum hisq́ volaſſe extra labyrinthum per aerẽ ſed Icarus nimis altè volans,cecidit in mare in quo ſubmerſus eſt, quoniã Sol ceram liquauit,ſed cùm ab vndis maris in litus eſſet proiectus,pater eum ſepeliuit in arena. DIS. Huius expoſitio mihi magnopere grata erit. RAI. Non poſſum quæ tibi dico probare longiori ſerie,quia breuis eſſe cupio:per Dedalum patrem Icari,volunt ſignificare ſulfur illud dictum Martem:& per Icarum notant aliud ſulfur vocatum arſenicũ:nam ſecundum Geb. lib. 1. cap. 14. Arſenicum eſt de materia ſubtili & cum ſulfure ſimili. Et 4. lib. cap. 5. dicit, Medicinam ſpecialem Martis fuſiuam eſſe arſenicũ:nam eſt ſulfuris dicti Martis ſubtiliſsima pars,quæ quia ſalis naturam habet,ideo fuſiua eſt & ſolubilis: Per labyrinthũ in quo ſunt incluſi, ſignificatur metalli noſtri calx,in qua ſunt dicta ſulfura:alæ quibus euolant & ſublimantur, eę ſunt de quibus Geb. lib. 2. cap. 10

dicens, Corpora quæ adminiſtratione rei ſubleuantis indigent, ſunt Venus & Mars propter eorum fuſionis tarditatem. Venus indiget tutia, & Mars arſenico: & cum illis facilè ſublimantur, quia multũ cum eis conueniunt. DIS. Credo locum hunc ex illis eſſe, quos Geber & tu ſolus intelligitis. RAI. Superius dixi, multoties per corpora intelligi ſulfura illa dicta Martem & Venerem, quæ ſunt tardæ fuſionis & ſolutionis, quia Mars non habet partes ſalſas, & Venus his parum participat: ideo diſtillatur cum ignis expreſsione & ignitione aludel, vt dicit Geber lib. 2. cap. 2. & 8. Venus ergo ſuæ ſublimationi tutia indiget ideo fumo aut aqua ſupradicta: nam vt dicit Geb. lib. 3. cap. 3. Tutia eſt fumus corporum alborum, id eſt eius ſalis dicti plumbũ, ſtannum & Luna: & cum his alis ſublimat extra dictum Saturnum extractum à dicta calce metallica. Alæ, quibus Mars in putrefactione ſublimat extra ſuam calcem, eſt arſenicum: nam humiditas & acuitas aceti (mediante fimi calore) agens in corpore calcinato diſſoluit & trahit ad ſe ſalis ſubſtantiam, cum quo etiam trahit ſubtile ſulfur dictum arſenicum clauſum in profunditate ſalis ipſius. Et quia ſulfur illud ſubtile eſt de ſubſtantia illius ſulfuris dicti Martis, ideo illud ſubtile dictũ arſenicũ ſimul cũ ſale trahit ad ſe, & eleuare facit ac ſublimare illud craſsius dictũ Mars quoniam tunc ſunt inſimul coniuncta omnia, & vnum non poteſt ſine alio eleuari. Cera qua glutinabantur alæ, eſt ſupradictum ſal viſcoſum vt cera alba: Et quoniam ſulfur illud ſubtile ſignificatum per Icarum, per diſtillationẽ altè volat, id eſt in caput alembici portatũ à prædicta aqua ſignificata per Iouis aquilam, ideo cadit in mare, quoniam calor diſſoluit illum ſalem in aquam, & in eã cadit ſulfur dictum, & ibi moritur, quia fit nigrum: ſed à ſupradicta aqua proiectum ad litus, id eſt ad ſuperficiem in ea pellicula, & nauicula prædicta, quia pars oleaginoſa ſemper ſupernatat, ideo deſiccata aqua, ipſum arſenicum fuit ſepultum in arena, id eſt in eo ſulfure dicto Marte ſubtiliato in modum ſubtiliſsimæ arenæ ac lucidæ. DIS. Non ſum harum expoſitionum capax, ſed verbis tuis credo, quia magiſter es hac in arte. RAI. Quando praxim videbis, hæc tibi erunt manifeſta. Dicunt etiam Poetæ, quum Iò amaretur à Ioue, eam fugientem Iupiter circumdedit nube ſpiſſa & obſcura, ita vt à curſu firmaretur. Per Iouẽ ſignificatur prædicta aqua mercurialis, quæ à Ioue amatur, quia ſunt eiuſdem ſubſtantiæ: ſed hæc duo poſita in vaſe ad ignem, dicta aqua ſubtiliſsima fugit per longum collum vaſis, ac reuertitur, & Iupiter illud ſulfur circumponit ſubtile in modum ſpiſſæ nubis ac nigræ, ob quam coagulatur, ac firmatur. Illæ nigræ pelliculę (vt ſuperius dixi) ſunt nigræ velæ, quibus Theſeus reuertebatur Athenas: quod AEgeus pater illius videns, ac putans Theſeum eſſe mortuum, deſperans proiecit ſe in mare, in quo ſuffocatus eſt. Per Theſeum ergo ſignificatur ſulfur illud ſubtile quod in ea pellicula latet, aut oleo per nauem ſignificato. Et tunc AEgeus, id eſt ſulfur dictum Mars, qui eſt pater huius ſubtilis ſulfuris proijcitur in mare, id eſt in eam aquã ſalis, & hìc ſoluitur ac moritur, quia iterum fit nigrum. Scribunt etiam poſt diluuiũ & aquarum deſiccationem, terram animalia producentem, quendam etiam ſerpentẽ produxiſſe Pythonem appellatum, quẽ Phœbus ſuis ſagittis interfecit. In materiæ noſtræ diſtillatione, primò lento igne diluuium venit, id eſt quædam aqueitas, de qua loquitur Geber lib. 2. cap. 2, & 7. & remota illa aqueitate, & aucto igne, terra, id eſt materia noſtra, quæ multa terreitate participat, producẽs animalia, id eſt ſulfur, illud ſubtile dictum ſulfur & ſulfura, quia paulatim diſtillat, vt dicit Senior: & vocatur animal & animalia: quia vt ſcriptum eſt in Philoſophorum Turba, Noſtrum æs eſt vt homo qui habet animã, corpus, & ſpiritum: produxit etiam ſerpentem dictum Pythonem, id eſt aquam illam fœti-

dam

dam, quam Phœbus, id eſt Sol noſter interfecit, id eſt coagulauit & nigrefecit. Ferunt quoq; Apollinem philocaptum Daphnes, eam fugientem ſecutũ. Apollo eſt Sol noſter, qui in diſtillatione ſequitur aquã mercurialẽ per Daphnem ſignificatam. Finxerũt quoq; Phœbum & Bacchum fuiſſe Iouis filios: per Phœbũ ac Bacchum intelligũt ſulfur ſuperius dictum Solẽ & vinũ: quod quia diſtillatum eſt ab illo Ioue, & illius partem retinet, ideo dicitur eſſe Iouis filius. Scribunt etiam Mineruam Iouis fuiſſe filiam: Nam cũ Iupiter caput ſuũ percuſsiſſet, exilijt armata Minerua à ſuo cerebro. Per Mineruã intelligunt aquam mercurialem, quia minuit & ſubtiliat neruos, id eſt ſulfura: Iupiter ergo feriens caput ſuũ igne, id eſt ſal illud dictum Saturnum, in quo eſt illud ſal ſubtile, album, molle & humidum ſignificatum per cerebrum, per diſtillationem ab eo exit Minerua armata & induta partẽ illam ſubtiliſsimam & fuſiuam Martis. Deſcribunt etiam Vulcanum admodũ Mineruæ amore captum, omnibus viribus illam ſequebatur: at ipſa illum fugiebat & contemnebat: cùm verò illi Vulcanus fortè approximaret, arripiens eã veſtimentis ſemen ſuũ in terrã prę libidine fudit, ex quo ſemine ſcilicet natus eſt filius, & illa dimiſſa eſt in pace. Per Vulcanum intelligunt illud ſulfur dictũ ignem & Martem, qui multũ hãc mercurialem aquam diligit ſignificatam per Mineruam, quia ſimul in ſuo metallo fuerunt: ſed quia facilè ſeparantur, quia diuerſas habeant naturas, ideo dicitur Mineruã eum fugere: at ſulfur ipſum illi appropinquans, eamq; cõprehẽdens, antequàm ſeparetur, ſuum ſemen relinquit, id eſt partem illã ſulfuream, ſubtiliſsimam dictam arſenicum in terra ipſius ſalis dicti Saturni: & per diſtillationem naſcitur puer, quem ſupra nominaui, Ganymedẽ, Apollinẽ & Phœbum: & ipſa aqua relinquitur in pace, quia illa eſt fixationis impedimentũ: eſt tamen neceſſaria vt diu vitam humanã ſuſtentet. Dicunt etiam quidã Martẽ fuiſſe filium Iouis ac Iunonis, alij dicunt Iunonis ſine patre. Per Iunonẽ quis ſępe intelligant elementũ aeris, id eſt aquã illã mercurialẽ, tamen hîc intelligunt elementũ terræ, quando dicunt fuiſſe Iunonis filiũ ſine patre. Iupiter ergo & Iuno ſignificata per elementũ aeris, poſt putrefactionẽ ſunt ſimul cum Marte: & quia illud ſeparatur à ventre iſtorum, ideo dicitur illorũ filius: ſed quia filius aliqua in re ſolet patri ſimilis eſſe ac matri, & Mars ſeu illud ſulf. omnino eſt diſſimile noſtro Ioui, quia Mars eſt calidus & ſiccus, rubeus, durus, ſine fuſione & priuatus arg. viu. Iupiter eſt frigidus & humidus, albus, mollis, fuſibilis, & eſt arg. vi. mortificatũ, ideo dicunt illũ fuiſſe filiũ ſolius Iunonis intelligẽtes elemẽtum terræ, q̃m ſulfur eſt pinguedo terræ, nam ſimilitudinẽ non habet cũ aqua mercuriali. DIS. Neſcio quid de tuis iſtis expoſitionibus dicã: & veluti ſtupidus maneo, & timeo ſi eas alios docere voluero dicturos me inſanire. RAI. Dixi iam tibi eum non poſſe iſta intelligere, qui praxim nõ viderit: ideo ſi primò te contemnent, poſtea laudabunt. Dicunt præterea Vulcanũ fuiſſe Iouis filium ac Iunonis. Et quia erat deformis, ſubitò natũ proiectũ eſſe in Lemnum inſulam, ibiq; fuiſſe à ſimijs nutritũ: quod ſuperius de Marte dixi, poteſt etiã de Vulcano intelligi, qui quia deformis ac turpis eſt, id eſt, quia ante lauationem habet illam aduſtiuam vnctuoſitatẽ, & non habet partes ſalſugineas, ideo abiectus eſt, quãdo ab illis ſeparatur ob diuerſam naturã, fuſionẽ, ſpiſsitudinẽ & raritatẽ, vt dicit Geb. lib. 4. cap. 14. & 15. & lib. 3. cap. 4. dicit, Arg. viu. nõ aliud capere q̃ quod ſuæ naturæ eſt. Proiectus eſt ergo in Lẽno inſula, id ẽ in bociã vbi ſagittæ cadunt, id eſt ſulfura genita ex vaporibus calidis ac ſiccis: & ibi fuit nutritus, id eſt lotus, à ſimijs, id eſt ab his qui naturã imitantur, & fuit ad perfectũ adductus. Scribũt Vulcanũ duxiſſe Venerẽ in vxorẽ: Geb. lib. 1. cap. 10. dicit, Cõpar ſulfuris eſſe arſenicũ, quod dicitur Venus. Dicunt Apollinem fuiſſe

Vulcani filium:per Apollinẽ intelligunt Solẽ noſtrũ, qui quia eſt ſubtiliſsima
pars ipſius ſulf. dicti Martis & Vulcani,ideo dicit̃ eius filius. D I. Dic mihi vbi
nam per Iunonem intelligant elementũ aeris. R A I. Dixerũt Iunonẽ fuiſſe Sa
turni filiã, & Opis ſororis & vxoris Iouis:in parte natã ante Iouem,fuiſſe Deo
rũ reginã & diuitiarũ,præfuiſſe partub. & matrimonijs:ideo dictã fuiſſe Iuno-
nem,ꝙ matrimonia iungeret.Aqua mercurialis eſt filia Saturni, qui ab eo di-
ſtillat,& à ſua terra ſignificata per Opim,quia illa dat diuitias,id eſt aurum no
ſtrum:in vna diſtillatione generatur Iuno,id eſt aqua illa mercurialis,&Iupiter
id eſt ſal occultus in fæcibus cõbuſtis:de quibus fæcibus Hermes & Metuen-
dus eius diſcipulus,& Mireris Philoſophus dicunt,In cineribus eſt quod quæ
ris.Hermes dicit,Cape fæces quæ remanent in fundo bociȩ & ſerua illas, quo
niã ſunt cordis corona,& ſublima,quia ſublimat alba vt ſal.Idẽ ſcribitur in Di-
uin.libro.Geb.etiã lib.2.cap.2.dicit,Fæcum ſeparationẽ eſſe poſsibilẽ à ſalib.
ſublimandis ob ſaliũ ſolutionem:quod non euenit alijs rebus. Modus lauãdi
eas fæces cõbuſtas ſcribit in lib.Inueſtigat.vbi dicit,Atramentũ nigrum ſolua
tur in aceto mundo aut in aqua bulliente,poſtea per filtrum diſtilletur & coa-
guletur,& erit præparatum:aut prius in alembico ponatur,& tota eliciatur hu
miditas:Quia ergo in diſtillatione prima diſtillat ea mercurialis aqua ſignifica
ta per Iunonem,& poſtea extrahitur ſal præparatus ſignificatus per Iouẽ,ideo
dicitur vno in partu Iunonẽ natam ante Iouem:Et iſtud voluit Geber ſignifi-
care lib.1.cap.11.quando loquens de hac aqua mercuriali,dixit,Illam potius re
uerti à calce ſua quã Iouem ipſum:Fertur eſſe ſupra partus,quia diſtillando e-
ximit à ſuis terris,& in lucem producit noſtrũ Phœbum.Præeſt Matrimonijs
quia eſt mediũ coniungendi tincturas,vt ſuperius dixi.Ideo Morien.dicebat,
Animã,id eſt noſtrum Solem non coniungi cum corpore ſulfuris,niſi mediã-
te ſpiritu,&animam non coniungi præterꝗ̃ cum corpore,à quo fuit extracta:
&ſi conatus fueris illam cũ alio corpore coniungere,invanũ laborabis:dicitur
ſoror &vxor Iouis,quia eodem partu nata eſt(vt dixi)vxor,quia eiuſdẽ ſubſtã
tiæ,regina Deorũ Gentilium ſignificatorũ per noſtra metalla,ſulfura, & ſales:
nam ipſa regit illa,per eam naſcuntur,ſoluũtur,ſubtiliantur,ſeparãtur,coniun-
gũtur,mortificantur,viuificãtur,& fructificãt:ideo dicitur Opũ regina.Fingũt
etiam Venerẽ filiam fuiſſe Deiones & Iouis,&Vulcani vxorẽ,& fuiſſe amatã à
Marte:per Deionem,Vulcanũ,&Martem,intelligunt ipſum ſulfur dictũ vinũ
ignem & Martem: Etymologiæ nominum alibi abs te reperiri poterunt:ſul-
fur dictũ Venus poſt diſtillationem videtur vinum:Et quia diſtillat ab eo ſale
dicto Saturno in quo eſt Luna & Iupiter,ideo dicit̃ illorũ filius.Dicũt Amorẽ
fuiſſe filium Iouis & Veneris:per Amorem poſſumus intelligere ſulfur illud ſu
btile ſuperius nominatũ Phœbum,quia componitur ex mercurio dicto Ioue,
& ex ſulfure dicto Venere,ideo eorum dicitur filius.Fingunt etiã Latonã fuiſ
ſe violatam à Ioue,ob quam rem Iuno Iouis vxor de cælo deſcendit, & eam in
Delo inſula proſcripſit,vbi Phœbum & Dianã peperit: Per Latonam intelli-
gũt quod ſuperius de Amore dixi:nam cõponitur ex Ioue & Venere.Iuno,id
eſt aqua illa mercurialis deſcendit de cælo,id eſt à capite alembici facti in mo
dum cæli,in quo cælo fuit etiam Ganymedes portatus,id eſt iſtud ſulfur:&Iu-
no portat & proſcribit ipſam Latonam in bocia:& tandiu ibi moratur, quòd
primò in Lunam,deinde in Solem vertitur.Hoc voluit Geber ſignificare lib.1
cap.17.dicẽs,Vidimus in mineris æris,à quibus exibat aqua quæ ſecũ ſpumas
ducebat ſubtiliſsimas æris,& illas continuo curſu aquæ lauat & mũdat:poſtea
ceſſato aquæ curſu,vidimus eas cũ arena ſicca per annos tres calore Solis fuiſ-
ſe decoctas:inter quas inuentus eſt Sol veriſsimus. D I S. Si ſuperius tibi non
reſpon

respondi, fuit in causa, quia expositiones illas fantasticas nō intelligebam: sed quia nunc apertè loqueris, potero aliquid dicere. RAI. Si debile tibi est cerebrū, & non capis illas expositiones, ne saltē eas vituperes: sed quiduis dicere? DIS. Volo dicere, Geberum naturaliter loqui, quoniam interdum accidit aquas transire per mineras, ac secum trahere aliquam mineræ partem, vt supra dixit: ideo dicit, vt naturam imitemur. RAI. Nimiū es credulus si putas naturam potuisse conuertere æs in aurū. DIS. Quid ergo innuebat Geber? RAI. Hic est vnus ex eis locis, vbi videtur apertius eum esse locutū, & tamen obscurius loquebatur. Nam æris nostri minera, est illud sal dictū supra Saturnum: à quo per distillationem exit aqua mercurialis, quæ secum illud sulfur ducit subtile dictū æs, quod per continuū cursum illorū vaporum aqueorū ascendentiū & descendentium lauatur à sua vnctuosa nigredine, & fit albū cessantibus dictis vaporibus. Sed post tres menses fit Sol verissimus, posita bocia in arena vel cineribus cum igne tēperato: tandē volens verba truncare, expositio Geberi, harumq́; fabularū poeticarū ac similiū consistit in omni eo quod superius dixi de metallis intrinsecis: ideo nō amplius alias fabulas pro nunc declarabo quoniā ex te ipso intelligere poteris ex his quæ superius dixi, potissimū verò si nominum etymologiam & significatū consideres, quibus in fabulis vtuntur Antiqui. DIS. Omnino ingentes ago tibi gratias: sed ad nostrā medicinā reuertentes, velim scire num supradicta Philosophorū metalla præparata & soluta intrent cōpositionem nostræ medicinæ. RAI. Pluries dixi omnia ad hanc huius medicinæ cōpositionē concurrere. Et hoc confirmat Io. de Rupescissa dicens, Quēadmodum cæli influxus & Solis augmentatur aliarū stellarum influxu, ita etiā nostrum humidū radicale dictum cælū, non solùm ornari debet ex Sole, sed etiā à stellis aut planetis, vt eius influxus augeatur & virtus: Et hoc etiā confirmat Geber in fine primi libri, dicens, Quæcunq; perfectionū diuersitates parum antea fuerunt à nobis determinatæ, inuentę sunt in opere medij ac minoris artificij vel operis: sed in maiori omnes sunt eiusdem perfectionis. DIS. Haud credo inueniri hominē qui obscurius scripserit ipso Gebero: ideo nō mirandū est, si multi ob desperationē eum lacerant. RAI. Minor ordo est præparatio, in qua multæ sunt viæ & medicinæ imperfectę: secundus ordo est fixatio, & in hac etiā est aliqua diuersitas, quia non omnia æqualiter fixationē indigent: sed in terrio ordine, id est in multiplicatione, quia in medicina cōpleta peruenerūt omnia ad perfectionē vnam, ideo dicūtur omnia esse necessaria Si verò certior esse vis horum trium ordinū expositionē esse iuxta Geberi mentem, lege in fine Sūmæ suæ, vbi de Sublimatione loquitur, & præparatione primi gradus, secundi & tertij, & veritatē cognosces eius quod tibi dixi. DIS. Cōcedo in medicina minerali ac fixa, omnia illa esse necessaria: sed in medicina quæ per os accipi debeat, sum dubius: Nam sicut aqua mercurialis in minerali medicina nō est permanens, qm̄ illa est impedimentū fixationis, ita in medicina humanorum corporū non deberet ingredi sulfur illud tam fixatiuū dictum ferrū, qm̄ non opus sit eam fixari: nam stomachus seu vētriculus ea concoquere non posset, vt superius de auro dixisti. RAI. In hoc fac quod volueris, sed tibi dico Alb. in fine 2. Meteor. vbi Auicēnæ sentent. adducit, dicere, in optimis aquis aurum reperiri: post has, illa est in qua ferrū est, & multū interiora corroborat, & tamen fixa non est: atq; hoc cognoscere potes à signis quæ videntur cùm medicina est finita. DIS. Gratū erit mihi hoc intelligere. RAI. Ioānes de Rupe atque ego simul, diximus cognosci duobus signis, quando medicina hęc finita sit & perfecta: primus, si vas in quo posita est hæc medicina, positū in angulo domus, veluti miraculo & vinculo inuisibili ad se trahet omnes in-

trãtes, & eos circa se stãtes faciet, tunc cõpleta erit secundũ signum, si prædictũ vas positum supra turri trahet ad se omnes aues odorem medicinæ sentientes & eas circa se sistet. DIS. Hæc mihi videt̃ res magna & ferè impossibilis. RAI. Per turrim significatur fornacula posita in angulo domus, in qua fornacula vel furnulo positum est vitrũ, in quo nostra medicina coquitur: per intrãtes in domum, & per aues præteruolantes significantur illi spiritus vel vapores, qui virture caloris volant, & sursum deorsum eunt per longum bociæ collũ: qui cùm firmantur, nec amplius ascendunt, & materia est coagulata, dulcificata, & medicina perfecta est, & nõ tamen fixa: Atq; vt dicit magister Leonellus, coagulabitur in modũ oui quod tenet acumen in fundo: Superius dicta occultarunt Poetæ, fingentes Orpheum ex cantus ac soni dulcedine ad se traxisse bruta animalia, homines, aues, lapides, arbores ac montes: sistitisse ventos: ita vt dicãt etiam Phœbum, arcu ac pharetra depositis, stetisse captũ dulcedine cãtus: ac serpentem qui continuè aureũ vellus custodiebat, Orphei cantu somno correptum fuisse. DIS. Hæc nimirũ pulchra est fabula scienti verũ significatũ & sensum. RAI. Per Orpheum intelligo totã materiã coagulatam: & in hac medicina est pars vegetabilis, id est sal per arbores significatũ & herbas: adest & pars animalis, id est anima, & aurum significatũ per animalia, homines, Phœbũ, & per vellus aureum: pars mineralis est illud sulfur dictũ Mars, significatũ per lapides, montes, ossa, resq; alias duras: adest etiã aqua mercurialis, & vapores significati per aues, ventos, serpẽtes, tauros, & dracones, qui aureũ vellus custodiebant. Nanq; vt dicit Geber lib. 1. cap. 15. In distillatione nullũ Philosophorũ metallorũ submergitur in mercurio, id est aqua mercuriali, Sole nostro excepto: Per Orpheum deniq; significatur nostra medicina, quæ cùm sit dulcis, sistit & coagulat omnia supradicta. Sed præcipua causa coagulandi & fixandi partem mercurialem sunt supradicta sulf. præparata & soluta: de quibus intelligebat Alb. lib. 1. Miner. cap. 8. tract. 1. dicens, Philosophi supra modum studẽt, vt aquas faciant, quæ habeant in virtute diuersas elementorum qualitates, & nõ actu: vt per illas exiccent & coagulent id quod transmutare volunt. Et 4. Meteor. tract. 3. cap. 1. dicit, Arg. vi. in artis operibus desiccari ex multa adustione & mistione sulfuris nõ omnino adurentis. DIS. Quid de his dices, qui congelant & fixant arg. viu. cum herbis? RAI. His satis est vt dicam quod Geb. scribit lib. 2. cap. 17, loquens de medicina quæ coagulat arg. viu. & illi adhæret in profundo, & per minima cum illo miscetur ante illius fugã: necesse est illã colligere à rebus illi conuenientibus, & sunt omnia corpora sulfur vel arsenicũ: & parum infra concludit, dicẽs, Quòd à quacunq; re illius medicina trahatur, debet esse substantiæ subtilissimæ ac purissimæ, ex natura illi facilè adhærens, ac facilimæ fusionis in modũ aquæ fixæ super ignis pugna: nã istud coagulabit, & in naturã Solarem conuertet, vel Lunarem. Et lib. 4. cap. 10. inquit, Cùm nil inueniatur quod illi magis conueniat, quàm id quod est suæ naturæ, ideo æstimauimus cum illo medicinam illius facere, & libro secundo, capite decimo septimo dicit, Dictam medicinam facilius, propinquius, & perfectius inueniri à solo arg. viu. quia natura amplectitur amicabilius naturam propriam, & eius plusquàm extraneæ gaudet: Et lib. 3. cap. 4. ait, Argentum viuum non aliud capit, quàm quod suæ naturę est: Et cap. 7. dicit: Si poteris facere medicinã perfectam ex solo argẽto viuo, eris inquisitor preciosissimæ perfectionis: notare igitur debes quòd, vt dicit Geber capite 16. libro 2. argentum viuum Philosophorum habet partes sulfuris naturaliter cum eo mistas, id est sulfur & arsenicum: & cum his præparatis facilè vnitur ob conuenientiam in natura: & hęc sunt propria medicina coagulatiua & fixatiua argenti viui Philosophorum.

In li-

In lib. Vaporum ſcriptū eſt, Quòd qui cito vult coquere carnē imponat aquę cum carne fruſtū vitri: nā vitri ſiccitas tantū adimit humiditatis à carne in ebullitione, vt caro citò remaneat cocta: ſed citius coquitur ea caro ſi vitrū illud ſit ex cinere fœni ac filicis, quia illud minus abūdat humiditate: nam primū vitrū aliquid habet humidi quod à plumbo contraxit, quod primum fuit in cōpoſitione. DIS. mihi videtur hoc eſſe vnū Plinij mendacium. RAI. Tuam ignorantiā incuſes, & noli excellētes homines vituperare, qui per ſimilitudinē vel per allegoriam ſunt locuti. DIS. Quid voluit ergo ſignificare per illud vitrū, carnē & aquam? RAI. Dixi tibi per vitrū interdum ſignificari ſulfur: Et quia, vt pluries dixi, ſunt duo ſulfurum genera, quorum alterū nominatur ferrū, calidū & ſiccum quia participat humiditate quā cepit ab eo ſale dicto plūbo, à quo ipſa Venus diſtillata eſt, ideo citius coagulatur & fixatur ipſum arg. viu. ſignificatū per carnē mollem, ſi cum eo ponatur ſulfur illud ex cinere fœni ac filicis, id eſt dictū ferrum ex nominis affinitate. Hoc Philoſophi occultarunt dicentes, Theſeum glutinaſſe os Minotauro in labyrintho cum tribus pilis. Per Minotaurū & alia animalia ferocia & venenoſa ſignificatur aqua Mercurialis, quæ in bocia coagulatur cum dictis ſulfuribus, & cū noſtro Mercurio dicto Iupiter, qui ſemper eſt plenus Apolline. Ideo hæc ſunt tria poma aurea ob quæ Atlas id eſt aqua iſta velociſſima, in curſu firmata eſt. In hunc propoſitū dicebat Iſidorus lib. 17. Chalcanthū id eſt flos ęris fit in modum ſalis cum ſole calidiſſimo & eſt virtutis adeò conſtrictiuæ, quòd in leonū & vrſorum os aſperſum tantā habet conſtringendi vim, vt mordere non poſſint. DIS. Quid voluit Iſidorus ſignificare in his verbis? RAI. Per florem æris voluit ſignificare ſulfur illud dictum Venerem & æs, quod eſt occultum in ſale, & ſalis natura participat, & fit per calcinationem vt ſal, & illud vnitum cum aqua noſtra Mercuriali ſignificata per vrſos & leones, ita inuiſcat & coagulat illam vt amplius non poſſit ſulfura ſoluere, quia dulcis fit. DISCIP. Mineralis medicina quandiu moratur antequam coaguletur poſt ſulfurum & argenti viui pręparatorum commiſtionem? RAI. In artis Speculo ſcriptum eſt, Guberna materiam illam lento igne, donec maior pars conuertatur in terram nigram, quod erit in diebus. 21. DIS. quandiu durat nigredo? RAI. In Roſario ſcriptum eſt, Cōtinuatione 40. dierū ſtat vtraq; aqua permanēs nigredine tecta: quę nigredo ſi debitè gubernetur, non plus dieb. 40. durabit. Aduerte nihilominus, quòd vbi accedit aqua Mercurialis, plus temporis requiritur & ignis plus. Per duas aquas permanentes intelligit duo ſulfura ex parte fixa. DIS. Dixit Geber lib. 2. cap. 16. quòd remotio ſulfuris eſt cauſa varietatis colorum medicinæ poſt coagulationem: Putabam ſulfur nō debere amoueri ſi ſit aqua permanēs. RAI. Dixi materiā noſtrā bis fieri nigram, bis albam, bisq; rubeam. Et quoniam albedo & nigredo ſunt colores extremi & cōtrarij, & omnes alij colores ſunt medij: Ideò quotieſcūq; ob præparationē & decoctionē paulatim conſumitur humiditas vnctuoſa ſulfurea quę eſt illius nigredinis cauſa, ita paulatim cōſumitur illa nigredo, & quotidie aliū apponit colorē. Ideo dicitur, ſulfuris remotionem eſſe colorum varietatis cauſam: ſed in ſulfuris lotione manifeſtiores apparent hi colores (nā illud eſt lumen & tinctura) q; faciant in coagulatione & fixione medicinæ, in qua minor eſt vnctuoſitas, & ſulfur miſtū eſt cum arſenico & arg. viuo, quę colores imperfectosq; confundūt. DIS. Tandem, age, mihi explica quo ex metallo fiat hęc medicina. RAI. Dixi hanc medicinā nō debere ex auro fieri neq; ex argēto, neq; plūbo, neq; ex ſtanno cōmunibus: ergo ex ęre fieri debet vel ferro cōmunibus: nam illa in ipſorum radice ſunt munda, & accidentia facilè remoueri

possunt, quia omnes corruptionis causas habent & calcinationis: Et hoc voluit Geber significare lib. 4. cap. 3. dicens, Substantiæ Veneris & Martis (communium) dealbatio pura est, & similiter Lunæ rubificatio. DIS. Hanc sententiam non intelligo. RAI. Vult dicere, dealbationem id est argentum viuum & Lunæ rubificatio, id est sulfur quod est tinctura rubedinis ipsius argẽti viui dicti Lunæ, ipsa est pura & munda in eorum radice. Et hoc voluit Geber dicere lib. secundo capite septimo. Qui cum exclusisset Solem, Lunam, Iouem, & Saturnum communes, concludit postea, dicens: Melior est ergo argenti viui sublimatio ab illis corporibus quibus cum non conuenit, nempe quia munda in radice. Sed certum est argentum viuum minus conuenire in natura cum ferro & ære quàm cum aliis, ergo ab illis sublimari & extrahi debent spiritus: Et quicquid dicit Geber in lib. Inuest. & alibi de præparatione corporũ perfectorum & imperfectorum, intelligit de his. DIS. Quomodo de his intelligit loquens de perfectis? RAI. Dixi hanc artem non vti auro vel argento cõmunibus, sed solùm tractat de corporib. imperfectis (vt dicit Geber in prooemio lib. Inuest.) Neq; dico per cõmistionem cum medicina (nam hæc foret responsio parum sciens) sed per reductionem ad primã materiam & separationẽ omnium accidentium immundorum supra inductorum materiæ puræ radicali. Quando ergo in præparatione hæc metalla intrinseca sunt immunda, tũc imperfecta vocantur: sed quando sunt præparata & etiam ex colorum consideratione vocantur perfecta. Et hoc manifestè asserit Geber lib. 2, cap 16. in fine, & cap. 7. in fine. Et hæc omuia perfecta vel imperfecta possunt à supradictis elici, vel ab vno illorum. Particularius tamẽ nota, quòd cum Geber in lib. Inuest. dicit corpora perfecta, id est Solem & Lunam nõ indigere præparatione quo ad perfectionem, cum sint iam perfecta seu perfectè præparata, sed vt magis perfecta fiant, subtilientur, soluanturq;, intelligit solùm de sulfure crasso dicto Marte: quod præparatum vocatur Sol & Luna, quia in eo apparet rubedo solis & albedo Lunæ: vt dicit Geber lib. 1. cap. 14. & 22. loquens de Marte: nam eadem res albificat & rubificat. Et illud omne corpus illuminat, quia est lumen & tinctura, vt dicit Geber lib. 1. cap. 14. Et si bene consideres preparationis modum Solis & Lunæ scriptum in fine in libro Inuestigationis, inuenies eandem esse quam superius dixi de sulfuris lotione facta cum sale & aceto, & postea subtiliato cum sale armoniaco, id est cum sua aqua Mercuriali, & tunc corpus fixum factum est verè spirituale ac subtiliatum. Ideo Geber in libro Inuestigationis, loquens de præparatione aceti acerrimi cum quo possunt præparari corpora imperfecta vel corpus imperfectum, & ab eo extrahi suum argentum viuum & sulfur radicalia, & cum his fieri nostra medicina, dicit, Hæc aqua composita ex duabus aquis id est ex sulfure præparato & subtiliato, & argento viuo similiter soluto, ea est nostra medicina, & est argentum viuum præparatum ab argento viuo præparato: & sulfur præparatum à sulfure nõ præparato, & factum corpus spirituale & subtiliatum & attenuatum: Et quotiescunque Geber loquitur de soluendo aut subtiliando corpus purum & præparatũ cũ sale armoniaco id est cum aqua nostra Mercuriali, semper intelligit de hoc sulfure, nam neq; argentum viuum neq; arsenicum indigent illa subtilitione: & ideo Geber lib. 2. cap. 15 loquens de hac aqua Mercuriali sub nomine multarum aquarum acutarum, acerbarum & ponticarum, dicit causam inuentionis illius fuisse subtiliationem earum rerum, id est prædicti sulfuris, quod ante præparationem non habet fugionem aut ingressum, ideo amittebatur magna vtilitas ipsius fixi spiritus, & per consequens arsenici, quod de illius natura, vt dicit Geber lib. primo capite decimo quarto, ideo vocatur sulfuris compar, &

sæpe vocatur Luna. Et vnum sine alio non esset vtile, imò (vt dixi in libro dicto Apertorio) arsenicum est medium coniungendi argentum viuum cum sulfure, quoniam vtraque natura participat: Et Arnaldus in libro Flos florum dicit, Sperma non coniungitur cum corpore nisi Luna mediante: quoniam anima est medium inter corpus & spiritum, & illa simul coniungit. DIS. Quia locutus es de fixis spiritibus, velim vt mihi declares dubium quoddam: Nam iuxta tuam sententiam medicina hæc fieri debet ex spiritibus: & hoc etiam confirmat Geber lib. 2. cap. 1. & lib. 3. cap. 10. Quòd si spiritus non sint fixi comburuntur aut ab igne fugiunt: si fixi sint, non funduntur, quoniam terra sunt facti, ergo ex spiritibus haud fieri potest. RAI. Tuæ rationis vis erat in consequẽte ob insufficientiam: neque enim sequela valet si à superiori ad inferius affirmatiuè arguas: ac si diceres, est animal, ergo est homo: ita non valet dicere, fixum est, ergo est terreum. Nam spiritus fixantur etiam sine conuersione in naturam terream, vt dicit Geber libro tertio capite sexto. Sulfur in principio suæ præparationis cum sale suo & aceto calcinatur & ad naturam terream conuertitur: & post perfectam præparationem, coniunctum cum suo argento viuo in vltima decoctione fixatur perfectè, & non conuertitur in naturam terream: Sed argentum viuum id est nostrum sal dictum Saturnus, fixatur & in terram conuertitur ob festinationem ad illius fixionem, quæ fit per præcipitationem aut descensionem id est distillationem, in qua corpora descendunt debilia id est oleum vel aqua Mercurialis & arsenicum reducta in aquæ formam aut olei paulatim in capello seu pileo bociæ, à calcibus eorum, id est ab eo sale, cuius similitudo est veræ calci similis: Vide Geberum in secunda descensus causa. Et ob hanc distillationem aut præcipitationem, citò, id est in horis tribus consumitur substantia dicti argenti viui & in terram conuertitur, id est in fæces vstas in bociæ fundo. Fixatur etiam dictum argentum viuum simul cum sulfure & arsenico in vltima decoctione per successiuam spirituum sublimationem, qui per bociæ collum saliunt: & hæc fixio longa est & tarda, vt inquit Geber libro tertio capite sexto. DIS. Profectò Geber iste hac in arte admodum excellens fuit: & quia illum diligo, mihi pergratum esset illius vitam intelligere. RAI. Paruam illius notitiã habemus, præter quàm quòd nonnulli dicunt eum esse Arabem, Persarum Regem, & partis Indiæ: atque vt scribit Aldimarus Parisiensis in suo dialogo, filius fuit filię magni Maumethes: pater eius fuit Baldechitarum Princeps, vt ismet Geber scribit in quodam suo libro de Regno. Patris nomen fuit Aycius cognomento Rasis Hebobechee Philosophus: aut Harem, iuxta opinionem Hali Philosophi. Tantæ verò existimationis est is Geber in Aegypto, vt magnus Aristoteles illi cedat in triplici Philosophia: illi cedit Rabbi Moses in Algorismo, Hermes Trismegistus in Magicis, & Ptolemæus in Astrologia quadriuia, illi cedunt: sed in sua scientia omnes Philosophi deferunt illi: Et Posteriores ab illo habuerunt veritatis eius scientiam, & meritò ab eis magistrorum magister vocatus est. DISCIPVLVS. Meritò illum commendas: Sed nisi tibi essem molestus, orarem vt hæc sua opera mihi declarares capitulatim, atque vt hanc praxim multis in capitibus sparsam ordine in libellum redigeres. RAIMVNDVS. Rem petis quam Philosophorum nemo vnquam aggredi voluit: Sed quia in me non regnat inuidia, & amore afficior erga te, ideo si ocium dabitur vt tibi satisfiat in hoc, libenter faciam: nihilominus in præsens talem operum illius notitiam tibi dabo, vt ex teipso facere possis quod ex me quæsiuisti. DISCSPVLVS. Tibi perpetuò deuinctus ero: Sed ad metallorum sermonem reuertentes, dixisti superius hanc medicinam fieri debere ex

vno solo metallo, ergo duo supradicta æqualiter bona esse non possunt hoc in opere. RAI. Verum est hanc medicinam ex ære fieri posse, tamen ferrum est melius, & facilius præparari potest: ac melius purificari, & huic arti propinquius est & plures habet virtutes celestes quàm omnia & alia metalla: & omne id ratione & authoritate intelliges. DIS. Bene loqueris si ratione probabis: Sed mihi omne contrarium videtur: nam æs ferro præstat, quia minns terreitatis habet, & plus substantiæ argenti viui, & minus adustibile est. Et Geber etiam primo libro capite 21. dicit, Venerem in suæ substantiæ profundo ostendere auri colorem & essentiam, mediumq; esse Solis ac Lunæ, ac facilè conuerti in vtranq; tincturam, esseq; bonæ conuersionis & pauci laboris. RAI. Si de communi ære loqui volumus, dico si deberemus integram substantiam præparare, melius foret quàm ferrum: Sed nos quærimus solùm spiritus radicales, atq; hi à communi ære non debent extrahi: Cum verò laudat æs Geber, dico illũ intelligere de spiritu sulfureo superius nominato arsenici & auri nominib. illudq; ostendit colorem & essentiam auri, malleatur, id est subtiliatur ac soluitur, quia participat naturam salis, & funditur ignitione & ignis expressione, vt argentum & aurum, id est vt illud quod compositum est ex sale ac sulfure: nam si illud esset solum sal, faciliter solueretur: si sulfur tantummodò, nõ solueretur: ideo soluitur ignitione aludel. Cape ergo secretum ab illo. Superius dixi tria esse secreta, & tres vias, nempe sulfur, arsenicum, argentum viuum, & diuersam eorum præparationem: & quia compositum est ex sulfure & argento viuo, ideo dicitur medium esse inter Solem & Lunam: & interdum vocatur Sol & Luna simul, interdum distinctè, & ita Geber intelligit sequenti capite dicens, Mars id est sulfur est longè præparationis ac duræ ob suæ fusionis id est solutionis impotentiam: quod si fundatur id est si subtilietur & spargatur in aceto per putrefactionem sine medicina quæ illius naturam mutat, quæ est argentũ viuum præparatum dictum Iupiter: & hoc facit in vltima decoctione, & non facit in putrefactione, in qua sulphur coniunctum est Soli ac Lunæ, id est arsenico dicto Veneri, quod interdum Sol vocatur, interdum Luna: & separari nequit sine magna industria, quia multam affinitatem & conuenientiam in natura habent, vt dicit Geber in capite de Arsenico. Et lib. 3. capite septimo dicit In corporibus metallicis communibus duas esse sulfureitates, & superuenientem difficilè remoueri: sed si præparetur, & lauetur ipsum sulfur (vt superius dixi) in ea præparatione inuicem separantur, & post simul iterum coniunguntur & per decoctionẽ simul fixantur, nõ mutantes tamen in parte fixa ipsius sulfuris loti: supradictum ergo arsenicum & Venus facilè id est vnica distillatione in vtranq; tincturam couertitur, id est fit citrinum quia participat ex albo & rubeo, & est bonæ conuersionis & pauci laboris, quoniam participat naturam salis: Et cum illo conuenit tutia, id est fumi illi albi aut aqua Mercurialis: ideo in distillatione ascendunt simul, & dicta aqua rubea est vel citrina ob ipsam Venerem, quæ submersa est & inclusa in ventre illius aquæ, & citrinitas illa bona est, & in hoc opere proficua. Ideo Geber lib. 2. cap. 12. dicit, inquisitionem olei fuisse vt haberetur illius color qui cum illius aquæ substantia permistus est: & hoc nobis auxiliari potest in opere: sumus tamen ab ea aqua excusati ab induratione ac fixione spirituum: nam quando in corporum humanorum medicina ponitur, non possunt nec debent fixari: cape igitur illam Venerem super alia corpora imperfecta id est sulfura, in opere minori id est in præparatione: vult dicere q; facilius preparatur quàm sulfur: & in opere medio id est in decoctione vltima: Et hoc intelligit in medicina pro humanis corporibus, quoniam facilè in dulcedinẽ conuertitur, & forte non accedit sulfur dictũ Mars: sed

in me-

in medicina minerali Mars est melior, quia eius substantia fixior est & fixatiua: sed in ordine maiori, id est in multiplicatione (quæ inuenta fuit vt opus abbreuiaretur) neque Venus neque sulfur apponuntur: Sed cum vna parte medicinæ fixæ ponitur multum argẽti viui aut salis præparati dicti Iouis, & cum hoc fit multiplicatio: nam hoc soluit medicinam fixam, & medicina fixa congelat & fixat illud: ita ex terra fit aqua, & ex aqua terra. Istud voluit significare Geber lib. 4. cap. 18. dicens, Considerauimus ob examen istius magisterij, Iouẽ approximari maximæ perfectioni in opere maioris ordinis id est multiplicationis: Et libro tertio capite decimo nono, dicit Iouem approximari maximæ perfecto, id est medicinæ fixæ, quia plus de perfectione participat id est de argento viuo: Et quia illud habet substantiam viscosam, ideo multum adhæret Soli ac Lunæ id est arsenico: nam vt dicit Geber lib. 1. cap. 20. Illud Soli ac Lunæ conuenit, id est arsenico dicto Soli ac Lunæ: Et non semper ab illis separabitur. Et qui sciet illi eleuare vitium fractionis corporum, id est, qui sciet remouere & consumere humiditatem aqueam, quæ frangit id est soluit corpora sulfurea, statim gaudebit vtilitate illius Iouis. DIS. Ex sufficienti diuisione mihi videtur vt velis concludere inter omnes mũdi res nõ esse meliorẽ nec arti nostræ propinquiorem ferro communi. RAI. In hoc est occulta hæc medicina. DIS. Nunquam hoc cogitasse, imò contrarium credebam: nam Philosophi dicunt esse ex magis distantibus à veritate huius artis: & est magis vile inter omnia metalla, quia minus habeat argenti viui. Et Geber lib. 3. capite 9. dicit, corpora imperfecta quæ plus habent argenti viui, propinquiora esse perfectioni. Et libro prædicto capite septimo, dicit ea corpora quæ plus habent argenti viui, maioris esse perfectionis: & quę minus habent, minoris esse perfectionis. Et priuatim loquens de Marte libro primo capite vltimo inquit, Mars inter corpora imperfecta in transmutatione, est tractationis aut præparationis difficillimæ, laborisq; longissimi, ob suæ fusionis impotẽtiam. Et hoc idem fatetur multis in locis. RAI. Quando Razes clarè locutus est de Marte, tunc locutus est de supradicto sulfure crasso, quod quia minus habet argenti viui, & magis terreum ac sine fusione est ante præparationem: & est sine solutione, quia non habet naturam salis: Ideo magis imperfectum est omnibus alijs metallis intrinsecis: Et quia est quasi extrinsecum arg. viuo suo, ideo separatur ab illo, neq; vniri potest sine subtilissimo artificio: & eius præparatio longissima est ob multam vnctuositatem, terreitatem, ac duram solutionem: hac de causa dicitur esse ex magis distantibus à veritate huius artis. DIS. Semper hoc refugium habes de metallis intrinsecis: Geber dicit se manifestasse materiã hanc pluribus in locis ac diuersis capitib. Si dices ergo materiam illã esse Martem, ac per Martẽ intelligam sulfur, ergo quando dicet cape Martẽ, capiã sulfur solum, & in errore versabor: aut materiam hãc aliter nominauit q̃ Martem, atque hoc pacto non manifestauit, sed occultauit. Quando igitur discernere potero quòd per ferrum ille de communi ferro intelligat aut de sulfure? RAI. Quando Geber & alij Philosophi dicunt Martem esse calidum & siccum, atq; rubeum, & tingere Lunam, illiq; attribuunt supradictas proprietates, & apertè de sua præparatione loquuntur, tunc sis cautus, quia de suo sulfure intelligunt. DIS. Nonne Geber scribit huius artis praxim? RAI. Scribit. DIS. Illum igitur loqui oportet de præparatione ferri communis, si in illo sit secretum. RAI. Loquitur, sed occultè, id est in capitibus generalibus quando loquitur de metallorum præparatione, marchasita, sulfure, argento viuo salibus ac similibus. DIS. quomodo ergo secretũ hoc manifestauit & hãc materiã in diuersis capitibus? RAI. Plurib. in locis is dixit Philosophorũ secretũ

esse in Marte, quodq; illum accipere debeamus: & quanuis sermo ille intelligi posset de sulfure, aut videatur in aliud propositum dictum, tamen illi sufficit dixisse maximum secretum esse in Marte. & de hoc etiam allegauit aliquas rationes: quę quanuis ad aliud propositum videantur, tamen cōcludunt de Marte. DIS. Istud est quod summopere scire desidero: nam est conclusio eius omnis quod mihi dixisti. Incipias ergo authoritates narrare, & postea rationes adduces. Lib. 1. cap. 15. dixit, argentum viuum facile omnibus metallis adhærere, sed Marti nullo modo nisi per artificium: ab isto certè seligit & capit maximū secretum: ab isto, id est à Marte. Lib 3. cap. 9. dicit, Iouem approximari perfecto: Saturnū minus, & minus Venerem, ac multò minus Martem, à quo perfectio depēdet à quo id est à Marte depēdet huius medicinæ perfectio (Quāuis alicubi textus hic sit deprauatus) & in supradicto loco dicit, causā impedimēti cuiusq; fusionis esse sulfur fixū: ab hoc certè colligere potes maximum secretū: ab isto, id est à sulfure fixo, per quod intelligit ferrum cōmune: nam maior illius pars est sulfur fixum & terreum, ideo non funditur. Et denominatio fit à prædominante: & hoc modo illud intelligitur quod dixit libro 3. cap. 7. loquens de sulfure fixo: nam vt dixit lib. 2. cap. 18. octauo, Corpora imperfecta fixantur per suam calcinationem, & partes subtiliantur per ignem: sed partes salis quæ à corpore fixo & calcinato resoluuntur soluuntur vt ait libro 3. cap. 7. Dicit etiam Geber in Testamento, Martem qui substantię sit fixæ, ideo meliorem esse inter cętera corpora: & hoc intelligi potest de ferro communi, & de sulfure suo. In primo etiam libro capite decimo septimo dicit omnia metalla conuenire auro, & vltimum esse Martem: & hoc esse vnum ex naturæ secretis. Et lib. 3. cap. 6. loquens de Martis essentia, in fine concludens dicit: Laudetur ergo benedictus & gloriosus Deus altissimus qui illum creauit, & illi dedit substantiam & proprietatem substantiæ, quæ nulli rei in natura conuenit, vt in illa vllo artificio perfectio hæc inueniri possit, quia in illo potentiam propinquam inuenimus: Nam ipse (sua in calce) ignem superat, & ab eo non superatur: sed admirabiliter in eo requiescit, illo gaudens (quia semper fit perfectior.) Hoc idem Arnaldus in Rosario scripsit dicens, Manifestum est corpora esse maioris perfectionis, quæ plus habent Mercurij: & quæ minus de illo continent, sunt minoris perfectionis. Laudetur ergo rerum omnium opifex Deus gloriosus & benedictus causator optimus & altissimus, qui ex vili preciosum creauit. DIS. Quid volebat significare magister Arnaldus? RAI. Volebat dicere quòd à viliori corpore metallico, id est à ferro communi, quod in natura sua & penes vulgum vilius est, Deus creauit hanc preciosam medicinam: & quanuis in aliud propositum exire velle videatur, nihilominus illi & Gebero satis est secretum manifestasse illorum loquendi modum intelligentibus. Rudienus Philosophus apertè manifestat secretum in Marte, dicens, Scimus omne metallum in suo occulto continere Solem & Mercurium: & nos iam extraximus à ferro argentum viuum, & ex illo postea facta est medicina, & ex illius colore bonum opus fecimus in ignium termino. dicit etiam supradictus: Dico maiorem petram esse Mercurium: & iste est qui extrahitur à lapide quem dicemus: exponemus ergo quid sit ille lapis, & modum extrahendi argentum viuum ab eo. Lapis ergo ex quo elicitur argentum viuum, vbiq; inuenitur, omnes habent, & homines eo indigent, nomen eius est Mars: illum ergo cape & bene contere subtiliter & laua. Senior Philosophus dicit: Loquitur ferrum & dicit, Ego durum ferrum, ego forte, conterens, contrito ex me bonum omne hac in arte est, & lux, & secretum secretorum per me generatur. Dicunt etiam Auicebron & Razes, Corpus ferri est corporibus for-

tius

tius, & est Indorum lapis, & eorũ voluntas magis in illo est quàm in alio corpore: illud elegerunt sapientes. DIS. Sinas pro nunc has sententias: si aliquam rationem habes, prome: nam ratio me magis in veritate confirmat. RAI. Superius dixi, quòd iuxta Geberi sententiam in Testamento, Mars quia substantiam habet fixam, est inter alia corpora melius: Et quanuis per Martem intelligi possit de sulfure arsenici respectu, quod est minus fixum, tamen etiam de ferro intelligi potest communi, quoniam nullum metallum habet tantum sulfuris fixi quantum ferrũ commune: in præsentiarum verò per substantiam fixã intelligo substantiam terream: nanq; vt dicit Geber lib. 3. cap. 6, Si sulfur fixum terreum mistum fuerit cum argento viuo terreo, ex his fiet ferrum commune. DIS. Hæc non videtur mihi ratio, sed irrationalitas, credere vt ex maiori terrestreitate sit cæteris melius in opere nostro: nam medicina nostra fit ex materia purissima & separata ab omni terreitate superflua. RAIM. Non dico ferri terreitates esse hoc in opere bonas, sed aio spiritus natos & nutritos in ferri terreitate meliores esse & efficaciores spiritibus alitis in pauca aliorum metallorum terreitate: & hanc ego rationem scripsi in libro Secretorum naturæ dicens, Terra ob virtutem radiorum corporum cælestium qui continuè in illam influunt, continet tres principales partes, nempe animalem, vegetabilem, & mineralem: & est productiua rerum adeò terribilium vt narrari nõ posint: id quod alijs elementis non euenit: Et quanto res aliqua magis in terrestre elementum descendit, eo magis in cælesti virtute crescit: Ergo aquæ & spiritus qui sunt terrestri elemento immersi, ob similitudinẽ in materia naturali, imitantur & trahunt proprietates ac virtutes materiæ ac loci. DIS. Mihi videtur te eo in loco loquutum esse de elementis mundi maioris. RAI. Volentes Philosophi occultare hanc scientiam, scripserunt eam sub elementorum nomine, & nominarunt ferrum, minorem mundum: & quia plus terram participat quàm alia elementa, ideò spiritus & aquæ illius sunt alijs virtuosiores, & illi sunt nominati vegetabiles, animales & minerales: & hac de causa Philosophi nostri allegant diuinam illam sententiam: Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, solum ipsum manet, si autem mortuum fuerit multum fructum affert. Alia ratio allegari potest ad probandum ferrum quãtumcunq; alijs metallis terrestrius sit, tamen esse perfectius post præparationem: Nam in se habet omnes causas corruptionis, quas Geber scripsit lib. 3. cap. 6. Et facilè corrumpitur: Et quia suæ terrestreitates non sunt bene commistæ, & non habent affinitatem vel conuenientiam cum parte radicali, ideo melius & facilius in ferro separãtur quàm in alijs metallis, Ideo Albertus lib. 4. Meteor. tractatu 4. cap. 5. dicit, Ferrum est malleabile & etiam liquefactibile cum forti igne, tamen multum habet terræ, & est mirabile in sua terrestreitate: Quoniã quando aqua facilius patiatur ab igne quàm terra, tamen in ferro citius à commisto soluitur terra & comburitur quàm substantia magis aquea. Et huius causa est, quia terreum quod est in ferri compositione est lutulentum, non bene depuratum, nec bene commistum. Huius signum est quia facilè rubiginem cõtrahit, & quando in igne comburitur, multæ adustæ terrestreitates ab eo cadunt, quoniam terrestre illius porosum est, & ignis ab omni parte potest illud comburere. Idem confirmat Geber lib. 4. cap. 14. loquens de hac calcinatione ac separatione sub nomine cineritij dicens, Corpora illa imperfecta quæ plus habent terreitatis, minus in hoc examine perdurant calcinationis & separationis, quia citius calcinantur, & eorum terrestreitates facilius separantur: Sed quæ metalla minus habent terrestreitatis, plus durant in eorum præparationis examine, quia difficilius corrumpuntur: & eorum partes terreæ diffi-

culter separantur: Et manifestè vbi supra dicit, Martem & Venerem necessariò separari à commisto plus quàm omnia alia metalla: Et rationem adducit eo in loco & in sequenti capite. Quoniam eorum terræ diuersæ sunt in substantia à parte radicali: Et ob hoc resultat fusio diuersa, & spissitudo & raritas quæ sunt eorum separationis causa: Hæc ratio confirmatur ex eo quod dicit Geber libro secundo capite septimo loquens de Mercurij sublimatione. Dicimus ergo ingenium separandi terram superfluam à Mercurio id est sale, esse commistionem cum rebus, cum quibus affinitatem non habet, & multoties sublimationem seu distillationem eius à fæcibus reiterare: Et hæ res sunt veluti talcum, & calx corticum ouorum, & marmoris albi similiter, & vitri minutissimè triti, & omni genere salis præparati & similium: ab his enim mundatur, sed ab alijs cum quibus conuenit, non mundatur, præterquàm à corporibus perfectis, à quibus si posses eximere, mundum esset: quia munda sunt in radice. DIS. Mihi videtur in eodem capite contradictionem haberi: nam loquens de hac sublimatione Geber dicit, Quando videbis argentum viuum vt nix albissimum, & veluti mortuum adhærere lateribus alembici, tunc reitera super eum suam sublimationem sine fæcibus. Primò dicit eius sublimationem reiterari debere cum fæcibus, postea dicit sine fęcibus. RAI. Dicerent aliqui primā & secundam sublimationē non esse eandem, & primò deberi cum fęcibus sublimari, & post sine fæcibus: Sed illa est vnica sublimatio id est solutio: Ideo scire debes quòd quando volumus nostrum sal distillare, quod est arg. viuū mortificatum, album est, & pariter suæ terræ sunt albæ, & habent cum talco similitudinem & marmore albo, & alijs fæcibus supradictis cum quibus affinitatē non habet, & ideo facilè separari possunt à sale ferri. Ideo Geber non intelligit vt artificialiter imponantur fæces illæ extraneæ: Sed vult dicere naturaliter esse coniunctas aliquas terreitates, cum quibus non habet in natura affinitatem: & ideo non impones fæces extraneas, quia vt dicit Geber lib. secundo cap. 9. Quicquid ignitione sublimari debet, debet sine fæcibus sublimari quia in seipso habet fæces sufficientes, imò superfluas: & huius signum est suæ sublimationis difficultas: Certum autem est in arsenici sublimatione qua terreitates à dicto sale separantur, sublimatur cum ignitione vt dicit Geb. libro secundo cap. 2. ergo non requiruntur fæces extraneæ: Et quicquid supradixi declarat Geber in loco vt supra, dicēs, Separatio fæcum ab ipsis salibus sublimandis est possibilis ob solutionem salium, quæ res alijs non conuenit: vt dicit Geber libro secundo capitè decimoquinto & cap. 11. in tertio Descensionis causa, id est distillatione & solutione supradicti salis: & in libro Inuest. capite de præparatione aceti acerrimi, & sequenti. DIS. Vellem vt declarares aliud dubium: Geber dicit in 2. lib. cap. 2. loquens de fæcibus à quibus debemus spiritus sublimari, quòd debeat materia eligi cum qua magis conueniant spiritus sublimandi, & cum qua vniantur profundius & per minima: Et eo in loco rationem adducit huius: ergo istud contrarium est illi quod superius dixit, nempe quòd volentes nos sublimare argentum viuum debemus illud cum fæcibus vnire, cum quibus neque affinitatem habet neque conuenientiam. RAI. Superius satis huic dubio respondi: Cum enim Geber dixit, debere nos fæces eligere cum quibus conueniunt, voluit significare ne extraneas fæces acciperemus, sed vt sublimaremus cum fæcibus naturaliter per minima vnitis & fixis id est terreis: Et hoc loquendi modo multi Philosophi vtuntur: nam dicunt, Cape talem vel talem rem & misce simul: & nihilominus nihil earum rerum apponitur: sed hoc faciunt vt indignos decipiant: & per illa verba significare volunt, in sua materia naturaliter vnitam esse vnam vel alteram rem

quæ

quæ cum illis ſimilitudinem habent: Sed quando Geber dixit vt fæces caperemus cum quibus ipſum argentum viuum non habet affinitatem vel conuenientiam, voluit ſignificare, illas terreitates argenti viui Martis non habere affinitatem vel conuenientiam cum illo (vt habent aliorum metallorum terreitates) quamuis naturaliter & per minima ſint vnitæ: ex ſuperiori ratione ſequitur, ſpiritus à ferro ſublimatos puriores eſſe quàm ſi à quocunq; alio metallo ſublimarentur. Nam terreitates & alia accidentia ſuperinducta primæ materiæ radicali, melius poſſunt à ferro ſeparari cum quo affinitatem non habent neque ſunt bene commiſta, quàm in quocunque alio metallo, cum quo maiorem ſymboleitatem & conuenientiam habent, atque arctè commiſta ſunt. Aliam huius rationem adducit Geber lib. ſecundo capite ſecundo, nempe quia ferri fæces fixæ ſunt id eſt terreæ, quæ in ſublimatione aut ſolutione aſcendere non poſſunt, & ſpirituum immunditiem ſecum in fundo bociæ retinent, ita vt ſpiritus poſſint puri & mundi aſcendere. Ferrum quia terreſtrius eſt & craſſius in natura cæteris metallis, quæ ſunt magis aquea magisq; ſubtilia in ſubſtantia, ideo melius eſt alijs: Nam eius Mercurius id eſt ſal pręparatus vnitur cum ſuo ſulfure non ſolùm vt cerationem præbeat & facilem fuſionem illi, ſed etiam vt ſeruet illud à combuſtione: nam eſt proprietas ſalium præparatorum vt ante fuſionem haud vrantur, & vt ſpiritum ſulfureum commiſtum ſaluent à combuſtione, vt dicit Geber lib. 2. cap. 15. Spiritus ergo Mercurialis qui poſt æquales præparationes ſeruabit magis naturam corpoream ſui ſalis, tuebitur magis ſpiritus ſulfureos à combuſtione: Nam quo is ſubtilior eſt & ſolutior eo magis ad ignis naturam accedit, & tanto citius comburitur, vt dicit Geber libro 2. cap. 2. Sed certum eſt quòd ſi omnes metallorum ſpiritus Mercuriales æqualiter præparari poſſent, Martis ſpiritus ſeruaret magis craſſam & corpoream naturam, idcirco minus combureretur, & melius ſeruaretur ſulfur à combuſtione: & hoc probat Geber libro 3. cap. 7. dicens, Subtilior res in ſui natura, ſi ad naturam terream reducatur, id eſt ſi calcinetur, & in ſalis naturam reducatur, magis ſubtiliatur, ergo magis ſoluitur. Quoniam verò metalla omnia ſunt in ipſorum natura ſubtiliora ipſo ferro, ideo æqualiter præparata magis ſubtiliantur & ſoluuntur, & facilius comburuntur: hoc totum fatetur Geber libro quarto, capite decimo quinto loquens de ſulfure ſub Martis nomine, dicens, Quando Mars vnitur corporibus multæ humiditatis, illa combibit ob priuationem multæ humiditatis, & ideo illis coniunctus non inflammatur neque comburitur, niſi ſint inflammabilia vel combuſtibilia corpora cum eo commiſta: idem confirmat Iſidorus dicens, Stannum tuetur alia metalla ab igne: & quamuis æris natura & ferri duriſsima ſit, ſi fuerint ſine ſtanno, comburentur. Per ſtannum, æs, & ferrum, intelligit de ſupradictis intrinſecis. Vincentius quoque in ſuo Naturali libro ſeptimo, capite nonageſimo dicit, Sal qui cum limatura corporis in igne miſcetur, in igne tuetur illam ne comburatur: per limaturam corporis, intelligit ſulfur præparatum vt argenti limatura. Albertus etiam libro quinto Mineralium capite primo dicit, proprium eſſe omnium metallorum, id eſt imperfectorum, vt videantur incompleta eſſe in ſpecie, & ideo ſunt in omnia conuertibilia: Et reſtringens hanc poſsibilitatem ſolummodò ad Martem ſub nomine ſulfuris libro quarto, capite primo, probat illum eſſe inconcoctum & non terminatum: Et dicit hanc eius intemperiem facere, vt is omnium elementorum materia vniuerſalis eſſe queat, & in omnia metalla conuertibilis: nam ipſe abundat magis ſulfure alijs metallis. Alibi Alber. probat à ferro debere noſtram medicinam extrahi: nam illud eſt proprium minerale medium à natura incoctum: non tamen vt ex eo

per naturam aliud generari poſſit,ſed quia ab eo per artificium hæc noſtra me
dicina generari poteſt: Ideo libro quinto,capite primo ita dicit: Quicquid
aliqua ex parte lapidum paſſionem participat, & ex parte metallorum pro-
prietatem, dicimus illud eſſe medium minerale:nam lapidum proprium eſt
nō liquefieri,metallorum autē liquefieri in calido ſicco:Et ideo lapides ſunt in
genere ſiccorum & terræ:metalla verò in genere humidorum: Quoniam au-
tem hæ proprietates ferro conueniunt, ideo illud eſt verum minerale mediū:
Et quia multam terreitatem participat & ſubſtantiam ſaxeam qua non fundi-
tur,ideo à Philoſophis nominatur lapis. DIS. Albertus lib.5. cap. 6. probat
marchaſitam eſſe hoc minerale medium,neꝗ de ferro loquitur. RAI. Ob ſub-
ſtantiæ conuenientiam & nominis,Philoſophi ſub marchaſitæ nomine locu-
ti ſunt de ferro communi:Et quia, vt dicit Albertus vbi ſupra, Medium habet
naturam informem, & formatam & diſtinctam,extrema poſsident: Ideo ex
trema formata & diſtincta per artem & naturam reducuntur à medijs. Et val-
de conſiderare debemus mediorum naturam ad metallorum tranſmutationē
quia in illis eſt multa ſcientia eorum quæ quærimus & conamur inuicem con-
uertere. Omne id breuibus verbis ipſe Alb. lib. 3. Miner. cap. 8. concludit, di-
cens, Ars hoc modo procedit, nempe vnum metallum corrumpens illudꝗ à
ſpecie ſua remouens, & cum auxilio rerum quæ ſunt in ipſa ſpecie metallica,
inducēs ſpeciem alterius metalli. Multas laudes Antiqui ferro attribuêre:inter
quas hæc vna eſt, Quòd dicant ferrum eſſe propriam mineram argēti viui Phi
loſophorum. Razes in lib. Diuinitatis dicit, Occultum ferri eſt arg. viuum. Iſi-
dorus lib. 16. inquit, Argentum viuum præcipuè in metallis reperitur, & tantæ
eſt virtutis, quòd ſi ponas centenarium ſaxorum ſuper ſextarium (vel modiū)
arg. viui, ſtatim reſiſtit grauitati: quòd ſi ſuperponas auri ſcrupulum, ſtatim e-
ius leuitatem in ſinum ſuum recipit. DIS. Haud aſſequor quî poſſibile ſit, vt ar-
gentum viuum poſſit tantum lapidum pondus ſuſtinere. RAI. An non cernis
Iſidorum loqui de arg. viuo quod in metallis eſt, & maximè in ferro: nam illud
ſuſtinet multam lapidū ſubſtantiam: ſed ſi eius Mercurium diſtilles, in eo di-
ſtillato ſubmergitur eius ſulfur dictum aurum, vt inquit Geber lib. 1. cap. 15. Di
cit Aros Philoſophus: Cape ſal cōmune, ſed dico omnibus metallis cōmune:
neꝗ intelligas ſal marinum: Et ſcias quia non agnoſco aliud ſal, neꝗ aliud atra
mentū, eo excepto quod in capillis Virginis Paſchalis ſtat. DIS. Neſcio quę ſit
Virgo Paſchalis. RAI. Antiqui hanc ſcientiam occultarunt non ſolùm ſcriptu
ris, ſed etiam varijs picturis, characteribus, cifferis, monſtris, & animalibus: I-
deo in ipſorum templis pingebant illas poeticas fabulas, in planetis, ſignis cæ-
leſtibus, monſtris, animalibus, & alijs ſignis: neꝗ intelligebantur præterquàm
ab his qui huius ſcientiæ notitiam habebant. Virginem Paſchalem pingebant
in forma mulieris, capillis poſt humeros ſparſis, in quorū ſummitate erat Mer-
curij character, in medio erat dimidia Luna, in extrema autem parte Solis cha
racter. DIS. Quid hæ res ſignificabant? RAI. Virgo Paſchalis, herba eſt natura
lis, quæ cum Marte ſimilitudinem habet: Ideo Philoſophus loquens per ſimi-
litudinem, dicit ſe aliud ſal aut ſulfur non agnoſcere, illo excepto quod in par-
tibus ſubtilibus & radicalibus ferri ſitum eſt: ſed Mercurius præparatus aut a-
qua Mercurialis, ſubtilior eſt altiusꝗ volat ſale non præparato dicto Luna: &
ſulfur dictum aurum ob ſuum colorem rubeum aut citrinum, eſt iſtis grauius.
Dicit etiam Rudienus Philoſophus, Huius operis initium eſt quando Sol erit
in ariete. Et Ariſt. in lib. Secretum ſecretorum ad Alex. dicit, Ver tunc incipit
quando Sol arietis ſignum intrat. DIS. Credo eos loqui de primo ignis gradu
id eſt de putrefactione, qui eſſe debet leuis, id eſt calidus & humidus, vt eſt aer
tempore veris. RAI. Satis bene intelligis: ſed quia aries eſt domus Martis,
ideo

ideo dicere volunt principium materiale huius medicinę esse Martem. Razes in lib. Diuinitatis dicit, Accipe petram post ingressum Solis in arietem: & ibidem ait, Dico hanc rem esse animalium calidiorum & cæteris meliorum, id est hominis, cuius complexio sit cholerica. DIS. Superius dixisti, hãc medicinam haud fieri ex animalibus, nunc verò dicis ex homine fieri. RAI. Hic homo calidus & biliosus est ferrum: Razes dicit, Mars in profundo est calidus & siccus, igneus & cholericus, ideo homines qui sub Marte planeta nascũtur sunt bellicosi & cholerici. Ferrum vocatur homo sanus & iuuenis, quia purum est in radice, & quia durum est & forte. Vocatur homo quia habet animam, corpus, & spiritum (vt superius dixi) bonum istud metallum, quanuis genitum sit virtute omnium stellarum & planetarum, est tamen specialiter in terra genitum virtute potentissimæ & virtuosissimę polaris stellę dictæ Septentriones: ideo acus posita super magnetem nauigantium, semper ad Septentrionem vertitur tanquam ad suum simile: ideo ferrum vires habet & proprietates illius stellæ. Superiora occultarunt Antiqui dicentes, Dęmogorgonem fuisse omnium gentilium Deorum proauum, & ab omni parte circundatum tenebris, nebulis, & caliginibus, deambulare in medijs terræ visceribus, inibiq; absconditum manere, indutum quodam pallente viridi, & neglecta humiditate, euaporare terrestrem odorem horribilem ac fœtidũ, non genitum ab aliquo, sed æternũ, & omnium rerum patrem. DIS. Quanuis hæc mihi videatur deformis chimęra, tamen etiam tua mihi placebit interpretatio. RAI. Dęmogorgon Græcè, Latinè Deum terræ significat, vel Deum terribilem, & ferrum significat: proauus est omnium gentilium Deorum, quoniam ab eo cuncti deriuarunt, vt superius dixi in illarũ fabularum expositione: ab omni latere circundatus est nebulis & caligine, id est terrestri substantia: deambulat in medio viscerum terræ quia sub terra generatur ibiq; nutritur: dicunt illum æternum esse, neq; ab aliquo genitũ, quoniam ante terram aliaq; elementa, nulla est res elementata: Indutus est quandã humiditatem neglectã, nempe æruginẽ, & quandam pallidã viriditatem, id est vitrioli terrestris & sulfurei: proijcit odorem terrestrẽ horribilem ac fœtidum id est sulfureum ad ignẽ positũ: est rerũ omnium pater, quia omnia sunt in eo secundũ aliquã similitudinẽ: Huic (vt inquit Boccacius lib. de Genealogia Deorũ gẽtilium) Antiqui attribuerunt ęternitatẽ & chaos pro socijs: æternitas est arg. viuum præparatum, quod vt dicit Plinius lib. 33. est liquor æternus. Et istud arg. viuum Claudianus nominat serpentem, qui in coagulatione comedit & deuorat caudam suam, id est, aquam Mercurialem ab ipso arg. viuo distillatam in forma caudæ serpentis & draconis: Chaos est illud sal terreum dictum Saturnus: est enim materia, in eoq; res omnis est informis, nempe Sol, Luna, stellæ supradictæ, quæ suum lumen non dant, quatuor elementa, res vegetabiles, animales, & minerales, atq; vt ait Claudianus, cum Dæmogorgone habitant diuersi metalli figuræ. Et ego dixi omnia Philosophorũ metalla in ferro esse. Primus Dęmogorgonis filius fuit Litigius, id est, sulfur illud dictum Mars, quod in putrefactione tumultuatur in ventre chaos, id est illius salis, quia separari vellet, cum sit diuersæ naturæ ab illo: ideo aperto istius chaos ventre, id est soluto in aceto, Dæmogorgon extensa manu sua Litigium exemit, id est sulfur illud dictum ferrũ: per Dæmogorgonis manum, significatur illud aliud sulfur dictum arsenicum: quia vt supra dixi, Mars eleuatur cum arsenico, & quia superius dixi per Vulcanum & Martem idem significari, & Vulcanum subitò natum, quia deformis esset, fuisse in Lemnum insulam proiectũ: ita dicunt hunc Litigium illico natum, quia turpis erat ob adustiuam vnctuositatem, proiectum fuisse in auras id est in aquas distilla-

tas, vbi lauatur, ſubtiliatur, & in altum volat, nempe in illas aquas, nam non po-
terat inferius deſcendere, quia arſenicũ illud quod exemerat illũ, ſeu ſeparaue-
rat ab eius ſalis ventre, eſt omnibus rebus inferius: nã ipſum in terræ centro i-
pſius ſalis habitat. DIS. Longa fuit hæc expoſitio, de qua quia iudicare non
poſſum, ideo hac declaratione cõtentus ero quia tuis verbis credo. RAI. Nón
ne dicunt Poetæ Vulcani rete chalybeum fuiſſe? Et vellus aureum, tauros &
dracones fuiſſe Marti dedicatos? DIS. Dicunt. RAI. Volunt ſignificare, a-
quam Mercurialem, aurum Philoſophorum, & Mercurium, omnia ex ferro
conſtare: ferrum eſt lapis ille qui vili venditur precio reſpectu aliorum metal-
lorum. In Lilio ſcriptum eſt, Philoſophi tam diuerſimodè hunc lapidem nomi
narunt, ne inſipientes agnoſcerent: nam ſi cognoſcerent, non venderent vili
precio vt faciunt: In Philoſophorum Turba, Lapis quem quæritis, publicè ac
vili precio venditur. DIS. Iandudum volui tibi dicere, quòd cum Philoſophi
de lapide loquuntur, aliam habent intentionem quàm vt medicinam parent
pro humanis corporibus. RAI. Scripſi in libro Secretorum naturæ, omne fie-
ri ex vna ſola materia. DISC. Superius allegaſti Morienum, ac dixiſti, in mate-
rialium pondere pro hoc opere nihil expendendum eſſe, quia fit re viliſſima:
non eſt tamen admodum vile ferrum: Nam in Lilio ſcriptum eſt, Scitote hu-
ius artis fundamentum, pro quo multi periêre, eſt res magis tincta, fortior, &
ſublimior omnibus rebus apud Philoſophos: apud verò inſipientes vilior eſt
omnibus rebus. In Turba Philoſophorum, Non eſt iſtud niſi vt ſapientes dixe
runt, id eſt, diuiti ac pauperi, liberali & auaro, ambulanti & ſedenti, commu-
nis: nam in vias proijcitur, & in ſterquilinijs teritur. Alphidius dicit, Secretum
hoc nõ emitur precio, & in vijs proiectum inuenitur, vt quiuis pauper habere
poſſit. RAI. Concedo Martem reduci veluti in lapidem viliſſimũ, ex quo fiat
hæc medicina. De hoc lapide Ariſt. ad Alexandrum dicit, Accipe lapidẽ ve-
getabilem, animalem, & mineralem: qui non eſt lapis, neq; lapidis naturã ha-
bet. Arnaldus dicit, Lapis eſt in ſimilitudine ac tactu, nõ in natura. Hali Philo-
ſophus ait, Sunt & nõ ſunt lapides: ſed nominamus lapides ob ſimilitudinem
quam cum eis habent. DIS. Concedo medicinã, cum finita eſt, habere lapidis
formã vilis apud ignaros, & nõ eſſe lapidem: Et idcirco haud dicere debemus
materiam, ex qua fit hęc medicina, vllo modo lapidẽ eſſe, niſi dicere vellemus,
omnẽ rem in quatuor elementa diuiſibilẽ, aut in igne non combuſtibilem, no-
minari lapidẽ. RAI. Dico materiã, ex qua fit hęc medicina, ſimilitudinẽ viliſſi-
mi lapidis in operis initio habere, non autẽ in fine: Et hoc omnes Philoſophi
affirmant, & dicũt nos debere accipere lapidẽ illum vilem, & illum præparare,
& proijcere ſuperfluitates & immmunditias: hoc autẽ intelligi non poteſt in
operis fine: nam medicina facta, ſi lapidis habet ſimilitudinem vel oui, non
exiſtimatur vilis aut precioſa penes inſipientes, quia illius nullam habent co-
gnitionem, qui verò eam cognoſcunt, eam ſuper omnem rem appreciant: ne-
que verum eſt, Omnem rem quę diuidi poſſit in quatuor elemẽta, aut in igne
non comburitur, nominari lapidem aut lapidis ſimilitudinem habere: ſed Phi
loſophi ſignificare volunt, eorũ materiam eſſe vilem lapidẽ, quæ in igne non
conſumetur, & poteſt in quatuor elementa diuidi: illamq; fundamentum eſſe
huius artis. Hali Philoſophus inquit, Lapis iſte omni tẽpore inuenitur, & vbiq;
et apud quemcunq; hominem: cuius intentio nõ aggrauat quærentẽ vbicunq;
ſit: & eſt lapis vilis, niger, fœtens, neq; precio emitur. In Philoſophorũ Turba,
Res iſta lapis eſt, et nõ eſt lapis, vbiq; reperitur, res eſt vilis et precioſa, obſcu-
ra & occulta, et omnibus cognita. Senior Philoſophus inquitnte, Irroga-
tus Rex Marhos de lapidis cognitione, dixit, omnis homo illum cognoſcit:

& qui

& qui illum lapidem non agnoscit, nihil cognoscit. DIS. Dic tandem clarè quinam sit hic lapis tam vilis, qui in igne non comburitur, & in vias proijcitur. RAI. Quia (vt tibi dixi) in me non regnat inuidia, & cupio multis fidelibus Christianis prodesse, ac maximè tibi, quem tuas ob virtutes amo: ideo tibi dico, ferri excrementum seu scoriam vel calcem, Italicè loppam, quæ in igne generatur, & à fabris ferrarijs, seu ferri fusoribus in vijs proijcitur. Illa, inquam, est Philosophorum vilissimus lapis, habetque lapis similitudinem & non est lapis, solaque omnes habet proprietates, quas Philosophi dicunt de ipsorum lapide. DIS. Quomodo hæc est vegetabilis, animalis, & mineralis? RAI. Superius dixi, nostrum metallum habere in se has res omnes: de hoc lapide loquebatur Albertus lib. 1. Min. capite 4, dicens, Empedocles satis Hermete posterior, confirmauit lapides ab ardenti calore genitos esse. DIS. Quomodo hæc esse potest virtuosissimus Philosophorum lapis, cum sit exusta terra, in qua aliquid efficax esse vix potest: nam quum tam longo tempore fuerit in magno igne, credibile haud est in ea relictam esse sulfuris substantiam & argēti viui, vel aliorū spirituum. RAI. An nō dixi tibi rem omnem in igne comburi, excepto calido & humido, radicalibus metallorum, atque ex his medicinam parari nostram? Et quamuis arida videatur & sicca dicta calx atque humiditatis expers, tamen si experieris, inuenies omnia superius dicta. De hac calce loquebatur Geber lib. 2. cap. 7. dicens, Argenti viui sublimatio melior est à calce, quàm ab omnibus alijs mundi rebus, quia parum cum illo conuenit, neque sulfureitatē habet. (vbi textus dicit talcum, error est.) DIS. Non nominat ferri calcem Geber. RAI. Vt tibi superius dixi, Geber concludit arg. viuum debere sublimari seu eximi ab illis metallis, cum quibus neque conuenit, neque affinitatē habet: Quoniam verò ferrum non conuenit, neque affine est arg. viuo, ideo ab eo extrahi debet. Sed quia, vt dicit Geber in Testamento in capite de Ioue, corporum calcinatio est breuior ad perfectionem via, idcirco Geber ipse dixit, fore melius extrahere argentum viuū Philosophorum à calce ferri, quàm à quacunque alia re: quia illius terreitates parum conueniunt illi, neque habet adustibilem sulfureitatem, aut immundam in radice. Quòd si leges cap. 2. lib. 2. Geberi vbi de fęcibus ac calcibus metallorum loquitur, ex his quæ tibi superius narraui sine alia declaratione ex te intelliges: nam sulfur & arsenicum coniungi debent cū alicuius rei fixæ fæcibus, vt sunt calces Martis, in quibus naturaliter coniunguntur supradicti spiritus, ac profundè & per minima: atque cum illis conuenire dicuntur, quia ex natura vniuntur: ideo ipse dixit. Experientia illum scire hoc esse necessarium qui hoc vidit & cognouit: nam quando sublimauit à re extranea ab illorum natura, frustra sublimauit: quia nullo modo illos depuratos inuenit post ipsorum ascensionem. Si verò sublimauit cum calce alicuius corporis, tunc bene sublimauit, & perfectè ac cum facilitate mundare potuit. Est ergo fæcum intentio vt administrentur metallorum calces, nam in illis facilis est sublimationis labor, cum alijs autem rebus est difficillimus. Nihil est igitur quod earum loco stare possit. Non dicimus tū sublimationem esse impossibilem sine corporum calcibus, sed difficillimam longissimique laboris & prolongationis vsque ad desperationem: Hæc sunt magistrorum magistri verba. Quid ergo dicent hoc in loco infiniti ferè homines in varijs ipsorum fantasticis opinionibus & chimæris errantes? DIS. Quantum ad me iam credere incipio. RAI. Idem confirmat libro 1. cap. 14, dicens, Fixatur arsenicum vt sulfur & vtriusque sublimatio melior est à calcibus metallorum. De hac calce intelligebat Ioannes de Rupescissa, quando dixit, velle docere excantare aurum & argentum, eáque in terram & calcem reducere, vt possent publicè in manu

ferri bellorum tempore sine latronum metu. DIS. Quando mihi concedetur commoditas, experiar hoc opus, postea quàm pauci est sumptus. RAI. Vide ne erres. DIS. Si erratero, rursus incipiam. RAI. Non dico de praxi, sed circa materiam. DIS. Capiam eam ferri calcem quam dixisti. RAI. In ea dico te errare posse. DIS. Mihi videtur omnis eadem. RAI. Non omnis est vnius modi & posses minus bonam capere. DIS. Doceas ergo me quæ melior sit. RAI. Inuenies calcis speciem quæ grauis est & non frangibilis, & ista est ferrum, nec bona est. Inuenies aliam quæ frangibilis est & alba in fractura, atq; illa non admodum bona est, quia tenet adhuc ferri naturã, & posset reduci in corpus ferreum. Sed ea quam videbis ex maxima ignis vehementia conuersam esse in vitri naturã, & coloris quasi viridis vel cærulei obscuri, illa vera est efficax sapientum petra, quæ in igne generatur, & non potest amplius in corpus ferreum reduci, quia terreitates & sulfureitas ex parte sunt combustæ. DIS. Tibi gratias ago tantam ob liberalitatem qua vsus es erga me: tamen (bona venia) dicam quod sētio de hac materia vitrificata. RA. Ne te vllus respectus teneat in dicēda opinione tua (vt semper fecisti) nam hoc modo veritas lucidior & manifestior fit. DIS. Geb. lib. 2. cap. 13. in fine, dicit, Rem omnem sua humiditate priuatam, nullam dare fusionem, excepta vitrificatoria. Ferrum ergo ex maximo ignis calore conuersum est in naturam vitri, & humiditate priuatum, & ex cōsequenti caret argento viuo alijsq; spiritibus. RAI. Iuxta Alb. sentētiam libro tertio Mineral. cap. 2. & cap. 5. tract. 2. In metallis duæ sunt vnctuositates, seu humiditates vnctuosæ: quarum vna est veluti extrinseca, subtilis & inflammabilis: alia intrinseca, in radicibus metalli retenta, ne euellatur vel absorbeatur ab igne: hæcq; cremabilis non est aut combustibilis: sed certum est illud vitrũ esse humidum radicale ferri, ergo erit incombustibile, neq; omnino ab humiditate priuatum, quanuis sit illius humiditatis quasi extrinsecę expers. Ideo Albert. lib. supradicto capite 4, loquens de hoc vitro dicit, Negamus materiam, quæ vitri substantiam intrat esse cinerem, sed potius illud humidum radicale purissimum quod erat intrinsecum illi incineratæ rei: quod humidum ex potentia vnius incinerantis ignis, extrahi non poterat: sed fluit ob fortissimum ignem: & hoc est humidũ quod maximè à sicco passum est. Hæc est ergo liquabilium materia, & materia prima & remota vna & cōmunis, id est huiusmodi humidũ. Superius etiã dixi secundũ Alb. sent. lib. 4. Meteor. tract. 2. cap. 9. Calor vehemens congregat partes homogeneas, & separat heterogeneas: nam illud soluit humidũ, separatq; illud à terreo. Cumq; humidũ prehensum fuerit à terreo subtili, non potest omnino separari, & ideo distillare incipit cum terreo subtili, & ab igne fortissimo funditur in vitrum: Et tunc terreum crassum quod fortiter eum tenebat, vritur in squamas. Manifestũ ergo est vitrũ illud esse partem radicalē ferri: Et quia terreitates quæ fusionē impediebant cōbustæ sunt in squamas, ideo illud humidum est fusibile, quia reuersum est ad suã liquabilē naturam: quia verò pori sunt clausi, ideo ignis illud penetrare nequit & exterminare. Alph. dicit, Ignis intrat omnia corpora, substantias, spiritus & lapides sed lapidem illum non intrat, neq; illi dominatur, nec sulfura illũ corrumpunt. DIS. Cùm Philosophi dicunt eorum lapidem ab igne non consumi, ipsi intelligunt de completa medicina. RAI. Mala est ea glossa quæ textum destruit: tibi dico eos intelligere de principio & fundamento materiali. Et hoc confirmat Roger. Baccon Anglus, dicēs, De omniũ qualitate dico debere fixos esse super ignem, id est, ne ab igne fugiant neque consumentur, nec ab eo corrumpantur: & tandem ne colorem mutent in igne; talia sunt igitur quæ huic operi initium dant.

Vin-

Vincentius in suo Naturali 8. lib. de hoc lapide loquens, inquit, Dicitur lapis non lapis: lapis quia teritur, non lapis quia funditur & fluit in igne sine euaporatione, vt aurum: nec aliud est cui ea proprietas conueniat. Arnaldus in Ep. ad Regem Neap. dicit, Quo plus ille lapis in igne iacet, eo magis in virtute & bonitate augetur: quod non euenit alijs rebus: quia res omnes aliæ in igne cõburuntur, sed dictus lapis totus, solus, semper in igne fit melior, & bonitas eius crescit, atq; ignis est eius nutrimentũ. Et hoc est vnum ex euidentibus signis in ipso lapide cognoscendo: Geber etiã in fine procemij libri Inuestig. & in procemio lib. 2. Summæ, dicit, Vitrum esse vnam ex rebus quæ præparationi auxiliantur: & vult innuere, Quòd si ferrum ad vitri naturam reducatur, præparatur: quia multæ cadũt terreitates: ideo Geb. lib. 3. cap. 7 dicit, Si ergo dicemus corpora ob calcinationẽ esse mundata, intelligas certè à substantia terrea, quæ vnita non est in radice. Auic. in lib. Animæ dicit, Sunt nonnulli qui magisterium non concedunt, dicentes, A re cuius natura non est vt ignem sustineat, elici rem non posse quæ ignem sufferat: Quibus rationem nitri obijcimus: Nã terra quidem citò ab igne remouetur: sed dum ab igne tangitur, fortis euadit, quoniam ignis vim non habet supra nitrum. DIS. Sal nitrum mihi videtur admodum cõbustibile. RAI. Antiqui carmen inuenerunt, ne hæc scientia posset alterari, vtq; illam occultarent, non modò fabulas poeticas nacti sunt, sed etiam grãmaticales figuras: Ideo Auic. per nitrum intelligit vitrũ, per figurã antithesin, mutando primam literam: vt si dicas olli pro illi: Dicit quoq; Auic. in Ep. ad Arsem Philosophum, Locus Orientis, vbi gemmæ inueniũtur, est Soli proximus. Ita etiam nitrũ, quo magis à calore Solis tangitur, eo magis valet. Ergo lapis mineralis qui plus ignes sustinet, & alios labores, is plus valet. Alb. in 4. Meteor. tract. 3. cap. 16. inquit, Quanuis aliqua sint corruptibilia ab igne, non sunt tamen cõbustibilia: quoniã ipsorum humor non est ignis alimentum vt sunt lapides & ferrum. Sed aliquæ res, quæ tales habent humores ob corporum angustiam non dant igni ingressum, & propterea rursus nõ ardent. Ferrũ igitur in vitrum conuersum non ardet, quia pori sunt clausi, & eosdem habet humores, id est sulfura & arg. viu. radicalia, quas ferrum habet & cætera metalla. DIS. Fortasse Philosophi quando de vitro locuti sunt, intellexerunt de cõmuni vitro. RAI. Vitrum cõmune non habet in se sulf. neq; arg. viu. metallis conuenientia: Ideo Razes dicit, Antiqui fecêre vitrum metallinum. Et Geber lib. 1. cap. 11. dicit, Philosophos facere vitrum ex corporibus metallicis. Razes etiam in libro Diuin. dicit, Alij dixerunt tincturam esse à vitro, & non ab alio & esse lapidem maiorẽ, vilem, inuentum, famosum. Idem quoq; in lib. de Aluminibus dicit, Vitrum liquat ferrum & omnia corpora, & illa facit in fusione currere. DIS. Quando superius dixisti, vitrum citò facere carnem coctilẽ, dicebas per vitrũ Philosophos sulfur intellexisse: quomodo ergo de illa calce intelligunt? RA. Verũ est (vt superius dixi) Philosophos multoties æquiuocatione vti. DIS. Declara igitur quando de illa calce intelligant, & quando de sulfure loquantur. RAI. Cùm dicunt vitrum esse tincturam, ac omnes colores recipere ac tincturas, quòdq; citò ad lapideitatem reuertatur, & in illo ac sale inesse totum secretum, tunc de sulfure intelligunt ab ea calce extracto: sed cùm scribunt, vitrum esse lapidem maiorem, vilem & famosum, ac fæcem esse vel calcẽ mercurij, ferrum liquefacere & alia corpora, tunc de illa calce intelligunt. Alphidius dicit, Frange vitrum, & lapidem extrahe, ac illam pone in bocia vitri, & oleum extrahe, & inuenies quod dicit Philosophus. Idẽ Philosophus quoque ait, Frange vitrum, & cape medicinam coagulatam, illamq; pone in cannam vitreatam, Per vitrum Philosophus intelligit calcem supradictam, & illa

frangitur, quia ſubtiliſsimè teri debet, & poſtea per putreſactionem educi debet lapis ſeu medicina coagulata, id eſt ſulfur & ſal. In hoc vitro eſt arg. viuum quod ignem ſuperat, nec ab eo ſuperatur, vt dicit Geber lib. 3. cap. 6. in fine. Iſidorus in hunc propoſitum loquens, dicebat, Arg. viuū melius ſeruatur in vaſis vitreis, nam alias materias perforat. Geb. etiam lib. 2. cap. 6 dicit, Solummodo vitrum & vitro ſimile, quia poros non habet, potens eſt ſpiritus retinere ne fugiant, & ab igne extermінentur: Volunt dicere, ſpiritus ferri ſemper fugere ab igne vehementi, donec in vitri naturam conuertantur coloris ſapphiri, aut cærulei obſcuri. Ideo Geber lib. 4. cap. 18. dicit, In corporibus præparatis debemus cæleſtem colorem creare, qui ſit perfectus ob arg. viui bonitatem. Albertus magnus etiam in fine ſuorū Meteor. ſuperiora occultè confirmat, dicēs Non eſt facilè ſcire quādo mineralia ſuam formam ſpecificā habeant, & quādo non: quia haud facilè eſt ſcire, quando ſit verus lapis aut metallum, niſi per corruptionem veniat ad multum debile, ita vt ſola figura ſuperſit, & nihil ex virtute quæ eſſentiam ſequitur. Et huius rei ſimilitudo eſt in corporibus mortuorum: nam cum illa ex paruo tempore mortua ſunt, videntur parum differre a viuis: ſed cùm diutius in ſepulchris iacuerint, tunc in illis eſt ſola figura, & ſi tāgantur, ſtatim ſoluuntur in cineres: ac tunc maxima eſt differentia inter viuentium & mortuorum corpora. Pariter videre eſt in vegetabilibus & mineralib. nam mineralia ſuo modo pereunt vt animalia, ſed neſcitur quando proprium eſſe ac naturam amiſerint, niſi ex maxima mutatione. Nam cùm ſapphirus adhuc colorem & tranſparentiam atq; figuram ſapphiri habet, eſt veluti viuus, qui operationem ſapphiri habet, & ideo nominatur ſapphirus ac ſi viuus eſſet: ſed poſt diuturnam eius mutationem obſcuratur & diſcontinuatur, tuncq; agnoſcitur non eſſe, niſi tantùm ſimilitudine ſapphirus. Idem dicere debemus de auro viuo & mortuo, de argento cæteriſq; mineralibus. DIS. Poſteaquā tàm humaniter ac patienter mihi ſatisfeciſti quibuſcunque in rebus quas ex te quæſiui: obſecro ne te pigeat quatuor etiam verba addere in huius longæ ſententiæ declarationem, & tunc contentus abibo. RAI. Sentētia talis eſt, Quòd quum Mars tandiu in igne fuerit, quòd multum debilis ac frangibilis factus ſit nec reliqua ſit in eo pars aliqua naturæ vel ſubſtantiæ ferri, ſed in vitri naturam ſit conuerſus coloris ferè ſapphiri obſcuri, tunc in lapidem mutatus erit. DIS. Dum viuam, tibi ſemper debebo. Vale.

Finis Dialogi de Ligno vitæ, & Geberi ac ſimilium ſuccinctæ declarationis Ioannis Braceſchi Brixiani.

PRAE-

PRAESTANTISSIMO NATVRAE INTERPRETI DOMINO IO. MICHAELI STERPINO, ROBERTVS TAVLADANVS ex animo. S. D.

QVI Apollonij Tyanei gesta scripsere, eum aiunt scientiæ gratia, & ad Brachmanes, & ad Gymnosophistas Indos penetrasse, adeoq; in arcanis Naturę profecisse, vt is nunquam habuerit, vel habiturus parem sibi sit neminē. Platonē quoq; diuinum legi, ad Aegyptios sacerdotes accessisse, & ab ijs complura, quæ ipse penitus ignorabat, vel subdubitabat, edoctum in Græciam suam redijsse. Idē me sublimiora scrutantem ardor inuasit: non tamen vt in Indiam ijs calamitosissimis temporibus me transferrē, sed Parisiorum Lutetiam adij: Quem in locum profectò non fuit pœnitēda profectio. Porrò cùm illic locorū essem, & in dies magis ac magis tui nominis, & Gaudentij Merulæ rumor inualesceret, destituta Lutetia in Italiam euolaui: & cùm velut de via fessus in Augusta Taurinorum substitissem, intellexi Merulam in Forolebetiorum, quod est agri Nouariensis municipium, patria tua esse, sed breui tamen Taurinum ad lectiones publicas salario publico conductum esse venturū. Hac re intellecta gauisus sum non mediocriter. Interea Cherium ad te contendi. Vbi, Dij boni, boni plus inueni, quàm cogitabam, quàm quod mihi fama retulerat. Apud te igitur cùm essem, Cherij Merulā audio in Augusta Taurinorum ad suum munus venisse: Te igitur, vt scis, destituto ad hominem, quem videre & salutare exoptabam, maximè transcurro. Qua fronte me adolescentē licet, & Aquitanum, & planè incognitum Merula susceperit, profectò verbis explicare non possem. Cæterū eiusdem religionis vinculū, quo nihil est in rebus humanis tenacius, cū illi me, & mihi illū magis conciliaret in dies, inter ambulandū, vt fit, ipsum interrogo quid de libello Ioannis Braceschi, quem de Chemica facultate velut Gebri interpres edidit, sentiat, respondit, bene. Tunc ego, qui iam sciebam Merulam tā Christiani esse animi, vt etiā hostibus suis bene esse cupiat, subiunxi. An ô Merula istuc dicis ex animo? an cōmuni magis subscribis opinioni? Cùm hîc paululum substitisset, respondit, Quid ego falcem in alienam messem ponam? Est hęc metallorū scientia, extremis (quod aiunt) labris à me degustata. His ego subridens dixi. Qua ratione id fieri potest, quando libro tuorū memorabilium (ni fallor) quanto bellissimæ huius materiæ fonteis potaturis aperueris? De eo libro rursus respondit se bene sentire. Tunc ego non sic, dixi, Senties ô Merula, vbi errores illius qui artem ipsam in contemptum, & studiosos in pauperiem trahere possunt, cōplures exposuero. Adhæc ille vultu ad risum ferè composito, O Tauladane, inquit, Amicus Plato, amicus Socrates, magis tamē amica veritas. Iccirco, tametsi Braceschus ob singularem eius virtutem, & ingenium, quibus pollet, sit mihi carissimus, lōgo tamen interuallo est mihi magis cara veritas. Pergratum igitur mihi Tauladane feceris, si ex ordine illius digestis erroribus, & huic ætati & posteritati pro viribus consulueris: & ob hāc rem fortasse non solùm tibi, sed & mihi, qui te ad hanc prouinciam excitarim, posteritas debebit: qui χρύσεα χαλκείων exhibueris, vt cum Homero loquar. Domū igitur destituto Merula, cùm mihi ocij aliquid dabatur, cùm redijssem, in margine cœpi Braceschi errores annotare, & singulos suis argumētis meridiano Sole clarioribus arguere. Sed profectò (vt ingenuè fatear omnia) in hoc chemico pelago velificanti mihi tot Symplegades, tot Scyllas, tot Charybdes tot monstra denique obijci, nunquam credidissem. Huiusce enim facultatis li-

bri quot & quantis singulis ferè folijs deformẽtur labibibus, quot enormibus scateant antracibus, quot in locis luxi sint, elumbes, inuersi, mutilati, manchi, & redundantes vltra modum, ne mihi aliunde patronos accersam, tu es testis optimus. Testis & optimus ipse Merula, qui Petri Boni Longobardi & physici præstantissimi apud Duces inclytos, & de Repub. literaria bene meritos, Ferrariæ, Preciosam Margaritam Nouellam, qua nihil est preciosius, trecentis & his amplius expurgauit erroribus. Dij boni in tam exiguo agro, quæ zizaniorum messis excreuerat? In caussa esse arbitror, vir præstantissime, quòd huiusmodi farinæ authores primi aut Aegyptij fuerunt, vt Hermes Trismegistus Moses, eiusq; soror Maria, aut Hebræi, vt Salomon, Callis: aut Arabes, vt Geber & Rex & Mahometi, vt aliqui volunt, nepos: cui in hac arte meritò primæ partes attribuuntur Rasis, & Auicenna rex & medicus celeberrimus: aut Græci, vt ille diuinus Plato in Stollicis, & in quartis, Aristoteles, Lucas, Rhodianus: alij, vt in Turba Philosophorum legere est. Ex Latinis aut inter veteres, ipse quòd sciam, hanc Philosophiæ partem attigit nemo. Annis porrò abhinc quingentis, nonnulla in medium ingenia processere, Ricardus Anglicus, Rogerius Baccho, Merculinus vates ex Anglia: Quibus postmodum successores sunt dati, Raymundus Lullus Hispanus, & Arnoldus Villanouanus. Porrò qui Arabes illos, Græcos & Aegyptios scriptores latinitate donarunt, bonarũ literarum expertes erant, vt series eorum sermonis ostendit: nec elucubrationes illorum satis fideliter ab eis sunt translatæ. Superuenêre postmodũ vt codices per tonsores & monachos imperitissimos exscriberẽt: horumq; imperitia factum est, vt ferè tot errores essent, quot versuum tractus in folijs. Aetate etiam hac nostra Geber toties impressus quot mendis scatet? Quàm igitur arbitrabar, labor mihi fuit intricatior. Quid porrò huic negocio lucis chemico præstiterim, id malo ab alijs dici, quàm ipse de me prædicare. Has autem ingenioli primitias mei, tibi vni dicare placuit: vt ex ijs meum erga te studiũ paulatim cognoscas, cognitum & foueas, & amplexeris. Non me fugit esse te munus indignum, sed tua tamen fretus humanitate, munere hoc non satis idoneo vti fratrem in Christo optimum cognoscere non dubitaui. Bene vale, non solùm Italiæ, sed & huius ætatis decus immortale. Ex Augusta Taurinorum Cal. Aprilis, M. D. LIIII.

IN IOANNEM BRACESCHUM GEBRI INTERPRETEM ANIMADVERSIO, AUTHORE ROBERTO TAULADANO AQUITANO.

CUM nihil sit minus Christianum Bracesche, quam alienam famam acribus, uirulentis, & procacibus dictis proscindere & lacerare, ego ne in mordacis Momi suspitionem tibi uenirē, continui me, quantum potui, ne hanc in te animaduersionem scriberem. Tandem cum uirus scriptorum tuorum in miserandum permultorum naufragium longius in dies serpere, ac grassari uiderem, non potui diuturniori silentio uti, non potui inquam mihi temperare, quin huic tuæ Hydræ, omnia (nisi quis obuiam iuerit) artis Chymicæ fundamenta intra paucos dies ferro uastaturæ, me opponerem. Quod quū in aliquot adhuc annos differre meditarer, ueritas huius artis, quæ ferreo tuo decreto se regno spoliatam, & exulem esse cōqueritur, sese mihi obtulit, tandemq́; cum cæteros omnes conniuere hoc in negotio cernerem, hanc à me in sui patrocinium Apologiam impetrauit. Qua ego, cum tu ex eorum iudicium sis numero, qui non nisi ferro uincere cupiunt, ad omnes ueritatis fautores, conscios, & æquitatis tutores prouoco, & eos quanta cum ratione hanc prouinciam susceperim, iudices constituo.

Agitur iam nonus annus, te libellum quendam in lucem emisisse, cui Interpretationis Gebri titulum imposuisti. In quo Demogorgonem inducis cum Gebro disserentem: Demogorgonem, inquam, tanquam Chrysopœiæ cognitionem sciscitantem, Gebrum autem ueluti sui ipsius & reliquorum philosophorum interpretem. Et ita inducis Gebrum, aut (ut uerius loquar) sub nomine Gebri Brachescum, huius artis mysteria pandentem, ut tandem colligas medicinæ, ad uiliora metalla in aurum, seu argentum uertenda componendæ formam, neque ex auro, neq; ex argento, sed ex solo ferro, aut ex uili eius excremento, depromendam esse. In cuius opinionis confirmationem, magnorum aliquot philosophorum, & potissimum Gebri authoritates quasdam adeò uersutè detorsisti, ut multorum (sed tamen in hac parte philosophiæ parum aut nihil instructorum) animos ad amplexandam opinionem tuam pellexeris. Itaq; cum hæc tua lucubratio (me apud Vascones degente) in manus meas uenisset, amaui ego certè ingenium tuum: nūquam tamen mihi persuadere poteram, te in eam hæresim lapsum esse, ut crederes formam auri effectricem ex Marte, aut abiecto eius stercore petendam esse. Ideoq́; te Sphingem agere, & ænigmatico sermone hanc artem scripsisse arbitrabar. Proinde ut mentem tuam planè assequerer, & exploratam haberem, ex ulteriore Vasconia in Italiam perrexi, nec unquam ab incepto itinere destiti, donec Vrceos nouos peruenissem. ubi quū à fratre tuo intellexissem, te apud Turrim illustrissimi Alberti Palauicini degere, statim me illuc contuli, & succincta oratione causam itineris mei tibi indicaui. Qua audita, bene me sperare iussisti, nec me prius discessurum asseuerasti, quàm plenam & integrā Chrysopœiæ cognitionem abs te accepissem. Cœpisti itaq; paulo pòst mentem tuam familiarissimè mihi interpretari, quam ut mihi commendatiorem redderes, hos uersus (abs te, ut suspicor elaboratos) mihi proposuisti exponendos:

Artus est hominis, qui constat sex elementis
Cui P. si addas, & in M. mutare si noscas,
Hoc est æs nostrum, lapisq; philosophorum.

Quo ænigmate audito, quum me Tauladanum esse, non OEdipum respondissem, utpote qui hanc tuam Sphingem ex tempore soluere non possem, tu his uerbis usus es. Non miror, si tu ex abrupto hoc ænigma soluere non possis, ad quod enodandum per decennium ego sudaui. Et tandem eorum uersuum inter-

pretationem sic auspicatus es. Artus, membrum est, Hominis, id est, Martis, qui à philosophis homo biliosus nominatur. Qui constat sex elementis, id est, cuius nomen, in his uersibus inclusum, sex literis absoluitur. Cui P. si addas, Cui, subaudi, uocabulo artus si addas P. fiet partus. Et in M. mutare si noscas, hoc est, si mutaueris P. in M. nascetur hoc uocabulum Martus, quod sicut Mauors poetis, ita nobis Martem significat. Hoc est æs nostrum, lapisque philosophorum, hoc, id est Martus, siue Mars, est æs, seu metallum nostrum, ex quo formatur lapis philosophorum. Quibus interpretandis quum finem fecisses, narrasti iterum mihi, te in uolumine quodam annoso sequentem sententiam scriptam legisse:

Virgo Paschalis est dicata arti M.

Quam sic interpretatus es. Virgo paschalis herba est, quæ per similitudinem lapidem philosophorum significat. Si Virgo paschalis herba est, arti Medicæ dicatam esse interpretandum est. Hæc igitur ea ratione, qua hunc lapidem significat, est dicata arti M, id est Marti, quod legetur, si M, quod obscurandæ rei gratia (ut tu ais) præposterè locatum fuit, anteponatur. Vnde etiam colligebas lapidis philosophici formam, ex Marte, hoc est ex ferro, cui philosophi Martis nomen accõmodauerunt, mutuandam esse. Quibus ut maiorem fidem faceres, citabas nonnullas philosophorum authoritates, quæ eo, quo abs te citabantur, modo, lippientes, obtusos, & cæcutientes oculos primo suo fulgore fallere & perstringere non mediocriter possent. Tandem, ut me unico uerbo beares, in aurem mihi insusurrasti, excrementum hoc ferreum, unde forma auri & argenti effectrix (ut tu uis) expiscanda est, duplicis generis inueniri, idque solum eligendum, quod uehementi ignis asperitate, forma spoliatum metallica, in naturam uitri, cæruleum colorem præ se ferentis redijsset. Postero die quum ego te seriò agentem, & extra non tuam, sed omnium philosophorum mentem positum esse planè cernerem, certandum mihi tecum esse duxi aliquot rationibus, è uiuis philosophorum, imò & ipsius naturæ fontibus exhaustis, quibus te premerem, formam metallorum in aurum & argentum uertendorum, non à ferro, cui nihil inest, nisi uilissimum, ignobile & ferreum, sed ab auro & argento, quibus solis ingenita est, hauriendam esse. Quibus quum te oppugnari, urgeri, & uehementer opprimi sentires, confugiebas ad sacrosanctum hoc asylum, scilicet non esse fidendum philosophis, quorum uerba aliud indicant, quàm sonare uideantur. Quo subterfugio, & sophismate, quum te omnes sapientum authoritates eludere posse animaduerterem, abs te discessi. Nunquam tamen pœnitebit me Bracesche, hoc iter fecisse, cùm ex eo preciosissimum fructum retulerim, & doctior in Galliam redierim. Contemplatus enim sum in te, uelut in speculo, admirabilem & suspiciendam diuinæ Maiestatis sapientiam, quæ absolutam huius arcani cognitionem, aliquando mediocris doctrinæ uiris confert, interdum autem uiros, quantunuis profundæ eruditionis, in explorandis & inuestigandis naturæ mysterijs adeò delirare, hallucinari, & cæcutire facit, ut fascinati, ebrij, & à Circe aliqua dementati esse uideantur. Quod nullam aliam ob causam agit Dominus, nisi ut terrenos istos Argos, qui se, neglecto numine Diuino, ingenij sui acumine non solùm hanc inferiorem naturam, sed ipsum etiam cælum penetrare posse gloriantur, eludat, domet, & ex summo arrogantiæ suæ Olympo ad inferos usque retrudat: ut qui se aliquid scire nouerunt, non in sua cæca sapientia, sed in Domino totius sapientiæ fonte & authore, id sibi contigisse glorientur: ut discant, inquam, omnes Adæ posteri, se nihil aliud esse, quàm meras tenebras: denique ut hi, quibus noticia huius arcani continget, intelligant, diuinam Maiestatem eam esse, citra cuius liberalitatem & beneficentiam nemini mortalium ad huius sublimis arcani cognitionem patuit aditus, neque patebit unquam. Sed ut eò, unde digressa est, redeat oratio, postquàm ego ab Italia in Galliam redij, ij, qui notam habebant itineris mei causam,

à me

à me quæsierunt, num te uidissem, conuenissem, & quid de te sentirem. Apud quos ego (quanuis te hac in parte hallucinari expertus essem) laudibus te ad cælum usque extuli; & ita extuli, Bracesche, ut hi me seriò agere existimantes, tanta tui uidendi cupiditate incenderentur, ut parùm abfuerit, quin iter in Italiam fecerint. Ego itaque hucusque errorem tuum tuli, & tegi, & lubens in posterum tegissem, nisi eum in singularem ueritatis contumeliam, & deplorandam multorũ perniciem plus æquo uiguisse, & adhuc uigere sensissem. Quod quum animaduerterem, non potui (ignosce quæso) mihi diutius imperare, quin perniciosum hunc errorẽ detegerem, saltẽ, ut minus cauti metallicæ sophiæ amatores sibi ab hac opinione non minus cauendum esse intelligant, quàm nautis à uoracissima Charybdi, ni laboris iacturam, & bonorum suorum naufragium facere malint. His enim omnibus, qui opinioni huic ferreæ fidem dederint, continget, ut lapidem philosophicum conficere molientes, & suam & alienam dilapident pecuniam. Et quoniam tu Gebrum, tanquam singularem opinionis istius uindicem, patronum, & assertiorem in medium producis, idcirco extorquenda tibi è manibus primo impetu esse duxi, hæc arma Arabica, ut his spoliatus intelligas, reliquas omnes authoritates philosophicas, abs te uiolenter contortas, & perperam fuisse interpretatas. Argumenta autem è Gebro à te desumpta, quibus te inuictum putas, hæc sunt:

CAPUT I.

Primum argumentum est hoc.

Scripsit Geber, cap. 30. suæ Summæ, hæc uerba:

Argentum uiuum adhæret tribus mineralibus de facili, uidelicet Saturno, Ioui & Soli: Lunæ autem magis difficulter, Veneri autem difficilius, quàm Lunæ, Marti autem nullo modo, nisi per artificium. posteà sequitur:

Ex hoc itaque maximum elicias secretum. Quam ultimam partem tu sic exponis. Ex quo, scilicet Marte elicias maximum secretum, hoc est Elixir.

Secundum argumentum quo uteris, est hoc.

Scripsit Geber cap. 66. suæ Summæ, Iouem perfecto magis propinquum esse, Saturnum uerò minus, minus adhuc Venerem, minimè uerò omnium Martem. posteà sequitur: Ex quo perfectio dependet. Quæ ultima uerba tu sic interpretaris. Ex quo scilicet Marte, perfectio (subaudi metallorum) dependet, hoc est Elixir. Quanuis in nonnullis (ais) exemplaribus legatur, Eo ex quo perfectio dependet, quam lectionem tibi summopere exosam, & ingratã esse indicas, quia sentis (licet id subticeas) eam interpretationi tuæ inimicam esse.

Tertium est hoc.

Scripsit Geber, cap. 32. suæ Summæ, hæc uerba: Vltimò uerò Mars. Et hoc est unum de secretis naturę. Quod tu sic interpretaris. Et hoc, id est, Mars, est unum de secretis naturæ, id est Elixir.

Quartum est hoc.

Scripsit Geber cap. 66. suæ Summæ, hæc quæ sequuntur. Causa impedimenti fusionis cuiuscunque, est sulfur fixum. Per hoc itaque maximum poteris elicere secretum: Quod tu sic interpretaris. Per hoc subaudi sulfur fixum, siue ex hoc sulfure fixo (per quod uis ferrum indicari, eo quòd maior pars ferri sit sulfur fixum) poteris maximum elicere secretum, id est Elixir.

Quintum est hoc.

Scripsit Geber, cap. 88. suæ Summæ, postquàm de Marte egisset, hæc uerba: Per hoc igitur artificis dilatatur industria ad ueram cuiusque corporis rectificationem. Quod tu sic interpretaris. per hoc, id est per Martem dilatatur artificis industria ad ueram, rectificationem cuiuscunque corporis.

Sextum quo te inuictum credis, est hoc.

Geber cap. 63. suæ Summæ, postquàm de essentia Martis pluribus egisset, tan-

dem hoc epilogo usus est. Laudetur igitur benedictus & gloriosus Altissimus, qui creauit illud, deditque illi substantiam, & substantię proprietates, quas nō contingit, ullam aliam rem in natura possidere, ut in illa possit inueniri hæc perfectio per artificium aliquod, quam in illo inuenimus propinqua potentia. Ipsum enim est, quod ignē superat, & non superatur: sed in illo amicabiliter requiescit, eo gaudens. Quæ omnia de Marte, seu de Martis excremento dicta esse interpretaris. Septimum, quo ueluti trophæum canis, & te plena potitum credis uictoria, est hoc.

Scripsit Geber cap. 32, suæ Summæ, ubi ait de auro, hæc uerba. Calcinatur autem aurum, & soluitur sine aliqua utilitate. Scripsit etiam hæc cap. 33. Calcinatur similiter argentum, & soluitur cum magno labore, & sine aliqua utilitate. Quibus uerbis tu rem tuam sic agis. Omnium Philosophorum consensu & suffragio metallum illud, ex quo formatur Elixir, calcinandum est, & ubi in calcem redierit, in liquorem est reuocandum. Atqui Gebri testimonio ex auro & argento calcinatis & solutis, nullus redit ad nos fructus, nulla inde promanat utilitas, fieri itaque non potest, ut ex auro aut argento nascatur ditissimum illud Elixir.

Hæc est legio illa Arabica, Bracesche, hæc claua illa Herculea, hic est, inquam ferreus ille exercitus, quo duce in aciem cum Mauorte tuo progrederis. Quæ omnia, ut intelligas, quàm sint parui ponderis ad roborandam opinionē tuam, armabo te libenter altera Gebri authoritate, quam demiror abs te prætermissam, quum hæc sola opinionem tuam omnino ferream efficere posse uideatur.

Geber cap. 9. libri de Inuestigatione scripti, postquàm methodum ferri in liquorem reducendi docuit, sic ait: Martem solutum honora, aquam uidelicet sulfuris fixi colorem Elixiris mirabiliter augmentantem. Num huius authoritatis accessione uires tuas duplatas esse sentis, Bracesche? at nisi has omnes copias tuas (fauente mihi Diuina maiestate) profligauero, fudero & penitus prostrauero, ignauum, & imbellem, me iudices uelim. Conferam itaque signa mea cum tuis, & tentabo, quantum ualeant uires tuæ, & primo impetu aggrediar primam & antesignanam illam authoritatē, quam ex 30. cap. Summæ Gebri deprōpsisti.

CAPVT II.

Quo in loco quid sibi Geber uelit, ut lectores facilius assequantur, ego caput integrum legendum subijciam, tum demum mentem de hac re non meam, sed ipsius authoris & fidelissimorum Gebri interpretum afferam.

Sequitur cap. 30. Summæ Gebri, argento uiuo, seu mercurio dicatum.

GEBER.

Argentum autem uiuum, quod etiam Mercurius appellatur antiquorum usu, est aqua uiscosa, in uisceribus terræ, substantiæ subtili terræ albæ per calorē temperatissimum unita per minima, unione tali, donec humidum à sicco, & siccum ab humido æqualiter contemperetur. Ideoque fugit superficiem planam de facili, propter suæ aquæ humiditatem: non autem adhæret, uiscosam licet habeat humiditatem, propter siccitatem illius, quæ eam contemperat, & adhærere non permittit. Est etiam (ut quidam dicunt) materia metallorum cum sulfure. Adhæret quoque tribus mineralibus de facili, uidelicet Saturno, Ioui & Soli: Lunæ autem magis difficulter, Veneri uerò difficilius, quàm Lunæ, Marti autem nullo modo, nisi per artificium. Ex hoc itaque maximum elicias secretum. Est enim amicabile, & placabile metallis suæ naturæ. Est etiam medium coniungendi tincturas, & non submergitur aliquid in argento uiuo, nisi Sol. Soluuntur tamen Iupiter & Saturnus, Luna & Venus ab eo, & cōmiscentur, & sine ipso aliquod metallorum deaurari non potest. Figitur & est tinctura rubedinis exuberantissimæ refectionis, & fulgidi splendoris, & non recedit à cōmisto. Non est tamen medicina nostra, donec est in natura sua: sed iuuare quandoque similiter potest in casu. Hactenus Geber.

TAVLADANVS.

Ego nunc quid de hoc loco sentiam, imò quid ipse uoluerit Geber, & quid fidelissimi eius interpretes, Petrus Bonus Ferrariēsis, & Arnoldus Villanouanus de hac re senserint, explicabo.

Geber Arabum philosophorum facilē princeps, cum tractandam & describendam sibi proposuisset metallorum naturam, ut faciliorem uiam lectoribus ad id faceret, indicandum sibi prius esse duxit, quæ & quot essent, iuxta ueterū opinionem, propinqua metallorum principia. Quæ cum superius docuisset esse tria, scilicet, arsenicum, sulfur, & argentum uiuum, & expressisset duobus capitibus proximē antecedentibus, quænam esset sulfuris & quæ arsenici natura, consequens erat, priusquàm metalla attingeret, (quę sunt tanquam soboles horū principiorum) ut caput unum naturę tertij principij, hoc est, argenti uiui exprimendę dicaret. Qua motus ratione hoc 30. cap. mercurio consecrauit. In quo primo docet, quid sit mercurius, his uerbis.

GEBER.

Argentum uiuum, quod etiam Mercurius appellatur antiquorū usu, est aqua uiscosa, in uisceribus terrę, substantię subtili terrę albę, per calorem temperatissimum unita per minima, tali unione, donec humidum à sicco, & siccum ab humido ęqualiter contemperetur. Ideoq; fugit superficiē planam de facili, propter suę aquę humiditatem. Non autem adhęret, uiscosam licet habeat humiditatem, propter siccitatem illius, quę illam contemperat, & adhęrere non permittit.

TAVLADANVS.

Quæ sibi nihil aliud uolunt, quàm argentum uiuum ex aqua uiscosa, & terra candida, tenui, & sulfurea oriundum esse, quæ duo, aqua scilicet uiscosa & terra sulfurea, ea lance à natura librata fuerunt, ut quāuis aquæ proprium sit, rem in eam demersam madefacere, & licet uiscosi conditio sit, tangenti adhærere, neutrum tamen aqua uiscosa in argento uiuo existens, queat præstare, ob terram sulfuream sibi unitam, quæ sua siccitate uiscosam, & humidam illius conditionem ita frangit, & temperat, ut neq; adhærere, neq; madefacere ualeat. Vnde ueteres philosophi argentum uiuum aquam siccam nominauerunt. Sed quoniam hęc ex se clariora sunt, quàm ut egeant interprete, idcirco prosequamur reliqua, & qui sit eorum usus, penitissimē exploremus.

GEBER.

Est etiam (ut quidam dicunt) materia metallorum cum sulfure.

TAVLADANVS.

Hoc est, sunt ex ueteribus philosophis nonnulli (ut dixit cap. 25. suæ Summæ) qui uelint argentum uiuum, & sulfur, esse principia illa, quæ à natura ad generationem metallorum assumuntur. Cui ille opinioni non suffragatur, motus rationibus, quę ab eo 26. cap. Summæ adferuntur. Ideoq; addidit, Vt quidam uolunt.

GEBER.

Adhæret quoq; tribus mineralibus de facili, uidelicet Saturno, Ioui, & Soli: Lunæ autem magis difficulter, Veneri autem difficilius quàm Lunæ, Marti uerò nullo modo nisi per artificium.

TAVLADANVS.

Hoc est argentū uiuum libentius & maiori quadam cum auiditate uorat, sorbet & deglutit aurum, plumbum & stannum, quàm reliqua metalla. post hęc tria auidius argentū complectitur, quàm æs: cum ære autē facilius init fœdus, quàm cum ferro. Ferro enim adeò ægrē cōmiscetur, ut non nisi inuitum, & arte coactū, ac superatum cum eo coire uelit. Cuius rei nulla alia est ratio, quàm rebus omnibus hanc à natura uim ingenitā esse, ut res homogeneas, & eas, quibus cū aliquo affinitatis uinculo cōiunctę sunt, tacita quadam beneuolentia complectan-

tur, & eas sibi copulari gaudeãt, & lætentur: cum heterogeneis aũt, & ijs, quibus cum nullam habent affinitatem, antipathiam exerceant. Vnde fit, ut arg. uiuum libentius coeat cum metallis, quibus cum maiorem habet affinitatem. Ea aũt sunt illi magis affinia, quæ naturã ipsius magis sapiunt. At naturam ipsius magis sapiunt ea metalla, quæ maiori abundant arg. uiui copia. Et quoniã ferrũ est inops arg. uiui præ cęteris metallis, ditissimũ autem sulfuris cremabilis, argentum uiuum sentiens se in eo minimum iuris habere, sentiens, inquam, sulfur adustibile (quo in natura nihil est mercurio magis inimicum) maiorem ferri partem occupasse, ægerrimè pro consanguineo Martem tuum agnoscere potest ô Bracesche.

GEBER.

Ex hoc itaq; maximum elicias secretum. Est enim amicabilis (mercurius subaudi) & placabilis metallis suæ naturæ.

TAVLADANVS.

Nunc quod sit hoc arcanũ, quod Geber docet hinc esse eliciendum, expendamus. Quod licet me tacente sese omnibus spectandum prodat, faciam tamen, ut clarius elucescat. Hæc est igitur mens Gebri. Ex eo quod uidemus arg. uiuum alijs metallis amicum magis, alijs aũt minus: ex eo, inquam, maximum colligere debemus arcanũ. Quod nõ immeritò maximum dixit, cum ex huius cognitione totius artis pendeat, & colligi possit mysterium, ut ex sequentibus notissimũ fiet. Sed quod erit tandem hoc arcanum? Adeste quæso animo ô uos omnes ueritatis conscij & fautores, & intelligetis, me Gebri mentem fidelissimè & uiuacissimè exprimere. Ex eo igitur quòd argentum uiuum alijs metallis magis, alijs autem minus amicũ & familiare esse uidemus, ex eo, inquam, si perspicaces naturę exploratores essemus, maximũ arcanum assequeremur. Intelligere enim inde possumus, metalla ea naturæ argenti uiui magis uicina, quibus cum argentum uiuum familiarius commiscetur. Nam, ut Geber docet cap. 61. suæ Summæ, argentum uiuum id solum suscipit, quod suæ naturæ esse sentit, quod cap. 64. confirmauit his uerbis: Argentum uiuum retinet, quod suæ naturæ est, alienum uerò respuit. Et cap. 53. his uerbis: Quoniam natura propriam naturã amicabilius amplectitur, & gaudet ea, magis quàm extranea. At ubi cognouerimus quæ metalla sint argento uiuo uiciniora, & magis affinia, inde facilè colligi potest, quænam sint perfectiora. Cum enim argentum uiuum sit causa metallicæ perfectionis, ea metalla meritò dicentur, & habenda erunt perfectiora, quæ argento uiuo sunt affiniora. Quòd autem argentum uiuum sit causa perfectionis metallorũ, & illud, in quo sita est & recõdita tota huius artis perfectio, id testatur Geber cap. 38. his uerbis: Consideratio rei, quæ perficit (in hac arte subaudi) est consideratio electionis puræ substantiæ argenti uiui. Item cap. 59. his uerbis, Ideoq; relinquitur argentum uiuum esse perfectiuũ, & adustionis saluatiuum, quod est perfectionis ultimum. Item cap. 74. his uerbis, Ideoq; cum in cæteris rebus exquirẽtes, non inuenerimus inuentione nostra rem aliquam magis, quàm arg. uiuũ corporum naturis amicari, per hoc opus nostrũ in illo impendentes, reperimus ipsum esse uerã alterabilium medicinã in cõplemento, cum alteratione uera & non modicè peculiosa. Item cap. 81. his uerbis, Probauimus aũt ex nostris sermonibus, sulfur cuiuscũq; generis, esse perfectionis corruptiuũ, arg. autem uiuũ esse perfectiuum in operibus naturę, cõpletis eius regiminibus. Igitur & naturam minimè mutãtes, sed imitantes (in his scilicet operibus, in quibus eam imitari possumus) arg. uiuũ similiter in huius operis magisterio assumimus, in cuiusq; perfectionis medicina, solari scilicet & lunari, tam quidem imperfectorũ, quàm ipsius arg. uiui coagulabilis. Ex his Gebri locis satis patet arg. uiuũ esse causam perfectionis huius artis. Quod ne in dubiũ uocari posset, id Geber potẽtissima ratione probauit cap. 69. suæ Sũmę, his uerbis, Ideoq; per hoc inuenimus aliquid in corporibus imperfectis diminutũ fuisse, quod compleri necessariò oporteat, per medicinam

illis

illis conuenientem, & diminutum cõplentem. Est autem diminutũm in illis, paucitas scilicet argẽ.uiui, & non recta inspissatio eiusdem. Igitur cõplementum in illis erit, arg.uiui multiplicatio, & inspissatio bona & fixio permanens. Hoc autem per medicinam ex illo (subaudi arg.uiuo) creatam efficitur. hæc enim quum ex arg.uiuo fuerit in esse deducta, per beneficiũ luciditatis, & splendoris ipsius, illorum fuscedinem palliando celabit, teget, splendorem inducet, & in fulgorem cõuertet. Quum enim arg.uiuũ in medicina per nostrum magisterium præparatum, ac mundatũ fuerit, & in substantiam purissimam, & fixam reductum, proiectum super diminuta à perfectione, illustrabit ea, & sua fixione perficiet.

Hæc est ratio illa, qua Geber contendit argẽ.uiuum esse causam perfectionis huius artis, quæ certè est ualida. Nam si paucitas arg.uiui, & non recta inspissatio eiusdem, est causa imperfectionis metallorũ, necessariò colligendum est, causam perfectionis eorũdem esse copiam & ubertatem arg.uiui & rectam ipsius inspissationem. Quod aũt inopia, seu paucitas, arg.uiui, & non recta inspissatio, sit causa imperfectionis metallorum, hinc cõstat. Oppositorũ effectuum oppositas necessariò oportet esse causas effectrices. Sed causa perfectionis metallorum (quæ perfectio est effectus imperfectioni oppositus) est abundans copia arg.uiui ritè inspissati. igitur causa imperfectionis eorum, quæ imperfecta sunt, erit opposita scilicet inopia arg.uiui, & non recta inspissatio eiusdem. Quòd aũt abundans copia argenti uiui, ritè inspissati, sit causa perfectionis metallorum, hinc colligitur. Si abundans copia mercurij ritè inspissati non esset causa effectrix perfectionis metallorum, id metallum nõ esset reliquis omnibus pręferendũ, in quo maior est mercurij ritè inspissati copia. Atqui aurũ, quod uberius abũdat mercurio ritè inspissato, (ut testatur folius auri demersio in mercurio) præfertur cæteris omnibus metallis, & solum est inter metalla, numeris omnibus absolutũ. Igitur necessariò colligendũ est, maiorẽ copiam mercurij ritè inspissati, esse causam effectricẽ perfectionis metallorũ. Quod si ita est, igitur inopia mercurij ritè inspissati erit causa imperfectionis metallorũ. Quòd si paucitas mercurij ritè inspissati est in causa: quominus Saturnus, Iupiter, Mars & Venus ad perfectionem uenerint, ergo multiplicatio mercurij, & recta eiusdẽ inspissatio præstabit, ut euadant perfecta. Sed sola medicina, ex purissima, & ritè inspissata, mercurij substãtia cõflata, hãc mercurij ritè inspissati multiplicationẽ eis conferre potest. igitur arg.uiuũ, ut superius testatus est Geber, erit causa perfectionis in hac arte, cum id solum instauret, & sarciat in metallis imperfectis, quod eis à natura fuerat denegatũ, cum ipsa etiã perfecta, eam, quã habent perfectionẽ, illi debeant, & acceptã ferant. Cum itaq; arg.uiuum sit causa perfectionis in hac arte, profectò ex facili uel difficili ipsius cũ metallis cõgressu colligere possumus, quę metalla sint perfectiora, quę minus perfecta, & quę sint à perfectione aliena. Nam si arg.uiuum est causa perfectionis metallorũ, ea metalla meritò cẽsenda erũt perfectiora, quæ arg.uiuo sunt magis affinia. Ea uerò sunt illi magis affinia, cum quibus ipsum arg.uiuũ familiarius cõgreditur. Cum ijs aũt familiarius cõgreditur, quę naturã suã magis sapiũt. Sed ea metalla arg.uiui naturã magis sapiũt, quæ sunt fœcũdiora arg.uiui. Ea igiẽ erunt habẽda pfectiora. Qđ Geber cap. 64. apertè docuit his uerbis: Ex hoc itaq; manifestũ est corpora illa esse maioris pfectionis, quę plus arg.uiui sunt cõtinẽtia, quę uerò minus, minoris pfectionis. ꝓbatio uerò eius, q̄d ea, quę maioris arg.uiui quãtitatis sunt cõtinẽtia, maioris sint perfectiõis, est facilis susceptio arg.uiui. Itẽ cap. 98. his uerbis, iã igiẽ uobis patuit ueridicè, maximã arg.uiui quantitatẽ cõtinẽtia, pfectionis existere corpora, & ideo arg.ui. maximè amicari. Quãobrẽ autumandũ est, corpora ea perfectioni magis approximare, quę magis amicabiliter arg.uiuũ cõbibũt. Et huius signũ est, arg.uiui facilis susceptio à Solaris aut Lunaris pfectionis corpore. Ob huius igiẽ rationis causam, quodcũq; corpus in sui substantiã arg.uiuũ facilè nõ admiserit, à pfectionis cõplemẽto maximè di-

ſtare neceſſe eſt. Quæ omnia hactenus à nobis in huius primæ authoritatis interpretationem dicta, ut familiarius intelligantur, ego ea in pauca hîc reducam.

Ea metalla argenti uiui naturam magis ſapiunt, & ſunt ipſi affiniora, cū quibus ipſum argentum uiuum libentius cōmiſcetur. Atqui argentum uiuum miſcetur libentius cum metallis, quæ maiorem cōtinent copiam argenti uiui. Ergo metalla, quæ maiorem continent copiam argenti uiui, magis ſapiunt naturam argenti uiui, & ſunt illi affiniora. Sed metalla argento uiuo magis affinia, ſunt perfectiora. Igitur metalla, quę maiorem continent copiam argenti uiui, erunt perfectiora: ſiquidem hæc ſunt argento uiuo uiciniora. Quòd autem ea ſint perfectiora, quę argento uiuo ſunt magis affinia, ſic colligitur. Id quod cauſæ perfectionem efficientis magis particeps eſt, iure optimo perfectius iudicandum eſt. Sed argentum uiuum (ut ſuperius docuimus) eſt cauſa perfectionis metallorum tam eorum, quæ perfecta ſunt, quàm eorum, quæ ad perfectionem ſunt promouenda. Proinde metalla, quæ magis ſapiunt, & obtinent naturam argenti uiui, erunt cæteris perfectiora. Atqui ea metalla magis obtinent naturam argenti uiui, quæ maiori abundant copia argenti uiui. Igitur ipſa erunt perfectiora. Quòd ſi ea metalla ſunt perfectiora, quæ maiori abundant argenti uiui copia, profectò (cum contrariorum contraria ſit ratio habenda) ea metalla erunt à perfectione alieniſsima, quæ maxima laborant argenti uiui paucitate & inopia. Atqui in Marte eſt maior penuria argenti uiui, quàm in aliquo alio metallo, ut teſtatur illibentiſsimus & difficillimus argenti uiui cum eo congreſſus. Collectio igitur hæc erit, Braceſche, Martem tuum, (quem tu uis non ſolùm perfectioni finitimum, ſed eſſe ipſam perfectionis effectricem cauſam) omnium metallorum à perfectione remotiſsimum & alieniſsimum eſſe. Quòd ſi Mars eo nomine à perfectione alieniſsimuſ eſſe cenſetur, quòd inops ſit argenti uiui, iudica tu ipſe Braceſche, qui fieri poſsit, ut fæx illa ferrea, in naturam uitream redacta, ſit cauſa perfectionis in hac arte effectrix, cum in ea nihil ſit penitus argenti uiui, imò tota, quanta eſt, ſit ſulfur terreum, nimia ignis inclementia argento uiuo natiuo ſpoliatum. Nam ſi ignis argentum uiuum ei non extorſiſſet, poſſet beneficio argenti uiui (utpote liquationem metallicam efficientis) iterum in metallum ſcilicet in ferrum redire, & reuocari. At cum experientia teſtetur, fæcem illam ferream in uitrum cęruleum redactam, (quam tu ſcripſiſti eligendam) liquatione metallica exhauſtam, & priuatam omnino eſſe, profectò abſentia effectus, hoc eſt liquationis metallicæ, fidem indubitatam facit ſublatæ, & abſentis cauſæ, liquationem metallicam efficiētis, id eſt, argenti uiui. Qua ſublata factum eſt, ut metallica eſſe deſierit, & in naturam uitream, à metallica alienam abierit. Quòd ſi hoc Martis excrementum argento uiuo penitus exhauſtum eſt, quomodo uis, Braceſche, metallorum ignobilium in melius mutandorum medicinam ex eo cōfici, cum eam teſtetur Geber ex argento uiuo (utpote inopiam metallorum ſarciente) conficiendam eſſe? Hoc igitur erat arcanum ex hac Gebri authoritate eruendum, Braceſche, ſcilicet (cum argentum uiuum ſit cauſa perfectionis metallorum) ea metalla eſſe perfectiora, cum quibus argentū uiuum libentius coit, & familiarius congreditur, & per conſequens Martem eſſe omniū metallorum à perfectione remotiſsimū, & alieniſsimum, cum argentum uiuū, adeò exoſum habeat eius coitum, & illibentiſsimè atq; ægerrimè cum eo copuletur. Et cum ſolius perfecti propriū ſit, perfectionē nondum perfectis conferre, imperfectorū aūt, eam à perfectis mutuari & accipere, profectò uis conferendę perfectionis, reliquis omnibus metallis prius inerit, quàm tuo Marti, à perfectione adeò diſtracto. Et inter metalla perfectionis integrè expertia, maximè & primò conueniret Ioui, utpote ad naturā cauſę perficientis propinquius accedenti. Hanc tamen perfectionis conferendæ facultatē, neq; Ioui, neq; Saturno, neq; Veneri, neq; Marti ingenitam eſſe docuit nos Geber cap. 69. his uerbis.

Redeuntes

Redeuntes tamen in nos ipſos, & torquentes nos immenſæ meditationis afflictionibus, tandem reſpeximus, corpora à perfectione diminuta in profundo ſuæ naturæ fœda exiſtere, & nihil in eis fulgidum inueniri, cum in eis ſecundum naturam non inſit. Non enim inuenitur in re, quod in illa non eſt. Cum igitur in illis nihil perfecti reperiatur, &c. Audi Braceſche in metallis à perfectione diminutis nihil perfecti (& per conſequens nihil perfectionis) reperiri. Quòd ſi neq; in Ioue, neque in Saturno, neque in Venere perfectionis quicquam reperitur (quæ tamen Marte tuo longè ſunt perfectioni uiciniora) uide quæſo quid perfectionis excremento tuo, patre ſuo, hoc eſt Marte ignobiliori, relinquatur. Quòd ſi nulli eorum perfecti quicquam ineſt, ac ſolius perfecti proprium eſt, nondum perfectis perfectionem conferre, hinc Sole clarius conſtat, cauſam perfectionis effectricem in nullo imperfectorum quærendam eſſe. Non enim inuenitur in re, (ut ait Geber) quod in illa non eſt. Sed quoniam ſuperius ex Gebro, docui argentum uiuum eſſe cauſam perfectionis in hac arte effectricem, uidendum ſupereſt, num id de argento uiuo crudo & uulgari ſit interpretandum.

Ego itaque ne pugnantia loqui, & mihi conſtare non uidear, aſſero certè cauſam perfectionis in ſolo argento uiuo ſitam, & repoſitam eſſe, nec aliundè eſſe promendam, non tamen in argento uiuo in natura ſua cruda ſumpto. Id enim teſtatur Geber cap. trigeſimo his uerbis. Non eſt tamen argentum uiuum medicina noſtra in natura ſua. Item cap. 38. his uerbis. Conſideratio rei quæ perficit, eſt conſideratio electionis puræ ſubſtantiæ argenti uiui, & eſt medicina, quæ ex materia illius aſſumpſit originem & ex illa creata eſt. Non eſt autem iſta materia argentum uiuum in ſua natura. Item cap. quinquageſimonono his uerbis. Ex iam dictis ſimiliter patet argentum uiuum non eſſe perfectiuum in natura ſua.

Proinde cum argentum uiuum in natura ſua ſumptum non ſit cauſa perfectionis, quale tandem erit illud argentum uiuum, quod ſuperius cum Gebro aſſeruimus eſſe cauſam perfectionis in hac arte effectricem? facilè intelligemus, quale ſit hoc argentum uiuum, ſi quæ in hanc rem à Gebro ſcripta fuêre, in memoriam reuocemus. Dixit Geber cap. nonageſimonono, ſummam totius operis Chymici hãc eſſe, ut ſumatur lapis in capitulis notus (hoc eſt Mercurius) deinde cum operis inſtantia aſsiduetur ſuper illo opus ſublimationis primi gradus, & per hoc mundetur à corrumpente impuritate. Hæc enim eſt ſublimationis perfectio: Et cum ea ſubtilietur lapis, donec in ultimam puritatem deueniat, &c. Dixit præterea cap. octuageſimoſecundo, artem medicinæ componendæ hanc eſſe, ut præparetur argẽtum uiuum cum modis ſuis iam dictis, cum diuturni laboris inſtantia, quouſque omnis illius ſubtilis ſubſtantia puriſsima, alba quidem in Luna, citrina uero intenſè in Sole, habeatur perfectè. dehinc uerò cum hac puriſsima arg. uiui ſubſtantia perficiatur, cum huius magiſterij ingenijs medicina, quæ illi adhæreat, & fundatur facilimè, & illud coagulet. Dixit etiam cap. 75. Et cum inuenerimus ipſum (ſubaudi argentum uiuum) ſine adminiſtratione alterationis naturæ illius, non mutare, inuenimus ſimiliter ipſum præparari debere neceſſariò, cum non permiſceatur in profundo, abſque illius præparationis modo. Et eſt ſcilicet, ut talis fiat illius ſubſtantia, quòd permiſceatur uſq; ad profundum corporis alterabilis, ſine ſeparatione in æternum. Hoc autem non fit, niſi ſubtilietur ualde cum præparatione certa, determinata in cap. ſublimationis. Et non permanet eius impreſsio, niſi figatur, nec illuſtrat, niſi fulgidiſsima ex eo eliciatur ſubſtantia. Cum itaq; arg. uiuũ, metalla imperfecta illuſtrare, & decorare non poſsit, niſi puriſsima & ſplendidiſsima ex eo eliciatur ſubſtantia (quod citra ſublimationem fieri non poteſt) & cum eius impreſsio non ſit conſtans, imò niſi figatur, euaneſcat, ideo cap. 59. ſic ait, In argen. uiuo neceſſe eſt ſuperflua demere. habet enim corruptionis cauſas, uidelicet terram, & aduſtibilis abſq; inflãmatione aqueitatis ſubſtantiam. Putauerunt tamen aliqui, illud terram

non habere superfluam, uel immundiciam. Sed uanum est, quod ab eis cogitatur. uidemus enim ipsum multæ liuiditatis, & non puræ albedinis. & similiter per leue artificium uidemus ex illo terram nigram, & fæculentam emanare, uidelicet per lauationem, cuius modum narrabimus. Sed quia duplicem ex illo perfectionem elicere oportet, scilicet medicinam ex eo facere, & illud perficere, ideo necesse est ipsum duplici mūdationis gradu pręparare. Propterea duę mundationes mercurij sunt necessariæ, una per sublimationem ad medicinam, (ex eo sub conficiendam) & hæc hîc innuitur, alia per lauacrum, ad ipsius coagulationē, & ista innuetur. Si enim uolumus medicinam ex eo creare, tunc necesse est, ipsum à fæculentia suæ terreitatis mundare, ne in proiectione creet liuidum colorem, & ipsius fugitiuam aqueitatem delere, ne totam medicinam in proiectione fugitiuam reddat, & mediocrem illius substantiam saluare pro medicina, de cuius proprietate est non aduri, & ab adustione defendere, & quæ non fugit, & fixū (ubi subaudi fixata fuit) facit. Ex his Gebri locis amplissimè constat, quale sit argentum illud uiuū, quod est causa perfectionis in hac arte, scilicet argentum uiuum defæcatissimum & fixum. Quibus qualitatibus cum argentū uiuum crudum non sit præditum, idcirco in natura sua sumptum non est causa perfectionis, nec esse potest, donec mundissima eius substantia per sublimationem à fæcibus separata, & exonerata fuerit, & postea fixæ, & constantis in igne conditionis euaserit. Quam ob causam Geber caput unum de Sublimatione mercurij scripsit, & alterum de Fixione mercurij, per sublimationem mundati.

At quemadmodum Geber docet cap. 46, marchasitam, mercurio extincto, mediocriter præparato, & ad fixionem aliquo modo inclinante præditam esse, cuius mercurij extincti, in marchasita existentis beneficio, immunes simus à laboribus extinctionis mercurij crudi: eadem ratione colligere possumus, nos à laboribus extinctionis, abstersionis, & fixationis argenti uiui crudi immunes fore, si mercurium non solùm extinctum, sed abstersum, mundum, defæcatissimum, & ad plenam fixionem ab ipsa natura deductum inuenerimus. Itaq; cum ipsa natura mercurium his omnibus dotibus præditum, in Sole & Luna, nobis liberalissimè offerat, non est profectò, quòd nos torqueamus in argento uiuo extinguendo, abstergendo, per sublimationem defæcando, & ad fixionem deducendo. Imò frustra huiusmodi laborem subiremus, cum argentū uiuum crudum mederi non possit metallis ignobilitate laborantibus, quin prius metallicam formam induat, & metallum euadat, & ipsa natura metalla nobis cuiusuis generis exhibuerit. Quod autem argentum uiuum metallis ignobilibus perfectorum nobilitatem conferre non possit, quin prius efficiatur metallum, hinc constat.

Si à mollitie argenti uiui, non patet aditus ad duritiem metallorum (teste Gebro cap. 26. suæ Summæ) nisi per dispositionem, quæ medium tenet inter mollitiem, & duritiem illorum: eodem argumento colligendum est, argentum uiuum, metallorum ignobilitate laborātium, medicinam euadere non posse, quin prius formas inter formam Elixiris, & suam interiectas experiatur, & subeat. Non patet enim accessus ab extremo ad extremum, nisi per interiecta media. Atqui inter has duas extremas formas Elixiris, scilicet & argenti uiui, formæ metallorum iacent media. Proinde argentum uiuum, nisi prius metallum euaserit, ad formam Elixiris promoueri non poterit. Quod autem metalla medium teneant inter argenti uiui & Elixiris formam, huius rei fidelissimus testis mihi erit Arnoldus Villauouanus cap. decimo sui Rosarij minoris, cuius hæc sunt uerba:

Hic igitur est lapis noster formosus, quia non fit transitus de extremo ad extremum, nisi per medium. Extrema autem nostri lapidis in primo latere est argentum uiuum, in secundo uerò est Elixir completum: media autem horum duorum extremorum sunt metalla. Huius etiam rei testis est Lullus, in suo primo Testamento, his uerbis. *Natura habet in suo opere, quatenus ad*

creanda

creanda metalla spectat, extrema duo, & unum medium. extrema sunt argẽtum uiuum, & sulfur ex una parte & metalla ex alia. medium uerò est quoddam tertium, in quo sunt ista duo nempe mercurius & sulfur. Aliqui dicunt hoc medium esse uitriolum, alij arsenicum, alij alia media mineralia. Ex quo medio natura extrahit duos fumos, qui sunt mercurius & sulfur, ex quibus conficit metalla. Ars cum sit naturæ imitatrix, & cum sint eadem principia naturæ & artis, habebit ipsa ars duo extrema, & unum medium. Extrema artis erunt argentum uiuum & sulfur ex una parte, lapis ex alia. medium autem erunt ipsa metalla, ex quo medio ars extrahit sulfur & mercurium, ingenio naturæ depurata & fixata, ex quibus postea lapidem conficiet.

Cum itaq; metalla media sint, inter formam Elixiris, & argenti uiui, & nullus fiat progressus ab extremo ad extremum, nisi per interiectum medium, profectò argentum uiuum Elixiris formam contingere non poterit, nisi primò gradum faciat ad formam metalli intuendam. Quòd si argentum uiuum, priusquàm transeat in Elixir, ad formam metalli promouendum est, ergo aut plumbi, aut stanni, aut æris, aut ferri, aut argenti, aut saltem auri formam induat, necesse est.

Quòd si optamus scire, ad cuius tandem metalli formam promoueri debeat, antequàm ex eo Elixir confici queat, id ex uerbis Gebri uenandum est. docet enim Geber, mundissimam substantiam ex eo per sublimationem depromendam, eamq; ad fixationem ducendam. Itaq; cum mundissima eius substantia sit assumenda, immudum & sordidum ex ea non poterit generari metallum, munda enim illius substantia (ut testatur Geber cap. 53.) mundum, & sordium expers, producit metallum: immunda uerò, pollutum & sordidum. Necesse est igitur ut ex mundissima & defæcatissima argenti uiui substantia (quam Geber solam asserit colligendam) mundissimum, & defæcatissimum nascatur metallum. Quòd si mundum & sordium expers, ergo aut Solem aut Lunam ex ea mercurij substantia oriri necessariò oportebit. Reliqua enim metalla immunda sunt, nec extrema tantùm, sed etiam intestina, & penitus inossata laborant spurcitie.

Quòd si argentum uiuum, ut ex eo fieri possit Elixir, per sublimationem & fixionem in metallum nobile, tersum & mundum reuocandum est, & natura nobis metalla mundissima, tam alba, quàm citrina produxerit, profectò quemadmodum beneficio mercurij in marchasita existentis, utpote extincti, mediocriter præparati, & ad fixionem suscipiendam dispositi, immunes sumus à laboribus extinctionis, & sublimationis argenti uiui crudi: eadem ratione colligere debemus, beneficio metallorum nobilium, & mundorum, hoc est auri & argenti mineralis, nos ab immensis illis laboribus subleuari, qui subeundi nobis essent, si argentum uiuum per extinctionem, sublimationem, & fixionem in metallum nobile & mundum permutandum esset. Quorsum enim tot nos frangamus laboribus? cum natura hoc ante uidens, & nostri miserta, nobis hac in parte insudauerit, & hæc nobilia metalla porrexerit, ut ex eis substantiam illam mercurij mundissimam, & iam ad fixionem deductam effoderemus, eamq; ad sublimiorem Elixiris formam promoueremus.

Quod perspicacissimus & fidelissimus Gebri interpres, Ademarus persentiens, scripsit, tacitam & per uaria Summæ capita dispersam Gebri mentem hanc fuisse, ut in his duobus metallis, utpotè à Natura iam elaboratis, sublimatis, & ad fixionem deductis, opus lapidis inchoaretur. Quam rem Geber ipse satis indicauerat cum electionem mundæ substantiæ mercurij, ad fixionem deductæ, causam perfectionis esse promulgasset, eamq; sæpius his duobus metallis inesse scripsisset. Quò tamen facilius id assequeremur, scripsit capite trigesimo secundo, Aurum esse preciosissimum metallorum & tincturã rubedinis, quia tingit, ac transformat omne corpus. Item cap. trigesimo tertio scripsit Lunam esse tincturam albedinis. Quorum etiamsi nihil scripsisset, id nobis satis

esse debebat, quod cap. 31. scripserat his uerbis. Habent autem magnam affinitatem metalla adinuicem, non tamen perfectum perficit imperfectum per solam commistionem, si enim aurum cum plumbo liquefactione misceatur, non fit ex hoc plumbo aurum: sed euanescit à commistione plumbum, & aduritur, aurum autem in examinatione remanet. & idem in reliquis cõtingit. Secundum uerò nostrum magisterium, perfectum iuuat & perficit imperfectum. Et paulopòst.

Et per Deum se inuicem perficiunt, & perficiuntur, & se inuicem alterant, & alterantur, non tamen per se tantùm unumquodq; (imperfectorũ subaudi) perficitur, sine alterius (subaudi perfecti) adminiculo. Quæ sola authoritas satis erat ad indicandum Elixiris confectionem à Sole & Luna (quæ sola perfectione sunt dotata) ordiendam esse. His tamen minimè cõtentus Geber, hanc rem, cap. 19. libri Fornacum, apertissimam fecit his uerbis.

Quæ autem sint medicinæ, & quales secundi & tertij ordinis, sufficienter demonstratum est in libro nostro perfecti Magisterij, ubi demonstrauimus demonstratione competenti & uera lapidem nostrum de arg. uiui substantia esse procreandum. Et hoc sufficienter ut theoricus speculatiuus: hic uerò practicam manifestè referabimus. Et est, ut Solem & Lunam resoluere studeas, &c.

Quibus uerbis Geber palàm & publicè testatur, se in Summa per argen. illud uiuum, ex quo mundato & fixo Elixir conficiendum docuit, nihil aliud, quam Solem & Lunam uoluisse. Quocirca in calce eiusdem cap. (ubi de solutione horum duorum metallorum egit) sic loquitur. Et hoc est (inquit) nostrum argen. uiuum, de arg. uiuo extractum, quod uolumus pro fermento. Quod non immeritò uiuum appellauit, cùm hoc solum reliquis metallis causa uitæ, hoc est perfectionis, sit. Nunc itaq; satis patet, quodnam sit illud arg. uiuum, quod Geber in Summa indicabat esse eligendum, scilicet munda & fixa Mercurij substantia in Sole & Luna inclusa. Itaq; Bracesche cum apud Gebrum toties legisses, causam perfectionis huius artis in solo argen. uiuo reconditam esse, debebas tu inde colligere, ea metalla perfectiora esse, quæ naturæ arg. uiui magis essent conformia. Quæ autem naturæ arg. uiui essent magis conformia, docuit te Geber cap. 59. his uerbis. Videmus arg. uiuum arg. uiuo magis adhærere, & eidem magis amicari, post illud uerò aurum, & post hæc argentum, ideo ex hoc relinquitur ipsa esse suæ naturæ magis. Alia uerò corpora uidemus ad illud tantam conformitatem non habere, & ideo ipsa ueridicè inuenimus minus de illius natura participare. Quæcunq; enim plus ab adustione saluari uidemus, illa iudicamus arg. uiui naturam magis possidere, quia argẽ. uiuum (inquit) est adustionis saluatiuum. Quòd si arg. uiuum est causa incremabilitatis metallorum, poteras tu inde colligere, ea arg. uiuo conformia magis esse, & naturam illius magis sapere, quæ minus sunt cremabilia. Et cum Martem cæteris omnibus metallis magis cremabilem esse sentires (cum argen. uiui incremabilitatem efficiẽtis, minus obtineat) debebas tu inde ratiocinari, Martem minimam cum arg. uiuo habere conformitatem. Et cum arg. uiuum causam perfectionis metallorum, tam perfectorum, quàm ad perfectionem reuocandorum esse, à Gebro audiuisses, nonne poteras inde colligere ea metalla à perfectione conferenda aliena esse, quæ paruam aut nullam haberent cum arg. uiuo conformitatem? Et cum reliqua omnia metalla argen. uiuo cerneres magis conformia, quàm Martem tuum (quod ægerrimus & illibentissimus arg. uiui cum eo testatur coitus) poteras tutò iudicare, Martem omnium metallorum à conferenda perfectione (cuius est maximè inops) alienissimum esse, eamq; cæteris omnibus metallis potius, quàm Marti uendicandam. Et hoc erat arcanum illud à Gebro tacitè in hac prima authoritate indicatum, sed longè maius inde colligi poterat arcanum. Nam cum in eodem cap. dixisset argen. uiuum (ex quo ubiq; prædicat Elixir componendum) in natura sua sumptum, perfectionem conferre non posse: & alibi docuisset, mundissimã eius substantiam

per

per sublimationem efficiendam esse, eamq; postea ad fixionē ducendam, debebas profectò colligere, fieri non posse, quin arg. uiuū hac methodo in mundum, & nobile rediret metallum: præsertim cum Geber ipse cap. 63. monuisset arg. uiuum per successiuam illius sublimationem eò peruenire, ut metallica sit præditum liquatione, & cap. 53. docuisset, ex munda illius substantia mundum generari oportere metallum. Et cum nullum metallum, præter aurum & argentū, mundum esse cerneres, poteras sentire Bracesche, hanc mundam & fixā mercurij substantiam (cum reliquis non insit) ex his duobus tantùm effodiendam, eamq;, ut Geber docet, ad sublimem Elixiris formam esse promouendam. Ex quibus postremò colligendum erat, hanc Mercurij substantiam, neq; ex Marte, neq; ex Venere, neq; ex Saturno, neq; ex Ioue, promi posse, quin prius ista auream, uel argenteam induissent naturam & conditionem. Iudica nunc quæso Bracesche, iudica, inquam, tu ipse, quantum à recta Gebri interpretatione deflexeris. Quòd si adhuc in opinione tua ferrea perstas, & interpretationem meam, tot illustratam testimonijs, tot uallatam rationibus, in dubium uocare audes, prodeat in mediū Arnoldus Villanouanus, fidelissimus Gebri interpres, & hanc nostram cōtrouersiam dirimat, terminet, & rescindat. Quo iudice si hac causa cecidero, lubens palinodiam canam Bracesche, opinionem ferreā amplectar, & Marti tuo libentissimè subscribam.

Hæc igitur sunt, quæ ab Arnoldo in huius loci diffinitionē scripta fuêre ca. 4. sui Rosarij minoris. Sed arg. uiuum in omnibus suis operibus manifestè est perfectiuum: quoniam adustionis est saluatiuum, & fusionis effectiuū. Et cum figitur est tinctura rubedinis, exuberantissimæ refectionis, & fulgidi splendoris, & non recedit à cōmisto. Est enim amicabile ac placabile metallis, ac medium coniungendi tincturas: quoniam miscetur per minima cum ipsis, & in profundo naturaliter adhæret eis, quia est de natura ipsorum. Veruntamen cum Sole & Luna miscetur facilius, eo quod ipsa naturā illius magis participant, attamen non submergitur aliquod metallorum in arg. uiuo nisi Sol.

Ex hoc itaq; maximum elicias arcanū: quoniam Mercurius in se recipit, quod suæ naturæ est, alienū uerò respuit, eo quòd sua natura magis gaudet, quàm aliena. Ex hoc igitur manifestè relinquitur, corpora maioris esse perfectionis, quæ plus Mercurij sunt continentia, & quæ minus, minoris. Laudetur ergo omnium opifex Deus, gloriosus & benedictus, creator optimus & altissimus, qui ex uili creauit preciosum, ut cum mineralibus maximum teneat in natura symbolum, & dedit illi substantiam, & substantiæ proprietatem, quam non contingit ullam aliam rem in natura possidere: quoniam ipsum solum est, quod ignē superat, & ab igne nō superatur, sed in eo amicabiliter cōquiescit, eo gaudens. ipsum nanq; solum (quum sit metallum) continet in se totum, quo indigemus ad nostrum magisterium: quoniam alia omnia, cum sint cōbustibilia, igni cedūt, & in fauillam transeunt. Hoc solum Arnoldi testimonium satis erat Bracesche: etiamsi ego nihil aliud attulissem, ad subuertendam interpretationem tuam ferream. Ex his enim Arnoldi uerbis manifestè uides, arcanum illud, ex facili uel difficili Mercurij cum metallis congressu eliciendum, nihil aliud esse, quàm ea metalla arg. uiuo affiniora esse, quibus cum arg. uiuum libentius cōmiscetur. Cuius rei hanc esse ait rationem, quòd arg. uiuum libenter amplectatur id, quod suæ naturæ esse sentit, alienum autem à natura sua respuat, & exosum habeat. Et cum ab ipso Arnoldo audias, arg. uiuum esse in hac arte perfectiuum, facilè intelligere potes, ea metalla esse perfectiora, quæ maiorem habent cum arg. uiuo cōformitatem, qualia ipse testatur esse aurum & argentum, cum quibus argentum uiuum libentius miscetur, inquit, quia hæc duo metalla arg. uiui naturam magis sapiunt, quòd si aurum & argentū eo nomine perfectiora censentur, quòd maiorem habeāt cum argento uiuo affinitatem, facile erat tibi inde colligere ea metalla à perfectione

longius esse distracta, quæ argento uiuo minus essent conformia. Itaque cum ex illibenti argenti uiui cum Marte coitu intelligeres, Martem à natura argenti uiui alienissimum esse, non possum non admirari Bracesche, quomodo non intellexeris, Martem longiori interuallo à perfectione distractum esse, quàm reliqua metalla, & per cōsequens, perfectionem (à qua adeò alienus est) prius conferre non posse, quàm eam adeptus fuerit, & in perfectum metallum euaserit. Audis præterea Arnoldum testantem, argentum uiuum, ubi uersum fuerit in metallum, id totum in se continere, quo hac in arte egemus. Ex quibus iudicare potes, quàm uerè superius à me dictum fuerit, argentum uiuum in natura sua sumptum, non esse perfectiuum, sed ut tale euadat, ad naturam metallicam prius esse promouendum, & postremò ad formam Elixiris. Cum itaq; in metallum uertendum sit, antequàm Elixir effici posit, poteras ex uerbis Gebri ratiocinari, in quod tandem metallum esset mutandum. Nam si munda illius substantia mundum creat metallum, & hæc sola Gebri testimonio est assumenda, debebas cum Ademaro colligere, argentum uiuum, antequam metallis ignobilitate laborantibus mederi posset, in aurum seu argentū esse uertendum, cum hæc sola sint munda, & in his solis mundissima argenti uiui substantia reperiatur. At cum natura artis miserta hac in parte nobis insudauerit, poteras iudicare Gebrum tacitè lectori indicare, mundissimā mercurij substantiam ex Luna ad Lunam, ex Sole ad Solem esse promendam, & ex ea ignobilium metallorum in aurum, uel argentum mutandorum, medicinam esse conficiendam. Ex hoc Arnoldi testimonio satis patet, illam, quæ à me superius allata fuit, interpretationem non esse meam, sed ipsius Arnoldi, imò nec Arnoldi, sed ipsius Gebri, cum eam ex Gebro collegerit Arnoldus. Corruit itaq; prima & antesignana ratio tua Bracesche, & ita corruit, ut reliquæ fermè omnes illius ruina attonitæ per se iam corruant, & nullo impellente collabantur. Ea enim arte instructa erat hæc acies tua, ut hac prima cohorte stante, reliquæ futuræ essent inuictæ: hac autem expugnata, reliquæ corruerent.

CAPVT III.

SEd quoniam nondum sentis, quantam cladem acceperis, ideoq; uictoriā adhuc promittere tibi audes, prodi, quæso, in mediū cum illa secunda authoritate ex cap. 66, Summæ Gebri à te desumpta, qua faciam ut intelligas, quantum abutaris, & quàm grauiter tibi imponas. Et quia tu duas ex eo cap. authoritates promis, ego ambas adferam, ut uno & eodem ictu utranq; rescindam. Quod ut rectius fiat, paulò altius Gebri uerba resumam, ut ex antecedentibus quid sibi uelint consequentia, familiarius percipiatur, quod tu consultò prætermisisti, ne mens Gebri innotesceret, & interpretationi tuæ fides derogaretur. Verba igitur Gebri hæc sunt:

Et ideò in hoc nobis aperta est uia inuestigationis causæ huius operis, per quod in calcinatione mutatur Iupiter facilius in durum, quàm Saturnus, non autem in tarditatem liquefactionis uelocius, quàm Saturnus. Et illud ideo, quoniam causa duriciei naturæ, est sulfur, & argentum uiuum fixum. Causa uerò liquefactionis est duplex, argentum uiuum scilicet, & sulfur combustibile: quorum alterum, quoad fusionis perfectionem sufficit in unoquoque gradu eius, scilicet cum ignitione & sine ignitioue, scilicet argentum uiuum. Quia igitur in Ioue est multa argenti uiui quantitas non uerè fixi, remanet in illo multa liquefactionis uelocitas, & non remouetur ab illo faciliter. Causa uerò mollificationis est duplex, argentum scilicet uiuum, & sulfur combustibile. Quia igitur remouetur sulfureitas comburens ex Ioue facilius, quàm ex Saturno, ideo ex eo altera molliciei causa remota, necesse est illud indurari calcinatum. Saturnus uerò, quia utranque molliciei causam fortiter habet coniunctam, non facilè induratur. Est tamen diuersitas in mollicie per argentum uiuum, & per sulfur, quia

mollicies,

mollicies, quæ fit per sulfur, est cessiua, mollicies autem quæ fit per argentum uiuum, est extensiua. Et hoc necessariò probatur per hoc, quòd uidemus corpora multi argenti uiui, multæ extensionis esse: corpora uerò pauci, paucæ. Et ideò Iupiter facilius & subtilius extenditur, quàm Saturnus, Saturnus facilius quàm Venus, Venus quàm Mars, Luna subtilius quàm Iupiter, Sol uerò quàm Luna subtilius. Patet igitur, quòd causa indurationis est argentum uiuum fixum, aut sulfur fixum. Causa uerò molliciei est oppposita. Causa uerò fusionis est duplex, sulfur non fixum, & argentum uiuum cuiuscunque generis: sed sulfur non fixum necessariò est causa fusionis sine ignitione. Et manifestè uides huius rei experientiam, per proiectionem arsenici super corpora difficilis fusionis: facit enim ea facilis fusionis, & sine ignitione. Causa uerò fusionis facilis, est similiter argentum uiuum. Causa uerò fusionis cum ignitione, est argentum uiuum fixum. Causa igitur impedimenti fusionis cuiuscunque, est sulfur fixum. Per hoc itaque maximum poteris elicere secretum, quòd cum plurimæ argenti uiui quantitatis corpora maximæ perfectionis sint inuenta, pluris utique quantitatis argenti uiui corpora à perfectione diminuta, perfecto magis approximare necesse est. Itaque & multa sulfureitatis corpora, plurimæ corruptionis esse cōtingit. Quamobrem ex iam dictis patet, Iouem maximè perfecto approximare, (cum perfectionis plus participet) Saturnũ uerò minus, minus adhuc Venerem, minimè uerò Martem, eo ex quo perfectio dependet. Hactenus Geber. Nunc quis sit eorum sensus, ordine expendamus, & singulas partes seriatim examinemus.

GEBER.

Et ideo in hoc nobis aperta est uia inuestigationis causæ huius operis, per quod in calcinatione mutatur iupiter facilius in durum, quàm Saturnus: non autem in tarditatem liquefactionis uelocius, quàm Saturnus. Et illud ideo quoniam causa duritiei naturæ, est sulfur & argentum uiuum fixum. Causa uerò liquefactionis est duplex, argentum uiuum scilicet & sulfur combustibile: quorum alterum, scilicet argentum uiuum, ad fusionis effectionem sufficit in unoquoque gradu eius, scilicet cum ignitione, & sine ignitione. Quia igitur in ioue est multa argenti uiui quantitas non uerè fixi, remanet in illo multa liquefactionis uelocitas, & non remouetur ab illo faciliter.

TAVLADANVS.

Geber in hoc cap. confert naturam iouis & Saturni adinuicem. Vnde hic ait, iouem calcinationis beneficio citius indurari, quàm Saturnum: at Saturnũ promptius liquefactionis celeritatem deponere, quàm iouem. Causam igitur, propter quam iupiter non æque citò liquefactionis uelocitatem deponat, ac Saturnus, hanc esse ait. Causa liquefactionis plus quàm par sit uelocis, hoc est ignitionem non ferentis, est partim argentum uiuum minimè fixum, partim sulfur cremabile, & ab igne fugiens. Quod ne in dubium uocari posit, hac ratione uerissimum esse constabit. Oppositorum effectuum, oppositas necesse est causas esse effectrices. Atqui liquefactio ignitionem ferens, est effectus liquefactioni, ignitionem non sustinenti oppositus. Igitur horum duorum effectuum oppositæ habendæ sunt causæ. Sed liquefactionis ignitionem sustinentis causa est argentum uiuum fixum. Igitur argentum uiuum minimè fixum, erit causa liquationis ignitionem non ferentis. Quòd autem argentum uiuum fixum sit causa liquationis ignitionem sustinentis, id constat ex metallis ignitionem sustinentibus. In quibus cum præter argentum uiuum & sulfur maiori ex parte fixa nihil sit, oportet huiusmodi liquationis ignitionem ferentis causam esse, aut argentum uiuum fixum, aut sulfur fixum, aut utrunque. Atqui tantum abest, ut sulfur fixum liquationem efficere posit, ut eam penitus tollat, (siquidem liquationis causa est humidum, quo humido sulfur fixum, cum sit aridisimum, est omnino exhaustum, & per consequens illiquabile.) Cum itaque sulfur fixum liquationis

cauſa eſſe non poſsit, profectò liquationis ignitionem ſuſtinentis cauſa eſſe minus poterit. Quòd ſi ſulfur fixum liquefactionis, ignitionem ſuſtinentis cauſa non eſt, id certè argento uiuo in metallis ignitionem ferentibus exiſtenti, acceptum ferendum eſt. Et ſi argentum uiuum fixum eſt cauſa liquationis ignitionem ſuſtinentis, conſequens eſt, ut argentum uiuum minimè fixum diſsimilem pariat effectum, & ſit cauſa liquationis ignitionem non ferentis: ſiquidem oppoſitorum effectuum oppoſitæ ſunt cauſæ, & oppoſitarum cauſarum oppoſiti effectus. Ex his notiſsimum eſt, argētum uiuum minimè fixum, eſſe cauſam liquationis ignitionem non ferentis. Sed quoniam Geber duplicem in hoc cap. ait eſſe cauſam huiuſmodi liquationis, argentum ſcilicet uiuum minimè fixum, & ſulfur cremabile, atque ab igne fugiens, id num de ſulfure cremabili, & minimè fixo uerum ſit, exploremus: Quod hac ratione facilè innoteſcet. Sulfuris fixi, & ſulfuris minimè fixi natura penitus diſsimilis eſt, & extremè oppoſita. Igitur horum duorum effectus, erunt penitus diſsimiles, & extremè oppoſiti. Atqui ſulfuris fixi effectus, eſt extrema retardatio liquationis. (eam enim quantum in ſe eſt, remoratur & prohibet, ut patet in ferro.) Igitur ſulfuris minimè fixi effectus, erit extrema liquationis acceleratio. Atqui ſumma, & immoderata liquationis acceleratio, ſecum adfert liquationem, ignitionem non expectantem. Proinde ſulfur cremabile, & minimè fixum erit altera liquationis ſine ignitione cauſa. Ex his itaque conſtat & ſulfur ab igne fugiens, & argentum uiuum minimè fixum, cauſam eſſe liquationis uelocioris quàm par ſit, id eſt, ignitionem non ferentis. Et quoniam ambæ iſtæ cauſæ plus abundant in Ioue quàm in Saturno, hinc fit, ut hanc immoderatam liquationis celeritatem, non æquè citò deponat Iupiter, ac Saturnus.

GEBER.

Cauſa uerò mollificationis eſt duplex, argentum ſcilicet uiuum & ſulfur combuſtibile. Quia igitur remouetur ſulfureitas comburens ex Ioue facilius, quàm ex Saturno, ideo altera molliciei cauſa ex eo remota, neceſſe eſt illud indurari calcinatum. Saturnus uerò, quia utranq; molliciei cauſam fortiter habet coniunctam, non facilè induratur.

TAVLADANVS.

Quemadmodum ſuperius docuit, Saturnum ioue promptiorem eſſe, ad deponendam & exuendam nimiam liquationis celeritatem, ita hîc docet, Saturnum à ioue ſuperari, quòd iupiter promptius citius, & facilius calcinationis beneficio induretur, quàm Saturnus. Et huius rei affert has rationes. Cauſa duriciem in metallis efficiens (ut ſuperius dixit) eſt partim ſulfur fixum, partim argentum uiuum fixum, ut patet in omnibus duris corporibus, & potiſsimum in ferro omnium metallorum duriſsimo. Itaq; cum hæc ſit duritiei cauſa in metallis, & oppoſitorum effectuum oppoſitæ ſint cauſæ, profectò cauſa efficiens mollitiem in metallis (quæ ex diametro cum duritie pugnat) erit partim ſulfur ab igne fugiens, partim argentum uiuum minimè fixum. Et quoniam remiſſa cauſa efficiente, illius effectum remitti, & ſublata, penitus tolli oportet: Idcirco in quocunque horum duorum metallorum cauſæ mollitiei ambæ, ſeu altera tantùm uelocius remittetur, aut citius tolletur, in eodem effectum illius cauſæ citius tolli, aut ſaltem remitti neceſſe eſt. Atqui altera mollitiei cauſa, ſulfur ſcilicet non fixum, facilius, promptius & citius per calcinationem à ioue ſeparatur, quàm à Saturno (quia ſcilicet tenacius adhæſit, & arctius fœdus iniјt cum argento uiuo Saturni, quàm iouis.) Itaq; ſublata promptius à ioue, quàm à Saturno, altera mollitiei cauſa, mollitiem in ioue citius remitti iudicandum eſt. Quòd ſi mollities in ioue citius, quàm in Saturno ſupprimitur, qualitatem mollitiei oppoſitam, hoc eſt duritiem, ioui citius, quàm Saturno contingere neceſſe eſt: cum hæc ſit lex & conditio qualitatum inimicarum, & inter ſe pugnantium, ut altera repulſam patiente,

tiente,

tiente,& explosa,altera admittatur,succedat,& in locum primæ substituatur,& una eneruata,alterius uires intendantur,inualescant,& corroborentur.

GEBER.

Est tamen diuersitas in mollitie per argentum uiuum,& per sulfur, quia mollities per sulfur est cessiua, mollities uerò per argentum uiuum est extensiua. Et hoc necessariò probatur per hoc, quòd uidemus corpora multi argenti uiui,multæ extensionis esse,corpora uerò pauci,paucæ. Et ideo iupiter facilius & subtilius extenditur, quàm Saturnus, Saturnus facilius quàm Venus, Venus quàm Mars,Luna facilius quàm iupiter,Sol uerò quàm Luna subtilius.

TAVLADANVS.

Docuit superius Geber, duplicem esse mollitiei metallorum causam, scilicet argentum uiuum minimè fixum,& sulfur cremabile,atq; ab igne fugiens. Nunc docet,quod sit discrimen,inter mollitiem quam efficit sulfur cremabile, & eam, quam parturit argentum uiuum non fixum. Mollities (inquit) quam parit sulfur est cessiua,illa uerò quam efficit argẽtum uiuum est extensiua,hoc est sulfur per mollitiem quam inducit,facit,ut metallum urgenti malleo cedat,argẽtum autem uiuum facit,non solùm ut cedat metallum,sed etiam ut facilè extendatur, & in tenues bracteas ictu mallei duci possit. Quòd autem argentum uiuum,& non sulfur,sit causa extensionis,& ductilitatis metallorum,hinc constat. Ea metalla, in quibus maior est argẽ.uiui copia,facilius & tenuius sub malleo extenduntur, & ea,in quibus minor est argenti uiui copia,non æquè facilè aut tenuiter ducuntur. Igitur colligendum est necessariò, argentum uiuum esse causam extensionis & ductilitatis metallorũ. Quòd autem metalla & facilius & tenuius sub malleo ducantur,quæ maiori abundant argenti uiui copia,hinc patet. Iupiter facilius & tenuius extenditur,quàm Saturnus,Saturnus facilius quàm Venus, Venus quàm Mars,Luna subtilius quàm iupiter,Sol uerò quàm Luna subtilius. Atqui Iupiter argenti uiui copia superat Saturnum,Saturnus Venerem, Venus Martem, Luna Iouem,& Sol ipsam Lunam. Igitur ea metalla facilius & tenuius sub malleo ducuntur,quæ maiori abundant argenti uiui copia,& quę minori,minus sunt ductilia. Proinde argentum uiuum est causa extensionis,& ductilitatis metallorum.

GEBER.

Patet igitur,quòd causa indurationis est argentum uiuum fixum, & sulfur fixum, causa uerò mollitiei est opposita.

TAVLADANVS.

Geber quid ex superioribus colligendum sit,docet,& ueluti in compendium redigit. Primò igitur colligit duplicem esse causam duritiei metallorum, scilicet argentum uiuum fixum,& sulfur eadem conditione præditum. Causa uerò mollitiei metallorum (inquit) est opposita. Nam cum mollities sit effectus duritiei oppositus,horum duorum effectuum oppositas necessariò esse oportet causas effectrices. Proinde cum partim sulfur fixum, partim arg.uiuum fixum sit causa duritiei metallorum,& sulfur non fixum sulfuri fixo,& argentum uiuum minimè fixum,argento uiuo fixo opponatur, profectò mollities metallorum partim sulfuri non fixo,partim arg.uiuo minimè fixo adscribenda erit.

GEBER.

Causa uerò fusionis est duplex,sulfur non fixum,& arg.uiuum cuiuscunq; generis. Sed sulfur non fixum,necessario est causa fusionis sine ignitione. Et manifestè uides huius rei experientiam,per proiectionem arsenici super corpora difficilis fusionis:facit enim ea facilis fusionis,& sine ignitione.

TAVLADANVS.

Id est,causa efficiens liquationem in metallis,est partim sulfur non fixum,partim arg.uiuum,cuiuscunq; fuerit conditionis,hoc est,siue sit fixum, siue expers fixionis. Sed arg.uiuum à sulfure non fixo hac ratione distinguitur,quòd sulfur fixum perpetuò sit causa liquationis,ignitione carentis,arg.aũt uiuum non sem-

per. Arg. enim uiuum, fixione præditũ, (ut proximè docebit) est causa liquationis ignitionem sustinentis. Quòd aũt sulfur non fixum, sit causa liquationis, ignitionem non ferentis, inquit, hinc patet. Arsenicum est sulfur non fixum. Atqui arsenicũ eius est conditionis, ut metallis non solùm ignitionẽ sustinentibus, sed ægerrimè etiã atq; difficillimè liquescentibus copiosius adhibitũ, tantã inducat liquescẽdi celeritatẽ, ut posteà nullo modo se iniri patiãtur. Proinde necessariò colligendũ est, sulfur fixionis expers causam esse liquationis, ignitionẽ nõ ferentis.

GEBER.

Causa uerò fusionis facilis est, similiter argentum uiuum: causa uerò fusionis cum ignitione, est argentum uiuum fixum.

TAVLADANVS.

Docuit superius sulfur non fixum, esse causam facilis liquationis: hîc etiam fatetur arg. uiuum facilem conferre liquationem. Sed quoniam arg. uiuum duplicis est conditionis, scilicet fixionis expers, & fixione præditum, id arg. uiuum, quod fixione præditum est, hac ratione differt ab argento uiuo non fixo, & à sulfure fixionis expertæ, quòd argentum uiuum fixione præditum, semper præstat liquationem, ignitioni coniunctam, argentum autem uiuum fixionis expers, & sulfur non fixum, liquationem inducunt ignitionem præeuntem.

GEBER.

Causa uerò impedimenti fusionis, est sulfur fixum.

TAVLADANVS.

Dixerat superius, sulfur fixionis expers, esse causam facillimè, & celerrimè liquationis, hîc uerò docet, oppositam penitus esse sulfuris fixione præditi naturam: cuius hæc est conditio, ut liquationem metalli, in quo abundat, impediat, remoretur, & quantum in se est, prohibeat. Cuius rei amplissimam fidem facit ferrum, quod ob multam sulfuris fixi copiam ægerrimè, & summa cum difficultate liquatur: Quod Geber apertè testatur cap. 63. his uerbis. Si uerò fuerit sulfur fixũ, terreum, arg. uiuo fixo, terreo cõmistum, & hæc ambo non puræ, sed liuidæ albedinis fuerint, & longè maior sit sulfuris fixi, quàm mercurij quantitas, fit ex his ferrum: quoniam superans copia sulfuris fixi fusionem prohibet. Ideoq; ex hoc relinquitur sulfur uelocius liquefactionis festinantiam per opus fixionis perdere, quàm arg. uiuum: sulfur uerò non fixum, uidemus citius quàm argẽ. uiuum liquescere. Ex his uerò manifestatur causa uelocitatis fusionis, & tarditatis in unoquoq; metallorũ. Nã quod de fixo plus habet sulfure, tardius, quod uerò plus de adurẽte, facilius & citius fusionẽ suscipit. Quod satis apertè relinquitur à nobis demõstrandum. Quòd uerò ipsum fixũ tardiorem faciat fusionem, manifestatur per hoc, quòd ipsum nunquam, nisi calcinetur, figitur, & calcinatũ nullam dat fusionẽ. Ergo in omnibus illã impedire debet. Cum itaq; sulfur fixũ sit causa liquationẽ impediẽs, & prohibẽs, meritò Geber sulfure fixionis expertæ, ad facilitatẽ liquescẽdi ferro cõferendam utitur: & cũ sulfur fixionis expers nimis liquationẽ acceleret, ut patet in Ioue, & Saturno, meritò Geber, ad retardandã in ioue & Saturno nimiam liquescendi celeritatẽ, talcho, quod sulfuris fixi species est, utitur. Cõtraria enim, cõtrarijs curantur, & oppositarũ causarũ, oppositi sunt effectus.

GEBER.

Per hoc itaq; maximum poteris elicere secretum, quod cum plurimæ arg. uiui quantitatis corpora maximæ perfectionis sint inuenta, pluris utiq; arg. uiui quantitatis corpora à perfectione diminuta, perfecto magis approximare necesse est. Itaq; & multæ sulfureitatis corpora, plurimæ corruptionis esse contingit.

TAVLADANVS.

Quod tu sic interpretaris, Bracesche, per hoc, id est, ex hoc sulfure fixo, subaudi (per quod tu uis à Gebro ferrum intelligi, eo quòd maior pars ferri sulfur fixũ sit) poteris elicere maximum secretum, hoc est Elixir. Quæ interpretatio quàm sit insulsa, Bracesche, non meum, sed periti cuiuslibet lectoris sit iudicium. Nam

si hic

ſi hic locus de Marte, ut tu uis, interpretandus eſſet, & Elixir formam auri uel argenti impertiens, ex Marte cōficiendum eſſet, corrueret neceſſariò hic Gebri locus, ex quo Geber tandem colligit, Martem omniū metallorū à perfectione tam ſibi cōparanda, quàm reliquis impertienda, alieniſsimū eſſe. Quòd ſi tua locum haberet interpretatio, tantum abeſſet, ut Mars à perfectione alienus cēſendus ſit, ut etiam colligendum ſit, Martē perfectioni uiciniſsimū, imò & omniū metallorum abſolutiſsimū eſſe. Et ita hæc Gebri authoritas penitus ſubuerteretur. Nos itaq; quis ſit germanus huius loci ſenſus, fauente diuino numine, fideliſsimè interpretabimur. Geber hoc in loco apertiſsimè promulgat, quodnam ſit illud arcanū, quod ex prima illa authoritate, à nobis ſuperius interpretata, indicabat eſſe eliciendum, ſcilicet ea metalla eſſe perfecta (& per conſequens perficiendi uim ex eis promendam eſſe) quæ maxima abundant arg. uiui copia, & parū ſapiūt naturam ſulfuris, ut ſunt aurum & argentū: Et inter cætera metalla ea eſſe perfectioni uiciniora, quę horum duorū nobilium conditionem uiuacius exprimūt, & magis imitantur, hoc eſt, quæ maiori prædita ſunt arg. uiui quàm ſulfuris copia: Ea uerò à perfectione alieniſsima eſſe, quæ multo maiorem obtinent ſulfuris, quàm arg. uiui copiā: Quod etiam teſtatur cap. 64. ſuæ Summæ his uerbis. Ex hoc itaque manifeſtū eſt, corpora illa maioris eſſe perfectionis, quæ plus arg. uiui ſunt continentia, quæ uerò minus, minoris perfectionis. Studeas igitur, ut in omnibus operibus tuis, argē. uiuū in cōmiſtione ſuperet (ſubaudi ſulfur). Itē cap. 61. his uerbis. Ex præcedentibus igitur patet, quòd multa quātitas arg. uiui, eſt cauſa perfectionis, multa uerò ſulfuris, eſt cauſa corruptionis. Ratio aūt, propter quā ea metalla ſunt perfectioni uiciniora, quæ maiorē arg. uiui quàm ſulfuris obtinēt copiā, hæc eſt. Id quod cauſę perfectionē efficiētis magis particeps eſt, perfectius cenſendū eſt. Atqui arg. uiuū eſt cauſa efficiēs perfectionē in metallis. Igiī ea metalla, quæ arg. uiui naturā magis ſapiēt, & maiori prędita erunt arg. uiui copia, perfectiora erūt habēda. Et quēadmodū ea metalla nobiliora cēſentur, quę arg. uiui ſunt ditiora, ita ea ignobiliora meritò cēſebuntur, quæ arg. uiui magis erūt inopia. Atqui ea metalla quæ maiori laborāt arg. uiui inopia & ſterilitate, ſunt fœcundiora ſulfuris. Igiī metalla quę magis abūdant ſulfure, ſunt habēda ignobiliora. Quod ſi ita eſt, profectò arg. uiuū nobilitatis, ſulfur uerò ignobilitatis metallorū cauſam eſſe neceſſariò colligendū eſt. Quod ut ueriſsimū eſſe cōſtet, ego ſic agā. Si metallū illud, in quo eſt maxima quātitas arg. uiui, minima uerò ſulfuris, eſſet omniū metallorum nobiliſsimū, & illud, in quo eſt maxima quātitas ſulfuris, minima uerò arg. uiui, omniū ignobiliſsimū haberetur, negari nō poſſet, quin arg. uiuū ſit cauſa nobilitatis metallorū, ſulfur uerò ignobilitatis. Atqui in auro, quod ſine cōtrouerſia eſt nobiliſsimū metallorū, & abſolutū opus naturę inter metalla, eſt maxima arg. uiui copia, minima uerò ſulfuris: & in ferro, quod eſt ignobiliſsimū metallorū, eſt maxima quātitas ſulfuris, minima uerò arg. uiui. Proinde neceſſariò colligendū eſt, arg. uiuū eſſe cauſam nobilitatis metallorū, ſulfur uerò ignobilitatis. Quod aūt in auro res ita habeat, hac ratione cōſtabit. Quicquid eſt in rerū natura libētius propriā & ſibi cōformem naturā amplectitur, quā alienam & diſsimilē. Atqui arg. uiuū libētius aurū cōplectitur, quàm cętera metalla. Quocirca neceſſe eſt, aurū magis ſapere naturā arg. uiui, & per cōſequens arg. uiuo abundantius præditum eſſe, quàm cętera metalla. Quod aūt arg. uiuū libentius aurū cōplectatur, id fidem facit, quia nullū metallū præter aurū in arg. uiuo ſubmergitur. Quod nullam aliā ob cauſam fit, teſte Arnoldo Villanouano, & Petro Bono, niſi quia arg. uiuum in ſe recipit, id quod naturam ſuam ſapit, alienum autem à natura ſua reſpuit. Et quoniā reliqua metalla non habent tantam cum arg. uiuo conformitatem, quantam aurum: hinc fit, ut nullum metallorum, auro excepto, in arg. uiuo ſubmergatur. Proinde auiditas illa, qua argentum uiuum rapit, uorat, & deglutit aurum, certiſsimum indicium eſt, aurum magis ſapere naturam argenti uiui, &

per consequens maiori præditum esse argenti uiui copia quàm reliqua metalla. Quòd si ita non esset, non adeò libenter cum eo coiret. Vndè fit, ut cum in nullo aliorum sit tanta argenti uiui copia, quanta in auro, non adeò libenter cum alijs coalescat, imò nullum aliud in intimas sui partes admittat. Præterea hoc argumento constabit maiorem esse argenti uiui in auro copiam, quàm in reliquis metallis. Causa extensionis & ductilitatis metallorum, teste Gebro, est argentũ uiuum. Igitur quæcunq; magis abundant argento uiuo subtilius extendentur, & in tenuiores bracteas ducentur: & quæcunq; subtilius extendentur, maiori prædita esse oportebit argenti uiui copia. Atqui Gebri testimonio, imò teste ipsa experientia, aureum subtilius extenditur, & in tenuiores bracteas ducitur, quàm aliquod aliud metallum. igitur maior erit in eo arg. uiui, quàm in alijs copia. Quòd si maior argenti uiui, igitur minor sulfuris. Præterea illa metalla, teste Gebro cap. 90. facilius in cemento cremantur, quæ maiorem sulfuris continent copiam, quæ uerò minorem, difficilius cremantur. Sed inter metalla solum aurum ex cemento illæsum redit, & incrematum. igitur in auro minor erit sulfuris quantitas, quàm in aliquo alio metallo. Quòd si minor sulfuris, igitur maior argenti uiui. Maius enim & minus in eorum numero sunt, quæ cum aliquo conferuntur. Ea autem, quæ huius generis sunt, talia dici non possunt (teste Aristotele) nisi collatione ad aliud facta. Itaq; cum omne minus sit aliquo maiori, cum quo cõfertur, minus, & omne maius aliquo minori maius, si minor est sulfuris in auro quantitas profectò aliqua alia re in auro existente, minor sit necesse est. At cum in auro præter sulfur & argentum uiuum nihil sit, minor sit oportet, ad quantitatem argenti uiui, in eo existentis comparata: Et per consequens maior erit in auro arg. uiui copia. Ex quibus abundè constat, in auro omnium metallorum nobilissimo minorem esse sulfuris, maiorem uerò arg. uiui copiam, quàm in alio quopiã metallo. At quoniam superius diximus, in Marte omnium metallorum ignobilissimo, maiorem esse sulfuris, minorem uerò argenti uiui, quàm in alijs metallis quantitatem: id nunc probandum superest. Quod ut fiat, sic agemus. Ea metalla maiori censentur esse prædita argenti uiui copia, minori uerò sulfuris, quibus cum argentum uiuum libentius congreditur, ut patet ex auro, quod solum in argento uiuo submergitur. Quocirca cum contrariorum contraria sit ratio habenda, ea metalla meritò censebuntur, maiori sulfuris, minori uerò argenti uiui copia prædita, quibus cum argentum uiuum illibentius copulatur. Atqui, teste Gebro, imò ipsa experientia, nullum est metallum, cum quo argentum uiuum adeò ægrè & illibenter coeat, atq; cum Marte. Proinde necessariò iudicandum est, Martem inter metalla ueracissimum esse sulfuris, infœcundissimum uerò argenti uiui.

Proinde cum metallum illud, in quo maior est arg. uiui, minor uerò sulfuris copia, quàm in aliquo alio metallo, sit omniũ metallorum nobilissimũ, id autem, in quo opposita est, tam arg. uiui quàm sulfuris portio, sit omnium ignobilissimũ, id certissimum argumentum est, causam nobilitatis metallorum esse arg. uiuum, ignobilitatis autẽ sulfur. Quod cùm multis in locis, tum 81. cap. suæ Summę Geber apertè pronunciauit, his uerbis. Probauimus autem iam ex nostris sermonibus sulfur cuiuscunq; generis, esse corruptiuum perfectionis, solum autem argentum uiuum esse perfectiuum. Itaq; cum argentum uiuum sit causa nobilitatis metallorum, sulfur uerò ignobilitatis, meritò dixit Geber, ea metalla nobilia & perfecta æstimanda esse, quæ maximam continent arg. uiui copiam, minimam uerò sulfuris, qualia sunt aurũ & argentum. Et inter reliqua metalla, ea censenda esse perfectioni uiciniora, quę perfectorũ, & nobilium metallorum naturam & conditionem magis redolent, hoc est, quæ maiori abundant arg. uiui, quàm sulfuris copia: ea uerò à perfectione magis aliena esse, quæ minorem arg. uiui quàm sulfuris obtinent quantitatem. Et hoc est arcanum illud, quod hic docet. Ex quo hæc, quæ proximè sequuntur, colligit.

GEBER.

Quamobrem ex iam dictis patet, Iouem perfecto maximè approximare, cum perfectionis plus participet, Saturnum uerò minus, minus uerò adhuc Venerē, minimè uerò omnium Martem, eo ex quo perfectio dependet.

TAVLADANVS

Hoc est ex ijs, quæ superius dicta fuere (hoc est ea metalla perfectissima, nobilissima, & numeris omnibus absoluta esse, quæ maxima prædita sunt argenti uiui, minima uerò sulfuris copia, ut sunt aurum & argētum) ex ijs, inquam, patet, inter reliqua metalla ea perfectioni esse uiciniora censenda, quæ maiori abundāt argenti uiui, quàm sulfuris copia. Atqui post aurum & argentum (quæ sola sunt perfecta) stānum magis redolet causam nobilitatis metallorum, hoc est, copiosius abundat argento uiuo, quàm plumbum, & plumbum copiosius quàm æs, & æs copiosius quàm ferrum. Igitur inter metalla, quæ ad perfectionem auri & argenti non peruenerunt, stānum propinquius ad perfectionē accedit, quàm plumbum, & plumbum quàm æs, & æs propinquius quàm Mars, seu ferrum: eo (subaudi considerato,) ex quo perfectio metallorum dependet, hoc est, considerata causa nobilitatis & ignobilitatis metallorum. Causa autem nobilitatis metallorum, ut superius probatum est, argentum uiuum est, & causa ignobilitatis sulfur. Igitur metalla, quæ argenti uiui naturam magis sapiunt, æstimanda sunt nobiliora, & quæ sulfuris naturam magis referunt, ignobiliora censenda sunt. Atqui inter metalla, quibus natura auri & argenti nobilitatem denegauit, Mars magis sapit naturam sulfuris, quàm Venus, Venus quàm Saturnus, Saturnus uerò quàm Iupiter: & Iupiter magis sapit naturam argenti uiui, quàm Saturnus, Saturnus quàm Venus, Venus quàm Mars. Proinde inter metalla, à nobilitate auri & argenti aliena, Iupiter erit minus alienus, quàm Saturnus, Saturnus quàm Venus, & Venus quàm Mars. Itaq; habita ratione causæ, ex qua nobilitas metallorū pendet, & æstimāda est, Mars tuus, Bracesche, erit omnium metallorū à perfectione alienissimus. Quod si ita est, maiori certè cum ratione à Ioue, Saturno, imò & ipsa Venere mutuanda esset uis nobilitandi ignobilia, quàm à Marte. Sed uideo te stomachantem, indignatum & tragœdias agentem, quòd legam (minimè uerò Martē, eo ex quo perfectio dependet) & audio te contendentem, legendum esse (minimè uerò Martem, ex quo perfectio dependet.) Ego uerò cum omnibus ueritatis fautoribus assero, illam particulam (eo) in uetustioribus exemplaribus, non traductoris Gebri, sed typographi inscitia omissam, & silentio sepultā fuisse, ideoq; à uiris eruditis, hunc errorem animaduertentibus, fidelissimè nobis restitutam. Quæ cùm ita se habeant, demiror, Bracesche, quo uultu ausus sis, Gebrum hoc in cap. tibi promittere fautorem, ad probandum Martem nobilitandorum ignobilium metallorum authorem, cum hic Geber potentissima, & familiari ratiocinatione contendat, Martem omnium metallorum ignobilissimum esse. Quod si, ut tu uis, res haberet, nullus profectò ratiocinationi Gebri, imò nec ipsi ueritati locus relinqueretur. Norunt enim omnes sanæ mentis homines, ex solis nobilibus metallis, uim nobilitandorum ignobiliū hauriēdam esse. Atqui Mars tuus, teste Gebro, à nobilitate metallica longius distat, quàm aliquod aliud metallum. Igitur uis ignobilium nobilitandorum ex Venere (utpote nobiliori) potius petenda esset, quàm ex Marte, & ex Saturno potius, quàm ex Venere, & ex Ioue potius quàm ex Saturno, cum inter metalla, à nobilitate auri & argenti aliena nullum sit, quod ęquè ad eorum nobilitatem accedat, ac Iupiter. Quòd si ex Marte, ut tu uis, haurienda esset uis nobilitandi ignobilia metalla, profectò (cum hęc solis insit nobilibus metallis) colligendū esset, Martem in catalogo nobilium metallorum scribendum esse. Quòd si ita esset, medicina certè non egeret, cuius beneficio ad nobilium metallorum formam promoueretur. Benè enim ualentibus, ut tritum testatur adagium, non est opus

pharmaco. At cum Martem omnium metallorum ignobilissimum esse constet, profectò ignobilium metallorum, in melius mutandorum, uim ex Marte nequaquàm pendére, iudicadum est. Etenim cum alieno egeat auxilio, ut conualescat, quî fieri posset, ut sibi morbosus, reliquis salubris esse queat, sibi inops, reliqua ditet metalla, sibi infelix, reliqua beare possit? Alioqui necessariò colligendum esset à metallo, non solùm à nobilitate metallica alieno, sed omnium alienissimo, uim ignobilium, ad nobilitatem prouehendorum, mutuandam esse. Quod quàm sit ridiculum, & à ueritate alienum non meum, sed omnium doctorum, imò & in hac parte philosophiæ nunquam instructorum, sit iudicium, uelim. Omnium enim philosophorum mens est, ut Richardus Anglicus, & Arnoldus Villanouanus testantur, cum meliori peius & deterius perficere. Quod stolidi (ut ait Richardus) sinistrè & præposterè interpretantes, cum peiori melius perficere moliuntur. Præterea, ut causa, quæ nobilitat metalla ex Marte depromatur, nonne oportet eam prius Marti inesse? Quod enim in re non est, id in ea, ut ait Geber, non reperitur. Atqui causa nobilitatem & perfectionem metallorum efficiens, Marti non inest. Qua igitur arte ex Marte depromi potest? Quòd si eam Marti inesse audes contendere, prodeat in medium Geber, quem tibi fautorem polliceris, & hanc nostram litem suo testimonio dirimat. Cuius hæc sunt uerba libri de Inuestigatione inscripti cap. 2.

GEBER.

Cum ergo hæc scientia de imperfectis tractet corporibus metallorum, inquantum ea perficere deceat, in primis circa hæc, duo considerauimus, imperfectionem scilicet, & perfectionem. Circa hæc duo nostram fundamus intentionem. De rebus autem perficientibus & corrumpentibus, secundum quod per nostram inuestigauimus experientiam, hunc librum componimus: quia opposita iuxta se posita, magis elucescunt. Res autem quæ perficit in metallis, est substantia argenti uiui, & sulfuris proportionabiliter mista, per longã & temperatam decoctionem in uisceribus terræ mundæ inspissata & fixa, cum conseruatione suæ humiditatis radicalis, non corrumpẽtis ad substantiam solidam, cum ignitione debita fusibilem, & sub malleo extensibilem producta. Per diffinitionem naturæ huius perficientis, leuius peruenire possumus ad cognitionem rei corrumpentis. Et est illa, quæ à contrario sensu habet intelligi, uidelicet substantia impura arg. uiui, & sulfuris, sine debita proportione cõmista, uel minus decocta in uisceribus terræ immundæ, nec rectè inspissata nec fixa, humiditatem habens cõbustibilem & corrumpentem, & raræ substantiæ, & porosæ, uel habens fusionem sine ignitione debita, uel nullam, nec patiens malleum sufficienter. Primam autem diffinitionem inueni intrusam in his duobus corporibus, uidelicet in Sole & Luna, secundum cuiuslibet perfectionem: Secundam uerò in his quatuor, scilicet in stanno, plumbo, cupro, & ferro, secundum cuiuslibet imperfectionem. Nunc saltem apertissimo conuictus Gebri testimonio, Bracesche, aut Gebrum abiures oportet, aut saltem fatearis, ipsam perfectionis metallorũ effectricem causam in Marte minimè inclusam esse. Quòd si ita est, profectò iam causa tua cadas, uictoriam desperes, palinodiam canas, eamq́ꝫ ex Marte promi non posse, in posterum fatearis necesse est. Quod enim in re aliqua non est, id in ea, teste Gebro, inueniri non potest: & mutuari ab aliquo, id quod non habet, stolidum est, & à ratione penitus alienum. Hoc igitur erat arcanum, Bracesche, ex hoc 66. cap. Gebri eliciendũ, scilicet aurum & argentum, ob multam argenti uiui copiam, paucissimam uerò sulfuris, metalla esse perfecta, & per consequens uim ignobilium metallorum ad perfectionem promouendorum ex his duobus tantũmodo eliciendam esse: non aũt ex imperfectis, cum eis à natura denegata fuerit. Quôd si ex imperfectis erui posset, profectò ex ijs, quæ ad perfectionẽ propinquius accedunt, eruenda esset. Atqui Iupiter, teste Gebro, propinquius ad perfectionem accedit, quam

Saturnus,

Saturnus, Saturnus uerò quàm Venus, Venus autem propinquius quàm Mars. Igitur cum Mars à perfectione omnium alienissimus sit, potius ex Ioue, Saturno, imò & ipsa Venere elicienda, & effodienda esset, quàm ex Marte. Atqui ea, quæ perfectioni sunt magis uicina, scilicet Iupiter, Saturnus, & Venus, hoc (ut tu in Dialogo tuo testatus es) præstare non possunt: minus igitur id præstare poterit Mars tuus Bracesche, cum sit à perfectione omnium remotissimus. Alioqui ex duobus alterum semper cõfitearis oportet, aut mendosum esse, quod ait Geber, scilicet Martem à perfectione omnium alienissimũ esse, aut id, quod est ignobilissimum, maiorem obtinere uim nobilitandi, quàm ea quæ sunt nobiliora. Hæc igitur est recta huius loci interpretatio, hæc est germana mens Gebri, hoc est, inquam, arcanum ex hoc Gebri cap. colligendum. Proinde ambæ authoritates, abs te ex hoc cap. desumptæ, corruerunt Bracesche, & ita corruerunt, ut nemini in posterum sint negotium facessituræ. At ne quis ex reliqua parte huius capite scrupus queat in posterum nasci, nos eam pro uiribus interpretabimur, & enodabimus, & ita interpretem agemus, ut nihil ex nostro afferamus, sed omnia ex Gebro, fidelissimo sui interprete. Hæc est igitur reliqua pars huius cap. 66.

GEBER.

Aliter autem medicina complente, & defectum supplente, & perfectius attenuante ad profundum corporum spissitudinem, & sub splendentis fulgoris substantia eorundem palliante fuscedinem, se habere contingit. Ex hac enim maximè perfectibilis Venus existit, minus uerò Mars, adhuc minus Iupiter, minimè uero Saturnus. Ex his igitur repertum est laboris inuestigatione ueridica ex corporum diuersitate, diuersas inueniri cum præparatione medicinas. Alia enim eget medicina durum ignibile, alia uerò molle & non ignibile corpus. Hoc quidem (id est molle) eget medicina indurante, & inspissante occultũ eius. Illud uerò (id est durum) mollificante, & ad profundum attenuante, & in sua æquante substantia. Ex his igitur nos expedit ad medicinas transire, &c.

TAVLADANVS.

Hæc lectio licet ex se clarissima sit: quoniam tamen hîc audis metalla, quæ prius perfectioni uiciniora dicebantur, hîc ordine subuerso dici remotiora, & è conuerso, posset certè hæc pars ultima alicui, in Gebro parum exercitato, negotium facessere. Quod ne contingat, nos, quæ sit mens Gebri, Deo optimo & maximo duce, explicabimus. Dixerat superius Geber inter metalla, nobilitatis auri & argenti expertia, ea esse perfectorum naturæ uiciniora, & per consequens ad perfectionem facilius ducilia, quæ maiorem argenti uiui, quàm sulfuris continent quantitatem. Nec immeritò: nam si argentum uiuum est causa perfectionis metallorum, sulfur uerò corruptionis, profectò ea metalla iure optimo censenda sunt perfectioni propinquiora, quę maiorem obtinent argenti uiui, quàm sulfuris copiam. Et quoniam Iupiter copiosius abundat argento uiuo, quàm Saturnus, Saturnus magis quàm Venus, Venus autem copiosius quàm Mars: idcirco superius collegerat Iouem perfectioni auri & argenti uiciniorem, & ad eam facilius reuocari posse quàm Saturnum, Saturnum quàm Venerem, Venerem quàm Martem. Quæ (inquit) necessariò ita se habent, eo, ex quo perfectio metallorum dependet, & metienda est, considerato, hoc est, si eorum ad perfectionem accessio ex maiori, uel minori argenti uiui copia expendatur, ut reuera expendenda est, cum Mercurius author sit perfectionis & nobilitatis metallorum. At si quis metiri & expendere uellet (inquit) maiorem aut minorem metallorum ignobilium ad perfectionem accessionem ex diuersis metallorum qualitatibus, quas natura eis uariè contulit, profectò rem aliter se habere contingeret. Ea enim metalla, quæ iuxta primam considerationem perfectionis uiciniora censebantur, iuxta hanc secundam considerationem æsti-

manda essent perfectioni minus uicina: & quæ superius à perfectione erant magis aliena, & ad perfectionem difficilius ducilia, iuxta hanc secundam regulam essent perfectioni propinquiora, & ad perfectionem facilius reuocari possent. Etenim iuxta primam perfectionis considerationem Iupiter ad perfectionem propinquius accedebat quàm Saturnus, hic quàm Venus, Venus quàm Mars. At si iuxta hanc secundam considerationem horum metallorum maior aut minor ad perfectionem accessio æstimanda esset, scilicet ex diuersis metallorum qualitatibus, profectò rem ordine præpostero se habere contingeret: iuxta enim hanc qualitatum considerationem Venus propinquius quàm Mars ad perfectionem accederet, & facilius ad perfectionem promoueri posset, Mars autem facilius quàm Iupiter, & Iupiter facilius quàm Saturnus. Sed quoniam hæc nondum satis intelliguntur, ideo à nobis pluribus explananda sunt. Quod ut ritè & decenter fiat, sciant omnes, Gebrum (eorum omnium, qui naturam metallorum perscrutati sunt perspicacissimum) hunc ordinem in exploranda huius artis ueritate tenuisse, ut primò sibi inuestigandum duxerit, quid singulis metallis, à nobilitate auri & argenti alienis natura denegasset, persuasus intelligi nunquam posse, quid in singulis sarciendum sit, nisi prius intelligatur, quid singulis desit. Quod testatur cap. 38. his uerbis: Consideratio eorũ, cum quibus peruenitur ad operis complementum, est consideratio principiorum corporum secundum suum profundum, occultũ, & manifestum, secundum suam naturam. Quoniam si non cognoscerentur corpora, & illorum principia, in profundo suæ naturę, & manifesto, cum artificio & sine artificio, nesciretur quid superfluum sit in eis, & quid diminutum. Quo ignoto, impossibile esset, nos ad perfectionem transmutationis illorum unquam peruenire. Hac itaq; ratione fretus explorauit naturam metallorum nobilium, hoc est auri & argenti. Et quoniã opposita adinuicem collata magis innotescunt, contulit nobilia cum ignobilibus, & ex ea collatione tandem assequutus est, quid singulis ignobilibus metallis desit, & per consequens quid in singulis sarciendum sit, ut auri & argenti nobilitate potiantur. Postquàm igitur collegisset, quid singulis natura denegasset, quominus nobilitatem auream uel argenteam obtinerent, ad conferendam eis hanc nobilitatem ex duobus alterum iudicauit agendum, scilicet aut conficiendam esse medicinam, quæ ingenitam horum metallorum contagionem penitus aboleret, & sinceram atq; germanam auri uel argenti naturam eis cõferret, aut saltem elaborandam esse medicinam aliquam, quæ si lepram eorum natiuam abolere, & radicitus extirpare non posset, eam saltẽ palliaret, & splendore aureo uel argenteo decoraret. Harũ medicinarũ prima à Gebro uocatur opus maius, & medicina tertij ordinis, quæ (ut ipse ait cap. 76.) quãdo metallis ignobilibus adhibetur, omnem corruptionẽ cum proiectione sua tollit, & cum omnis complementi differentia perficit. Et hæc eo teste unica est. Secunda autem, quæ tantũmodò palliat, duplex est: quarum altera à Gebro in eodem cap. opus minus, & medicina primi ordinis uocatur, & hæc remissius palliat: Altera opus medium, & secundi ordinis medicina nuncupatur, & hæc intensius decorat. Opus minus, seu primi ordinis medicina, est, authore Gebro, omnis præparatio mineralium, quæ super diminuta à perfectione corpora proiecta, alterationem imprimit, quæ cõplementum sufficiens non adducit, quin tandem contingat alteratum mutari. Opus autem medium, seu medicina secundi ordinis Gebri testimonio est, quæ quando super diminuta à perfectione corpora proiecta est, alterat in differentiam aliquam cõplementi, relictis nonnullis corruptionis differentijs, qualis est medicina Lunam perpetuò citrinans, aut Venerem perpetuò & indelebili candore argenteo decorans, relictis alijs differentijs corruptionis. Proinde cum partes minoris & medij operis, non sint intimam & inossatam metallorũ ignobilitatem, & spurcitiem penitus abolere, sed tantũmodo palliare, tegere, & aliquas in eis sarcire qualitates,

qualitates, ueluti mediocrem & temperatam duritiem, aut mollitiem, aut liquefactionem, aut ignitionem, profectò si iuxta operis medij & minoris considerationem ignobilium metallorum maior aut minor ad perfectionem accesio expenderetur, ea metalla, hac ratione habita, possent haberi leuius, & facilius curabilia, & perfectioni uiciniora, in quibus per medicinas primi aut secundi ordinis, pauciora essent ad palliandam eorum ignobilitatem sarcienda. Illud enim, quod paucioribus actionibus bonitatem suam assequitur, ut testatur Aristoteles libro 2. de Cælo & mundo æstimandum est bonitati uicinius. Atqui in Venere per has duas medicinas pauciora sunt sarcienda & instauranda, quàm in Marte, & in Marte pauciora quàm in Ioue, & in Ioue pauciora, quàm in Saturno. igitur si ex qualitatibus per medicinas primi & secundi ordinis sarciendis æstimanda esset metallorum palliandorum maior, aut minor ad fucatam illam perfectionem accesio, profectò iuxta hāc rationem, Venus esset perfectioni uicinior habenda, quàm Mars, Mars quàm iupiter, iupiter quàm Saturnus. Quod autem in Venere pauciora sint sarcienda, per has duas medicinas, quàm in Marte, hinc constat. Venus à natura dotata fuit duritie & liquatione ignitionem perferente. Igitur cum Venus hæc duo iam à natura obtinuerit, non erunt hæc duo in illa sarcienda: unde Geber cap. 31. suæ Summæ, sic ait: Excusamur itaque in Venere à laboribus indurationis & ignitionis illius. Proinde cum Venus & duritie & liquatione & ignitione, sit prædita, hoc unum medicinis primi & secundi ordinis superest agendum, ut genuinam Veneris ignobilitatem tegant, & splendore aureo uel argenteo pallient. In Marte autem plura sunt sarcienda. Nam præter decorationem, seu ignobilitatis palliationem, instaurāda est in eo facilitas liquationis, quàm ei natura denegauit, Veneri autem liberalissimè contulit. Quòd autem in Ioue plura sint, quàm in Marte sarcienda, hinc patet. Nam præter palliatam aurei uel argentei splendoris decorationem, induranda est eius plus æquo mollior substantia, quæ durities, cum Mars ea præditus sit, in eo instauranda non est. Et quemadmodum in Marte acceleranda & maturanda est liquatio, ita in ioue, cum sit plus æquo uelocior, remoranda, frænanda & cohibenda est, ne eam, nisi prius igniatur, præstet. Mars non nisi ignitus liquescit, iupiter ante liquationem, ignitionem non admittit, idcirco in ioue ignitio sarcienda est, in Marte autem minimè. His adde, quod iupiter stridore laborat, Mars autem stridoris expers est, plura igitur in Ioue quàm in Marte erunt sarcienda. At in Saturno, excepto stridore, hæc omnia intensius quàm in ioue instauranda sunt. Iupiter enim multò minus deformitate & spurcitie laborat, quàm Saturnus. Proinde cum splendore Saturnum antecellat, natiuæ deformitatis palliatio longè intensius in Saturno sarcienda erit, quàm in ioue. His accedat, quòd Saturnus est longè mollior ipso ioue, nec solùm mollior, sed ad nimiam liquescendi celeritatem procliuior, imò & minus ignitionem sustinet, quàm iupiter. Itaq; cum hæc omnia Saturnum à perfectionis acquirendæ meta longius distare faciant, quàm iouem, profectò hæc omnia intensius erunt in Saturno, quàm in ioue instauranda.

Ex his igitur manifestissimè constat, in opere minori & medio, pauciora esse in Venere, quàm in Marte sarcienda, in ioue plura quàm in Marte, in Saturno adhuc plura quàm in ioue. At cum in opere minori & medio, ea metalla censeantur perfectioni uiciniora, in quibus pauciora sunt sarcienda, profectò si maior aut minor ignobilium metallorum, ad perfectionem accesio, ex medij & minoris operis actione, pendenda esset, certè Venus primas teneret, Mars secundas, Iupiter tertias, Saturnus quartas & infimas: Quod Geber cap. 36. suæ Summæ, his testatur uerbis: Venus itaq;, ut narratum est in profundo suæ substantiæ, colorem & essentiam auri prætendit: malleatur autem & ignitur, ut argentum & aurum. Ideoq; hoc secretum ex ea assumas, scilicet quòd Venus est medium Solis & Lunæ, quia facilè ad utrunq; conuertitur, & est facilis cōuersionis & pauci

laboris. Excusamur itaq; in ea à laboribus indurationis & ignitionis. Assumas igitur eam præ cæteris corporibus imperfectis in opere minori & medio. Vide quæso lector, quàm fidelissimè se ubiq; Geber interpretetur, hic enim apertissimè cõfirmat, quæ hactenus à nobis dicta sunt, scilicet inter metalla ignobilia Veneri primatũ in opere minori & medio deferendum esse, eam scilicet ob causam, quòd Venus in utroq; isto opere minori cum difficultate immutetur, quàm alia metalla ignobilia. Itaq; si maior, aut minor ignobilium metallorũ, à perfectione distantia, ex cõsideratione minoris, & medij operis æstimanda esset, profectò Iupiter & Saturnus, quæ superius ratione arg. uiui, non solùm Marti, sed etiam Veneri præferebantur, hîc essent postponenda, & ea, quæ superius postponebãtur, idest, Mars & Venus, hoc in loco essent reliquis duobus anteponenda. At cum perfectionis metallorum causa non sint hæ qualitates, sed maior arg. uiui copia, minor uerò sulfuris, ut superius Geber docuit, idcirco ex maiori Mercurij, minore uerò sulfuris quantitate pendenda, & libranda est horum metallorum maior, aut minor ad perfectionem accessio. Proinde ea metalla, necesse est, ut censeãtur perfectioni uiciniora, quæ arg. uiui sunt fertiliora, & infœcundiora sulfuris: ea uerò habenda sunt à perfectione magis aliena, quæ sterilissima sunt arg. uiui, & sulfuris feracissima. Atqui Iupiter (ut superius docuit Geber) arg. uiui copia Saturnum superat, Saturnus Venerem, Venus Martem, Mars aũt sulfuris ubertate uincit Venerem, Venus Saturnum, & Saturnus iouem. Igitur Mars est omnium ignobilium metallorum à perfectione alienissimus, minus autem Venus, minus adhuc Saturnus, & his omnibus minus iupiter. Quocirca inter metalla ignobilia iupiter principatum iure optimo sibi uendicat, & propinquius ad perfectionẽ nobilium metallorũ accedit, quàm Saturnus, Saturnus quàm Venus, Venus autem quàm Mars propinquius. Quod Geber etiam confirmat cap. 35. suæ Summæ his uerbis: *Est ergo iupiter inter diminuta à perfectione corpora, in radice suæ naturæ perfecto magis affinis, Soli scilicet & Lunę.* Proinde Bracesche cũ Gebri apertissimo testimonio iupiter sit nobilius metallum Saturno, & Saturnus Venere, & Venus Marte, & Mars sit omniũ ignobilissimus (habita ratione arg. uiui ex quo metallorum nobilitas pendet, & ponderanda est) profectò uis nobilitãdi ignobilia, maiori cum ratione mutuanda esset, non solùm à ioue, sed etiam à Saturno, & Venere, quàm à Marte. Atqui tu ipse fassus es in Dialogo tuo, eam uim nobilitandi, nec ioui inesse, nec Saturno, nec Veneri, ideoq; ab eis mutuandam nõ esse. Necesse est igitur, ut eam Marti, omnium ignobilissimo, minus inesse fatearis, & eam ex Marte minus depromi posse concedas. Nam si ea, quæ magis talia esse uidentur, talia non sunt, neq; id, quod minus. Arcanũ igitur nobis à Gebro, in hoc 66. cap. traditũ, nihil aliud est, Bracesche, quã ea metalla esse nobilissima, quę maxima copia arg. uiui, minima uerò sulfuris, prædita sunt, qualia sunt aurum & argentum: Inter alia uerò metalla, ea ad nobilitatem auri & argẽti propinquius accedere, quæ magis sapiunt naturam arg. uiui, quàm sulfuris. Quocirca cũ hæ duæ authoritates, quas tu ex hoc cap. deprompseras, nihil aliud adferant quã interpretationẽ à me in authoritatẽ 30. cap. allatã, intelligere nunc saltẽ potes, Bracesche, quàm uerè à me superius dictũ sit, ex primæ authoritatis germana expositione, reliquas omnes authoritates tibi è manibus extorqueri, & abs te penitus deficere.

CAPVT IIII.

HActenus igitur de secunda & quarta, nunc ad tertiam (quæ inter eas media est) excutiẽdam accedamus. Quæ quoniam ex 32. cap. sumpta fuit, ego cap. integrũ adferam, ut lectores facilius intelligant, eam authoritatẽ de Marte nullo modo interpretãdam esse. Demum quid Geber eo loco sibi uelit, omnibus familiarissimũ reddam. Sequitur 32. cap. Summæ Gebri, de Sole siue auro inscriptũ.

Attulimus tibi in generali cap. summam de intẽtionibus metallorũ, specialem tibi tamen faciemus de unoquoq; sermonem. Et primò de Auro. Dicimus ergo

quòd

quòd aurum est corpus metallicũ, citrinum, ponderosum, mutũ, fulgidum, ęqualiter in uentre terræ digestũ, aqua minerali diutissimè lauatum, sub malleo extensibile, fusibile, examinationem cineritij & cementi tolerans. Ex hac itaq; diffinitione elicias, quòd aliquid non est aurũ, nisi causas diffinitionis, & differẽtias omnes habeat auri. Quicunq; tamen metallum radicitus citrinat, & ad æqualitatem perducit, & mundat, ex omni genere metallorũ aurum facit. Ideoq; per opus naturæ perpendimus, artificio æs in aurum mutari posse. Vidimus nanq; in mineris æris, à quibus emanabat aqua, secum adducens squamas æris tenuissimas, ipsasq; diuturno & cõtinuo lapsu lauit, & mundauit; deinde uerò aqua cessante fluere, uidimus in sicca arena has squamas per triennium Solis calore excoqui, inter quas est inuentum aurum uerissimum. Aestimauimus itaq;, per aquæ beneficiũ illas mundatas fuisse, per Solis autem calorem in arenæ siccitate æqualiter digestas ad ęqualitatẽ peruenisse. Imitantes aũt naturam cum possumus, similiter alteramus, non tamen in hoc sequi naturam ualemus. Aurum quoq; est præciosissimũ metallorum, & est tinctura rubedinis, quia tingit ac transformat omne corpus. Calcinatur aũt & soluitur sine utilitate, & est medicina lætificans, & in iuuentute corpus cõseruans. Frangitur facillimè cum Mercurio, & odore plumbi teritur. Nõ est autem in actu aliquid, quod magis in substantia illi conueniat, quàm iupiter & Luna. In pondere autem & surditate & imputrescibilitate Saturnus, in colore autem Venus. In potentia quoq; magis Venus, deinde Luna, deinde iupiter, & deinde Saturnus, ultimò uerò Mars. Et hoc est unum de secretis naturæ. Cum ipso similiter cõmiscentur spiritus & figuntur per ipsum maximo ingenio, quod nõ peruenit ad artificem duræ ceruicis.

TAVLADANVS.

Ex sola uerborũ lectione potes assequi, lector, hoc de Marte minimè dictũ esse. At ne Braceschus suspicari possit, nos soluendo hoc nodo impares esse, faciã ut omnes intelligãt, hoc nõ de Marte, sed de auro dictũ esse. Hęc igitũ est mẽs Gebri.

Geber postquàm tractasset de principijs metallorũ, id est, de Mercurio, sulfure & arsenico, acturus de metallis, quę oriũda sunt ab ijs principijs, ab auro omniũ metallorũ nobilissimo orsus est, & ex hoc cap. exprimẽdę eius naturę dedicauit, ubi primò adfert diffinitionẽ auri, qua quid sit aurũ innotescat, & quibus proprietatibus sit à natura dotatũ. diffinitio igitur hęc est. Dicimus quòd aurũ est corpus metallicum, citrinum, põderosum, mutum, fulgidum, æqualiter in uentre terrę digestum, aqua minerali diutissimè lotum, sub malleo extensibile, fusibile, examinationem cineritij & cementi sustinens. Quæ diffinitio num sit integra, & numeris suis absoluta uideamus. Omnis legitimę diffinitionis partes sunt, ut totã, integram, & propriã rei, quę diffinienda est, naturã cõplectatur, & exprimat. Quod teste Aristotele, ut ritè fiat, oportet diffinitionẽ ex genere, id est materia, & differentia speciei effectrice, hoc est forma substantiali conflatã esse: nisi enim materia & forma substãtialis alicuius rei cognoscerẽtur, rei illius ex his duabus partibus cõflatæ naturã, nunquam agnosci cõtingeret. Geber itaq;, more philosophico, diffinitione exprimendã sibi duxit auri naturã. In qua primò adfert genus auri scilicet corpus metallicũ, quod ex æquo cõmune est reliquis metallis, utpote argento, stanno, plumbo, æri & ferro. Hæc enim omnia huius generis, scilicet corporis metallici diffinitionẽ, æquè sibi uendicant, cum metallum Gebro authore, cap. 31. nihil aliud sit, quàm corpus minerale, fusibile, & sub malleo ex omni dimẽsione extẽsibile. Itaq; in hac diffinitione metallũ, seu corpus metallicũ, (quod idem est) generis uim & conditionẽ sibi uendicat. Nunc quæ sit altera huius diffinitionis pars, scilicet forma solius auri uidendũ est. Sed quoniã substãtiales rerũ formæ abstrusæ latent in materia, nec se agnoscẽdas præbent, nisi per accidentia & proprietates, quas pariunt in ipsis rebus: præterea quia nos ea laboramus infelicitate, ut proprijs formarũ exprimendarum nominibus sępissime destituamur,

idcirco cogimur potissima eius rei adferre accidentia,& singulares eius colligere proprietates,ut ex his omnibus (formæ uices farcietibus) in unum cumulum redactis,& generi eius rei adiectis,germanã rei naturam exprimamus,& familiarem reddamus. Quocircà cum germana auri forma nullam habeat uocem propriam,peculiarẽ,& aptam,qua se prodat agnoscẽdam, idcirco Geber qualitates auri maximè proprias in unũ cumulum redegit,ut ex his cum genere (hoc est metallo) iunctis,auri formam exprimeret,& eam à forma reliquorũ omnium metallorum distinctã redderet. Genus igitur est corpus metallicum quod idẽ est, ac si dicas metallũ: qualitates auri sunt citrinũ,põderosum,mutũ,fulgidum æqualiter in uẽtre terræ digestum,aqua minerali diutissimè lotũ,sub malleo extensibile,fusibile,examẽ cineritij & cementi tolerãs. Et quoniã omnis legitimæ diffinitionis lex est,ut retro semper meet,& reciprocetur cũ ipsa re diffinita: quia hæc diffinitio id præstat,& soli auro,& omni auro,& semper quadrat, hinc maximè cõstat,auri naturã hac Gebri diffinitione plenè,integrè,& absolutè expressam esse. Et quoniã hæc soli auro competit,ideo Geber subdidit.Ex hac diffinitione utiq; elicias, quòd nulla res est aurũ,nisi causas diffinitionis, & differẽtias omnes habeat auri.

TAVLADANVS.

Cuius rei hæc est ratio: quia quicquid alicuius rei diffinitionẽ sibi iure uendicare nõ potest,neq; nomen eius rei obtinere potest. Diffinitio enim & diffinitũ ita cohærẽt,& cõfœderata sunt,ut aut neutrũ,aut ambo de eodẽ dicãtur. Quicquid enim à diffinitione alicuius rei alienũ est, id à diffinito quoq; excludendũ est,& cuicũq; diffinitio cõuenit,eidem cõueniat diffinitũ necesse est: posteà sequitur.

GEBER.

Quisquis tamen metallum radicitus citrinat,& ad æqualitatẽ perducit,& mundat,ex omni metallorum genere aurum facit.

TAVLADANVS.

Quod idem est,ac si dicat,quotiescunq; beneficio Elixiris adhibiti, continget aliquod reliquorum metallorum intimè citrinari,& ad æqualitatẽ & temperiem reduci,& penitus mundari (cum hæ sint proprietates solius auri) quodcũq; metallum has obtinuerit auri cõditiones,meritò & iure optimo nomen auri sibi uendicare poterit,& erit re uera aurum. posteà sequitur.

GEBER.

Ideoq; per opus naturæ perpẽdimus,artificio æs in aurũ mutari posse.uidimus nãq; in mineris æris,à quibus emanabat aqua,secũ adducẽs æris squamas tenuissimas,ipsasq; diuturno & cõtinuo lapsu lauit & mundauit: deinde uerò aqua cessante fluere : uidimus in sicca arena has squamas per trienniũ Solis calore excoqui,inter quas est inuentũ aurum uerissimum. Aestimauimus itaq; per aquæ beneficium illas mundatas fuisse,per Solis autem calorem & arenæ siccitatẽ æqualiter digestas, ad æqualitatem peruenisse.

TAVLADANVS.

Id est,quã rem superius à nobis dictã ita se habere,& effici posse,docuit nos natura.Experti enim sumus,squamas æris subtiles cõtinua aquæ per minerã fluentis alluuione in uallẽ arenosam ductas,tandem in aureã naturam fuisse mutatas. Quod cõtinuæ aquæ abluẽtis actioni,& Solis calori,acceptũ esse ferendũ conie cimus. Aquæ enim propriũ est,sordes eluere: caloris aũt naturalis partes sunt,temperata decoctione omnia maturare,decoquere, & heterogenea ab homogeneis segregãdo,ad æqualitatẽ perducere.Ideoq; (inquit) ex naturæ,ignobilia metalla ad nobilitatem promouẽtis,actione didicimus,& collegimus æs, & reliqua per cõsequens metalla,arte naturam imitante,ad auri dignitatem promoueri posse.

GEBER.

Imitantes igitur naturam cum possumus,similiter alteramus: in hoc tamen naturam imitari non possumus.

Id est, si naturã (in ijs subaudi operibus, in quibus arti datũ est, eam imitari) nobis imitandã proposuerimus, profectò arte naturã imitante metalla ignobilia ad aureã & argẽteã nobilitatẽ prouehemus. in hac tamẽ parte, (inquit) ars naturæ respondere nõ potest. Cuius rei (licet eam Geber hîc subticuerit) hæc est ratio. Natura solo aquę abluẽtis, & caloris cõcoquentis beneficio utitur, ad ignobilia metalla in aurũ uel argẽtum mutanda, nihilq; ab auro uel argento mutuatur, ut ignobilibus metallis auri uel argenti nobilitatẽ cõferat. Ars uerò nisi formã auri effectricem ab auro, & argenteã ab argento mutuetur, & reliquis eam metallis adhibeat, nunquã ignobilia metalla (quãtumuis abluat, quantũuis decoquat) nobilitare poterit. Quod Geber cap. proximè antecedenti, apertissimè testatur his uerbis. Secundum nostrum magisteriũ perfectum iuuat, & perficit imperfectum, & per Deum se inuicẽ alterant, & alterantur, & se inuicẽ perficiunt, & perficiũtur. Non tamẽ per se tantùm unumquodq; (imperfectorum subaudi) perficitur, sine alterius (subaudi perfecti) adminiculo. Proinde nõ citra rationem dixit Geber, nos ea in parte naturã sequi omnino non posse. posteà sequitur ex Gebro.

Aurum quoq; est preciosissimum metallorum, & est tinctura rubedinis, quia tingit, ac transformat omne corpus.

TAVLAD. Hoc est, solum aurũ est metallum nobile & numeris omnibus absolutum. Argẽtũ enim, licet collatione plumbi, stãni, ęris & ferri nobile habeatur, cum auro tamẽ collatũ ignobile uidetur, ut testatur Geber cap. 33. & 62. suę Summæ. Quẽadmodum enim reliqui planetæ ad Solem, totius luminis & splendoris fontẽ, cõparati, tenebrosissimi uidentur, eadem ratione, cum aurum se habeat ad reliqua metalla, sicut Sol ad reliquos planetas, eius collatione omnia alia metalla habenda sunt ignobilia. Nam si argentum ad aurum cõparatum ignobile censetur, quãto magis reliqua metalla, argento inferiora, si cum auro cõferantur, censenda sunt uilia & abiecta? Et quẽadmodum Sol est fons ille luminis, à quo & Luna, & reliqui omnes planetæ, lucẽ & splendorẽ suum hauriunt, mutuantur, & acceptum ferunt: ita aurum est illud, à quo necesse est, ut Luna nostra, hoc est argentum, & reliqua metalla, nobilissimã auri naturam hauriant, mutuẽtur & accipiãt. Quòd si ab auro, ut hîc Geber palàm testatur, igitur non à Marte, nec ab aliquo aliorũ metallorũ: cum eorum nullum sit, quod auri diffinitionẽ, nec per cõsequẽs eius naturã, sed naturæ eius proprietates sibi uendicare queat. Nã si aliquod reliquorum metallorũ hanc auri proprietatẽ sibi uẽdicare iure posset, meritò & iure optimo auri naturã & diffinitionẽ sibi arrogare posset. Quæcunq; enim sunt eadem proprio, sunt eadem specie, natura, forma & diffinitione. Atqui nullũ reliquorũ metallorũ, auri diffinitionẽ iure sibi uendicare potest, igitur nec proprietatem: nam si aliquod reliquorum auri diffinitionẽ sibi uendicare posset, id aurũ esse necessariò oporteret. Cuicunq; enim cõuenit diffinitio, eidẽ quadret diffinitum necesse est. At cum reliqua omnia metalla à forma auri sint aliena, & distinctam ab auro speciẽ singula cõstituant, auri nomine potiri non possunt. Quòd si auri nomẽ obtinere non possunt, igitur nec diffinitionẽ, si diffinitionẽ obtinere non possunt, igitur nec naturã auri sibi uendicare poterunt. Quare cum à diffinitione & natura auri sint aliena, igitur & à proprietate auri censenda sunt aliena: propriũ enim alicuius infimę speciei, alterius speciei propriũ esse nõ potest: alioqui propriũ nõ esset cum sua specie reciprocũ. Proinde cum speciei auri maximè propriũ sit, teste Gebro, reliqua metalla in aurũ uertere, id certè nullius metalli à forma auri alieni, proprium esse poterit. Meritò igitur primi illi Chrysopœiæ authores, auro nomẽ Solis per similitudinẽ, & reliquis metallis reliquorũ planetarũ nomina accõmodauerunt, cũ reliqua omnia metalla per se tenebrosa & obscura sint, nisi radijs auri illustrẽt, ignobilia, nisi ab eo nobilitẽt, & egena, nisi ab eo ditẽt. Solum igit aurũ est illud, à quo mutuãda est tinctura aurea, cũ ipsum solũ hoc priuilegio à natura sit dotatũ, ut reliqua omnia metalla possit mutare in aurũ.

GEBER.

Calcinatur autem, & ſoluitur ſine utilitate.

TAVLADANVS.

Quoniam hoc loco Braceſchus utitur pro ſeptima ratione, idcirco horum uerborum interpretationē adhuc differam, & lectorem relegabo ad confutationem ſeptimæ authoritatis, ubi facillimè intelliget, quid ſibi hac in parte uelit Geber.

GEBER.

Et eſt medicina lætificans, & in iuuentute corpus cōſeruans, id eſt, aurum hac proprietate à natura dotatum fuit, ut lætitiam, gaudium & hilaritatē cordi inducat, & corpus humanum in robore iuuenili cōſeruet, & foueat: quæ res quoniam à multis in dubiū uocatur, id num uerum ſit, expendamus. Cum omniū philoſophorum cōſenſu hic mundus inferior ſuperioris mundi, hoc eſt, cœleſtis, motu regatur, oportet eorum omnium corporū, quæ in hoc inferiori mundo generantur, & corrumpuntur, cauſam effectricē (naturaliter loquor) eſſe motum corporum cœleſtium. Vnde Hermes ille philoſophorū omnium princeps dicebat, eorum quæ in terra generantur, patrē eſſe cœlum, à quo manat uis omnis agendi & informandi, matrem uerò terrā eſſe, quæ à cœlo impregnatur, & eſt omnium influxuum cœleſtium, ueluti matrix & receptaculum. Quod cum ita ſit, colligendum eſt, nullam rem eſſe in hac inferiori natura genitā, quæ ſui genitorem in cœlis nō habeat, quæ alicuius corporis cœleſtis naturam non referat, & quæ ſingulari aliqua ab eo ſydere, cuius naturam ſapit, dotata non ſit proprietate. Itaq; philoſophi cum ratione expenderent, cuius ſyderis naturam aurum referret, tandem ipſum Solis (qui totius cœli decus eſt, & ornamentum) filium eſſe intellexerunt. Vnde, teſte Hermete, aurum Solem nominauerūt: Et tot laudibus ipſum aurum cumularunt, ut poſt animam ratione præditam ſub cœlo nobilius auro nihil eſſe, auſi ſint affirmare, nec citra rationem. Nam ſi æterna caducis, immortalia interituris, & perennia ijs, quæ corruptionem ſentiunt & experiuntur, iure optimo præferuntur, profectò ea, quæ ad hanc naturam perennem, & corruptionis expertem propius accedent, meritò cæteris erunt anteponenda. Atqui ſecundum animam ratione dotatam, nihil eſt in tota hac inferiori natura, quod æquè propè accedat ad perennitatem, & ad conditionem corruptionis expertem, ac aurum. Meritò igitur philoſophi, reliquis omnibus naturæ inferioris operibus aurū prætulerunt. Quòd aurum minus ſit corruptioni obnoxium, quàm reliqua ex elementis conflata, hinc conſtat. Philoſophi uno conſenſu teſtantur, inter uegetabilia nonnulla eſſe magis longæua, & quæ ſerius cariem ſentiant, quàm omnia corpora ſenſu & motu prædita. Et quēadmodum animalia à uegetabilibus hac in parte uincuntur, ita philoſophorum teſtimonio, uegetabilia à mineralibus longè hac in parte ſuperantur. Nullum enim eſt uegetabile, quod æquè illæſum, & incorruptum duret, atq; ipſæ gemmæ, quæ inter mineralia numerantur. At inter mineralia nihil eſt, quod æquè abſit à corruptione, ac aurum. Nam omnia mineralia, aut ſunt corpora lapidea, aut metalla, aut media inter hæc duo extrema, ut notum eſt his omnibus, qui naturam mineralium ſcrutati ſunt. E quibus omnibus, auro excepto, nihil poteſt dari, quod aut diuturna ignis aſperitate, & inclementia, aut alterius elementi actione, non immutetur, conſeneſcat, & natiua forma ſpolietur. Quod, exemplo ex his tribus mineralium generibus allato, illuſtrabitur, & manifeſtiſsimū euadet. Primùm ſi quid eſſet inter lapides, quod cum auro hac in parte cōferri poſſet, id potiſsimum eſſet carbunculus, ſeu rubinus, qui cum ſit reliquis omnibus gēmis magis coctus, & digeſtus, & tēperatus, ideo omnium gēmarum principatus ei defertur. Nec immeritò: habet enim ſe ad reliquas gemmas, tanquā aurum ad reliqua metalla, ueluti Sol ad reliqua aſtra, & huic ſoli reliquarum omnium gēmarum uires à cœlo collatas eſſe, philoſophi teſtātur. At licet adeò temperatæ naturę ſit carbunculus, rerum tamen ignearum adurentium, & ſulfurearū, hoc eſt, aquarum, uia chymiſtica ex medijs mineralibus edu-

ctarum,

ctarum, acrimonia, forma natiua ſpoliatur, & genuino humore exhauſtus, in calcem terream, omnis ſplendoris expertem redit, & in priſtinam formam reuocari nõn poteſt. Aurum autem ſiue ignis tyrannidem experiatur, ſiue omnium rerum adurentium, ſulfurearum, & rodentium cenſuram ſubeat, quacunq; tamen inclementia exerceatur: & licet in calcem, aut in liquorem, aut in glaciem redigatur, ſemper ex omni cõflictu non ſolùm inuictum, ſed etiam illæſum ad priſtinam redit formam. Quòd ſi carbunculus omnium gemmarum abſolutiſsimum opus, auro hac in parte cedit, profectò inter lapides nihil erit, quod auro hac in parte reſpõdere poſsit. Nunc num ſit aliquid inter media mineralia, quod cum auro hac ratione conferri poſsit, exploremus. Si quid tale eſſet inter media mineralia, id maximè eſſet talch, quod ab alijs ſtella terræ dicitur. Nihil enim eſt in tota mediorum mineralium natura, quod corruptionis æquè ſit expers, & quod igni, omnium elementorum potentiſsimo & inclementiſsimo adeò potẽter reſiſtat, atq; talch. Hoc tamen etiamſi ab igne ſuperari non poſsit, ſalium tamẽ acrimonia in calcem uertitur, & ad priſtinam formã redire in poſterum non poteſt. Aurum tamen, millies in calcem reductum, ad natiuam ſemper redit formã, per eam actionem, quam Chymiſtæ reductionem uocant. Igitur inter media mineralia nihil erit, quod auro hac in parte reſpondere poſsit. Supereſt nunc, ut uideamus, num in numero metallorum aliquid ſit, quod cum auro hac ratione comparari poſſit. At hoc adeò notum eſt, & uulgatum, ut probatione nulla egeat. Nam licet aliqua ſint metalla, quæ rubiginem nunquam experiantur, ut ſtannum, & plumbum, tamen ſi plumbum, ſtannum, æs, ferrum, & ipſum etiam argentum, cementi, aut antimonij uires experiantur, penitus abſumuntur, & partim in fumum, partim in ſcoriam & fæcem rediguntur. Aurum uerò, etiamſi milleſies millies cenſuram cementi & antimonij ſubierit, ſemper inuictum, illæſum, integrum, incolume, & immortale inde regreditur: nec fieri poteſt, ut aëris, aut aquæ, aut terræ, aut ignis, aut alicuius rei miſtæ aſperitate, natiua illi forma extorqueatur. Proinde cum in ratione accedendi ad incorruptionem animalia à uegetabilibus, & uegetabilia à mineralibus ſuperẽtur, & omnia mineralia auro cedant, & ab eo omnino uincantur, profectò nihil erit in hac inferiori rerum natura (excepta anima ratione prædita) quod æquè diſtet à corruptione, & quod perennitati ſit æquè uicinum, ac aurum. Et cum res, quæ minus ſunt caducæ, & perennitati magis affines, cæteris meritò ſint anteponendæ, meritò & iure optimo philoſophi reliquis omnibus huius inferioris naturæ operibus aurum prætulerunt. Et quoniam omnis corruptio ex contrariorum inæqualitate, & diſtemperamento naſcitur, & incorruptionis cauſa effectrix eſt contrariorum æqualitas, & æquilibratio, profectò ea meritò cenſenda ſunt, æqualitati & uero temperamento magis uicina, quæ corruptioni minus ſunt obnoxia. Qua ratione ducti ueteres philoſophi, cum aurum inter hæc inferiora à corruptione longius abeſſe experirentur, uno conſenſu affirmauerunt, aurum omnium inferiorum corporum temperatiſsimum, & æqualitati propinquiſsimum eſſe. Cæterùm cum ſentirent, incolumitatis cauſam eſſe humorum harmoniam, & æqualitatem, morborum uerò, quibus humanum corpus opprimitur, cauſam eſſe eorundem humorum inæqualitatem, iudicauerunt, eligendam eſſe rem aliquam, ad ueram illam temperiem proximè accedentem, ut eius uſu humores diſtemperati ad temperiem & æqualitatem reuocarentur, & ſublata cauſa morborum, hoc eſt humorum intemperie, effectus eius cauſæ, ſcilicet morbus quicunque periret, extingueretur, & occideret. At cum experirentur, nihil eſſe in hac inferiori natura quod ad rem medicam pertineat, ſiue ſit è numero animalium, ſiue uegetabilium, ſiue mineralium, nihil, inquam, eſſe temperamento æquè uicinum ac aurum, affirmauerunt aurum præſentaneũ eſſe omnium ægritudinum antidotum. Sed quoniam natura mineralium maximè terrea eſt, unde fit, ut uis eorum mole illa terrea obruta, ueluti ſepulta iaceat, & uires ſuas ualenter exercere nõ poſsit,

niſi ad tenuiorem naturam reuocetur, & cōpedibus illis terreis ſoluatur, idcirco
philoſophi aurum attenuandum, & in liquorē ducendum, & liquorem eius per
diſtillationē à parte terrea denſiori, ſeparandum eſſe iudicauerūt, ut huius liquo-
ris (quem animæ carcere corporis ſolutæ cōparauerunt) ſua tenuitate quaslibet
corporis humani partes ſubire ualētis, frequēti uſu, humores diſtēperatos ęquan
do, morbos profligarent, & æquatos in eo tēperamento fouerent & cōſeruarent.
Itaq; cum aurum ſua temperie omnes humores inæquatos, æquare & temperare
poſsit, & triſtitia nihil aliud ſit, quàm immoderatæ & redundantis atræ bilis effe
ctus, nō mirum, ſi aurū inæquatā bilē atrā domādo, & ad æqualitatē reducendo,
eius delet effectū, id eſt, triſtitiā. Et quoniā exploſa triſtitia, gaudiū ſuccedit, non
abs re philoſophi dixerunt, aurū animo gaudiū & hilaritatē adferre: nec ineptè
aurū Soli cōparauerunt, & illud Solis filiū eſſe uoluerunt. Nā quēadmodum um
bra terræ interdum Lunæ ſplēdorē & lucē ſua obſcuritate nobis ſubtrahit, & quē-
admodū nubes ex uapore terreo ortæ iucundiſsimū Solis, ſuo aſpectu omnia ex-
hilarātis, aſpectū nobis ſubducunt, & aërē tenebroſum reddunt, ita bilis atrę (quę
in elemētis terræ reſpōdet) redundātis hęc eſt natura & cōditio, ut ſua umbra ſe-
renitatē ſpiritus noſtri obſcuret, & uapore ſuo nubes generet, quæ ſua caligine
aërē corporis noſtri, id eſt ſanguinē, atrum, piceū & fuliginoſum reddāt, & ita no
bis omnē lętitiā & gaudium ſubripiant, & ſubducāt. Et quēadmodum Sol, cum
radios ſuos exerit, aduētu ſuo ſplendidiſsimo aërē, umbra terræ obtenebratū, ſe-
renat, & exhilarat, ita hic liquor aureus ſuo aduētu, & ſua actione aërem noſtri
corporis, id eſt ſanguinē, & ſanguine tenuiorē ſpiritū, umbra & caligine uapo-
ris melancholici obnubilatū ſerenat, & nubes has atras diſsipando, hilaritatē, læ
titiam & iocunditatē inducit. Et quoniā nihil eſt, quòd adeò caniciē & rugoſam
ſenij deformitatē acceleret, atq; melancholia, quę ſpiritus exhaurit, calorē natiuū
ſua frigiditate extinguit, & humoris uitalis ærarium abſumit, profectò id quod
melancholiā ualenter & citra naturę lęſionē ſubducit (quale eſt aurum) nō imme
ritò dicitur, canitiē & ſenium remorari: & cum nulla res floridum, iuuenilē & ui-
uidum colorē magis foueat, quàm moderatū gaudium, profectò id quod triſtitiā
pellit, & gaudium inducit (quale eſt aurū) meritò dicetur, hominē in uiuido, iuue
nili, & florido ſtatu fouere & cōſeruare. Non me latet, raras, ſingulares, & uerè
aureas huius liquoris aurei proprietates medicas, apud nonnullos noſtræ ætatis
medicos minus authoritatis habere, quàm figmenta poetica, aut aniles fabulas,
imò & minus quàm ſomnia. At cum eas nūquā experti ſint, demirer ego huiuſ-
modi hominū audaciā & tyrannidē, qui quaslibet res ſibi ignotas dānare nō eru-
beſcāt, ac ſi nihil in rerū natura ſit, quod eos lateat, ac ſi nihil ſciri poſsit, pręterea
quæ ipſi norunt. At dicēt, Galenū de hac re nihil penitus ſcripſiſſe. Ego uerò reſ-
pondeo, non eſſe mirū, ſi id nunquā Gale. nouerit, nec inde effici, ut nō ſit uerum.
Licet enim profundiſsimus naturæ ſcrutator fuerit Gale. homo tamē fuit: proin-
de multa ignorare potuit, imò & reuera multa in ea arte quā ꝓfeſſus eſt, ignora-
uit, quæ à poſteris inuēta nobis tradita fuerunt. Quòd ſi Galen. Hippocrates, aut
Dioſcorides, naturā auri tanquā inſalubrē & ſuſpectā damnaſſent, ferendi & au
diendi eſſent iſti: ſed cū ex Gale. didicerint, nihil eſſe citra rationē audendū, nihil
etiā citra demonſtrationē tyrānico more dānandum, profectò modeſtiores & æ-
quiores in cenſendis aliorū ſcriptis eſſe deberent. Sed hoc unum eos decipit, ſcili
cet, quia adeò religioſi ſunt Galeni, ut ſi quid ſit à Gale. nō dictum, id admittere
nefas, & piaculum eſſe arbitrentur. Non dāno, quòd Galeni hominis certè diuini
religioſi ſint diſcipuli, ſed hoc dico, nimiā religionem abire in ſuperſtitionē, imò
& in idololatriā. Idcirco non eſt, quod adeò ſtrictè iurent in doctrinā Galeni, ut il
lius ſolius adorēt, uenerētur, & ſuſpiciant oracula. Quòd ſi hanc ſuperſtitionem
mordicus retinuerint, nō minus idololatrię dānandi erūt, quàm hi, qui nullā uocē
ꝓ Latina agnoſcunt, quæ apud Ciceronē nō legāt. Laudo quidē eos, ubi uoces
Ciceroni ingratas explodunt, & dictiones exoticas, mōſtroſas ac barbariē redo-
lentes

lentes respuūt, & exibilāt: sed quum aliquādo uox aliqua ex authore alio Latino mutuata adferē, non est, quòd in ea admittenda adeò tetrici, difficiles & supersti tiosi sint. Sed nos his missis ad rem nostrā redeamus. Sequitur in textu Gebri.

Frangitur facillimē cum Mercurio, & odore plumbi teritur.

TAVLADANVS. Quòd Mercurius auro coniunctus aurū frangat, attenuet, & cōminuat, huius rei fidelissimi testes esse possunt aurifabri, qui hoc quotidie experiuntur, ut reliqua metalla inaurare possint, quam nō solum actionē, sed maximam artis suæ partē chymisticis philosophis acceptam ferre debent. Quòd autē uapore plumbi aurum imbutū teratur, & in puluerē tenuissimū redigatur, id uerissimum esse experientur omnes, qui ori fictilis, in quo plumbum tenetur liquatum, aurum in bracteas ductum appenderint, ad uaporem plumbi excipiendum. postea sequitur in Gebro. Non est autem aliquid actu, quod magis in substantia illi conueniat, quàm Iupiter & Luna.

TAVLAD. Id est, inter metalla nullū est quod actu, hoc est re ipsa, habeat substantiam auri substantiæ æquè uicinā, aut quod ratione substantiæ sit auro magis simile, quàm Luna & Iupiter. cuius rei hæc est ratio: quia cum maxima substantię auri portio sit arg. uiuum, ea metalla censenda sunt ratione substātiæ, auro magis affinia & magis similia, quæ maiori abundant arg. uiui copia. Proinde cùm Luna & Iupiter magis abundent arg. uiuo quàm reliqua metalla, non immeritò dicetur actu esse auro ratione substātiæ uiciniora, & magis similia. posteà sequitur in Gebro. In pondere autem & surditate & imputrescibilitate Saturnus.

TAVLAD. Hoc est, si aūt species pondus, surditatē, & conditionem putredinis expertem, & ex his uicinitatem & conformitatē metallorum cum auro metiaris: profectò cum solum plumbū sit mutū, id est soni expers, reliqua uerò sint sonora, cum inquam, plumbum reliqua pōdere & grauitate longē uincat, & rubiginē nūquam sentiat, aut putrescat, meritò plumbum, habita harum trium qualitatum ratione, auro uicinius censendum erit. posteà sequitur in Gebro.

In colore autem Venus, & in potentia quidem magis Venus: deinde Luna, deinde Iupiter, deinde Saturnus, ultimò uerò Mars.

TAVLAD. Id est, at si nec substantiā, nec pondus, necnon tinniendi aut rubiginis non cōtrahendæ conditionem species, sed solum colorem, profectò Venus erit auro uicinior, cum teste Gebro cap. 36. Venus in sui profundo colorem auri prætēdat, eo quòd sulfur eius actu rubeum est. & cum omnis rubor facillimè remitti possit, & remissus in citrinum cōmutetur, & citrinitas sit germanus auri color, idcirco si hanc rationē species, scilicet propinquam aurei coloris obtinendi potentiam, profectò Venus censenda erit auro uicinior, quàm Luna, cùm sulfur Lunæ, sit adhuc penitus album, sulfur aūt Veneris iam sit rubeum. Sed quoniam sulfur Lunæ magis coctum est, & ad maiorē peruenit maturitatem, quàm sulfur Iouis, quod adhuc crudum est & immaturū, profectò cum sulfur album per intensiorem decoctionem uertatur in rubeum, sulfur Lunæ longè facilius ruborē concipiet, quàm sulfur Iouis, & per consequens Luna facilius & citius uertetur in aurum quàm Iupiter: unde fit, ut Luna coloris aurei acquirendi potentia auro sit propinqua magis quàm Iupiter. Quòd si hanc ipsam rationem species, Iupiter uicinior erit auro, quàm sit Mars aut Saturnus. Nā cum citrinus color, teste Gebro cap. 60. & Arnoldo cap. 5. sui Rosarij, oriundus sit ex multo albo, & modico rubeo, & ex liuido aut fusco (ut ibidem testis est Arnoldus) non fiat transitus ad citrinum, nisi per candorem interiectū, profectò necesse est, ut Saturnus & Mars candidiora efficiantur, priusquàm citrinitatem attingere ualeant. Itaq; cum candore ad argenteum uergente, Iupiter hæc duo præcellat, facilius quàm illa ad citrinitatem peruenire poterit, & hac potentia erit auro uicinior quàm sint Mars & Saturnus. At cum citrinitas, ut superius diximus, filia sit multi candoris & pauci ruboris, & in Saturno sit magna Mercurij (cuius natura est dealbare) co-

pia, in Marte uerò minima, idcirco Saturnus facilius quàm Mars citrinum & aureum colorem obtinere & assequi poterit. & sic habita huius potentiæ ratione Mars longè minus uicinus auro censendus est, quàm reliqua metalla.

posteà sequitur: Et hoc est unum de secretis naturæ. Et hoc subaudi aurum, nõ aũt Mars, ut uoluit Braceschus, est unum de secretis naturæ in hac arte. Quod ut facilius intelligi posſit, reuocandũ est in memoriã, id quod superius primam authoritatem interpretantes diximus, scilicet perfectionẽ huius artis mundiſsimæ substãtiæ Mercurij ad fixionem deductæ, totam acceptam esse ferendam. Et quoniam Mercurius crudus, nec mũdus, nec fixus est, idcirco priusquàm author perfectionis huius artis esse poſsit, substãtia eius mundanda est, & per succeſsiuam sublimationem ad fixionẽ ducenda, ut ex Gebro superius docuimus. At cũ Gebri testimonio, Mercurius ad fixionẽ ritè deductus, metallũ euadat: unde & liquationem metallicã pręstat: & ritè purgatus, mundiſsimũ & nobile pariat metallũ, profectò Mercurius purgatus, & ad fixionẽ ductus, aliud nihil esse posset, quàm aurum, aut argentũ, cum præter hæc duo nullum metallum sit mundũ. At cum natura, nostri miserta, hac in parte nobis insudarit, & puriſsimã Mercurij substãtiã fixione præditã nobis porrexerit, cãdidiſsimã equidem in Luna ad Lunã, citrinã uerò in Sole ad Solem, idcirco superius notũ fecimus, hæc duo metalla esse duo illa naturæ in hac arte secreta, id est, esse duos illos secretos lapides semielaboratos, in quibus natura tanquã in duobus scrinijs arcanũ huius artis, tam album, quàm rubeũ inclusit & reposuit. Sunt igitur hæc duo metalla, duæ illæ arcanæ naturæ arcæ, in quibus natura formã cùm auri, tum argenti effectricem recondidit. Quã ob causam Geber hîc ait, aurũ esse alterum arcanũ naturę in hac arte. Quod ut apertius esset, dixit superius in hoc ipso cap. aurũ esse precioſiſsimum metallorum, & tincturã rubedinis, quia tingit, ac trantformat (in aurum subaudi) omne aliud metallum: & sequenti cap. ut indicaret Lunam esse alterũ naturę in hac arte arcanum, dixit, Lunam esse candoris, subaudi argẽtei, tincturam. Sed quid ego hoc in loco me torqueo, cum nemo sit, qui hunc locum ad aurum pertinere, & de eo solo interpretandum esse non uideat? Nam si id de Marte interpretãdum esset, quis est, qui non fateatur reliquam & postremã huius cap. partem de eodem marte interpretandam esse? scilicet quod cum marte misceantur & figantur spiritus maximo ingenio, quod non peruenit ad artificem duræ ceruicis. At hanc partem non marti, sed uni auro uendicãdam & deferendam esse, testis est Arnoldus Villanouanus, cap. 5. sui Rosarij minoris. Quòd si hæc posterior sentẽtia ad aurũ pertinet, & anterior ad aurũ referatur, necesse est. Hęc igitur, quam attulimus, est germana & aurea huius loci interpretatio, Bracesche, hæc est mẽs Gebri, hoc est arcanum huius artis hactenus tibi ignotũ, quod si ad martẽ, ut tu uoluisti pertineret, poteras tu iudicare, Gebrũ non adeò parum cordatum fuisse, quin illud in cap. martis aut repitiuisset, aut saltẽ dicẽdũ cousq; distulisset, ne quis forsitã sibi imponeret, & id nõ de marte, sed de auro in cap. auri dictum esse suspicari posset.

CAPVT V.

SAtis de quarta diximus, nũc ad quintã gradũ faciamus. Quinta uerò authoritas, abs te è cap. 88. desumpta, hęc est: Scripsit Geber cap. 88. suæ Sũmæ, postquàm egisset de marte, hæc uerba: Per hoc igitur artificis dilatatur industria, ad cuiusq; corporis uerã rectificationẽ. Quam sententiã tu sic exponis, per hoc, id est per martẽ, artificis dilatatur industria, ad cuiusq; corporis metallici rectificationẽ. Quæ authoritas cũ in tuã rem nil faciat, nõ possum ego nõ admirari, quid tibi de ea ausus sis promittere, imò locus hic adeò est apertus, familiaris & clarus ut nullo egeat interprete: attamẽ ne tu me pusillanimitate aliqua id dixisse interpreteris, faciã ego, ut omnes breui intelligãt, hoc ad martẽ referendũ nõ esse, imò nec referri usquã posse. Geber postquàm medicinarũ, quibus ignobilia metalla in meliorẽ conditionẽ mutantur, confectionẽ docuisset, tandẽ artes, quibus metallorum

tallorum alteratorũ integram, aut diminutã mutationẽ explorare poſſemus, ſibi docendas eſſe duxit, ut patet ex cap. 87. quas nouem eſſe ſcribit, ſcilicet cineritiũ, cemẽtum, liquationem, ſuper uapores acutorum expoſitionem, ſulfuris adurentis miſtionem, ignitionem, ignitorum in aquis ſalium, aut aluminum extinctionem, calcinationis, & reductionis iterationem, & argenti uiui facilem, uel difficilem conceptionem. Hæ ſunt artes, quibus certiſsimè agnoſcimus, num metalla ignobilia, actione medicinæ adhibitæ, germanam auri, uel argenti formam obtinuerint, an uerò palliatam, fucatam, & phaleratam tincturam conceperint. Id enim metallum, quod medicina alba imbutum, cineritij examen impunè non tulerit, quod liquationem & ignitionem lunarem non exhibuerit, quod ignitum & ſubmerſum in aquis acutis, ex ſubmerſione argenteum ſplendorem illęſum non retulerit, quod ad uapores acutorum expoſitum, florem intensè cæruleum non pepererit, quod ex ſulfuris adurentis miſtione, ad priſtinam formam non redierit, quod ſæpius in calcem redactum, priſtinum colorem, & pondus non retinuerit, & quod cum argento uiuo libenter non coierit, id, inquam, metallũ pro adulterino, & illegitimo argento eſt habendum. omne autem metallum medicina rubea imbutum, quod præter dicta examina, à cementi conflictu inuictum, incolume, & illæſum non redierit, pro auro ſpurio habendum eſt. Geber itaq; ante omnia à cineritio incipit, & cauſam reddit, propter quam aurum & argentum cineritij cenſuram impunè ſubeant, quam hanc eſſe ait: quia horum duorum metallorum prima radix (ut eius uerba referam) fuit multa argenti uiui copia, & puriſsima illius ſubſtantia, ſubtiliata prius, poſteà uerò inſpiſſata, donec cum ignitiona liquefactionem ſuſcipiat. Ex quibus colligit ea metalla, quæ minus abundant argento uiuo, aut quæ plus habent ſubſtãtiæ terreæ, aut quæ ſunt tenuiora, quàm ſint aurum & argentum, ea, inquam, citius in cineritio perire: quæ uerò minus talia ſunt, tardius abſumi. Et quoniam Saturnus, inquit, multa abundat ſubſtantia terrea, & lutoſa, & uelocioris eſt liquationis, quàm reliqua, & quia etiam longius abeſt à conditione ignitionis ferendæ, ideo citius huic ſuccumbit examini, & uelocius abſumitur, unde cum in fuga ſit omnium uelociſsimus, eius opera, inquit, utimur, ut reliqua ignobilia ſecum trahat. Iupiter autem, quia argento uiuo copioſius abundat quàm Saturnus, aut Venus, & quia etiam mundior eſt, & minus terreus, ac ſubtilioris ſubſtantiæ, ideò diutius examẽ cineritij ſuſtinet, quàm Saturnus aut Venus. Et licet Saturnus argento uiuo magis abundet, quàm Venus, tamen quia Venus ignitione prædita eſt, quam natura Saturno denegauit: hinc fit, ut Venus diutius in cineritio duret, quàm Saturnus. Mars uerò licet totus fermè ſit terreus, & inops argenti uiui: quia tamen ægerrimè ob inopiam argenti uiui liqueſcit, idcirco Saturno ritè commiſceri non poteſt. Cum itaq; Saturnus obliquationis priuationem, Martem amplecti nequeat, difficilè eum trahit. Quòd ſi Martem ignis uiolentia liquari cõtingat, & adfuerit Sol aut Luna, Mars (qui humoris expers eſt, & idcirco ſitientiſsimus) Solis aut Lunæ Mercurium epotat, & ſorbet. Et quoniam Mercurius horum duorũ metallorum fixus eſt, & cineritium nõ timet, hinc fit, ut Mars altero horum duorum metallorũ imbutus, in cineritio deleri nõ poſsit. At ſi Luna & Sole abſentibus, Martẽ reliquis ignobilibus metallis commiſceri contingat, neceſſariò Mars unà cum illis perit, & aboletur. Itaq; non ratione perfectionis ſuæ, cum ſit corruptiſsimus, ſed per accidens fit, ut Mars interdũ cineritiũ ſuſtineat. Quod Geber cap. 90. clariſsimè docet his uerbis: Mars uerò non per ſe, ſed per accidens nõ cõburitur. Quãdo enim cum multæ humiditatis corporibus miſcetur, cõbibit illam, propter ſuę humiditatis carentiam, & ideo cõiunctus non inflammatur nec cõburitur, ſi corpora ſibi iuncta nõ fuerint inflãmabilia (qualia ſunt Sol & Luna.) Si uerò cõbuſtibilia ſunt corpora ſibi iuncta, ſecundum naturã ſuam aduſtibilẽ, neceſſariò oportet Martẽ aduri, & flãmis abſumi. Poſtquàm igitur Geber docuit cap. 88. quæ ſit cauſa effi-

ciens, ut aurũ & argentũ illęsa ex cineritio regrediãtur, reliqua uerò in eo pereãt, & absumãtur, licet alia tardius, alia citius, tandem sic ait: Per hoc igitur artificis dilatatur industria, ad ueram cuiusque corporis rectificationem, si rectè eius, quod diximus, efficaciã nouerit. Quod idem est, ac si dicat: Si artifex, hæc, quæ à nobis in hoc capite tradita fuêre, probè intellexerit, id est: si intellexerit, quæ sit causa, quare alia metalla hoc examen sustineant, alia uerò non sustineant: & quę sit causa, quare alia citius in eo pereant, alia uerò non æquè cito deleantur, si inquam, horum omnium causas, à nobis hîc traditas probè norit, profectò intelliget, quid singulis desit, quid in unoquoque sarciendum sit, & quid in eis instaurari debeat, ut cineritij examen ualenter sustinere queant: Posteà sequitur in textu Gebri:

Si uerò fantasticè super illud intellectum contraxerit, nihil ex eo ueritatis agnoscet: hoc est, si id, quod docuimus hoc in capite, perperam intellexerit, & scripta nostra in alienum sensum detorserit, nunquam intelliget, qua arte ignobilia metalla ad hunc perfectionis gradum sint promouenda. Hæc est igitur huius loci recta & non obliqua, facilis, & minimè coacta interpretatio, Bracesche, qui locus se adeò apertè prodit, ut me etiam tacente, ab omnibus intelligi posśit. Proinde ad sextã authoritatẽ excutiẽdam accedamus, quæ si tibi non magis fauerit, quàm superiores, parum certè fauebit. At quantũ tibi prodesse queat, uideamus.

CAPVT VI.

SExta igitur authoritas, quam tu adfers, hæc est. Geber cap. 63. suæ Summæ, postquàm de Marte pluribus egisset, tandem hoc epilogo cap. illud clausit. Laudetur igitur benedictus, & gloriosus altissimus, qui creauit illud, deditque illi substantiam, & substantiæ proprietates, quas non contingit ullam rem aliam in natura posśidere, ut in illa posśit inueniri hæc perfectio, per artificium aliquod, quam in illo inuenimus potentia propinqua. Ipsum enim est, quod ignem superat, & ab igne non superatur, sed in eo amicabiliter requiescit, eo gaudens.

Quem locum (cum Martẽ ab igne superari, & aduri animaduerteres) ad Martem referre ausus non es, sed ad ignobilissimum Martis excrementum referendum esse docuisti. At faciam, ut intelligant omnes, hunc locum non Marti, aut eius uili excremento, sed soli argento uiuo uendicandum esse, & de hoc solo interpretandum. Quod ut familiarissimè intelligi posśit, sciant lectores Gebro hunc finem in eo cap. propositum esse, ut Martis genituram doceat. Quod ubi egit: quoniam Mars præ cæteris metallis sulfure fixo abundat, docet quę sit conditio sulfuris fixi, & quæ sit conditio Mercurij fixione præditi, & horum duorum naturam per antithesim comparat. Ex qua collatione tandem colligit, causam ignobilitatis & corruptionis metallorum, sulfuri adscribendam esse, causam uerò nobilitatis metallorum soli Mercurio acceptam esse ferendam, & solum Mercurium totius nobilitatis, & integritatis metallicæ, authorem esse censendum. Primò igitur Martem ex pauco argento uiuo, eoque terreo, liuido, & fixo, & ex multo sulfure terreo, immundo & fixo, oriundum esse scribit. Et quòd magna sit sulfuris fixi, modica uerò Mercurij in Marte copia, hac ratione confirmat. Conditio sulfuris fixi, est liquationem metallorum impedire, remorari, & prohibere. Igitur ea metalla censenda sunt multo sulfure fixo esse prædita, quæ tardę, & difficilis sunt liquationis. Atqui Mars omnium metallorum tardissimè liquescit, & difficillimè omnium conflatur, proinde colligendum est, Martẽ omnium metallorum sulfure fixo refertissimum esse. Quòd sulfur fixum liquationem remoretur, & impediat, sic docet. Sulfur nunquam figitur, nisi calcinetur, calcinatum autem siccissimum euadit, & omni humore per calcinationem exhauritur. Atqui humidum est causa liquationis. Igitur sulfur fixum cum sit aridissimum, non solùm eam præstare non poterit, sed etiam impediet. Nam cum siccum humido penitus opponatur, & humidum sit causa liquationem metallicam efficiens, necesse est, ut sulfur fixum, quod est siccissimum, oppositum pariat

effectum:

effectum: hoc est, ut liquatione priuet metalla, & eam ubi Mercurium uicerit, (ut fit in ferro) penitus tollat. Mercurium autem non est necesse, per fixionem in substantiam terream, liquationis expertem redire. Nam licet interdum per præcipitationem, hoc est, per uiolentam & præcipitem sublimationem, contingat illum humore liquationem efficiente exhauriri, & in terream substãtiam liquationis expertem reduci, tamen si per temperatam, & successiuam (qualem ars præcipit) sublimationem ad fixionem ducatur, liquationem reddit metallicam, ut notum est illis (inquit) qui ambas eius fixiones experti sunt. Sulfur autem, si figatur, semper & sibi, & alijs illiquabile efficitur. Cæterùm cum sulfur nihil aliud sit, quàm pingue & unctuosum adustibile, hinc facilè intelligi potest, ipsum sulfur causam esse adustionis metallorum. Mercurius autem tantùm abest, ut adustionis author sit, ut etiam ab adustione tueatur, & protegat. Cuius rei amplissimam fidem faciũt metalla. Nam quæ multò abundant argento uiuo, ea ab ustione minus sibi timent: quæ uerò plus habent sulfuris quàm Mercurij, ea grauius ab adustione damnum sentiunt, & patiuntur. Ex quibus (inquit) duo huius artis arcana mira collegimus, & didicimus: quorum alterum est, sulfur adustibile causam esse corruptionis metallorum in igne, quod simulatq; flammam concepit, totam metalli substantiam urit & absumit, licet argentum uiuum illius metalli fixum fuerit. At argentum uiuum (inquit) quoniam propter nullas extermina tionis causas se in partes suæ compositionis diuidi permittit, quia cum tota sua substantia ab igne euolat, aut cum tota in igne permanet, idcirco (inquit) necessariò colligendum est, causam perfectionis metallorum in argento uiuo sitam esse. Et hoc est secundum illud arcanum (inquit) quod collegimus, scilicet perfectionem metallorum soli argento uiuo acceptam esse ferendam. postea sequitur in textu Gebri.

Laudetur igitur benedictus & gloriosus Altissimus, qui creauit illud (subaudi argen. uiuum) deditq; illi substantiam (incremabilem subaudi) & substantiæ proprietates (tutandi ab adustione metalla subaudi) quas non contingit ullam rem in natura possidere, ut in illa possit inueniri hæc perfectio per artificium aliquod, quam in illo inuenimus propinqua potentia. Hæc est autem illa perfectio quæ inest soli argento uiuo. Ipsum enim est, quod ignem superat, & ab igne non superatur, sed in eo amicabiliter requiescit, eo gaudens, id est, natura solũ argen. uiuum hac dote insigniuit, ut omnem ignis inclementiam, & tyrãnidem inuictum sustinere possit, & ab eo semper cum uictoria, & trophæo regrediatur.

At dicet Braceschus, Hæc proprietas nõ inest Mercurio crudo, cum ipse inimicum, & exosum habeat ignem, ab eo sibi timeat, & impetum eius ferre non possit. Igitur hic locus de Mercurio non erit interpretandus. Fateor, Bracesche, hanc proprietatẽ Mercurio crudo actu non adesse, sed cum Gebro respondeo, hanc proprietatem propinqua potentia in eo reperiri. Sed quænam illa potentia, dicet Braceschus? Respondeo, substantiam Mercurij ritè purgati in potẽtia esse ad fixionem suscipiendam. Quæ substantia Mercurij, per sublimationẽ mundata, ubi in actũ illius potẽtiæ ducta fuerit, hoc est, ubi ritè ad fixionem peruenerit, tunc hæc substãtia Mercurij munda & fixa, est illa Salamandra chymistica, cuius alimentum ignis est. Et hęc sola, hanc proprietatem sibi arrogare potest. Et ne quis alienam à mente Gebri interpretationẽ hîc me attulisse suspicari possit, reuocet, quęso, in memoriã, quę ex tot Gebri locis superius probauimus, scilicet solum Mercuriũ esse causam perfectionis metallorũ, non quidem Mercuriũ in sua liuida, fugaci & cruda natura sumptum, sed per sublimationem, ut docet Geber, mundatum, & tandem ad perfectã fixionis maturitatẽ ductum. Proinde cum sola Mercurij substantia munda, & fixa, sit causa perfectionis metallorum, & hęc sola ignẽ superet, nec ab eo superetur, sed in eo libẽter cõquiescat, (ut testatur aurum) hunc locũ de solo Mercurio mundo, & fixo interpretandum esse, fatearis

oportet. Et cum hæc Mercurij substantia, munda & fixa, in solis inueniri possit metallis, imò sit metallũ, ut superius ex Gebro docuimus, profectò necesse est, ut sit aut in Saturno, aut Ioue, aut Venere, aut Marte, aut Luna, aut Sole. Sed Mercurius Saturni & Iouis immundus est, & propemodũ crudus (ut Geber testat̃) nec ignis sæuiẽtis impetus sustinere potest. Igitur nõ erit in illis. Præterea Mercurius Veneris & Martis, licet quodãmodo sit fixus, tamen pollutus est, atq; coinquinatus, imò & ab igne tandẽ expugnatur. igitur nec in istis erit. Quòd si in metallis est, & in nullo dictorũ quatuor reperiatur, superest, ut solis insit metallis nobilibus, & perfectis, auro scilicet & argẽto. Nec mirũ si in istis duobus perfectis tantũmodo reperiatur, cum huiusmodi Mercurius mundus, & fixus sit causa perfectionis metallorum nobiliũ. Cum igit̃ hic Mercurius sit author nobilitatis metallicæ, & hæc duo aurum scilicet & argentũ, sint metalla nobilia, profectò necesse est, ut in illis reperiatur & existat: alioqui essent ignobilia. Itaq; necesse est, ut de Mercurio in his duobus metallis existente, hunc locũ interpretemur, cum hæc sola in igne libenter cõquiescant, & cõmorentur. At dicet Braceschus, stercus illud ferreũ, in naturã uitri cœrulei redactũ (quod ille scripsit eligendum) in igne semper inuictũ durare, & ab igne minimè expugnari posse: Ideoq; hũc Gebri locum meritò sibi uendicare. Sed age quæso, Bracesche, quomodo tãdem efficies, ut hoc tuum excrementũ cum uerbis Gebri cohæreat? Testatur ubiq; Geber paucitatẽ arg. uiui mundi & fixi esse causam ignobilitatis metallorũ, ideoq; arg. uiuũ mundum & fixum in eis multiplicatum, causam nobilitationis eorum necessariò futuram. Vnde etiã colligit, medicinã ignobilia metalla nobilitantẽ ex Mercurio mundissimo, & penitus fixo cõficiendam esse. At cum illud ferri excremẽtum in uitrum redactũ (quod tu scribis eligendum) metallicũ esse desierit, & arg. uiuo penitus exhaustum, in uitrũ abierit, qui poterit ex eo cõfici metallorum in melius mutandorum medicina? Quod aũt arg. uiuo penitus exhaustum sit, hinc patet. Arg. uiuum est causa liquationẽ in metallis efficiẽs. Atqui hæc fæx Martis uitrea, liquationis metallicæ omnino expers est, & nullam aliam reddit liquationem, quàm uitreã. Proinde necessariò iudicandum est, hanc fæcẽ arg. uiuo penitus spoliatam esse. Quòd si arg. uiui expers est, profectò medicina ignobiliũ metallorum esse non poterit. Siquidem hæc medicina ex arg. uiuo mundo, & fixo cõficienda est. Et cum hic locus ad causam perfectionis metallorũ effectricẽ, hoc est ad arg. uiuũ mundum & fixum pertineat, profectò ad fæcem illam Martis pertinere nullo modo poterit. Est igitur hic locus de solo Mercurio fixo, in igne libẽter cõmorante, tripudiante, & sibi cõgratulante, interpretandus, Bracesche, qualis Mercurius solis inest nobilibus metallis, hoc est auro & argẽto. Et cum solus Mercurius fixus in igne ouans, & triũphum agens, ex hoc Gebri testimonio, sit causa nobilitationis metallorũ ignobilium, & is soli auro & argento insit, necesse est, ut eũ ex his duobus fontibus hauriat, quicũq; medicinã ignobilium, ad auream uel argenteam nobilitatem promouendorũ sibi proponet cõficiendam. Quòd si secus fecerit, saxum perpetuò cum Sisypho uoluet, nec optato fine, quoad uiuet, potietur. Satis de sexta authoritate diximus, Bracesche: nunc quænam sit septima abs te citata, uideamus. Septima hæc est.

CAPVT VI.

SCripsit Geber cap. 32. suæ Summæ hæc uerba. Calcinatur aũt aurum, & soluitur sine aliqua utilitate: & cap. 33. hæc uerba. Calcinat̃ similiter argentũ, & soluitur cum magno labore, & sine aliqua utilitate. Quibus duobus locis tu in cõfirmationem opinionis tuę sic uteris. Omnium philosophorum cõsensu & suffragio, metallũ illud, ex quo formari debet Elixir, est in calcẽ redigẽdum, & postea in liquorẽ resoluendum. Atqui Geber hîc docet, aurum & argen. siue in calcẽ redeant, siue etiã in liquorẽ resoluantur, nullam adferre utilitatẽ. Proinde hoc argumento satis cõstat, neq; ex auro, neq; ex argento ditissimum illud Elixir cõfici posse.

posse. Profectò Bracesche hæc sola ratio plus habet pōderis & momenti, quàm reliquæ omnes abs te citatæ. Imò adeò est obscura & difficilis, ut qui eam mihi solueret, neminē inuenerim, præter doctissimum Ioannē Michaelem Sterpinũ. Cui eruditissimo uiro nō solùm Gebri, sed reliquorũ etiã huius artis authorum familiaritatem me debere fateor, & quoad uiuã ingenuè profitebor. Licet itaq; hic locus magnũ aliquid prima frōte tibi promittere uideatur, faciã tamē, ut intelligas, hoc à Gebro uerè scriptum fuisse, nec tamē impedire, quin Elixir rubeum ex auro, & album ex argēto, necessariò sit cōficiendum. Quoniã Geber in his duobus cap. palàm & publicè promulgarat, aurum esse tincturam rubedinis, & arg. esse tincturam albedinis, ut hoc aliquo modo tegeret, & palliaret, nō probis uiris, sed sceleratis, hæc quæ tu adfers, Bracesche, subdidit. Hæc tamē uerissima esse, & superioribus Gebri uerbis nullo modo aduersari experiemur, & sentiemus, si diligenter animaduertamus, quam longè & latè pateat apud Gebrũ, usus calcinationis, & solutionis. Cum Geber uideret, metalla ignobilia nobilitari nō posse, nisi quæ in eis redundant, aboleãtur, & quæ desunt, beneficio Elixiris resarciãtur, resecanda primò sibi duxit superflua. Itaq; cum uideret, ignobilia metalla humore quodam immaturo & uaporabili, atq; unctuoso quodam cremabili, & fęce quadam terrea, à natura metallorũ aliena laborare, & onusta esse, proposuit sibi ea, ab humido illo uaporãte, & sulfure adurente, arte calcinationis exonerãda. Ignis enim (ut ille testatur) omnē substantiã uaporantem exhaurit, & unctuosam atq; cremabilem perdit, cremat, & absumit. Et cum fęcē illam terreã calcinatione separari nō posse, animaduerteret, eam sibi per iteratã calcis reductionē, separandam esse duxit. Quod testatur cap. 70. suæ Summæ his uerbis. Mundificant similiter utriusq; generis corpora (id est, tam dura ut Mars & Venus, quàm mollia ut Iupiter & Saturnus) per reiterationē calcinationis & reductionis eorũ, cum sufficientia sui ignis, quousq; mundiora appareãt. Per hãc enim (methodum subaudi) mundantur hæc corpora imperfecta, à duplici corrũpente substãtia, hac quidem (reductione subaudi) à terrea fœculẽtia, illa uerò (calcinatione subaudi) ab inflãmabili & fugitiua substãtia. Et hoc ideo, quia ignis in calcinatione omnem fugitiuam substantiã eleuat & consumit, & idem ignis similiter in reductione omnem substantiã terræ diuidit, cum proportione sua. Quod etiã testatur cap. 51. suæ Summæ, his uerbis. Est ergo calcinatio, rei per ignē puluerizatio, per priuationem humiditatis partes cōsolidantis. Causa inuentionis eius est, ut sulfureitas adustiua corrũpens, & defœdans, per ignē deleatur. Calcinãtur igit corpora, & calcinantur spiritus, & res alienæ extraneæ à natura horum, diuersa tamen intentione. Et quia corpora imperfecta sunt duorũ generum, dura uidelicet ut Mars & Venus, & mollia ut Iupiter & Saturnus, (quæ omnia calcinãtur) idcirco necesse fuit, illa diuersa intẽtione calcinari, generali scilicet & speciali. Generali tamē una intentione calcinãtur: scilicet ut sulfureitas illa corrumpēs, & defœdans, per ignē deleat. sic enim cōburitur omnis ex quacũq; rei sulfureitas adustiua, quæ sine calcinatione deleri nō potest. Quoniã ipsum corpus solidum est, & propter soliditatē & latitationē occultatæ sulfureitatis in cōtinuitate substãtiæ arg. uiui defenditur per illud ab adustione: Ideoq; necesse fuit, cōtinuitatem eius separare, ut ignis liberius ad quãcunq; minimã eius partē perueniens, sulfureitatē ex eo cōburere possit, & non defendat ipsum cōtinuitas arg. uiui in illo existẽtis. Est & cōmunis intentio similiter in illis, depuratio terreitatis. Inuentũ est enim, quòd corpora per reiterationē calcinationis, & reductionis mũdantur, ut mōstrabimus in sequẽtibus. Sed præter hos, quos diximus modos, excogitauit alias uias Geber, quibus sordes metallorum ignobilium eluere posset, quas omnes uias enumerat cap. 70. Inter quas eam quæ fit per calcinationē, & calcis solutionē cęteris docet anteponendam, his uerbis. Mundificant & hæc similiter per solutionē suæ substãtiæ, cuius modum iam diximus: & per reductionē similiter eius, quod ex eis dissolutũ

fuerit. Inuenit enim illud mũdius hoc modo, quàm alio quopiã præparationis genere. Vide igit, Bracesche, quomodo Geber metalla ignobilia in calcẽ reducit, & è calce in liquorẽ reuocat, ut ea reddat, quantũ fieri potest, mundissima. Corpora aũt nobilia, qualia sunt aurum & argentũ, cum huiusmodi sordibus nõ sint coinquinata, hac pręparatione non indigent. Itaq; si hunc calcinationis & solutionis finẽ, & usum cõsideres, frustra aurum & argentũ, ut Geber ait, calcinãtur, & soluuntur, cum harum sordiũ, quibus reliqua metalla laborant, & per calcinationem atq; solutionẽ expurgant, sint expertia. Et hæc certè fuit mens Gebri. At si calcinationis secundũ usum cõsideres, scilicet ut res calcinata facilius in liquorẽ redeat, quò tenuior euadat, & naturã corporeã, torpentẽ, & põderosam, cum natura spirituali cõmutet, profectò si hunc, inquã, usum cõsideres, nõ absq; utilitate, hęc duo metalla calcinant & soluũtur. Quod Geber cap. 2. libri de Inuestigatione inscripti, his uerbis testat. Hac aũt præparatione, (id est, calcinatione & solutione in priorẽ finẽ spectãte, quæ solis cõuenit imperfectis,) nõ egẽt corpora perfecta, (cũ nõ sint polluta subaudi) sed tali præparatione indigẽt (hoc est in eũ finẽ calcinant & soluunt) ut partes illorũ per eã magis subtilient, & à corporalitate sua ad spiritualitatẽ reducant fixã. Cuius (subaudi præparationis perfectorum corporũ per calcinationẽ & solutionẽ) intẽtio est, ut ex eis fiat corpus spirituale fixũ, hoc est, multò magis attenuatũ, q̃ esset prius. Quæ postq̃ erunt sufficiẽter pręparata (hoc est per calcinationẽ & solutionẽ attenuata) erũt apta, ut de eis Elixir albũ, uel rubeũ fiat magnũ. Quod repetit cap. 10 eiusdẽ libri, his uerbis. Perfecta uerò corpora nõ egent præparatione (id est calcinatione & solutione) quantũ ad perfectionẽ, (id est ut fiãt perfecta) cũ perfecta sint, sed ut magis subtilient & attenuent, talis eisdẽ pręparatio adhibẽda est. Accipiat Sol in laminas tenues ꝑductus, & ponat cũ sale cõmuni optimè præparato in uase calcinationis, & collocet in furno, calcinãdo bene per tres dies, uel donec totũ subtiliter fuerit calcinatũ: deinde extrahat, & multũ bene terat, tritũ cũ aceto lauet, & desiccetur ad Solẽ, postea terat bene cũ medietate sui salis ammoniaci mundi, & ponatur ad dissoluẽdũ, donec totũ fuerit beneficio salis ammoniaci, in aquã clarissimã dissolutũ. Et idẽ, inquit, age in Luna. Vide quęso, Bracesche, quã fidelissimè se ubiq; Geber interpretet, & quã facilè ex ijs, quæ adduxi, intelligi possit, quid sibi uelit locus ille, abs te ꝓximè citatus. Nã si tu calcinationẽ, & solutionẽ ad primũ usum referas, id est, si in eũ finẽ utaris, ut metallorũ sordes aboleant, id fiet cũ magno labore, & citra aliquã utilitatẽ in Sole & Luna, cũ hæc sint metalla munda, & sordium expertia. At si secundũ usum spectes, ea erũt calcinãda & soluenda, scilicet ut attenuent, & attenuata in Elixir mutent. Ratio aũt, ob quã aurum & arg. in Elixir mutari nõ possunt, nisi prius attenuent, patet ex cap. 53. Summæ, ubi Geber ait, corpora, quoad hanc substantiã corporeã, densam & cõpactam retinuerint, arg. uiuũ in ꝑfectione retinere nõ posse: unde colligit ea esse attenuanda his uerbis. Subtilioris ergo substãtiæ & liquidioris fusionis medicinã illam esse oportet, q̃ sint corpora. Nec solùm ut arg. ui. retineãt, attenuãda sunt, sed etiã ut metalla ignobilia transmutẽt, trãsmutare enim nõ possunt, nisi ingrediant. Nã q̃d nõ ingredit, seu q̃d nõ penetrat, nõ alterat, & q̃d nõ alterat, minus etiã trãsmutat. Proinde ut metalla nobilia trãsmutare possint ignobilia, necesse est, ut uim alterandi prius assequant. Alterare aũt nõ possunt, nisi penetrãdi acumẽ prius obtineant. At penetrare nõ ualẽt, nisi prius attenuent, & attenuari nequeunt, nisi in liquorẽ resoluant. Et quo facilius in liquorẽ redeãt, prius in calcẽ reuocant. omnis enim res calcinata facilius in aquã resoluit, teste Gebro cap. 64. Et hæc est causa, propter quã nobilia metalla calcinant, & soluunt. Ex superioribus igitur satis patet, Bracesche, quid sibi uelit Geber cap. 32. & 33. ubi ait, aurum & arg. calcinari, & solui citra aliquam utilitatẽ. Quæ uerissima esse ex Gebro docuimus, nec tamen ullo modo impedire, quin aurum & argentũ sint illa metalla, ex quibus aureum & argenteum Elixir est conficiendum.

Finis primi libri.

SVPEREST nunc ultima illa authoritas, qua te ego armaueram, excutienda, Bracesche, quo in loco quid sibi Geber uelit, faciam, ut facilè assequaris. Nónne ab ipso philosophię fonte Aristotele hausisti, nihil generari aut fieri posse, citra formam materiæ copulatam? Scio enim te nosse, materiam impotentem esse, ut se è potentia ducat in actum, citra formæ beneficiũ, nosti etiã formam non in se, sed in sola materia generare posse. Proinde cum hæc sint essentialia cuiuslibet rei generãdæ principia, profectò lapis philosophicus, nobis naturæ sopitæ excitatoribus generandus, his duobus principijs carere non poterit. Non posset enim natura suis principijs destituta, hunc thesaurum nobis parturire. Proinde necesse est, à nobis hæc principia assumi, eaq; sunt nobis exterius tantùm agentibus, naturæ rerum omnium parenti affabrè cõmittenda. Quæ'nam igitur hæc sunt lapidis philosophici principia? quæ'nam forma, aut quæ illius est materia? Profectò, Bracesche, si intelligere possumus, quid sit in hac arte fermentum, facilè assequemur, quæ sit elixiris generandi forma, & quæ sit eius materia. Nam cum fermenti proprium sit agere, fermentare, ac informare, pastamq; sibi asimilare, & hæ etiam sint formæ proprietates, profectò quod in hac arte fermenti conditionem sibi uendicat, id elixiris generandi formam esse, necesse est. Cum igitur fermenti, utpotè uicem formæ subeuntis sit agere, informare, ac fermẽtare, & omnium, teste Aristotele, agentium naturalium finis sit, asimilare sibi passum in qualitate, aut substantia, hinc necessariò colligendum est, quale fuerit fermentum, talem fermentatione euasuram pastam, qualis fuerit forma, talem informatione futuram materiam. Itaq; si ferrum, ut tu uis, esset elixiris generandi forma, siue fermentum, oporteret reliqua metalla pastæ fermentandæ, seu materiæ informandæ, rationem subire. Quale igitur erit fermentum, hoc est Mars tuus, talia sunt tandem euasura reliqua metalla, scilicet ferrea. Forma enim ferri, nihil aliud in materia metallica generare potest, quàm ferrum. At cum finis chymisticæ artis sit chrysopœia, & argyropœia, id est ignobilium metallorum in auream, uel argenteam formam reuocatio, non possumus tergiuersari, non possumus manus huius ratiocinationis euadere, non possumus, inquam, nos ab ea explicare, Bracesche, quin aurum aurei, argentum elixiris argentei generandi formam, & fermentum esse, uel nolentes fateamur. Vnde rectè Morienus, inquit. Sicut pastæ fermentum pasta est, ita auri fermentum aurum est. Quod Geber ipse palàm promulgauit cap. 10. libri de Inuestigatione inscripti, his uerbis. Aurum hoc modo in aquam resolutum, est fermentum ad elixir rubeum, preciosum & uerum corpus spirituale factum. Et cap. 11. ubi de Præparatione Lunæ agit, sic inquit, Subtiliatur autẽ argentum & attenuatur, & ad spiritualitatem reducitur, per modum iam dictum. Ergo per omnia fac in ipsius Lunæ subtiliatione, sicut de Sole fecisti, & aqua Lunę dissolutæ est fermentum ad elixir album, spirituale factum. Quòd si aurum elixiris rubei fermentum est, & argentum elixiris albi, oportet horum duorum fermẽtorum pastam fermentandam esse reliqua metalla. Si aurum & argentũ formæ conditionem sibi uendicant, necesse est, ut reliqua metalla materiæ uices gerãt. Quã rationem ne quis cõtemnat, illustrabo ego eam authoritate Lulli apertissima: cuius hęc sunt uerba in tertia Distinctione, de quinta Essentia capite inscripto, De alijs sex principijs figuræ S.

Item S. id est Saturnus, T. id est, Iupiter, V. id est Mars, X. id est Sol, Y. id est Luna, Z. id est, Venus: sunt principia posita in hac figura S. per quę habet artista cognitionem huius artis, quod ipsa sunt res, seu substantię, de quibus oritur illud (forma subaudi & materia) de quo Q, (id est lapis) cõponitur. Quædam illorum habent se materialiter, alia uerò formaliter. Quæ se habent materialiter, sunt S. id est Saturnus, T. id est Iupiter, V. id est Mars, & Z. id est Venus, quodlibet perse,

uel duo simul, uel tres, uel quatuor, ad placitū artistæ. Quæ uerò se habent formaliter sunt X. id est Sol, & Y. id est Luna. Hoc autem dictū est, ut artista cognoscat S. T. V. Z. id est, Saturnum, Iouem, Martem & Venerē, esse substantias, ex quibus extrahitur materia, seu arg. uiuum, quod informari debet: Et X. Y. id est, Solem & Lunam esse substantias, ex quibus extrahitur, seu cōstituitur forma, cum qua, & per quam dictum arg. uiuum (ex Saturno, Ioue, Marte, aut Venere extractum subaudi) informetur, ut ex dicto argento uiuo, & ex dicta forma resultet tertium, quod est lapis. Vide igitur, Bracesche, quanta cum ratione cōtendamus, Elixiris rubei aurum, albi uerò argentum formā esse, & fermentum: reliqua uerò metalla loco pastæ seu materiæ habenda esse. Et ne forsan existimes, Lullū in hac opinione solum esse, extat testimonium Arnoldi, qui cap. 29. sui minoris Rosarij, huic nostræ opinioni subscribit, his uerbis. Fermentū auri, aurum est, argenti uerò, argentum, & non sunt alia fermenta super terram, &c. Quòd si ita est, necesse est, ut reliqua omnia metalla conditionē materiæ seu pastæ subeant. Sed quoniam pastam naturæ fermenti aliqua ex parte respondere oportet, cum duplex sit fermentum, album scilicet, & rubeum: oportet duplicem esse pastam, albam scilicet, & rubeam. Quarum altera scilicet rubea, fermento rubeo copulanda est, alba uerò fermēto albo adhibenda est. Sed quoniam in dubium uocari posset, ex quibus metallis alba, & ex quibus eruenda sit pasta rubea: idcirco ut hoc facilè intelligi posit, adferam ego unicam Gebri authoritatē: cuius hæc uerba sunt cap. 19. libri Fornacum. Si uerò utrunq; opus, album scilicet & rubeum perficere conaris, utrunq; fermentū (Solem & Lunam subaudi, ut paulo antè dixerat) per se modo iam dicto, dissolue & serua. Et hoc (fermentū subaudi solutum) est nostrum argentum uiuum, de argento uiuo extractum, quod uolumus pro fermēto. Pastam uerò fermentandam extrahimus more solito, ex imperfectis corporibus. Et ideo tibi tradimus regulam generalem, quòd pasta alba extrahitur de Ioue, & interdum de Saturno: pasta uerò rubea ex Venere, Saturno & Marte. Vnde in libro Inuestigationis, cap. de Præparatione Iouis, dixit. Hanc (subaudi Iouis) aquā honorare debemus. Ipsa enim est, quā quærimus ad album, (pro pasta seu materia subaudi). Et cap. de Præparatione Saturni. Ipsa (subaudi aqua Saturni) est aqua Mercurij & sulfuris, proportionabiliter mistorum, qua utimur in rubei Elixiris compositione. Et cap. de Præparatione Veneris. Hanc aquam honora, quam sulfuris fixi aquam uocamus, cum qua tingitur Elixir usq; ad infinitum. Et cap. de Præparatione Martis. Solutum (subaudi Martem) honora, aquam uidelicet sulfuris fixi, colorem Elixiris mirabiliter augmentantem. Quæ de aqua Martis à Gebro dicta, si iuxta opinionem tuam essent interpretanda, Bracesche, hoc est: si quis inde colligere uellet, Martem solutum pro fermento Elixiris rubei habendum, profectò idem asserendum esset, ex uerbis Gebri de Venere & Saturno, ad Elixir rubeū informandum, & de Ioue ad Elixir album. At neq; Martem, neq; Saturnum, neq; Venerem, Elixiris rubei, nec Iouem Elixiris albi formam, aut fermentum esse posse, testatur Geber ipse, cap. 10. eiusdem libri Inuestigationis, ubi ait, Aquam auri esse fermentum Elixiris rubei preciosum, & cap. 11. ubi ait, Aquā argenti esse fermentum ad Elixir album componendum. Quod si ita est, consequens est, aquas Iouis, Saturni, Veneris, & Martis pro pasta, & materia Elixiris esse habendas.

De Via uniuersali & particulari. *Cap. II.*

HOc aūt, scilicet ut metalla ignobilia uices gerant materiæ, & beneficio fermenti ad nobilitatem promoueantur, duobus modis fieri contingit, quorū alter est, ut ambo, pasta scilicet & fermentū, rarefiāt, & beneficio alicuius medij utrunq; attenuantis coēant. Quod nullam aliam ob causam fit, nisi ut fermentū nobilitatem suam transfundere posit in pastā. Et hæc est uia particularis. Secundus modus est, ut sola forma attenuetur, rarefiat, & ad naturā spirituale promoueatur.

ueatur. Postremò cum aliqua portione materiæ informandæ, prius tamen præparatæ copuletur, & confœderetur, ut huius fœderis beneficio, simul atque simili materiæ conflatæ obuiā facta fuerit, intimas eius partes subire, & penetrando transmutare possit. Et hæc est uia uniuersalis, quæ ut facilius intelligi possit, sic habeto. Via particularis ad nobilitanda uilia metalla, est, in qua fermentum aquæ siccæ, id est Mercurij crudi, actione attenuatur, rarefit, & in aquam siccam resoluitur: & ubi ad naturam illam spiritualem peruenit, cum pasta metalli transformandi, actione Mercurij prius attenuati copulatur. Et tandiu ambo coquūtur, donec fermentum pristinam metalli immutandi formam aboleuerit, & suam illi insculpserit. Hanc uiam particularem docet Geber in lib. Fornacum. Cuius etiā meminit Richardus Anglicus in suo Correctorio his uerbis. Nota, quòd duplex est solutio corporum, quarum altera est in Mercurium, per Mercurium: altera in aquā Mercurialem. Prima solutio, inquit, requiritur ad particularia: secunda uerò ad uniuersalia. Prima solutio corporum in Mercuriū, inquit, nihil aliud est, quàm congelati resolutio, id est, quod per solutionē serratum aperitur, propter ingressum unius naturæ in aliam, (hoc est, ut perfectū metallum possit trāsmittere uim suam in imperfectum). Et ista resolutio est in particularibus. Secunda solutio est in aquam Mercurialem, inquit, & hæc est in uniuersalibus. Nouit igitur hāc uiam particularem Richardus Anglicus. Sed unum est, in quo sibi imponit hic uir bonus, scilicet quòd solum Mercurium crudum hac uia in aurum & argentum mutari posse existimat, Mercuriū autem ignobilium metallorum minimè. Sed fallitur uir bonus. Nam si Mercurius crudus, hac uia in metallum nobile mutari potest, nulla est ratio, quæ prohibeat idem fieri, in Mercurio ignobilium metallorum ritè mundato, & ad concipiendam formam illam affabre disposito. Imò suis ipsius uerbis reuinci posset Richardus, si nobis id agere nunc liceret. Sed de his aliquando copiosius, nunc hanc rem, aliud agentes delibasse, seu indicasse, sit satis. Hactenus igitur de uia particulari: modò agamus de uniuersali.

Via uniuersalis est illa, in qua primò anima, fermentum, seu forma, (quæ idem sunt) artis naturæ famulantis beneficio, de potentia in actum promouetur: & cum eò peruenit, tunc artificis industria confœderatur cum aliqua portione metalli immutandi, prius tamen iuxta præcepta artis in naturam spiritualem reuocati. Cuius fœderis beneficio fermentum, seu forma, metallo immutando in proiectione conciliatur, & metallum transmutandum sentiens sibi amicam familiarem, & cōnfœderatam esse formam, libentissimè eam excipit, & arctissimè eam amplectitur. Et hæc substantia spiritualis à metallo transmutando orta, & formæ de potentia in actum deductæ, ante proiectionem copulata est materia Elixiris, quæ à philosophis interdum corpus mortuum & animandum, interdum terra foliata, in qua semen aureum uel argenteum seminandum est, nominatur. Horum autem duorum extremorum, id est corporis & animæ, seu materiæ & formæ, copulandorum mediator est, spiritus menstrui philosophici, id est, aqua utrumque attenuans, soluens, & rarificans. Et quoniam metallum imperfectum, & fermentandum, est altera pars lapidis, scilicet materia, idcirco interdum à philosophis lapis eorū nominatur. Hæc autem materia ex metallo transformando orta, quando cum fermento seu forma, id est cum anima metalli nobilis, & perfecti coniungitur, tunc fermenti naturā induit, & per fermentationē in medicinā uertitur: & tunc habet uim tingendi, informandi, & nobilitandi. Vnde Geber cap. 5. libri Inuestigationis, inquit. Hæc aqua (metalli transmutandi subaudi) est lapis noster, & argentum uiuum de argento uiuo, & sulfur de sulfure, ex corpore spirituali abstractū, & subtiliatum, siue attenuatū, quod meliorari potest (per fermentationē subaudi) confortando in ea uirtutes elementares, cū alijs pręparatis, quę sunt ex genere sui generis, (id est cū aqua fermenti argētei uel aurei subaudi) augmentando in ea colorē, fixionē, pondus, puritatem, fusionē, & alia omnia, quæ

pertinent ad Elixir cõpletum. Et ubi hæc substantia, ex ignobili metallo orta, per fermentationẽ diademate aureo, uel argenteo coronata fuerit, tũc, ut ait Lullus, habebit potestatem promouendi parentem suum ignobilem ad principatum, & ad dignitatem regiam. Aduerte itaq; lector in hac uia uniuersali necessariam esse substantiæ à metallo transmutando extractę, cum fermento cõiunctionem. Sin secus nullus erit proiectionis effectus, ut testat̃ Arnoldus Villanouanus, cap. 31. sui Rosarij minoris, his uerbis. Si non diuidis lapidem in quatuor elementa, non potest bene coniungi cum corpore, & si non misceas in Elixiri de ipso corpore, super quod uis facere proiectionem, corpus non diliget spiritum, nec colorabitur corpus sicut debet. Huius etiam rei testis est Lullus in libello quodam, cui titulus est Intentio summa Lulli, ubi sic ait: Si uis facere proiectionem super aliquod corpus, pone de spiritu illius in Elixir, & per tale artificium medicina in illud habebit ingressum: Sed in ista parte, inquit, practica pluribus est absconsa. Idem testatur Arnoldus in ea parte Rosarij maioris, ubi agit de calcinatione metallorum, cap. de Præparatione Veneris. Huius autem substãtiæ à metallo transmutando ortę, cum fermento ante proiectionẽ copulandę, causam ipsam expressisse, mihi uidetur Geber, cap. 83. suæ Summæ, his uerbis. Est tamen bona cautela ad ingressum rebus impermiscibilibus dandum, ut soluatur corpus: de cuius intentione sit alterari & immutari, & soluantur res, quarũ intentio sit ingredi cum alteratione. Non fiat tamen, inquit, omnium partium solutio, sed quarũdam: dehinc illud, & non aliud imbibatur corpus, uice post uicem. per hoc enim beneficium in id solum ingressum habebit necessariò, & non in aliud corpus necessariò. Ex his Gebri uerbis patet, fermentationis hanc esse causam finalem, scilicet ut fermento de potentia in actũ deducto, beneficio fœderis initi cum aliqua portione metalli immutandi, facillimus pateat in intimas partes eiusdem metalli conflati in proiectione ingressus. Quod medium ingressus cõciliandi si abesset, nullus teste Lullo in libro de Quæstionibus inscripto, sequeretur proiectionis effectus. Cuius rei hæc est ratio, quia, ut ait Geber, quod non ingreditur non alterat, & quod non alterat, transmutare non potest.

De Fermento rubeo & albo. Cap. III.

SEd ut unde deflexit, eò regrediatur oratio, solum aurum est fermentũ elixiris rubei, arg. uerò albi. His enim duobus solis natura radios splendoris cõtulit, quibus illustrare possent reliqua metalla decore aureo, & argenteo. Quòd si solum aurum rubei, argentũ elixiris albi fermentum est, reliqua omnia metalla pro pasta, seu materia lapidis sunt habenda. Nec unquã formæ, aut fermenti rationẽ subire poterunt, nisi prius nobilitentur, quãdiu chrysopœia, aut argyropœia finis erit Alchymiæ. At si sideropœia esset finis alchymiæ propositus, tunc elixiris illius formã, seu fermentum oporteret esse Martem. Nam quemadmodũ auri fermentum aurum est, & argenti argentũ, ita ferri fermentum, est ferrum, stanni stannũ, cupri cuprum, & plumbi plumbum. Omne enim agẽs agit iuxta formam suã. Possent alicui hæc, quæ proximè diximus noua uideri, ac si ex singulis ignobilibus posset fieri elixir, quod mutet reliqua omnia tam nobilia, quàm ignobilia, aut in Martem, aut in Iouem, aut in Saturnum, aut in Venerem. Quod licet multis uiris doctis, & maximè Petro Bono, uiro singularis eruditionis, nouũ & incredibile uideat̃, nulla tamen ratio est necessaria, quæ id fieri prohibeat. Imò si hoc fieri non posset, profectò actũ esset de alchymia, & ars chymistica, meritò figmentum & fabula dici posset. Sed quoniã hoc fit, ideo & chrysopœię, & argyropœię locus relinquit̃. Quòd aũt nobilia metalla in ignobilia mutari possint, hinc perspicuum est. Nã si ferrũ, æs, stannũ, aut plumbũ, arte chymistica de potẽtia in actum duceret̃, & postea alijs metallis ad patiendũ dispositis adhiberetur, nõ minus ualẽter reliqua metalla sibi assimilaret, quã faciũt aurũ & arg. hãc enim legẽ natura sanciuit, ut quotiescũq; actiua passiuis ritè copulant̃, actio & passio subsequantur.

tur,& alteratio ſemper naturã agentis ſapit,& redolet. Et quotieſcunq; id quod
antea patientis uices gerebat,ita diſponitur,ut in id ualenter agere poſsit, à quo
prius patiebatur,neceſſe eſt alterationẽ naturæ agentis reſpondere,& conformẽ
eſſe. Quocircà ſi ignobilia metalla ad patiendum diſpoſita,actione auri uel arg.
ad agẽdum ritè diſpoſiti immutãtur,neceſſe eſt,ab ignobilibus metallis,ad agen
dum affabrè diſpoſitis,metalla nobilia ad patiẽdũ diſpoſita immutari. Quòd aũt
ignobilia metalla nõ minus ad agẽdum,quàm patiẽdum,& quòd nobilia nõ mi-
nus ad patiẽdum quàm agẽdum, pro arbitrio artificis flecti, & inclinari poſsint,
hinc cõſtat. Nã cuicunq; rei actio cõtingit,eidem paſsio cõtingere poteſt,& è cõ
uerſo:ſubſtantia enim teſte Ariſtotele,ſuſceptibilis eſt cõtrariorum, & cõtraria
circa idẽ ſubiectũ uerſant̃,& eidem ſubiecto uiciſsim inſunt,à quo ſe mutuò ex-
trudunt. Quæ cum ita ſint,cõſtat ignobilia metalla non minus mutare,quàm mu
tari poſſe. Vnde Lullus ſagaciſsimus, & profundiſsimus naturæ ſcrutator, non
cõtentus tranſmutatione metallorũ in aurum,coegit naturã,à ſupremo metallicæ
nobilitatis faſtigio,id eſt ab auro,pedẽ referre, & retromeare uſq; ad ignobiliſ-
ſimam & infimã,inter metalla,plumbi naturã,& gloriat̃ ſe metamorphoſim So
lis in Saturnũ,primum (quod ſciatur) expertũ. At cum finis omnium chymiſta-
rum ſit,ignobilia metalla ad nobilitatẽ auream,uel argenteã promouere,inde col
ligendum eſt,pro fermento Elixiris aurei aurũ,pro fermento aũt Elixiris argẽtei
eligẽdum eſſe arg. Quòd ſi ijs nõdum cõtentus es rationibus,Braceſche,interro-
ga Lullum,& dicet tibi in minori Apertorio, Fermẽtum lapidis albi eſt arg. & ru
bei aurum,ſine quibus fermentis non fit Sol,neq; Luna. Interroga Auicen. & di-
cet tibi: Sulfur illud perfectũ,quo in hac arte indigemus,non inuenit̃ ſuper terrã,
niſi quãtũ exiſtit in his duobus perfectis metallis,Sole uidelicet,& Luna. Ideo,
inquit,iſta duo corpora ſubtiliter præparamus,ut ſulfur & arg. uiuum de illa ma-
teria habeamus ſuper terrã,de qua aurũ & arg. ſub terra efficiebantur. Ipſa nanq;
ait,ſunt corpora lucẽtia,quibus inſunt radij,tingẽtes cætera metalla albedine,&
citrinitate uera. Itaq; niſi aurum & arg. uiderẽ,inquit (hoc eſt,niſi natura artis mi
ſerta,nobis aurum & arg. generaſſet) crederem alchymiã non eſſe artem, (id eſt
deſperarẽ de fine alchymiæ): Nã cum finis chymiſticæ ſit ex metallis ignobilibus
aurum uel arg. efficere,& forma auri effectrix ſoli auro, argenti uerò ſoli argẽto
inſit: unde quæſo eas formas ars mutuaretur,ſi his duobus metallis nobilibus or
bata eſſet? Interroga Arnoldũ,& dicet tibi: Fermẽtum auri,aurum eſt,& argenti
argentũ,& nõ ſunt alia fermẽta ſuper terrã. Interroga Platonẽ,& dicet tibi, Om-
ni argento ineſt ſulfur album,quo egemus:& omni auro ineſt noſtrum ſulfur ru-
beum. Interroga Pythagorã,& dicet tibi, Aurũ,aureum,argentũ uerò, argenteũ
tribuit colorẽ. Conſule Augurellum,& dicet tibi: In auro ſunt ſemina auri, & in
argẽto argenti. Cõſule Richardum Anglicũ,& dicet tibi: Quæ ſeminauerit ho-
mo,hæc & metet. Ergo ſi ſtercus ſeminauerit,inquit,nihil aliud metet, quàm ſter
cus. Semina igit̃ aurum & argentũ,inquit,ut ferãt tibi fructum aureum & argen-
teum,quia hæc ſola id præſtare poſſunt,& eſt illud quod quærimus, & nulla alia
res mundi. Cõſule Morienũ,& dicet tibi: Ne comedas de filio,cuius mater men-
ſtruum patitur,quia leproſus eſſes,& tu & opus tuum: ſed comede de carne pin-
guiori,& habebis aurum & argentum, quantum uolueris. quæ uerba Arnoldus
in Roſario maiori, ſic interpretatur: Ne comedas de filio,cuius mater menſtruũ
patitur,id eſt,ne aſſumas ignobilia & leproſa metalla pro fermento, ſiue forma
Elixiris,ſed utere carne mundiori,id eſt auro,inquit,& arg. Cõſule iterũ Morie
num,& dicet tibi: Sicut fermentũ paſtæ,paſta eſt,ita fermentũ auri,aurũ eſt. Con
ſule authorem minoris Roſarij,à Petreio unà cum operibus Gebri excuſi,dicet
tibi: Veriſsima tinctura albedinis,eſt ſulfur albiſsimũ ex Luna deprõptũ & per-
fectiſsima tinctura rubedinis,eſt ſulfur rubicundiſsimũ è Sole extractũ. Interro-
ga Calid philoſophũ Yſid filiũ, & dicet tibi: Aurũ nõ poteſt tingi,niſi cũ auro.

His adde Seniorē, & dicet tibi, Qui colligit coloquintidam, & sperat se ex ea mel expressurũ, is profectò demēs est. Num oues, inquit, pariunt homines? num grana tritici producunt galbanũ? num palma profert mala granata? num uolatilia pariunt pisces? Tādem cõsule omnes philosophos, Bracesche, & eos omnes uno ore audies pronuntiantes, formā auri effectricē ex solo auro, argenti ex solo argēto effodiendam & depromēdam esse: Ideoq; Elixir aureum ex auro, argenteum ex solo argento esse formādum. Scio te respõsurum, Bracesche, aurum & arg. apud philosophos nõ esse ea, quibus nos utimur, sed à philosophis metaphoricòs ita nominari. At ne hoc sophismate euadere, elabi, & sapiētum authoritates eludere in posterũ queas, obstat Lullus, qui hac unica ratiocinatione omnem tergiuersandi uiā tibi præcludet. Ratio aũt Lulli, in suo libello, de Questionibus huius artis inscripto, hæc est. Cum finis alchymiæ, inquit, sit aurificare, & argentificare, necesse est in alchymia esse aurum & arg. (ut ex eis subaudi forma auri & arg. effectrix depromatur.) Quod aũt necessariò rem ita habere oporteat, inquit, id nos uel inuitos fateri cogit principij diffinitio. Nam quēadmodũ ignis est principium calefaciendi & igniendi, ita aurum est principium in ratione aurificādi, & arg. in ratione argentificandi. Quòd si aliter res haberet, inquit, id est si alchymia posset aurificare sine auro, & argētificare sine arg. (ut tu uis fieri posse cũ ferro, aut eius excremēto) diffinitio principij esset falsa: Quia nullum principium, inquit, ante aliud se haberet in ratione alicuius prioritatis, & omnia haberēt unicā proprietatē, & sic unum esset plura numero, & plura specie distincta, essent eadē proprio, quod est impossibile. Atqui aurũ, ut superius dixit, est principium in ratione aurificandi, quēadmodum ignis in ratione igniendi. Igitur quēadmodum ignificatio est singularis ignis proprietas, ita aurificatio est proprijssimũ auri priuilegium. Quòd si aurificatio est germana auri proprietas, igitur nec ferro, nec aliecuipiā rei sub cælo existēti uendicari poterit. Sin secus, diffinitionē maximè proprij mendosam esse oporteret. Siquidē maximè proprium illud est, quod uni soli speciei, & omni illius indiuiduo, & semper cõuenit. Atqui hęc proprietas, ut Lullus testatur, soli auri speciei cõuenit. Igitur nulla res, ab auri specie aliena, eam sibi uendicare poterit. Sed ferrũ, & reliqua omnia metalla, nec solùm metalla, sed omnia mineralia, uegetabilia, & animalia, ab auri specie sunt aliena. Igitur & à substantiali forma auri erunt aliena. Quorũcunq; enim species sunt diuersę, & formę substantiales sunt diuersæ, teste Aristotele. Sed quæcunq; forma substantiali distinguuntur, ea etiā proprietate differunt. Nam diuersis formis diuersę sunt à natura collatæ proprietates. Igitur quæcunq; à forma auri sunt aliena, eadē ab aurificatione, utpote germana auri proprietate, aliena necessariò sunt habenda. Nā cum huiusmodi propriũ sit cum sua specie reciprocũ, & hæc sit auri germani proprietas, oportet eā omni auro inesse, & omne illud, cui illa inerit, reuera aurum esse. Proinde cum aurũ sit unicũ aurificandi principium, & aurificatio sit genuina formæ auri proprietas, hinc uel inuiti fateri cogimur, Elixir aurificũ ex auro, argentificum ex arg. solo cõflandum esse, neq; id metaphoricòs interpretandum, Bracesche, nisi simul uelis philosophos per metaphorā loquutos, cũ ignē dicunt principium ignificationis. Quòd si cõsequēs ridiculũ est, iudica, quæso, tu ipse, quale sit antecedēs. Sed urget adhuc Lullus in tertia Distinctione de quinta Essentia, cap. de Tinctura, ubi adeò apertè eludit omnes metaphoricos auri & arg. interpretes, ut nulla alia cõuincendo huic errori opus sit authoritatee, cuius hæc sunt uerba. Tinctura est, Iterum principium huius artis significatum per N. & est cõpositio ignis & aēris, auri & argenti, uel sic, Est quoddam cõpositum ex igne & aēre auri & argenti, uel sic: Est corpus tingens, ortum & cõpositum ex duobus elementis, scilicet ex igne & aēre auri ad rubeum, & argenti ad album. Istæ diffinitiones sunt, inquit, prout tinctura consideratur in hac arte: Secundum quas fili poteris notare, quòd necesse est, ut omnis tinctura alchymica sit ex

iamdictis

iam dictis metallis: quia simile producit simile in natura, & naturaliter & artificialiter. Nam aurũ ita est principium omnibus aurificãtibus necessariũ, sicut est ignis ignificantibus. Qui enim aliquid ignificare uult, non quęrit aquam uel plantam, sed ignem, qui est principiũ ignificationis. Igitur fili, si quis uult aurificare non quærat metaphoricè sulfur, alumen, aut ammoniacũ (& si opinionem tuam sensisset, adiecisset, nec stercus ferreũ, sed id tacuit ea ratione, qua Solon legẽ in parricidam olim non tulit) sed quærat aurũ, inquit, quod est principium aurificationis. & sic suo modo de argento est dicendum. Non est ergo cõsiderandum fili, quod tinctura lapidis philosophorum cõponatur, præterquàm ex auro & argento, & qui aliter cõsiderat, non habebit optatum, inquit. Age nunc quæso, Bracesche, & his te explica Lulli compedibus aureis, si potes, quibus adeò arctè uinctus teneris, ut quãuis te millies in Protheum uertas, nunquã tamen elabi possis, quin metaphoricã interpretationẽ tuã à ueritate alienam esse, uel nolẽs fatearis.

Eant nunc, & Bracescho, si possunt, opem ferant, qui uolunt aurũ & argentum philosophis metaphorica esse, & negant tincturã lapidis aurifici ex auro minerali, argentifici ex argẽto effodiendam, & promẽdam esse. Quæ perniciosa opinio, scilicet omnia hac in arte per metaphorã scripta esse, est illa Charybdis Bracesche, quæ non te solùm, sed innumeros alios hoc mare chymisticum tranantes olim pessundedit, & quotidie naufragio perdit. Hæc est illa uenefica Circe, quæ non solùm rudes & imperitos, sed multos etiã Apuleios quotidie in asinos mutat. Hæc est illa Saga Thessalica, hæc illa est Medea, quæ meo tẽpore permultos non mediocris doctrinæ uiros, adeò excæcauit, & dementauit, ut eorum alij sibi persuaserint formam auri & argenti effectricẽ à plantis mutuandam, alij ex ignobilibus animalium excremẽtis, ueluti ex sanguine menstruo, spermate uirili, imò & ex ipso stercore humano eruendam esse. Vnde uersus ille:

Qui quærit in merdis secreta Philosophorum,
Expensas perdit, &c.

A qua pestilenti opinione, ut omnes sibi in posterum caueant, tanquam ab inclementissima uoragine, ego eam mihi indicandam esse duxi.

CAPVT V.

AT dicet quispiã fautor huius opinionis, Cornel. Arippa testatᷓ cap. 14. primi sui libri de Occulta philosophia, se forma auri usum, nec tamẽ plus auri eã sibi in proiectione reddidisse, quàm erat primũ illud auri põdus, ex quo formam illã deprõpserat. Fateor Agrippã id scripsisse, & do etiã expertũ esse, sed id tibi respõdeo, quod Geber supponentibus artẽ in spiritibus respõdebat, scilicet Agrippã nõ ea omnia tunc sciuisse, quæ circa hoc negotiũ erãt sciẽda. Ideoq; licet id nõ potuerit assequi Agrippa, nõ tamẽ hîc cõsequitur rem ita non habere, quod etiã docet Agrippa, his uerbis. Quod tamẽ alio fieri posse artificio nõ inficior, inquit. Vnde perspicuũ est, hanc obiectionẽ nullius esse põderis aut momenti. Sed insurget alius quispiã, & dicet: Elixir philosophicum promittit se posse omnia ignobilia metalla in aurũ & argentũ uertere. Atqui, teste Arnoldo cap. 8. sui Rosarij minoris, aurum & argentũ uulgaria id minimè possunt præstare: quia si perfectionem suã reliquis cõmunicarent, ipsa imperfecta remanerẽt, eo quòd non possunt tingere, nisi in quantũ se extendunt: quoniã eorũ perfectio simplex est. Igitur aurum & argentũ uulgaria nõ sunt illa, ex quibus depromẽda est tinctura Elixiris. Hãc difficultatẽ facilè, & sine ullo negotio soluemus, si expẽdamus, quid sibi eo loco uelit Arnol. Si quis, ait Arnold. Elixiris confectionẽ ordiretᷓ in prima metallorũ materia, ueluti in arg. uiuo, aut in arsenico, immẽsus labor esset subeundus, & innumeri sumptus faciẽdi, antequàm prima illa materia ad formã metallicã, utpotẽ aureã uel argenteã peruenisset. Et quũ tandẽ eò uenisset, primũ tamẽ opus philosophicũ (quod est duorũ luminariũ solutio in Mercuriũ, ut testatᷓ cap. 9.) nõdum esset initiatũ. Necessariũ enim est, inquit, ipsa duo perfecta corpora existere, an-

tequàm cõfici, imò uel initiari posſit Elixir: quoniã nihil poteſt cõfici citra mate-
riã, materia aũt lapidis ex his duobus perfectis metallis extrahit̃. Igit̃ prius opor-
tet eſſe ipſa metalla perfecta, quã posſit fieri Elixir, quia prius oportet eſſe mate-
riã, q̃ ipſum cõpoſitum. Sed quorſum opus eſt, ut materia lapidis ex his duobus
perfectis metallis extrahat̃, anteq̃ fiat Elixir cõpletum? Quia, inquit, oportet Eli
xir magis digeſtũ eſſe, q̃ ſit aurum uel argentũ. Nam Elixiris partes ſunt, uirtute
ſua digeſtiua metalla, quæ ob penuriã perfectę digeſtionis imperfecta remãſerũt
ad naturam aureã reducere. Atqui aurũ & argentũ id pręſtare nõ poſſunt: quoniã
eorum digeſtio ſimplex eſt, proinde anteq̃ id posſint pręſtare, neceſſe eſt, ut arte
naturæ miniſtrãte, eorũ ſimplex digeſtio intendatur, accreſcat, & multiplicetur.
Ideoq́; (ait poſteà Arnoldus) fiunt operationes in lapide noſtro, ut melioretur
eius tinctura, plus quàm erat in natura ſua. Vnde Arnoldus in maiori Roſario:
Quantumuis aurum, & argentum in ſe tincturã naturaliter cõtineant, nõ tamen
habent motũ, ut fiant Elixir cõpletum, niſi moueantur arte & operatione. Ideoq́;
inquit, artes uariæ à philoſophis inuentæ fuêre, ut cõpleatur per artificium, quod
natura reliquit incõpletum. Vnde etiam Auicenna ſic ait: Si ſimplex nobiliũ me-
tallorum perfectio cõmiſcibilis, & cõmunicabilis eſſet imperfectis, imperfectũ
cum perfectis eo modo non perficeretur, ſed potius illorũ perfectio cum imper-
fectis diminueretur: ſed ſi eſſent, inquit, plus perfecta quàm ſint à natura, uel in
duplo, uel in quadruplo, uel in decuplo, uel in centuplo, uel ultrà, tunc certè perfi
cerent ea, quæ ſunt imperfecta. Vide, quæſo, lector, quàm facilè hanc obiectio-
nem diluat Auicenna. Nam perfecta, quãdiu hanc ſolam perfectionem natiuam
obtinuerint, nõ poterunt mutare imperfecta, ſed ſi ad altiorem perfectionis & di
geſtionis gradum arte naturæ famulante, promoueantur, tunc certè id poterunt
præſtare. Quocirca Lullus in primo ſuo Teſtamẽto, ſic ait: Vbi natura deſinit, ibi
ars incipit: deſinit aũt in perfectis metallis, & potiſsimum in auro, quod non am-
plius tranſmutat. igitur ars à Sole & Luna, per uiam corruptionis exordietur. Na
tura, inquit, non potuit hunc lapidem per ſe cõponere, ſed miſerta eſt arti, cũ hęc
duo perfecta metalla & munda ei reliquerit, ut ars ſubtiliet, & adaptet ea, pro for
ma imperfectorum metallorum tranſmutandorũ, & etiam ipſius Mercurij uulgi.
Reſpondemus igitur cum Auicenna, aurum & argentum, quãdiu in hoc ſimpli-
ci digeſtionis gradu ſteterint, nõ poſſe reliqua nobilitare metalla: at ubi artis mi-
niſterio eorũ ſimplex digeſtio intenſior euaſerit, tunc reuera id poſſe. Cuius rei
teſtis eſt Raſis, ubi ait: Aurum non tingit, niſi ſeipſum, donec factum ſit ſpiritua
le: cum aũt factum eſt ſpirituale, inquit, tunc habet tincturam ſine numero. Sed
inſtabit quiſpiam & dicet, aurum ad ſublimiorẽ perfectionis gradum ſcandere
nõ poſſe: cui ego ſic reſpõſum uelim; Si perfectionẽ metallicam intelligit, fateor
aurum ad ſupremũ perfectionis metallicæ gradum perueniſſe, ideoq́; in nobilius
metallum mutari nõ poſſe. At ſi auri perfectio & digeſtio cũ Elixiris perfectio-
nę & digeſtione cõferatur, exigua profectò cenſebitur: oportet enim, ut ait Ar-
noldus, Elixir multò magis digeſtũ eſſe, quàm ſit aurum: proinde cum aurũ habi
ta Elixiris ratione ſit ſimpliciter digeſtũ, & omnis ſimplex digeſtio posſit inten
di, cum ſit è numero earũ qualitatum, quę intenſionẽ ſuſcipiunt, hinc uel maximè
cõſtat, aurum ad eminentiorẽ digeſtionis & perfectionis gradũ promoueri poſ-
ſe. Imò, inquit Arnoldus, in eum finẽ ſit operatio in lapide noſtro, ut melioretur
eius tinctura, plus quàm ſit in natura ſua. Atqui prius dixerat idem Arnol. lapi-
dem ex auro & argẽto eliciẽdum eſſe: perſpicuũ igitur eſt, aurũ meliorari poſſe.
Quòd ſi aurũ meliorari nõ poſſet, profectò ars chymica fabuloſa habenda eſſet.
Ea enim ars fabuloſa habẽda eſt, quæ finẽ ſibi proponit, quẽ attingere & aſſequi
nullo modo poteſt. Atqui ſi uerum eſt aurũ meliorari nõ poſſe, chymiſtica finem
ſibi proponit impoſsibilẽ, ſcilicet Elixiris cõfectionem: meritò igitur fabuloſa &
ridicula habenda eſſet alchymia, ſi aurũ meliorari non poſſet. Quod aũt finis al-
chymiæ,

chymiæ, id est, Elixiris confectio sit impossibilis, si aurum meliorari non posset, hinc constat. Omnes Philosophi testantur Elixir ex metallis conficiendum esse. Atqui præter plumbum, stannum, æs, ferrum, argentum, & aurum nullum est metallum. Igitur oportebit Elixir confici, aut ex plumbo, aut stanno, aut ære, aut ferro, aut argento, aut auro. Atqui, ut isti uolunt, Elixir ex auro fieri non potest, quia aurum meliorari & ulterius digeri non potest. Igitur necesse est, ut ex aliquo reliquorum quinque metallorum conficiatur. Sed posito, quòd aurum meliorari non possit, Elixir neque ex plumbo, neque ex stanno, neque ex ære, neque ex ferro, neque ex argento confici potest. Igitur finis alchymiæ, qui est Elixiris confectio, impossibilis habendus esset. Quòd autem (posito quòd aurum ulterius digeri & meliorari non possit) Elixir ex reliquis metallis confici nullo modo queat, hinc constat. Necesse est Elixir multò magis digestum esse, quàm sit aurum. Atqui aurum inter metalla solum est plenè digestum, quia ipsum solum optesim passum est, ex completa actione caloris: reliqua autem metalla scatesim passa sunt ex indigentia caloris non digerentis, & non depurantis completè. Igitur cum solum aurum sit digestum, & Elixir digestione superet aurum, necesse est, ut multò magis superet plumbum, stannum, æs, ferrum, & argentum. Atqui non patet accessus ab extremo ad extremum, nisi per medium, & nihil potest fieri maturissimum, quin prius sit maturius, nec maturius, nisi primò sit maturum: quia cuicunque comparatiuus gradus non competit, neque superlatiuus conuenire potest: & nihil potest sibi cōparatiuum uendicare, nisi prius conueniat ei positiuus. Igitur cum Elixir sit longè nobilius, perfectius, & magis digestum, quàm aurum, & reliqua metalla ad aurum comparata, sint ignobilia, imperfecta, & indigesta, necesse est, ut hæc metalla ignobilia, perueniant ad eam nobilitatem, perfectionem & digestionem, ad quam peruenit aurū, antequàm peruenire queant ad extremum illud perfectissimum, quod est Elixir (& uelint nolint, id mihi fateri cogūtur.) Atqui nullum ignobile metallum potest peruenire ad eam perfectionem & digestionem, ad quam peruenit aurum, quin transeat reuera in aurum. Igitur si aurum meliorari non potest, si, inquam, ex auro Elixir confici non potest, profectò neque ex aliquo ignobili metallo, ad perfectionem auri promoto fieri poterit. Proinde necesse est, ut ex duobus alterum mihi cedant, aut aurum meliorari, & in Elixir transire posse, aut Elixir ex nullo metallo cōfici posse, ideoque impossibilem esse alchymiæ finē. Obijcient mihi forsitan autoritatē Rogerij Bachonis, cap. 3. sui Speculi sic loquentis. Verba Bachonis.

Aurum est corpus perfectum & masculinum, sine superfluitate aliqua, aut diminutione. & si imperfecta, sola liquefactione sibi commista perficeret, esset Elixir ad rubeum. Argentum est etiam corpus ferè perfectum & fœmineum quòd si imperfecta sola fusione uulgari perficeret, esset Elixir ad album, quod non est, nec esse potest: quia solummodo perfecta sunt. Quòd si illa perfectio esset commiscibilis imperfectis, non perficeretur imperfectum cum perfectis, sed potius eorum perfectio cum imperfectis diminueretur, & imperfecta fieret. Sed si essent plusquàm perfecta, uel in duplo, uel in quadruplo, centuplo, uel ultra, tunc perficerent imperfecta. & quia natura semper operatur simpliciter, perfectio in eis simplex est, & inseparabilis & incommiscibilis * nec arte ad opus abbreuiandum ponerentur in lapide pro fermento, & reducerentur tunc in pristinum, quum summa uolatilis superat summam fixi. & quia aurum est corpus perfectum ex argento uiuo rubeo, claroque, & ex tali sulfure, ideo non eligimus ipsum pro materia lapidis ad Elixir rubeum, eo quòd ita simpliciter est perfectum sine mundificatione ingeniosa, & tam fortiter digestum & coctum naturali caliditate, quod cum igne nostro artificiali, uix in aurum & argentum operari ualemus. & quāuis natura aliquid perficiat, tamen intimè mundificare, seu perficere ac purificare ignorat: quia simpliciter operatur super illud, quod habet. Quare

Suspicor hic aliquid desiderari.

si eligeremus aurum uel argentum pro materia lapidis,uix aut difficulter inueni/
remus ignem in eis agentem. Et licet non ignoremus ignem, tamen ad intimam
sui mundificationem & perfectionem peruenire non possemus, propter sui for/
tissimam compactionem & compositionem naturalem. Quare excusamur à re/
ceptione primi ad rubeum, & secundi ad album, cum inueniamus rem, uel cor/
pus aliquod, ex tam mundo, uel mundiore sulfure, & argento uiuo, super quod
natura parum, uel minimum est operata: quod cum igne nostro artificiali, & ex/
perientia artis nostræ ad congruam sui mundificationem, colorationem & fixa/
tionem, cum ingenioso nostro opere super hoc continuato, ualemus peruenire.
Eligenda est ergo materia, in qua est argentum uiuum, mundum, purum, clarum,
album & rubeum, non ad complementum perductum, sed cōmistum æqualiter,
& proportionabiliter per modum debitū cum sulfure tali, & in massam solidam
congelata, ut cum ingenio & prudentia nostra, igneq; nostro artificiali ad mun/
diciem sui intimam, & ad ipsorum puritatem peruenire possimus, & talem effi/
cere, quòd ipsa post operis complementum sit millies millesies fortior & perfe/
ctior, q̃ ipsa corpora simplicia, caliditate naturali decocta. Hactenus Bacho.

Hæc uerba ex tractatu quodam Auicennæ deprompta fuere, sed ab eo qui de/
prompsit, germanus Auicennæ sensus, omnino inuersus, & deprauatus fuit. Ait
enim Auicenna, Aurum & argentum metalla esse perfecta, quæ si sola liquatio/
nis cōmistione perficerent imperfecta metalla, aurum esset reuera & actu Elixir
ad rubeum, & argentum ad album, quod non sunt, inquit, cum ignobilia sibi per
liquationem cōmista non nobilitent, nec esse possunt, nisi artis beneficio de po/
tentia in actum reuocentur. Nam si ignobilia metalla per liquationem cum au/
ro & argento misceantur, non idcirco euadunt perfecta: quia horum duorum no/
bilium metallorum perfectio simplex est. At si eorum perfectio simplex inten/
deretur, tunc certè nobilitarent ignobilia. Proinde cum in eis solis, inquit, natu/
ra perfectionem auspicata sit, & nos methodum nouerimus, qua ad sublimio/
rem perfectionis gradum possint promoueri, idcirco hæc duo eligimus, tāquam
Elixiri conficiendo propinquiora. Nihil enim est in tota mineralium natura, in
quo adeò munda sit sulfuris & Mercurij substantia, ac in Sole & Luna. Itaq; nul/
la res est, inquit, cuius beneficio subleuemur ab usu & receptione auri ad Elixir
rubeum conficiendum, & argenti ad album. Hæc est Summa uerborum Aui/
cennæ: hic autem Bacho, aut alius quispiam sub nomine Bachonis, uel inscitia
ductus, uel inuido aliquo spiritu exagitatus, sententiam Auicennæ deprauauit,
& penitus subuertit: Et ita deprauauit, ut qui uerba Auicennæ, cum uerbis istius
contulerit, facilè intelligat, hunc de industria id egisse. Nam ubi Auicēna sic ait:
Et quia aurum est corpus perfectum ex argento uiuo rubeo claroq;, & ex tali sul/
fure: ideo nos eligimus ipsum pro materia lapidis ad rubeum, hic sic inuertit:
Ideo non eligimus ipsum pro materia lapidis rubei. Ex quo unico loco quilibet
sanæ mentis facilè colligere potest, quàm fuerit sepeliendæ ueritatis studiosus.
Qui, ut prauæ suæ opinioni fidem conciliaret, ait aurum & argentum ita esse à
natura decocta, ut nos ignem non habeamus, quo in ea agere possimus propter
nimiam sui compactionem. Quod quàm mendosum sit, ipsa docet experientia.
Philosophi enim nullam aliam actionem auro uel argento inferre moliūtur, nisi
ut ea per solutionem attenuent, & ex corporea illa natura in conditionem uertāt
spiritualem. Quod fieri posse, non solùm ueteres philosophi testantur, sed etiam
quotidiana fidem facit experientia. Nam pleriq; huius artis scrutatores, singulis
diebus experiuntur, aurum & argentum in Mercurium reuocari, nec solùm in
Mercurium, sed etiam in liquorem tenuissimum, & merè spiritualem, qui liquor
in igne tēperato retentus chamæleontē agit, innumeros induendo & exuēdo co/
lores. Quod cum ita sit, mendosè hic scripsit, nos ignē non habere, quo aurum &
arg. exerceamus. Proinde cum se hac in parte apertè mentiri sentiret, ut mendaciū
suum

ſuum tegeret, adiecit. Et licet ignē non ignoremus, tamen ad intimam ſui mūdificationem peruenire nunquā poſſemus. Vide quæſo, lector, quomodo recidat in Syllam, cupiens uitare Charybdim. Vide, inquam, quomodo in grauiorē errorem delabatur. Demiror certè, quid ſomniaret iſte, cum nos ad intimā auri & arg. mundificationē peruenire non poſſe, ſcriberet: præſertim cum ab omnibus probatis huius artis authoribus audierit, hæc duo metalla (& maximè aurum) in intimis ſuis uiſceribus munda eſſe. Quod ſi ita eſt, quid quæſo egent mundatione? ſola enim ſordida, polluta, & coinquinata egent mundatione. Quòd ſi hæc impolluta ſunt, tam in occulto, quàm in profundo (alioqui enim non eſſent reuera perfecta, ſed tantūmodo fucata) quid quæſo tibi uoluiſti, Bacho, cum ſcriberes nos ad intimā horum duorum nobilium metallorū mundificationem peruenire non poſſe? Video quid te deceperit. Legebas apud philoſophos, nos ſolo igne ad intimam metallorū mundificationem peruenire non poſſe. At cum philoſophi hoc ſcribunt, non agunt de auro uel arg. quæ iam munda ſunt, ſed agunt de Saturno, Ioue, Venere, & Marte, quæ nō ſolùm externa, ſed etiam intima, & inoſſata laborant immundicie, quæ immundicies cum ſit eis ingenita, adeò intimis eorum inſidet medullis, ut radicitus extirpari non poſsit, niſi aduentu medicinæ tertij ordinis, ut ait Geber cap. 80. Proinde abuteris hac authoritate, dum eam in aurū & argentum retorques, quæ ſi intima, ut tu uis, immūdicie laborarent, falſò à philoſophis dicerentur munda, nobilia & perfecta. Sed longè grauius & à ueritate multo magis alienū eſt, quod poſtea ſubiungis: ſic enim ſcribis. Quare cum inueniamus aliquod corpus cōpoſitum ex tam mundo, uel etiā mūdiore ſulfure & Mercurio, quàm ſit aurū uel argentū, ſuper quod natura parū, uel minimū eſt operata: ideo excuſamur à receptione auri ad rubeū, & arg. ad albū. Age quæſo, Bacho, quódnam erit illud corpus metallicū à natura parum elaboratū, quod æquè mundo, aut mundiore, ut tu nugaris, præditū ſit arg. uiuo & ſulfure, quàm aurū aut argentum? Erit ne Mars? minimè certè, ut ex tuo cōſtat teſtimonio: ſic enim cap. 2. de Marte ſcribis. Ferrū eſt corpus immundum, & imperfectū, ex arg. uiuo impuro, nimis fixo, terreſtri, adurente, albo, & rubeo, non claro, & ex ſimili ſulfure generatum, & deficit ei fuſio, puritas, & pondus, & nimis habet de ſulfure fixo immundo. Cum igitur non ſit Mars, eritne Venus? minimè; ſic enim de Venere ſcribis. Cuprum eſt corpus immundum, & imperfectum ex arg. uiuo impuro, nō fixo, terreſtri, adurente, rubeo, non claro, & ex ſimili ſulfure generatum, & deficit ei puritas, & fixatio cum pondere, habetq́ nimis de colore impuro & terreitate non adurente. Cum igitur, ut tu ipſe teſtaris, nec ſit Mars, nec Venus, neceſſe eſt, ut ſit Iupiter, aut Saturnus. At non eſt Saturnus, quem tu ipſe teſtaris eſſe corpus immundum, ex arg. uiuo immundo, & ſimili ſulfure genitum. Supereſt igitur ut ſit Iupiter, quem tu ipſe teſtaris eſſe corpus mundum, ex arg. uiuo mundo, & ſimili ſulfure procreatū, & ſolam ei deeſſe decoctionē. Sed falleris uir bone, & toto cælo aberras, ſi Iouis ſubſtantiam ſubſtantia auri & arg. puriorē, & magis mundam eſſe, perſuaſum habes. Nam cum tuo ipſius teſtimonio aurum & argen. ſint corpora munda, oporteret Iouē mundum eſſe, priuſquā his duobus mundior dici poſsit. Cuicunq́ enim poſitiuus gradus accōmodari nō poteſt, minus ei quadrabit cōparatiuus. At quòd Iupiter mundus non ſit, teſtis erit Geber: cuius authoritati philoſophi tantum detulerūt, ut ipſum magiſtrorū magiſtrum nuncuparint: cuius hæc ſunt uerba cap. 35. ſuæ Summæ. Iouis ergo traditione non omiſſa ſignificamus filijs doctrinæ, quòd eſt corpus metallicū, album, non purū, liuidum, &c. Et eodem cap. ſic ait: Induratur uerò & mundatur facilius, quàm Saturnus, quòd ſi facilius mundatur, ergo immundus neceſſariò habendus, ſola enim immunda mundantur. Audiuiſti Iouem immundum ſeu impurū eſſe, audi iterum Gebrū, cap. 65. teſtantem, Iouem ex arg. uiuo impuro eſſe procreatum: cuius hæc ſunt uerba. Hac igitur inueſtigatione propoſita, noſtrum propoſitū ſequētes, innuimus,

quòd si sulfur fuerit in radice cõmistionis, pauca fixione participans, album albedine non pura, non superans sed superatum, cum arg. uiuo secundum partem fixo, partim uerò non fixo, albo, non puro, cõmistum, sequetur ex eo stannum. Quòd si his duobus locis non es contentus, consule adhuc Gebrum cap. 2. libri de Inuestigatione, id apertius testantem, ubi ait: Causam corruptionis metallorũ effectricem, esse substantiam impuram arg. uiui & sulfuris, sine proportione debita cõmistam, uel minus decoctam in uisceribus terræ immundæ, nec rectè inspissatam, nec fixam, humiditatem habentem cõbustibilem, & corrumpentẽ, & raræ substantiæ, & porosæ, uel habentem fusionem sine ignitione debita, uel nullam, nec patientem malleum sufficienter. Quam substantiam arg. uiui & sulfuris immundam, & ita corruptam, affirmat inesse his quatuor metallis, uidelicet stanno, plumbo, cupro, & ferro. Quæ Gebri testimonia cum sint uera, mẽdosam esse oportet Bachonis opinionem. Sed insurget forsan aliquis fautor Bachonis, & dicet ioui, licet externa sordicie laboranti, hanc tamen intimam non esse, ideoq; eam præparatione aboleri, & tandem mundissimũ & defæcatissimum euadere posse. Ego uerò contendam, & iouem, & Venerem, & Saturnum, & Martẽ non solùm externa, & aduentitias, sed etiam intima, intercute, & penitus inossata lepra laborare, quæ omnino deleri non possit, citra beneficium medicinę tertij ordinis. Obijciet mihi authoritatem Gebri cap. ultimo libri de Inuestigatione scriptam: cuius hæc sunt uerba.

GEBER.

Considerauimus inuestigatione nostra perfectorum materiã cum forma à radice suæ cõmistionis usq; ad cõplementum, puram esse, sine corruptione aliqua superuenienti. considerauimus etiam à contrario sensu imperfectorũ & perfectorum, substantiam unam ubiq; esse, scilicet arg. uiuum & sulfur, quæ antè commistionem suam pura sunt, & munda. Et per hanc considerationem per nostrum exercitium inuenimus, corruptionem imperfectorũ accidentaliter superuenisse, quæ materiæ nouam & corruptam dedit formam. Nam cum corpora imperfecta per nostram experientiam & per ingenium nostrum uidimus pręparata, & mundata ab omni superflua corruptione, & immunditia fugitiua, seu terrestri liberata, inuenimns ipsa maioris claritatis, & fulgoris seu puritatis, quàm ipsa corpora naturaliter perfecta. Proinde dicet aliquis: si hæc corruptio præparatione deleri potest, si, inquam, per præparationem mundiora & splendidiora efficiuntur, quàm sint corpora naturaliter perfecta, hinc uel maximè constat, hanc metallorum ignobilium immunditiẽ aduentitiã esse, & deleri sola præparatione posse. Hîc certè ardua & difficilis insurgit quæstio, dabit tamen Deus opt. max. ut inde pedem incolumes referamus. Proinde ut hanc difficultatẽ soluamus, hoc dilemmate utemur, aut à Gebro hoc nunquã scriptum, sed ab aliquo alio sub nomine Gebri, aut à Gebro ueritatis inuestigatore & nondum experto, aut per præparationẽ (qua asserit imperfecta euadere ipsis perfectis splendidiora) intelligẽdam & interpretandam esse medicinã ignobilia nobilitantẽ, id est medicinam tertij ordinis, non aũt præparationem aliquam uulgarẽ. Quam ultimã dilemmatis partem, si quis probat (probabit autẽ quilibet sanę mentis) ego certè libenter assentior: didici enim ex Arnoldo, Raymundo, & reliquis huius artis doctoribus peritis, aurum seu argentũ, beneficio Elixiris ex metallis ignobilibus generatũ, & uiribus, & splendore, nobilius & generosius esse auro minerali. Quòd si quis hanc præparationis interpretationẽ non probat, ex duobus alterũ mihi cedet, aut Gebrum hæc uerba scripsisse, aut non. Si uult à Gebro id scriptũ, & nõ cõcedat, præparationẽ modo supradicto interpretãdam, cogetˇ denuò ex duobus alterũ mihi cõcedere, scilicet aut à Gebro experto, aut à Gebro nondum experto id scriptũ fuisse. Si uult à Gebro experto id dictũ, profectò faciã tandem, ut sentiat præparationem, ut suprà docui, exponendam esse, aut cõuincam, à Gebro nondum ex-

perto

perto fuisse scriptum. Quòd aũt à Gebro nõdum experto, id dictum fuerit, si per præparationem non intelligas medicinã tertij ordinis, sic docebo. Scripsit Geber cap.1. suæ Summæ, omnium librorũ suorum summam ibi coaceruatam & accumulatam esse. Vnde & Summæ nomen ei libro imposuit. Ait etiam in ultimo cap. libri de Inuestigatione, se scripsisse in Summa, ea quæ digitis extraxerat, & oculis uiderat, & manibus tetigerat. Scribit etiam cap.15. Summæ, hanc artẽ ueram esse, quam se uidisse, & ueritatem assequutum esse scribit: unde satis constat, Summam à Gebro experto fuisse scriptã. Itaq; si liber Inuestigationis ab eodem experto scriptus esset, oporteret Gebrũ in ambobus idem sentire, & sibi similem esse. At nisi per præparationẽ in ultimo cap. libri de Inuestigatione, interpreteris medicinã tertij ordinis, facilè deprehendes Gebrũ aliter sentire in Summa, quàm in lib. Inuestigationis. Cuius hæc sunt uerba cap.69. suæ Summæ.

GEBER.

Saturni uerò & similiter iouis essentiæ multiplex adhibetur præparatio, secundum multiplicem ipsorũ ad perfectionẽ approximationis, aut elongationis ab ea gradum. Cum sit igitur aliud ex corrumpentibus, illorũ profundo adueniens, & ipsorum naturæ radicitus innatũ, sulfureitatis scilicet terreitas atq; impuritas terræ arg. uiui, illorum essentiæ, in principijs creationis cõmista; aliud uerò superueniens post primã eorum mistionem, & corruptionẽ adducens, & huius generis sunt sulfureitas cõburens, & illius impuritas, & arg. uiui fœda substantia, quæ omnia sunt Saturni & iouis substantiã corrũpentia. Sed horum quidem alterum, (scilicet primũ) impossibile est remoueri, per alicuius medicinæ primi ordinis industriam. Alterum uerò paruo adminiculo remoueri cõtingit. illud quidem remoueri impossibile est, propterea quòd prima illa corrũpentia in principijs naturæ propriæ horum corporũ in ueram essentiam cõmista fuerũt, & uera essentia facta sunt. ideoq; cum non sit possibile, ueram rei cuiusq; in natura remouere essentiam, re ipsa permanente, non fuit possibile ab eis hæc corrumpentia delere. Quamobrem quidam philosophi putauerunt, hanc ob causam ad finẽ artis optatum perueniri non posse. Et nos quidem, nostro tempore hanc inquirentes scientiam, peruenimus ad hoc idem, quod similiter nullo, quantũuis ingenioso, præparationis modo potuimus, corpora (subaudi ignobilia) illustrare cum complemento sui fulgoris lucidi, quin cõtingeret illa ex toto infici, & penitus denigrari.

Quæ uerba quantum aduersentur ultimo cap. libri Inuestigationis, nemo est, qui non uideat. Proinde cum Geber non nisi expertus Summam scripserit, colligendum est librum Inuestigationis ex officina Gebri non prodijsse, aut à Gebro inexperto editũ, aut saltem præparationẽ in libro Inuestigationis, modo supradicto esse interpretandam, cum hi duo loci alioqui ex diametro pugnent, & nulla alia ratione conciliari possint. Atqui Geber cap.70. suæ Summæ, suum agnoscit librum Inuestigationis, & cap.1. libri Inuestigationis, testatur Summam à se prius fuisse scriptam. Proinde cum uterq; à Gebro experto scriptus fuerit, cogimur necessariò admittere, pręparationẽ in ultimo cap. libri Inuestigationis pro medicina tertij ordinis interpretandam esse. Cum enim omnis præparatio ignobilium metallorũ, aut fiat per adhibitã medicinã, aut sine medicina, oportet eam præparationẽ, qua imperfecta corpora perfectis euadere splendidiora, in lib. Inuestigationis scribit, harũ duarum alterã esse. sed non est ea, quæ fit citra medicinam: igitur erit illa, quæ fit beneficio medicinæ adhibitæ. Quòd non sit ea, quæ fit citra medicinã, hinc patet. Omnis præparatio imperfectorũ, quę fit citra medicinã, teste Gebro, aut est eorũ in calcem reductio, & calcis ablutio & descẽsio, aut est calcis in aquã resolutio, & calcis solutæ cõgelatio, & in massam solidam reductio, aut calcis cum spiritu aliquo eleuatio, aut eorũ cum arg. uiuo mistorũ ablutio, & absterfio, aut limaturæ eorũ cum sale, uel alumine, uel uitro mistæ descẽsio. Atqui nulla harũ præparationũ per se, nec omnes in unũ cumulũ redactæ æquare

possunt ignobilia metalla auro & argento in claritate, splendore, seu puritate: quia Geber peractis his omnibus præparationibus, cõponit eis medicinas: quarum beneficio ad splendorẽ & puritatem auri uel argenti promoueantur. Quod agendum non esset, si antedictis præparationibus id obtinuissent. Bene enim ualentibus, non opus est medico, nec etiam medicina. Quocirca cum per præparationes, quæ fiunt citra medicinam id obtineri non possit, superest ut fiat per præparationem, quæ fit per medicinam adhibitã. Atqui omnis præparatio, quæ fit per medicinam, teste Gebro cap. 76. suæ Summæ, Aut est præparatio medicinæ primi, aut secundi, aut tertij ordinis. Itaque oportet præparationem illam, de qua Geber agit, in ultimo cap. libri Inuestigationis, harum trium aliquam esse. Atqui non est præparatio medicinæ primi ordinis, ut Geber testatur, cap. 69. his uerbis. Sed horum (corrumpentium subaudi) alterum impossibile est remoueri per alicuius medicinæ primi ordinis industriam, quod etiã patet ex diffinitione medicinæ primi ordinis, quam Geber cap. 76. sic describit. Dico autem primi ordinis medicinam, omnem præparationem mineralium, quæ super diminuta à perfectione corpora proiecta, alterationem quidem imprimit, non tamen adducit cõplementum sufficiens, quin contingat alteratum corrumpi & mutari, cum euaporatione impressionis medicinæ illius totali. Proinde cum non sit medicina primi ordinis, oportet, ut sit medicina tertij, aut secundi. Atqui medicina secundi ordinis, id præstare non potest, ut testatur eius diffinitio, quam Geber attulit cap. 76. his uerbis. Secundi uerò ordinis medicinam, dicimus omnẽ præparationem, quæ quãdo super diminuta à perfectione corpora proiecta est, alterat in differentiã aliquam cõplementi, relictis differẽtijs aliquibus corruptionis omnino. Igitur erit medicina tertij ordinis præparatio illa, qua Geber in lib. Inuestigationis, ait metalla ignobilia maioris effici claritatis, fulgoris, & puritatis, quàm sint metalla à natura nobilitata, quod Geber testatur cap. 80. his uerbis. Quia igitur corporũ, (ignobiliũ subaudi) est aliquid impermutabile, quod in corporũ radice innatum est, quod per medicinã secundi ordinis tolli non potest, ideo omnis illa medicina, quæ illud de cõmisto tollit, non secundi, sed tertij & maioris ordinis appellatur medicina: quod etiã constat ex eius diffinitione cap. 76. scripta his uerbis. Medicina tertij ordinis, est illa præparatio, quæ quando corporibus aduenit, omnẽ corruptionẽ cum proiectione sua tollit, & cum omni cõplemento perficit. Et est ea, ut ait cap. 67. qua durũ, mollescit, & molle indurat corpus, & fugitiuum, figitur, & fœdũ, illustratur splendore inenarrabili, & eo, qui supra naturã existit. Audis saltẽ hîc Gebrũ apertẽ docentẽ, metalla ignobilia, beneficio summæ illius medicinæ, euadere splendidiora metallis à natura splẽdore dotatis, nullamq; esse præparationẽ aut medicinã, quæ id præstare possit, excepta medicina maioris, & tertij ordinis, quæ est Elixir. Itaq; duxi se tandem, licet inuitum & nolentem, quò te primò ducere proposuerã. Hoc enim dilemmate initio usus sum, aut locũ illum, quem tu mihi obiecisti, à Gebro nondum experto fuisse scriptum, aut si id non est, per præparationẽ interpretandam ibi esse summã illam philosophorum medicinã, ignobilia metalla nobilitantẽ. Ex his igitur satis cõstat, Iouẽ, Saturnũ, Venerem, & Martẽ, non solùm in cute seu in cortice, sed in intimis suis medullis polluta, & coinquinata esse, & eorũ contagionem adeò inossatam esse, ut nulla præparatione, quantũuis ingeniosa, aboleri possit, nisi eis adhibeatur, maioris & tertij ordinis medicina, id est Elixir. Quòd si nullo alio quam Elixiris beneficio lepra & contagione sua liberari possunt, & Elixir omniũ philosophorum testimonio, non nisi ex re mundissima confici possit, necesse est, ut mundissima euadant, priusquàm ex eis cõfici possit Elixir. Atqui mundissima effici non possunt, citra beneficium summæ medicinæ philosophorum. Igitur antequàm ex eis confici queat Elixir, oportet illis adhiberi summam illam medicinam. Sed simul atq; illis adhibetur summa illa medicina, illicò transeunt in aurum uel argentum,

gentum;

gentum, ut omnes testantur Alchemiæ authores. Igitur ex metallis imperfectis non potest fieri Elixir, nisi prius in aurum & argentum transmutentur. Quod si ita est, igitur ex auro & argento Elixir cõfici necesse est. Quibus aptissimè quadrat authoritas Platonis, sic dicentis: Corporibus imperfectis, licet interdum uti possis, eis tamen ad Elixir non indiges, cum non possis habere ex ipsis illud quod est maioris temperantiæ & minoris fæcis. quòd si eis uti uolueris: oportet primò, ut conuertas ea in similitudinem duorum aut corporum perfectorum, quod nunquam fiet, donec Sol & Luna, in uno corpore iuncta, proijciantur desuper ipsa. Valeat igitur & Bachonis & Braceschi, & reliquorum omnium error, qui Elixir non ex auro & argento, sed ex Ioue, Marte, aut quapiam alia re conficiendum esse opinantur. Sed obstrepet mihi iterum quispiam, & dicet. Philosophi ubiq; docent aurum & argentum suum, non esse aurum & argentum uulgi. Ideoq; contendet, ex auro & argento, quibus uulgò utimur, Elixir conficiendum non esse. Turbaret me profectò, præ cæteris omnibus hæc obiectio, nisi Arnoldus Villanouanus cap. 38. sui Rosarij minoris, eam apertè enodasset: cuius hæc sunt uerba. Proijce ergo unum pondus de ipsa medicina super mille partes Mercurij, uel Lunæ, & fiet Sol melior, quàm Sol de minera productus: quia aurũ & argentum Elixiris, excedunt aurum & argentum uulgi, in omnibus suis proprietatibus. Vnde dicunt Philosophi, quòd aurum & argentum eorum, nõ sunt aurum & argentum uulgi: quoniam additur eis additio magna in tinctura, & perseuerantia in igne, & in proprietatibus operationum, & multarum utilitatum ad omnem utilitatem expellendam. Ex his Arnoldi uerbis facillimè intelligis, quid sibi uelint Philosophi, cum aurum & argentum suum alia esse dicũt, quàm sint aurum & argentum uulgi. Quæ interpretatio cum non sit mea, sed Arnoldi, uiri hac in arte celeberrimi & fide digni, neminem adeò temerarium fore existimo, qui eam ausit respuere. Nihilominus tamen, ut morosis omnino satisfiat, nos eam obiectionem alio modo diluemus. Dicimus igitur, ubi aurum & argentum, artis beneficio in spiritualem & actiuam naturam redierunt, id est, postquàm de potentia ad actum iter fecerunt, tunc philosophica dici, & longè alia esse à uulgaribus. Nam uulgaria, quandiu in naturali suo statu permanent, mortua sunt, id est actionis expertia: quoniam reliqua metalla nobilitare non possunt. At si arte naturæ ministra in actiuam conditionem promoueantur, ita ut eorum potentia sopita excitetur, & in actum prodeat, tunc reliqua omnia mutabunt metalla: & tunc cum libera agendi & mutandi facultate polleant, & potiantur, profectò longè alia sunt, quàm sint illa uulgaria. Vnde non immeritò, tunc dicitur aurum uel argentum Philosophorum, hoc est à Philosophis elaboratum, & ad sublimiorem conditionem euectum, non esse aurum uel argentum uulgi. Quam interpretationem, ne quis contemnat, sciat eam non esse à me confictam, sed esse Aros Philosophi, cuius hæc sunt uerba in libro suo ad regem Nephes. Et est sciendum, inquit, quod in nostro lapide sunt Sol & Luna, in uirtute & potentia, atque etiam in natura: quia si hæc in dicto lapide non essent, non fieret inde Sol, neque Luna. Et tamen ipse Sol in lapide existens non est, sicut Sol communis, nec Luna eodem modo, sicut Luna communis: quia Sol & Luna existentes in dicta confectione, sunt meliores & subtiliores facti, quàm sint manentes in ipsa natura uulgari, cuius hæc est ratio: quia manentes in ipsa natura uulgari, sunt penitus mortui, & nullam exercere possunt actionem: at ubi transierunt in Elixir, tunc potentissimè agunt in reliqua metalla. Hinc itaq; familiarissimè intelligi potest, quid sibi uelint Philosophi, cum dicunt aurum & argentum suum non esse illa uulgaria. Non enim eò id spectat, ut lapidem ex auro & argento formari negent, (si enim hæc in lapide reuera non essent, ut ait Aaros, nõ fieret inde Sol aut Luna, quia si alchemia, ut ait Lullus, aurificaret sine auro, & argẽtificaret sine argento, diffinitio principij esset falsa, & aurum non esset principium in ra-

tione aurificandi, quod est falsum) sed cum à philosophis alterata, & sublimata in cõfectione lapidis fuerunt, tunc longè alia sunt, quàm sint illa uulgaria, in naturali statu permanentia. Proinde falluntur, qui sic ratiocinantur: Aurum & arg. philosophorũ non sunt illa uulgaria. Igitur lapis philosophorũ, non fit ex auro & arg. uulgari. Id enim ita interpretandum nõ est, ut ex Arnoldi & Aros testimonio perspicuũ est. Imò si lapis philosophorũ ex auro & arg. uulgi non fieret, sed ex aliquo alio auro uulgo ignoto, oporteret aurum illud ab specie & forma substantiali auri uulgaris alienũ esse. Nam si esset eiusdem speciei, esset eiusdem formæ substantialis (cum unius speciei sit unica differentia specifica) & per consequens esset idem cum auro uulgari. Quòd si non est idem cum auro uulgari, igitur erit alienum à forma & specie auri uulgaris. Atqui diuersarum substãtialium formarũ diuersæ & dissimiles sunt informationes (quia species à specie non differt, nisi à ratione suæ formæ). Igit͂ huius auri, quod tu ais alienũ esse à forma auri uulgaris, diuersa erit informatio, hoc est, aurũ eius actione ex metallis imꝑfectis, in proiectione generatũ, nullã habebit cõformitatẽ cum auro uulgari. Sin secus, oporteret necessariò eos fateri, easdẽ proprietates in specie manare à diuersis formis, q̃d certè est impossibile. Quod si ita est, ꝓfectò homines ipsum pro auro nõ agnoscẽt, & nullius erit apud eos pretij. Itaq; si uulgus eo nõ utat͂ in pretijs rerũ pro auro simili minerali, si homines ipsum pro auro nõ habeãt, & agnoscãt, quis erit usus eius? quæ'nã esset eius utilitas? Facessant igit͂ huiusmodi cauillationes, & auri effectricẽ formã ex solo auro uulgari, argenteã ex solo arg. cõmuni, effodiẽdã esse, indubiè credamus. Et cũ solius formæ essentialis auri propriũ sit, aurũ efficere, (forma enim est illa, quę dat esse rei) profectò inde perspicuum est Elixir aurificũ ex auro, argentificũ ex argento, conficiendum esse necessariò. Quod ut omnes facillimè intelligãt, & dehinc nullus impostor eos fallere possit, ego hac sequenti ratiocinatione id apertissimum reddam, fauente Diuina maiestate.

CAPVT VI.

EOrum, quæ ex elemẽtis, perfectè mistis, generata sunt, alia animalia, alia uegetabilia, alia mineralia sunt. Proinde expendamus primùm, num ex uegetabilibus, aut animantibus fieri possit hæc gẽma philosophica, ignobilia metalla in aurũ mutans, uel in arg. Quod ut exactissimè discutiamus, utendũ est regula Lydia, hoc est, principio aliquo philosophico, quo duce falli & errore non possimus. Philosophi aũt inter cætera unicum nobis reliquerunt, quo duce nũquam falli poterimus, scilicet extrema lapidis philosophici, altera ex parte esse arg. uiuum & sulfur, altera ex parte esse ipsum Elixir, & horum duorum extremorum media esse metalla. Hoc autem nobis scriptum reliquerunt, ut intelligamus, quæ'nam sint propinquissima huius artis principia ad Elixiris confectionem. Etenim quia hæc est perpetua & inuiolabilis lex naturæ, ut ab extremo, à quo fit motus & progressus, nihil promoueri possit ad extremum, ad quod tendit & refertur motus, nisi per interiecta media: Hinc admonemur, nihil posse ad Elixiris formam peruenire, etiamsi sulfuris & arg. uiui naturam conceperit, nisi interiectam inter hæc duo extrema metalli formam subeat, & experiatur: ueluti binarius numerus in quaternariũ mutari non potest, nisi primò subeat ternariũ. Et quemadmodum nihil potest Elixiris formam cõcipere, quin prius metallum euaserit, & nihil potest fieri metallum, nisi primò sulfuris & arg. uiui naturã conceperit, quæ sunt metallorũ generandorum principia: ita nihil potest sulfuris & arg. uiui naturam cõcepisse, quin reuera sit minerale. Itaq; cum uegetabilia & animalia à mineralium catalogo sint aliena, ut Elixiris naturã obtinere queant, oportet primò, ut mineralia euadãt, & ubi mineralia euaserint, necesse est, ut sulfuris & arg. uiui naturam induant, & in proximam atq; immediatã metallorũ materiã uertantur: quo ubi peruenerint oportet, ut ad metallicã formã promoueãtur, & ubi metalli formã obtinuerint, tunc in Elixir mutari poterũt. Ars aũt hoc præstare non

potest,

potest, & huic negotio obeundo, id est generandis metallorū principijs, se imparem esse agnoscit, & profitetur. Vnde Geber cap. 24. suæ Summæ, de Supponentibus artem in uegetabilibus sic ait. Possibile quidem ponunt naturę, sed non sibi: licet enim eorū uita, inquit, in centenas annorū myriades protendatur: citius tamen operi succumbent, & labori suscepto supersedebunt, quàm extremā coronidem operi imponere queant. In quorum derisionem Richardus Anglicus cap. 10. sui Correctorij, sic scribit. Quare fatui sunt, qui tot, & tam diuersa negotia, & sophisticationes ad decipiendum homines adducunt, scilicet secundinas, testas ouorū, crines, sanguinem rufi hominis, basiliscum, uermes, bufones, herbas, stercus humanū, & sic de infinitis generibus stercorū, uolentes cum pessimis optima conficere, & naturæ defectum cum his adimplere, & stercus seminando, triticum metere, quod est impossibile. Nam quæ seminauerit homo, hæc & metet. Ergo si stercus seminat, stercus etiam metet. Quare non mirū, inquit, si nullus eorū cum tali stercore perficit. At insurget quispiā, & dicet: Si neq; ex uegetabilibus, neq; ex animalibus Elixir confici potest, quo pacto uera & probanda erunt eorū philosophorū scripta, qui lapidem philosophicū in omni loco, & in qualibet ré esse scribunt? Possem ego cum multis respōdere, hoc à philosophis per analogiā, & similitudinē quandā dictum esse, eo quòd lapis philosophorum per similitudinē habeat quandam affinitatē cum omni re uegetabili, animali & minerali: quēadmodū homo cum omnibus rebus analogiā quandam habet: unde & μικροκόσμος à philosophis dictus est. Et si hanc adferrem solutionē, nihil profectò alienum à ueritate adferrē, res enim ita habet, & multi philosophorū hanc difficultatē hoc responso enodarunt. Sed quoniā ego aliam, multò magis ueritati cōsentaneam, huiusmodi solutionē ex Lullo, uiro hac in arte singulari & stupendo didici, malo eam adferre, quàm superiorē. Quę ut ab omnibus familiariter intelligi possit, sciendum est, omniū philosophorum testimonio, tres esse Elixiris partes, scilicet animā, corpus, & spiritum. Anima nihil aliud est, quàm fermentū uel forma Elixiris. Corpus est pasta, seu materia. quæ duæ partes ex solis metallis depromēdæ sunt, utpote forma ex Sole & Luna, materia ex Saturno, Ioue, Venere, & Marte, ut superius ex Lullo indicauimus. Tertia uerò pars lapidis, est spiritus, qui cū sit sedes, & uehiculum animæ, animā corpori infundit, & hæc duo extrema, indissolubili confœderationis uinculo cōponit, & copulat: quo mediatore sublato, anima cum corpore nunquā fœdus inire posset. Etenim non bene cōueniunt, nec in una sede morantur duo extrema, nisi beneficio alicuius medij cōcilientur, & confœderentur. hic spiritus nihil aliud est, quàm liquor ille, formā & materiam lapidis attenuans, & in spiritualem naturā reuocans: qui spiritus, interdum à philosophis cælum, interdum Mercurius solutiuus, interdū menstruū, interdum azoch, interdū quinta Essentia, & innumeris alijs nominibus nuncupatur. Hunc spiritum Lullus in tertia Distinct. de quinta Essentia, cap. de Modo extrahendi Mercuriū nostrū, testatur ex omni re elemētari, tam uegetabili, q; animali, atq; etiam minerali posse depromi. Sed inter ea, inquit, nōnulla sunt adeò remota ab arte, ut unius hominis uita huius spiritus extractioni nō satis sit: alia uerò adeò sunt propinqua arti, ut intra paucos menses, hic spiritus ab eis obtineri possit. Quòd si hic spiritus ex animalibus eliciatur, tunc, inquit, cap. ultimo eiusdem tertiæ Distinctionis, animalis nominatur: si ex uegetabilibus uegetabilis, ex mineralibus uerò mineralis. Et si in Elixiris confectione spiritus animalis assumatur, tunc lapis animalis dicitur: si spiritus fuerit uegetabilis, & lapis nuncupabitur uegetabilis: si autem mineralis fuerit, & lapis à minerali spiritu, mineralis denominationē suscipiet. Et hoc est, quod philosophi sibi uolunt, cum triplicē faciūt lapidem, scilicet animalem, uegetabilem, & mineralem. Quā ego cognitionem nō Gebro, nō Arnoldo, non Rasi, non Alberto, sed soli Lullo acceptā fero. Ex alijs enim nunquā intelligere potui, quid sibi uellet lapis animalis, quid uegetabilis, aut quid mineralis. Arnol.

enim & pleriq; alij, quibus ſolus lapis mineralis notus fuit, & familiaris, cum nul-
lam aliam Elixiris conficiendi uiam notam haberent, uiolentam interpretatio-
nem huic loco attulerunt, & docuerũt dici mineralem, quòd re uera ex minerali-
bus lapis cõficiatur, animalem uerò, eo quòd animam, id eſt tincturam habeat, ue-
getabilem autem, quòd more uegetabiliũ uirtus eius creſcat, & propagetur. Sed
hæc interpretatio coacta eſt, & uiolenta, ut ex Lullo infinitis in locis patet. Quæ
aũt ratio impulerit olim philoſophos, ad ſpiritum laudis à uegetabilibus, & ani-
malibus mutuandum: ego eam, ut à Lullo didici, edocebo. Permulti philoſopho-
rum, quibus non tanta fuit ignobiliũ metallorum in aurum & arg. uertendorum
cura, quanta incolumitatis corporis humani fouendæ & inſtaurandæ, cum ſcirẽt
aurum miris uirtutibus ad conſeruandam incolumitatem, & adæquandos humo-
res, à natura eſſe dotatum, & experirentur, aurum cum aqua arg. uiui, & aliorum
mineralium liquatũ, perniciosiſsimam toxici naturam concipere, exiſtimarunt ſe
rem magnam aſſequuturos, ſi ex animalibus, aut uegetabilibus ſalubribus aquas
educere poſſent, cum quibus aurum in liquorem potabilem, cum conſeruatione
naturæ ſuæ ſaluberrimæ, redigi poſſet. Quod tãdem ſunt aſſequuti, & hoc modo
aurum in liquorem ſaluberrimũ, & ad cõſeruandam humani corporis incolumi-
tatem utiliſsimum redegerunt, quem liquorẽ uulgus chymiſtarũ, aurum potabile
nuncupat. Et cum aurũ hac uia in liquorẽ reuocaſſent, periculum fecerunt, num
hic liquor aureus ad tranſmutationem metallorũ aliquid poſſet. Et hac experien-
tia cognouerunt, Elixir aureum & argenteũ non minus fieri poſſe cum ſpiritu a-
nimali, aut uegetabili, quàm cum minerali. Hoc tantùm inter eos ſpiritus diſcri-
men eſſe docuerũt, quòd metalla actione ſpiritus animalis, aut uegetabilis liqua-
ta, in ſulfur ſeu terram foliatã ſublimari non poſſunt, niſi eis addatur arg. uiuũ mi-
nerale. Poteſt aũt ex metallis, etiamſi hoc modo non ſublimentur, Elixir confici.
Nam reductio metallorũ in terram foliatã nõ eſt ſemper neceſſaria, ut ait Lullus
in ultimo ſuo Teſtamento. Inter Elixir uerò animale, uegetabile, & minerale, hoc
intereſt, ut docet Lullus in Epiſtola ſua accurtatoria: quia minerale cõficitur cum
aqua quadam minerali, quæ adeò pernicioſa eſt, ut interius ſumpta, omnia uiſce-
ra corrodat & præſentaneã mortẽ adferat. Vnde fit ut aurum alchymicum, quod
fit ex corroſiuis, hoc eſt, quod fit per proiectionem lapidis mineralis, ſit corpori
humano pernicioſiſsimũ. Quò fit, ut Ioannes de Rupeſciſſa, in confectione auri
potabilis moneat, eligendũ eſſe aurũ Dei, ut ille uocat, id eſt, aurũ à natura in mi-
neris genitũ. In animali aũt, inquit, interdum eſt ſumma medicina corporibus hu
manis, ut ſi ſpiritus ex ſanguine humano extrahatur aut ex melle. In uegetabili
aũt lapide, ipſe ſpiritus quintæ Eſſentiæ, eſt reſtitutio iuuẽtutis, & cõſeruatio cor
poris humani, ab omni accidentali corruptione, & aurũ per proiectionẽ lapidis
uegetabilis: conflatũ, inquit, uirtute bonitatis uincit, & ſuperat ipſum aurũ natu-
rale, propter quintã Eſſentiã uegetabilem, de qua lapis imprægnatur, quæ in mun
do infinita mirabilia facit. Hæc aqua uegetabilis, eſt diuinũ & cæleſte illud men-
ſtruum, quod ubiq; Lullus prædicat, & cum quò aurũ & argentũ liquantur, ſub
conſeruatione naturæ ſuæ ſaluberrimæ, qua ſpoliantur, quotieſcunq; cum ſpiri-
tibus mineralium colliquãtur. Vnde & Lullus, hanc aquã uegetabilem intelligit,
ubicunq; ait, aurum & arg. liquanda eſſe cum rebus ſui generis: Licet enim hæc
aqua aliena ſit à genere auri, ſi naturam metallicam ſpectes, in hoc tamẽ cũ auro
ſymbolũ habet, & affinitatẽ, quod nõ minus quàm aurũ corpori humano ſit ſalu-
bris. Nec eſt quòd quiſquã eam uegetabilẽ dici cauilletur, eo ſolo nomine quòd
metalla eius actione quodãmodo uegetẽtur: ſed etiã, ut ait Lullus in libello Lucis
Mercuriorũ, quia ex uegetabilibus depromitur. Spiritus enim lapidis, teſte Lullo
ex qualibet re elementari, ſiue animali, ſeu uegetabili, ſeu minerali elici poteſt.
Non me latet Aureliũ Augurellum in primo & ſecundo libro ſuę Chryſopœię,
huic opinioni fidem detrahere. Scio etiam Ianum Laciniũ Calabrum, ab hac in-
terpretatione

terpretatione abhorrere, & alienum esse. Sed Augurellus, licet alioqui doctus fuerit, nunquam tamen Lulli scripta intellexit. Nec miror, si id Augurellum latuerit, cum uideam Arnoldo Villanouano, uiro in hac re uersatissimo, lapidem uegetabilem nunquam innotuisse. Lacinius, licet uir doctus sit, non est quod miretur, si id hactenus non norit, homines enim sumus, & falli interdum possumus. Quòd si is hanc rem paulò accuratius ex uerbis Lulli expenderit, scio eum hac in re suffragatorem mihi futurum. Nam cum menstruum minerale, nihil aliud præstare queat, quàm metalla à corporea, & densa illa conditione auocare, & ad spiritualem naturam reducere, cumq; metalla in spiritum uersa sint Elixir, certè cum menstruum animale & uegetabile, eandem metallorum in spiritum reductionem, teste ipsa experientia, præstare possint, nemini mirum uideri debet, si beneficio menstrui uegetabilis, & animalis, metalla in Elixir mutantur. Hoc tantùm lectorem monitum uelim, inter uegetabilia uiti, inter animalia api, inter mineralia argento uiuo primatum deferri.

Sed ut ad rem, unde digressi sumus, redeamus: diluenda nobis est paucis superior illa obiectio, qua quærebatur: quomodo interpretanda essent uerba philosophorum, ubi aiunt lapidem suum in omni loco & in omni re inueniri. Cui quæstioni ut satisfaciamus, dicimus cum Lullo tres esse partes lapidis, corpus, animam, & spiritum. Et quoniam spiritus, est pars lapidis, imò ea pars, quæ toti lapidi nomen imponit, & cuius beneficio reliquæ duæ partes copulantur, cum hic spiritus in omni re tam uegetabili, quàm animali, & minerali reperiatur, & in omni loco inueniri possit aliquod uegetabile, animale, aut minerale: idcirco philosophi lapidem suum in omni loco, & in omni re reperiri scripserunt. Vnde satis perspicuum est, quàm præposterè utantur hac authoritate ij omnes, qui inde colligunt lapidis formam, seu tincturam, ex omni re elici posse, cum certo certius sit Elixiris aurifici formam ex solo auro, argentifici ex solo argento effodiendam esse. Sed insurget iterum quispiam, & dicet. Philosophi sæpissime utũtur oleis, tam albis, quàm rubeis, ex felle taurino, ex albumine, & uitellis ouorum, imò & ex ipsis capillis humanis expressis, & uidentur in huiusmodi rebus tincturam auream, & argenteam uenari. Fateor ego huiusmodi rebus inesse nonnullam tincturam: experimur enim fumum capillorum humanorũ, suspensam argenti bracteam colore quodam citrino inficere. uidemus æs ignitum, sæpius in oleo tartari submersum, candorem quendam argenteũ concipere. Sed hæ tincturæ cum minerales non sint, & per consequens nec metallicæ, cum etiam in igne pereant, & absumantur, non sunt illæ, quas philosophi uenantur. At si eas in his rebus non quærunt philosophi, quorsum igitur huiusmodi rebus in Elixirijs suis utuntur? Dicam ego quod sentio, imò quod res ipsa habet. Permulti philolophorum Arabum, postquàm medicinas suas confecerant, ut eis ingressum, & penetrandi acumen conciliarent, imbuebant, seu incerabant (ut artis uocabulo utar) eas medicinas huiusmodi oleis ex animalibus expressis, non eum in finẽ ut tingerent, sed ut penetrarent corpora transmutãda, & instar ceræ liquari possent, unde & eã operationẽ uocarunt incerationẽ. Quod testatur Geber (qui in ea aliquando fuit opinione, licet tandem resipuerit) cap. 23. libri sui, de Inuentione ueritatis inscripti, cuius hæc sunt uerba. Non dico, quòd hæc olea dent humiditatẽ radicalẽ mineralem, sed saluant tincturã à cõbustione donec ingrediatur, & postea fugiunt in expressione ignis, ut alibi à nobis narratũ est. Hactenus igitur manifestè cõstat, formã auri uel arg. effectricẽ, neq; ex uegetabilibus, neq; ex animalibus eliciendam esse. Quod cum ita sit, superest, ut ex solis mineralibus eliciat. Sed quoniã tres sunt mineraliũ classes, tribus & species: nẽpe mineralia lapidea (ut sunt gẽmę & saxa omnia) pręterea media seu minora mineralia (è quorũ numero sunt sulfur, arsenicũ, arg. uiuũ, talch, atramẽta, sales, alumina, tutia, antimoniũ, & reliqua omnia marchasitarũ genera) postremò ipsa metalla, idcirco uidendum est

primò, num ex gemmis, aut quibusuis alijs corporibus lapideis elici possit hæc forma Elixiris aurei, uel argentei.

CAPVT VII.

QVod facilè assequemur & intelligemus si ea rationis trutina hîc utamur, qua in librãdis & expẽdendis uegetabilibus & animalibus usi sumus. hæc enim adeò certa est, ut falli nos nunquam patiatur. hæc est regula illa Lydia, circinus ille geometricus, & lapis ille Lydius, ad quem exactissimè hæc omnia sunt exploranda. Hoc igitur nobis perpetuò proponamus oportet, nihil esse in rerum natura, quod peruenire queat ad naturam Elixiris, nisi primò fiat metallum, nec metallum fieri, nisi prius naturam, tam sulfuris, quàm arg. uiui cõceperit, nec tale, quin simul sit minerale. Proinde licet gẽmę & reliqua corpora lapidea sint mineralia, nunquam tamen Elixiris formam attingere poterunt, quin prius metallicam naturam induant, nec eò unquam peruenient, nisi prius in proximam & immediatam metallorum materiam mutentur. At cum in principijs metallorum generandis naturam assequi non possimus, ut testantur omnes philosophi, hinc uel maximè constat, nos ex mineralibus lapideis, neq; metalla, nec per consequens Elixir, conficere posse. Nunc minora seu media mineralia excutiamus, & perlustremus. Sed hæc sunt duplicia. alia enim sunt magis, alia minus metallis conformia. Quæ maiorem habent cum metallis affinitatem, sunt arsenicum seu auripigmentum, arg. uiuum, antimonium, tutia, & omnes aliæ marchasitæ. Minus autem affinia sunt, sulfur, talch, atramenta, sales, & alumina. Videamus igitur, num ex magis affinibus confici possit Elixir. Et primò antimonium excutiamus, quod cum nondum sit metallum, sed marchasita plumbea tantùm, in Elixir transire non potest, quin prius euadat metallum, & metalli diffinitionem sibi uendicare queat. Et quanuis in metallum mutetur, perpetuò tamen plumbeam naturam sapiet, cum sit marchasita plumbea. Quòd si ita est, certè cum natura nobis plumbum abundè protulerit, non est, quòd in antimonio in plumbum mutando nos occupemus. At dicet quispiam, antimonium, ut philosophi testantur, & ipsa docet experientia, à natura fuit ditatum sulfure quodam rubeo, incremabili & fixo, quæ sunt conditiones sulfuris ipsius auri. Fateor, id enim expertus sum. Sed cum causa ignobilitatis metallorum, sit inopia argenti uiui, mundi, & fixi, profectò ex antimonio, cuius argentum uiuum est plumbeum, ignobile, & contaminatissimum, necnon fixionis expers, Elixir formari non poterit. Nunc de auripigmento agamus, quod permulti philosophorum docẽt esse proximam & immediatam metallorum materiam. quod licet ita sit, Elixiri tamen informando ineptum esse satis constat, donec metallum euaserit. Quantum ad reliquas marchasitas attinet, cum eæ in metallum sint mutãdæ, antequàm in Elixir transire queant, & nobis natura cuiusuis generis metalla abundè contulerit, nos beneficio metallorum excusamur à laboribus marchasitarum in metallicam formam ducendarum. Restat excutiendum argentum uiuum, quod cum sit alterum lapidis extremũ, nempe illud à quo fit motus, profectò cum ab extremo ad extremum non pateat accessus, nisi per media interiecta, arg. uiuum non poterit promoueri ad alterum extremum, hoc est ad naturam Elixiris, nisi per interiectã metallorum formã, hoc est, nisi primò efficiatur metallum: Quod Geber satis apertè indicat, ubi docet, Mercuriũ ex natura sua fugaci ad naturam fixã esse ducendum. Quòd si in metallum prius est mutandũ, ergo aut in plumbum, aut stãnum, aut æs, aut ferrũ, aut aurum, aut argentum. Atqui natura hæc omnia metallorum genera nobis liberalissimè obtulit. Immunes igitur sumus ab immensis laboribus, in arg. uiuo in metallum ducendo subeundis. Cũ igitur ea media mineralia, quæ metallis magis sunt affinia, non possint obtinere formã Elixiris, quin prius euadant metalla, quanto minus id assequi poterunt ea media mineralia, quæ ab eo scopo longius absunt, & quæ metallis minus affinia sunt? Si enim id quod

magis videtur esse tale, non est tale, profectò neque id, quod minus. Vnde necessariò constat, hæc minora mineralia, quæ metallis minus sunt affinia, peruenire non posse ad formã Elixiris, antequam euadant metalla. Quod ars præstare non potest, teste Richardo Anglico, cap.10. sui Correctorij, cuius hæc sunt verba. Sed quia in precedenti cap. determinatum est, minora mineralia artificialiter non posse fieri metalla: Ideo propter maiorẽ veritatem, restat hoc fortius probandũ. primò sic. Quia minora mineralia de prima metallorũ materia, quæ est mercurius, non sunt generata. Cùm autem generatio eorum cum generatione mercurij primò differat in forma, & materia & compositione: ideo etiã metalla fieri non possunt: quia vnius speciei vna est materia prima, & sperma, ex quo genaratur. Prima pars antecedentis, quæ est minora mineralia ex mercurio non esse generata, patet per Arist. & Auic. Si autẽ deberent fieri metalla, oporteret quòd primò transirent in primã metallorum materiã. Sed quia artificialiter id fieri nõ potest, ideo metalla minus effici poterunt. Et sic secũda pars antecedentis sufficienter patet, vt declaratum est in præcedenti cap. Secundò ad idem sic. Quia minora mineralia principium artis artificialiter fieri non possunt, quod est mercurius, ideo etiam medium et finem non pertingũt quæ sunt metallum, & tinctura. Consequentia tenet: quia nutrimentum in homine per generationẽ non potest fieri homo, nisi prius cõuertatur in sperma.

Proinde cùm neq; ex animalibus, neq; ex vegetabilibus, neque ex lapideis aut etiã medijs mineralibus Elixir confici possit, nisi prius ducantur in formã metallicam, superest, vt sola metalla sit propinquissima artis principia, & arti à metallis sit auspicandum. Sed cum sex sint metalla, restat adhuc cognoscẽdum, num ex omnibus, aut ex aliquibus tantùm, & ex quibus tandẽ, sit formãdum Elixir aureũ & argenteum. Quod vt exactissimè discutiatur, assumendũ est nobis illud Arnoldi cap.8. sui Rosarij minoris, scriptum, scilicet Elixir mutans ignobilia metalla in aurũ & arg. multo magis digestũ & mundũ esse oportere, quã sint aurum & arg. Quod si ita est, certè necessariò colligendũ est, nullum metallum posse transire in Elixir, quin prius fuerit æquè digestum, decoctum & mundum, ac aurũ & arg. Sed nullum reliquorum metallorum tale est: nullum itaq; metallum Elixiri æquè vicinum est, ac aurum, & argentũ. Quod autem nullum reliquorũ sit æquè digestũ & mundum, id ex Gebero superius notissimum fecimus. Quòd si quis his non est contentus, sciat completã decoctionem, digestionem, & munditiem esse causam effectricem nobilitatis metallorum. Puritas enim mercurij & sulfuris & fixio eorundem, quæ fit per maturam digestionẽ, est causa perfectionis auri & argenti. Quocirca si aliquod reliquorum metallorum æquè mundũ & decoctum esset, ac aurum & arg. esset per consequens æquè perfectum metallũ. quod si æquè perfectum metallum, oporteret igitur vt actu & reuera esset aurũ aut arg. alioqui eorũ perfectionẽ æquare non posset. Cùm igitur nullum reliquorum sit æquè digestum & mundum, restat vt aurũ & arg. sint Elixiri viciniora, quàm reliqua metalla. Et cùm transitus fieri non posit ab extremo ad extremum nisi per interiectũ medium & nullum metallum posit transire in Elixir, nisi prius sit æquè mundum & digestum ac aurum & arg. hinc certè manifestè constat nullum reliquorum quatuor metallorum, Elixiris formã attingere posse, nisi prius versum fuerit in aurum vel argentum. Meritò igitur Plato sic ait, Licet alijs metallis vti posis, tamen eius non indiges, cùm ex eis habere non posis substantiam illam mercurij & sulfuris temperatam & mundam. Quòd si eis vti volueris, necessariũ est, vt primò conuertas ea in similitudinem duorum corporũ perfectorum, quod nunquã fiet, donec Sol & Luna in vno corpore iuncta projciantur super ipsa.

Vide quomodo ipso Platonis testimonio ex nullo metallo ignobili formari possit Elixir, quin prius illud metallum, beneficio Elixiris ex corporibus perfectis confecti in aurũ mutetur vel arg. Nec citra rationẽ id dixit Plato. Nã si forma Elixiris aurei vel argentei (quæ est illa, cuius beneficio Elixir aureã vel argenteam confert naturã) ex Saturno, Ioue, Venere, aut Marte elici posset, necessariò oporteret eam formã eis inesse, alioqui dicendum esset, rem aliquã ibi reperiri, & per consequens ibi esse, vbi non est. Quòd autẽ forma auri vel arg. effectrix, nulli horum quatuor metallorũ insit, hinc patet. Cuicunq; metallo forma auri vel arg. effectrix inest, id aurũ vel arg. actu esse necesse est: nã quicquid præditum est forma hominis, homo est, bruti brutum, plantæ planta, lapidis lapis, & sic in reliquis. Forma enim est, quæ dat esse rei, id quod res est, & quæ illi nomen adfert, & qua absente res illa desinit esse, quod prius erat. Sed neq; plumbũ, neq; stannum, neq; æs, neq; ferrum actu est aurũ aut arg. cum nõ habeat passiones & proprietates auri vel arg. Igitur nullum horum quatuor metallorũ est præditũ forma auri vel argenti. Atqui solius formæ auri propriũ est, in materia auri (quæ omnibus metallis cõmunis est) aurum generare, & solius formæ arg. argentum efficere: proinde cùm hæ formæ soli auro & arg. insint, manifestum est, nullam aliã rem sub cælo esse, quæ hanc proprietatem sibi vendicare queat, donec summus ille formarum parens & genitor, ordinem, quem semel naturæ inuiolabili religione obseruandũ præcepit, sua potestate immensa reuocarit, immutarit, & penitus inuerterit: quod nullo modo sperandum est, cum summa illa sapientia in suis legibus semel latis perpetuò sibi constet, & sui sit semper similis. Rectè itaq; Lullus, cùm sic ait, Vbi natura desinit ibi ars incipit: desinit autẽ in metallis perfectis, inquit, & maximè in Sole, quia perfectus est, & à natura non potest recipere altiorẽ gradum. Igitur ars à Sole & Luna tanquã à medio, per viã corruptionis exordietur. Natura, in quit, non potuit per se hunc lapidem facere, sed miserta est arti, cùm talia reliquerit munda, vt ars ea subtiliet, & adaptet, pro forma metallorum imperfectorũ transmutandorum, & ipsius mercurij vulgi. Ex his itaq; satis constat formã Elixiris, in aurũ metalla ignobilia vertentis ab auro, in argentum verò à solo arg. mutuandã esse, nullamq; rem sub cælo existere, seu animalem, seu vegetabilẽ, seu mineralẽ, ex qua forma auri vel arg. effectrix elici possit, nisi prius in aurũ vel arg. ea res versa fuerit. Sed quorsum tot rationes huc adferũtur, cùm hæc adeo clara sint & manifesta, vt qui negare hæc ausit, meritò cæcutire, in meridie palpare, nec minus sensu egere censendus sit, quàm Philosophus ille, qui niuem negabat esse candidam?

Caput ultimum.

REdeo igitur ad te Bracesche doctissime, & quãta cum humanitate possũ oro te, & obtestor, vt opinionẽ illam ferreã deponas, abiures, & respuas, eãq; cum aurea & argentea veritate cõmutes. Nec est, quòd timeas ignominiosum tibi futurũ, si pedem à pristina opinione retuleris. Ignominiæ equidem & opprobrio tibi vertendũ esset sempiterno, si veritate cognita non resipisceres. Non est probrosum Bracesche interdum cespitare, pręsertim in lubricis & arduis rebus. Propriũ enim hominis est labi, errare, imò & in rebus facillimis, teste Arist. sæpe hallucinari & cæcutire. Quòd si Philosophi omnes hoc propriũ hominis esse fassi sunt, nec se à cõmuni lege immunes esse docuerunt agnosce quæso & tu, humani abs te alienũ nihil esse. Vtinam quotquot sumus in terris homines, sapientẽ illũ Socratẽ nobis proponeremus imitãdũ, qui hoc solo nomine sapientissimi nomen assecutus est, quòd se hoc vnũ scire ingenuè prædicaret, quod nihil sciret. O quàm felicissimè haberent res humanæ, si Pytha-

thagoræ doctrina inter nos locum haberet, qui primus Sophi nomen, tanquã
mortali homuncioni ineptum, arrogans, superbum, ac soli Deo vindicandum
exhorruit, & Philosophi nomine contentos esse debere homines, docuit. Nõ
te pudeat igitur resipiscere Bracesche, nõ pudeat quæso ab hac fallaci opinio-
ne discedere. Sed poteris tu mihi obijcere (& meritò certè) quid de me ipso sẽ
tiam, num me aliquem Hermetem, num Argum, num erroris immunẽ esse cre
dam. Dicam certè, quem me existimẽ Bracesche, non mentiar, & rem ipsam in
genuè profitebor. Cæcus sim, ni me hominẽ esse videam, quòd si hominẽ me
esse experior, demens sim deploratus, ni me non lyncem, sed noctuam, nõ Ar-
gum, sed exoculatissimam talpam esse agnoscam. Quòd si hac in parte philo-
sophiæ nonnihil lucis assecutus sum, eius ne apicem quidem perspicacitati mẽ
tis meæ (quam vel in ipso meridie, singulis diebus cæcam experior) vendico,
sed id totum diuinæ maiestati, quæ me indignum hoc dono dignata est, acce-
ptum fero. Quòd nisi cælestis illa Minerua cæci Tauladani miserta fuisset, nisi
cælestis mercurij intelligentia hanc cognitionẽ mihi instillasset, hoc est, nisi di
uinus & adorandus spiritus radijs fulgoris sui mentem meã illustrasset, non sò-
lùm in eodẽ erroris gradu tecum ego versarer, sed in profundissimã aliquã vò
raginem corruissem, vnde nunquã postea emersissem. Itaq; mones me tu, qua
lis ego ipse sim. Depinxit enim mihi Deus in te diuinum illud oraculum, No-
sce te ipsum, quo admoneor ne insolescã, ne quid laudis mihi arrogem, ne cor-
nua efferam, sed vt conditionem meã supplex agnoscam, demittam cristas, &
in mei deiectione cælum suspiciam: deniq; vt in confessione cæcitatis meæ di
scam, omnẽ laudem diuinæ maiestati deferendam esse, eiq; mentem beneficio
rum memorem esse immolandã. Nec alium in finem aliquid lucis nobis Domi
nus impertit, nisi vt miseri mortales cæcitatem nostrã inde agnoscentes in ge
nua procumbamus, terrã lambamus, & eum, in cuius oculis vel ipse Sol est te-
nebrosissimus, suspiciamus, admiremur, & adoremus. Sed vt eò redeam, vnde
sum digressus, depone quæso hanc opinionẽ ferream Bracesche, cõmuta eam
cum aurea, & lubens palinodiã cane. Quod si feceris (mihi crede) nomen tuũ
alioqui illustre & gloriosum, multo magis apud omnes doctos cõmendabis.
Quòd si aliqui insanæ mentis homines futuri sunt, qui te ferrum cum auro cõ-
mutantem, & à pristina opinione pedem referentem ausint calumniari, sciant
ipsi te singulari & perpetua laude apud omnes probos cumulatum iri, quôd la
borum tuorum messem in cõmunem & publicam studiosorũ vtilitatem libe-
raliter attuleris. Afferant ipsi sua, si quid possunt, & non mordeãt, congredian
tur, si audent, & non latrent, experiantur vires suas, & sentient nõ omnibus da
tum esse adire Corinthum. Quòd si veritatis zelotipia eò me tulerit, vt aliquid
acrius, quàm par erat, dixerim, humanitatem tuam exoratam cupio, mi obser-
uandissime Bracesche, vt id mihi cãdore ignoscas Christiano, tibiq; Ro-
bertum Tauladanum fratrem fidelissimum & obsequentissi-
mum in perpetuum promittas.

FINIS.

GEBERI ARABIS PHILOSOPHI SOLERTISSIMI, RERVMQVE NATVRALIVM (PRECIPVE METALLICARVM) PERITISSIMI, περὶ Χημείας libellus, quē inſcripſit de Inueſtigatione perfectionis, incerto Interprete.

Præfatio in qua explicat, cur hunc librum ſcripſerit. Cap. I.

INVESTIGATIONEM huius nobiliſsimæ ſcientiæ ex cōtinua & frequenti operis ſedulitate, & huic compari ſtudio nimio, necnō cogitationibus noſtris profundiſsimis & varijs annexis, emiſſam vobis tradam, vt melius & apertius à vobis volumina ſubſequentia intelligantur, & vt intellecta, & circa eadem ingeniata & perſcrutata, facilius & promptius ad effectum perducantur. Et quia eſt aliud, artis inueſtigare rationem, quàm attentare & probare ſubtilitates & ingenia horum: donec operando & perſcrutādo & experiendo, ad intentum perueniatur completū. Ideo in hoc noſtro libro, quæcunque per narrata inueſtigauimus, ſecundum noſtræ mentis rationē ſcripſimus, artem dico perficientia. Non putet tamen quis, quòd hanc inueſtigationem compoſuerimus ante librum noſtrum, qui Summa perfectionis magiſterij eſt intitulatus: in quo quæcunque vidimus & tetigimus, completè ſecundum ſcientiæ ordinem determinauimus, ſecundum experientiam & cognitionem certam, quam ſcrutatione noſtra, de naturalium & mineralium effectibus & transformantibus diuerſis, in opere apparentibus notauimus. Et ingeniati ſumus ſcientiam noſtram prius compoſitam cum hoc inueſtigationis cōmento, quod ſuper ipſam declarandam compoſuimus, denudare. Ergo de iure hęc illā præcedit, cùm per hūc librū inueſtigare queā de cognitione rei perficiētis.

De rebus corpora metallica perficientibus & corrumpentibus. Cap. II.

CVm ergo hæc ſcientia de imperfectis tractet corporibus mineralium in quantum ea perficere deceat, in primis circa hæc, duo conſiderauimus, Imperfectionem ſcilicet & Perfectionē. Circa hæc duo noſtrā fūdamus intentionem. De rebus autem perficientibus, & corrumpentibus, ſecundū ꝙ per noſtram inueſtigauimus experientiam, hunc librum cōponimus, quia oppoſita iuxta ſe poſita magis elucescunt. Res autē quæ perficit in mineralibus, eſt ſubſtantia arg. viui & ſulfuris proportionabiliter cōmiſta, per longam & tēperatam decoctionē, in viſceribus terræ mundæ inſpiſſata & fixa, cum obſeruatione ſuæ humiditatis radicalis, non corrumpentis, ſed ad ſubſtantiam ſolidam cum ignitione debita fuſibilem, & ſub malleo extēſibilem producta. Per diffinitionem naturæ huius perficientis, leuius peruenire poſſumus ad cognitionem rei corrumpentis. Et eſt illa, quæ à contrario ſenſu habet intelligi, videlicet ſubſtantia pura arg. viui & ſulfuris, ſine proportione debita cōmiſta, vel minus decocta in viſceribus terræ immūdę, nec rectè inſpiſſata, nec fixa, humiditatem habens combuſtibilem & corrumpentem, & raræ ſubſtantiæ, & poroſæ: vel habens fuſionem ſine ignitione debita, vel nullam, nec patiēs malleū ſufficienter. Primam autem diffinitionem iuueni intruſam in his duobus corporibus, videlicet in Sole & Luna, ſecundū cuiuslibet perfectionē: Secundam verò in his quatuor, ſcilicet in ſtanno, plumbo, cupro, & ferro, ſecundū cuiuslibet imperfectionem. Et quia hæc corpora imperfecta ad ſanitatē & perfectionem non ſunt reducibilia, niſi contrariū in eis operetur, id eſt quod manifeſtū occultetur, & occultū manifeſtetur: quæ operatio vel contrariatio fit per præparationē, igitur præparatio eſt eis adhibenda. Eſt ergo præparare, ſuperflua

demere

demere, & absentia supplere, & sic notã eis immittere perfectionẽ: hac aũt prę paratione non indigent corpora perfecta. Indiget verò præparatione tali, qua eorũ partes magis subtilientur, & à corporalitate sua ad spiritualitatem reducatur fixam. Cuius intentio est ex eis facere corpus spirituale fixum, hoc est multò magis attenuare & subtiliare, ꝙ erat prius. De horum omnium præparationibus secundũ nostram inuestigationem in loco suo tractabimus sufficienter in hoc libro. Quæ postquàm præparata fuerint sufficienter, erunt apta, vt de eis Elixir album, vel rubeum fiat magnum.

De lapide Philosophorum, quòd unus tantùm sit, ad album & ad rubeũ, & ex quibus rebus extrahatur: Deq; possibilitate ac modo perfectionis. Cap. III.

INuenimus autem Modernos nobis vnicum tantùm scribere lapidem, ad album vel rubeũ cõpletũ, quod & verũ esse cõcedimus. Nam ex quocunq; Elixir conficiatur albũ vel rubeum, nihil tamen ibi aliud est, ꝙ arg. viu. & sulf. quorum vnũ sine altero nihil agit, nec esse potest. Et ideo vnus lapis à Philosophis nuncupatũ, ꝙuis à multis extrahatur corporibus siue rebus. Extrahere eñ à re in qua non est, hoc stultum cogitare esset & vanum, vt quidam fatui putauerunt, quòd nunꝙ erat intentio Philosophorum. Dicunt tñ multa per similitudinem. Et quia omnia corpora metallica ex arg. viuo cõposita sunt, & sulfure, puris vel impuris, per accidens, & nõ in prima sua natura innatũ, etiam per præparationẽ conuenientem tolli est possibile. Nam expoliatio accidentium non est impossibilis. Est ergo præparatio superfluũ demere, & defectũ supplere in corporibus imperfectis, quæ fieri nõ potest sine adiuuatione operis, & rerum purificantiũ. Diuersificatur aũt præparatio, secundũ diuersitatem rerũ indigentiũ. Experientia enim nobis dedit modos agendi, scilicet calcinationem sublimationem, descensionẽ, solutionem, distillationem, coagulationẽ, fixationem, & cerationẽ. De quibus singulis narrationẽ fecimus in Summa perfectionis magisterij sufficiẽter. Ista enim sunt opera ad præparationem iuuantia.

De rebus præparationem iuuantibus, & earum mundatione. Cap. IIII.

RES autem præparationes iuuãtes sunt istę, scilicet omnia genera saliũ, aluminũ, atramentorũ, etiam vitrum, borax, & quæ huius naturæ sunt, & acetum acerrimum, & ignis. Et cum istis proponimus corpora imperfecta præparare, sed conuenit ea prius mundare, si aliqua immunditia in his extiterit, secundum nostram experientiam, in qua certi fuimus per prædicta.

Mundatio salis communis.

Mundatur enim sal commune per hunc modũ: Primò comburatur, cõbustum in aqua cõmuni calida soluatur, solutum per filtrum distilletur, distillatũ per lentum ignem in paropside vitreata congeletur, congelatũ calcinetur per diem & noctem in igne mediocri, & serua ipsum sic sufficienter mundatum.

Mundatio salis alkali.

Sal alkali sic mundatur vt sal commune, & est sagimen vitri. Primò teratur, & totum soluatur in aqua communi calida, postea distilletur per filtrũ, & congeletur, & calcinetur cum igne lento.

Mundatio salis gemmæ.

Primò teratur, deinde de illo fiat, vt de sale communi.

Mundatio salis ammoniaci.

Teratur primò cum præparatione salis communis mundati. Postea sublimetũ in alto aludele, donec totaliter fuerit extractum purum. Postea soluatur super porfidum, sub diuo, si de eo vis aquam facere, vel seruetur ipsum sublimatum, & purum sufficienter.

Mundatio aliorum salium.

Diuersa autem adhuc inueniuntur saliũ genera, quæ præparantur per modum iam dictum, & mundantur.

Mundatio aluminum.

Primò de alumine glaciali. Multa possunt per ipsum præparari sine ipsius mundatione aliqua: tamen in hunc modum mundatur. Ponatur in alembico, & extrahatur inde tota humiditas, quæ multum in arte ista valet. Fæces in fundo vasis remanentes, vel dissoluantur supra lapidem in aliqua parte humida, vel in aqua inde extracta, vel reseruentur.

Mundatio aluminis Iameni.

Alumen Iameni, quemadmodum glaciale præparatur, excepto quòd in hac arte maioris est virtutis.

Mundatio aliorum aluminum.

Plura adhuc inueniuntur alumina, quæ omnia, vt iam dicta præparantur, & mundantur.

Mundatio atramentorum.

Primò de nigro atramento. Nigrum sic mundatur: Primò soluatur in aceto mundo, post distilletur, & coaguletur. Vel ponatur primò in alembico, & humiditas totalis extrahatur. Fæces in hac distillatione calcinatæ super porfidū, vel in sua aqua soluantur, & coagulentur. Vel ipsa aqua secundum velle artificis reseruetur.

Mundatio cuperosæ.

Cuperosa, siue vitriolum mundatur vt atramentum nigrum. Habet tamen atramentum nigrum maiorem atramento viridi terrestreitatem.

Mundatio aliorum atramentorum.

Diuersa sunt atramēta, & inueniūtur diuersi coloris, quæ vt p̄dicta mūdant̄.

De uitro, & boracibus.

Vitrū & boracia si debito modo fuerint facta, non indigent præparatione.

Mundatio aceti acerrimi.

Acetum autem, & cuiuscunq; generis acutū, seu acerbum, subtiliantur & depurantur: & illorū virtus siue effectus per distillationem melioratur. De eorū mundatione, & depuratione sufficienter tractauimus, cum quibus corpora imperfecta præparari possunt, & depurari, & meliorari, & subtiliari, igne semper debito mediante.

De præparatione & melioratione corporum in genere. Cap. V.

PRæparantur autem & depurantur per ista ad intentionem ignis, per hunc modum. Habēt enim hæc corpora imperfecta humiditates superfluas, & sulfureitatē adustibilem, nigredinē in ipsis generātē, ipsaq; corrumpentē. Habēt etiā terrestreitatem immundā, fæculentam, & combustibilē, nimis grossam, ingressionem impedientē & fusionē. Ista & talia sunt superflua in his corporibus prædictis, quæ in ipsis nostra experiētia & inuestigatione certa & ingeniosa sunt inuēta. Et quia hæc superflua accidentaliter his superueniūt corporibus, & nō radicaliter, & spoliatio accidentaliū possibilis est, oportet nos cum igne artificiali his prædictis mundatis, superflua demere accidentia cuncta, sola substantia arg. viui & sulf. radicalis permanēte. Et hæc est integra pręparatio imperfectorū, & depuratio perfecta. Melioratio, depuratio & subtiliatio horū, substātiæ purę remanētis, fit multis modis, secundū q̄ indiget Elixir. Præparationis ergo & depurationis in generali modus est hic. Primò enim eleuanda est cū igne proportionali tota humiditas superflua & corrupta, in illorū essentia, etiā superfluitas subtilis & cōburens, & hoc calcinādo: Deinde totalis substantia remanēs corrupta in illorū calce superfluæ humiditatis cōburentis & nigredinis corrodēda est cum his mundatis prędictis corrosiuis, acutis, seu acerbis, donec calx fuerit alba siue rubea, aut secundū corporis naturā & p̄prietatē colorata, & munda & pura ab omni superfluitate, seu corruptione p̄narratis. Et hæc cum his corrosiuis mundant̄, terēdo, imbibendo, & lauādo. Postea verò delēda, seu deponēda est totalis terrestreitas immūda, & fæculētia cōbu-

stibilis

stibilis & grossa, cum rebus prædictis mundatis vel puris, fusionem metallicã non habentibus, cum calce prædicta, modo prædicto depurata, commistis & bene tritis, quæ in fusione, seu calcis reductione retinebunt secũ terrestreitatẽ grossam & immundã prædictam, remanente corpore puro ex omni superfluitate corrumpente mundato, & hoc totum descendendo. Meliorationis & subtiliationis horum substãtiæ puræ in generali modus hic est. Primò hoc corpus purgatum & reductum, est iterum calcinandum cum igne, & adiutorijs mundatiuis prædictis, deinde cum his quæ sunt solutiua soluendũ. Hęc enim aqua lapis noster est, & argentum viuum de argento viuo, & sulfur de sulfure, ex corpore spirituali abstractum & subtiliatum, siue attenuatũ, quæ meliorari potest, confortando in ipsam virtutes elementales, cum alijs præparatis, quæ sunt ex genere sui generis: & augmentando colorem, fixionem, pondus, puritatem, fusionem, & alia omnia, quæ pertinent ad Elixir perfectum. Et iste est modus, per solos nos inuestigatus, preparationis, depurationis, subtiliationis, & meliorationis corporum mineralium in generali. Nunc transeamus ad specialem, seu particularem cuiuslibet corporis imperfecti præparationem, cum omnibus modis suis, etiam perfecti corporis mineralis. Et primò de Ioue.

De præparatione Iouis in speciali. Cap. VI.

PRæparatur autem Iupiter multipliciter, melius tamen per hunc modum. Et est, vt ponatur in furno calcinationis, in vase ad hoc apto, & proijciatur subtus ignis vsq; ad corporis ipsius fusionem bonam, mouendo tunc ipsius corpus liquefactum cum spatula ferrea perforata: scoriã quæ super ipsum creatur contrahendo, iterumq; corpus mouendo in ignis calore æquè perdurante, donec in superficie bona quãtitas ipsius pulueris fuerit congregata. Deponatur tunc illa, & iterum moueatur, quousq; alternata vice totum corpus in puluerem subtilissimum fuerit reductum. Cribretur ergo puluis ille, & reponatur in furno, addendo illi ignem bonum ipsius fusionem non superantem, & mouendo multoties. Stet ergo in igne suæ calcinationis sic per diem naturalem, vel circiter, donec tota humiditas accidentalis, & superfluitas fuerit deleta, cum sulfure combustibili & corrumpente: postea extrahatur calx alba mundata. Nam ignis omnem fugitiuam substantiam, & inflammabilem eleuat, & consumit de prædictis, scilicet cum sale communi mundato, & alumine, & cum aceto purificato & acerbo multum lauando, & ponatur ad solem vel ad aerem, & iterum teratur, & lauetur, & desiccetur, & hoc alternatim per vicem reiteretur, donec per acuitatem salium, aluminum, atque aceti, tota eius humiditas, nigredo, & immundicia fuerint consumptæ, corrosæ, & deletæ. Tunc apponatur de vitro trito cum his prædictis. Cumq; totum impastatum fuerit, descendatur per Botum barbatum, cum sufficienti igne. Descendit enim corpus purum & mundum, remanente cum vitro & salibus, siue aluminibus, tota substantia terrea & fæculenta. In illo enim corpore mundo descenso, & reducto, est æqualis & perfecta proportio argenti viui mundi, & sulfuris albi non vrentis. Nam ignis & corrosiua totam humiditatem, & substantiam fugitiuam, inflammabilem, & corrumpentem, atque nigredinem diuiserunt, & per descensorium ipsius, siue per pastillum salium & aluminum, & vitri, diuisa est tota substantia terrea fæculenta, substantia pura & temperata cum sua proportione remanente. Postea verò calcinetur iterum hoc corpus reductum purum, cum solo sale ammoniaco puro, mundato, donec fuerit in pondere æquali, vel circiter. Cum autem bene & minutissimè fuerit calcinatum, tunc illud totum peroptimè, & bene diu teratur super porfidum, & ponatur sub diuo, in loco frigido & humido: vel in vesicis vitreis in furno

solutionis,uel in uentre equino, donec totum fuerit dissolutum, augendo sal si fuerit necesse. Quam aquam honorare debemus,ipsa enim est quam quærimus ad album. Et hæc de præparatione Iouis dicta sufficiant.

De præparatione Saturni. Cap. VII.

PRæparatur & Saturnus sic: Ponatur similiter in furno calcinationis, mouendo vt Iouem,donec conuertatur in puluerem tenuissimum: Cribretur & reponatur ad furnum, Stet in igne suæ calcinationis per modum prædictum, donec fugitiua substantia, & inflammabilis fuerit deleta. Postea extrahatur calx rubea,quæ imbibatur, & teratur frequentissimè & minutissimè, cum sale communi mundato, & atramento, & aceto purificato, & acerbo multum. De istis verò ad rubeū vtaris, sicuti ad album fecisti,cum sale communi, & alumine iameno, & aceto. Tunc multoties, vt de Ioue dictum est, desiccetur, & imbibatur, & teratur,donec per beneficium dictorum, dicta immundicia fuerit deleta. Tunc apponatur de vitro cum his prædictis, & descendat per Botum barbatum corpus purum, descendendo reductum. Iterum calcinetur cū sale ammoniaco puro, vt de Ioue, teratur subtilissimè & dissoluatur per modum prædictum. Ipsa enim est aqua argenti viui, & sulfuris, proportionabiliter facta, qua vtimur in rubei Elixiris compositione. Et hæc de Saturni prę paratione dicta sufficiant.

De præparatione Veneris. Cap. VIII.

PRæparatur etiam Venus optimè per hunc modum: Ponatur stratum de sale communi optimè mundato in crusibulo, & desuper ipsius lamina, & desuper salis stratum, & desuper lamina, & sic vicissim, donec vas fuerit plenum, & cooperiatur, & lutetur, & collocetur in furno calcinationis per diē naturalem. Deponatur & abradatur quod calcinatum fuerit, & reponantur laminę cum sale nouo. Et sic alternata uice calcinetur, donec omnes laminæ fuerint consumptæ, seu corrosæ, per beneficium salis & ignis. Quia sal corrodit superfluam humiditatem, & sulfureitatem combustibilem: ignis eleuat substantiam fugitiuam & inflammabilem, cum proportione debita. Teratur omnino puluis ille minutissimè, & lauetur cū aceto, donec nigredine careat aqua exinde emanans: hinc alterna vice de sale nouo & aceto imbibe, & tere, & post contritionem, ad furnum calcinationis in vase aperto reponatur, stetq; ibi per tres dies naturales. Deinde extrahatur, & teratur bene, & subtiliter, & abluatur cum aceto bene & diu, donec ab omni immūdicia fuerit mundatum & purgatum. Desiccetur ad Solem bene, tunc apponatur medietas eius de sale ammoniaco, bene & diutissimè terendo, donec substantia impalpabilis fuerit. Ponatur sub diuo, vel in resolutionis fimo, donec quicquid ibi est subtile, fuerit solutum: renouando sal ammoniacum mundatum, si fuerit necesse, donec aqua totum fiat. Hanc aquam honora, quam aquam sulfuris fixi nominamus: cum qua tingitur Elixir vsque ad infinitum. Et hęc sufficiant de Veneris præparatione.

De præparatione Martis. Cap. IX.

MArs autem per hunc modum melius præparatur: Calcinetur, quemadmodum Venus, cum sale communi mundato, & cum aceto puro lauetur. Lotus ad Solem siccetur: desiccatus iterum cum nouo sale & aceto teratur & imbibatur, & ad eundem furnum ponatur per tres dies, vt de Venere dictum est. Solutum honora, aquam videlicet sulfuris fixi, mirabiliter colorem Elixiris augmentantem. Et hæc de imperfectorum corporum præparatione dicta sufficiant.

De

De præparatione Solis. Cap. X.

PErfecta verò corpora non indigent præparatione, quantum ad perfectionem, cum perfecta sint, sed vt magis subtilientur, & attenuentur, talis eisdem præparatio est adhibenda: Accipiatur Sol in laminas tenues productus, & ponatur cum sale communi optimè præparato solariatim in vase calcinationis, & collocetur in furno, calcinando bene per tres dies, vel donec totum fuerit subtiliter calcinatum. Deinde extrahatur, multum bene teratur, cum aceto lauetur, & desiccetur ad Solem. Postea teratur bene cum medietate sui salis ammoniaci mundati, & ponatur ad dissoluendum, donec totum fuerit per beneficium salis communis, & ammoniaci in aquam clarissimam dissolutum. Hoc est fermentum ad Elixir rubeum, preciosum, & verum corpus spirituale factum.

De præparatione Lunæ. Cap. XI.

SVbtiliatur autem argentum & tenuatur, & ad spiritualitatem reducitur per modum iam dictum. Ergo per omnia & singula fac in ipsius subtiliatione sicut de Sole fecisti. Et aqua Lunæ dissolutæ, est fermentum ad Elixir album spirituale factum.

De proprietatibus Elixiris maioris.. Cap. XII.

IAm imperfectorum præparationem, & perfectorum subtiliationem, sufficienter determinauimus, vt de eis quilibet discretus possit adimplere intentionem. Attendat ergo quis proprietates & actionis modos compositionis Elixiris maioris. Nos enim quærimus substantiam vnam facere, tamen ex pluribus aggregatam, coadunatam, fixam, quam super ignem positam, ignis nō exprimat, & liquatis permisceatur, & liquescat cum ipsis, cum eo quod est in ea de substantia ingressibili, & permisceatur cum eo, quod est in ea de substantia permiscibili, & consolidetur cum eo, quod est in ea de substantia consolidatiua, & figatur cum eo quod est in ea de substantia fixatiua, & non comburatur ab his, quæ non comburunt aurum & argentum, & afferat consolidationes & pondus cum ignitione debita & perfecta. Non tamen eatenus breue tempus intelligas, vt paucis diebus, vel horis possit prima vice confici: Sed quia respectu aliorum medicorum modernorum, respectu etiam naturæ operationis, veritas hoc modo citius terminatur. Vnde dixit Philosophus: Medicina est cuius temporis longum spacium anticipauit. Quare vobis dico, vt sustineatis patienter, quia forte moratur, & festinantia quidem ex parte diaboli est. Ergo qui patientiā non habet, ab opere manum suspendat, quia impediet eum festinantem credulitas. Omnis nanque actio naturalis suū habet modū, & tempus determinatum, in quo maiori vel minori spacio terminatur. Ad hęc tria necessaria sunt, patientia, mora, & instrumentorum aptatio: de quibus in Summa nostri magisterij perfecti artificem allocuti sumus, in capitulis diuersis, in quibus experiri potest, si in nostris dictis fuerit sufficienter versatus. In quibus manifesta probatione & aperta concludimus, lapidem nostrum nihil aliud esse, quàm spiritum fœtentem, & aquam viuam, (quam & siccam aquam nominauimus) & per naturalem proportionem mundatam, & vnitam vnione tali, quòd sibi neutiquam abesse possunt. Quibus addi debet & tertium, ad opus abbreuiandum, hoc est corpus perfectum attenuatum.

Epilogus, & conclusio operis. Cap. XIII.

EX pręmissis igitur patent res, in quibus veritas est propinqua: & perficientes ipsum opus, inuestigatione vera nostra, qua certi sumus, & per experiētiam manifestā considerauimus, omnia verba vera esse, quę iam per nos solos

in nostris voluminibus scripta sunt; secundum quod vidimus per experimentum & rationem, in voluminibus istis relata. Ea verò quę per nostram experiētiam digitis extraximus, & vidimus oculis, & manibus tetigimus, scripsimus in Summa nostri perfecti magisterij. Sapiens ergo artifex in nostris studeat voluminibus, colligendo nostram dispersam intentionem, quam in diuersis locis proposuimus, ne malignis seu ignaris publicetur: & collectam probet, donec ad cognitionem, studendo & experimentando cum laboris ingeniosi instantia, peruenerit totalem. Exerceat ergo se artifex, & inueniet huius iam modum inuestigationis (commotis amore uisceribus) per nostram considerationem, veritatis cognitionē etiam dare plenariā, perficientis & corrumpētis materiæ & formæ. Considerauimus enim inuestigatione nostra, perfectorum materiam cum forma, à radice suæ commistionis vsque ad complementum, puram esse, sine corruptione superueniente aliqua. Considerauimus etiam à contrario sensu imperfectorum substantiam, & perfectorum vnam esse vbique, scilicet argentum viuum & sulfur: quæ ante commistionem suam, pura sunt & mūda. Et per hanc considerationem per nostrum exercitium inuenimus, corruptionem imperfectorum accidentaliter superuenisse, quæ materiæ nouam & corruptam dedit formam. Nam cum corpora imperfecta, per nostram experientiam, & per ingenium nostrum vidimus præparata, & mundata ab omni superflua corruptione, & immundicia fugitiua, seu terrestri deliberata, inuenimus ipsa maioris claritatis & fulgoris, seu puritatis, quàm ipsa corpora naturaliter perfecta. Per quam consideratiorem peruenimus ad finem huius scientiæ perfectum & completum, quam perfectè & complete scripsimus in codicibus nostris. Studeas ergo in illis, & inuenies totam nostram scientiam, quam ex Antiquorum libris abbreuiauimus.

Finis libri de Inuestigatione perfectionis Gebri.

GEBRI ARABIS PHILOSOPHI SOLERTISSIMI, RERV'MQVE NATVRALIVM (PRAECIPUÈ *Metallicarum) peritißimi, Περὶ Χημείας Libri duo, quibus titulum fecit: Summa perfectionis, siue perfecti magisterij, ex Arabico in Latinum translati, incerto Interprete.*

SVMMAE PERFECTIONIS GEBRI LIBER PRIMVS.

PRAEFATIO DE MODO TRADENDI HVIVS *artis, & de idoneis discipulis.* Cap. I.

TOTAM nostram Περὶ Χημείας scientiam, quam ex libris Antiquorum compilatione diuersa in nostris voluminibus abbreuiauimus, hîc redegimus in summam vnam. Et quod in alijs libris à nobis scriptis est diminutum, id sufficienter in hac traditione huius nostri libri compensauimus, & ipsorum defectum suppleuimus sermone breui. Et quod occultatum fuit à nobis in parte vna, manifestum fecimus illud in parte eadem, in hoc nostro volumine, vt sapientibus patefiat complementum tam excellentis, nobilisque partis Philosophiæ. Scias ergo carissime fili, in

hoc

hoc opere totam eius artis operationem in capitulis generalibus, vniuersali disputatione, sine diminutione aliqua sufficienter contineri. Per Deum, qui secundum hunc librum operatus fuerit, verum finem huius artis se adinuenisse lætabitur. Sed scias carissime, quòd qui principia naturalia in seipso ignorauerit, hic iam multum remotus est ab arte nostra, quoniam nō habet radicem veram, supra quam intentionem suam fundet. Et qui principia sua sciuerit naturalia, & causas mineralium omnes, nondum tamen adeptus est verum finem & proficuum huius artis occultissimæ, habet verò faciliorem aditum ad artis huius principia, quàm cui ignorantia cadit super intentionem eius de modo huius nostri operis, & hic parum remotus est ab artis introitu. Qui verò sciuerit omnium principia, & causas mineralium, & generationis modum, qui ex intentione naturæ consistit, parum quidem aufertur ab eo de operis complemento, sine quo tamen non potest scientia nostra perfici, quoniam ars imitari non potest naturam in omnibus operibus, sed imitatur eam sicut rite potest. Carissime igitur fili, secretum tibi pandimus, quòd in hoc artifices errāt, quòd natura in omnibus differentijs proprietatum actionis imitari desiderant. Labora itaque studere in nostris voluminibus, & ea sæpissime in mente tua reuoluere nitaris, vt intentionem ex nostræ loquelæ modo veram acquiras, quia in eis inuenies, super quæ mentem tuam fundare debeas, & scies ex eis errores à te repellere, & in quibus imitari naturam possis in tui operis artificio.

Diuisio huius libri primi in quatuor partes. Cap. II.

Ponemus igitur tibi breuiter primò impedimenta omnia, quibus in opere impeditur artifex, ne verum finem adipiscatur, dicemus etiam conditiones artificis huius artis. Secundò verò disputabimus contra ignorantes & sophistas, qui propter suam ignorantiam & imperitiam, huius artis magisterium & proficuum inquirendo, artem interimunt, & eam nullam esse contendunt. Ponemus autem omnes rationes illorum, & postea ipsas destruemus euidentissimè: ita vt prudentibus satis apertè pateat, nullam illorū sophismata veritatem continere. Tertiò disputabimus super principijs naturalibus, quæ sunt de intentione naturæ: & ibidem super modo generationis & mistionis eorum adinuicem ab opere naturæ, & super eorum effectu, secundum antiquorum Philosophorum sententiam. Quartò verò monstrabimus principia, quæ sunt ad intentionem huius nostri operis, in quibus imitari naturam possumus, & modum miscendi, & alterādi, scilicet congruum naturæ cum causis suis, ad intentum nostri operis reducendis.

PRIMA PARS HVIVS PRIMI LIBRI DE IMPEDIMENTIS, *quibus impediuntur artifices, quo minus uerum huius artis finem adipiscantur.*

Diuisio impedimentorum. Cap. III.

SVNT ergo impedimenta huic operi superuenientia, duo generaliter: Naturalis scilicet impotentia, & necessariæ impensæ defectus, vel occupationes & labores. Naturalem tamen impotentiam multiplicem esse dicimus. Ex parte scilicet organi artificis, & ex parte animæ. Ex parte etiam organi artificis multipliciter. Vel quia organum sit debile, vel ex toto corruptū. Ex animæ denique impotentijs multipliciter, vel quia sit anima peruersa in organis, propter organa nihil rectitudinis, vel rationis in se habens, sicut anima insani, vel fatui. Vel quia sit fantastica, contrariarū facilè formarum susceptiua indebitè, & de vno scibili ad eius oppositum extensiua subito, & de vno velle ad eius oppositum similiter.

De impedimentis huius operis, ex parte corporis artificis. Cap. IIII.

IAm tibi generaliter determinauimus huius operis impedimenta. Nunc verò specialiori sermone te alloquemur in hoc capitulo, & magis apertè narrabimus tibi omnia illa impedimenta plenissimè, seriatim. Dicimus igitur: quòd si quis non habuerit sua completa organa, non poterit ad huius operis complementum peruenire per se, velut si cæcus fuerit, vel extremis truncatus, quoniam non iuuatur à membris, quibus mediantibus, ars hæc perficitur, tanquam naturæ ministrantibus. Si verò fuerit artificis corpus debile & ægrotum, sicut febrientium, vel leprosorum corpora, quibus membra cadunt, & in extremis vitæ laborantium, & iam ætatis decrepitæ senum ad artis complementum non perueniet. His igitur naturalibus corporis impotentijs impeditur artifex in intentione sua.

De impedimentis ex parte animæ artificis Cap. V.

PRæmisimus tibi capitulum vnum, in quo narrauimus sermone absoluto & manifesto impedimenta, ex parte corporis artificis dependentia. Restat nobis narrare breuiter impedimenta ex parte ipsius animæ, quæ maximè impediunt huius operis complementum. Dicimus igitur quòd qui non habuerit ingenium naturale, & animam perscrutantem subtiliter principia naturalia, & naturæ fundamenta, & artificia, quæ consequi naturam possint in suæ actionis proprietatibus, non inueniet huius preciosissimæ scientiæ veram radicem. Sicut sunt multi, qui duram habent ceruicem, in omni perscrutatione vacuam ingenio, qui & vix communem intelligere queunt sermonem, & opera similiter cum difficultate discunt vulgò communia. Præter hos etiam multos inuenimus animam habere facilè opinantem fantasiam quamlibet, sed quod credunt se verum inuenisse, fantasticum est totum, & à ratione deuium, & errore plenum, & semotum à principijs naturalibus, quoniam eorum cerebrum, multis repletum fumositatibus, non potest recipere veram rerum naturalium intentionem. Sunt etiam præter istos alij, qui mobilem habēt animam, de opinione in opiniones, & de voluntate in voluntates, sicut qui modò credunt hoc, & idem volunt, sine rationis vllius fundamento. Paululum verò post illud, & aliud credunt similiter, & aliud volunt. Et hi tam mobiles sunt, vt vix minimum eius ad quod intendunt, possint consummare, sed diminutum potius illud relinquunt. Sunt similiter & alij, qui non possunt videre veritatem aliquam ex rebus naturalibus, non magis quàm bestiæ, velut mente capti, insani, & pueri. Sunt & alij qui contemnunt scientiam, & ipsam non putant esse: quos similiter hæc scientia contemnit, ipsósque ab huius preciosissimi operis fine repellit. Et sunt, qui serui sunt, pecuniæ deseruientes, hanc scientiam mirabilem & ipsi affirmantes, sed ipsa dispendia interponere timent. Ideóque licet ipsam affirment, & secundum rationem ipsam inuestigent, tamen ad operis experientiam non perueniunt, propter pecuniæ auaritiam. Ad hos igitur non peruenit hęc scientia nostra. Qualiter enim qui ignorans fuerit vel scientiam inuestigare neglexerit, faciliter ad ipsam perueniret?

De impedimentis externis, huius artis opus impedientibus. Cap. VI.

REduximus ad duo capitula, omnia impedimenta, huius artis finem retardantia, quæ sunt ex principijs radicalibus, secundum naturam artificis huius preciosissimi negotij. Expedit ergo nos tandem narrare impedimenta exterius superuenientia, & contingentibus fortunis, & casibus, quibus impeditur hoc opus gloriosissimum. Videmus ergo quosdam astutos & ingeniosos, minimè ignorantes opera naturæ, & ipsius, in quibus est possibile

sequaces

sequaces principijs & operibus, quibus est etiam inuestigatio non fantastica, in omnibus rebus quæ naturæ regulantur motibus & actionibus infra lunarē circulum. Hi tamen vltima paupertati oppressi, ex dispensationis indigentia, hoc tamen excellens magisterium coguntur postponere. Sunt & multi alij præter nunc dictos, curiosi, varijs huius mundi curis, & solicitudinibus detenti, se omni negocio seculari totos occupantes, à quibus hæc nostra scientia preciosa rursus refugit. Iam ergo tibi satis ex præmissis capitulis patet, quę sint ab hac arte distrahentia impedimenta.

Epilogus huius primæ partis, qualem oporteat esse artificem Cap. VII.

CONcludimus igitur ex iam dictis, quòd oporteat artificem huius operis in scientijs Philosophiæ naturalis eruditum & perfectum esse, quia quantamcunque pecuniam, & ingenium naturaliter profundum habuerit, & desiderium in hoc artificio, non tamen ipsius finem acquiret: nisi ex doctrina Philosophiam naturalem adeptus fuerit, quia quòd per ingenium naturale non adipiscitur, huius defectui per doctrinam subuenitur. Oportet igitur altissima perscrutatione & industria naturali artificem iuuari. Propter doctrinam enim, quantamcunq; scientiam acquisiuerit, nisi ab industria etiam iuuetur naturali, ad epulas tam preciosas non inuitabitur. In puncto enim errorem suum emendaret, per suam industriam, cui remedium ignoraret adhibere, si sola doctrina fundatus foret: & errori similiter subueniret in puncto ex acquisita scientia per doctrinam naturalem, quem per solam industriam euitare nō posset: quoniam ars ab ingenio iuuatur, & ingenium ab arte similiter. Et ipsum similiter necessarium est constantis voluntatis in opere fore, vt non modò hoc, modò illud attentare præsumat: quia in rerum multitudine ars nostra non consistit, nec perficitur. Est enim lapis vnus, medicina vna, in quo magisterium consistit, cui non addimus rem extraneam aliquam, nec minuimus, nisi quod in pręparatione superflua remouemus. Oportet etiam ipsum sedulum operi vsque ad consummationem ipsius insistere, vt non opus detruncatum dimittat: quia nec sciētiam, nec proficuum ex opere diminuto acquireret, sed potius desperationem, & damnum. Expedit etiam ipsum huius artis principia & radices principales, quæ sunt de esse operis, non ignorare: quoniam qui principium ignorat, finem non inueniet. Et nos dicemus tibi principia illa omnia sermone completo, necnon & prudentibus sufficienter aperto & manifesto, secundum huius nostræ artis exigentiam. Expedit similiter artificem tēperatum & tardum ad iram esse, ne subitò propter iræ impetum, iam incepta dissipet & destruat. Similiter & pecuniam suam custodiat, nec pręsumptuosus eā vanè distribuat, ne si fortè artem non inuenerit, relinquatur in miseria, & desperatione paupertatis: vel ne forte, cum iam ad finem huius magisterij per suam indagationem approximauerit, consumpta sint ipsius impendia, & verū finem miser violenter ob paupertatem relinquat. Sicut cum in principio qui ignorant, prodigaliter suum thesaurū totum exterminant, cum autem huic affines fuerint, nō habent vlterius ex quo laborent. Vnde dupliciter hi tales in mœrore sepeliuntur, & quia pecuniam suam dissipauerunt in rebus inutilibus & quia scientiam, quam protinus indagassent, nobilissimā amittunt. Nō enim oportet tua bona consumere, quoniam vili precio (si artis principia non ignoraueris, & ea quæ tibi tradidimus, rectè intellexeris) ad complementum magisterij peruenies. Si ergo æs tuum perdideris, non attendendo nostra monita, quæ tibi in hoc libello scripsimus aperta & manifesta, nō nos iniquè corrodas nec nobis blasphemias iniungas, sed tuæ imputa ignorantiæ & præsumptioni. Igitur hæc scientia non bene conuenit pauperi vel indigenti, sed potius est

ei inimica & aduersaria. Nec etiam adinuenire nitatur sophisticam metam operis, sed soli sit complemento intentus, quoniam ars nostra in potentia diuina seruatur, & cui vult, elargitur & subtrahit, qui est gloriosus, & sublimis, & omni iustitia & bonitate repletus, fortè enim ex sophistici vindicta operis, tibi artē denegaret, & in deuium erroris te crudeliter detruderet, & ex errore in infelicitatē, & miseriam perpetuam. Miserrimus enim & infelix est, cui Deus semper post operis sui atque laboris finem, veritatē denegat conspicere: quoniā vitæ suæ spaciū semper in errore concludit & terminat: hic enim in labore cōstitutus perpetuo, omníque infortunio, & infelicitate obsessus, totā huius seculi consolationem, gaudium, & delectationē amittit, & vitā suam in mœrore sine proficuo consumit. Studeat similiter, cum in opere fuerit, omnia signa, quæ in qualibet decoctione apparent, in mentem sigillare, & illorū causas inquirere. Hæc itaque sunt quę necessaria sunt artifici, ad artem nostram idoneo. Si verò alterum eorum, quæ narrauimus, eidem defuerit, huic arti non adhæreat.

SECVNDA PARS HVIVS PRIMI LIBRI, IN QVA RECENsentur *rationes, hanc artem negantium, deinde verò confutantur.*

Diuisio dicendorum generalis. Cap. VIII.

Quoniam in Summa vna huius libelli nostri iam præmisimus tibi omnia huius operis impedimenta, & doctrinam tibi dedimus ad artis huius adhærentiam sufficientem, expedit modò secundum nostri propositi intentionem, contra sophisticos & ignorantes disputare: Primò ipsorum rationes ponentes, secundum quod promisimus à principio nos determinaturos esse. Vltimò verò eas omnes interimemus, vt manifesta demonstratione sapientibus patefiat, nihil veritatis illas continere.

Rationes veræ, artem simpliciter negantium. Cap. IX.

Svnt autem diuersi, qui eam negant & destruunt: Alij enim simpliciter, alij verò ex dictis à supponente eam esse. Sunt enim aliqui asserentes artem non esse simplicirer, suam opinionem sophisticè taliter corroborantes. dicunt enim: Distinctæ sunt rerū species & diuersitates, quia diuersæ sunt & distinctæ elementorum adinuicem in commistione proportiones. Est enim asinus diuersus ab homine in specie, quia multo diuersam habuit elementorum in sui compositione proportionem, sic & in cæteris rerum diuersitatibus est inducere, ergo & in mineralibus. Ignorata igitur miscibiliū proportione, qua adipiscitur forma, & rei perfectio, quomodo & mistum & miscendum formare sciemus? Sed ignoramus Solis & Lunæ verā elementorū proportionem, ergo & formare ipsa ignorare debemus. Ex his itaque cōcludunt: Igitur inutilis est ars ista & impossibilis. Similiter etiam aliter arguunt, magisterium nostrum interimentes. Dicunt enim: Et si proportionem elementorum scires, modum tamen mistionis adinuicem eorum ignorares, quoniam in cauernis, & mineris, & absconsis locis hæc natura procreat, ergo cum modum mistionis eorum ignoras, & hæc facere similiter ignoras. Similiter iterum arguunt: Etiam si hoc debitè scires, attamen in mistionis actione ignorares calorem æquare agentem, quo mediante res ita perficitur. Certam enim habet naturam caloris quātitatem, qua metalla inesse deducit, cuius mensuram ignoras. Similiter & alias naturæ causarum differentias agentium ignoras, sine quibus non posset natura veraciter intentum perficere: his ergo ignoratis, & totus similiter agendi modus huius artis ignorabitur. Præterea etiam rationem & experientiam tibi

tibi adducunt. Tandiu enim, inquiunt, est à viris sapientibus hæc perquisita scientia, vt si possibile esset ad eam per aliquam viam perueniri, iam eam millies compleuissent. Similiter etiam, cum Philosophi visi sint in suis voluminibus eam tradere, nec tamen in eis veritatem reperiamus, manifestum satis per hoc est, & probabile, hanc scientiam non esse. Similiter & multi huius mundi Principes & Reges, thesaurum infinitum, & Philosophorum copiam habētes hanc artem adinuenire desiderauerunt, non tamen ad huius preciosissimæ artis fructum pertingere potuerunt. Hoc vtiq; satis sufficiens est argumentum, quòd ars sit friuola, probatione. Similiter etiam in debilibus mistionibus specierũ, sequi naturam non valemus. Asinum enim fingere ignoramus & cætera similia, quarum mistiones sunt debiles, & manifestæ quasi sensibus. Quare & multo magis metallorum mistionē (quæ est fortissima) fingere ignorabimus: quę est etiā nostris sensibus & experientijs occultata penitus. Cuius signũ est difficultas resolutionis elementorum ex ipsis. Similiter etiam nō videmus bouem in capram transformari, nec aliquam aliam speciem, in aliam transmutari vel per aliquod aliud artificium reduci. Quomodo igitur cum metalla differāt specie, niteris inuicem secundum speciem transformare, vt de tali specie talem speciem facias? Absurdum satis hoc nobis videtur, & à veritate illata ex principijs naturalibus semotum. Similiter etiam, in millibus annorũ natura metalla perficit: quomodo autem tu in artificio transmutationis per annorum millia durare poteris? cum vix ad annorum centum metam pertingere valeas? Si tamen ad hoc ita responderetur: Quod non potest natura perficere in maximo temporis spacio, id in breui per artificium nostrum implemus: quoniam artificium in multis naturæ defectum complet: Dicimus iterum, quod & hoc impossibile est, & in metallis specialiter, cum sint fumi subtilissimi, qui temperata decoctione indigent, vt in seipsis secundum æqualitatem inspissetur humiditas propria, & non fugiat ab eis, & relinquat ipsa omni humiditate priuata, qua contusionē & extensionem suscipiunt. Si igitur per artificium tuum volueris tempus decoctionis naturæ in mineralibus, & metallicis corporibus abbreuiare, oportebit per excessum caloris hoc facere, qui non adæquabit, sed potius humiditatem dissoluendo ex eorum corporibus dissipabit & destruet. Solus enim temperatus calor humiditatis est spissatiuus, & mistionis perfectiuus, nō ignis excedens. Similiter etiam, esse & perfectio dantur à stellis, tanquam à primis perficientibus, & mouētibus naturā generationis & corruptionis ad esse & non esse specierum. Hoc autem fit subito, & in instanti, cũ peruenit vna stella aut plures ex motibus, ad situm determinatũ in firmamento, à quo datur perfectionis esse: quia vnaquęq; res ex certo situ stellarum acquirit sibi esse in momento. Et non est solùm vnus situs, imò plures, & sibi inuicem diuersi, quemadmodum ipsorum effectus sunt diuersi. Et horum diuersitatem, & distinctionem ab inuicem pernotare nō possumus, cum nobis sint incogniti & infiniti. Quomodo ergo supplebis defectũ in opere tuo, ex ignorantia diuersitatũ situum stellarum, ex motu earum? Et tamen si situm vnius, aut plurium stellarũ certum, quo datur metallis perfectio, scires, non tamen opus ad intentum tuũ perficeres. Non est enim alicuius operis præparatio ad suscipiendā formā per artificium in instanti, sed successiua. Ergo operi forma non dabitur, cum prępa ratio non sit in instāti. Similiter etiam in rebus naturalibus iste est ordo: quòd facilius est eas destruere, quàm cōstruere. Sed vix aurum possumus destruere quomodo igitur & cōstruere præsumimus? Propter has igitur rationes sophisticas, & alias his minus apparentes, credunt hanc se artem diuinam interimere. Hæ omnes sunt persuasiones sophistarum, artem nostram simpliciter esse

negantium. Rationes verò eorum, qui ex suppositione negant artem, ponam cum destructionibus illarum in sequentibus. Ab hinc verò ad harum interemptiones nunc positarum, transeundum à nobis est: prius ponentibus nobis super has veram intentionem, ad operis complementum.

Occupatio, fieri nec posse, nec debere, quòd ars naturam in omnibus differentijs proprietatum actionis imitetur, & quædam de principijs metallorum erudita. Cap. X.

DIcimus itaque, quòd principia, super quæ actionem suam natura fundat, sunt durissimæ compositionis, atque fortissimæ: & sunt sulfur & argentum viuum, vt dicunt quidam Philosophi. Igitur quia durissimæ & fortissimæ cõpositionis, difficillimæ sunt etiam resolutionis, sed vt fiat inspissatio eorum adinuicem & induratio, taliter, quòd fiat in eis contusio & extensio per mallei compulsionem, & non confractio: non est nisi per hoc, quòd humidum viscosum in eorum adinuicem commistione, saluatur per successiuam in minera decoctionem. Sed regulam tibi tradimus, carissime fili, generalem: quòd non fit inspissatio alicuius humidi, nisi prius fiat ex humido partium subtilissimarum exhalatio, & conseruatio ex humido partium magis grossarum, si sit humidum in commistione superans siccum, & vera mistio sicci & humidi: vt humidum contemperetur à sicco, & siccum ab humido, & fiat hæc substantia vna in suis partibus homœomera, & temperata inter durum & molle, & extensiua in contusione. Sed hoc non fit, nisi per diuturnam mistionem humidi viscosi, & subtilis terrei per minima, quousque humidum idem cum sicco & siccum cum humido fiat. Et huiusmodi subtilis vaporis non fit resolutio subitò: imò paulatim, & in millibus annorum, & illud ideo, quia vniformis est substantia principiorum naturæ. ergo si subitò fieret ab eis superflui humidi resolutio, cum non differat humidum à sicco, propter fortem mistionem, quam habent, huius vtique rei solueretur humidum cum sicco, quare totum in fumum euanesceret, nec separari posset humidum à sicco in resolutione, propter fortem vnionem, quam habent ad inuicem. Huius itaque videmus manifestam experientiam in spirituum sublimatione, quia cum in eis per sublimationem fiat subita resolutio, non separatur humidum à sicco, nec siccum ab humido, ita vt diuidantur in partes totales mistiones eorũ, sed tota ascẽdit eorũ substãtia, aut parũ ex eorũ componẽtibus dissoluitur. Resolutio ergo humidi subtilis fumosi, successiua, & diuturna & æqualis, est caussa inspissationis metallorum. Hanc quoque facere nõ possumus inspissationẽ per hunc modũ. Ergo in hac sequi naturã non valemus. Non enim possumus naturam in omnibus differẽtijs proprietatũ actionis imitari. Nostra igitur intentio non est, in principijs naturã sequi, nec in proportione miscibilium elemẽtorũ, nec in modo mistionis ipsorũ adinuicem, nec in æquatione caloris inspissantis. Cum hæc omnia sint nobis impossibilia, & penitus ignota: Restat ergo rationes sophistarum interimere, hanc excellentissimam scientiam per ignorantiam negantium.

Confutatio rationum, artem simpliciter negantium. Cap. XI.

SI dixerint ergo, nos proportionem elementorum, & modum mistionis eorum adinuicem, æquationẽ item caloris metalla inspissantis caussasque alias multas, & accidentia naturę actionũ consequentia, ignorare: Cõcedimus eis vtique, sed nõ propter hoc nostram scientiam diuinam interimunt, quia nec scire volumus illa, nec possumus, nec ad opus nostrum possunt peruenire. Sed aliud ad hoc nobis principium assumimus, aliumque generationis metallorum modum, in quibus sequi naturam possumus. Si dixerint, etiam Philosophos & Principes huius mundi hanc desiderasse scientiam, & ipsam non inuenisse: Respondemus, eos mentiri, quoniam & quosdam Principes (licet paucos) & maximè

maximè antiquos, & sapientes, nostro tempore repertos, iam ex sua industria hanc constat indagasse scientiam, sed talibus, nec ore, nec scripturis eam tradera uoluerunt, cum indigni sint eius. Ergo cum non uiderint aliquos hanc scientiam possidere, cecidit super mentes illorum error, ut æstiment nullos hanc inuenisse. Ad hoc etiam, si arguant fantasticè, asserentes impotentiam nostram non posse saltem in debilibus mistionibus naturam imitari, sicut in mistione asini vel bouis, ergo nec in fortibus: detegimus eis errorem suum multiplicem quòd in arguendi modum ipsorum non cadat necessitas, qua coartemur artē nostrā non esse concedere, quia à simili, vel à maiori ad minus, suam corroborant fantasiam & errorē, in quibus non continetur necessitas, sed contingentia, vt in pluribus. Ostendemus quoq; per aliam viam, demonstrando illos nullam assignare apparentem similitudinem, inter debilem commistionem, & cōpositionem animalium, & mineralium firmam & fortem. Et hoc ideo, quia in animalibus & alijs viuentibus, in quibus compositio est debilis, non est perficiens solùm proportio, nec miscibilia proportionis, nec qualitates miscibiliū, nec commistio, quæ sequitur ex illarum actione adinuicem & passione, quæ est ex aggregatione illarum primarum qualitatum, sed est anima, secundum opinionem plurium, quæ est ex occultis naturæ, sicut ab essentia quinta, vel à primo motore, & hoc etiam secundum sententiam plurium dicimus, & huius occultum ignoramus. Ideò hæc talia, licet in eis sit debilis mistio, perficere nescimus, quia perfectiuum, quod est anima, infundere ignoramus. Per hoc vtiq; patet, quòd non est defectus ex parte mistionis, quòd non perficiamus bouē vel capram, sed ex defectu infusionis animæ: quoniam sicut debilem & magis debilem, sic etiam fortem & magis fortem compositionem facere, viam & cursum naturalem imitantes, secundum artificium nostrum sciremus. In metallis igitur perfectio minor est, quàm in eis, & versatur illorum perfectio magis circa proportionem & compositionem, quàm circa aliud. Ideo cum in eis minor sit perfectio, quàm in alijs, quæ iam narrauimus, liberius ipsa perficere possumus, illa verò non. Diuersificatur ergo Deus altissimus & gloriosus perfectiones ab inuicem multiformiter. Nam in quibus compositio, quæ est secundum naturam fuit debilis, in illis maiorem & nobiliorem perfectionem posuit, scilicet eam, quæ est secundum animam. Sed quædam fortioris condidit compositionis & firmioris, sicut lapides & mineralia, sed in eis posuit minorem perfectionem & ignobiliorem, scilicet eam quæ est ex mistionis modo. Patet itaq;, quòd non est eorum similitudo bona, quia non ignoramus bouem vel capram formare ratione compositionis, sed formæ perfectiuæ: quoniam perfectio in boue vel in capra nobilior est, & magis occultata, quàm quæ in metallo consistit. Si autem aliter arguant, quòd non mutetur species in speciē: Dicimus eos mentiri iterum, sicut consueuerunt potius, quàm verum dicere super his, quoniam & species mutatur in speciem, secūdum hanc viam, cum indiuiduum speciei vnius in alterius mutatur speciei. Videmus nanq; vermē, & naturaliter, & per artificium naturale, in muscā verti, quæ ab eo differt specie, & vitulū strangulatum in apes, & frumentum in lolium, & canem strangulatū in vermes per ebullitionis putrefactionem. Sed hoc non facimus nos, facit autem natura, cui administramus. Similiter & metalla non putamus, sed natura, cui secundum artificium illam materiam præparamus, quia ipsa per se agit, non nos. Nos verò administratores illius sumus. Et, si per aliam rationē similiter taliter arguunt, & suam corroborant sophisticè opinionē, quòd in millibus annorū natura metalla perficit, tu verò millibus perdurare non potes: Dicimus quòd natura super principia sua secundū opinionem antiquorū Philosophorū agens perficit in

millibus annorū, sed quia principia illa sequi non valemus: ideoq; siue in mil-
libus annorum, siue in pluribus, siue in paucioribus, vel momento, hæc natura
perficiat, non tenet illorum persuasio. Quòd autem in principijs imitari natu-
rā non possumus, iam ex præcedenti negatiuo sermone satis abbreuiato deter
minauimus, & cōpletiore sermone in subsequentibus demonstrabimus. Secū
dum tamen opinionē aliquorū prudentium & perspicacium, intentū suum su-
bito natura perficit, scilicet vna die, vel breuiori tempore. Et si hoc verum sit,
non tamen valemus in principijs naturam imitari, id quod manifestius ostēsio
ne sufficiente probauimus, residuum tamen huius quæstionis cōfitemur, quia
totū verum concedimus esse. Et, si dicāt quod à situ vnius vel plurium stellarū
datur metallis perfectio, quā ignoramus: Dicimus hunc sitū nos scire nō opor
tere, quia nō est species generabiliū & corruptibiliū, quin ex indiuiduis eius a-
licuius fiat generatio, & corruptio omni die, per quod patet vtiq; sitū stellarū
esse omni die perfectiuū cuiuslibet speciei indiuiduorum & corruptiuū. Non
igitur necessarium est stellarum sitū expectare, esset tamen vtile, sed sufficit so-
lum naturæ disponere, vt & ipsa, quæ sagax est, disponat sitibus conuenienti-
bus, mobilium corporū: Nō enim suum motū potest natura perficere sine mo
tu & situ mobilium. Vnde si naturæ artificiū disposueris, & cōsideraueris quę-
cūq; ex cōtingētibus huius magisterij fuerint, debitè perficietur sub debito situ
per naturā sibi conuenientē, absq; consideratione illius. Cū enim videmus ver
mē ex cane vel alio animali putrescibili deductū in esse, nō cōsideramus imme
diatè sitū stellarum, sed dispositiones aeris circūstantis, & alias causas putrefa-
ctionis perfectiuas, pręter illū. Et, ex tali cōsideratione sufficienter scimus ver-
mes secūdum naturā in esse producere. Natura enim sibi inuenit conuenientē
situm, licet à nobis ignoretur. Et, si dicant perfectionē in instanti dari, & prępa
rationem nostrā non in instanti fieri, & concludunt ex hoc, nō perficietur per
artificium, ergo nec ars: Dicimus capita illorū fatua, vacuaq; esse ratione huma
na, eosq; magis bestijs, quā hominibus assimilari. Cōcludunt enim ex pręmis-
sis, nulla se habētibus habitudine ad id quod illatū est. Tantum ergo tenet hęc
argumentatio, Asinus currit, ergo tu es capra, quantum & ipsorū. Et hoc ideo,
quia & si nō fiat præparatio in instanti, non prohibetur tamen hoc, quòd for-
ma vel perfectio nō possit præparato dari in instāti. Non enim præparatio est
perfectio, sed habilitatio ad suscipiendā formā. Sed si dicant etiā, quòd facilius
est, res naturales destruere, quàm construere illas per artificium, & vix aurum
possumus destruere, & cōcludant, impossibile esse, construere illud: Respōde-
mus eis taliter, quòd non concludunt de necessitate, qua coartemur concede-
re aurum non posse construi. Nam cum difficulter destruitur, difficilius con-
struitur: non autem impossibile est, illud posse construi: huius autem assigna-
mus causam, quia fortem habuit compositionem, ideóque difficiliorem ha-
buit resolutionē, ideoq; difficulter destruitur. Et hoc est, quod facit eos opina
ri, impossibilem esse illius constructionē, quia destructionem artificialē ex cur
su naturę ignorāt. Attentauerūt fortè, quòd sit fortis compositionis, sed quàm
fortis cōpositionis sit, non attentauerunt. Sufficienter itaq; tibi carissime fili so
phistarum fantasias attulimus. Restat ergo, ex quo attentum promissione feci
mus, secundum illam promissionem ad ea quæ determinanda sunt, ex rationi-
bus artem negantium, à datis transire. Quæ cum debitè determinata fuerint,
tum ad ea venire determinanda, quæ sunt principia de intentione naturę, quo
rum essentiam nos oportet disputare sufficientius in insequētibus. Post illam
verò determinationē, etiam de ipsis sermonem faciemus, quæ sunt principia
nostri magisterij. In prima tamen traditione vniuersalē, in sequenti verò singu
larem

larem de vnoquoq; principiorum faciemus sermonem. Nũc verò ad præsens rationes negantium à datis, & ipsarum interemptiones in primis afferamus.

Diuersæ opiniones eorum, qui artem esse supponunt. Cap. XII.

HAnc itaq; artẽ supponentes, multiplices ex intentione diuersa esse cõperimus. Alij quidẽ in spiritibus, alij verò in corporibus, alij in salib. & aluminibus, nitris & boracibus: alij verò in omnibus rebus vegetabilibus hanc inueniri artẽ & magisterium affirmãt. Ex his autẽ omnibus, hi quidẽ secundũ partem bene, & secundum partẽ malè, hi verò secundũ totum malè, hoc diuinum magisterium æstimantes illud tradiderunt posteris. Ex ipsorum autẽ errorũ multiplicitatibus veritatem nos collegisse, difficilis & laboriosæ cautelæ coniectura, longaq; & tædiosa experiẽtia, multorũq; sumptuũ interpositione contigit, & illorũ error per nostræ mentis dispositionẽ & rationẽ sępissime militauit, & quasi desperationẽ adduxit. Blasphemati sint ergo in æternũ, quia blasphemias & maledictionẽ posteris reliquerunt, & ex errore suo super philosophantes perfuderunt, non veritatẽ, sed diabolicã instigationẽ potius post mortem suã dimiserunt. Et ego blasphemandus sim, nisi errores illorũ corrigã, & veritatẽ tradam in hac scientia, prout melius exigit hæc ars vera. Hoc enim magisteriũ occulto sermone non indiget, nec manifesto penitus. Tradem us igitur eã sermone tali, quem latere prudentes non accidet: hic autẽ medio crib. profundissimus erit, fatuis autẽ vtrosq; terminos irreserabiliter concludet in hac vna, & eadem nostra traditione. Redeuntes igitur ad propositũ, dicimus eos, qui in spiritibus eã esse ponunt, diuersos esse multipliciter. Alij quidẽ ex arg. viu. alij autẽ ex sulfure, & huic affini arsenico, lapidẽ Philosophorũ perquiri asserunt necesse esse: Et alij quidã ex Marchasita, quidã ex Tutia & Magnesia, & ex sale Ammoniaco quidã. Qui verò in corporibus, alij quidã in plũbo, alij in quolibet aliorũ corporũ esse dicunt, alij vtiq; in vitro, & quidã in gẽmis, & alij in diuersitatibus saliũ & aluminum, & nitrorũ & boracium, & alij in omni genere rerũ vegetabilium. Et illorũ vnicuiq; supponẽti alius est aduersarius secundum suam suppositionẽ. Et his aduersans credit se arti simpliciter aduersari. Et secundum plurimum vtriusque sectam inuenimus rationibus uacuam.

Rationes negantium artem in sulfure suppositam. Cap. XIII.

QVidam igitur in sulfure supponentes eam inueniri, in sulfure laborẽ impenderũt, & ignorantes eius præparationis perfectionẽ, ipsam præparationẽ diminutam reliquerunt. Crediderunt enim solam mundationẽ, & purificationẽ, præparationẽ perfectionis fore: hæc aũt per sublimationẽ fit, ideoq; adductum est intentioni eorũ, vt existimarẽt, quòd sola sublimatio in sulfure sit perfectio præparationis ipsius, & similiter in suo cõpari, videlicet in arsenico autumãtes induxerunt. Venientes igitur ad proiectionẽ, quę est ad intẽtionẽ alterationis, viderũt illud aduri, & euanescere, & nõ longã in corporib. moram trahere, & corpora relinqui ab eis magis immũda, quã prius fuerunt ante proiectionẽ illius: quia ergo viderunt hanc delusionẽ in operis sui cõplemẽto & longissimis fuit tẽporibus reuolutũ in illorum pectoribus, ex solo sulf. hanc scientiã reperiri, & in illo non inuenissent, arguunt nõ posse in alio hanc inueniri: quare cùm nec in hoc, nec in alio inueniatur, arguunt nusquam inueniri.

Confutatio rationum præcedentium. Cap. XIIII.

REspondemus eis itaq; breuiter, & dicimus eos in hoc parum intelligere, & minima sapere, quia supponũt solũ sulfur esse materiam nostrã. Et si vera hæc esset suppositio, tamen in modo vtiq; præparationis decipiuntur quia solã sublimationẽ credunt sufficientem esse. Sunt enim tanq; puer, qui ex principio natiuitatis suæ vsq; ad senectutem in domo concluditur, nõ putans

mundi latitudinem extendi, vltra suæ domus latitudinē, vel vltra, quàm oculo possit in domo cōspicere. Nō enim hi in multis lapidibus laborē suũ adhibuerũt, nō igitur potuerũt sentire, ex quo medicina nostra eliciatur, & ex quo nō, ex quo manus suas etiã à laborũ copia excusauerunt: quis ergo laborum perfectiuus sit, vel nō, meritò ignorare debuerunt. Sed quare fuerit opus illorum diminutum, dicimus, quia adurentiam in sulfure dimiserunt, & fugam, quæ non solùm non perficiunt, verumetiam dissipant & destruunt.

Rationes negantium artem in arsenico suppositam, earumq; confutatio. Cap. XV.

ALij verò in eodē & suo compari arsenico hunc lapidē inueniri existimãtes necesse esse, & profundius ad operis consũmationē attendentes, non solũ per sublimationē mundauerunt adurentē sulfureitatem, verumetiã remouere conati sunt terrestreitatē, relicta in illo fuga. Ad quorũ proiectionē similiter delusio superuenit, quia non adhæsit stabiliter in his ipsis corporibus, sed succesiuè & paulatim euanuit, relicto tali corpore in priori sua dispositione. Qui & similiter arguerunt interimētes vt primi, & eisdē vt primis respondentes, artē affirmamus, & eam scimus esse, quia vidimus, & veritatem tetigimus.

Rationes negantium artem suppositam in Sulfure, Arg. uiuo, Tutia, Magnesia, Marchasita, & sale ammoniaco, eorumq; confutatio. Cap. XVI.

ALij quidã profundius in ipso viderunt, & mundauerũt illud, & fugam, & adustionē abstulerunt, & factum est eis fixum & terreũ, nullam dans in ignis calore fusionē bonam, sed solam vitrificatoriã, & ideo non potuerũt proiectione corporibus permiscere, ideoq; arguũt vt primi, & eisdem respondemus sicut primis, quia opus diminutũ dimiserunt, nec illud cōplere sciuerunt. Ingresionē enim, quæ est perfectiuũ vltimũ, inquirere ignorauerunt. In omnibus similiter spiritibus alijs est idē modus præparationis, nisi quòd in arg. viu. & tutijs excusamur à maiori labore, qui est ex remotione adustionis: hęc enim sulfureitatem adustibilē & inflãmabilē non habent, sed solam fugã. Magnesiæ verò & Marchasitæ omne genus sulfureitatis habēt, plus Marchasita, minus verò Magnesia, fugã tamen omnes habent, plus arg. viu. & sal amm. minus verò sulf. adhuc verò minus cōpar illius, quartò verò adhuc minus marchasita, quintò verò magnesia minus illa, sextò verò & vltimò, minimè omniũ tutia. Vtraq; autē fuga participans est, alia tamen plus, alia verò minus: & ideo propter illorum fugam quibusdam experimentatoribus superuenit delusio vehemens in operationibus præparationum illorum, & ipsorum proiectionibus similiter. Ideoq; & ipsi arguunt & interimunt, vt in sulfure supponentes, & eisdem, vt in sulfure supponentibus, respondemus.

Rationes negantiũ artē suppositã in spiritibus, unà cum corporibus figēdis, & eorũ confutatio. Ca. XVII.

SVnt & alij nitentes spiritus in corporibus figere, nulla alia præparatione huic præueniēte, sed eisdē delusio angarians similiter mœrorē attulit & desperationē, & coacti sunt ex ea, non esse hanc scientiã credere, & contra ipsam arguere. Est eñ turbationis illorũ causa ac incredulitatis hæc, q in fusione corporũ spiritus illa dimittũt, nec eis adhęrent, imò asperitatē ignis refugiunt, permanentibus in ea solis corporibus, quoniã pressurã impietatis ignis illi cōpati propter fugã non possunt, quę ab eis non est ablata. Accidit similiter quãdoq; delusio, quia eisdē & cùm corpora ignē effugiunt, & hoc est, cùm nō fixi spiritus corporibus in profundo inseparabiliter adhæserunt, quoniã volatilis summa, summã fixi superat. Vnde & similiter vt primi arguũt, & similiter vt primis eis respondemus. Tota ergo illorũ reprobatio hæc est: Si corpora filij doctrinæ vultis conuertere, tunc si per aliquã materiã fieri hoc posibile sit, per spiritus ipsos vtiq; fieri necesse est: sed ipsos non fixos corporibus vtiliter adhærere non est posibile, imò fugiunt, & immunda relinquunt illa, ipsos autē fixos

non

non est possibile ingredi, cùm terra facti sint, quæ non funditur: & cum inclusi corporibus fixi apparent, non tamen sunt, aut ab eis recedunt ipsis manẽtibus aut ambo simul aufugiũt. Cùm igitur in materia magis affini nullis modis hãc artem inuenire sit possibile, in magis remota non inuenietur, ergo nusquã. Responsio vtiq; nostra hæc est, quòd quicquid scibile circa hoc est, non totum sciunt, ideo nec operatum ex eo totum inueniunt, consequentis igitur vitium per sufficientiam ponunt ipsorum robur.

Rationes negantium artem in corporibus suppositam, & primò in plumbo albo, id est stanno, seu Ioue, & earum confutatio. Cap. XVIII.

QVidam autẽ posuerunt in corporibus illã. Cùm tamen ad opus peruenerũt, illusi sunt, vt existimantes plũbum vtrunq;, liuidũ scilicet & albũ, albedine non pura, multũ naturæ Solis & Lunæ assimilari & approximare: liuidum quidẽ multum Soli, Lunæ verò parum: albũ verò Lunæ multũ, Soli verò parum. Propterea horum aliqui autumantes stannum, seu Iouem multũ Lunæ assimilari, & stridore, mollitie, & liquefactionis velocitate solũmodo differentẽ, credentes ex superfluitate suæ humiditatis, liquefactu esse facile, & molle similiter, ex substantia verò fugitiua arg. viui in illo intercidẽte partes stridorẽ possidere, exposuerunt illud igni, & calcinãtes ipsum tenuerũt in igne, quẽ potuit tolerare, quovsq; album factũ est in calce sua, quẽ postea volentes reducere non potuerunt, sed æstimauerunt impossibile fore. Et horum aliqui reduxerunt ex illo aliquid, & stridorẽ, vt prius, & mollitiẽ in illo inuenerunt, atq; liquefactionis velocitatẽ. Ideoq; crediderũt hoc impossibile per viã hanc, & adducti sunt in credulitate, vt putarent artem indurationis illius inueniri nõ posse. Horum verò aliqui calcinauerunt, & reduxerunt, & iterũ scoriam illius subtrahendo cum maioris ignis expressione calcinauerũt & reduxerunt, & sic sæpe reiterãtes opus ad illud, viderunt iam illud induratũ, atq; sine stridore: quia verò velocitatem liquefactionis nõ omnino remouerunt, errauit mens illorũ, & existimauerunt ad illud nõ posse perueniri. Horum itaq; & alij volẽtes eidẽ duritiem & retardationẽ liquefactionis cum administratione durorum corporum præstare, in delusionẽ ceciderunt, vt frangeret illis quodcunq; durorum corporũ admistũ ei fuerit, nec iuuit in hoc eos vlla præparatio. Ideoq; cũ nec duris, nec igne illũ præparare potuerint, excusauerunt se de longa mora inuentionis artis, quia eã impossibilẽ crediderunt & dixerunt, per hoc & contra artẽ arguentes instanter, posuerunt illam nõ esse. Præterea & alij quidam addẽtes multa medicamina, viderunt illa nullã immutationem facientia, nec ei conuenientia, sed potius corrũpentia, & contra illorum propositum agentia, & ideo libros abiecerunt, & capita retorserunt, & artem veram & diuinam, friuolam esse dixerunt. Quibus obuiantes respondemus responsione prima.

Rationes negantium artem in plumbo nigro suppositam. Cap. XIX.

EVndem etiam est in Plũbo nigro reperire illusionis modũ, solo excepto quòd corpora nõ frangit, & ꝙ citius redit à calce sua, q̃ Iupiter: liuiditatẽ verò eius remouere non possunt, quia ignorant, ideo per illud dealbare nõ possunt dealbatione bona, nec per suam fantasiã potuerũt illud stabilibus corporibus tã stabiliter associare, quin contingat illud per fortẽ ignis expressionẽ recedere à cõmisto. Et illud quidẽ maximè decipit illos, in huius præparatione supponẽtes, in nullo posse scientiã inueniri, nisi in ipso, quia post duas reductiones à calce sua nullam duritiẽ suscipit, sed maiorẽ potius mollitem, q̃ prius habuerat, & in alijs similiter non viderunt illud emendari differentijs. Et ideo cùm in ipso putãtes propinquius & melius inueniri, non inuenerunt, coguntur per hoc credere & argumentari, scientiã non esse, sed delusionẽ, & ideo peccant hi, vt priores.

Rationes negantium artem in mistione durorum cum duris, & mollium cum mollibus corporibus suppositam. Cap. XX.

ALij verò componentes dura cum duris, & mollia cum mollibus, propter conuenientiam voluerunt corpora sese inuicē transmutari & trāsmutare & illud non potuerunt, propter suā ignorantiā, vt permiscentes Solē vel Lunā cum Venere, vel alio quocunq; metallorū, nō transmutāt illa in Solem, vel Lunam transmutatione firma, quin experiantur ignis expresione fortivnūquodque illorum à cōmistione separari & comburi, vel ad priorē sui naturam redire. Quædā verò ex eis plus durant in cōmistione, quædā verò minus, vt à nobis sufficienter determinatū est. Hæ itaq; delusiones superuenientes propter ignorantiam, faciunt hos tales de hac diffidere arte, & illam arguere non esse.

Rationes negantium artem in mistione durorum cum mollibus, & perfectorum cum imperfectis suppositam. Cap. XXI.

ALij autem intimius & profundius super hoc inquirentes, cogitauerūt, & ingeniati sunt, & viā voluerunt inuenire, vt dura mollibus vnita, ea stabiliter indurarent, & perfecta imperfectis, ad perfectionē ea reducerēt, & generaliter à se inuicem transmutarentur & transmutarēt, transmutatione firma. Et ideo voluerunt similitudinē & affinitatē illorū inuenire, tum quidē per medicinas, tum verò per ignis administrationem attenuando grossa, sicut Venerē, & Martem, & inspissando subtilia, sicut est Iupiter, & similia illi. Et aliqui eorū credentes hanc administrationem perficere, delusi sunt in cōmistione horum durorū corporū, vel quia frangibile fecerūt omnino, vel omnino nimis molle non alteratum à duro, vel nimis durum non alteratum à molli. Et sic conuenientiam non inuenerunt, & ideo artem esse negauerunt.

Rationes negantium artem in extractione animæ, uel ignis reginine suppositam: Cap. XXII.

ALij verò adhuc intimius & profundius inspiciētes, alterare voluerūt corpora cum animarum suarū extractione, & cum extracta anima omnia alia similiter. Et ad id non potuit eorum experientia peruenire, sed delusi fuerūt in intentione sua, per hoc æstimantes artem non posse inueniri. Alij verò solo igne ipsa perficere conantes delusi in opinione sua fuerunt, quia ad illud peruenire nescierunt. Et hi eam ex hoc non esse putauerūt. Quibus omnibus obuiamus vt primis.

Rationes negantium artem in Vitro, & Gemmis suppositam, & earū confutatio. Cap. XXIII.

QVi verò in Vitro & Gemmis illā posuerunt, experti sunt per Vitrum & Gēmas in corporibus alterationes fieri nō posse, quia nō alterat quod non ingreditur, at nec Vitrum quidē, nec Gēmæ ingrediuntur, ideoq; nō alterant. Sed & si conati sunt Vitrum cum illis vnire, cùm tamē vix hoc fieri possit non tamen propositum habent, quoniam Vitrū ex corporibus faciunt, & propter hoc æstimant hunc errorem super totā artem cadere, & sic eam arguunt non esse. Quibus respondemus, eos operari in non debita materia, ideoq; indebitè terminantes, non possunt hanc ex suis erroribus interimere.

Rationes negantium artem in medijs mineralibus, uel uegetabilibus, uel quarumcunq; rerum commistione suppositam. Cap. XXIIII.

SVnt & alij supponentes eam artē inueniri in Salibus & aluminibus, Nitris & Boracibus, qui possunt quidē in his experiri, sed eam inueniri minime putamus in eis. Ideoq; si post suam experientiā paucam vtilitatē transmutationis inueniūt, scilicet soluēdo, coagulādo, & assando, tñ non interimant hāc artem diuinā, cùm necessaria sit & scita. Possibile est tñ in his omnibus aliquā alterationē inueniri, sed remota est valde, & maximè laboriosa. Adhuc verò & in alijs

in alijs crescētibus omnibus supponentibus, magis laboriosa fore probatur. Ideoq; qui eā in omnibus vegetabilibus ponūt, possibile quidē ponunt, sed nō eis, qm̄ prius deficerent in labore, quā laboratum perfici sit possibile, ideoq; si tales artē non inueniunt suis laboribus, artē nullis laboribus inueniri posse argumētari nō licet. Omnes aūt prius dicti, errantes, vnā materiam suā posuerūt & nullā aliam supposuerunt præter illā. Et hi quidē iam redarguti sunt omnes. Alij verò multi & quasi infiniti, harū rerum omniū compositionē, aut quarūdā sub diuersa proportione facientes, ignoranter & insciēter incedunt, & error illorum in infinitū extenditur, qm̄ infinita est diuersitas proportionis rerū miscibilium, & infinita est diuersitas materierū miscibilium, & in his ambabus infinitatibus infinitè cōtingit errare, aliquando ex superabundātia, aliquando ex diminutione, & in his possibilis est correctio. Sed nos quidē lōgitudini, & prolixitati sermonum parcentes, super infinitis insistere volumus, qm̄ scientiam vniuersalē trademus breuibus locutionibus, qua euidenter infinitatē suorum errorum emēdare potuerint, & illos corrigere. Nunc verò prius naturalia principia differamus, secundum eorum causas, vt ex principio te attētum fecimus, & commemoratione illorum.

SEQVITVR TERTIA PARS HVIVS LIBRI PRIMI de principijs naturalibus & eorum effectu.

De principijs naturalibus corporū metallicorum, secundum opinionem antiquorū. Cap. XXV.

INNVIMVS ergo tibi secundū antiquorum opinionē, qui fuerunt de secta nostra artē imitantium, q; principia naturalia in operæ naturæ sunt spiritus fœtens, & aqua viua, quā & siccā aquā nominari concedimus. Spiritū aūt fœtētem diuisimus, est enim albus in occulto & rubeus & niger vterq;, in magisterio huius operis: In manifesto autē vterq; tendens ad rubedinē. Dicemus igitur sermone breui, necnō & similiter cōpleto & sufficienti generationē vniuscuiusq; istorū & modum similiter generationis. Expedit igitur nos ampliare sermonē nostrū & dilatare, & singulū capitulū de singulo naturali principio tradere. In genere tū dicimus, q; vnumquodq; ipsorum est fortissimæ cōpositionis, & vniformis substantiæ, & illud ideo, q; in eis partes terræ taliter partibus aerijs, aqueis & igneis per minima sunt vnitæ, vt nulla ipsarū alterā in resolutione possit dimittere, imò quælibet cum qualibet resoluitur, propter fortē vnionē, quam habuerunt adinuicē per minima & paulatim à calore naturali & æquali in mineralib. in terræ visceribus condensato, multiplicato, & æquato secundum debitum cursum naturæ, ad exigentiam illorum essentiæ, secundum opinionem quorundam antiquorum Philosophorum.

De principijs naturalibus metallorū, secundum opinionē recentiorum & authoris. Cap. XXVI.

ALij autē aliter dixerunt, q; principiū non fuerit arg. viu. in natura sua, sed alteratū & conuersum in terrā suā, & sulf. similiter alteratū, & in terrā mutatū. Vnde dixerūt quòd aliud fuerit principiū, quā spiritus fœtēs, & spiritus fugitiuus in intentione naturæ. Et ratio qua moti sunt, ea fuit, quia nō inueniunt in mineris argēteis, vel aliorū metallorū aliquid quod sit arg. viu. in natura sua & aliquid quod sit sulf. similiter, imò per se inueniunt vnūquodq; illorū separatum in ꝓpria sua minera in sua natura. Et similiter per aliā rationē hoc quoq; affirmāt. Nō est transitus, inquiūt, à contrario in contrariū, nisi per dispositionē mediā. Ergo cū sic sit, coguntur cōfiteri & credere, q; nō sit transitus à mollitie arg. vi. ad duritiē alicuius metallorū: nisi per dispositionē, quæ est inter duritiē & mollitiē illorū, sed in mineris nō inueniūt aliquid, in quo saluet̄ hæc media dispositio, ideo hac ratiōe cōpellūt̄ credere, arg. vi. & sulf. in sua natura nō esse

principium de intentione naturæ, Imò aliud quod sequitur ex illorum essentia rum alteratione, in radice naturæ ad terream substantiam. Et est iste modus, q̃ prius vnumquodque eorum conuertitur ad terream naturam, & ex his ambabus terreis naturis resoluitur fumus tenuissimus à calore multiplicato in viscere terræ, & hic duplex fumus, est materia metallorum immediata. Hic fumus, cùm à calore temperato mineræ decoctus erit, conuertitur in naturam cuiusdam terræ, ideoq; fixionem quandam suscipit, quam deinde fluens aqua per viscera mineræ & terræ spongiositatem dissoluit, & ei vniformiter vnitur vnione naturali & firma: Ideoq; sic dixerunt sic opinantes, quòd aqua fluens per meatus terræ inuenit substantiam dissolubilem ex substantia terræ in visceribus illius, & illam soluit, & vniformiter cum illa vnitur, quousque & substantia terræ in visceribus dissoluta, & aqua fluens dissoluens, vnum fuerint vnione naturali, & ad talem mistionem veniunt omnia elementa secundum debitam naturalem proportionem, & miscentur per minima, quousque faciat vniformem mistionem. Et hæc mistio per successiuam decoctionem in minera inspissatur & induratur, & fit metallum. Et hi quidem quanuis sint affines veritati, non tamen veritatem coniiciunt puram.

Diuisio dicendorum de tribus principijs, sulfure scilicet, arsenico, & arg. uiuo. Cap. XXVII.

IAm sermone vniuersali determinauimus de metallorum principijs naturalibus. Restat igitur vt nũc ponamus vniuscuiusque principij capitulum. Cũ ergo tria sint, sulfur, arsenicum, & argentum viuum. Primò adscribemus capitulum de Sulfure, secundò de Arsenico, tertiò de Argento viuo. Deinde vniuscuiusque metallorum, quæ sunt effectus eorum, ponemus capitulum determinatum, secundũ quod est ex opere naturæ. Dehinc ad ea quæ huius magisterij sunt fundamenta, & illorum operationes transeundo, horum omnium causas assignabimus.

De Sulfure. Cap. XXVIII.

DIcimus igitur quòd sulfur est pinguedo terræ, in minera terræ per temperatam decoctionem inspissata, quousque induretur, & sicca fiat, & cũ indurata fuerit, sulfur vocatur. Habet siquidem sulfur homogeneam & fortissimam compositionem, & est vniformis substantiæ in suis partibus homœomera, quia homogenium est. Ideoq; non aufertur eius oleum ab ipso per distillationem, sicut ab alijs rebus oleum habentibus. Qui ergo quærunt ipsũ calcinare non perdendo de illius substantia aliquid, de quo sit curandũ, in vanum laborant, quoniam non calcinatur nisi per magnam industriam, & multũ de illius substantia dissipando. Ex centum enim partibus vix tibi tres sufficienter reseruabis post calcinationem. Figi similiter nõ potest nisi calcinetur prius, commisceri attamen, & aliquantulum illius fuga retardari, & illius potest adustio reprimi, & cum commisto facilius calcinatur. Qui ergo quærit ex eo opus elicere, illud per se præparando non eliciat, quoniam cum misto perficitur, & sine illo protelatur magisterium vsq; ad desperationem. Et cum suo cõpari fit tinctura, & dat pondus completum vnicuique metallorum, & ipsum à fœditate depurat & illustrat, & perficitur cum magisterio, sine quo nihil horũ præstat, sed potius corrumpit & denigrat, non igitur sine magisterio ipso vtaris. Qui etiam in præparatione ipsum commiscere & amicari corporibus nouerit, sciet vnum de secretis naturæ maximum, & viam perfectionis vnam, cũ multæ sint viæ ad vnum effectum, & vnum intentum. Et quodcũque corpus ex ipso calcinatur, acquirit pondus sine dubio. Aes quoq; assumit ex eo Solis effigiem. Mercurio quoque associatur, & per sublimationem fit Vsifur. Calcinantur denique omnia corpora ex eo facile, preterquàm Sol & Iupiter. Sol verò dif-

rò difficillimè. Et non coagulatur argẽtum viuum ex eo in Solem vel Lunam, in quibus sit vtilitas per artificium debile; sicut Philosophorum quidam fatui putauerunt. Et ita dicimus, quòd quæcunque corpora minus habent de humiditate, facilius per sulfur calcinantur, quàm quæ multam. Per Deum altissimum, ipsum illuminat omne corpus, quoniam est lumen, alumen, & tinctura. Diffillimè quoque soluitur, quia non habet partes salsuginosas, sed oleagineas quæ non facilè in aquam soluuntur. Quæ autem facilè vel difficilè soluuntur in aquam, in capitulo Solutionis monstrabimus satis apertè. Sublimatur verò, quia spiritus est. Et si commiscetur Veneri, & adunatur cum ea, fit mirabile violaceum. Cum Mercurio quoque miscetur similiter, & fit ex eis per decoctionem cælestinus color & delectabilis. Non putet tamen quis, quòd sulfur per se opus compleat Alchemiæ: non enim esset hoc nisi vanum credere, hoc autem satis lucidè probabimus in sequentibus. Eligitur autem crassum & lucidum. Et de sulfure hæc dicta sufficiant.

De Arsenico. Cap. XXIX.

RESTAT nos de Arsenico determinare ad præsens. Dicimus igitur quòd est de subtili materia, & simile cum sulfure, iccirco non oportet illud aliter diffiniri, quàm sulfur: in hoc autem diuersificatur à sulfure, quia est albedinis tinctura de facili, rubedinis autem difficillimè: sulfur verò rubedinis de facili, albedinis autem difficillimè. Est autem sulfuris & Arsenici duplex genus citrinum scilicet, & rubeum, quæ sunt huic arti vtilia, reliqua autem multa genera non. Figitur autem Arsenicum sicut sulfur. Vtriusque verò sublimatio ex metallorum calcibus melior est. Non sunt autem sulfur & Arsenicum materia perfectiua huius operis. Non enim completa sunt ad perfectionem, habent autem adminiculum perfectionis in casu. Eligitur autem lucidum, & squamosum & scissile.

De Argento uiuo, seu Mercurio: Cap. XXX.

ARgentum autem viuum, quod etiam Mercurius appellatur antiquorum vsu, est aqua viscosa in visceribus terræ, substantiæ subtilis albæ terræ per calorem temperatissimum vnita totali vnione per minima, quovsque humidum contemperetur à sicco, & siccum ab humido æqualiter. Ideoq; fugit superficiem planam de facili, propter suæ aquæ humiditatem. Non autem adhæret, viscosam licet habeat humiditatem, propter siccitatem illius, quæ illam contemperat, & non adhærere permittit. Est etiam (vt quidam dicunt) materia metallorum cum sulfure. Adhæret quoque tribus mineralibus de facili Saturno videlicet, & Ioui, & Soli, Lunæ autem magis difficulter: Veneri verò difficilius quàm Lunę, Marti autem nullo modo, nisi per artificium. Ex hoc itaque maximum elicias secretum. Est enim amicabilis, & metallis placabilis, & medium coniungendi tincturas, & non submergitur aliquid in Argento viuo, nisi Sol. Soluuntur tamen Iupiter & Saturnus, Luna & Venus ab eo, & commiscentur, & sine ipso aliquod metallorum deaurari nõ potest. Figitur & est tinctura rubedinis exuberantissimæ refectionis, & fulgidi splendoris, & non recedit à commisto, donec est in natura sua. Non est tamen medicina nostra in natura sua, sed iuuare quandoq; potest similiter in casu.

De effectibus principiorum naturæ, quæ sunt corpora metallica. Cap. XXXI.

DIcamus de metallicis corporibus, quæ sunt effectus horum naturæ principiorum. Sunt autem sex numero. Aurum, Argentum, Plumbum, Stannum, Aes & Ferrum. Dicimus igitur quòd metallum est corpus minerale fusibile, sub malleo ex omni dimensione extensibile. Est autem metallum

(vt diximus) densæ substantiæ, & fortissimæ compositionis & firmæ. Habent autem affinitatem magnam metalla adinuicem, non tamen perfectum diminutum perficit per eius commistionem. Si enim aurum cum plumbo admisceatur fusione, non fit ex hoc plumbo aurum, sed euanescit plumbum ab admistione, & aduritur: aurum autem in examinatione remanet: Similiter in reliquis inducendo cadit secundum communem cursum. Secundum verò nostrum magisterium perfectum imperfectum adiuuat, & imperfectũ in nostro magisterio per se perficitur sine administratione alicuius rei extraneæ, & imperfectum hoc eodem magisterio perficitur. Et per Deum, seinuicem alterant & alterantur, & seinuicem perficiunt & perficiuntur, & per se tantùm vnumquodq; perficitur, sine alicuius adminiculo.

De Sole, siue Auro. Cap. XXXII.

ATtulimus tibi in generali capitulo summam de intentionibus metallorum, specialem tibi tamen faciemus de vnoquoque sermonem. Et primò de Auro. Dicimus ergo quòd Aurum est corpus metallicum, citrinũ ponderosum, mutum, fulgidum, æqualiter in ventre terræ digestum, aqua minerali diutissimè lauatum, sub malleo extensibile, fusibile, examinationem cineritij & cementi tolerans. Et hac diffinitione itaq; elicias, quòd aliquòd non non est aurum, nisi causas diffinitionis & differẽtias omnes habeat auri. Quicquid tamen metallum radicitus citrinat, & ad æqualitatem perducit & mundat, ex omni genere metallorum aurum facit: Ideoq; per opus naturæ perpẽdimus, & artificio æs in aurum mutari posse. Vidimus nãq; in mineris æris, à quibus emanabat aqua, secum adducens æris squamas tenuissimas. Ipsaq; diuturno, & continuo lapsu lauit & mundauit. Deinde verò aqua cessante fluere, vidimus cum sicca arena has squamas per triennium in solis calore excoqui, inter quas est inuentum aurum verissimum. Aestimauimus itaq; per aquæ beneficium illas mundatas fuisse, per Solis autem calorem in arenę siccitate æqualiter digestum, & ad æqualitatem peruenisse. Imitãtes autem naturam cũ possumus, similiter alteramus, non tamen in hoc sequi naturã valemus. Aurũ quoq; est preciosissimũ metallorum, & est tinctura rubedinis, quia tingit ac transformat omne corpus. Calcinatur autẽ & soluitur sine vtilitate, & est medicina lætificans, & in iuuentute corpus cõseruans. Frangitur facillimè cũ Mercurio, & odore plumbi teritur. Non est autem in actu aliquid quod magis in substantia illi conueniat, quàm Iupiter & Luna. In pondere autem & surditate, & putrescibilitate Saturnus, in colore autem Venus, in potentia quidem magis Venus, deinde Luna, deinde Iupiter, & deinde Saturnus, vltimò verò Mars. Et hoc est vnum de secretis naturæ. Cum ipso similiter commiscentur spiritus, & figuntur per ipsum maximo ingenio, quod non peruenit ad artificem duræ ceruicis & pectoris.

De Luna, siue Argento. Cap. XXXIII.

Solis itaq; capitulo præmisso, dicamus sermonem nostrum de Luna, communi vocabulo argento. Dicimus igitur quòd Argentum est corpus metallicum, album albedine pura, mundũ, durum, sonans, perdurans in cineritio, sub malleo extensibile, ignibile, fusibile. Est itaq; albedinis tinctura, & indurat Iouem per artificium, & conuertit ad se, & commiscetur Soli, & non frangit, sed in examinatione sine artificio cum eo nõ perseuerat. Qui nouit ipsum magis subtiliare, & post subtiliationem inspissare & figere, cum auro associatũ cum eo manet in pugna, & ipsum non dimittit penitus. Positum super fumum acutorum, sicut aceti, salis ammoniaci, & agrestæ, fit cælestinus color mirabilis. Et est nobile corpus, sed diminutum à nobilitate auri, & inuenitur eius

minera

minera determinata,& aliquoties habet confusam mineram cum alijs corporibus,& illud non est ita nobile. Calcinatur autem similiter,& soluitur labore magno cum nulla vtilitate.

De Saturno,siue Plumbo. Cap. XXXIIII.

DE Plumbo similiter tradamus capitulum, & dicamus, quod Plumbum est corpus metallicum,liuidum,terreum,ponderosum,mutū,parua participans albedine, cum liuiditate multa, cineritium & cementum refugiens,molle,facilè omni sua dimensione parua compressione extensibile, & facilè fusibile sine ignitione.Plumbum autem quidam fatui putant,& dicūt multum in natura sua auro approximare.Sed quia sunt duræ ceruicis, omni ratione vacui,nullam veritatem conijcere,quantum in se est, ex subtilissimis rebus queunt,sed de eis secundum sensum iudicant. Et quia vident illud ponderosum, & mutum, & non putrescere, credunt illud Soli multum approximare, sed hoc totum est erroneum,vt latius à nobis insequenti negocio probatur aperte.Plumbum quoq; multum habet de substantia terrea, ideo lauatur, & in stannum per lauacrum vertitur. Per hoc ergo patet stannum magis perfecto assimilari.Et Plumbum similiter aduritur,& fit minium,& ponitur super vapores aceti,& fit cerussa.Et licet non multum perfectioni approximet, ex eo tamen per nostrum artificium de facili argentum facimus, & non seruat pondus proprium in transmutatione,sed mutatur in nouum pondus. Et hoc totum in magisterio acquirit. Est etiam Plumbum argenti examen in cineritio, cuius causas dicemus.

De Ioue,siue Stanno. Cap. XXXV.

IOuis ergo traditione non omissa,significamus filijs doctrinæ, quod est corpus metallicum,album,non purum,liuidum,& sonans parum,terreitate pauca participans,stridorem,mollicem,liquefactionis sine ignitione velocitatem in radice possidens, cineritium & cementum non expectans, sub malleo extensibile.Est ergo Iupiter inter diminuta à perfectione corpora magis perfecto in radice suæ naturæ affinis,Soli scilicet & Lunæ,Lunæ magis,Soli verò minus. Hoc itaq; in sequentibus lucidè narrabitur. Iupiter quia albedinem multam ex radice suæ generationis suscepit,ideo omnia non alba corpora dealbat.Vitium est tamen ei,quod omne corpus frangit,præter Saturnum & purissimum Solem. Et Iupiter multum Soli & Lunæ adhæret,& ideo ab eis per examina non de facili recedit.Suscipit tincturam rubedinis, & splendet in eo fulgore inæstimabili, & pondus acquirit in magisterio huius artis. Induratur verò & mundatur facilius quàm Saturnus. Et qui sciuerit eius vitium fractionis auferre,subito ex eius proficuo perfrui lætabitur. Conuenit enim Soli & Lunæ,nec separabitur ab eius vnquam.

De Venere,siue Aere. Cap. XXXVI.

DE Venere verò sermo noster sit ad præsens.Et est corpus metallicum, liuidum,rubedine fusca participans,ignibile,fusibile,sub malleo extensibile,cineritium & cementum refugiens.Venus itaq;(vt narratum est)in profundo suæ substantiæ colorem & essentiam auri prætendit,malleatur verò & ignitur vt argentum & aurum. Ideoq; secretum ex ea assumas,quia est medium Solis & Lunæ,& facilè ad vtrunq; conuertere naturam illius accidit, & est bonæ conuersionis,& pauci laboris.Conuenit cum tutia vehementer,quę illam citrinat citrinitate bona,& ex hoc proficuū elicias. Excusamur itaq; per eam à laboribus indurationis & ignitionis illius.Assumas igitur eam præ cæteris imperfectis in opere minori & medio,in maiori verò minimè.Hoc tamē præ Ioue vitium habet, quod liuescit de facili, & infectionē ex acribus & acu

tis suscipit, & eradicare illud non est facile artificium, imò profundum.

De Marte, siue Ferro. Cap. XXXVII.

MArtis verò narratio, & secretum illius totum est ex opere naturæ, quia est corpus metallicum liuidum multum, parum verò rubeum, albedine non pura participans, durum, ignibile, fusibile fusione non recta, sub malleo extensibile, & multum sonans. Est autem Mars duræ tractationis, propter impotentiam suæ fusionis, qui si medicina illius naturam immutante fundatur, coniungitur Soli & Lunæ, & non separatur per examen sine magna industria, sed si præparatur, coniungitur, & non separatur per aliquod artificiũ, si eius natura fixionis nõ immutet ab eo, sola remota immũdicie illius. Est ergo tinctura rubedinis de facili, albedinis verò difficulter. Et cum coniungitur nõ alteratus, non immutat colorem commisti, sed auget illud in quantitate. Inter omnia igitur corpora Iupiter splendidius, & lucidius, fulgidius & perfectius in solare & lunare transformatur corpus. Sed in eo est opus facilis tractationis, & longi laboris. Post illum verò Venus minus perfectæ mutationis eligitur, difficilioris tracttaionis, breuioris verò quàm Iupiter laboris. Saturnus verò post Venerem, perfectionem in transmutatione ab illa diminutam habet, facilis tractationis, longissimi verò laboris. Mars verò inter cetera minimæ pefectionis in transmutatione consistit, tractationis vtiq; difficillimæ, & laboris longissimi. Quæcũq; igitur à velocitate liquefactionis corpora remotiora sunt, difficilioris inueniuntur in transmutationis opere tractationis. Et sunt huiusmodi Venus & Mars. Quæ verò magis, magis: & quę maximè, maximè. Quæcunq; verò maioris liuiditatis & infectionis de terra sunt participantia, & hæc laboris maioris inueniuntur, & minoris perfectionis. Quæcunq; autẽ perfectionum diuersitates paulò prius à nobis determinatæ sunt, in minoris & medij operis artificio repertæ sunt, in maiori verò vnius perfectionis sunt omnia, non autem vnius tractationis aut laboris sunt. Remanet enim dicere, & quæ tractationis facilitas & difficultas, & quæ breuitas laboris, & longitudo, in radice in natura corporum inuenta sunt. Iam ergo principia naturalia ipsorum corporum, traditione vera, quæ est ex intentione naturæ perscripsimus, & ipsorum corporum similiter determinatos sermones in singulis capitulis veraciter exposuimus, & secundum sententiam eorum, qui intima naturæ videre potuerunt, & secundum nostram, qui ad ea peruenimus cum instantia laboris. Nunc verò secundum quod innuimus, expedit huius artis defectum supplere, & principia omnia huius magisterij tradere in huius nostri sermonis vltima parte, & perfectionem quam vidimus, secundum eius exigentiam, cum causis suis monstrare.

QVARTA PRAS HVIVS PRIMI LIBRI, DE PRINcipijs artificialibus huius artis.

Diuisio dicendorum in hac parte, cum insinuatione perfectionis, in secundo libro tradendæ. Cap. XXXVIII.

SVNT duo quæ determinanda sunt: Principia scilicet huius magisterij, & perrfectio eiusdem. Sunt itaq; huius artis principia, modi operationum ipsius, quibus applicatur artifex ad hoc magisterium. Qui quidem à se inuicem sunt diuersi. Est enim vnus modus Sublimatio, & Descensio alter, & vnus etiam Distillatio, & vnus ex modis est Calcinatio, & alius Solutio, & alius Coagulatio: septimus verò modus est Fixatio, octauus verò Ceratio. De quibus singulis singulas narrationes faciemus, Perfectio verò consistit ex consi-

deratione

deratione eorum, quibus peruenitur ad eam, & ex consideratione rerum iuuantium, & ex consideratione ipsius rei, quæ vltimò perficit, & ex qua cognoscitur, an in perfectione fuit magisterium, vel non. Consideratio eorum, quibus peruenitur ad operis complementum, est consideratio substantiæ manifestæ, & colorum manifestorum, & ponderis in vnoquoque coporum mutandorum, & eorum corporum, quæ non mutanda sunt ex radice suæ naturæ absque illo artificio, & consideratio illorum similiter in radice sua cum artificio, & consideratio principiorum corporum, secundum suum profundum, occultum & manifestum, secundum naturam suam, sine artificio, & eorum similiter cum artificio. Quoniam si non cognoscerentur corpora & illorum principia in profundo suæ naturę & manifesto, cum artificio, & sine, nesciretur quod superfluum in eis, & quod diminutum, qua ratione necesse foret nos nunquam ad perfectionem transmutationis illorum peruenire. Consideratio autem rerum iuuantium perfectionem, est consideratio naturarum, illarum rerum, quæ corporibus sine artificio videmus adhærere & mutationem facere. Et sunt Marchasita, Magnesia, Tutia, Antimonium, & lapis Lazuli, & consideratio eorum, quæ sine adhærentia corpora mundificant, & sunt scilicet sal & alumina, nitra & boracia, & quæ illorum naturæ sunt, atque consideratio vitrificationis mundantis per consimilem naturam. Consideratio verò rei quæ perficit, est consideratio electionis puræ substantiæ argenti viui: & est materia quæ ex materia illius assumpsit originem, & ex illa creata est. Non est autem ista materia argentum viuum in natura sua, nec in tota sua substantia, sed est pars illius, non est autem nunc, sed cum lapis noster factus est. Ipse enim illustrat, & ab adustione conseruat, quod perfectionis significatio est. Consideratio verò rei ex qua cognoscitur, vtrum magisterium in perfectione sit, vel non, est consideratio cineritij, cementi, ignitionis, expositionis super vapores acutorum, extinctionis, commistionis sulfuris adurentis corpora, reductionis post calcinationem, & susceptionis argenti viui. Hæc autem omnia deinceps narrabimus cum causis suis, & cum experientijs facilibus, quibus poteris manifestè cognoscere, sermones non errasse nostros. Et hæc experimenta erunt tibi penitus nota.

De Sublimatione, cur sit inuenta. Cap. XXXIX.

PRosequentes igitur nostrum propositum, dicimus de Sublimatione. Et fuit causa inuentionis eius, quia non inuenerunt Antiqui nostri, nec nos, nec qui post nos erunt aliquid, quod vniretur corporibus, nisi spiritus solos, vel aliquod, quod naturam corporis & spiritus in se contineret, & hos proiectos super corpora sine illorum mundatione, viderunt vel non perfectos colores dare, vel ex toto corrumpere, adurere, denigrare & defœdare: Et hoc secundum diuersitatem ipsorum spirituum. Quidam enim sunt adurentes, vt sulfur & arsenicum & Marchasita, & hi quidem corrumpunt ex toto. Alij verò nõ adurunt, vt omne genus Tutiæ, & hi quidem imperfectos colores dãt, duplici de causa hæc faciunt. Vna, quia vnctuositas adustiua sulfuris, de cuius proprietate est, de facili inflammari, & per inflammationẽ denigrari, & per consequẽs denigrare, ab eis non est ablata. Altera verò causa est terreitas, quæ ab eis similiter ablata non fuit. In his autem, in quibus non datur perfectus color, est causa terreitas, liuidum faciens eũ. Potest etiam adustio liuidum creare colorem. Ideoque ingeniati fuimus hos mundare ab vnctuositate videlicet adurente, eã habentes scilicet, & à terrea superfluitate omnes. Et ad hoc per nullum magisterium potuimus peruenire, nisi per solam sublimationem. Ignis enim cum eleuat, subtiliores partes semper eleuat, ergo dimittit grossiores. Ex hoc patet,

per sublimationem spiritus à terreitate mūdari, quæ & ingressionem impediebat, & colorem immundum dabat. Experientia verò notum tibi facit satis per uisum tuum, illos ab ea absolutos esse: vides enim eos splendidiores & magis peruios, & eos facilius corporum densitatem subintrare & penetrare, & non fœdum, vt prius, colorem facere. Quòd verò per sublimationem adustio remoueatur, patet experimento, quoniam arsenicum quo prius ante sui sublimationem impium & pronum erat ad adustionem, post eius sublimationem inflammari se non permittit, sed solummodò sine inflammatione recedit, & hoc idem in sulfure (si experieris) inuenies. Quia autem in nullis alijs quàm in spiritibus vidimus adhærentiam ad corpora cum alteratione, per nullam aliam causam fuimus ab eis excusati, quin necessarium fuerit, illos præparasse, cum mundatione illorum, quæ est per sublimationem, ideo huius fuit causa necessaria inuentionis. Sublimationis igitur narremus ordinem totum sine diminutione, & ipsius causam.

Quid sit sublimatio, & de tribus gradibus ignis in ea obseruandis. Cap. XL.

Dicimus igitur, Sublimatio est rei siccæ per ignem eleuatio, cum adhærentia sui vasis. Sublimatio verò diuersificatur propter diuersitatem spirituum sublimandorum. Quædam enim fit cum forti ignitione, quædam verò cum medíocri, quædam verò cum igne remisso. Si igitur sublimetur arsenicum vel sulfur, necesse est illa per remissum ignem sublimari, quoniam cum habeant partes subtilissimas coniunctas vniformiter grossis, ascenderet vtique illorum tota substantia sine purificatione aliqua, imò denigrata & combusta. Vt igitur separet quis immundam terream substantiam, necesse est ingenia duorum inuenire generum, proportionem scilicet ignis, & mundificationem cum commistione fæcum, quoniam commistio cum fæcibus partes comprehendit grossas, & tenet illas in aludelis fundo depressas, nec eas scandere permittit. Vnde & necesse est, artificem triplicem ignis gradum sublimationi applicare: Vnum proportionatum taliter, quòd per eum ascendant alterata tantùm & mundiora & lucidiora, donec per hoc manifestè viderit ipsa mundari à terrea fæculentia. Alter verò gradus est, vt quod in fæcibus remansit de pura illorum essentia, sublimetur cum maiori expressione ignis, videlicet cum ignitione aludelis & ipsarum fæcum, quam videre poterit oculis suis. Tertius verò gradus est, vt administretur ignis debilissimus sine fæcibus, ei quod sublimatum à fæcibus, & iam depuratum est, ita vt vix aliquid de illo ascendat, & quod ascendet de illo sit res subtilissima, quæ in hoc opere nihil valet, quia illa est res, mediante qua adustio fit in sulfuribus. Est igitur tota sublimationis intentio hæc, vt remota terreitate illius per ignis administrationem debitam, & abiecta similiter ex ea subtilissima & fumosa illius parte, quæ adustionem cum corruptione adducit, relinquatur nobis pars illa, quæ in æqualitate consistit, quæ simplicem fusionem super ignem facit, sine adustione aliqua de igne fugiente sine inflammatione illius. Quòd verò subtilissimum sit adustiuum, manifestissimis argumentationibus probatur. Quia ignis ad suam conuertit naturam vnumquodque eorum quod magis affine illi est, quia ex vnaquaque re adustibili magis affine est, quod ex illa est subtile, & adhuc magis affine est, quod subtilius est: ergo & maximè affine quod subtilissimum est. Ab experientia similiter, quoniam sulfur vel arsenicum non sublimatum velocissimè inflammatur, sulfur verò facilius. Sublimatum verò directè non inflammatur, sed euolat & extenuatur sine inflammatione, præcedente tamen fusione. His itaque patet, sermonem nostrum veridicum esse.

De

De Fæcibus corporum metallicorum, spiritibus in sublimatione addendis, & earum quantitate ac qualitate. Cap. XLI.

PRobatio verò administrationis fæcum, cum proportione sua est, vt eligatur materia illa, cum qua plus conueniant spiritus sublimandi, & cui permisceantur profundius, quoniam illa cui magis vniuntur, potentior est in retentione fæcum sublimandorum, quàm cui non. Huius rationabilis satis est & manifesta probatio. Probatio verò, quòd necessaria sit fæcum administratio, est, quia si non coniungerentur sulfur vel arsenicum sublimandum, cum fæce de aliqua re fixa, tunc necesse esset ea cū tota sui substantia ascendere, non mūdata. Experientia verò sciunt, nos verum dicere, qui in sublimationibus exercitati sunt. Probatio verò, quòd necessaria sit talium fæcum administratio, quibus sublimanda conueniant & vniantur in profundo suo, quia si fæces nō permiscerentur per minima, tunc idem contingeret, sicut si fæcem non haberent, scilicet vt ascenderet tota illorum essentia sine mundatione aliqua, sicut ascendunt sine fæcibus cū tota substantia, ergo & similiter à fæcibus sublimata quibus non vniuntur, accidere necesse est. Experiētia scit verum hoc esse, qui hoc vidit & nouit, quia cùm sublimauit à re extranea à corporum natura, sublimauit in vanum, vt nullo modo depurata post ascensionem illorum inueniret. Si verò cum calce alicuius corporum sublimauit, tunc bene sublimauit, & perfectè mundare potuit cum facilitate. Est ergo intentio fæcū, vt administrētur de calcibus metallorum. Est enim in illis facilis operationis sublimatio, cū rebus autem alijs difficillima. Nō est ergo aliquid, quod locum illorum possit obtinere. Non autem dicimus sublimationem impossibilem sine calcibus corporum, sed eam difficillimam, & longissimi laboris & protelationis vsq; in desperationem. Sed in hoc tamen aliquid bonitatis habet, quia quod sublimatur absq; fęcibus, vel sine corporum calcibus, est quantitatis multæ, quod verò cū fæcibus, minoris. Adhuc verò & quod cum corporum calcibus, minimæ est quantitatis, sed facillimi laboris & breuissimi. Illud verò quod plus nos excusat à fæcibus de corporibus, est omne genus salis præparati, & huius consimilium in natura. Et est nobis cum eis sublimatio multæ quantitatis etiam possibilis, quia facilis fit ab eis sublimandarum fæcum separatio per salium solutionē, quod in nullis alijs rebus esse contingit. Proportio verò fęcum est, vt quantitas fæcum quantitati sublimandorum æquetur. In hoc enim etiam rudis artifex errare non poterit. mediocrem verò artificem, ponere medietatem ponderis sublimandorum ex fæcibus, sufficiens esse contingit, & in hoc errare nō debet. Exercitato verò & maximè experto, minima illarum pars sufficit. Quāto enim minores fæcum sunt quantitates, tanto & maioris exuberantiæ sublimationem necesse est esse, dummodò & secundum diuersitatem subtractionis fęcum, fiat proportionalis illi subtractio ignis. In parua enim quantitate, paruus ad perfectionem ignis eliciatur, in magna magnus, in maiori maior.

De moderando igne in sublimatione. Cap. XLII.

SEd quoniam ignis non est res quæ mensurari possit, ideo contingit in illo errare sæpissime, cùm quis exercitatus non est, tam ex diuersitate fornacū, & lignorum adurendorum, quàm vasorum & coaptationis illorū, De quibus omnibus expedit artificem attētum sollicitare. Sed communem adducimus regulā, Quòd in primis expedit cum paruitate ignis, solam aqueitatē ex sublimādis exprimere, qua remota, si quid ascēdit per illū, tunc in principio hic nō

augeatur ignis, vt per debilissimū ignem subtilissima pars tollatur, & seorsum ponatur, quæ est causa adustionis. Cùm autem iam nihil vel modicū ascēderit (quod experiri poteris cum intromissione bombycis lycinij in superius foramen aludelis) vigoretur ignis sub eo, & quāti vigoris debeat esse ignis, tibi experientia lycinij ostendet. Si enim parum de sublimando vel mundum exierit adhuc paruus erit ignis, augeatur igitur. Si verò multum & immundum, tunc superfluus est, subtrahatur igitur. Si verò mundum & multum, proportio iam inuenta est. Immundum autem vel mūdum per extractionem lycinij, quod in foramen aludelis positum est, cognoscetur: secundum enim quam quantitatē munditiem vel immunditiem ex sublimando respexerit artifex adhæsisse lycinio, syllogissare poterit, & in tota sublimatione necessariò proportionalem ignem. Et ex hoc ignis rectificationem inueniet sine fallacia. Melior verò modus fæcum est, vt sumantur ferri squamæ, vel æris combusti. Et hæc quidē propter privationem malæ humiditatis, de facili sulfur aut arsenicum sibi imbibūt & secum vniunt. Huius autem viam scit exercitatus solus.

De erroribus circa quantitatem fæcū & dispositionem fornacis in sublimando sulfure & arsenico uitandis: Item de fornace construenda, & lignis eligendis. Cap. XLIII.

EXpedit ergo nos rectificare artificē in omnibus, in quibus contingit errare ignoranter, in horū duorum spirituum sublimatione, Narremus igitū primò, quòd si multas fæces posuerit, tunc si non augmētauerit ignē proportionalem, nihil ex sublimando ascendet. Quomodo autē illum inueniat, iā ei sufficienter narratum est. Et si paucam fæcum quantitatem, vel nō ex corporum calce posuerit, tunc si illius proportionem non inuenerit, ascendet sublimandum cum tota substantia. Et huius tradidi similiter inuentionem sufficientem. Ex fornace verò similiter contingit errare. Nam magna fornax magnum dat ignem, paruum verò parua, si ligna & foramina auricularum eius proportionantur. Si igitur posuerit multam rei sublimandæ quantitatem in paruā fornacem, ignem eleuationis sufficientem non poterit exhibere. Si verò paucam quantitatem in magnam fornacem, sublimationē exterminabit propter ignis excessum. Similiter verò spissa fornax condensatum & fortem dat ignē, tenuis verò rarum & debilem, in quibus similiter errare contingit. Similiter verò cū spaciosis auriculis furnus, & clarum & magnum dat ignem, cum strictis verò debilem. Item si maior fuerit vasis in coaptatione ad furnum distantia à spondilibus eius, magnum dabit ignem, si verò minor, minorē. In quibus omnibus contingit errare maximè. Rectificatio ergo horum est, vt furnus scilicet construatur secundum intentionem ignis quam quærit, spissus scilicet cum liberis auriculis, cum distantia vasis aludelis multa à spondilibus furni, si magnū quærit ignem. Si verò mediocrem, mediocrē in his omnibus inueniat proportionem: si verò debilem, proportionem in his eandem inueniat. Et has proportiones omnes docebimus te inuenire cum præparatione vera, & experientia determinata. Si igitur volueris multam sublimationis quantitatem eleuare, tunc vas aludel tantæ capacitatis inuenias, quod illam suscipiat super fundum ad eleuationem vnius palmæ. Ad illud coaptes furnum, vt suscipiat aludel in medio sui cum distantia parietum suorum per duos digitos. Et furno facto, facies illi decem auriculas æquè distantes proportione vna, vt vna æqualitas sit ignis ad omnes partes illius. Tunc verò stipite ferreo in medio fornacis ex transuerso in spondilibus eius firmato, qui à fundo fornacis distet ad extensionem vnius palmæ cum pollice suo, & ad spissitudinem vnius digiti super eo firmetur vas aludel, & circumlinatur ad furnū, quē sequens demonstrat de-

scri-

scriptio. Tunc verò aduerte, si bene & liberè se expediuerit de fumositatibus, & flamma liberè per totũ furnum trãsiuerit in circuitu aludelis, tunc bene proportionatum est, si verò non, non. Et tunc dilata eius auriculas, & si emẽdatur, bene quidẽ, si verò non, tunc necessariò relinquitur, quòd distantia aludelis à parietibus nimis parua est: radantur ergo tunc parietes, & amplietur distantia & postea tentetur. Reiteretur ergo ampliatio auricularum, & rasura spondiliũ quousq; liberè se absoluat à fumo, & flamma in circuitu aludelis sit lucida, & fumus liberè per auriculas exeat. Ista est sufficiens experientia ad omnẽ sublimationis quantitatẽ de inuentione magnitudinis furni, & dilatationis auricularũ eius, & distantiæ aludelis à parietibus eius. Inuẽtio verò spissitudinis furni est, quòd si quæsieris magnum ignem, maior spissitudo illius sit, ad mensurã extensionis palmæ cum pollice suo: si verò mediocrẽ, ad mensuram vnius palmæ: si verò minorem, ad spissitudinem duorum digitorum formetur.

Similiter verò ex lignis eliciatur proportio, quoniã ligna solida fortem dãt ignem, spongiosa verò debilem, sicca magnũ & citò terminabilẽ. Viridia parũ & multum durantem, & similiter solida multũ durantem: spongiosa verò de facili terminabilem dant ignẽ. Consideratione ergo distantiæ aludelis & magnitudinis & paruitatis auricularũ, & spissitudinis & tenuitatis furni, & diuersitatis lignorum præmissa, accidet omnium igniũ diuersitates perquiri, cum experientia sua vera. Ex conclusione verò maiore vel minore auricularum, vel fenestræ furni, per quam ligna intromittuntur, & administratione diuersitatis lignorum, & additione & subtractione illorũ, accidet inueniri determinatum spacium tẽporis durationis ignis, scilicet vt scientia determinata sciatur, quantum vnusquisq; ignis in suo gradu perdurare poterit in æqualitate. Et hæc inuestigatio est maximè tibi vtilis & necessaria, quoniam per eam excusaberis à multitudine laboris immensi. Exerciteris igĩt in ea, & in omnibus à nobis nũc nouissimè determinatis, quia qui se exercuerit, inueniet, qui verò non, non.

Ex qua materia & qua forma uas Aludel sit faciendum. Cap. XLIIII.

INtentio verò vasis Aludelis est, vt fingatur vas de vitro spissum: de alia enim materia non valet, nisi fortè similis esset substantiæ cum vitro spissum: solum enim vitrũ & ei simile, cum poris careat, potens est spiritus tenere ne fugiãt, & exterminentur ab igne. Alia autẽ materia nulla, quia per poros eorũ successiuè diminuuntur & euanescunt spiritus. Nec metalla in hoc valent, quoniam spiritus propter amicitiã eorum & conuenientiam illa penetrant, & cum illis vniuntur: quare per illa transeuntes euanescunt, quod per ea, quæ à nobis determinata sunt, apertè probatur. Necessariò & experientia repertũ est, hoc nos verum dixisse, ergo per aliquod nos excusamur à susceptione vitri in cõpositione Aludelis. Fingatur ergo concha vitrea rotunda, cuius fundus sit paruæ curuitatis, & in medio spondiliũ eius formetur zona vitrea circundãs eam, & super illam zonam fundetur paries rotundus ęquidistans à conchæ pariete ad grossitudinem cooperculi ipsius conchæ, ita vt in distãtia hac cadat paries coopertorij largè sine pressura. Altitudo verò huius parietis sit ad mensuram altitudinis parietis conchæ, aut paulò plus, aut paulò minus. Formẽtur verò duo coopertoria ad mensuram huius concauitatis duorũ parietum, æqualia, quorũ longitudo sit æqualis, & sit vnius spannæ, & figura eorũ figura vna, scilicet pyramidalis, in quorum capitibus duo æqualia sint foramina, vnum scilicet in vno, alterum in altero, in quibus ambobus possit cadere maior gallinæ pẽna, vt hic paulò post clarius cernere licebit. Est ergo conchæ vasis intentio, vt possit moueri secundum artificis voluntatem coopertorium illius, & quòd iunctura sit ingeniosa, per quã sine lutatione aliqua nõ pateat spiritibus egressio.

Qui ergo in hoc potest magis ingeniari, non excuset se ab hoc per nostrā traditionē. Et est specialis intentio super hoc, scilicet vt concha interior cū spondilibus suis vsq; ad medium subintret coopertorium suum. Cùm enim fumorum sit ascendere & non descendere, per hoc inuenimus inuētione prima, spiritus non habere ad consumptionē exitū, & propter hoc excellit modos alios quos inuentione nostra quæsiuimus. Et hoc experiendo, videbunt nos verū æstimasse de illo. Intētio verò & vna est, vt sæpissimè euacuetur aludelis caput ne præ nimia sublimandorum multiplicatione in illud, cadant ad illius fundū, & detineat multitudo reiterationis sublimationis occupatum lōgo tempore. Est & similiter intentio altera, vt semper seorsum separet, quod sursum ad propinquitatem foraminis capitis aludel ascendit in puluerem, ab eo quod fusum & densum in frustis, & apud fundum illius, peruium, & clarum, cum adhærentia ad vasis spondilia conscendisse inuenitur, quoniam hoc minus habet de adustione, quàm quòd prope foramen reperitur scandisse. Hoc autem in superioribus aperta probatur ratione videlicet, & experimento. Probatio verò bonitatis & perfectionis sublimationis est iam dicta. Et est, vt inueniatur clara & lucida, & non aduratur cum inflammatione. Hæc est ergo perfectio intentionum sublimationis, sulfuris videlicet & arsenici. Et si non inuenta est sic, reiteretur opus super illa, cum consideratione omnium suarum intentionum, quovsque sic inueniatur.

De sublimatione Mercurij siue Argenti uiui. Cap. XLV.

NVnc verò totam intentionē sublimationis arg. viui determinemus. Est igitur cōpleta, summa illius depuratio terreitatis, & remotio aqueitatis illius. Excusamur enim à labore remotionis adustionis eius, quoniā eam nō habet. Dicimus igitur quòd ingeniū separationis superfluæ terræ ipsius est ipsum cōmiscere rebus, cum quibus affinitatē non habet, & sublimationē eius reiterare ab eis multoties. Et harū genus est talk, & calx corticū ouorū, & marmoris albi. Similiter & vitrum minutissimè tritum, & salis omne genus præparati. Ab istis enim mundatur, ab alijs verò rebus habentibus affinitatem cum eo, nisi sint perfectionis corpora, corrūpitur potius, quia sulfureitatem habent omnia talia, quæ ascendens cum eo in sublimatione ipsum corrūpit. Et in hoc experientiam vides, quia si sublimas illud à stāno, vel à plūbo, ipsum post sublimationē infectum conspicies nigredine. Ergo melior est eius sublimatio per ea, cum quibus non conuenit. Cum quibus autem conuenit melior esset, si sulfureitatem non haberēt. Ideo à calce melior est sublimatio, quàm à rebus omnibus, quoniā illa parū conuenit, & sulfureitatē non habet. Modus verò remotionis aqueitatis ipsius superfluæ est, vt quando cōmiscetur calcibus, à quibus sublimari debet, teratur & cōmisceatur illis cum imbibitione, quovsq; de illo nihil appareat, & postea super ignē lentissimum aqueitas imbibitionis remoueatur: qua recedente, etiā arg. viui aqueitas cum ea recedit. Sit tamen ignis tam lenis, vt per eum arg. viui tota substātia non ascendat. Ex multiplici igitur reiteratione imbibitionis cū contritione & leni assatione, aqueitas illius maior deletur, cuius residuum per sublimationis reiterationem remouetur. Et quum videris illud albissimum, excellens niuem albedine sua, & quasi mortuum aludelis spondilibus adhærere, tunc super ipsum reitera sublimationem eius sine fæcibus: Quoniam adhæret pars illius fixa cum fæcibus, & nunquam per ingeniorum genus aliquod ab illis separari posset. Aut post illud figas partem illius, & modum fixionis eius in sequentibus narratum tibi expressè trademus. Et cùm fixeris illam, tunc reitera sublimationem residuæ partis super eam, vt illa similiter figatur, & serua, quod tentabis super ignem. Si fusionem

bonam

bonam dederit, tunc sufficientē sublimationē illi administrasti. Si verò nō, adde illi de arg. viu. sublimato partem aliquā, & reitera sublimationē, donec fiat. Quòd si lucidum & albissimū habuerit colorem, & peruium, tunc bene mundasti: si non, non. Igitur ne sis in præparatione illius quæ per sublimationē fit, negligēs, quia qualis erit mundatio, talis & perfectio per illud sequitur, in proiectione illius super vnūquodq; imperfectorū corporum, & super ipsum viuū non præparatū. Vnde & quosdā contingit ferrum, quosdā verò plumbum, & quosdam per illud Venerē, & quosdam stannū formare. Quod contingit propter purificationis negligentiam, quandoq; illius solius, quandoq; sulfuris sibi admisti, vel eius comparis. Si igitur directè sublimādo mundaueris, & illud perfeceris, erit albedinis tinctura firma & perfecta, cui non est par.

De sublimatione Marchasitæ. *Cap.* XLVI.

SVfficienter igitur sublimationis arg. viui summa intentionis tradita, nunc ad ipsius Marchasitæ sublimationē accedamus: Duę autē sunt illius sublimationes. Prima quidē sine ignitione perficitur, alia cum ignitione. Et illud ideo, habet enim duplicem substantiā. Vnam scilicet sulf. purum in natura sua, aliam verò arg. viu. mortificatū. Prima vtilis est, sicut sulfur: Secunda verò vtilis, vt arg. viu. mortificatū, & mediocriter præparatū. Assumamus igitur hāc vltimam, quia per illā excusamur à superiore arg. viu. & à labore mortificationis eius. Est igitur totus modus sublimationis illius, vt teratur, & in aludele ponatur, & sublimetur sine ignitione sulfur eius, semper remouendo quod ex illo sublimatur sæpissime propter causam dictā, & augendo ignis vigorē vsq; ad ignitionē aludelis. Et prima sublimatio marchasitæ debet fieri in vase sublimationis, quovsq; sulfur recesserit, & postea in isto successiuè & ordinatè procedere, quosq; totū quod in ea de sulf. constat, exierit. Quod probare poteris his manifestis experientijs. Nam cùm totū illius sulf. fuerit eleuatū, videbis colorē eius, quod post illud sublimabitur, mutari in albissimū, misto cælestino eidem colore clarissimo & amœno. Aliter etiā, quia quod erit de sulfuris natura cōburetur, & flāmam dabit vt sulfur. Quòd verò secundò post illud sublimatum fuerit, nec inflammabitur, nec proprietates sulfuris ostendet aliquas, sed viui arg. mortificati in sublimationis reiteratione.

De uase, in quo Marchasita rectè poßit sublimari. *Cap.* XLVII.

ILlud ergo colligamus per suū sublimationis modū, qui est, vt fiat vas terreū solidissimū, & bene coctū, ad longitudinem mediæ staturæ virilis, ad latitudinem verò, per quā manus subintrare possit. Et fiat fundus eius qui separari & coniungi possit ad similitudinē vnius planæ paropsidis profundæ multū. Et mensuretur ab orificio illius vasis vsq; prope fundū, ad mensuram longitudinis vnius manus cum digitis suis. Et de illo loco vsq; ad caput eius vitrificetē interius vas vitrificatione spissa multū. Et super caput illius ponatur alēbicus cum laxo naso: in tali enim vase sublimatur illud. Coniungatur igitur fundus vasi suo per lutum firmæ tenacitatis, & super ipsum fundum spargatur marchasita, & super caput vasis alembicus laxi nasi, & ponatur in furnum, de cuius proprietate sit fortem ignitionem dare, fusionis scilicet argenti, vel Veneris, si artifex indiguerit, quem in Summa nostri operis, vbi diuersitates omnium instrumentorum narrabimus, tibi sufficienter trademus, & caput furni circunda cum rota habente foramen in medio sui, ad magnitudinem vasis, per quod illud vas intrare possit, & luta iuncturas in circuitu vasis & furni, ne ignis exiens impediat te in sublimationis adhærentia, relictis tantùm quatuor fenestris paruis in rota, quæ claudi & aperiri possint, per quas mittantur carbones in furnū, & in lateribus fornacis: similiter aliæ quatuor sub illis intermedię,

quas & similiter carbones mittantur, & sex vel octo foraminibus ad magnitudinem digiti minoris, quæ nunquam claudantur, vt per illa furnus à fumositatibus se liberè possit expedire. Et sint foramina illa in iunctura furni cum rota sua. Furnus verò magnæ ignitionis est, cuius spondilia sunt ad altitudinem cubitorum duorum. In medio sit rota, minutissimis & creberrimis perforata foraminibus, cum luto fortiter annexa. Capita foraminum superius sint stricta, inferius verò laxa, vt cinis vel carbones possint liberius ex illis cadere, & relinquat ipsa continuè ad susceptionē aeris liberius aperta. Nam aeris libera & multa susceptio per inferiora foramina, est causa vna magnę ignitionis per furnum. Exerciteris ergo in eo, & ipsum inuenies. Causa verò longitudinis vasis est, vt extra ignem multa quantitas eius extendatur, & infrigidetur, vt fumi sublimationis locum refrigerij inueniant & adhæreant, & non inueniant viam fugæ, & suæ exterminationis. Hoc autem nouit ille, qui dum sublimasset in breuibus aludelibus, nihil ex sublimato inuenit, quoniam propter breuitatem aludelis æqualis fuit per totum ipsum ignis. Ideoq; semper in fumi substantiam conuersum sublimandum stetit, & non alicubi adhæsit, sed successiuè per porosvasis euanuit. Vas ergo in omnibus sublimandis ad maiorem sui partem in loco sui refrigerij extendatur. Causa verò vitrificationis vasis est, ne fumi ascēdentes in loco suæ ascensionis, porosum inueniant aludelis parietem, & illum penetrantes aufugiant. Vitrificatur ergo locus ascensionis illorum, vt obseretur illis via fugæ. Fundus verò aludelis non, quoniam ipsius fundus in igne cōsistit, qui vitrificationem ipsius funderet, qua fusa, & fundus eius, & similiter sublimandum funderetur, & vitrum fieret. Est enim vitri proprietas, omnia vincere, & ad se conuertere. His igitur omnibus consideratis cum causis eorum, fiat ignis sub aludele, quousq; certificatus fueris experientia viridica, illud totum ascendisse. Est autem experientia, intromissio baculi terrei bene cocti, habentis foramen paruum in capite suo, vsque ad medium eius veniens, ad quantitatem digiti minoris prope ipsam rem, à qua fit sublimatio. Et si foramini aliquid adhæserit ex sublimando, non est totum sublimatum, si verò non, tunc sublimatum est. Et hac eadem exercitatione in omnibus sublimandis certificari poteris.

De sublimatione Magnesiæ & Tutiæ: item corporum imperfectorum, & de additione materiæ subleuantis ea. Cap. XLVIII.

Sublimationis verò Magnesiæ & Tutiæ est eadem intentio cum intentione vltimæ sublimationis marchasitæ. Non enim possunt hæc omnia sine ignitione sublimari, ideoq; omnia vnam intentionem habent cum causis ijsdem & experientijs eisdem, & habet vnum ordinem generalem. Quia sine fæcibus sublimari debent, quæcunque sublimari cum ignitione necessariò cōtigerit: quia in seipsis fæces habent sufficientes, imò superfluas, & huius signū est difficultas sublimationis ipsorum. Sublimantur etiam similiter omnia corpora à perfectione diminuta hoc eodem ordine, & nō cadit diuersitas aliqua, nisi quia ignis sublimationis vehementior est in corporibus, quàm in magnesia, marchasita, & tutia. Et non diuersificantur similiter corpora in sublimationibus suis, nisi quod quædam indigent admistione rei subleuantis ea, quædā verò non, vt facilior fiat eorum eleuatio. Sed vna tamen specialis in corporū sublimatione considerationis experientia reperta est bona, videlicet, vt in fundo aludelis non sit multa corporis sublimandi quantitas, quia multitudo sublimationem impedit. Et planities sit in fundo aludelis sublimationis, & nō concauitas, vt possit æqualiter & tenuiter super fundum sparsum corpus æqualiter & multum in omnibus suis partibus eleuari. Corpora verò indigentia ad-

mistione rei eleuantis, sunt scilicet Venus & Mars, propter suæ fusionis tarditatem. Venus itaq; Tutia indiget, Mars verò Arsenico, & cum his eleuatur de facili, quoniam cum eis maximè conueniunt. Fiat igitur post illorum considerationem sublimatio, vt in Tutia, & illi similibus in sublimatione, & disponatur eorum sublimatio hoc eodem ordine cum causis suis & experientijs.

De Descensione & modo purificandi per pastillos. Cap. XLIX.

NArratis itaque sublimationis intentionibus cum causis suis omnibus, restat nos Descẽsionis modum monstrare, cum causis suis similiter, & suo ordine determinato & completo. Fuit ergo inuentionis illius causa triplex. Vna scilicet, vt cum materia aliqua inclusa est in illo vase, quod vocatur Descensorium Chemiæ, post fusionem suam descendat per foramen illius, & per eius descensionem simus certi, fusionem suscepisse. Alia, vt corpora debilia per eam à combustione præseruentur post reductionem à calcibus eorum. Nam cùm à calcibus corpora debilia tentamus reducere, non omnem illorum partem tempore vno reducere possumus. Si igitur pars illa, quæ primò in corpus reducta est, reductionem totius expectaret, & per ignem euanesceret maior illius quantitas. Necesse igitur fuit ingeniari, vt statim quũ reducta est pars ab igne deponatur. Hoc autem per descensorium fit. Est & tertia causa inuentionis illius corporum depuratio ab omni re extranea. Descẽdit enim corpus fusum mundum, & omnem rem extraneam in concauitate illius dimittit. His itaq; tribus necessitatibus inuenta descensione, determinetur modus illius cũ instrumento suo prius notificato cum causis suis. Dicimus igitur, quòd forma eius talis erit, vt fundus illius sit acutus, & parietes illius sine scrupulo æqualiter sint terminantes in fundi acuitatem, vt possit vnumquodq; fusibilium liberè sine adhærentia ad fundi illius foramen descendere, & coopertorium eius (si necesse sit) ad similitudinem planæ paropsidis, & bene conueniat illi, & sint de bona & firma terra, & non de facili per ignis pressuram findente. Mittatur igitur res, cuius intentio sit descendere, in illud, super baculos rotundos ex terra factos, vt magis fundo superiori approximent. & cooperiatur cum eo, & iũctura firmetur, & in igne de carbonibus ponatur, & super ipsum suffletur, quousq; tota res descendat in vas sibi suppositum. Potest tamen (si res fuerit difficilis fusionis) poni super tabulam planam, vel paruæ concauitatis, à qua possit de facili descendere cum inclinatione capitis descensorij, si fusa fuerit: Purificantur enim per hoc corpora: Sed per pastillum melius purificantur, cuius modus purificationis est idem cum modo purificationis descensorij. Et ideo per illum excusamur ab eo, Tenet enim fæces corporum, vt descensorium, & melius, & ideo narramus modum illius. Dicimus igitur, quòd accipimus corpus, de cuius intentione est mundari, & illud in grana minutissima, vel limaturam vel in calcem (quod perfectius est) redigimus, & ei commiscemus calcem aliquam, de cuius intentione non sit fundi, & postea illud fundimus. Inuenimus enim per illud corpora mundari multa iteratione, sed non mundificatione perfecta, quã perfectionem scimus esse, sed mundificatione vtili, vt medicina perfectionis suscepta, melius & perfectius per eam transformentur corpora. Est enim administratio præcedens eam: omnem autem administrationem sufficienter in sequentibus tibi narrabimus. Nunc verò Descensorij ponamus descriptionem.

De Distillatione & causis eius, ac de tribus eiusdem generibus, scilicet per alembicum, per descensorium, & per filtrum. Cap. L.

COnueniens est igitur, vt sequentes propositum nostrũ, sermonem de Distillatione tradamus cũ causis suis. Est igitur Distillatio vaporũ aqueorũ

in suo vase eleuatio. Diuersificatur itaque distillatio. Nam quædam est per ignẽ, quædam verò sine igne. Quę verò per ignem fit, duorum generum inuenitur. Quædam est per eleuationem in alembicum, quædã per descensum Chemiæ, qua mediante, oleum ex vegetabilibus elicitur. Causa quare inuenta sit distillatio, & causa generalis inuentionis cuiuslibet distillationis, est purificatio liquorosi à fæce suæ turbulẽtiæ, & conseruatio illius à putrefactione. Videmus enim rem distillatam quocunque distillationis genere puriorem effici, & melius à putrefactione custodiri. Causa verò specialis inuentionis illius, quæ per ascẽsum fit in alembicum, est inquisitio aquæ puræ sine terra. Cuius experiẽtia est, quòd videmus aquam sic distillatam, nullam fæcem habere. Causa inuẽtionis aquæ puræ, fuit imbibitio spirituum & medicinarum mundarum, vt si quãdo scilicet indigemus imbibitione, aquam puram habeamus, quæ fæcem post ipsius resolutionem non dimittat, qua fæce medicinæ nostræ & spiritus mundati possint infici & corrumpi. Causa verò inuentionis eius, quæ per descensum fit, fuit olei puri in natura sua extractio, quia per ascensum oleum in natura sua combustibili haberi non poterat, & huiusmodi inquisitio fuit, scilicet, vt color eius, qui cum substantia sua permistus est, habeatur: hic enim iuuare potest in casu. Distillationis verò quæ per filtrum sine ignitione perficitur, causa inuentionis, fuit aquæ sola serenitas. Dicamus igitur nunc omnium distillationũ modos cum causis suis. Eius itaque quæ per ascensum fit, est duplex modus. Alia enim fictili olla cineribus plena perficitur: Alia autem cum aqua in vase suo cũ graminibus vel lanositate, ordine suo disposita, ne cucurbita vel distillatorius alembicus rumpantur, antequàm ad perfectionem deducatur. Ea verò quę cũ cineribus, maiori, & fortiori, & acutiori perficitur igne, quæ autem cum aqua, mansueto igne & æquali. Aqua enim acuitatem ignitionis nõ suscipit, quemadmodum cineres. Ideo per eam quæ cum cineribus fit, colores & grossiores terræ partes eleuari solent. Cum ea verò quæ cum aqua fit, subtiliores & sine colore, & ad naturam aqueitatis simplicis approximantes magis eleuari contingit. Subtilior ergo fit separatio per eam quæ aqua perficitur, quàm per eam quæ cineribus elicitur. Experientia hoc nouit verum esse, qui cum distillasset oleum per cineres, oleum vix alteratũ suscepit in recipientẽ. Volens verò partes eius separare, ad id necessitate peruenit, vt contingeret per aquam distillare. Et tunc per eius reiterationem separauit oleum in partes suas elementales, vt albissimam & serenissimam aquam ex rubicundissimo extraxerit oleo, remanente in fundo alembici totaliter illius rubore. Per hoc ergo magisterium ad omnis rei vegetabilis, & eius quæ ex vegetabili processit in esse, & omnis rei consimilis, ad omniũ determinatam elemẽtorum separationem peruenire necesse est. Per eã verò, quæ per descensum fit, ad cuiuslibet rei oleũ perueniri determinatè potest, scilicet vegetabilium omniũ & eorum consimilium. Per eã verò, quę per filtrum fit, ad cuiuslibet liquorosi serenitatem perueniri potest. Hæc autem omnia etiã parum vel minimum scientibus sunt manifesta & nota qui verò hæc ignorat, nihil ex hoc nouit magisterio. Exercitetur igitur, & de facili ea inuestigabit. Dispositio igitur eius quæ per cineres fit, est vt sumatur olla fortis ex terra, & coaptetur in furno simili sublimationis furno præfato cum eadem distantia à furni spondilibus per eãdem inuestigationem, & similibus auriculis, super cuius fundum ponantur cineres cribellati ad digiti spissitudinem, & super ipsos cineres ponatur vas distillationis, & cooperiatur in circuitu eius cum eisdem, vsque prope collum alẽbici, postea verò infundatur in illud res, de cuius intentione sit sic distillari. Vltimò verò cooperiatur illud cum alẽbico, cuius collum suscipiat collum cucurbitæ inferioris intra se, vsque ad curuitatem

tatem cannalis ipsius alembici, ne viam fugæ inueniat distillandū. Et postea lutetur alembicus cum cucurbita sua, & firmetur eorū iunctura, & supponatur ignis quousq; distillet. Alembicus verò & eius cucurbita de vitro sint. Ignis verò illius augeatur ei secundū exigentiam distillationis, quousq; videatur totū distillandum cum magna ignis expressione distillatum esse. Secundæ verò intentionis distillationis dispositio, quæ per aquam fit, est similis huic in vase & alembico. Differt tamen ab ea in hoc, quòd in hac sumitur olla ferrea vel ænea & coaptatur ad furnum, vt dictum est. Postea super fundum illius ollę stratum de graminibus, vel lana, vel re consimili construatur, ad spissitudinē trium digitorum, nè cucurbita frangatur, & eisdem graminibus, vel rebus consimilibus cooperiatur in circuitu cucurbita, vsq; prope collū alembici, & super ipsa sarmenta virgæ subtilis superspargantur, & super virgas ponantur lapides ponderosi, qui suo pondere cucurbitam, & alembicū, & ipsa sarmenta deprimant, & depressa firmiter & stabiliter teneant super ollæ fundū, ne natent leuata per ipsam aquam: & sit leuatio hæc causa fracturæ vasis, & distillandę rei perditio. Postea verò super sarmenta fundatur aqua vsque ad ollæ plenitudinē, & supponatur ignis, quousq; distilletur totū. Dispositio verò eius quæ per descensū fit, est, vt fiat descensorium vitreū cum coopertorio eius, & lutetur vtrunq;, & intromittatur quod sic distillari quis intēdit. Et fiat super caput illius ignis. Descendet enim distillatio eius. Dispositio verò eius quæ per filtrum fit, est, vt ponatur liquor distillandus in conchā lapideā, & filtri bene abluti & madidi, ponatur pars latior in dictum liquorē vsq; ad fundum conchæ. Pendeat verò exilior pars eius ab orificio conchæ extra. Et sub capite illius filtri ponatur vas recipiens distillationē. Cùm ergo distillare ipsum filtrū incipiet, primò aqua distillabit, qua madidū fuit: qua cessante, succedit illi liquor distillādus. Qui si nōdum serenus fuerit, toties ad concham reuertatur, quousq; serenissimus distilletur. Hæc aūt, quia facilia sunt omnia, magna probatione nō indigent, ideoq; eorum probationem siluimus. Descriptio verò omnium vasorum distillationis cuiuslibet, à nobis nunc traditæ, est hæc.

De Calcinatione, tam corporum, quàm spirituum, cum causis & modis suis. Cap. LI.

POst igitur distillationis narrationem, sermonem nostrū tradamus de Calcinatione. Est ergo Calcinatio, rei per ignem puluerizatio, per priuationē humiditatis partes consolidantis. Causa inuētionis eius est, vt sulfureitas adustiua corrūpens & defœdans, per ignē deleatur. Diuersificatur verò secundum diuersitatem rerū calcinandarū. Calcinantur igitur corpora, & calcinantur spiritus, & res aliæ extraneæ à natura horū, diuersa tamen intētione. Quia igitur sunt corpora imperfecta, duorum scilicet generū, dura videlicet vt Venus & Mars, mollia verò, vt Iupiter & Saturnus, quæ omnia calcinantur: necesse fuit illa diuersa intentione calcinari, generali scilicet & speciali. Generali attamen vna intentione calcinantur. Et est, vt sulfureitas illa corrūpens & defœdās deleatur per ignē. Sic enim comburitur omnis ex quacunq; re sulfureitas adustiua quę sine calcinatione deleri non potest. Quoniā ipsum corpus solidum est, & propter soliditatē & latitationē occultatę sulfureitatis in cōtinuitate substantiæ arg. viui defenditur per illud ab adustione. Ideoq; necesse fuit, continuitatem eius separare, vt ignis liberius ad quācunq; minimam eius partem perueniens, sulfureitatē ex eo cōburere possit, & non defendat ipsum cōtinuitas arg. viu. in illo. Et est cōmunis intentio similiter in illa depuratio terreitatis. Inuentum est enim, quòd corpora per reiterationem calcinationis & reductionis mundantur, vt monstrabimus in sequentibus. Specialis verò calcinatio corporū mollium est, vt cum his duabus intētionibus sit intentio per eā

illa indurare & ignire, ad quod peruenitur cũ ingenioſa reiteratione calcina-
tionis ſuper illa, de qua in ſequenti traditione determinare nos expedit. Inue
nimus enim per id ingeniũ manifeſtè ipſa indurari. Sed manifeſtius & citius Iu
piter induratur. Cauſa verò inuẽtionis calcinationis ſpirituũ eſt, vt ipſi melius
figantur, & facilius ſoluantur in aquam. Quoniã omne calcinati genus fixius
eſt, quàm nõ calcinati, & facilioris ſolutionis. Quia partes calcinati magis ſub-
tiliatæ per ignẽ facilius cũ aquis cõmiſcentur, & in aquã conuertuntur. Et hoc
ſi expertus fueris, ſic inuenies ſe habere. Calcinatio verò aliarũ rerum, facit ad
exigentiam præparationis ſpirituũ, & corporũ: de qua latius à nobis determi
nabitur in ſequentibus. Non autẽ eſt de perfectione harũ aliquid talium. Mo-
dus igitur ipſius calcinationis eſt diuerſus, propter diuerſitatẽ calcinandorũ.
Calcinantur enim corpora aliter, quàm ſpiritus vel aliæ res. Et corpora à ſe in-
uicẽ diuerſa, ſimiliter diuerſimodè calcinantur. Corpora enim mollia vnũ mo
dum habent generalẽ ad calcinationis intentionẽ, ſcilicet quòd ambo per ſolũ
poſſunt calcinari ignem, & per ſalis acuitatẽ, præparati vel non præparati am-
bo ſimiliter. Primus igitur modus per ignem ſolũ ſic perficitnr, vt ſumatur vas
ferreũ, vel terreum ad ſimilitudinẽ paropſidis formatum, cuius ſtructura ſit fir-
ma, & coaptetur ad furnũ calcinationis horũ, taliter, quòd ſub illo poſsint car-
bones proijci & ſufflari. Proijciatur verò in fundum vaſis illius plumbũ vel ſtã
num, quod ſuper tripodẽ ferreũ, vel tres lapideas columnas ſedeat firmiter, &
ad furni ſui parietes ſimiliter firmetur, quatuor vel tribus lapidibus coarctãti-
bus illud ad eos, ne vas moueri poſsit. Furni verò figura eadẽ ſit cum forma fur
ni magnæ ignitionis, de quo narratum eſt iam, & narrabitur ſimiliter ſermone
cõpletiori. Accẽdatur igitur in illo furno ignis ſub vaſe calcinationis, ad ipſius
calcinandi corporis fuſionẽ potens. Et cùm ipſum corpus cutem nigrã ſuper
ſe creauerit ignis calore, ſubtrahatur illa ab eo cum pala ferrea vel lapidea, quę
ſe non permittit cõburi ad infectionẽ calcis. Hæc autẽ excoriatio tamdiu cõ-
tinuetur, quouſq; ipſum corpus in puluerẽ conuertatur. Quòd ſi Saturnus fue
rit, ad maiorem ponatur ignem, quo vſq; in citriniſsimum mutetur colorẽ calx
eius. Si verò Iupiter, ſimiliter exponatur, & dimittatur, quouſque in albedi-
nem mutetur cõpletam. In hoc tamen ſollicitum reddimus artificem, quòd Sa
turnus de facili à calce ſua redit ad corpus: Iupiter verò difficillimè. Ideoq; ne
contingat illum errare in expoſitione Saturni, poſt primã eius pulueriʒationẽ
ad maiorem ignẽ, ne illius calx prius redeat in corpus, quã perficiatur: quoniã
tẽperãtia ignis indiget, & ſucceſsione augmẽti illius paulatim, cũ cautela, quo
vſq; in calce firmetur ſua, ne de facili redeat in corpus, vt poſsit illi maior ignis
adminiſtrari, ad ſuæ calcis perfectionẽ. Similiter ne contingat errare in Ioue,
propter difficilẽ eius reductionem, vt ſi quando poſuerit in reductionẽ calcẽ
eius, eueniat ei, quòd non reducat, ſed inueniat eã prioris diſpoſitionis, aut in
vitrum redactã, & æſtimet reductionẽ eius impoſsibilẽ. Dicimus enim, quòd
ſi in Iouis reductione magnũ non adhibuerit ignẽ, nõ reducet: ſi verò magnũ,
non neceſſariò illum reducere contingit, ſed poſsibile eſt illũ in vitrificationẽ
reducere. Et illud ideo, quia Iupiter in profundo ſuæ naturæ arg. viu. fugitiuã
incluſam habet ſubſtantiã. Quæ ſi longã in igne traxerit moram, fugiet, & cor-
pus priuatũ humiditate relinquet, ita vt potius aptũ ad vitrificationem, quàm ad
corporis metallici fuſionẽ conuerti reperiatur. Omne enim propria priuatum
humiditate, nullã niſi vitrificatoriam dat fuſionẽ. Ideoq; neceſſariò relinquitur
vt cum ignis impetu maximè veloci, reducere celeriter feſtinet: aliter enim nõ
reducitur. Exerceat ergo ad illud, & ſciet. Modus verò calcinationis horũ duo
rum corporũ, quæ à ſalis acuitate perficitur, eſt, vt proijciatur ſuper faciẽ illorũ
ſalis

falis quantitas post quantitatē sæpisſime in fusione sua, & permisceantur agitatione multa per baculū ferreū super ignē, quousq; per ſalis miſtionē in cinerē vertantur. Et postea per eundē modum perfectionis perficiatur illorū calx, cū suis cōſiderationibus. Sed in hoc est etiā differentia in horū duorum corporū calcinatione: Quia plumbū ex primis calcinationis laboribus ad puluerē conuertitur facilius q̃ Iupiter, nō tamen perficitur illius calx facilius quā Iouis. Depēdet autē huius causa ex eo, quòd Saturnus humiditatē magis fixā habeat, q̃ Iupiter. Veneris verò & Martis est idē modus, diuersus tamen à primis, & illud propter liquefactionis eorū difficultatē. Et est, vt laminati ponātur ad fortem ignitionē, de cuius intentione non sit fundere. Propter multā enim terreitatis eorū in illis quantitatē, & multā sulfureitatis adustiuæ & fugientis mensurā, de facili per hunc modū adducuntur in calcē. Et illud ideo, quia ex multa terreitate arg. viu. ſubstantiæ intermiſta, turbatur arg. viu. debita continuatio. Et ideo porositas in eis causatur, per quā & sulfureitas trāsiens euolare potest, & ignis ex causa illa ad eā accedens, cōburere, & eā eleuare potest. Per hoc igitur relinquitur, & partes rariores fieri, & in cinerē per discontinuitatē raritatis conuerti. Manifesta igitur experiētia huius est, quia exposita ad ignitionē lamina Veneris, flāmam dabit sulfureā & squamam in superficie sua causabit puluerizabilem. Et illud ideo, quia ex propinquioribus partibus necesse est faciliorē sulfuris cōbustionem fieri. Modus verò furni calcinationis huius, est idem cum modo furni distillationis, nisi quòd foramen solūmodo vnum magnum debet superius per caput suū habere, vnde à fumositatibus se liberè absoluat. Et situs calcinandorū in medio furni sit, vt in circuitu liberè ignem suscipiant. Vas verò eius sit terreū, ad formā paropſidis factum. Modus aūt calcinationis spirituum est, vt eis ad fixionē approximantibus, administretur ignis, successiuè & paulatim illum augendo, ne fugiant, quousq; maximū eos tolerare ignem contingat. Et vas eorū sit rotundū, vndiq; clausum, & furnus idem cum nouissimè dicto. Cū cōsimili autē furno, & consimili vase, omnis similiter res calcinatur. Excusamur tamen à maiori labore, quàm qui adhibetur in custodia fugę: Quoniā alia res non fugit, nisi spiritus, & quod spirituum naturæ approximat.

De Solutione, Cap. LII.

DE Solutione sermo noster ampliatus innuit, solutionē rei siccæ in aquā esse redactionē. Dicimus igitur, quòd omnis solutionis perfectio adducitur cum aquis subtilibus, & maximè acutis & acribus, & ponticibus fęcem nullā habentibus, sicut est acetum distillatū, & vua acerba, & pyra multæ acritudinis, & mala granata similiter distillata, & his similia. Fuit autē causa inuentionis eius subtiliatio eorū, quæ nec fusionem nec ingresſionē habent, de quibus magna vtilitas amittebatur spirituū fixorum, & eorum, quæ ipsorū naturæ sunt. Nam omne quod soluitur, necesse est salis, aut aluminis, vel eorū cōsimilium naturā habere. Est autē natura eorum, quòd fusionem dant, ante illorum vitrificationē. Ergo & spiritus soluti fusionē præstabunt similiter similē. Cùm ergo multum ex natura sua, corporibus, & sibi inuicē conueniant, habita fusione, necesse est per illā corpora penetrare, & penetrando transmutare. Adhoc verò vt penetrent & transmutēt, sine magisterio nō peruenitur, quod est scilicet, vt post solutionē & coagulationem illius administretur illi aliquis ex spiritibus purificatus, non fixus. Et toties ab illo sublimetur, quousq; secum maneat, & illi velociorē præstet fusionem, & ipsum in fusione à vitrificatione conseruet. De natura enim spirituū est, nō vitrificari, & à vitrificatione commistū saluare, donec in eo fuerint. Spiritus ergo qui magis naturā seruauit spiritus magis à vitrificatione defendet. Magis aūt seruauit spiritus, solūmodo pu-

ficatus, quàm purificatus, fixus, calcinatus, atq; solutus: ideo necesse est talẽ illi admisceri. Resultat enim ex his bona fusio, & ingressio & fixio stans. Ex operibus autẽ naturæ probare possumus, sola saliũ & aluminum, & similium naturã seruantia, solubilia esse. Non enim in operibus illius omnibus considerantes, inuenimus alia solui, præter illa. Igitur quæcunq; soluuntur, necesse est per illorum naturã solui. Sed quia videmus omnia verè calcinata solui per reiterationẽ calcinationis & solutionis: Ideoq; probamus per illud, omnia calcinata ad salium vel aluminum naturã approximare, ideo sese in proprietatibus necesse est concomitari. Modus verò solutionis duplex est, scilicet per fimũ calidũ, & per feruentẽ aquã. Quorũ est vna intentio, & vnus effectus. Modus ergo per fimũ est, vt ponatur calcinatũ in ampullam vitreã, & super illud fundatur quãtitas aceti distillati, vel consimilis, duplũ eius, & obturetur caput ipsius bene, ne respiret, & sub fimo tepido solui dimittatur, & postea per distillationem filtri solutũ remoueatur. Nõ solutum verò iterato calcinetur, & post calcinationem iterato similiter soluatur, donec per reiterationẽ operis super illud totum soluatur. Modus verò, qui per bullientem aquã fit, velocior est. Et est, vt calcinatum in ampullã similiter ordinetur cum aceto, obturato foramine, ne respiret, quę in caldario pleno aqua & stramine sepeliatur, vt in distillationis modo per aquam præceptũ attulimus per ordinẽ, & postea succendatur sub ea ignis donec aqua per horã ferueat: Post hoc verò solutũ distilletur, & seorsum seruetur. Non solutũ verò iterato calcinetur, & iterato eodẽ ordine soluatur, donec per reiterationem totum soluatur.

De Coagulatione, & eius causis, deq; diuersis modis coagulandi Mercurij, & medicinarum solutarum. Cap. LIII.

COagulatio verò est rei liquorosæ ad solidã substantiam per humidi priuationẽ reductio. Est autẽ duplex causa inuentionis illius: vna scilicet arg. viu. induratio: altera verò inuentionis caussa est, medicinarũ solutarũ ab aqueitate illis admista absolutio. Diuersificatur ergo secundũ ipsorum coagulandorum multiplicitatẽ. Alia enim arg. viuũ coagulatione indiget, alia verò solutæ medicinæ. Est tamen ipsius arg. viui duplex coagulatio. Vna quidem per ablationem totius ab illo humidi innati: Alia verò per inspissationẽ ipsius humidi quovsq; induretur. Congelare attamen illud difficillimè atq; laboriosè accidet cum profunditate perspicacis industriæ, & nos narrabimus omne ingeniũ coagulationis illius. Ingenium verò coagulationis illius cogitauerunt quidã fore per conseruationem illius in ignis tẽperamẽto. Qui cùm illud putassent se coagulasse, post remotionẽ eius ab igne, inuenerũt illud fluere sicut prius. Per hoc igitur in stuporem & in admirationem adducti sunt, vehementer arguẽtes, ad hoc perueniri non posse. Alij verò necessariò ex principijs naturalibus supponentes, humidũ quodlibet ab ignis calore in siccitatem cõuerti, conati sunt cũ perseuerantiæ instantia continuare illius conseruationem in igne, & per hanc continuationẽ ad hoc deuenerunt, vt ex eis aliqui in album, aliqui verò in rubeum conuerterint lapidem, aliqui verò in citrinum, cui non fuit fusio nec ingressio. Et harum diuersitatum causam non potuerunt æstimare, ideoq; illud abiecerunt. Alij verò cum medicinis illud coagulare conati sunt, & ad hoc nõ peruenerunt, sed accidit eis illusio, aut quia non coagulauerunt, aut quia insensibiliter extenuatum est, aut coagulatio eorum non fuit in forma alicuius corporis. Et horum diuersitatis causam ignorauerunt. Alij medicinas artificiosas componentes, illud in proiectione coagulauerunt: Sed eorum non fuit coagulatio vtilis, quoniam ad imperfectum corpus illud conuerterunt, & causam huius similiter videre non potuerunt. Horum igitur nos narrare causas

expe-

expedit, vt ad coagulationis illius magisterium artifex perueniat. Vt autem iam à nobis sufficienter narratum est, vniformis est substantia argenti viui. Quare non est possibile in breui spacio temporis per conseruationem illius in igne, aqueitatem remouere illius. Nimia igitur festinatio, causa fuit primi erroris. Cum verò subtilis sit substantiæ, ab igne recedit. Ignis igitur excessus, est caussa erroris illorum, à quibus fugit. Commiscetur cum sulfure, arsenico, & Marchasita de facili, propter communitatem in natura sua. Ideoq; per illa apparet coagulatum non in forma corporis, sed argenti viui cum plumbo misti. Non enim hæc, cum fugitiua sint, possunt illud in ignis pugna tenere, quousque ad corporis naturam perueniat: Sed fugiunt cum eo per ignis incussionem, & ideo illud est causa erroris eorum, qui sic coagulant. Habet similiter argentum viuum humiditatem multam sibi vnitam, quam ab illo separari non est possibile, nisi per ignis cautam violentiam, per conseruationem eius in suo igne. Et est suus ignis, quem illi augmentando, secundum exigentiam suæ tolerantiæ, illius humiditatem tollunt, non relicta sibi parte ad fusionem metallicam sufficiente, qua remota non funditur. Et hæc est causa erroris illorum, qui in lapidem illud coagulant non fusibilem. Habet similiter partes sulfuris naturaliter sibi admistas, quoddam tamen plus, quoddam verò minus, quod remouere per artificium contingit esse possibile. Cum igitur sit sulfuris proprietas, cum argento viuo rubeum vel citrinum colorem (secundum mensuram suæ quantiatis) creare, eius ablatione proprietas argenti viui erit, albedinem dare per ignem. Hæc igitur est causa varietatis colorum illius post coagulationem eius in lapidem. Habet similiter terreitatem sulfuris admistam, qua quidem infici omnes suas coagulationes necesse est. Et hæc est causa erroris illorum, qui illud in corpus imperfectum coagulant. Ex diuersitate igitur medicinarum illius coagulationis accidit, diuersa in coagulatione illius creari corpora, & ex diuersitate illius similiter quod coagulandum est. Nam si medicina, vel illud, habuerint sulfur non fixum, necesse est corpus molle ex illo creari. Si verò fixum, necesse est durum. Et si album, album. Si verò rubeum, rubeum. Et si remissum ab albo vel rubeo, remissum similiter necesse est fieri. Et si terreum, imperfectum. Si verò non, non. Et omne similiter non fixum, liuidum creat, fixum verò non, quantum in illo est. Pura verò illius substantia, purum creat corpus, non pura verò, è contra. Accidit autem & similiter in solo argento viuo, absque sulfuris commistione, diuersitas eadem propter diuersitatem mundationis, & præparationis illius in medicinis: Ideoque contingit ex parte medicinæ diuersitatis illusio, vt quandoque in coagulatione illius plumbum, quandoq; verò Iupiter, quandoque autem Venus, & quandoque Mars fiat, quod propter impuritatem accidit. Quandoque verò Sol, quandoque Luna, quod ex puritate venire necesse est, & consideratione colorum. Coagulatur igitur ex frequenti illius præcipitatione cum violentia ad ignis asperitatem. Asperitas enim ignis, aqueitatem illius de facili remouet. Hoc enim fit per vas, cuius figura sunt multæ longitudinis, in quo inueniat locum refrigerij, adhærentiæ, & quietis in eius spondilibus, propter suam longitudinem, & non fugæ viam, quousq; iterata vice ad illius fundum præcipitetur multa caliditate ignitionis, cum reiteratione multa, quousq; fiat fixum. Coagulatur similiter ex diuturna retentione in suo igne, in vase vitreo, cuius collum sit multæ longitudinis, & in ventre figuram ampullæ habeat, cum continua colli eius apertione, vt per illam possit humiditas eius euanescere. Coagulatur verò per medicinam illi conuenientem. Et nos illam tibi narra-

bimus in sequentibus apertius. Hic verò similiter, vt intentionem nostram super illo narremus completam, secundum quod per nostrum inuenimus experimentum. Et est medicina illius, quæ maximè illi in profundo eius adhæret, & ei per minima commiscetur ante illius fugam. Ex rebus ergo ei conuenientibus necesse est illam colligere. Sunt autem huiusmodi corpora omnia, & sulfur, & arsenicum. Sed quia non videmus corporum aliquod in natura sua illud coagulare, sed ab eis ipsum fugere, quantumcunq; fuerint suæ conuenientiæ, ideoq; considerauimus, nullum corpus illi in profundo adhærere. Subtilioris ergo substãtiæ & liquidioris fusionis necesse est medicinã illam esse, q̃ ipsa corpora. Ex spiritibus etiam non videmus, illis in natura sua manentibus, firmã & stabilem coagulationem fieri illius, sed fugitiuam, & multæ infectionis. Quod quidem contingit, alterum propter spirituũ fugam, alterum verò ex terreæ & adustibilis substantiæ illorũ commistione. Ideoq; ex hoc manifestè relinquitur ex quacunq; re medicina illius eliciatur, ipsam necessariò debere esse subtilissimæ, & purissimæ substantiæ, illi adhærentis ex natura sua, & facillimæ liquefactionis, & tenuissimæ ad modum aquæ, & fixæ super ignis pugnam. Hęc enim ipsum coagulabit, & in naturam solarem vel lunarem conuertet. Modos ingeniorum medicinæ tibi dedimus, ad quam per illos peruenire potes, & ipsam sermone sibi proprio determinauimus. Solicitè igitur ad illã exercitêris, & eã inuenies. Sed vt nos nõ increpare possis ex eius sufficientia, dicimus quòd ex ipsis corporibus metallicis cum suo sulfure vel arsenico præparatis, hæc medicina elicitur: similiter ex solo sulfure, vel arsenico præparatis, & ex solis similiter corporibus elici potest. Ex solo verò viuo argento facilius, & propinquius & perfectius inuenitur: Quoniam natura propriam naturã amplectitur amicabilius, & ea gaudet magis, quã extranea. Et est in ipso facilitas extractionis illius substãtiæ subtilis, cũ iã in actu subtilẽ habeat substantiã. Modi verò inuẽtionis huius medicinæ sunt per sublimationẽ, vt à nobis narratũ est sufficiẽter. Modus verò fixionis illius in capitulo suo similiter narratus est. Coagulationis verò solutorum modus est, per ampullam in cineribus vsq; ad collum cum temperato igne, quousq; aqueitas euanescat.

De Fixione, & caussis eius, deq; diuersis modis figendi corpora, & spiritus. Cap. LIIII.

Fixio verò, est rei fugientis ab igne conueniens ad tolerantiam eiusdem adaptatio. Caussa verò inuentionis ipsius Fixionis est, vt omnis tinctura, omnisq; alteratio, perpetuetur in alterato, & non mutetur. Diuersificatur verò & ipsa secundum rerum figẽdarum multiplicitatem, quę sunt videlicet corpora quædam à perfectione diminuta, sicut Saturnus, Iupiter, Mars, & Venus: Et secundum diuersitatem ipsorum spirituum, qui sunt scilicet sulfur & arsenicum in gradu vno, & argentum viuum in alio. In tertio verò Marchasita, Magnesia, & Tutia, & horum similia. Figuntur igitur corpora hæc à perfectione diminuta per suam calcinationem, eo quòd absoluuntur per eam à sulfureitate volatiua & corrumpente. Et hanc sufficienter in sua narrauimus oratione, scilicet in capitulo Calcinationis. Figuntur verò sulfur & arsenicum duobus modis, scilicet per reiterationem sublimationis super illa in vase aludele, quousque stent. Est igitur ex hoc intentio festinationis Fixionis illorum, vt ingenieris ad inuentionem reiterationis multiplicis sublimationis in breui tempore, quod per duo fit aludela, cum duplicibus suis cooperculis, hoc ordine scilicet, vt nunquam ab actu sublimationis desistas, donec fixa fuerint. Proijciatur ergo, cum in vno ascenderunt, in aliud aludel, & sic alternata vice fiat. Et nunquam ociosa permittantur aludelis spondilibus adhærere, quin in continua

sint

fiat ignis eleuatione, quousque cesset illorum eleuatio. Quantocunque enim in breuiori tempore poteris multiplices sublimationis reiterationes multiplicare, tanto celerius & melius continget ipsius fixionis tempus abbreuiare. Ideóque fuit secundus fixionis modus inuentus, qui est per ipsius sublimandi præcipitationem, ad calorem, vt continuo in illo sit, donec figatur. Et hoc fiet per longum vas vitreum cuius fundus sit terreus, & nō vitreus (quia scinderetur in partes) illi artificialiter cum clausura bona connexus, & per spatulam ferream, vel lapideam, cum ad spondilia eius adhæserit, deijciatur ad ima caloris continuè, per alternas vices, quousque figatur. Fixionis verò modus argenti viui, id est cum modo fixionis sulfuris & arsenici, & non diuersificantur inter se, nisi in hoc, quòd non possunt sulfur & arsenicum figi, nisi prius eorum partes inflammabiles tenuissimæ, subtili diuisionis artificio ab eis separentur, per hunc vltimum fixionis modum. Argentum verò viuum hanc considerationem nō habet, & ad hoc similiter temperatiori calore, quàm argentum viuum indigent in hoc modo. Similiter diuersificantur, quia in longiori figuntur tempore, quàm argentum viuum. In eo similiter, quoniam altius eleuantur propter suam tarditatem, quàm argētum viuum. Ideoque longiori vase indigent, quàm argentum viuum ad suam fixionem. Fixio verò Marchasitæ, Magnesiæ, & Tutiæ est, vt cum post primam illorum sublimationem acquisiuerimus quod ex eis volumus, abiectis illorum fæcibus, reiteremus super ea sublimationem, toties conuertendo quod superius ascendit ad id quod inferius remansit, ex vnoquoque illorum, quousque figantur. Horum verò descriptio vasorum iam tradita est.

De Ceratione. Cap. LV.

Ceratio, est duræ rei non fusibilis mollificatio ad liquefactionem. Ex hoc igitur manifestum est, quòd causa inuentionis huius fuit, vt quod ingressionem ex priuatione suæ liquefactionis non habebat in corpus ad alterationem, mollificaretur vt flueret, & ingressionem haberet. Ideo putauerunt aliqui, cerationem debere de oleis liquidis & aquis fieri. Sed erroneum est illud, & à principijs huius magisterij naturalis semotum penitus, & ex manifestis naturæ operibus reprobatum. Naturam enim non videmus in ipsis corporibus metallicis humiditatem citò terminabilem, imò diu durabilem, ad illorum fusionis & mollificationis necessitatem posuisse. Si enim talem illis posuisset, relinqueretur necessariò, vt citissimè scilicet ignitione vna, corpora totaliter humiditate priuari contingeret. Quare ex illo sequeretur, post vnam ignitionem corpus quodlibet nec malleari, nec fundi posse. Quāobrem imitantes naturæ opera inquantum possumus, necesse est nos modum naturæ in cerando sequi. Cerat autem ipsa in radice cerationis fusibilium humiditate, quæ super omnes est humiditates, expectans ignis calorem. igitur etiam nos consimili cerare humiditate necessariò expedit. In nullis autem rebus melius & possibilius, & propinquius hæc humiditas ceratiua inuenitur, quàm in his, videlicet sulfure & arsenico propinquè, propinquius autem & melius in argento viuo. Horum igitur humiditatem non videmus terram illorum relinquere, propter fortem vnionem, quam in opere mistionis naturæ habuerunt. In omnibus autem rebus alijs humiditatem habentibus, experimento inuenies, eam in resolutione à terrea sua substantia separari, & post illius separationem omni humiditate priuari. In spiritibus autem prædictis hoc nomine contingit. Ideóque non est aliud, per quod ab illorum in cerando acceptione, excusari possimus. Modus ergo Cerationis est per illos, vt toties super rem cerandam multiplicetur eorum sublimatio quo-

usq; in illa cum humiditate sua manentes, fusionem bonam præstent. Hoc autem non fiet ante illorum perfectam mundationem, ab omni re corrumpēte. Sed mihi melius videtur, vt eorum olea prius figantur, per oleum tartari, & cū illis fiat omnis ceratio competens, & necessaria ad hanc artem.

Finis libri primi Summæ perfectionis Gebri περὶ Χημείας.

SVMMAE PERFECTIONIS GEBRI περὶ Χημείας Liber secundus.

Præfatio diuidens hunc secundum librum in tres partes. Cap. LVI.

PRINCIPIORVM itaque huius magisterij discussione tradita, necesse est ex promissione nostra intentum huius artis complete prosequi, sermone illi conueniente. Et est scilicet consideratio omnis rei, per quam perfectio huius operis apertius ostendatur. Et considerati o necessitatis perfectionis medicinæ, scilicet vt discutiatur, ex qua re melius vel propinquius eliciatur illa, ad omnem imperfecti perfectionem. Et consideratio similiter artificiorum, per quæ cognoscamus, an perfectio sit completa. His tribus itaq; traditis, & tota erit perfectionis t radita cognitio, secundum nostæ artis indigentiam.

PRIMA PRAS HVIVS SECVNDI LIBRI, DE COGNITIONE rerum; ex qua perfectionis possibilitas, & modus deprehendi potest.

Quòd cognitio perfectionis huius artis, à cognitione naturæ spirituum & corporum dependeat, & quòd de vtrisq; copiosè uelit tradere. Cap. LVII.

COGNOSCERE verò non est possibile transmutationes corporum vel ipsius argenti viui, nisi super mentem artificis deueniat vera cognitio illorum naturæ, secundum suas radices. Prius igitur corporū principia notificabimus, quid scilicet sint secundum causas suas, & quid boni vel mali in se contineant. Postea verò ipsorum omnium corporum naturas, cum suis omnibus proprietatibus monstrabimus, quæ videlicet sint causæ corruptionis illorum, cum suis experientijs comprobantes.

De natura Sulfuris & Arsenici. Cap. LVIII.

ERgo in primis spirituum naturam, qui ipsorum corporum sunt principia afferentes, quę sunt videlicet Sulfur, & eius compar, & Argētum viuum: Dicimus quòd Sulfur & Arsenicum pinguedo sunt terræ, vt à nobis narratum est. Cuius experientiam & manifestam probationem elicias per illius facilem inflammationem, & facilem eius liquefactionem, per calidum. Nō enim inflammatur, nisi quod oleaginum est, nec liquescit per calidum facilè, nisi quod illius naturam habet. Sulfur itaque & illius compar, causam corruptionis habent, inflammabilem substantiam, & terream fæculentiam. Causam verò perficientem habent mediam, inter hanc videlicet & illam. Est igitur causa corruptionis in illo terreitas, per hoc, quòd neque fusionem, neque ingressionem habet. Et similiter inflāmabilis substātia, quia neq; stat, neq; stare facit; & quòd nigredinem ex omni genere eius pręstat. Causa igitur perfectionis in illis est mediocris illarum substantia, quia per illius terreitatem nō turbatur ab ingressione,

ingressione,quæ per fusionem bonam perficitur. Et per illius subtilitatem non remouetur eius impressio de facili propter fugam. Non est autem mediocris illorum substantia perfectionis causa corporum vel argenti viui, nisi figatur. Quæ cum non fixa sit, licet eius impressio non remoueatur de facili, nō tamen stabiliter perpetuatur. Ex his itaq; elicitur illius mediocrem substantiam artificem diuidere, necesse esse. Diuidere autem putauerunt quidam impossibile esse, propter fortem illius mistionem. Et illi quidem suis operibus manifestis aduersi sunt. Nam ipsum sulfur calcinauerunt, licet non multum, quod nullam fusionem nec inflammationem dedit. sed illud per diuisionem necesse est euenisse, quia sulfur in sua naturali commistione permanens, necesse est inflammari & comburi. Ergo per diuisionem diuersarum substantiarum in illo, relinquitur, partem in ipso magis inflammabilem, à partibus non inflammabilibus seorsum in artificio separari. Nam si possibile est, per calcinationem ad remotionem omnium inflammabilium partium in illo perueniri, necesse est ex eorum naturalibus operibus, eos confiteri, ad omnem partium diuisionem posse perueniri. Sed quia hoc dependet ex subtilissimo artificio, cogitauerunt fore impossibile. Patet itaq; ex præmissis in capitulo, quòd non est sulfur de veritare nostræ artis, sed pars eius. Et nos iam deduximus te in cognitionem artificij, per quod ad illius diuisionem possibile est deuenire. In arsenico verò, quia in radice suæ mineræ, per actionem naturæ resolutæ sunt multæ illius partes inflammabiles, ideo artificium separationis eius est facile. Sed ipsum est albedinis tinctura, sulfur verò rubedinis. In sulfuris igitur diuisione magnam adhibere cautelam, necesse est.

De natura Mercurij, siue argenti uiui. Cap. LIX.

IN Argento viuo similiter necesse est superflua demere. Habet enim corruptionis causas, videlicet terream, & adustibilis absq; inflammatione aqueitatis substantiam: Putauerunt tamen aliqui illud non superfluam habere terram, vel immunditiam. sed vanum est quod cogitatur ab eisdem. Videmus enim ipsum multæ liuidatis, & non albedinis. Et similiter per leue artificium videmus ex illo terram nigram & fæculentam emanare, per lauationem videlicet, cuius modum narrabimus. Sed quia duplicem est per illud perfectionem elicere, medicinā scilicet ex eo facere, & illud perficere, ideoq; necesse est ipsū duplicis mundationis gradu præparare, propterea duæ mundationes Mercurij sunt necessariæ: Vna per sublimationem ad medicinam, & hæc hîc innuitur: Alia per lauacrum ad coagulationem, & illa innuetur. Si enim volumus medicinam ex illo creare, tunc necesse est eam à fęculentia suæ terreitatis mundare, per sublimationem, ne in proiectione creet colorem liuidum, & ipsius aqueitatem fugitiuam delere, ne totam medicinam fugitiuam in proiectione faciat, & mediocrem illius substantiam saluare pro medicina. De cuius est proprietate non aduri, & ab adustione defendere, & quæ non fugit, & fixum facit. Probamus itaq; perfectiuum esse illud manifestis experientijs. Nam videmus argentum viuum, argento viuo magis adhærere, & eidem magis amicari, post illud verò aurum, & post hæc argentum. Ideo ex hoc relinquitur, ipsum esse suæ naturæ magis. Alia verò corpora videmus non ad illa tantam conformitatem habere, & ideo ipsa veridice inuenimus minus de illius natura participare. Et quæcunq; videmus plus ab adustione saluare, illa consideramus plus illius naturam possidere. Ideoq; relinquitur, ipsum argentum viuum esse perfectiuū, & adustionis saluatiuum, quod est perfectionis vltimum. Secundus verò mundationis gradus, est ad ipsius coagulationem. Et est vt sufficiat illi solummodò lauatio suæ terreitatis per vnam diem. Cuius modus hic est;

Sumatur patella terrea, & in ea mittatur arg. viuum super quod fundatur aceti fortissimi pauca quantitas, vel alterius rei consimilis, quæ sufficiat ad cooperiendum illud. Post immittatur ad ignem lentum, ne ferueat, & agitetur continuè cum digitis super fundum patellæ, vt diuidatur argentum viuum in similitudinem subtilissimi pulueris albi, donec totum acetum euaporauerit, & ipsum argentum viuum redeat. Postea verò quod fæculentum & nigrum videris ex illo emanasse, laua & abijce. Et hæc iterata vice multiplica, quousque videris colorem suæ terreitatis in clarum, mistum albo & cælestino colore perfectè mutari, quod perfectæ lauationis est signum. Cum igitur peruenerit ad illud, projciatur super ipsum medicina coagulationis, & coagulabitur in solificum, & lunificum secundum quòd ipsa præparata extiterit: Et ipsius narrationem in sequentibus ponemus. Ex iam igitur dictis patet similiter argentum viuum non esse perfectiuum in natura sua, sed illud quod ex ipso producitur per artificium nostrum. Et similiter in sulfure & eius compari est inducere. Non ergo in his possibile est naturaliter naturam sequi, sed per nostrum artificium naturale.

De natura Marchasitæ, Magnesiæ, & Tutiæ. Cap. LX.

DE alijs autem spiritibus naturalem necesse est nos facere traditionem, qui sunt scilicet Marchasita, Magnesia, & Tutia, impressionem magnam in corporibus facientes. Et ideo dicamus quid sint cum probationibus suis in hoc capitulo. Dicimus igitur, quòd Marchasita duplicem habet in sui creatione substantiam, argenti viui scilicet mortificati, & ad fixionem approximantis, & sulfuris adurentis. Ipsam autem habere sulfureitatem comperimus manifesta experientia. Nam cum sublimatur, ex illa emanat substãtia sulfurea manifesta, comburens. Et sine sublimatione similiter perpenditur illius sulfureitas. Nam si ponatur ad ignitionem, non suscipit illam priusquàm inflammationem sulfuris inflammetur & ardeat. Ipsam verò argenti viui substantiam manifestatur habere sensibiliter. Nam albedinem præstat Veneri meri argenti, quemadmodum & ipsum argentum viuum, & colorem in illius sublimatione cælestinum præstare, & luciditatem manifestam metallicam habere videmus, quæ certum reddunt artificem, illam has substantias continere in radice sua. Magnesia verò sulfur plus turbidum, & argentum viuum magis terreum, & fæculentum, & ipsum sulfur similiter magis fixum & minus inflammabile habere, per easdem probare experientias manifestè poteris, & ipsam magis naturæ Martis approximare. Tutia verò, est fumus ipsorum corporum alborum, & hoc manifesta probatione perpenditur. Nam profecto fumo mistionis Iouis & Veneris, adhærente in spondilibus fabricæ fabrorum, eandem impressionem facit cum ea. Et quod fumus metallicus non redit, nec ipsa similiter, sine alicuius corporis admistione. Ideo cum fumus ipsa sit alborum corporum, albã nõ citrinat corpora, sed rubea. Nam citrinitas non est aliud, quàm rubei & albi determinata proportio. Ideóque ipsa propter sui subtilitatem magis ad profundum corporis penetrat. Et ideo magis alterat quàm suum corpus, & magis adhæret in examine pauco artificio, quòd iam tibi narratum est. Quæcunque igitur alterantur, per argenti viui virtutem, vel sulfuris, aut horum similium necesse est alterari, quoniam hæc sola communicant in natura ad ipsa corpora.

De natura Solis, siue Auri. Cap. LXI.

DE corporibus nunc, ampliato sermone eorum intimam narremus essentiam. Et primò de Sole, postea de Luna, vltimò verò de alijs, secundum quòd videbitur expedire cum suis probationibus, quæ per experimentum

tum habentur. Est igitur Sol creatus ex subtilissima substantia argenti viui, & clarissima fixura: & ex substantia pauca sulfuris mundi, & puræ rubedinis, fixi, clari, & à natura sua mutati, tingentis illam. Et ideo, quia contingit diuersitas in coloribus ipsius sulfuris, necesse est & auri citrinitatem diuersitatem habere similiter. Est enim quoddam magis, quoddam verò minus in citrinitate intensum. Quòd autem fit ex subtilissima argenti viui substantia, perpenditur & ipsum, quia argentum viuum de facili illud suscipit. Non enim argentum viuum aliud quàm suæ naturæ suscipit. Quòd verò claram & mundam illius substantiam habuit, per splendentem eius fulgorem & radiantem manifestatur, non solùm in die, verùm etiam in nocte sese manifestantem. Quòd verò fixam & sine sulfureitate comburente habeat, patet per omnem operationem illius ad ignem: nam nec minuitur, nec inflammatur. Quòd verò ipsum sit sulfur tingens, patet per hoc, quòd admistum argento viuo, ipsum in colorem transformat rubeum: & quòd sublimatum forti ignitione de corporibus, ita quòd illorum ascendat subtilitas, cum ea citrinissimum creat colorem. Patet igitur quòd cum pura eius substantia purum colorem generat, cum nō pura non purum. Qui verò probationis suæ citrinitatis ostensione indiget, sensum non habet: quia per visum percipitur. Subtilissima igitur argenti viui substantia ad fixionem deducta, & puritas eiusdem, & subtilissima sulfuris materia fixa, & non adurens, tota ipsius auri materia est essentialis. Maior verò argenti viui, quàm sulfuris in illo probatur quantitas, ideo maiorem argentum viuum habet ingressionem in illud. Igitur quæcunque volueris alterare, ad huius exemplar altera, vt ipsa ad æqualitatem eius perducas. Et modum iam ad illud nos dedimus. Et quia subtiles & fixas habuit partes, ideo potuerunt partes eius multum densari. Et hæc fuit causa ipsius magni ponderis. Per multam verò operatam à natura decoctionem, facta est ex illo paulatiua resolutio, & inspissatio bona, & vltima mistio, vt cum ignitione liquescat. Ex præcedentibus igitur patet, quòd multa quantitas argenti viui, est causa perfectionis, multa verò sulfuris, causa corruptionis. Et vniformitas in substantia, quæ per mistionem fit in decoctione naturali. Diuersitas in substantia, est causa corruptionis. Et induratio & inspissatio, quæ per longam & temperatam perficitur decoctionem, est causa perfectionis, oppositum verò corruptionis. Igitur si ceciderit super ipsum argentum viuum sulfur non debite, necesse est secundum diuersitatem illius diuersas corruptiones adduci. Potest enim sulfur quod super illud cadit, fixum, non adustibile esse totum, aut totum adustibile, & fugiens in natura sulfuris: aut fugiens, & non in natura sulfuris, aut partem fugientis, partem verò fixi tenere: sed in parte naturam sulfuris tenere, in parte verò non: aut totum mundum, aut medium immundum, aut multæ quantitatis, aut paucæ, superans in commisto: aut paucæ quantitatis superatum in illo, aut nec superans nec superatum: aut album, aut rubeum, aut mediocre. Ex his itaque omnibus diuersitatibus necesse fuit in natura diuersa creari corpora, & his similia: quas omnes oportet narrare nos cum probationibus manifestis.

De natura Lunæ, siue Argenti. Cap. LXII.

IAM ergo patet ex præcedentibus, quòd si ceciderit sulfur mundum, fixum, rubeum, clarum, super substantiam argenti viui puram, non superans, imò paucæ quantitatis, & superatum, creatur ex hoc aurum purum. Si verò fuerit sulfur mundum, fixum, album, clarum, quod ceciderit super substantiam argenti viui, fit argentum purum, si in quantitate non superet, diminutam ta-

men habet puritatem ab auri puritate, & spissitudinem grossiorem, quàm aurum. Cuius signum est, quòd densantur partes eius, in tātum vt auro componderet, nec ita fixam substantiam habet, vt illud. Signum est diminutio eius per ignem, & sulfur eius, quod non est fixum, nec incombustibile, causa est illius. Et quòd sulfur in illo huius sit dispositionis, per illius paululam inflammationem probatur. Idem autem fixum & non fixum ad aliud quidem & ad aliud relatum esse, impossibile non est autumandum. Lunę enim sulfureitas ad auri sulfureitatem relata, nō fixa, & comburens est: Ad aliorum verò sulfur corporum fixa, & non comburens.

De natura Martis, siue Ferri. Item de effectibus sulfuris, & Mercurij, deq; causis corruptionis, & perfectionis. Cap. LXIII.

SI verò fuerit sulfur fixum terreum, argento viuo fixo terreo commistum, & hæc ambo non puræ, sed liuidæ albedinis fuerint, cuius superantiæ quantitas sit sulfuris fixi summè, fit ex his Ferrum. Quoniam superantia sulfuris fixi, fusionem prohibet. Ideoq; ex hoc relinquitur, sulfur velocius liquefactionis festinantiam per opus fixionis perdere, quàm argentum viuum. Non fixum verò videmus citius quàm argentum viuum liquescere. Ex his verò manifestatur causa velocitatis fusionis & tarditatis in corporum vnoquoq;. Nam quod plus de fixo habet sulfure, tardius, quòd verò plus de adurente, facilius & citius fusionem suscipit: Quod satis apertè relinquitur à nobis esse monstrandum. Quòd verò ipsum fixum tardiorem faciat fusionem, manifestatur per hoc, quòd ipsum nunquam, nisi calcinetur, figitur, & calcinatum nullam dat fusionem. Ergo in omnibus illam impedire debet. Quòd verò nisi calcinetur non figatur, patet experimento illius, qui illud figit non calcinatum, quoniam ipsum inuenit semper fugere, donec in terram vertatur: Cuius similitudo est calcis naturæ. Hoc autem minimè in argento viuo contingit, quoniam figi potest absq; hoc, quòd in terram vertatur, & figi similiter cum conuersione illius in terram potest. Nam per festinationem ad eius fixionem, quæ per præcipitationem perficitur, figitur, & in terram mutatur. Per successiuam verò illius iterata vice sublimationem figitur similiter, & non in terram vertitur, imò fusionem dat metallicam. Hoc autem manifestum est, & illi probatum qui vtrasque fixiones illius expertus est, vsque in illius consummationem per festinam præcipitationem, & tardam per successiuas sublimationes. Vidit enim & inuenit sic, vt à nobis scriptum suscepit. Et illud ideo, quoniam viscosam & densam habet substantiam: cuius signum est contritio illius, cum imbibitione & mistione cum rebus alijs. Sentitur enim in illo manifestè viscositas illius per multam adhærentiam. Densam autē substantiam illud habere, manifestè videt monoculus per illius aspectum, & per ponderationem sui immensi ponderis. Auro enim præponderat, cum in natura sua est, & est similiter fortissimæ compositionis, vt narratum est. His igitur relinquitur, ipsum posse figi sine illius humiditatis consumptione, & absq; in terram conuersione. Propter enim bonam partium adhærentiam, & fortitudinem suæ mistionis, si quo modo partes illius inspissentur per ignem, vlterius non permittit se corrumpi, neque per ingressionem furiosæ flammæ in illud se in fumum vlterius eleuari permittit: quoniam rarefactionem sui non patitur, propter suam densitatem & carentiam adustionis, quæ per sulfureitatem combustibilem., quam non habet, perficitur. Per hoc igitur inuentum est inuentione veridica duorum secretorum genus mirabile duplex: Vnum scilicet, causæ corruptionis vniuscuiusque metallorum per ignem: quarum vna est inclusio adurentis sulfureitatis in illorum substantiæ profundo, per inflammationem illa diminuentis, &

exter-

exterminantis in fumum vltima consumptione, quantumcunque in illis argentum viuum bonæ fixionis extiterit. Altera verò est multiplicatio flammæ exterioris super illa penetrantis, & secum in fumum resoluentis, cuiuscunque fixionis in eis ipsum sit. Tertia verò est rarificatio ipsorum per calcinationem. Tūc enim flāma vel ignis in illa penetrare potest, & ipsa exterminare. Si igitur omnes corruptionis causæ conueniant, maxime corpora corrumpi necesse est. Si verò non omnes, remittitur corruptionis velocitas vniuscuiusque corporis secundum remissionem illarum. Secundum genus est bonitas, quæ per ipsum consideratur in corporibus. Quia igitur argentum viuum propter nullas causas exterminationis, se in partes compositionis suæ diuidi permittit (quia aut cum tota sua substantia ex igne recedit, aut cum tota in illo permanēs stat) notatur in eo necessariò perfectionis causa. Laudetur igitur benedictus & gloriosus Altissimus, qui creauit illud, deditque illi substantiam, & substantiæ proprietates, quas non contingit ex rebus vllam in natura possidere, vt in illa possit inueniri hæc perfectio, per artificium aliquod, quod in illo inuenimus potentia propinqua. Ipsum enim est, quòd ignem superat, & ab igne non superatur: sed in illo amicabiliter requiescit, eo gaudens.

De natura Veneris, siue Aeris, Cap. LXIIII.

Redeuntes igitur ad propositum, dicimus, quòd si fuerit sulfur immundum, grossum, fixum, secundum sui maiorem partem, secundum verò sui minorem non fixum, rubeum, liuidum, secundum totum non superans neque superatum, & ceciderit super argentum viuum grossum, ex eo æs creari necesse est. Horum itaque omnium probationem adducere per data ex natura illorum contingit. Nam cum illud ad inflammationem deponitur, flammam ex eo sulfuream discernere poteris, quæ sulfuris non fixi est signum. Et deperditio quantitatis eius per exhalationem, per frequentem eius combustionem, sulfur illud fixum habere significat. Nam ex ea fit illius fusionis retardatio, & induratio substantiæ ipsius, quæ signa sunt multitudinis fixi sulfuris ipsius. Quòd illud autem sit rubeum immundum, adiunctum argento viuo immundo, significatur per sensum: vnde alia probatione non indiget. Experimento itaque elicias secretum. Vides enim omnem rem caloris actionem in terram mutatam, cum facilitate solui, & ad aquæ naturam redigi. Hoc autem contingit propter partium subtiliationem ab igne. Res igitur magis subtilis in natura propria ad hanc terream naturam reducta, magis subtiliatur. Igitur magis soluitur: ita & quæ maximæ, maximè. Ex his igitur patet causa corruptionis, & infectionis horū duorum corporū, Martis scilicet & Veneris: quia est per sulfur multæ quantitatis fixum, & nō fixū, paucæ in Venere, minimæ verò in Marte. Cum igitur sulfur fixum in fixionem deuenit per calorem ignis, eius partes subtiliantur: sed pars illa quæ est in aptitudine solutionis suæ substantiæ soluitur: cuius signum est expositio horum duorum corporum ad vaporem aceti. Nam per illud floret in superficie illorum sulfuris eorum aluminositas, per calorem in illo creata subtiliatiuum. Et si posueris hæc duo corpora in liquorem ponticum, soluentur de facili per ebullitionem multæ illorum partes. Et si respexeris in mineris horum duorum, manifestam inuenies ex eis solutam aluminositatis substantiam distillare, & in illis adhærere: quæ aluminositas per ponticitatem & facilem solutionem in aquam mutatur. Non enim ponticum, & facilè solubile reperitur aliud quàm alumen, & quod illius naturæ est. Nigredo verò in vtroque horum duorum corporum ad ignem creatur propter sulfur non fixum, quod in illis concluditur: multum quidem in Venere, parum verò in Marte, & ad naturam fixi approximans, Ideoque non de fa-

cili talem impressionem de Marte remoueri est possibile. Iam igitur patuit, ex sulfure non fixo fusionem fieri, & fusionem adiuuari: ex fixo verò fusionem non fieri, & fusionem impediri. Ex argento verò viuo fixo, non est necesse fusionem non fieri, & fusionem impediri. Illud scit necessariò verũ esse, qui nullo ingeniorum fusionis, sulfur potuit conseruare in fusione post illius fixionem. Argentum verò viuum figi potuit per frequentem sublimationis reiterationem ad illud, eo bonam fusionem suscipiente. Ex hoc itaq; manifestum est, corpora esse maioris perfectionis, quæ plus argenti viui sunt continentia: quæ verò minus, minoris perfectionis. Studeas igitur in omnibus tuis operibus, vt argentum viuum in commistione superet. Et si per solum argentum viuum perficere poteris, preciosissimæ perfectionis indagator eris, & eius perfectionis, quæ naturæ vincit opus. Mundare enim poteris intimè, ad quod naturam non peruenit. Probatio verò eius, quòd ea quæ maioris argenti viui quantitatem sunt continentia, maioris sint perfectionis, est scilicet facilis susceptio argenti viui. Videmus enim corpora perfectionis amicabiliter argentum viuum suscipere. Ex præcedentibus itaq; sermonibus relinquitur, duplicem esse in corporibus sulfureitatem: Vnam quidem in profunditate argenti viui conclusam, in principio suæ mistionis, alteram verò superuenientem. Quarum altera cum labore tollitur, alteram verò nullo artificiorum ingenio, quòd per ignem perficitur, possibile est tolli, ad quod possit nostra operatio cõgrue ac vtiliter peruenire, cum iam cum eo ad eandem cerationem vnitum factũ est. Et hoc experimento probatur, quòd sulfureitatem adustibilem videmus per ignem deleri, sulfureitatem verò fixam minimè. Si igitur dixerimus corpora calcinatione mundari, intelligas vtiq; à terrea substantia, quæ non in radice suæ naturæ vnita est. Quoniam vnita mundare per ignis ingenium, non est possibile, nisi adueniat argenti viui medicina occultans & contemperans illam, aut illam de commisto separans. Separatio autem terreæ substantiæ in radice naturæ metallo vnitæ ab eius commisto fit: Aut per eleuationem cum rebus substantiam argenti viui eleuantibus, & sulfureitatem dimittentibus, propter conuenientiam cum eis, vt est Tutia & Marchasita, quoniam fumi sunt, quorum maior pars argenti viui est quantitas, quàm sulfuris: Et huius experiẽtiam vides, quoniam si forti & subita fusione hęc coniunxeris cum corporibus spiritus secum adducent corpora in fuga sua: Ideoq; cum eis eleuare poteris: Aut cum lauatione per argenti viui commistionem, quam narrauimus. Argentum enim viuum tenet quod suæ naturæ est, alienum verò respuit.

De natura Iouis, siue Stanni. Cap. LXV.

HAC igitur inuestigatione proposita, nostrum propositum sequentes inuimus, quòd si sulfur fuerit in radice commistionis, fixione pauca participans, album albedine non pura, non superans, sed superatum, cum argento viuo secundum partem fixo, secundum partem verò non fixo, albo nõ puro commisto, sequetur ex eo stannum. Et horum probationem per præparationem inuenies: Quia si stannum calcinaueris, senties ex illo sulfuris fœtorem, quod signum est sulfuris non fixi: Et quia flammam nõ dat, ne putes illud fixum: Quia non propter fixionem, sed propter superantiam argenti viui, in commistione saluantis à combustione flammam non dat. Probatur itaq; duplex in stanno sulfureitas: duplex item argenti viui substantia. Vna quidem sulfureitas quæ est minus fixa, quia cum calcinatur fœtet vt sulfur. Per primam probatur mistionis experientia. Altera per continuationem illius in calce sua ad ignem, quam habet, quia magis fixa non fœtet. Probatur verò duplex argenti

genti viui substantia in illo, quarum vna est non fixa, altera fixa: quia ante illius calcinationem stridet, post verò triplicem ipsius calcinationem non stridet, quod est, quia eius argenti viui fugitiui substantia stridorem faciens euolauit. Quòd verò argenti viui substantia fugitiua sit causa stridorem faciens, probatur per lauationem plumbi cum argento viuo: Quia si cum argento viuo plũbum lauetur, & post lauacrum eius illud fuderis cum igne non superante suæ fusionis ignem, remanebit cum eo argenti viui pars, quæ plumbo stridorem adducit, & illud in stannum conuertet. E conuersò verò, pemutationem stanni in plumbum illud considerare potes. Nam per multiplicem calcinationis reiterationem ad illud, & ignis illi magis conuenientis ad reductionis administrationem, in plumbum conuertitur: maximè verò cum per subtractionem suæ scoriæ cum magno calcinatur igne. Et de harum substantiarum diuersitatibus certificari poteris per ingenia conseruationis illarum in instrumentis proprijs, & ignis modo eas diuidentis: ad quem nos peruenimus cum instantia, & vidimus cum certificatione nostra, nos verum per illud æstimasse. Quid igitur sit quòd post remotionem duorum non fixorum ex Ioue, scilicet sulfuris & argenti viui remansit, te certum reddere nos expedit: vt completè cognoscas ipsius Iouis compositionem. Est igitur illud liuidum, ponderosum, vt plumbum: maiori tamen albedine plumbo participans. Est igitur plumbum purissimum. Et est in ipso æqualitas fixionis duorum componentium, argenti viui scilicet, & sulfuris, non autem æqualitas quantitatis: quoniam in commistione vincit argentum viuum: cuius signum est facilitas ingressionis in illud argenti viui in natura sua. Igitur si non maioris argenti viui in illo esset quantitas, non adhæreret illi in natura sua sumptum de facili. Ideoq; non adhæret Marti, nisi subtilissimo ingenio: nec Veneri propter paucitatem argenti viui in illa, in commistione sua. Ex hoc igitur patet, quia difficillimè Marti adhæret, Veneri verò facilius, propter maiorem copiam argenti viui in ea: cuius signum est fusio illius facilis, Martis verò difficillima. Fixio verò harum duarum substantiarum, ad firmam approximat fixionem: nõ autem fixa propterea est perpetuò. Et huius est probatio, ipsius corporis calcinatio: & post calcinationem ad fortissimum ignem expositio. Nam per eum non fiet diuisio, sed tota ascendet substantia: purificata tamen magis. Videmus ergo substantiam sulfuris in stanno adurentem facilius separari, quàm in plumbo. Et huius experimentum vides per facilem Iouis indurationem, calcinationem, & meliorationem sui fulgoris. Ideoq; considerauimus hæc corrumpentia in radice illius non fuisse, sed ei postea aduenerunt. Et quia in prima commistione non fuerunt illi multum coniuncta, ideo facilè possunt separari. Ideoq; alterationes in eo sunt velocis operis, mundificatio videlicet, induratio, & illius fixio. Et harum causas per ea quæ iam à nobis tradita sunt, manifestè considerare potes. Et quia post has operationes, calcinationem scilicet & reductionem, considerauimus in fumo suo per magnam eleuationem, & ignis expressionem, & vidimus illud ad citrinitatem pertingere, cum hoc sit de proprietate sulfuris calcinati, æstimauimus æstimatione vera, in qua fuimus certificati, sulfuris fixi naturam illud secum multam continere. Qui igitur voluerit in hac nostra sciẽtia videre veritatem, inuestigationem horum omnium, perstudeant cum sedulitate operis, donec per eam principia ipsorum corporum, & proprietatem spirituum inueniant inuentione certa non coniecturali, quam tradidimus in hoc nostro volumine sufficienter ad artis exigentiam.

De natura Saturni, ſiue Plumbi. Cap. LXVI.

REſtat nos igitur de Saturno deſcriptionem ponere. Et dicimus, quòd
non diuerſificatur à Ioue poſt calcinationis reiterationem, ad illius natu-
ram reductio, niſi quòd immundiorem habet ſubſtantiam à duabus ſub-
ſtantijs commiſtam groſſioribus, ſulfure ſcilicet & argento viuo: Et quòd ſul-
fur in illo comburens, & ſui argenti viui ſubſtantiæ magis adhæſiuum, & quòd
plus habet de ſubſtantia ſulfuris fixi ad compoſitionem ſuam, quàm Iupiter.
Et harum probationes per experientias manifeſtas adducemus. Quòd igitur
ipſum ſit maioris terreæ fæculentiæ, ꝙ Iupiter, manifeſtatur per viſum, & per
lauacrum eius ab arg. viuo, in hoc, quòd plus per lauacrũ emanat fæculentiæ
ab eo, ꝙ à Ioue, & quòd primũ gradũ calcinationis ſuſcipit facilius quàm Iupi
ter quod eſt ſignũ multę terreitatis: Nã corpora pluris terreitatis facilioris inue
nimus calcinationis, & terreitatis paucę, difficilioris calcinationis Et huius eſt
probatio, difficillima Solis calcinatio completa. Et quòd non rectificatur eius
fœditas per calcinationis reiterationem ſicut in Ioue, quod eſt ſignũ maioris
fœditatis in principijs eius ex natura ſua, quã Iouis. Quòd verò ſulfuris quãti-
tas cõbuſtibilis magis ſit arg. viui ſubſtãtiæ adhęſiua in eo quàm in Ioue, ſigni
ficatur per hoc, quòd non ſeparatur de eo in fumũ quantitas notanda, quin
ſit citrini coloris multæ citrinitatis, cuius ſimiliter eſt quod in fundo inferiori
ex eo remanſit, id quod neceſſariò vnius triũ horum eſſe ſignũ relinquitur, aut
nullius quãtitatis ſulfuris cõbuſtibilis in eo, aut pauciſſimæ, aut multũ coniun-
ctæ, in principiorum propinquitate ad radicem cõmiſtionis. Sed certificati ſu
mus per illius odorẽ, ipſum alicuius eſſe quantitatis, & non paucę, imò multæ,
quia non remouetur ab eo odor ſulfureitatis in breui tẽpore. Ideo conſideraui
mus conſideratione qua certi ſumus, ſulfur cõburens illius ſulfuri non combu
renti ad naturam fixi approximanti, in arg. viui ſubſtantia vniformiter eſſe cõ-
miſtum. Ideo cum ſcandit fumus eius, neceſſariò cum ſulfure non comburen-
te ſcandit, de cuius proprietate eſt, citrinitatẽ creare. Quòd verò maior quan-
titas ſulfuris non adurentis ſit in ipſo quàm in Ioue, à nobis adductum eſt cum
veritate, per hoc quòd videmus totũ colorem ipſius in citrinum mutari, Iouis
verò in album, in calcinationibus ſuis. Et ideo in hoc nobis aperta eſt via inue
ſtigationis cauſæ huius operis, per quod in calcinatione mutatur Iupiter faci-
lius in durũ quàm Saturnus, non autem in tarditatem liquefactionis velocius
quàm Saturnus: Et illud ideo, quoniam cauſa duritiei naturę eſt ſulfur, & argẽ-
tum viuum fixum. Cauſa verò liquefactionis eſt duplex, argentum viuum ſci-
licet, & ſulfur combuſtibile. quorum alterum, quo ad fuſionis perfectionem,
ſufficit in vnoquoque gradu eius, cum ignitione ſcilicet, & ſine ignitione ſci-
licet argentum viuum. Quia igitur in Ioue eſt multa argenti viui quantitas
non verè fixi, remanet in illo multa liquefactionis velocitas, & non remoue-
tur ab illo faciliter. Cauſa verò mollificationis eſt duplex, argentum ſcilicet vi-
uum, & ſulfur combuſtibile. Quia igitur remouetur ſulfureitas combu-
rens ex Ioue facilius quàm ex Saturno, ideo ex eo altera cauſarum mollitiei
remota, neceſſe eſt illud indurari calcinatum. Saturnus verô, quia vtriuſque
mollitiei cauſas fortiter habet coniunctas, non facilè induratur. Eſt tamen di-
uerſitas in mollitie per arg. viuum, & mollitie per ſulfur: quia mollities per
ſulfur eſt ceſſiua, mollities verò per arg. viuum extenſiua eſt. Et hoc neceſſa-
riò probatur per hoc, quòd videmus corpora multi argenti viui, multæ exten
ſionis eſſe, corpora verò pauci, paucæ. Et ideo Iupiter facilius & ſubtilius ex-
tenditur quàm Saturnus, Saturnus facilius quàm Venus, Venus quàm Mars,
Luna ſubtilius quàm Iupiter, Sol verò quàm Luna ſubtilius, Patet igitur quòd
cauſa

causa indurationis est argentum viuum fixum, aut sulfur fixum. Causa verò mollitiei est opposita. Causa verò fusionis est duplex, sulfur non fixum, & arg. viuum cuiuscunque generis. Sed sulfur non fixum necessariò est causa fusionis sine ignitione. Et manifestè vides huius rei experientiam, per proiectionem arsenici super corpora difficilis fusionis: facit enim ea facilis fusionis, & sine ignitione. Causa verò fusionis facilis est & similiter argentum viuum. Causa verò fusionis cum ignitione est argentum viuum fixum. Causa igitur impedimēti fusionis cuiuscunque est sulfur fixum. Per hoc itaq; maximum poteris elicere secretum. Quod cū plurimæ argenti viui quantitatis corpora maximæ perfectionis sint inuenta, pluris vtique quantitatis argenti viui corpora à perfectione diminuta perfecto magis approximare necesse est. Itaque & multæ sulfureitatis corpora plurimę corruptionis esse contingit. Quāobrē igitur ex iam dictis patet, Iouē maximè perfecto approximare, cū perfectionis plus participet, Saturnū verò minus, minus verò adhuc Venerē, minimè verò Martē, eo ex quo perfectio dependet. Aliter autē ex medicina cōplente, & defectū supplente, & perfectius attenuante ad profundū, corporum spissitudinem, & sub splendentis fulgoris substantia eorundē palliante fuscedinē, se habere contingit. Ex hac enim maximè perfectibilis Venus existit, minus verò Mars, adhuc minus Iupiter, minimè verò Saturnus. Ex his igitur repertū est laboris inuestigatione veridica, ex corporū diuersitate, diuersas inueniri cum præparatione medicinas. Alia enim eget medicina, durū ignibile, alia verò molle & nō ignibile corpus: Hoc quidē mollificāte, & ad profundū attenuante, & in sua æquāte substantia: Illud verò indurante & inspissante occultū eius. Ex his igitur nos expedit ad medicinas trāsire cum manifestis experientijs, ponentibus nobis causas inuentionis diuersarum medicinarum, & quòd diminutum relinquant & quòd ad complementum deducant.

SECVNDA PARS HVIVS SECVNDI LIBRI, DE

Medicinis in genere, & de necessitate perfectionis medicinæ, omnia imperfecta perficiente, atq; ex qua re melius & proinquius eliciatur.

Vniuscuiusq; corporis imperfecti, similiter & argenti uiui necessariò fore duplicem medicinā, unā scilicet ad albū, alterā uerò ad rubeum, à quibus tamen omnibus excusamur per unicā perfectissimam. Cap. LXVII.

PRobamus igitur, spiritus corporibus magis assimilari, per hoc, quòd magis corporibus vniuntur & amicabilius, quàm alia in natura. Per hoc ergo adductum est nobis inuentione prima, hos esse corporū alterationes medicinam verā. Ideoq; omni quo potuimus ingeniorum genere nos ipsos exercuimus, vt per illos, imperfectorū vnumquodq; corporum, mutatione firma in perfectum Lunare & Solare trāsformaremus corpus. Quamobrem ex eisdem medicinam diuersam ex diuersa alterandorum intentione creari necesse accidit. Cū sint igitur duplicis generis metalla alterationis, arg. viu. scilicet perfectione coagulabile, & à perfectione diminuta corpora: & hæc iterum multiplicia, alia quidē dura ignibilia, alia verò mollia non ignibilia: dura quidem ignibilia, vt Mars & Venus: mollia verò, vt Iupiter & Saturnus: Necesse est & medicinā similiter perfectiuā multiplicē esse. Alia etenim eget arg. vi. medicina perficiēte, alia verò corpora trāsformāda. Quinetiā alia egēt dura ignibilia vt Venus & Mars, alia verò mollia nō ignibilia, vt Saturnus & Iupiter. Et hæc vtraq; vtriusq; generis cū ad se inuicē differant in natura, similiter diuersā ea egere medicinā necessariò accidit. Vnius etenim generis sunt Mars & Venus, sed in speciali quadam proprietate differunt, Etenim hic nō fusibilis, illa verò

fusibilis: Ideoq; alia quidem Mars, alia verò Venus medicina perficitur: & hic quidem ex toto immundus est, illa verò non. Et hic quidē quadā albedine fusca, illa verò rubedine & viriditate participat: quæ in medicina diuersitatis necessitatem imponunt consimiliter. Alterius etiam generis mollitiei corpora, scilicet Iupiter & Saturnus, cùm hic & similiter differāt, diuersa medicina ea similiter egere necesse est. Est enim hic quidē mundus, scilicet Iupiter, ille verò non. At verò & hæc quidē mutabilia omnia, nunc Lunaria, nunc Solaria efficiuntur corpora, ideoq; necesse est vniuscuiusq; duplicē medicinā fore: Vnam quidē citrinam, in citrinū mutantem Solare corpus: alteram verò albā in albū Lunare corpus mutantē similiter. Cùm ex quatuor igitur imperfectorū corporum vnicuiq; duplex materia adinueniatur, Solaris videlicet & Lunaris, Octo in summa erunt medicinæ omnes corpora perficientes, in forma bona. Perficitur & similiter arg. viu. in Solare & Lunare: ideoq; & medicinæ alterātis illud duplicē differentiam esse contingit. Decē igitur erunt omnes medicinæ, quas inuenimus cum totalitate sua ad cuiuslibet imperfecti alterationem cōpletā. Verū vtiq; cū diuturni laboris instātia, & magnæ indagationis industria excusari volumus ab inuentionis labore harū decē medicinarū per vnius beneficiū medicinæ: & inuenimus inquisitione longa, necnō & laboriosa maximè, & cū experientia certa, medicinā vnam, qua quidē durum mollescit, & molle induratur corpus, & fugitiuū figitur, & illustratur fœdū splendore inenarrabili, & eo qui supra naturam consistit. Ideoq; omniū harum medicinarū expedit singulū sermonem adducere, cū causis suis, & manifestis probationū experientijs. Primum igitur medicinarum decē seriem, & ab hinc quidē corporum omniū, deinde verò arg. viui, dehinc verò & vltimò ad perficientis magisterij medicinā transeundū, cum tamen præparatione indigeant imperfecta. Ideo ne propter insufficientiā traditionis artis mordeamur ab inuidis, afferamus in primis narrationem de imperfectorum præparationibus, earū inuentionis causæ necessitatem ponētes, quibus quidē in nostro artificio efficiantur congrua, perfectionis albedinis & rubedinis in vnoquoq; gradu medicinā suscipere, & ab eadē perfici. Dehinc verò addendum medicinarum omnium narrationem sufficiētem & congruam.

Vnicuiq; imperfectorum corporum suam præparationē esse adhibendam. Cap. LXVIII.

EX iam ergo à nobis narratis sermonibus apparet quid superfluū, quidúe diminutū ex operibus natura relinquat in vnoquoq; eorū, quæ imperfecta sunt corpora secundū sufficiētem partē: secundū verò complementū quæ in superioribus omisimus, hîc cōplebimus sufficienti sermone. Primum igitur cum corpora imperfectionis mutabilia duplicis generis esse contingat, mollia scilicet & ignibilia, vt Saturnus & Iupiter: dura & nō fusibilia, aut cum ignitione fusibilia, vt Mars & Venus: hic quidē non fusibilis, illa verò cū ignitione: necessariò nos natura informando edocuit, ex illorū diuersitate essentiarū, in radice naturæ diuersas pręparationes secundū exigentiā illis administrare. Sunt itaq; vnius generis transformāda imperfectionis corpora duo necessaria: plumbum scilicet, quod μέλαν id est nigrum dicitur, & per artē Saturnus: & plumbum stridens, quod λευκὸν id est albū dicitur. Et in hac sententia Iupiter quæ à se inuicem sunt diuersa in sui occulti profundo ex radice suæ naturæ innata, & in manifesto similiter; quia Saturnus, fuscus, liuidus, ponderosus, & niger, sine stridore totaliter mutus: Iupiter autem albus, liuens parum, multum verò stridens & modico sono, innitum adducens: quorum differentiam in profundo illorū tibi cum manifestis experientijs monstrabimus ex illarum causis necessarijs. Ex quibus secundum magis & minus præparationis ordi-

ordinem colligere bonæ mentis artificem contingit. Primò igitur secundū ordinem corporum præparationē narremus: postea verò & ipsius argenti viui coagulabilis. Sed & primò vnius generis, molliciei scilicet, post hoc verò & alterius. Primi quidem generis corporum ponatur Saturni præparatio & Iouis, postea verò & aliorum, secundum suum ordinem determinatum. Quia in præparatione corporum nihil superfluum ex profundo ipsius remouendum, sed ex manifesto potius.

Imperfectorum metallorum defectum, medicina suppleri, superfluum uerò præparatione tolli oportere. Cap. LXIX.

SAturni verò præparatio multiplex adhibetur essentiæ, & Iouis similiter, secundum ipsorum multiplicis perfectioni approximationis, aut elongationis ab ea gradum. Cùm sit igitur aliud ex corrumpentibus quidem illorum profundo adueniens ex ipsorū naturæ radice innata, sulfureitatis scilicet terreitas, atq; impuritas terrę arg. viui, illorum creationis principijs essentiali natura commista. Aliud verò superueniens post primam illorū mistionē, corruptionem adducens, & sunt primi generis sulfureitas cōburens, & illius impuritas, & argēti viui substantia fœda: quæ omnia sunt Saturni & Iouis perfectionis substantiam corrumpentia. Sed horum quidem alterum impossibile est remoueri per alicuius industriæ medicinam, primi ordinis. Alterum verò paruo adminiculo remoueri contingit. Hoc quidem remouendum esse impossibile aduenit, propter hoc, quòd in principijs naturæ propriæ huius generis corporum in veram essentiam commista fuerunt, & vera essentia facta sunt. Ideoq; cum non sit possibile veram rei cuiusq; in natura remouere essentiam, re permanente, non fuit possibile ab eis hæc corrumpentia delere. Quāobrem igitur putauerunt quidam Philosophorum, per hoc ad artem non posse perueniri. Sed nos quidem & nostro tempore hanc inquirentes scientiam peruenimus ad hoc idem, quòd & similiter nullo ingeniorum præparationis modo potuimus corpora illustrare, cum cōplemento sui fulgoris lucidi, quin contingeret illa ex toto infici, & denigrari potius. Propter hoc igitur & nos similiter in stuporē adducti, multi temporis spacio sub desperationis vmbraculo delituimus. Redeuntes tamen in nos ipsos, & nos ipsos torquentes immensæ cogitationum meditationis afflictionibus, respeximus à perfectione corpora diminuta in profundo suæ naturæ fœda existere, & nihil ex eis fulgidum inueniri, cum in eis secundum naturā non sit. Non enim inuenitur in re, quod in illa nō est. Cùm igitur nihil perfecti in illis inueniatur, necessariò & in eisdē nihil superfluū inueniri relinquitur in diuersarū substantiarum separatione in illis, & in profundo suæ naturæ. Ideoq; per hoc inuenimus aliquid diminutū in illis fuisse, quod cōpleri necessariò accidit per materiā sibi conuenientē, & diminutum cōplentem. Est igitur diminutum in illis, scilicet paucitas arg. viui & non recta spissatio eiusdē. Igitur complementū erit in illis arg. viui multiplicatio & spissatio bona, & fixio permanens. Hoc aūt per medicinā ex illo creatam perficitur. Hæc enim cum ex arg. viu. sit in esse deducta, per beneficiū illius luciditatis & splēdoris, illorū fuscedinem palliando celat & tegit, & splendorem educit, & in fulgorem conuertit. Quum enim argentum viuum in medicina præparatum, per nostrum artificium sit mundatum, & in substantiam purissimam, & fulgidissimam redactum, proiectum super diminuta, à perfectione illustrabit, & sua fixione perficiet. Hanc verò medicinam in sua narrabimus oratione. Relinquitur itaq; ex præiacentibus necessariò, duplicem fore perfectionis inuentionem necessariam, vnam quidem per materiam quę de misto substantiam fœdam separat, alteram verò per medicinam, quæ illam

ſui fulgoris ſplendore palliando tegat, & illuſtrando decoret. Cùm nihil igitur ſuperfluum, ſed potius diminutum, in profundo corporum contingat reperiri: ſi quid omnino ſuperflui remoueri expedit, neceſſe eſt id ex manifeſto ſuæ naturæ ſuperueniẽs, & tolli & moueri diuerſis cum præparationibus, quas in hac oratione nos expedit enarrare: primum quidem in eadem oratione Iouis & Saturni, vltimò verò & aliorum ſecundum ordinem.

De Præparatione Saturni & Iouis. Cap. LXX.

PRæparantur igitur Saturnus & Iupiter præparationibus multiplicibus ſecundum maioris perfectioni approximationis neceſsitatẽ, communi ſcilicet, & ſpeciali pręparationis modo. Cõmunis quidẽ eſt, per gradus approximationis ad perfectionẽ multiplices. Eſt enim vnus gradus approximationis, ſcilicet fulgor ex ſubſtãtia munda: alter verò durities, cũ ſuæ fuſionis ignitione: tertiò verò fixio, per remotionem fugitiuæ ſubſtantiæ. Mundificantur igitur, & fulgida fiunt tripliciter: aut per res mundificantes, aut per calcinationis modũ & reductionis, aut per ſolutionem. Per res igitur depurantes mundãtur dupliciter: aut in calcẽ redacta, aut in natura corporum. In calcem verò redacta, purificantur in hunc modum: aut per ſales, aut per alumina, aut per vitrũ Et eſt, vt cum corpus calcinatũ extiterit, tunc infundatur ſuper eorum calcem aluminũ aut ſalium aqua, aut cõmiſceatur cum ea vitrum, & reducatur in corpus. Hoc igitur toties ſuper hæc corpora alternata vice reiteretur, quouſq; mũda cõpletè ſe oſtendant. Nam cùm ſales & alumina & vitrum fundantur fuſione alia quàm corpora, ideo ab illis ſeparantur, & ſecum terream ſubſtantiam ducunt, relicta ſola corporum puritate. In natura verò corporũ ſimiliter, & per eundem depurantur modũ. Et eſt, vt limentur ſubtiliſsimè hæc duo corpora: poſt hoc verò cum eiſdem adminiſtrentur alumiuibus, ſalibus & vitro videlicet, & poſtea in corpus reducantur. Et ſic alternata vice reiterentur, quouſque mundiora appareant. Mundantur & per arg. viui lauacrũ, cuius modum attulimus. Mundificãtur & hæc ſimiliter vtriuſq; generis corpora per reiterationis vicem calcinationis ad illa, & reductionis ſimiliter, cum ſufficientia ſui ignis, quouſq; mundiora appareant. Per hanc enim mundãtur à perfectione hęc diminuta corpora, à duplici corrũpente ſubſtantia, hac quidẽ inflammabili & fugitiua, illa verò terrea fæculentia. Et illud ideo, quia ignis omnem fugitiuã ſubſtantiam eleuat & conſumit. Et idem ignis ſimiliter in reductionis modo omnem ſubſtantiã terræ diuidit cum proportione ſua: & hanc proportionem in alio noſtro volumine, quod de perfectionis Inueſtigatione intitulatur, conſcripſimus, quod ſecundum ordinem hunc præcedit librum. In illo enim quæcunque inueſtigauimus, ſecundum noſtræ mentis rationem ſcripſimus: hìc verò quod vidimus & tetigimus completè, ſecundum ſcientiæ ordinẽ determinauimus. Mundificantur & hæc vtique ſimiliter per ſolutionem ſuæ ſubſtãtiæ cuius modum iam diximus, & per reductionem ſimiliter eius, quod ex eis diſſolutum extiterit. Inuenitur enim illud mundius & perfectius quã alio quopiã præparationis genere, hoc eodem præparationis modo. Et huic modo nõ cõparatur modus, niſi qui per ſublimationem perficitur: & ideo huic ęquipollet. Eſt & ſimiliter præparatio illis, induratio ſuæ mollis ſubſtantiæ, cum ignitione ſuæ fuſionis. Et eſt, vt ingeniemur illis permiſcere argenti viui ſubſtantiã fixã in profundo illorũ, aut ſulfuris fixi, aut ſui comparis, aut cum rebus duris, & non fuſibilibus, ſicut eſt calx Marchaſitæ & Tutiæ. Hæc etenim cum illis vniuntur & amicantur, & illa indurant, quouſq; non fundantur, antequã igniãtur. Et per medicinam perficientẽ hoc idem cõpletur ſimiliter, cuius narrationem

pone-

ponemus. Et est similiter alius præparationis modus, per remotionem suæ fugitiuæ substãtię. Et hic quidẽ perficitur per conseruationẽ illorum post primũ calcinationis gradũ, in igne illis proportionali. Et quia ordo in modis præparationis cõtingit necessariò, ideo ponemus ordinem cõpletum ex illis. Primò igitur mundetur ex eis omnis substantia fugitiua & adustiua corrumpens. Dehinc verò terrea superfluitas deleatur. Post hoc soluantur & reducantur, aut per lauacrum argenti viui lauentur completè. Et hic ordo vtilis & necessarius est. Specialis attamen horum corporum præparatio, primum quidẽ Iouis est multiplex. Vna quidem per calcinationẽ, & per hanc induratur eius substãtia magis, quod Saturno non euenit. Etiam per alumina similiter: hæc enim propriè Iouem indurant. Altera verò per conseruationem eius in igne suæ calcinationis. Per hanc enim stridorem amittit, & corporum similiter fractionẽ, quod Saturno similiter non contingit: quia stridorem non habet, nec corpora frangit, & per calcinationis reiterationem similiter ab acuitate salis stridorem amittit. Saturni verò secundariò est pręparatio specialis, scilicet per calcinationem à salis acuitate: per hãc enim induratur, & per talck specialiter dealbatur, & per Marchasitam & Tutiam. Modos verò omnes præparationũ determinauimus completius, in libro qui de Perfectionis inuentione intitulatur, quoniam in hoc abbreuiauimus summas illarum.

De Præparatione Veneris. *Cap.* LXXI.

IMitantes igitur præmissorum ordinem, durorum corporum præparationẽs narremus. Primò igitur Veneris, deinde verò Martis. Est igitur Veneris multiplex præparationis modus. Alius quidem per eleuationem, alius verò sine eleuatione perficitur. Per eleuationem verò est modus, scilicet vt accipiatur tutia, cum qua Venus magis conuenit, & cum ea per ingenia vniatur. Deinde verò in suo sublimationis vase ponatur ad sublimandũ, & per excellentissimũ gradum ignis eius eleuetur pars subtilior, quæ fulgidissimi splendoris inuenta est. Vel cum sulfure misceatur per minima, & postea eleuetur per modũ suũ eleuationis iam dictum. Sine sublimatione verò præparatur, aut per res mundificationem facientes, aut in calce sua, aut in corpore, velut tutia, sales & alumina, aut per argenti viui lauacrum, cuius modum attulimus: aut per calcinationes & reductiones eius quod solutum est ad naturam corporis: aut per argenti viui lauacrum mundificatur, sicut & corpora reliqua à perfectione diminuta.

De Præparatione Martis. *Cap.* LXXII.

MArtis verò præparatio est similiter multiplex. Quædam enim per sublimationem, quędam verò sine sublimatione completur: quæ verò per sublimationem fit cum arsenico, cuius modus hic est. Ingeniemur quã profundius possumus eidem arsenicum non fixum vnire, vt cum fusione cum eo liquescat. Postea verò sublimetur in vase propriæ sublimationis. Et hęc pręparatio melior & perfectior inter cæteras reperitur. Est & alia præparatio ipsius Martis, per arsenicum sublimatum ab eo multoties, quousque maneat quantitas aliqua ipsius arsenici. Hoc enim si reductum fuerit, emanabit album fusibile mundum præparatum.

Est & similiter modus tertius pręparationis eiusdẽ per fusionem illius cũ plũbo & tutia. Ab his enim fluit mundũ & albũ. Sed quoniã ne minus sufficienter dixisse videamur, cũ nos determinaturos esse promisimus de durorũ corporũ

ingeniosa mollificatione, atque mollium induratione, per calcinationis modũ, ideo illum non omittamus: sed mollium quidem primò, durorum verò postea. Et est scilicet, vt soluatur argentum viuum præcipitatũ, & soluatur corpus calcinatum, de cuius intentione sit indurari. Et hæ ambæ solutiones misceātur, & ex eis alternata vice calcinatum corpus misceatur, terendo, & imbibendo, & calcinando, & reducendo, quousque durum fiat, & cum ignitione fusibile. Hoc idem, & cum corporum calce, & tutia, & marchasita calcinatis, solutis, & imbibitis, perfici complete contingit. Et quanto quidẽ hæc mundiora, tanto & perfectius mutant. Mollificantur similiter & dura corpora cum ingenio consimili. Et est scilicet, vt cum arsenico toties coniungantur & sublimentnr, & post arsenici sublimationẽ assentur cum proportione sui ignis, cuius modũ narrauimus in lib. Fornacũ. Et vltimò reducantur cum expressione sui ignis in oratione sua dicti, quousque in fusione mollescant, secundum exigentiam duritiei corporis. Et hæ quidem alterationes omnes sunt primi ordinis, sine quibus non perficitur magisterium.

De Mundificatione argenti uiui. Cap. LXXIII.

IGitur ex præmissis necesse est argenti uiui mundificationem complete narrare. Dicimus igitur, quòd argentum viuum mundatur dupliciter, aut per sublimationem, cuius attulimus modum, aut per lauacrũ, cuius modus hic est. Fundatur argentum viuum in patella vitrea vel lapidea, & super ipsum aceti quantitas superfundatur, quæ sufficiat ad illud cooperiendum. Dehinc verò super lentum ignem ponatur, & calefieri permittatur, in tantum vt digitis tractari patiatur. Deinde verò digitis agitetur, quousque in partes minutissimas diuidatur, in pulueris similitudinem: & tamdiu agitetur, quousque aceti totũ quod in illo infusum est, consumetur omnino. Deinde verò quod in eo terreitatis inuentum sit, lauetur cum aceto, & abijciatur. Toties igitur super illud opus reiteretur, quousque terreitas illius in cælestinum mutetur colorem perfectissimum, quod perfectæ lauationis est signum. Ab his igitur ad medicinas est transeundum.

Quinque differentes proprietates perfectionis necessariò afferre medicinam perfectissimam, scilicet munditiem, colorem, fusionem, perpetuitatem, & pondus, unde coniectura sumenda sit, ex quibus rebus eliciatur. Cap. LXXIIII.

AFferamus igitur in primis sermonem vniuersalem de medicinis cum causis suis, & experientijs manifestis. Innuimus igitur, quòd nisi quidem omne superfluum, siue per medicinam, siue per præparationis modum auferatur ab imperfectis, scilicet vt ab illis tollatur omnis superflua sulfureitas, omnisque terreitas immunda, non purificentur, ita scilicet quòd de commisto non separantur in fusione post proiectionem medicinæ alterantis illa. Cùm hoc quidem inueneris, iam ex perfectionis differentijs, vnam habes. Similiter vtique nisi & medicina illustret & alteret in colorem album aut citrinum, secundum intentionem quam quæris, quæ fulgoris splendorem, & amœnitatis luciditatem adducat, nõ perficiuntur à perfectione corpora diminuta in complemento totaliter. Amplius autem, nisi fusionem Lunarem aut Solarem determinatè adducat, non est in complemento alterabile, quia in iudicijs non quiescit sed de commisto separatur omnino, & recedit. Hoc autem à nobis latius determinatum in sequentibus demonstratur in capitulo de Cineritio. Amplius autem & nisi perpetuetur medicina cum impressionis alteratione firma, non valet ipsius mutatio, quia non permanet, sed euanescit impressio. Amplius autem, & nisi pondera perfectionis adducat, non mutat sub complemento naturæ firmo & vero, cui non sit fraus per credulitatis errorem. Est enim pondus

naturæ

naturæ vnum ex perfectionis signis. Patet igitur, quòd cum perfectionis differentiæ quinq; sint, necesse est & medicinam nostri magisterij, has scilicet adducere in proiectione differentias. Per hoc igitur patet, ex quibus medicina nostra eliciatur. Nam per ea elicitur, quæ maximè corporibus adiunguntur, & amicabiliter eisdem in profundo adhærent alterantia. Ideoq; cùm in rebus cæteris exquirentes, non inuenimus inuentione nostra rē aliam magis, quā arg. viu. corporū naturis amicari, per hoc opus nostrū in illo impendentes, reperimus ipsum esse veram alterabilium medicinam in complemento, cum alteratione vera, & non modicè peculiosa.

De Præparationibus medicinæ adhibendis, ut differentias proprietatum debitas acquirat. Cap. LXXV.

RESTAT igitur nos substantiam ipsius & proprietatis substantiæ differētias determinatè adscribere. Et cùm nō inuenerimus ipsum sine alterationis naturæ illius administratione mutare, inuenimus & similiter ipsum præparari debere necessariò, cum nō permisceatur in profundo, absq; illius præparationis modo. Et est scilicet, vt talis fiat illius substātia, quòd permisceatur in profundo vsq; ad profundū corporis alterabilis, sine separatione in æternum. Hoc autem non fit, nisi subtilietur valde cum præparatione certa & determinata in capitulo Sublimationis. Et non permanet eius impressio similiter, nisi figatur: nec illustrat, nisi fulgidissima ex illo eliciatur substantia, cū sui modi ingenio, & modo suæ operationis per ignē congruū. Ea nō præstat fusionē perfectam, nisi in illius fixione adhibeatur cautela, cum hac dura remollire, & mollia indurare. Est tamen talis, vt cū sufficientia seruetur suæ humiditatis proportionatæ, secundū exigentiā eius quæ quæritur fusionis. Per hoc ergo patet, ꝙ ipsius talis præparetur, & administretur præparatio, qua fulgidissima & mundissima substantia ex illo creetur. Deinde verò figatur, & cautela eidē exhibeatur, vt scilicet exercitetur artifex in administratione ignis, in modo suæ fixionis, quo possit ex illo deleri humiditas in tantū, quod sufficiat ad fusionē perfectā complendā. Et est scilicet, vt si quæris per hāc corpora fusionis dura mollificari, in principio suæ creationis lentus adhibeatur ignis. Ignis enim lentus humiditatis est conseruatiuus, & fusionis perfectiuus. Si verò mollia indurare ipsius cōponatur ignis vehemēs. Talis enim ignis humiditatis est consumptiuus, & fusionis turbatiuus. Et has quidē regulas omnes in omni medicina, bonę mentis artificē necessariò cōsiderare expedit. Et multas similiter alias in ponderis mutatione considerationes adducere necesse est, cū causis suis & ordine congruo. Est igitur causa ponderis magni, subtilitas substātiæ corporū, & vniformitas in essentia. Per hoc enim tantum illorum possunt densari partes, vt nihil intercidat, & partium densatio ponderis est adductio, & illius perfectio.

De Differentijs medicinarum, scilicet quòd quædam sunt primi ordinis, quædam secundi, quædam uerò tertij. Cap. LXXVI.

PATET igitur, quòd tam in corporū administrationis præparatione, quā ipsius perficientis medicinæ modo per operis artificiā, subtilitatem perquirere necessariò contingit. Quia quāto maioris ponderis sunt corpora trāsmutata, tanto & maioris sunt perfectionis inuenta inuestigatione per artē. Cōpletur igitur sermo vtilis de medicis, si omnium medicinarū differentias narremus. Innuimus quidē, quòd medicinarum triplicē differentiam esse necessariò accidit. Alia est primi ordinis, alia verò secundi, alia verò tertij. Dico autē primi ordinis medicinam, omnem præparationē mineralium, quæ super diminuta à perfectione corpora proiecta, alterationē imprimit: quæ non adducit cōplementū sufficiens, quin contingat alteratum mutari & corrūpi, cum euapo-

ratione impressionis medicinæ illius totali. Sicut est omnis sublimatio dealbatiua Veneris, aut Martis, quæ fixionē non suscepit. Et huiusmodi est omne additamentum coloris Solis & Lunæ, aut Veneri cōmistorum, super furnum cementi positum, vt ziniar, & similium. Hoc enim mutat immutatione nō stante sed potius diminuente se per exhalationē. Secundi verò ordinis medicinam dicimus omnem præparationē, quæ quādo super diminuta à perfectione corpora proiecta est, alterat in differentiā aliquam cōplementi, relictis differētijs aliquibus corruptionis omnino, velut est calcinatio corporū, qua omne fugitiuū deletur. Et est huius generis medicina perpetuè Lunam citrinans, aut perpetuè Venerē dealbans, relictis alijs in eis corruptionis differentijs. Tertij verò ordinis medicinā appello, omnem præparationē, quæ quando corporibus aduenit, omnē corruptionem cum proiectione sua tollit, & cum omnis cōplementi differētia perficit. Hæc autē est vnica sola. Et ideo per illam excusamur à laboribus inuentionis decē medicinarū secundi ordinis. Primi igitur ordinis opus minus appellatur: secundi verò medium: tertij tandem maius: Et hęc est omnium medicinarum differentia sufficiens.

De Medicinis primi ordinis Venerem dealbantibus. Cap. LXXVII.

EX ordinis igitur determinati promissione secuta (cum quidē alia sit medicina corporū, alia verò arg. viu. Et corporū quidē alia primi ordinis, alia verò secūdi, alia verò tertij, & arg. viui consimiliter), narremus omniū medicinarū differentias, primò primi ordinis, deinde verò secundi, postremò tandē tertij: & corporum quidē primò, postea verò arg. viu. medicinę, cum sermone cōpleto, & ordine congruo, narrationē tradamus. Dicimus igitur quòd primi ordinis medicina corporū, alia est durorū corporum, alia mollium. Durorū quidē corporum alia Veneris, alia Martis, alia verò Lunæ. Veneris quidē & Martis, est pura illorū substantiæ dealbatio, Lunæ verò rubificatio, cū citrinitate fulgoris amœni. Quia Veneri & Marti rubificatio non adducitur primi ordinis medicina cum fulgoris apparationi, quia ex toto immunda sunt, non apta rubedinis fulgorē recipere, priusq; illis adueniat præparatio, fulgorē adducens. Narremus igit̄ in primis Veneris medicinas omnes: postea verò Martis, quæ cadunt in ordine primo. Est igitur medicina Venerē dealbans, alia per arg. viu. alia per arsenicum. Per arg. viu. quippe sic cōpletur medicina dealbās illam. Soluitur etenim primò arg. viu. præcipitatū, & soluitur similiter Veneris calcinatio. Et hæ ambæ solutiones cōmiscentur in vnū. Dehinc verò coagulātur, & super ipsius corpus proijcitur eorū medicina: hæc enim dealbat & mundat. Amplius autē & aliter. Soluitur arg. viu. præcipitatū, & soluitur lithargyriū & hæ ambæ solutiones coniunguntur in vnum, & soluitur corporis calcinatio, de cuius intentione sit dealbari, & coniungitur cum prædictis solutionibus, & deinde coagulantur: dehinc verò super illius corpus proijciuntur, dealbatur enim per hanc. Aliter autem. Sublimatur alternata vice ex illius corpore arg. viui quātitas, quousq; cum illa permaneat arg. viu. pars, cum ignitione cōpleta. De hinc verò ex aceto distillato sæpissime imbibendo teritur, vt in profundo illius melius cōmisceatur, abhinc verò assetur, & vltimò cōsimiliter ab eo arg. viu. sublimetur, & iteratò imbibatur & assetur. Et sic toties reiteretur opus super illa, quousq; multa arg. viu. quantitas in eo cum ignitione completa quiescat. Hæc enim primi ordinis bona est dealbatio. Aliter autē super arg. viu. præcipitatū toties sublimetur arg. viu. in natura propria, quousq; in illo figatur & fusionē præstet. Dehinc verò super Veneris substantiā proijciatur, & dealbatur peculiosè. Aliter autē soluitur Luna, & soluitur lithargyrium, & cōiunguntur solutiones. Ex his Veneris substantia dealbatur. Sed & melius quidem

dem

dem dealbatur, si in omnibus medicinis perpetuetur arg. viuū. Dealbatur verò per arsenicum sublimatū: vt si accipiatur calcinatio Veneris, & super illā iteretur eiusdem sublimatio, quousq; cum eo maneat, & illam dealbet. Sed nisi exercueris te ipsum cum modis sublimationū, non perseuerabit in ea arsenicū alteratione aliqua. Et est scilicet, vt post primū sublimationis gradum secundāriò reiteres, quem narrauimus in Marchasitæ sublimatione. Dealbatur verò & aliter, vt sublimatū arsenicum in Lunam proijcias: dehinc verò hoc totū super Venerem: dealbat enim peculiosè. Aut cōmisce prius lithargyrium, vel plumbum vstū solutum cum Luna: deinde verò super hoc arsenicū superiactes, & hoc totum super Venerē proiectum dealbat, & est primi ordinis bona dealbatio. Aut solū super lithargyrium solutum & reductum, proijciatur arsenicū sublimatum, & hoc totum super Veneris fusionem, quoniam dealbat eam cum curialitatis aspectu. Aut cōmisceātur Luna & Venus, & super has proijciatur omnis medicina dealbatiua. Luna etenim amica est arsenici magis quàm corporum aliquod: & ideo fractionē ab eo tollit. Secundariò verò Saturnus, & ideo cum illis eum cōmiscemus. Aliter autē arsenicum fundimus sublimatum, quousq; fiant frusta: deinde verò frustum post frustum super Venerem proijcimus. Iubemus etenim in frustis potiusquàm in puluere proijci, quoniā facilius inflammatur puluis quàm frustum: & ideo facilius euanescit quàm frustū, & cōsumitur prius, quàm super corpus cadat ignitum. Tollitur autē & aliter rubedo illius cū tutia videlicet, & dealbatur. Sed quia tutiæ dealbatio nō sufficit, ideo solum citrinat. Et citrinatio quælibet albedini est affinis. Et est modus huius scilicet, vt soluatur & calcinetur omne genus tutiæ, deinde verò Venus: & hæ ambæ coniunganturt solutiones, & cum his citrinetur Veneris substantia, & cum tutia si exercueris, proficuum inuenies. Dealbatur verò per sublimatā Marchasitam, quēadmodum cum sublimato argēto viuo, & est modus idem.

De Medicinis Martem dealbantibus *Cap.* LXXVIII.

RESTAT ergo, & dealbationes Martis ex medicinis sibi proprijs creatas narrare, quæ sunt secundū essentiam primi ordinis, secundum quem fusionē non habet rectam, ideo expedit nos cum medicina fundente illam dealbare. Est igitur omnis medicina Veneris dealbatiua, & Martis similiter, cum eiusdem ordinis prēparatione. Sed fusiua illius specialis, est arsenicū cuiuscūq; generis. Cum quocunq; igitur dealbatur & funditur, expedit quòd cū arg. vi. coniungatur & lauetur, quousq; omnis impuritas tollatur ab illo, & fiat album & fusibile, aut calefiat cum ignitionis vehementia, & super ipsum proijciatur arsenicum, & cum fusum fuerit super illum proijce Lunæ quātitatem: Quia quādo cum eo vnitur, non separatur ab eo per leue artificium. Aut calcinetur & lauetur omnis ex ipso solubilis aluminositas, corruptionis infectionē adducens per modum solutionis iam dictum. Dehinc verò ab illo sublimetur arsenicum mundatū per sublimationem aliquam, & reiteretur multoties, quousq; cum eo aliquid ex illo figatur. Dehinc verò cum solutione lithargyrij alterna vice imbibatur, cōmiscendo & agitando, & assando alterna vice, & vltimò reducēdo cum igne, quē docuimus in Iouis reductione à calce sua. Ex hac enim exibit albus, mundus, & fusibilis. Aut solùm cum arsenico sublimato in calce sua reducatur & exibit albus, mundus, & fusibilis. Sed eandem artificem expedit adhibere cautelam, quemadmodum in Veneris reiteratione sublimationis ab ea arsenici figētis se in illius profundo docuimus. Dealbatur & similiter per Marchasitam & Tutiam cum ingenio & industria, quæ tibi narrauimus. Sed horū dealbatio aut mundatio non est sufficiens.

De Medicinis Lunam citrinantibus. Cap. LXXIX.

PRoſequentes igitur præmiſſorum ordinem, Medicinam Lunæ ſubſtantiã citrinantẽ in ordine primi generis narremus cum veritate certa. Et eſt ſcilicet medicina, quæ eidem in profundo adhæret, & adhærendo colorat ſiue per naturam propriã, ſiue per artificium huius magiſterij. Narremus igitur medicinam, quæ ex ſua radice innata illi adhęret. Deinde verò artificia, per quæ facimus rem cuiuſcp generis adhærere, cum ingreſsione firma. Elicimus autẽ illam aut ex ſulfure, aut ex arg. viuo, aut ex amborum cõmiſtione: ſed per ſulfur diminutè quidem magis, per argentum verò viuũ perfectius. Elicitur autem & ſimiliter per quaſdam res minerales, quæ non ſunt huius generis, quemadmodum eſt vitriolum & cuperoſa, quod & gũma cupri, aut eiuſdem ſtillicidium nuncupatur. Afferamus igitur in proximis modos omnes medicinarũ quæ ex arg. viuo conſurgunt: Deinde verò quæ ex ſulfure, aut ex amborum commiſtione: vltimò verò & eam, quæ ex gũma cupri, aut ſimilium. Eſt igitur modus eius, quæ per arg. viu. fit talis. Sumatur præcipitatum, per præcipitationem mortificatum & fixum. Deinde verò ponatur in furnum magnæ ignitionis, admodum conſeruationis calcium, quem docuimus, donec rubeſcat in ſimilitudinem vſifur. Si verò non rubuerit, tolle argentiviui non mortificati partem, & cum ſulfure reitera ſublimationem illius. Sit tamen ſulfur ab omni impuritate mundatum, & arg. viu. ſimiliter. Et poſtquàm vigeſies illius ſublimationem reiteraueris ſuper ipſum præcipitatum, illud diſſolue cum aquarum acumine diſſoluente, & iteratò illud calcina, & iteratò diſſolue, donec exuberãter ſufficiat. Poſt hoc Lunæ partem diſſolue, & cum ſoluta fuerit, ſolutiones cõmiſce & coagula, & ſuper Lunæ fuſionẽ proijcias. Citrinabit enim citrinitate peculioſa multum. Si verò argentũ viuum in præcipitatione rubuerit, ad proiectionem ſuæ perfectionis, ſufficit adminiſtratio dicta ſine commiſtione rei tingentis illud. Per ſulfur verò rubificatur, ſed illius eſt rubificatio difficilis, & laborioſa immenſè. Citrinatur verò & Luna cũ Martis ſolutione ſimiliter. Ad hoc autem nos inducit operis neceſsitas, vt prius calcinemus illum & figamus quod laboris eſt copia. Dehinc verò hac eadem pręparatione adminiſtremus & eadem proiectione ſuper Lunæ ſubſtantiam infundamus. Et tamen non reſultat eius citrinatio fulgens, imò fuſca & liuens, citrinitate mortifera. Eius verò quæ per vitriolum aut cuperoſam perficitur, citrinationis modus eſt talis. Tollatur illorum vniuſcuiuſcp quantitas certa, & illius ſublimetur pars, quę ſublimari poteſt, donec cum expreſsione ſublimetur totali. Poſt hoc verò iteratò quod ſublimatũ eſt, ſublimetur cũ modo ignis illi appropriati, vt ex eo figatur pars poſt partem, donec maior illius figatur pars. Poſtea verò calcinetur cum ignis cautelæ intentione, vt poſsit illi maior ignis ad perfectionem adminiſtrari. Poſt hoc verò ſoluatur in aquam rubicundiſsimã, cui non eſt par. Dehinc verò ingenieris, vt illi ingreſſum in Lunare corpus exhibeas. Et hęc ingenia tibi ſufficienter monſtrata ſunt, ſi perfecti fueris operis exquiſitor, quod ſcripſimus. Et quia res huius videmus Lunæ profundè & amicabiliter adhærere, conſiderauimus, & eſt certum, has eſſe de illorum radice: & ideo per illas alterari contingit. Hæ vtiq; ſunt medicinæ omnes primi ordinis, quas attulimus Poſſunt tamen illarum plures multiplicari modi, ſalua pigmentalium rerum in modorum varietatis eſſentia. Argenti quippe viui non eſt medicina in hoc ordine primo, cum non ſit medicina, ipſum alterans vnica differentia, imò in cõplemento totali omnino. Quidam verò plures inuenerunt medicinas, ſed vnũ ex duobus neceſſariò euenire contingit: Quod aut ex eiſdem, aut ex eandem naturam habentibus, illos medicinam creare neceſſarium eſt: Aut medicinam

compo

componunt, quæ ei quod non eſt, æquipollet cum alteratione ſua, & quæ nec mundo confert, nec mundi partibus, donec motor in ſublimi naturæ mobili quieuerit incorruptus.

De Differentijs proprietatum medicinæ ſecundi ordinis. Cap. LXXX.

R_Eſtat igitur ad ſecundi ordinis medicinas tranſire, cum ſermonis ſui exigentiæ ſufficientia vera, & manifeſtis probationibus, cum experiẽtia vera. Cum ſit igitur medicina alia corporum mutandorum, alia verò argẽti viui perfectè coagulabilis: prius omnium medicinas corporum narremus cõpletè: Dehinc verò ad ipſius eiuſdem arg. viui medicinam coagulabilis in Solificum Lunificumq́ verum. Eſt igitur ſecundi ordinis medicina, quæ quidem imperfecta, ſola perfectionis vnica differentia cõplet. Verùm cum multæ ſint corruptionis cauſæ in vnoquoq́ imperfectorum corporũ, videlicet in Saturno quidem ſulfureitas volatiua, & argenti viui fuga, per quæ corruptionẽ adduci neceſſariò accidit, & illius terreitas: fiat medicina, quæ quidem alterum eorum aut ex toto tollat, aut palliando decoret, relictis ſolis alijs imperfectionis cauſis. Quia igitur corporum eſt aliquid impermutabile, quod in corporũ radice innatum eſt, quod per ſecundi ordinis medicinam tolli nõ poteſt: ideo omnis illa medicina, quæ illud de commiſto tollit, non ſecundi ordinis, ſed tertij, & maioris ordinis appellatur medicina. Et quia ſuperfluitates fugientium inuenimus per calcinationis modum tolli, & per reductionis reiterationẽ terreitatem non innatam: ideo neceſſe fuit medicinam ſecundi ordinis inuenire, quæ quidem innatum palliet, & durum remolliat, & molle induret, in duris ſcilicet & mollibus, ſecundum complementum non ſophiſticum, ſed Solificum, aut Lunificum verum imperfectorum corporũ, perfectè conſtituat. Cùm pateat igitur in corporibus ſolis quidem mollibus per ingenia artificiorũ huius operis non poſſe liquefactionis feſtinantiam tolli, nec impuritatem in principiorum ſui radice innatam, neceſſariò euenit medicinam percunctari, quę quidem in proiectione illorum tenuitatem inſpiſſet, & inſpiſſando ad ſuę liquefactionis ignitionis ſufficientiam induret, in duris ſpiſsitudinem attenuet, & attenuando ad fuſionis velocitatem ſufficientem cum proprietate ignitionis adducat, & vtriuſq́ generis corporum fuſcedinem palliando decoret: & hoc in album, illud verò in citrinum transformet perfectiſsimum. Non autem diuerſificatur hæc medicina à tertij ordinis medicina, niſi per minoris præparationis imperfectionem. Et nõ diuerſificatur à ſe, quod in diuerſorum corporum proiectione, & pigmentorum acceptatione conſtat, ſed in modo præparationis. Similiter & alia eget præparationis induſtria corporum mollium medicina tenuitatem inſpiſſans, alia verò durorum attenuans ſpiſsitudinẽ. Hæc quidem ignis conſumptiui modo, illa verò humiditatis conſeruationis adminiſtratione eget.

De Medicina Lunari & Solari pro corporibus imperfectis. Cap. LXXXI.

AFferamus igitur ſermonem vniuerſalem de medicina huius ſecundi ordinis completum cum determinatione certa & vera, & prius omnes Lunares omnium à perfectione diminutorum corporum, cum differentijs præparationis eorum: dehinc verò Solares cum proprijs ſimiliter differentijs. Probauimus autẽ iam ex noſtris ſermonibus, ſulfur cuiuſq́ generis perfectionis eſſe corruptiuum. Arg. quippe viuũ, perfectiuũ eſt in operibus naturæ cõpletis regiminibus. Igitur & naturam mutantes minimè, ſed imitantes, in quibus nos ſequi eſt poſsibile operibus: & argentum ſimiliter in huius operis magiſterio viuum aſſumimus, in cuiuſq́ perfectionis medicina, Lunari ſcilicet & Solari, tam quidem imperfectorum, quàm & ipſius argenti viui coagulabilis.

Cùm autem iam ex nouissime dictis sermonibus duplicem medicinæ differētiam diximus: aliam quidem corporum, aliam verò arg. viui verè coagulabilis: hinc quidem corporum prius, deinde verò argenti viui narrationem medicinæ tradamus certam. Est igitur per se huius medicinæ materia cuiusq; generis vnica: & est quod iam sufficienter notum est. Assume igitur illud, & si vis ad Lunarem secundum ordinem tibi promissum, exercitatum te redde, & præparato illud cum modis huius magisterij notis. Quorum intentio est, vt puram ex illo substantiam diuidas, & partem quidem figas, partem verò ad cerandū omittas: & sic totum magisterium prosequendo, donec compleas tentatam illius fusionem. Quòd si se subitò fuderit in duris, perfecta est: in mollibus verò ècontrà. Hæc enim medicina super imperfectorum vnumquodq; proiecta, in Lunare perfectum mutat corpus, si quidem præuenient huic medicinæ præparationes notæ: Si verò non, diminutum relinquit: sed perficit in altera perfectionis differentia tantum, quantum ex huius generis medicinæ ordinis administratione dependet. Quantum verò ex tertij, non præueniente administratione aliqua, perficit in proiectione sola. Solaris verò huius secundi ordinis medicina imperfectorum cuiusque corporum est eadem materia, & administrationis eodem regimine communicans. In hoc tamen differentiam habet scilicet in maiore partium per modos proprios digestionis subtiliatione, atque sulfuris subtili præparationis regimine administrati commistione, cum materia modò nota additio. Et est regimen scilicet ipsius, purissimi sulfuris fixio, & solutio eius per modum. Cum hoc enim tingitur medicina, & cum hoc proiecta super vnumquodque à perfectione diminutorum, complet in complemento Solari, quantum ex huius secundi ordinis medicinæ præparatione dependet, administratione præueniente nota & certa ipsius à perfectione diminuti corporis. Et super Lunam quoq; proiecta, perficit eam in cōplemento Solari peculioso multum.

De Medicina coagulante argentum uiuum. Cap. LXXXII.

SEcundum igitur præmissorum ordinem restat ex operis complemento, quod in primis nos determinaturos exhibuimus, ad medicinæ argenti viui coagulantis ipsum, narrationem transire. Dicimus igitur quòd ex eiusdem illius elicitur materia, scilicet ex noto in capitulis huius operis multiplicibus. Et illud ideo, quia quum fugitiuum sit argentum viuum de facili, absque inflammatione aliqua, medicina egeat, quæ subitò ante fugam eius in profundo illi adhæreat, & illi per minima coniungatur, & illud inspisset, & sua fixione illud in igne conseruet, quousque adueniat illi maioris ignis tolerantia, eius humiditatem consumentis, & conuertat illud per hoc beneficium in momento in Solificum & Lunificum verum, secundum illud, ad quod medicina fuerit præparata. Quum igitur non inueniamus aliquid magis illi conuenire, quàm ipsum, quod suæ naturæ est: ideo propter hoc æstimauimus cum eo medicinam illius posse compleri, & ingeniati sumus formam medicinæ illi per ingenia præstare. Et est scilicet, vt præparetur cum modis suis iam dictis cum diuturnitatis laboris instantia, qua omnis illius subtilis substantia & purissima, alba quidem in Luna, citrina verò intensa in Sole perhibeatur perfectè. Et hoc quidem non completur, vt citrinum creet, sine mistione rei tingentis illud, quæ suæ est naturæ: Dehinc verò cum hac purissima argenti viui substantia, perficiatur cum huius magisterij operis ingenijs, medicina, quæ maximè argento viuo adhæreat, & fundatur facillimè, & illud coaguler. Couertet enim hoc

hoc in Solificum & Lunificum verum, cum præparatione illius præhabita. Sed ex quibus maximè hæc argenti viui substantia elici possit, solet quæri. Et nos quidem respondentes narramus, quòd in quibus est, ex illis elicitur. Est autem tam quidem in corporibus, quàm & in ipso argento viuo secundum naturam, cum vnius sint reperta naturæ. Sed in corporibus difficilius, in viuo argento propinquius, non autem perfectius. Igitur cuiuscunque generis sit medicina, tam quidem in corporibus, quàm in ipsius argenti viui substantia, lapidis preciosi indagatur medicina.

Quomodo Medicinis ingreßio per artificium concilietur. Cap. LXXXIII.

SEd quoniam contingit quandoque medicinam commisceri, quandoque verò non, ideo modū permiscēdi narrabimus, scilicet qualiter vnaquæque res in corpus profundissimè ingressum acquirat, aut vnaquæque medicina non intrans. Et est modus per dissolutionem eius quod ingreditur, & per dissolutionem eius quod non ingreditur, & per commistionem ambarū solutionum. Facit enim ingressiuum esse omne illud cuiusuis generis, quod illi per minima coniungitur. Hoc autem per solutionem completur, & completur per solutionem fusio in rebus non fusibilibus: & ideo magis apta sunt ingredi & alterare. Et hæc est causa, quare quasdam res calcinamus, quæ non sunt de natura harum, scilicet vt melius soluantur, & ob hoc soluuntur, vt melius ab eis corpora impressionem suscipiant, & ab eis similiter per hæc præparentur & mundentur. Aut ingressum damus his, quæ sua spissitudine ingredi non permittuntur cum multiplici sublimationis reiteratione spirituum non inflammabilium super illa, Arsenici videlicet, & Argenti viui non fixorum, aut cum multiplici reiteratione solutionis eius, quod ingressum non habet. Est tamen bona cautela ad ingressum rebus impermiscibilibus dandum, vt soluatur corpus, de cuius intentione per has mutari & alterari, & soluantur res, quarum intentionis sit ingredi cum alteratione. Non fiat tamen omnium partium solutio, sed quarūdā: dehinc illud & non aliud imbibatur corpus vice post vicem. Per hoc enim beneficium in id solum ingressum habet necessariò, non autem in quocunque alio corpore necessariò hoc cōtingit. Ex his igitur modorum ingenijs, necesse est rem quamlibet ingressum, quo ex illius naturæ pendet beneficio, habere, & alterare cum permistione inuenta. Per hunc igitur sermonem, decem medicinarum completur numerus, cum suæ traditionis sufficientia.

De Medicina tertij ordinis in genere. Cap. LXXXIIII.

REstat igitur nos ad tertij ordinis medicinam transire. Est autē huius ordinis medicina duplex, scilicet Solaris & Lunaris. Et est tamen in essentia vna, & agendi modo similiter: & ideo vnica medicina nuncupatur à nostris veteribus, quorū scripta perlegimus. Est tamen additamentum citrinantis coloris, qui à Sulfuris fixi mūdissima perficitur substātia, differētia inter hāc & illam, Lunarē scilicet & Solarē, hæc quidem in se continet, illa verò non. Est tamen hic ordo tertius maioris operis ordo appellatus: & illud ideo, quia maioris sagacitatis industria in illius administratione, & perfectionis præparatione est, & labore lōgiori ad veritatis cōplementum indiget: Et ideo nō diuersificatur huius ordinis medicina à secūdi ordinis in essētia vllatenus nisi per subtilissimos præparationis gradus in creatione illius, & per diuturniorē laboris instantiā. Et hos gradus omnes narrabimus cum cōplemento sermonis, & præparationis modum completè cum causis suis, & experientijs manifestis: & modorum gradus administrationis pluris huius tertij ordinis. Alio etenim gradu eget Solaris medicina in pigmentorum præparatione completa, alio verò Lunaris. Hęc quidem Sulfuris administratione tingentis eam: illa verò non.

De Medicina Lunari tertij ordinis. Cap. LXXXV.

PRimò igitur administrationis modum Lunaris medicinæ narremus. Et est, vt accipias lapidem illius notum, & per separationis modum illius purissimam partem diuidas, & seorsum ponas. Dehinc verò eius quæ purissima est partis aliquid figas, & aliquid ex illa relinquas: & cum fixa fuerit, solue quod ex illa solubile fuerit: quod verò non fuerit solubile ad calcinationem mittas, & abhinc super idem solutionem reitera, donec iterum quod ex ea solubile est, soluatur omnimodè. Sic igitur ordo iste seruetur, quousque maior soluatur quantitas. Post hæc verò solutiones omnes simul commisce, & coagula. Dehinc verò leuiter assando, in ignis temperamento conserua, quousq; illi maior ad illius exigentiam ignis ministrari possit. Post hoc verò primum solutionis ordinem serua, quousq; iteratò totum soluatur quod ex eo est solubile, & iteratò coagula, & iteratò in ignis temperamento conserua, quousq; iteratò illi possit ignis maior ad eius perfectionē administrari. Omnes igitur hos ordines præparationis super illa quater reitera, & vltimò calcina per modum suum: & sic preciosissimā lapidis terrā sufficienter administrando rexisti. Deinde verò seruatæ partis non fixæ cum hac terræ parte administratæ quantitatē per ingeniorū subtilem coniūge modum per minima. Et sit ingeniū hoc intētionis leuationis eius per modum sublimationis dictum, quousq; fixum cum non fixo leuetur totaliter. Quod si non eueniat, addatur illi iteratò vicissim nō fixæ partis quantitas, quousq; ad eleuationem illius sufficiat. Cum igitur eleuata fuerit, reiteretur illius sublimatio, quousq; per hanc administrationis reiterationem figatur totum. Cum igitur totum fixum fuerit, iteratò cum non fixæ partis quantitate post quantitatem combibe, per ingenium tibi notum, quousque totum iteratò leuetur. Igitur iteratò figatur, quousque præstet facilem, cum ignitione sua. Hæc enim medicina est, quæ omne à perfectione diminutum corpus, omneq; cuiuscunq; argentum viuum generis, in Lunare perfectissimum transformat corpus.

De Medicina Solari tertij ordinis. Cap. LXXXVI.

SOlaris igitur huius medicinæ præparationi, non adurentis fit additamentum sulfuris, per modum figentem & calcinantem, cum astutiæ industria administrati perfectè, atq; solutionis modum multiplicem, cum reiteratione multa, quousq; mundum fiat: his quidem administratione perfecta præueniente, quæ per sublimationem perficitur. Et est huius scilicet additamenti modus, per reiterationem partis non fixi lapidis, sublimationis, cum ingenio coniungendi quousq; eleuetur cum ea, & iteratò cum illa figatur vt stet: & quāto huius complementi exuberantiæ ordo reiteratur pluries, tanto & huius exuberantiæ medicinæ multiplicatur magis, & illius magis augetur bonitas & multiplicatur illius augmentum perfectionis maximè. Et nos quidem, ne mordeamur ab impijs, complementum narramus totum huius magisterij, sub breui sermone completo & noto. Et est illius intentio, vt per sublimationis modum mundetur perfectissimè lapis & illius additamentum & ab hinc quidem cum ingeniorum modo volatiuum ex eis figatur. Dehinc verò fixum volatile fiat, & iteratò volatile fixum. Et in hoc ordine completur arcanum preciosissimum, quod est super omne huius mundi scientiarum arcanum, & thesaurus incomparabilis. Et tu quidem exerciteris ad illum, cum laboris instantia maxima, & cum diuturnitate meditationis immensæ. Cum illa enim inuenies, & sine illa non. Et huic quidem medicinæ reiteratio bonitatis administrationis, cum talis cautelæ industria potest in præparatione lapidis euenire, quousque argentum viuum mutet in infinitum Solificum verum & Lunificum

eum, & non dependet nisi in multiplicatione illius. Iam igitur laudetur sublimis naturarum Deus benedictus & gloriosus, qui nobis omnium medicinarū reuelauit seriem, cum illarum experientia, quam illius instigationis bonitate & nostri laboris instantia perquisiuimus, & oculis vidimus, & manu tetigimus complementum illius nostro magisterio indagatum. Sed & si quidem hanc palliauimus, non miretur doctrinæ filius. Non enim illi palliauimus, sed malis & improbis eam tali sermone tradidimus, quem latere insipientem necessariò accidit: & eodem ad illius inuentionis perquisitionem prudentes allicio. Filij igitur doctrinæ perquirite, & hoc excellentissimum Dei donum vobis solis seruatum inuenietis. Filij insipientes nequitiæ & maliuolæ prauitatis, immensè ab hac scientia fugite, quoniam est vobis inimica & aduersa, & vos in miseriam paupertatis constituet: quoniam vobis penitus hoc Dei donum diuinæ prouidentiæ iudicio est occultum, & denegatum omnino. Perquisitis ergo omnium medicinarum modis, nostri propositi prosequentes intentum, ad eas quæ huius magisterij perfectionem notificant, cum probationum causis ab hinc transeundum est.

TERTIA ET VLTIMA PARS HVIVS SECVNDI *Libri, de Probationibus perfectionis.*

Diuisio dicendorum. Cap. LXXXVII.

PRætermissis igitur manifestis experientijs, de quibus narrationem non facimus, cum omnibus sint notæ & certæ absq; vllius sagacitatis ingenio, pōderis scilicet, & coloris, & extensionis per malleum: artificiorum experientias tentemns cum cautela, an sit huius artis administrationis proiectio, complementum cum veritate adducens, quæ sunt scilicet Cineritium, Cemētum, Ignitio, Fusio, Super vapores acutorum expositio, Adurentis Sulfuris mistione probatio, Extinctio, Calcinationis & reductionis reiteratio, & Argenti viui facilis aut difficilis susceptio. Primum igitur secundum ordinem inchoandum: dehinc verò secundum eundem ad alia, secundum promissionem perfectè curramus cum causis eorum notis.

De Cineritio, quare quædam corpora in eo perdurent, quædam non Cap. LXXXVIII.

DIcamus igitur sermonem de Cineritio, cum suis omnibus causis manifestis, & suæ confectionis modo. Est autem sola Solaris & Lunaris substātia, in Cineritij perdurans examine. Perquirentes igitur horum corporū perfectorū veras substantiæ differētias, & causas similiter Cineritij, quare quędam magis, quædam verò minus in huius magisterij examine à perfectione diminutorum perdurent, percunctabimur. Est tamen à nobis sufficienter narratum horum duorum secretum corporum in profundo illorum substātiæ. Et est scilicet, quòd illorum prima radix multa fuit argenti viui quantitas, & purissima illius essentia, & subtilissima prius, postea verò inspissata, donec cum ignitione fusionem suscipiat. Quæcunq; igitur à perfectione diminuta plus terreitatis habent, minus in hoc perdurant examine: quæcunque verò minus, plus. Quoniam hæc quidem magis adhærent, propter eorum partium subtilitatem, maximè se permiscentem & vnientem. Et similiter quæ maioris tenuitatis sunt corpora, aut econtra quidē, quæ maioris spissitudinis corpora, quàm quæ in perfectione consistunt, necesse est de commisto separari omnino, quia non sunt eiusdem fusionis, & ideo separantur. Et quidem quæ minoris sunt Argenti viui quantitate participantia, facilius de commisto separantur. Patet

igitur, quòd cum sit multæ terreitatis Saturnus, paucæq; argenti viui quantitatis, facilisque tenuitatis liquefactionis, quæ maxime perfectioni examinis cineritij sunt opposita, ideo inter cætera corpora minimè in cineritij artificio in commisto perdurat, imò citissimè separatur & cedit. Ideóque cum inter cætera à perfectione diminuta corpora magis cedat, per hoc magis proprius est huius magisterij examini, & illud ideo, quia citius cedit, & citius imperfectorũ vnumquodq; secum de commisto trahit. Et propter hoc saluatur maior perfecti quantitas ab ignis examinis combustione forti, quia non quiescit spacio temporis longo perfectum in consumptione examinis: & ideo ex eo per plumbi examen minus comburitur, & facilius depuratur. Quia verò Iouis substantia, pluris argenti viui capax extitit, & minore terreitatis quantitate, maioreq; puritate illius, atque subtiliore substantia participans, ideo magis in commisto saluatur quàm Saturnus & Venus, quia magis commisto in profundo adhæret. Et hæc est causa, quare multa perfecti deletur quantitas, priusquàm ab illo separetur coniunctus. Venus verò fusionem cum ignitione præstat. Sed quia tardior est illius quàm perfecti fusio, ideo separatur de commisto, tardius tamen quàm Saturnus, propter ignitionem substantiæ suæ fusibilis. Quia verò minoris est argenti viui quantitatis quàm Iupiter, & maioris terreitatis, & substantiæ spissioris, ideo facilius quàm Iupiter de commisto tollitur, quoniam in profundo magis Iupiter quàm Venus adhæret. Mars verò fusionem non habet, & ideo non permiscetur, quod propter suæ humiditatis priuationem contingit. Sed & si propter ignis vehementiam illum permisceri contingat, quia humiditatem non habet, Lunæ aut Solis humiditatem combibendo, ei per minima vnitur, ideo licet terreitatem multam, & argenti viui paucitatem, & fusionis carentiam habeat, non separatur ab eis per artificium leue. Per hoc igitur artificis dilatatur industria, ad cuiusque corporis rectificationem veram, si rectè eius quod scripsimus efficaciam nouerit. Si verò fantasticè super illud intellectum contraxerit, nihil ex eo veritatis cognoscet. Sunt autem duo in huius examine perdurantia perfectionis corpora, Sol scilicet & Luna, propter bonam compositionem, quæ per bonam mistionem resultat, & illorum puram substantiam.

Cineritij examen, quomodo sit componendum & exercendum. Cap. LXXXIX.

NArremus igitur modum illius. Et est vt tollatur cinis cribellatus, aut calx aut puluis ossium animalium combustorum, aut horum omnium commistio, aut quorundam. Dehinc itaq; cum aqua madefiat, & super illud prematur manus, & fiat stratum firmum & solidum, & in medio strati fiat rotunda fouea & solida, & super illius fundum spargatur vitri triti quantitas aliqua. Deinde verò exiccari permittatur, & cum sicca fuerit, ponatur illud de cuius intentione sit tolerare huius examen, in foueam dictam, & super illam carbonum ignis fortis succendantur, & super faciem examinabilis suffletur corporis, donec fundatur. Quo fuso, Saturni partem post partem projiciamus in illud, & super illud suffletur cum flamma fortis ignitionis. Et dum videris illud agitari, & motu concussionis forti non est purum. Expectatur, donec totum euanescat plumbum. Quòd si euanuerit, & non cessat illius motus, non est depuratum. Iteratò igitur super illud plumbum projice, & super illius faciem iteratò suffla, donec plumbum separetur. Quòd si non quieuerit, iteratò post plumbi proiectionem, sufflationem in illius faciem procura, quousq; quiescat, & videas illud mundum & clarum in superficie sua. Post hoc verò carbones aperi, & ignẽ dissipa, & in faciem eius aquam perfunde: hoc enim perfectè examinatum inuenies. Et si quandóque in sufflatione

huius

huius examinis vitrum proieceris, melius & perfectius depurabitur, quoniam sordes tollit, & illas infiscat. Potest tamen loco vitri sal proijci, aut borax, aut alumen aliquod. Smiliter & confici potest huius examen cineritij in crucibulo terreo, & in circuitu illius sufflari, & super faciem eius similiter, vt citius conflетur examinandum. His igitur sufficienter narratis, ad cementi examen transeamus cum causis suis, & suis experientijs manifestis & notis.

De Cemento, quare quædam corpora plus, quædam uerò minus illud perferant. Cap. XC.

DIximus autem, quòd corpora quædam magis, quædam verò minus, per ignis comburuntur calcinationis modum: vt quæ pluris sunt Sulfuris quantitatem combustibilis continentia, magis: quę verò minus, minus. Quia igitur Sol inter cætera corpora minoris & Sulfuris quantitatis: ideo inter cętera omnium mineralium corporum minimè per ignis inflammationem comburitur. Luna verò post Solem inter omnia corpora reliqua minus est Sulfuris quantitatis participans, pluris autem quàm Sol: Igitur, minus potest secundum hoc inflammationis ignitionem temporis spacio longo tolerare quàm Sol, & res per consimilem comburentes naturam. Minus Venus: quia Sole & Luna pluris est Sulfuris, & terreitatis maioris, ideo minus inflammationem ignis tolerat. Iupiter verò minus Venere, plus verò Sole & Luna sulfureitatis & terreitatis participat, & ideo minus per inflammationem Venere comburitur, plus verò Sole & Luna. Saturnus verò plus terreitatis & sulfureitatis per naturam in commistione seruauit, quā nunc dicta corpora: & ideo citius & facilius omnibus dictis inflammatur corporibus, & per inflammationem comburitur velocius, propter hoc, quòd sulfureitatè maximè habet coniunctam & Ioue magis fixam. Mars verò non per se, sed per accidens non cōburitur. Cum enim cum multæ humiditatis commiscetur corporibus, combibit illam, propter suæ humiditatis carentiam: & ideo coniunctus non inflammatur, nec comburitur, si non inflammabilia nec combustibilia sint corpora sibi vnita. Si verò combustibilia sint illi commista corpora, secūdum naturam suæ combustionis, necessariò euenit Martem comburi & inflammari. Cum igitur ex rebus constituatur inflammabilibus cementum, patet causa illius inuentionis necessaria: & fuit, vt omnia combustibilia adurerentur. Cum igitur vnum solum sit corpus incombustibile, solum illud, aut ad illius naturam præparatum, in cemento saluatur. Durant tamen quædam magis, quædam verò minus in cemēto. Quæ verò magis, & quæ minus, nota sunt cum causis dictis. Durant igitur plus Luna, minus verò Mars, adhuc verò & minus Iupiter, minus verò adhuc Venus, minimè verò Saturnus.

Cementi examen quomodo sit componendum & exercendum. Cap. XCI.

NArremus igitur Cementi modum. Cumq; cognitu nobis sit maximè necessarius in perfectionis examine, dicimus quòd illius compositio est cum inflāmabilibus rebus. Et sunt huius generis res omnes denigrantes & fugientes, & penetrantes, & comburentes: sicut est vitriolum, sal ammoniacū, & æris flos, & lapis fictilis antiqui contriti, & sulfuris minima quantitas, aut nihil, & virilis vrina, cum similibus acutis, & penetrantibus. Incementantur igitur hæc omnia cum vrina virili, & super corporis illius tabulas tenues ponuntur, de cuius intentione sit probationis examinari iudicio. Dehinc verò tabulæ conclusæ in fictili vase extendantur super cratem ferream, ita tamen, quòd vna ex eis alteram non tangat, vt liberè ignis virtus ad illas percurrat æqualiter, & sic triduo in igne forti conseruetur fictile. Cautela tamen adhibeatur, vt ignian tur tabellæ, sed non fundantur. Post tertiam autem diem tabellas

omni impuritate mundas inuenies, si in perfectione illarum extiterit corpus. Si verò non, corruptas omnino & calcinatione combustas. Quidam tamen ponunt ad inflammationem tabellas, absq; compositionum cemento, & depurantur similiter, si perfectionis sint corpora. Si verò non, comburuntur omnino. Longiori tamen combustionis spacio in hoc vltimo egent examine, quod sola ignis inflammatione perficitur, quàm quæ cementi examinantur iudicio. Sed cum Luna quidem à Solis natura non multa distet differentia, pauco administrationis modo in iudicio cum illo quiescit. Et neque separatio corporum fit ab inuicem in his duobus examinis generibus, nisi propter diuersitatem compositionis substantiarũ eorum: quia ex eo resultat fusionis diuersitas, & spissitudo & raritas: quæ quidem separationis sunt causæ, quia fortem propter illorum compositionem non corrumpitur illorum substantia à substãtia corporis extranei, cum non fiat illorum per minima mistio. Et ideo necesse est, illa de commisto à se inuicem separari, sine corruptione totali illorum essentiæ. Quamobrem administratio corporum imperfectorum completa, dignoscitur, cum eiusdem fusionis, & ignitionis, & soliditatis, administrationis reperta sunt ingenio.

De Ignitione. Cap. XCII.

Restat igitur vt capitulum de Ignitione tradamus. Dicimus igitur quoniam corpora maximæ perfectionis cum ignitione determinata, reperta sunt ignem suscipere, ante fusionem illorum. Et ideo dicimus, si alterationem illorum completam adinuenire conamur, necesse est ad fusionem illorum corpora administrata redigere. Et est scilicet, vt priusquàm fundantur perfectionis corpora, ignitionem suscipiant cum inflammatione cælestini coloris amœnitatis, priusquam perueniat illorum ignitio ad albedinem ignis, quam oculus nequaquam possit conspicere. Patet igitur ignitionem illorum perfectam compleri ante fusionem cum rubore intenso, & non cum albedine quam non possit conspicere oculus. Si enim priusquàm igniantur administrata fundantur corpora, in complemento non sunt. Si verò & igniantur cum labore & ignis expressione forti, non est illorum administratio vera: Et hoc quidem in mollibus. Idem verò in solo Marte contingit colligi. Non enim non ignibilia de facili ignitionem præparationis modo suscipiunt, neq; non fusibilia fusionem rectam, quam in perfectis secundum naturam inuenimus. Et si cum ignitione flammam amœnitate cælestini coloris non prætendant administrata, non est illorum completa administratio. Et si minuitur aliquid ponderis, coloris, pulchritudinis, ignitionis, & similium ex præparamenti differentiarum bonitatis inuentum astutia, non fuit sufficiens artificis indagatio. Reiteratò igitur inquirat, donec inueniat cum modis diuina bonitate collatis.

De Fusione. Cap. XCIII.

In Fusionis igitur narratione sufficientiam tradamus, secundum quòd examen est corporum omnium ad ignitionem illorum certam. Dicimus igitur quòd vnica est perfectionis Fusio cum ignitione, sed non cum cuiusq; ignitionis genere, sed cum ignitione in qua non albescit omnino corpus, & cum ignitione in qua non fit fuscedo igni adueniens, & in qua non subitò post ignitionem fundatur, & liquescat corpus vt fluat. Igitur cum se fuderit corpus ex minima ignis pressione debilis, aut sine ignitione, aut cum ignitione fusca, huius præparationis necesse est corpus imperfectionis esse, vnumquodque imperfectorum corporum, in artificio diminuto. Et si post fusionem infrigidari omittatur, & omnino subitò in nigredinem illius vertatur ignitio, & ob hoc quidem prius quàm durescat, ignitionem perdat, non est in complemento

corpus,

corpus, cuiuscunq; generis illud extiterit. Sed iudicari quidem expedit mollitiei hoc corpus existere ex imperfectionis corporum generibus. Et si quidem cum ignis laboriosa expressione fortis & violenti fiat illius ante fusionem ignitio & radio fulgoris inæstimabilis albescentis omnino, iam non perfectionis, sed duritiei alteratum est corpus. Et ob hoc quidem si post illius fusionem ab igne tollatur, & subito induretur, vt non fluat, manente illius ignitione fulgida iam non Lunaris & Solaris perfectionis corpus existit, cuiuscunq; generis & præparationis corpus fuerit administratum, sed sub Martis differentiarum natura ponatur. Patet igitur ex iam dictis, triplicem in fusibilibus ignitionem ante liquefactionem substantiarum, illorum experimento recolligi: Vnam scilicet fuscam, alteram verò rubeam & claram, albissimam verò tertiam, radio fulgentem. Prima quidem est mollium, secunda perfectorum, tertia verò durorum corporum ratione & experimento probatur. Sed & qui harum omnium ignitionum desiderat gradum perquirere, omnia fusibilia complet corpora, & ignis consideret sufficientiam ad fusionis perfectionem completam, & cõsiderando recolligat omnium signorum fusionis gradus differentiam, & sic quidem inueniet: aliter verò non. Et hoc quidem tibi adducatur exemplar in omnibus à nobis determinatis atq; determinandis examinationis maneriebus. Et hæc itaq; de Fusione dicta sufficiant.

De Expositione corporum super uapores acutorum Cap. XCIIII.

PRosequentes igitur sermonis complemẽtum, de corporum Expositione super acutorum vapores narremus. Dicimus igitur, quòd perfectionis vidimus corpora super acutorum vaporem exposita, acrium videlicet, ponticorũ & acetosorum: similiter omnino aut nihil florere, aut amœnissimum cælestinum florem emittere. Sed Solem purissimum non florere: Lunam verò aut Solem nõ purum, super acutorum vapores exposita, florere comperimus, & cęlestinum amœnissimum, amœnius Solem quàm Lunam. Et ob hoc igitur naturam imitantes, & nos similiter in præparatis colorem cælestinum creemus corporibus, qui per argenti viui bonitatem perficitur, vt sufficienter à nobis narratum est in præcedentibus nostri sermonis. Quæcunq; igitur pręparara corpora super vapores acutorum extiterint, & cælestinum non creauerit amœnitatis colorem, non sunt in præparationis complemento totali. Itaq; est ex corporibus quoddam, quod rubeum fuscum, aut citrinum fuscum viriditati admistum colorem in examine ponticorum floret in superficie sua, vt huius generis est Mars. Quoddam verò viridi fuscum in superficie floret, cælestinũ admistum turbido, & huius generis est Venus: Quoddam verò album fuscum, & huius generis Saturnus comperitur: Quoddam verò album clarum, & huius generis est Iupiter. Quia igitur maximè perfectum corpus, minimè floret, aut nihil, & si quid floret, tardissimo tẽporis floret spacio: Et Iupiter quidem omnium tardissimè inter diminuta à perfectionis complemento corpora, gummositatem suam floret: Ideo per huius magisterij examẽ cõsideramus Iouem, maximè perfectioni approximare in opere maioris ordinis. Per hoc igitur examen perquiri poterit, in quo pertractatum temperamẽti genere cõsistat corpus, si rectè horum consideraueris ordinem, quæ narrauimus in hoc capitulo: Sin autem non, tuæ imputa temeritatis insipientiæ.

De Extinctione ignitorum. Cap. XCV.

IN Extinctionis igitur examine narrationem adducamus totalem. Est tamen multiplex illius experientia, in qua cognoscitur vtrum in perfectione magisterium consistat. Primum igitur, si ignitum corpus in liquore extinguatur, & Lunare quidem album non fiat, & Solare citrinum fulgidum, sed in

alienum mutetur colorem, non est in complemento alteratio magisterij. Vt si quidem in reiteratione suę ignitionis & extinctionis in aquis salium aut aluminum cuiuscunque generis administratione creatis, scoriam nigredini affinem in sua superficie prætenderit: aut extinctione illius in sulfuribus, & ab extinctione, ignitionis reiteratione multa, euanuerit: aut nigredine fœda se infecerit: aut omnino per mallei compulsionem se confregerit, fallax est operis artificiũ. Aut si ex salis ammoniaci, & virids æris, & puerilis vrinæ mistionis cementatione, aut in natura consimilium, & ad ignitionem positum, & post ignitionem & extinctionem sui, ad extensionem similiter Lunare vel Solare ex toto colorem amiserit proprium, aut scoriam creauerit, in corruptione constat corpus adhuc permanere Sophistica. Vnam tamen generaliter tibi tradimus regulam certam, quòd tam in dictis quàm à nobis dicendis examinibus, si quid ex perfectionis differentijs alteratum commutauerit corpus ponderis, videlicet aut coloris, non rectè, sed fantasticè indagauit artifex opus: quod non peculiosum sed perditionis est potius.

De adurentis Sulfuris admistione. Cap. XCVI.

EX Sulfuris igitur mistione, vtrum in perfectione consistat magisterium, approbatur similiter, quia experientia nostra inuenimus Sulfur corporibus commistum, quædam magis, quædam verò minus comburere: & quædam à combustione illius redire: quædam verò non, nostro comperimus artificio. Et ex hoc itaque differentia notari potest inter ipsa à perfectione diminuta corpora præparata in complemento sophistico. Igitur cum inter cætera corpora cuiusque inuenimus generis, Solem minimè per Sulfur comburi. Abhinc verò & postea Iupiter, deinde verò Luna, post hoc Saturnus, & facilius quidem his omnibus Venus, facillimè Mars per Sulfuris oleaginitatem cõburitur. Ideo per hoc notatur quod magis, quod minus naturæ perfecti approximat. Et ex diuersitate colorum post corporum combustionem perquiri potest, in quo alteratum genere ex suæ naturæ radice corpus consistat: quoniam Sol quidem citrinum intensum, aut rubeum clarum, Luna verò nigrum cælestino admistum, Iupiter verò nigrum, modica rubedinis tinctura admistum, Saturnus verò nigrum fuscum, multo rubori & liuiditati admistum, Venus verò nigrum, liuiditati admistum, multa præexistente combustione Sulfuris, pauca verò præexistente combustione nitidissimè, & amœnum violaceum protendit ex Sulfuris commistione colorem, Mars verò in omni combustionis genere nigerrimum fuscum colorem creat. Ex reductione autem à Sulfuris combustione notatur diuersitas similiter in corporibus. Quædam verò redeunt, quædam verò ignis expressione à reductione cum Sulfure recedunt, aut totaliter, aut eorum quantitas maior: quędam verò in suę naturę corpora, quædam verò in aliud quàm suæ naturæ redeunt à combustione ad corpus. Redeunt ad proprij naturam corporis, à Sulfuris combustione Sol & Luna, recedunt autem Iupiter & Saturnus. Iupiter autem aut totaliter, aut secundum sui maiorem partem. Saturnus verò non ex toto recedit, sed quandoque maior, quandoque verò minor illius deletur pars. Horum autem contingit diuersitatem existere propter naturam rerum & corporum, & administrationis eorum in opere præparationis differentiam, quia scilicet ex subita ignis expressione de reductione Iouem deleri contingit: Ex successiua verò & paulatiua, & Saturnum & Iouem saluari. Eorum tamen reductio in alieni corporis potius quàm proprij naturam vergit. In clarum quidem videlicet antimonium Iouis, in fuscum verò Saturni conuerti reductionem, repertum experientia nostra extitit: Venerem verò minui, in ignis reductionis impressione: Martem verò

tem verò magis contingit. Sed Veneris quidem est reductio ponderosa, & citrina fusca, & mollis, nigredinem participans, cum sui augmento ponderis corporis. Ex his igitur perquiri poterit omnium alteratorum natura corporum.

De Calcinatione & reductione. Cap. XCVII.

DE Calcinationis igitur & reductionis reiterationis examine dehinc perquirendum. Innuimus igitur, quòd perfectionis reperta sunt corpora in Calcinationis & reductionis reiteratione ex bonitatis differentijs, nihil coloris, ponderis, aut quantitatis, de qua curandū sit nimium: aut fulgoris perdere quātumcunq; reiteretur ad illa operationis illarum multiplicitas. Et ideo si per reiterationem modorum Calcinationis & reductionis à calce, ex omni metallorum alteratorum genere, bonitatis differentijs perdant aliquid, æstimandum putes sophisticè perquisitionem artificem indagasse. Quamobrem igitur ad illas exerciteris, vt eas cognoscas.

De facili susceptione Argenti viui. Cap. XCVIII.

IAm igitur vobis patuit veridicè, maximā Argenti viui quantitatem continētia perfectionis existere corpora: & ideo maximè Arg. viuo amicari. Quamobrem autumandum corpora magis perfectioni approximare, quæ magis ambicabiliter Arg. viuum cōbibunt. Et huius est signum Arg. viui facilis susceptio à Solari aut Lunari perfectionis corpore. Ob huius igitur rationis causam, si quidem alteratum corporis de facili in sui substantiam Arg. viuum non suscipiat, à perfectionis maximè complemento distare necesse est.

Recapitulatio totius artis. Cap. XCIX.

QVia pertractauimus huius magisterij causarum sufficientiæ experientias notas, secundum nostri propositi sermonis exigentiam: Restat nos ad complementum totius operis diuini peruenire in capitulo vno, & in summam contrahere sermonis abbreuiati in capitulis dispersum magisteriū. Dicimus igitur, quòd totius operis intentionis summa nō est, nisi vt sumatur lapis, in capitulis notus: deinde verò cum operis instantia assiduetur super illum opus sublimationis primi gradus: & per hoc mundatur à corrumpente impuritate, & est scilicet sublimationis perfectio, vt cum ea subtilietur lapis, donec in vltimam subtilitatis puritatem deueniat, & vltimò volatilis fiat. Ab hinc verò cumfixionis modo figatur, donec in ignis asperitate quiescat. Et hic secundi præparationis gradus meta consistit. Sed & tertio similiter lapis administratur gradu, qui in vltimo consistit præparationis complemento, scilicet vt iam fixū lapidem cū modis sublimationis volatilem facias, & volatilem, fixum, & fixum solutum & solutum iteratò volatilem, & iteratò volatilem, fixum, quousq; fluet & alteret in complemento Solifico & Lunifico certo. Ex reiteratione igitur præparationis huius gradus tertij in medicina, resultat bonitatis alterationis multiplicatio. Ex diuersitate igitur reiterationis operis super lapidem in gradibus suis, resultat multiplicationis bonitatis alterationis diuersitas, vt ex medicinis quædam quidem sui centuplum, quædam verò ducentuplum, quædam trecentuplum, quædam verò millecuplum, quædam verò infinitum Solificum & verum perfectionis Lunificum transmutet corpus. Abhinc igitur & vltimò tentetur, vtrum in perfectione consistat magisterium.

Quem modum Author in arte tradenda seruauerit. Cap. C.

SEd ne nos quidem mordeamur ab inuidis, narramus quòd non tradidimus scientiam nostram sermonis continuatione, sed eam sparsimus in diuersis capitulis. Et hoc ideo, quòd eam tam probus quàm improbus, si cōtinuè fuisset tradita, vsurpasset indignè. Et eam similiter occultauimus, vbi magis apertè locuti fuimus, non tamen sub ænigmate, sed sub plana sermonis se-

rie artificē allocuti fuimus, & tali fermonis modo eam adscripsimus, quā solius Dei altissimi, benedicti, sublimis & gloriosi, & nostræ, qui illam scripsimus, mēti recolligi accidet: aut diuinæ gratia bonitatis perfusi, quæ cui vult largitur, & subtrahit. Non desperet igitur doctrinæ filius, quia si illam quæret, eam inueniet: non doctrinæ, sed proprij motus indagatione naturæ: Quia qui per suæ industriæ bonitatem quæret, scientiam inueniet: Qui verò per librorum insecutionem quæsiuerit, tardissimè ad hanc perueniet artem preciosissimam. Quia nobis solis, artem per nos solos inuestigatam edidimus, & non alijs, verissimam tamen & omnino certam. Solùm igitur prudentes ad artem allicuimus, & per ingenia à nobis tradita viam inuestigationis eisdem exposuimus. Non autē eam inuentam nisi solis nobis scripsimus, sed & inuentionis modum & modorum ingenia. Per ea igitur quæ tradidimus, exerceat se bonæ mentis artifex, & Dei donum altissimi se adinueniſſe lætabitur. Ad artis igitur excelsę perquisitionem hæc dicta sufficiant.

Libri secundi Summæ perfectionis Gebri, Finis.

GEBRI ARABIS PHILOSOPHI SOLERTISSIMI, RERVMQVE NATVRALIVM PERITISSIMI Περὶ Χημείας liber; quem inscripsit de Inuentione ueritatis siue perfectionis, incerto Interprete.

De sex proprietatibus rerum, ex quibus medicina elicitur. Cap. I.

CONsiderauimus in nostris voluminibus, ex secretis principiorum naturalium proprietatibus, quin etiam per experientiam nostram & inuestigationem inuentionis nostræ omnimodò certam, quòd ea, ex quibus elicitur nostra medicina, in corporibus trāsmutandis habeat in se has qualitatum proprietates. Primò, quòd habeant terram subtilissimam in se, & incombustibilem, aptamq; ad figendum, omnimodò fixam cum suo proprio radicali humore: Secundò, humiditatem aeream & igneam vniformiter illi terrę coniunctam sic, quòd si vnum fuerit volatile, sit & reliquū, & quòd ipsa humiditas sit super omnes humiditates expectans ignis calorem, vsq; ad sui sufficientis inspissationis terminum completum, quo ad indigentiam completionis ipsius cum permanentia inseparabili terræ sibi annexæ, sine euaporatione. Tertiò, quòd humiditatis dispositio naturalis sit talis, quòd per beneficium suæ oleaginitatis in omnibus suarum proprietatum differentijs, terram sibi annexam, conuersione vtriusque in alterum homogenicē, sic contemperet vnctuosē, & vnione totali, & uinculo coniunctionis inseparabilitatis æqualiter, vt post finalis præparationis gradum fusionem bonam præstet. Quartò, quòd hæc oleaginitas sit tantæ puritatis essentiæ, & ab omni re combustibili seu vrente artificialiter emundata, quòd omnia cum quibus per minima coniungitur, non comburat, sed à combustione præseruet. Quintò, quòd claram & splendidam habet tincturam in se, albam vel rubeam, mundam & incombustibilem, stabilem & fixam, quòd ignis nequaquam valeat ipsam permutare, neq; sulfurea adustiua seu acuta corrodentia ipsa corpora corrumpere & defœdare. Sextò, quòd totum compositum inceratum cum suo complemento finali, sit tantæ subtilitatis, materiæq; tenuitatis, quòd post finalem suæ decoctionis terminum, in proiectione tenuissimæ maneat fusionis

admo-

ad modum aquę & penetrationis profundæ, vsque ad vltimum rei permutabilis cuiuscunque fixionis ipsum extiterit in cõplemento, & cum vicinitate sua seu affinitate adhęreat suo simili naturaliter, cum inseparabili consolidatione contra impressionem ignis in ipsa hora, sua spiritualitate corpora in volitum reducẽs.

De septem Medicinæ proprietatibus. *Cap.* II.

HIs consideratis, inuenimus inuestigatione nostra, septem proprietates rerum in nostro lapide necessarias & opportunas, & sunt hæ, oleaginitas, materiæ tenuitas, affinitas, radicalis humiditas, puritatis claritas, terra figens, & tinctura. Prima verò differentiarũ proprietas, est ipsa oleaginitas dans in proiectione vniuersalem fusionẽ, & apertionẽ materię. Nam primum quod necessarium est post medicinæ proiectionẽ, est ipsius medicinæ subita & conueniens fusio, quæ cum oleaginitate minerali perficitur ac inuisceratur. Secunda est materiæ tenuitas, siue ipsius subtilitas spiritualis, tenuissimè fluens, in fusione ad instar aquæ penetrãs in profundũ rei alterabilis, quia secundò post fusionẽ medicinæ, necessaria est ingressio eius immediatè. Tertia est affinitas siue vicinitas inter Elixir & rem transmutandã, dans adhærentiã in obuiatione sui similis & retentione, quia tertiò post medicinæ ingressionẽ immediatè adhærentia conueniens est & necessaria. Quarta est radicalis humiditas, ignea, congelans, & consolidans partes retentas cum adhærentia sui similis, vnione omnium partium consimiliũ inseparabiliter in æternũ: quia quartò post adhęrentiam, opportuna est partium cõsolidatio cum sua radicali humiditatè viscosa, & necessaria. Quinta est puritatis claritas mudificatiua, dans splendorẽ eminentem, in combustione existenti, nõ adurentis. Nam post cõsolidationẽ partium purificatarum relinquitur, quòd ignis actualis habet cõburere omnes superfluitates extraneas, nõ consolidatas: quare sequitur purificatio immediatè, & est necessaria. Sexta est terra figens, temperata, tenuis, subtilis, fixa, incombustibilis, dãs fixionis permanentiã in solutione adhærentis cum eo, stans & perseuerans contra ignem: quia sextò necessaria est immediatè fixio post purificationem, & opportuna. Septima est tinctura dans colorem splẽdidum & perfectum, album, aut citrinum intensum, & Lunificationem, seu Solificationem rerum transmutabilium: quia septimò post fixionem necessaria est tinctura splẽdida, & alterius color tingens, seu tinctura colorans materiã conuertibilem in verum argentum, vel aurum cum omnibus suis differentijs certis & notis.

Diuisio totius Libri in quatuor particulas. *Cap.* III.

SVfficienter ad artis exigentiam disputauimus contra negantes artem, & de principijs naturalibus, quæ sunt de intentione naturę in metallorũ procreationibus & de corporibus, & eorũ procreationibus, & præparationibus, & vltimò de medicinis, & examinationibus eorum transmutatorum, vtrũ in perfectione steterit complementum, in Summa nostra perfecti magisterij: Et ibidem scripsimus modum inuentionis artis, & nostrorum ingenia, secundum veritatem quam vidimus, & tetigimus. Hîc verò nunc de perfectionis inuentione tractabimus, & declarabimus speciali modo ea quæ necessaria sunt in hoc nostro magisterio, & modum præparationis eorum pondere & mensura, & probatione certa non coniecturali. Volumus autem hunc librum nostrum in quatuor particulas diuidere. Et in prima de medijs mineralibus, & eorum præparationibus tractare sufficienter, vt sint apta in extractione spirituum, & corporum imperfectorum: In secunda de spirituum mundificationibus, & præparationibus integris eorundem: In tertia de imperfectorum præparationibus diuersis secundum exigentiam operis complementi: In quarta de omnibus medicinis specialiter pro quolibet corpore in Solem & Lunam

transformando, cum proiectione, pondere, & mensura, secundum necessitatis exigentiam ad operis complementum.

PRIMA PARTICVLA.

De Mediorum Mineralium præparatione. Cap. IIII.

SAl commune dissoluatur in aqua fontis clara, & per filtrum distilletur, & congeletur in vase terreo, vel plumbeo, vel alio metallo. Sal petræ dissoluatur in aqua fontis, & per filtrũ distilletur, congeletur in vase vitreo vsque ad ipsius fusionẽ crystallinam. Sal nitri sic preparatur: dissoluatur in aqua fontis clara, & distilletur per filtrũ. Sal gemmæ dissoluatur, vt prius congeletur in terreo vase vitreato. Sal alkali verum, fit de zoza dissoluta & per filtrum distillata & cocta ad tertiam partem, & descendit sal in paruo tempore ad fundum vasis ad modũ crystalli, & est præparatum. Similiter fit sal alkali apud aliquos. Accipiunt cinerem clauellatam, pondera quinque, & calcis viuę vnum, & extrahunt totum lixiuium, & distillant & congelant, hoc reiterant semel, & est præparatum. Sal ammoniacus fit ex quinque partibus vrinæ humanæ, & parte vna sudoris eiusdem, & parte vna salis communis, & parte semis fuliginis lignorum, his simul coctis vsque ad consummationem humiditatis, sublima Salem ammoniacum verum & vtilem, hunc iterum in sudore dissolue, & congela, & sublima à sale communi semel, & est præparatus. Sal Tartari fit de fæcibus vini distillati calcinatis, tartaro ex eis dissoluto & congelato, & est præparatum. Sal vrinæ, fit ex fæcibus vrinæ distillatę calcinatis, & iterum in aqua sua dissoluitur & congelatur, & est præparatum: & magni iuuamenti. Multi diuersimodè tractant de salium præparationibus, nos autem inuentione nostra inuenimus has præparationes salium breuiores, subtiliores, & vtiliores ad nostrum propositum prosequendum, cũm ex omnibus rebus verè calcinatis, sales per solutionem extrahantur, quæ per viam prælibatam præparari tenentur. Sufficiat igitur nos transire cum his magis vsitatis. Alumen glaciale vel rochæ, duplicem habet præparationis modum, vnum pro corporibus calcinatis abluendis, alium pro spiritibus sublimandis. Primò modo sic præparatur: Dissolue ipsum in aqua clara fontis, & distilla per filtrum, & coque ad eius tertiam partem, & pone in paropsidibus vitreatis, & descẽdit circa latera vasis, et in profundo alumen preparatum crystallinum. Secundus modus est, vt alumẽ in vase terreo coquatur, quousque humiditas euanescat, & inuenies album spongiosum, & leue præparatum pro sublimationibus, & alijs diuersis operationibus. Alumen plumosum, dissoluitur & congelatur vt prius, & est præparatum. Nunc de præparationibus atramentorum inuestigare expedit, cum multum necessarium sit illud, quod per ea colligimus in tincturis & ligamentis spirituũ & aliorum quæ ad illud spectant. Atramentum nigrum dissoluitur in aqua bulliente, & per filtrum distillatur, & congelatur, & est aptum. Cuperosa dissoluenda est in aceto distillato, clarificanda per filtrum, & congelanda, & sic est munda. Vitriolum Romanum alia præparatione non indiget, nisi quod in aliquibus casibus tenetur in igne mediocri & rubificatur. Amplius est certum, quòd à corporibus imperfectis extrahuntur diuersa nobis necessaria, & sunt adminicula perfectionis in casu, quæ indigent præparatione, & primò de cerussa plumbi: Cerussa plumbi diluenda est in aceto distillato, purificanda deinceps à grossioribus, & illud quòd vt lac emanauit, congelandum in Sole, vel lento igne, & est preparatum. De albo Hispanico, stanno, minio, eodem modo fit, sunt enim in vrina distillata diluenda, & ad modum cerussæ præparanda, & sunt præparata. Viride æris in aceto distillato, soluatur, & rubificatum limpidè

limpidè congelandum erit lentissimo ignis calore, et est præparatum et aptũ. Crocus ferri dissoluendus est in aceto distillato, et clarificandus: hæc aqua rubicunda croci congelata, dat tibi crocum aptum. Aes vstum tritum et ablutũ cum aceto distillato, per modum quem insinuauimus in præparatione cerussę tibi subueniat. Lithargyrium in aceto distillato solutũ, clarifica & cõgela, quia bene præparatum est, quod iterũ quemadmodũ alia prænotata dissoluere poteris, & eis vti, dissolutis & congelatis, & in hoc est inuestigatio profunda. Antimoniũ calcinatur, dissoluitur, clarificatur & congelatur, & teritur, est præparatũ. Lapis lazuli calcinatur & abluitur tritus, & est purificatus. Lapis æmathites, ignitur & extinguitur sæpius in felle taurino. Bolus armenus teritur & dissoluitur vt cerussa, & congelatur. Cinnabari semel sublimandũ est à sale cõmuni, & sic est præparatum. Tutia calcinatur & soluitur in aceto distillato, et est optimè præparata.

SECVNDA PARTICVLA, DE SPIRItuum mundificationibus. Cap. V.

TRactauimus in prima particula de eis, quæ nobis necessaria videbantur in inuẽtione nostra certa, ad spirituũ et imperfectorum corporũ præparationem sufficienter. Intendimus hîc nunc ampliare sermonẽ de Spirituum sublimationibus seu præparationibus cuiusq; speciei, quoad nostri magisterij indigentiã completã. Ne discedas ab hac nostræ inuentionis doctrina quã in meditatione profunda, et in operibus vidimus maximè nobis necessariam, et omnino certã. Hîc verò pondera et specialem modum in eorum præparationibus et sublimationibus inuestigamus, cum experientia omnino certa, et primò de sulfure, et de suo compari, et sic de alijs per ordinem.

De Sulfuris præparatione. *Cap.* VI.

SVlfur viuum, clarum, & gũmosum tere subtilissimè, & coque in lixiuio facto de cineribus clauellatis & calce viua, colligendo superius cõbustibilitatem eius oleagineam extrahendo, quousq; clarum videtur: quo facto extrahe, & moue cum baculo, & cautè extrahe illud, quod cum lixiuio egressũ habuerit, partes grossiores inferius relinquendo. Illud autem extractum, infrigida parum, & impone ei quartam eius de aceto bono, & ecce totum congelabitur vt lac. Lixiuium extrahe clarũ quoad poteris, residuum ad lentũ desicca ignem, & serua. De fæcũ administratione hunc modum serua. Ad lib. 1. sulfuris huius præparati, accipe de squamis ferri bene calcinatis rubeis lib. 1. aluminis rochæ bene calcinati lib. 1. & salis communis præparati librã semis. Hoc totum incorpora bene terendo cum aceto, vt sit liquidum, quod coque, mouendo, quousq; totum bene denigratum fuerit, & desicca, tere optimè, & pone in aludele cum largo cooperculo, & sit cooperculum alembici cum magna zona & larga, ad eleuationem spirituum conseruandam, sitq; aludel altitudinis pedis vnius cum dimidio, ne calor ignis alembici zonam attingat, & sic sublima, vt docuimus in Summa perfectionis nostræ. Collige autem quod in zona collectum fuerit densum, quod verò ad latera vasis superius in alembico adhæret leue & puluerizabile, proijce, quia combustibile & fœdum ac defœdans est. Collectum verò per se pone in phialam, & coque super cineres tandiu, donec humiditas combustiua paulatim deleatur, & serua mundè, quia perfectè mundificatum est.

De Arsenici præparatione. *Cap.* VII.

EIus compar Arsenicum, post contritionem bulliẽdum est in aceto, & ibidẽ tota pinguedo cõbustibilis extrahenda & desiccãda. Sume deinde lib.

vnam cupri calcinati, & semis aluminis calcinati, et salis communis præparati tantum vt aluminis, et tere cum aceto vt sit liquidum, et coque vt in sulfure, et sublima in aludeli sine alembico, et sit longitudinis vnius pedis: collige album et densum clarum, et lucidum, et serua, quia satis est aptum.

De Argenti uiui præparatione. Cap. VIII.

ARgentum viuum sic sublima. Sume de eo libram vnam, vitrioli rubificati lib. duas, aluminis rochæ calcinati lib. 1. & salis communis lib. semis, & salis petræ quartam partem, & incorporatum sublima, & collige albũ densum, clarum, & ponderosum, quod circa vasis spondilia inuentum fuerit, & serua, vt tibi de alijs scripsimus. Sed si in prima sublimatione inuentum fuerit turbidum vel immundum, quod tibi accidere poterit propter tuam negligentiã, illud cum eisdem fæcibus noueris iterum sublimare, & serua.

De Marchasitæ præparatione. Cap. IX.

MArchasita trita ponatur in aludel magni fundi ad digiti spissitudinem, & primò sulfur cum lento igne collige, & cum cessauerit, vigora ignem renouato cooperculo, & ascendet, quod argenti viui locum obtinet, vt tibi plenariè scripsimus in perfectionis nostræ Summa completa.

De Tutiæ præparatione. Cap. X.

TVtia puluerizata in aludele posita magnæ ignitionis administratione, sublimatur, & fit bona. Sal ammoniacus sublimatur à sale communi, vt in Practica de Salibus tibi scripsimus. Arg. viu. ita sublimatur rubicundissimum: Recipe libram vnam Mercurij, & libras vitrioli rubificati duas, et libram salis petræ, simul mortificato, et sublima etiam ab alumine rochæ calcinato, et sale petræ cum eisdem ponderibus. Et est magnum nostræ inuentionis secretum nec sit prætermittendum, quin consideratio fæcum sit notanda in sulfuris sublimatione & sui comparis, quòd sulfur sublimatum à calce cupri, magis dealbatur, quàm à calce ferri. Et sic inuestigandum est de arsenico, nam à ferro sublimatur magis rubeum. Possunt etiam sublimari à vitriolo & alumine calcinato, & cum sale communi et sale petræ commistis, et ita sufficienter tradidimus spirituum præparationes artificiosè, non modicè.

TERTIA PARTICVLA HVIVS LIBRI quomodo corpora sint præparanda. Cap. XI.

TErtiam nostram particulam ponimus imperfectorum corporum præparationem completam, et inuestigamus modum, qualiter præparari debeant, vt perficiantur, quo ad complementum primi ordinis vel secundi per se sine medicina: Secundò præparationem eorum ad recipiendam medicinam albam vel rubeam.

De Præparatione Saturni. Cap. XII.

SAturnum calcina cum sale communi preparato fusum, cum spatula ferrea agitando, quovsque in cinerem vertatur, coque per diem naturalem, et sit aliquantulum ignitus, et non multum, ablue cum aqua dulci completè, deinde calcina per triduum, donec intimè rubificetur, & si vis ad albũ, cum aqua aluminis albi imbibe, & reduc cum oleo tartari, vel eius sale. Si verò ad rubeũ, imbibe cum aqua croci ferri, & viridis æris prædicto, et reduc cum sale tartari, vt prius, et hoc itera quovsq; sufficiat.

De Præparatione Iouis. Cap. XIII.

IOuem calcina vt Saturnum. Et albifica eius calcem, per triduum vt in Saturno, nec errabis in eius reductione, quia difficilis est, nisi fiat in furno illorũ, qui per cineritia, vel cementa reducunt, et fit ad libitum. Scias tu inuestigator huius operis, quòd præparationes fæcum reductibilium plenariè in hoc

hoc libro conscripsimus, cum totus iste liber sit practicus cum inuestigatione certa compilatus. Sed in Summa nostra præseruauimus nobis alium stylũ magis Philosophicum, cum ibidem vt Theoricus, hic verò vt Practicus purus, artem completè inscripsimus. Vt autem artifex errare non possit, subiunge illud quod reducere quæris, scilicet tantum, quantum illud quod præstare habet reductionem, & calcem diuisam coadunare: sed in tincturis est alia consideratio Nam tingens multiplicandum est super tingendum, donec tinctura appareat quod considerabis in corpore vel medicina: & hoc est vnũ de secretis nostris. Postquàm reduxeris hæc duo plumba, & inueneris splendorem & colorem, & omnia alia ad volitum tuum fortè ignitione carebunt, & vt consequaris intentum, incipe sic: Dissolue tutiam calcinatam, & stannum calcinatum, & has aquas misce, & cum hac aqua imbibe calcem stanni, vice post vicem, sic cùm induxeris octauam partem tutiæ in totam calcem, reduc in corpus, & vide si ignitionem habuerit, bene quidem, si verò non, reitera, donec ignitionem habuerit. Et omnes aquas dissolutiuas spirituum & corporum ponã in fine libri huius, & quodlibet eius pro suo genere: nec mireris, quòd dispersimus huius practicę specialia in diuersis voluminibus, cùm ab improbis hanc artem fugare conamur. Cum talck vel Mercurio præcipitato, vel vtilius cum Luna pura ad hoc deducta calcinando & soluendo peruenimus ad horum durorum corporum, ignitionem & duritiem completã cum splendore inenarrabili. Scias tamen, quòd sola speculatio, quæ multum valet in Summa nostra, in hac nostra inuentione parum prodest. Sed terere, coquere, assare, inhumare, calcinare, fũdere, destruere, construere, corpora emundare, cum his clauibus aperies occultas seraturas arcani nostri, sine quibus ad huiusmodi conuiuij epulas non vocaberis. Destrue sine ira, & complebis cum lætitia.

De Præparatione Martis. Cap. XIIII.

MArtem sic præpara: Tere librãm vnam limaturæ eius, cum libra semis arsenici sublimati. Imbibe illud cum aqua salis petræ & alkali, ter reiterando, funde violenter, & habebis ferrum album, itera quousq; sufficienter liquescat, cum dealbatione peculiosa.

De Præparatione Veneris. Cap. XV.

VEneris purgatio duplex est, vna quidem ad album, alia verò ad rubeum. Ad album purgatur sic: Calcina ipsam solo igne, quemadmodum tradidimus in Summa nostra perfectionis. Sume ipsam calcinatam, tere lib. 1. cum vncijs quatuor arsenici sublimati, & imbibe cum aqua lithargyrij ter vel quater, & reduc cum sale petræ ac oleo tartari, & inuenies corpus eius album splendidum pro medicina suscipienda. Est & alia præparatio eius ad rubeum. Tere libram vnam limaturæ eius cum vncijs quatuor sulfuris, vel laminas eius cum sulfure cemetando, & sic calcina & ablue cum salis aqua & aluminis, & cũ reducentibus reduc in corpus mundum, aptum ad tincturam rubeam. Est etiam tertia præparatio eius: Calcina ipsam solo igne, & tunc dissolue partem eius, & tantum tutiæ calcinatę dissolue, & cum dissolutione imbibe quater vel pluries residuum calcis, vel cum sola tutia dissoluta, sic quòd intret tutia vltra calcis mediũ, & sic reduc cum reducẽtibus, & habebis corpus mundũ & splẽdidum, & cum paruo adminiculo ducitur ad statũ altiorem, si verus inquisitor fueris veritatis. Est & quarta præparatio eius, ex se ipsa calcinata rubea, solo dico igne, facias viride intẽsum, quod flos cupri nuncupatur. Illud autẽ viride dissolue cum aceto distillato, & congela, congelatũ cum reducentibus reduc, quod aptũ erit ad multa, si inuestigatio tua nõ erit negligẽs, in operibus similibus per nos datis, Hunc verò librũ cõposuimus, vt sit introductorius Summę

nostræ, vel ea absente sit totius conclusio finalis, ad complementū vtriusq; medicinæ. Nā hîc ponimus practicā gradatim, illic verò theoricam speculationis nostræ, modo magis generali, cum demonstrationibus manifestis ordinatam.

QVARTA PARTICVLA HVIVS libri de Medicinis. Cap. XVI.

SEcundum ordinem præmissorum practicabimus in hac quarta particula nostra, iterum inuestigationis modum componendi medicinam quamlibet, albam videlicet & rubeam secundum naturam & proprietatem corporis transmutandi, vel ipsius Mercurij cum omnibus suis pertinentijs occultis & manifestis. Et in secundo vel tertio ordine, nihil sophisticum recipit hic liber noster, cùm de veritatis Inuentione intituletur. Quamobrem primò de Elixirijs albis incipiemus.

De Medicinis albis pro Ioue & Saturno. *Cap.* XVII.

MEdicina alba pro Ioue præparato. Sume Lunæ purissimæ lib. 1. Mercurij viui lib. 8. & amalgama, quo facto, ablue cum aceto distillato, & sale communi præparato vsq; ad colorem cælestinum, vel lazurij, quo abluto, extrahe de Mercurio quantum poteris, exprimendo per pannum spissum, & appone Mercurij sublimati duplum Lunæ: tere sufficiēter, & coque in phiala vitrea cooperta per diem & noctem, extrahe, tere, & iterum coque, frange phialam, & separa illud quod sublimatum est ab inferiori puluere quasi rubeo & caue de nimio igne, aliàs totum funderetur in massam nigram, puluerem pone super porphyriten, & adiunge ei duas partes ammoniaci præparati, & partem vnam Mercurij sublimati, tere trituratione bona, & imbibe cum aqua salis alkali, vel aqua salis petræ, si zozam non inueneris, & pone ad distillandum cū imbibitum fuerit cum lento igne, & extrahe totam aquam, sic vt remaneat sicut pix fusa, redde illi aquam, & sic ter faciendo: Deinde extrahe & tere super lapidem, & desicca multum, imbibe cum oleo ouorum rectificato vel desiccato, vel cum oleo salis alkali, vel petræ, vel tartari, donec fundatur cum ingressu & proijce vnam partem super quinq; stanni præparati, & est Luna perfecta in secundo ordine absque errore.

Item alia medicina super Iouem. Sume talck calcinatū, & tere cum sale ammoniaco, ana, & sublima ter vel quater, & dissolue cum aqua, qua imbibe Lunam calcinatam, vt in prima medicina fecisti, toties donec bibat suum pōdus & da ei ingressum cum oleis prædictis, & proijce vnam partem super decem partes Iouis præparati, & videbis intentum. Tertia medicina Iouis fit cum vna parte Lunæ dissolutæ in aqua sua, videlicet stillicidij cupri & salis petræ, vt in fine habetur, cui adiunge duas partes talck dissolutæ, vel tutiæ calcinatæ, & dissolutæ. recipiendo aquam ter vel quater, congela, & incera cum arsenico sublimato, quousque fundatur, & proijce vnam partem super octo partes Iouis præparati. Et si vis has medicinas proijcere super Saturnum præparatū ad album, tunc minue Saturnum in suo triduo, & fac vt in Ioue.

De Medicinis Solaribus pro Ioue & Saturno. *Cap.* XVIII.

PRima igitur medicina Solaris sic fit: Calcina Solem, amalgamando prius cum Mercurio, velut in Luna, extrahe Mercurium per pannum, tere cum duplo salis cōmunis præparati, pone super lentum ignem, vt recedat Mercurius, extrahe salem cum aqua dulci, & desicca, & sublima ab eo tantum salis ammon. reddēdo sibi quater, tunc dissolue in aqua vitrioli, & petræ, & iameni vt in fine libri huius habet. Solue crocum à ferro extractum per calcinationē, vel cuprū calcinatū rubeum. Iunge has aquas, ana, extrahe aquā per distillationē, & redde sibi quater: vltimò desicca, & imbibe cum oleo tartari rectificato,

vt in

vt in fine libri huius, quousq; fluat vt cera, & tingit quatuor partes obrise: Secũda fit in Sole soluto, vt in prima, & viridi facto de cupro, calcinato & dissoluto ana, mistis & inceratis, distillando & reiterando, & in fine incera cũ sulfure præparato, quousq; fundatur vt cera, & tingit octo partes Saturni splendidè.

Tertia fit ex auro soluto, & sulfure soluto, & viridi dissoluto, mistis & præparatis vt in secunda, & in fine ceratis cum oleo capillorum pręparato, vel ouorũ quia vna est via, & cadit vna pars super decem Saturni. Possunt etiam hæ medicinæ proijci super Iouem præparatum in rubeum, & erit ita splendidissima perseuerans materia, vt opus finissimum, secundum eius gradum. Nam hæ medicinæ alterant in secundo ordine, vt retulimus.

De Medicinis albis pro Venere & Marte. *Cap.* XIX.

TRanseamus nunc ad Veneris medicinas, & Martis, & primò de medicinis horum ad album. Sume argenti, vt supra, calcinati partem vnam, tere cum duabus partibus arsenici præparati, & vna parte Mercurij præcipitati, & imbibe cum aqua salis petræ, lithargyrij, ammoniaci, ana, quousq; pondus suum biberit, & desicca & incera cum oleo albo, vt in alijs, quousq; fluat, & cadit vna pars super quatuor Veneris vel Martis præparatorum. Secunda medicina fit ex Luna calcinata, & tantum Iouis calcinati & soluti, misce, desicca, & incera cum duplo horum arsenici sublimati, quousq; fundatur. Tertia fit ex Luna calcinata, vt supra, arsenico & sulfure sublimatis & tritis, cum tantundem salis ammoniaci, quod sublima ter ab eis, & proijce vnam partẽ super sex horum duorum corporum præparatorum.

De Medicinis rubeis pro Venere & Marte. *Cap.* XX.

SOlaris verò medicina fit, vt sumas tutiæ lib. 1. calcina & dissolue in aqua vitrioli & petræ, tum cum ea aqua imbibe calcem Solis, vt bibat eius duplũ distilla recipiendo aquam, & hoc quater reddendo: vltimò incera cum oleo capillorum, vel felle taurino, & viridis æris præparato, & erit excellens, purum & laudabile. Tu autem porrige manum ad nostra dicta, aliter in uanũ studes, & recipe in corde, in nostris voluminibus intentionem nostram, & videbis nos verum inuestigasse.

De Medicina tertij ordinis ad album. *Cap.* XXI.

HInc verò ad tertij ordinis gradũ ascendemus. Et primò de Medicina Lunari, tam pro corporibus imperfectis perficiendis, quàm pro ipso Mercurio in veram Lunam coagulando. Primò dissolue Lunam calcinatam in aqua dissolutiua vt prius, quo facto, coque eam in phiala cum longo collo, non obturato ori per diem solum, vsq; quo consumetur ad eius tertiam partẽ aquæ, quo peracto, pone in loco frigido, & deuenient lapilli ad modũ crystalli fusibiles, & hoc est arg. reductum ad Mercurium nostrum fixum & fusibilem, de quo recipies vncias 4. de arsenico albo præparato vncias sex, & de sulfure præparato vncias duas, & misce simul bene terendo cum eo salis petræ, & ammoniaci, & pone in phiala cum longo collo per septimanam, & indurabitur vt pix: extrahe, & iterum incera tertia vice, & inuenies illud oleũ fusum infra triduum, & cum infrigidatum fuerit frange, & extrahe, & inuenies laminam fixã fluentem vt cera, & est primus gradus. Iterum appone tantum vt prius de noua materia, & iunge cum isto fermẽto, & fac vt prius, & sic tertiò & quartò. Et inuenies medicinã, cuius bonitas est magna & excellens: cadit enim super decem cuiuslibet corporis, vel ipsius Mercurij in Lunam veram. Hunc autẽ lapidem custodi, & ratiocinare per modum à nobis traditum in Summa nostra, & peruenies ad altiora. Nec enim proposuimus, cuncta in vno solo monstrare volumine, cum liber librum exponat & declaret.

De Medicina Solari tertij ordinis. Cap. XXII.

MEdicina verò Solaris fit ex Sole dissoluto,& præparato ad modū Lunæ cui appone sulfuris soluti partes tres,arsenici partem vnam,vt in fine habetur,per omnia faciendo vt in Lunari capitulo,& erit medicina tingēs omne corpus,& ipsum Mercurium in verum Solem,vel amplius,secundum modum iam tibi traditum.Lege & perlege Summā perfectionis nostram, & inuenies modum regiminis tibi ordinatum,vt in infinitum tingas,si ingenium acutum possideas,nec discurre hinc inde in diuersis Philosophorum dictis ambiguis, Nam omnes ad vnam tendunt perfectionem,tibi à nobis sufficienter traditā. Experiri poteris,si tantum valeas,sin autem, recede, quia damnum incurres, & inanitionem.

De Aquis solutiuis, & oleis inceratiuis. Cap. XXIII.

FIli doctrinæ perquire experimenta,nec desine,quia fructū in eis inuenies millecuplum,quia tibi soli hunc librum scripsi, quem complere volo cum aliquibus aquis & oleis,in nostro magisterio multum necessarijs: cum ijs sigillabimus librum nostrum de perfectionis inuentione: Et primò cum aqua nostra dissolutiua,de qua mentionem fecimus in Summa nostra, cum loquuti fuimus de Dissolutione cum aquarum acumine.Primò sume libram vnā de vitriolo de Cypro,& lib.semis salis petræ,& vnam quartam aluminis Iameni,extrahe aquam cum rubigine alembici:nam dissolutiua est multum, & vtere ea in capitulis prælibatis:fit autem multò acutior,si cum ea dissolueris quartā salis ammoniaci,quia soluit Solem,sulfur & argentum. Aqua alia philosophica nostra inceratiua.Sume oleum distillatum ab ouorum albuminibus, tere cum medietate salis petræ,& ammoniaci,ana,& fit optimè,vel cum sale alckali misce,& distilla vt prius,& inquantum hoc plus reiteraueris, tanto melius incerat:aut cum oleo tartarino,coniunge oleum prædictum, & distilla oleum inceratiuum album. Oleum inceratiuum rubeum. Sume oleum vitellorum, seu capillorum humanorum,cui adiunge tantum salis ammoniaci,& iterum distilla,& hoc ter,& erit oleum rubicundissimum inceratiuum. Oleum viridis æris fit,cum viride æris dissoluitur in aqua salis ammoniaci, & cum illo congelato admisce oleum vitellorum,& distilla,& hoc ter renouando, & habebis oleum viridis æris ad incerandum aptum & vtile.Oleum fellis fit, extrahendo à felle oleum,vt à capillis humanis,per omnia faciendo vt in alijs.Et non dico, quòd ista dent humiditatem radicalem mineralem,vt probauimus in sulfure & arsenico,sed saluant tincturam à combustione, donec ingrediatur, & postea fugiunt in expresione ignis,vt à nobis alibi narratum est.Quicunque artifex secundum dicta nostra,in hoc libro nostro tradita,perfectè & studiosè fuerit operatus,inueniet post complementum operis sui, nos verum inuestigasse,& in hoc liber noster terminatur,qui de Inuentione veritatis seu perfectionis intitulatur.

GEBE-

FINIS.

GEBERI ARABIS PHILOSOPHI SOLERTISSIMI, RERVMQVE NATVRALIVM PERITISSIMI, LIBER FORNACVM AD EXERCENDAM χημείαν pertinentium, interprete RODOGERO HISPALENSI.

Præfatio, diuidens librum in tres partes. Cap. I.

ONSIDERAVIMVS consideratione non fantastica, nos totam artẽ tradidiſſe in voluminibus noſtris. Sed ne ob inuidiã mordeamur, hunc librũ Fornacum præſcripſimus, in quo tractabimus practicam manualem, tam in ſpirituum, quàm corporum pręparationibus, vt artifices leuius contingere valeãt ad operis complementum. Cùm ergo vltima conſideratio in rerum cognitione magis propinquarũ conſiſtat, & in modo operandi, & res à rebus regimine ignis extrahi poſſunt: Et quum ad hanc rem peruenire non poſſumus, niſi ſeparando ſuperflua à contento deſiderato, ſcilicet ſulfuris combuſtibilitates & terreitates corpus quodlibet infœdãtes: Hinc eſt quòd primò ſingulos operandi modos tractabimus, vtpote, qualis furnus cum ſuis inſtrumentis ſpectet ad quamlibet rem præparandam, vſque ad operis complementum cum regimine ignis illi appropriato, & qualia vaſa pertineant ad propoſitum, vt artifex perficere poſſit ſuam operationem. Secundò quæ res pręparandæ ſunt, vt ex ſimplicibus ſeu commiſtis verũ Solem vel Lunam generare valeat cum ſplendore. Tertiò narrabimus illa quæ perfici poſſunt cum alteratiuis, & quæ naturaliter alterantur cum complemẽto totali: Et modum permiſcendi cum proportione debita, & cum medicinis longo tempore ad hæc proparatis. In fine autem pertractabimus recapitulationem omnium experimentorum noſtrorum, cum quibus peruenimus ad notitiam veritatis huius.

PRIMA PARS HVIVS LIBRI de modis operandi.

De Furno calcinatorio. Cap. II.

Fiat Furnus calcinatorius quadratus in longitudine quatuor pedum, in latitudine trium pedum, & ſit ſpiſsitudo parietum dimidij pedis in hunc modum. Ponantur ergo Luna, Venus, Mars, vel aliæ res calcinandæ in patellis terreis de fortiſsimo luto, de quo crucibula fiunt, vt poſsint in ignis aſperitate ſtare, vſque ad calcinandi totalem combuſtionem. Calcinatio theſaurus rei eſt, nec te tædeat calcinationis. Studeas autem in noſtris voluminibus quæ diximus. Per calcinationem mundificantur corpora imperfecta, & per reductionem calcinati in ſolidã maſſam. Et tunc proijciatur medicina noſtra ſuper ea, & gaude.

De Furno ſublimatorio. Cap. III.

Fiat Furnus ſublimatorius, videlicet per modum in Summa noſtra de ſpirituum Sublimatione prius traditum completè ſecundum hanc formam.

In ſublimatione ſulfuris debet coopercolũ ſublimatorij facere cum magno libero cõcauo cannali interius ad modum alembici ſine naſo. Nam aliter deſcenderet totum ſublimatum ad fundum vaſis præ nimio calore. Nam in fine ſublimationis non aſcendit ſulfur, niſi cum expreſsione, vſq; ad ignitionem

aludelis, & nisi sublimatum in cannali retineretur superius cùm leuiter fundatur, descenderet iterum per uasis latera, vsque ad fundũ, & sic nihil inueniretur sublimatum, vt notum est expertis.

De Furno distillatorio. *Cap.* IIII.

FVrnus distillatorius est idem cum furno sublimatorio. Ignis autẽ administrandus est secundum exigentiam rei distillandæ. Modum autem sufficienter descripsimus distillatorium tam mineralium, quàm vegetabilium, in Summa nostra perfectionis.

De Furno descensorio. *Cap.* V.

FVrnus autem descensorius fit in hunc modum. Et est apud nos inter fusores cineritiorum & cementorum mirabiliter vsitatus. Reducunt autẽ omnia corpora calcinata, combusta, soluta, & coagulata per hunc furnum in solidam massam: Imò cineritia & cementa, & testę seu crucibula, in quibus sæpius fusum est argentum ad recuperationem illius metalli imbibiti.

De Furno fusorio. *Cap.* VI.

FVrnus fusorius, in quo omnia corpora leuiter fundũtur per se, & est furnus iste multũ vsitatus inter fusores monetarios, necnõ & aurichalcũ in his furnis funditur & tingitur cum tutia vel calamina, vt notũ est expertis.

De Furno solutorio. *Cap.* VII.

FVrnus dissolutorius fit cum cacabo aquæ pleno cum instrumentis ferreis in quibus artificiosè tenentur alia instrumenta, ne cadant, in quibus fit omnis dissolutio, & hæc est forma furni & vasorum.

De Furno fixatorio uel Athannor. *Cap.* VIII.

FIat Furnus fixatorius ad modum furni calcinationis, & sit patella profunda terrea plena cineribus cribellatis. Sit autem vas cum materia fixanda bene sigillatum in medio cinerum situata, sic quòd spissitudo cinerum subtus & superius & in circuitu sit ad spissitudinem quatuor digitorũ, vel secundũ illud quod fixare desideras: Quia maior ignis requiritur in vno q̃ in alio fixãdo. Per hunc furnum & per hanc viã peruenerunt antiqui Philosophi ad opus magisterij, quod notum est verè philosophantibus, quod per nos est satis monstratũ sufficienter in libris nostris, illis qui fuerint veritatis inuestigatores. Et hæc est figura Athannor. Qui verò in huiusmodi po test magis ingeniari, non excuset se ab hoc per nostram traditionem.

SECVNDA PARS DE REBVS PRAEPARANDIS.

De Præparationibus spirituum mediorum mineralium & aluminum. *Cap.* IX.

IN hoc capitulo dicam præparationes spirituum, & primò Mercurij. Si autẽ perfectè desideras eum sublimare, ad librã eius pone salis cõmunis lib. duas & semis, & salis petræ libram semis, mortifica totum, simul terendo cum aceto, quousq; nõ appareat in eo de viuo aliquid, & sublima vt scis, quia vtile. Sublimatur autẽ Mercurius rubeus, scilicet libra vna eius, ab vna libra salis petræ & lib. vna vitrioli, cum quibus optimè teritur & sublimatur rubeus & splendidus. Sublimatur autẽ arsenicum, scilicet libra vna, à libra vna limaturæ Veneris, & salis cõmunis libra semis, aluminis calcinati quarta libræ vnius. Mortificentur cum aceto super ignẽ mouendo, quousq; totum denigretur, & iterum imbibe, desicca mouendo, & hoc ter: sublima azymũ, & vtile. Sulfur autem decoctum in lixiuio & exiccatum, sublimatur cum eisdem fæcibus, sicut arsenicũ excepto quòd loco limaturæ Veneris ponitur limatura Martis, vel batitura squamæ eius, in vase prædicto. Sal autẽ ammoniacum à sale cõmuni sublimatᷣ æquis ponderibus impositis, Tutia verò & Marchasita, atq; corpora imperfecta su-

cta sublimantur, vt narratum est in Summa nostræ perfectionis. Sales verò & alumina præparantur, & bauratia, & vitriola, vt in libro nostrę Inuestigationis sufficienter scripsimus.

De Calcinatione Iouis. Cap. X.

IVpiter specialiter calcinatur sic: Sit testa magna super furnum situata, & stãno imposito cum tantundem salis communis præparati, & aluminis rochæ calcinati. Moueas semper cum spatula ferrea perforata, quousque totum fuerit incineratum. Cribra & pone in igne, & sit semper ignitum, quousque optimè dealbetur, & serua.

De Calcinatione Saturni. Cap. XI.

SAturnus eodem modo calcinatur vt Iupiter, sed calx eius rubificatur vt minium, quam serua.

De Calcinatione Veneris. Cap. XII.

VEnus sic calcinatur: Ponitur in furno calcinationis prædicto, vel in sua limatura, vel per se, vel cum arsenico puluerizato, vel cum sulfure, inungẽdo cum oleo communi, & sic calcinatur per tres vel quatuor dies igne fortissimo. Calcinatum percute, vt cadat à tabulis, residuum calcina, calcinatũ & tritum recalcina, quousque optimè rubificetur, & serua.

De Calcinatione Martis. Cap. XIII.

Mars quidẽ calcinatur per eius limaturã in prædicto furno, quousque optimè rubificatus fuerit vt puluis impalpabilis sine tactu. Et dicitur crocus Martis.

De Calcinatione mediorum mineralium. Cap. XIIII.

OMnia atramenta, sales, alumina, & tutiæ genera cum tartaro, & alijs diuersis calcinantur in furno dicto Calcinatorio, cum igne mediocri, vel forti secundum exigentiam rei calcinandæ, vt patet in lib. de Inuestig. perfecti magisterij, sed omnia corpora calcinantur, vt in Testamẽto nostro.

De Ablutionibus calcium corporum combustorum. Cap. XV.

ABlutio omnium corporum combustorũ & calcinatorum sic fit: Habeas primò vas terreũ vitreatum, magnũ, impletũ aqua dulci calida. Cum qua ablue calcem quamcunque corporis calcinati, fricando sæpius, vt totũ sal, & alumen dissoluatur, tunc cùm residentiam fecerit, euacua aquam cautè, ne aliquid de corpore exeat lotionem. Calcinatum iterum impone in aquam calidam, & reitera vt prius, quousque bene & perfectè ablutum fuerit, & serua.

De Incerationibus calcium ablutorum. Cap. XVI.

INcerationes calcium ablutorum fiunt sic: Calcem ablutam desicca, post dissolue in aceti distillati libris duabus, salis cõmunis, aluminis glaciei, salis gẽmæ, ana, vncias duas, & quatuor libras calcis ablutæ prædictæ, desiccatæ imbibe, quousque totam imbiberit aquam prædictam, desicca, & serua.

De Reductione calcium in solidam massam. Cap. XVII.

REductio illius calcis ablutæ & inceratę sic fit: Calcem inceratam ablue cũ vrina distillata, quousque extraxeris sales, & alumina cum spurcitia corporis calcinati, qua desiccata, ipsam imbibe cum oleo tartari, in quo dissolue ad libram vnam olei, vncias duas salis ammoniaci, & vnciam vnã salis petrę Sint autẽ calcis libræ quatuor, & talis imbibitio fiat per vices desiccando & imbibendo, & desicca, & descende in descensorio magno, & reduc in solidã massam, corpus purgatũ, à sulfureitate cõbustibili, virtute ignis calcinãtis: & à terrestreitate fœtida, virtute salium, quæ in reductione secum retinent terræ fęculentiã, corpore purificato ab immundicijs accidẽtalibus, quæ ei superuenerũt in minera sua. Quòd autẽ in radice suæ generationis ei innatũ fuerat spurcitiæ palliari poterit cum medicina, cuius maior pars arg. viu. substantiam in se contineat, vt à nobis monstratum est sæpius in Summa nostra, ad artis exigentiã,

De Solutionibus corporum præparatorum, & de eorum coniunctionibus certis, cum proportione certa, ut meliora appareant cum fulgore, post eorum reductiones. Cap. XVIII.

CVm dupliciter corpora ad perfectionem reducātur, aut per præparationis modum, & cōmistione perfectorum cum imperfectis, aut per medicinam ad hoc preparatam: Hîc verò narrabimus, quare perfectū imperfectum perficit. Et etiam imperfectum ad perfectum reducitur cum præparationibus à nobis generaliter demonstratis: & has præparationes in hoc capitulo specialius tractare proponimus sufficiēter. In primis narramus, quòd corpus, vt prædictum est, mundatum per calcinationis & reductionis modū, vel limari oportet, vel in granulas diuidi, vt notum est: Quoniam post fusionem projjcitur super tabulam minutè perforatam super aquam frigidam, dictam aquam fortiter mouendo. Et iste est modus noster. Hanc granulaturam dissolue in aqua dissolutiua nostra, quæ fit ex sale petræ & vitriolo quātum eius medium, vel limaturam eius dissolue in aquam limpidam, appone fermenti præparati tertiam eius partem, extrahe aquam & redde, & hoc septies. Et postquā reductum est in corpus, affina per suum examen, & gaudebis de hoc quod generasti. Et quia pertractauimus de corporum imperfectorum administratione perfecta, nunc speciales regulas de quolibet corpore dabimus, veriores & certas. Primò de Ioue incipientes dicimus: Postquàm præparaueris Iouem & reduxeris eum, dissolue illum in aquarum acumine, quo dissoluto, vt prædiximus, ad eius nouem partes, adiunge de talck calcinato & soluto, partem vnā, aquas claras commiscendo. Hoc autem rectifica, aquam per alembicū septies, extrahendo & reddendo. Et cùm vltimò rectificatum fuerit, da ei de aqua salis petræ imbibendo & desiccando, & reduc in corpus mundum, ignitionem & cineritium expectans. Si enim arg. viu. præcipitatum & dissolutum, cum Luna dissoluta coniūxeris, & Ioui dissoluto, vt diximus, apposueris, inuenies post reductionem corpus nobile pertractatum, sub proportione prenominata. Saturni autem regimen, completur eo præparato & dissoluto, cum tertia eius fermenti rubei dissoluti, quibus vt prius præparatis, corpus quidem pulchrum te inuenisse lætaberis. Veneris quidem regimen specialius pertractantes, narrauimus quòd eam præparatam & dissolutam rectificabis septies vel pluries, aquam ab ea distillando & reddendo. Qua coagulata, fac inde viride nobilissimum cum sale ammoniaco in aceto distillato, Illud autem viride in vase Martis rubifica & dissolue iterum, cui adiunge Lunæ præparatæ & dissolutæ tertiam partem eius, fermenti aquam post extrahendo & reddendo septies, hoc autem reduc in corpus & gaudebis. Martis autem regimen est, vt Veneris, sed propter eius maximam fœditatem nihil boni in eo expectabis. Lune verò regimen est, quòd eam dissoluas & coagules septies, vel ad minus quater. Et ad eam dissolutam, adiunge aquas fixas rubificātes, quas narrauimus, & inuenies corpus aptum solare, quia cum Sole conuenit, & remanet cum eo quietè. Et sit tuum adiutoriū Venus optimè purgata & dissoluta, cum ab ea extrahatur sulfur mundissimum, tingens & fixum. Et dico tibi quòd Mercurius purificatus, & fixus, habet palliare fœditatem corporum imperfectorum: fixum verò sulfur extractum à corporibus purum, colorare cum splēdore. Et ex hoc magnū secretum tibi elicias, quòd ipse Mercurius atq; Sulfur extrahi possunt, tā à perfectis, quàm imperfectis corporibus debitè præparatis. Sunt enim ad hoc adminicula, spiritus purificati & media mineralia, vt opus ad perfectionem reducatur congruè, necnon & peculiosè multum.

TER-

TERTIA PARS DE CORPORIBVS perficiendis, & medicinis alteratiuis.

De Modo perficiendi tertij ordinis. Cap. XIX.

CVm autem sufficienter pertractauimus omnes modos imperfectorum corporum cadentes in secundo ordine, nunc ad tertij ordinis metas est transeundum. Quæ autẽ sint medicinæ, & quales secundi & tertij ordinis, sufficienter demonstratum est in libro nostro Perfecti magisterij, vbi demonstrauimus demonstratione competenti & vera, lapidem nostrum de Argenti viui substantia esse procreandum, & hoc sufficienter, vt theoricus speculatiuus. Hic verò practicam manifestè reserabimus enodatam, & est, vt studeas Lunam vel Solem resoluere in aquam suam siccam, quam vulgus Mercurium vocat: Et hoc, vt duodenaria proportio contineat partem solam corporis perfecti. Nam si cum igne lento, hæc bene rexeris, inuenies per quadraginta dies corpus illud in meram aquam conuersum. Sginumq; suæ perfectæ dissolutionis est nigredo desuper apparens. Si verò vtrunq; opus albũ & rubeũ, perficere conaris, vtrunq; fermentum per se modo iam dicto dissolue & serua Et est nostrum Arg. viuũ de arg. viuo extractum, quod volumus pro fermento. Pastam verò fermentandam extrahimus more solito ex imperfectis corporibus. Et ex hoc tibi tradimus regulam generalem, quòd pasta alba extrahitur de Ioue & Saturno: pasta verò rubea ex Venere & Saturno. Est autẽ vt in fermento corpus quodlibet per se dissoluendum.

De Regimine Iouis & Saturni. Cap. XX.

ET quia in hoc capitulo demõstrabimus regimen Iouis & Saturni: Primò innuimus quòd hoc caput est ad album, & est modus talis: Accipe lib. 1. Iouis mundissimi, & funde, quo fuso impone duodecim libras Mercurij bene mundati, mouendo totum vt cõmisceatur, quod pone in phialã cum collo vnius pedis, in furno Athannor: Et aliam phialam Saturni sic præparati, & subijce ignem lentum per septimanam. Et habebis pastam dissolutam, aptam ad fermentandum à fermento albo, secundum proportionem, quã monstrabimus ad præsens. Sint pastæ Iouialis quatuor partes, Saturni tres, fermenti albi pars vna. Ista dissoluta, vt diximus, misceantur per minima, & ponantur in putrefactione, in modũ dissolutionis nostræ ignis mediocris per septẽ dies, quibus extractis & bene mistis, per pannum liquidiora exprime, quod verò remãsit spissum, in Chemia bene sigillatum, pone in Athannor, sicut prius, per tempus prædictum, & sic ter, quousq; biberit totam aquam suam. Tunc pone in Chemiam in furno fixationis per duodecim dies, tunc extrahe, & reduc cũ reducẽtibus. Et illud inuenies, quod antecessores nostri maximo studio inuenerunt, generans generatum. Idem autẽ in cineritio cum plumbo affina: Et inuenies corpus albedine perfectum, generans perpetuosum simile. Cuius expositionem vnà cum cæteris meis antecessoribus, cum eo quod scripsimus, successoribus relinquo.

De Regimine Veneris & Saturni. Cap. XXI.

SInt pastæ Veneris libræ tres, Saturni libræ duæ, fermenti libra vna, his optimè dissolutis, fiat cõmistio per minima, quã serua calore, vt in albo dictũ est, extrahe aquã, & quod in panno remansit, pone in Chemiã optimè sigillatam per tres septimanas. Extrahe reddendo sibi tertiam partẽ aquæ suę reseruatæ, & coque vt in capit. præcedenti. Et sic ter. Cùm autẽ biberit totã aquã suam, pone in orobo ad figendum. Et cum fixum fuerit, reduc cum reducentibus corpus paratum ad augmentandum & tingendum.

De Regimine Martis. Cap. XXII.

CVm Martis solutio nimium inueniatur difficilis, propter quã, plures modos, & diuersa etiã alia experimenta per nos facta, in fine huius libri pertractabimus. Sint ergo Martis pastæ libræ duæ, Veneris libræ quatuor, Saturni lib. 4. misceantur sine fermento, & coque per septem dies, & inuenies totum siccum. fige, & pone cum medietate eius lithargyrij triti, & commisti simul in reductorio, & inuenies corpus minerale, & multum vtile, si ea sapias, quæ pertractauimus sæpe.

De Regimine Lunæ. Cap. XXIII.

REgimen Lunæ est, vt reducatur de minera sua ad nobilius, & hoc vt dissoluas eam: de qua accipe lib. 3. Veneris dissolutæ lib. 4. fermenti dissoluti lib. 1. coniunge aquas, coque per septem dies cum lento igne, in orobo clauso, vt in Marte, cum tota aqua sua, deinde fortifica ignẽ paulatim per alios septem dies, & fit quasi sublimationis. Sed per alios septem dies da illi parum fortiorem ignem, vt figatur tota aqua cum eo, quem puluerẽ in pauca quantitate reduc: & si retinuerit secum partẽ Mercurij, (quod leuiter scire poteris, si calcinare sciueris) bene quidem: si verò non, iterum ad figendũ impone, quousque sufficiat: hoc autem reduc cum reducẽtibus rubeis: Et Lunam coloratam, transmutatam, & fixam inuenies, quam honora. Nam si bene studueris in nostris voluminibus, inuenies per considerationem nostrã, super quæ actionem suam fundare debeat verus inquisitor.

De Regimine Mercurij. Cap. XXIIII.

REgimen Mercurij fit duobus modis. Primò ipsum bene lotum & purificatum, amalgamabis cum nostra subscripta proportione certa. Secũdus modus est, vt ipsum distilles, & inde aquam vitæ facias. Quantũ ad primum modum, hæc est proportio. Sint Mercurij vnciæ 48. Solis vncia vna, Lunæ vncia vna, Veneris vncia vna, Saturni vnc. vna. Funde hæc corpora, primò Venerem, & Lunam, secundò Solem, tertiò Saturnum. Extrahe ab igne, & sit in magno crucibulo, habeasque dictum Mercurium bene calefactum in alio & cùm indurare cœperit, infunde paulatim Mercurium, mouendo cum baculo, & reimponẽdo super ignem, & mouendo, quousque bene fuerit amalgamatum cum Mercurio toto. Pone ad dissoluendum per septem dies, extrahe aquã cum panno, residuum fac volatile, supponendo ignem ignitionis. Istud iterum imbibe cum aqua sua tota, & pone ad generandum, iterum ad desiccandũ per quadraginta dies, & inuenies lapidem, quem pone ad figendum, & habebis lapidem augmentabilem, vsque in infinitum. Custodi ergo hunc librum à filio tuo quia iste exponit cuncta, quæ scripsimus in diuersis libris nostris.

De Fermento Lunæ ad azymum. Cap. XXV.

FErmẽtum Lunæ ad azymum fit, cùm Luna dissoluta fuerit, in aqua sua corrosiua. Et si hanc aquam decoxeris ad tertiam, & in aere posueris per se in balneo, vel in fimo per aliquot dies, erit oleum Lunæ, & ipsum fermentum quod serua ad album.

De Fermento Solis ad rubeum. Cap. XXVI.

FErmentum Solis fit, cùm Sol dissolutus fuerit in aqua sua, & decoctus, atque præparatus secundum capitulum prædictum fermenti Lunæ: erit fermentum Solis ad rubeum, quod serua.

De Fermento fermenti tam albi, quàm rubei, super Mercurium. Cap. XXVII.

COmpositio medicinæ nostræ, quæ dicitur Fermentũ fermenti super Mercurium, fit per hunc modũ ad albũ: Accipe fermentũ Lunæ, quod est eius

oleum.& appone duplum eius arsenici sublimati, & in aqua dissoluti, quibus appone Mercurij dissoluti quantum arsenici, commisce aquas, eásque pone super ignem per diem ad incorporandum. Deinde extrahe aquam per alembicum, & redde. Et hoc quindecies sic incerando, & erit currens, vt cera fusibilis. Tunc appone tantum ceræ virgineæ fusæ, & commisce, & proijce super Mercurium lotum, secundum quod tibi videbitur expedire. Nam illud resolutum augmentatur in virtute & pondere. Si autem ad rubeum sit hoc fermentum fermenti, dissolue Solem in aqua sua (compositiones autem omnes aquarum illarum, & aliarum rerum, sufficienter sunt traditę in libro nostro, de Perfectionis inuentione, & dissoluendi modus, quare hîc omisimus) quo Sole dissoluto ad partem eius appone duas partes Sulfuris dissoluti in eadem aqua simul, & tres partes Mercurij dissoluti. Sintque omnia ista veraciter dissoluta in aquam clarissimam, quibus mistis coque per diem, vt fermententur, deinde extrahe aquam, quindecies semper reddendo, incera cum cera crocea virginea, id est oleo sanguinis, vel oleo ouorum, ad medium, proijce super Mercurium crudum, secundum quod videbitur tibi expedire. Scias vtiq; si hanc medicinam perfeceris, secundum modum tibi traditum in tertio ordine Summæ nostræ de Medicina Mercurij congelatiua, inuenies per reiterationem operis, & per subtiliationem eius, quòd vna pars tingit Mercurij infinitas partes, in Solem altissimum nobiliorem omni Soli naturali.

Recapitulatio experimentorum authoris. *Cap.* XVIII.

CVm intendamus in hoc nostro volumine declarare cuncta dubia, quæ accidere possunt cuilibet artifici, concludam librum meum, cum omnibus veris experimētis per me probatis, & expertis. Et per has operationes veras percipere poterit inuestigator nouus, veritatē seu falsitatē receptorum diuersorum sophisticorū, ne tempus suum exponat viliter, & bona similiter, in falsificorū receptionibus. Et primò de spiritibus solis postea de alijs cōsequenter modis suis, tam de corporibus quàm de spiritibus. Sed istud capitulum diuisum est in duo. Primò narramus experientiam antiquorum per nos expertam: Secundò rectificationes eorum omnium. Sed ad ea quæ sunt albedinis, est prius insistendum, pro vt nos incepimus. Bona dealbatio. Recipe Realgaris vnciam vnam, Argenti viui sublimati vncias tres & semis, Tartari calcinati vnciam vnam, tere & incorpora, & pone in phialam cum longo collo vnius pedis, sic quòd duo digiti intrare possint, & sit lutata, & pone super ignem coopertam cum panno. Fac primò ignem lentum per quartam horæ, deinde subtus & in circuitu, augmenta ignem, quousque furnus vlterius ardescat cum ignitione, infrigidatum frange, & quod metallinum inueneris, extrahe & collige magnam copiam: Quia iam dicam tibi modum, qualiter hæc medicina rectificetur vtiliter. Dealbatio artificiosa. Super Tutiam sublimato vnam partem Mercurij sublimati, & duas partes Arsenici sublimati quousq; habuerit ingressum. Hoc Venerem dealbat clarè, & speciosè multum. Item alia. Cum lithargyrio dissoluto imbibe Mercurij sublimati partes tres, Arsenici sublimati partes duas, quousque fiant octo pondera. Cui adiunge Arsenici sublimati alia octo: tere simul, & funde cum oleo Tartari & dealbabis Venerem præparatam ad libitum. Item alia. Arsenicum metallinum cum tantundem calcis Lunæ, tere, & imbibe cum aqua salis ammoniaci, & desicca, & tere & post dissolue salē Tartari in aqua salis petre, cū quo oleo imbibe medicinam, desicca eam ter incerando, & desiccando, & gaudebis de hoc, quod nunc narrauimus. Item alia nostra. Iouem calcinatum, ablutum, & desiccatum, toties imbibe cum Arsenico metallino, cum medietate eius Mercurij subli-

mati, quousque fundatur, & intret Venerem: nam ipsam dealbat splendidè, præparatam. Item. Super Tutiam calcinatam, dissolutam, & coagulatam, sublima Arsenicum sublimatum album, sic quod Arsenici sint tres partes, Tutiæ verò vna, reiterando sublimationem super ipsum quater: nam habet ingressum cũ illis: adiunge Mercurij sublimati medietatem totius, terendo & incerando quater cum aqua salis ammoniaci, petræ & tartari, ana, cum quo coagulato cementa laminas Veneris præparatas, & funde, & erit res valde pulchra. Item alia. Venerem calcinatam & inceratam tere, cui adiunge Arsenici sublimati, & dimidiam partem Mercurij sublimati: quibus bene titris, & mistis, adiunge parum de aqua Ammoniaci, incerando super marmore, post desicca & sublima. Sublimatum redde fæcibus iterum imbibendo. Et sic ter, in quarta vice imbibe cum aqua petræ, & sublima id, quod sublimari patitur, reitera, donec fusum maneat in fundo, illud autem in cupro præparato, resplendebit cum nitore. Item. Super calcem Veneris præparatam, toties sublima Arsenicum sublimatum, quoad aliqua pars Arsenici remaneat cum eo, in asperitate ignis. Illud autem imbibitum cum aqua petræ, & vltimò inceratum cum aqua Lunæ & Mercurij præcipitati, in fine cum oleo tartari rectificati, quousque fluat, Martem dealbat mirificè, et intrat secundum ordinem, si sagaciter ambulaueris in conuallibus huius artis. Dixi nanque alibi, quòd si Mercurij vbiq; præcipitati obtineat in commisto, splendidius ambulabis, præcipuè si fermentum album dissolutum, cum Mercurio dissoluto, post aliqualem eius fixionem, adiũctum fuerit per medium incerationis, inuenies te iuxta viam ambulasse. Et quia probauimus Iouem qualitercunque præparatum, in toto primo ordine totaliter inutilem, qualecunq; sibi magisterium superuenerit, etiam Saturnum & Martem: propter hoc in Summa nostra, dedimus eum medicinæ tertij ordinis sub seruiturum, quia excellentissimè ibi decoratur, vt sæpius est probatum in Summa perfectionis nostræ, & iam infinitos modos de facto probauimus, & sciuimus, Aptiora tamen descripsimus de ipsius Veneris dealbatione.

Ludi Mercuriales. Cap. XXIX.

NVnc autem incipiam de Ludis Mercurialibus. Fac cementum de lithargyrio argenteo, & sale alkali de zoza, hoc pone in crusibulo ad spissitudinem digiti, ibidem pone globum amalgamationis Mercurij & Lunæ, superpone residuum cementi, vt sit globus in medio cementi. Desicca, luta, & pone in lento igne per medium diem, paulatim ignem vigorando, sicq; de vespere, vsq; ad crepusculum calere incipiat, cum modica ignitione extrahe, & in cineritio affina, & erit Luna in pondere, & surditate, & fixione multum melior. Item. Lunam amalgama cum Mercurio, cui adiunge tantum Saturni, quantum est Lunæ. pone in crusibulo alio, sic, quòd tres quartæ sint vacuæ, superpone oleum sulfuris, & coque vsq; ad olei consumptionem: post tene per duas horas in igne mediocri, & generabitur ibi lapis niger cum paruo rubore, hunc lapidem fac transire per cineritium, & Lunam inuenies augmentatam in pondere, surditate & fixione. Item aliud præmeditandum. Lunam amalgamatam cum Mercurio tere cum duplo eius arsenici metallini: cui adiunge Veneris amalgamatæ proportionem decuplam, Lunæ scilicet & arsenici: tere totum, & fige, & reduc in corpus, & bene tibi erit.

Citrinatio Lunæ. Cap. XXX.

POstquàm duximus in cognitionem illorum albantium cum magisterio: Nunc ad citrinationem Lunæ accedamus, specialius quàm in Summa nostra. Zyniar nostrum Philosophicum ex Venere præparata deductum, dissolue

aqua dissolutionis Lunę, cui adiunge medium eius Mercurij rubificati per sublimationem, & aliqualiter fixati & dissoluti, Lunæ autem dissolutæ quantum ipsum zyniar appone, quibus fermentatis per diem, extrahe aquam per distillationem & redde, & hoc decies. In fine coagula & reduc in corpus, & gaudebis ab inuento. Aliter. Solue ipsum zyniar & crocum nostrum præparatum cum Mercurij sublimatione, quousque rubescat, adiunge tantum salis ammoniaci, & sublima ter ab illo croco, quod dissolue. Sint autem crocus & zyniar ana, cui adiunge tantum de Luna dissoluta, quantum de duobus: fac vt in præcedenti incerando, & reduc, quia leue. Item. Alium modum tibi tradimus læuiorem. Recipe croci & zyniar dissolutorum ana, adiunge tantum auri dissoluti, incera vt prius. In fine congela, & da illi quartam eius de oleo salis petræ, & projce tantum Lunæ, & erit tinctura cum citrinali aspectu. Aliter autem & optime. Fac aquam de zyniar nostro, & de illo croco nostro, & imbibe calcem Solis & Lunæ ana, quousque biberint eorum pondus. In fine incera cum oleo ammoniaci & petræ, & reduc in corpus nobile. Item. Sublima ammoniacum à viridi nostro, cui tunc adiunge crocum & zyniar, ex quibus bene commistis, sublima bis vel ter, ammoniacum extractum de prædicto, & in fine dissolue totum, cui adiunge tertiam auri dissoluti, incera vt prius, & congela: Et projce supra Solem & Lunam, ita quòd Lunæ sint duæ partes, Solis autem vna, & erit bonum.

Finis libri Fornacum.

DOCTISSIMI VIRI ROGERII BACHONIS DE ALCHEMIA LIBELLVS CVI titulum fecit, Speculum Alchemiæ.

PRAEFATIO.

MVLTIFARIAM, multisq́ modis loquebantur olim Philosophi per sua scripta, quum velut in ænigmate, & quasi nebulosa voce scientiã quandam præ cæteris nobilem, nobis penitus obumbratam reliquerunt, & sub desperationis velo negatam omnino, & hoc non sine causa. Quare ego præcipio, vt præ omnibus aliorum scriptis, super ista septem capitula, transformationem metallorum in se continentia, mentem tuam firmiter fundes, & eorum principium, medium, & finem sæpius in corde reuoluas, & subtilitatem talem in eis inuenies, qua adimplebitur animus tuus.

De diffinitionibus Alchemiæ. Cap. I.

IN pluribus Antiquorum codicibus plures inueniuntur istius artis diffinitiones, quarum intentiones nos in hoc capitulo considerare oportet. Nam Hermes de hac scientia dicit: Alchemia, est scientia corporea, ex vno & per vnum simpliciter composita, preciosiora adinuicem per cognitionem & effectum coniungens, & eadem naturali commistione in genus melioris conuertens. Alius quidam dicit: Alchemia, est scientia docens transformare omne genus metalli in alterum: Et hoc per medicinam propriam, sicut patet in multis Philosophorum libris. Quare Alchemia, est scientia docens facere, & generare quandam medicinam, quæ Elixir nuncupatur, quæ quando projcitur super metalla, seu corpora imperfecta, perficit ipsa complete in momento proiectionis.

De Principijs naturalibus, & procreationibus mineralium. Cap. II.

SEcundò principia naturalia, & procreationes mineralium perfectè declarabo. Vnde primò notandum est, quòd principia mineralia in mineris sunt Argentum viuum & Sulfur. Ex istis procreantur cuncta metalla, & omnia mineralia, quorum multæ sunt species, & diuersæ. Sed dico quòd natura semper proposuit, & contendit ad perfectionem auri. Sed accidentia diuersa superuenientia transformat metalla, sicut in multis inuenitur Philosophorum libris satis apertè. Nam secundum puritatem & impuritatem prædictorum duorum, scilicet Argenti viui, & Sulfuris, pura & impura metalla generantur, videlicet: Aurum, argentum, stannum, plumbum, cuprum, ferrum. De quorum natura, videlicet puritate & impuritate vel immunda superfluitate, & defectu, talia accipe vera. De natura Auri. Aurum quidem est corpus perfectum, ex Argento puro, fixo, claro, rubeo, & ex Sulfure mundo, fixo, rubeo, non adurente generatum, & nullum habet defectum. De natura Argenti. Argentum est corpus mundum, purum, ferè perfectum, ex Argento viuo puro, ferè fixo, claro, & albo, & de tali Sulfure procreatum, & deficit ei pauca fixatio, & color cum pondere. De natura Stanni. Stannum est corpus mundum imperfectum, ex Argento viuo puro, fixo, & non fixo, claro, albo in suo manifesto, & rubeo in suo occulto, & de tali sulfure procreatum, & deficit ei sola decoctio siue digestio. De natura Plumbi. Plumbum est corpus immundum & imperfectum, ex Argento viuo impuro, non fixo, terreo, fæculento, aliquantulum albo in manifesto, & rubeo in occulto, & ex tali Sulfure adustibili ex aliqua parte procreatum, & deficit ei puritas, fixatio, cum colore & ignitione. De natura Cupri. Cuprum est corpus immundum & imperfectum, ex Argento viuo, impuro, non fixo, terrestri, adurente, rubeo non claro, & ex tali sulfure generatum: & deficit ei fixatio, & puritas cum pondere, habetq; nimis de colore impuro, & terrestreitate non adurente. De natura Ferri. Ferrum est corpus immundum & imperfectum, ex Argento viuo impuro, nimis fixo, terrestri adurente, albo & rubeo, non claro, & ex tali Sulfure generatum, & deficit ei fusio, puritas & pondus, & nimis habet de sulfure fixo immundo, & terrestreitate adurente. Hæc ergo iam dicta Alchemista quilibet notare debet.

Ex quibus propinquius materia Elixiris sit elicienda. Cap. III.

IN iam dictis, sufficienter determinata est procreatio, tam perfectorũ quàm imperfectorum metallorum. Nunc ad materiam imperfectam perficiendam eligendamq; redeamus. Cum ex capitulis præcedentibus satis notum sit, quòd ex Argento viuo & Sulfure cuncta procreentur metalla, & quomodo ipsorum impuritas immundiciáque corrumpit, & cum nulla res metallis adhiberi debeat, quæ non ex ipsis sit composita seu orta, satis nobis apertè relinquitur, quòd nulla res extranea, quæ ex his duobus non sumpsit originem, potens est & sufficiens ipsa perficere, vel eorum transmutationem facere nouam. Quare admirandum est, quòd aliquis prudens suam fundat intentionem super animalia, siue vegetabilia, quæ valde sunt remota, cum inueniantur mineralia satis propinqua. Nec credendũ est omnino, quòd aliquis Philosophorũ, posuerit artem in prædictis remotis, nisi similitudinarie. Sed ex prædictis duobus fiunt metalla cuncta, & nihil eis adhæret, nec eis coniungitur, nec ea transmutat, nisi quod ex illis est. Et sic de iure oportet nos accipere Argentum viuum & Sulfur, pro lapidis nostri materia. Nec Argentum viuũ per se solum, nec Sulfur per se solum, aliquod generat metallum, sed ex amborum commistione diuersa metalla diuersimodè procreantur, & mineralia multa.

Ergo

Ergo ex amborum cõmistione materia nostra constat eligenda. Sed finale nostrum secretum, est excellentissimum & maximè occultum: Ex qua re minerali debeat fieri propinquius & vicinius: Et hoc ipsum eligere sollicitè tenemur. Pono igitur, quòd eligatur materia nostra, primò ex vegetabilibus, vt sunt herbæ, arbores, siue omne progrediens è terra, Tunc oportet inde prius fieri Argẽtum viuum, & Sulfur, per longam decoctionem, à quibus, & à quorum operatione excusamur: Cum nobis natura proponat Argẽtum viuũ & Sulfur. Etsi eligeremus ex animalibus, vt sunt sanguis humanus, capilli, vrina, egestio, oua gallinarum, & omnia quæ ex animalibus procedunt, oporteret etiam ex ipsis fieri Argentum viuum & Sulfur decoquendo, à quibus excusamur, vt prius. Sin eligeremus ex medijs mineralibus, vt sunt omnia genera Magnesiarum, Marchasitarum, Tutiarum, Atramentorum, seu vitriolorum, aluminum, Baurach, salium, & aliorum multorũ, oporteret similiter, vt ex prædictis, Arg. viuũ inde fieri & Sulfur decoquendo, à quibus, vt ab alijs præcedentibus excusamur. Et si eligeremus aliquem ex septem spiritibus per se, vt solum Argentum viuum, aut Sulfur solummodò, aut Argentum viuum, & vnum è duobus Sulfuribus, aut Sulfur viuum, aut auripigmentum, aut Arsenicum citrinum, aut rubeum solum vel compar, nequaquam perficeremus, quia cum nunquam natura perficit aliquid, sine amborum commistione æquali, nec nos, à quibus tunc, vt à prædictis Argento viuo, & Sulfure, in sua natura excusamur. Finaliter, si eligeremus ipsa, quodlibet, sicut est, oporteret nos commiscere secundum debitam proportionem, quam humanum ignorat ingenium, & postmodum decoquere, ad coagulationem in solidam massam. Et ideo excusamur à receptione amborum in sua propria natura, videlicet Argenti viui & Sulfuris, cum ignoremus dictarum proportionem, & inueniamus corpora in quibus inuenimus prædicta proportionata, coagulata & coadunata debito modo. Hoc secretum tene secretius. Aurum est corpus perfectum & masculinum, sine superfluitate aliqua aut diminutione. Et si imperfecta, sola liquefactione sibi commista perficeret, esset Elixir ad rubeum. Argentum est etiam corpus ferè perfectum & fœmineum, quòd si etiam imperfecta ferè perficeret sola fusione vulgari, esset Elixir ad album, quod non est, nec esse potest, quia solummodò perfecta sunt. Quòd si illa perfectio esset commiscibilis imperfectis, non imperfectum cum perfectis perficeretur, sed potius illorum perfectio cum imperfectis diminueretur, & imperficeretur. Sed si essent plusquàm perfecta, vel in duplo, vel in quatruplo, centuplo, vel vltra, interim perficerent imperfecta. Et quia natura sẽper operatur simpliciter: Perfectio in eis simplex est, & inseparabilis, & incommiscibilis, * nec arte ad opus abbreuiandum ponerentur in lapide pro fermento, & reducerentur tunc in pristinum, quũ summè volatilis superat summã fixi. Et quia Aurum est corpus perfectum, ex Argento viuo rubeo, claróque, & ex tali Sulfure, ideo non eligimus ipsum pro materia lapidis ad Elixir rubeum, eo quòd ita simpliciter est perfectum, sine mundificatione ingeniosa, & tam fortiter digestum, & coctum naturali caliditate, quod cum igne nostro artificiali vix in Aurum & Argentum operari valemus. Et quanuis natura aliquid perficiat, tamen intimè mundificare, seu perficere, ac purificare ignorat, quia simpliciter operatur super illud, quod habet. Quare si eligeremus Aurum vel Argentum pro materia lapidis, vix aut difficulter inueniremus ignem in eis agentem. Et licet non ignoremus ignẽ, tamẽ ad intimam sui mundificationem & perfectionem peruenire non possemus, propter sui fortissimam compactionem, & compositionem naturalem: quare excusamur à receptione primi ad rubeum, seu secundi ad album, cum inue-

niamus rem, vel corpus aliquod, ex tam mundo, vel mundiore sulfure, & argẽto viuo, super quod natura parum, vel minimum est operata, quod cum igne nostro artificiali, & experientia artis nostræ, ad congruam sui decoctionem, mundificationem, colorationem & fixationem cum ingenioso nostro opere, super hoc continuato, valemus peruenire. Eligenda est ergo materia, in qua est argentum viuum mundum, purum, clarum, album, & rubeum, non ad complementum perductum, sed commistum æqualiter & proportionabiliter, per modum debitum cum sulfure tali, & in massam solidam congelata, vt cum ingenio & prudentia nostra, igneq; nostro artificiali ad mundiciam sui intimam & ad ipsorum puritatem peruenire possimus, & talem efficere, quòd ipsa post operis complementum sit millies millesies fortior & perfectior, quàm ipsa corpora simplicia caliditate naturali decocta. Esto igitur prudens. Nam si in capitulis meis subtilis & ingeniosus fueris, in quibus manifesta probatione, & aperte materiam lapidis cognoscendam demonstraui, gustabis illud delectabile, super quod Philosophorum intentio cadit tota.

De modo agendi, & igne moderando, & continuando. Cap. IIII.

CRedo te inuenisse, si non es durissimæ ceruicis, & velo ignorantiæ totaliter perfusus, vel insipientiæ, per verba iam dicta, certam Philosophorum materiam, lapidis benedicti peritorum, super quam operatio Alchemiæ est adhibenda, cum imperfecta conamur perficere, & hoc cum plusquàm perfectis. Et cum nobis natura tradidit imperfecta solummodò cum perfectis oportet nos, plusquàm perficere materiam in capitulis notam cum nostro opere & labore artificiali. Et si ignoramus agendi modũ, quid est in causa, quòd non videmus qualiter natura, quæ olim metalla perfecit, frequenter operatur? Videmúsne quòd in mineris per continuatam caliditatem quæ in montibus mineralium est, aquę grossities in tantum decoquitur & inspissatur, vt fiat per tempus arg. viuum? Et ex pinguedine terræ per eandẽ decoctionem & caliditatem generatur sulfur? Et quòd per illam caliditatem perseueranter super ipsa continuatam, ex prædictis secundum ipsorum puritatem & impuritatem, cuncta generantur metalla? Et quòd natura tam perfecta quàm imperfecta cuncta, sola decoctione perficit, siue facit metalla? O nimia dementia, quid vos, rogo, cogit per aliena regimina melancholica & fantastica velle perficere prædicta? Quemadmodum quidam dicit: Vę vobis qui vultis superare naturam, & metalla plusquàm perficere nouo regimine seu opere orto ex capitositate vestra insensata. Et Deus naturæ dedit viam linearem, scilicet decoctionẽ continuam, & vos insipientes ipsam imitari spernitis, vel ignoratis. Item. Ignis & azot tibi sufficiunt. Alibiq;. Calor omnia perficit. Et alibi. Coque, coque, coque, & non te tædeat. Et alibi. Fiat ignis vester blandus & mitis, qui per singulos dies semper æqualis ardẽdo perduret, nec inualescat, sin aliter, sequetur maximum damnum. Et alibi. Patienter & continuè. Et alibi. Tere ipsum septẽ vicibus. Et alibi. Scias quòd vna re, videlicet lapide, vna via, scilicet coquendo & vno vase totum magisterium terminatur. Et alibi. Igne teritur. Et alibi. Hoc opus multum creationi hominis assimilatur. Sicut enim infans in principio leuioribus nutritur cibis, ossibus autem confortatis, semper fortioribus: Sic & magisterium istud, primò indiget igne lento, quo semper in decoctionis essentia qualibet est agendum. Et quanuis semper loquamur de igne lento, reuera tamen sentimus, quòd in operis regimine paulatim & vicissim vsq; ad finem augmentandus & maiorandus est ignis.

De

De Qualitate uasis atq; fornacis. Cap. V.

TErminum, modumq; agendi iam determinauimus, nunc de vase ac fornace, qualiter & ex quibus fieri debeat, audire licet. Cum natura naturali igne in mineris metalla decoquat, decoctionē illā sine vase ad hoc apto denegat. Et si naturam sectari proponimus in coquendo, quare vas eius esset rejiciēdū? Videamus ergo primò, qualis locus sit generationis metallorū. Manifestè percipitur in mineralium locis, quòd in fundo montis est calor, æqualiter perdurans, cuius natura est semper ascendere, qui in ascēdendo semper desiccat vbiq; & coagulat aquā spissiorem, seu grossiorē in ventre, seu venis terræ siue mōtis absconditā in arg. viuum: Et si illius loci pinguedo mineralis ex terra huiusmodi calefacta fuit congregata in venis terræ, currit per mōtem, & est sulfur. Et vt videre licet in venis prędictis illius loci, illud sulfur ex pinguedine terræ, vt prętactum est, generatum, obuiat etiam arg. viuo (vt etiam scriptum est) in venis terræ, & aquæ spissitudinem mineralis procreat. Ibi per calorem in montem æqualiter perdurantem, longo generantur tempore diuersa metalla, secundum loci diuersitatē. In mineralium verò locis inuenitur caliditas semper durans. Ob hæc de iure nobis notandum constat, quòd mons mineralis externus est vbiq; clausus in se ipso & lapideus, quia si calor exire valeret, nequaquā metalla procrearentur. Si ergo naturā imitari intendimus, habemus necesse tali modo furnum, adinstar montium, non magnitudine, sed caliditate continua prouidere, ita quòd ignis impositus, cū ascendit, exitū non inueniat, & reuerberet calor vas, materiā lapidis cōtinens in se, firmiter clausum. Quòd vas rotundum debet esse cum paruo collo, de vitro, vel de terra aliqua, naturā siue compactionem vitri repræsentantem, cuius os cum tali coopertorio, & bitumine debet esse signatum vel sigillatum. Et sicut in mineris calor immediatè non tangit materiam sulfuris, & arg. viui, quia terra montis inter est vbiq;: sic immediatè ignis tangere non debet vas in se materiam continens prædictorū sed in alio vase similiter clauso, illud est ponendum, vt ita materiam superius & inferius, & vbicunque sit, melius & aptius, calor temperatus attingat, vnde Aristoteles dicit in Lumine luminum, quòd Mercurius in triplici vase est coquendus, & quòd vas de vitro sit durissimo, vel, quod melius est, de terra naturam vitri possidente.

De Coloribus accidentalibus & essentialibus in opere apparentibus. Cap. VI.

EXquisita lapidis materia, modum agendi certum cognosces, per quem modum, per quod regimen lapis decoquendo, in coloribus diuersis sæpius transmutatur. Vnde quidā ait: Quot colores, tot nomina. Secundū diuersos colores in opere apparētes, per Philosophos eius nomina variata sūt. Vnde in prima lapidis nostri operatione, est putrefactio appellata, & fit lapis noster niger. Vnde quidā dixit: Cū inueneris ipsum nigrum, scias quòd in nigredine illa albedo occultata est, & tunc oportet illā extrahere à subtilissima illa nigredine eius. Post verò putrefactionē rubescit, nō rubedine vera, de quo quidam ait: Sæpius rubescit & sæpius citrinescit, & sæpius liquescit, & sæpius coagulatur, ante veram albedinem. Et seipsum etiam dissoluit, seipsum coagulat, seipsum putrefacit, seipsum colorat, seipsum mortificat, seipsum viuificat, seipsum denigrat, seipsum dealbat, seipsum rubore decorat cum alcedine. Fit etiam viridis, vnde alius ait: Coque cum donec natus viridis tibi appareat, & est eius anima. Et alius. Scias quòd in viriditate anima illa dominatur. Apparet etiam ante albedinem color pauonis, vnde quidam sic ait: Scias quòd omnes colores qui in mundo sunt, aut excogitari possunt, apparent ante albedinem, & deinde albedo sequitur vera, vnde quidam ait: Cum autem purus de-

coquatur donec veluti oculi piscium elucescat, eius vtilitas expectanda erit, & tunc lapis in rotunditatem est congelatus. Alius autem ait: Cum inueneris albedinem supereminentem in vase, esto certus quòd in albedine illa rubedo occultata est, & tunc oportet te illam extrahere: veruntamen coque, donec totum rubeum fiat. Est enim inter veram albedinem & veram rubedinem, quidam cineritius color, de quo dicitur: Post albedinem errare non potes: nam augmentando ignem ad cineritium peruenies, de quo alius dicit: Ne cinerem vilipendas, nam Deus reddet tibi liquefactum. Et tunc vltimò Rex diademate rubeo coronatur, NVTV DEI.

De Modo proijciendi medicinam super quodlibet imperfectorum. Cap. VII.

REI promissæ finem perfectè compleui, videlicet magisterij magni, ad Elixir excellentissimum rubeum & album faciendũ. Finaliter de modo proiectionis, quæ operis est complementum, & lætitia desiderata & expectata, tractare nos oportet. Et rubeum quidem Elixir citrinat in infinitum, ac omnia metalla transmutat in aurum purissimum. Album verò Elixir dealbat vsque in infinitum, & quodcunque metallum ducit ad albedinem perfectam. Sed sciendum est, quòd vnum metallum magis est remotum à perfectione quàm aliud: Et aliud propinquius alio, & vicinius. Et quanuis quodlibet metallum per Elixir ad perfectionem reducatur, tamen leuius, citius, & melius, & perfectius propinqua reducuntur, quàm multum remota. Et cum inueniamus metallum propinquum & vicinum perfectioni, excusamur per ipsum à multis remotis. Quæ verò metalla remota & propinqua, & quod propinquius & vicinius perfectioni sit, in capitulis meis, si sapiens & ingeniosus fueris, satis apertè inuenies, & veraciter determinatum. Et proculdubio qui in hoc meo Speculo intantum est ingeniatus, quòd sua industria inuenire scit materiam veram, bene sapit super quod corpus ad perfectionem sit proijcienda medicina. Nam præcursores istius artis, qui eam per suam Philosophiam inuenerunt, demonstrant digitis satis manifestè viam linearem, & denudatam cum dicunt: Natura naturã continet: Natura naturam superat: Et natura obuians suæ naturæ lætatur, & in alienas transmutatur naturas. Et alibi. Omne simile applaudit suo simili, quia similitudo dicitur causa amicitiæ, de quo multi Philosophi notabile secretum reliquerunt. Scias quòd anima corpus suum citò ingreditur, quæ cũ corpore alieno, nullatenus coniungitur. Et alibi. Anima enim citò corpus ingreditur suum, quam si cum alieno corpore coniungere statueris, incassum laborabis: Nam & ipsa vicinitas magis est lucida. Quia enim corporea, in regimine fiunt incorporea, & econuerso, incorporea corporea, & in complemento totum corpus fit spirituale fixum: & quia Elixir illud spirituale euidenter, siue album, siue rubeum vltra naturã suam tam multum est præparatum & deductum, non est mirum, quòd incõmiscibile est corpori, super quo solummodò proijcitur liquefacto. Graue est etiam prijcere super mille milia & vltra, & illa incontinenti penetrare & transmutare. Quare vobis vnum secretum magnum & occultum iam tradam. Commiscenda est pars vna cum mille corporis viciniores, & hoc totum includatur firmiter in vase apto, & pone in furno fixionis, primò cum igne lento, & semper augmentando ignem per tres dies, donec inseparabiliter sint coniuncta. Et hoc est opus trium dierum. Tunc iterũ & finaliter proijcienda est pars quælibet istius vna super alias mille partes cuiuslibet corporis viciniores. Et istud est opus vnius diei, seu vnius horæ, vel momenti. De quo semper mirabilis est laudandus Deus noster in æternum.

FINIS.

RICHARDI

RICHARDI ANGLICI LIBELLVS VTILISſimus Περὶ Χημείας, Cui titulum fecit, Correctorium.

Præfatio, quomodo ars imitetur naturam. Cap. I.

Vm omnis rerum emendatio illius rei naturam augmentet, cuius eſt: Ideo in multis Philoſophorum datis, per artem emendatur natura, vltra ſuum motum, quem habuit in prima forma. Et tamen nulla res laborare poteſt, niſi mediante natura, cum ipſa natura in arte occultè & intrinſecè laboret per artis adminiſtrationem: per hoc ſequitur, emendationem naturæ virtutis eſſe augmentationem, & artis laborem, illius rei emendationem. Quoniam natura perficit ſuum gradum, quem naturaliter perficere poteſt, & illum præterire nequit, niſi ipſa natura impedita fuerit per artis impedimentum. Quamuis enim ars naturam non tranſcendat, faciens nouam naturam, per ſimplicem laborem, tamen ars tranſcendit naturam, quo ad illam naturam, quam poteſt propriè ſubtiliare. Et ideo dicitur: Ars imitatur naturam, non quòd nouam ædificet, ſed quòd illius naturæ virtutem ſubtiliet. Ad hæc incipit ars proficere, vbi natura deficit, ſubtilem naturam in re incluſam detegere, & ipſam manifeſtare. Cum natura generat metalla, tincturas generare nequit, quanuis bene tincturam in ſe plenam occultè contineat. Vnde Philoſophus: Natura continet in ſe, quibus indiget, & non perficitur, niſi moueatur arte & operatione. Quare in noſtro opere ars non eſt aliud, quàm adiuuamen naturę. Quod patet in multis artium operibus Laicorũ: Vbi natura primùm producit lignum: Secundò, vſtio ignis de ligno cinerẽ: Tertiò ars de cinere vitrum. Et hoc totaliter intelligendum eſt. Si in cineribus iſta prima materia vitri occulta non fuiſſet, ars nequaquam vitrum inde produxiſſet, aut perfeciſſet, ſine natura præhabita. Et ſic perpendes, quòd è nullis rebus aliquid elici poteſt, quod in ipſis non exiſtit: Ideo omnis ſpecies, in ſua ſpecie, & omne genus, in ſuo genere, & omnis natura, in ſua natura, naturaliter virtutis affectat augmentũ, & fructum affert iuxta naturam ſuam, & non in alia natura ſibi contraria, cum omne ſeminatum ſuo ſemini correſpondeat, hoc dicimus quo ad generationem. Non generatur ab homine, niſi homo, nec ab aliquo tali, niſi ſimile ſibi, & quo ad naturam imitandam per artem, non facit hoc aliqua res ſimpliciter laborans per miniſterium naturæ, niſi per naturæ illius complexionem: quoniam ſi aliena natura peior introducitur, immediatè ars ſimpliciter non imitatur naturam, ſed illę peiores naturę extraneæ inficiunt illam naturam, & ſtatim non fit ex ea, quod fieri credebatur: Quoniam omne peius laborans in aliqua re, nititur melius deſtruere, & omne melius laborans in aliqua re, nititur peius perficere. Et ideo vnicuiq; artifici naturam imitari neceſſe eſt, & illius naturam cognoſcere, cuius rei naturam ars ſua imitatur, alioqui fatuè per artem, ipſe naturam dignoſcitur emendare.

Studium Philoſophiæ eſſe neceſſarium ad hanc artem. Cap. II.

STudium ſecundum doctores amouet ignorantiam, & reducit humanum intellectum ad veram ſcientiam, & cognitionẽ cuiuslibet rei. Ergo in primis neceſſe eſt, per ſtudium huius ſuauis operis, ſcientiam acquirere, & per Philoſophica dicta ingenium acuere, cum in ipſis ſit cognita via veritatis. Si ergo laborantes laborem non deſpexerint, fructum inde prouenietem dulciter guſtabunt. Qui verò ſtudere adhorruerint, laborando perpendant in ſuis cogitationibus: Vtrum ars ipſorum ſit naturæ imitatio, præcipuè illius rei, cuius naturam ars illorum emendare debet. Nam præter naturæ imitationem

impossibile est ipsis secreta Philosophorum ad perfectum finem perpetrare: Sicut de his loquitur Philosophus. Hi transeunt ad practicam, sicut asinus ad fœnum, nesciens ad quid porrigat rostrum, nisi in quantum sensus exteriores, sine intellectu, per visum & gustum ad pabula deducunt. Sic ipsi asini sine veris principijs, & studijs fructuosis, ac naturarũ cognitione, quærunt perficere opera naturæ, & secretum secretissimum totius naturalis Philosophiæ, ac opus optimum, quod hominem ornat moribus, ditat beneficijs, auxiliatur pauperi, & corpus humanum incolume conseruat præbens ei sanitatem. Et postea subditur, de illius occultæ naturæ medicina. Et ideo omnes huius artis beneficium diligentes, studijs insistere tenentur, & ex libris veritatem exhaurire, & non ex fabulis fictis & operibus mendosis, cum hæc ars nullatenus veraciter inueniatur (quanuis hominibus multæ sophisticationes appareant) nisi post terminum studij, & Philosophicorum dictorum cognitionem, seu per scientis fidelem informationem cum docetur. Qui enim in legendis libris deses extiterit, in præparandis rebus promptus esse non poterit. & vltra, Non bene potest de leui practicæ assuescere, cuius mens in studijs renuit desudare.

De Principijs naturalibus. Cap. III.

NOn est autem hæsitandum, hanc artem habere vera principia naturalia, cum ipsa natura corpora metallica formet in minera, quod patet per Aristotelem quarto Meteoron, vbi distinguit corpora mineralia in quatuor species: In lapides, in liquefactiua, in sulfura, & sales: Et horum quædam sunt raræ substantiæ, & compositionis debilis, & quædam fortis substantiæ, & quædam eorum ductilia, & quædam non. Et quæ illorum rationes generationis sint, patet ibidem, ergo hic non est necesse poni.

Quot sint partes Mineralium. Cap. IIII.

DIstinguuntur autem corpora mineralia specialiter in duas partes, scilicet in partem metallicam, id est metalla, quæ originem ex Mercurio ducunt vt Aurum, Argentum, Cuprum, Stannum, Plumbum, & Ferrum, & dicuntur mineralia maiora: Et in partem mineralem, quę originem ex Mercurio non ducunt, vt sales, atramenta, alumina, vitriolum, arsenicum, auripigmentum, sulfur, & similia, & dicuntur mineralia minora, sunt tamen corpora non metallica: quum manifestum sit, quòd maiora mineralia, id est, corpora metallica, originem habeant ex sulfure & argento viuo, secundum magis & minus depurato. Et nunc ponam differentiam eorum generationis, & dicam vnde originem habeant, quod tamen sufficienter patet in multis Philosophorum libris.

De Metallis, quæ originem ducunt ex Mercurio in genere. Cap. V.

SVNT autem ductibilia, omnia liquabilia metalla, quæ originem ducunt ex Mercurio. Nam materia eorum, est substantia aquea, mista cum substantia terræ, commistione forti, & non potest vnum ab altero separari: quare congelatur substantia aquea illius cum frigore magno post actionem caloris, & ideo ductibilia sunt, & fabricabilia. Sed non congelatur sola aqua, nisi siccitate, quæ alterauit aqueitatem & terrestreitatem, cum in ipsis humor non est nimis vnctuosus: nam congelatio eorum est ex siccitate terrestri, ideo non faciliter soluitur, nisi per actionem caloris vehementem in ipsis, secũdum quod sunt fortius ac fortius commista.

Quomodo Metalla ex Mercurio fiant, in specie. Cap. VI.

REum natura omnium liquabilium genera, naturaliter operata est ex Mercurio, vel argento viuo, & sui sulfuris substantia, eo quòd proprium est argenti viui quod coagulatur ex vapore, siue ex calore sulfuris

albi, vel rubei non vrentis. Vnde Aristoteles in quarto Metheoron: Si sulfur album non vrens fuerit, congelat Mercurium in argẽtum bonum. Si sulfur purum cum rubore clarum, & in eo vis igneitatis simpliciter non vrentis, congelat Mercurium in aurum purissimum, quoniam omne siccum naturaliter ebibit suum humidum, vt in suis partibus sit consumatum. Vapor ergo sulfuris, argentum viuum coagulantis ex sua substantia, est terreus, subtilis, aereus, decoctus, & digestus à commistione prima sibi vnita à coctione caloris. Postea eleuata, decocta & digesta, donec habeat vim sulfuream coagulandi Mercurium in corpora metallica, secundum quòd sulfur fuit simplex vel adurens, quod perfectionem vel imperfectionem in metallis causat, vt postea apparebit. Exemplum de his, quòd ipsorum prima materia, sit argentum viuum, quoniam quum liquefit per calorem, cõuertitur in ipsum. Certum quippe est, ipsa antea fuisse argentũ viuum, quia omnis res, de eo, in quod resoluitur, est. Nam glacies conuertitur in aquam calore mediante, necessarium est ergo, prius aquam, glaciem fuisse.

De Generatione Sulfuris, Mercurij, & quæ ex eis oriantur metalla, in generali, & quomodo perfecta ab imperfectis differant. Cap. VII.

HIc notandum est, quòd Sulfur prouenit ex pinguedine terræ, in minera per temperatam decoctionem inspissata quousq; induretur & sicca fiat. Et cum indurata fuerit, Sulfur vocatur. Argentum verò viuum in sua radice prima, est compositum ex terra alba, subtili, nimium Sulfurea, cum aqua clara fortiter admista, & vnita tali vnione per minima, quousq; humidum temperetur à sicco, & siccum ab humido æqualiter, donec fiat substantia vna, non quiescens in superficie plana, nec adhæreat tangenti propter siccitatem, quæ alterauit aqueitatem in ipso. Est autẽ homogenium in natura, quia aut totum remanet in igne, & fixum, aut totum euolat in fumum, cum sit incombustibile & aereum, & hoc est signum perfectionis: & ideo cum postea de terra sulfurea decurrit, calefactum superius ascendit. Vnde in sua natura est, vt per calorem sublimetur. Veruntamen continua sublimatione nimium sublimando depuratur, decoquitur, & inspissatur, ac per sulfur album & rubeum gradatim congelatur, quod quidem Sulfur dissoluitur multoties, & postea congelat argentum viuum, & illius sublimatione inceratur caloris actione, donec vix in millibus annorum successiuẽ, & operatione naturæ in perfectum metallum congeletur. Et sic quidem ipsa natura in vasis mineralibus, mediante calore, operatur metalla. In istis ergo operibus naturam imitari oportet quicunq; vult medicinam perficere ad imperfectorum perfectionem, licet ista corpora differant in compositione sua ab argento viuo, quæ ab eo generantur eodem modo, quo ipsum fuerit purum vel impurum, & Sulfure mundo vel immundo, sibi extraneo, vt dictum est. Si enim argentum viuum coagulatur à Sulfure albo, nõ vrẽte, erit argentum. Si coagulatur ex Sulfure puro, in quo est vis igneitatis, similiter non vrentis, erit aurum. Si verò Sulfur fuerit malum & debile, & Mercurius bonæ substantiæ, conuertit ipsum in æs. Si verò argentũ viuum fuerit porosum, terreum, & immundum, & Sulfur etiam immundum, fœtidum & terreum, & fixæ substantiæ, fit ex ipso ferrum, quòd postea non funditur. Stannũ verò videtur argentum viuum bonum habere, Sulfur verò malum, non bene mistum, & quasi non bene congelatum. Plumbum verò habet argentum viuum malum & grossum, mali saporis & fœtidum, ac debilis virtutis: Vnde assiduẽ per ignis violentiam corrumpitur. Sic differunt corpora metallica ab argento viuo, secundum quòd ipsis inest Sulfur extraneum, vel adurens, vel simplex. Et sic consideratur, quæ virtus sit in ipsis. Cum enim multa quantitas

Sulfuris fit infectio, & multa quantitas arg. viui in ipsis dignoscitur esse perfectio, cum sit incombustibile & aerium, quoniam Sulfur comburit & comburitur, & perfectionem omni tempore impedit. Hæc de verbo ad verbum sunt Philosophorum dicta super Aristotelem in quarto Meteoron. Credendum est autem, quod ipsorum Philosophorum veritas in aliquo mendacio nunquã est reperta. Sic faciens ars sequitur viam naturæ, ex quibus elici veritas potest, nec est credendum fabulis fictis, nec operibus mendosis, ab opere naturæ omnino extraneis, vt dicitur: Qui credit in mendacium, & non secretis Philosophorum, perdit tempus cum opere, & labores.

De formatione Mineralium, quæ originem ex Mercurio non ducunt Cap. VIII.

SVnt autem media mineralia secundum quod dictum est, quæ originem ex Mercurio non ducunt, id est, ex Mercurio propinquo, & debilis substantiæ, & horum quædam sunt sales, quæ liquefiunt humido faciliter, vt alumẽ & chalcanthũ, sal simplex, & sal ammoniacus, sal petræ lapidis, & omnia genera salium. Et quædã sunt vnctuosa, nec liquefiũt solo humore faciliter, vt auripigmentum, arsenicum, sulfur, & alia sulfurea. Nam aqueitas sulfurorũ est cõmista cum terra viscosa, commistione forti, cum feruentia caloris, donec facta sunt vnctuosa, & postea coagulata sunt ex frigore. Atramenta verò composita sunt ex sale & sulfure & lapidibus. Creditur in eis esse vis mineralis aliquorum liquabilium, quæ ex eis fiunt, vt chalcanthũ & calcatar, quę generantur ex maioribus granis atramenti, & non soluuntur, nisi soluatur salsedo cum ipsis, quæ est in ipso sulfure, & postea congelatur in frigore, & istud iam accipit vim mineralem, ab aliquibus corporibus naturaliter in terra: quod accipit vim ferream erit rubeum, vel terreum, & calcatar. Quod autem vim æream accipit, hoc erit viride æris, vel chalcanthum. Vnde est possibile ista duo, scilicet calcatar & chalcanthum ab ipso generari. Quanuis autem omnia prędicta participent in vi minerali cum metallis, tamen corpora metallica artificialiter ex ipsis fieri non possunt, cum alterius sint naturæ, & cum eis ex vna materia propinqua originem non duxerint. Non tamen nego, quin cum ipsis possint metalla purgari aut dissolui, ac sophistica forma per ea introduci, vt in ipsis errent homines. Potest quoq; plumbi nigredo siue immundicia abstergi, veruntamẽ plumbum semper manet plumbum, quanuis videatur argentum, & introducant in eo nouas qualitates alias, vt appareat argentum. Sic artifices etiam possunt facere congelationes per ea, id est, ex Mercurio humidum extrahere cum rebus siccis, vt videatur Mercurius coagulatus, sed ista coagulatio est pessima, Philosophorum autem coagulatio, non humidum exiccat, sed Mercurium suę radicalis humiditatis consumptione coagulat. Audi quid dicat Aristoteles: Sciant artifices Alchemię, species rerum transmutari non posse, sed similia illis facere possunt, & tingere rubeum citrino, & album tingere colore rubeo, donec fiat multum simile auro, vel argento, vt hi qui coniungunt stannum, cuprum, & Mercurium, & inde faciunt aurum sophisticum. Sic expolitio, per minora mineralia non est impossibilis, aut vapor caloris, ponderis, etiam diminutio contra hæc non stant, sed contra verum aurum & argentum, quæ nequã quam in natura & arte conceduntur fieri, nisi reductione corporum in primam materiam: sic species rerũ transmutari possunt, vt postea Aristoteles subdit, & hoc non fit per solam liquefactionem, sed per congelati Mercurij resolutionẽ cum admistione sui spiritus, corpus in Mercurium transformatur.

De

De generatione Sulfuris uulgi, & simplicis, & Mercurij. Cap. IX.

CVm iam dictum sit, quòd sulfur in metallis est impedimentum, nunc pono differentiam in Mercurij generatione & sulfuris, quanuis ex vtraque parte causent metallum, scilicet Mercurius essentialiter, & sulfur ex parte accidentali, tamen illud sulfur adhuc est duplex, viuum & adurens. Viuũ causat metalla, quanuis vnum differt ab alio secundũ quod plus existit viscositate terræ infectum, cùm tamen sulfur simplex viuum, causans aurum & argentum non est nisi vapor calidus & siccus, generatus ex purissima siccitate terrestri, in quo omnibus modis prædominatur ignis, & illud dicitur elementum cum Mercurio metallorum. Sed generatio sulfuris vulgi differt à generatione Mercurij, vt dictum est, quòd aqueitas sulfuris vulgi est commista cum terrestreitate viscosissima, cũ feruente calore, & facta sunt vnctuosa. Sic generatio Mercurij differt in parte secunda à generatione sulfuris istius, cum sit generatus ex terra subtilissima, albissima, sulfurea, cum limpidissima aqua, quam terra parit, admistione fortissima, ita quòd vnum ab altero separari non possit, donec nõ quiescat in superficie plana, nec adhæreat tangenti propter siccitatem terræ, quæ alterat aqueitatem ratione fortis admistionis, & ideo est elementum cum sulfure simplici, omnium ductibilium. Vel propriè, simile est aliquibus ductibilibus, & ideo propter concordiam aliquam ipsorum generationum, commiscetur sulfur Mercurio, & vnum alterat aliud in natura. Quare vnumquodq; corpus metallicum, in se sulfur expressè habere dignoscitur & Mercurium. Cũ liquescit calore mediante, apparet Mercurij substantia & sulfuris, maximè in colore, & cute rubea superius natante. Sed proprium naturæ vnius est adhærentia alterius, cùm vnum sine alio metallum generare non possit. Et inquantum sulfur sit magis simplex, in tantũ magis gaudet & cohæret Mercurio simplici ac mundo, vt fortius vnum cum alio coniungatur, & sic tunc perfectiora ex ipsis generantur metalla.

Quod impossibile sit media mineralia artificialiter fieri metalla. Cap. X.

SEd quia in præcedente capitulo determinatum est, minora mineralia artificialiter non posse fieri metalla: Ideo propter maiorem veritatem, restat hoc fortius probandum. Primò sic: Quia minora mineralia de prima metallorum materia, quæ est Mercurius, non sunt generata. Cùm autem generatio eorum cum generatione Mercurij in primo differat in forma & materia & compositione: Ideo etiam metalla fieri nõ possunt: Quia vnius speciei vna est materia prima, & sperma ex quo generatur. Sed prima pars antecedẽtis patet, quia minora mineralia non sunt generata ex Mercurio, vt patet per Aristotelẽ & Auicennam. Ideo si deberent fieri metalla, oporteret quòd primò transirẽt in materiam primam metallorũ. Sed quia artificialiter id fieri non potest: Ideo metalla minimè erunt. Sic secunda pars antecedentis sufficienter patet, vt declaratum est in præcedenti capitulo. Secundò ad idem: Quia minora mineralia principium artis artificialiter fieri non possunt, quod est Mercurius, ideo etiam medium & finem non pertingunt, quæ sunt metallum & tinctura. Consequentia tenet: Quia nutrimentum in homine per generationem non potest fieri homo, nisi prius conuertatur in sperma, & sic addito suo simili nouus generatur homo. Sed quia minora mineralia à metallis extraneæ sunt naturæ, quanuis in aliqua vi minerali participent, tamen debilioris sunt virtutis, & adustibilia: Ideo natura metallica de ipsis non gaudet, sed ea respuit. Cõseruat autẽ ea quæ suæ naturæ sunt. Verbi gratia, Si miscerentur aqua & terra tunc separantur abinuicem, quia terra petit fundamentum, cùm sit grauis &

sicca, aqua verò superficiem. Et nequaquã artificialiter sic possunt coniungi, ꝗ istæ duæ naturæ stent in vna natura coniunctim, quanuis aqua posſit abluere, & mundare terram. Sed quòd siccitas terræ artificialiter mutetur in humidum aqueum, credi imposſibile est, licet terra madefiat aqua. Sic minora mineralia possunt coniũgi cum metallis, & ea purgare, & aliquomodo nouam formã introducere, sed cum ipsis permanere, & illud immaturum maturare natura nõ concedit. Quare fatui sunt, qui tot & tam diuersa negotia, & sophisticationes ad decipiendum homines adducunt, scilicet res improportionabiles, quę nec naturam dant, nec eam recipiunt, scilicet secũdinas, testas ouorum, crines, sanguinem rufi hominis, basiliscum, vermes, herbas, stercus humanum, & sic de infinitis generibus stercorum, volentes cum pessimis optima perficere, & naturæ defectum cum his adimplere. Sed quia in his naturalibus, nec aliquatenus talium vnquã veram materiã imaginando sunt perscrutati, volẽtes stercus seminare & metere triticũ, quod satis videtur imposſibile, vt dicit̃, Quæ seminauerit homo, hæc & metet. Ergo si stercus seminat, stercus inueniet. Quare nõ est mirum, quòd nullus in tali stercore perficit, cũ sint delusi, & omnes ipsis adhærentes. Semina igitur aurum & arg. vt afferant fructũ, cum labore tuo, mediante natura, quia ipsum habet, & est illud quod quęris, & nulla alia res mũdi: cùm alia omnia sint fœtida, & naturæ cedant per ignis assiduitatẽ & examen. Sunt & aliqui Alchemistæ in minoribus mineralibus laborãtes, scilicet in quatuor spiritibus, vt in sulfure vulgi & arsenico, auripigmẽto, & sale ammoniaco volẽtes ex his tincturas perficere, sed illud minimè facere possunt, vt patet per diffinitionẽ naturæ. Quia tingere non est aliud, quàm tingens tinctũ in naturã suam transformare, & secũ sine vlla separatione permanere, docẽs naturã præliari contra ignem persequentẽ, & ita, vt natura tingentis & tincti concordẽt, verbi gratia: si ex auro vel argento tinxeris plumbum vel stannũ, vel aliquod tale, quod concordat in naturis, quia originẽ ex vtraq; parte ex Mercurio duxerunt: & cùm maturũ immaturo coniungitur, cum maturo perficietur in tali via. Sed cùm isti quatuor spiritus sint alterius naturæ cum metallis, vt sufficiẽter prius dictum est: Ideo si tingunt, tunc quæro, vtrum debeãt conuertere, vel conuerti. Si conuerti, tunc tinctura non est, vt prius patuit per eius diffinitionem: si autem conuertere, tunc tingendum conuertet in suam naturam, & hæc est terrena, naturæ metallicæ contraria, ideo tingendo, metallum facere non potest. Quod aũt tingens tingẽdum conuertat in suam naturã, probatur, quia omne generãs naturaliter generat sibi simile, sed quia natura quatuor spirituũ generans, est terrea, igitur generabit sibi simile, quod etiam erit terrea materia sicut ipsum. Sic etiam omnẽ aliam tincturam fatuã, quæ non inuenitur in proprietate metallicæ naturæ, despicias cum vijs alijs naturæ extraneis, quia in ipsis non est aliud, nisi rerum consumptio, temporis perditio & laboris, cùm omnia ista apparenter sint metalla, & non existenter, quæ per minora mineralia, vel consimilia sunt præparata. Et ergo stultũ est, quærere in re, quod antea nõ fuit in illa, sicut verum aurum & argentũ in rebus fœtidis & adustibilibus.

De differentia sulfuris uulgi, & Philosophorum simplicis, non adurentis Cap. XI.

NVnc quęrendum est de differentia sulfuris simplicis Philosophorum nõ adurẽtis, & sulfuris vulgi. Cùm philosophus generaliter loquatur: sulfur coagulat Mercurium. Vtrum omne sulfur Mercurium coaguletr Dicendum est quòd non. Quia omne sulfur vulgi, secundum Philosophum, metallis est contrarium. Item Auicenna: Non intrat in magisterium nostrum, quia nõ est ortum ab eo, cùm semper inficiat, denigret, & corrumpat, quocunque modo per

do per artificium præparetur. Est enim ipsum ignis infectus. Ergo si figitur, fusionem impedit, nec est impossibile corpori coniungi, cuius exemplum cernitur in ferro, quod sulfur fixum, grossum, immundum in se habere dignoscitur. Si verò calcinatur, in terream redit substantiam, vt puluis mortuus, & quomodo posset alijs metallis vitam inspirare? Habet enim duplicem superfluitatem inflammabilem substantiam, & terream fæculentiam. Igitur per hoc considera sulfur vulgi, & non Philosophorum, cum sit ignis simplex, viuus, viuificās alia corpora mortua, & ea maturans, & ita quòd naturæ defectum supplet, cum ipsum sit per se superfluæ maturitatis, secundum quod in sua natura est perfectū & per artificium magis ac magis depuratum. Vnde iterum Auicenna: Tale sulfur nō reperitur super terram, nisi quantum existit in istis duobus corporibus Sole & Luna. In Sole autem perfectius, quia magis est digestum & decoctum. Philosophi autem subtiliter sunt imaginati, quomodo ex istis corporibus perfectioribus sulfura illa elici possent, & ipsorum qualitates melius purgari per artem, vt hoc fieret in arte, mediante natura, quod antea in ipsis non apparuit, quanuis plenariè occultè habuerint. Et hoc nequaquam fieri concedunt sine corporis solutione, & in primam materiam reductione, quod est argentum viuum, ex quo facta sunt ab initio, & hoc sine vlla admistione rerum extranearū cùm extraneæ naturæ lapidem nostrum non emendent, quoniam nihil cōuenit rei, nisi quod propinquius est ei, cum sit medicina simplicis, ac mineralis naturæ, ex aqua Mercuriali producta, in qua aurum & argentum prius sunt soluta. Verbi gratia: Si in simplici aqua congelata glacies ex niue* creauit virtus, in ea soluitur per calorem, & redit in primam substantiam aqueam, & sic aqua tingitur ex virtute, quæ occulta fuit in glacie. Si autem glacies non resoluitur per calorem in aquam, non coniungitur aquæ, in qua iacet, nec illa aquam tingit sua virtute, quę in ea ante coagulata fuit ex parte specierum. Sic eodem modo si corpus non resolueris in Mercurium per Mercurium, occultam virtutē ex eo habere non potes, puta, sulfur digestum, & decoctum per opus naturæ in minera. Sic lapis est vnus, vna medicina, quæ secuudum Philosophos dicitur Rebis, id est ex bina re, scilicet ex corpore & spiritu albo vel rubeo, in quo multi fatui errauerunt, diuersimodè exponentes illud:

Est Rebis in dictis rectissima norma figuris;

Id est, duæ res, & hæ duæ res sunt vna res, id est aqua coniuncta corpori, qua corpus soluitur in spiritum, id est in aquam mineralem, ex qua factum est ab initio: & sic ex corpore & spiritu, fit vna aqua mineralis, quæ dicitur Elixir, id est, fermentum, quia tunc aqua & spiritus est vna res, ex qua fit tinctura & medicina omnium corporum purgandorum, quod multis fatuis, videtur impossibile. Igitur ex vna re, quæ est aqua corporis, & spiritus, medicina perficitur. Vnde Versus:

Hæc fallit multos sua per problemata stultos:
Ars unam poscit rem, quam quiuis bene noscit.
Hanc optant plura rem, res sic est tamen una.
Illi non similis præest, precio quoq; uilis.
Nec contemnenda, nam perficit illa stupenda.
Hanc tu fixare debes, & in igne domare;
Sic quòd & ascendat, & rursus ad infima tendat.
Dissipa rem captam, per rem prius hanc satis aptam.
Leniter extractam, sic massam contere factam.
Hæc non festinet, sed temporis ordine fiat.

Item alij versus, quòd corpus grossum fiat spiritus subtilis, id est fixum volatile: & è conuerso, volatile fit fixum,

Aspera res lenis quoq; fit uasis in amœnis.

Quæ dum calcatur, tamen à doctis adamatur.

Alij versus, quod viceuersa fit fixum.

Sed dum fixatur hæc res, & in igne domatur,
Hanc tegit umbra sua, rerum substantia quinta.

Id est fermentum secundum, qualiter incepisti, taliter finias cum fermento. Alij versus de Inceratione, cùm funditur, tunc omnia cum eo funduntur.

Omnia coniungit, si funditur, omnia fundit.

Et sequuntur plures versus secundum Albertum, ad quos remitto studiosos. Et sic exposui tibi quid sit Rebis, & Elixir, & Medicina, & vnde dicantur, & quæ sit aqua Philosophorum, ex qua viua fiunt elementa postea, & è conuerso vnum fiant. Versus,

Quatuor ex uno fiunt, & quatuor unum.
Hæc sunt secreta, sic gaudebis sine meta.

Et si secundum Philosophos habemus naturam sulfuris & Mercurij super terram, ex quibus aurum & argentum factum est sub terra, Ex his dictis videtur, quomodo ars imitatur naturam, & per nullum alium modum.

Quomodo sulfur album & rubeum existat in Luna & Sole. Cap. XII.

CVm sit dictum, quòd sulfur Philosophorum rubeum existat in Sole, per maiorem digestionem & sulfur album in Luna per minorem digestionē * Vnde Philosophus: Citrinatio non est aliud quàm completa digestio. Nam calor agens in humidum, primò generat nigredinem, & agens in siccum generat albedinem, quam albedinem ignis transcendit, agens in eo, purissimā citrinitatem causat. Et hæc omnia in plumbi calcinatione attendi possunt. Etiā dicit Philosophus, quòd iam actu vnumquodque perfectorum corporū suum sulfur bonum cum Mercurio contineat, scilicet aurum aureum, & argentum argenteum. Ideo sulfur album per citrinitatem fit aureum, eo quòd sulfur rubeū, id est ignis substātia est ibi, qui hoc album plus digessit, & sic sulfur album & rubeum ex vtraque parte existit in Sole. Quare ignis est summa eius perfectio, vt in igne generati. Et ideo amicabiliter congaudet natura suæ igneæ naturæ. Vnde quæritur: Vtrum aliquæ res extraneæ hoc in corporibus possint causare? Cùm ars non sit aliud, mediante natura, nisi coctio & digestio illius naturę per simplicem laborem. Verbi gratia. De mane cùm surrexi, & video vrinam meam albam, iudico me nimis parum dormiuisse, repono igitur me ad dormiendum, & accepto somno, vrina fit citrina, & hoc nullo alio modo fit, nisi per digestionem caloris naturalis in me existentis. Sic sequere naturam per artem similiter decoquendo, digerendo & maturando & subtiliando, cùm iam actu contineat natura in se ignem naturalem, quo maturatur, hunc aliæ res non habent, & eum dare non possunt. In Luna verò non est, nisi sulfur simplex album non tantum digestum sicut rubeum, cum non sit nigredine priuatū per actionem caloris, quem in se naturaliter continet, sed ignis species est obtecta, & occulta, agens tam in arte, quàm in natura, & è conuerso. Et ideo non est impossibile, quòd ars, mediante natura, hoc plus digerat & perficiat, cùm naturaliter natura appetat perficere: sed per se non potest, nisi iuuetur arte & operatione: quanuis isti labores, vt credo, nō perueniant ad hominem duræ ceruicis. Quia boni laboratores rarò inueniuntur: Et ideo non fit verum argentum & aurum nisi fiat ita digestum & decoctum, vel vt medicina, cum qua tingitur, & in melius melioratur peius. Quia omnium Philosophorum intentio est, cum meliori peius perficere, Quod fatui contrariè intelligunt, quia cum peiori melius perfi-

perficere nituntur, & hoc quærunt in re, quod nunquam fuit in illa, scilicet aurum & argentum in stercoribus, & in rebus adustibilibus, & hoc faciunt sophistice, vt appareant hominibus vera, vt dictum est prius.

Quòd in alijs corporibus ægris, non est utile hoc sulfur quærere, cum in ipsis non sit. Cap. XIII.

QVæri verò non immeritò potest, vtrũ in alijs ægris corporibus, hoc sulfur, scilicet album & rubeum, ad Mercurium tingẽdũ elici possit? Dico quod non. Quia prius dictum est, quòd in ipsis non est aliqua materia maioris temperantiæ, & minoris fæcis, quàm in istis duobus corporibus, quibus insunt radij tingentes, quibus vti possis ad tingẽdum, sed cum alijs nõ tinges, cùm prius dictum sit, quòd in se contineant sulfur fœtidum & adustibile, & non virtualis naturæ, sicut in istis, cùm omnis ars non ualeat nisi præhabita natura, quam sequatur. Posses tamen purgare metalla imperfecta cum minoribus mineralibus, & cùm purgata essent, non haberent auream vel argenteam naturam in se, quia decoctio vel digestio, aurea non fuit in eis, sicut in istis duobus corporibus, nec sulfur ita maturũ, & ideo ipsis immaturis succurrendum est cum maturo, vt maturentur. Igitur nõ tingunt, sed tinguntur, quia tinctura auri vel argenti, in ipsis habet proportionabilem naturam, quia cum eis originem ex Mercurio duxerunt. Ex ijs manifestè patet, quòd minora mineralia tingere non possunt. Quia si corpora imperfecta metallica, quæ conueniunt cum auro & argento ex parte Mercurij, tingere non possunt, nec naturam auream siue argenteam infundere, quomodo tãdem illa facere possent, quæ non conueniunt in aliqua natura cum eis? & ideo non est tingendum, nisi cum illis, quibus inest virtus tingendi. Tinge ergo cum auro & argento, quia aurum aureum, & argentum argenteum tribuit colorẽ & naturam. Quare omnia alia despicias, cùm in ipsis nullus fructus sit, sed solùm rerũ perditio, necnon temporis & laboris.

Quòd aurum curet infirmitates, & alia corpora metallica. Cap. XIIII.

CVm autem inter vulgares & dictos Philosophos aurum famam teneat, quòd in prima sua dispositione manens, lepram curet, & plures alias virtutes habeat, hoc non est nisi propter completam eius digestionẽ, quia excellentia ignis in eo agens omnes malos humores consumit in corporibus ægris existentes, tam in calidis quàm in frigidis causis. Sed hoc argentũ facere non potest, quia tantam superfluitatem ignis nõ habet, & tantum nõ est digestum, & coctũ naturali maturitate. Tamen isto non obstante igneitatem in se occultè & virtualiter habet, sed non ita plenè, quia adhuc ignis nõ vincit alias qualitates elementares sicut in auro. Et ideo argentum in sua prima dispositione manens, nõ curat lepram ita potenter, nisi prius per artẽ digeratur, quousque habeat summos gradus auri, & omnem maturitatem. Quare alia ęgra corpora metallica, minus curant infirmitates, secundum quòd magis differunt in perfectione & maturitate ab eis. Aliud minus, aliud magis differt, & secundũ hoc minus curant, quod est ex defectu sulfuris infecti, fœtidi & vrentis, ex quo in genere coagulationis facta sunt ab initio, & ideo non curant, cùm ignis in ipsis ita infectus sit, elementaribus fæcibus, & vrens, cum admistione aliarum elementarium qualitatum.

Nunc ad propositionem primam virtutis auri curãtis. Cùm autẽ tanti vigoris sit promulgatũ, & hoc in prima sua dispositione manẽs: Quid est mirũ, si in medicinam (sicut expertum est) per artis ministerium sequẽtis naturã, redigatur?

& eius virtus subtilietur per digestionem decoctionis, & qualitatum purgan-
darum, quòd plures ac infinitas, seu omnes ægritudines tunc habeat curare.
Quod patet per Arnoldum de Nouauilla expertissimum medicũ huius sum-
mi operis, qui Dominum Apostolicum, Dominum Innocentium à peste incu
rabili cum hac medicina* tinctum, & opere naturæ per artis ministerium, nõ
est aurum, aut argentum vulgi, quoniam additur eis additio magna, in prospe
ritatibus multarum vtilitatum, ad omnem ægritudinem cuiuslibet generis ex
pellendam. Et nominanter has assignauit virtutes. De sene facit iuuenem, &
senem reuirescere facit naturam, conseruat sanitatem, roborat infirmitatẽ om-
nem corporis, expellit ægritudinem, venenũ declinat à corde, arterias hume-
ctat, liuidam immunditiem à pulmone dissoluit, vulneratũ consolidat, sangui-
nem mundificat, lapidem frangit, contẽta in spiritualibus purgat, si caput reu-
maticum est, purgat à fluxu, stomachum in calore naturali confortat. Et si æ-
gritudo fuerit vnius mensis, sanat eã in vno die vel hora: si verò ægritudo fue-
rit vnius anni, sanat eam in octo diebus: si verò morbus fuerit antiquus longo
tempore, cum alijs medicinis incurabilis, sanat eam in dimidio mense. O felix
scientia cum sciente. Quare non immeritò hæc medicina super omnes alias
medicorum medicinas est quærenda, quia qui habet eam, incomparabilem ha
bet thesaurum, & in salubri constellatione natus est, in hoc seculo diues, diui-
tijs infinitis super reges & principes huius seculi. Quis non diligeret talia, quę
sanum & longæuum se vtentem, supra omnes medicorum medicinas conser-
uant? cùm ipsum ditent, & alios non depauperent. Hęc sunt bona iusta coram
Deo & hominibus, non per vsuram acquisita, seu fraude & deceptione men-
dacium, ac per mercimonia in deceptionem plurimorum, vt in omnium alio-
rum bonorum acquisitione, quia hæc ars est speciale donum Dei, vt dicitur:
Labores manuum tuarum quia manducabis, beatus es, & bene tibi erit. Sed è
contrario, ait beatus Augustinus ad omnes alios Alchemistas, qui homines so
phisticationibus deludunt: Vos deceptores estis, & sententia excommunica-
tionis aggrauati, cum vestra opera, elementa falsa sint & mala. Et excludẽs seu
saluans artifices naturam imitantes, quanuis pauci huius artis veritatẽ summè
cognoscere valeant, vt supra ad propositum dictum est de virtute huius medi
cinæ. Sic truffatores in stercore aurum & argentum quærentes in libris ipso-
rum proprijs, quos & ipsi propriè composuerunt, & ipsos tamen composuis-
se Philosophos testantur, quod veritas non tęstatur, quoniam veritatem po-
suerunt: Quum veritas Philosophorum (vt dictum est ab aliquo) in forma
mendacij non cernitur vnquam fuisse reperta, sed semper naturæ motum &
modum imitantur. Sic enim in libris vestris scribitis in arte Alchemiæ. Ca-
ueas tibi ab odore eius, ne te interficiat. Ecce qualis medicina, quæ quum viui
ficare deberet, mortem inducit. Quare hoc nõ est mirum, quòd sit res toxica-
tiua, cùm antea ex stercoribus & venenosis receptis sit composita. Videte fa-
tui, quomodo vestra opera differant ab operibus naturæ. Quare tantum fati-
gamini in huiusmodi rebus altis, ad quæ peruenire non poteritis taliter labo-
rando? nisi miraculosè fieret contra naturam, vt accidit beato Ioanni, qui de
virgis fecit aurum & argentum, confisus in potentia Dei, & de arena maris la-
pides preciosos. Dico enim vobis, qualis est medicina, tale fit & aurum & arg.
Cùm merdam seminaueritis, merdam metere visi estis, & apparentias sophi-
sticationum. Reuertamini fratres ad viam veritatis, qui eam ignoratis, quoniã
propter vosmetipsos consulo studere & laborare, sapientum dicta reuoluen-
do, ex quibus veritas elici potest, & non casualiter, aut temere opera accedi-
te, per hoc quod scribitur, Recipe hoc vel illud, id est merdam, & fac stercus.

Scitote quòd hæc ars à Philosophis occultè tradita est, propter eius nobilitatem, & non æstimate eam in foro esse venalem, aut vendendam & emendam, sicut libri vestri multarum falsitatum continēt. Vnus emit, alter vendit, discas mihi merdam, & ego te docebo stercus. Sic permerdatus alium permerdat, & omnis mundus existit quasi permerdatus. Volentes ergo alios ditare, vos ipsi infinitis paupertatibus estis subiecti. Fratres reuertamini, cum Sapiētia cognoscat vos errare cum libris vestris. Philosophorum verò libros perlegite, & perlectos repetite. Si autem repetitos non intellexeritis, non Doctores, seu Philosophos reprehendatis, sed vestræ ignorantiæ calumniam reddatis.

Quòd duo particularia tantùm sint uera in hac arte, quorum primum est in Mercurio. Cap. XV.

PRimum vniuersaliter omnibus intuentibus, ad quas præsentes peruenerint declaro, quòd in totius huius artis serie, non sunt nisi duo particularia quæ particulariter perficiuntur secundum Philosophos & naturā. Quanuis deceptores infinitas sophisticationes, dealbationes, & rubificationes faciant, quibus fideles deluduntur. Primum particulare, tam in albo, quā in rubeo, existit in Mercurio, sine administratione medicinæ perfectæ, licet corpus, cū quo perficitur, in se ipsius tincturam contineat particulariter, si moueatur arte & operatione, veluti natura requirit. Primum quod in natura particulariter ex vtraq; specie perficitur est, cum Mercurius sit prima materia omnium metallorum, compositus ex terra alba nimium sulfurea & aqua clara, & ideo albedo terræ transpareat limpiditatem aquæ, & sit color in eo albissimus, vt docet experientia, & hic sit immaturus, possibile est ex eo fieri Solem & Lunam. Vnde Philosophus: Admisceatur alijs corporibus metallicis, quia sunt de materia eius, & ipsa generata sunt ab eo, & ideo per artificium illud sibi potest mittere digestam naturam in eum, vt cum eis perficiatur: Et sic quibus complectitur metallis fit similis ipsis, sine aliqua admistione extranea, cum simpliciter natura congaudeat suæ naturę, & nō per aliud medium extraneum, scilicet cum Sole Sol, cum Luna, Luna, cum Venere Venus, & sic de alijs, quia vnumquodq; mittit in illum vim suam, etiam, quia continet in se sulfur suum bonum immaturum, quod per artē maturatur. Quare alia metalla sic coagulata & infecta per sulfur: particulariter, sicut ipsum Sol & Luna fieri non possunt Prima ratio est Si enim corpora imperfecta metallica transformarētur & admiscerentur cum Sole & Luna, tunc ipsorū mercurius haberet illud in se præhabitum sulfur malum, & si purgarentur, adhuc in tantum purgari non possent, quòd reducerentur in mercurium, sicut ante talem superfluitatem, nec etiam posset corpus perfectum in eo dissolui. Et cum in eo dissolui non posset, naturis ex vtraque parte seratis, vnumquodq; in examinatione ab altero separaretur, ex quo non haberet in se naturam perfectam occultè, cum qua solutiones propriæ ipsorum perficere possent, mediante arte, vt alia corpora perfecta subuenirent cum natura sua, quæ naturaliter est perfecta. Secunda ratio: Si insoluta adiungerētur perfectis corporibus, minus aurum & argentum fieri possent, cùm naturaliter per congelationem ex vtraque parte, naturæ eorum seratæ sint: & cum non sit medium aperiens illas naturas, nec vna vis in aliam coniungi possit naturali coniunctione, nec mitti, ita vt redeant in mercurium, ex quo ex vtraque parte originem duxerunt: Ideo per asperitatem ignis abinuicem separantur, scilicet per combustionem naturæ imperfectæ, & per resistentiam naturæ perfectæ, vt bene cernitur. Sed cùm cōiungere volueris, facias medium per mer-

curium, qui dissoluit & aperit naturas, vt simpliciter vnum posit transire in aliud, & perfectam vim mittere in imperfectum, vt secum perficiatur. Et hi sunt labores viæ particularis, quibus aurum & argentum fieri potest, sed vniuersaliter non. Nota. Mercurius crudus dissoluit corpora, & reducit ea in primam materiam, sed Mercurius corporum hoc facere non potest. Est enim propter cruditatem sui sulfuris, quòd in prima habuit alba terra, ex qua cum aqua clara factus est ab initio, quia illud crudum semper appetit corrodere, quod suæ naturæ vicinius est: primò aurum, secundò argentum, & sic de cæteris. Quare alter Mercurius corporum sic facere non potest, quia per congelationem illud crudum sulfur, quod antea fuit in illo, est alteratum in natura, & ideo non corrodit sicut primum, nec seratum aperit, & ideo vna vis non mittitur in aliã, sed vnumquodq; manet per se, quanuis conflucualiter sint coniuncta, secundò naturaliter ex vtraq; parte sunt serata. Quare in examinatione, & per asperitatem ignis imperfectum comburitur, cum vna natura alteri succurrere nõ posit. Sed cùm arg. viu. crudum hoc facere posit, scilicet naturas seratas aperire, vt vnaquæq; res suę naturæ vicinæ sit ad iuuamen: Ideo si dissoluerit argentũ, inueniet argenteam naturam, & si aurum, inueniet auream naturam, si plumbũ plumbeam, & sic de alijs, per ipsorum sulfur congelatur, vt dicit Philosophus, & simile fit illis. Si verò ista corpora quæ suam naturam participant, scilicet imperfecta non possunt ipsum perficere, minimè ista, quæ suę naturę non sunt, nec in minerali cum eo participant, sicut tu quæris in multis stercoribus. Et ideo est particulariter posibile ex eo fieri argentum & aurum, & in alijs corporibus non, vt audiuisti. Nota. Duplex est solutio corporum in Mercuriũ. Per Mercurium scilicet in Mercurium, & in aquam mercurialem. Prima solutio requiritur ad particularia, secunda ad vniuersalia. Prima solutio corporũ in Mercurium, non est aliud, nisi congelati resolutio, id est, quod per solam solutionẽ seratum aperitur, propter ingressum vnius naturæ in aliam, & ista resolutio est in particularibus. Secunda solutio est in aquam mercurialem, & hæc est in vniuersalibus, & ista non fit per solam solutionem sulfuris immaturi in Mercuriũ, sed per putrefactionem corporis & spiritus in calido & humido. Cum putrefactio omnium rerum naturam adinuicem ligatarum, fit solutio & separatio, & sic separentur partes adinuicem ligatæ, vt vnaquæq; pars separetur ab alia. Et hoc fit per solutionem elementorum, quæ in generatione Mercurij sunt connexa, scilicet aquæ & terræ. Et eædem partes cum purgatæ fuerint in natura per conuersionem coniunguntur, & plus se diligunt, propter ipsorum mundificationem quàm antea: quanuis ista separatio fieri non posit in corporibus, nisi per spiritum. Et sic ars transcendit naturam in vna via, quòd artificialia subitò fiunt, cùm tamen naturalia antea prolixè facta fuerint. Non credas, quòd sint elementa vulgaria, sicut aqua nubis, & consimilia, sed humidum aqua, frigidum terra, calidum aer, siccum ignis. Et sic sunt in naturis rerum elementarũ cùm nequaquam ars posit partes ita naturaliter separare, quòd simpliciter in elementa secundum quod fuerint, transmutentur, cùm primò natura mutauit vnam qualitatem in aliam. Taliter ars bene separare potest, vt humidum à sicco, frigidum à calido separetur. Sed tamen vna qualitas adhuc de naturuli cõmistione posidet naturam alterius in aliqua parte, per hoc possunt per artem viceuersa coniungi, sicut diuisa sunt. Si enim vna qualitas non participaret naturam alterius, scilicet aqua naturam terræ in frigiditate, & aer aquæ in humiditate, & sic de cæteris: Tunc sequeretur, quòd naturale opus esset totaliter destructum, cùm simplicia essent elementa, sicut antea fuerunt ante Mercurij generationem: et ars destruxisset naturam, à capite incipiens, scilicet ab auro &

argen-

argento, vsq; ad primum, id est arg. viuũ, & vltra ista principia ad simplicia elementa, secundum quod antea fuerunt ante Mercurij generationem, quod tamen ita remotè in arte est impossibile. Et si esset possibile, tunc sequeretur, quòd de nouo extra primam materiam, Mercurij scilicet metallorum, ars com poneret elementa, & viceuersa generaret Mercurium, sicut destruxisset, quod est impossibile artificialiter fieri. Sed bene ars destruit à capite vsq; ad pedes, id est Mercurium à pedibus ædificans vsque ad caput, in subtiliori forma naturalis substantiæ, quàm antea fuit. Sic diuiduntur species rerum, cùm in aliam formam transmutantur, quàm antea fuerunt, quod dicit Aristoteles. Sciant artifices Alchemiæ, species rerum transmutari non posse, quod verum est, vt ipse confirmat, nisi in primam materiam conuertantur, id est in argentum viuũ, & vltra hoc non consulo, cum fieri sit impossibile.

De secundo Particulari, quod est in Luna. Cap. XVI.

QVum superius dictum sit, quòd Luna contineat in se sulfur album, sicut aurum, cùm ignis species sub albedine in eo obtecta sit: ideo omne argentum est possibile fieri aurum, vt dicit Philosophus. Non est aurum, quod non prius fuerit argentum. Sic argẽtum continet in se aliquas qualitates indigestas, quæ possunt ab eo purgari, ita quòd per artem particulariter transeat in Mercuriũ fixum, id est in vicinissimam naturam auri, quia tunc omne illud continet in se, quod & aurum, per appositionem sulfuris rubei Philosophorũ, per hoc plus digeritur, & citrinatio in eo causatur in adiunctione corporis perfecti, cum fuerint simpliciter vnius naturæ. Hoc autem in alijs corporibus fieri est impossibile, cùm tantam vicinitatem naturæ perfectè non habeant, sicut ipsum: Quia est impedimentum in generatione ipsorum per sulfur adustibile, & fœtidum, nec ipsa sunt medium, de quo loquitur Philosophus: Non fit transitus ab extremo in extremum, nisi per medium, id est ex Mercurio non generatur aurum, nisi prius fuerit argentum, nec in se habent sulfur ignis simpliciter non vrentis, sed sulfur adurens, & ideo in Mercurium fixum particulariter transformari non possunt, cùm semper prædictum sulfur ea comburat per ignis examinationem. Et sic habes rationes, quomodo particulariter aurum & argentum fieri possunt.

De Sophisticis particularibus. Cap. XVII.

ARistoteles dicit: Sciant artifices Alchemiæ, species rerum transmutari nõ posse, sed similia illis facere possunt, & tingere rubeum citrino, vt videatur aurum, & album tingere, donec sit multum simile auro, vel argento. Possunt quoque plumbi immunditias abstergere, vel alterius corporis, vt videatur aurum & argentum, veruntamen plumbum semper manet plumbũ, cùm in se non habeat aurum & argentum, sicut prius dictum est, vt hi, qui accipiunt salem ammoniacum, vel alia minora mineralia, vt in ipsis errent homines, sed aurum & argentum sophisticum faciunt. Coniungunt enim stannum & cuprum cum Mercurio, vt appareat hominibus argentum, & aliquo modo fabricabile, & in igne examinabile, secundum eos, qui in igne experti sunt, qui tamen in hoc deluduntur, & in examinatione naturæ. Adustibile & fœtidum, secundum quod est, veram naturam argenteam non habet in se, sicut apparet in colore & in examinatione aliqualiter. Prima ratio est: cuprũ cõtinet in se Mercurium mundum aliqualiter, nisi inquantũ in sulfure existit defectus, quia sulfur fœtidum & adustibile habet, quod inquantum adustibile, comburit, & ru-

bedinem non ratione digestionis habet, sed ratione sulfuris rubei, & immundi, tamen Mercurius habet substantiam præ sulfure, & ideo tardius in igne deficit, quàm plumbum vel stannum, quoniam Mercurius resistit, nisi inquantum violentiam patitur à sulfure sibi commisto. Et quòd per plumbum citius comburitur, hoc est ratione Mercurij plumbi imperfecti, quia infectus Mercurius cum infecto sulfure, sicut plumbum est, quærit aliquid vicinum suæ imperfectioni, & quum argentum & cuprum commista sunt, in argento non inuenit aliquam rem infectam, sicut in cupro, vbi inuenit primò sulfur adurens, cui citius commiscetur. Et in commistione vniuersali Mercurius cupri magis inficitur, quum plumbum sit ex vtraque parte, scilicet Mercurij & sulfuris infectum, & plus malum, citius adhæreat malo, quàm bono. Et inquantum maius malum malo cohæret, intantum debilius, & peius erit. Et ideo citius coadhæret cupro, quàm argento, inficiens, & comburens illud, cum natura cupri & argenti, vt audiuisti, ex vtraque parte sint seratæ, peiori subuenire non possunt, Et ideo comburitur cuprum ab argento, quæ fluctualiter coniuncta fuerunt. Naturaliter autem ex vtraque parte naturæ eorum sunt seratæ. Et sic bene plumbum comburit cuprum ab argento, quod tardius separatur sine plumbo, quoniam inquantum magis comburitur, in tantum debilius erit, & combustibile. Sed in coniunctione stanni cum cupro & Mercurio, Mercurius aperit aliquo modo naturas seratas, & coniungit hæc duo, scilicet stannum & cuprum. Nam quum ex vtraque parte aliquo modo mundum habeant Mercurium, & sulfur malum debiliter commistum, coniungitur Mercurius Mercurio: sed quia habet potentiam sulfuris, variando colorem cupri, qui existit in sulfure, ita quòd noua forma appareat, & iam ita citò sulfur comburi non posit, sicut ante ipsum Mercurium, & Mercurius crudus coagulatur per ea, & alteratur cum ipsis in natura, sic vt aliquo modo appareat argentum, quanuis verum argentum non est, quum in eo non fuerit debita digestio & decoctio, & sulfur non sit ita simplicis, & virtualis naturæ, sicut ipsum argentum viuum, quum aurum & argentum ex vtraque parte sui Mercurij & sulfuris sufficienter sint digesta, & bonæ maturitatis, & in omni digestione perfecta. Sic habes argentum sophisticum ex stanno, cupro, & Mercurio, & si tunc admiscerent aliquos pulueres minorum mineralium, tunc magis debilitarent sulfur, & sic non esset imposibile, quòd Mercurius ageret super potentiam naturalem, sed semper in fine diminuitur, & comburitur in igne, quum sulfur non sit virtualis naturæ, sicut ipse Mercurius, sed semper occultè comburens, & inficiens Mercurium, quanuis Mercurius sit suppeditatus, & sic postmodum in stercus redeat, secundum quòd stercus fuit. Sic intellige, quomodo verum aurum, & argentum differant ab auro, & argento sophistico, quanuis plures sophisticationes fiant eodem modo per alia metalla in rubeo, vel in albo, adiunctis medijs mineralibus, vel aliquot ipsorum. Sunt verò ipsi laborantes delusi, æstimantes bonum secundum apparentiam: hoc facit ipsorum ignorantia, quòd non cognoscunt naturas metallorum.

De uia uniuersali, sermo generalis. Cap. XVIII.

DEterminato prologo huius artis, & particularibus eius: nūc dicemus de via vniuersali, in qua ars imitatur naturam. Est autem via vniuersalis, vt audiuisti superius, possibilis in naturis metallorū plantare ramos, in quibus crescunt flores miri odoris & rosulæ tam albæ, quàm rubeæ. Primum autē incipere, est soluere lapidem in suam primam materiam, & est coniunctio corporis & spiritus, vt ex eis fiat vna aqua mercurialis. Vnde Auicenna: Primūq; incipere, est soluere lapidem in suum Mercuriū. Vnde Rasis philosophus: Nisi corpora soluas, in vanum laboras, scilicet argentum & Mercurium, ad Elixir album: & aurum & mercurium ad Elixir rubeum. Et hoc in balneo rorido, ratione putrefactionis, vt corpora viscositate aquæ mercurialis soluantur. Vnde Parmenides: Cùm coniuncta est in vnum permanens aqua, cum qua fuit ab initio, postea sequitur elementorum diuisio, & ipsorum purgatio. Vnde Alb. Magnus: Quatuor ex vno fiunt, & quatuor vnū: id est ex aqua mercuriali. Tertium est terræ mūdificatio, de quo dicit Morienus philosophus, Hæc aqua cū terra sua putrescit, per hoc magisterium totum dirigetur. Vnde Rasis philosophus: Iunge siccum humido: humidū est aqua, siccum verò terra. Postea sequitur terræ sublimatio, de qua dicit Parmenides philosophus: Ipsum dealbatum citò igne sublimate, vt exeat ex eo spiritus, quem in ipso inueneris, & terra maneat calcinata, de qua terra dicit philosophus Parmenides & Morien. Sic cinerem qui est in fundo, ne vilipendas, quia est diadema corporis tui, & permanētium cinis. Sic sunt quatuor elemēta sic præparata, vt superius intellexisti. Nec coniunxeris ea ante ipsorum mundificationē, cùm propter eorum immunditiam separentur, quod dicit Ascanius: Spiritus non coniunguntur corpori, donec à suis immunditijs perfectè fuerint denudati. Et fermentum album & rubeum coniunguntur secundū quòd elementa sunt alba vel rubea. Si alba, tūc requiritur ignis: si rubea, tunc elementa per ignem rubificantur, vt ipsa digerat maturet, consolidet, & absorbeat sordes aquarū in coniunctione. Habeat proportionabiles virtutes quatuor elementorum, terræ in frigiditate & siccitate, aquæ in frigiditate & humiditate, aeris in humiditate et caliditate, ignis in caliditate & siccitate. Ignis & terra extrema sunt elementa. Aqua & aer sunt media elementa, quæ coniunge per debita & vera pondera, vt plus diligant se q̄ antea: primò terram cum aqua, secundò aerem cum igne. Et sic conuerte naturas, & quod quæris, inuenies. Tunc terra habilis est ad soluēdum, aqua efficax ad mundandum, oleum vel aer, in quo portatur spiritus, ad miscēdum: ignis ad tingendum. Sic corpus retinet spiritum, sicut spiritus retinet animam, cum adiunctione fermenti.

FINIS.

SEQVITVR LIBELLVS ALIVS ΠΕΡΙ χημείας VTILISSIMVS, ET RERVM METALLICARVM COGNITIONE REFERTISSIMVS, ROSARIVS MInor inscriptus, incerti quidem, sed harum tamen rerum non imperiti authoris.

PRAEFATIO.

Aenigma de arte Alchemiae, & de modo tractandi authoris. Cap. I.

INQVIT author libri, qui Rosarius dicitur. Descendi in hortum meum, vt viderem plantas diuersorum nascentium, & inter flores cæteros Rosarij mei, inueni rosam niueam seu albã, *itemq; sanguineam seu rubedine decoratam, elegi pulcherrimam, & inspexi, quòd paucæ & raræ, quia non germinauerãt mala punica. Dixiq; voce non tacita: Reuertere, reuertere Hortulane, reuertere & augmenta Rosarium meum, per totum horum multiplica, seu denouo construe & planta, vt decoretur hortus albis & rubeis rosis splendentibus, superfluisq; abstractis & reiectis, vtilibus & necessarijs diligenter intende. Ipse autẽ Hortulanus rosarum plãtas separauit, & replantauit, augmentauitq; duplicãdo, triplicando, quadruplicando, & sic vicissim multiplicando, vsq; ad albedinem plenam, & deinde ad rubedinem perfectã. Sed hoc totum per augmentationem plantarum, quod mihi placuit. Innuebat autẽ adhuc non satisfecisse. Quicquid tamen circa hoc erat scibile, mihi plenariè demonstrauit: Posuitq; idem tempore debito rosas albas & rubeas in terra sua, dimisitq; eas increscere in terram suam, dico propriam, vnde egrediebantur. Et in primo anno subsequenti, egressa est planta, quæ annuatim mille milia rosarum produxit. Et ecce hortus meus iã rosarijs impletus est, educentibus sufficienter pro me rosis, & pro omnibus intrantibus annuatim. Deo itaq; reddo laudes & gratias Hortulano gratas. Et in hoc codice, cæteris meliori, qui non sine causa Rosarius intitulatur, cuncta quæ vidi, & vera probaui, intelligentibus, sapientibus, & artifici idoneo perfectè scribã, vt quicunq; per portas, Hortulano mediante, ad hunc Rosarium ingressus fuerit, non solùm de rosis partẽ habebit, sed videbit etiam artes cunctorum operantium in Rosarium album, vel rubeum, & per consequens acquiret discretionem discernendi circa hoc intentionem scripturarum omnium, vbicunq; magisterium obscurum, videbitur & manifestum. Nam in hoc est veritas omnino nuda, & etiam vestita. Nuda scientibus & discretis in propinquioribus naturis minerarum: Vestita autẽ stultis, in remotioribus, imò impossibilibus naturis vegetabilium, & animaliũ secundum solum textum magistrorum, artem inuidè obscurãtium laborantibus. Perfectam enim vobis scribo veritatem, & operationes certas, & veras & integras, sine deuiatione aliqua.

Admonitio, Cauenda duo genera seductorum, & quòd ars consistat in Mercurio fixo. Cap. II.

SEd verè verè, multi venient pseudophilosophi post me, qui seducent operantes, quoruu in genere, tantummodò duos inuenio, scientiam istã cooperientes. Primus est ignorans artem, & sophisticus: Secundus verò sciẽs & philosophus inuidus. Primus componit libros deceptorios, deceptiones suas & sophistica testificantes, & scribit super capita ipsorum titulos Philosophorum bonorum, vt videantur habere bonam artem, & Elixir perfectum. Et

vt magis credantur ab hominibus, ferunt pulueres lapidum, albi vel rubei, & tractant aurum & argentum, sed sequentes deficiunt in operationibus, dum probant scripta illorum. Secundus est totus inuidus, & composuit libros de illis, quæ magis remota sunt à veritate, ad prolongandum homines à via vera, in quantum potest, studetque probare dicta sua per solas rationes, quæ videntur insipientibus esse certissimæ: ille ponit artem in herbis, & plantarũ fructib. & in multis vegetabilib. extraneis & remotis. Vel vt videatur nobis relinquere veram artem, magis Philosophicè loquitur, accipiens fundamentum super quatuor elementa, quæ sunt materiæ Philosophicæ, eáque à multis extrahit, velut à vegetabilibus, & animalibus, & à multis alijs extraneis, videlicet ab ouo, à capillis, à sanguine, à stercore, ab vrina, à spermate, à bufonibus, & ab alijs multis, quemadmodum scripta illorum demonstrant, & declarant. Vel ponit vnum pro alio, vel similitudinariè, vel ad planum, & ponit totam artem vel in principijs prædictis, vel in medijs mineralibus remotis, vt est atramentum, sal borax, alumen, Marchasita, Magnesia, Tutia, & alia mineralia multa. Et quanuis prædicta iuuant ad festinationem quandoque, & ad mudificationem seu ad coloris augmentationem, tamen inuident, qui ea ponunt pro materia Philosophica completa. Et sic detegunt artem, vel etiam operiũt, & seducunt insipientes, vt vilipendant artem: aut quãuis accipiant veram materiam, & naturam mineralem, tamen per diuersas eorum operationes fictas & impossibiles, seu ineptas, prohibent insipientem peruenire ad complementum. Et ò nouelli Alchemiæ artem comparantes per totum vt supra, creditis expectandum bonum, & transmutationem bonam, & veram, ab eo quod citò ab ignis combustione destruitur, & in cineres redigitur? An non dicitur, quòd sulfur & auripigmentum citò comburuntur? & ab ignis combustione citò consumuntur? Sed azot semper diutius manet incombustum. Perfectum in metallis, est argentum viuum fixum, vt supra.

De eodem quòd Mercurius fixus perficiat, & diuisio operationum, & libelli in duas partes. Cap. III.

IAm probaui apertè, & secundum rectam veritatem, quòd defectus in metallis, est defectus argenti viui, fixi, & puri, & quicquid eligitur in hac arte ad perficiendum, est causa illius, & ergo in ipso est perfectio, & non in aliquo alio. Scias hoc, ne trade obliuioni, vbicunque inueneris ipsum, tene pro lapide maiori, cui nulla res similis existit, nec potest facere quod facit. Si est correctũ, corrigit, si fixum, figit: si liquidum, soluit: si spissum, coagulat: si tinctum, tingit. ipsum enim præcellit cuncta corpora in puritate. Et qui posset pœnam sustinere ignis, faceret ex eo cum sulfure suo congelato, Elixir excellentissimum. Accipitur viuum & mortuum, sed purum est semper eligẽdum, quod viuum est. Multæ operationes ex eo fiunt, quæ diuiduntur per duo. Prima fit cum adiuuamine: Secunda ex se solo, sed natura procedit cum suo sulfure. In duobus verò capitulis binas operationes perfectè complebo. Et scribam quicquid probaui, vel feci, vel vidi. Ex dictis Philosophorum nihil teneo ad præsens, nisi quòd affirmant dicta mea, quia veritatem dicam, & liber factus sum ab inuidia. Intelligat ergo qui vult dicta mea.

PRIMVM CAPVT.

Promißio & diuiſio dicendorum de operationibus Alchemiæ. Cap. I.

IN primo capitulo dicam cunctas operationes, quæ egrediuntur de materia cum auxilio diuino &cet. Nullum ſophiſticum hunc librum intrabit, ponam ſemper regimen, ad perfectionem perducens. Multa ſiquidem ſunt coadiuantia. Dico breuiter, quòd adiuuamen calcinationis eſt hoc, (& primò dicam de corporibus).

De Calcinatione Saturni, & Iouis. Cap. II.

SAturnus & Iupiter calcinantur cum adiutorio ignis primò, & cum induſtria artificis, & hôc igne non ſuperante ſuam fixationem, in vaſe terreo, forti, mouendo cum baculo ferreo, donec ſint incinerata. Cineres imbibũtur, cum aquis acutis mundantibus. Ad rubeum valet vrina humana purificata aqua ſanguinis, vel acetum rubeum. Ad album valet acetum album, aqua ſalis communis, & aluminis: & alia acerba multa poſt imbibitionem deſiccantur ad ignem vel Solem, donec peruenerint ad calcem albam vel rubeam. Item calcinantur cum adiutorio ſalium, & illa calcinatio bona eſt, & per adiutorium vitrioli & aliorum acutorũ. Calcinantur etiã cũ adiutorio ſulfuris, ſeu auripigmenti, & illa eſt melior. Sed optimè calcinantur cum Mercurio ſic: Primò amalgamentur, & terantur, & abluantur cum acutis, vſque ad emendationem perfectam, deinde miſceantur cum ſalibus acutis terendo, & cum aluminibus & alijs acerbis, & exiccentur & erodantur, deinde deponatur ſalſedo, cum ablutione. Sit tamen Mercurius, priuſquàm deſiccatur, cum ſale per ſublimationẽ extractus, & ſic remanet calx alba, qua melior eſſe non poteſt. Et regulam tibi do generalem, quòd qualitercunq; calcinetur Iupiter cum igne, facit calcem albam, Saturnus ſemper rubeam, niſi cum acutis fuerit dealbata.

De Calcinatione Veneris & Martis. Cap. III.

VEnus & Mars cum adiutorio ignis calcinantur, primò in furno reuerberationis, ſi ponatur intus limatura illorum: per flammę reuerberationem calcinatur, & fit de Marte crocus ferri, quòd dicitur ferri cementum. De Venere, æs vſtum ſimplex, vel χαλκὸς κἐκαυμένος. Calcinantur etiam per ignitionem & extinctionem in acutis, donec totaliter conuertantur in ſquamas, quẽadmodum Iupiter & Saturnus calcinantur per abſtractionem ſuæ ſcoriæ, deinde imbibitur calx cum acutis & ſalſis, donec fuerit rubeum & mundum. Poteſt etiam Veneris calx dealbari & Martis. Calcinatur etiam cum ſulfure & auripigmento, miſtis cum laminis, vel cum limatura illorum, quin etiam cum ſalibus, aluminibus, & alijs corroſiuis. Et præparatur calx cum ablutione, & deſiccatione, donec fuerit ad libitum. Calcinantur etiam multum bene per ignitionem & extinctionem in Mercurio, & quicquid in qualibet extinctione abradi poteſt, abraditur cum cultello, & iteratur opus, donec ſit ad libitum. Et præparatur cum ablutione & deſiccatione cum ſalibus, & abſtrahendo Mercuriũ, & fiet calx optima. Et ſcias, quòd calx corporis nõ figitur, niſi calcinetur cũ igne. Et hoc dico, quia omnia corpora poſſunt calcinari ſuper vapores acutorum, vel cum acutis. Sed melior calcinatio corporũ fit cum Mercurio.

De Calcinatione Solis & Lunæ. Cap. IIII.

SOL & Luna calcinantur ad modum Veneris & Martis, ſed quod melius eſt, & optimum, per amalgamationem cum Mercurio, & ablutionem, & deſiccationem, vel per abſtractionem Mercurij per ſublimationem, ſicut eſt narratum. Spiritus verò non poſſunt calcinari, niſi prius ſint fixi.

De

De Calcinatione aliarum rerum & mistura rum. Cap. V.

CAlcinantur & aliæ res multæ ad extrahendan tincturã ex illis, & vt subtilientur illarũ partes & mundentur. Et scias quòd quodlibet corpus per se calcinatur, & si aliqua coniungantur, & calcinentur simul, fit calx mirabilis in effectu. Ne obliuiscaris hoc, tenta, & optimum retine. Hoc de his sufficit.

De Sublimatione spirituum. Cap. VI.

SVblimantur & spiritus & media mineralia, cum adiuuamine. Spiritus sublimantur vel à salibus, vel ab atramentis, vel ab aluminibus, vel à corporibus, vel ab istis mistis. Et nota, quòd sublimatio fit causa purificationis tincturæ. Si sublimantur spiritus cum immundis, immundantur: si cum adhærentibus, remanet magis fixi cum tinctura inferius, quod quærimus. Vnde de necessitate oportet vt mundentur prius per acuta, & per lauacrum, aut per vnicam separationem impuri à puro. Cogitate diligenter super hoc. Nam illud medium est secretum. Spiritus mundificatos cum calcibus puris corporũ sublimate, donec figantur, & videbitis me verum dixisse.

De Sublimatione corporum imperfectorum. Cap. VII.

SVblimantur corpora cum adiutorio ignis, & hoc expressione ignis. Et hoc fit ad habẽdam materiam mundè temperatam. Nam quod nimis est volatile, & terrestreitas immunda, diuiduntur per sublimationem, & remanet substantia tẽperata, vt dixi, quam quærimus. Sublimantur etiã cum rebus eleuantibus, cũ sulfure, auripigmento, Mercurio, & alijs spiritibus. Et illud dico cum corporibus non fixis, vt sunt Iupiter & Saturnus, qui sine fæce, vel re aliqua possunt sublimari, & cum quolibet prædictorum: & Venus & Mars quæ sublimantur cum prædictis.

De Sublimatione corporum perfectorum. Cap. VIII.

SEd notandum præcipuè, quòd corpora fixa possunt etiam sublimari, scilicet Sol & Luna. Sed causæ eleuationis est, vt hæc purificemus, vel sulfure vel auripigmento, vel argento viuo, quòd ea facit ascendere citius per reiterationem, & velocius figantur. Et hoc est secretum intimum, quod dico pro certo, & omnes ferè celant. Dico tamen: Corpora debent fieri incorporea in ascendendo, & incorporea corporea in descẽdendo. Maxima industria est, de corpore facere spiritum, & econuerso. Sed verum est, quòd si summa volatilis superat summam fixi, finaliter reuertetur in corpus spirituale, vel album vel rubeum. Verè non sum inuidus, nam denudaui omnino.

De Fixatione. Cap. IX.

FIgitur autem omne volatile cum mundatur per iuuamen ignis, videlicet decoctione diurna, & hoc est meum secretum, aut per alicuius rei fixæ adiutorium, hoc est per imbibitionẽ, & reiterationem prædictorũ, vt in sublimatione narraui satis apertè. Et hoc est vnum de secretis meis magnis. Corpora etiam figuntur, vt præ figuraui calcinando vel coquendo solo igne.

De Distillatione. Cap. X.

DIstillantur autem multa pro adiuuamine operis istius. Distillatur aqua à vitriolo viridi vel Romano, à sale petræ, & alumine plumoso, quę maximè valet pro adiutorio istius operis: cum ipsa enim soluuntur mirabiliter omnia corpora cruda & calcinata, & spiritus calcinati vel fixi, solutione mirabili & pulchra. Distillãtur & aliæ aquæ multę, & olea, de salibus, atramentis, aluminibus, & alijs rebus multis, mineralibus, vegetabilibus & animalibus, sicut inuenitur in libris Philosophorum de hac arte tractantium.

De Solutione. Cap. XI.

SOluuntur omnia corpora & spiritus cum adiutorio aquæ corrosiuæ supradictæ, vel cum alijs aquis corrosiuis, quæ multis fiunt modis, & quia

talia in multis inueniuntur Philosophorũ libris satis veraciter & apertè, excusamur de illis in hoc nostro Rosario tractare. Sed hoc teneas amice mi, quod melior fit solutio in igne in fimi calore, & cum Mercurio viuo, & aqua vitæ, dũ ablutus est, sed in primo dicitur venenum seu res mortifica.

De Ceratione. Cap. XII.

CErantur corpora calcinata cum corporibus resolutis, & hoc imbibendo & cerando, & quanuis multæ sint imbibitiones corporum, tamen melior fit cum Mercurio, scilicet quando est aqua viua depurata. Et melior inceratio fit cum azot viuo, & gutta saponis. Nam aqua corporis, cũ corpus redactũ sit in Mercurium, dicitur sanguis, & qualicunq; modo aliquid cum oleis inceratur, non valet quicquã, nisi oleum prius sit fixũ, & incõbustibile factum, & istud oleum non habetur nisi ex metallis fixis: scias hoc excellentissimum secretum, & quod magis carum apud Philosophos inuenitur.

De Coagulatione. Cap. XIII.

COagulãtur cũcta resoluta cũ adiutorio ignis, & hoc in vasis firmiter clausis, sed tene à me hoc secretum, quòd res perfectè coagulata est, quę fluit cũ ignitione conuenienti, & cum expectatione examinis ignis. Sin autẽ nõ, reitera opus, & peruenies per reiteratione͂ ad propositũ, domino annuẽte.

De Particularibus ad album in genere. Cap. XIIII.

ECce narraui tibi cunctas operationes veras & necessarias in opere huius artis ad laborem abbreuiandum, & adiuuandã naturã generaliter. Modò satisfaciam, specialia & particularia meliora enodabo in hoc capitulo. Primò ergo quomodo corpora augmẽtantur, & postea de abbreuiatione temporis & laboris, & Elixir. Et quia nullo modo potest fieri rubeum verũ, nisi pręcedat albũ, talia verò ad augmentãdas rosas albas, vt fiat Luna perfecta, tibi dono. Primò desiccandum est corpus Lunę, & hoc per calcinationem quam narraui. Et ista est causa, vt humiditas istius, cum quo proponimus augmentare ipsam, radicabilius & firmius illi adhæreat sine separatione, deinde calcinandũ est aliud corpus non fixum, cum quo proponis operari, & hoc vt per eam figatur. Nam volatile in ipsis euolat per calcinationem ignis, & remanet terra azyma & munda. Per eandem etiam calcinationem deletur vnctuositas glutinosa, & immunditia de corpore, & reducitur in statum pristinum, & remanet terra munda, non adurens, nec denigrans corpora. Deinde resolue calcem Lunæ in aquam mundam & claram, sicut demonstraui tibi in Cap. Dissolutionis. Secundò calcem azymam cuiusuis corporis similiter resolue, aquas coniunge & illam bene cõmistam congela in massam albam, & in fine congelationis descende per botum. Et melior modus est iste, quàm vnquam probaui. Accepi vnam partem corporis fixi, & tres partes non fixi, Item resolutam calcem Lunæ, & aquam etiam corporis non fixi, iterum coniungebam istam aquam, coniunctam composui cum prima massa prædicta iterum calcinata, & resoluta, & erat tunc augmẽtata prima pars, & tres sui partes: illud totũ congelatũ feci secundo descẽdere, illud opus reiteraui quindecim vicibus, nec meliorem Lunã Deus vnquam creauit, tenui ipsam auro cariorem. Inueni etiam alium modũ leuiorem multum, videlicet imbibendo calcem corporis non fixi, cum aqua calcis Lunæ, terendo vel cerando super marmor, bene desiccando, & descendendo. Et iterum secunda vice nouam calcem non fixi, imbibendo, cum resoluto calcis nouæ Lunę, apponendo calcem primæ massæ, videlicet vnam partẽ istius cũ tribus partibus alterius, deinde desiccando & descẽdendo, & reiterando per quindecim vices. Sic enim perueni ad Lunam multo meliorẽ naturali.

rali. Propterea probaui & alium modum adhuc multo leuiorem, videlicet resoluendo Lunam calcinatam in aquam, & imbibendo cum illa aqua calcē corporis non fixi, terendo & desiccando, & descendendo. Iterum reiteraui hoc opus de noua materia, & quando desiccatum erat, posui super tres partes, de nouo desiccato, cum parte vna massæ præcedentis generatæ, nihil tamen de reiterationibus omisi, & inueni in decima quinta vice Lunam bonam, æquipollentem naturali. Homo etiam bene potest transire, si vult melius, cum decem reiterationibus, vel circiter, quanto plus tamen reiteratur opus metallicum, tanto melius. Et scias quòd prædictæ resolutiones optimè fieri possūnt cum aquis corrosiuis, sed semper melior resolutio fit cum Mercurio. Scias hoc, O quàm multa bona procedunt ex corporibus cū Mercurio amalgamatis. Hæc iam dixi in generali, nunc verò de quolibet corpore simpliciter tractabo.

De Particularibus ad album in specie. Cap. XV.

ACcipe vnam partem Lunæ, & quinꝙ partes vel sex Martis, & descende simul per botū, vt prætactum est, & habebis bonam Lunam. Accipe vnā partem Lunæ, & duas partes, vel tantundem de Venere, & descende per botū simul, vt prædictum est, & habebis bonam Lunam. Accipe partem vnā Lunæ, & tres partes Saturni, & fac descēdere per botum simul, per modū prædictum, & habebis meliorem Lunam. Accipe vnā partem Lunæ, & tres partes Iouis, & fac descendere ista adinuicem per botum, sicut narratū est ante, & est Luna optima, æquipollens naturali in omni examine sine fine. Si fidelis est sermo meus, estote memores animæ meæ, propter ea, quę dixi. Item, aliter etiā fieri potest optima operatio per amalgamationē Mercurij. Lunam desiccatā amalgama cum Mercurio, ana, sed sint in duplo, Mercurij vel amalgamationis Martis, & pone sex partes istius cum vna parte primę: totum amalgamatum simul decoque, donec Mercurius sit separatus, & descende, & reitera hoc opus quindecim vicibus, & erit Luna bona. Amalgamatur etiam Luna cum Mercurio, sicut prædixi, & Venus etiam amalgamari debet ad modū Martis, duæ partes istius, & vna amalgamationis sublimetur, & descendatur per modū iam dictum, & cum opus iam quindecies reiteratum est, erit Luna bona. Amalgamatur Luna præcipuè cū Mercurio, & Saturnus cum eodem ana, & tres partes ipsius cum Luna pone, sublimando & descendendo, & reiterando per præscriptum modum, & peruenies ad Lunam meliorem. Amalgamatur pręcipuè Luna cum Mercurio, & Iupiter cum eodem, ana, & sint de ipso tres partes, cum vna parte Lunæ, & per reiterationem sublimationis, pro Mercurij separatione & per reiterationem descensionis operis peruenies ad Lunam meliorem de mundo. Prædicta verò sufficiunt in albarum rosarum augmentatione.

De Particularibus ad rubeum in genere. Cap. XVI.

AD augmentandas rosas rubeas procedamus. Prima regula generalis est: pone in omni opere rubeo Solem, quemadmodum Lunam in azymo. Sed notandū, quòd calces quorundā corporū solo ignis adiutorio rubificantur, quorundam non. Quorum rubificantur, sunt hæc: calx Martis, Veneris, & Saturni. Calx verò Lunæ, Iouis, & Mercurij fixi, non rubificatur solo adiutorio ignis, in hoc capitulo primo, sed in capitulo nostro secundo, & vltimo in magno videlicet magisterio, calx illorum rubificatur ad libitum, & tingunt sine mensura. Ecce thesaurus Philosophorum. Rubificantur tamen in hoc capitulo primo, cum rebus tingentibus, sicut sunt sulfur, atramentum, aqua ferri, & oleum rubicundum Philosophicum à mineralibus seu vegetabilibus, vel animalibus extractum. Et talis modus est operandi, sicut in albo Lunæ, sed in hoc opere Sol est calcinandus & dissoluendus. Soluātur & omnia cor-

pora nõ fixa calcinata. Et per eandem calcinationem rubificata in aquis corosiuis vel dissoluentibus, dico rubicũdioribus, aquas cõiunge, & congela, & descende in massam rubeam, vt de albo fecisti, & reitera hoc opus, vt de azymo fecisti, per quindecim vices, & habebis operationem perfectam. In hoc enim opere seruare poteris omnem modum operandi, quẽ in albo narraui, & istud est in his quæ rubificari possunt cum adiutorio ignis. Et quòd omnes calces corporum rubificari possunt, cum adiuuamine multarum rerũ tingentium, restat hîc nobis declarare. Sed quia de talibus, quàm plurima bona & vera reperiunt̃ in lib. Philosophicis istius artis, & aquæ rubedine tingentes, pulueres, & olea, cũ quibus calces tam sæpe imbibũtur, desiccantur, soluuntur, & congelãtur, & descenduntur, vsq; ad rubedinẽ. Ergo videtur nobis superfluum de illis tractare: Solis tamen tincturam specialem, ad satisfaciendum, à me accipiatis.

Particulare ad rubeum in specie. *Cap.* XVII.

IN aquam salsam calidam, postea in dulcem calidam, finaliter in acetum multoties, puta viginti vicibus limaturã Martis lauate, quousq; sit clara, bene mũda, & ponite eam in vase vitreo, vel vitreato, cũ optimo aceto albo, per plures dies, quousq; per hoc multũ rubescat, quod erit citò. Tunc totum ponitur in distillatorium vitreũ, & distilletur sæpius, quousq; illa limatura totaliter euanescat. Nam sublimabitur proculdubio cum aceto iam dicto, & transibit tota illa limatura in aquam rubeã, stetq; præterea in quiete per aliquod dies: hæc aqua Lunam pręparatam & fusam tingit mirabiliter in calorẽ rubeum, & in qualibet reiteratione operis, calces cum hac aqua imbibe, & exicca, solue, congela & descẽde, donec tinctura sit sufficiens, & ista aqua est mineralis & corporea.

Fit & alia bona per hunc modum: Sumatur de vitellis ouorum libra vna, & & de sanguine humano recenti libra vna, & duę libræ de capillis humanis bene mundis, permisce ista in vitreata rotũda. Deinde recipe salis ammoniaci bene triti, duas libras, & cõmisce omnia simul, & illa vitreata ponantur in illa cũ cinere cribellato, & accendantur sub ea ignis lenis, & cum totũ resolutum fuerit in aquam, tunc proijce de sulfure citrino super illud, quantum est medietas omnium medicinarũ: remoueatur tunc vas ab igne velociter, mouẽdo totum simul, postea proijce totũ in cucurbitam ad distillandum, & toties distilla super fæcibus, commiscendo cum aqua, quæ ab eis distillatur, donec omnia remaneant in fundo sicca. Istud mistum & tritum cum calcibus dissolutis congelatum, tingit peculiosé, & ista est tinctura vegetabilis, seu animalis.

Apostrophe ad Lectorem, & oratio ad Deum. *Cap.* XVIII.

ECce Amice mi dilecte, ecce quàm multa bona iam narraui, ex his quæ in Rosario meo continentur. Non vales tamen adhuc per prædicta, ex illo aliquas accipere rosas. Nam fossatis profundissimis, murisq; fortissimis, ac propugnaculis multis Rosarius meus tam fortiter est firmatus, quòd nemo per aliquod ingenium intrare valet, nisi per septem portas firmissimas & metallicas, multis clauibus mirabiliter clausas. O clementissime Deus ac misericors, si iam aliquid peccaui, respice super me oculis benignitatis tuæ, quia tu solus cognoscis corda hominum, & me iam istud dixisse ex fonte misericordię solo. Et deprecor te humiliter & deuotè cælestis pater, vt non intret in corda iniquorum: sciant autem filij sapientiæ & intellectus, quòd Hortulanus meus, gratia Spiritus sancti paracleti infusus & repletus, solam mihi clauem demonstrauit, per quam cunctæ portæ in ictu oculi mirabiliter, & quasi miraculosè aperiuntur, in mei Rosarij capitulo primo. Et gratiam, quam mihi Hortulanus meus fecit sua benignitate, piè & amicabiliter scribam omnibus doctis & intelligentibus.

Composi-

Compositio Aquæ fortis, quæ est clauis Rosarij. Cap. XIX.

ACcepit enim Hortulanus tres herbas, quas generatas inuenit in loco Rosarij ex eadem terra, de qua Rosarius est egressus, & erãt Chelidonia, Portulaca marina, & Mercurialis. Ex his tribus cõposuit clauem prædictam, quem modum cõponendi, uobis perfectissimè enodabo. Recipe duas libras uitrioli uiridis, & duas salis petræ, & unam libram aluminis plumosi, terendo quodlibet per se. Deinde coniunge. Posteà habeas aludel uitreum bene lutatum, exterius circumquaq; luto sapientiæ, & pone in eo puluerem prædictorum, & alembicũ desuper uitreum, iuncturas firmiter cum bono luto sigilla, ut respirare non ualeat, & pone super furnum distillationis dando illi lentũ ignẽ. Distillatur enim prima aqua primò, quam recipias in phialam uitreã cum longo collo, sitq; phiala cum alembico sigillata cum luto prædicto, continua ignem lentum, donec alembicus intus colore citrino fit coloratus, & istud est signum aquæ secundæ. Primam deinde aquam cum sua phiala depone, & obstrue cum cera, & appone nouam phialam, quam firmiter sigillabis augmentando ignem, donec alembicus intus rubescat, quod signũ est aquæ tertiæ fortissimæ. Depone phialam cum aqua secũda, & sigilla, & appone nouã phialam spissam cum collo multum longo, sigillando firmissimè cum luto optimo, & augmentando ignẽ semper, donec tota aqua fuerit egressa, quam depone, & sigilla firmiter os cum luto figulorum, & usui reserua.

Laudes Aquæ fortis prædictæ. Cap. XX.

ISta est aqua fortis, preciosissima, uirtuosa, quæ dicitur aqua corrosiua, & uerè clauis est, per quam solam cũctæ septem portæ metallinæ, uidelicet Rosarij mei aperiuntur in momento. Cum ista claue minerali potes reserare septem portas prædictas, & intrare Rosarium, & accipere rosas albas uel rubeas de quacunque planta uolueris, secundum uelle tuum. Et indubitanter qui clauem istam secum habuerit, cuncta in Rosario existentia, ipsi cognita erũt. Intellige quod dico, & prępara ei hospitium in medio cordis tui, ut intus per ęuũ hospitetur. Cum ista aqua laudabili corrosiua potes in momento resoluere cuncta corpora, tã cruda quàm calcinata, omnes spiritus, & omnia mineralia, necnon lapides preciosos, & congelare quando uolueris, ut prædictum est in una hora. Ista enim aqua tales habet effectus mirabiles & laudabiles, quòd resoluit solidum, & reddit liquidum, mundat immundum, corrodit superfluum, figit fugitiuum, consolidat disgregatum, augmentat tincturam azymam optimè, & rubeam, omnia penetrat, durum mollificat, & molle indurat, & discordantes concordat, & est clauis totius huius artis, in hoc capitulo nostro. Quid dicam de ipsa? Eius laudes inueniuntur interminabiles. Valet & aqua prima & secunda ad multa in hac arte: coniunge ambas simul, nec meliorem rem habere potes in mundo, ad abluendum calces corporum quascunq;. Quia omnis immunditia, nigredo, corruptio, & sulfureitas adurẽs, per eam tollitur. In fæcibus uerò est maxima tinctura, studeas in ipsis: nam in eis est magnum arcanũ. Imbibe fęces cum tota aqua, prima & secunda, & dimitte stare, & incorporari per quatuor dies, & iterũ distilla per præscriptũ modum, & habebis plus de aqua forti corrosiua, quàm prius habuisti, & hoc est finale secretũ. In hac enim aqua resoluuntur cunctæ tincturæ coadunandæ, earũ enim aqua tunc admisceri potest cum aquis corporũ calcinatorum & resolutorum. in ea enim resoluũtur Saturnus & Iupiter, Mars, & Venus, Mercurius, Luna, & Sol. Per ipsam etiam melioratur ziniar, & multa alia, cum quibus opus abbreuiatur, coloratur, augmentatur. Et hæc de prima parte primi capituli sufficiunt. Ad ipsam tamen complendam, de secunda ipsius parte, & ultima tractabo. Nam bene sequitur Elixir cum iuuamine, post omnium corporum perfectam augmentationem.

Reclusio Rosarij per eandem aquam. Cap. XXI.

CORpus putrefactum, & deinde cum calore temperato, cumq; retentione seu reseruatione suæ humiditatis radicalis philosophicè calcinatum dissolue. Sitq; tamen prius mundatum ab omni re corrumpente, & hoc erit in principio operis, & istud est de azymo, sitq; calx alba corporis uicinioris imperfecti, fermentum quoq; azymum bene mundatum, & calcinatum azimum resolue ut primum. Aquæ mundandæ sunt ab immunda fæce, tunc coniungendo in phialam uitream cum stricto collo & alto, cuius os firmissimè sigilletur. Pondus etiam est notandum, suntq; semper partes quatuor imperfecti, & una perfecti. Ponenda est autem phiala cum aqua in furno coagulationis, donec totum coaguletur in lapidem coagulatione bona, & fixa. Et habes tunc plantas Rosarij tui unius anni. Item secunda uice resolue nouam materiam, ut prius in eadem proportione, lapidemq; coagulatum iterum resolue, sitq; ana de istis. Aquas resolutas coaduna, & unitas congela per prætactum modum, & habebis plantas duorum annorum. Tertiò resolue de materra noua, ut prius in pondere lapidis anni primi, & coniunge cum lapide duorum resoluto, cōgela ut prius, & habebis Rosarium tenerrimè florentem, & decem rosas producentem. Quartò nouam resolue materiam ut prius, semper in proportione æquali lapidis primi anni, & coniunge aquas anni tertij lapidis, & congela ut prius, & habebis lapidem quadriennij uiginti flores rosarum producentem, & hoc fac quintò, & Rosarius quinquennis triginta producit rosas. Sextò & producet centum rosas. Septimò, ducentas rosas. Octauò, trecentas rosas. Nonò, mille. Decimò, duo milia. Vndecimò, tria milia. Duodecimò, centum milia. Decimo tertiò, ducenta milia. Decimo quartò, trecenta milia. Decimo quinto, mille milia. Et sic in die decima quinta, habebis opus Lunæ perfectum. In rubeo, siue ad rubeum, semper operaberis in calcibus corporum rubificatis, & resolutis, & cum resolutione Solis. Sed tene hoc meum finale secretum. In quantum plus tinctura cum adiutorijs augmentatur, tantò altius tingit. Stude & proba in arte prædicta, & eris breuiter fortunatus. De cunctis autem iuuantibus & auxilijs huius artis, manifestè satis in prima parte istius capituli primi dictum est, ideo mei Rosarij capitulum finio.

SECVNDVM CAPVT.

Perfectionis causam, solum Mercurium esse. Cap. I.

DICTVM est superius, quòd huius artis preciosissimæ finalis intentio est, meliorare metalla imperfecta, & ad gradum perducere supremū. Et imperfectio & corruptio eorum progreditur ex defectu boni & puri argenti uiui fixi, sicut multoties dixi, & omnes dicunt philosophi periti. Relinquitur itaq; ipsum solum esse perfectiuum. Eligamus ergo ipsum, & perficiamus, quemadmodum tunc fecerunt philosophi, qui perfectionem habebant. Ipsum solum, quicquid scribitur, est lapis quem philosophi laudant ubiq;, quem occultant in infinitis parabolis, & scripturis fictis & similitudinibus, & detegunt eum cum magnis suis philosophijs. Et iam talem inspirauit mihi spiritus Dei gratiā, quòd cum duobus uerbis eius, omnes libros philosophicos, de hac arte exponam. Ecce uerbum Spiritus sancti: MERCVRIVS, EST LAPIS QVEM HONORANT PHILOSOPHI, Diuisum est cor meum, & sicut librum aperiens legat quilibet & intendat. Solum argentum uiuum quærimus. In ipso enim totum est quod desideramus, ergo suam in se continet tincturam. O' quàm preciosa creatura est illa, & delectabilis, Deus enim meliorem non creauit, præter animam rationalem. Habet in se corpus, animam, & spiritum.

& spiritum. Corpus stat, anima uiuificat, spiritus tingit. Ista sunt in Mercurio solo ex aquæ grossitie, ui sulfuris puri non urentis congelato. Mercurius ergo lapis noster est, nec alia res esse potest, quem aquam siccam nominamus, eo quòd ui sulfuris azymi, uel rubri uniformiter est inspissatus, à quo cuncta corpora trahunt originem, ex ipso enim fiunt, & in ipsum reuertuntur. Verbi gratia: Sol ex Mercurio uiuo puro fit, & iterum reuertitur in argentum uiuum per ingenium, & sic de cunctis corporibus habet fieri.

De differentia Mercuriorum. Cap. II.

SEd dico uobis istud, quòd argentum uiuum ex Sole factum, maioris est uirtutis incomparabiliter, & ueclociorem dat fixionem, quàm illud quod non erat corpus, semper tamen est argentum uiuum de argento uiuo, & est calidum, & humidum, & masculinum. Argentum uerò uiuum ex Luna factum, dat fixationem uelocem, quod est frigidum, siccum, & fœmineum. Argentum uerò uiuum quod non erat corpus, ex quo tamen generantur corpora, non differt ab alio argento uiuo, nisi in sola digestione, & per ipsum solum, non aliter, omnia corpora in argentum uiuum reuertuntur.

Similitudo Viam uniuersalem insinuans. Cap. III.

CVncta nascentia seu plantæ ex terra egressæ, nónne semper ad terram reuertuntur? & hæ postquàm in eadem terra fuerint iterum per tempus putrefactæ, tunc totum est terra. Sed non qualem uirtutem illa terra habet. Videmus enim quod ex terra frumētum nascitur, habens stipulam & grana multa, & si tunc artificialiter stipulæ in terram reponūtur, cum fimus factæ fuerint, uidemus quòd totus fimus reuertitur in terram per putrefactionem. Sed grana reseruata, si iterum ponantur in eadem terra stipularum suarum prędicta, multò magis augmentantur, quod expertis agricolis constat. Sic corpora submersa in Mercurium per conuenientem putrefactionem reuertuntur in argentum uiuum, quod prius fuerunt, & postea grana metallica, in eadem terra putrida proiecta multiplicantur, & innumerabiliter crescunt.

Practica Caligine obducta. Cap. IIII.

MOdus uerò agendi talis, est ad modum naturæ. Argentum uiuum nostrum ui sulfuris azymi uel rubei non urentis congelatum seu inspissatum, in primis est mundandum ab omni sorde & superfluitate, quæ per ingenium deleri potest: & illud ingenium est sublimatio, quæ sic fit. Ponatur lapis in uase aperto super mediocrem ignem, agitando ipsum Mercurium, ut tota humiditas superflua euolet, quæ est in eo accidentalis, ex qua opus corrumperetur, & hoc non omittas, & tunc remanebit (postquàm totum aquosum & indigestum, quod nimis erat uolatile, erit depositum, cum igne non superante suam radicalem fixionem) substantia temperata inter fixum & non fixum, apta pro opere isto complendo. Sitq́ semen seu fermentum mundissimè purgatum, cuius una pars sufficit ad duodecim lapidis purgati: fiat amborum ingeniosa amalgamatio: deinde totum amalgamatū ponatur in uase fortissimo, uitreo, cum collo stricto, aut in terreo, uitri densitatem seu compactionem sustinens, quod melius est, sitq́ os firmiter sigillatum: Fiatq́ furnus magnus philosophicus, & spissus, in cuius medio ponatur uas fortissimum, amplum, terreum, potens in igne durare, in illo sunt locanda cuncta uasa, materiam continentia, & tunc cooperiatur furnus, sitq́ superius cum spisso cooperculo clausus, sintq́ in illius summitate foramina tria, uel quatuor ad fumum delegandum, subijciatur ignis lentus perseueranter. Ignis lentus dicitur, qui lapidis fixationem nequit superare, & ignis regimen tale debet esse, quod plumbum in ipso continuè remaneret fusum. Et hoc solus manifesto. Per tale nanq́ regimen habebis in centum uigintiquatuor diebus completam

putrefactionem. Nigredo quoque est signum putrefactionis approbatū. Adhuc per prędictum regimen, habebis secundum signum, quod erit rubedo durans per triginta dies, in illis uerò diebus complebitur perfectè. Tertium autem signum est uiriditas, quòd in caliditate complebitur prædicto regimine, in septuaginta diebus, inter tertium uerò signum & inter quartum, apparebunt omnes colores qui excogitari possunt, tunc fit ibi matrimonium, copulatio, & spiritus & animæ coniunctio, tunc enim dominantur simul, & quodlibet prius per se, sub suo signo, scilicet in primo signo dominabatur corpus, in secundo signo spiritus, in tertio anima. Tempus coniunctionis regimine modicum augmentato, erit completum in septuaginta diebus omnino, & superueniet signum quartum, quod erit azymatio utilis, transibuntque cum augmentato regimine, centum quadraginta dies, & erit completum albedinis signum quod diximus. Si postea continuaueris regimen cum augmento, uidebis inter quartum & quintum cineres discoloratos, sint tamen chari apud te: nam Deus reddet illis liquefactionem, infundendo spiritum suum igneum, & uidebis, cum Deus uoluerit, signum quintum, claritate & rubedine splendida inenarrabiliter decoratum. Time Deum, & honora eum de tua substantia.

De Tincturæ perfectæ proprietatibus. Cap. V.

MVlta quidem in hoc Rosario meo narrata sunt, ad operis cognitionem habendam, & ignorantes ad magisterium ueritatis introducendos. Et quia nihil in eo ponitur superfluum, nec ipsum uolo mittere diminutum * Respice rubeum cōpletum, & rubeum à sua rubedine diminutum, & omnem rubedinem fixi, & non fixi, mortui, & uiui, mineralium, uegetabilium & animalium, respice uiuum uiuificantem, & mortuum mortificantem, album albificātem, & rubeum rubificantem, atque imperfectum perficientem. Inquantum autem albedo perfecti augmentatur, in tantum tingit in albedinem, & sic de rubeo. Sed nota, & considera qualia sint corpora, & quid eis in sua liquefactione adhiberi possit, & secū perseueret, & permaneat in examine, neque enim omne azymum, nec rubeum tingit corpora in Lunam & Solem. Tinctura corporis talis esse debet, quòd ipsa cū corpore liquefacto cōmisceatur, & ipsum liquefactum ingrediatur, quemadmodum ipsummet corpus faceret cum eodem. Tinctura ergo debet esse substantia corporea, ex corporibus extracta, uel per beneficium mediorum mineralium uegetabilium, seu animalium augmentata, in re semper corporea. Verissima ergo tinctura albedinis est sulfur, ex Luna uera albissimum, & perfectissima tinctura rubedinis, est sulfur: ex Sole uerò rubicundissimum. Est ergo unum possibile, sicut & aliud. Hoc scit artifex prudens & discretus.

Epilogus seu recapitulatio omnium dictorum. Cap. VI.

SI per iuuamen argenti uiui crudi, frigidi & humidi, & per ipsius beneficium extrahitur sulfureitas calida, sicca & munda, comburens omnia causa suæ uirtutis adurentis, remanet argentum uiuū purum, & coctum in corporibus, ui sulfuris congelatum. Sic per iuuamen alicuius argenti uiui, extrahitur à Luna uel Sole sulfur purissimum, & remanet sulfur azymum uel rubeum, tingens nigredines & fixum. Cuius una pars tingit duas, uel tres, uel quatuor uel sex partes cum iuuamine primæ partis in Lunam. Pars uerò una rubei tingit argenti uiui cocti in primo cap. secundum puritatem ipsius argenti uiui partes duas, uel tres, uel quatuor, uel sex, ut de albo. In secundo uerò & ultimo cap. tingit una pars sulfuris Lunæ uel Solis partes mille corporis, id est argenti uiui cocti, & uis istius sulfuris per artificis industriam in tantum augmentatur cum igne uel cum iuuamine, quòd post complementum tingit super mille, uel mille milia & ultra, tamen solo igne cuncta perficiantur. Nam omnis tinctura alba uel rubea debet recipere colorem ab igne, aliter non ualet. Iuuamenta autem sunt lapides tales, cum quibus tincturæ puritas, & fixio augmentatur, uidelicet oua, capilli, sanguis, argentum uiuum,

tum uiuum, sulfur, auripigmentum, sal ammoniacus, atramentum, alumen, sal nitri, tinkar, tutia, marchasita, magnesia, &c. Non tamen putes aliquod istorum sufficiens pro opere per se solum complendo. Sunt enim adminicula, & quasi adiutores, cum quibus, & cum quorum iuuamine, corpora mundantur & rectificantur, tinguntur & complentur, & sunt quasi coadiutores & mediatores corporum coniungendorum, quorum preciosiora & meliora apud nos semper sunt inuenta, oua & capilli, & sanguis iuuenis masculi, ex quibus quatuor extrahuntur elementa, quæ, postquàm rectificata sunt, supplent defectum Elixiris ex metallis præparati, nec metalla per se, nec lapides perficiuntur. Sed ex his quatuor elementa extracta pro oleo ponuntur in lapide, aut pro anima tincta: Calx uerò corporum metallorum præparata, pro corpore azymo uel rubeo. Spiritus uerò albus uel rubeus ex corporibus extrahitur, uel figitur & præparatur ab ipsismet spiritibus. Si cæteris autem lapidibus abluitur lapis & mundatur, figitur & tingitur, & rectificatur, in operis festinatione. In commistione uerò proportionata prædictorum præparatorum resultat noua forma, & sic fit Elixir, inquantum materia plus quàm Sol naturalis, est digesta & tincta.

Finis Rosarij minoris, incerto authore.

LIBER SECRETORVM ALCHEMIAE COMPOSITVS PER CALID, FILIVM IAZICHI, translatus ex Hebræo in Arabicum, & ex Arabico in Latinum, incerto interprete.

Præfatio de difficultate Artis.

GRATIAE sint Deo omnium creatori, qui nos conduxit, & recoluit, & docuit, & intellectũ, & scientiam nobis dedit. Nisi Dominus nos custodiret, & conduceret, essemus sine custodia, & sine doctore tãquam erronei, imò huius mundi nihil sciremus, nisi ipse nos doceret, qui principium est & scientia omniũ, sua potẽtia & bonitate super populum. Qui dirigit & erudit quem uult, & reducit sua misericordia ad uiam iustitiæ. Misit enim nuncios suos ad tenebras, & uias explanauit, & sua misericordia repleuit suos diligentes. Scias, frater, quòd hoc nostrum magisterium de lapide secreto, & officium honoratum, est secretum secretorum Dei, quod celauit suo populo, nec uoluit ullis reuelare, nisi illis, qui fideliter tanquàm filij meruerunt, & qui eius bonitatem & magnitudinem cognouerunt. Qui enim secretum Dei postulat, necesse est ei hoc secretũ magisterij plus quàm aliud. Et sapientes qui illud assequuti fuerunt, aliqua de ipso celauerunt, & aliqua reuelauerunt. Sic enim inueni sapientes antecessores, in hoc cõuenientes in suis libris honoratis. Vnde scias, quòd discipulus meus proprius, Musa, honorabilior omnibus apud me, in ipsorum libris multũ studuit, & in opere magisterij laborauit, unde aggrauauit ipsum eiusdem compositio, & in ea multipliciter dubitauit, & ignorauit similiter rerum compositionis naturas. Et supplex ac humilis pro ipsa, à me explanationem petijt, & directionem eiusdem. Ego autem eidem nihil in ea respondi. Nec uolui discernere, sed præcepi ei, ut libros philosophorum legeret, & in eis quod à me petierat, indagaret. Ipse uerò abiens, legit plusquàm centum libros, prout inuenire potuit, libros uidelicet ueridicos, secretos, nobilium philosophorum, & in eis quod petijt non potuit inuenire, qui tunc remansit ideo stupefactus, & quasi extra mentem

positus, etiam per annum continuè in ea perscrutando. Ex quo igitur discipulus meus Musa, qui inter philosophos, in gradum & modum sapiētiæ meruerat computari, sic in compositione eius dubitauit, & hoc ei contigit in ea: quid faciet ignarus, uel insipiens, rerum naturas non intelligens? neq; rerum complexiones cognoscens? Cum autem hoc uiderem de meo discipulo prælecto, & charissimo, motus pietate & dilectione eiusdem, quin etiam nutu & uoluntate diuina, edidi hunc meum librum in obitu meæ mortis, in quo prætermisi dicere quędam, quæ antecessores philosophi retulerunt in suis libris. Et dixi quædam quæ ipsi celauerunt, & nullo modo dicere, aut reserare in scriptis suis uoluerunt. Et explanaui, & exposui quædam, quæ ipsi cooperuerunt, suis dictis obscuris & figuratis. Et uocaui hunc meum librum Secretorū Alchemiæ. In quo nominaui quicquid necesse est inquisitori huius scientiæ, siue magisterij, iuxta linguam, eius intellectui conuenientem, atq; sensui inquirentis. Et nominaui in hoc libro, quatuor magisteria magis alta, & meliora, quàm sapientes fecerunt. Quorum sunt Elixir, unum minerale, & aliud animale: alia uerò duo residua sunt mineralia, & non sunt Elixir unum, quorum est artificium lauandi, quod uocant corpora. Alterum quidem est, facere aurum ex azot uiuo, cuius factura & generatio, est secundum generationem siue ordinem generationis in mineris, in corde & interioribus terræ existentibus. Et hæc quatuor magisteria atq; artificia, explanauerunt sapientes in libris suis de compositione huius magisterij. Sed de eis defuit multum, & de eius operatione noluerunt in libris suis ponere, uel si inuenit, non potuit intelligere, & nihil grauius inuenit quàm illud. Et ideo dicam in hoc meo libro ipsam, eiusq; factum. Qui ergo hunc meum librum legerit, legat aliquid geometriæ, & eius mensuras addiscat, ut clibanorum fabricam rectè componat, nec modum eorum excedat, per augmentum uel diminutionem, & quantitatem ignium sciat, & modum siue etiam gradum uasis operis. Similiter uideat & cognoscat, quid sit radix penitus & principium magisterij, & est eidem, tanquam matrix animalibus, quæ in ea generantur, & capiunt creationem pariter ac nutrimentum, quod prædictum est. Nisi res magisterij inueniat sibi idoneum, destruetur factum atq; opus eius, & eius operarij quæsitum non inuenient, nec ipsa res proderit in effectum generationis, quia cum non inuenerit causam generationis, siue radicem, & ipsam caliditatem, continget in operationibus casus destructionis. Hoc idem in quantitate ponderum est contingens, quæ, cum disconuenit in composito, partibus quidem eiusdem naturæ terminum transcendentibus, per augmentum uel diminutionem, destruitur cum ea proprietas composití, & fit effectus compositi cassus atque uacuus. Et ego ostendo tibi unum exemplum: Nonne uides quòd in sapone, cum quo panni abluuntur & mundificantur, & fiunt albi, generatur in sui recta compositione hæc proprietas, propter æqualitatem, & rectas compositiones, & debitas compositi, quæ participant in longitudine & latitudine? unde propter hanc participationem conuenerunt, & tunc apparuit, quòd erat in ea de ueritate ad factum, & nota fuit inde uirtus quæ prius latebat, quam uocant proprietatem, & est uirtus ablutionis, in composito generata. Cum uerò quantitas ipsius compositi transcendit suum terminum, & per additionem uel diminutionem, transgreditur ipsa uirtus æqualitatis terminum, & exit ad contrarium, secundum distemperantiam compositi. Et ita in compositione nostri magisterij intellige.

De quatuor Magisterijs artis, scilicet, solutione, congelatione, albificatione, & rubificatione. Cap. I.

ET incipio dicere artificium maius, quod uocant Alchemiam, & certificabo dictum meū, & nihil celabo, nec tacebo hîc dicere de eo, nisi illud quod non conuenit dicere, nec est nominare. Dicimus igitur, quòd artificium maius, sunt quatuor

quatuor magisteria: prout dixerunt sapientes, uidelicet, Soluere, Congelare, Albificare, & Rubificare. Et hę quatuor quantitates sunt participes, quarũ duę similiter sunt inter se participes, similiter & aliæ duę. Et utraque harum dupliciũ quantitatum habet aliam quantitatem participem, quæ est maior quantitas particeps post has duas. Et uolo dicere, pro ijs quantitatibus, quantitatem naturarum, & pondus medicinarum, quæ soluuntur & congelantur per ordinem, nec intrat diminutio, nec additio. Sed hæ ambæ, scilicet solutio & cõgelatio, erunt in una operatione, & unum factum meruerunt, & hoc ante compositionem: sed post compositionem ipsarum opus erit diuersum, sed hæc solutio & congelatio, quas nominaui, sunt solutio corporis, & congelatio spiritus, & sunt duo, & habent unam operationem. Quia spiritus non congelantur, nisi cum solutione corporis, & similiter corpus non soluitur, nisi cum congelatione spiritus. & corpus & anima, quando coniunguntur insimul, agit uterque eorum in suum socium, factum sibi similem. & exemplum est huius, aqua & terra, quia aqua cum terræ coniungitur, conatur ad soluendum eam cum sua humiditate, & sua uirtute & proprietate, quę in ea sunt, & facit eam subtiliorem, quàm prius erat, & reddit eam sibi consimilem: nam erat aqua subtilior terra. & similiter facit anima in corpore, & eodem modo inspissatur aqua cum terra, & fit consimilis terræ in densitate, quia terra spissior est aqua. & scias, quòd inter solutionem corporis, & cõgelationem spiritus, non est differentia temporis, neque opus diuersum, ita quòd sit unum sine alio, sicut non est inter aquam & terram in sua coniunctione pars temporis diuersa, quòd cognoscatur, uel separetur una ab alia, in eorum operationibus, sed eorum est unus terminus, & unum factum, & una & eadem operatio circuit super ipsa duo, & simul, ante compositionem. & ideo dixi ante compositionem, ne putet, qui hunc librum legerit, & audierit solutionem & congelationem, ut dixi, quòd sit compositio quam nominauerunt Philosophi, quia sic esset in errore sui facti, & suæ scientiæ. Quia compositio in hoc artificio seu magisterio, est coniunctio siue matrimonium congelati spiritus cum corpore soluto, & eorum coniunctio, & eorum passio est super ignem. Nam caliditas est eius nutrimentum, & anima non dimittit corpus, nec cum eo coniungitur omnimoda coniunctione, nisi per mutationem utriusque à sua uirtute & proprietate, & post conuersionem suarum naturarum. & hęc est solutio & congelatio, quam prius Philosophi uocauerunt. & scias, quòd hanc solutionem & congelationem iam celauerunt sapientes, & loquuti fuerunt in ea subtili ratione, ex dictis obscuris & coopertis, ut sensus inquisitoris ab ipsorum intellectibus elongaretur: & hoc esto exemplum dicti Philosophorum cooperti & obscuri in eis. Vngite folium cum toxico, & uerificabitur in eo uobis principium officij, siue magisterij eiusdem. Et, Operamini corpora fortia cum iure soluto, quousque utrunque eorum conuertatur ad suam subtilitatem. Similiter & dictum sapientis in eisdem est. Nisi conuerteritis corpora in subtilitatem, ut sint subtilia, & tactu impalpabilia, non dirigetur uobis, quod quæritis. & si trita non fuerint, reuertamini ad operationem, quousque terantur, & fiant subtilia: quòd si hoc feceritis, uobis quod cupitis dirigetur: & hoc modo plura uerba talia de eis posuerunt. Nec ullus probantium potuit attingere ullatenus hoc factum talis celamenti, quousque apparuit ei bona aperitio documenti ostensiua, remoto dubio præcedenti. & similiter nominauerunt compositionem, post solutionem atque congelationem. Postea etiam dixerunt, quòd compositio non completur, nisi cum matrimonio & putrefactione: & iterum ipsorum dictum postea docuit pro solutione & congelatione & diuisione, & pro matrimonio & putrefactione & compositione: & hoc est, quia compositio rei est origo & uita. Nisi enim esset compositio, non produceretur res in esse. & diuisio est separare partes compositi. & sic separatio fuit

sua coniunctio. Et dico quòd in corpore non morabitur spiritus, nec in eo erit, nec cum eo ullatenus remanebit, quousque ipsum corpus habeat ex subtilitate & tenuatione, ut habet spiritus. Et cum iam ipsum attenuatum fuerit & subtiliatum, & exierit à sua densitate, & spissitudine ad tenuitatem, & à grossitie & corporeitate, ad spiritualitatem, commiscebitur tunc spiritibus subtilibus, & imbibebitur in eis, & sic uterque euadent unum & idem, & non separabuntur, sicut nec aqua mista aquæ. Ponatur quòd duæ quantitates participes, quæ sunt in solutione & congelatione, maior sit anima, & minor sit corpus, postea adde quantitati, quæ est anima, quantitatem quæ est in corpore, & participabit quantitati primæ, & erunt in uirtute participes solummodo, & operare eas, sicut operati fuimus, & inde habebis quod cupis, & uerificabitur tibi linea, sicut dixit Euclides. Postea accipe eius quantitatem, & scias eius pondus, & adde ei de humiditate, quantum possit bibere, cuius humiditatis non habemus hîc pondus determinatum. Postea operare eas operatione dissimili, primò uidelicet imbibendo & sublimando, & hæc operatio est illa, quam uocant albificationem, & uocant eam Yharit, id est argentum & plumbum album. Et cum iam albificabitur hoc compositum, adde ei de spiritu quantum est medium totius, & reduc ad operationem, quousque rubefiat, & erit tunc de colore alsufir, quod est nimis rubeum, & assimilauerunt eum sapientes auro. Et effectus huius ducit te ad dictum Aristotelis, qui dixit suo discipulo Arda. Lutum quando albificatur, nominamus ipsum Yharit, id est, argentum, & quando rubificatur, nominamus ipsum Temeynchum, quod est aurum. Et albedo est, quæ tingit cuprum, & facit eum Yharit. Et illa rubedo est, quæ tingit Yharit, id est argentum, & facit eum Temeynchum, id est, aurum. Vnde qui poterit soluere illa corpora, & subtiliare, & albificare, & rubificare, & ut tibi dixi, cōponere imbibendo, & ad idem conuertere, consequetur magisterium, & faciet factum, quod dixi, sine dubio.

De rebus & instrumentis, huic operi necessarijs & opportunis. Cap. II.

ET oportet te scire uasa in hoc magisterio, scilicet Aludela, & Sapientes uocant cœmeteria, seu cribratoria, quia in eis diuiduntur partes, & mundantur, & in eis perficitur & completur, depuratur res magisterij. Et quodlibet horum habeat clibanum sibi conuenientem, & utrunque eorum habeat similitudinem & figuram operi competentem. Et iam omnia nominauit, & modum & formam eorum docuit Mezleme, & plures Philosophorum in libris suis. Et scias, quòd sapientes in hoc conuenerunt in suis dictis, & celauerunt per signa, & fecerunt inde plures libros, & instrumenta, quæ sunt necessaria, in his quatuor prædictis. Et sunt duo. Vnum est cucurbita cum suo alembico: & alterum est aludel, quod est benefactum. Et similiter quæ sunt eis necessaria, sunt quatuor. Et sunt corpora & animæ, & spiritus, & aquæ. Et ex his quatuor, est magisteriū, & factum minerale. Et sunt explanata in libris sapientum, & abstuli ab hoc meo libro, & nominaui in eo, quod non nominauerunt Philosophi. Et qui aliquantulum intellectus habuerit, sciet quæ sunt illa. Et non feci hunc librum ignaro, & nescienti, sed composui ipsum prudentibus, & sensum & sapientiam habentibus & scientibus.

De naturis Rerum ad hoc magisterium pertinentium. Cap. III.

ET scias, quòd Philosophi nominauerunt ea pluribus nominibus. Vnde quidam eorum nominauerūt ea mineras, & quidam animale, quidam autem herbale, & quidam per nomen naturarum, hoc est naturale. Alij quidam uocauerunt ea quibusdam nominibus ad libitum, secundum quod eis uidebatur. Etiam scias, quòd

quòd earum medicinæ sunt naturis propinquæ, prout dixerunt Philosophi in libris suis, quòd natura propinquat naturæ, & natura assimilatur naturæ, & natura coniungitur naturæ, & natura submergitur in natura, & natura dealbat naturam, & natura rubificat naturam, & generatio cum generatione retinetur, & generatio cum generatione uincit.

De Decoctione & eius effectu. *Cap.* IIII.

ET scias, quòd Philosophi nominauerunt in suis libris decoctionem. Et dixerunt, quòd faciant decoctionem in rebus. Et illud est, quòd eas generat, & mutat à suis substantijs & coloribus ad alias substantias, & ad alios colores. Et non transgrediaris, quod dico tibi in hoc libro, & procedes rectè. Respice, frater semen, quod est in uita hominum, qualiter in ipsum operatur Solis caliditas, quousque exit ex eo granum, & comedunt homines, & alia animalia. Postmodum operatur in ipsum in homine natura cum sua caliditate, & reddit carnem & sanguinem. Et nostra operatio magisterij est sic. Vnde nostrum semen, quod à sapientibus est sic, quod sua perfectio, suusque processus est ignis, qui est causa uitæ & mortis, qui non tribuit ei uitam, nisi cum intermedio, & sua spiritualitate, quæ non commiscentur, nisi cum igne. Iam uerificaui tibi ueritatem quam uidi atque feci.

De subtiliatione, solutione, coagulatione, & commistione Lapidis, & eorum causa, atque fine. *Cap.* V.

ET scias, quòd nisi subtiliaueris corpus, quousque fiat aqua totum, non rubigi-nabitur, nec putrefiet, & non poterit congelare animas fugaces, cum tetigerit eas ignis, quia ignis est qui eas congelat, cum auxilio ipsius ad ipsas. Et similiter præceperunt Philosophi soluere corpora, & soluimus, ut adhæreat caliditas eorum profunditatibus. Postea reddimus ad soluendum ipsa corpora, & ad congelandum post eius solutionem, cum re quæ ei appropinquauit, quousque coniungamus omnia commista bona & idonea commistione, quæ est quantitas temperata. Vnde coniunximus ignem & aquam, & terram, & aërem: & quando commiscuit se spissum cum subtili, & subtile cum spisso, remansit alia cum alijs, & conuersæ fuerunt suæ naturæ partes, cum prius essent simplices, quia pars quæ est generatiua, addit & tribuit suam uirtutem in subtili, quod est aër, quia adhæsit cum suo consimili, & est pars generationis: Vnde accepit potestatem ad mouendum & ascendendum. Et potuit frigiditas in spisso, quia amisit caliditatem, & exiuit ab eo aqua, & apparuit res super ipsum. Et exiuit humiditas ascendendo, & subtile aëris, & commiscuit se cum eo: quia est suum consimile, & suæ naturæ. Et quando corpus spissum amisit caliditatem & humiditatem, & potuit super ipsum frigiditas & siccitas, & comminuerunt se suæ partes, & diuisæ fuerunt, & non fuit humiditas, quæ coniungeret ipsas partes diuisas, elongauerunt se partes. Et postea pars quæ contraria frigiditati, quia continuauit, & immisit suam caliditatem & suam decoctionem ipsis partibus, quæ sunt terræ, & in eis ipsius posse ualuit, siue potuit, & habuit dominium & uictoriam super frigiditatem, & latuit frigiditas, quæ prius erat in corpore spisso per uictoriam caliditatis super eam, conuersa fuit pars suæ generationis, & facta fuit subtilis & calida, & conata fuit siccare cum sua caliditate. Et postea subtile, ascensor naturarum, cum amisit calorem accidentalem, & accidit ei frigiditas, tunc conuersæ fuerunt, & inspissauerunt se, & descenderunt ad centrum, & coniunctæ sunt naturæ terrestres, quæ se subtiliauerunt, & conuersæ fuerunt in suam generationem, & imbiberunt se in eis, & coniunxit humiditas illas partes diuisas, & conata est terra siccare illam humiditatem, & obsedit eam, & prohibuit ne exiret ab ea, &

apparuit quod erat absconsum super eum, & non potuit humiditas separari retentione siccitatis. & similiter inuenimus, quòd quicquid est in mundo, retinetur per suum contrarium, uel cum suo contrario, scilicet caliditas cum frigiditate, & siccitas cum humiditate. Postea cum quilibet eorum obsedit suum socium, commiscuit se subtile cum spisso, & factæ fuerunt illæ res una substantia, scilicet sua anima calida & humida, & suum corpus frigidum & siccum. Postea conata fuit soluere & subtiliare cum sua caliditate, & sua humiditate, quæ est sua anima: & conata fuit claudere & retinere cum suo corpore, quod est frigidum & siccum. & sic super hoc circuit & conuertitur officium huius. Iam afferui tibi ueritatem, quam uidi & feci, & præcepi tibi, ut conuertas naturas à sua subtilitate, & suis substantijs cum caliditate & humiditate, quousque conuertantur ad aliam substantiam, & ad alios colores: & non transgrediaris quod in hoc libro dicitur, & procedas rectè in magisterio, prout cupis.

De fixione Spiritus. Cap. VI.

ET scias, quòd corpus cum cōmiscet se cū humiditate, & ipsum inuenit ignis caliditas, conuertitur humiditas super corpus, & soluit ipsum, & tunc non potest spiritus ab eo exire, quia imbibit se cum igne. & spiritus sunt fugaces, quousque corpora cum eis commiscentur, & conantur pugnare cum igne, & eius flamma. & parum tamen cōueniunt istæ partes, nisi cum operatione bona, & continuo & longo labore, quia naturæ animæ est tendens sursum, ubi cētrum animæ est. & quis est ille ex probatoribus qui ualeat duo, uel diuersa coniungere: quorum centra sunt diuersa, nisi post conuersionem naturæ earundem, & mutationem substantiæ, & rei à sua natura, quod est graue quærere? Ergo qui potuit conuertere animam in corpus, & corpus in animam, & commiscere cum eo spiritus subtiles, tinget omne corpus.

De decoctione, contritione, & ablutione Lapidis. Cap. VII.

ET scias illud, quod est multum necesse in hoc secreto atque magisterio, est decoctio, cōtritio, atque cribratio & mundificatio, atque cum aquis dulcibus ablutio. Vnde qui aliquid huius operatus fuerit, mūdificet ipsum bene, & abluat atque mundificet ab eo nigredinem, & tenebras quę apparent super ipsum in eius operatione. & corpus subtiliet, quanto plus poterit, postea miscebit cum eo animas solutas, & spiritus mundos, quousque sibi placeat.

De quantitate Ignis, & eius commodo, & incommodo. Cap. VIII.

ET cognoscat similiter quantitates ignium: & commodum rei huius, & incommodum eiusdem, prouenit à commodo ignis. Vnde dixit Plato in suis Sermonibus, in libro suo. Ignis addit perfecto commodum seu profectum, & corrupto incōmodum seu corruptionem. Vnde cum fuerit eius quantitas bona idonea, proficiet, & cum multiplicauerit in rebus, ultra modum corrūpet ambo, scilicet perfectum atque corruptum: & hac de causa oportuit sapiētes mittere medicinas suas super Elixir, ad prohibendum & remouendum ab eis cōbustionem ignium, & eorum caliditatem. Et dixit Hermes patri suo. Pater timeo ab inimico in mea mansione. Et dixit: Fili, accipe canem masculum Corascenem, & caniculam Armeniæ, & iunge insimul, & parient canem coloris cœli, & imbibe ipsum una siti ex aqua maris, quia ipse custodiet tuum amicum, & custodiet te ab inimico tuo, & adiuuabit te ubicunque sis, semper tecum existendo in hoc mundo & in alio. Et uoluit dicere Hermes, pro cane & canicula, res quæ conseruant corpora à combustione ignis, & eius caliditate. Et sunt illæ res, aquæ ex calcibus & salibus, quarum facturæ inueniuntur in libris sapientum de hoc magisterio.

magisterio. Et aliqui ex sapientibus nominauerunt eas aquas marinas, & lac uolatilium, & his similia.

De separatione elementorum Lapidis. *Cap.* IX.

INde oportet ò frater, quem Deus honoret, ut accipias lapidem honoratum, uel pretiosum quem nominauerunt sapientes, & magnificauerunt, & absconderunt, & celauerũt. Et ponas ipsum in cucurbita cum suo alembico, & separa eius naturas, hoc est, quatuor elementa, terram, aquã, aërem, & ignem. Et sunt ea, corpus & anima, spiritus & tinctura. Et cum separaueris aquam à terra, & aërem ab igne, serua utrunq; duorum per se, & accipe quod descendit ad fundum uasis, & illud est fæx, & ablue ipsam cum igne calido, quousq; auferatur eius nigredo, & recedat eius spissitudo, & albifica ipsam albificatione bona, & fac ab ea euolare additiones humiditatum, & tunc conuertetur, & deueniet calx alba, in qua non erit obscuritas tenebrosa, nec immunditia, nec contrarium. Postea redi ad naturas primas, quæ ascenderunt ab ea, & mundifica eas similiter ab immundicia & nigredine atq; contrarietate, & reitera super eas multoties, quousq; subtilientur, & purificentur & attenuentur. Et cum hoc feceris, iam misertus est tibi Deus. Et scias, frater, quòd hoc officium est unus lapis, super quem nõ intret Garib, id est, aliquid aliud. Cum eo operãtur sapientes, & de eo exit, cum quo medicatur, quousq; compleatur. Non cõmiscetur cum eo aliquid, nec in eius parte, nec in toto. Et hic lapis inuenitur in omni tempore, & in omni loco, & apud omnem hominem, cuius inuentio non aggrauat inquirentem, ubicunq; sit. Et est lapis uilis, niger & fœtens, non emptus precio, & sine aliquo, non existit leuis in pondere, & uocant eum Origo mundi, quia oritur sicut germinantia. Et hæc est eius reuelatio, atq; apparitio inquirenti.

De natura Lapidis & eius origine. *Cap.* X.

ACcipe ergo ipsum, & operare ipsum, ut dixit philosophus in suo lib. quando nominauit eum sic: Accipe lapidem non lapidem, uel qui non est lapis, nec est de natura lapidis. Et est lapis, cuius minera generatur in capite montiũ, & philosophus uoluit dicere montes pro animali. Vnde dixit, Fili uade ad montes Indiæ, & ad suas cauernas, & accipe ex eis lapides honoratos, qui liquefiunt in aqua, quando cõmiscentur ei. Et illa aqua est ipsa, uidelicet, quæ sumitur ab alijs montibus & illorum cauernis. Et sunt fili lapides, & non sunt lapides, sed nominamus eos per similitudinem, quam habent ad eos. Et scias quòd radices minerarum ipsorũ sunt in aëre, & eorum capita in terra, & quãdo euelluntur à suis locis, audietur, & erit rumor magnus, & uade, fili, cum eis, quia cito euanescunt.

De commistione Elementorum separatorum. *Cap.* XI.

ET incipe cõpositionem, quæ est circuitio totius facti: nam compositio non erit, nisi cum matrimonio, & putrefactione. Et matrimonium est, cõmiscere subtile cum spisso. Et putrefactio, est assare, terere, & rigare, quousq; cõmisceantur insimul, & fiant unum, ita quòd non sit in eis diuersitas, nec separatio, de aqua mista aquæ. Et tunc conabitur spissum retinere subtile, & conabitur anima pugnare cum igne, & pati ipsum: Et conabitur spiritus submergi in corporibus, & fundi in eis. Et oportuit hoc esse, quia corpus solutum, cum commiscuit se cum anima, commiscuit se cum eà, cum omnibus suis partibus, & alia in alijs intrauerunt cum sua similitudine, & conuersa fuerunt unum & idem. Et ideo oportuit, quòd accidat animæ de commoditate, & de durabilitate, & permanentia, quæ accidit corpori in loco commistionis. Et similiter spiritus in hoc statu uel permanentia animæ & corporis, conueniens fuit accidisse. Quia spiritus cum commiscetur cum ea, cum labore operationis, & commistæ fuerint partes eius cum omnibus partibus aliorum duorum, quæ sunt, uidelicet anima & corpus, tunc conuersa fuerunt, spiritus & alia ambo, unum quid, & indiuisibile, secundum substantiam integram, cuius saluæ fuerunt suæ

naturæ,& conuenerunt suæ partes, unde cum obuiauerit istud compositum corpori soluto,& ipsum consequuta fuerit caliditas,& apparuit super faciem eius, quod erat in eo ex humiditate,& liquefactum fuerit in corpore soluto, & transiuit in ipsum, & commiscuit se cum eo, quod est de natura humiditatis, incendit se,& defendit se ignis cum eo. Vnde cum tunc ignis uoluerit cum eo suspendi, prohibebit eum apprehendere se,id est,adhærere cum spiritu admisto aquæ suæ. Et ignis non adhærebit ei,quousque sit purum. Et similiter aqua, ex sua natura fugit ab igne,& quando ipsam consequitur ignis, & uult eam auolare,& sic fuit corpus causa retinendi aquam, & aqua causa retinendi oleum, quod non comburetur nec consumetur. Et fuit oleum causa retinendi tincturam, & fuit tinctura causa præcisa faciendi apparere colorem,& causa demonstrandi tincturam,in qua non est lumen,nec uita. Vnde hæc est uita recta& rei perfectio,& Magisterij, & hoc est quod quæsiuisti. Scias igitur & intellige, & inuenies quod quæris, si Deo placuerit.

De solutione Lapidis compositi. *Cap.* XII.

SEd postea philosophi subtiliauerunt se ad soluendum ea, ut bene se commiscerent, corpus & anima. Nam omnia quæ simul sunt in contritione & assatione,& rigatione, habent uicinitatem & colligationem adinuicem, ideoque potest ignis assumere naturam à debiliori quousque deficiat & euanescat,& similiter reuertitur super partes fortiores, quousque remaneat corpus sine anima. Vnde quando sic soluuntur & congelantur,accipiunt partes adinuicem,partes suas magnas uidelicet atque paruas,& fuit hoc ex eis complexio, & est eorum assumptio, & sic conuersa fuerunt illa duo unum & idem. Et quando sic fuit, assumit ignis ab anima, quantum assumit à corpore, nec addit, nec diminuit, unde fuit per ea perfectio. Ex eo necesse est ei capitulum proprium in scientia Elixiris, scilicet dictum, de soluendo corpora & animas simplices. Quia corpora non intrant super animas, & erunt retinacula eis, & excusabunt eas ab omni opere sublimandi, figendi, atque retinendi,& commiscendi,& his similia, nisi cum mundificatione prima. Et scias quòd solutio non transcendit hos duos modos: aut enim est extrahere interius rerum ad suam superficiem, & erit pro hoc solutio, & est exemplum ad hoc, quòd argentum est frigidum & siccum in sua apparentia, & quando apparet suum interius, est solutum, quia est calidum & humidum: aut dicta solutio est corpus acquirere humiditatem accidentalem, quam non habebat, & addit suam humiditatem cum ea,& ideo soluunt se suæ partes,& erit pro eo solutio.

De coagulatione Lapidis soluti. *Cap.* XIII.

ET dixerunt aliqui ex sapientibus: Congela in balneo congelatione bona, quam tibi dixi, & est sulfur luminosum in tenebris, & est hiacynthus rubeus,& toxicum igneum,& interficiens,& est Elixir,quod super nullum remanet: Et leo uictor, malefactor, & ensis scindens, & theriaca sanatrix, uel sanans omnem infirmitatē. Et dixit Geber filius Hayen: Quòd omnes operationes huius magisterij sub sex cōtineantur rebus, quæ sunt fugare, fundere,& incerare,& dealbare, ut est marmor:& soluere & congelare. Et illud fugare, est fugare & remouere nigredinem à spiritu & anima. Et fundere, est liquefactio corporis. Et incerare, est propriè corporis & eius subtiliatio. Et dealbare, est fundere citò corpus propriè. Et congelare, est congelare corpus cum anima præparata. Rursum, fugare cadit super spiritum & animam:& fundere & dealbare, & incerare & soluere, cadit super corpus. Et congelare cadit super animam, & intellige.

Quòd unus sit tantùm Lapis, & de eius natura. *Cap.* XIIII.

DIxit Bauzan philosophus Græcus, cum interrogauerūt eum: Nunquid germinans potest fieri lapis? Dixit sic: Duo scilicet primi lapides, Lapis alkali,& lapis noster, qui est uita illi, qui ipsum scit,& eius factum. Et qui nesciuit,& non

non fecit, & non certificabitur: quomodo nascatur, aut putabit lapidem, aut qui non comprehendit super omne quod de modis huius lapidis dixi, iam parauit se morti, & pecuniam suam perditioni. Quia nisi hunc lapidem honoratum inuenerit, non consurget alius suo loco, & non uincent naturæ super ipsum. Eius natura, est caliditas multa cum temperamēto. Vnde qui ipsum sciuit, iam docuit ipsum, & qui ipsum ignorauerit, non docuit ipsum. Habet autem proprietates & uirtutes multas. Nam ipse mundificat corpora ab additionibus accidentium ægritudinum, & conseruat substantias saluas, ita quòd non appareāt, neq; uideantur in eo turbationes contrariorum, nec fugimentum sui uinculi. Hic est enim sapo corporum & eorum spiritus, & eorum anima, quando commiscetur cum eis, soluit ea sine detrimento. Hic est uita mortuorum, & eorum resurrectio, medicina conseruans corpus, & purgans superfluitatem. Et qui ipsum sciuerit, sciat: & qui nescierit, nesciat. Nam huius officium non consurgit precio, nec associatur uenditioni, seu emptioni. Intellige eius uirtutem & ualorem atq; honorem, & operare. Et dixit quidam sapiens: Non est tibi datum à Deo hoc magisterium solum pro tua audacia, fortitudine & calliditate, sine omni labore. Nam laborant homines, & Deus tribuit fortunam hominibus. Adora ergo Deum creatorē, qui tibi tantam gratiam suis operibus benedictis uoluit exhibere.

Modus operationis lapidis ad album. *Cap.* XV.

CVm ergò uolueris hoc magisterium honoratum facere, accipe lapidem honoratū, & pone eum in cucurbita, & cooperi cum alembico, & claude eam bene cum luto sapientiæ, & dimitte exiccari, quod sic facies, quotiescunq; claudes cum luto sapientiæ, postea mitte in stercore calidissimo: deinde distillabis eum, & pones sub eo recipiens, in quod distilletur aqua, & dimittes sic, quousq; tota aqua distilletur, & exiccabitur humiditas, & poterit siccitas super eum. Postea extrahes eum siccum, & seruabis aquam, quæ distillauit ex eo, quousq; tibi sit necessaria. Accipiesq; corpus siccum, quod remansit in fundo cucurbitæ, & teres ipsum, ponesq; in uase chalcofolario, cuius quantitas sit secundum quantitatem medicinæ, & subhumabis eam in stercore equino humido excellentissimè calido, prout potest, & sit ipsum uas clausum bene cum pila & luto sapientiæ, & sic dimittas ipsum esse ibi. Et cum noueris quòd uoluerit infrigidari stercus, parabis aliud calidissimū, & in eo pones dictum uas. Sic facies cum eo quadraginta dies, renouando sæpe stercus calidum, cum necesse fuerit, & soluetur medicina in se, & fiet aqua spissa alba: & cum sic eam uideris, scias eius pondus, & adde eidem quantum est medietas ponderis ipsius de aqua, quam prius seruasti, & claude tunc ipsum uas cum luto sapientiæ, & iterum reduc ad stercus equinum calidum: quia in eo est humiditas & caliditas, & non omittas (ut prius diximus) renouare stercus, cum infrigidari inceperit, quousq; compleantur quadraginta dies. Quia tunc medicina congelabitur in simili quantitate dierum, quibus soluta fuit prius. Postea accipe eam, & scias pondus eius integrè, & accipe quantitatem eius de aqua, quam prius formasti, & tere corpus, & subtilia, & pone aquam super ipsum. Et iterum remitte in stercore equino calido, per unam septimanam & dimidiā, & sunt decem dies, tunc extrahes, & inuenies corpus iam bibisse aquā. Postea tere ipsum & pone super ipsum de ipsa aqua, quantū prædictū est. Et subhuma eum in stercore, & dimitte ibi per alios decē dies. Postea extrahe, & inuenies ipsum corpus quod iam biberit aquā. Postea, ut prius tere, & pone super ipsum de prædicta aqua, iuxta quantitatem prædictam, & iterū subhumabis in stercore prædicto, & dimittes ibi per decem dies, & postea extrahes. Et sic facies quarta uice, tunc cum iam quarto complebitur hoc, extrahe & tere, & subhumabis eum in stercore, quousq; soluatur: deinde extrahe, & reitera adhuc semel, quia tunc est origo perfecta, & iam compleuit suum factum. Tunc uerò cum

sic fuerit, & adduxeris rem ô frater, ad hunc statum honoratum. Accipe ducentas quinquaginta drachmas plumbi uel stanni, & funde ipsum. Deinde cum liquefacta fuerit, proijce super ipsum unam drachmam de Cinnabari, id est de hac medicina, quam adduxisti ad hunc statum honoratum, & hunc ordinem altum, & retinebit ipsum stannum seu plumbum, ne euolet ab igne, & albificabit ipsum, & extrahet ab eo ipsius detrimentum, & eius nigredinem, & conuertet ipsum in tincturam permanentem perpetuô. Deinde accipe unam drachmam de istis ducentis quinquaginta, & proijce super ducentas quinquaginta stanni aut latonis, seu cupri, & conuertet ipsum in argentum melius, quàm de minera, & hoc est maius quod facere potest, & ultimum, si Deus uoluerit.

Conuersio prædicti Lapidis in rubeum. Cap. XVI.

ET si uolueris hoc magisterium ad aurum conuertere: Accipe de hac medicina, quam (ut dixi) adduxisti ad hunc statum honoratum, & ad hunc ordinem altum, pondus unius drachmę, & hoc secundum modum exempli tui superius dicti. Et pone eam in uase chalcosolario, & subhumabis eam in stercore equino per quadraginta dies, quia soluetur: postea dabis ei ad bibendum aquam corporis soluti, primò quantum est medietas sui ponderis, postea usquequo congeletur, subhumabis in stercore calidissimo, ut prius dictum est. Deinde per ordinem facies in hoc capitulo auri, sicut fecisti superius in capitulo argenti. Et erit aurum, & operabitur aurum, si Deus uoluerit. Custodi fili hunc librum secretissimum, & non ponas ipsum in manus ignorantium secretum secretorum Dei, quia perficies quod uolueris. Amen.

FINIS.

LOCI ALIQVOT PRACTICAE EX GEBERO DECLARATI PER *doctum & expertissimum senem Ioannem Bracceschum Vrceanum.*

PRo declaratione modi operandi: Recipe calcem ferri, libro 2. cap. 2. & in lib. Inuestigationis, & in eodem 2. lib. cap. 7. 13. 14. & lib. 1. cap. 14. & subtiliter eam tere, libro 2. cap. 7. & 8. & libro 3. cap. 17. & lib. 4. cap. 4. & in libro Inuestigationis, cap. de Præparatione iouis, & in sequentibus: & cum aqua communi toties laua illam, donec aqua exeat clara, libro 3. cap. 2. ante finem: & cap. 13. 15. & 18. & libro 4. cap. 5. & libro Inuestigationis, cap. de Præparatione aceti acerrimi & sequentibus, & maximè in cap. Præparationis Veneris: ubi dicit, quòd toties lauetur, donec aqua exeat clara: & quamuis multis in locis dicat, ut lauetur aceto, ipse intelligit de lotione sulfuris & argenti uiui: sed uult etiam significare, quòd similiter calx lauatur cum aqua: cum lota fuerit, desiccetur bene ad Solem, ut in libro Inuestigationis, cap. de Præparatione Veneris, & sequentibus. Posteà pone materiam illam in bocijs planis fundum, uel planis in fundo, seu plani fundi, altitudinis unius digiti transuersi, lib. 2. cap. 10. & super illam pone acetum distillatum, quod superet digitos quatuor supra materiam, libro 2. cap. 15. libro 3. cap. 7. lib. 4. cap. 4. & 28. in procemio lib. Inuestigationis in fine, & in eo toto libro: & cooperi uasa ne respirent, & ea sepelias in fimo equino mediocriter calido, lib. 2. cap. 15. & ibi maneant circiter dies quindecim, & postea per distillationem filtri, aut per inclinationem uasis extrahe quod solutum est in aceto, & pone in bocijs magnis, & si uidetur, desicca materiam & tere etiam subtilissimè, & super eam pone etiam acetum distillatum, & sic fac ter, ut suprà: & totam materiam solutā pone simul in magnis bocijs, ut habes supradicto loco, & quotidie cōmoue materiam donec clarificetur, postea distilla per filtrum, ut habes lib. 2. in fine 12. cap.

postea pone partem illius materiæ rubeæ & putrefactæ in uno aut duobus uasis, similibus uasis putrefactionis lib. 2. cap. 8. ordinatis cum suis capellis & furnis in balneo cum suis recipientibus pro recipiendo aceto quod distillabit. Et aduerte, quòd à parte superiori recipientium, inuenies arg. uiuum sublimatum, ut est illud uulgi, & simile uidebis in uasis putrefactionis, quanuis illud arg. uiuum nullius sit utilitatis. & quemadmodum deficit acetum, repone de illo rubeo, donec totum posueris: & in summitate aceti, quotidie sublimabuntur una uel duæ pelliculæ, primò nigræ, postea diuersorum colorum: libro secundo, cap. 13. & in libro Inuestigationis, cap. de Præparatione Iouis. & pelliculæ illæ sunt oleum sulfuris: libro primo cap. 14. & libro quarto, cap. 20. & sunt sulfur calcinatum, libro primo, cap. 13. libro tertio, cap. 1. & 6. & semper proijce in fundum eas pelliculas sulfureas, libro secundo, cap. 8. 13. 18. Et in libro Inuestigationis cap. de Præparatione Iouis, & sequentibus: quoniam illud est sulfur fixum, libro primo, cap. 13. & libro tertio, cap. 1. 6. 8. & proijciuntur in fundum pelliculæ, si moueatur uas parumper, & tantum stet in fundo, donec sit mundum & purificatum, libro secundo, cap. 18. & libro Inuestigationis, cap. de Prçparatione aceti acerrimi & sequentibus: Quoniam suum sal, acetum, & ignis, mundificant corpora sulfurea, libro primo, cap. 13. lib. 2. in procemio, & cap. 14. libro quarto, cap. 5. & in fine procemij lib. Inuestigationis & sequentibus. Et quando sulfur fuerit mundatum, extrahe cap. de Prçparatione aceti acerrimi, in libro Inuestigationis, & sequentibus. & separa sulfur ab aceto & à sale, & pone sal in storta lutata, & primò cum lento igne separa aqueitatem, libro secundo, cap. 3. & 7. postea muta recipientem, & ignem auge, libro secundo, cap. 8. 9. 11. 13. in libro Inuestigationis, cap. de Præparatione Iouis, donec totum oleum simul cum aqua Mercuriali distilletur, & descendat in recipientem, libro primo, cap. 13. libro secundo, cap. 8. 9. 12. in libro Inuestigationis, cap. de Præparatione iouis. quoniam in eo oleo inest sulfur purum & mundum dictum arsenicum & Venus, libro primo, cap. 10. & 17. & lib. 2. cap. primo, libro 3. cap. 8. & 15. in libro quarto, cap. 4. in fine, in libro Inuestigationis, cap. de Præparatione iouis & sequentibus. in fundo bociç remanent terrç salis dicti Mercurij libro 1. cap. 12. libro 2. cap. 2. 7. 9. 11. In tertia causa descensionis lib. 3. cap. 6. 7. 13. in libro Inuestigationis, cap. de Præparatione aceti acerrimi & sequentibus. & illud est Mercurius fixus & terreus lib. 3. cap. 6. Sed illæ terræ separantur à Mercurio per lauationem, id est cum aceto distillato, distillando per filtrum, libro 1. cap. 19. libro 3. cap. 2. 8. 9. 13. 18. in libro Inuestigationis, cap. de Præparatione aceti acerrimi & sequentibus. posteà congela in urinali per balneum, & tunc sal aut Mercurius est præparatus, lib. Inuestigationis per totum, & in Testamento. Habes ergo sulfur, arsenicum, & argentum uiuum præparata, sed te oportet separare arsenicum ab aqua Mercuriali mediante balneo, libro 1. cap. 12. lib. 2. cap. 12. tamen pro maiori cõmoditate pones duplicem furnum, sulfur & argentum uiuum præparata in bocciula ultimæ fixionis, & facies commistionem & unionem omnium spirituum & elementorum libro 1. cap. 7. & pones illa super ignem lentum & siccum, donec aqua Mercurialis, dicta sal armoniacus, & sal dissolutum, subtiliet & soluat prædictum sulfur libro 2. cap. 15. lib. 4. cap. 10. in libro Inuestigatiouis. cap. de Præparatione iouis, & sequẽtibus. & ut prædicti spiritus possint uniri & cõiungi per minima, libro 1. cap. 13. 17. libro 2. cap. 15. lib. 4. cap. 4. 6. 9. 10. 11. 14. Posteà cum capello extrahe aquam Mercurialem, aut dimitte collum apertũ, donec ea exhalet lib. 1. cap. 7. lib. 2. cap. 7. 16. 17. & posteà claude os colli bocciulç, ut non respiret: & collum debet esse lõgum & corpus rotundum, lib. 2. cap. 14. in fine, & cap. 16. 17. & pone bocciulam in scutella cinerum in cõuenienti furnello, & subter fac ignem lucernæ, ut primò possit coagulari, & postea fixari, lib. 1. cap. 7. libro 2. cap. 15. 16. 17. 18. lib. 4. cap. 10. 11.

Experientia igitur dedit modos operandi, uidelicet primò calcinationem ferri, (seu scoriæ illius melioris, quæ à fabris secus uias in cumulum proijcitur) secundò sublimationem sulfuris sui, tertiò descensionem & distillationem salis sui, quartò solutionem sulfuris sui, quintò coagulationem spirituum solutorum, sextò fixionem Elixir, septimò cerationem sulfuris & Elixir cum sale præparato, id est, ferro calcinato: in quo ferro sunt omnia metalla philosophorum. Ignis ipsa turpia transformat ab obscuritate ad claritatem, ab immundicia ad mundiciem. Perspicuum quanto magis comburitur, tanto magis fit perspicuum. Quocunque tempore, quocunque loco, & quocunque calore expolliantur imperfecta metalla omnia à sulfure corrumpente, statim perficiuntur in aurum. Nam uera autem Alchymia, scientia est, qua metallorum principia, causæ, proprietates, & passiones omnium radicitus cognoscuntur, & quæ imperfecta & incompleta, mista, & corrupta sunt, in uerum aurum transmutantur.

FINIS.

LIBER DE MAGNI LAPIDIS COMPOSITIONE ET OPERATIONE, AVTHORE ADHVC INCERTO, SED TAMEN DOCTISS. CAP. I

NATVRALIS Philosophiæ partem secretam, scientiam videlicet famosam, inclytam & gloriosam, insipientibus occultam, sed pijs ac prudentibus manifestam scribimus, qua pauperibus & inopibus subueniri posit: Hoc autẽ succincti sermonis eloquio *Operis claritas.* non penitus occulto, nec penitus manifesto, non tamen sub ænigmate, vel figura, sed potius sub plana sermonum serie: tali tamen, quòd hoc prudentes nõ lateat, mediocribus autẽ profundissimum sit, fatuos verò miserabiliter excludat: ne improbus æquè ac probus tam excelsam scientiam vsurpet indignè. Artificem verò huius scientię *Artifex qualis esse debeat.* oportet esse subtilissimi ingenij, & naturas metallorum eorumq́ generationes infirmitates, & imperfectiones in suis mineris scire, & cognoscere, antequam perueniat ad hanc artem, si in tribus ordinibus medicinarum, vel lapidum voluerit esse perfectus. Sed quia priorum duorum ordinum medicinæ sunt sophisticæ, & non tollunt de commisto, relinquitur vnica sola, quæ est de tertio or- *Ordinum trium lapidis qui optimus.* dine: & dicitur vnica & vera omnino, & certa: quia sola tollit de commisto, & lapis magnus & preciosus philosophicus, seu medicina sũma & preciosa, à Philosophis appellatur: de qua sola Philosophi scripserunt in suis libris, & loquuti sunt, alijs medicinis & lapidibus prætermissis: ideo nos, ipsos imitãtes, tantùm *Autoris intẽtio.* intendimus de hoc lapide magno, vel medicina summa loqui in hoc libro, omnibus alijs prætermissis.

Non accedat autem ad ipsam indagandam artifex grosso ingenio, & duro *Qui ab hoc arcendi negocio.* repletus, nec auarus, nec sumptibus parcens, vel expensis, nec vir duplex, omnino variabilis à proposito, nec nimis festinus, nec infirmus, aut impotens manibus vel oculis, aut nimis antiquus, nec ita pauper, vt habere non possit vnde hanc sumptuosam scientiam indagare possit: sed potius sit doctrinæ filius, vir *Artificis mores & conditio.* subtilissimo ingenio decoratus, sufficienter locuplex, largus, sanus, firmus in proposito, patiens & mitis, temperatus, & sufficienter suis membris & organis bene dispositus & ordinatus. Nec tædeat artificem huic libro sæpius studere, et ex eo verum intellectum extrahere, & extractum in corde suo secretè gerere, perpetuæq́ memoriæ commendare, postea operari. *Libro huic sæpius studendum*

Nõ enim solũ per libros ipsam conuenit indagare, quia qui per libros ipsam *Ex omnino solis libris artificem non perfici.* solùm sequitur, tardissimè eam inueniet, eo quòd libri istius scientiæ non sunt scripti ad doctrinam ipsius, sicut libri aliarum scientiarum, sed sunt tantùm quãtum figuræ ipsius scientiæ, quia scripti sunt subocculte, & diuersis ænigmatibus, metaphoricè & figuratè. Et hoc totum ne per ipsos verè sciatur, cognoscatur & tradatur, quòd hæc scientia est vera & omnino certa: vnde nullus Philosophorum vnquam hanc scientiam scripsit, vt est, sed tantùm alliciunt artifices ad ipsam indagandam & inquirendam: quidam autem ipsorum minus clarè, quidam magis occultè, nunquam autem magis manifestè.

Et ideo non trademus ipsam scientiam, nisi nobis solùm: sed tamen per hæc quæ dicemus, alliciemus te, fili doctrinæ, ad ipsam indagandam, & veraciter

Ars quomodo inuenienda.

inueniendam: non tamen propter hoc desperet doctrinæ filius, quia si ipsam quærat per ea quæ in libro sunt scripta, proculdubio ipsam inueniet, non autẽ per viam doctrinæ, sed proprio motu indagationis naturæ, cum magnorum sumptuum interpositione, & cum magna instantia laborum, & meditatione cõtinua, atq; pœna. Sunt enim multa obstacula ipsius tam famosæ scientiæ, quæ impediunt artifices ipsam indagantes, omnino præcauenda in hac vera indagatione: et maximè cùm in desperationem lapsus artifex, inclinat se ad opus sophisticum faciendũ, à quo omnino est præcauẽdum, & in hac vera indagatione penitus intendendum. Qui autem ipsam consequi meruit, meritò philosophus in hac arte philosophiæ nuncupatur, & ea semel facta, nullatenus ipsam reiterare à prudenti opifice contingit. Pro solis enim pauperibus à Deo hæc nobilis scientia est tributa: & si reges & principes eam scirent, nullus philosophorum de cætero attingere posset. Post studium verò huius libri continuum, & ipso intellecto, opus incipere oportet artificem studiosum, & per opus hãc scientiam præcelsam subtili ingenio indagare, & ea inuenta omnino certa & vera, non sophistica, ipsam secretissimè celare, & custodire, & cautè & prudenter loco & tempore in suis necessitatibus ea vti: quia qui thesaurum publicè portat & vtitur, cupit deprędari.

Artifici non desperandum, & à sophisticis operibus omnino cauendum.

Sciẽtia hæc pro quibus data.

Nota

CAP. II.

Dimidium facti qui bene cœpit, habet.

Cum enim vniuscuiusque rei principium & medium debitum sumpserit effectum, finis inde laudabilis comprobatur. Et philosophus dicit, quòd ignoratis principijs, cætera etiam subsequentia ignorantur: ergo à contrario cognitis, cognoscuntur. Et in primo Ethicorum dicitur, Quòd qui scit principium alicuius rei, scit ferè vsq; ad fines eius. A principijs ergo & medijs tam præcelsæ scientiæ est ordiendũ, vt ea effectu debito terminetur, vt inde finis succedat consũmatio gloriosa. Sunt autem principia istius famosæ scientiæ eadẽ quæ naturalia in metallis: Metallorũ autẽ principia sunt ista, sub quæ fundatur ars in suis actionibus in ipsis formãdis. Materia verò principalis omniũ metallorũ in suis mineris, de qua ipsa generãtur & causantur, est aqua sicca, quã aquam uiuam, vel argẽtum viuum aliter nominamus, & spiritus fœtens, quem aliter sulphur appellamus: non tamen in natura sua pro ut sunt in suis mineris creata, quia in locis suis vbi generantur, nullum metallum inuenitur, sed potius ista materia est quædam substantia naturaliter à natura creata, habens in se naturam & substantiam istorum duorum: & ex ista tali materia vel substantia duorum prædictorum procreata, generatur & creatur quædam substãtia subtilis fumosa in visceribus terræ & venis mineralibus, vbi congregantur & detinentur. Et deinde adueniens virtus mineralis super ipsam fumosam materiam, eam congelat & vnit se cum ea vnione inseparabili & firma per decoctionem naturalem, & mineræ temperatam, non solùm cum plurimo vtriusque, sed in plurimo vtriusque, ita quòd nec humidum prædictum, scilicet arg. viuum a sicco, scilicet à prædicta substantia sulfuris, nec siccitas ab humido possunt de cætero separari. Ex his patet quod in metallis sunt quatuor elementa naturaliter, & quòd sunt homogenea: quia nihil aliud sunt quàm fumi subtilissimi per decoctionem naturalem in suis mineris congelati & fixi, & in metalli naturam alterati, conuersi, & mutati. Item patet quòd humidum radicale metallorum in eorum calcinatione propter homogeneitatem & fortem vnionem elementorum ad inuicem in ipsis non consumitur, nec separatur, sicut consumitur & separatur humidum lapidis, quia non est vnitum in eis cum sicco in plurimo vtriusq;. Et sic patet quòd humidum lapidum est volatile & fugitiuum ab igne, humidum verò metallorum est fixum & permanens in igne. Item in generatione

Principia scientiæ

Principium metallorum, & generationis modus.

Elementa quomodo in metallis

ne metallorum substantia sulfuris prædicta se habet per modum agentis, substantia verò arg. viui se habet per modum patientis. Et sic patet quòd sulfur est pater mineralium, arg. autem viuum mater.

CAP. III

Ex prædictis omnibus à prudēti artifice subtiliter intuēti colligitur, quòd natura in metallis creandis & formandis habet quandam substantiam vel materiam, videlicet arg. viuum, & sulfur, vt est dictum: ex qua materia facit naturaliter exire in mineris illam fumosam substantiam, seu materiam subtilem, quæ postea artificio ipsius naturæ, vt est dictum, conuertitur in metallū. Illa verò prima materia à qua fumosa prædicta materia generatur & exit, est quoddam corpus: & illa fumosa ab ea generata est quidam spiritus: & sic natura facit de corpore spiritum, & sic facit ascendere à terra in cęlum, idest rem corporalem facit spiritualem. Et quia postea hanc materiam spiritualem natura cōuertit in metallum, vt est dictum, tunc facit de spiritu corpus: & sic facit descendere de cælo in terrā, idest rem spiritualem facit corporalem in suis operationibus & actionibus. In omnibus autem istis operationibus verè nō possumus & propriè ipsam naturam sequi, sed per quandam similitudinem ipsam sequi tenemur in operationibus istius scientiæ, quod magis propriè, provt expedit arti nostræ, hoc est attentius faciendum.

Mirabilis naturæ in generādis metallis modus

Item patet quòd omnia metalla quantum ad radicem naturæ sunt eiusdem substantiæ vel materiæ, & tamen non sunt eiusdem formæ, & hoc est propter infirmitatem & sanitatem, mundiciem & immundiciem, paucitatem & quantitatem ipsius substantiæ arg. viui & sulfuris in vnione & commistione naturali, & propter naturam minerarum diuersarum, ac longam vel breuem ipsius naturæ decoctionem. Et hæc in vniuersali de generatione naturali metallorū diximus. Si autem hæc in particulari quis scire voluerit, videat Philosophū 4. Meteororum cum suis cōmentatoribus, & Albertum de mineralibus, & summam Geberi philosophi, quæ est de perfectione magisterij huius artis.

Metallorū identitas, & diuersitas unde.

Particularis metallorum sciētia unde petenda.

CAP. IIII.

HVIVS verò famosæ sciētiæ radicalia principia super quæ fundatur, sunt ista, videlicet, Quædam materia vel substantia propria arg. viui & sulfurum fumosa & subtilissima, ex natura prædictorum duorum per nostrū artificium generata, limpidissima, clara tanquam lachryma, in qua latet & habitat spiritus quintæ essentiæ, ut inferius dicemus. Non tamen est ista substantia ipsum sulfur, nec ipsum arg. viuum, provt sunt in natura sua in mineris suis, sed est quædam pars ipsorum duorum, quæ non est arg. viuū vel sulfur. Quæ substantia prædicta fumosa & volatilis in propriam substantiam aliam arg. viui & sulfuris fixam & firmam, quæ est patiens ignem, nec eum fugiens, sed in eo perseuerans, figitur & massatur: quæ postea per decoctionem temperatam & cōtinuam, & per magisterium huius scientiæ cum alijs adhoc conuenientibus cōgelatur in lapidem fundentem, fluentem, tingentem, & in igne perseuerātem.

Principia scientiæ metallicæ.

Quidam philosophi dicunt, quòd ex solo arg. viuo sine admistione sulfurum, hæc materia fumosa generatur, sed hoc est idem, quia arg. viuum habet in se naturaliter sulfur rubeum mistum: & hoc sulfur rubeum ab albedine ipsius propria manu separauimus, tetigimus, & vidimus. Attamen Philosophus, qui dicit, quòd ex sola substantia mercurij sine additamento substātiæ sulfurum lapis elicitur vel generatur, non hoc intelligit de substantia fumosa prædicta, in qua latet spiritus quintæ essentiæ quem quærimus quo tingamus, sed de substantia fixa & firma lapidis, quæ est terra ipsius, in qua figitur idem spiritus: qua terra ipse lapis spiritualis impraegnatur in ventre venti per magisterium huius

Opinio recitata

Nota

Quid uentus sit, uide infra Ca. 16

artis, vt inferius ostendetur. Nullo modo substantia fumosa prædicta potest naturaliter elici, nisi ex substantijs prædictorū duorum arg. viui & sulfurū insimul admistis.

Elementorum usus in hac scientia.

Item aqua & ignis in hac sciētia sunt agentia, unde oportet scire aquā & ignem coadiuuari simul: terra & aer sunt patientia: aqua & ignis sunt agētia: aqua est masculus, & terra est fœmina: Sol est pater ipsius, & Luna mater. In hac operatione huius sciētiæ pluribus rebus indigemus, quibus nō indiget natura & sic in omnibus sequi naturā non valemus. Ex his patet quòd in illis quibus indigemus, sunt quatuor elemēta, unde oportet scire elemēta conuertere vnū in aliud, alterare vel mutare, videlicet, facere de humido siccum, & de sicco humidum: de frigido calidum, & de calido frigidum: aliter opus huius scientiæ nō posset aliqualiter vel aliter consūmari.

Elementorum transmutatio

Itē nota quòd faciendo generari prædictam fumosam materiā à substantijs prædictorū duorum, scilicet mercurij & sulfuris, & suorum adiunctorū, quòd dicta substantia simul vnita est quodāmodo corpus, à quo exit ista fumosa substantia: nam fecit artifex ascendere à terra in cælum quandam materiā vel substantiam corporalē in materiam vel substātiam spiritualem: & cùm postea ipsa materia vel substantia spiritualis facta cōgelatur, & fixatur, & in lapidē cōuertitur, tunc facit descēdere de cælo in terrā & materiam vel substātiam spiritualē iteratò facit corporalē. Et sic patet, quòd sicut natura facit de corpore spiritū, & de spiritu corpus in generatione mineralium metallorū: ita & nos in generatione artificiali lapidis mineralis per artificium nostrū mirabile, facimus corpora spiritus, & spiritus corpora. Et hoc est quod dicit Aros, Facite corpora spiritus, & inuenietis quod quæritis. Ex his clarè liquet, quòd principia & operationes istius scientiæ similia sunt principijs et operationibus naturæ, tamen indigemus pluribus alijs quàm natura.

Ars optimè naturā imitatur.

CAP. V.

Operatio particularis hinc traditur.

DATIS ergo principijs de generatione metallorū, ac materia operationū in eis, atq; istius inclytæ & famosæ scientiæ in vniuersali: nunc de operatione istius artis & magisterij in particulari videamus. Totū opus magisterij magni lapidis philosophici, & occulti duas habet partes operationis: Prima est de operationibus Elixir, & dicitur primū opus: Secūda pars est de operatione lapidis, & dicitur secundū opus, quod aliter & in alio vase fit: & terminata prima operatione Elixir, incipit istud aliud, quod est secundum, de operatione lapidis. Quidā philosophi in libris suis primò tradiderunt secundū opus scilicet operationem lapidis, postea primum opus, quod est de Elixir. Et quidā modò loquuntur de vno opere, modò de reliquo, scienter intricando se, & suā intentionem obscurè persequentes, & obscurius exponētes, vt inquisitores fatuos & duro ingenio vel grosso existentes deciperent, hancq; & meritò famosam scientiā penitus occultarent, & prudentes ad eam allicerent, & eis manifestarent. Nos autē rectum ordinem in hac operatione lapidis provt proprijs digitis probauimus, & tetigimus, & oculis vidimus, tenebimus in hoc libro. Prius enim necessarium quod res elixentur, hoc est in Elixir conuertantur, antequam in operatione lapidis intendatur, aliter ad inuentionem & operationē magni & veri lapidis nullatenus quis attinget. Vocauerunt autē quandoq; philosophi in libris suis Elixir lapidē, & lapidē Elixir, nō facientes differentiā nominū inter vtrunq;, vt fatuos excæcarent, & tamen dixerunt veritatē. Quare verè Elixir est primū & principale fundamētum & radicale lapidis preciosi quod postea per operationē secundam conuertitur in ipsum lapidē preciosū, vel medicinam summam, quæ sola de commisto & infirmo & imperfecto metallorum tollit, et ea reducit ad sanitatem & perfectionem summā, super quæ proiecta fuerit: & realiter conuertit & trāmutat in lunificum vel solificū verū

Nota experto credendum.

Elixir præcedit lapidem, & quo modo

Elixir quid

Lapis quid

secun-

ſecundum colorem ipſius lapidis. Philoſophi autẽ diuidunt Elixir vel lapidẽ, & dicunt quòd habet corpus, animã & ſpiritum: & ſunt hæc vnita in ea vnitione naturæ, cui per artificium miniſtramus, quòd ſic agat. vnde nos nõ facimus Elixir nec lapidẽ, ſed natura, cui miniſtramus materiã, de qua agit. Corpus vocãt terrã debitã lapidis, quod dicitur ſecretũ lapidis vel Elixiris, quod aliàs fermentũ vel nutricẽ ipſius appellamus. Ex his colligiť, ꝙ ex ſubſtantia arg. viui & ſulfuris ſubtiliſsima & puriſs. & ex terra noſtra, Elixir cõponiť, & lapis cõſiſtit.

Corpus quid uocetur.

Elixir exquibus fiat.

CAP. VI.

Duplex Elixir

ELIXIR autem in hac ſcientia dupliciter cõſideratur. Eſt enim Elixir ad album, & Elixir ad rubeum. De Elixiri ad album prius eſt videndũ, & primò de eius ſpeciebus, ex quibus cõponitur. De ſpeciebus verò Elixiris albi, Philoſophi variè tradiderunt, & diuerſis nominibus ipſas ſpecies nominauerunt. Quandoqꝫ enim pro ſpeciebus nomina colorum ipſarũ ſpecierũ ipſas ſpecies nominauerunt, ita quòd multum ampliauerunt nomina iſtarũ ſpecierũ & in tantũ, quòd ob earum nomina multiplicata & dicta ab earum coloribus, vel naturis, plures & diuerſæ ſpecies conuenire videantur, quanqꝫ non oporteat: ſed ſemper aliquid addentes vel ſubtrahentes, vt fatuos deciperent inquiſitores. Quidam autem poſuerunt & quæſierunt hanc præcelſam ſcientiam in vegetalibus vel materialibus: ſed quanuis iſtud ſit poſsibile per naturam, nõ tamen eis poſsibile eſt, quia potius eis in laborando vita deficeret, ꝙ quòd laboratum ad finẽ deducere poſſent. Quidam autẽ quæſierunt ipſam in lapidibus, gẽmis, vitris, ſalibus, baurachijs, & ſimilibus: quod impoſsibile eſt, & contra naturæ principia hoc in talibus reperire: quanuis quandoqꝫ alteratio in prędictis reperiatur, poſt tamen longum laborẽ. Quidam aliquando in ſpiritibus tantũ, videlicet in mercurio & ſulf. cum ſuo compari arſenico & ſale armoniaco ipsũ quæſierunt. Et quidã alij in omnibus corporibus metallorũ. Et ꝗuis iſti duo vltimi in parte bene quærãt, & nõ in toto, & alij duo in toto malè quærãt: ideo omniũ iſtorũ ſecta rationibus eſt uacua. Nos aũt prætermiſsis omnib. prædictis certũ numerũ ſpecierũ quæ cõueniũt ad hoc Elixir, in hoc libro nominabimus.

Errorum cauſæ.

Vegetabilia.

CAP. VII.

Species ad Elixir

QVATVOR autem ſpecies ſunt, & nõ plus, nec minus, quæ ad hũc Elixir conueniunt cõponendum, videlicet arg. viuũ, ſulfur citrinũ fugiens ſulfur viride fixũ habens ventrem nigrũ intellectu, ꝗuis clarum in viſu videatur, & ſulfur album fixũ: & hæc tria ſulfura ſunt fundentia & fluentia ſicut cera. Iſtarũ autẽ ſpecierum optimæ vel meliores ſunt nouæ quã antiquæ. Bonum ſulfur viride eſt, quod in groſsis fruſtis reperitur, & cùm frangiť habet fractionem clarã, viridem, & eſt lucidum ad modũ vitri. Et propter hoc à Morieno Philoſopho almagra, hoc eſt, vitrũ appellatur ratione colorum ſui, cùm tamen non ſit vitrũ in rei veritate, ſed ſimile ei in fractione eſt: ſulfur album fixũ melius eſt cùm fuerit bene albũ, fracturam habens albã, lucentẽ & clarã, & eſt per grana oblonga non multũ, ſed parum groſſa. In groſsioribus granis melius eſt ſulfur citrinũ fugiẽs: & ſulfur viuum melius eſt quod fuerit in groſsis fruſtis clarum & nõ petroſum. Mercurius autẽ venalis habebatur apud Pariſios, quãdo incepi artem iſtam, valens ſing. lib. ſolidos duos Pariſiẽſes. Vna aũt lib. ſulf. viui ſexdecim denarios: libra verò aliorũ duorum ſimul miſtorũ vel compoſitorum quatuor ſolidos. lib. deniqꝫ ſulf. viridis duos denarios. lib. ſulf. albi quatuor ſolidos. Et ita patet, quòd iſtæ ſpecies non ſunt magni pretij. Omne enim quod magno precio emitur, in hac ſcientia non oportet quærere, vt dicit Morienus philoſophus. Nomina iſtarum trium vel quatuor ſpecierũ & eorũ cõpoſitio nulli fatuo, vel inſipienti reuelantur: dimitendi enim ſunt in ſuis errori-

Boni ſulfuris ratio, & ſpecies.

Morienus philoſophus

Mercurius.

Precia ſpecierũ.

Quæ non reuelanda & quibus

bus: quia qui per alias species quærunt hanc præcelsam scientiam, ipsam nō inuenient, nec ad ipsam attingent, donec Sol & Luna in vno corpore redigātur, quod sine præcepto diuino impossibile est euenire.

CAP. VIII.

COMPONITVR autem arg. viuum cum sulfure viuo citrino, ita quòd in simul alterantur quodāmodo à sua natura prima, & veniunt vnū & idē in vna massa rubea, quā tunc vocamus Terram rubeam ponderosam: & ex hinc amplius non sunt, nec conueniunt nisi tres species in hac arte. De hac autē dispositione seu compositione primæ alterationis harū duarum specierū loquitur Morienus in lib. suo ad Regem Ali: & dicit, Fac vt fumus albus, idest, mercurius, fumum rubeum, idest sulfuris capiat, & simul ambo effunde & coniunge, ita quòd par pondus apponatur &c. Sed quia hæc compositio, siue dispositio, videlicet ista terra rubea, lucida, pōderosa, tota composita venalis inuenitur: ideo non curamus laborare circa ipsius compositionem, sed ipsa prætermissa, ad alias veniamus. Aliæ duæ species non componuntur, donec in opere huius artis ponantur. Quamlibet autem istarum specierum vocauerunt Philosophi Lapides in suis libris, & hoc propter similitudinem quam habent ad ipsos, non quòd sint lapides in natura.

Prima cōpositio

Lapis non lapis

CAP. IX.

EMPTIS autem à te & habitis, fili doctrinæ, his tribus speciebus, accipe lib. vnam duodecim vnciarum de sulfure viridi fixo, & tere super marmorem, vel alibi vbi melius poteris, & reduc ad puluerem minutū in quantū poteris, & natura eius exigit, quo contrito serua & pone ad partem. Secundò accipe tres vncias, id est quartam partem vnius libræ duodecim vnciarum de sulfure albo fixo, & eodem loco tere per minuta, sicut de alio fecisti, & serua ad partem. Tertiò accipe tres vncias de terra rubea, lucida, ponderosa, quæ est cōposita ex sulfure & mercurio, vt dictum est, & in eodem loco pista & tere eam: donec in ea nihil lucidū appareat, & fiat puluis minutus, rubicundissimus, ponderosus, & serua ad partem per se, sicut de alijs fecisti. Hoc autem opus contritionis vocatur à Philosophis Hyems: nam hyems omni fructu & virtute naturali agente destituitur, & ita istud opus contritionū destitutū est omni operatione agente Elixir, quia adhuc nihil est commistum de prædictis. Et ita patet, quòd hyeme semper incipitur Elixir, & omni tempore est hyems, & Elixir potest incipi, & operari.

Hyems quid in hac arte.

CAP. X.

OPERATIONE hyemis completa, vt dictum est & terminata, tūc statim sine interuallo incipit opus de compositione, & admistione istarum specierum per manus hominis artificis, & sic fit. Omnes istos pulueres istarum specierum simul iunge & misce per minima super marmorē: non enim credimus alibi hoc bene prout decet posse fieri, ita quòd tota materia videatur esse rubea, & quasi vna eademq́ substantia. Et postea istam totam materiam rubeam diuide in duas partes æquales, & ita quælibet pars continebit nouē vncias, idest dimidiam lib. duodecim vnciarum cum tribus vncijs, idest cum quarta parte ipsius libræ. Singularum autem pars huiusmodi præparationis & cōpositionis ponatur in vase suo proprio adhoc destinato, & est istud vas vrinale duplex, quod venale inuenitur. In tali enim vase semper sic facimus opus istud scilicet quòd vas alembicus vitreus situetur, ita quòd os vrinalis non subintret os alembici, sicut fit in omnibus distillationibus, sed potius os alembici subintret os vrinalis, & ab eo circundetur: & ibi deinde lutetur & iungatur alembicus cum luto philosophico, deinde dimittatur lutum desiccari & indurari, vel

Specierum commistio.

Vasorum situatio non uulgaris

adi-

ad ignem cautè desiccetur & induretur, ita quòd alembicus nō possit ab eo separari: relutetur iterum super illud lutum siccatum, & desiccetur vt prius, ita vt spiritus nullo modo per iuncturas exire nec fugere possit. Et de hoc nullum vidimus securum in ista iunctura nisi nostrum per cautelam nostrã, quæ talis est: Post omnes enim desiccationes luti, accipe ceram communem, & de ea circũda desuper totum lutum desiccatum, & deinde cum ferro calido funde ceram super lutum sapienter & cautè, prout hoc exigit, & de cætero nõ timebis ne de spiritu per lutum aliquid amittas: Sic autem fecimus multis modis in hoc opere. Vocatur autem præsens opus istud à philosophis opus Veris, quòd sicut res in Vere vniuersaliter & naturaliter simul vniuntur ad fructificãdum vnaquæque secundum suam naturam, ita et hîc res ex quibus Elixir componitur, in hoc opere vniuntur ad fructificãdum vel generandum lapidem philosophicum. Et sic patet, quod opus Veris in Elixir, finita hyeme statim incipit, & omni tempore post illud, potest & debet statim incipi. *Lutatio fortiß.* *Veris opus.*

CAP. XI.

HAEC autem compositio manualis artificis prædictarum trium specierũ facta, vt est dictum, caret proprio nomine: vnde si proprium nomen haberet, Philosophi eam proprio nomine nuncuparent: sed quia non habet, ideo nominauerunt ipsam, Lapidem benedictum (qui tamen nõ est lapis, nec habet naturam lapidis) ex eo quòd res ex quibus componitur habent similitudinem ad lapides, et ex eis creatur lapis benedictus. Quidam nominauerunt ipsam, Lapidem mineralem, vegetabilem, animalem: Mineralem, quia res ex quibus componitur sunt materia mineralia in sua natura: Vegetabilem, ex eo quòd corpus habet animam & spiritum, vt animalia. Quidam dixerunt ipsam esse nigrum & fœtens, eo quòd habet ventrem nigrum, & ex spiritu fœtenti componitur. Quidam alij dixerunt ipsam esse Chaos, & voraginem mundi, vel massam confusam, eo quòd sicut totus mundus creatus fuit in vna massa quatuor elementorum confusa, quæ postea per separationem ipsorum facta ex creatione apparuit mundus distinctus, pro vt est: ita & in hac compositione confusa siue massa, sunt quatuor elementa confusa & simul mista, quibus ab ea per artificium separatis, incipit apparere distinctè Elixir, quod tot & pluribus alijs diuersis nominibus, ipsorum philosophorum diuersitas nominauit, nos autem eam Terram rubeam appellamus. *Anonyma compositio.* *Lapis benedictus cæptus.* *Lapis cur dicatur mineralis.* *Vegetabilis* *Niger, fœtens* *Chaos &c.*

CAP. XII.

AD residuum operationis huius Elixir veniendum est, & dicitur Aestas, eo quòd sicut res naturæ in æstate per calorem ipsius, & caliditatem exeunt à terra, & ascendunt in aerem, vt veniant ad Autumnum, id est ad maturitatem & perfectionem, ita & in hoc opere res Elixir per calorem, vel per caliditatem ignis de hac terra exeunt, & ascendunt in aerem; vt postea perueniant ad Autumnum, & ibi perficiantur. De hac enim operatione dicit Philosophus, Accipe lapidem qui non est lapis, nec habet naturam lapidis, & separa elementa. Et Aristoteles ad Alexandrum Regem dicit in libro de Secretis secretorum capitulo penultimo, O Alexander, accipe lapidem mineralem, vegetabilem, & animalem, & separa elementa. *Aestas.*

Ergo à separatione elementorum incipiendum est, & faciendum est hoc opus. Ab ista ergo terra rubea, separanda sunt elementa, videlicet, purum ab impuro, diaphanum ab opaco, clarum à turbido: Et hoc fit isto modo, videlicet, Hac terra posita in duobus vrinalibus cum suis alembicis *Terra rubea*

lutatis, vt dictum est, tunc singulare vas ita præperatum pone in alutello super cineres cribellatos: ita quòd spissitudo cinerũ, spissitudinem parui digiti auricularis sub fundum vasis non excedat. Sit autẽ alutel siccum & bene sigillatũ cum luto, super furnũ ad hoc bene dispositum & firmum, vt dicemus. Quodlibet autem vas suum propriũ habeat alutellum atque furnum. Et in furnis compone ignem rectè sub medio culorum alutellorum. Sit autem ignis iste ita temperatus, quòd tenere possis manum tuam ad culum alutelli intus furnum super ignem sine combustione & periculo manus, & sit continuus: quia si tu dares in principio talem ignem turbatiuum, quòd materia in vase funderetur antequã spiritus eius humidus ab ea euolaret, & antequam materia in fundo vasis desiccaretur, frangeretur vas, & sine dubio spiritus exiret, & totum amitteretur: Et ideo multum est cauendum, & cum maxima diligentia & cautela iste ignis exponendus & continuandus est.

Ignis gradus primus. *Nota*

CAP. XIII.

Destillatio

VASIBVS autẽ prædictis sic cum igne in suis furnis dispositis, vt dictũ est, tunc vapor istius materiæ ascendet in alembico sursum in fumũ subtilissimum, & fumus ibidem conuertetur in aquã limpidam, serenã, & claram tanquam lacrimam, habẽtem in se omnium prædictarum rerum vel specierum à quibus regeneratur: quæ cùm generata & causata fuerit in alembico, descendet per cornuceruí, idest, per nasum ipsius alembici, qui factus sit largus atque grossus circa alembicum, & acutus, gracilis, & recuruus circa finem ad modum & similitudinem vnius cornu cerui. Primæ guttæ istius aquæ descendentes vsque ad sexdecim, vel plus, nullius sunt valoris, & ideo non recipiuntur, sed cadere dimittuntur: Et si volueris scire certum tempus recipiendi ipsam aquã, post sexdecim guttas ipsius vel circa dimissas cadere, accipe laminam cultelli modicum calefactam, id est tepidam, & pone ad nasum alembici, & tene ibi, & expecta donec vna gutta super laminam cultelli cadat: quæ si bulliat & nigrescat super laminam, tunc est tempus recipiendi, si non, non: adhuc enim in ipsa aqua antequam recipiatur est multum de phlegmate, à quo oportet quòd purgetur aqua ista, nec purgatur verè, donec habeat signum istud prædictum: signo verò inuento in ea, tunc ad recipiendum ipsam debes hebere duo vasa de vitro præparata, habẽtia fundum rotundum, restrictum, & collum longum ad mensuram dimidij pedis vel circa, & ita largum, quòd pollicem vel digitum possis intra figere. Sint autem ista duo vasa formata ad modum vnius phialæ, & sint spissa & fortia: aliter enim aquam retinere non possent, quoniam præ nimia virtute & fortitudine ipsius frangerentur: & hæc vasa pone sub vasis alembicorum, & fac intrare ipsos, & iunge in collis vasorum quantum poteris, & vt melius tibi videbitur, & obtura cum panno lineo sicco, & non cũ luto: nec sint nimis stricti, quia possent frangi virtute aquæ, & recipe aquam.

Cornu cerui qd. *Aquæ primæ cognitio.* *Vasorum recipientium forma.*

CAP. XIIII.

Ignis secundus gradus.

CONTINVANDVS est autem ignis ille debilis per vnum diem & noctem in hac debilitate vel circa. Postea, non subitò, sed paulatim infortiandus est vsque in duplum, vel plus si necesse fuerit, & in hac augmẽtatione continuandus est & tenendus donec rubescat alembicus: & cùm apparuerit rubeus, tenendus est in illa rubedine, & ignis in illo statu continuandus, donec tota aqua exeat vel ferè: & tunc infortiandus est ignis tertiò, & faciẽdus cum flamma, vt partes aquæ grossiores & fortiores exeant: & talis ignis flammeus & fortis continuandus est per sex horas vel circa, donec tota aqua fortis & spissa exierit, & terra sicca sine humore apparebit, & remanebit: & sic erit aqua & plenè facta.

Gradus tertius flãmeus.

Nomina-

CAP. XV.

NOMINATVR aqua ista sic facta nomine matris suæ, videlicet lapis: sed hic purus, ille autẽ impurus. Item vocatur aqua mercurij, & aqua sulfuris, ex eo quòd ex ipsis generatur. Item vocatur fumus, ventus, oleũ, aqua, aer, ignis, vita, anima, & spiritus, & mercurius noster, quem quærimus, qui est ignis cõburens: soluit omnia corpora vno regimine, idest uno opere, videlicet opere Autũni subsequente: & pluribus alijs nominibus philosophi ipsam nominauerũt ex causis legitimis & rationibus, quæ relinquimus tuæ industriæ causa breuitatis. Iste vocatur à philosophis Lapis benedictus, qui nõ est lapis nec habet naturã lapidis: & hæc ideo vocatur lapis, quia philosophi vocant lapidẽ omne illud à quo per artificiũ possunt elemẽta separari: quia separatione facta ex ipsis, per eorũ coniunctionem in hoc magisterio alchymico, scilicet in opere Autũnali sequenti, suscitatur quędã substantia ad modũ lapidũ, qui per admistionem humidi cum sicco generantur, vt patet in hoc opere sequenti. Itẽ dicitur Benedictus, quia ex elemẽtis separatis & postea cõiunctis, vt postea dicemus, superest quædã essentia quinta, quæ spiritus lapidis appellatur. Et quia spiritus nõ apparet nec tangitur, nisi assumpto corpore in aliquo elemẽto, ideò iste spiritus propter nobilitatẽ naturæ suæ accipit corpus in nobiliori & superiori sphæra elementorũ, scilicet in sphæra ignea, vel ignis, remanẽte ipso tamẽ in natura sua spirituali: & ideo nõ est ignis, nec habet naturam igneam quantũ de se, est tamen in igne habitans. Et iterũ quia istud corpus sphæricũ igneum propter sui subtilitatem & puritatẽ adhuc à nobis nõ potest videri, ideo instrumẽtis idoneis mediãte operationis industria, eius subtilem substantiã cõuertẽdo, cõponendo, & condensando, & desiccãdo ab ipsa substãtia, videlicet à materia prædicta sublimãdo, & destillando, ut est dictũ, in aquæ speciẽ conuertitur, & emanat: & emanãdo à superfluitate sui phlegmatis separatur, & mũdat, vt superius est ostẽsum. In hac enim aqua adhuc nõ sunt quatuor elemẽta, sed tria tantùm, videlicet aqua, ignis, & aer, & insimul hæc tria vno regimine coniunctim ab immunditia sua & superfluitate separãtur, videlicet à terræ suæ fœculentia purgãtur & separãtur: in hac enim separatione aquæ elementũ aqueũ vocamus, ipsius aquæ humiditatẽ. Aerẽ appellamus aqueæ naturæ, quæ facit omne corpus ad modũ gũmi fluere, & ideo oleum nominatur. Ignẽ in ea dicimus esse illam virtutẽ qua comburit, calcinat, & soluit corpora, in quo igne habitat & iacet spiritus lapidũ prædictus: Separatis ergo istis elemẽtis à sua terra & factis spiritualibus cũ spiritu quintæ essentiæ, & in aquã conuersis, vt dictũ est, coniungẽda sunt in terrã, prout in sequẽti melius declarabitur, ut similiter ipsa terra efficiatur spiritualis cum spiritu prædicto, sicut alia tria elementa.

Aquæ primæ uaria nomina.

Lapis quid apud philosophos.

Cur benedictus & essentia quinta.

Elementorum aquæ distintio.

CAP. XVI.

AD compositionem istorum triũ elementorum cum quarto, id est cũ terra nostra veniendũ est: & hæc est cõpositio quã occultauerunt omnes philosophi, & vocatur matrimoniũ corporũ & spiritus, eo ꝙ in hac operatione coniungitur spiritus quintæ essentiæ latens in tribus elementis prædictis, vt est dictum, cum corpore, id est cum terra nostra: ita quòd coniunctio ipsius corporis, id est terræ nostræ fit spiritualis, idest de natura spiritus & subtilis: & spiritus de natura terræ, & tunc perficitur, idest incipit perfici virtus & natura spiritus quem quærimus, qui dicitur quintum ex quatuor generatum, secundum quod dicit Philosophus, Vis eius integra est, si versa fuerit in terram, ergo &c. Fit autem compositio seu matrimonium non manibus hominum, sed per opus naturæ: cui naturæ per artificium & magisterium istud mirabile, talem materiam, vt hoc operetur, & faciat, ministramus.

Matrimonium corporũ & spiritus.

Tollendam esse moram. Debet autem fieri ista compositio statim, postquàm aqua est facta, nec expectari debet ad hoc compositum faciendum vltra duas horas, quia cito euanescit virtus spiritus istius, nisi per compositionem ipsius cum corpore retineretur. Et ideo oportet quod citò fiat. *Autumni opus.* Item vocatur hoc opus Autumni, eo quòd sicut in Autumno fructus naturæ ad perfectionē naturæ perueniūt, ita & hæc aqua ed perfectionem deducitur in hoc opere compositionis & matrimonij. *Imprægnatio lapidis.* Item appellatur impregnatio lapidis, quia cùm fit hoc matrimonium, vel compositio, seu coniunctio istius spiritus cū corpore, impregnatur lapis, idest, corpus vel terra nostra, de isto spiritu quintæ essentiæ in ventre venti, idest in ventre aquæ prædictæ, quæ dicitur ventus, anima, oleum, & aer &c. *Ventus quid.* in qua ipse spiritus habitat, vt est dictum. vel è contrariò iste spiritus habitans in aqua prædicta impregnatur isto corpore, idest, terra nostra: in ventre venti, idest ventre aquæ prædictæ, quæ dicitur ventus: cùm ipsa terra vel corpus efficitur per solutionem ipsius in ipsa aqua de natura ipsius aquæ. Et hoc est quod dicit Philosopus, Portauit illud, idest spiritum quintæ essentiæ, vel terram nostrā, vētus idest aqua prædicta, quæ destillando prius fuit fumus vel ventus: in ventre suo idest intra se: & sic patet quod alibi dicit Philosophus, quòd istud quod est inferius, est sicut quod est superius, ad pparādā miracula rei vnius, scilicet lapidis

CAP. XVII.

SIC autem fit, et est, corpus istud: primò tenendū est firmissimè, quòd terra illa vel fęces, à quibus exiuit hæc aqua trium elementorum, non assumitur, sed proijcitur, cùm nullius sit valoris, vt dicit Alphidius, Fæcem proijce. *Alphidius autor* *Aros.* in alia enim hæc aqua plantatur, & radicatur. Et sic patet quod dicit Aros, quòd opus istud in vno incipit, & alio terminatur. Accipiatur autem terra nostra, & primò ab ea tollantur omnes eius humiditates superfluæ, & ab ea separentur, & euolent, donec fiat alba, lucida, & in omni parte mūda & affinata. De hac tali terra sic purificata, sume duas vncias in laminas tenuissimas, vel in puluerem, vel in limaturā reductas, pro vt natura ipsius exigit: & vnam ex istis vncijs proijce in vno istorum vasorum super aqua, & aliam vnciā in alio, ipsis vasis deobturatis, & super cineribus tepidis situatis in alutellis super furnos, ab ipsis prius remoto alembico. Et statim cùm hoc corpus intus proiectum fuerit, obturētur vasa satis strictè cum panno sicco lineo: & incontinēti quòd ista terra in aquam istam cadet, incipit aqua ista bullire, si bona fuerit & sine errore facta: si verò nō bullierit, error fuit in eius operatione, nec aliquid valet, quia corpus non soluit, nisi bulliat. et ideo oportet reiterare, & aliam facere. Tenenda sunt vasa continuè super cineres calidos, donec ipsa aqua à bullitione cesset, & cùm cessauerit, erit clara, limpida, & viridis. Et corpus, idest terra nostra, in ea erit liquefactum, idest solutum & coniunctum per minima cum spiritu: & si aliquid remanserit de corpore, quod non fuerit solutum, vel liquefactum, non est vis. Sed alia vasa accipe similia illis, & pone in illis aquam illam ita sapienter & cautè, quòd illud quod remansit in fundo ad dissoluendum, non transeat cum aqua clara: & sic in illis vasis bene & fortiter obturatis cum panno lineo serua aquam benedictam vsque in horam necessitatis: & iterum debes aliam facere, & totiens reiterare, donec de ista aqua bonam habueris quantitatem, & eam serua in suis vasibus singularibus, vel in vno pro omnibus quod sit vitreum fortissimum & spissum, & obturatum, vt est dictū. Sic enim aqua imprægnatur, & efficitur Elixir ad album: Sed adhuc nō est eius perfecta imprægnatio lapidis, nec perfectum Elixir, nec perfectum matrimonium vel compositum corporis & spiritus, vt quidam dicere voluerunt: sed tantùm est verum principiū & medium perfectionis prædictorum: perfectio verò inferius consequetur. Item dicitur

citur hoc corpus in hac aqua solutum, temperantia sapientum, & aqua vitæ: et corpus quod soluitur, vocatur gumma philosophorum, de quibus dicit Aros, Vide vbi miserunt aquam, ibi miserunt gummã, vel è contrario. Et tamen quã-uis sic nominetur, & verum sit, non tamẽ est gumma perfecta, nec aqua. Et quã-uis sit aliquod imperfectum habito respectu ad perfectionem lapidis benedi-cti, idest Elixiris: est tamen medietas Elixir perfecta ad album, ad aliam medietatem veniendum. *Temperantia sapientum. Aqua vitæ. Gumma philosophorum.*

CAP. XVIII.

NOTANDVM est, quòd prima pars Elixiris est alba, quæ fit de terra alba: & secũda pars Elixiris est rubea, quod de terra rubea fit, vt dicemus: Et ideo prima pars Elixiris dicitur ad album, secunda pars Elixiris dicitur ad rubeum: et sic videntur esse duo Elixiria in hac arte, cùm ita tamen non sit, quia in rei veritate hæ duæ partes non faciunt nisi vnum Elixir, quod est ad vtrunque, videlicet primò ad album, & postea idem & non aliud in eodẽ vase dicitur ad rubeum. Diximus autem de parte alba componenda: nunc dicendũ est de parte rubea facienda. De hoc autem Elixiri, vel lapide rubeo, idest parte rubea Elixiris ad vtrunque scribitur in libro aureo, & sic dicitur, Lapis verò rubeus, id est pars Elixiris rubea ad vtrunque, vt inquit Hermes, Aristoteles, & Archelaus, descendit non ab aqua vini vel vitis, imo ab aqua vitæ: & aqua vitę descendit ab eo, videlicet lapide rubeo, vel Elixiri, idest à parte rubea Elixiris ad vtrunque. *Liber aureus*

CAP. XIX.

QVONIAM, vt ait Philosopus, in arte ista eædem sunt res quæ dealbãt & quæ rubificant, ideo in hac operatione Elixiris rubei, idest partis rubei Elixiris ad vtrunque, eædem res, idest species, quæ vt superius diximus, conueniunt ad rubeum, idest ad rubeam partẽ Elixiris. ergo tres species prædictæ in hac de rubeo Elixiri sunt assumendæ, sicut prius ad partẽ album, sed cum alijs ponderibus, videlicet: Accipies de sulfure viridi vnam librã duodecim vnciarum, & in hoc concordant pondera, item sulfuris albi sex vncias, idest mediam partem vnius libræ duodecim vnciarum: item terræ rubeæ ponderosę sex vncias: & in his duobus discrepant pondera ista à ponderibus aquæ albæ, & ita sunt in summa totali viginti quatuor vnciæ, id est, libræ duæ duodecim vnciarum.

CAP. XX.

EX istis speciebus facies omnia opera supradicta, videlicet opus hyemis veris, æstatis, & autumni simili separatione, contritione, simili decoctione ignea, similibus vasis, similibus alutellis, similibus furnis, similibus iuncturis & lutis, simili separatione phlegmatis ab aqua, simili receptione ipsius, simili proiectione, vel coniunctione, seu matrimonio terræ rubeæ cum spiritu lapidis in aqua prædicta: Sed ipsa terra rubea aliter debet purgari à suis fœtulẽtijs & superfluitatibus, quàm terra alba: & ideo antequam in ipsa aqua ponatur purganda est per modum suũ: qua purificata & mundata, & in laminas tenues coaptata, vel in puluerem, id est limaturam redacta, tunc ponẽda est in aquam factam, vt dictum est: sed cùm posita fuerit in ipsa aqua, non soluetur in ea, quia tantæ virtutis non est aqua, sed tantùm calcinabitur in puluerem, & quodammodo sine tactu reducetur. Hoc sic facto, moue aquã cautè, & pone in alio vase, eidem in quo est, simili: ita quòd remaneat puluis calcinationis terræ rubeæ sine aqua in suo vase, & in illa aqua remota pone aliquod corpus quod sit tibi proficuũ, sicut esset terra alba, & soluetur in illa aqua, & tibi proficiet. Item terram calcinatam, quæ remansit, desicca secundum suum modum, & serua mun-

dè,ita quòd puluis alius ſuper eam nõ cadat nec attingat, donec aliam aquam feceris in qua poſsit diſſolui. Aqua autem facta per huiuſce pondera ſupradicta,fortior eſt quàm prima prædicta,quia prima non poteſt ſoluere mercuriũ in aquam,iſta autem ſecunda ſoluit ipſum ſine dubio: & tamen iſta eſt de colore aquæ alterius quantum ad viſum,ſed differunt quo ad tinctionem, quia iſta eſt aurea,ideſt tingit in citrinum colorem,vel ialueum: & prima tingit in nigrũ vt eſt dictum: Hæc etiam ſoluit omnia corpora,& etiam terrã noſtram albam præter Solem,vt eſt dictum,videlicet præter terram noſtram rubeã,ſed ipſam tamen calcinat,vt eſt dictum. Et ſicut prima aqua vocatur nomine omnium albedinum,viriditatum,foliorum,& arborũ,& c.ita iſta ſecunda vocatur nomine omnium ialueitatum,citrinitatum,rubedinum,nigredinum, & ſulfurorum, & c. Et hoc eſt, cum eſt perfectè ſoluens terram noſtram rubeam: & ſemper dicitur imperfecta donec hoc faciat. Non autem fecimus in hoc noſtro libro mẽtionem multum ſpecialem de purificatione,mundatione,ſeu affinatione terræ noſtræ rubeæ vel albæ,eo quòd ſatis purificatæ & mundatæ & affinatæ venales inueniuntur: & ideo hoc ſub breuitate tranſimus,&c.

Aquæ albæ et rubeæ nomina.

CAP. XXI.

ARCANVM arcanorum huius tam inclytæ ſcientiæ, tibi fili, factum tradere non intendimus,vt eſt dictum,ſed tantùm ad ipſum indagandũ, & inueniendum allicere te cupimus per ea quæ ſequuntur. Aquam aliam facias de prædictis ſpeciebus,ſed cum iſtis ponderibus: Accipe ſulfuris viridis libram vnam duodecim vnciarum, & terræ rubeæ ponderoſæ nouem vncias, & ſulfuris albi ſimiliter nouem vncias: & ſic erunt in totali ſumma triginta vnciæ,id eſt duæ libræ duodecim vnciarum cum dimidia: Et operare per omnia opera & per omnes modos,vt prius,excepto hoc,quòd in ſeparatione phlegmatis ab ea,plus ſeparabis in duplo,vel plus de phlegmate ipſius,ꝙ de alijs ſeparationibus nõ feciſti aliarum aquarum: poſtea recipies ipſam, vt dictum eſt de alijs. Et ipſa aqua facta pone puluerem prædictæ terræ rubeæ calcinatæ ſuper eam, & ſi liquefiet,id eſt, ſi ſoluetur, & fiat aqua rubea vel ialuea,facta eſt aqua, & verè bona: quòd ſi adhuc non ſoluetur, iterum remoue ab ea aquam,ſicut aliàs feciſti ſuperius,fac de ea ſimiliter: & iterum terram rubeam deſicca vt prius, & ſerua: & ſic reiteranda eſt hæc aqua agmentando pondus de tribus vncijs ſemper in ſulfure albo, & in terra rubea tantùm, & non in ſulfure viridi, cuius pondus ſemper eſt ęquale in aquis iſtis, & plus ſeparando de phlegmate in duplo in iſta,quàm in alia prædicta,donec inueniatur aqua quæ ſoluat terram noſtram rubeam in aquam limpidiſsimam rubeam. Quidam autem totum remouent de aqua iſta,vel de aquis iſtis prædictis rubeis quod exit & diſtillat,vſque ad illam aquam quæ exit,cùm incipit alembicus rubificari: tunc demũ in alio vaſe recipiunt illam aquam ad partem, & dicunt quòd illa quæ exit ante rubificationem alembici.ſoluit terram noſtram albam, & iſta quæ exit poſt rubificationem alembici,ſoluit terram noſtram rubeam: à quorũ propoſito & intẽtione,ſi ita ſit,non deuiamus,ſed potius conſentimus.

Aqua alia ex iiſdem.

Alia uia.

CAP. XXII.

HAC aqua perfectè & verè indagata & inuenta, & in ea noſtra terra rubea ſoluta,debes ſeruare ipſam ad partem in vaſe obturato, ſicut ſuperius feciſti de aqua alba, & iterum ſimili modo reiterare eam cum ſolutione terræ rubeæ in ea, donec de ipſa aqua rubea bonam habeas quantitatem. In ſingulari verò aqua de corpore rubeo præparato,ideſt de terra noſtra rubea præparata in laminas tenues coaptata,vel in puluerem limaturæ redacta,ponas duas drachmas, id eſt quartam partem unius vnciæ: & ſi plus ſoluere poterit, plus appo-

apponas, veruntamen non excedas vnam vnciam ad plus, & hoc intellige de terra rubea tam de calcinata, quàm non de calcinata: & si aliquid remanserit ad dissoluendum de istis drachmis in aqua prædicta, illud nõ proijce, sed remoto quod solutum fuerit de illis seruetur ad partem, & in alia solutione alterius aquæ soluatur cum alia terra, & tunc duæ drachmæ nõ ponũtur in illa aqua, sed minus, quantum scilicet pondus istius terræ non solutæ, quæ ponitur cum illa, ponderat: quod verum est, nisi plus posset soluere, vt est dictum. Et sicut prima aqua alba prædicta, secundum intellectum Alphidij philosophi in hac arte, appellatur & nominatur virgo vel puella habens vnum vber: Et secundum Ortolanum dicitur sperma fœmineum album & frigidum: ita & ista aqua prædicta rubea secundum Alphidium nuncupatur & dicitur iuuenis pulcher & homo nigri capitis & barbæ, habens pulchrum vestimentum, quia aureum est: & secundum Ortolanum, sperma masculinum rubeum & calidum. Item prima aqua alba antequam corpus album soluatur in ea, nominatur vrina puellarum, & ista rubea, vrina virorum iuuenum: vtraque autem vrina infantium, & infinitis alijs nominibus hæ duæ aquæ à philosophis diuersimode nominantur.

CAP. XXIII.

De singulari autem istarum duarum aquarum dicendo & scribendo intelligit Ortolanus in libro suo per similitudinem hoc quod dicit ibi propriè de aqua vini, vt nos per quatuor annos & per plus, & multi alij nobiscum crediderunt, & adhuc credimus, & verè, & bene. Et idem est hic, quòd istæ duæ aquæ fuerunt iunctæ insimul & commistæ, quia tunc non sunt nisi vna aqua. Hæc sunt verba Ortolani de aqua vna ex duabus aquis prædictis cõposita, vel ex singulari ipsarum. Hæc aqua fixat omnes spiritus & facit ingredi: quod intelligẽdum est de spiritu lapidum, qui est quintum quid ex quatuor generatum, & non de illis spiritibus fatuorum, videlicet mercurio venali, sulfur, & arsenico. Item hæc aqua habet vim suam & superiorem & spiritualem, id est nõ fixam: Et hoc est quod dicit Philosophus, Quod est inferius, est sicut quod superius, & è contrario, ad præparãda miracula rei vnius, id est oportet quod prędicta quinta essentia, videlicet spiritus quintæ essentiæ de quatuor generatis, vt est dictum, retineat semper vim suam, scilicet spiritualem: & habeat omnem vim quatuor elemẽtorum, id est vim suam corporalem, si miracula inde debeãt perpetrari: Et hoc sine dubio fit eo modo, quo superius est ostensum. Item sciendum est, quòd indagando aquam rubeam, cùm multiplicabis pondera specierum vltra vigintiquatuor vncias, etiã vasa in quibus materiã pones, debent esse fortiora, & ventres habere grossiores, secundum quantitatem augmentationis specierum. Et nota quòd debent ventres ipsorum esse pleni materiæ Elixiris ad vtrunq;, quæ rubea nuncupatur, quæ tamen adhuc est imperfecta sicut & alia, ad cuius Elixiris perfectionem de cætero veniendum est.

Fatuorũ spiritus

CAP. XXIIII.

Perficitvr autem Elixir ad vtrunque isto modo: De aqua alba accipe tantum quantum de ea fecisti in duobus vasibus vna vice, & scias quantum est pondus ipsius per subtilitatem tuam: non enim possumus tibi omnia scribere: Et tantum de aqua rubea, de qua similiter scias pondus. & habeas vnam cucurbitam de vitro factam, fortẽ & spissam, cuius os sit factũ ad modũ vrinalis: in hac cucurbita simul coniunge has duas aquas simul effundendo, & satis cito, eritq; tota aqua ialuea vel citrina, & clara & limpida: & sic erit consũmatum & perfectum verum Elixir ad vtrunq;, verum matrimonium inter corpus & animam, vera & perfecta lapidis impręgnatio, & verus eius coitus, ex quo sequitur verus partus. Ista autem aqua ex duabus aquis facta vna, vt est di

Elixir ad utrunq;

Nomina uaria Elixiris ad utrunq;. ctum aurum nostrum, argentum nostrum: imò aqua cælestis & gloriosa. Similiter & æs nostrũ, sericum nostrum, magnesia nostra, in qua vt dicit Aros, Sunt quatuor elementa, seu quatuor corpora: quæ quatuor corpora sunt nubes, & niues extractæ, & oleum & butyrum, & lunæ spuma. Item dicitur fermentum lapidis ad vtrunque, & plumbum nigrum, & tota operatio nostra, & ouũ philosophorum & non gallinarum, & sapiẽtia nostra, quam Deus, scilicet quibus voluit, reuelauit. Et de hac dicit Aros, Ipsum enim est totum in toto, & id totũ quod quæritur, & quod cogitatur: in ipsa enim est fugiens & fixum, tingens & tinctum, album & rubeum, masculus & fœmina insimul composita compositione inseparabili. Et de hac compositione harum duarum aquarum, vel spermatum, iterum dicit Aros, Opórtet ingredientem in hoc opere non quiescere, donec permisceãtur res, & fiat tinctura à corporibus assumpta. *Cõtinuatio operis.* Statim verò vt has duas aquas in vase effuderis, vt est dictum, debes cooperire vas aliquo coopertorio, ne ab eo aliquid exeat, donec prædictæ aquæ bene permistæ fuerint & coniunctæ, & fiant res vna, videlicet aqua rubea, limpida & clara Et intellige quod diximus, quòd quantum de alba posuisti, tantùm de rubea poni debet, idest par pondus vtriusque apponatur: & si minus vel maius compositum facere volueris, similiter plus vel minus de singula aqua, equali tamen pondere apponatur, & c.

CAP. XXV.

SVNT autem necessaria hæc duo spermata in arte ista: & hoc ideo quia sicut videmus, quòd naturaliter vnum generat sibi plura sibi similia, ita artificialiter Sol generat Solem, cum lapidis multiplicatione prædicti, idest spiritus quintæ essentiæ. Et ideo dicit Philosophus, Pater eius est Sol, idest aurum. Sed quoniã in omni generatione naturali, oportet spermatis receptaculũ idoneum esse, cum quadam consonantia similitudinis ad ipsum, ita & in hac generatione artificiali oportet quòd Sol habeat sui spermatis & suæ tincturæ receptaculum idoneum, & sibi consonũ, & illud est Luna, id est argentum. Et ideo dicit Philosophus, Mater eius est Luna. Vnde notandum est diligentissimè, quòd istorum duorum corporum coniunctio est necessaria in hac arte, Ad vtrunque, videlicet ad album & ad rubeum, quæ fit eodem modo quo supradictum est. Et hoc propter duas rationes: quarum ista est vna, quia aurum quum sit nobilius inter metalla, & magis perfectum, & fixum, & compactum, tamen dissoluatur in aquam limpidissimam, vt est dictum, & partes eius minutissimè separentur, erit spiritualis & euolans ab igne tanquam mercurius, quod est mirum. Et hoc est ratione suæ bonæ alterationis, & tunc habet tincturam sine numero, & ista tinctura vocatur sperma masculinum rubeum & calidum: & cum sic est dissolutum & subtiliatũ, & factum spiritualem cum spiritu quintæ essentiæ, tunc dicitur spiritus tingens fortis, quem quærimus. Si verò argentum dissoluatur in aquam limpidam, nihilominus remanet fixum sicut prius, nullã vel paucam habens tincturam recipiendam & fixandam in temperamento calidi & frigidi: & vocatur sperma fœmineum, album & frigidum: Et hæc est aqua alba vel viridis prædicta: Et sic conueniens est ipsorum duorum coniunctio facienda, vt dictum est. Item est & alia ratio, quia cùm aurum per se, & argentum per se sint difficilis fusionis & liquefactionis, tamen si insimul coniunguntur, facilè fluunt, & liquefiunt. hoc sciunt Aurifabri faciẽtes solidaturas ad aurum. Vnde si in lapide nostro esset tantum alterum ipsorum, nunquam aliquam tincturam daret: & si daret tincturam, non tingeret nisi in quantum ipsa esset, eo quod non esset receptaculum tincturæ. Et nostrum finale secretum est habere medicinam quæ fluat ante mercurij viui fugã. Ergo coniunctio istorũ duorum est ne-

Tinctura sine numero. *Sperma masculinum & c.* *Spiritus tingens fortis & c.* *Sperma fœmineum* *Auri & argenti natura in fusione & c.* *Finale secretum*

est necessaria,& ideo coniungenda sunt eo modo,quo superius est dictum.

CAP. XXVI.

Et cum hæc duo se receperint per aggregationem prædictarum duarum, vt est dictum in coniunctione lapidis,id est in coniūctione spiritus quintæ essentiæ prædicti, vel quintæ essentiæ de terra nostra alba & rubea,vel ipsa terra de dicto spiritu impraegnatur & efficitur, vt est à nobis superius dictum:in ventre venti,hoc est in ventre aquæ prædictæ,vel aquarum prædictarum.Et hoc est quod dicit Philosophus Hermes,Illud ventus in ventre suo, id est,aqua hæc portauit istum spiritum cum terra prædicta in ventre suo,vel terra ipsa ipsum spiritum in ventre suo, id est intra se in ventre aquæ, idest intra aquam.Hæc verba quasi simili,imò quasi eadem expositione superius exposuimus.Planum est quòd ventus est aer,& aer est vita, & vita est anima: Et ego loquutus sum de anima,quæ totum lapidem viuificat & resuscitat:& sic oportet quòd ventus portet eum,reportet,& pariat:magisterium planè patebit quomodo hoc fiet & erit:& tunc sequitur quòd alimentum suscipiat ex ventre suo,id est à terra,vt ibidem dicitur.Ideo dicit Philosophus,Nutrix eius est terra,quia sicut fœtus sine alimento nutricis nunquam peruenit ad ætatem,ita lapis noster sine fermento suæ terræ nunquam perueniet ad effectum: quod quidem fermentum alimentum dicitur:Sic enim in operatione lapidis generatur ex vno lapide cum matris coniunctione,idest cum alimento nutricis,res,idest filij,patris similes,quas sibi per longam decoctionem creauerunt, erunt nostri similes in colore,& patris pondera retinebunt.Hæc verba prædictorum duorum capitulorum dicit Ortolanus in libro suo de Expositione textus Hermetis,& ab eo ipsam extraximus,& hîc posuimus cum quodam modico additamēto.Et est notandum,quòd pater & mater lapidis,idest duo spermata ipsius in prima compositione Elixiris Sol & Luna vocantur, quæ postea in secunda operatione,idest in operatione lapidis,terra vel nutrix appellatur. Et sic intellige, quòd ex vno patre cum matris coniunctione in compositione Elixir & alimento iunctis,idest terræ ex istis duobus generatę in operatione lapidis generantur res,id est filij,videlicet lapis albus,qui per alimentum perficitur & dealbatur,vt inferius dicetur. Cuius pondus patri,hoc est Soli erit simile,& de colore matris,id est Lunæ.Et sic cessat obiectio, quæ posset fieri, quòd secundum verba prædicta terra ista conuenit in compositione lapidis, cùm spiritus lapidis sint Sol & Luna,& quędam alia terra quæ dicitur nutrix:quod non est ita,si sanè intelligatur Philosophus,vt est dictum:quia tantùm ista duo prædicta conueniunt cum spiritu quintę essentiæ,sed in compositione Elixiris vocātur spermata:in operatione lapidis vocantur terra vel nutrix,&c.

Hermes. *Ventus quid* *Anima lapidis.* *Nutrix lapidis.* *Fermentum.* *Ortolani liber.* *Sol & Luna q̄d*

CAP. XXVII.

Ex his omnibus colligitur,quòd totum opus Elixiris nihil aliud est in vniuersali, quàm facere ascendere res à terra in cęlum,id est de natura corporali ad naturam spiritualem: & hoc tunc est perfectum Elixir. Item colligitur ex his,quòd aqua quandoq; vocatur lapis spiritus quintę essentiæ, quandoque vocatur terra,quandoque lapis,& sic figuraliter pars pro toto nominatur:& hoc indifferenter dicitur propter eorum naturam consimilem, vel coniunctionem vniformem: quanuis in speciali proprietate diuisionis ipsius lapidis ipsa humiditas aquę,siue aqua dicatur anima,ipsa virtus aquæ dicitur spiritus,& ipsa tinctura corporum in ea soluta,dicitur corpus, vt dictum est. Quā humiditatem limpidam,idest animam vocamus arg. viuum nostrum,& ipsam virtutem aquæ,idest spiritum quintæ essentiæ,vocamus sulfur nostrum. Ergo in Elixir & lapide benedicto,aqua est anima lapidis,virtus aquę est spiritus la-

Vniuersale Elixiris opus quid. *Arg. uiuum nostrum.* *Sulfur nostrum.*

pidis, & terra nostra duplex, videlicet alba & rubea, duplex corpus lapidis benedicti. Et qui sic sentit verè de ijs, de secreta natura numeratur, & de ea, & in ea meritò computatur: & è conuerso sentiens, deleatur. Item in summa notã dum est, quòd cùm artifex doctrinę filius hãc compositionem prędictam, quã Elixir nominamus necessariam peregit, vt est dictum, per coniunctionem & vnionem duorum spermatum prædictorum vel aquarum, quòd tenere & seruari debet ad partem residuum cuiuslibet spermatis prædicti, vel aquæ prædictę, quodlibet in suo vase proprio bene obturato vsq; in horam necessitatis, vt dictum est. Vocantur autẽ ista duo spermata Cauda Draconis, quę postea in operatione lapidis, ab ipso dracone comeduntur, vt inferius ostẽdemus. Hec autem compositio necessaria est, vt iam diximus, quia nullo modo vera tinctura fit nisi ex ipsa compositione quæ dicitur æs nostrum, vt est dictum: de qua dicitur in libro qui Turba philosophorũ appellatur. Scitote omnes pertimescentes, quòd nulla fit tinctura vera nisi ex ære nostro. Quæ vera sit, exponitur in libro qui dicitur Liliũ. Est autẽ intelligendum ex nostro ære, idest nostra cõfectione seu compositione. Et est videndum quòd compositione iam perfecta scilicet in Elixir iam conuersa: & hoc est, & fit, vt superius est ostensum. Ex prædictis autem, si bene intelligis, apparet constare, fore compositum hoc Elixir ex Sole in corpore magnesiæ occulto, à terrestreitate mũdo, & de sulfure quod dicitur sulfur de Sulfure, & de arg. viuo, quod dicitur arg. viuum, de argento viuo, his duobus vltimis fugitiuis in principio: non fugitiuis, vt est dictum, conuersis, compositis, & coniunctis.

Cauda draconis

Liber turba Philosophorum.

Liber Lilium dictus.

Aes nostrum quid.

DE OPERATIONE LAPIDIS CAP. XXVIII.

ALCHYMIAE ergo omnino certæ, veræ, famosæ, & inclytę, ex nunc operã dantes, de operatione Elixiris, quod est primum opus, prius dictum est: nunc verò de operatione lapidis benedicti videndum est. Et in hac operatione lapidis, quæ est secundum opus, quidam philosophi incipiũt libros suos, & in primo opere ipsos finiunt & consummant, vt est dictũ. Vnde notandum quòd per huius compositum Elixiris res fiunt vnum & idem, vt est dictum: ita quòd sic de cætero huius compositum est, vnum quod solũ quæritur, quamuis ex pluribus compositum, & in vnam naturam redactum. De quo composito dixerunt Philosophi, Vna res est: quod intelligẽdum est post compositionem Elixiris, & non antè, vt est dictum. De qua sola re per compositum factũ vna, & non de alia, vera & omnino certa nascitur Alchymia. Vnde videndum est primò quid sit Elixir, atq; vnde dicatur, quid Alchymia, & quid Lapis. Elixir autem est quoddam compositum habens in se virtutem mineralem, rubeum, aut citrinum, ex pluribus speciebus limpidissimis & claris (& si de specie aquæ coniunctis) factum compositum, habẽs in se virtutem mineralem inclusam, existens condimentum, antidotum, & medicina omnium corporum purgandorum & transformandorũ in Solificum & Lunificum verum. Et dicitur Elixir ab Elicio elicis, quasi vnũ ex pluribus, in quibus est, elicitum, & in alijs iam conuersum & ligatum. Alchymia autem sic diffinitur in libro qui Lilium appellatur. Alchymia est ars administrans & ostendens essentiã septem metallorum continens, qualiter quæq; formæ illorum imperfectè ad naturale complementum deducãtur: vel aliter sic. Alchymia est opus celatum regimine quod fit manifestum luce filiorum genitorum, & id quod per filiorum generationẽ iuuenescit. Vel aliter sic. Alchymia est substãtia corporea ex vno scilicet arg. viuo, & vno scilicet sulfure cõposita, quæ duobus tenuissimis & humidis siue limpidis constans est, scilicet anima & spiritu, & in luce filiorum dictorum à se manifestatur & iuuenescit: & quæ continẽs est essentiã septẽ metallorũ, vt

Secundum opus

Vna res.

Elixir quid sit.

Elixir unde dicatur.

Alchymia quid.

in ea

in ea substantia sit spiritus tingens fortis, quē quærimus, quo tingamus in quo libet corpore, ac eorum qualibet parte, & eorum quodlibet à diminutione ad naturale complementum naturaliter deducamus. Dicitur autem Alchymia ab Elambico & Kymia quæ sunt duo vasa in quibus hæc ars in tribus generibus vel ordinibus medicinarum ad finale deducitur complementum. Et sic patet, quòd hoc totum Alchymia componitur ex corrupto & integro. Non autē est Alchymia ante Elixir, sed post semper. Lapis aūt philosophicus sic diffinit: Lapis est quædam fortis virtus mineralis, ex pluribus rebus in vnum cōuersis per nostrum artificium alchymicum congregata, habens in se virtutem congelandi mercurium in naturam metallicam veram, & formaliter conuertendi, ac omnia metalla infirma seu imperfecta ad veram sanitatem & perfectionem reducendi, vitrumq; malleabile faciendi, lapidemq; preciosum fingendi: & finaliter est summa medicina omnium corporum humanorum, & conseruādi in eis humidum radicale: quia ab isto lapide benedicto descendit aqua vitæ, vt iā superius tetigimus, & inferius plenius ostendemus. *Lapis philosophicus.*

CAP. XXIX.

QVIDAM verò Philosophi indifferenter, vt iam superius teitgimus, vnum Elixir prædictum nominauerunt Alchymiam, Lapidē, & Medicinam. Et Alchymiam vocauernnt Lapidem: Elixir, & Medicinam Et Lapidem nuncupauerunt Elixir, Alchymiā, & Medicinam: & Medicinam dixerunt Elixir, Alchymiam & Lapidem. Sicque paucam vel nullam differentiam quantum nihil inter ista facientes, eo quòd omnium istorum est vna eadémque substantia, quanuis forma sit diuersa, & ad vnum finem tendunt. Et quanuis nullam differentiam faciat inter ipsa nominando, differunt tamen inter se isto modo. Elixir est primum opus, & præcedit omnia ista, & dicitur matrimonium verum inter corpus & spiritum per compositionē duarum aquarum prædictarum, vt est dictum, & hoc est ita proprium Elixir, quòd non competit alijs propriè. Alchymia autem post Elixir sequitur semper, & non antè, & est propriè modus & opus ducendi Elixir ad effectū, quod opus vel modus dicitur ab Aros Alchymia, seu Nigrum nostrum, & hoc est propriū Alchymiæ & non alijs. Lapis est propriè illud factum secundum prædictā operationem artis Alchymiæ, & hoc est proprium sibi, & ad alia non pertinet. Medicina est quod sequitur & descendit à lapide prædicto perfecto, ad metalla imperfecta perficienda, & sananda, & ad vitam hominū tuendam & sanandā, & hoc est propriū sibi, & ad alia nō propriè dicitur pertinere. Et sic patet quòd ista inter se differunt specie, quanuis nomine generali non discrepent. Ex his omnibus concluditur aliud quod dicit Morienus de ista re, quæ est vna ex pluribus composita, quam vocant Lapidem, & tamen adhuc est in Elixir, quòd ipsa res vna, quam dicit esse Lapidem, habet in se quatuor elementa perfectè, cuius tactus nullus est, quia est aqua, & in ipsa est maior mollicies quàm in suo corpore, quia durum est, eo q̄ metallicum est, & eius pondus graue: quia istud corpus ipsius omnium corporum est magis ponderosum & compactū, & eius gustus suauis, & eius odor odori sepulchrorum cōparatur, eo quod fœtet propter odores specierum fœtentium, ex quibus componitur, vt est dictum: quæ fœtulētia ab ipso in hac operatione secunda penitus remouetur, antequam in verā medicinam conuertatur. De cętero accedēdum est ad opus prædicti Lapidis. *Sinonyma lapidis.* *Elixir quid propriè sit.* *Alchymia quid.* *Lapis quid.* *Medicina quæ dicatur.* *Morieni sententia concludens.*

CAP. XXX.

DE operatione huius Lapidis benedicti, vel Elixiris dicitur in libro, qui Lilium appellatur. Composito nostro verò facto, vel Elixiri cōpleto, vt est dictū, tunc ergo vt præmittitur, vna re, videlicet nostro Lapide, vna *Gradus operis.*

via,ſcilicet Hermetis, qui fuit pater Alchymiſtarum:vna diſpoſitione, ſcilicet denigrandi primò,ſecundò dealbandi,tertiò cenerãdi,quartò &vltimò rubificandi:vno actu ſcilicet coquendi,totum magiſterium terminatur. Et Aros philoſophus de hoc dicit ſic,Et erit rubens, & fiet niger:& erit niger, & fiet rubẽs & hoc in ſequẽtibus operibus declaratur. Et ſicut per primum opus prædictũ omnes res aſcendunt in cælum,vt eſt dictum,ita per iſtud ſecundũ omnes res deſcendunt in terram,& fixantur in vnitate quintæ eſſentiæ.

CAP. XXXI.

Diſpoſitio denigrandi ſic fit:Accipe Elixir ſiue compoſitum prædictum, provt eſt in ſuo vaſe,in quo prius, ſcilicet in cucurbita ,poſuiſti,& pone ſuper illud alembicũ vnũ vitreum,& luta bene,& ſicca,& cera eo modo, vt in extractione aquarum in prima operatione feciſti:& hoc ſic diſpoſito, accipe illud vas & ſepelias in fimo equino calido,& fac animam , ideſt aquam ab eo quod eſt intus,ideſt Elixiri,euolare & exire: ipſamq́ aquam in vaſe vitreo forti repone,vt prius de alijs aquis in prima operatione feciſti recipiẽdo: phlegmate tamen ſuperfluo ab ea aqua ſeperato,donec ſuper laminam cultelli ,,vel ferri alterius calidam bulliat,vt eſt dictum.Et ſic continuè faciendũ eſt, donec tota aqua cõtinuè exierit,&materia in fundo vaſis clara,rubea,& ſine aqua apparuerit.Item continua & coque donec nigra fuerit,& ſicca:& tunc quæ prius in prima vocabãtur ſpermata,vel pater & mater &c. hîc in hac operatione vocantur terra vel nutrix.De hac autẽ diſpoſitione ſeparationis aquæ vel animæ à ſua terra vel corpore,dicit Philoſophus,Fili à radio Solis extrahe vmbrã ſuã.

Philoſophi dictũ

Vmbra Solis.

Sinonyma multa rei.

Cauda Draconis & eius ſinonyma.

Vocatur autem iſta terra à Philoſophis vmbra Solis,corpus mortuum,corona vincẽs,nubes,cortices matris,magneſia nigra , & Draco qui comedit caudam ſuam,&alijs infinitis nominibus nominatur. Aqua autem iſta quæ ab ea exit, vocatur cauda Draconis,quæ à Dracone prædicto comeditur,ſicut reſiduum duorum ſpermatum in prima operatione ſic nominatorũ:& dicitur anima,ventus,aer,vita,domũ illuminans lux meridiana,arg.viuũ noſtrum,lac virginis, & totũ ſecretum:quod intelligendũ eſt, cùm fuerit impraegnata aliquo noſtrorũ corporũ vel ſpirituum in ea ſolutorũ:& ideo aqua iſta totaliter extracta,ſtatim debes ponere in ea de corpore noſtro albo ad diſſoluendũ,vt in prima operatione feciſti,&ſeruare ad partẽ vſq; ad horã neceſsitatis.Itẽ vocat̃ ſal armoniacus noſter,& mediũ coniungẽdi tincturas:& vt ab omnibus alijs nominatur aqua noſtra alba in prima operatione, hîc ſimiliter nominat̃ , nec eſt differẽtia inter eas. Quidam philoſophi videntur dicere,quòd nõ debet impręgnari,ſed ex ea ſola prout extracta fuit ſine cõpoſitione debere operari. Tamen fili caue quid facias in hoc loco.

Fæx.

Errorum multorum cauſa.

Itẽ terra dicitur à Morieno fęx,ſcilicet vẽtris, de qua dicit ad regẽ Ali,ꝙ ipſa fex erat minera iſtius rei vel terræ:,ppter quod dictũ multi errauerunt, quærentes iſtã rem,vel terrã,ſeu lapidem inter ſtercora & fimos humanos , affirmantes ipſam eſſe fimũ humanum authoritate Morieni,cũ in rei veritate ita nõ ſit:ſed pro tanto dicitur fęx ventris,nõ omnis propriè,ſed ſimilitudinariè,imò vẽti,qui ventre vẽti,id eſt aquæ,peperit modo & operatione prędictis iſtã terram,ſicut venter humanus poſt decoctionẽ emittit ſeu parit fimum ſuũ.

Terra lapidis ubi.

Et in ſterquilinio hæc terra reperitur,vt idẽ dicit,quod intelligitur de fimo equino prædicto,in quo iſta terra fit,& inſpiſſatur & ſiccatur,vt eſt dictũ,&nõ in ſterquilinijs cõmunibus,ſicut quidam fatui putauerunt,& ibidem fodierũt, exiſtimantes ipſam ibidẽ inuenire:& pedibus hominũ conculcatur,vt idem dicit.

Cucurbitæ ac alẽbici nomina et partes.

Et nota hîc pro tanto,quòd cucurbita cũ ſuo alembico ab Alchymiſtis vocatur homo altus,galeatus, cuius fundus eſt extremitas ipſius cucurbitæ,id eſt hominis alti galeati:& ſecundum hoc ſimilitudinariè poteſt dici fęx ventris humani

mani

mani, id est cucurbitæ ventris, quæ dicitur homo altus: quæ extremitas cucurbitę cõparatur extremitatibus pedum hominũ, qui sunt extremitates hominis super quibus totus homo defertur & sustinetur, sicut cucurbita supra suũ fundum, à cuius fundo cucurbitæ, & in quo, id est à cuius pedibus hominis alti galeati, & in quibus hæc terra conculcatur, id est massando coagulatur, subtile à spisso separando, vt est dictum. Item dicitur quod in vijs proijcitur, hoc est dictum non in vijs cõmunibus, quibus homines gradiuntur, sed in vijs philosophorum istius sciẽtiæ, quia sunt plures tendentes ad vnũ finẽ: vel vnã viam, scilicet Hermetis prædictã: in quibus vijs videtur esse deducta, id est immortua donec reuiuiscat. Itẽ dicit idem quòd hæc res siue hæc terra est sæpius parua: tamẽ quãuis sit modica terra, vt dicit Orthulanus, Sufficit tamẽ eius paucitas ad nutrimẽtum nostri lapidis totius: & de hac terra & paucitate ipsius scripsit Rosarius in 2. sua epist. ad Eutheciã, sic dicens, Et est Kimbor & Kambar quod rarissimè inuenitur. Et nota quòd cõpositio siue impręgnatio ipsius terræ si debeat cõponi vel impregnari, secundũ quosdam fit ex mercurio mũdato, prius clarificato à quadã terrestreitate quã habet in se. Similiter omnis impregnatio vel cõpositio fit ex corporibus crudis, & non calcinatis, vt quidã fatui putauerũt, & decepti fuerunt in multis. Nec est cõtra quod dictũ est supra de terra rubea calcinata, quæ postea soluitur: quia certissimè si vera fuerit aqua in qua debet solui, sine calcinatione quacunque soluetur. Caue tibi fili quid facias in hoc passu imprægnandi, & de quo, vel non imprægnandi.

In uijs proijcitur

Rosarius autor.

Imprægnatio uel compositio ex quibus fiat.

CAP. XXXII.

HAc verò terra siccata, vt est dictũ, extrahe eã à cucurbita per subtilitatem tuã cautè & mundè, & scias similiter põdus eius, & postea pone eã in alio vase forti & spisso, amplo & magno, secundũ quantitatẽ lapidis vel medicinæ quã facere volueris, & cõpetenti quantitate, vel terræ prędictæ ponderi. Cuius vasis vẽter & fundus rotũdus ad modũ cælestis lunæ; & collũ longũ ad mensurã vnius pedis vel plus, & os taliter strictũ, quòd possis ibidẽ figere pollicẽ tuũ secundũ quod dicit in Lilio, vas angusti oris. Et cũ Draco prædictus, vel terra nostra prædicta fuerit in prædicto vase positus, vel posita, ponendũ est vas bene obturatũ in alutello super cineres cribellatos, & postea ignis faciẽdus est in furno super alutello ex tribus lignis siccis vel furstibus; & cauendũ est ne flãma vas attingat, & sic continuãdus est donec terra soluat in se ipsa, & fiat aqua spissa, rubea. Sepelit aũt vas istud secundũ alios, & melius in fimo equino calido, donec soluatur terra prædicta. Soluit aũt isto modo infra 40 dies, vt dicit Ali in Secr. secretorũ. Alij ponũt in aere, vase aperto & nõ obturato, sed bene cauẽt ne puluis subintret, nec quidquam aliud: & sic dimittũt ipsam terrã solui in aquã spissã rubeã. De solutione istius terræ de se ipso dicit Martyrizatus, Ars nõ cõpletur nisi terra fuerit soluta. Vide ergo fili quid facias in hoc loco. Citius aũt perficitur hoc opus in humido, tardius verò in sicco. Et nota fili, quòd istius terræ duplex est solutio, vna per se, de qua dictũ est, & alia per caudã suã, vel aquã imprægnatã, quæ ab ea exiuit, vt est dictũ. Et in hoc multi errauerũt, nõ æstimãtes solutionẽ ipsius possibilẽ nisi cum sua aqua, vel cum vno duorũ spermatũ, à quo est creata. De solutione istius decoctionis vel terræ nũc prædictę à cauda sua vel aqua ab ea extracta infra dicemus. Hanc autẽ solutionẽ nigri corporis & mortui solutionẽ nominamus, cùm soluitur per se solã: cùm verò soluitur per aquã, hanc solutionẽ, resurrectionẽ, vel resuscitationẽ, aut viuificationẽ animæque corporis mortui nuncupamus: & hãc inferius ostẽdemus, licet solutionis istius terrę per se diuersæ sint opiniones, vt dictũ est. De hoc tenendũ est, quòd solutio illa quæ fit cũ flãma ignis vel cum fimo equino, nõ sunt propriè solutiones, sed liquefactiones potius, vel fusiones ad modũ ceræ vel metalli: & sic oportet fieri: per quod

Martyrizatus autor.

Solutiones uariæ.

patet quòd fusio hîc accipitur pro solutione, & è contrario solutio pro fusione. Et quum perfusa est, vt dictum est, tunc iterum soluitur propriè per se, & hoc in aere, vt est dictum. Ergo solutio duobus modis in hoc passu consideratur, & oportet quòd his duobus modis fiat, & hæc solutio est sicut solutio salis mineræ, & sic intellige quod superius est dictum.

CAP. XXXIII.

Regimen terræ lapidis.

TERRA verò nostra primò per se soluta, id est fusa vel liquefacta, & secundò per se similiter soluta ad aerem, vt est dictum, in vase prædicto. Accipiatur illud vas cum ipsa terra soluta & ponatur super cineres cribellatos in alutello super furnum, & in furno fiat ignis lentus, & sic continuando ibidem donec congeletur in vna massa nigra, dura, sicut massa salis, cuius massæ fractura est lucida sicut fractura vitri, si probaueris: qua congelata, id est massata, vt est dictum, iterum in loco vbi soluisti eam propriè secundò per se, vt dictum est, iterato: Secundò pone illud vas cum prædicta terra congelata, & secundò ipsam dissolue propriè per se, vt prius, postea super cineres secundò, vt prius congela in prædicto vase suo. Alij verò postquàm per se semel soluta & congelata fuerit, vt præmittitur, sciunt pondus eius, & postea ponunt super ipsam aliquod modicum, idest sextam partem ponderũ ipsius de cauda sua, idest de aqua quæ ab ea exiuit, & nõ de alia: quæ in hoc loco si sic fiat, debet esse simplex certissimè sine quacunq; impregnatione corporis vel spiritus: & postea quidam ex ipsis, vt præmittitur, ponunt ipsam in aere ad dissoluendum, & quidam ex ipsis faciunt dissolui in fimo equino, & postea omnes isti ipsam desiccant & assant, id est congelant super cineres lento igne, vt est dictum. Caue si li quid facias in hoc passu, & quomodo dissoluas & congeles eam: Quater reitera istam solutionem & congelationem, quarta vice solutionum & congelationum istius terræ nostræ prædictæ completa, vt dictũ est, remanebit hęc terra fixa, lucida, nigra in fractura, & proiecta supra corpus alterat in suo colore. Et his omnibus sic completis, verum regimen terræ benedicti lapidis sufficienter peregisti. Et nota quòd quantum pluries hęc terra soluta fuerit & congelata, vt est dictum, est subtilior & penetrabilior in natura: & nota quòd quidam non fundunt nec liquefaciunt eam, vt est dictũ in capitulo præcedenti, sed hãc fusionem dimittunt, & tantùm per se soluunt propriè, vt est dictum, & congelãt. Et si dimittatur prædicta fusio, quam solutionem nominamus superius, nõ est error. Et cùm per decoctionem, vt est dictum, fuerit denigrata, nominatur cinis clauelatus, æs combustum, sal combustum, terra mortua, ouum Philosophorum hîc propriè, sed cùm adhuc est in Elixir, impropriè: non tamen ouum gallinarum, sed similitudinariè dicitur Ouum, vt dicitur in Lilio: Quia sicut ex componẽtibus ouum, scilicet ex testa, albumine, & vitello, nascitur Alchymia. Item notandum est, quòd hęc terra mortua, cum aqua remota fuerit ab ea & separata, antequam desiccetur & denigretur, vt est dictum, à philosophis vocatur Ignis, sal armoniacum, sal uitellorũ ouorum, sal honoratũ, Athincar nostrũ nubes coagulata, Salarmoniacus noster, lingua maris, arsenicus sublimatus, sulfur sublimatum, & omnibus nominibus omnium sublimatorum, stella Diana, ventus corporatus, aduena, secretum naturæ, & pluribus alijs nominibus nuncupatur.

Pro hoc cap. uide inferius circa finem capitis 41

Nota

Terræ denigratæ & ferè lapidis factæ, nomina.

CAP. XXXIIII.

Non pluribus uasibus opus fore.

QVIA formam vasis superius descripsimus, in quo hæc terra, cùm fuerit denigrata, debeat poni ad soluendum & congelandum, vt est dictum. De hoc notandum est, quòd nos non remouimus ipsam terram de sua cucurbita, sed delutato alẽbico & remoto, desuper ipsam coopertoriũ spissum

sum vitreum posuimus, lutauimus, & cerauimus ad cucurbitam, quod coopertorium vocamus vulgariter Athenatorium, quod babebat collũ gracile & spissum, & pendebat illud collum intra cucurbitam, & non extra: quod collum debet lutari & cerari, ne per ipsum flos exeat & fugiat. Et cùm opus erat, nos remouebamus illud coopertorium, & ponebamus & lutabamus iterum alembicum: & è conuerso cùm opus erat nos remouebamus ipsum iterum alembicũ, & ponebamus & lutabamus athenatorium: & iterando alternatim cùm opus erat, & faciendo in vnico vase, donec totum opus impleretur. Vocatur autem illud vas olla vel cucurbita sine sectione, & multis alijs nominibus nominatur. Vide fili quid feceris de hoc vase: nõ enim concludimus te in forma vasis, quia si subtilius & magis proficuum sciueris, hoc assumas. Multa enim de operatione huius artis & scientiæ in his scriptis non ponimus, quæ tamẽ necessaria sunt ad sciendum & faciendum, cùm omnia singularia scribere non possimus, quasi tuæ prudentiæ relinquentes: & sic completa est dispositio denigrandi. Nunc autem ad dispositionem dealbandi veniamus. Sed antequam ad hoc veniamus, quæ sequuntur decreuimus inserenda, vt liber iste ex vtraque parte videatur esse perfectus.

Athenatorium.

Singularia omnia scribi non posse.

Libri huius perfectio.

CAP. XXXV.

ITem de vera compositione Elixiris, quod est primum opus, dicitur à philosophis, quòd illa res quę est vera, vbiq; reperitur, quia in quolibet homine est & apud quemlibet hominem reperitur: & Adam secum apportauit eam de Paradiso, & cùm mortuus fuit, ipsam secum reportauit, & cum ea sepultus fuit: Et pro tanto dicit sapientum Allegoria, quòd ista res est sol subtiliatus, id est aurum subtiliatum, & conuersum in virtute maxima minerali: vnde dicitur in libro de hoc auro, ex gumma nostra, & pauco auro multa emimus. Sed secũdum Albertum in libro de Mineralibus dicitur & probatur, quòd aurum vbique est & reperitur, quia non est aliqua res ex quatuor elementis elementata, in qua non inueniatur aurum in vltima affinatione naturaliter. Et ideo dicit, q vbicunque reperitur. Et quia idem Albertus dicit ibidem & probat, quòd maxima virtus mineralis est in quolibet homine, & maximè in capite inter dentes ita quòd in sepulchris antiquorum mortuorum inter dentes aurũ in granis minutis & oblongis superius inuentum est in suo tempore, vt ipse dicit, quod esse non posset, nisi in homine esset ista virtus mineralis, quæ virtus mineralis est in Elixiri nostro prædicto, vel composito. Et pro tanto dicitur, quòd hic lapis est in quolibet homine, & quòd Adam, & c. His visis & intellectis, ad propositum redeamus.

Primũ opus Elixir ubique reperiri.

CAP. XXXVI.

DIspositione nigredinis completa, & regimine terræ peracto, vt est dictũ ad dispositionem albedinis terræ lapidis benedicti veniamus. Est enim notandum, quod in hac nigredine terræ est albedo abscondita: & ideo in visu est nigra, in intellectu verò est alba. Et propter hoc virtus latẽs in ea, debet fieri exterius & apparere: & quod est exterius, fiat interius: ita q nigredo huiusq; terræ quõ est exterior, fiat interior: & albedo quæ est interior, fiat exterior, & appareat manifestè. Et sic fit manifestum absconditũ: & absconditũ manifestum. Fit autem hæc dispositio in eodem vase, & sine remotione terræ prædictæ ab eo, tali modo: Scias pondus ipsius terrę, vt est dictum, & postea solue istam terram per se, sicut in denigratione sua fecisti. Qua soluta, accipe mediũ sui ponderis de spiritu non fixo, id est de aqua quæ ab eo exiuit, quæ vrina canis balsam dicitur, quæ per dugile, id est per alembicum destillatur, vt est dictũ siue lac virginis, aut arg. viuum nostrum, seu anima, aut ventus, aut cauda, & c.

Terræ lapidis albificatio.

vt ſupradictum eſt, appellatur: ſiue de ſpermate albo, quo ipſe draco fuit & eſt in parte compoſitus, quod reſeruaſti ad partem, vt eſt dictum: quod idem eſt & eiſdem nominibus nominatur, & hoc pone ſuper ipſam terram ſolutam, vel draconem ſolutum per collum coopertorij cucurbitæ, ipſo coopertorio cum cucurbita pòſt lutato, vt eſt dictum: & obtura bene coopertorij collum, & luta bene ſecundum ſuum modũ: & ſic, ſi fuerit aliud vas quàm cucurbita ſiccata obtura cum panno lineo fortiter, & poſtea pone in fimo equino calido, id eſt in humido, vel ſuper cineres, id eſt in ſicco, cum lento igne, vt eſt dictum. Et ſic continua donec terra & aqua vnum fiant, & fiat vna res nigra, clara & alterius coloris, tamen in modico ad hoc quod prius erat. Hoc facto & completo, hoc totum congelandum eſt, & inſpiſſandũ, & in maſſam reducendum, in eodem loco & eodem igne, & eodem regimine continuo: & ſi neceſſe fuerit coopertorium vaſis, id eſt cucurbitæ, eſt remouendum, & alembicus conſtituendus, vt eſt dictum, & lutandus deſuper vt non exeat aliquis humor, & res citius inſpiſſetur. Signum autẽ quòd hæc res, ideſt gũma noſtra eſt decocta, erit quòd ſi dimittatur vas infrigidari, & iſte draco fuerit durus ad modum picis duræ, vel frigidę, ſatis eſt inſpiſſatus & decoctus, & à ſuo phlegmate purgatus. Aqua quæ in hac decoctione ab huiuſmodi gumma vel dracone exierit, ſi qua exierit, poteſt recipi & imprægnari, & cuſtodiri, & loco & tempore, ſi neceſſe fuerit, dea ea ſicut de cauda operari. Hoc draconecongelato, vel hac gumma noſtra venerabili inſpiſſata, vt eſt dictum, tunc ponatur in loco tali, vbi per ſe ſoluatur in aquam ſpiſſam de ſuo colore exiſtentem: qua per ſe ſoluta, pone ſuper cineres ſicut in denigrando feciſti, & ibidem dimitte continuè, donec congeletur, vt eſt dictũ in denigratione: & completa eſt iſta decoctio, & eſt vnum corpus adhuc opacum, & in fractura clarum & c.

CAP. XXXVII.

QVidam Philoſophi, ſicut Geber, Hali, & Ortolanus, dicunt quòd hæc decoctio fit ſine pondere aquæ & ſpermatis: & dicunt, quòd poſtquàm terra lapidis benedicti eſt præparata, vt eſt dictum, tunc nõ ſoluitur per ſe, ſed provt eſt congelata in ſuo vaſe poſt denigrationẽ, vt eſt dictum: tũc ſine pondere & menſura ponunt ſuper dictam terram de aqua ſua, vel de ſpiritu non fixo, & ipſam de ea imbibunt quantum poteſt bibere, donec virtute ipſius aquæ, aut ſpiritus non fixi, ſeu arg. viui, ſeu caudæ draconis, aut ſpermatis, & c. ſuperueniente, hæc terra ſoluatur totaliter in aquam, & fiat volatilis & ſpiritualis alternatè, id eſt de natura aquæ, vel ſpiritus prædicti, aſcendendo in cęlum, ideſt in ipſam aquam, vel ſublimando ſicut ab initio fuit in prima operatione, vt eſt dictum: & pòſt faciunt ipſum deſcendere in terram ipſam congelando, vt eſt dictum in hac operatione. Vide ergo fili quid feceris in hoc loco: Nam dicit Aros philoſophus, quòd præcauendum eſt ne Elixir ſubmergatur. Submerſio Elixiris, vt dicit Geber, eſt quãdo volatilis ſumma, ſuperat ſummã fixi, & ſic eſt perfecta decoctio iſta.

Submerſio Elixiris quæ, & quomodo cauenda.

CAP. XXXVIII.

CVm verò completa fuerit iſta decoctio quæ dicitur, veniendum eſt ad alias: Scias pondus totius congelati ſicut ſciuiſti primò per ſubtilitatem & diſcretionem tuam. Nõ enim poſſumus omnia tibi ſcribere, ſed multa neceſſaria tibi & induſtriæ tuæ relinquimus, vt eſt dictum. Et poſtea pone quartam partem ipſius congelati ſuper ipſam terram congelatam, vel ipſum congelatum de aqua prędicta, vel ſpiritu non fixo, ſiue de cauda draconis, vel ſpermate albo (quę omnia idem ſunt) in eodẽ vaſe, & ſine extractione draconis ab eodem vaſe, & decoque vt prius, vaſe obturato, vt eſt dictum, donec congeletur

& in-

& inspissetur, & fiat res dura sicut pix: postea per se soluatur totum hoc, & ipso soluto per se, statim super cineres lento igne congeletur, vt est dictum, & est vna massa alterius coloris quàm prima, & magis clara aliquantulum. Et sic simili modo, simili regimine, simili pondere, videlicet pars totius congelati quarta, de arg. viuo nostro vel aqua alba prædicta desuper ponatur totum congelatū simili coniunctione & congelatione, tam per caudam suam, quàm per se solū iste draco soluatur & congeletur: continenter autem regatur & reiteretur hęc dispositio dealbationis per huius aquæ albæ vel caudæ pondera: & per hoc rigationes, adaquationes, & imbibitiones, inspirationes, viuificationes, animationes, solutiones, congelationes, tam per aquam quàm per se in eodem vase, & sine extractione draconis, donec iste draco vel tota ista massa mortua quasi homo in suo tumulo paulatim, & paulatim suo spiritu, vel vita, aut anima, qua priuata fuit, denigrando, vt est dictum, inspissetur, animetur, viuificetur, resuscitetur, & subtilietur magis quàm prius. Et fiat lapis vnus crystallinus albus participans viriditate quadam, in igne perseuerans, fundens, fluens, tingens, & mercurium congelans, & perfectè retinēs & transmutans, etiā quodcunq; corpus metallicum imperfectum in lunificum: & verè, si rectè feceris, peruenies ad intentum.

CAP. XXXIX.

Dicunt Philosophi quidā, sicut Ortolanus, Geber & Hali, quòd in singula decoctione istius draconis, iste draco extrahendus est à suo vase, & deberi teri super marmore, & iterum poni in vase, & super istam tincturam ponitur aqua, & postea congelatur, & fit, vt dictum est. Sed hoc quod dicunt, non sic ad literam intelligitur: sed sic secundum quòd dicit Aros, Hæc contritio nō fiat super marmore, nec manibus hominum, sed est tantùm aqua quæ terit & penetrat corpus, & draconem nostrum de natura sua propria & virtute & terra vel corpus, quod penetrando ab aqua teritur, id est naturaliter, mediante operatoris industria soluitur, & cum ea congelatur: & fundum vasis vbi hæc fuerit, in hoc loco marmor nuncupatur similitudinariè: & sic intellige & concorda philosophos, & bene tibi erit. Cùm secundum Iuristas promptum sit iura iuribus concordare, ita in hac arte vel scientia, promptū est philosophos philosophis concordare. Item notandum est quòd plures colores & diuersi apparebunt in isto lapide antequam fiat albus, quia cum primò fuerit niger, postea fit albus, qui sunt duo colores contrarij. Sed secundum Philosophos ex vno contrario transiri non potest ad aliud sine medio, ideo oportet quòd veniēdo in isto lapide de nigro ad album, plures colores intermedij veniant & appareant: & propter hoc dicitur in Lilio, quòd pluries citrinescit, & pluries nigrescit: imo quot in mundo possunt esse colores, attamen non sunt veri colores, sed in fine expectāda est dealbatio, quę est verus color. Causas verò & rationes istorum colorum debet considerare sagax & subtilis opifex huius artis. Secundum autem variationes istorum colorum philosophi hunc lapidē diuersis nominibus habuerunt nominare: Alij ferrum, alij plumbum, alij stannum, alij cuprum, alij æs, alij aurum, alij argentum, alij vice & nomine omnium spirituum, alij nomine omnium vegetabilium, alij nomine omnium animalium, alij nomine omnium colorum: & tamen propriè nullum prædictorum est in se. Nominatur autem à philosophis cùm est albus, calx cineris clauellati, & cinis albus, calx corticum ouorum, terra alba, terra philosophorum, terra benedicta, æs album, magnesia alba, puluis dealbatus, luna calcinata, & infinitis alijs nominibus nominatur, prout in libris Alchymistarum reperitur: quæ omnia quanuis in vocabulis differant, ad vnum tamen tendunt intentum: & habet hic lapis albus pondus patris, id est Solis, vt est dictum.

Contritio quomodo fiat.

Lapidis uarij colores.

Lapidis nomina.

CAP. XL.

Gvmma nostra benedicta, vel lapis albus, qui secundum quosdã dicitur aliter nix, & grando, preciosior est margaritis, cuius opus prædictum ab Alphidio in hac arte breuiter comprehenditur & intelligitur in his verbis, in libro suo qui Clauis philosophorum nominatur in principio, vbi sic loquitur, dicens: Et authoritate summi philosophi constat, & est verũ, quòd quædam res est qua vtuntur quidam ingeniosi, cùm volunt rem siccam coadunare id est mercurium, quod sic fit: aqua enim fit terra cùm vincunt qualitates terræ in ea, quæ componitur ex duabus aquis, id est ex spermatibus albo fœminino, & rubeo masculino, vt est dictum. Sunt autẽ sicut ipse postea dicit Alphidius, multa alia, quibus certissimè & soluunt, & congelãt, liquefaciunt, & componũt & coagulant, & transmutant. Et intelligendũ est de lapide qui fit ex vegetabilibus, & in lapide qui fit ex animalibus: de quibus lapidibus, quomodo, qualiter, & ex quibus rebus fiunt & cõponuntur, in sequenti volumine plenius ostẽdemus. Granũ enim istius lapidis seu grandinis, seu gummæ albæ generat 100 grana, vt dicit Morienus in eius multiplicatione, per imbibitionem ipsius gũmæ à spiritu non fixo, vel aqua alba prædicta imprægnata, quod debet fieri eo modo & regimine in omnibus sicut in dealbando fecisti prius. Et sic non oportet vt reincipiatur à principio, sed tantùm vt multiplicetur, vt est dictum: nec ita modicum de ea habebis, quin sufficiat ad multiplicationem faciẽdam, & ipsam esse largam & amplam sapientibus. Et scias quòd quãtuncunq; plus soluitur cum sua anima, vel spiritu non fixo, & congelatur, tanto magis multiplicatur nõ solùm in quantitate, sed etiam in virtute, tinctura, & subtilitate, & in proiectione maius pondus consequẽter transformabit: de cuius proiectione, modo ipsius, et furnorum forma & nominibus vasorum inferius dicemus. Conferuatur autem in loco sicco sicut sal, vel Zucharum, & in vase forti vitreo, & non in humido loco, quia tunc per se solueretur. Et tamen si contingeret ipsam solui, non propter hoc peior esset, sed iterum super cineres calidos congelãda est per se, sicut fecisti in dealbando. Item nota quòd quamuis decoctiones nostras prædictas fecerimus de aqua alba prædicta cum pondere quartæ partis totius congelati, vt dictum est: attamen si maius pondus de ipsa aqua posueris super ipsum corpus quàm quarta pars ipsius, dum tamen Elixir nõ submergatur, melius erit, & citius lapis dealbabitur, & erit subtilior & penetrabilior, & cum maiori pondere alterabit & conuertet, vt dictum est. Et nota quòd subtilior est lapis vel medicina, quæ mercurium conuertit, quàm ea quæ conuertit corpus, et non è contrario, nisi subtilius fuerit præparata.

Alphidius autor

Multiplicatio lapidis.

Nota

Lapidis conseruatio.

CAP. XLI.

Ne mireris qualiter vnum infirmũ metallum quod non habet pondus perfecti metalli, quomodo per medicinam reducitur ad verum pondus, cũ modicum quid ibidem ponitur de medicina. Et ita modicum per pondus illius modici non potest suppleri. Defectus ponderis metalli habito respectu ad quantitatem medicinæ proiectæ, & hoc ideo est, vt dicunt omnes philosophi, & fit per virtutem medicinæ, quæ ex natura sua cùm dat tincturã, dat pondus tincturæ siue in albo, siue in rubeo: quod non facit medicina sophistica, quæ tantùm dat tincturam, & non pondus. Quæreret aliquis, quid est quod dicit Ali philosophus in hac arte, & Rex Arabiæ in Secreto secretorum suorũ, vbi dicit, Accipe canem masculum Coracenum, & catulam Armeniæ, & iunge simul, & hi duo parient tibi canem coloris cæli, & iste filius seruabit te in domo tua ab inimico in hoc mundo & in alio? Respondeo, Canis iste masculus est sperma rubeum masculum, & Catula Armeniæ est sperma fœmininum album: Et con-

Lapis perficit metalla in colore, & pondere.

Lapis sophisticus non dat pondus.

Ali philosophus & Rex Arabiæ declarantur.

Et coniunctio istorum duorum est compositum Elixir. Et partus canis coloris cæli ab istis duobus, est aqua quæ ab istis duobus in denigrando extrahitur, & est, vt dictum fuit, quam caudam draconis appellamus, quæ seruat ab inimico, id est ab igne & combustion e, & perficit totum lapidem in hoc mundo & in alio, hoc est in albo & rubeo. Item posset quæri, quid est dicere, Opus nostrum nil aliud est quàm opus mulierum, & ludus puerorum? Respondeo quòd hoc pro tanto à philosophis dicitur, quia opus mulierum, vt in pluribus, modò bene, modò malè se habet, & vix ad perfectum deducitur: & ludus puerorum est modò risus, modò fletus.

Dubitatio alia soluta.

Ita est opus nostrum: nam quidã artifex modò bene agit & sine errore, modò malè agit & cum errore: modò reuocat errorem suum & corrigit errorem suum, & reducit mœrorem. Et sic modò gaudet, modò flet sicut mulier, & sicut puer, modò bene, modò male operat: ita quòd vix aliquis hoc opus excellentissimum ad finem optatum sine errore & impedimento deducit.

Opus difficulter ad finem optatũ deduci.

Et nos verò per septennium vacauimus circa diuersas operationes istius artis & scientiæ cum erroribus multis, antequàm possemus verum Elixir comprehendere & facere, quod pòst in septem diebus fecimus, & composuimus iã perfectè.

Nota istius autoris labores.

Patet ergo quòd oportet artificem cum erroribus multis indagando ad perfectionẽ huius tam inclyti magisterij peruenire. Et hoc dicit Alphidius in Claui philosophorum, Qui non errat, nõ peruenit ad sublimia, iuxta textum philosophicum, per multas tribulationes oportet ad gloriam peruenire.

Errores esse necessarios addiscẽtibus.

Item notandum est, quòd dealbare & rubificare, idem est quod calcinare & soluere: & congelare idem est quod componere, & compositum facere, & aggregare, & congelare: & assare idem est quod rẽ desiccare, vel in tali statu ponere, quòd possit in puluerem sibi competentem redigi, quod non potest nisi in loco & super locis calidis & siccis: vel assare quandoque est idem quod congelare.

Dealbare & rubificare qd sint.
Congelare, quid assare, quid.

Item destillare, sublimare, & soluere, est idem quod facere descendere in terram de cælo, vt est dictum. Item soluere in aquam, idem est quod descendere, sublimare, & facere fixum volatile: & congelare, idem est quod ascendere, & facere volatile fixum. Et iterum soluere per se est idem quod facere fixum solutũ. Et congelare solutum, est idem quòd calcinare solutum per se: & istud calcinare est idem quòd dealbare & rubificare perfectum.

Destillare, soluere, &c.
Soluere in aquã quid.
Cõgelare quid.
Calcinare.

Et sic intellige fili doctrinę, diuersa vocabula, dicta, & verba philosophorum huius artis famosæ in vnam intentionem, opinionem, & sententiam in operatione lapidis conuenire, in qua diuersitate vocabulorum & verborum multi errauerunt, & fuerunt decepti, & prõh dolor, in fine miserabiliter proclamati.

Vocabulorum diuersitas quomodo intelligenda.
Errorum causa.

Et ideo sciendum, quòd maior labor est in dealbatione, propter pondera, & coniunctiones, quæ ignorantur antequàm probentur, quàm in rubificando: quia tunc per dealbationem cognoscuntur similiter: & est certior modus operandi. Vnde post dealbationem vsque ad rubificationem non sequitur error, vt dicitur in Lilio.

Labor ubi maior.

Item nota quòd fusio lapidis quàm superius in dispositione denigrandi in cap. 33. Solutionem nominamus, nullo modo facienda est, nec facias, quia periculosa est & damnosa: & quando nos eam fecimus, magnum damnum incurrimus, eo quòd terra illa nigra nimis est sicca: sed quando scripsimus illud capitulum, tunc non recolebamus de illa fusione, vel solutione damnum incurrisse. Et ideo omninò prætermittenda est, & facienda est alia solutio non violenta, vt ibi dictum est, & ostensum. Et sic est completa perfectæ dealbationis dispositio. Ad dispositionem igitur incinerationis veniendum est.

Cap. 33. retractatio ex parte.

CAP. XLII.

Cineratio.

NVnc ad dispositionem cinerationis veniendum est, vt inde ad rubedinẽ veniamus. Fit enim tali modo: Accipe vnciam de lapide albo prædicto, & in eodem vase à quo eum extraxisti iterum pone, vel in simili, si illud fractum fuerit, vel immundum, & obtura vas eo modo, sicut prius in dealbando fecisti, & fac ibidem eum soluere per se, vt est dictum: qua vncia soluta per se, accipe de sulfure rubeo, id est de arg. viuo rubeo, vel spermate masculo quod ad partem seruasti, vt est dictum, & sit eius quantitas aquæ rubeæ, quantũ de ea duabus vicibus fecisti, & dimitte idem visibiliter misceri per minima, donec sint vnum & idem, & vna aqua clara, citrina, vel ialuca, tendens ad rubedinem, & claude vas cum alembico sicut in denigrãdo fecisti: & hæc aqua dicitur fermentum Solis, & secundum compositum: sicut primum compositũ dicitur fermentum Lunæ. Vnde sicut in primo composito nigro est albedo abscondita interior, & facienda est exterior, & nigrũ interius: ita quando lapis est albus exterius, interius est rubeus: ideo oportet quòd illa albedo, quæ modò est exterior & manifesta, fiat interior & occulta. Et sic oportet, vt dictũ est, in hac arte occultum facere manifestum, & manifestũ occultũ. Et sic adimplebitur ars ista: & hoc sic fit in rubeo, vt in sequenti scribitur capitulo.

Fermentũ Solis.

CAP. XLIII.

ACcipe vas prædictum lutatum cum aqua prædicta, & pone in loco vbi possit ab ea exire aqua paulatim & paulatim, sicut in denigrando fecisti, & extrahe ab ea superfluitatem phlegmatis, & eam recipe, sicut prius de ea faciendo: & conserua ad rubeũ de spiritu vel corpore rubeo, sicut fecisti denigrando ad album de altera: & antequã penitus ipsissetur, scias quòd illud quod apparebit in fundo vasis est lucidum, clarum, rubeum, fusibile, sicut cera: & à philosophis tũc vocatur rubinus, aut hyacinthus, aut corallus, vel iaspis &c. hos autem lapides sic nominatos propter eorũ colorem. Hoc totum desicca, & assa quantum poteris & natura eius exigit, donec fiat & vertatur, vt dicitur in Lilio, in similitudinẽ Zafarani sicci, vel sanguinis combusti. Et hæc assatio, vel desiccatio, dicitur cineratio. Et sic completa est dispositio cinerandi, quę requiritur interuenire inter album & rubeum, quæ fermentum Solis nominatur, vt est dictum. Notãdum tamen quòd totus lapis albus, sine motione ipsius à suo vase, potest modo prædicto cinerari, & in fermentum Solis conuerti, sed magis oportet habere de sulfure rubeo, vel spermate masculo, & maius vas requiritur, & vix posset inueniri vas vitreum, quod posset sine fractione vsque ad perfectionem lapidem rubeum sustinere. Quidam autem hoc fermentum Solis in tantum decoquunt & assant, quòd fit puluis & cinis sine tactu: sed quanuis istud opus cinerandi videtur esse simile operationi denigrandi, tamen differt, si bene intelligis: Similiter & alia multa opera huius lapidis videntur esse similia insipientibus, quæ tamen sapientibus sunt dissimilia. Et ideo fatui nõ intelligẽtes, nec scientes dissimilitudines operationum, intellexerunt philosophos loqui de nigredine, vel alia operatione, vbi loquebantur de cineratione, vel de alia operatione: & sic contingit ipsos ad effectum opus non ducere, sed in infinitum errare, affirmantes exinde hãc artem esse mendacem, & non esse: & philosophos mentitos fuisse, & esse mendaces: cum in rei veritate verum dixerint philosophi, & ars sit vera & omnino certa: sed talium fatuorum insipientiam & insufficientiam omittamus, quibus hęc scientia occultatur, sicut vnum bonũ solum frumenti inter paleas in magno ipsorum aceruo à pluribus huiusce vilis habetur, vel propter talium sophisticas operationes in hac ipsa scientia, quandoque falsa inducantur, cùm in hac vera indagatione ipsius, omnis sophistica operatio condemnetur, sicut hîc superius in procemio recolimus tetigisse, &

Elixir rubeum quot nominibus nominetur.
Cineratio, quid Fermentũ Solis.
Erroris causa similitudo.
Fatuorũ contra artem calũnia.
Inimici ueræ scientiæ sunt ignorantes.

ideo ars ista quum sit vera, & omnino certa, patet quòd non habet inimicos nisi ignorantes.

CAP. XLIIII.

AD dispositionem rubificandi veniendum est, quod est vltimum opus lapidis. De hac dicit philosophus, quòd à dealbatione vsque ad rubificationē perfectam nullus sequitur error, quia eodem modo rubificandus est, quo & dealbandus, & in eodem loco, & in eodem vase vel simili, & eisdem ponderibus aquæ, & similibus imbibitionibus siue adaquationibus, & ijsdem coloribus, & eisdem alijs omnibus regiminibus, sed cum sulfure rubeo, vel cum aqua spirituali rubea, siue spermate rubeo, reseruato & c. quæ idem sunt, & toties reiterare sic decoquendo, soluendo, imbibendo, & congelando, vt in dealbādo fecisti, donec Rex aureo diademate coronetur: vel donec hoc totum compositum rubificetur prout decet: & fiat vnus liquor rubeus, clarus, fluens, fundens, in igne perseuerans, tingens & transmutans, penetrans & conuertens mercurium, & omne opus solidum in molle & solificum verū, purificansque omne corpus humanum ab omni infirmitate, & in sanitate conseruās. Lapides preciosos rubeos, sicut lapis albus margaritas fingit, & omnes alios lapides preciosos albos. Et hic est lapis rubeus benedictus, pater omnis thebesim, id est totius secreti, vel thesauri totius mundi, quem cui Deus vult, subtrahit, & largitur: ad cuius inuentionis perfectionem plures sunt vocati, sed pauci ad eius effectum perfectionis inueniuntur electi. Et siqui pauci hanc inueniunt, cùm ipsa ars nostra in Dei potentia reseruetur, hoc ex dono Dei & ex gratia est, post errores multos omnium, qui creauit eam ea, id est eam rem ad album, & eam rem ad rubeum, ea videlicet re alba & rubea, quæ est vna per matrimonium & compositum, vt est dictum: & fuit per eandem hanc scientiam indagando, quasi diuinitus, cùm esset in errore indagationis ipsius, per Dei gratiam reuelatum.

Rubificatio, & Lapidis ultimū opus.

Regis aureū diadema.

Donum Dei.

CAP. XLV.

EX isto lapide adhuc restant plura alia cognoscenda, & sunt hæc: Sicut enim ex arg. viuo, & crudo & albo imprægnatur cauda draconis, vel aqua lapidis ad dealbandum lapidem magnum, vt est dictum, secundum opinionem quorundam: ita & quidā dicunt, quòd ex arg. viuo rubeo impraegnatur cauda draconis, vel aqua rubificandi lapidem album. Et hanc aquam vocamus sulfur rubeum, sicut prædictam aquam albam, album sulfur nominamus. Et de istis arg. viuis fit impraegnatio secundum opinionem quorūdam. Sed dicitur in Lilio, quòd melius est quòd de metallis quidem fiat color. Vide fili, & caue quid facias in hoc passu. Tamen dicit Albertus in Mineralibus, quòd ipse fecit examinare aurum quorundam Alchymicorum, & post septimam examinationem non fuit inuentum nisi terra quædam, & fæx mortua: & ideo dicit ipse, quòd falsi Alchymistæ sunt, qui per alba dealbant, & per citrina citrināt. Et melius est, & melius agunt, qui de sulfure & arg. viuo hoc agunt, vt dicit idem. Quod non intelligitur de arg. viuo communi, & sulfure communi, sed de aqua nostra rubea, vt dicitur in Lilio. O natura illa cælestis, qualiter vertis corpora illa in spiritum. O quàm admirabilis natura, qualiter omnibus eminet & omnia superat: & est acetum acerrimū, quòd facit aurum esse verum spiritū, sine quo aceto, nec albedo, nec nigredo, rubedo fieri potest. Et est sciēdum de ea, quòd cum corpori admiscetur, & fit vnum cum eo, vertit ipsum in spiritum: spirituali verò igne tingit ipsum tinctura inuariabili, quæ deleri non potest per hanc aquam acutam. Et vt inquit Alphidius, Hæc aqua lapis est Indorum, Babyloniorum, & Aegyptiorum, & c.

Sulfur rubeū & album, quid.

Alberti sententia

Alchymistæ falsi, qui

Sulfur & arg. uiuum quæ uera sint.

CAP. XLVI.

SCias fili carissime, quòd hoc opus tum confirmatū, est hoc, vt dicit Alphidius, vt sit iustum, integrum, in destillationibus suis mundum. Et sit in medio sui grauis, & directione ætatis suæ: bonitatis autē potestas eius in prædictis consistit: sin autem perit & euanescit, dominumq́ suum vacuum ab opere exeuntem dimittit: & hoc est quum immundum fuerit, siue mistum, siue turbatum, siue impetuosum, vel accipitur inferiori parte suæ generationis, vel accipitur senex, vel infans, vel operatur igne alieno. Hæc itaque sunt quæ ipsum corrumpunt. Et sunt hęc ea decem, quibus vnusquisque errauit, qui errauit. Cū enim dirigitur istud animal, vel iste lapis, & ei forma perficitur, tunc est aptum operationi, antequàm melācholia super ipsum habundet, antequam aer in eo gignatur & senescat. Ergo res recentes assumi debent, & citò, vt est dictum, & facere compositum antequam euanescant. Si verò cognosceres naturas metallorum, & causas mineralium scires, in momento errorem tuum corrigeres: & ideo vtile est hoc scire, vt superius est dictum.

Lapidem corrūpentia.

Periculū in mora.

CAP. XLVII.

NVnc autem bonum Elixir tibi describam, antequam opereris, & postq́ operatus fueris. Secūdum dicta Alphidij oportet quòd sit humidus ante operationem, vt est dictum: & cùm decoquitur, coaguletur, & inspissetur, velut sal, & sicut nix & grando, & sit dulcis saporis, nigri ventris, albi coloris: & post operationem sit lucidissimæ fractionis, id est fracturam habens lucidam, & serenam lucem, & ignis splendorē rubeum. Elixir cùm prolongatur, aspectus in eo fiet sicut carbo in tenebris: & cum ingreditur ignem, fit albū ante perfectionem: & cùm intenditur ignis, fit rubeum, & sicut carbo in tenebris post operationem, vt est dictum.

Elixiris bonitate.

Prolongationis mala.

CAP. XLVIII.

DIcit Ortolanus in fine sui libri, Sunt enim duo coadiutores, per quos operatio facilius adimpletur, vnusq́ destructor qui totam operationē inficit nisi deleat. Coadiutores sunt sulfur præparatum, & arsenicū sublimatū, in spiritum olei redactum. Sulfuris proprietas est mercuriū congelare, & cū mercuriū perficere, teste Gebero dicente, Vis sulfuris albi nō vrentis mercuriū congelat, & seipsum mortificat. Proprietas autem Arsenici est totum lapidem inspissare & viuificare, si debito modo præparetur. Nuncupatur enim ventus, & aer, & oleum incombustibile: vnde qui negligit oleum à mercurio separare, loco eius accipiat arsenicum præparatum. Patet ergo omni subtiliter intuenti, quod quicquid ponitur in lapide ad ipsum perficiendum, siue ad album, siue ad rubeum imprægnatur, siue ex spiritu, siue corpore, vt est dictum: & quòd illud hanc aliam scientiam quàm aqua, quæ possit subtiliando & augmentando ipsum lapidem dealbare. & hanc opinionem tenuimus superius, vt est dictum. Destructor lapidis est sal armoniacus qui venalis inuenitur: Sed non loquitur philosophus de sale armoniacò coniungente matrimonium inter corpus & spiritū, sed loquitur de aere abstracto à mercurio, id est de aqua nostra, vel spiritu nostro fixo, vel cauda draconis, vt est dictum.

Lapidis coadiutores.

Sulfuris proprietas.

Arsenici proprietas.

Mercurij oleū.

Lapidis destructor sal armoniacum uerum.

CAP. XLIX.

SVnt etiam plura collateralia alia, quæ sunt valde apta in abbreuiatione operis, vt sunt sales, & atramenta, & allumina, & quędam aquæ animalium vegetabilium: quia quædam aquæ fiunt ex istis quæ incontinenti soluunt corpora vt aurum & argentum: & tunc potest hæc aqua auri vel argenti commisceri cum lapide bene prius purificato ab omni extranea re. Et tunc festinatur opus magis in vna die, quàm alio modo fieret in tribus mensibus: Et nos sic

Opus abbreuiantia.

feci-

fecimus, & est, & fuit opus nostrum, non autem de aliquo spiritu, indagatione nostra contenta in hoc libro, quamuis per quosdam spiritus præparatos possit opus iuuari, & facilius adimpleri, vt est dictum. Et quãdo in indagatione nostra ponebamus aliquẽ de spiritibus præparatũ qualitercunq; siue per sublimationem, siue per solutionem aquæ fortis, vt est dictum, tunc solum opus nostrũ inficiebatur in probatione, quia quædam pars ipsius mercurij in terram quandam immundam vertebatur: & quando ex solis corporibus impregnabamus, tunc signa nostra erant, & apparebant pura & munda. Tamen dicere videtur Geber, & tenere, quòd hæc substantia quæ lapidem perficit, est pura substãtia arg. viui, & est materia quæ ex materia illius sumpsit originem, & ex illa materia creata est. Non est autem illa materia arg. viuum in sua natura, videlicet in tota sua substantia, sed fuit pars illius. Neq; est tunc cùm lapis noster factus est, pars eius: ipsa enim illustrat & ab adustione conseruat, quæ perfectionis significatio est. Et hæc sunt verba Geberi in summa perfectionis magisterij, sub rubrica, Quæ sit substantia quæ perficit lapidem. Et propter hoc quidam fecerũt compositum suum ex tribus aquis, videlicet ex aqua mercurij, id est ex mercurio in aqua soluto, & ex duobus spiritibus iam prædictis, vel ex vno ipsorũ tantùm, scilicet ex spermate albo quantum ad album. Et sic compositum ipsorum erat ex fixo, & non fixo: postea ex ipso mercurio non fixo præparato, siue per sublimationem, siue per solutionem totum opus nitebantur perficere eo modo nostro, vt est dictum. Sed nullum istorum vidimus ad intentum peruenire, sed potius in desperationẽ operis incidebant. Vnde fili, cùm Geber profundissimè mediocribus loquatur, & prudentibus manifestè, fatuos autem miserabiliter excludat ab intentione vera huius scientiæ, ideo si ipsum rectè intelligis, hæc substantia est illa de qua superius diximus, & operati fuimus, vt est dictum & per eandem vera sunt prædicta, vt patet subtiliter intuenti: quæ substantia vt ipse dicit, elicitur ex corporibus, vel ex ipso arg. viuo, videlicet in metallico corpore conuerso per naturam: quia arg. viuum tenet in se naturam sulfuris: & ideo ipse est materia omniũ metallorũ, quæ ex arg. viuo & sulfure fiunt, vt est dictum. Et supposito quòd ex arg. viuo eliciatur ista materia, ipso in metallicũ corpus non conuerso, sicut ex arg. viuo communi, vt velle videtur ipse Geber qui dicit & tenet, vt videtur, quòd ex ipso solo potest fieri lapis: attamen ipse dicit quòd fixetur prius, ita quòd gaudeat in igne perseuerans. Et tunc est idem ac si esset naturaliter in metalli speciem cõuersum, nec plus. Neque enim aliud ad hoc opus perficiendum requiritur, quàm metallum, vt inquit Geber, non tamen perfectius ab ipso mercurio fit lapis, nec ab eo plus perfectè elicitur ista substantia, quàm de corporibus. Ergo ex corporibus potest elici ista materia ita perfectè sicut à mercurio etiã elicitur. Ideo ad ipsa corpora, ad istam substantiam eliciendam, dignum duximus recurrendum esse, dimisso mercurio communi, pro vt est in natura sua, propter longam & prolixam eius præparationem, & fixionem, circa quam laborauimus quandoq;, & plures alios vidimus laborare, & nihil finaliter inuenimus. Et ideo de sublimatione istius mercurij, & aliorum spirituum præparatione, in hoc primo libro nihil curauimus, quia nihil valet ad operationem, vel perfectionem vnius solius preciosi lapidis, vnde nihil perficit, siue iuuat. Vnde securius est ex ipsis corporibus hanc elicere substantiam, quæ perficit lapidem, quàm de mercurio & alijs spiritibus, & per ipsa corpora operari, vt à nobis est expressum. Item dicit Ortolanus, quòd fit aqua ex vegetalibus quæ incontinẽti tollit combustibilitatem sulfurum & adustionem, & remanebit album & incombustibile: & sic à Deo creata sunt mirabilia ad compositionem nostri lapidis.

Geber.

Geberi phrasis.

Substantia lapidis unde elicitur

Mercurij communis difficultas

DE PROIECTIONE CAP. L.

FIt autem proiectio istius medicinæ super corpora tali modo: Secundum enim quòd subtilior est lapis, plus oportet de corpore in proiectione, & minus de medicina ponatur, quæ sit ita subtilis, quòd possit cadere super põdera sequentia, & ipsa conuertere: ita faciendum est, & hic modus tenendus est in omni proiectione tam ad album, quàm ad rubeum, secundum maius & minus pondus ipsius medicinæ. Accipe vnam vnciam de medicina, & accipe 50 vncias de plumbo vel stanno, & funde super ignem, & proijce istam vnciã medicinæ super istud plumbum fusum vel stannum, & totum conuertetur in medicinam: & si medicina non fuerit tantæ virtutis, quòd tantum pondus possit conuertere in medicinam, vt est dictum, minus accipe de corpore, & plus de medicina: & si plus potuerit conuertere, plus accipe de corpore. De isto toto conuerso accipe vnciam vnam, & simili modo proijce super 50 vncias plũbi vel stanni fusi, adhuc totum istud conuertetur in medicinam, sed non ita fortem sicut ea quam primò fecisti. Iterum accipe de isto vltimo conuerso vnam vnciam, & iterum tertiò proijce super 50 vncias æris, & in lunificum vel solificũ conuertetur, secundum colorem medicinæ. Qui Sol siue Luna per hanc medicinam generatus vel generata, excedit omnem Solem & Lunam naturalem in omnibus proprietatibus, tam medicinalibus quàm alijs. Et eodem modo fit hæc proiectio super mercurio. Ex isto patet quòd mercurius noster verè est se ipsum mortificans, se ipsum generans & viuificans. Fit autem proiectio in crucibulo terreo, & antè fugam mercurij. Debes autem probare & experiri, quando medicina facta fuerit, super quanta pondera cadere poterit per modũ prædictum. Potes autem si volueris per solutionem & congelationem, vt est dictũ ipsam medicinam ita subtiliare, quòd postea mille millium conuertat partes ipsas. Hanc autem certitudinem proiectionis & subtilitatis medicinæ relinquimus indagandam tuæ industriæ. Insuper etiam cùm hoc poteris per ipsam facere vitrum malleabile, & fingere lapides preciosos: veruntamen per ea quę diximus in hoc capitulo, non intendimus fili concludere in modo, & forma, & ponderibus proiectionis, quin aliter etiam posses ea facere per alia pondera, prout postulat virtus medicinæ & natura. Nunc aũt qualiter medicina hæc ab humanis sũpta corporib. ea in sanitate cõseruet, & à lãguoribus acquisitis purget, siue fomẽtatione, siue nutritione, & à superueniẽtibus defendat, videamus

Vitrum malleabile.

Dicendorũ propositio.

CAP. LI.

DIctum est superius qualiter per hanc medicinam infirma & imperfecta corpora metallica purgantur, & sanantur, & ad naturam perfectiorẽ perducantur. Nunc restat dicere qualiter per eam corpora humana infirma sint sananda, & in saniate conseruanda, prout in Lilio continetur. Sic enim scribit ad hoc ibidem. Cùm enim homo dignissima sit creaturarũ, cuius gratia & amore omnia sunt condita à Deo, eidemq; subdita, et cuius corpus recipit excellentiam omnem quouis iure diuino & humano, meritò ergo quod eum in sanitate iuuentuteq; conseruat cunctos ab eo repellendo languores, & à superfluitatibus auertendo, summa diligentia est perquirendum. Hoc enim operatur natura super omnem Galeni, Hippocratis, Auicennæ & aliorum philosophorum medicinam, vel potationem, confectionémue, vt etiã lepra ab eo repellatur. Est etiam ratio ad prædicta, quòd cùm dicamus etiam hunc esse spiritum quem quærimus, quo tingamus in quolibet corpore, sicq; fiat antidotum, & medicina omnium corporum curandorum & purgandorum: & hoc habet fieri igne naturali nutriente in metallorum infirmorum corporibus, multo fortius ab humanis corporibus assumpta, naturalem calorem & motum in se haben

Corporũ humanorum uera medicina.

Hominis dignitas.

bentibus, erit promptum & deputatum ad expellenda quæcunq; superflua, repelletq; omnem languorem fomentatum & nutritum.

CAP. LII.

HAec medicina in confectionibus posita protegit, ne quis eidem morbus adueniat in futurum. Magnates auro limato in confectione posito, quærunt sanitatem & iuuentutem reparare: quanto magis per aurũ quod est in corpore magnesiæ occultum, vt est dictum, nunc purgatum, & aereũ & spirituale factum: quia quanto medicina est subtilior, tanto efficacior est, vt apud quoslibet medicos de facto est videre: quoniam omnes tendunt ad medicinarum suarum subtiliationem, & contritionem, seu pistationem, aut decoctionẽ. Alias indagationes huius medicinę in particulari causa breuitatis relinquimus industriæ tui magisterij. *Medicina corporum nostrorum quãdo efficacior*

CAP. LIII.

DEinde curandum non est de falsis Alchymistis, nec de eis credentibus: & præcauendum ab omnibus dispositionibus suis, sublimationibus, coniũctionibus, separationibus, congelationibus, & contritionibus, alijsq; de sistatur talibus sophisticationibus magnesiæ: aliud illorũ sulfur à nostro, quod dicitur sulfur de sulfure: aliud arg. viuum à nostro, quod dicitur arg. viuum de arg. viuo: alia aqua à nostra, quæ dicitur aqua permanens: aliud acetũ à nostro, quod dicitur acerrimum: habent aliam ablutionem à nostra, quæ fit nigro & albo coloribus mediantibus: aliam solutionem vel congelationem à nostra, quæ fit igne leui: aliam putrefactionem à nostra, quæ fit per secundam aquæ partẽ, id est per caudam draconis, vel secundam partem spermatis ad partem reseruati, vt est dictum: aliud volatile, siue spiritum aquæ, alium à nostris prædictis, scilicet arg. viuo & sulfure: vel aliud animal à nostro quod kenqual dicitur: vel aliud ouum à nostro quod similitudinarie dicitur: vel alium lapidẽ à nostro qui acros dicitur: vel sanguinem humanum, vel gummam, vel aliquid ex re vegetabili, homine, vel bruto animali extractum, fore nostræ operationi opportunũ, vel vtile putantes. In verum te erexi fili care, quoniam natura non emendatur nisi in sua natura, sicut tu nõ emendaris nisi in simili tuo, idest in homine. Caue ergo ne prætermittas ea quæ diximus, & venerabili vtaris natura: ex ea nanq; fit opus, & non ex alia. Coniunge ergo masculũ, idest aurũ serui rubei filium, id est sulfur finum, quia sulfur pater est mineraliũ omnium, vt est dictum. Ergo aurum cùm sit minerale, sulfur est eius pater, suæ vxori odoriferę, idest arg. viuo copulatum, quo pacto communiter gignitur, vt est dictum. Quibus noli introducere alienũ, nec vllã rẽ. O quàm preciosissima est serui illius natura, sine quo regimine stare nõ potest: vnde nisi ipsum accipias & regas, nihil habebis. Hæc prædicta dicuntur in Lilio. Vnde scias fili, q cùm Geber incipit loqui in Sũma de perfectione magisterij, in vltimo ordine medicinarũ, de ista summa medicina, quæ est vnica sola, & dicitur sola, quia sola tollit de cõmisto metallorũ, videlicet quid in eis est infirmũ & imperfectũ: & omnis alia medicina quãtuncũq; sit bona & fixa non tollit de hoc imperfecto seu infirmo metallorum eis cõmisto, sed ipsum tantùm tingit, & palliat perpetuo ipsum. Propter quod omnes istæ medicinæ dicuntur sophisticę præter istam. Quia ipse dicit de ista Summa & vnica sola quòd non differt ab alia medicina, quam palliat, & tegit perpetuo, si non tollit imperfectum, siue infirmum metallorum nisi per subtilissimos præparationis gradus. Per quod patet, quòd per subtilissimos præparationis gradus oportet hanc medicinam summam præparare, quam quancunque aliam medicinam à Gebero in sua Summa dictam. Sed planũ est quòd Geber in medicina Summa, in medicina ista quæ non tollit de commisto, sed tantùm

Sophistica uitãda esse.

Sulfur pater mineralium.

Arg. uiuũ mater

Geberi declaratio.

ipsum perpetuo tegit, & in quacunque alia alios præparationis gradus non ponit nec tradit, nisi sublimare, soluere, congelare, calcinare & c. provt in prædicta sua Summa scribitur: & tamen ipse dicit quòd per sublimationē, fixationē calcinationem, solutionem, & congelationem & c. medicina hæc vnica sola & summa habet fieri: sed tamen istæ præparationes debēt esse subtiliores in hac medicina, quàm in alijs prædictis, vt ipse idem dicit. Necessarium est ergo cōcludere, quòd Geber excludat omnes preparationis modos, quos ponit in sua Summa de medicinis alijs faciendis, ab operatione istius summæ medicinę. Et intelligit ipsam debere fieri per alias sublimationes, solutiones, congelationes, calcinationes &c. subtiliores & perfectiores quàm aliæ, quas ponit in Summa sua de alijs sophisticis medicinis. Sic ergo patet subtiliter intuenti manifestè, quòd Geber in sua Summa graduum veritatis operationis magni lapidis, sub magno aceruo palearum & operationum sophisticarum abscondit, dicit, & intelligit: & provt abscondit insipientibus, ita aperit intelligentibus & prudentibus, & manifestat rectè ipsum intelligentibus, vt patet per prædicta. Quia verò omnes medicinę quæ in Summa sua continētur, sophisticæ sunt, ideo ab eis silendum est, vt supra in eodem capite dictum est, nec de eis est curandum, sicut Geber de eis non curauit in hac operatione summæ medicinæ, vt superius est probatum. Sunt autem illæ subtiliores sublimationes, solutiones, congelationes, calcinationes, & c. quæ à nobis superius sunt scriptæ, quibus tantùm indigemus, & non alijs, ad huiusmodi summam medicinam faciendam & complendam, omnibus alijs, tanquam falsis prætermissis.

CAP. LIIII.

Alphidij sermò de Lapide. DE lapide isto ante & post eius operationem loquitur Alphidius in Claui philosophorū, sic dicēs: Ratiocinare ergo fili, & attende, quòd lapis iste in vijs proiectus est, & in nubibus exaltatur, & in aere habitat, & in flumine pascitur, & in cacuminibus montium quiescit: cuius mater virgo, & pater non concumbit: & qui dicitur albus, rubeus, omnibusq; coloribus munitus, & in omnibus lapidibus ingreditur, omnibusq; substantijs, omnibus corporibus omnibusq; spiritibus: in quem nō ingreditur aliquid, nec dominatur ei, nisi sulfura quæ vastant ipsum, & ingrediuntur: & cùm ingreditur aquam, liquefit: cū ponitur in igne, lux eius augetur: si verò in aere ponatur, aromata superat apud illos qui in opere eius tingunt. Est etiam ceruus humilis, & fit ex vnò cornu cerui: fit quoq; ex eo Elixir, & etiā lapis, cui inest caro inaurata, & est Massadir, id *Massadir.* est sal, & os sugit, & draco seipsum viuificans & mortificans & c. in quo omnis similitudo, & descriptio inuenitur: in illo quoq; sunt mille genera animalium, & mille vegetabilium, omniaq; genera lapidum, idest mineralium. Dico etiam quòd est similis omnibus odoribus, coloribus, omnibusq; naturis, & operibus cui nihil est simile: nec ita describitur, nec transit, nec dominatur, nec ita est tenuis. Benedictus ergo est qui tendit ad hunc ceruum humilem: qm̄ Adzrouch id est arg. viuum nostrum, ipsum inspirat, vt Deo gratias agat, provt à nobis superius est expressum. Et sic allegoriauerunt philosophi, & pluribus alijs modis metaphoricis, & ænigmatibus diuersis, & figuris sapientes philosophi ex ipso lapide benedicto, & de natura ipsius, modum quandoq; quodammodo extendendo ipsum sic quid est, & cuius naturæ sit doctis & prudentibus manifestādo, & indoctis & insipientibus occultando, sicut dicit Alphidius: Abscondimus hanc rem abconditione forti, vt apprehendi nō valeat ab indoctis, quod nos, fili carissime, totum tibi superius plana sermonum serie explanauimus, si rectè intelligas dicta nostra: & nihil de hoc magisterio tibi abscondimus vel, cælauimus, excepto secreto artis, quod non licet reuelare, quia fieret maledi-

ctus

ctus in reuelatione secreti: tamen posuimus te in via indagationis ad secretum huiusmodi inueniendum. Vnde Deo gratias multiplices teneris reddere in æternum. Est autem istud secretum artis, scire aquam illam cælestem, gloriosam, de qua superius locuti sumus, quæ corpus nostrum vertit in spiritum: de quo corpore dicit Geber, quòd multi probauerũt ipsum esse fortissime compositionis, quàm quodcunq; aliud corpus, sed quantæ sit fortissimæ compositionis non probauerunt, quia ad illud per eorum insufficientiam pertingere non potuerunt. Et ideo reputauerunt hanc artem præcelsam esse impossibilẽ, vel non esse, sic ponentes insufficientiam eorum & robur. *Secretum ubi sit & consistat, reuelatur utcunq;*

RECAPITVLATIO. CAP. LV.

HIc recapitulat totũ opus Alphidius breui sermone in libro qui Clauis appellatur, & dicit sic: Accipe albedinem, & nigredinem dimitte, cum qua decoquitur, & ascendit in alembico, quod est coopertorium vasis, fæces proijce extrahendo aquam, aqua ablue terram, munda vas, firmiter claude, vẽtum & fumum vita, & in perseuerantia perseuera, suauiter & sapienter age, calorem & omne opus quod est extra modum vita: noli festinare, esto patiẽs coquendo, putrefaciendo, moræ ne tædeat, non pigeat te quod agit prolixitas coquendi, putrefaciendi, & inspissandi, vas in stercore humido circunda: & post quosdam mẽses fac eos euolare, donec aqua rubescat & inspissetur, & fiat lapis rubeus. Ecce totũ opus quod breuiter recapitulat Alphidius. Et nos tibi illud superius explanauimus, si rectè intelligis dicta nostra. Et nota fili quòd operationes, quas tradimus in hoc libro de magni lapidis compositione, subtiliores sunt quàm illæ, quas Geber tradidit in Summa sua: quia dicit, quòd diuersa temporum spatia sublimatur primò, deinde fixatur, & postea calcinatur deinde soluitur: & ita de alijs. In hoc autem libro nostro scias quòd destillationem per alembicum vocamus sublimationem, & ita solutionẽ corporum similiter vocamus sublimationem: & tunc corpus terreum subleuetur in aere, hoc est in cælum. Vnde scias quòd cùm soluimus, insimul sine interuallo temporis vel spacio, sublimamus, calcinamus, mundamus, abluimus, cõiungimus, vel cõponimus, & separamus. Vnde dicit Haly in Secreto secretorũ, quòd inter solutionem & compositionem, siue matrimonium aut coniunctionem corporũ & spiritus, non interuenit aliquod temporis spaciũ: quia cùm soluitur corpus, soluendo coniungitur cum spiritu: Et ideo dicit, quòd solutio est vna coniunctio. Vnde iste est ordo operationis nostræ, quæ fit insimul vna hora: cùm corpus nostrum ad dissoluendum in aqua ponitur, tunc statim denigratur, & statim per minuta separatur, & statim calcinatur, deinde statim soluitur & sublimatur, & soluendo & sublimando coniungitur corpus cum spiritu: & si fuerit aliquid extraneum cum corpore mistum, illud non soluitur, sed in fundo vasis remanebit ad dissoluendum: & sic mundatur ab extranea re ipsum corpus, si qua in ipso fuerit: veruntamen quodammodo inficitur, nec ita clara habetur, vt decet. Vnde subtiliores sunt operationes nostræ in magni lapidis compositione, illis quæ in Summa Geberi continentur: quia quòd dicunt fieri per diuersa temporũ spacia & longa, hîc fit vnà, & de subtiliori re, & subtiliori modo. Et quando videbis opus nostrum, & ante non, tunc scies fili carissime nos verum dixisse: & nisi bene & acutissimè perspexeris, vix percipies ita esse, propter tam citam, & subtilem, & breuem operationem: veruntamen à spirando in hoc & in omnibus alijs modis operationis istius lapidis caue tibi, & à fumositatibus rerum pro posse tuo: quæ si intrarent in te, periculum quidem esset siue in præsenti, siue in futuro, nisi per aliquas medicinas contra ipsas fumositates te iuuares, & sanares, quas debes habere tecum paratas semper, vt statim,

Destillatio. Sublimatio.

Haly autor.

Ordo operationis melior quã Geberi, & breuior.

Inspirationis periculũ ob fumositates &c.

quum tibi acciderit, posſis tibi ſtatim ſuccurrere, & remedium apponere opportunum.

CAP. LVI.

Corollaria.

EX ijs omnibus à principio dictis huc vſq;, colligitur à quolibet ſubtiliter intuenti, quòd corpora noſtra in operibus noſtris non reſident in alembico ſurſum, ſicut corpora fatuorum: de quibus dicit Aros, Corpora inſipientum reſident tantùm alembico, hoc eſt in coopertorio, vel ſummitate vaſis: & ideo nihil poſſunt facere quod ſit verum. Item colligitur, quòd ſulfura ſulfuribus, corpora corporibus, ſpiritus à ſpiritibus retinentur. Et omne imperfectum perficitur: & ex vna re, videlicet ex mercurio ſolo, id eſt ex ſubſtantia quadam, quæ eſt ſubſtantia per relatum magiſterium noſtrum prædictũ, famoſum inclytũ, & glorioſum. Ergo vniuerſali concluſione concludetur, quòd lapis benedictus eſt vnus, medicina vna, cui nihil extraneum additur nec minuitur, niſi quod tantùm ab eo ſuperflua remouentur: Hoc intellige, vt dicit Ortolanus, quòd illud non eſt extraneum in quo debet conuerti, id eſt fixari, videlicet Sol & Luna. Ergo lapis iſte eſt mineralis, quia ex mineralibus rebus originem ducit & procreatur. Verùm quoniam ait Ortolanus, quòd Hermes pater Alchymiſtarum habuit in ſe tres partes philoſophiæ totius mundi, quas oſtendit in partem mineralem, vegetabilem, & animalem: de quibus ipſe Hermes philoſophus habuit coniunctim vel diui[illegible]m ſcientiam veram in opere Solis. Quæ partes continentur in vnico lapide, ſcilicet in mercurio, id eſt ſub hoc nomine mercurij: Quia omne de quo fit lapis ſiue minerale, vegetabile, vel animale nomine mercurij appellatur. Et nos oſtendimus ſuperius, qualiter completur hæc philoſophia vel ſcientia in opere ſolis per mercurium mineralem. Ideo vt hæc ſcientia, ſiue excellentiſsima pars philoſophiæ in omni parte ſua videatur perfecta, de cætero videndum eſt qualiter lapis hic fit per mercurium vegetabilẽ, id eſt per vegetabilia: per animalem, id eſt per mercurium animalem. Et primò qualiter hic fit per mercurium vegetabilem oſtendemus. Niſi autem per plura alia poſsit fieri lapis magnus, quàm per ea quæ dicta ſunt ſuperius, iam non eſſet verum quod dicit Alphidius, quòd plura alia ſunt quæ certiſsimè & ſoluũt, & congelant. Et Ortolanus dicit, quòd philoſophi vocant Lapidem omne illud, à quo quatuor elementa poſſunt ſeparari per artificium noſtrum Alchymicum. Sed à quocunque vegetabili & animali poſſunt per artificium noſtrum Alchymicum elementa ſeparari. Ergo à quocunque vegetabili vel animali poteſt fieri philoſophiæ magnus Lapis.

Cõcluſio uniuerſalis de Lapide.

Hermes autor

Per mercurium qd intelligatur.

Variæ ad Lapidem uiæ.

Lapis quid apud philoſophos.

EXIO.

FINIS

EX IO. BAPTISTA MONTANO MEDICO pauca quædam de Sublimatione.

DOctiss. & acutiss. vir Io. Baptista Montanus habet quædam in secundo suorum opusculorum tomo, in libro de Vrinis cap. 13. de sublimatione in hæc verba: Itaq; omnis generatio & corruptio fit per sublimationẽ, vt ostẽdemus in nostro libro de Sublimationibus, quẽ dante Deo edituri sumus. Quæ sublimatio nil aliud est, q̃ extractio humidi, quæ à calore prouenit. Quũ autem omnia generentur per sublimationem, quæ fit per calorem extrahentẽ humidum vtile, calor iste conueniens est naturæ siue animæ, quo calore sustentatur anima siue natura. Cùm autem iste calor sit benignus, extrahit humidum per concoctionẽ: & quomodo fiat ista concoctio, docet Arist. 4. Meteororũ. Extrahitur ista humiditas à calore benigno: & vbi fit talis sublimatio, semper illud humidum quod extrahitur, attinet ad generationem. Cùm autem attingit vltimam perfectionem, & est in medio inter concoctionem & assationem, excrementa sunt perfectiora, neque cruda sunt, sed secundum proportionem sunt mediocria & temperata, cuiuscunque etiam generis sint ista excrementa siue terrea, siue aquea. Cùm igitur sic se habeat res, accedit aliud genus caloris: nunc vidimus calorem sublimantem alium esse naturalem, de quo vidimus: alius est præterea calor, qui non regitur à natura, qui agit secundum suam naturam, & trahit humidum incoctum: nam trahit violenter, & non expectat concoctionem: & ita illud humidum extractum est crudum. Propter importunam autem extractionem illius caloris, pars aerea & ignea euaporant, & nihil aliud remanet quàm pars aquea, incocta, & terrea. Et ista destillatio siue sublimatio est communis omnium istorum, qui extrahunt aquam ex herbis. Videmus autem, quòd si extrahamus aquam ex absynthio, si repente extrahit calor igneus extrahitur humiditas aquea, & resident partes terræ adustæ: si autem procedamus cum calore moderato, qui est similis naturali, extrahetur tantummodo humiditas vtilis, & sic reliqua erunt perfectè concocta, nulla remanente cruditate, &c.

INCIPIT LIBER APPELLATVS THESAVRVS THESAVRORVM, ROSARIVS PHILOSOPHORVM,

omnium secretorum maximum secretum, de uerißima compositione naturalis philosophiæ qua omne diminutum reducetur ad Solificum, & Lunificum uerum,

ARNOLDO DE VILLA NOVA *authore.*

PROOEMIVM.

ISTE nanque liber vocatur Rosarius, eo quod ex libris philosophorum abbreuiatus est: in quo, Deo teste, nihil occultum, nihil deuium, nihil diminutum est. Sed quicquid est necessariũ ad nostri operis complementum, est in ipso. Diuiditur autem iste liber in theoricam, & practicam: & etiam in diuersa diuiditur capitula Quippe quia iustum est, vt de naturali, & sublimiori rerum processu non pigeat, qui de eorum sublimiori effectu tractare voluerit. tunc enim nullum supplicium naturæ beatæ & naturali, quando rectè procedit intentiò: cùm & ipsius studij precium securius spectet, & ad arcanam rationis seriem in illo declinare paratus est. Nullus negligat finalem & præcipuam totius philosophiæ matrem ab editis effodere, quæ hominem ornat moribus, & ditat beneficijs: exhilarat pauperem, & etiam corpus incolume sanat, & præbet etiam sanitatem. Qui enim in legendis libris deses extiterit, in præparandis rebus prom-

ptus esse non poterit. Liber nanque librum aperit, & sermo sermonem explicat: quia quod in vno est diminutum, in alio est completum. Nō enim potest in practicam bene assuescere, cuius mens in theorica renuit desudare. Quoniā secus procedit ad practicam, sicut asinus ad cœnam, ignorans quomodo, & ad quid porrigat rostrum & os. Istum autem librū nominaui Rosarium: eo quòd ipsum abbreuiaui ex libris philosophorum quantum potui melius, & in diuersa diuisi capitula. In ista arte duo sunt libri, quos ponam in capitula per ordinē.

Incipiunt capitula primi libri.

De modo generationis metallorum. Cap. I.

VTrum natura omnia liquabilia sunt naturaliter ex arg. viu. & sulfuris substātia? Eo quòd proprium est arg. viu. quod coagulatur ex calore siue vapore sulfuris: quoniam omne siccum naturaliter ebibit suum humidum. Vapore ergo sulfuris arg. viu. coagulatum est ex sua substātia terrea subtili aerea & digesta, admistione prima sibi vnita actione caloris, postea eleuata, decocta, & digesta, donec habeat vim sulfuream coagulandi argentum. Argentum verò viuum in prima sui radice est compositum ex terra alba: nimium subtili, sulfurea, cū aqua clara fortiter admista, donec fiat substantia vna non quiescens in superficie plana. Est enim homogeneum in natura, quoniam aut remanet totum in igne fixum, aut totum ex eo volat in fumum, cùm sit incombustibile, & aereum. Et hoc est signum perfectionis, & ideo cùm postea in terra sulfurea decurrit calefactum, superius ascendit, quoniam de sua natura est, vt per calorem sublimetur: veruntamen continua sublimatione nimium depuratur, decoquitur, & inspissatur, ac in sulfur album & rubeum gradatim congelatur. Quod quidem sulfur dissoluitur multoties, & postea congelatur per arg. viuū illius sublimati inceratum caloris actione, donec vix in millibus annorum successiue opere naturæ in metallum congelatur perfectum: et hoc quidem in vasis mineralibus (ipsa natura mediante) operatur metalla. In istis ergo operibus naturam imitari oportet, quicunque velit perficere medicinam imperfectorum perfectiorem.

Arg. uiu. quid sit in sua radice.

Quòd arg. uiuum est medicina omnium metallorum. Cap. II.

DIcit ergo Arist. quòd arg. viuum est elementum omnium liquabiliū: quoniam omnia liquabilia cùm liquantur, in eo conuertuntur, & admiscetur cum ipsis, quia est de substantia eorum, licet ista corpora differant in cōpositione sua ab arg. viuo eo modo, quo ipsum fuit purum vel impurum à sulfure immundo sibi extraneo. Fit enim arg. viuum ex vero sulfure non vrente. Nam vt dixit Philosophus, Sulfur album non vrens congelat mercurium in bonam Lunam. Et illud est res optima, quam suscipere possunt qui Alchymiā operantur, & conuertunt illud in argentum bonum. Si verò sulfur purū, mundum, & optimum fuerit cum rubore clarum, & fuerit in eo vis igneitatis sulfureæ non vrentis, erit res optima quàm suscipere possunt Alchymistæ, vt ex eo faciant Solem. Si enim fuerit arg. viu. bonæ substantiæ, & sulfur non purum, adurens, conuertet ipsum arg. viu. in æs. Arg. etiam viu. si fuerit petrosum, immundum

mundum, terreum, & sulfur non mundũ, fiet ex eo ferrum. Stannum verò videtur habere bonum arg. viu. & purũ, sulfur autem malum, & non bene mistum. Plumbum verò grossum arg. viu. & malum, & ponderosum, & luteum: sulfur autem malum mali saporis, & fœtidi, ac virtutis debilis, vnde non bene coagulatur. Hæc de verbo ad verbum sunt verba Arist. in 4. libro Meteororum, cui philosopho naturali in omnibus est credendũ, nõ fabulis, nec operibus mẽdacibus ab operibus naturæ omnino extraneis. & sic fateris sequi. Et qui credit in mendacijs, secretum philosophorum perdit.

Quòd sulfur extraneum, siue uulgi, est causa imperfectionis omnium metallorum. Cap. III.

NOtate ergo verba, signate misteria: quoniam tota veritas istius scientiæ, ex iam dictis philosophorum est corripienda, eo quòd à vanitate relinquatur per ipsam duplicem corporis superfluitatem inesse: vnam quidẽ in profunditate arg. viui inclusam in principio suæ mistionis superuenientem: alteram verò extra naturam suæ naturæ, & corruptibilem, quarum ista cum labore tollitur: altera verò nullo artificis ingenio tolli potest: quare sulfureitas adustibilis calcinatione ignis tollitur, vel à corporibus deletur. Et illud ideo quia arg. vi. tenet, & ab adustione defendit illud quod suæ naturæ est: alterum respuit igni exponens, qui ipsum inficit. vnde est amicabile, & suæ naturæ placabile. ipsum arg. viu. arg. viuo magis adhæret, & eidẽ magis amicatur. Post illud verò aurum: post illud argentum: ideo ex hoc relinquitur ipsa duo magis participare suam naturam. Alia verò corpora non habent tantam conformitatem ad ipsum, quoniam habent in se sulfur extraneum, terreum, immũdum & fœtidum: ideo & ipsa verè dicere possumus, quòd minus participant naturam: quoniam sunt corrupta, fœtida, adustibilia: Et illud ideo quia sulfur quoquomodo præparatũ per artificium semper comburit, & comburitur, & nigredinem in omni opere præstat. Ideo enim dicit Auicen. In magisterio nostro non intrat: quoniã non est de arg. viuo, vel de arg. viui substantia, nec de perfectione eius, cùm ipsum semper inficiat, denigret, & corrumpat. Relinquitur ergo arg. viu. corporum esse perfectißimũ, & adustionis esse saluatiuũ: eo quòd corpora illa non comburuntur, quantò plus suam naturam participant & posidẽt: vnde patet quòd multa quãtitas arg. viu. est causa perfectionis in corporibus. Multa sulfureitas est causa corruptionis, id est, quòd quædam magis, quædam minus comburuntur secundum examinationem ignis, vt illa quæ plus sulfureæ quantitatis continent magis: quæ verò minus, minus. Habet enim sulfur in se duas causas corruptionis: puta inflãmabilem substantiam, terreã & fætulentam: quare per primam naturam stare facit, quoniam comburit semper, & comburitur, ac nigredinem in omni opere præstat. Per alteram verò neque fusionẽ habet, neque ingreßionem: quoniam si fixum fuerit, prohibet fusionem, & ipsum nunquam figitur, nisi prius calcinetur: cùm verò calcinatur, nullo modo funditur in artificio, quoniam in terrenam substantiam redigitur.

Arg. uiu. est corporũ perfectißimum.

Sulfur habet in se duas causas corruptionis.

Quòd solum arg. uiuum est perfectio omnium metallorum. Cap. IIII.

HOc autem in arg. viuo minime contingit, quoniã figitur absque eo, quòd in terrã vertatur, & similiter figitur conuersione eius in terram. Nam per festinantiam ad eius fixionem quæ fit per præcipitationem, figitur, & in terram vertitur, & per succeßiuam iterata vice illius sublimationem figitur similiter, & non vertitur in terram, imò dat fusionem metallicã. Et illud ideo est, quia viscosam & densam habet substantiam, cuius signum est constrictio illius cum imbibitione & commistione cum rebus sui generis fortitum: itaq; manifesta in illo viscositas illius propter multam sui adherentiam constat: densam autem illud habere substantiam manifestè videt monoculus, propter grauedinẽ

sui ponderis immensi, quoniam præponderat auro, dum in sua fuerit natura. Est autem fortissimæ compositionis, & naturæ vniformis, quia non separatur in partes, vt nullatenus se diuidi permittat. Quia aut cum tota sui substantia in igne permanet, stans, aut ex igne recedit cum tota sui substantia. His ergo relinquitur arg. viu. figi posse sine ipsius humiditatis radicalis consumptione, & absq; illius in terram conuersione. Et ideo notatur in eo causa perfectionis vera: quoniam ipsum solum ad fusionis perfectionem sufficit in vnoquoque gradu, scilicet cum ignitione, & sine ignitione. Propter enim bonam partium adhærentiam & fortitudinem suæ mistionis, si aliquo modo partes illius inspissentur per ignem: vlterius non permittit se corrumpi, nec per ingressionem furiosæ flammæ illud se in fumum patitur euolare. Quoniam rarificationem sui non suffert propter sui densitatem, & adustionis carentiam, quæ per sulfureitatem quam non habet perficitur: hoc satis sufficienter probatum est superius. Sulfur quod est terra sicca grauis, esse dicimus perfectionis corruptiuum: quoniam si fixum fuerit, fusionem rectã impedit, vt patet in ferro quod non funditur, quia sulfur fixum in se habere cognoscitur. Si verò fixum non fuerit, fusionem rectã impedit, vel anticipat, vel ab igne corrumpitur, comburitur, & euaporat, vt patet in plumbo, & aliis corporibus infirmis. Et ideo sulfur non est de virtute nostræ artis, neque de perfectione eius: quoniam perfectionem impedit in omnibus operibus suis, sed mercurius viuus in omnibus suis operationibus est manifestè perfectissimum & probatissimum, quoniam adustionis est saluatiuum, effusionis effectiuum cùm figitur: & est tinctura rubedinis vberrimæ perfectionis, fulgidi splendoris: & non recedit à commisto donec est: & est amicabile, & metallis placabile, ac medium coniungendi tincturas, quoniã miscetur per minima cum ipsis. Et etiam in profundo naturaliter adhæret, quia est de natura ipsorum: veruntamen cum Sole & Luna miscetur faciliter: eo quòd ipsa magis suam naturã participant: attamen non submergetur aliquid in eo nisi Sol. Ex hoc itaque secretum elicias maximum, quòd mercurius in se recipit quod suæ naturæ fuerit, & alienum respuit, eo quòd sua natura gaudet magis, quàm extranea. Ex hoc eñ manifestè relucet corpora maioris esse perfectionis, quæ plus mercurii sunt continentia, & quæ minus, minoris. Laudetur ergo omniũ opifex Deus gloriosus & benedictus, causator optimus, & altissimus, qui ex vili creauit preciosum, vt cum mineralibus maximè in natura teneat symbolum, & dedit illi substantiam, & substantiæ proprietatem, quam contingit vllã minimè ex rebus in natura possidere: quoniam ipsum solum est, quod ignem superat, & ab igne non superatur, sed in eo amicabiliter quiescit, gaudens: ipsũ nanq; solum cum sit metallicum, cõtinet in se totum, quo indigemus in nostro magisterio: quoniam omnia alia cum sint combustibilia, igni cedunt, & in fauillam deficiunt.

Quòd arg. uiu. continet in se sulfur suum. Cap. V.

MAnifestum est igitur, quòd arg. viu. continet in se sulfur suum bonum, fixum, quo coagulatur in aurum & argentum secundum diuersum disponendi modum. Nam secundum philosophum, arg. viu. & si fuerit purũ, coagulabit illud vis sulfuris albi nõ vrentis in arg. Et illud est res optima, vt per artificium Alchymistæ faciant Elixir ad argentum. Si verò sulfur fuerit optimũ cum rubore clarum, & fuerit in eo vis igneitatis simpliciter non vrentis, erit res optima, vt ex eo fiat Elixir ad aurum. Et bene tradidit Philosophus primò sulfur album ad argentum: & postea rubeum ad aurum, quia non potest fieri aurum, nisi prius fuerit argentum: quoniam non est transitus de extremo ad extremum, nisi per medium, Non ergo potest fieri transitus de nigro ad perfectum

citri-

citrinum,nisi fuerit primò album:quoniam citrinum ex multo albo & paruissimo rubeo est compositum. Nec potest fieri etiam de citrino transitus ad albũ nisi primò fuerit nigrum,quoniam non potest aurum fieri argentum, nisi primò fuerit destructum, & corruptum, & nigrum:quia quod est melius,non potest fieri deterius,nisi per sui corruptionẽ. Nam generatio vnius est corruptio alterius:ideo qui scit aurum conuertere in argentum,scit & argentum conuertere in aurum:quoniam sulfur non vrens album ad argentum, potest fieri per maiorem digestionem sulfur rubeum ad aurum:quoniã citrinatio nil aliud est quàm completa digestio:nec albedo aliud est quàm nigredinis ablatio: calor nanque agens in humido efficit primo nigredinem,& agens in sicco operatur albedinem,& in albo citrinitatem. Et hoc quidem in calcinatione plumbi attẽdi potest,quod conuertitur in cinerem nigrum,postea in album, deinde in minium citrinum vel rubeum. Sic sulfur album,vel rubeum habetur ex vna metallorum materia ad plenum depurata:modo tamen diuerso digesta & decocta. Iccirco dicit Philosophus,quod omni argento inest sulfur album, sicut omni auro inest sulfur rubeum:sed tale sulfur non inuenitur super terram,vt dicit Auic.nisi quòd in istis duobus corporibus existit. Et ideo ista duo corpora subtiliter præparemus,vt sulfur & arg. viu. de illa materia habeamus super terram, de qua aurum argentum efficiebatur sub terra. Ipsa namq; corpora lucentia sunt, quibus insunt radij tingentes cætera corpora albedine & rubedine vera,secundum quòd ipsa fuerunt præparata. Nam per nostrum magisterium corpus perfectum iuuat,& imperfectũ perficit sine admistione alterius rei extraneæ. Aurum itaq; cùm sit preciosius omnibus metallis,est tinctura rubedinis tingens, & transformans omne corpus. Argentum verò est tinctura albedinis,perfecta albatione tingens cætera corpora. Cum illis nanq; corporibus,scilicet Sole & Luna,miscetur Mercurius,& figitur per ipsa maximo ingenio, quod minimè peruenit ad artificem duræ ceruicis.

Quòd unus est lapis philosophorum. Cap. VI.

OPortet igitur inquisitorem huius scientiæ constantis voluntatis esse in opere. Nemo hoc modo illud præsumat attendere, quoniam in rerum multitudine ars nostra non perficitur:vna enim est. Est enim lapis vnus vna medicina,cui nil extranei additur,nec diminuitur,nisi quod superflua remouentur. Omne enim sulfur externum,id est vulgare,vel butyrum arg. vi. est extraneum,eo quòd sui ipsius est destructiuum,vel corruptiuum:è contra verò illud non est extraneum,in quo habet ipsum conuerti per magisterium nostrum,scilicet in aurum & argentum. Nihil ergo conuenit rei nisi quod est ei propinquius ex sui natura. Non enim generatur ex homine nisi homo, neque ex alijs animalibus nisi similia sibi: quoniam vnumquodq; quod generatur sibi simile consequitur. Vera igitur vtamur natura,quoniam non emendatur nisi in sua natura,cui nihil alienum iungitur. Nolite ergo introducere nec puluerem,nec aquam,nec vllam rem: quippe quia diuersæ naturæ lapidem nostrũ non emendant,nec intrat in eo,quod non sit ortum ab eo:quoniã si aliqua extranea sibi apponantur,statim corrumpitur,& non fit ex eo quod fieri quæritur. Ex rebus ergo corporalibus maximè conuenientibus in natura,necessariũ est medicinam colligere. vnde oportet quòd ipsa medicina illis in natura conueniat,& eis in profundo maximè cohæreat:ita quòd diminutum perficere cõpleat, & etiam quòd mercurius per minima ante illius fugã misceatur:sed nullum corpus in sua natura manẽs mercurium coagulat, nec ei firmiter adhæret. Nec etiam ipse mercurius per se medetur infirmis corporibus, quoniam in examinatione separatur ab eis. Nam grossa simplicibus,& simplicia grossis mi-

nus bene conueniunt. Subtilioris ergo ſubſtantiæ, & liquidioris fuſionis neceſſe eſt illam medicinam eſſe, quàm ipſa corpora, & fixionis ac retentionis, quàm ſit arg. viuum in ſua natura.

Ex quibus extrahitur lapis philoſophicus. Cap. VII.

QVæri ergo non immeritò poteſt, vnde hæc noſtra maximè poſsit elici medicina. Quibus reſpondentes dicimus, quòd in quibus eſt, ex illis elicitur. Eſt autem tam in corporibus, quàm etiam in argento viu. ſecundum naturã, cùm vnius ſint reperta naturæ. Sed in corporibus quidẽ difficilius: in ipſo vero mercurio viu. propinquius, non autem perfectius. Et illud ideo quia non eſt corpus dignius ſole, aut purius, aut eius vmbra, ſcilicet luna: ſine quibus nullum arg. viu. generatur tingens. Qui verò abſq; iſto argento tingere nititur, cæcus procedit ad practicam, ſicut aſinus ad cœnam: nam aurum aureum, argentum argenteum tribuit colorem. Qui ergo arg. vi. cum ſole & luna tingere nouit, venit ad arcanum, quod dicitur ſulfur album optimum ad argentum: quod cùm rubeum efficitur, erit ſulfur rubeum optimũ ad aurum. Ab illis igitur corporibus extrahitur ſulfur nimium album & rubeum, cùm in ipſis ſit puriſsima ſulfuris ſubſtantia ingenio naturæ ſummè depurata, quod ſecundum Albertum clarius eſt & ſubtilius, quia in depuratione ipſius eſt ars debilior natura, nec conſequitur eam, licet multum laboret. Pater enim eius eſt Sol Luna mater eſt: quia ex illis corporibus cum ſuo ſulfure, vel arſenico præparato noſtra elicitur medicina: ex corporibus ſimiliter ſolis elici poteſt ipſa. Ex ſolo autem arg. viu. facilius & propinquius perfectiusq; inuenitur, cùm ipſum ſit pater omnium iſtorum luminarium, & omnium liquabilium: ab ipſo ſiquidẽ omnia fiunt, & ideo in ipſum omnia reſoluuntur, quoniam natura nuturã amplectitur propriam amicabilius, magiſq; gaudet cum ea, quàm cum extranea. In ipſo nanq; eſt facilitas extractionis illius ſubtilis ſubſtantiæ, cùm iam in actu habeat ſubſtantiam. Relinquitur ergo medicinam noſtram eſſe puriſsimam, & ſubtiliſsimam ſubſtantiam quæ ex arg. viui materia originem ſuam ducit, & ex illa creata eſt. Non eſt aũt materia arg. viu. in ſua natura, nec in ſua ſubſtantia tota, ſed fuit pars illius, non autem quæ eſt nunc, cùm lapis noſter factus eſt, ſimpliciter eſt arg. viu. licet fuerit pars eius, quoniam ipſum illuminat, & ab aduſtione defendit, & conſeruat: quod eſt cauſa perfectionis. Igitur cuiuſcunque cauſa tantùm generationis fit medicina, tam quidẽ in corporibus, quàm in ipſius arg. viui ſubſtantia, lapidis precioſi indagatur ſubſtantia. Conſulo tamen, quòd non opereris niſi cum mercurio & Sole, ad Solem & mercuriũ, & Luna ad Lunam: quoniam totum beneficium huius artis conſiſtit in ipſis tantùm.

Quòd impoßibile eſt lapidem perfici ex ſola metallorum ſubſtantia ſine materia. Cap. VIII.

IGitur ſi in prima naturæ materia opus noſtrum vellemus incipere, eſſet longiſsimum, & impoſsibile, & etiam magnæ & quaſi infinitæ requirerentur expenſæ ad hoc perficiendum. Et cùm demum per difficillimum artificium lapis fuerit factus de natura metallorum, tamen opus philoſophicum, ſiue phyſicum nondum eſt inceptum: quippe quia eſt neceſſarium, quòd lapis philoſophorum elici poſsit de natura duorum corporum, antequàm de eo fiat Elixir completum. Quoniam eſt neceſſarium quòd illud quod eſt Elixir, magis ſit depuratum, & digeſtum, quàm aurum vel argentum: eo quòd ipſum Elixir habet conuertere omnia imperfecta alia, & à perfectione diminuta corpora in aurũ, vel argentũ, quòd ipſa minimè perficere poſſunt: quia ſi de perfectione ſua alteri daret, ipſa imperfecta exiſterent, eo quia nõ poſſunt tingere niſi quantum ſe extẽdunt. Et ad hoc fiet operatio in lapide noſtro, vt melioretur eius tinctura in eo plus quàm in ſua natura, & vt fiat Elixir iuxta ſapientũ allegoriam compoſi-

situm ex speciebus limpidis, condimentum, antidotum, medicina, & purgamẽtum omnium corporum purgandorum, & transformandorum in solificum, & lunificum verum. Sed moderni operantes finem credunt operis esse, cùm incipiunt opus: quoniam cùm in tantùm laborauerunt, quòd opus eorũ fit de natura metallorum, credunt compleuisse Elixir perfectum. Sed quando faciunt proiectionem, nihil ibi inueniunt, qui operari desistunt, vbi incipere debuissẽt

Quid sit opus primum philosophicum. Cap. IX.

OPus nanq; philosophorum est dissoluere lapidem in suum mercurium, vt in primam reducatur materiam. Vnde Philosophus in 4. Meteororũ huius artis sophisticos illudit artifices Alchymiæ, dicens: Species transmutari non posse. Quod quidem simpliciter verum est, nisi species ipsæ, vt postea subdit, in primam suam materiam redigantur: quæ quidem materia prima est arg. viu. cùm ipsum sit elementum omnium ductibiliũ. Tunc enim in aliam formam quàm prius erant bene permutantur: non quidem species, sed indiuidua specierum: quoniam ipsa indiuidua actionibus sensibilibus sunt subiecta: eo quòd in se sunt corruptibilia. Species verò quum sint vniuersales, actionibus sensibilibus non sunt subiectæ: & ideo nõ sunt in se corruptibiles. Species igitur argenti, quæ est argenteitas, non mutatur in speciem auri, quæ est aureitas, nec èconuerso: quia species verè permutari non possunt, sed indiuidua specierum bene permutantur, cùm in suam primam materiam redigũtur: quia cũ forma istius indiuidui fuerit corrupta, vel illius, & in primam materiam resoluta, bene permutatur, & necessariò introducitur alia forma: quia corruptio vnius est introductio alterius. Et scias quòd nulla materia potest ita destrui, quin sub aliqua maneat forma: vnde destructa vna forma immediatè introducitur alia ad hanc operationem, vel ad illã disposita. Et ideo dicit Philosophus Indiges tu qui vis operari, quòd in solutione & sublimatione duorum luminarium primò labores, quia primus gradus operationis est, vt fiat arg. viu. ex ipsis. Notate ergo verba, signate mysteria, quoniam in hoc opere declaratur quis sit lapis, cùm principium sui operis sit dissolutio ipsius. Oportet igitur sublimare, figere, & calcinare ipsum, vt sic demũ soluatur in arg. viu. quod philosophis est contrarium. Vnde etiam dicunt philosophi, nisi corpora fiãt incorporea: siue non corpora, vel volatilia, & è conuerso, nihil operamini. Verum ergo principium nostri operis est dissolutio lapidis, quia corpora soluta in naturam primam spirituum sunt redacta, nisi quia magis sunt fixa, quia spiritus sublimatur cum eo. Nam solutio corporis fit cum congelatione spiritus, & congelatio spiritus est cum solutione corporis: tunc enim miscetur corpus cum spiritibus vel spiritu, & fit vnum corpus cum eis, vel cum eo, & nunquam separantur, sicut nec aqua mista cum aqua: quoniam omnia tunc ad suam naturam homogeneam primam sunt redacta. Prima verò homogeneitas metallorum est arg. vi. Cùm ergo in ipsa homogeneitate soluuntur, insimul coniunguntur, & nunquã separantur: quoniam tunc vtrunq; agit in suum socium sibi similem. Et ideo dicit Arist. Quod Alchymistæ corpora metallorũ verè transmutare nõ possunt, nisi prius ipsa redigantur ad suam primam materiam: tunc enim in aliam formam, quàm prius erãt, bene rediguntur. Quoniã cõtra hoc nõ stat ratio: quippe quia destructa vna forma, immediatè introducitur alia, vt patet ex operibus rusticorum: qui de lapidibus faciunt calcem, & de cineribus vitrũ. Sic & multo fortius potest sapiens studio suo per magisterium naturale seu artificium nostrum ista corpora corrumpere, & illis nouam formam introducere: quia intentio nostræ operationis non est aliud, nisi quòd eliciatur & eligatur purissima substantia mercurij in istis corporibus: quoniam Elixir consistit in illis tantũ, & non in alijs.

Arg. uiu. est materia prima, & elementum omnium metallorũ

Nulla materia potest ita corrũpi, quin sit sub aliqua forma.

Quomodo alchymistæ possũt transmutare corpora metallorũ

Quid sit lapis, & quo indiget in operatione ut sit Elixir completum. Cap. X.

HIc igitur est lapis noster famosus, quia non fit transitus de extremo ad extremum, nisi per medium. Extrema autem nostri lapidis in primo latere est arg. viu. in secundo verò est Elixir completum. Media nanq; istorum aliqua alijs sunt magis depurata, decocta, & digesta, & illa sunt meliora, & operi propinquiora: quod te carissime ignorare non credo, sed bene scire: non ergo ob hoc erres: quoniã si seminauerit homo hęc, & metet. Nam semen suo semini correspondet, & omne arbustum proprium affert fructũ iuxta genus suũ. Natura quidem est sapiens, semper perfici appetens, quoniam in se semper cõtinet incrementum suum: iccirco dicit Auicen. Nisi aurum & argentum viderem, pro certo dicerem, quòd Alchymia non est vera ars. Igitur quamuis lapis noster hic tam in se tincturã naturaliter contineat, quàm in corpore tenui creatus à quocunque, per se motum non haberet, vt sit Elixir completum, nisi moueatur arte & operatione. Et ideo artes diuersæ à diuersis philosophis sunt inuentæ, vt compleatur per artificium quod à natura est relictum incompletum: quoniam naturę prona est ad sui perfectionem. Prudenter ergo & non casualiter operare: & scias naturas lapidis, & fortitudines, & quis lapis, cuius lapidis sit amicus, vel inimicus: vide quòd agnoscas quod ipse fecerit. Et antequàm facias grossum, fac gracile, ponderosum alleuia, asperum lenifica, durum mollifica, amarum dulcifica, & habebis totum magisterium. Scias ergo quòd suarum operationum aliæ medicinæ auri, quibus conuenit participare argento in aliquibus, & in aliquibus diuersificare: quoniã in principio suæ operationis opus auri & argenti per omnia conuenit: in modo verò fermẽtationis disconueniũt: quoniam fermentum operis argenti, argentum est. Fac ergo vnamquanq; speciem cum sua specie, & vnumquodq; genus in suo genere: quoniam opus albi ad albificandum, & opus rubei ad rubificãdum. Non ergo misceas opus vnius lapidis cum opere alterius lapidis: quoniam vehementer errares, si secus faceres. Alia quippe corpora possibile est quòd operentur, sed non erunt bona sicut illa: quippe quia medicinã quam non habent, dare non possunt: impossibile siquidem est, non fixum figere, & immũdum mundare: quia nõ inuenitur in re, quod in ea non fuerit antea, nec aliquis dare potest quod non habet. Quare licet vti possis, vel indiges tu, cùm non possis habere in istis illud, quod est maioris temperãtiæ, & minoris fęcis, si indigueris vsu eorum, oportet primò vt cõuertas ea in similitudinem duorum corporum perfectorum, quod nunquã fiet nisi Sol & Luna in vno corpore coniuncta proijciantur desuper ipsa. Quippe quia mercurius cùm sit de sua natura conuersiuus, fit vnumquodque cum singulis quos amplectitur ex planetis. Si iungatur cum plumbo, plumbum erit: si cum ferro, ferrum erit: & si cum alijs corporibus, erit consimile eis. Si autem cum istis duobus iungatur radijs, fit Elixir perfectum. Non ergo operandũ est nisi de ista nobili materia, quia non fiunt res aliqua ratione, nisi secundum eorum naturam. Quicunque ergo quærit à natura quod in ipsa nõ est, fatuitas est & perditio laboris. Non comedas ergo de filio, cuius mater menstruum patitur: quem si comedis, leprosus & tu fies, & opus tuum: sed frustum comede de carne pingui, & habebis aurum & argentum quantum volueris. Et non quæras à natura quod in ipsa non est, quoniam fatigares animam tuam in vanum. Hæc extracta sunt à Morieno doctore veraciq; philosopho.

Mercurius fit unũquodq; quod amplectitur.

AENIGMA.

Nihil reputans inde lucrum, si ita faceres: sed benefacias unguentum de sulfure, & blanqueto: quoniam res cuius caput est rubeum, pedes albi: oculi uerò nigri est magisterium. Intellige quod dico, quoniam omnia uerè sunt uerissima, qualia nunquam philosophus aliquis tradidit meliora.

Inci-

Capita libri secundi.

De inuestigatione perfecta lapidis physici. Cap. I.

Anifestum est ergo operationẽ medicinę esse operationẽ naturę ipsamq; medicinã esse eãdem naturã, eo quòd ipsa medicina solũ est cõposita ex natura. Certũ quippe est omnẽ rem esse de eo, in quod resoluitur. Nã gelu conuertitur in aquã calore mediãte. Clarũ est ergo aquã ipsam prius fuisse, q̃ ipsum gelu. Sic omnis lapis noster resoluitur in arg. viu. per magisterium nostrum: ergo prius ipse fuit arg. viu. Modus autem conuertendi ipsum in arg. viu. est conuersio naturarum in suam primã radicem: naturam nanque conuertere, est elemẽta circulariter rotare. Sunt autem elementa de aptitudine sua ad inuicem conuersiua: & ideo generantur & corrumpuntur, & ad inuicem alterantur. Conuerte ergo elementa, & quod quæris inuenies: quia nostra operatio non est nisi naturarum mutatio, & eorum elementorum frigidi cum calido, & humidi cum sicco amicabilis commistio: veruntamen non conuertitur siccum in humidum, nisi prius fuerit frigidum, id est aqua: nec frigidum conuertitur in calidum, nisi prius fuerit humidum. Nanque transitus non fit ab extremis nisi per medium. Terra non conuertitur in aerem, nisi prius vertatur in aquam. Aer quippe & aqua sunt elementa media: Ignis & terra sunt elementa extrema. Aer verò est iuxta ignem, sicut terra iuxta aquam: & ideo quia aqua contrariatur igni, & terra aeri: quia aqua frigida est & humida: ignis calidus & siccus: terra verò frigida & sicca: aer autem calidus & humidus est: & sic aqua & aer conueniũt in humiditate, ignis & terra in siccitate cõueniunt: & ideo vnũ in aliud conuertitur, & similiter ad inuicẽ, ideo immediate conuertuntur, ac tardius ab inuicẽ separantur. Econtrà autem aer & terra, ignis & aqua ad inuicẽ non conuertuntur, nisi ignis in aerẽ, & terra in aquam prius conuertantur. Si ergo siccum conuertitur in frigidum, & frigidum in humidum, ac humidum in calidum, & calidum in siccum, tunc habebis totum magisterium.

De trãsmutatione elemẽtorum ad inuicem.

Quatuor modi regiminis conuertentes ad inuicem.

Modi verò regiminis ad inuicem conuertentes sunt quatuor principales, scilicet soluere, abluere, reducere, & figere. Soluere grossum in simplum & subtiliare, abluere obscurum in lucidum, reducere humidum in siccum, figere volatile supra corpus fixum. Soluere est diuidere corpora, & materiam, vel naturā primam facere: abluere est inhumare, distillare & calcinare: reducere est incerare, impinguare, vel impraegnare, subtiliare: figere est desponsare, resoluere, & coagulare: per primum mutatur natura interius, per secundū exterius, per tertium superius, per quartum inferius.

De primo lapidis regimine, quod est dissoluere. *Cap.* II.

LApidem siccum, grossum dissolue in arg. viu. vt in suam reducatur materiam primam. Et hoc totum solum fit per arg. viu. eo quod ipsum solum habet Solem & Lunam ad suam naturam vel materiam primam redigere. Sed quia arg. viu. habet in se foeculentiam terream & adustibilem absq; inflammatione, & aqueitatis substantiā, necesse est superflua demere, & absentia implere vel supplere, si plenam medicinam volumus facere vel trahere. Terrenā autem faeculentiam oportet omnino per sublimationē demere, ne humidum in proiectione creet calorem & aqueitatem ipsius, simili modo fugitiuā oportet (quo ad medicinam illius) substantiam saluare: de cuius proprietate est mūdare, & ab adustione defendere, & etiam figere, ac fixum facere. Ideoq; contingit ex ipsius medicinę diuersitate secundum eius diuersam depurationē quandoque creari Saturnum ex illa, quandoque Iouem, quandoque Latonā, quandoque Venerem, quandoq; verò Martem: quod ex impuritate necesse est euenire vel accidere.

Quomodo depuratur mercurius, & purgatur. *Cap.* III.

INgenium igitur ipsius terreae substantiae, superfluae remotionis, est ipsum semel vel bis sublimare à vitro & sale, donec ipsius albissima sumatur substātia. Cùm verò albissima ascenderit, proijce in ferenti aqua, donec redeat in arg. viu. Pòst tolle ab eo aquam, & operare cum eo, quoniam non est bonū operari cum ipso, nisi prius hoc modo purgetur: vnde dicit Auicen. Primū quoq; facere incipere est quòd sublimetur mercurius, postea solue eum, vt redeat in primam materiā suam, & sublima totum: tunc in hoc mercurio mundo mitte corpora munda, equali lance librata: Veruntamen non misceas corpus albū cum rubeo, nec rubeum cum albo, sed vnumquodq; seorsum dissolues in partem: quoniam aqua alba est ad albificandum, aqua rubea ad rubificandum. Non ergo misceas aquam vnius lapidis cum aqua alterius, aut cum alio lapide, quoniā vehementer errares, & excaecaberis si secus feceris. Ab hinc vice post vicem contere, & imbibe, & coque in balneo marię, pòst destilla per filtrum, quousq; transeat ipsum: collige tamen ad partem supereminens nigrum, quoniam illud est oleum, ac verum dissolutionis signum: quia quod est solutū peruenit ad sublimitatis finem, vnde separatur ab inferioribus, ascendens sursum & petens altiora loca, vt corpus aureum. Custodi autem ipsum cautè ne euolet in fumum, & quod facis in albo, facias in rubeo: quoniā haec medicina in essentia est vna, & in modo agendi similiter vna: est tamen in rubea additamentum citrini coloris, quia sulfuris fixi substantia mundissima efficitur. Differētia tamen est inter solarem & lunarem medicinam, eo quòd haec quidem illud continet: illa verò nō, quoniam indiget mundissimo sulfure albo, sicut haec indiget rubeo. Sufficiunt haec duo corpora eo quòd assimilantur quaesito, vel illi quod quaeris. Sed indiges quod in solutione, sublimatione, & subtiliatione eorum labores. Sunt enim fortia, & indigent praeparatione longinqua, & operatione cōtinua

vt

vt primò calcinentur, & postea soluantur: quoniam cùm calcinata fuerint, facilius soluuntur: eo quia calor ignis penetrans partes corporis facit aquã ingredi post ipsum: & sic est magis solutionis susceptiuum. Veruntamen si calcinaueris corpus grossum, quod etiam dissolutiuum est, pone ad partẽ, & quod remanet in filtro, accipias cautè ipsum ne perdatur in fumum, & pereat magisteriũ. Iccirco cùm istud graue sit perficere & difficile, expedit corpora grossa soluere per aquam solùm, id est per arg. viu. sine calcinatione, quoniam istud est securius, licet in operatione sit tardius. Esto ergo longanimis, & non festinanter extrahas tincturam, nec festinanter aut velociter quęras perficere, quia primus error in hac arte est festinatio, quia comburit omnia, & ad remotũ perducit. Nam ignem si multum feceris in principio mistionis eius, eueniet in tincturis detrimentum, quoniam comburuntur medicinæ per nimias caliditates. Vnde versus.

Dissipa rem captam prius per partem satis aptam.
Leuiter extractam, sic massam contere factam:
Hæc non festinè, sed temporis ordine fine,
Albumen urinæ disponit membra ruinæ.

Patienter igitur sustine, contere, & coque, reitera, & non tædeat te hoc ipsum reiterare: quia quæ imbibuntur, per aquam mollificantur. Et quanto magis teres, tanto magis mollificas, & quanto magis mollificas, tãto magis partes grossas subtilias, donec vniantur, & ab inuicem non diuidantur: quoniam spiritus cum corpore tunc inspissantur, & omnia quæ impastantur, dissoluuntur: & impastatio fit cum nimia trituratione & assatione. Nam per contritionem & incerationem, ac assationem diuiduntur partes ligatæ viscositate aquæ, quæ viscositas est in corporibus. Corpora verò soluta ad naturam spiritus sunt redacta, & nunquam separantur, sicut nec aqua mista, aquæ: quippe quia natura lætatur, quoniam sponsus cum sponsa copulatur. Quæ verò non dissoluuntur, non habent partes subtiles, nisi mollifices: ideo carissime indiges, quòd in dissolutione lapidis labores, scilicet partes suas puriores disgregãs ab ipsis, vt grauioribus partibus abiectis, opus cum leuioribus perficiatur.

De inhumatione lapidis. Cap. IIII.

LApide autem dissoluto, accipe totum & pone super calorem temperatũ, vt putrefiat, & digeratur melius, videlicet per mensem philosophorum, id est per triginta dies: quoniam adustio in animalibus per inhumationem tollitur, & decoctionem. Decoquas ergo complete vt ebulliant omnia simul leui igne, & in suam materiam primam redeant, & sint arg. viu. Hoc autem habito, soluitur illa authoritas Arist. 4. Meteor. Sciant artifices Alchymistæ, species rerum transmutari non posse. Quod quidem verum est, nisi prius, vt subditur, in suam primã reducantur materiã. Tunc autẽ in aliam formam quã prius erant, bene permutantur. non quidem species, sed indiuidua specierum permutantur: quoniam sunt corruptibilia ipsa, & actionibus sensibilibus subiecta. materia nãq; nullo modo potest ita destrui, quin semper maneat sub aliqua forma: vnde soluta prima corporis forma in mercurio immediatè introducitur noua forma, corrupta ipsorũ forma: quæ quidem forma est in colore nigra, in odore fœtida, & in tactu subtilis, & discõtinuata: & hoc est est signum perfectæ dissolutionis corporum: quia calor agens in humido primo generat nigredinem, Quæ quidem nigredo est caput corui, sed est principium operis nostri, quod est dissoluere lapidem nostrum in mercurium, vel in aquam mercurialem. Modò habes primum regimen operis.

De recapitulatione primi regiminis. Cap. V.

MOdò dicam breuiter totum dissolutionis modum. Sublima ergo primo mercuriũ, & deinde soluas ipsum: hinc incorpora ipsum cũ terra lota, et igne, & pariter decoque, quousque redeant ad suam primam materiam. Et & hoc ideo fit, vt habeamus sulfur & mercuriũ de illa materia, de qua aurũ & argentum efficiebantur subtus terram: quia si verum sulfur fuerit, & arg. viu. bene possumus ex ipsis aurum & argentum facere. Hoc autem magisteriũ nõ est nisi pro diuitibus, & pro mundi altioribus. Et qui habet ipsum, habet thesaurum sempiternum. In ipso ergo tria sunt inquirendã, puta subtile ingenium artificis, opera manuum, & arbitrium. Quod quidem requirit diuitias, sapientiam, & libros.

De secundo regimine, quod est abluere. Cap. VI.

SEcundum autem lapidis regimen est abluere nigrum corruptum, & fœtidum, vt sit valde lucidum, clarum, & à sordibus vacuum. Quod quidem fieri nullatenus conuenit sine elementorum diuisione, & aquarum distillatione, & lapidis dissolutione: quia elemẽtorum duo sunt lapidea, & duo aquatica. Lapidea a utem sunt ignis & terra, quia sunt sicca. Aquatica verò sunt aer, & aqua, quia sunt humida. Ignis ergo comedit illud quod in exterioribus existit, quoniam comedit, & vastat, & deuastat sordes aquarum per distillationẽ, & subtiliat eas per aeris leuificationem: comminuit etiam grossitudinem lapidis per calcinationem, & deuorat eorum sulfureitatis salsedinem: & ideo lapis noster in quatuor elementa diuiditur, vt magis subtilietur, & vt magis à sordibus depuretur, & postea firmius coniungatur. Sed nunquam fuit aliquid natũ vel crescens, nec animatum, nisi post putrefactionem: ideo putrefiunt, vt magis digesta melius separentur: Quippe quia si putrefactũ non fuerit, fundi non poterit, nec soluetur: & si solutum non fuerit, ad nihilum redigetur.

De diuisione lapidis per quatuor elementa. Cap. VII.

ACcipe ergo lapidem sic corruptum, & diuide ipsum per quatuor elemẽta per distillationem: primò per leuem ignem æqualiter continuatum, & recipe suam aquam: deinde paulatim vigora ignem donec receperit aerem igne mistum: quod verò remanet in fundo combustum, est terra nigra, & sicca. Et scito quòd distillatio aquæ habet fieri balneo mediante, eo quòd subtiliores lapidis partes sine calore ad naturam simplicis aqueitatis approximãtes per eam distillabuntur. Aer verò & ignis per cineres distillantur: eo quòd per ipsos, cùm ignitionem sustineant, contingit calores & grossiores terreas partes sursum eleuari. Subtilior ergo separatio per aquam, cum non sustineat ignitionem, quàm per cineres, elicitur. Isto ergo modo diuides quatuor elementa, eo quod oportet extrahi aquam ex sua substantia humida, & non ex alia, quòd in eis est maior tinctura. De terra verò non cures cuius sit substantiæ, dumtamen fuerit alba & fixa substantia. Terra desiccat & figit, aqua verò mundificat & abluit: aer verò & ignis tingunt, & fluere faciunt. Ideo oportet quòd sit aqua multa, & aer multus: quoniam multitudo tincturæ tanta erit, quanta multitudo aeris erit. Studeas ergo carissime in omnibus operibus tuis mercurium superare in commistione, vt satis habeas de aere: quoniã si per ipsum solùm perficere poteris, preciosissimæ perfectionis naturæ vincentis indagator eris. Veruntamen firmiter teneas, quòd omnium capitulorum huius præciosissimæ artis non excedit precium ipsarum medicinarum expensione quinquaginta argen-

gentcos ex prima operatione computãdo. Oportet tamen ipsam medicinam diutius assari super ignem, & nutriri sicut nutritur puer in vberibus.

De ablutione aquæ. *Cap.* VIII.

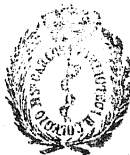
CVm autem habueris elemẽta, vt dictum est, diuisa, ablue ea, scilicet aquã & aerem septies distillando: ignem verò & terram fortiter calcinando. Aquam tamen & aerem separatim distilles, quoniam aer est melior quàm aqua: licet ipsa aqua abluat, & dealbet terram, faciatq; matrimonium tincturarum: sed aer tingit terram, & infundit animam, & facit eam sensibilem. Vndè oportet quòd aer & aqua sint à sordibus mundata, & ab adustione tuta, donec sumatur eorum tinctura: quoniam si comburantur, effectu priuantur, nisi postea in fimo coquantur. Iccirco inhumatio in fimo interposita inter distillationes multum iuuat, vt ad perfectę ablutionis signum melius deueniatur. Quod quidem signum est splendor & crystallina serenitas absq; fæcibus, nisi fortè albis. Fæces verò aquæ, quas facies in omni ablutione, id est distillatione vice post vicem ad partẽ separa, & repone in terra nigra superius collecta. Aquã verò septies distillatam serua ad partem: quoniam ipsa est mercurius philosophorum solutiuus, faciẽs matrimonium, & aqua vitæ abluens lotonem. Et sicut fecisti de alba aqua, ita facies de rubea: quoniam vnum & eundem modũ habent ablutionis, & consimilem effectum, nisi quòd aqua alba est ad albificãdum, & aqua rubea ad rubificandum. Non ergo misceas vnam cum alia, quoniam errabis si secus feceris.

De ablutione aeris. *Cap.* IX.

ABhinc autẽ diuide aerem ab igne per destillationem, quoniam quod distillatum est, est aer purissimus: quod verò remanet in fundo est ignis siccus. Considera ergo quæ dixi, vt opereris lapidem humidum, & aquã, & terram solùm, & vt vtaris lapide sicco ad ignem, & aerem tantùm. Aer sanè est oleum, & tinctura, & aurum, & anima philosophorum, & vnguentum quo totum perficitur magisteriũ. Intellige ergo quòd ignis cum aere distillatur, quia conueniunt in caliditate, & non cum aqua, eo quòd aqua refugit ignem, quia contrariantur ad inuicem. Aer ergo distillatur cum igne, quia ipse est aqua tincta, & eius tinctura est ignis: quoniam ignis corpus est, & aer spiritus ignẽ deferens. Si ergo lapidem miscueris cum igne, statim erit rubeus, & semper diligent se. Quodcũque ergo volueris rubificare, rubifica cum igne lapidis, & erit rubeum semper.

Quomodò ab omni re extrahitur oleum. *Cap.* X.

POne ergo super substantiam corporis, cuius oleum extrahere volueris, purissimi mercurij tantum, quod superueniat quatuor digitis vel plus, quod melius est: deinde accende sub eo ignem lentum donec videris eius oleũ, id est aerem paulatim ascendere, seu eleuari super mercurium, collige eũ cautè & serua seorsum. Si ergo minuatur mercurius, adde alium mercuriũ mundum, & calidum, & repone ad coquendum, continuè hoc facias, donec sumas eius oleum, & nihil remaneat insolutum. Distilla ergo totum per alembicũ septies, quia ablutio eiusdem est eadem sicut ablutio aquæ. Quod quidem inhumando & distillando humiditatem debebit fieri, quousque deuenerit ad crystallinam serenitatem absq; fæcibus, nisi fortè album, cuius signa sunt gutta spissior abs color, intensior, & leuitas aerea: ita quod si ipsum prædictæ aquæ miscueris, natabit superius. Aerem verò sic ablutum serua seorsum, quoniam est oleum, tinctura, & aurum, anima & vnguentum philosophorum, quod colorat, & tingit, & figit, & fluere facit. Tingit omnem laminam in eo ter extinctam in aurum vel argentum, secundum quod ipsum vel album erit, vel rubeũ,

Non ergo miſceas oleum auri cum oleo argenti, nec è conuerſo: quoniam oleum albi eſt ad albificandum, rubeum ad rubificandum. Iccirco ſi illorum corporum oleum multum fuerit, multa erit tinctura: quoniam multitudo tincturę tanta erit, quanta fuerit olei multitudo.

Quæ differentia eſt inter aquam & oleum. Cap. XI.

DIfferentia eſt inter tincturam aquæ & olei: quia aqua abluit tãtùm & mũdat, oleum verò tingit & colorat. Exemplum autem huius eſt, quia ſi pãnus mergatᷣ in aqua, mundatur ab ea: & quãdo deſiccatᷣ pãnus, mundatur ab ea, & recedit aqua, & permanet in ſtatu & in colore ſuo, in quo prius erat: niſi quia eſt magis mundus. E contrà eſt in oleo, quia ſi tingatur pannus in eo, nõ ſeparatur ab eo per calorem ignis, vel aereum, niſi ex toto id deſtruatur: nec poterit ſeparari oleum ab ipſo panno, niſi per ablutionem, & ignis deſiccationẽ: aqua autèm eſt ſpiritus extrahens hanc animam à corporibus. Cùm verò extrahitur anima ab ipſis corporbius, remanet in ipſo ſpiritu, quia ſpiritus locus eſt eius. Anima ergo eſt tinctura ſoluta in ipſo ſpiritu deportata, ſicut deportatur tinctura tinctorum per aquam ſuper pannum: deinde recedit aqua per deſiccationem, & remanet tinctura in panno fixa propter oleoginoſitatem. Sic ergo eſt de aqua, ſpiritus eſt in quo portatur tinctura aeris, quæ cùm reducitur ſuper terram albam foliatam, ſtatim ſiccatur aqua ſpiritualis, & remanet in corpore anima, quæ eſt tinctura aeris. Spiritus igitur retinet animam, ſicut anima retinet corpus: quoniam anima non moratur in corpore niſi mediante ſpiritu. Cũ verò coniunguntur, nunquam ſeparantur, quia ſpiritus retinet animam, ſicut anima retinet terram. Vnde præcepit Hermes animas venari in lapidibus. eſt ènim manſio earum in ipſis. Non ergo ſis in venando piger vel lentus, præcauens ne fugiant à te. Si autem fugiant, non accipias eas cum falcone. Sunt autẽ retentiuæ fugitiuorum. Cum eis ergo eſt coagulatio noſtra: quoniam retinet fugientem. Seminate ergo animam in terram albam foliatam, quoniam ipſa retinet eam. Quoniam cùm aſcenderit à terra in cælũ, iterumq́ deſcẽderit in terram, recipiet vim inferiorum & ſuperiorum. non tamen commiſceas oleum auri cum oleo argenti, nec è conuerſo.

De ablutione ignis & terræ. Cap. XII.

OLei verò fæces quas fecerit collige omni vice, & repone cum igne, quoniam ſunt ignis, ac nigredinem tenentes ad rubedinem, quas oportet cũ aqua prima terere, & ſuauiter comburere, donec fiat puluis omnino priuatus ab aeris humiditate. Sic enim oportet fæces etiam aquæ cum terra cõiungere, igne accenſo fortiter calcinare, quovſque ſit ſub alba humiditate vacua. Calcina ergo ignem cum igne, & terram cum terra, quouſque fiat munda, & nigredine priuata. Quod autẽ aſcẽderit ab igne illud eſt oleum rubeũ: quod verò à terra, eſt album precioſum: quippe quia oleum quod tardius à corporibus ſeparatur, precioſius habetur. Conſequere ergo omnia tempore ſuo partẽ à parte, & ſerua ſingulariter vnumquodque eorum.

De recapitulatione ſecundi regiminis. Cap. XIII.

OPortet ergo te ſecundum Platonem pro poſſe tuo ſeparationem elemẽtorum exercere, aquam & aerem abluere per diſtillationem, & terram comburere per calcinationem, quovſque non remaneat aliquid in corpore de anima, niſi quod non ſentiatur in operatione: cuius ſignum erit, cùm nihil à corpore euaporabitur. Si de eo parum laminæ ignitæ fuerit ſuperpoſitũ tunc ſanè erit appropriatum. Nomine ſpiritus, ſubtile, purũ, & appropriatum:

nomi-

nomine anima, tingens lucidum & appropriatum, nomine corpus subalbum, & siccũ: quippe in nulla nostra operatione est necessaria aqua, nisi candida: nec oleum nisi album vel subcitrinum: nec ignis nisi rubeus, nec terra nisi pallida sit, vel subalba. Si autem ita præparaueris elementa, erit terra habilis ad soluendum, aqua efficax ad digerendum. Et oleum in quo portatur ignis superabũdans ad tingendum. Si verò elementa talia non habueris, est signum erroris. Ergo corrige errorem tuum, quia propinquior est operatio, præparatio in eo quam in opere nouo incipere. Elementa ergo abluta in vase sigillato singulariter reserua, & maximè oleum, quia consumit ipsum aer propter naturę suę vicinitatem: & scribe super totum, sic quòd recorderis virtutes, nomina, & colores: ne vnum pro alio acceperis cùm operatus fueris, & corrumpatur opus. Et quidem hæc sufficiant ad completam ablutionem elementorum.

De tertio regimine, quod est reducere. Cap. XIIII.

TErtium regimen lapidis est reducere aquam humidam super terram siccã vt recuperet perditam humiditatem: sed cùm terra sit ex duobus corporibus, & duo elementa sint sicca, dura, & lapidea, ignis supple, & terra in siccitate concordant, insimul sunt præparanda, quoniam vnã habent præparationem. Coniunge ergò grossitiem ignis cum terra post aeris abstractionem; & præpara insimul propter temporis abbreuiationem: & etiam vt bona sit eorum commistio, & vt non confundatur præparatio, & vnus alium bene tingat, & ne vrantur super ignis pugnam: vnde præparare eos insimul est magis saluũ magisq; propinquum: eorum autem præparatio est, vt eorum maiorem reciperent humiditatem. Corpus nanq; calcinatum, est discontinuatum, eo quòd ab aqueo est omnino priuatum. Vnde cùm nudum sit & vacuum, & multũ sitiens ebibit suum humidum aqueum.

De modo reducendi aquam super terram. Cap. XV.

INfunde ergo primò aquã per vices cõterẽdo, & post leuiter calcinãdo, quò vsque ipsa terra biberit de sua aqua quinquagesimam partem sui: sciẽs quòd oportet primò terram nutriri modica aqua, & pòst maiori, sicut est videndũ in infantis educatione. Iccirco multum contere terram, paulatim imbibe cum aqua de octo in octo dies, decoque in fimo, & postea mediocriter calcina in igne, & non tędeat te hoc multoties iterare: quoniam terra fructum non gerit absque frequenti irrigatione: & si trituratio non fuerit bona, donec aqua fiat vnum cum terra, corpus nihil proficit. Non ergo suspendas manum à tribulatione triturationis, vel à trituratione & assatione, donec aqua fiat sicca, & desiccata à terra alba: quoniam exiccatio cum forti trituratione & assatione, terram facit albam. Caueas tamen ne imbibas terræ, nisi paulatim, & paulatim cum longa trituratione, supple post exiccationem terræ: deinde est pondus in hoc vbique notandum, ne nimia siccitas aut superfluus humor administrando corrũpant: vt videlicet tantum assando decoquas, quantum dissolutio adiecit, & imbibendo dissoluas, quantum assando deficit. Ideo omni vice post calcinationẽ terrę superfunde aquam temperata: neque multum videlicet, neq; parũ: quia si multum fuerit, fiet pelagus conturbationis: si verò parum comburetur in fauillam: quare suauiter & non festinanter de octo in octo diebus terram irrigabis. Decoques in fimo, & calcinabis donec de aqua biberit quinquagesimam partem sui. Et nota quòd post imbibitionem debet inhumari per septem dies. Itera ergo opus multis vicibus, quanquam sit longum, quoniam non videbis tincturam, neque proficuum perfectum, donec sit completum. Studeas ergo cũ

in omni opere fueris, omnia signa quæ in qualibet decoctione apparent in mẽte tua recordare, & eorum causas inuestigare. Tres quippe sunt colores, niger albus & citrinus. Cùm terra egreditur, nigredo imperfecta est, & nigra cõpleta. Qualibet igitur vice paulatim, & paulatim vigora ignẽ in calcinatione, quousque terra egrediatur alba ex ignis fortitudine. Nam sicut calor agens in humido præstat nigredinem, ita agens in sicco generat albedinem. Iccirco si terra non fuerit alba, tere eam cum aqua, & postea calcina iterato, quoniam azot & ignis latonem abluunt, & obscuritatem ab eo auferunt. Nam præparatio sua semper fit cum aqua: Ideo qualis limpida aqua, talis limpida terra, & quãto magis fuerit abluta terra, tanto magis alba. Ex multiplici ergo reiteratione imbibitionis cum forti contritione, & frequenti assatione aqueitatis mercurij maior deletur pars, scilicet aqueitatis, cuius residuum per sublimationis reiterationẽ similiter remouetur.

De modo sublimandi & albificandi terram ex recapitulatione totius magisterij.
Cap. XVI.

CVm autem terra exhauserit de aqua quinquagesimam sui partem, citò illam sublima fortiori igne quo poteris, donec ascendat sursum ad modũ albissimi pulueris. Cùm aute videris terram sicut nix albissimã, & quasi puluerem mortuum alutel spondilibus, & ad latera adhærere, tunc super eum reitera sublimationem sine fæcibus inferius remanentibus: quoniam adhæreret pars illius fixa, & fixaretur cum fæcibus, & nunquam per aliquod ingeniorum genus posset separari ab eis. Puluis autem ascẽdens a fæcibus superius est cinis à cinere, & à terra extractus, sublimatus, honoratus. Quod verò remanet inferius est cinis cinerum, cinis inferior, vituperatus, damnatus, fæx, & sicut scoria. Fac ergo agnitionem inter clarum & limpidum eius: quoniam cùm albissimum vt nix ascenderit, completum erit. Colliges ergo eum cautè ne euolet in fumum, quoniam ipsum est quæsitum bonum. Terra alba foliata congelans cõgelandum, & mundificans arsenicum. Et sulfur album quod Arist. dicit, quòd est res optima, quam recipere possunt alchymistæ, vt de ea faciant argentum. Operare ergo cum ea ad Lunam, quoniam est completum: & hoc quidem modo perficietur sulfur album non vrens.

Quomodo sulfur album fit rubeum. *Cap.* XVII.

IGitur si ad aurum volueris sulfur rubeum, dissolue sulfur album superius collectum in aquam rubeam per contritionem & imbibitionem, & bonam decoctionem, dissolutum congela in lapidem coagulatum. Dissolue iterum in aqua rubea, dissolue & sublima totum per ignem fortissimum. Modus nanque artificis opus deaurat, dirigit, & coaptat quodcunq; in similitudinem pulueris. Ascẽdens sursum est sulfur albissimum: quod verò remanet in fundo deorsum est sulfur rubeum tinctum vt scarlata. Et istud est secũdum Arist. sulfur optimũ non vrens, rubeũ ac clarum, vt ex eo faciunt Alchymistæ aurum: hoc autẽ arg. viu. conuertet per artificium secundum Arist. in verissimum aurum. Ex his igitur manifestè relucet philosophos verum dixisse, quòd stultis videtur impossibile, scilicet quòd vnus est lapis, medicina vna, dispositio vna, opus vnũ, ac vas vnum: ad album sulfur, & rubeum simul & semel faciendum. Videntes ergo omnes huius artis inuestigatores dictam albedinem in vase apparentem mirati sunt stare rubedinem in illa albedine occultatã: & tunc non oportet illam rubedinem extrahere, verùm decoquere quousque totum fiat rubeum. Sic ego de mane, quando video quòd vrina mea est alba indigesta, statim cognosco quòd parum dormiui, & repono me in lecto, somno verò recepto vrina citrinatur:

natur:quia citrinatio non est nisi completa digestio:Hæc verò est verissima cõpositio albi & rubei sulfuris non vrentis,quo per regimen quartum completur Elixir perfectum ad omne diminutum perficiendum in Solificum & Lunificum verum.

De recapitulatione tertij regiminis cum sublimatur terra. *Cap.* XVIII.

NVllus debet sublimare terram ad opera sophisticorum, sed debet sublimare ad Elixir nostrum perfectum: & illa quæ sublimantur duobus modis sublimantur,aut per se,quia spiritus sunt,aut cum alijs,quia se incorporant cum spiritibus: Mercurius enim cum sit spiritus, sublimatur per se:terra verò nostra cum sit calx,non sublimatur nisi quia se incorporat cum mercurio.Conuerte ergo calcem & imbibe cũ mercurio,& decoque donec fiat corpus vnũ, & nõ tædeat te hoc ipsum multoties iterare,quia corpus nisi cũ mercurio sit incorporatum,non ascendet sursum.Ideo necesse est,vt in quantũ poteris naturam suam subtilies,& cum mercurio fortiter pistes, quousq; fiat vnũ: quia sublimationem non facimus,nisi vt reducantur corpora ad subtilem materiã,scilicet vt sint spiritus:& quòd corpus sit leue ad redigendũ in omnes res siue in Solem,siue in Lunam:& hanc sublimationem facimus,vt corpora redigamus in suã primã materiã,scilicet in Mercuriũ & sulfur.Facimus ergo hanc sublimationem tribus de causis:vna est,quia corpus fit spiritus de subtili materia & natura:secunda est, quòd mercurius se bene incorporet cum calce:tertia est,quòd totum sumat colorem albũ & rubeum.Iccirco quando calx sublimatur ad Lunam debet esse alba,& mercurius similiter albus: & calx quando sublimatur ad Solem debet esse rubea,& mercurius similiter rubeus, igne calefactus:& debet esse puluis inceratus:quia non bene operatur aliquis ad Solẽ, nec ad Lunam,nisi tali modo.Et cum mercurio quem sublimas ad Lunam nõ commisceas vllam rem,quia Solis calor non intrat ad Lunam,nec de Luna ad Solem.Non mittas ergo mercuriũ rubeum ad album, nec album ad rubeum: sed pone vnamquanque speciem cũ sua specie,& pone ad ignẽ accensum, & sublima totum,&non misceas illud quod remanet deorsum cũ illo,quod ascẽdit sursum,sed pone vnumquodq; ad partem:quoniam quod in fundo remanet reiterabis ad sublimandum per mercurij incorporamentum,donec ascenderit totum:alioquin non ponas ipsum in magisterium.Alembicum,in quo sublimas mercuriũ,sit vitreum,& cucurbita terrea vitreata,cuius os fundi sit amplum quòd possit mercurius ascendere liberius.Alembicum verò cum cucurbita debet iungi, ita quòd mercurius non possit exire,quia nõ sublimatur mercurius,nisi per fumositatem aeris. Ideo si locum inueniret aptum, euolaret in fumũ,& deperiret magisterium. Vide ergo quod diximus. vide quoniam omnia verba necessaria sunt,& laude digna.Hæc ergo sufficiant ad complementum sulfuris albi & rubei.

De quarto regimine quod est figere, & fermentum aliàs fixum est necessarium ad figendum. *Cap.* XIX.

QVartum verò lapidis regimen est figere album sulfur & rubeum supra corpus fixum,scilicet,vt sulfur album figatur super argentum: sulfur verò rubeum figatur super aurum:quia secundum Pithagorã qui arg. viu.à corporibus extractum non coagulat in sulfur album, patiens ignẽ,nullã viam exigit ad albedinẽ. Qui verò dictum arg.viu.nõ coagulat in sulfur rubeũ patiens ignem,nullã viam exigit ad rubedinem.Nõ ergo fatiges corpus tantũ

in huiusmodi rebus altis, ad quas peruenire non potes, vbi ista facere ignoras; quoniã in deuio erras. Prudenter ergo & non casualiter operare: quoniã sine fermento nec exibit Sol, nec Luna, sed aliud quod nõ permanet in essentia, in cura naturę, nisi occultaueris ipsum in corpore, de quo præparasti ab initio, scilicet Solem & Lunam. Coniunge ergo ipsum cum eo, vt generet sibi similem, & fiat Elixir, id quod componis. Cùm autem coniunctum fuerit cum suo corpore non desinit in aliud agere, quovsque conuertat totum. Iccirco quãdo vis fermentare, misce sulfur cum corpore, vt totum sit fermentum: quoniã fermentum rediget sulfur nostrũ ad suam naturã, colorem & saporẽ per omnẽ modũ Quare fermentum ad album, erit album: & ad rubeum, fermentũ erit rubeum. quod patet: quia si posueris fermentũ argenti cum sulfure auri, rediget ad suam naturam, sed non ad suum colorẽ. Similiter si posueris fermentũ auri cum sulfure argenti conuertet ipsum non ad suam naturam, sed ad suũ colorẽ, & ècõuerso. Non ergo misceas fermentum vnius sulfuris cum sulfure alterius: quoniam fermentum auri aurum est, argenti verò argentum. Et nota quod non sunt alia fermenta super terram: quia nunquam figit, quod nunquam fixum est, nec fuit

Quòd pondus fermenti debet excedere pondus sulfuris, uel esse æquale. Cap. XX.

ICcirco in omni fermento debet notari pondus vtriusque, vt summa volatilis sulfuris non superet summã sui corporis: alioquin ligamentum sponsalitij uerteretur in spiritus fugam, non fixi. Vnde dicit Plato, Si purum sulfur projciatur supra multitudinem corporis, ita vt super habeat potentiam, conuertit ipsum cito in puluerem, cuius color erit sicut corporis, super quod projcitur spiritus, scilicet auri vel argenti. Dicam ergo inferius pondera omniũ, sed quia sulfura non possunt ingredi corpora, nisi mediante aqua, cum aqua faciat medium inter sulfur & fermentum in omni dispositione: primò pones, vt dicit Auic. terram, quoniã ipsa est iuxta fermentũ: secundò pones aquam, quoniã ipsa est iuxta terram: tertiò pones aerem, quoniam est iuxta aquam: quarto pones ignem, quoniam est iuxta aerem. Veruntamen non ponas ignem in Elixir ad album, quoniam Elixir ad album tribus completur elementis, in quibus nõ est ignis: rubeum verò omnibus quatuor vtitur rotis. Aperi ergo, & claude, solue & noda, ablue & desicca. Quoniam aqua est medium coniungendi tincturas illorum, scilicet olei, aeris, & ignis. Et dico ego nunc verbum philosophicũ, Si prius mittas oleum, mortifica tamen in terra, quoniam aqua intraret: si autẽ posueris aquam, postea oleum stabit super aquam: si verò posueris aquam, & postea terram, erit aqua ponderosior quàm terra. Fige ergo aquam cum terra vt ei adhæreat. Si vnum de quatuor occidisti, omnes sunt mortui. Si vnius habeat de anima plus quàm alius, nil valet. Appropria ergo fermentũ quod est anima ante fermentationem, vt sit puluis calcinatus, solutus, & induratus: quoniam si bene non præparas fermentum, nil valet tuum magisterium.

Quæ sunt utilitates magisteriorum. Cap. XXI.

SI non diuidis lapidem per quatuor elementa, non potest coniungi cũ corpore. Et si non misceas de ipso corpore cum eo, super quod vis facere projectionem in Elixir, non colorabitur corpus, super quod debet projci, sicut decet. & si non sublimas totum, quod mittis in Elixir, erit aurũ & argentũ actu: & si non præparas corpus tuum, non sustinebit ignem: & si non caueas tibi in inducendo & mollificando, non erit habile aurum & argentum ad operan-

randum. Iccirco calx quæ mittitur in Elixir erit sublimanda, vt sit omnino simplex & viua. Cùm autem vis facere proiectionem de Elixir, facias calcem de illa materia cuius fuerit corpus, super quod proijcere volueris, & mitte ibi fermētum, sicut supra dixi: si est aurum de auro, si argentum de argento, quoniā spōsalitium non est aliud, nisi quòd coniungas fermentū cum corpore, quod ego dico. hi sunt sulfur album & rubeum, de quibus dictum est, scilicet super quod vis proijcere Elixir. Et nota quòd Elixires sunt *pulueres simplices, quę debēt fieri de lapide, & corpore: & fermentū quod misces in Elixir debet esse puluis, bis vel ter sublimatus. Nam quoties sublimabis aliquod corpus cum commistione sublimati spiritus, toties lucraberis in proiectione mille partes. In quanto ergo alleuias corpus tuum, in tanto habebis melius, vt possis proijcere vnū pondus supra centum: & centum super mille: & mille super decē milia: & decē milia super centum milia: & mille milia super decem numeros, & sic in infinitū. *plures

Quomodo debemus seruare quantitatem uniuscuiusque. Cap. XXII.

CVm volueris lapidem nostrum præparare, scias quantum est de ipso de aqua, de aere, de igne, & de terra. Cū fuerit calcinatus, erit in eo calor maior, siccitas maior, frigiditas minor, humiditas minor. Cū fuerit p̄paratus humiditas minor, erit in eo calor maior, siccitas minor, frigiditas minor. Cū volueris ipsum cōuertere, scias quantū amiserit de sua prima natura in omni regimine, quoniam si nesciueris, nil valet opus. Iccirco quando reuoluitur, redigitur in frigiditate minori, humiditate minori, caliditate minori, siccitate minori. Cùm verò abluitur, redigitur in humiditate maiori, frigiditate minori, caliditate maiori, & siccitate maiori. Cū verò reducitur, in siccitate maiori, & calore minori, frigiditate maiori, & humiditate minori. Cū figitur, redigitur in calore maiori, humiditate minori, frigiditate minori, siccitate maiori: quippe quia in fixione lapidis apponimus sibi mercuriū calidū, & humidum præparatum vltra illud, quod habuerit naturaliter ante suam solutionem. Intellige hanc reuersionem, solutionem, vel lapidis differentiam, de differentia in differentiam, & cur hæc, & quomodo. Omne quod mutatur, aut mutatur in melius, aut in peius; aut in simile sibi. Si mutatur in simile sibi, nullum est lucrū: si mutatur in peius; tunc est damnum: si in melius, tunc est commodum. Conuerte ergo lapidē de bono in melius, & erit Elixir completum.

Quomodo elementa sunt corrigenda, & quomodo acquiritur fusio medicinæ non fundentis. Cap. XXIII.

IN coniunctione lapidis attende tres colores principales, primò nigrum, pòstea album, deinde rubeum. Obserua igitur diligēter ne corpus tuum rubeat ante nigredinem, & pereat tinctura per combustionem. Si verò rubuerit ante nigredinem, corrige errorem, decoquens omnia simul in aqua alba, donec conuersa fuerit in nigredinem: sic etiam facies si rubuerit ante albedinem. Nō ergo negligas inhumationis decoctionē, quoniā tollit cōbustionē, & perditā restaurat humiditatem. Si verò medicina non cōmiscetur, corrige per dissolutionem eius quod ingreditur, & per cōmistionem ambarum solutionum facit ingressum omne, quod illi pro minimo coniungitur. Hæc autē solutio non per aquam, aut in aquam vulgarem completur, sed in aquam mercurialem, & completur similiter per solutionem. Fusio facilis in rebus non fusibilibus, vt apertius ingrediantur, & alterentur cū complemento. Vnde medicinā calcinamus, vt citius soluatur: & eam soluimus, & vt melius mūdetur figura, & fundatur: ac vt ab ea suscipiant corpora meliorē impressionē, aut ingressum, & facilē fusionē dare materiei cum multiplici reiteratione solutionis spirituū non inflāmabilium super illa, videlicet aeris & aquæ mercuriorū nō fixorū: aut cū multiplici

reiteratione solutionis medicinæ non fundentis. Est tamen bona cautela ad fusionem præstandam medicinæ non fundentis, vt soluatur & corpus fermenti, supple albi vel rubei: de cuius intentione sit per eam mutari, & alterari: & etiã soluatur medicina, idest Elixir: imò terra alba, supple, vel rubea: de cuius intentione sit ingredi cum alteratione. Non fiet tamen omnium istarum partium solutio, sed quarundam, quoniam solutio earum non est aliud, nisi quòd in humidum reuertuntur, & sulfuris salsedines auferuntur. De hinc illud corpus, & nõ aliud corpus imbibatur vice post vicem, donec fundatur citissimè super laminam ignitam: quoniam ex his artificiorum ingenijs necesse est medicinam & commisceri, & fundi, ac etiam ingredi perfectè cum alterationis complemento. Si autem metallum quod conuertere debes per medicinam non fuerit sufficiẽtis coloris, addatur plus de medicina ipsa: si verò de colore nimis habuerit, scilicet in sole, quia Luna non potest esse nimis alba, ponatur minus de medicina, & plus de metallo conuertẽdo. Si autẽ medicina non remãserit bene, quod est ex defectu fixionis, succurre per reiterationem solutionis & congelationis, atque per multiplicem non fixæ partis solutionem super partem fixam, donec tamen ex ignis asperitate quiescat, & non fugiat ab igne aspero. Si autem non fundatur grauius, quod est ex defectu cerationis, succurre ei cũ oleo, idest aere guttando guttam ad guttam super ignem leuem, donec fundatur vt cera: quoniam quando inceras, misces de re calida & humida magis, quam de frigida & sicca. Et quando figis, misces magis de re frigida & sicca, quàm de calida & humida. Ergo intellige quæ dico, quoniam huius operis perfectio est, naturę permutatio.

De ponderibus obseruandis in fixione. *Cap.* XXIIII.

OMnia sub termino diffinito & dispositione certa consistunt: Iccirco vnicuique pondus, & omnis mensuræ pondus in omni opere opus est. Caue igitur tibi in cõmistione Elixiris, & operare ibi sapienter, vt scias quãtum debes ibi apponere de aqua, de aere, de terra, & de igne: alioquin si secus feceris, opus non valebit: quia si ponis de terra magis vel minus quã opus fuerit, vel quàm requiritur in Elixir: quòd si magis poneretur, mortificaret animã. quòd si minus poneretur, faceres eas humidas nimis, & non figerentur. Similiter in aqua, quia si amplius poneretur, vel minus, faceret simile damnũ: si plus esset, faceret humidum & malè: si minus, faceret siccũ & durum: De aere si plus esset, vel minus, simile damnum: si plus esset colorarer nimis: si minus esset, non haberet colorem. Ignis etiam lapidis simile damnũ faceret, quia si plus esset, cõbureret: si minus & parum esset, non siccaret totam humiditatem, quam debet desiccare, nec calefaceret: tamen ad album non ponas ignem, sed loquor de omnibus Elixiris: Iccirco pondus vbique notandum est, ne nimia siccitate, aut humorum superfluitate, magisterium corrumpatur. Quare fermentum iuxta adæquationis incrementum est semper apponendũ: nam nulla erroris offensa nocebit, si ad illud põdus semper recurreris. Quicquid igitur in Elixir est grauius & stabilius, per ipsius ponderositatem sibi nomen terræ vsurpat. Non minus quoque fermentũ, quia cùm sulfur coniungitur, terræ nomen assumit. Quę verò sublimantur & etiam euolant, aquæ & aeris sibi nomen apponunt. Cùm ergo coniungis talia vt figantur in terra: si ad album est, sit de terra plus quàm de aliquo alio elementorum: alioquin terra non figeret spiritum, imò secum euolaret in fumum. Verùm illud fit plus secundum rationem iuxta adæquationis mensuram: verbi gratia, si est de aere vnum pondus & dimidium, de aqua duo pondera, debent esse tria pondera de terra, minus quarta. Et terræ fermẽtum

tum sit ter tantum quantum est sulfur album: vt si vnum pondus fuerit de sulfure albo, tria pondera erunt de fermento. Quantum ergo fuerit aer & aqua, tantum debet esse de terra: supple tria pōdera de terra minus quarta, de aqua duo, de aere vnum, & dimidiū de igne. Dicam ergo breuiter vt intelligas: ad Lunā pone tria pondera de terra, scilicet fermentata minus quarta, duo de aqua, de aere vnum & dimidium, & erit Elixir completum. Ad Solem verò, cùm ipse sit calidior, Luna, debēnt esse duo pondera terræ, tria de aqua, & tot de aere, & vnum pondus & dimidium de igne. Nam pondus ignis mediū est pōdus aquæ. Non est in hoc additio nec diminutio, quoniā si sit multa aqua & paruus ignis, extinguitur ignis: & si sit similiter multa terra & paruus ignis. Econtra tamē est de aere, quia aer nutrit ignem, sicut aqua nutrit terrā. Nam ignis viuit de aere, & aer de iuuamento aquæ, & aqua de iuuamento terræ. Fige ergo aquam in terram, vt aer possit figi in aquam: quoniam si aquā occidisti, omnes sunt mortui. Veruntamen aqua non figitur sine terra, quia consurgit nullus vnquam sine semine fructus: In quo dum moritur semen, fructum dare fertur: quoniā cū terra sit in se fixa, retinet secum, & figit alia elementa. Aqua verò cùm sit humida & frigida circundat terram, & constringit, & tenet eam: quoniam frigidum & humidum est siccitatis constrictiuum: veruntamen impressionem citò recipit, & cito dimittit: siccum autem grauiter impressionem recipit, & grauiter dimittit. Ideo cùm humidum & siccum se inuicem temperauerint, adipiscitur siccum ab humido per partium constrictionem, vel per continuationem, & facilem impressionem: & acquirit humidum à sicco, vt firmiter teneat impressionem, & quòd omnem patiatur ignem. vnde propter hoc humidum prohibet siccum a sua separatione. et propter hoc siccum prohibet humidum à sua fluxibilitate. Aer verò circundat aquam, & clarificat eam, vel rarificat terram, & tingit vel figit ipsam, vt sit apta ad extensionem, & fusionem. Ignis autem totum compositum maturat, subtiliat, rubificat, permiscet aerem, & consolidat, ac terræ & aquæ constringit frigiditatem, vt ad incolumis redeant æqualitatē complexionis. Elementa ergo grauia, vt terra & aqua plus iuuant ad fixionem, & tincturam. Non comedas ergo quòd non bibas, sed comede vnum post aliud secundum rationem: quia caliditas maior facit corpus siccius, quàm oportet. Non sis prodigus, non auarus, sed moderata pondera serues secundum æqualem & inæqualem complexionem. Intellige ergo quæ dixi, quia nihil omisi quod est verum.

De fixatione Elixiris in compositione ad album, & de reductione aquæ. Cap. XXV.

ILlumina corpus antequam imponas animam, quia corpus nisi sit ablutum, non retinet spiritum. Sit ergo potus post comestionem, non autem comestio post potum: alioquin facies ventrem humidum, & non recipiet siccitatem: bene ergo fige, bene commisce, & bene tinge, & sic totum habebis magisterium. Iccirco ciba tres partes purissimæ Lunæ minutim limatæ cum duplo sui mērcurij albi, terēdo totū insimul fortiter in mortario porphyretico, donec mercurius imbibat limaturam, & fiat quasi butyrum, ita quòd nihil inueniatur de limatura. Hinc ablue fortiter cum aceto & sale communi præparato, donec acetum inde purum exeat, & clarum: tunc ablue salem cum aqua dulci, & clara, & ad ignem siccata. Abhinc verò adde prædicti sulfuris sublimati, & congelati albi partem vnam, conterendo insimul totum, donec redeat quasi corpus vnum: Deinde incera ipsum cum vna parte ipsius, scilicet suæ aquæ, & mitte ad sublimandum, vigorando semper ignem, paulatim, & pau-

latim, donec ſublimetur quicquid fuerit ex eo volatile, deinde infrigidatũ extrahe, & quod ad latera vaſis ſuperuolatũ fuerit cum aliqua parte ſuæ aquæ reduc ſuper fæces ſuas terendo, imbibendo, & aſſando, donec fiat ſicut paſta, & remitte ad ſublimandum: ita continue reitera contritionem, & imbibitionem, aſſationem, & ſublimationem: vigorando ſemper ignem, donec figatur terra cum duplo ſui de aqua, & nihil penitus ſublimetur ab ipſa, & reducas ſemper quod ſuperius aſcendit ſuper illud, quod inferius remanet fixum, quouſq; totũ figatur deorſum. Nam ſulfur fixum cùm ſit coagulatis coagulatiuum, naturaliter congelat ſuum mercurium per frequentem ſublimationem, vel ſublimationis reiteratione ſuper ipſum. Exẽplum aũt huius eſt terra & aqua, & cum aqua cõmiſcetur cũ terra, ipſa terra abſorbit aquã ſua ſiccitate, & inſpiſſat eam aquã ſua denſitate, & eam facit ſibi ſimilem ſua groſsitate: quoniam omne ſiccum naturaliter appetit ſuum humidum, & in ſuis partibus fit continuatim. Vnde oportet experimentatorem iſtius ſcientiæ ad plenum cognoſcere vires naturę & eiſdem firmiter adhærere: quoniam natura ſufficiens eſt tibi vel ſibi, & ſimiliter in omni quo indiget eadem ſui perfectione. Ipſa ſiquidẽ cùm ſit ſagax, eſt ſolicita in creatione ſui corporis, cuius ſolicitudinis non eſt finis. Sufficit ergo vobis cariſsimi naturã ſapienter diſponere extrinſecus: quoniã ipſa ſufficiẽter intrinſecus diſponet ad ſui operationem. Motus ſiquidem ipſius ſint adhærentes ſibi viæ vni modo meliori & certiori qui poſsit excogitari, vt patet ex creatione cuiuslibet generati. Iccirco tardamentum & præparamentum debent eſſe in magiſtris philoſophorum, & oparantium: quia natura motum præterire non poterit, niſi per contrarium impedita fuerit. Certum nanque tempus eſt, quòd ipſa habet ad impraegnandum, pariendum, & nutriendum, ac operandũ. vnde cum terram habueris impræгnatam, expecta partum. Cùm verò pepererit filium, nutrias eum quouſque poſsit tolerare omnem ignem, & tunc poteris facere proiectionem de ipſo.

De reductione aeris ſuper Elixir ad album. Cap. XXVI.

IGitur cùm aqua fuerit fixata tere, & imbibe eam imbibitione rorida cũ vna parte aeris ſui, & pone ad ſublimandum, faciens ſub eo ignem primò lentum poſtea fortiorem, quouſque per continuam ſublimationis reiterationem totum figatur deorſum: tunc per diem ac noctem facies ſub eo ignem fortem. Secunda die cum ſua nocte fortiorẽ; tertia die cum ſua nocte fortiſsimum, ſicut eſt ignis fundendi. Sic enim aer figetur cum aqua & terra, quia natura lætatur natura, & natura docet naturam præliari contra ignem per ſe combuſtibilem. Nam fugienti obuiante perit fuga, quoniam auis plumata detinetur ab implumata deorſum in terra.

De inceratione Elixiris albi. Cap. XXVII.

ABhinc ergo extrahe de lamina cryſtallina, quam in fundo reperies lucidam drachmam, id eſt tere, & cera inceratione vltima guttando ſuper ipſam guttatim in tenui crucibulo ſuper ignem leuem de ſuo aere albo iam dicto, donec fundatur ſicut cera ſine fumo. Tunc proba ſuper laminam ignitam ſi ſe reſoluerit velociſsimè, ſicut cera cerata eſt. Si verò non, reduc ipſam ad cerandum guttatim de oleo ſuo albo, donec fundatur vt cera ſine fumo. Et hoc quidem eſt præceptum omniũ philoſophorum, vt cùm per ſublimationes fixaueris mundiſsimam terræ partem: reiteres ſublimationem reſiduæ partis non fixè ſuper eam fixam, donec ipſa ſimiliter figatur. Hinc tenta ſu

per

per ignem: si bonam dederit fusionem, tunc sufficienter sublimationem reiterasti: si verò non, reitera super illam vicem nō fixæ partis sublimationem, donec fundatur citò, sicut cera sine fumo: tunc extrahe, & infrigidari permitte, quoniā est Elixir completū, impreciabile precium conuertens omne corpus diminutū in infinitum, Solificum & Lunificum verum. Proijce ergo vnum pōdus de eo, super mille partes mercurij cum sale & aceto abluti, & fiet pura Luna melior q̄ de minera. Sic etiam si super imperfectorum corporū vnūquodque fuerit de eo proiectum, in verissimū transfertur argentum. Modos itaque huius cōpositionis verissimi Elixiris tradidi vobis cōpleto sermone: ad quam per illos potestis peruenire indubitanter. Solicitè ergo ad hos ingenieris modos regiminis exercere, & eorum virtutem ad vnguem inuenies. Quod quidē nec per se, nec fortè vt putas, miraculosè, sed arte perficitur in operatione. Operare ergo quodcunque volueris, quia vltra consilium istud non possum aliud dare.

De compositione Elixiris rubei. Cap. XXVIII.

EOdem modo fit Elixir rubeū ad Solem, sicut album ad Lunam. Pro qualibet re alba ponas rubeam, & loco limaturæ Lunæ pone limaturam Solis, & aquam mercurij rubificatam prius cum igne lapidis. Nam in opere lapidis ad rubeum non intrabit nisi rubeum, sicut in opere albo nisi albū. Solaris nanque medicinæ non vrentis præparatum sit addimentū rubei sulfuris per modum figentem, & calcinantē in triplo fermenti præparati cum astutiæ industria. Administrare perfectè per modū solutionis & sublimationis multiplicē, cum reiteratione multa, quousque non fixum cum fixo figatur deorsum: quoniam huius solutionis & fixionis modus est per reiterationem partis residuæ non fixæ sublimationis cum fixo ingeniosè coniungendi per minima, quousq; eleuetur cū ea, & iterato figetur cum illa, vt stet. Cùm verò tres partes aquæ suę rubeæ fuerint secum, per hunc modum sublimetur vice post vicē cum eo, donec figatur deorsum: & pone ipsam per diem ac noctem in igne tepidissimo, vt melius depuretur & figatur in eo. Hinc extrahe, & cera eum in crucibulo super ignem lentum cum oleo suo rubeo guttando guttatim, donec fundatur, vt cera sine fumo cum eo stans & penetrans profundius, tingens & permanens. Proijce ergo vnum pondus de ipso supra mille partes Lunæ, vel mercurij abluti cum sale & aceto, & fiet Sol verissimus in omni examinatione, & melior valde quàm de minera productus, quia aurum & argentū ipsius Elixiris excedit aurum & argentum mineræ in omnibus suis proprietatibus. Vnde dicunt philosophi, quod aurum & argentū eorum non sint aurū nec argentum, quod est vulgi: quoniam additur eis additio magna in tinctura, & perseuerātia in igne, & proprietatibus multarum vtilitatum ad omnem infirmitatem expellendam.

De multiplicatione medicinæ. Cap. XXIX.

SI verò medicinas istas, cum fixæ fuerint, & datis oleis suis albis, vel rubeis, donec fluxerint, sicut cera dissolueris in mercurio suo albo vel rubeo, donec fiat aqua clara: & postquàm in leui decoctione congelaueris, & cum eorum oleis, & sic super ignem denuo ceraueris, quousq; fluant, citissimè duplicabitur virtus eorum in proiectione: & si eas cum solutæ fuerint semel ad minus distillaueris, in centuplo augmentabuntur virtutes earum. Modus verò multiplicationis medicinarum est, vt dissoluas vnumquenque illorum spirituū in aquam suam per inhumationem singulariter: postea separa oleum earū per distilla-

distillationem: primò recipies aquam, postea oleum, deinde ignem. Et remanebit terra deorsum. Reduc ergo aquam per sublimationem super terram, donec bibat eam, scilicet aquam totam, & figatur cum ea: deinde imbibe eam ex oleo & tinctura, donec figatur in ea, & etiam fundatur sicut cera. Proijce ergo supra quod vis corpus, & ex eo tantùm quantũ vis: quoniam in duplo multiplicabitur tinctura eius. Et si vna pars sui primò conuertit cum suis corporibus centũ partes: secundò conuertit mille: tertiò decem milia: quartò centum milia: quintò mille milia in solificum & lunificum verum. Vnde est notandum, quod quãto plus soluitur medicina, & sublimatur, & congelatur: tanto melius & abundantius operatur: quoniam in omni sua imbibitione & sublimatione acquirit sibi decem in proiectione. Non ergo est fastidium in reiteratione solutionis, sublimationis, & coagulationis: quoniam per eas medicina melius digeritur, vnitur, figitur, ac perfectius operatur.

Quomodo debemus intelligere solutionem, sublimationem, & coagulationem. Cap. XXX.

VEruntamen non putes me docere solutionem hîc, vt Elixir reducatur in aquam, sed vt subtilies ipsum inquantũ potes, & diuidas suas partes in fixione coniunctas, suumq; siccum conuertas, & humidum, & grossum in simplum: quoniam opus solutionis inuentum fuit ad sublimandũ, & non propter aliud. Vnde coniunctio corporum cum spiritibus fit cum dissolutione, & non cum sublimatione: quia corpora nõ indigent nisi sublimatione, vt melius cum spiritibus coniungantur. Eorum verò sublimatio est in aquam dissolutio: quia distillatio trahit lapidem de potentia ad actum, eo quòd facit omnino eũ subtilem. vnde cùm corpus totaliter subtiliatur, spiritus vniuersaliter cum eo coniungitur, & non per aliquod ingeniorum genus ab inuicẽ separatur: quoniam confirmatio spirituum com corporibus fit, cùm corpora fiunt subtilia, vt retinere posśint spiritus. Et ideo qui corpora poterit separare cum prima sublimatione, finem consequitur optimum: quoniam in coniunctione spirituum cũ corporibus tota debet esse intentio operantis. Et coniunctio eorũ, scilicet spirituum fit, cùm corpora subtiliantur vt spiritus, & corpora fiunt subtilia per dissolutionem, contritionem, & assationem eorum cum spiritibus. Intellige ergo quæ dixi, quoniam vtile est totum, & nihil superfluum est in dictis meis. Si verò non intellexeris, itera lectionem multoties, ut totum intelligas. Vide ergo, & intellige, & secundum ea operare: quoniam quicquid diximus, à linea veritatis (viuit Deus, in nullo deficiẽs) deprehẽdes nõ declinare. Quare, nisi despicias, nec labor priuabitur fructu. Iccirco si verò suprascripta nõ intellexeris, nõ me reprehendas, sed tuam ignorantiam calumnieris: quoniam infortunatus es sicut ille cui nunquam Deus aliquid tribuit, vel concedit boni.

De modo faciendi proiectionem. Cap. XXXI.

SEd quia graue est mille mllium partes simul fundere. Cùm volueris proiectionem facere, hoc modo facies. R. centum partes mercurij cum sale & aceto abluti, & pone in crucibulo super ignem. Cùm autem cœperit feruere, pone vnam partem tui Elixiris dicto modo præparati super centum partes illius mercurij abluti, & fiet totum medicina super alium mercuriũ ablutum. Deinde proijce vnam partem medicinæ istius congelatæ super centũ partes mercurij abluti in crucibulo feruentis ad ignem, & fiet adhuc totum medicina. Postea pone vnam partem istius medicinæ vltimo congelatæ super centum

tum

tum partes mercurij abluti, & fiet totum aurum, vel argentum in omni iudicio secundum quod primum fuerit Elixir rubeum vel albũ, supple præparatum, et vt dictum est, compositum. Et hoc quidem est Rosarius philosophorum ferẽs odoriferas rosas tam rubeas, quàm albas extractas breuiter à libris ipsorum, nil habens superfluum, vel diminutum, in infinitum perficiendum in Solificum & Lunificum verum, secundum quòd Elixir fuerit præparatum. Sic etiam habet virtutem efficacem super omnes alias medicorum medicinas, omnem sanandi infirmitatem tam in calidis quàm in frigidis ægritudinibus, eò quòd est occultæ & subtilis naturæ, conseruat sanitatem, roborat firmitatẽ, & virtutem: & de sene facit iuuenem, & omnem eorum expellit ægritudinem: venenũ declinat à corde, arterias humectat, contenta in pulmone dissoluit, & vlceratum consolidat, sanguinem mundificat, contenta in spiritualibus purgat, & ea munda cõseruat. Et si ægritudo fuerit vnius mensis sanat vna die: si vnius anni, in duodecim diebus: si verò fuerit aliqua ex longo tempore, sanat in vno mense, & non immediatè: hæc medicina super omnes alias medicinas, & mundi diuitias est oppidò perquirenda: quia qui habet ipsam, habet incomparabilẽ thesaurum.

De recapitulatione totius magisterij. *Cap.* XXXII.

PErtractatis igitur regiminibus totius huius summi operis secundũ exigentiam sui sermonis cum causis omnibus sufficientibus: restat breuiter vt teneatur memoriale totum, recapitulare sub completa breuitate sermonis. Dico ergo quoniam totius operis intentionis finis est, vt sumatur lapis in capitulis notus, & cùm operis instantia assiduetur super ipsum opus sublimationis primi gradus, vt à corruptibilitate mundetur, & ab impuritate purgetur. Demum cum eo soluto per ipsius additamentum album vel rubeum, donec in vltima sublimitatis materia perueniat, & vltimo volatile fiat. Abhinc verò cùm fixionis modis figatur, donec in ignis asperitatem quiescat: demum verò fixum lapidem cum non fixa parte seruata per modum solutionis & sublimationis volatilem facias, & volatilem fixum, & fixum solutum, & iterato volatilem: ac iterato volatilem fixum, quovsque fluat, & alteret in cõplemento Solifico & Lunifico certo. Et in hoc completur arcanum preciosissimum, quod est super omne huius mundi arcanum impreciabile precium, & omnium philosophorum thesaurus. Iccirco, carissime domine, exerceamini ad illud cum laboris instãtia maximè in diuturnitate meditationis immensæ: quoniam cum illa Elixir completum inuenies, & sine illa nũquam. Modos verò ipsius cõpleto sermone vobis superius dedi, non sub ænigmate, sed sub plena sermonis serie, discretionẽ vestram lucidè alloquendo: quoniã teste Deo sic libris philosophantibus omnibus, & cunctis scientibus, nihil in hac arte inuenimus melius, nec perfectius quàm in ista breuitate suprascripta, tamen truncata: quamuis intelligentibus satis sit prolixa. Et qui habes istum librum, in sinu tuo reconde, nulliq; ipsum reueles, nec manibus impiorum offeras: quia secretum secretorum omnium philosophorum plenariè comprehendit: talis si quidem & tanta margarita non est porcis & indignis largienda, quoniam est donum Dei magnum, & Deus cui vult largitur ipsum, & aufert. Quapropter carissime, qui habes istum librum digito compesce labellum, filius existens philosophorum, secretè reseruans Rosarium philosophorum, vt meritò merearis dici, & esse de numero sapientum antiquorum.

NOVVM LVMEN.

ATER & domine reuerende:licet liberalium existam scientiarũ ignarus, studioq́; non sim assiduus,nec in statu maneam clericali: voluit Deus tamen,sicut cui vult inspirat,mihi quamuis immerito secretum præcellens philosophorum reuelare. Et quoniam exigunt vestra nobilitas,probitas,prudentia,larga manus:vt quẽadmodum assiduè profundæ scientiæ perscrutando,non recusastis labores,sumptus,& studia diuturna,sic & vberem fructũ: ex qua in agro philosophiæ funditus arbore consequamini Dei dono Ea propter nostra prudentia desideratum lapidẽ,siue Elixir occulta fide probum,per virum mihi à Deo institutum, ostensum,eiusq́; regimen:vt vidi, feci,& tenui,reserabo:sciens quòd visis & intellectis quę scribo,liquidum erit vestro ingenio perspicaci,quòd ego Dei nutu secretum noui vulgariter ignoratum.

Hic incipit tractatus, in quo nominat Lapidem Philosophorum. *Cap.* I.

INtellige ergo dictum philosophi, Quòd actus actiuorum in patientis sunt dispositione,per quod intelligitur Elixir fieri nõ posse,nisi ex materia ad hãc perfectam dispositionẽ habente. Testificor aũt vobis huiusmodi habilitatẽ inesse materiei,ex qua meis manibus, testibus oculis,per alienam tamẽ,vt prędixi doctrinam factum fuit Elixir,Saturnum conuertẽs in Solem:quam quidẽ materiam iam vobis nominaui,quod est philosophorũ magnesies,de qua philosophi extraxerunt aurum in corpore eius occultũ: et in qua arg. viu. de arg. viu & sulfur de sulfure inuenerunt,quæ est lapis in similitudine, & actu: sed in natura non imitatur naturas lapidis. Quare dicitur lapis nõ lapis,& ex mista tabesci. dictum arg viu.nostrum,non arg.viu. in propria natura, nec adhuc in natura,ad quam deductum est per mineram: sed arg. viu. nostrum in natura, ad quam deducit illud artificium nostrũ. Istud est æs nostrum, ex quo fit tinctura vera,ex quo fit Chabrichim,& Veyæ coniugiũ, in quo est rex cum sua vxore: & hæc quæ ipsos emendant in ipso ære sunt,vt per operationis documentum clarius patefiet. Iste est spiritus quo tingimus,& est corpus de quo in Turba dicitur: & ista via quæ dicitur arg. viu. nõ habet ex corporibus liquefactis liquefactione vulgari: sed ex illa,quæ durat quandiu coniuges vero matrimonio vniuntur,scilicet vsque ad albedinem. Hic est lapis,qui in vertice montiũ inuenitur. Et dicitur meritò mineralis:animalis etiam fertur esse,quoniam animam habet. Quare dicitur in Turba,æs,vt homo,corpus habet & animam. Item omne quod habet spiritum,habet & sanguinem. Item dicitur spiritus,id est arg. viuificator virtutum animæ,id est sulfur per corpus & æs,idest magnesiæ,siue terræ, quæ spiritualis facta dicitur aurum,quod erat in corpore magnesiæ occultatũ Quare dicitur, Fili extrahe à radio suam vmbrã. Patet etiam quòd applicari sibi potest anima cum quasdam ostendat animæ virtutes. Mouet enim & mouetur,agit & patitur. Quare in Turba,O natura qualiter omnibus imminet, ac omnia superat. Et est acetum acerrimum,quod fecit aurum esse merum spiritũ & cum corpori admiscetur,fiet vnum cum eo,& vertit ipsum in spiritum. Cũ enim dicatur animal,ergo vegetabile quid dicetur,& meritò. Nam in operatione vegetabitur de virtute in virtutem subtiliando,depurando se,& colores in se meliorando,vsque quo optatum assumat ruborem,in quo est perfectio,virtutemq́; penetrandi capiat,& tingendi. Hoc autem animal herbel,crocos, vel croceum lapidem vegetabilem nutritum in montibus errantes plurimi nõ cognoscunt: venditur autem palam minimo precio,

La-

Lapidis mundificatio, antequàm ponatur in decoctione. Cap. II.

HOc opus quod vestro intellectui demonstraui purum, mundum, amœnum, syncerum, rectum, in tenues laminas coaptatum se ostendit, quòd per ignis liquefactionum modos à minerali grossitie expurgatum, eleuationum modis subtile fit, relictis quibusdam sulfureitatibus adustionis, & terrestreitatibus, & tenui fortiq; vnione permistis, & quibusdam humiditatibus corrumpentibus exhalatis. Cuius subtiliationis signa sunt duo: vnum quidem quod eleuatus est spiritus citrinus, minus durus lapis factus, aliquantulum perspicuitatis habens: aliud verò quod remansit in vasis fundo terra tenuis, & nigra. Aduertatur autem ad hoc, quòd in hac eleuatione, si rectè fiat, quoddam permanens inuenitur, quod debet per vim adduci superabundanter volatilis eleuati, & parti quæ residet ex eadem, quod eleuatum est, reddi debet, donec fugiens totum fiat. Et tunc terra nigra prædicta remanet ex ambobus in lapidem prædictum durum citrinissimũ iam conuersum. Non autem contentemini de volatilitate prædicta, donec inueniatur quòd tota massa lapidis prædicti igne eleuati reddita in suo vase per eundem continua: cùm ignis prædicti gradus continuè ascendat: sic quòd nihil in profundò mundum nec sordidum resideat ex eadem. Dum verò sic perfectissimè eleuabitur, adimplebitur in operis philosophici perfectione, quam iubet scriptura, dicens: Suauiter cum magno ingeniò ascendit à terra in cælum. Item scitote, quòd cùm corpori admiscetur fit vnum cum eo, & vertit ipsum in spiritum. Et Geber idem præcipit in capitulò de tertij ordinis medicina: & omnes Philosophi idem clamãt: & hoc opus à philosophis nominatur Ablutio, per quam achilesue: quoniam] in eleuatione vterq; ascendit in fumum seu fumi speciem. Et quia etiam liquatur hęc materia dum ascendit, patet eam esse de natura aquæ calidæ. Nanq; liquatur & frigido coagulatur: & cùm à superfluitatibus denudatur, abluitur, imbibitur aqua sua, scilicet spiritu prædicto ab eodem germine procedente. Hæc est ergo philosophica dissolutio, quæ fit igne.

Decoctio primi gradus usque ad albedinem. Cap. III.

IS Tud igitur rotundum spirituale factum, quod æs vertit in quatuor, balneũ temperatum ingredi, sed per quod corpus fit suaue, atq; continens ignẽ leuẽ qui humiditatum est corrumpentiũ consumptiuus. Fieri ergo debet furnus talis dispositionis, quòd in eo lentus ministretur ignis, qui augmentari nõ possit, & vas materiam capiens vitreum, debet esse coopertum ferreo vase eiusdẽ formæ scisso per medium: & debet esse vas longum cubito vno, strictũ in summitate, vt strictura nihil permittat exhalare de spiritu: & longitudo fumos pręcipitet, si quos eleuari contingat, & humiditates corrumpentes infra se consumat. Quorum furni & vasis quærendum est Lilij visio, non scriptura: & debet calor vas vndique circuire: ita vt æqualitas vndique sit caloris, aliàs frustra balneũ diceretur. Et vt in furni sũmitate debet esse foramen, per quod exire debet frustum vnum vitri rotundum, & longum claudens orificium dicti vasis, in cuius frusti tactu cognoscitur, si calore congruo materia decoquatur. Et si fortè aliquis fumus infra vas iam dictum ascendere videatur, non permittit ipsum dosis dispositum exhalare, quantuncunque vas etiam teneretur apertũ. Quare dicitur à Gebero, nunquam vnum ab alio verè separatur: licet quo ad visum segregari vel separari superficialiter videantur. Nec vnum sine alio esse potest. Nam sui spiritus tẽperati sunt per viam naturæ perfectæ, in tantũ, quòd ab in- *Cõpositio furni.*

uicem nō separantur. In hoc autē gradu caloris materia nigra efficitur: quoniā nigredinem efficit in humido calor agens. Quare in Turba dicitur: Videns autem nigredinem illi aquæ imminere, scito iam corpus liquefactum esse. Itē primò in opere omnia denigrantur. Iste verò furnus ideo fit, vt caueatur ab igne nimio, quoniam intrusus calor perire facit, & compositum segregari. Et ideo temperato debet igne prosequi. Decoquitur, sicut puer lacte nutritur, & in hoc omnes conueniunt: Et hoc etiam ostenditur in practica de diuersis coloribus sub nigro colore contentis.

De gradu ignis aduenta nigredine. Cap. IIII.

QVum verò totum est nigrum, cōtinuetur ignis eiusdē gradus, donec albedo in ventre ipsius occulta appareat: nā sic approximat fixum. Notandum autē quòd ipsa nigredine multi colores apparent, de quibus non faciunt Philosophi mentionem. Nam quandoque totum fit viride, quandoque liuidum, quandoque violacei coloris, quandoque etiam ex vno latere vasis est viride, ex alio nigrum, vel liuidum intus, & viride extra. Hi tamen colores omnes sub nigro comprehenduntur. Et quoniam in eis nulla perfectio essentialis existit: ideo Philosophi principaliter tantùm inter cæteros colores nominant tres, videlicet, quæ virtutes dicuntur animæ, scilicet nigrum, album, & rubeum. Quare in Turba: Veneramini regem, & suam vxorem, & nolite eos comburere, ne fugietis eo nimio igne: quoniam nescitis quando indigetis his qui regem & suam vxorem emendant. Coquite eos, vt fiant nigri, deinde albi, deinde rubei, deinde tingens fiat venenum. Item fiat lapis albus combustione, & humore, seu liquefactione. Per aquam dicitur sequi mortificatio, quæ apparet in nigredine. primò apparentiæ, in qua mortificatione vniuntur spiritus, id est desiccantur, quia nisi corpora desiccētur, non apparent colores animæ, quę nigredo, & nubes appellantur. Item magnesies cùm dealbatur, non permittit spiritum fugere, quia natura naturam continet: humiditas ergo quæ curabat in decoctione nigredinem, se desiccatam ostendit, dum calor albus incipit apparere. Nam in transmutatione nigredinis vidi, antequàm perfecta dealbaretur, fuscam albedinem, quæ brunus color vulgariter dicitur: quę brunicies, vera albedo postea efficitur. Tunc autem durante brunicie magister meus fregit vas, & lapidem, & inspexit eum intus & extra, & inuenit brunum extra: intus autē erat adhuc nigredo. Cuius causam mihi assignauit, quòd videlicet partes materiæ vasis lateribus adhærentes, magis senserāt calorem sibi propinquum, quàm materia mediana: ideoque citius in colore cœperant transmutari. Et dixit mihi, quòd ista brunitas ascendebat, quòd albedo extrahebatur à nigredinis eius vētre, sicut in Turba dicitur: Quū enim videris ipsum natum, scito quòd albedo ipsius in ventre nigredinis primò apparentis occulta est: Et tunc te oportet illam nigredinem extrahere ab illa nigredine subtilissima eius. non autem miremini, quia adhuc materiam hanc voco lapidem. Nam sciatis quòd quandiu durat albedo, & etiam assumpta rubedine, per longū tempus stat durus, & in massę fortis speciem residet, quousque decoctionis continuatione per se ipsam incipit dirui, & aliquantulum eleuari.

Decoctio secundi gradus usque ad rubedinem. Cap. V.

QVum igitur sic dimiserit hic lapis nigredinem, mutatur gradus ignis, & ponitur in alio furno subtilis dispositionis, in quo fortior adhibeatur decoctio: Calefacientes vas & materiam circunquaque, & ibi decoqui debet. Nam tunc suscipit veram albedinem, cum qua ibidem coquitur tandiu,
donec

donec albedine transmutata ruborem assumere videatur. Cauendum est autẽ quòd iste ignis non sit intensior, quàm ad suum gradum spectet: nam in illo albo colore corpus & spiritus sunt verè coniuncti. Et si daretur decoctio in excessum vltra debitum sui gradus, separarentur vnita. Quare in Turba dicitur, Coquite & cautè, ne in fumum vertantur, & pereant. Citrinatur autem quando de albo colore in rubeum transmutatur. Citrinus autem color est medius inter album & rubeum. oportet ergo eum prætendi ante rubedinem veram. Et de hac practica loquuti sunt philosophi, dicentes: Spiritus & anima non vniũtur nisi in albo colore: quia tunc omnes colores qui in mundo excogitari possunt, apparent, & firmantur: & tunc in vnum colorem, scilicet albedinis, conueniunt. Dealbatio enim est totius operis fundamentum: nec inde variatur in diuersos colores, videlicet veros, præterquam in rubeũ, in quo est finis vltimus. Citrinatio enim quæ fit inter album & rubeum, non debet dici color in perfectione. Approbantur autem per hæc omnia, quæ prædixi: quæ etiam vera esse mihi facti experientia demonstrauit.

Decoctio tertij gradus usque ad calcinationem. Cap. VI.

ET dum rubescere incipit, ponitur ad decoquendum in alio furno fortiorem adhibendo ignis gradum, donec intus & extra vera rubedine perfruatur: Cuius signum est dirutio, & pereleuatio supradicta, de quibus in Turba dicitur: Post albedinem autem non potes errare. Nam igne augmentato, post albedinem ante rubedinem ad citrinationẽ peruenitur. Item, videns autem illam albedinem supereminentem, esto ratus, quòd rubor in albedine illa occultus est: & tunc oportet illud extrahere, verùm coquere quousque totũ rubeum fiat. Et si vobis dubium relinquatur, quare albedo à nigredinis ventre extrahitur, rubedo autem non extrahitur ab albedine, licet sit rubeum decoquendo, declaro vobis hoc modo: quoniam durante nigredine, materia remanet, & est humida in natura, quæ humiditas se ostendit apparente albedine desiccari. Et nunquam etiam apparet albedo, donec humiditates corrumpentes sint omnino consumptæ. His ergo duabus de causis dici potest, quòd albedo à nigredine extrahitur: dum autem rubescit, nihil deuastatur, sed tãtùm coquitur, & decoctione forti color rubeus incõmutabilis apparet, in quo est perfectio. Quare in Turba, Ex composito in spiritum rubeum verso fit mundi principium. Itẽ spiritus tingens, & viuificans intromittitur: postquàm recessit humiditas corrumpens, non alitur quod est peruentum ad dealbationem, seu ad albedinem: hoc ergo colore rubeo apparente, natura sui perfectionem ostendit occultam.

Calcinatio in qua ultimus gradus figendi completur. Et tunc spiritus corpus est uerè factus, uerè permanens, & fugitiuum figens. Cap. VII.

POstquàm hæc materia rubeum habens colorem, dirui & eleuari incipit, ponitur ad calcinandum per flãmam fortem reuerberiorem iam in terreo vase, in quo ignis gradu fixio completur, & permanens efficitur vera atque perfectissima fixione. Quare Geber ait in capitulo de Calcinatione, quòd spiritus calcinantur, vt fixiones fiant, & melius dissoluantur. Et in capitulo etiam de tertij ordinis medicina ipsam incipit calcinari. Et debet in ignis calcinantis rigore permanere, donec puluis tactu impalpabilis fiat, intensissimum habensruborẽ. Quare in Turba sic dicitur: Scitote quod cùm cinis est, optimè misce-

tur, eo quod cinis ille recipit spiritum, & inclusus est ille humor per interiorem ignem, quousque croci sicci, vel combusti sanguinis, vel syrupi granati colorē assumat. Item cum aqua introiuit in corpus, vertit ipsum in terram, deinde in puluerem, siue cinerem. Si vultis apud perfectionē experiri, manu accipite: si enim impalpabilem aquā inueniatis, bene est, sin autem iterate. Hic autē cinis rubicundissimus, impalpabilis in se ipso: eleuatur etiam, crescit in modum fermenti, & separatur ab eo in calcinatione prædicta terra nigra subtilissima, & perlucida, quæ in fundo vasis est, sub dicto puluere rubeo reperitur: vnde dicebat mihi magister meus, Apparet perfectionem fixionis in hoc existere duabus de causis. Vna quidem, quia per fixionem, & per calcinationis ignem introducitur parua quantitas huius Elixir super multas quantitates non permanentes corporis, proiecta confirmat in eis auri fixionem, quod non faceret nisi in ea fixio superabundaret. Alia verò, quia terra nigra prædicta in calcinatione separatur à cōmisto, quę aliàs fuerat in toto opere inseparabilis, propter fortissimam vnionem: & ideo necesse fuit per fortissimum artificium separari. Et si remaneret commista propter sui impuritatem, impediret puræ materiæ ingressum.

Cinis per calcinationem factus fusibilis, & iterato lapis, qui est Elixir completum
Cap. VIII.

CInis verò iste caret fusione: qualiter autem ingrediatur, vt tingat certè liquefactio sibi redditur, siue sudor per modum à philosophis traditum. Quis ergo modus est ille? est ne in aquam soluendo? certè non: quia philosophi non curant de aquis tangenti adhærentibus, & id humectātibus. Quare dicitur in Turba, Incipientes autem audientes aquam, putauerunt eam esse vulgi: quòd si nostros libros legissent, scirent vtique aquam esse permanētem. Quæ ergo aqua est verè quæ tangenti non adhæret, sed superficiem discurrit, nihil humectās, sicut arg. viu. Quis ergo faciet talem aquam? Certè dico, quòd ille, qui scit facere vitrum. Hæc enim materia nihil aliud, quàm de se ipsa vult sibi adiungi: nam omnia quibus indiget in se habet. Et si bene excogitetur quæ prędixi, scietis ex hoc cinere habere lapidem rubeum in intenso colore parum perspicuum habentem, frangibilem, cum modico ictu fusibilem, penetrātem, ingredientem, & perpetua citrinatione tingentem: cuius vnum pondus centum milia, & plus Saturni conuertit in Solem. Est autem in proiectionis modo subtilitas, qua ignorata, Elixir tenens non proficit ex eodem.

Conclusio totius Epistolæ. *Cap.* IX.

ERgo pater non mireris, si in hoc opere multi errant: quoniam iuro tibi me nunquam vidisse quenquam præter magistrum meum, qui in debita applicaret materia opus suum, sed conantur ad impossibilia in materijs: ac si de cane crederent hominē generare. Quid mirū ergo si reddantur in operibus mendaces? Nam lapide ignoto in practica operis, dubia subtilissima multa restant: verè autem credatis, quòd in libris suis posuerunt philosophi veritatem: sed post mortem scribentis cuiuslibet, scriptum eius quandoque est ab aliquibus male intellectum: quod tamen ipse si præsens esset, & speculatiuè exponeret iuxta verbum, & uerificaret opera per effectum. Ego autem vestræ prudentiæ per omnia exposui totum opus, & per dicta philosophorum aliqua probaui: licet pauca curaui allegare, quæ ex causa omisi: quoniam præsumo quòd vos scripta philosophurum omnia in scrinio vestri pectoris inclu-

sistis. Et sic nõ dubito, quòd dictis meis ea omnia applicaueritis per vos met, sicut ego per experiẽtiam, quam vidi, scripta sapientum intelligo, aliàs non notus. Et si circa hæc breuiloquio vobis fui, hoc ideo: nam in vobis tantũ præsumo scire fundamentum, quòd vobis non latebit intentio huius rei. Et sufficit mihi, quòd vobis meus patet intellectus, & non mecum migrare queat huiusmodi veritas ab hac luce. Ob paternitatis vestræ reuerentiam Nouũ hoc lumen edidi super ea: quoniam inter mundi cæteros vos elegi, hac re meo iudicio digniorem. & Altissimus vos peruenire faciat ad optatum.

EPISTOLA MAGISTRI ARNALDI DE VILLA NOVA SVPER ALCHYMIAM AD REgem Neapolitanum.

SCIAS, O tu Rex, quòd sapientes posuerunt in opere multas res, & multos modos operandi, scilicet dissoluere, & congelare, & plura vasa & pondera, quod fecerunt ad excæcandum ignorantes, & ad declarandum intelligentibus opus prædictum. Et nota, ò tu Rex, quòd sapientes denunciauerũt opus sub breuibus verbis, licet plura verba alia posuerint, & adiunxerunt, vt non intelligeretur, nisi per sapientes. Sapientes verò dixerunt, quòd est vnus lapis, qui ex quatuor naturis est compositus: quæ quidem naturæ sunt, ignis, aer, aqua, & terra. Qui quidem lapis est lapis in similitudine, & in tactu, non autem in natura: & vocatur lapis, siue compositum quoddam. Compositum dum est ductum per viam rectam, est id quod quæritur, in quo nõ est aliquid superfluũ, vel aliquid quod desit, imò omnia quæ sunt in lapide, sunt ei necessaria, & nullo alio indiget: & quod dictum compositum, siue lapis est vnius naturæ, & vna res: quæ quidem res in decoctione ignis habet diuersos colores, antequàm fiat lapis albus perfectus. Et nota, ò tu Rex, quòd vbi magis dictus lapis stat in igne, tanto magis augmentatur de virtute & bonitate, quod in alijs rebus nõ est ita: quia omnes aliæ res in igne comburuntur, & amittunt humiditatem radicalem. Dictus verò lapis totus solus in igne semper melioratur, & crescit eius bonitas, & ignis est eiusdem lapidis nutrimentum. Et istud est vnum de euidentibus signis ad cognoscendum lapidem ipsum, quod intellige bene. Quod compositum, siue lapis diuiditur ante operationẽ duobus modis: primo corporaliter, alio spiritualiter, & vnũ exit ab alio, & est vnitũ, & regitur vnum cum alio; & vnũ meliorat aliud. Et philosophi nominauerunt vnum masculinum, & aliud fœmininum. Et nota, ò tu Rex, quòd quando philosophi nominauerunt arg. viu. & magnesiam, dicentes, Congelat arg. viu. in corpore magnesiæ: quod ipsi nõ intellexerunt de arg. viu. vulgari, quod videtur, sed intellexerunt quòd arg. viuũ est humiditas dicti lapidis: & quia magnesia non est illa, quæ videtur vulgariter: sed magnesiam vocauerunt totum compositum, in quo est tota dicta humiditas, quæ est arg. viu. quæ quidem humiditas non est sicut aliæ humiditates: quæ quidem humiditas currit in igne, & in eodem igne totum compositũ dissoluit, congelat, denigrat, dealbat, & finaliter rubefacit & perficit. Et nota, ò tu Rex, quòd in opere non ponuntur plura, sed vna res duntaxat: nec oportet aliqua fieri trituratio manuum, nec aliquid apponi debet cum dicto lapide. Et nota, ò tu Rex, quòd terra alba vocatur lapis albus perfectus, & terra rubea vocatur lapis rubeus perfectus: quæ quidem terra alba per regimen dicti operis absque adiutorio alterius rei conuertitur in rubedinem. Aqua verò, siue arg. viuum vocatur humiditas, quæ est in dicto lapide. Et nota, quòd aqua, siue hu-

miditas dum exit de cõpoſitione,ſiue lapide, verſa fuit tota compoſitio nigra in fundo vaſis,& ſic continuando ignem,ipſa nigredo in qua humiditas vertitur in diuerſos colores,& finaliter in albedinem: quæ quidem humiditas vocatur etiam aer:qui aer,ſeu humiditas miſcetur cum terra ſua, & cum alijs elementis in ipſo lapide exiſtentibus,donec fiat vnum quid album. Et nota, ò tu Rex,quòd dicta humiditas aerea,quæ eſt arg.viu. eſt vna res cũ terra ſua prædicta,& alijs elementis in dicto lapide perſiſtentibus. Quę quidem humiditas licet ſit pauca,eſt ſufficiens ad nutriendum,& ad perficiendum totum lapidẽ, à quo eſt ipſa humiditas. Et eſt ſciendũ,quòd in dicta cõpoſitione ſeu lapide ſunt Sol & Luna in virtute & potentia,ac elementis in natura:quia ſi hæc non eſſent in ipſo compoſito non fierent inde Sol,neque Luna:& tamen non eſt ipſe Sol,ſicut Sol communis, nec ipſa Luna, ſicut Luna communis: quia ipſe Sol & Luna exiſtentes in dicta compoſitione,ſunt meliores, quàm ſint in ipſa natura vulgari,eo quòd Sol & Luna dicti compoſiti ſunt viui, & alij vulgares ſunt mortui:habito tamen reſpectu ad ipſum Solem & Lunam in dicto lapide exiſtentes,vt eſt dictum:licet philoſophi nominauerunt ipſum lapidem Solẽ & Lunam,ad finem illum:quia in ipſo lapide ſunt potentialiter,non autem viſibiliter. Et eſt ſciendum,quòd ipſe lapis,ſiue compoſitum vna eſt res duntaxat,& vnius naturæ,& in ipſo eſt totum illud quod eſt ei neceſſarium:& in ipſo eſt id,quod eum meliorat,& illud quod ipſum complet:& non eſt iſtud cõpoſitum quod eſt vnum,videlicet opus aliquorum animantium,ſeu animaliũ, ſeu vegetabilium:ſed eſt natura munda, & clara de ſuis proprijs mineris, quæ tranſmutatur per regimen ignis,& putreſcit,& nigreſcit,& albeſcit,& rubeſcit & ad plures alios colores deuenit. Et nota,ò tu Rex, quòd humiditas prædicta,quæ eſt arg.viu. eſt corruptio ipſius lapidis:quoniam ipſum lapidem nigreſcere facit,& finaliter ipſum lapidem dealbat. Et nota,ò tu Rex,& ſcias,quòd philoſophi dixerunt,Fundatis corpus,& aſſetis eum, donec conuertatur in aquam:quod intelligitur de dicto compoſito,quod fundatur,& congeletur:& tunc vocatur terra. Et nota quòd philoſophi vocant aquam,dum dictus lapis eſt liquefactus cum ſua aqua,quæ in ipſo lapide eſt fixa:quæ aqua tunc eſt currens & alba ſicut aqua. Et nota,ò tu Rex,quòd ipſi dixerunt,quòd conuertatur aqua in aerem:quod eſt intelligendum,quòd dicta aqua congeletur, & cõuertatur in corpus,quod antea fuerat:quod corpus ſtet tandiu in regimine ignis,donec conuertatur ipſum corpus ſubtile, & in albedinem perfectam redactum,& tunc nominatur per aliquos aer, Sed quando dicitur quòd conuertatur aer in ignem,intelligitur quod dictum compoſitum, quod vocatur aer, ſtet in igne fortiori tandiu donec rubeſcat:& tunc erit completum ad rubeum quod vocatur ignis,ſiue Sol. Et nota,ò tu Rex,quòd de vno ſolo compoſito & duntaxat de ipſo fit opus,& non de alio, quod compoſitum recipe purum abſq; immundicia,quæ ſunt in eo,videlicet quod ſit mundũ vt oportet: quòd compoſitum rege ipſum in igne cum ſuis naturis:& iſtud facias in principio regiminis ignis:quia in hoc eſt totus defectus,ſiue periculum. Et dum iſtud eſt factum,vlterius non poteſt eſſe aliquis deiectus:& tunc ignis debet eſſe inter fortem & lentum:quovſque ſpiritus fuerit ſeparatus à corpore,& aſcenderit ſuper terram,& remanebit in fundo vaſis corpus mortuum ſine ſpiritu in ipſo exiſtente. Et ſignum eſt,quòd ſi ponatur ſuper ignem,& non fundit,neq; fumat iam eſt completum quantum ad iſtũ paſſum:& dum eſt ita, reducatur ipſe ſpiritus ſupra ipſũ corpus, à quo exiuit,qui ſpiritus eſt ſimilis nubibus nigris,quę portant aquam. Iſte nanque ſpiritus vocatur aqua vitæ,per quã ſuſtinetur hoc corpus, & cum qua moritur, & poſt mortem reuiuiſcat. Et nota, quòd cùm

dicto

dicto composito est illud, quod mortificat, & viuificat ipsum compositum, & cum ipso eodem dealbatur, & rubescit idem compositum sine adiutorio alicuius rei extraneæ. Item nota, quòd ignis debet esse in principio operis lętus secundo mediocris, tertio fortis, videlicet paulatiuè augmentando ipsum ignē donec dictus lapis albus fiat, & vltimo rubeus.

LIBER PERFECTI MAGISTERII, QVI LVMEN LVMINVM NVNCVPATVR ET VERE, QVIA *in eo dicta obscura philosophorum in arte Alchymiæ optimè deteguntur. Vocatur etiam Flos Florum Arnaldi de Villanoua, longè correctior & melior hactenus impreßis.*

CIAS, carissime, quòd in omni re creata sub cælo, sunt quatuor elementa, nō visu, sed virtute. vnde nostri philosophi sub velamine scientiæ elementorum, istam scientiam tradiderunt: & operati sunt aliqui ad literam intelligentes, ex sanguine, capillis, ouis, vrina, & alijs, vt ex illis primò extraherent quatuor elementa, & cum eis opus perficerēt, separando per distillationem à prædictis primò aquam claram, deinde oleum in superficie citrinum, quod dicitur cōtinere ignem & aerē & terra nigra in fundo remanet. Postmodū cum aqua terrā abluunt, & dealbāt imbibendo ipsam, & decoquendo, & distillando aquam illam totiens, donec terra dealbetur: deinde reddunt ei oleum suum ad ignem præparatum, imbibēdo, & distillando, quousq; prædicta terra totum bibat, scilicet aquam, & oleū, & tincturam, donec compleatur eorum phantasia: postea accipiunt istam terrā siue lapidem & proijciūt super corpus fusum, videlicet super cuprum, vel aliud & breuiter nihil inueniunt, quia totum est phantasticū: & tamen faciunt secundum quod philosophi dicunt in suis libris, quantum ad literam. & sic in errorē ceciderunt, non inuenientes introitū. Et causa errorum illorū est, quia in indebita materia operati sunt: quia certum est quod non generatur ex homine nisi homo, & ex equo nisi equus. Cùm igitur ista materialia sint à natura metallorū penitus aliena, impossibile est ex eis fieri generationem in metallis: quia metalla non generantur nisi ex suis spermatibus proprijs: ideo perquirendū est quid sit sperma metallorum, & sic habebimus totum magisterium: quia non inuenitur in re, quod in ea nō est: nō sunt autem metalla in capillis, & huiusmodi. Dictum est autem sperma metallorum mercurius, & origo eorum, & hoc est certū: & ita omnes philosophi dixerunt: quod vsus & ratio docent esse verū, vt inferius declarabo. Prædicta autē, scilicet sanguis, capilli, & huiusmodi, non sunt mercurius: ex eis igitur nō possunt fieri metalla, seu eorū transmutatio. nō sunt prædicta lapis noster, licet sint scripta ad exemplum. Quidā alij accipiunt quatuor spiritus, quia ita nominantur ad literam, scilicet sulfur, arsenicum, sal armoniacum, & mercurius: & dicuntur spiritus, quia ab igne fugiunt, & euolāt in fumum: & ista accipiunt loco quatuor elementorum, videntes quòd philosophi dicunt in libris suis, scientiam esse in spiritibus: & istos sublimant sublimatione vulgari, non philosophica, & faciunt ipsos ascendere, vt sint naturæ aereæ: & postmodum fixant decoquendo, & calcinando, vt sint naturæ terræ: postea soluunt, vt sint naturæ aquæ: postea distillant, vt sint naturæ ignis: & ista componunt iuxta libros ad literam, credentes habere scientiam elementorum. Et composita simul proijciunt supra corpus imperfectū, & inuenerunt nihil. Hæc causa eorum errorum est vna, quia ista non sunt sperma metallorum perfectorum, nec imperfectorū, excepto mercurio & sulfure, quod est eius coagulū, sed

ad iſtam coagulationem nos attingere nõ poſſumus: facit enim natura per ſuã virtutem, & per magnum ſpatium temporis, ad quod vita hominis durare non poteſt: ex eis igitur impoſsibile eſt, quòd ſit generatio metallorũ, ſeu transmutatio. Sunt alij, qui ſulfure & arſenico, & ſimiliter amborũ commiſtione laborẽ impẽndunt diuerſis operationibus: venientes autem ad proiectionẽ, viderunt eos aduri & euaneſcere, & non in corporibus longam moram trahere, ſed corpora relinqui ab eis magis immunda, quàm prius fuerant: & cauſa eſt, quia ſulfur & arſenicum in igne citò comburuntur, & in carbonem reducuntur. vnde nec per ſe, nec iuncta corporibus, vt ſanguini vrinæ, vel huiuſmodi, ſunt lapis noſter, ſeu medicina. Quia igitur ad generationem hominis nõ fit alicuius rei permiſtio niſi ſpermatis, & ſic de alijs generationibus naturalibus: ſic magiſterium noſtrum commiſtione alicuius non eget extranei. Quidam credunt in ſalibus & alluminibus ſcientiam inuenire, & eos ſoluunt, calcinant, & coagulãt, & fundunt, & præparãt: alij per ſe ſolum proijciunt ſuper corpora imperfecta: alij commiſcent ſpiritibus, aut corporibus præparatis, ſed in proiectione nihil inueniunt: & cauſa eſt eadem cum præcedentibus. Quidam ex ſolis metallis credunt medicinam eligere, et præparant ea calcinando, ſoluendo, congelãdo & proijciunt ſuper corpus, & decepti ſunt: quia error illorum eſt, quia ſperma ſcilicet metallorũ, ab initio non ceperunt, ſed corpus, vt eſt in natura ſua. Qui ſubtilius intuentes, conſiderauerunt mercurium eſſe metallorum principiũ, & ipſorum originem calore ſulfureo decoquente: & ſublimarunt per ſe mercurium: poſtea eum fixauerunt, ſoluerunt, & congelauerunt: venientes igitur ad proiectionem, nihil inuenerũt. Cauſa verò illorum errorum eſt, quia ſicut ſperma viri non affert fructum, niſi proijciatur in matricem mulieris: ſic nec mercurius, qui ſperma eſt, non prodeſt, niſi proijciatur in matrice corporum, id eſt fixa calce, vt ipſe ibi nutriatur. Quidã ipſum mercuriũ cum corpore amalgamãdo miſcuerunt, & lauerunt tam diu cum aqua dulci, donec eis apparuit corpus mundum propter ſplendorem, & naturam mercurij: & id coxerunt vſque ad finem, ita quòd factum fuit eis durum, credentes quòd mercurius cum tali corpore immiſceretur, & nihil inuenerunt: imò corpus fuit immundius quàm fuiſſet antè, & mercurius euanuit. Et cauſa erroris eorum eſt, quia ſpiritus non iungitur corpori, niſi anima mediante: anima enim eſt medium inter corpus & ſpiritum, ipſa ſimul coniungens. Anima autẽ fermentum eſt: quia ſicut anima corpus hominis viuificat: ſic fermentum iam corpus mortuum, & à natura ſua iam penitus alteratum viuificat. Vnde anima obtinet principatum, exerens vires ſuas. Iccirco quid ſit fermentum, infra dicetur. Quidã miſcuerunt corpora imperfecta cum corporibus perfectis, & poſuerunt ad coquendum in igne lento vt melius inuicem vnirentur: poſtea fortificauerũt ignem paulatim, vt corpus non fixum figerent cum adiutorio ignis, & ſic tenendo in igne calcinauerunt, poſtea ſoluerunt, & congelauerunt, & reduxerunt: poſtea poſuerunt in examinatione, & nihil inuenerunt niſi corpus purum, quod poſuerunt. Cauſa autem eorum errorum, quia corrumpens & defectus corporum imperfectorum, ſcilicet terra ſulfurea, aduſtiua, coniuncta eſt per minima cum corpore imperfecto, quia adhæſit ei à principio originis ſuæ, impeditꝗ ne perficiatur. Vnde oportet ad hoc, quòd illud, quod eſt bonum in corpore imperfecto, vnà cũ corpore perfecto perficiatur, quòd id quod hoc faceret, haberet duplicem virtutem, vnam qua ſeparet terram ſulfuream comburentem à commiſto: & aliã, quæ iam ſeparatum, ad naturam ſuam conuerteret. Hanc autem virtutem corpus in ſua craſsitie habere non poteſt. Et multi tentauerunt, & tanquam de ſcientia deſperati, intellectus debilitate magiſterium reliquerunt. Nunc autem

ſci

scire te volo, quòd materia metallorum omnium, & eorum sperma est mercurius decoctus, & inspissatus in ventre terræ, calore sulfureo decoquente: & secundum varietatem sulfuris, & ipsius multitudinem, in terra diuersa metalla generantur: semper tamen eorum materia est vna, & eadem essentialiter, solũ differens accidente, scilicet ex decoctione maiori aut minori, adurente vel temperata. & in hoc omnes philosophi conueniũt. Certum est, quòd omnis res est ex eo, & de eo, in quod resoluitur: sicut glacies, vel nix, quæ mediante calore resoluitur in aquam, quia ex aqua est: sed omnia metalla conuertuntur in mercurium, vt infra te docebo: ea igitur fuerunt ex mercurio. Et sic soluitur opinio illorum, qui dicunt, Species metallorum transmutari non possunt: & hoc verum est, vt ipsi asserunt, nisi ad primam materiam reducantur. Reductio autẽ illorũ ad primam materiam est facilis, vt tibi inferius ostendam: ergo transmutatio facilis & posibilis est. Multiplicatio etiã in metallis est posibilis: nam omne crescens & nascens multiplicatur & crescit, vt patet in plantis & animalibus: nam ex vno grano fiunt mille. Metalla autẽ in terra nascuntur & crescunt, ergo possibilis est in eis augmentatio vsque in infinitum: & sic patet theorica: sequitur vt dicamus de practica.

Practica Alchymiæ Arnaldi.

SI ad perfectum magisterium peruenire volumus, oportet primò vt lapidẽ philosophorum purum & mundũ habeamus, acceptũ sicut est in sua minera, nihil adiectum, vel diminutum: & sublimare ipsum, vt ex ipso trahamus id quod est purum & clarum: postea oportet nos ipsum facere descẽdere, postea distillare, quarto calcinare, quinto soluere, sexto cõgelare, septimo fixare, octauo incerare. Ecce tota practica, & reductio ad primam materiam: quia aliter nõ fieret generatio, seu multiplicatio. Animaduerte in eis, quæ tibi scribuntur.

Dico tibi, carisime, quòd oportet corpora primò ad primam materiam reducere, ad hoc vt fiat generatio, seu multiplicatio in eisdẽ. Animaduerte ergo in his quæ tibi describũtur. Accipe cupri lib. 1. & fiat ex eo limatura munda, & misce cum lib. 4. mercurij, terendo in mortario cum sale modico & aceto, quousque simul amalgamentur. Cùm autem cuprum fuerit optimè coniunctum, pone ipsum in bona quantitate aquæ vitæ, hoc est in 12. partibus sui de aqua vitæ, hoc est, quòd si amalgama fuerit lib. 1. aqua vitæ sit 12. & pone totum in vrinali super ignem debilis cineris inferius lentisime ad ignem per diem naturalem: tunc dimitte infrigidari, &c. Alibi sic. Accipe de lapide albo quantum vis videlicet partem vnam, & de aqua sua, id est mercurij, partes quatuor: & commisce simul bene incorporãdo, terendo, donec sit bene incorporatum: postea pone ipsum in vase vitreo, & intus pone de aqua vitæ partes decem: postea pone prædictum vas ad ignem cineribus mediantibus, & fac quòd ignis sit lẽtus per diem & noctem: tunc dimitte infrigidari fornacem, & cùm frigidatum vas fuerit, cola aquam tuam cum omnibus, quæ in ea sunt per pannum lineum, donec transeat, & exeat per pannum de aqua, id quod de *lapide erit solutũ: & si melius scires facere istam separationem, melius esset. Hoc autem quod erit solutum, pone in phiala vitri bene obturata cum cera, semper conseruãdo super suum calorem: postea accipe id, quod remansit in panno ad soluendum, & iterum cum noua aqua benedicta repone ad ignem, sicut prius in vase prædicto, per diem & noctem: postea dimitte infrigidari, & cola sicut prius, & quod erit solutum, vt prius fecisti, ad partem pone, vt supra: & sic totiens reitera, quousque totum opus in aquam conuertatur, id est ad primam materiam, quæ est in humido, id est mercurius omnino. Quo facto, hoc totum accipe, & pone in vase vitri super ignem lentum decoquẽs, quousque videas in superficie nigredinẽ: quam remoue subtilius quàm potes: & sic reitera coquẽdo, & nigredinem su-

**corpore*

pereminentem tollendo, quovsque nihil emittat nigredinis, & aqua remaneat clara. Nunc habes terram & aquam, scilicet duo principalia elementa: deinde accipe terram illam, & nigredinem, quam collegisti, & pone in vase vitreo, & superfunde de aqua prædicta, quovsque super eam natet, & coque leui, vel lento in igne per quatuor dies: tunc iterum aquam impone, & coque: & sic successiuè, quovsque aqua fiat alba, & lucida, & clara. Et scias quòd hoc est, quod philosophi dixerunt, Hæc terra cum aqua putrescit, & mundificatur: quæ cũ mundificata fuerit, totum magisterium dirigetur: qua mundificata, & dealbata, vt est dictum, aqua mediante, quæ cum dicta terra mediante calore coagulata est & inspissata, terram istam coagulatam cum aqua sua, siue spissatam sine alterius aqua, decoques forti igne in cucurbita vitrea, alembico vitreo superposito, vt quidquid ibi aquæ fuerit, ascendat in alembico, & terra remaneat calcinata: tũc accipe fermentum de quocunque volueris quartam sui partem, id est, si fuerit vna lib. corporis: recipe vncias 3. fermẽti. Fermẽtum verò auri aurũ est, & fermẽtum argenti, argentum est: & istud fermentum etiam sit solutũ, & vt terra factũ provt corpus imperfectũ, & eodẽ modo & ordine præparatũ simul coniunge, & imbue cum aqua prædicta, & coque per dies tres, aut plures, & tunc iterũ in aqua sua prædicta imbue, & coque vt prius: & hoc toties reitera, quoties hæc duo in vnum corpus reducantur: quod perpendes, quando color non variabitur in eisdem. Tunc funde super eis aquam prædictam partem post partem: paulatim & paulatim, quovsque bibat de ipsa, quantum bibere poterit, dando semper nouam aquam. Nam in ista coniunctione corporum, spiritus cum eis miscentur, & vnum fiunt cum eis, & incorporantur, & coniunguntur in natura ipsorum, & germen iungitur cum corporibus prædictis mundatis, quia ante non poterat propter eorum immunditiem, & crassitiem: sed nunc eis coniungitur, & in eis crescit, & suum augmentat numerum, ac in eis multiplicatur multiplicatione infinita, secundum quod operatum fuerit per verum artificium.

Nunc exponamus obscurissima philosophorum verba. Primum enim est corporis in mercurium reductio: & scias quòd istud est, quod vocauerunt philosophi Solutionem, quæ artis est fundamentum, & principium huius magisterij. Vnde Roxinus in libro Turbæ: Nisi corpora solueris nostra solutione, in vanum laboras. De qua solutione tractans Parmenides in eodem libro, dicit: Quidam corporum solutionem audientes, putant aquam nubis esse: si autẽ legissent libros nostros, & intellexissent, scirent vtiq; aquam esse permanentem, quæ absque suo corpore, cui coniuncta & facta vnum, permanens esse non potest. Non est enim philosophorum aqua nubis, sed ipsorum corporum conuersio in aquam, ex qua primo fuerũt creata, scilicet mercurio: provt gelu conuertitur in aquam limpidam, ex qua primo fuit. Ecce habes vnum elementũ, quod est aqua, & ipsius in primam materiã reductio. Secundum verbũ est, quòd fit terra: & hoc est quod philosophi dixerunt: quod de crassitie aquæ, terra cõcreatur. Vel secundum aliũ intellectum, qui magis meo iudicio appropinquat veritati, quod de crassitie aquæ, terra generatur: quoniam fæces aquæ, quæ remanent in fundo vasis, terram philosophi dixerunt: quæ conuertitur cũ aqua id est dealbatur per distillationẽ, & inhumationẽ: & hæc est cribratio philosophorum, eorum cõtritio, seu combustio. Sic ergo habes aliud elementũ, quod est terra. Tertium verbũ est terræ mundificatio, de qua mundificatione Morienus philosophus ait, Hæc terra cum aqua putrescit, & mundificatur: quæ cũ mundificata fuerit, totum magisterium dirigetur: de quo dicit etiam Constans philosophus in libro Turbæ, Iunge siccum humido, scilicet terram & aquam: siccum enim est terra, humidum est aqua. Ecce quòd habes aquam & terram

per se & terrā dealbatam cum aqua. Quartum verbū est aqua, quæ potest euaporare destillando, seu sublimando: in qua sublimatione seu ascensione efficitur ipsa terra aerea, quū prius esset inspissata cum terra, & coagulata. Et sic habes aquam, terram, aerem: quod dicit Theophilus philosophus in libro Turbę Ipsum dealbate, siccum igne comburite, quovsque ex eo exeat spiritus, qui in eo inuenitur, quæ dicitur auis, vel cinis Hermetis. Et ait Mireris philosophus: Et terra remanet calcinata in fundo vasis, quæ est naturæ igneæ: & sic habemus in prædictis præparationibus quatuor elementa. Hæc igitur terra calcinata est puluis, de quo ait Mireris philosophus, dicens: Cinerem ne vilipendas, in inferiori loco testæ eximite: in eo enim diadema *cordis est. Postmodum cum prædicta terra fermentum pone, quod Philosophi fermentum, animam dicūt: & ideo sicut corpus humanum sine anima nihil valet, imò est sicut fæx: sic etiā in proposito: Nam fermentum est corpus præparatum, vt dictum est, & ad naturam suam alia conuertit. Et scias quòd non est fermentum, nisi Sol & Luna. Ista enim corpora alijs dominātur, & ipsa ad suam naturam conuertūt: & ideo à Philosophis fermentum dicuntur. Oportet igitur fermentum in corpore introduci, quia est eius anima. Et hoc est quod dicit Morienus philosophus, Nisi corpus immundum mundaueris, & dealbatum reddideris, & animam in eo nō miscueris, nihil huic magisterio direxisti: Igitur fit coniunctio fermenti cū corpore mundato: & tunc spiritus cum eis iungitur, & gaudet cum eis, quia mundata sunt à natura sua crassa, & subtilia facta sunt: Et hoc est quod dicit Archelasius philosophus in libro Turbæ, Spiritus non iungetur cum corporibus, donec à suis immundicijs perfectè fuerint corpora denudata, & in hora coniunctionis mirabilia apparebunt: nam omnes colores de mundo apparebunt in operando, quicunque possint cogitari: & corpus imperfectum colorat coloratione firma, mediante fermento, quod fermentum est anima: & spiritus mediante anima corpori coniungitur, & ligatur, & cum eo simul in colore fermēti conuertitur, & fit vnum cum eis. Ex prędictis apparet, subtiliter intuēti, Philosophos in suis verbis obscurissimis vera dixisse: nam ipsi philosophi in suis libris dicunt, quòd lapis noster est ex quatuor elementis: & ipsum elementis cō parauerunt. Et ostensum est primò, qualiter hîc sunt quatuor elementa. Dixerunt etiam, quòd lapis noster componitur ex corpore & anima, ac spiritu, & verum dixerunt: nam corpus imperfectum corpori comparauerunt propter hoc quia est infirmum. Aquam, spiritum dixerunt, & verè, quia spiritus est. Fermentum, animam dixerunt, quia, sicut supra dictum est, corpori imperfecto vitam tribuit, quam prius non habebat, & meliorem formam producit. Dixerunt etiam quidam philosophi: Nisi corpora vertatis in incorporea, & non corpora in corpora, id est de corpore spiritum, & è contra, nondum operandi regulam inuenistis: & verum dicunt. Nam primò corpus fit aqua, id est Philosophorum mercurius, & sic fit incorporeum: deinde in conuersionem spiritus in aquam, fit corpus. Et ideo quidam dixerunt, Conuerte naturas, & quod quæris, inuenies: hoc est verum. Nam in nostro magisterio primò facimus de crasso gracile & de corpore aquam: & postmodum de humido siccum, id est de aqua terram id est siccum. Et sic naturam conuertimus, & facimus de corporeo spirituale, & de spirituali, corporale, vt dictum est: & facimus id quod est superius, sicut illud quod est inferius: & quod est inferius, sicut illud, quod est superius: scilicet vertimus spiritum in corpus, & corpus in spiritum, vt patet in principio operationis: vt in solutione, quod est inferius, est sicut quod est superius, & totū vertitur in terram. Patet igitur ex dictis, quòd in lapide nostro sunt quatuor elementa, & sunt anima, corpus, & spiritus. Et lapis etiam noster, vt quidam phi-

*Aliàs Regis.

losophi dicunt, fit ex vna re, & cum vno. Et certè verum dicunt: nam totũ magisterium nostrum fit cum aqua nostra, & ex ea, & per eam: nam ipsam aquam soluunt, vt dictum est superius, non solutione, prout ignorãtes credunt, quòd conuertatur in aquam nubis, sed solutione vera philosophica, quæ est, vt conuertatur in aquam primam, ex qua fuerit ab initio. ipsam eandem calcinant, & in terram reducunt: per ipsam eandem aquam corpora in cinerẽ transformãt, & de ea cinerem dealbant, & mundificant, iuxta verbum Morieni dicentis, ꝙ Azot & ignis, latonem abluunt, atq; mundificant, & eius obscuritatem ab eo penitus eripiunt. Laton autem est corpus immundum, Azot autem est mercurius, & corpora diuersa coniungunt præparata modo prædicto, coniunctione tali, in quam non potest ignis potentia, nec alia tentatio, seu probatio separare: & ab ignis combustione defenditur: & eorum vnum in aliud mittit: & corpora sublimant, non sublimatione vulgari, quam intelligunt phantastici, credẽtes quòd sublimare sit superius ascendere, vel eleuare per ignem: et ideo accipiunt corpora calcinata, & miscent cum spiritibus sublimatis, vel eleuatis, scilicet mercurio, sulfure, arsenico, & sale armoniaco: & faciunt per ignem fortem, & subitaneum corpora cum spiritibus eleuare: quia pars non fixa, seperat partem fixam, per multam quantitatem non fixæ partis, & ita eleuant corpora cum spiritibus: & dicunt, quòd tunc sunt corpora sublimata: & hi tales falluntur, & delusi sunt: quia postmodum inueniũt ipsa magis immunda, quàm prius fuerint. Vnde scias, quòd non est nostrum sublimare, superius ascendere, vel eleuare: sed sublimare philosophorũ est, de re vili preciosam facere: & de re infima & commista, altam facere ac magnam, & puram, vt cùm dicimus, Iste homo sublimatus est, id est in dignitate positus est: sic enim dicimus corpora sublimata, id est subtiliata, & in altam, puram, mundam, & nobilissimam naturam conuersa. Vnde sublimare apud philosophos est subtiliare, mundare, & defæcare, dealbare, & rubrum facere: quod totum facit aqua nostra benedicta. Sic ergo intellige nostram sublimationem & descensionem, destillationem & calcinationem, solutionẽ, congelationem, fixationem, incerationem: & hoc totum fit per beneficium aquę benedictæ, & in hoc omnes sunt decepti. Aqua etiam nostra mortificat, & viuificat, & apparere facit multos colores: primo nigrum in mortificatione corporis, dum in terram conuertitur: postmodum apparent multi colores, & varij ante dealbationem, quorum omnium finis est albedo: in coniunctione verò corporis præparati & fermentati, apparẽt tot colores, quot ab homine excogitari possunt: & apparet quòd nostrum magisteriũ vnum est, & est ex vno, & cum vno: fit & ex quatuor, vt dictum est & ex tribus vt etiam supra dictum est. Vnde scias, carissime, quòd philosophi nostri lapidis nomina multiplicauerunt, ad hoc, vt eum absconderent: & dixerunt lapidẽ nostrum corporeum & spirituale esse: & in rei veritate non mentiti sunt. prout sapientes intelligere possunt. Nam ibi est corpus, & spiritus: & corpus factum est spirituale in solutione, vt dictum est: & spiritus factus est corporalis in coniunctione ipsius cum corpore imperfecto & fermento. Quidam philosophi ipsum vocant æs, prout dixit Eximæus in libro Turbæ: Scitote, inquit, omnes scientiam quærentes, quòd nulla fit vera tinctura, nisi ex ære nostro: & infinita nomina ei imponunt, ne ab insipientibus perciperetur. Quocunque tamen nomine ipsum nominent: vnum, & idem est opus apud omnes. Et dicit Morienus, quòd confectio nostri magisterij assimilatur in ordine creationis hominis: nam primo est coitus, postmodum conceptio, deinde impraegnatio, quartò ortus, quintò sequitur nutrimentum. quod sic intelligitur: primò sperma nostrum, id est mercurius, cum terra coniungitur, id est cum corpore imperfecto

quæ

quæ terra mater dicitur, ideò quia terra est mater omnium elementorum: tunc secundum Philosophos coitus appellatur. Dum autem terra incipit aliquantulum retinere mercurium secum, tunc dicitur conceptio: & tunc agit masculus in fœminam, id est, mercurius in terram. Et hoc est, quod dicunt Philosophi, quòd nostrum magisterium non est aliud, nisi masculus & fœmina, & ipsorum coniunctio, dominante aqua, id est mercurio: & terra crescit, & multiplicatur, & augmentatur, & eueniet, quando terra dealbatur: & tunc prægnatio nuncupatur, quando terra iam impraegnata est: deinde fermentum iungitur cum corpore imperfecto præparato, vt dictum est, quovsque vnũ fiant colore & aspectu, & tunc dicitur ortus: tunc enim natus est lapis noster: qui natus, Rex à Philosophis nuncupatur: vnde dicit Philosophus in libro Turbę: Honorate Regẽ nostrum ab igne venientem, diademate coronatum, & ipsum alimentate, donec ad ætatem perfectam deueniat: cuius pater est Sol, mater verò Luna: Lunam autem accipe pro corpore imperfecto, Solem pro corpore perfecto. Vltimò autem sequitur nutrimentum, vsque dum augmentetur augmentatione magna. Nutritur autem lacte suo, id est spermate, ex quo fuit ab initio sui. imbibitur autem mercurius sæpe sæpius, quovsq; bibat ex eo, quod sufficiat, id est, vsque ad perfectionem, quæ est finis totius operis nostri. Per ea igitur, quæ dicta sunt, facilè possunt intelligi omnia dicta Philosophorum obscura, & cognosces omnes in eodem conuenire. Et nihil aliud est nostrum magisterium, quàm quod prędixi. Iam habes corporis solutionem & reductionem ipsius ad primã materiam sui: deinde habes ipsius in terram conuersionem, & postea dealbationem, in aerem demigrationem: quia tunc distillando humiditatem, quæ in eo inuenitur, fit aereum quod ascendit, & terra remanet calcinata, & tunc est igneæ naturę. Habes etiam coniunctionem istorum adinuicem, & habes cõmistionem animæ cum corpore, & etiam coniunctionem animæ, & corporis, & spiritus simul: & conuersionem istorum adinuicem: & habes augmentationẽ tantùm huius Elixir, cuius vtilitas maior est, quàm possit ratione percipi.

FINIS

PRACTICA MAGISTRI ARNALDI DE VILLA NOVA AD QVENDAM PAPAM, EX LIBRO dicto, Breuiarius librorum Alchymiæ.

SANCTISSIMO in Christo patri deuotissimo, pedum oscula beatorum, mutatio Dei excelsa, Dico tibi pater alme, &c. Quòd omnium primò corpora in primam materiam reducere oportet. Prius te scire volo, quòd materia omninm metallorum, & eorum sperma est fumus albus, decoctus, & inspissatus in ventre terræ, calore sulfureo decoquente: & secundum varietatem sulfuris, & ipsius multitudinem in terra, diuersa metalla procreantur: semper tamen ipsorum plurimũ materia est vna, & eadem essentialiter, solo differens accidente, &c. Cùm enim sine sale operator nihil agat, sicut qui cum arcu sine corda sagittat: & hoc Morienus clarius dicit, Accipite phlegmaticũ & cholericũ, & terite sanguineũ cum eis, donec fiat cælum tingens pro debita &c. in suo igne, &c. Phlegmaticus est frigidus & humidus vt mercurius, cholericus verò est calidus & siccus vt sal armoniacum, sanguineus est calidus & humidus, vt Sol, seu aurum: Nota sal armoniacum non dat colorem, sed dat introitum, præparat, & purgat: ingrediuntur tunc reliqui spiritus corporibus permistis, & coniungit, & recedit. Ipsum enim sal est vnguentum siccitate ignis coagulatum, ex natura calida & sic-

ca subtili, à parte in partem penetrans soluit corpora, & est copulator contradictoriorum, & omnium spirituum cum corporibus. Ipsum enim est spiritus volans, lapis generans, ad Elixir coadiutor. Et nisi ipsum esset, non solueretur, nec ingrederetur Elixir, nec poneretur vnum cum aliquo alio, nec intraret vnum in aliud: volans est, existens vnà cum corporibus corpus, & est in eo occultum & absconditum: de quo dicit Auicenna in Maiori, si posueris eum loco ignis, aeris, & sulfuris, aut cuiuslibet, non errasti in opere: ad quamlibet enim se inclinat naturam. Et Almizadir, id est sal armoniacum tibi solũ subseruiat. In libro Aluminum & salium traditur: Quòd si Deus non creasset eum, non perficeretur Elixir, & vanum esset studium Alchymicum. Qui ergo sine sale operatur, vel agit, vt ait Allegoria sapientum, corpora mortuornm in sepulchris eorum non attenuat, propterea &c.

DE DECOCTIONE LAPIDIS PHILOSOPHORVM *& de regimine ignis in diuersis gradibus decoctionum ad coagulationem lapidis.*

Versus de solutione.

Qui quærit in merdis secreta philosophorum,
Expensas perdit proprias, tempusq; laborum.
Est in mercurio quicquid quærunt sapientes:
Corpus, abhinc anima, spiritus, tinctura trahuntur.
Nullus mercurius sumatur, quàm mineralis.

Ignis coagulationis gradus.

Primus formetur, vt sensus ei dominetur,
Sensibus æquato gaudet natura secundo,
Tertius excedit, sed cum tolerantia lædit:
Destructor sensus, nescit procedere quartus.

Igitur ad practicam descendamus, clarè & apertè, & intelligibiliter eam subijciamus. Nota ergo, quòd in operatione nostra, quæ diuina est, potius quàm humana, requiritur vnà sola materia, nec vlla alia: quia aqua nostra pura, & mineralis in nullo alio opere posita, nec etiã alicui corpori mista, quæ materia est substãtia, & à qua diuersi colores effectusq; in regimine apparet. Et scias quòd vna materia etiam requirit vnicum vas de vitro, quod dicitur vas Hermetis: & illud requirit vnum aliud vas terreum cum coopertorio suo similiter terreo. Et illud vnum vas de terra requirit vnicum furnum, videlicet furnum Hermetis, & coopertorium furni. Primò ergo describamus vas vitreum. Fiat ergo vas Hermetis de vitro, quod rotundum sit ad modum cælestis Lunæ medię, quod vas debet habere foramen ad modũ vasis, per quod foramen Luna plena portabitur. Descriptio autem vasis Hermetis est aliquantulum oblongum ad modum oui, vel ad modum ampullæ.

Vas terreum modò describamus, in quo debet vas vitreum prædictum poni. Fiat ergo vas terreum, quod possit sustinere ignem fortem, & continuum, etiam cum ignitione, sicut est terra, de qua fiunt crucibula ad fundendum aurũ: & fiat dictum vas tantæ capacitatis & magnitudinis, quod prædictum vas vitreum possit ibi bene recipi: ita quòd sub vase vitreo, & supra vas, & circa illud possint poni cineres cribellati ad spissitudinem duorum digitorum ad minus: fiat autem prædicto vasi coopertorinm, quod ita coniungatur cum vase suo, quòd flamma ignis non possit percutere vas vitreum intus positum. Habeat autem prędictum cooperculum vnam superius auriculam, vt possit deponi, & tractari &c. Modò collocemus vas vitreum in illud vas terreum sic: Primò habeas

beas de cineribus optimè cribellatis in bona quantitate, & pone de eis in vase terreo prædicto in spissitudinem duorum digitorũ ad minus, fortiter cineres imprimendo: deinde pone ibi vas de vitro cum suo retentorio, vel cooperto-rio: prius tamen optimè claudatur orificium ipsius vitri, cum luto tibi noto (est autem lutum sapientiæ) deinde circumpone cineres reliquos circumquaque, & supra & c. sicut scis.

Modò subijciamus aliqua notabilia: Nota, quòd in operatione nostra, & in quolibet opere alchymico, siue agatur de sublimationibus, siue de distillationibus, siue decoctionibus quibuscunque, necessarium est duas partes vitri esse vacuas.

Item, quantò carbones sunt magis ponderosi, & magis compacti, seu densi, tantò sunt meliores ad opus nostrum: quia ignis factus ex ipsis magis durat in sua qualitate, & ita carbones quercini & similes sunt eligendi. Et nota, quòd licet sint quatuor colores principales in opere apparentes, scilicet niger, albus, rubeus, & citrinus, qui sunt in diuersis gradibus taliter apparentes secundum suum gradum decoctionis. Cum alio enim igne facimus corpus nigrum, cum alio album, & cum alio rubeum, & alio citrinum. Sunt enim quatuor gradus ignis, qui in suprascriptis quatuor versibus continentur. Et nota, quòd Philosophi hanc scientiam ignis celauerunt, nec aliquis philosophus de dictis gradibus est clarè locutus, sed obscurè omnes. De leui igne tantùm faciunt mentionem. Primus igitur gradus continetur in primo versu, qui est; *Primus formetur, ut sensus ei dominetur.* Et quomodo cognoscetur, quando est calor primi gradus? certè sic: quòd si manus tangant cineres, seu capellum, seu coopertorium furni possit ibi stare sine aliqua læsione. Et iste est primus gradus, quẽ Philosophi celauerunt: & cum illo solo igne, aut sibi simili, & cum nullo alio, putrefit materia nostra secundum aliquos philosophos in 40 diebus, quod ego non credo: secundum alios verò in 50 quod etiam non credo: secũdum alios in 70 quod etiam non credo. Qui verò probauit, & expertus est, compleuit putrefactionem veram in 97, vel ad plus in centum diebus, & illud est verum. Et nota, quòd licet non appareat ad oculum in materia putrefacta nigredo; tamen curandum non est, quia pro certo secundum esse naturæ pellis, est super nigredinem: & ideo elementa iam iuncta sunt, siue vnita, & leui igne cocta locatur, & in alias vertuntur naturas. Et per secundum gradum decoctionis, illud quod est occultum, fiet manifestum: & quod modò est manifestum, fiet occultum. Ignis quarti gradus non est carbonum, sed est ignis flammæ, qui fiet in hũc modum: Habeas ligna de quercu, vel similia, & sint crassæ quantitatis, ita vt possis amplexari manu: tunc incide dicta ligna in frusta, ita quòd longitudo lignorũ non excedat latitudinem furni: Deinde facto igne prius carbonum in furnello, superpone ex dictis frustis lignorũ, duos vel tres, vel quatuor, sicut expedire videris. Exposuimus igitur superius primum ignis gradum, qui notatur, per hunc versum, *Primus formetur, ut &c.* Per quem gradum ignis, & non per alium materia nostra necessariò debet putrefieri, dissolui, mortificari, & denigrari. Restat nunc dicendum, per quem modum materia nostra putrefacta dealbetur: Igitur procedamus ad secundam partem operis, quæ est nostræ medicinæ dealbatio. Hîc verò notãdum, quòd duplex album est: Est vnum album quod fit ad modum Iouis vel Saturni, & talis dealbatio fit post putrefactionem: vnde dicit Geber philosophus, Oportet Iouem & Saturnum indurare, & Martem, & Venerem rubificare. Ista autem dealbatio non est vera dealbatio, quia non est firma, nec fixa; & hîc perficitur, & completur secundi gradus ignis in 100. diebus, qui hoc versiculo continetur: *Sensibus æquato gaudet natura secundo.* *Putrefactio.*

qui secundus gradus debet esse lenis, tamen aliquantulum fortior igne primi gradus: debet enim esse talis, quòd per tactum furni manus respondeat igni, & ignis manui, hoc est, quòd manus possit sustinere talem calorem, & non plus: Has igitur differentias poteris facere cum solario tenui perforato existente super carbones: in quo facias diuersa foramina, secundum exigentiam graduum ad beneplacitum, vel aliter & c. Finitis autem centum diebus, continua ignem prædictũ secundi gradus, vt materia bullire incipiat, & fluere, siue fundi, & durabit bullitio ista 70 diebus: & tunc materia incipit facere quosdam lapillos ad modum, seu similitudinem Hyacinthorũ: continua tamen ignem secundi gradus, quovsque dicti lapilli appareant. Cùm autem videris prædictos lapillos apparere, tunc ignem carbonum fortifica, faciẽdo ignem tertij gradus, qui notatur per hunc versum, *Tertius excedit, sed cum tolerantia lædit*. Dictum autem ignem tertij gradus continuabis ad incinerandos lapillos per centũ dies, quia infra dictum tempus centum dierum lapilli incinerabuntur, & figentur fixione vera & perfecta. Quòd si infra dictum tempus materia nostra non incineraretur: tunc eundem ignem tertij gradus continua, quovsque materia nostra sit incinerata, & tunc materia nostra dealbabitur. Et hoc album, dicitur albũ permanens, & dicitur spiritus & anima: & de hoc albo dicit Morienus, Dealbate latonem, id est terram, & apponite liberos, ne corda vestra rumpãtur. Et Hermes, Ipsum dealbate, & suo igne sublimate, quovsq; exierit spiritus, quẽ in eo inuenietis, qui dicitur auis Hermetis. Et ista incineratio & dealbatio detegens, scilicet dubium terræ sitientis, & aquam nubium. Et scias, quòd infra dictos centum dies materia nostra, seu cinis noster debet fieri in colore margaritarũ, seu marmoris coruscantis. De prædicto albo dicit Algazel, Ipsum dealbatum citò igne sublimate, &c. id est iterato soluite. Et scias, quòd prædictum ignem tertij gradus continuare debes, quovsq; secundum album appareat, & in colore prædicto. Modò sequitur quarta pars operis, quæ dicitur lapidis nostri rubificatio. Tunc totam animam in corpus conuertimus, cùm materiam nostram, quæ prius fuit alba, rubificamus. Dicta autem rubificatio debet necessariò fieri per ignẽ quarti gradus, qui in versiculo continetur, *Sic destructor sensus nescit procedere quartus*. Dictus autẽ ignis quarti gradus, erit ignis flãmæ, & lignorum, qui fit vt supra. Continua igitur ignem prædictum per 47 vel 50 dies: nã infra dictum tempus debet color tyrius apparere. mercurius verò igne suo gubernetur, & coctus igne primi gradus, in 50 diebus in coruum verum conuertitur, deinde in 77 diebus vertitur in columbam: deinde columba in 47 dieb. vel 70 vertitur in Alkasel marinum, qui est color tyrius: Et in isto colore spiritus & anima cum corpore vniuntur, & fiunt vnum: & corporeum factum est incorporeũ, & factus est lapis benedictus. Et scias, quòd per prædictum ignẽ flammæ, qui est ignis quarti gradus, album nostrum completũ funditur, & per huiusmodi fusionem sperma nostrum in sanguinem vertitur: & in illa hora spiritus & anima cũ corpore submerguntur. Et scias, quòd fusio in 47 vel 76 diebus ad longius perficitur, & completur. Et nota, quòd hæc fusio vera, est solutio vera philosophica, & gaudet stare super ignem, sicut puer ad vbera matris suæ: & verè tunc dicitur aqua permanens, & tunc factum est de corpore spiritus, & hoc est de volatili fixum. Et in tali fusione coronatur Rex diademate rubeo: Illuminate ipsum vsque ad ætatem perfectam, cuius pater est Sol, & mater est Luna. Per Solem autem nihil aliud intelligitur, nisi unctuositas sulfuris existens in mercurio, quòd sulfur sit anima lapidis. Vnde dicit Senior, Hoc sulfur est quod corpus denigrat, & ostium aperit: & quanto magis fusus in igne fuerit, tanto magis eius rubedo conuertitur in colorem citrinum, & ex hoc me-

liorabitur, & eius color tyrius augmentabitur, quousque perueniat ad finalem colorem lapidis nostri, seu medicinæ nostræ, qui est color citrinus, in colore pa paueris syluestris: & finaliter efficietur puluis impalpabilis, qui ad calorē ignis funditur sicut cera fluēs, & penetrans, & figens. Et nota, ꝙ arg. viu. mercurius, azot, Luna plena, lapis noster, æs nostrum, aqua nostra, Mars, argentum, stannum, albedo, Iupiter, minium, albus, hypostasis alba, album plumbum, vel rubeum, idem significant secundum diuersa tempora & gradus operationis. Et nota, quòd Lauare philosophorum, est totam animam in corpus reducere: vnde non intelligas eos loqui de alba lauatione vulgari, quæ consueuit fieri cum aceto, & consimilibus. Item nota, quòd quando apparet nigredo, tunc dicitur desponsatio mariti & fœminæ, & esse matrimonium inter eos, & tunc acquisiuit spiritum, qui est delator virtutū animæ per corpus, & corpus recepit actionem animæ & spiritus: & fit aquila, & medium naturarum. Et nota, quòd terra alba, sulfur album, fumus albus, auripigmentum, magnesia, & Echel, idem significant. Item nota, quòd lapis noster quando est fixus, est sicut cinis. Item nota, quòd in putrefactione corporis, mercurius stat ad medium inter spiritum & animam. Item nota, quòd abarnaos, Elixir, lapis philosophicus, & quinta essentia idem significant: nam est vna res præter naturam elementorum in suo esse. Ideo quatuor elementa per magisterium se inuicem complectūtur: tunc ex eis resultat, & resurgit quædam res incorruptibilis, quæ quinta essentia nuncupapatur. Item nota, quòd fermentum Solis dicitur spiritus, sulfur, aurum philosophorum, crocus Martis. Item nota, quòd fermentum Lunę vocatur anima, rosa alba, & aer existens in lapide. Item nota, quòd spiritus est fermentum Solis, anima est fermentum Lunæ, corpus verò est terra stans, & hæc tria sunt in mercurio. Item nota, quòd corpus recipit tincturam à mercurio, à spiritu & anima naturaliter secundum gradus suos: & in fine debent apparere quædam granula ad modum piperatæ: & tunc est ibi vnum magnum secretū, videlicet quòd materia nostra est cōgelata cum sua propria humiditate. Item nota, quando lapilli ad modum Hyacinthorum conuertuntur in cinerem album, tunc est signū putrefactionis, & denigrationis perfectæ, & finitæ. Item nota, quòd arg. viuū continet in se quatuor elementa, & sufficit sibi ipsi, nec indiget alicuius adminiculo: habet enim aqueam substantiam ab aqua, terream substantiam à terra, calidam & humidam substantiam ab aere, & vnctuosam cremabilitatem, seu igneam substantiam ab igne. Elementū aquæ currit, & fluit per corpus, & ipsum lauat. Elementum terræ stat, & est corpus mercurij, seu eius crassities & spissitudo. Elementum aeris est illud calidum temperatum, & humidum, quod est in mercurio: Et tale calidum temperatum, dicitur spiritus, & facit concordiam inter vnctuositatem cremabilem mercurij, & eius lutulentiam, hoc est inter humidum, vnctuosum & terreum, fæculentum. Elementum ignis est illa vnctuositas cremabilis, quæ est in mercurio, vnde versus: *Lauare philosophorum.*

Terra stat, vnda lauat, pyr purgat, spiritus intrat.

Item Lucas inquit, ignis vester vsque ad albedinem debet esse lentus: post dealbationem autem & coagulationem debet ignis augeri.

Epilogus. Nunc igitur sub breuiloquio repetamus totius operis nostri intentionem. Primò enim lapis noster in operatione liquescit, secundò nigrescit, tertiò citrinatur, quartò rubescit rubore nō vero, nec multum durante, quintò dealbatur, sextò coagulatur. Et hęc omnia necesse est fieri cum igne lento, hoc est cū igne primi gradus, & secundi, qui ignis fit cum carbonibus, & sine flamma: septimò lapis noster incineratur cum igne tertij gradus, qui est ignis flammæ triū lignorum, vel quatuor: octauò lapis noster liquefit liquefactione metallica & rubea;

& hoc fit cum eodem igne tertij gradus: vltimò augmentando ignem, & faciẽdo ignem quarti gradus. Et nota, quòd potest fieri medicina ad rubeum primi gradus, & secundi & tertij, cum suis gradibus, & suis multiplicationibus, & cũ suis proiectionibus. Item nota, quòd ignis primi gradus, qui pertinet solùm ad putrefactionem, solutionem, mortificationem corporis, dicitur per quandam similitudinem balneum, quia balneum est res temperata, non intensa in calore nec etiam frigida, sed in calore remisso: vnde videmus hominem per temperatum calorem putrefieri, & sudare à sua superfluitate: sed si calor esset intensus, non sudaret, sed combureretur: si verò balneum esset frigidum, tunc viscositas, & vnctuositas existens in homine, non exiret. Et ideo est nobis necessariũ habere balneum, hoc est calorem temperatum, hoc est non excedentem, nec diminutum à suo gradu. Et hæc est pulchra ratio intelligenti.

FINIS

MAGISTRI ALBERTI MAGNI RATISPONENSIS EPISCOPI, DE ALCHYMIA PRAEFATIO.

OMNIS sapientia à Domino Deo est, & cum illo fuit semper & est ante æuum. Quicunque ergo diligit sapientiam, apud ipsum quærat, & ab ipso petat, quia ipse dat omnibus affluenter, & non impropèrat. Ipse enim est altitudo, & profunditas omnis scientiæ, & thesaurus totius sapiẽtiæ: quoniam ex ipso & in ipso, & per ipsum sunt omnia: & sine eius voluntate nihil potest fieri: ipsi honor & gloria in secula seculorum. Amen.

Vnde in principio mei sermonis inuoco eius auxilium, qui est fons & origo omnium bonorum, vt ipse per suam bonitatem & pietatem dignetur paruitatem scientiæ meæ supplere per gratiã sui Spiritus sancti: vt per meã doctrinam lumen quod in tenebris latet, manifestare valeam, & errantes ad semitam veritatis perducere: quod ipse præstare dignetur, qui sedet in excelsis. Amen

Quũ in multas regiones & plurimas prouincias, nec non ciuitates & castella causa scientiæ, quæ vocatur Alchymia, maximo labore perlustrauerim, & à literatis viris & sapientibus, de ipsa arte ab ipsis diligenter inquisierim, vt ipsã plenius inuestigarem: & quũ scripta omnia perscriberem, & in operibus ipsorum sæpissime persudarem, non inueni tamen verum in his, quæ libri eorum affirmabant. Aspexi ergo libros contradicentium & affirmantium, & inueni eos vacuos esse ab omni profectu, & ab omni bono alienos. Inueni enim multos prædiuites literatos, abbates, præpositos, canonicos, physicos & illiteratos qui pro eadem arte magnas fecerunt expensas, atq; labores, & tandem deficiebant, quoniam artem inuestigare non valebant. Ego verò non desperaui, quin facerem labores & expensas infinitas, vigilans, & de loco ad locum migrans omni tempore, ac meditans, sicut dicit Auicenna: Si hæc res est, quomodo est? & si non est, quomodo non est? Tandem perseueraui studendo, meditando, laborando in operibus eiusdem, quovsque quod quærebam inueni, non ex mea scientia, sed ex Spiritus sancti gratia. Vnde quũ saperem & intelligerem, quòd naturam superaret, diligentius vigilare cœpi in decoctionibus & sublimationibus, solutionibus, & distillationibus, cerationibus, & calcinationibus, atque coagulationibus Alchymiæ, & in multis alijs laboribus, donec inueni ESSE POSSIBILEM TRANSMVTATIONEM IN SOLEM ET LV-

LVNAM, Quod multo melius est omni naturali, in omni examinatione & malleatione. Ego verò minimus Philosophorum intendo scribere socijs & amicis meis veram artem, leuem & infallibilem: ita tamen, vt videntes non videant, & audientes non intelligant. Vnde rogo, & adiuro vos per creatorem mundi, vt occultetis librũ istum ab omnibus insipientibus. Vobis enim secretum reuelabo, alijs verò Secreta secretorum recludo, propter inuidiam huius nobilis scientiæ. Stulti enim eam despiciunt, quòd ad eam pertingere non possunt: vnde exosam eam habent, nec possibilem esse credunt: ideo inuident illis qui in ea operantur, & dicunt eos esse falsarios. Caueatis ergo ne in ista operatione alicui secreta nostra reueletis. Iterum moneo, vt sitis cauti: & perseuerate in operationibus, & nolite fastidium habere, scientes quòd post operationem vestram, magna sequetur vtilitas.

De diuersis erroribus.

NVnc autem qualiter ad tanti operis laborem accedere debeatis in hoc meo opusculo, breuiter & simpliciter vos informabo. Ostendam tamen vobis primò omnes deuiationes & errores, & offendicula huius artis, in quibus multi & ferè omnes errant. Vidi enim quosdam, qui cum magna diligẽtia quasdam sublimationes faciebant, & vlterius procedere non valebant, quia fundamentum non habebant. Vidi & alios bonum principium habentes, sed propter nimiam potationem, & alias vanitates, opus facere non valebant. Vidi alios qui decoctionem, distillationem & sublimationem bonam fecerunt: sed propter nimiam prolongationem operis opus relinquerunt imperfectum Vidi & alios qui veram artem habuerant, & diligenter operibus præfuerunt, sed in sublimationibus perdiderunt spiritus propter vasa porosa, vnde & dubitauerunt: & vlterius artẽ non curauerunt. Vidi & alios, qui artem inuestigare cupientes, tempus statutum nõ valentes expectare, nimis veloces fecerunt sublimationes, distillationes, & solutiones: & ideo spiritus infectos, rubiginatos inueniebant, & aquas solutas & distillatas, turbulentas: vnde & etiam dubitauerunt. Vidi quàmplures, qui cum diligentia operi insistebant, & tandem deficiebant, quia res pro subleuamento non habebant, vnde versus:

Multa licet sapias, re sine, nullus eris: Quum labor in damno est, crescit mortalis egestas.

Vnde pauperibus non valet ars ista, quia ad minus vult habere expensas duobus annis: Et si contingat in opere errare, vel prolongare, quod non perueniat ad egestatem, vt in pluribus sum expertus. Vidi alios qui sublimationes faciebant puras & bonas ad quinque sublimationes: & quum plures facere non valebant, sophisticabant, & Venerem dealbabant, addentes quintam vel sextam partem Lunæ, & seipsos & alios decipiebant. Vidi alios qui spiritus sublimabãt & figebant, volentes cum eis tingere Venerem vel Martem, & quum impressionem non fecerunt, neque ingressionem habebant, dubitauerunt. Vidi quoque quosdam qui spiritus fixos habebant, & ipsos cum oleo ingrediente cerabant, donec ingressionem in corpora habebant, addentes tamen aliquam partẽ Lunæ, & ita figebant Venerẽ in albũ, quod simile erat Lunę in malleatiõne & examinatione, & albedine, & quod pertrãsiuit bis aut ter examinationẽ, & tamẽ nõ fuit perfecta: quia Venus non fuit calcinata nec purgata à sua corruptione. Vnde dicit Arist. Nõ credo metalla trãsformari posse, nisi reducant in primã materiã, id est in calcẽ per ignis adustionẽ: & tũc possibile est illud. Vidi tñ & alios sapiẽtes, qui ad plenũ spiritus & pulueres sublimabãt & figebãt, solutiones & distillationes ex pulueríb. parabãt, postea coagulabãt, & postea metalla calcinabãt, corpora dealbabãt ad albũ, rubificabãt ad rubeũ, postea calcẽ reducebãt in solidã massã, & ipsa tingebãt in solẽ & lunã, quę melius erãt omni

naturali in omni examinatione & malleatione. Videns ergo tot errare, iam decreui scribere vera & probata opera, & meliora omnium Philosophorum, in quibus laboraui, & sum expertus: nihil aliud scribã, nisi quod oculis meis vidi.

Vnde oriantur metalla.

ALchymia est ars ab Alchymo inuẽta, & dicitur ab archymo Græcè, quod est massa Latinè. Per hanc enim artem reducuntur metalla, quæ in mineris sunt corrupta, & imperfecta ad perfectionem. Et notandum, quòd metalla differunt inter se accidẽtali forma tantùm, nõ essentiali: ergo possibilis est spoliatio accidẽtium in metallis. Vnde possibile est per artem nouum corpus constitui: quia omnia metallorum genera generantur in terra ex sulfure & arg. viuo commistis, vel etiam propter terram fœtidam. Sicut enim puer in ventre matris suæ ex corrupta matrice contrahit infirmitatem ex causa loci per accidens, & corruptione, quamuis sperma fuerit mundum, tamen fit puer leprosus & immundus causa matricis corruptæ. Sic est in metallis, quæ corrumpuntur, vel sulfure corrupto, vel terra fœtida: vnde hæc est differẽtia omnium metallorum, qua differunt inter se. Quando enim sulfur mundum rubeum occurrit argento viu. in terra, inde aurum generatur tempore breui vel longo per assiduitatem vel decoctionem naturæ sibi subseruientis. Quando verò mundum & album occurrit arg. viuo in terra munda, inde generatur argẽtum, quod differt ab auro in hoc, quòd sulfur in auro rubeum, in arg. album fuerit. Quando autẽ sulfur rubeum, corruptum & vrẽs occurrit arg. viuo in terra, inde generatur cuprum, & non differt ab auro nisi in hoc, quòd in auro non fuit corruptum, hîc verò corruptum. Quando verò sulfur album, corruptum & vrens occurrit arg. viuo in terra, inde generatur stannum: & quia stridet inter dentes, & velocem habet liquefactionem, ideo est, quia arg. viuũ non fuit bene commistum cum sulfure. Quando verò sulfur album, corruptum & vrens occurrit arg. viu. in terra fœtida, inde generatur ferrum. Quando sulfur nigrum & corruptum occurrit arg. viu. inde generatur plumbum, de quo dicit Arist. quòd plumbũ est aurum leprosum. Iam satis dictum est, vnde metalla habeant originem, & quomodo inter se differant forma accidentali, & non essentiali. Restat nunc videre de probationibus Philosophorum, & authoritatibus quomodo probent esse veram hanc artem, vt obuiare possimus alijs, qui contradicunt eam non esse veram.

Probat artem Alchymiæ esse ueram.

VOlunt ergo quidã contradicere, & quàmplures, & maximè illi qui nõ intelligunt aliquid de arte, nec metallorũ naturas cognoscunt, & nesciunt quid sit eorum intrinsecum vel extrinsecum, & dimensiones & profunditates metallorum minimè cognoscentes. Istis igitur, quum obijciunt Aristotelis verba dicentis, Sciant artifices Alchymiæ rerum species permutari non posse, respondendum, hoc dixisse de ipsis qui credunt & volunt metalla adhuc corrupta transubstantiare: quòd sine dubio vix fieri potest. Audiant ergo verba Arist. quæ sequuntur: Quòd experientia destruit formam specierum, & maximè in metallis, & hoc est verum, quando aliquod metallum est calcinatum, & inde fit cinis & calx, quæ teritur & lauatur, & ceratur cum aquis acutis, donec fiat alba & viua: & sic per calcinationes & medicinas diuersas amittunt humiditatem corruptam & adustiuam, & acquirunt humiditatem aeream viuificantem ipsa corpora, & calx mundata reducitur ad solidam massam: quæ massa potest recipere tincturam albam & rubeam. Vnde ait Hermes, Quòd spiritus ingredi corpora non possunt, nisi purgata, & non ingrediuntur, nisi aqua duce. Arist. dicit, Non credo quòd metalla possint transubstantiari, nisi reducantur

ad pri-

ad primam materiam, id est mundificentur à corruptione sua per ignis adustionem. Adhuc contradicentibus, & non credentibus melius obuiare volo, quia quod scimus loquimur, & quod videmus testamur: videmus species diuersas recipere formas diuersas diuersis temporibus: sicut patet in Arsenico quod est rubeum, & per decoctionem & assiduitatem erit nigrum, per sublimationem erit album semper tale. Et fortè aliquis diceret, quòd tales species de facili possunt transmutari de colore in colorem, sed in metallis impossibile. Quibus respondeo ex euidenti causa per diuersas probationes & euidentias, eorum errorem penitus destruens: Videmus enim ex argento generari azurum, quod dicitur transmarinum: quod tamen cum natura sit perfectum, carens omni corruptione, facilius videtur, & est destruere accidentale quàm essentiale: videmus enim cuprum recipere colorem citrinum ex lapide calaminari, quũ tamen neutrum sit perfectum, neque cuprum, neque lapis calaminaris, quia in ambobus agit ignis. Videmus quòd ex stanno fit lithargyriũ, & stannum per nimiam decoctionem vertitur in colorẽ auri, quod tamen possibile esset conuerti in speciem argenti, cùm de natura eius sit. Videmus & ferrum conuerti in arg. viuũ, quod videtur quibusdam impossibile: & quare sit possibile iam rationem dixi superius, quòd omnia metalla generantur ex arg. viu. & sulfure: vnde cùm arg. viu. sit origo omnium metallorum, etiam possibile est vt ferrũ redigatur in arg. viu. Non ne, verbi gratia, aqua liquida tempore hyemis per nimiam frigiditatẽ induratur, & fit glacies? non ne glacies à calore Solis soluitur, & erit aqua, vt prius? Ita est de arg. viuo vbicunque est in terra, & si ibi est sulfur, tunc ista duo coadunantur simul, & per decoctionem temperatissimam longo tempore indurantur, & erit lapis mineralis, de quo trahitur metallum. Videmus etiã quòd ex plumbo fit cerussa, ex cerussa minium, ex minio plumbũ. Ecce iam satis manifestè probatum est, quomodo species permutantur de colore in colorem vsque ad tertiam vel quartam formam. Vnde nullo modo dubitandum est, quin metalla corrupta possint reduci ad sanitatem per medicinas suas. Iam positum est fundamentum ad artem istam: videamus quod superædificemus. Si enim superædificauerimus fœnum, vel lignum, vel stipulam, ignis consumet omnia. Inueniamus ergo lapides, quos ignis non destruat, neque corrumpat: tunc securi erimus ab omni perturbatione. Et sciendum quòd ea quæ diximus de impedimento artis, & in principio, & postea de probationibus eiusdem, ideo dicta esse, vt artem veram esse stabiliamus &c. Nunc videndum qualiter agendũ sit, & quo tempore, & quo loco. Et primò incipiendum est firmare etiam præcepta. Primum ergo præceptum est, vt artifex huius artis sit tacitus & secretus, & nulli reuelet suum secretum, quod nulla ratione vlterius manifestet: sciẽs pro certo, quòd si plures scirent, nullo modo pertransibit, quin diuulgetur: & quũ diuulgatum fuerit, pro falsario reputabitur: & ita erit in perditione, & opus imperfectum remanebit. Secundum præceptum est, vt artifex habeat locum, & domum specialem extra hominũ conspectum, in qua sint duæ cameræ vel tres in quibus fiant operationes ad sublimandum, solutiones, & distillationes faciẽdum, sicut in posterum docebo. Tertium est, vt obseruet tempus in quo sit operandum, & horas ad sublimationes, & solutiones, & distillationes: quia non valerent in hyeme sublimationes: solutiones verò & calcinationes omni tempore fieri possunt: hæc autem omnia in operibus lucidè docebo. Quartum est vt artifex huius artis sit sedulus & frequens circa operationes, & non sit tædiosus, sed perseueret vsque in finem. Quòd si inceperit, & non perseuerauerit res & tempus amittet. Quintum, vt secundum artis institutionem operetur: primò in contritionibus, secũdò in sublimationibus, tertiò in fixionibus, quartò in

tò in calcinationibus, quintò in solutionibus, sextò in distillationibus, septimò in coagulationibus: & sic per ordinem. Si autem tingere præter sublimationē, & coagulare & soluere per distillationem volueris, perdet pulueres suos: quia quum proiecti fuerint, non retinebis ex eis quicquam, sed reuolabit citissimè. Vel si cum fixis pulueribus, qui non sunt soluti nec distillati tingere volueris, non ingredientur nec permiscentur corporibus. Sextum est, vt omnia vasa, in quibus debent poni medicinæ, vel aquæ, vel olea, siue super igne vel non, debent esse vitrea, vel vitreata. Si enim in vase cupreo ponantur aquæ acutæ, fiēt inde virides: Si autem in ferreo vel plumbeo, denigrantur & inficiuntur: Si in fictili penetrabunt, & destruentur omnia. Septimum est, quòd cauere debes ante omnia, ne apud principes vel potentes intromittas te de aliquibus operationibus, propter duo mala: si enim intromiseris te, tunc de tempore ad tēpus requirent à te, & dicent, Magister quomodo succedit tibi? quando videbimus aliquid boni? Et non valentes expectare finem operis, dicēt, nihil esse, truffam esse &c. & tunc habebis tædium maximum. Et si ad finem bonum non perduxeris, indignationem perpetuam ex hoc acquires. Si autem ad finem bonū perueneris, cogitabunt perpetuò te habere, nec permittent te abire: & ita illaqueatus eris verbis oris tui, & sermonibus proprijs irretitus. Octauum præceptnm est, ne aliquis intromittat se de operationibus, qui non habeat expensas plenas ad minus, & vt omnia possit comparare, quæ ad artem sunt necessaria, necnō & vtilia: & si intromiserit se, & expensæ defecerint, tunc res & omnia amittet.

Quod furni sint necessarij, & quales, & quanti.

NVnc videndum est, quomodo fiant furnelli, & qui, & quot sunt necessarij. Ad quod sciendum est, quòd furnelli debent fieri ad quantitatē operis. Si enim res tibi sint sufficientes, & opus magnum volueris inchoare, tunc eo maiores construendi sunt. Si autem exiguum tibi fuerit, furnellos secundum quantitatem puluerum & medicinarum construes. Volo tamen ponere doctrinam furnellorum, & quantitatem secundum quod expedit tam diuitibus, quàm pauperibus. Primò ergo dicendum est de furnello philosophico. Statuatur furnus prope parietem, vbi ventus accedere possit: furnus verò distet à pariete per longitudinem brachij in hunc modum. Fiat fouea in terra ad vlnę profunditatem, in latitudinem duarum spannarum vel paulò plus, quę circumliniatur argilla magisterij, super quam constituatur murus per circuitū de eadem argilla.

De qualitate uel quantitate furni.

REcipe de argilla simplici & appone ad quatuor partes quintam partem argillæ figulorum, & contere optimè, & adde parū de arena, & iterū contere (aliqui apponunt consulto fimum equinum, aut saltē aquam, in qua ille fimus fuerit dissolutus) quo facto, fac murum, vt dixi, super foueam in altitudine duorum pedum, vel parum minus, & ad spissitudinem spannæ vnius, & permitte siccari, & tunc habeas rotam factam de argilla figulorum, quæ ignē fortem sustinere possit, quæ vndique sit perforata, habens 50 vel 60 foramina, secundum rotæ quantitatem, ad modum digiti superius arcta, inferius verò ampla, vt liberius possit descendere cinis: inferius verò in terra fiat meatus per terram & parietem, antequàm rota superponatur, & ille sit arctus circa foueam, extra verò parietem amplus quasi ad vnam spannam, vt ventus intrare possit: qui meatus debet liniri argilla: quo facto superponatur rota, ita vt amplitudo foraminum sit subtus: & tunc iterum fiat murus super murum, & rotam ad spissitudinem spannæ: murus verò sit in altitudine super rotam vnius brachij: furnus verò habeat foramen in medio super rotā, vbi carbones imponantur.

tur. Superius verò habeat foramen, vbi vasa calcinatoria imponantur: quod foramen cooperiatur postea, cũ coopertorio sibi apto. furnus quoq; habeat subtus (alibi supra) foramina parua quatuor vel quinque in amplitudine trium digitorum. Et hæc est forma furni.

Præterea sciendum est, quòd super rotam debes ponere tripedem de argilla factũ, super quo ponantur vasa calcinatoria, vt desubter ponãtur carbones.

Quot & quales sint furni sublimatiui, & unde.

NVnc videndũ est de furnellis sublimatiuis, qui ad minus debent esse duo vel quatuor, & fiant per omnia cum rota, & meatu, & foraminibus, sicut furnus philosophicus, excepto quòd nõ debent esse tantæ capacitatis: & isti debent simul stare, vt omnibus possint ministrare.

Quales sint furni distillatorij.

FVrnelli distillatorij sic faciendi sunt: fiant vt supra de argilla: fiat murus rotundus super terram ad spissitudinem quatuor digitorum, in latitudinem verò trium palmorum: & habeat fornax per circuitum foramen in amplitudine trium digitorum: furnus verò sit amplior superius, quàm subtus in hunc modum, vt eius figura demõnstrat. De istis furnis fiant tantummodò duo, qui sufficiunt ad distillandum. Vasa verò sint furnellis apta, alia ad distillandum, alia ad calcinandum, alia ad coagulandum, quorum formam ponemus in fine libri. Reperies in cælo philosophorum Vlstadij & c.

De furno uitreariorum.

Furnus vitreariorum fiat cum cæteris in fine, qui satis est necessarius ad vitreandum.

Quomodò uasa fictilia deuitreantur.

REcipe quodcunque vas volueris deuitreare, scilicet vas de argilla bene combustum, & linito bene cum minio sic temperato: recipe aquam & impone de fermento ceruisiæ vel vini quantum ad decimam partem aquæ, & misceas simul, & postea impone minium quantum volueris, & misce bene simul, & inde lineas vas cum pincello, vel cum manu, & permitte siccari: quo desiccato pone in furnum, concauitatem subtus vertendo, ita quòd iaceat super duo ferramenta fortia, quæ in medio fornacis sint posita. Et si vis plura vasa imponere, melius est vt claudas os fornacis cum lapide & argilla, & fac ignẽ lentum primò ad spacium vnius horæ, postea vigora ignem, quousque videas minium defluere sicut ceram: tunc cessa & permitte infrigidari, & tunc aperi & inuenies vasa tua optimè vitreata. Hoc tamen nota, quòd minium factum de cerussa decuplo plus valet ipsa cerussa, quàm minium factũ de cinere plũbi. Data doctrina de furnellis, iam dicendum est de spiritibus & medicinis.

Quòd quatuor sunt spiritus metallorum qui tingunt.

SCiendum ergo quòd quatuor sunt metallorum spiritus, scilicet mercurius sulfur, auripigmentum, vel arsenicum, & sal armoniacum: isti quatuor spiritus tingunt metalla in album & rubeum, id est in Solem & Lunam: non tamen per se, nisi prius præparentur ad hoc cum medicinis diuersis, & non effugiant ignem: & cum steterint in igne faciunt mirabilia opera: faciunt enim de Marte vel Ioue Lunam, de Venere vel Saturno, Solem. Et vt breuiter dicam, omnia metalla transubstantiantur in Solem & Lunam, quæ paria sunt omni naturali in omnibus operibus, excepto quòd ferrum Alchymiæ non trahitur ab adamante: & aurum Alchymiæ non lætificat cor hominis, nec curat lepram, & vulnus ex eo factũ tumescit: quod nõ facit ex auro naturali. In omnibus enim alijs operibus, scilicet malleatione, examinatione, & colore durat in æternum. De his quatuor spiritibus fit tinctura, quę dicitur Elixir Arabicè, fermentũ Lat.

Quid sit Elixir, & quot metallorum transubstantiantur per hos quatuor spiritus.

Est autem Elixir nomen Arabicum, Latinè verò significat fermẽtum, quia sicut panis fermentatur & leuatur per bonum fermentum, ita massæ metallorum transubstantiantur per hos quatuor spiritus in album & rubeũ, & maximè per mercurium, quia ipse est fons & origo omnium metallorum.

De generibus medicinarum & nominibus earum.

DE spiritibus verò alijs & medicinis, quæ sint & quomodo nominentur, sic est intelligendum, scilicet sal commune, sal alkali, sal nitri, sal borax, alumen zucharinum, alumen iameni, tartarum, atramentum, viride ęris, lapis calaminaris, cuperosa, tutia, cinabrium, minium, cerussa, oua gallinarum, testæ ouorum, acetum, vrina, cadmia, marchasita, magnesia, & aliæ res multæ, de quibus in hoc libro non habemus necesse. Ista verò non tingunt, sed sunt adiuuantia spiritus vt citius præparentur, & citius soluantur, & cum aquis ipsorum terantur calces metallorum, & acquirant humiditatem rectificantem ipsa corpora. Hæc autem quomodo præparentur, & vbi inueniantur, & calcinentur, & soluantur, & distillentur, per ordinem in sequentibus ostendemus.

Quid sit mercurius, & unde nascatur.

Est autem mercurius aqua viscosa in visceribus terræ, substãtiæ subtilis terræ albæ per calorem temperatissimũ vnita tali vnione æqualiter: ideoq; fugit in superficie plana de facili, & propter aquositatem non adhæret, licet viscosam habeat substantiam, propter suam siccitatem, quæ illi obtẽperat, & illam adhærere non permittit. Est etiam materia metallorum cum sulfure, scilicet lapis rubeus de quo extrahitur arg. viuum, & inuenitur in montibus maximè in cloacis veteribus in multa quantitate. natura eius est frigida & humida & est fons omnium metallorum, & ab eo procreantur omnia, vt supra dictum est. Creatur verò cum omnibus metallis, & miscetur ferro, & sine ipso nullum metallum deaurari potest. Additio. Arg. viu. cum sulfure & sale armoniaco sublimatum conuertitur in puluerem rubeum splendentem: & iterum vstum in igne, redit ad substantiam humidam & fluentem.

Quid sit sulfur, & quid operetur, & ubi inueniatur.

SVlfur verò pinguedo terræ est in minera terræ per temperatam decoctionem inspissata, quovsque induretur, & fiat spissa: & quũ indurata fuerit, vocatur sulfur. Fortissimam sulfur operationem habet, & est vniformis substantiæ in partibus suis: & ideo non aufertur ab eo oleum eius per distillationẽ sicut ab alijs rebus oleum habentibus, sed per aquas acutas sulfur in ipsis decoquendo: inuenitur in terra, aliquando in montibus, aliquãdo in paludibus: est etiam multiplex, scilicet album, rubeum, viride, citrinum, nigrum: & etiã quoddam mortuum. Viuum est illud quod de terra extrahitur mundum fusum, & valet contra scabiem. Mortuum verò est quod fusum est in cãnis, vt inuenitur in apothecis. Additio. Sulfur igneam habet naturam, ipsum liquefit vt gumma, & totum fumus est.

Quid sit auripigmentum, & unde nascatur.

AVripigmentum est lapis mineralis, & sic fit. Sterquilinium terrestre in cauernis terræ per longam decoctionem transit in substantiam auripigmẽti. Duplex est in eo viscositas: alia subtilis, alia grossa: vna tollitur per ablutionem & decoctionem eius in vrina, alia per sublimationem, vt inferius dicetur. Additio. Auripigmentum est calidum, comburens, nisi candidetur. Auripigmentum sublimatum, cuprum in argenti speciem dealbat: idq; super salis gemmæ partes quatuor, duabus salis armoniaci appositis, superius inferiori superpone: habens itaq; tertiò commutationem, videbis optatum.

Quid

Quid sit arsenicum

ARsenicum est de materia subtili, colorem habens sulfureum, & est lapis rubeus: natura eius est sicut auripigmenti: flos eius erit albus & rubeus: de facili sublimatur. Duobus enim modis albificatur, scilicet per decoctionem & sublimationem.

Quòd sal armoniacum sit duplex.

SAl armoniacū duplex est, scilicet naturale & artificiale. Naturale est quod inuenitur in terra duplex, scilicet album & rubeum: quorum tamen vtrunque extrahitur de minera dura & clara, saporē habens vehementer salsum: natura eius calida & sicca. Est etiam lauatiuum, mūdificatiuum & subtiliatiuū. Artificiale est melius naturali in opere nostro: & ipsum est nobilius omnibus salibus, & conuertit mercurium in aquam, quando cum eo assatur & teritur, & mittitur in aliquo loco humido ad soluendum: Et cum ipso ferrum & plumbū soluitur. Ipsum quoque est oleum, quod congelauit siccitas ignis. Natura eius est calida & humida, & est spiritus subtilis ad Elixir: nam sine ipso nec soluētur, nec ingredientur. Et sciendum, quòd per ipsum non dealbantur corpora, nec rubificantur, nec transubstantiantur, sicut per alios spiritus: sed ipse dat alijs introitum, & purgat & mundificat corpora à nigredine: tunc relinquit ibi spiritus cum corporibus permistos, & coadiuuat eos, & postea recedit. Additio. Aqua salis armoniaci sublimati vel nō, sed per filtrum, vel pluries per pannum subtilem & spissum colati cuilibet corpori calcinato in aliud corpus fusile prębet ingressum, si illud calcinatum sæpe in eo imbibatur, & postmodum congeletur, & vltimò puluerizetur & dissoluatur. Vnde crocus ferri hoc modo præparatus argento auri optimi tincturam præbet.

Quid ualeat sal commune, & quomodo præparetur.

SAl commune est clauiger huius artis, quia claudit & aperit omnia, & sine illo nullum opus Alchymiæ perfici potest. Præparatur autem sic. Accipe de eo quantum vis, & solue ipsum in mortariolo cum aqua calida mouendo, donec solutum sit, tunc cola per pannum spissum in vas lineū, & quod remanet supra fundum, iterum cum aqua calida, sicut prius, solue, donec totum sit solutum. Tunc aquam illam coque in vase vitreo, aut plumbeo, aut cupreo, donec aqua euanescat, & sal reuertatur in priorem statū. Tunc accipe illud sal, & pone in ollam nouā ad furnum calcinationis (olla debet claudi) & sicca optime & serua vsque dum doceam te, qualiter debes soluere & distillare. Additio Non debet fieri in metallo, quia nō est bonum, vt expertus sum, sed in vase terreo plumbato, vt dicit Geber in de Perfectionis inuestigatione in particula prima. dissolue sal in aqua calida, dissolutum distilla per filtrum, distillatum congela in vase apto cū lento igne. Alij postea ponunt in furno calcinationis aut panis, & siccant optime, & seruant.

Aqua salis cuiuslibet.

FIt autem sal fundens sic. R. sal de Pictauia & tere minutè in mortario cupreo, postea imple quatuor vesicas mutoninas, & liga illas cum corda per collum vt non respiret: postea habeas cacabum plenū aqua pluuiali, & pone vnum baculum in transuerso cacabi, ad quem suspēdes tuas vesicas, & submerge in aqua vsque ad collum, & ibi dimitte per diem naturalem, deinde extrahe & cola aquam, extra quam intus reperies, & quod non est dissolutum, repone in cacabo per alium diem vt prius, & tot vicibus facias, quousque totus sal resoluatur in aquam, postea distilla & congela: postea congelatum pone in potto terreo super ignem carbonum vndique accensum, bene tamen prius lu-

tato, & tunc dimitte in igne aut furno quousque ignis extinctus sit: & postquã infrigidatum est, aperi tuum sal, quod erit ut metallum, & hoc fiat septem vicibus & non minus.

Quid ualeat sal Alkali, & quomodo præparetur.

SAl alkali est qui spectat ad artem istam, & quando bene præparatus est, tunc soluit omnes calces corporum in solidam massam. Natura eius est calida & humida: Fiat autem sic. R. cineres quercus putridæ in magna quãtitate, vel cineres clauellatos propriè, quę habentur ad pannos abluẽdos, & cõtere minutissimè, & accipe sextam partem de calce viua, & misce simul, & pone pannum spissum super tinam, & desuper pone cinerem cum calce mistum quantum pannus capere potest, & funde desuper aquam feruentem, & cola in lixiuium, donec totam amaritudinem extraxeris: & tunc deijce istum stratũ, & pone alium, & huic fac sicut priori. Habita autem tota aqua, mitte residere in eodem vase vsque manè, (& distilla per filtrum) tunc decoque eam in caldario donec aqua euanescat, & non det fumum: tunc permitte infrigidari, & erit lapis durus, quod dicitur Alkali, id est fæx amaritudinis: & tunc accipe hunc salẽ & pone in ollam vsque ad medium, & pone non clausum in fornacẽ, & dato ei in primo lentum ignem, quousque bulliendo non insaniat (siue saliat:) Postea da illi fortiorem quousque totum rubescat & liquescat sicut cera, tunc defunde cum forcipe in aliam ollam incontinenti, quia si aliquid tardaueris, non poteris effundere, quia citò indurabitur: & tunc habebis salem alkali album, quem pone in vase vitreo in loco calido & sicco, quia si in loco humido poneres, solueretur. Additio. Fiat autem aliter sic sal alkali. Recipe de cinere cuiusdã herbæ, quæ dicitur Soda, & bene mole & bulli in ollam cum aqua, & fac transire per caligam sicut claretum semel aut bis: deinde distilla per filtrum, postea pone in potto terreo nouo, & ad lentum ignem congela primò, deinde augmẽta ignem, quousque bene congeletur: tunc ponatur in loco mundo & sicco. Alumen faseolum dicitur alumen alkali, alofor, & cinis clauellatus, aut ex eo factũ.

Alumen iameni tere & solue in tribus libris aquæ vrinæ distillatæ, deinde distilla per filtrum nouum, deinde congela album, postea tere super marmor, deinde rora aliud marmor cum aceto distillato, & pone alumen illud tritum desuper inclinando marmor ab vna parte, vt cadat in vase vitreo aqua clara, & terrestreitas maneat super marmor vt terra alba, & hoc fiat in loco frigido & rorido, & ponatur in vase vitreo bene obturato: hanc aquam potes congelare in leuissimo igne humido: & cum hoc alumine fixatur spiritus, & cum hac aqua lauantur corpora calcinata.

Quomodo alumen albificatur & soluitur in aquam.

ACcipe de alumine quantum vis, & pone vsque ad medium vel minus in ollam, & claude vas, & pone in furnum, & primò da ignem lentum, & postea fortem, & permitte siccari per diem integrum in tali igne, postea extrahe quum fuerit infrigidatũ, & inuenies alumen albius niue, quod serua, quia ex ipso fit aqua ad album, super lapidem marmoreum in loco frigido & humido. Additio. Hoc modo dicto potest resolui alumen quodlibet in aquam, vel terendo cum pauco salis armoniaci sublimati, vel positum ad dissoluendum super marmor, aut in fimo, aut in vapore aquæ calidæ, aut aliter.

Quomodo atramentum rubificatur, & soluitur in aquam.

ATramentum est terra nigra, odorem habẽs sulfureum quum crematur in igne: mutatur eius color niger in rubeum per calcinationem, quem nunquam amittit de cætero. Recipe atramenti triti quantum vis, & pone in ollam vsque ad medium, vel ad summum, & claude cum coopertorio, & argilla li-

la linias, & desiccatum pone in furno calcinationis, & da ignẽ primò lẽtum per tres horas, postea fortiorẽ, trib. horis, donec tota olla rubescat, & in tali calore stare permitte per diẽ & noctẽ, & caue ne liquefiat, postea permitte infrigidari & extrahe, tunc habebis atramentũ rubrũ, quod vocatur flos atramenti. Reserua ergo: nam quando solutum est in aquam, tunc rubificantur spiritus & corpora cum eo colore rubeo, quem nunquam amittent. Additio ad caput superius de Alumine. Alumen plumæ sic præparatur: tere minutè, & coque in vrina purgata, & imponas tantum aquæ vrinæ quod superet alumen de duobus digitis, & coque quousque alumen sit dissolutum in aqua, postea distilla per filtrũ, deinde congela & sicca inter duas patellas terreas super lentum ignem. Et sic debes siccare res, quas non potes ad Solem siccare, nisi sint spiritus: quia eorũ exiccatio est alia, & sic fit: pone eum in vase vndique clauso, præterquàm superius, vbi sit paruum foramen ad quantitatem pisi, & vas cum materia pone in furno siccari, dum panis fuerit extractus, vel factus sit modicum calidior, & ibi dimitte per totam noctem, & in mane reperies siccum: & hæc præparatio dicitur Exiccatio. Quære in Aristot. de Perfecto magisterio.

Quomodo præparatur tartarum, ut oleum fiat ex illo, quo calces soluuntur.

TArtarum est res quæ multum valet ad istam artem, quod sic præparatur. R. tartarum crassum rubei vel albi vini, & imple ex eo ollam & claude: postea pone in furnum, & da ignem primò lẽtum, postea fortiorem: hoc fac tribus diebus & noctibus, ita quòd olla rubescat, postea extrahe & reserua, & docebo te oleum facere ex eo, cum quo soluere poteris omnes calces corporum & spirituum in aquam, & ipsa est vnum de retinaculis. Additio. Non est bonum implere ollam in forti igne, & hoc sum expertus pluries.

Quomodo uiride æris fit, & quomodo rubificatur, & super omnia ualet ad artem istam.

VIride æris fac sic: Laminę æris primò cum sale armoniaco & melle resolutis inunctæ suspendantur super vapores aceti fortis in olla forti, & claude valde bene, ne aliquo modo respiret, & ponatur in loco calido, vt acetum euaporet, & permittatur stare tribus hebdomadibus vel quatuor, postea aperi, & inuenies viride æris adhærere laminis: quòd abrade & serua, & iterum suspende laminas super acetum sicut prius, donec totaliter conuertantur in viride æris: postea ad ignem positum calcina per omnia sicut de atramento docui, & erit color rubeus, qui nunquam destruetur: qui quando solutus est in aquam, cum ipso corpora & spiritus rubificantur colore perpetuo: & ipsum est vnum de retinaculis spirituum: & in ipsa aqua sunt secreta multa. Additio. Vel sic fit æs viride. R. limaturæ Veneris libram vnam, vitrioli, salis armoniaci, ana librã semis, de omnibus cum forti aceto fac pastam, pone in vase vitreo in fimo equino: ibi putrefiet, & efficietur viride æris nobile. Flos. Tolle patellam mundissimam de æramine & suspendas super acetum acerrimum, & pone ad Solẽ immobiliter: post 14 dies aperies, & tolle ipsam patellam, colligesq; florem, & facies iarim mundissimum. Nota quòd Geber dicit in libro Fornacum, in capitulo Lunæ, quòd Venus debet esse purgata & dissoluta, & ex ea extrahitur sulfur mundissimum, tingens, & fixum.

Quomodo fiat Cinabrium & de quo.

CInabrium est res nobilis quæ ad artem spectat, & vocatur Vsifur: fitq; ex arg. viuo & sulfure, sic: R. mercurij partes duas & sulfuris tertiam partem & cõtere ad modum vermilionis, & pone in vas vitreum, angustum ha-

bens collum,&bene linias vbique cum argilla ad spissitudinem vnius digiti,& desiccatum pone super tripodem,& obstrue os vasis bene, & da ignem lentum ferè per dimidium diem: post vigora ignem melius, & sic assa per integrũ diem, donec videas superius fumum rubeum exire, tunc permitte infrigidare, extrahe & frange vas,& inuenies cinabrium finum bonum, exercitare ergo,& inuenies veritatem. Et nota, quòd quũ in cinabrio tibi visum fuerit, quòd vas incipit superius sudare, aperi valde cautè,& videbis fumum croceum exhalare, qui post modicam horam transformabitur in colorem rubeum siue cinabrij postea accipe lignum & in ampullam mitte,& extrahe,& videbis si satis sit, tũc permitte infrigidare. Additio. Sed primò lauetur mercurius cum cineribus, & sale,& per transitum rari panni. Similiter etiam sulfur bulliatur in vrina & aceto auferendo nebulam supernatantem,& post exiccetur, scilicet per vnũ diẽ in aceto,& secundò in vrina decoquatur. Sed vidi in scriptis istam. R. duas partes mercurij, tres partes sulfuris, quatuor partes salis armoniaci. Hæc Hermes.

Quomodo & unde fit Azurium.

ET si Azurium non sit necessarium in arte nostra, tamen de eo ponam doctrinam. R. duas partes mercurij,& tertiam partem sulfuris, & quartam partem salis armoniaci: hæc cõtere sicut docui de cinabrio, in vase vitreo positum assa per omnia vt cinabrium:& quum videris per fumum vitrum blaueum, tunc satis est:& cum infrigiditatum fuerit frange vas & inuenies azuriũ nobile: tunc contere super lapidem sine aqua,& habebis ex eo expensas tuas. Additio. Aliqui dicunt, quòd vas vitreum debet manere apertum, donec materiæ humiditas exhalata fuerit super ignem. Vidi in quodã tractatu circa pondus Azuri, 22 pondera mercurij 8 sulfuris,& 4 salis armoniaci. Item vidi in alio tractatu poni vnum pondus salis armoniaci, duplum sulfuris viui, triplum mercurij: lutato vase ponatur in fimo triduo, postea decoque vt supra Hermes Adhuc alius modus. R. lib. 1. mercurij, sulfuris vncias 4 salis armoniaci vncias 2. contere & sublima, & fiet azurium vltramarinum lento igne. Alius modus. R. mercurij drachmas duodecim, sulfuris viui drachmas quatuor, salis armon. drachmas tres. Aliter, Recipe duas partes mercurij, tertiam partem sulfuris, & octauam partem salis armoniaci: puluerizentur & ponantur in vitro lutato, & strictum collum habente, detur mediocris ignis per dimidium diẽ,& tunc fortis,& lutetur foramen,& si blauius fumus exiuerit, satis est &c. Alibi 22 pondera mercurij, sulfuris 8 salis armoniaci 4 & fiat per omnia sicut vsisur.

Quomodo fit cerussa, & unde.

CErussa sic fit. R. laminas plumbi,& suspende eas super vapores aceti fortis in olla forti,& claude vas,& pone in loco calido, & per omnia fac sicut fecisti de viridi æris,& inuenies cerussam laminis adhærere, quã collige & serua donec habeas magnam quantitatem,& inde fac minium.

Quomodo fit minium de cerussa.

MInium de cerussa sic fit. Cerussam tere bene super lapidem cum aqua, & fac inde quasi pastilla,& pone in vas fictile formatum ad modum bacini non habentem rotunditatem vel longitudinem, sed prius pone ollã magnam super lapidem, vel super duos parietes ex argilla, ex altitudine vnius spãnæ,& super illos pone ollam, ita quòd os ollæ super vnum parietem iaceat, & fundus super alium,& tunc depone vasculum cum cerussa in medium ollæ, & illud cooperi cum alio vase sibi apto,& da primò lentum ignem,& postea fortiorem per dimidium diem: tunc permitte infrigidari,& inuenies cerussam ali-

quan-

aliquantulum rubeam, iterum fac sicut prius terendo per dimidium diem, tunc extrahe, & inuenies minium bonum.

Quomodo fit minium de cinere plumbi.

ACcipe ollam & pone super duos parietes, sicut docui supra, & plumbum impone, & da ignem fortem: quum liquefactũ fuerit, habeas cochlear ferreum longum, cum quo moueas continuè, & citò incineretur: & hoc fac tamdiu donec incineretur totum: quod infrigidatum per pannum lineum, vel per strictum cribrum extrahe, quod remanserit, iterum proijce in ollã mouendo vt prius, donec totum redigatur in puluerem subtilem, quem iterum cribratum, super lapidem iterum tere cum aqua, & de ipso per omnia fac vt docui de cerussa, terendo, assando, donec habeas minium.

Additio. Minium etiam sic fit. Accipe quinque aut sex libras Saturni in quolibet potto, & facias fundi bene calidum, & mole ferrum intus cannam, vsquequo veniat totum in puluerem, & dimitte quiescere duas horas, tunc distempera in vrina, & pone tres horas super ignem in potto bene calidum per octauã partem vnius horæ, & dimitte ignem diminui per se ipsum, tunc habet rubeũ colorem: & postea oportet iterum terere super vnam mensam, & iterum mittere in cannas, & ibi dimittere per vnum diem ad lentum ignem competenter & factum est. Aliter. R. tertiam partem salis gẽmæ; duas partes arsenici rubei, & tantundem arg. viui, & miscebis simul, & facies minium inde.

Quid sit sublimatio, & quot modis potest fieri.

SVblimatio autem est rei siccæ per ignem eleuatio cum adhærentia sui vasis. Sublimatio verò diuersificatur secundum diuersitatem spirituum sublimandorum. Quædam verò fit cum ignitione, vt Marchasitæ, magnesię, & tutiæ: quædam verò cum ignitione mediocri, vt mercurij & arsenici: quædam cum igne remisso, vt sulfuris. Quædam verò sublimatio mercurij est, vt fiat despoliatio terrestreitatis illius, & aqueitatis mutatio: Est autem ingenium separata terra superflua sæpius commista cum rebus, cum quibus affinitatem non habet: & sublimationem ipsius ita reiterare sæpius: & horum genus est calx corticum ouorum, & marmoris albi, & vitrum tenuissimè tritum, & omne genus salis præparati, ab istis verò mundatur: ab alijs verò non, nisi fuerint in perfectione corpora, sed corrumpunt potius, quia sulfureitatem habent omnia talia quæ cum ipso in sublimatione ascendentia, opus corrumpunt. Et propter hoc si sublimas à stanno vel plumbo, post sublimationem ipsum conspicies nigredine infectum: ergo melior est sublimatio per ea, cũ quibus non conuenit. Melius autem esset cum eis, cum quibus conuenit, si sulfureitatem non haberent. Modus autem remotionis aqueitatis est, vt quãdo commiscetur cum calcibus cum quibus sublimari debet, teratur, & commisceatur cum illis, donec de eo aliquid non appareat, & super ignem lentum aqueitas remouetur: qua recedente, & secum aqueitas mercurij recedit, sicut in sequentibus sublimationibus spirituum docebo.

Quid sit calcinatio, & quot modis fiat.

CAlcinatio autem est cuiuslibet rei per ignem pulуerizatio ex priuatione humiditatis partes consolidantis. Calcinantur autem corpora à sua perfectione diminuta. Calcinationes etiam sunt diuersæ. Calcinantur corpora vt sulfureitas illa defœdans & corrumpens deleatur: Comburitur enim omnis sulfureitas ex quacunque re adustiua, quæ sine calcinatione deleri non posset. Specialis enim mollium scilicet corporum per eam ea indurare, sed manifestius imprimitur & citius induratur. Causa verò calcinationis spirituum est vt melius figantur & citius soluantur in aquam: quia omne genus calcinati fi-

xius est, & facilioris sublimationis, quàm non calcinati. Corpora ergo mollia per ignem de facili possunt calcinari: corpora verò dura per ignem vehementem. sicut in fine docebo. Additio. Luna calcinatur sic: R. vnciam vnam Lunę purissimæ, aut plus quantum vis, de qua fac laminas tenues sicut vngues manus, & tertiam partem salis communis, communi præparatione præparati, & calcinati, & quartam partem de mercurio sublimato, & fac puluerem de dicto mercurio & sale simul tritis: Postea cementa dictas laminas in sublimatorio, ponendo primum lectum de dicto puluere, & secundum lectum de laminis dictis, & consequenter lectuatim: deinde fac sublimationem cum igne lento, donec tota humiditas dictarum rerum mistarum euanescat: deinde claude bene orificium, & augmenta ignem per diem naturalem: & caue ne remoueas vas ab igne immediate, sed dimitte infrigidari per tres horas, & noli aperire vas donec sit frigidum, quia exhalaret spiritus: & dum vas est frigidum remoue, & extrahe mercurium sublimatum clarum vt crystallum, & pone ad partem, postea extrahe lunam tuam cum sale communi relictam semicalcinatam, & tere simul salem & lunam semicalcinatam super Porfidum, si teri possit: si teri nō posset, pone in cassola vitreata, & cum aquis feruentibus separa totum sal, donec nihil salsedinis ad linguam sentias: tunc desicca calcem relictā in fundo parop sidis, & calcina iterum cum nouo sale & mercurio sublimato quinquies vel sexies: Et in qualibet vice post calcinationem laua calcem Lunæ, donec nihil salsedinis in lingua sentias, & luna tua calcinata sit albissima & mundissima, vt radij stellarum, taliter quòd si fundas partem dictæ calcis cum borace, vel nitro, vel cum bono sale alkali, inuenies lunam tuam conuersam in aurum album.

Quid sit coagulatio, & ad quid fiat.

COagulatio autem est liquorosæ rei ad solidā massam per humiditatis priuationem reductio. Causa verò inuentionis eius est mercurij induratio, & medicinarum solutarum ab aqueitate illis admista ablutio: coagulatur autem mercurius ex frequenti illius præcipitatione cum violentia ad ignis asperitatem. Asperitas autem ignis illius aqueitatem remouet, & hoc fit in longo vase & arcto.

Quid sit fixio, & quot modis figantur corpora.

EST autem fixio rei fugientis ab igne conueniens optatio: Causa verò inuētionis eius est vt omnis tinctura, omnisq; alteratio perpetuetur in altero, & non mutetur: figuntur enim corpora à perfectione diminuta per calcinationem, quando soluuntur à sulfureitate volante & corrumpente: figuntut enim sulfur & arsenicum duobus modis: vno modo per iterationem sublimationis super illa in alijs, vel quovsq; stet. Figuntur etiam spiritus alio modo, scilicet cum aquis metallorum, vel cum oleo tartari, sicut dicam inferius. Additio R. mercurij sublimati, salis armoniaci ana, sublima septies, vel quovsque fundatur, tunc in fundo manebit lapis: illum tere & solue in loco humido, & fiat aqua: cum ista aqua imbibe arsenicum metallinum, tunc solue cum aceto distillato, & distilla septem vicibus, aut congela, & solue, fiet lapis.

Arsenicum autem fit metallinum fundēdo cum duabus partibus saponis albi, & vna arsenici. Aliter fit in libro Fornacum apud Geberum: ibi vide, si vis. Sublima mercurium, aut sulfur, aut arsenicum præparata, aut plura illorū simul cum sale tartari, aut sale petræ, aut armoniaco, & hoc fiat toties, quovsque stent fixa, deinde extrahe sal cum aqua calida.

Quid

Quid sit solutio, & quot modis fiat.

SOlutio autem est cuiuslibet rei calcinatæ in aquam resolutio: causa verò inuentionis eius vt suum intrinsecum fiat extrinsecum, & è contrà: & vt cōueniens sit ad distillandum: sic enim purificatur omnis eius corruptio. Fit autem solutio aut caliditate & humiditate, vel frigiditate & humiditate, sicut in sequentibus docebo.

Additio. Aliqui soluunt postquàm fuit calcinatum, cum tanto sui ponderis de sulfure in crucibulo clauso cum aqua aut succo limonum.

Quid sit distillatio, & quomodo, & quare.

DIstillatio autem est vaporum aquosorum in suo vase eleuatio: diuersificatur autem quia quædam est sine igne, quædam verò cum igne: quæ cum igne est, duorum generum inuenitur: Quædam verò per eleuationem vt illa quæ fit per alembicum: quædā verò est per descensum, vt ea quæ fit per cānam, & per ignē vasibus superpositū &c. Causa verò generalis cuiuslibet distillationis est purificatio liquorum à fæce sua: Videmus enim rem distillatam puriorem effici: Causa specialis aquæ puræ fuit imbibitio spirituum & medicinarum mundarum: vt si quando egemus imbibitione, aquam puram habeamus, quæ fecem post illius resolutionem non habeat vel dimittat, qua medicinæ nostræ, & spiritus mundati infici possunt: causa verò inuentionis distillationis est quæ per descensum cannæ fit olei puri in natura sua extractio, quando per sensum oleum in natura sua combustibile haberi non poterat, vt patet in petroleo. Distillationis autem quæ per filtrum perficitur inuentionis causa, est solius aquæ serenitas.

Additio. Sublimatur mercurius sic. R. vitrioli exiccati, salis communis calcinati ante vnciā vnā: puluerizentur & misceantur, addatur vice post vicē vncia vna mercurij, conterantur adinuicem superaspergendo acetum distillatum parum, vt melius fortificetur: vel quod melius est parum aquæ fortis, quia melius fortificabitur, postea pone in sublimatorio. Et si sublimatoriū fuerit de vitro, fiat mediantibus cineribus, & lutum sit de creta puluerizata cum farina distemperata cum albumine ouorum: Et si sublimatorium fuerit terreum, fiat super carbones, & sit lutum de argilla, calce viua cum stercore equorū, cum aqua salis & papyro optimè madefacto.

Quid sit ceratio, & quomodo fiat.

CEratio autē est rei non fusibilis & siccæ mollificatio: Ex hoc patet, quòd causa inuentionis eius est, vt quod ingressionem non habebat ex priuatione liquefactionis in corpus ad alterationem (seu incerationem) mollificetur, vt fluat, & ingressionem habeat. Putauerunt quidam cerationem ex oleis liquidis & aquis debere fieri, sed erroneum est: in nullis enim tota humiditas inuenitur melius quàm in sulfure & arsenico. Modus autem cerationis per illos est, vt totiens per rem cerādam multiplicetur eorum sublimatio, quousque in illud humiditatem inuenientes, fusionem bonam præstent: hoc autem non fiet ante illorum perfectam mūdationem ab omni re corrumpēte. Sed melius mihi videtur, vt eorum olea prius figantur per oleum tartari, & cum illis oleis fiat omnis ceratio competens: & hæc de his sufficiant.

Additio. Ceratio quidem est necessaria in omnibus Elixiribus tam spirituum quàm lapidum, quàm corporum: in hoc concordant omnes Philosophi. Modus cerationis est talis: Ceretur corpus donec appareat vt cera mollis, & natet desuper aqua: solue in phiala sub fimo, post distilla semel, & remoue fæcem, quia est aliquantulum nigra: deinde gela in fornace parua. Signa transmuta-

tionis sunt, si sumatur parum de illo Elixir post congelationem, pone in crucibulo super ignem, si fundatur, est bonum: si non redeas ad regimen.

Quomodo mercurium præparabis, & super niuem dealbabis.

Recipe de mercurio libram vnam, & contere super lapidem sic: R. calcem corticis ouorum, siue calcem marmoris albi, siue viride æris, & pone ex eo super lapidem, & superfunde acetum forte, & contere in pastam: postea appone de mercurio parum, & contere donec nihil appareat, & iterum parum appone de mercurio & contere simul sicut prius, & appone parum de sale armoniaco: vel tere omnia simul, donec non appareat mercurius: tunc facies ex hoc frustitula ad modum pastillarum, & pone in vas donec nihil appareat. Tũc fac ex eo pastilla, & pone in vas factum ad modum scutellæ, & pone ad siccandum in fornacem mediocriter calefactam, ne per nimium calorem mercurius euanescat. De mercurio sit lib. 1. de calce sit lib. 1. de sale armoniaco est mensura vt semper sumas tantum quantum de calce, & quantum de mercurio: & debet conteri donec nihil appareat de mercurio. Quum autem bene desiccatum fuerit, iterum contere sicut prius, cum aceto, donec non appareat, & pone ad siccandum. Hoc autem est signum perfectæ contritionis, quum ipsius parum madefactum cum saliua super argenteum denarium inde linitum non adhæserit mercurius: si autem adhæserit, non est bene tritum. Quũ autem satis fuerit, cõtere minutissimè sine aliqua defectione, & positum in sublimationem, coopertorium superpone. Hoc tamen non est prætermittendum, quum imposueris medicinam, quia superficiem eius æques cũ penna pectinando: Et sic vas clausum cum argilla in coniunctione vasorum optimè linias ne respiret, & positũ super furnum sublimationis da ignem per dimidium diem lentum, donec ista humiditas euaporet: quod probabis superponendo laminam, donec exiccetur: quum exiccatum fuerit claude cum argilla bene, & da ignem fortiorem, & in vltimo da fortissimum: & quum nox est permitte infrigidari: mane aperi, & quicquid de eo viuum fuerit, apparebit in superiori parte alludel: altera verò pars iacebit supra fæces sicut nix, puluerizabile circa parietes inferioris vasis, aliquando in superiori vase, illud collige & reserua: viuum sicut prius contere cum fæcibus, & sublima donec habeas ipsum totum mortuum & puluerizabile, & ita contere totiens & sublima, donec habeas ipsum totum mortuũ & puluerizabile. Tunc vlterius ne apponas ei aliquem liquorem, quia statim reciperet suam viuacitatem, & labor tuus esset inanis. Recipe tunc de sale præparato vt docui, & bene pura & siccata parte vna, appone partem dimidiam mercurij sublimati, & cum manu misce simul, & pone illud in vas ad sublimandũ, & plana superius & claude, & sublima sicut prius: mane extrahe, & quod sublimatũ est collige & proba, si in fæcibus aliquid remanserit, hac nota, accipe de fæce, id est de sale parumper, & pone super carbones, si fumigat, tunc secũda die idẽ sublima sicut prius per diem, & postea collige diligenter valde omnia ista sublimata: & tertio cum nouo sale pone ad sublimandum: & sic fac sicut prius, & inuenies super niuem, dealbatum. Tunc proba si adhuc in fæcibus aliquid remãserit: & si aliquid remanserit, sublima donec totum habeas: tunc accipe iterum nouum salem, & fac sicut prius quater vel pluries vsque ad fixionem, & serua. Additio. A Talco etiam optimè calcinatur. Magister Io de Meun in suo magno opere apponit etiam viride æris, quod tamen est contra Geberum in capitulo de sublimatione mercurij, quia dicit, quòd sublimari debet cum his, quę sulfureitatẽ non habet &c. Modus sublimandi mercurium melior omnibus:

Rasis

Rasis in libro donationis, qui est 23. de 70 sume salgemmæ partem vnam, atramenti Aegyptij partem aliam, quas bene teras: Deinde super eas iace arg. viui quantum ipsæ sunt, & totum simul bene teratur, deinde ponatur in fundo allutel pergamenum, & super ipsum ponatur salgemma assatus, cui superponatur medicina, postquàm illa desiccata fuerit, quòd nihil humoris sit in ea relictum: & accendatur sub eo prius ignis paucus, deinde augmentetur donec argentũ sublimetur viuum: postea ipsum sume, & optimè tere, & sublima ipsum: sitq; caput allutel in primis amplum, postea arctum successiuè magis angustum, donec redeat sicut palma manus: Sublimabitur enim sicut crystallus in partibus allutel sub scuto. De eo verò quod est super scutum, non fit lapis, sed erit puluis albus: & hoc erit septem vicibus. Si ergo firmatum sit super ignem, & tabulam ignitam, erit bene, & si non, reitera sublimationem cum atramento & sale, ita q; super caput angustetur: ipsum enim curret (vel hæret) & facit tabulam albam, & argentum merum.

Si sæpius sublimaueris mercurium, in qualibet vice debes minuere quintã partem fæcum: si cum vitriolo & sale sublimes vt supra, debent assata esse.

Lutum quo iuncturæ claudantur fit ex cinere, argilla, sale communi dissolutis in vrina. Aliqui cum albumine oui & calce viua.

Quomodo soluitur, albificatur, & figitur sulfur.

PRimò decoquatur sulfur in aceto forti per diem integrum, sitq; bene prius tritum super auferendo nebulam quæ supernatat: postea permitte siccari, & tere ipsum & pone tantundem aluminis præparati vt docui, & proijce in vas ad sublimandum sicut mercurium, sciens quòd tantus ignis non est faciẽdus sicut mercurij, sed remisso & lento igne sublima per diem integrum: manè extrahe & inuenies sublimatum & nigrum: Sublima secundò & erit album: sublima tertiò & appone sal, & erit albissimum: itera eius sublimationem tertiò & quartò, & vsque ad fixionem, & serua. Additio. Sublimatur sicut arsenicum, sed maiore indiget decoctione & longiori.

Quomodo albificatur auripigmentum.

AVripigmentum debes terere & decoquere vno die in aceto, & alio die in vrina: postea appone ei tantundem de fuligine ferri, & misce bene simul postea sublima ipsum, per omnia faciendo, vt de sulfure docui, & erit album: Additio. Auripigmentum dicitur arsenicum citrinum. Auripigmentũ aceto & sale præparatum quoad serenum sit exaltatum: quantũ enim ad munditiem nullum melius: Rasis idem alibi: sal super omnia præparat ipsum.

Quomodo albificatur arsenicum.

ARsenicum verò est eiusdem naturæ cum auripigmento, sed non est necesse decoqui: tere igitur bene & imbibe, cũ aceto forti (Rogerius dicit aceto distillato, videas vbi loquitur de corporũ calcinatione) bis vel ter, vel quater, & toties desicca, & tunc potest seruari in puluere quod erit aptum ad calcinandum corpora: si verò vis sublimare, tere bene per se, & appone sibi tantum de fuligine ferri, & sublima septies vel pluries per omnia, vt de mercurio docui, & erit albius niue.

Quomodo præparatur sal armoniacum.

SAl armoniacum sic sublima: tere ipsum bene cum tanto salis cõmunis bene præparati sine omni liquore, & pone ad sublimandum cum lento igne per tres horas, postea cum forti igne per diem: manè extrahe, & quod sublimatum est reserua, & per omnia fac vt de mercurio docui: cum eisdem (alibi nouis) fæcibus sublima bis vel ter, & serua ad partem.

Additio. De sale communi præparato dissoluto incera salem armoniacum,

& post incerationnm desicca: & hoc toties fac incerando & desiccando, quousque sal armoniacus recipiat de aqua salis quantum ipsum est: tunc eo vtere. Sali armoniaco soluto in aceto & distillato per filtrum, & siccato ad Solem appone tantundem salis combusti in cluteo & cineribus calidis, & simul teratur absque alia imbibitione sublimetur, & erit sufficienter præparatum ad omnē dispositionem: quod probatur si liquescat absque fumo super laminam ignitā. Hæc Rogerius Bacon. Alij sublimant cū sale gēma: sed illud sal debet esse optimè siccatū ante ignē, & cum sale armoniaco subtilissimè tritū: alij sublimāt cū sale cōmuni, & Talco præparato insimul tritis strato de sale cōmuni præparato, & in circuitu sublimatorij, & sublimat bene quater aut quinquies. Præparatio salis armoniaci secundū Rasim. R. de sale armoniaco crystallino, tere cū tanto spumæ maris & sale nitro, & ipsum sublima, (in fundo allutel pergamenum pone & super stratum salis assati) & sume sublimatum, coque ipsum positum in cannis in aqua, soluetur enim, distilla ipsum: aut solue ipsum in vesica, vel in kisti fellis super aquam, & distilla ipsum, & ex eo operare.

Salē armoniacum fixum soluere est difficile: imbibe ergo ipsum ex aceto & inhuma in fimo, soluetur enim, distilla ipsum, Et caue tibi ne totam assumas aquam, sed tantum quantum posuisti de spiritu quem soluere voluisti, &c.

De qua substantia fiat ignis.

HAbita doctrina de sublimatione spirituū, restat iam videre de ignis substantia: dico ergo quòd ignis debet esse de carbonibus duplici de causa: prima est, quia minor est labor subijcere carbones quàm ligna: secundò, quia ligna dant fumum multum, & propter fumum non bene posset considerari, finderentur à calore ignis, vt sæpius contingit, quando argilla non est bona, & quando vasa non sunt bene combusta, & quum scinduntur, statim erit fumus albus, quod facilè videtur super ignem, qui fit de carbonibus, & quum vasa fumigant, statim deponantur ab igne, aliàs amitteretur sublimatio. Vnde cauendum est ne fiat. Nota quòd superius vas, scilicet alludel debet esse deuitreatum, inferius verò non est necesse. Solet etiam quandoque medicina in scutella indurari, quæ non potest sublimari: vnde non est dubitandum, sed secundò teri debet & apponi parum plus de fæcibus, & subtiliter sublimari, & erit bene sublimatum.

De fixatione spirituum, caput additum.

FIxatio sulfuris: Pulueriza illud, & liga in panno lineo, & bulli in aqua cum calce viua, primò ponendo calcem vsque ad medium vasis, & residuum implendo cum aqua communi, & fac quòd sacculus non tangat fundum vasis, sed stet in medio, scilicet bene ligando superius & inferius, apponēdo paruum lapidem vt descendat & bulliat sic 24 horis, vel circa, semper nouam aquā calidam superponendo, dum aqua defecerit, deinde extrahe tuum sulfur, & fac bullire in aqua dulci, vt purgetur à calce, & factum est.

Aqua fortissima ad fixandum omnem spiritum. Primò rectifica aquam lapidis occulti albi, scilicet libras quatuor cum libra vna calcis corticum ouorū inhumando & distillando, & hoc fac sæpius: deinde in illa aqua, scilicet in vna libra cum dimidia appone vncias duas salis cōmunis præparati in secundo gradu, & vncias duas salis alkali optimè præparati, & vnciam vnam salis armoniaci quater sublimati, & vnciam vnam albuminis plumæ coagulati post suā præparationem: & omnes isti sales dissoluantur in ista aqua, & cum ista fixa omnes spiritus in cucurbitis duplicatis vasa bene lutando. Hæc Arnoldus. Tamen cū istis salibus fit multa distillatio, & salium sublimatio, & cum fæcibus reductio, & in

& in aquam ab eis distillatam resolutio, & hoc cum spiritu, & absque illis vasis duplicatis: & aliquotiens in septima sublimatione spiritus erit fixus cum aqua virtute salium in fundo cucurbitæ, vt lamina ignitionem sustinens: & aliquotiens in quarta sublimatione aqua erat fixata pro quarta parte sui, & oportebat addere aliam pro fixatione spiritus complenda. Aliqui dicunt, quòd ponendo mercurium sublimatum super laminam stãneam vel ferream in cellario statim vertetur in aquam, quam per dissolutiones & congelationes rex facilius fixatur. Aqua abstracta ab albuminibus ouorum, & deinde rectificata à calce corticum, alumine iameni, & sale armoniaco ana vnciã vnã, est summè fixatiua spirituum super omnes aquas, vt infra sequitur. Mercurius item fixabitur hoc modo, Tere in mortario mercurium sublimatum cum tartaro & sale communi crudis, & tunc sublima, & iterum tere & sublima, & continua vsque decies vel pluries, renouando in singulis contritionibus sal & tartarum: & exinde fixabitur mercurius. Fixatur quoq; mercurius in cucurbitis duplicatis in vno die cũ oleo tartari superfuso, faciendo lentum ignem duabus horis primis, postea fortificando continuè per diem, quovsque nihil liquoris ascendat, quod probatur discooperiendo cucurbitam, aut aperiendo foramen, aut desuper imponẽdo virgulam coruli ad tentandum, si in fundo sit adhuc liquor, quia si sit durum, tunc est fixatum: quòd si non sit, fortifica ignem tribus horis, postea dimitte in frigidari. extrahe, tere, imbibe, & coque septies.

Aqua mercurij: Sume de sale armoniaco, & de maris spuma partes æquales quas bene teras, & asperge de eis in cucurbita vna, & pone arg. viuũ desuper, & quod ex eo remanserit inuolue ipsum & distilla cum igne debili: & distillabitur in primis aqua alba, in qua non est vtilitas: postea ignem parumper vigora, & distillabitur aqua arg. viui, siue fuerit in principio viuum, aut sublimatum. Omnes sales fixati fixant mercurium, similiter & sal armoniacus fixat simul sublimando, quovsque mercurius fundatur. Fixatur autem mercurius cũ sale alkali, & cum calce corporum, aut cum vtroque, & hoc in igne temperato, & vase adhoc apto: quia ignis temperatus est humiditatis conseruatiuus ad fusionẽ: excessiuus verò, fusionis turbatiuus, seu impeditiuus. Fixari potest mercurius sublimando inter duas scutellas bene sigillatas, alternatim vertendo & ponẽdo scutellam inferiorem superius, & superiorem inferius quatuordecim aut quindecim vicibus, & tunc fixabitur. Aliqui dicunt, quòd hoc debet fieri in vase ferreo, & iste modus est per ordinem ignis. Si vis spiritus sublimatos fixos facere, solue calces corporum cum aqua salis armoniaci, & ex hac aqua imbibe eos, quia erunt fixi: quia ratione calcis figuntur spiritus, vt inquit Bacon. Fixatio salis armoniaci calcem viuam impasta cum albo ouorum, & fac q. 2. crucibula, & conclude in eis salem armoniacum in pecijs defractũ, & circunda cum dicta pasta, & desicca, postea fac sibi aliam tunicam de luto sapientiæ, & desicca, & sepeli in cineribus calidis per duos dies & noctes, & erit fixum: tunc dissolue in aquam calidam, & si vis cola & congela, & erit purum.

Hic incipit aperire & docere secreta huius artis.

IAm docui te colligere diuersos flores plenos adoramentorum bonorum, in quibus redolet sanitas & pulchritudo cũ gloria huius mundi: hic est flos florum, rosa rosarum, & lilium conuallium. Lætare ergo iuuenis in adolescentia tua, & collige flores, quia introdnxi te in ortum paradisi: facias ergo ex ipsis coronam capiti tuo, vt gaudeas & fruaris delitijs huius mũdi. Aperui ergo tibi nunc sensum: nunc faciam te intelligere secreta huius artis, & quod diu celatũ

est,nunc manifestabo in lucem. Superius ergo sublimare & colligere flores ipsorum docui:nunc verò docebo ipsos plantare,vt fructum multum afferant,& fructus ipsorum in æternum permaneat. Docebo te figere pulueres sublimatos,vt in igne posśint permanere,& corporibus adunari & permisceri, & hoc duobus modis.

Hic docet figere pulueres,ut cum corporibus permisceantur.

ACcipe ergo de quoque horum volueris libram vnam vel duas sine omni alia re,& pone in vas fixionis,quod sit formatum super foraminibus ex argilla bona vitreariorum ad spissitudinem digiti,& non sit vitreatum,& claude rimas cum argilla bona,scilicet luto sapientiæ:quo facto pone super furnum sublimationis,& da ignem per diem integrum:& si sit æstas, quantitas ignis sit sicut mercurij sublimati post meridiem: mane autem facto verte quod est superius deorsum:hoc fac ad minus duabus vicibus:tūc aperi & vide si puluis est fixus hoc modo:pone de ipso parum super carbones,si dat fumum,non dum est fixus:si autem non fumigat,tunc est fixus: Et hoc est signum de omni spiritu. Si autem non est fixus,repone super furnum claudendo ipsum vas sicut prius,& da ignem per quinque dies,vel tandiu quousque audias sonum in vase,quasi lapillos cadentes,quod sæpius contingit, quando est nimis exustum. (alibi dicitur,vt probetur super laminam ignitam si fundatur & currat,vel non det fumum.) secūdus modus est cum imbibitione olei tartari. Fit autem sic:R. arsenicum sublimatum,vel sulfur,vel auripigmentum,& contere super lapidē cum oleo tartari,quousq; totum liquidum fiat:postea pone in phialam vitreā, & pone ipsam in cineribus cribratis per cribrum bene, & pone vas cum cineribus super furnum distillationis,& da ignem primò lentum valde quasi vorādo ne vas frangatur. Postea quum calefactum sit vitrum, fac maiorem ignem, & sic desicca medicinam in vase aperto si vis: sed melius concluso,quod superponas alembico recipiēs aquam ab eo distillatam,quia ad multa valet: Desiccata medicina frange vas,quia alio modo non poteris excipere,& inuenies pulueres induratos vt lapidem,quem tere bene,vt prius, cum oleo super distillando iterum frange vitrum,& excipe,& tere bene,& pone in aliam ampullam,& pone in fimo equino calido per septem dies,& tunc soluetur in aquam: tunc pone vas in cineribus calidis & coagula lento igne donec induret,& habebis spiritus fixos,& erit tinctura firma & permanens. Proijce ergo de hoc puluere vnam partem super quinquaginta partes Martis calcinati,vel Veneris,& erit bonum in omni malleatione & examinatione.

Qualiter uno modo soluuntur spiritus in aquam.

SOluuntur etiam spiritus duobus modis:vno modo docui cum oleo tartari,sed post septimam congelationem debet poni super lapidem marmoreum in cellarium valde humidum, ita vt inclinatus sit lapis, vt quicquid resoluerit,statim descendat in vas vitreum superpositum.

Soluuntur alio modo spiritus in aquam,scilicet per aquam salis armoniaci, quæ sic fit:Pone ipsum vel quemcunque alium salem pręparatum super lapidē in foueam resolutionis,vel in cellarium vitreum,& statim resoluitur in aquam: cum hac aqua pulueres sublimatos soluendos tere. Hoc nota,quòd postquàm sublimatus fuerit mercurius,nunquam misceri debet cum aliquo liquore, nisi cum aqua salis cōmunis vel armoniaci,vel oleo tartari. Tere ergo puluerē cum hac aqua septies,& toties desicca:postea pone puluerem tritum super lapidē, & sine dubio citò soluetur in aquam,quam reserua ad distillandū: corpora verò calcinata eodem modo soluuntur vt spiritus, scilicet flos æris, & flos atramenti

menti, de quibus per omnia, vt de spiritibus est faciendum, & quemlibet per se ad distillandum.

Additiones. Rursum (ad capitis principium refer hoc) ad omnem solutionẽ sal erit necessarium. Rasis. Oleum aquilæ sic fit: R. lib. 1. salis armoniaci, & mole super lapidem cum vrina quantum sufficit ad modum pastæ: tunc fac stratũ primò de calce communi, secundò de sale armoniaco, tertiò de calce: & super salem pone calcem ouorum in parua quantitate, & ad ignem pone ad fundendum, & quum fusum fuerit depone ab igne, & super lapidem pone, & dissolue oleum infra quatuor dies, & pone in vase vitreo & serua. Aliqui impastant sal armoniacum, albumen oui & calcem, faciunt pomum, & lutant, desiccant & figunt in igne: Arg. verò viu. nunquam soluitur, donec super ipsum ingrediatur sal bonus, desiccatus aut tritus, aut alkali, & extingue ipsum septies, & postea viuifica ipsum cum aqua calida, & tunc solue ipsum: & nisi ita feceris, non soluetur. Rasis. Sumatur aqua salis armoniaci sublimati ter vel quater, & imbibatur mercurius sublimatus ex hac aqua paulatim & paulatim, & post quamlibet imbibitionem desicca ad Solem vel ad ignem debilem: post claude os vasis firmiter, & pone in fimo, & stet ibi septem diebus: quod si non sit solutum, renoua fimum per septem dies, donec sit aqua clara. Oleum ad incerandum. R. salis armoniaci, salis communis ana partem vnam, & duas partes calcis viuę non extinctæ cum pauco saginimis porci, & in vase vitreo pone & distilla ad lentum ignem: & quando completa est distillatio, iterum repone ad distillandum & hoc ter: & hoc est oleum album ad incerandum Elixir, & ad dulcificandum seu mollificandum calces metallorum, & omnia quæ seruiunt ad opus album: Sed hoc non debet hîc esse.

Aqua mercurij fit ad vnam vnciam mercurij cum duabus vncijs aquæ fortis facta de duabus partibus aluminis puto iameni, & altera parte salis petræ. Aliter fit sic: Coagula mercurium sublimatum fundendo septies aut octies stannũ bulliens super ipsum, qualibet vice cooperiendo crucibulum, ne fumus exeat & efficitur nigrũ, aut coloris olei: deinde tere optimè super marmor cum pauco aquæ salis armoniaci, & pone in fimo: & quũ solutum fuerit distilla, aut per filtrum, aut in distillatorio: & cum hac aqua fit Elixir cum calce Lunę, & arsenico sublimato, & oleo albo Philosophorum.

Sulfuris dissolutio. Accipe mundati lib. 1. albi amizadir (sublimati) tantundẽ aceti candidi sublimati, quod quinque partibus sulfuris sit æquale, in cœno ponatur transmutando semper die tertio. Rasis. Habes ad longum in Arist. de Perfect. in capitulo separationis sulfuris. Amizadir partem vnam, spumæ marinæ partes tres, duas salis, vrinæ partem vnam; tere, cribra; in cucurbita repone, adiecto viuo argento quod satis est: deinde quoque leue & spaciosum adhibito incendium: cum candida manauerit aqua, ipsam operi, necessariam serua: inhumatio semper necessaria: cœnum quoq; ad quatuor dies transmutandum, donec quod quæris ad oculum deprehendas. Rasis. Sed puto istud Rasim dixisse corporis dissolutionem faciendam pro maiori opere: ergo nota.

Mercurius secundò vel tertiò distillatus ab alumine iameni vel rochæ soluitur per se ipsum super marmor in loco rorido vel humido: & melius credo si cũ crudo poneretur.

Quomodo rubificantur spiritus in aquam rubeam.

NVnc videndum est qualiter rubificantur spiritus. Recipe ergo aquam rubeã atramenti distillatam, & cum ipsa imbibe spiritus (fixos) quos volueris rubificare, septies terendo, imbibẽdo, assando, & tunc pone ad soluendum super lapidem, et soluetur in rubicundissimam aquam.

Additio. Aqua rubea non debet distillari per distillatorium, nisi sit illa cuius color est fixus super ignem: aliàs distillaretur alba.

Quomodo aqua distilletur duplici modo.

Distillatio sic fit: Pone aquam quam volueris distillare in vas distillationis & pone vas in cineres, vt supra, & distilla, & hoc fit caliditate & siccitate. Si autem vis caliditate & humiditate distillare, pone aquã in vas, in quo cineres prius fuerint, siue in caldarium super furnum distillationis, & in ipsam aquã pone fœnũ, & desuper vitrũ, & firma ne declinet ad aliquã partẽ, sed stet directè. Et summopere præcaue ne vnquam frigidum vitrum ponas in aquam calidam, vel è contra: alioquin frangeretur, & amitteres laborem tuum. Et nota, quòd quando vas vis excipere, debes permittere infrigidari cum aqua, facta distillatione. Hoc autem caueas in distillatione, ne aqua bulliat in distillatione. Et per hanc doctrinam distillationis omnes aquas reserua: hoc totum reserua quod sequens doctrina & forma ostendit.

Additio. Aqua corporum. Recipe calcem Solis aut Lunæ, & salis armoniaci sublimati ana, & insimul contere super lapidem: deinde sublimetur à calce corporum sal armoniacus, & reitera septies, conterendo & sublimando: tunc pone super lapidem ad soluendum. Aliqui tamen antequàm subliment imbibunt materiam, & conterunt cum aqua boracis dissoluti, & hoc faciunt septies. Ad corpora soluendum in aquam: Corpora calcinata tere cum ana salis armoniaci & calcis corticum ouorum: tunc pone in phiala vitri ad lentum ignem, donec totum sit vna massa: infrigida, & frange phialam, deinde pulueriza, & pone puluerem in loco dissolutionis. Sic etiam possunt spiritus sublimati in aquã resolui super marmor, vel in fimo eum sæpe renouando. Si verò vis reducere in sua corpora, congela ad lentum ignem & funde cum attincar. Aurum calcinatum cum sale, per acetum acidissimum soluitur in aquam rubeam.

Ad oleum distillandum.

Distillatio quæ fit per descensum cannæ talis est. Sume fictile vas formatũ tali forma, & impone cineres vel radices, vel ligna, vel lapides, ex quib. oleum vis distillare, & fac fossam in terra, & in ipsa vas pone subtus sculptum, & desuper vas cannæ, & claude bene ne respirent, & permitte desiccari: tunc obstrue vas desuptus cum terra: postea fac superius ignem lentum per vnam horam, postea fortiorem augendo ignem de hora in horam, donec dimidiam diem compleueris, & permitte infrigidari, & aquam, & oleum distillatum reserua.

Coagulatio omnium aquarum sic fit.

Coagulatio verò omnium aquarum sic fit ex caliditate & siccitate. Pone ergo aquam quam desiccare volueris in vas vitreum, habens angustum collum, & pone in cineribus super ignem lentum, & coagulabitur infra sex horas in laminam albam vel rubeam.

Quomodo calcinantur Sol & Luna.

De calcinationibus omnium metallorum videndum est. Et primò de calcinatione Solis & Lunæ. Recipe ergo limaturas, cuius eorum volueris, & positas in aceto per nouem dies extrahe, & exiccatum tere in puluerem: postea affunde aquam armoniacam terendo & siccando sexies: & tunc pone super lapidem, vt docui ad soluendum, & distilla & serua: & de hac aqua pone ad aquas puluerum. Hoc autem nota, quòd aquas Solis debes ponere ad rubeam aquam, & aquas Lunæ ad albam.

De cu-

De cucurbita.

CVcurbita eſt vas quod debet ſtare in aquam, vſq; ad iuncturam firmatũ in caldario, vt non moueatur: nec cucurbita debet tangere fundum, quia frangeretur, & cum aqua minuitur, infundas aliam ſcilicet calidam, & nõ frigidam, quia vas frangeretur.

Quomodo calcinantur alia metalla.

ACcipe laminas & calefac eas, poſtea linias cum aqua ſalis, quia ſal corrodit omnem humiditatem corruptam, quæ eſt in corporibus, & pone ibi vas fictile formatum in hunc modum: & imple laminis, & pone in furno calcinationis ſuper tripedem, & ſuppone carbones, & fac ignem fortem, & ſit furnus clauſus: & quum rubeſcunt, tunc extinguatur, ita tamen ne fluant: & in tali calore permitte ſtare, quovſque per ignem deſtruantur: manè extrahe, & quod calcinatum eſt abrade & ſerua, & quod remanſerit iterum linias cum aqua ſalis, faciendo donec calcinatum ſit.

Additiones. Calcinatio Solis & Lunæ fit per amalgamationem cuiuſvis cũ partibus mercurij & ſalis communis ana ponendo ſuper ignem lentum continuè mouendo, quovſque mercurius euolauerit: deinde laua cum aqua tepida, & per filtrum diſtilla, & inuenies corpus tuum in calcem redactum. Calcinatio alia Solis & Lunæ, & aliorum corporum habentur in Ariſt. de Perfectione magiſterij. Item calcinatio Solis & Lunæ duplex habetur in libro fratris Rogerij Baccon qui intitulatur, de Modo componendi medicinam per æquationẽ elementorum, in capitulo de Calcinatione corporum, vbi etiam ponit calcinationes aliorum corporum. Calcinatio auri: Funde ipſum, & fac inde laminas tenues, & imple crucibulum ferreum, & cooperi, & dimitte fundere cum ſale communi vel armoniaco aliquantulum præparato & aceto mali granati, quia per acuitatem ſalium & aceti teritur in puluerem: deinde pone in furno panis per diem & noctem, & extrahe calcem rubeam citrinam, cui non eſt par.

Calcinatio argenti: Funde ipſum, & facias inde laminas, & imple crucibulũ ferreum, tum pone in crucibulo ſalem cõmunem tritum aliquãtulum, præparatũ, donec ſit plenum: cooperi & funde, quia citò funditur beneficio ſalis: poſtea tere, quia etiam bene teritur per ſalem, & pone in furno panis per diem & noctem vnam, & extrahe calcem Lunæ, cui non eſt par.

Calcinatio plumbi. Plumbum funde & extingue in aqua ſalis communis, & aceto acerrimo albo, ita quòd ſal ſit aliquantulum præparatus & ſolutus: poſtea extingue in hanc aquam quadragintavicibus plumbum fuſum, deinde pone (tritum) in ollam oppilatã, crudam, argillatam: ſicca in furno panis per diẽ & noctem: manè extrahe calcem niuei coloris ponderoſam vt ſal.

Calcinatio ſtanni: Funde & extingue decem vicibus in aqua ſalis communis ſoluti in aceto acerrimo albo, miſto cum duabus vncijs mellis apum, deinde tere & pone in ollam in furno panis per diẽ & noctem: extrahe calcẽ Lunę.

Calcinatio ferri: Tere & imbibe de aqua ſalis communis & aceto ſorbarum & mali granati, in quo ſoluatur ſal, & ſicca decem vicibus in cinere: poſt natet cum trituratione forti aqua deſuper ad menſuram quinque digitorum, & pone ſub fimo decem diebus, & ſoluetur: poſtea congela aquam per diem vnam, & erit tincta, deinde tere & pone in furno panis per diem & noctem vnam, & habebis calcem rubeam ſicut ſanguis: & eſt calx ſolis, quæ dicitur crocus ferri.

Calcinatio æris: Fac æris laminas, ſuſpende in aceto forti cum tinaculis in olla poſita in fimo decem diebus, extrahe & rade quod inuenies, & hoc fac, donec finiantur laminæ: deinde ablue cum aceto, & frica ſuauiter, & quando videris aquam aceti optimè viridem, cola per pannum, & fæcem proijce, quæ eſt

eius craſsitudo: deinde dimitte reſidere & cola, & accipe ſubtilitatem viridis æris. Calcinatio arg. viui ponitur in capitulo ſublimationis.

Quomodo laminas Veneris calcinabis.

LAminas Veneris incide ad latitudinem denariorum, & linias cum aqua ſalis, & pone vnum ordinē ad fundū crucibuli, ſed prius inuoluas, & reuoluas ex vtraque parte cum arſenico præparato cum aceto, & ita pone ſtratum ſuper ſtratum, donec vas impleatur, & claude cū argilla ne reſpiret, & permitte deſiccari, & tunc in furno calcinationis pone, & ibi bene per quatuor horas ſtet, ita vt totum vaſculum bene rubeſcat, caue tamen ne Venus per nimiū calorem fundatur & liqueſcat, quod ſæpius contingit. Poſtea permitte infrigidari, & excipe, & inuenies totam deſtructam: ita quòd bene teretur in mortario vel lapide. Tere ergo puluerem & reſerua, reſiduum verò quod non eſt calcinatum, iterum illinias, & melius calcina.

Additio Ablutio æris rubei eſt, vt aſſetur cum medietate ſui de auripigmento, deinde abluatur donec fiat purum, & fac ipſum deſcendere donec deſcēdat ita album vt argentum: & mole & vtere eo: ſi non ita fuerit, tere ipſum & laua, & fac ipſum deſcendere donec ſic perueniat.

Quomodo calx corporum reducitur in maſſam. Require etiam in libro Fornacum Geberi.

REductio verò calcis corporum in ſolidam maſſam ſic fit: R. calcem cuiuſcunque metalli volueris, & tere optimè ſuper lapidem, poſtea laua cum aqua calida bis vel ter, & turbulentum eijce: quū aqua pura deſcenderit, tunc ſatis eſt: tunc deſiccatum optimè tere & appone aquam aluminis iameni miſtam cum aqua ſalis communis, & tere fortiter & imbibe cum aqua illa totiens imbibendo & deſiccando, donec fiat calx viua & alba (& hoc ad album) & ita remoueantur omnia ſulfurea accidentia ab ipſa, quæ contraxit in terra: poſtea tere ſemel cum aqua alkali, & quum deſiccatum ſit, pone in vaſculum, ſcilicet crucibulum, & claude bene cum argilla, & fac foramen paruum in vna parte, vt exeat maſſa quando fuſa eſt: & pone in furnum, & ſufflando da ignem vehementem vt citò fundatur: & quū fuſa fuerit, aperi foramen & effunde materiam in cannale ferreum, vbi ſit ſepum infuſum, et videbis maſſam albam, & gaudebis. Et hæc maſſa poteſt recipere tincturam albam vel rubeam, quia mūdata eſt ab omni corruptione. Si autem ad rubeum laborare volueris, imbibe calces metallorum cum aqua rubea ex flore æris, ſiue ex atramento, ſiue minio facta: & fac per omnia vt ſupradictum eſt: vltimò cum aqua alkali, & effunde ſicut docui: & erit maſſa rubea, et gaudebis.

Additio. Aliqui diſſoluunt nitrum & alumen in aceto, & cum illo lauant nigredinem calcis. Alij reducunt Venerem ſic: R. ſalē alkali & ſalē nitri, & diſſolue in vrinam puerorum, & cum hoc impaſta calcem Veneris, & pone ad ignem lentum donec ſit aliquantulum ſiccum: poſtea fortifica ignem donec ſit reductum: deinde ignias, & in oleo communi extingue quatuor vicibus, & habebis Venerem ſimilem Lunæ, aut ſaltem fixam. Calx autem Veneris fit cementando cum ſale communi, donec teri poſsit & lauari.

Hîc incipit primò operari.

REcipe ergo in nomine Dei pij vnam partem mercurij albi, & ſecundam partem ſulfuris, et tertiam partem arſenici: hæc omnia miſce ſimul, et appone dimidiam partem aquæ argenti, & pone in vas vitreum, et calefac ipſum ſuperius cum ferro candenti, donec vitrum liqueſcat et congeletur: tunc pone in cineribus ſuper ignem & congela: quum autem cōgelatum fuerit, erit

tinctura

tinctura fixa ingrediens per mistam coagulationem coniunctiua, adunatiua, perseueratiua. Pone ergo de hac tinctura vnam partem super centum partes ferri vel cupri purgati, & erit semper bonum sine dubio, in omni malleatione & examinatione, & durabit in æternũ. Additio. Nota hoc, quòd tinctura debet dissolui & admisceri corpori calcinato, & in aquam conuerso: & dum aqua miscetur aquæ, nunquam abinuicem separantur, quemadmodum modicum vinum rubeum multam tingit aquam. Vidi alios tractatus, vbi hoc caput non erat, sed sequens solummodò.

Qualiter ex supradictis omnibus perficitur Sol & Luna.

Recipe vnam partem mercurij sublimati & fixi, & aliam arsenici fixi, & tertiam partem calcis Lunæ, quæ super lapidem bene tritura, & imbibe cum aqua salis armoniaci, & hoc ter vel quater, terendo, imbibendo, assando, vt supra: & pone similiter ad soluendum, et quod soluitur reserua, & quando non est solutum, tere melius & appone modicum salis armoniaci, & ita soluitur totum. Quum autem totum solutum fuerit, pone ad distillandum, et distillabitur totum, sicut docui, in aquam calidam. Caue tamen ne in cineres ponas ad distillandũ, quia induraretur pro maiori parte, et iterum oporteret te soluere vt prius. Quum autem tota sit distillata, pone in cucurbitam vitream, et coagula, & erit substantia alba, dura & perspicua in modũ crystalli liquescẽs super ignem vt cera, ingrediens & permanens. Pone ergo de ipso vnam partem super centum partes cuiuslibet metalli purgati & calcinati, & erit bonum in omni tempore. Consulo autem ne tingas cum illo aliquod metallum nõ purgatũ, quia tinctura euanesceret post duas vel tres examinationes.

Additiones. In libro Arist. de Perfecto magisterio dicitur: Sublimati mercurij & calcinati, quod puto idem esse quod fixi: quia calcinari non potest, quin primò sit fixum: & nisi esset calcinatum, non posset solui. Circa finem aliqui dicunt debere apponi aliquod oleum album Philosophorum ad incerandam illam medicinam. Si spiritus fixus non posit ingredi, adde de suo simili non fixo, et dissolue, et congela, et intrabit &c. Sic etiam si corpus calcinatũ non possit reduci in corpus, adde de suo simili fundendo cum illo, & sic reducetur.

Ouum Philosophorum diuide in quatuor partes, quarum quælibet habet vnam naturam, deinde compone ipsum æqualiter proportionaliterq́;, ita quòd non sit in eo diuisio nec repugnantia, & habebis propositum Domino concedente. Iste modus est vniuersalis: sed ego diuidam tibi illud in operationes speciales: diuiditur itaque in quatuor, & duobus modis fit bene & sine corruptione. Quando ergo habueris aquam ex aere, & aerem ex igne, & ignem ex terra tunc habebis. Dispone ergo substantiam aeream per discretionem, & dispone substantiam terream per humiditatem & caliditatem, donec conueniant & cõiungantur, & non discrepent, nec diuidantur: & tunc adiungas ei duas virtutes operatiuas, scilicet aquam & ignem, & tunc complebitur opus: quòd si permiscueris aquam solam, fiet Luna: & si coniunxeris ignem, rubefaciet Domino concedente.

FINIS.

SCRIPTVM ALBERTI SVPER ARBOREM ARISTOTELIS.

HAEC est figura cæli, quæ sphæra cæli nuncupatur: quæ quidem sphæra continet in se octo nobilissimas figuras, scilicet figurā primam, quæ primus circulus appellatur, & est circulus deitatis, quia continet in se verba diuinitatis. Secunda figura continet in se septenarium numerum planetarum. Tertia figura, corruptibilia & generabilia in se continet quatuor elementa. Quarta figura Draconem sæuissimum continet emanantem à prædicto septenario numero planetarū. Quinta figura caput & mortē ipsius Draconis continet euidenter. Sexta figura quæ tangit arborem, sex facies continet, & duo animalia, videlicet ciconias. Septima figura quæ tangit arborem cum planetis, vbi sunt literæ albæ, sextus circulus nominatur. Octaua figura adinstar fulgoris Solis arborem aureā cum eis radicibus in se continet radiantem. Harum figurarum primæ figuræ, videlicet circuli diuinitatis, expositio hæc est, quod ideo tali nomine appellamus, quia diuinitatis nomina, id est sacrę paginæ instituta, & iure legalia & naturalia, quę à Deò infallibiliter creduntur emanasse, sunt ibidem circumscripta. Secundæ figuræ videlicet Saturni & aliorum planetarum explanatio, hæc est: Nam Saturnus sua frigiditate & siccitate format Draconem. Iupiter verò præstat Draconem suam caliditatem digerendo ipsum in quandam substantiam lutosam apparentem, quæ est plena caliditate & igneitate: & ideo non adhere t tangenti. Mars verò sua caliditate & siccitate diuidit ipsum Draconem, & facit ipsum transcurrere per cælum. Sol verò colligit ipsum, & facit ipsum aliquantulum viuere, quia ipse est pater creaturarum, & Draco prędictus diligit ipsum propter suam caliditatem, ac tincturam, & suauissimum odorem, qui redolet in eo. Venus verò sua caliditate & siccitate congregata, disiungit hinc inde mēbra Draconis transmittendo punctionibus multis per omnes iuncturas eum pungendo, & ipsum Draconem quasi mortuum dimittendo. Mercurius verò & Luna eorum humiditates super ipsum infundentes, viuificant ipsum, quia faciunt ipsum viuere, currere, ambulare, & sibi colorem mutare in speciem sanguinis. Et in principio nigrum apparet, & in medio declinans ad albedinem, & in fine rubicunditas est declinans in colorem capitis sui. Tertiæ figuræ quatuor elementorum corruptibilium & generabilium declaratio hæc est: quòd ideo ipsa corruptibilia & generabilia nominātur, quia semper corrumpuntur & generātur, & quia alternantur ad inuicem propter caliditatem & siccitatem, frigiditatem & humiditatem. Et ideo ars & artifex materiam istorum elementorum disponit, ea diuidendo, & adinuicem coniungendo, remouet ea ab eorum mortifera natura, & tunc mutata est qualitas eorum, quia calidum & humidum est nutritiuum, propter caliditatem & humiditatem, quæ in eo est. Frigidum & siccū quæ in eo erant, & frigidum &, humidum, sitibundos est refrigeratiuum, & infirmos curatiuum, quia aperit oculos cœcorum, & aures surdorum, & mundat leprosos, & extendit neruos, & venas aperit, & mortuos resurgere facit. Quarta figura est Draconis emanantis à prædictis septem planetis, quia ipse procedit per subtilissimas influentias decurrentes in elementa, & deinde iu cælis sua materia sparsa, in nubibus habet suum ergastulum: deinde cum aqua pluuiali, & grandinibus iterum descendit in terram, conglutinat se cū ea, facitq́ sibi nouam pelliculam. Et sic incipit serpere in cauernis terrę, & semper tendit ad ima si aliquid eum non impedierit, vaditq́ vsque ad aquas marinas: exinde egreditur, si nullum sibi impedimentum fuerit occursum, quo vsque ipse videat polū

secun

secundum: & exinde remouetur & reuertitur ad primum. Sic numquam desistit ambulare, quia odit lucem, & semper quærit se abscondere à radijs Solis, & proptérea venenosum est, & nō potest homo ipsum interficere sine maiori veneno. Quintam figuram nominamus de capite eius, & de morte ipsius Draconis. Caput eius viuit in æternum: & ideo caput denominatur vita gloriosa, & angeli seruiunt ei. Et hanc imaginem posuit Deus in paradiso deliciarum, & in ea posuit suam imaginem & similitudinem, & ibi Draco pugnauit cum imagine Dei, quousque fecit eam incidere in mortem: & ideo Deus dedit tantā potestatem isti imagini, vt ipsa possit interficere istum supradictū Draconem: & ideo talis imago fuit inserta serpenti, & est caput eius, quia totum corpus sequitur caput, & ipsum caput odit corpus, & interficit ipsum incipiēdo à cauda cū dentibus ipsum corrodere, quousque totū corpus intret in caput, & in eo permanet sempiterné. Sexta figura continet sex facies & duas ciconias cum proprietatibus suis ibi apparentibus: quarum prima facies quæ permanet in sublimibus, colorem optimū ostēditur habere: secunda quæ in aquis natat, diminutionem naturæ à prima declinat. Tertia quæ in antro, carbonis similitudinem habens, malam digestionem significat cum superflua humiditate, & pessima fæculentia quæ in ea est. Et ideo manu artificis oportet eam lauare cum elemēto aquæ in ventre ciconiarum igne supposito, donec aer in ore & in capite ciconiarum ascendat, & per rostrum faciat eum euomere, quousque caput nigrū æthiopis portans similitudinem, fuerit bene lauatum, & inceperit albescere: & tamdiu hoc faciat, quousque rubicunditas suprema appareat. Septima figura, quæ sextus circulus nuncupatur, quidquid circulus tangit arborem cum figuris septem planetarum, vbi sunt literæ albæ, melius est tacere quàm loqui in sipientibus de ea: quia in ea manet illud arcanum preciosissimum, thesaurus omnium Philosophorum sapientum. In ea est transmutatio omnium corruptibiliū & generabilium omnium lapidum preciosorum. Ibi sunt thesauri absconditi innumerabiles, & nemo scit nisi cui Deus voluerit reuelare. Ibi inuenitur lapis duello, onychinus, carbūculus, topatius, amethystus, beryllus, & panthera: & est quoddam cælum vitreum simile crystallo, ductile sicut aurum. Et ideo Reges terræ portant ipsum in capitibus suis: sapientes mulieres abscondunt illud virgines fatuæ publicé portant illud, quia deprædari desiderant. Pontifices & sacerdotes religiosi, & moniales lacerant ipsum, quia sic fuit eis imperatum à lege diuina. Mercatores terræ & agricolatores cum eo diuites facti sunt: & nautæ portant illum ab Oriente vsque in Occidentē: & in Insulis quæ sunt in Meridie magis viget. Octaua figura quam supra nominauimus, arborem aureā est continens cum septem ramis & radicibus apparentibus: quam quidem arborem figuram Solis nuncupamus, quia Reges gloriosi tenēt illam, & pugnāt propter eam, & multi afficiuntur morte. Et ideo ille magnus Alexander Imperator Philippi Macedonum Imperatoris filius in itineribus suis inuenit eam in vltimis regionibus, & ibi inuenit sepulchrum Hermetis patris omnium Philosophorum plenum omnibus thesauris non metallicis, sed literis aureis scriptis in tabula Zaradi, quæ quidem scriptura continetur in vltimis libris, quos Galenus composuit: & inuenit quandam arborem sitam ab extra intus tenentem viriditatem gloriosam: super eam ciconia pulcherrima ibi sedebat, quasi se appellans circulum Lunarem: & ibi ipse ædificauit sedes aureas, & posuit terminum itineribus suis idoneum. Faciamus finem in nostra figura cæli. Sciat lector, quòd talis figura magis est in existentia, quàm in apparentia.

FINIS.

APERTORIVM RAYMVNDI LVLLII DE VERI LAPIDIS COMPOSITIONE.

SAPIENTES asserunt quòd tantùm sit vnus lapis compositus solùm ex quatuor elementis, nullius extranei indigens, nisi sit eius naturæ. Primò omnium purgatur de tota eius superfluitate & phlegmatica materia corruptibili, quæ ipsius mors est (ex quo patet, quòd mors corporis quæ in ipsius putrefactione vel copia fit, ipsius etiam purificatione tollatur) & quæ mortificat ipsum spiritum, qui habet potestatem viuificandi suam terram: Purgetur ergo, & separetur ab eo phlegma corruptibile per subtile ingenium, quòd tibi dicam. Nam si non bene purgetur, nunquam terra eius bene purgatur, albificatur, neque fiet matrimonium inter corpus & spiritum: & sic tunc ille spiritus nominatus est spiritus lapidis, qui habet viuificare corpus suũ mortuum: à quo compositio per suam præparationem exiuit. Et ideo quando corpus reuersum est de morte ad vitam, tunc ipsum est clarum, purum, album, & resplendẽs (nota, vt mercurius) cum magna subtilitate, & vestitum pulcherrimis indumentis. Scias quòd quando iste igneus spiritus intrabit suum corpus, & ipsum resurgere faciet, tunc Philosophi nominant ipsum lapidem benedictum, & lapidem magni precij & honoris post suam resurrectionem: & illud intelligitur de igneo & nobilissimo spiritu prædicti lapidis, qui sic illuminatus est in natura quatuor elementorũ. Non tamen intelligitur sic se habere, quòd sit terra solùm, vel aqua solùm, nec aqua, nec ignis: sed tantummodò est vna sola natura, quæ continet in se de natura & proprietate quatuor elementorum simul, aliàs non posset ligari cum sua terra: & per consequens terra non posset albificari per eundem spiritum, si ipsa de natura non haberet. Ideo omni tẽpore considerandum, quòd natura, & proprietas quæ est in isto spiritu, non sit combusta in præparatione eius per potentiam ignis: quoniam tunc spiritus nullo tempore haberet à se potestatẽ albificandi, aut se coniungendi cum terra: quia medium & anima quæ participat intra mortem & vitã, separaret se ab ipso spiritu per potentiam ignis in tali forma, quòd spiritus maneret mortuus sine anima: & sic anima elongaretur ab eo fugiendo in regionem suæ sphæræ. Et tale secretum non est dicendum apud ignaros & inscios. Non ignoras tu, quòd illi qui credunt facere aquam vitæ, ipsi certè faciunt aquam mortis, combustionis causa. Ideo supplico tibi, vt custodias ignem in præparatioue ista, & non destruatur nimio calore: nam cum anima recedit, tunc spiritus non haberet posse viuificare suum corpus, quum non dare possit, quod non habet in se. Et nota, quòd præparatio ipsius spiritus fit sub tali forma. R. de meliori succo Lunarię (intellige mercurium) quem inuenire potes: scilicet de fortissimo lib. 1. aut 2. & pone in vas cum alembico, iuncturis bene clausis & lutatis, pone ad furnellum & fac subtus ignem de vno lichnio, & subtili lento igne prædicti spiritus distillentur: & tamdiu distilletur, donec amplius incipiat venas facere: tunc per illud separare poteris spissum aereæ animæ: & ideo quando phlegma incipit venire aut venare, tunc signum est quòd spiritus distillatus est, qui tenet in se omnes perfectiones vitæ. Et tunc recipe illum spiritum distillatum, & custodi ipsum optimè in vitreo bene obstructo cum cera alba: post appone aliud receptaculum sub alembico, & recipe secundam aquam, quia adhuc retinet de sublimato spiritu, licet non ita forti vt primò: de ista secunda aqua distilla tamdiu quousque nihil amplius veniat nisi phlegma, & quæ non habet se aliter nisi sicut aqua

quā corrupta communiter gustando modicum per os tuum, si adhuc habet aliquam virtutem, tunc adhuc magis poteris distillare: si autē est sicut alia aqua pura in gustu, tunc depone receptaculum cum ista secunda aqua, & post pone aliud purum ad recipiēdum totum phlegma, tamdiu distillādo, vt nihil plus distilletur: & tunc totum phlegma effundatur, quoniam ipsum est quod mortem infert nostro lapidi precioso: & hoc vulgus non cognoscit, sed nos cognoscimus. Iam ibi habes terram quæ mansit in fundo vasis in toto nigra ad modū picis fusæ: illa enim terræ calcinatio nō potest fieri igni forti sicut Sophistæ credunt: sed ipsa fit per proprium spiritum suum, qui custodit eam à crematione, quia suus spiritus animam suam à suo corpore trahit, & repellit phlegma suum superfluum, & terram mortificat, & postea perpetualiter eam viuificat. Et ergo nunc calcina terram prædictam sub ista forma: R. secundam aquam distillatā, & funde eam super terrā nigram in vase suo, & misce bene, quousque sit dissoluta, quia terra statim soluit. Et caue ne à fæcū fumositate (spiritus) recedat, quia ibi est sulfur quod habet posse congelare nostram aquam in laminam crystallinam vel formam albissimi pulueris, sicut est nix pulcherrima. Moue ergo bene prædictas fæces: & scias quòd iā dictæ fæces fumosæ in tantū manibus moueri debent in suo vase, donec bene sint dissolutæ in suo spiritu. Post desuper pone alembicum, & luta bene & distilla suum spiritum per ignem cum vno ligmine (lychnio) subtili forma vt prædixi, donec videbis quòd nullæ veręe quas spiritus faciunt, iterum corrumpuntur in capite alembici: & tunc iterum recipe receptaculum alembici cum spiritibus, & pone ad partem, & appone aliud receptaculum & distilla, vlterius videndo an adhuc ibi sint plures spiritus: sin autē tunc aqua quæ distillatur, habet saporem sicut aqua communis fontalis calida, tunc eam effunde iterum, quia talis aqua phlegmatica quę distillatur, adducit etiam mortem nostri lapidis. Et post totam distillationem, tunc accipe vas cum tota materia, quam tunc inuenies magis duram quàm prius: & hæc est ratio, quia tunc ille spiritus attraxit sibi animam aeream de suo corpore, eo quòd ipse est locus in quo anima continetur: illam operationem reitera totiens, donec tu videbis materiam tuam calcinatam in fundo, in puluere nigro: vel etiam tamdiu vsquequo videbis nullum amplius præstare phlegma & saporem sicut prima (N. semel pro semper accipe & intellige quòd vbicunque vel quotiescūque ponit distillationem in prædicta forma, scilicet per diuersarum aquarū aut partium receptionem, & per indigentiam diuersorum vasorum: hæc & similia, & omnia sibi adiuncta semper sint tibi suspecta, tanquam verè mendosa & à veritatis tramite deuia, & ad deceptionem & illusionem incautorum posita, quia vno vase & vniformi sublimatione philosophica hoc opus philosophicū perficitur.) Sequit̄ in textu. Et non ignores quòd in distillatione misceas illos duos spiritus simul super terram suam tamdiu vsquequo terra & spiritus habebunt illa signa supradicta, nempe vt terra sit calcinata, & spiritus nullum faciat phlegma *Glossa.*

Scias fili Carissime, quòd in isto capitulo primo magnum secretum continetur, quantum ibi est extractio animæ à corpore, per quam spiritus eius viuificatur, sicut corpus in absentia eius mortificatur. Ergo subtrahe humorem mortificantem calorem naturalem: ipse enim calor est causa generationis nostri sulfuris. *Generatio unde* Sic Philosophi testantur, quòd nostrum sulfur non poterit generare sine calore: nos enim trahimus tunc istum calorem de morte ad vitam, quia prius in sulfure nigro mortuus fuit: nunc autem est viuus & indutus magnis virtutibus & potentijs. Et scias quòd iste calor nunc debet posse penetrare omnes partes sui spiritus mediante causa suæ acuitatis, & etiam habet coagulare ratione suæ siccitatis: quia scriptum est, quòd omne siccum libenter ebibit suum humorē,

& conuertit ipsum sulfur, quod postea potestatem habet coagulandi totum argentum viuum.

Inspice fili charitatis: Quòd si ista cõuersio seu transmutatio inspiciatur, tũc ibi nulla est contrarietas sensus in generatione: quia omnis generatio habet fieri per diuersitatem suæ corruptionis & generationis, quæ sunt simul contraria: Et corruptio quę est potens in materia illa ducit eam posse deuenire in nouam generationem vitę æternæ. Et propter hoc est necessarium, quòd corruptio sit facta per elementorum separationem: post præparationem earum creatur suũ sulfur: & de illo poteris postea conficere medicinam lapidis secreti, in quam fluxit talis virtus sulfuris, quæ habet viuificare & ligare duo contraria, scilicet corpus & spiritum, subtiliando & miscendo corpus cum spiritu, & congelando & retinendo corpus in spiritu, & spiritum in corpore, fixatione permanente. Et hoc testatur Philosophus quum dicit, Nos non possumus facere transitum de mollitie mercurij ad duritiem metalli sine dispositione media, quæ participat de vna sicut de altera, & immediatè illa participatione habet potestatem colligare simul, & facere vnionem. Quare si tu es indagator veritatis, intellige quòd tria facta sunt vnum. Et hoc testatur Philosophus in libro de Trinitate, vbi inquit, Lapis noster preciosus compositus est ex tribus, scilicet spiritu, corpore, & anima: & simul scias etiam quòd spiritus est medium, quandoque inter corpus & animam, quia spiritus attrahit animam à corpore mortificando corpus, & postea reddit sibi animã & resuscitat ipsum. De ista resurrectione loquitur Hermes ad omnes inquisitores artis, & veritatis: O fili recipe animam lapidis, & semina eam in terram foliatam nostram albam, quæ est volatilis: si enim vis quòd perdat sua magna elementa: & scias quòd anima retinet eam ita quòd nõ poterit fugere, quando ipsa ascendit in cælum, & descendit in terram, & tamen virtutẽ corporis spiritus recipit sub tali forma, scilicet quòd nihil est quod possit contra eam, nec mors etiam poterit eam iteratò mortificare, quòd scriptum sit, quòd si qua vna vitæ resuscitatur: nunquam aliàs morietur. Ideo fili potest intelligi, quòd vita æterna non potest esse in aliquo corpore, nisi prius fuerit mortuũ: quia mors est causa glorificationis ipsius corporis in vita ęterna, sicut corruptio est causa nouellæ generationis diuinæ substantiæ.

Successiuè soluitur. Mortifica ergo corpus prius per corruptionem, antequam aliud aliquid facias, & post parum, iterum parum trahe ipsum ad vitam, donec perueniat ad tale medium corporalitatis & spiritualitatis, quod nos nominamus mediũ participans naturam duorum extremorum, scilicet inter animam & corpus: & secundum istam rationem dicimus spiritum esse vitam animæ, quando ipsa continet in se animã, & etiam ipsum spiritum nominamus corpus ratione suæ corporalitatis palpabilis & visibilis, à quo componitur, & etiam in loco locatur. & illa est ratio quare hic spiritus retinet in se de natura corporis. Et præter illas duas proprietates iam dictas, scias hoc tertium inter corpus & animam, quod nos nominamus medium, quod habet posse viuere & ligare ea adinuicem sine separatione, & postea ille spiritus continet in se animam, per quam mortuum corpus reuiuificatur. Ergo hæc est causa motiua, quòd cõiunctio inter corpus & spiritum per naturalem amorem, & per dispositionem amicabilem facta est. Ipsa enim amabilis dispositio & coniunctio amoris, est illa per quam coniũctio spiritus & corporis se facit esse natura corporis indiuidualis, in qua est spissitudo corporis, & potentia cum istis omnibus figuris, quæ intrant primò in substantiam de subtili spiritu. Etiam eius spissitudo elongata est in substantia cum subtili spiritu per talem subtilem modum, ita quòd non est oculus corporalis, quo aliquid aliud videri possit, quàm solutio spirituum, quę est in forma aquæ

& sic

&ſic ipſa anima & ſpiſsitudo corporis ibi inuiſibiliter ſimul requieſcunt. Et tūc etiam apparet, quomodo anima ligata eſt virtute & qualitate corporis, & etiā anima eſt de natura & ſpiſsitudine corporis eiuſdem: Ergo quando corpus eſt mortuum ex ſiti, tunc illud deſiderat humectare ſuam ſitim, & bibere pro reſtauratione ſuæ naturæ humidæ, quam excellenter & potenter perdidit in ſua calcinatione: & ſic tunc per reſtaurationem viuificatiuam trahit ad ſe naturam quam amiſit, & intrat in naturam ſuam, & etiam trahit ipſum multiplicatū de propria ſua ſubſtantia, & exuberatum per naturam ſui corporis, quæ effuſa eſt per totam ſubſtantiam ſpiritus. Et ſic illa extractio quæ facta eſt per ſupra dictam naturæ amicabilitatem, & eſt coniunctionis cauſa inter corpus & ſpiritū: & de illa coniunctione Philoſophus ad Filium veritatis ſic dicit, Quia ſi coniunctio non fuerit facta intra corpus & ſpiritum, nunquam fit ibi conceptio: & ſi non fuerit conceptio, nunquam poteſt fieri imprægnatio: & vbi non eſt imprægnatio, ibi nunquam poteſt fieri nati generatio. Et ſic iſto modo poteſt videri poteſtas iſtius coniunctionis. Et propter hoc manifeſtat Philoſophus, ꝙ generatio noſtri lapidis aſsimilatur humanæ generationi ex iſta ratione, quia quando infans naſcitur, tunc nutriendus tamdiu eſt, donec bene fortis, & patiens eſt contra ignem ſeu ignis ſubſtantiam: & non æſtimes quòd tunc compleueris, vbi modo primo incipere debes: quia adhuc non vidiſti ſecretū quod retentum eſt filijs veritatis demonſtrandi. Et illud modò hîc incipit in ſecunda parte de nutrimento lapidis, quando hîc magnæ tranſmutationes illius lapidis ſecundū poſſe manifeſtatur. De tanto magis tranſmutationes videbis, & multorum mirabilium ſecreta, & poteſtas naturæ manifeſtabitur tibi viſibiliter coram oculis tuis. Et illud ſecretum nulli hominum carnali reuelare expedit, quia maledictus eris per tanti ſecreti manifeſtationē, quia nemini reuelare licet, niſi ſoli Deo. Ipſe enim cui vult & quibus intereſt reuelari, illis reuelabit, & nō alijs quia eſt donum Dei, & nullius mortalis hominis. Et cui Dominus Deus fecerit tantam gratiam, illi hoc ſecretum naturæ reuelabit, & ſecundum ſuum placitum, quod in ipſius virtute ac poteſtate locauit. Conceptio.

Terræ uiuificatio.

SCias fili, quòd neceſſarium eſt in illa viuificatione, vt terra recuperet illud quod perdidit, & quòd ſuus ſpiritus humidus reportetur in corpus ſuum ſiccum per naturalem tranſmutationem. Illa autem non poteſt fieri per potentias ſeu per ingenium naturale: ſed ingenium naturæ eſt locus noſtri ſulfuris, ſcilicet in complexione & vtilitate. Et ex his habetur cauſa neceſſaria, ſcilicet quòd granum ſpermaticale, quod eſt humidum & calidum hoc tranſmutare habet: ideo Philoſophi conſiderauerunt dicēdo, quòd totum illud facit vna natura, quoniam ipſa de diſpoſitione in diſpoſitionem conuerſa eſt, & cōuertit, & in tali diſpoſitione ipſa natura tranſmutat: & ſic etiam granum tale modò tranſmutat: & hoc intelligendum de calido & humido ſpiritu (N. hîc aduerte, quòd ſpiritus Philoſophorum differt à ſpiritu vulgi in calido) quia mercurius vulgi eſt frigidus & humidus: Philoſophorum autem ſpiritus eſt iam calidus, & humidus.) Sequitur, O fili veritatis, per iſtam tranſmutationem Philoſophi notant, quòd terra lapidis debet priuari de tota ſua humiditate tamdiu, quouſque conuerſa fuerit in qualitatem ſiccam. Et poſt hoc concludunt, quòd humiditas conuerſa fuit in ſiccum locum ſuum: hoc intelligendum eſt, id eſt in propriam ſuam terram, quia illa eſt proprius locus generationis noſtri ſulfuris. Et hoc tunc apparebit manifeſtè, quòd illa terra illud ante ſuam præparationem, & calcinationem non facit, & tamen ipſa poſt calcinationem hoc facere habet propter calorem ipſius naturalem, qui fuit confortatus per ſubtractionem hu- Gloſſa.

Tritio. miditatis quæ habuit eum mortificare, & totaliter submergere. Et tunc terram istam præpara & bene calcina per rationem philosophicam, antequàm ad eam sementum seminaueris, quod nos multum diligimus. Et ergo post R. terram & cum ea quartam partem ponderis sui de spiritu, & post pone ad vas tuũ, quod nos appellamus retentorium, & loca ad furnum continuando ignem lentum tamdiu donec spiritus omnino coaguletur in terram. Scias fili, quòd corpus quod est mortuum, illud induit se albis vestimentis, sicut si Deus voluerit, tu videbis, quando illa prædicta experimentabis. Istas apparationes, fili, reiterabis tamdiu donec videas terram totaliter albam ad modum niuis: & sic tunc terra est ingrossata & impręgnata cum æterna claritate, quę habet infantem parere: ille enim partus finẽ imponit, scilicet quãdo spiritus congelatur in sulfur, quod operatum erat de terra, & desiderabat in ea splendidam claritatem ad finem illius, quòd ipsa esset pura & sine corruptione, & quòd esset supra impurã & cor-*Rectificatio.* ruptibilem. Et secundum istum modum quando terra fuerit bene alba, tunc fili extrahe eam ex suo vase, & tere eam vt fiat puluis minutissimus, & hoc fac supra laminam vitream. Post iterum imponitur vasi, lutando eius iuncturas bene, & ponitur vlterius supra furnellum, & accendatur ignis continuando per triginta horas, & inuenies in angulis & parietibus vasis infantem natum, resuscitatum, per modum pulueris albissimi pulcherrimi, & tam clari, & in tali claritate sicut corpus Lunæ. Custodi ergo illum valde honoratum, quia ipsa est terra nostra foliata, & de spiritu corporum sublimãdorum conuerso in terram foliatam: & in eandem semina animam, quæ est tinctura totius claritatis: ipsa enim est verum medium sulfuris & arsenici, & nostri lapidis, qui habet facere pacem inter inimicos mortales, quos maximè desiderat. Et ex quo ille lapis erit corpus aureum, spirituale & incorruptibile: tunc propter illam rationem ipse tenet virtutem vtranque, & de vna sicut de alia, illo non obstante, quòd ille sit in tantum perfectus sicut sua corporalitas, non tamen sic est in operatione: quia non potest tamdiu donec sit nutritus, sic quòd habebit operandi potentiam secundum posse suum, & hîc inuenietis fortitudinem sui nutrimenti. Et illius propositi fuerunt antiqui, quos ego vidi in societate Regis Ruperti, qui de illo lapide proiectionem fecerunt statim post suam creationem: & quum viderent quòd non esset nutritus in fortitudine sua, & etiam quum non inuenerũt de perfectione ipsius, post hoc ingeniati fuerunt rationem & possibilitatẽ suæ operationis, & inceperunt operari de illo pulchro opere, quod est ipsius medicinæ comparatio, & nutrimentum lapidis: & illa est secunda & vltima pars ip-*Multiplicatio.* sius magisterij totius. Propter hoc, fili, potes intelligere secretum operis Philosophorum diuisum in duas partes: in prima docet informare sulfur, in secunda docet conuertere sulfur & medicinam fixam & fluentem, sicut docet Morienus in libro suo dicendo, Quòd totum magisterium nostrum necessariò fieri debet in duabus creationibus, & illæ mutuæ causæ creationis sunt sibi proximæ in natura, quia quando prima creatio completa est, tunc incipit secũda pro opere medicinæ: & quãdo secunda est completa, tunc totum magisterium est *Purgatio.* completum. Et fili veritatis intellige, quòd nos in prima operatione nostræ artis purgamus & præparamus materiam pro sui sulfuris creatione. Qua præparata, modò in secunda operatione componimus & creamus medicinã, quæ habebit tantam virtutem & posse, vt patebit. Et ideo primò debes creare suũ sulfur, quia sine eo non potest facere aliquis Elixir completũ. Et quãdo creasti sulfur, tunc incipit opus philosophicum. Et non habeas tædium in ipso nutriẽ-*Paulatim nutriatur.* do, & ne festines, quia scriptum est, Qui patientiam in opere non habet, & non inspicit in nostris libris naturæ mutationem, ille propter festinantiam corrumpit

pit opus: ideo patientiam te habere oportebit, & nutrire ipsum tamdiu, donec de illo lapide facere poteris proiectionem: & tunc videbis naturæ mirabilitatem. Et illud secretum cum perfectione sua est demonstratum filijs veritatis. Et hæc est secũda pars de creatione lapidis & præparatione materiæ illius, de qua nostra medicina creari debet. Et fili doctrinæ, si illa materia sulfuris non fuerit bene præparata, tunc ex illa nullam tibi medicinam creare poteris: quia scriptũ est de ordine naturæ, quod materia non præparata non potest facere aut creare causam præparationis: Præpara ergo primò tuam materiam, & separa subtile à spisso, & nobile de vili: Et quando res præparatæ fuerint, tunc exibit causa præparationis, sicut de lumine exit splendor.

Secunda pars de opere Philosophorum, de confectione Medicinæ.

NVnc per secundam partem colorabit se lapis, fixatur & fermentatur: fermentum autem lapidis ad album, est argentum: & ad rubeum est aurum, sicut Philosophi demonstrant: quia sine fermento non venit Sol, neque Luna, nec aliquid aliud quod sit suæ naturæ. Coniunge ergo fermentum cum sulfure suo, & generare poterit suum simile: quia fermẽtum trahit sulfur ad suũ colorem, & etiam ad suam naturam, & ad pondus, necnon ad saporem & sonũ suum: quia quodlibet simile generat suum simile, quia fermẽtum vt Sol tingit, mutat suum sulfur in medicinam permanentem & penetrantem: ideò dicit Philosophus, Qui nouerit sulfur & arg. viu. tingere cum Sole & Luna, ille peruenit ad maximum arcanum: Et propter hoc oportet quòd Sol & Luna sint tinctura & fermentum ipsius spiritus & aquæ permanentis arg. viui, & per illam aquã aliæ naturæ debent fixari, & nutriri cum naturali calore tamdiu, vsquequo habebunt suam fixationem & fusionem perfectam. *Tinctura.*

Post hoc, fit regimen coniunctionis lapidis cum suo fermento, scilicet vsq; donec ad completum suum opus peruentum sit. Et hoc non fit vna vice simul, quia hoc de intentione naturæ non est, sed bene per copulationem, scilicet parum post parum, & etiam per coagulationem fit vera medicina vniformis. Et propter hoc illa copulatio causatur à subtilibus partibus transmutatis & alteratis in formam & essentiam spiritualem: quia scriptum est, quòd corpus crassum cum simplici, & simplex cum crasso, propter eorum contrarietatem se coniungere non possunt, nisi crassum conuertatur in subtilitatem suam, per suum simplicem spiritum, & tunc sint commiscibilia simul. Et hoc notificãt Philosophi declarando cuidam veritatis filio, & dicunt, quòd perfecta mistura est, commiscibilium alteratorum corporum per indiuisibilia sibi iunctorum vnio, quia illa hîc requiruntur per patentem rationem: quia mistio siue vnio non potest fieri sine alteratione, quæ est subtiliatio corporis, & reductio in formam spirituale. Et de illa parte dicunt Philosophi, quòd iam medicina completa est ab vna manerie in aliam maneriem crystallinam: & tunc apparebit quòd illa lamina composita est de subtilibus partibus naturalibus per naturale ingenium vniformiter coniuncta sine diuisione illarum partium per modicum, & iterum modicũ, quia talis causa non potest fieri sine subtiliatione & homogeneitate naturæ: & propter hoc conuenit vt veniat illa materia ita subtilis, quòd omnes partes in natura æquales sint mistæ cum aqua: & hoc videre poteris per tuum intellectũ quum factum sit vnum corpus transparens, & in vnum continuatum per coniunctionem & connexionem multarum partium sine diuisione, discontinuatione & terminatione in vnam spissitudinem & figuram transparentem per omnes partes suas. Iam fili, tu modò habes non modicum secretum. Scias nunc coniunctionem inter sulfur & fermentum in forma homogenea (N. hîc nota, quòd spiritus Philosophorum solutus dicitur fermentum, quia de Sole venit *Mistio quid.* *Fermentatio quid*

& sol est: qui spiritus conuertit sulfur suum in homogeneitatem suam iterato, & hæc est fermentatio vera, quæ aliàs multiplicatio dicitur:) sequitur, Illumina primò corpus antequàm imponas animam: quia aliàs nunquam posset suscipere aut in se retinere spiritum.

Iterum de lapide minerali.

RElcipe nunc dimidiam vnciam Lunæ finatæ, & dissolue in aqua mercuriali: ipsa enim dissoluitur in aquam viridem: & post separa aquam per rationem Philosophorum: & scias quòd prima forma argenti est aqua: & tunc recipe terram de illa Luna, & pone ad partem: & postea recipe aquã, & diuide in duas partes: in vnamq; partem proijce vnam partẽ lapidis (arte argenti) puluerizati, & obstrue bene ampullam, & pone ad Solem, & dissolue in aquam claram: & illa est aqua fermentabilis, in qua fermentatur noster lapis, & trahitur ad materiam metallorum. Illam aquam diuide in duas partes, & vnam partem pone in vitrum ad congelandum super ignem: post recipe vnam partem argenti & amalgama ipsum in duplo cum arg. viuo: deinde recipe de lapide congelato quartam partem, & misce simul cum prædicta amalgama, & contere eã simul tamdiu vsquequo facta sint vnum corpus: post imbibe iterum aliam partẽ tuæ materiæ de aqua fermẽtabili paulatim, sicut prędixi in Creatione lapidis: post mitte materiam tuam in vnum vas ad nutriendum continuando lentum ignẽ. Hîc debet intelligi, quòd vapor lapidis coniunctus cum vapore lapidis arg. viui perfectè congelat in veram medicinam albã finitam resplẽdentem. Et quãtò plus istam operationem reiteraueris, tantò magis multiplicabis in patientia & virtute tuam medicinam: videlicet sic, si vna pars medicinæ prima vice conuerteret centum, secunda vice mille, tertia decem millia, & sic in infinitum: propter hoc non negligas istam operationem multiplicationis: Quia quæ medicina plus disponitur digestione illa, plus perfectè agit in operatione.

Fixatio & compositio tincturæ.

NVnc dicam fixationem aeris, quæ portat in se tincturam: Accipe terram Lunæ quam prius posuisti ad partem & modicum aquæ, & pone totum ad distillandum, & separa aquam distillando igne vnius puncti tamdiu, donec amplius nil exibit per illum ignem: post pone aliud receptaculum ad nasum alembici, & recipies aerem, qui est rubei coloris, aut glauei per maiorem ignis expresionem æqualiter continuando, & totum quod potest distillari recipiendo. Quum autem non plus distillatur, tunc pone aquã ad partem bene obstruendo: postea tere terram quæ remansit in fundo vasis, & iterum bene cõtere eam super laminam vitream, & etiam modicum de lapide præscripto cum ea, & imbibe has res cum aqua, quæ distillata est à terra tamdiu donec sit vt pasta: postea pone ad distillandum per alembicum, & fac ignem de duobus punctis, quia magis strenuè distillatur quàm prius: & quò tardius humor separatur à suo corpore, tantò magis nobilior, preciosior, melior & potentior erit: & reitera vlterius istam distillationem, donec extraxeris animam à suo corpore, sic vt amplius nil posit distillari: & eandem distillationem pone in aere, quæ rubei aut glauci coloris est. Deinde semel rectifica distillationem per se ipsam solam: & sic habes aerem per quem tu tinges & fixabis tuum lapidem in illa manerie aut specie. Recipe arg. viuum quòd modò congelatum est per vaporem lapidis & corporis, & contere ipsum super laminam vitream, vel lapide marmoreo in puluerem subtilem, & imbibe cum aere prædicto modicum & modicum, vsquequo fiat per modum pastæ. Illam materiam nutrias igne lento, & continuo cum vno ligmine, & tamdiu quoad aer congeletur cum lapide, sicut fecisti cum aqua in lamina crystallina, reiterando illam operationem vsque

quo

quo bibat medietatem sui ponderis. Post hoc, recipe de ista lamina crystallina modicum, & pone super laminam cupri rubeam, & liquescat ad modum ceræ sine fumo: & tunc illa medicina creata est & fixa. Et reitera decoctionem tuam vsquequo habebit tale signum. Et de eadem medicina recipe, & proijce super centum partes Iouis albi, vel alterius cuiuscunque metalli, & conuertetur in argẽtum, quod melius erit minerali. Et quando vna pars medicinæ proiecta fuerit per modum prædictæ proiectionis super centum partes arg. viui, tunc congelatur in verum argentum etiam melius minerali in omnibus proprietatibus. Et quando medicina fuit semel multiplicata, tunc fac sic ex ea proiectionẽ. R. vnã partem ipsius medicinæ & proijce super centum partes mercurij calidi, & iterum conuertetur in medicinam: & vlterius faciendo proiectionem medicinæ super alium mercurium calidum, tunc vna pars istius medicinæ conuertit centum partes in verum argentum.

Si vis per alium modum facere tuum Elixir, & plus facilius, non miscendo lapidem tuum cum aqua argenti alias: Tunc recipe amalgama factum ex argento & mercurio, & misce illud amalgama cum tuo lapide in quarta parte sui põderis, & totum illud contere bene super laminam vitream donec fiat vnum corpus: imbibe totam medicinam cum aqua Lunæ modicum & iterum modicum sicut prædixi de creatione lapidis: post pone tuam medicinam in vas tuum nutritorium, & fac totum illud eodem modo sicut scriptum est.

Adhuc fili per alium modum poteris facere aut componere tuum Elixir: Et custodi quòd habeas perfectam temperantiam coniunctionis & proprietatis, & scias quòd recipies vnam partem, & semis de aqua argenti, & dissolue in ea vnam partem de præscripto lapide, & totum erit in dispositione aquæ claræ. Et post proijce duas partes aeris in istam aquam; & eandem pone ad congelandum, confortando virtutem lapidis, quia ille habet totum congelare & fixare: & sextam partem aquæ, aut quartam separabis cum igne per viã decoctionis de toto composito, quia magis est de aqua, per quam sulfur se posuit in distillatione, & conuertit se in naturam aquæ contra potentiam sulfuris: & sic per eam apparebit, sicut illa materia demonstrat, quòd in omni tempore fortiorem vincit minus forte, eo quòd non succurritur: Et propter hoc enim opportunũ est, quòd aqua separabit sulfur per suæ naturæ cursum, & conuertit ipsum per dissolutionem in suam naturam, propter similitudinem materiei. Etiam conueniens est, quòd sulfur habeat posse separare aquam, & eam conuertere à proprietate suæ naturæ per congelationem, & conuersio fit cum naturali ratione: nos enim demonstrauimus & per experientiam certificamus, confortando virtutem lapidis, & damus ei tale subsidium, quòd habeat posse conuertere aquã, quæ ipsum prius conuertebat in suum simile: propterea oportebit te scire illud secretum, scilicet non solùm quæ sit causa, sed etiam modum, per quem modũ poterit operari aut confortari virtus alicuius. Et talis confortatio nõ potest fieri in re vna sine debilitatione alterius, sicut manifestè apparet in dissolutiõe sulfuris. Et fili, omnis dissolutio est debilitatio sui ipsius: & ex hoc surgit illud, quòd lapis noster per solutionem debilitatur, quoniã virtus aquę ad hoc se cõfortat, vt habeat succursum confortare virtutes aquę: per quas confortationes possunt separari virtutes nostri lapidis debilitati, & cõuertere se in suã qualitatẽ & naturã: & ex tali cõuersione facta per debilitatẽ vnius, & cõfortationẽ alterius est corruptio nostri lapidis, & sicut videtur, submersũ est in profũda fouea aquæ, sicut per eandẽ naturam apposità, & per cõpetentem rationem natura sagax nobis demõstrat, quòd virtus lapidis debilitata posset cõfortari per debilitatã virtutem aquæ: confortatur tamen sub tali specie quæ habet potestatem

conuertendi aquam in suam naturam. Et sciendum est, quòd illud quod est de natura humida, reduci debet in naturam siccam, & pariter frigida in naturam calidam. Et propterea relucet doctrina Philosophorum, quæ dicit, quòd conuersio lapidis in arg. viu. non est alia causa, nisi coniunctio vnius veræ naturæ in aliam. Fili doctrinæ, nonne percipis quia naturæ sunt multiplices? & tamē nisi vna sola natura diuisa in quatuor partes, & quælibet pars in suum elementum: quia nullum elementū potest esse sine diuisione suæ naturæ, eo quòd nullum elementum ipsas partes habet integraliter: & per hoc vnum elementum solum non potest corrumpi, neque generari in se ipso, quia non est spiritus natura. Et ergo Philosophi dicunt, quòd nostrum magisterium non potest perfici sine natura quatuor elementorum simul: & eadem natura quæ est causa homogeneitatis separat se de toto eterogeneo, quando potest mutari in omnes elementales qualitates: & illud boni artis consideratores nolunt quòd elementa sint de simplicibus qualitatibus: & per hoc habent posse conuertere & mutare naturam de qualitate in qualitatem, aliquando in siccum, aliquando in humidum, & sic de cæteris, secundum quòd diuisio naturæ est confortata per cōiunctionem suorum elementorum, vel etiam debilitata. Et fili, hoc intellige, q lapis noster non fit aliter nisi de vna sola pura natura, quam quilibet sapiens scire poterit per duos modos: primò per sapientiam speculatiuam, id est per moderamen intellectus, & per experientiam cum perfecta illuminatione.

Et hos modos specialiter testificantur Philosopni quādo dicunt, quòd nostra medicina est vna sola natura, & illa est vna subtilis substantia, in quam qualitates elementorum intrant. Ideo illæ qualitates elemētorum de illa magis ad se trahunt, in quo plus abundat: & sic qualitates sunt sicut materia elementorū in quas ipsa ponunt suas formas, & in eis sunt retentæ, sicut eius natura demōstrat in omni generatione. Et fili, in subtili substantia condensant se qualitates elementorum, & propter hoc capiuntur: & per hoc elementa sunt quæ dāt tā multas virtutes in illam substantiā, per quas ipsa poterit penetrare, tingere & facere operationē mirabilem, quam populus cōmunis & ignarus æstimat pro maximo miraculo: sic quòd putant tale factum esse per incātationem magicæ artis, quū ipsorum memoria & intellectus non valet comprehendere nostrum magisterium, quod per naturam & de natura, & etiam ex natura factum est. Fili doctrinæ, si ista natura non fuisset de subtili substantia essentiali elementorum, tunc illa impura essentialitas elementorum nō potuisset esse, & dominari in substantia: & etiam si quodlibet elementum seorsum secundum suam substātiā esset minerale, tunc illa substantia non posset etiam penetrare, nec ingressū habere, neque colorare. Ergo propter istā proprietatem fili nō conuenit quòd ignis perdominetur in prædicta substantia elementorum secundum suam mineram: cuius causam quæras in testamento nostro.

FINIS.

ARS INTELLECTIVA D. EXIMII RAYMVNDI LVLLII SVPER LAPIDEM PHILOsophorum.

SVNT plures nimis errantes per vniuersum mundum deuiantes ab opere naturæ ex defectu ingenij, quia nō philosopharunt nec intellexerunt causas per quas procedunt effectus, quos natura demonstrat omni bono intellectui: propterea nimis fuerunt excæcati in hoc quod semper vident corporaliter: quare nimis sunt decepti, quando intuuntur cęcaliter velle assimilari naturæ, & suas secretas operationes

rationes conuecti mūdanis operibus mechaniter. Dicemus tunc sicut illi, qui propriè cognouerunt naturam, sine qua opus nostrum, scilicet sublimatio nunquam finietur, quia color est causa totius operis, qui bene percipit. Et est fons naturæ, qui imprimitur in re. Pauci sunt qui ibi aliquid videant, & ibi est tritor, marmor, & mortarium, vbi natura mouet suam salsam nigram sicut carbo: & se parat hoc quod non est de essentia sui compositi, & ligat suas similitudinarias partes vniformiter, quam rem nunquam facit ignis communis, qui sublimat mercurium vulgariter, nec talis preparatio est de suo esse, imo est ei omnino cōtraria, sicut apparebit per hoc quod dicemus magistraliter per figuras extractas de nostro intellectu, mediāte spiritu agiagrapho, sine cuius virtute nō possumus vnquam videre nec intelligere sensum naturæ, tanta est magna sua vis, & virtus, & suum subtile ingenium, quòd de tribus componitur inuicem adiūctis infra suum retinaculum, quod est memoria: aliquorum vnitas fit in imaginatiua, & attractiua operatione, quando in suo retinaculo firmiter tenetur, tūc est formatum philosophiæ instrumentum, per virtutem totius essentialiter.

De materia medicinæ nostræ, & quæ res sit.

PRopterea oportet quòd tu cognoscas materiam propriorem, de qua immediatè componitur nostra medicina cum certa proprietate: habes etiam notabiliter intelligere post rationalem & naturalem consideratione͂, quòd materia non est nisi natura pura fini & puri metalli extracta per artem magisterij, & per operationem naturalem in actionem manifestam de substantia subtili & pura arg. viui portata ad fixationem, & ad magnam claritatem per ingeniū naturæ, & suorum propriorum modorum, & post reducti in speciem volatile͂, per virtutem suæ mistionis cum subtili substantia materiæ sulfuris fixi, clari, & lucidi: quæ est propriè calor naturalis ligata & coniuncta cum suo proprio subiecto radicaliter, quod est arg. viuum.

Doctrina intellectualis super materiam & suam formam, & super suam operationem.

PRimò habes scire & fortiter fixare in tua mente instrumentaliter, quòd cū tua intentio sit ad operandum pro aliquo fine, & formare, & venire ad illū ad complēdum perfectionem tuæ intentionis, necesse est primitus quòd tu cognoscas totaliter naturam dicti finis. Et hoc in forma, materia, & operatione priusquàm te intromittas aliquid facere, quia secundum intentionem finis cogniti operator naturalis habet consequi necessariò suum desiderium. Et sic opus vix aliquid valet sine materia intellecta, tam modicum, aut nihil valet totum, si formæ ignorentur. Quia materia propriè intellecta verificat operationem æquipollentem illi, & opus verificat materiam habenti clarum intellectum, mediante forma vnius & alterius. Quia materia non potest compleri sine propria forma veniente à recta mensura naturæ in suis gradibus sine operatione formali habita per ingenium artificij & intellectus, respectu passionis materiæ naturæ, & suæ propriæ formæ. Istam considerationem debes seruare instrumentaliter in duobus membris. Vnum est materiale, & aliud operatiuū, & quodlibet de suo passu æquipollet alteri sicut res propria alteri: quia nulla materia potest perfectionari sine proprietate operationis, quæ est ei sicut causa perfectiua. Et ideo debet opus esse proprium, & in tali forma appropriatum, quòd non transgrediatur proprietatem materiæ, quæ proprietas materialis est cognita per proprietatem suæ formæ, & per suum effectum. Et quū iam dictum sit, quòd materia non est nisi pura natura, & natura ad conseruandum suam proprietatem indigeat opere naturæ, & non vulgarium, declaratur quæ sunt principia proprij generis, quæ respiciunt media, & fines, & per consequens perfectionem, quæ est finis causæ, quem quæris, dum ipsas bene intel-

ligas, quoniam per istas consequitur perfectio quæ est finis causæ. Quũ sit verum, quòd sine propria materia non possumus habere medicinam perfectam, nec etiam illam ponere in fine sine propria operatione, in tali forma, quòd proprietas operationis naturalis, æquipollet proprietati materiæ naturæ sine trãsgrediẽdo totam latitudinem sui proprij generis. Vnde nos dicimus tibi, quòd quodlibet genus habet in se naturalem proprietatem secundum suam propriã speciem, & per consequens genus quodlibet illorum habet proprias operationes æquipollentes eorum proprietatibus secundum eorum exigentiam differentem vnam ab altera, & conseruationem specierum earum propriarũ. Quare apparet, quòd si tu non intelligas materiam naturæ ipsius latitudinis, & operationem eius præcisè, nunquam poteris consequi finem, quem quæris. Audi quid dicat authoritas philosophicalis, & nota eam, si vis quòd ad eam dimittam cum integra doctrina. Opus est ei homini rationis volenti facere nostrum Elixir completũ, quòd primitus habeat in intellectu suo veras & proprias causas, & virtutes lapidum istius latitudinis per scientiam contrariam suæ corruptionis ignis consumptiui omnino radicaliter humidi naturæ, quod est ipsius latitudinis per instrumentum contrariũ, quod in chorda recta magnę latitudinis, quæ sunt magis per differentias contrarietatum, secundum proprias formas mineralitatis, sicut videre potes per præsentem figuram,

Latitudo diuersarum specierum extra metallum, argentum viuum, nitrum sal, sulfur, vapor.

Latitudo speciei metallicæ, Mercurius, Saturnus, Iupiter, Venus, Mars.

Latitudo vnius salis omnium metallorum.

Cum instrumentis per reuersionem appositionis materiæ puræ secundæ latitudinis cũ illa, quę est in prima extra arg. viu. inuenies scientiam proprietatum quæ fortiter contrariantur in specie & forma numeralitatis. Et adhuc inuenies per primam latitudinem cum arg. viuo, quæ est respiciendo formam & suã corruptionem per transmutationẽ speciei in speciem, quæ est alterius latitudinis, videlicet, tantùm vadit arando calor comburẽs de materia in materiam, quòd illas vadit domando, donec arg. viu. sit gelatum sub proprietate speciei metallorum per illum magnum transitum, quem ille facit cum arg. viu. de medio in medium. Vnde omnia corpora creantur, sicut potes sentire per propriã essentiam corporis lucentis compositi de arg. viuo per calorem cælestem, & nõ per terrestrem: per istum modum intelliges proprietates materiæ, de qua indiges cum signis cognitis & demonstrationibus, quæ de sua propria latitudiue saltãt Et erit tibi manifestè declarata per clarum intellectum rectitudo virtuosa operationis materiæ, naturæ istius latitudinis, quia virtuosa rectitudo operationis procedit à perfecta cognitione. Et per hoc omnis artista habet tam directè operari, quàm propriè cognoscit, & non plus: ita quòd si nihil intelligat, nihil scit facere. Et ideo dico tibi, plenam cognitionem dispositionis operis habere non potes, nisi per considerationem illius respectu sui perfecti finis, quoniam sicut effectus cognoscitur per causam, sic sua causa cognoscitur per effectũ suũ. Et hoc sit tibi canon directiuum cognitionis naturalis, & per genus operationis naturalis, & regula propria dirigens intellectum operatoris naturalis, non solùm ad mensurandum transitus, id est temperamenti. Imò similis est regula directa ad mensurandum virtutes elementales, & similiter cælestes, scilicet lucciditates & præparationes naturæ, & proportionem mistionis substantialis in coniunctis essentijs elementatis, quæ constituunt temperamentum in re intẽperata. Et sic hoc fuit declaratum in collectione causarum supradictarũ, quod tibi primo necesse est intelligere, priusquam per scientiam possis operari, quia

qui

qui nō habet causam non potest habere effectum. Patet igitur manifestè, quòd scientiam intellectualem, priusquam aliquid facias operis, te habere oportet quia omnes Philosophi pro regula generali hoc dixerunt. Modus ergo ad sciendum istud instrumentum, quod scientia intellectualis dicitur, in forma theoricali est iste.

Modus habendi instrumentum intellectuale.

Diximus supra in sensu philosophali quòd plena cognitio dispositionis operis nō potest haberi, nisi per comparationem ipsius ad suum perfectū finem, qui est extremitas vltima latitudinis operationis naturæ, per quā quilibet artista debet perscrutando applicare totum suū intellectum, sicut apparere potest per istam figuram, quæ est operatiua perfectionis, & vocatur figura latitudinis, in qua includuntur extremitates & media, & perfectæ operationes naturæ.

Per intellectum istius figuræ potest cognoscere naturalis intellector per doctrinam intellectualem, quomodo diuersificatur in forma ad finem optatum conquirendum in operatione in tantum, quod incepit ad finem operationis naturæ.

Naturæ latitudo *Calor in materia*	*Finis intellectiuæ artis* *Latitudo, calor in materia*	*Principium operis secundi* *Latitudo, motus materiæ*
Intellectus naturæ *Latitudo, resolutio mat.*	*Principiū philosophādi per data à natura* *Latitudo, mistio materiæ.*	*Finis operis secundum intellectū* *Latitudo, perfectio in natura.*

Et hoc per hoc quòd non posset habere instrumentum originale habendi notitiam descendendi ad suam causam in vera intentione, quæ descensio fit ab antecessiua graduatione refluendo de gradu in gradum vsque ad suum finē, quæ est principium materiæ & operationis, per quem effectus demōstratur, nec aliàs nisi per effectum descendentem à causa. Quoniam natura nobis monstrauit finē causæ sicut per Solem, & alia quæ ipsa creauit, quæ sunt effectus & terminationes causarum, secundum meritum suæ latitudinis, immediatè intellectus considerat, & inuestigat primò causam præcedentem & immediatam illius, de qua & per quam successiuè cadunt sine alio medio. Et ita de medio in medium cum resolutione graduata, & cum instrumento præuiso, quod excitat intellectum non transeundi vltimam istam latitudinem, donec sit ad finē suum quæ est principium materiæ & operis, vt supradictum est, & principium latitudinis respectu materiæ & operis, & finis dictæ latitudinis respectu habēdi propriam notitiam doctrinę intellectualis, ad satisfaciendum operibus naturæ. Et quando per talem inuestigationem intellectus inuenit per instrumentum demonstratiuum accōmodatum corruptioni, quæ corruptio firmat & roborat intellectum in actualitate, per vera & infallibilia signa, quæ falli non possunt per causas desideratas, tunc veniunt effectus. Totum hoc rotatur & vertitur simul per rotam circulatam, quia sic transit medium sicut principium, & etiam principium sicut finis. Tunc scit principia per causas cognitas, de quibus postea potest homo operari, qui hoc cognoscit, & conquirere effectum suæ causæ, quæ est suæ naturæ verum principiū & operatio naturalis, & ita declaratur modus, quomodo habemus notitiam per artem intellectiuā, per proprium instrumentum, nō tantummodò de principijs, scilicet materiali operatiuo naturæ, sed de tota ista latitudine inclusiuè sine transgrediēdo illam: cuius inuestigationis nobis pateret demōstratio, sicut patet per hoc quod dictum est supra, quòd opus naturæ non transit de extremo in extremum nisi per media, nec per consequēs opus cum intentione, nisi per successionem operationis. Et vt sit verum im-

mediatè demonstratur per formam intellectualem & intellectiuam, quæ figuratur ab operatiua vniuersaliter. Per istam figuram demonstratur quomodo intellectus inuestigat spiritualiter, quod natura monstrat corporaliter, & in quò loco incipit perscrutatio ad intelligendum essentiam operationis, vnde nos docuerunt omnes Philosophi per magnum excitamentum.

Figura intellectualis.

Principium inuestigationis	*Finis inuestigationis*	*Perfectio in auro.*	*Vniformitas in auro*
Mistio in igne	*Resolutio in aere*	*Motus in uapore*	*Calor in aqua.*

Aurum in loco instrumenti finalis, & perfectionis quod creatum est per naturam exemplariter: quum ergo aurum, quod est nobilior lapis omnium preciosorum sit finis, & perfectio operis naturæ per suum complementum in latitudine mineralitatis, citò venit actio intelligentiæ perscrutando per scientiam propinquam sensibilitati causæ immediatę, quę præcedens est istius perfectionis. Et sic dat nobis intelligere sensus sensibilitatis per directum signum tam in materia, quàm in operatione. Et scito quòd in perscrutatione incipit moueri spiritus rationis, qui rectum est instrumentum nostri intellectus, citò facit videre vniformitatem, quæ propria causa perfectionis suæ, scilicet auri, sicut ipsa confirmat per proprios effectus suarum experientiarum: Vnde exemplum cõtrarium viuè demonstrat per verba, vel loquelas viceuersaliter, quòd materia contraria vniformitati est causa quæ resistit suæ perfectioni. Ergo materia difformis non est tam completa inquantũ contradicit causæ, quæ est propria perfectionis: quoniã de suo vero contrario, quod est vniformitas est propriè causata. Et sicut vera vnitas est causa immediata magnæ perfectionis, sic successiuè per retrogradationem vides nostrum spiritum esse veram mistionem, quæ est antecedens & causa immediata vniformitatis. Ergo tu potes bene cognoscere magistraliter, si in te est spiritus agiographus, quòd secundum naturam præcedentem generis veniet suus succedens per directam homogeneitatem. Et postquàm mistio causatur de vnitate, sic solutio est vera causa propriæ mistionis: quæ solutio est magnum principale, perfectũ & secretum coniunctiuũ in omni natura de pluribus partibus in vnitate. Et sic maioratur quãdo est paulatiuè subtiliata & minuta. Et quum talis solutio sit causa mistionis, sic motus subtilis æqualis solutionis. Quare si motus sit nimis fortis, æqualis subtilitas discordatur, quæ est causa notabilis resolutionis: sicut motus continuus subtilis, & bene continuatus, est causa in sua materia subtilis motus: Et ita reperit noster intellectus medium & principium operis naturæ per rationem finis philosophicaliter.

Cognitio rationis factæ per reuolutionem contrariorum inueniendo practicam respectu naturæ.

SI ergo calor de quo causatur prima actio operis naturæ, est subtiliter temperatus & bene continuatus sine additione aut diminutione, sed secundũ quòd intellectum est intendendo ad aspectum naturæ: motus illius, qui est sua actio per suam vniformitatem nobilitatur. Et postquàm iste motus sic erit sublimatus, nunquam videbis resolutionem exaltatã. Et si solutio est sic appropriata, mistio inde saltabit, quæ est fortiter illuminata. Et si mistio est in tali forma facta causabit vnitatem, quæ est natura mouens, cuius proprietas causat perfectionem, quæ est finis & conclusio operationis. Quare patet, quòd quũ omnes istæ perfectiones descendant à calore temperato, quæ est prima operatio respectu subtilis vniformitatis materiæ naturæ, quæ est spiritualis: cuius actio refluit & respicit suos fines: & in quãtum elongatur ab actione prædicta,

scilicet

scilicet à motu subtili, in tantum succedētia erunt diminuta à facto completo: & inquantum primi motus subtiles erunt meliores, in tantum meliorabuntur succedentes voluntati naturæ. Si bene intelligis naturam, bene intelliges suas operationes, quia ei assimilantur per vniformitatem. Fili, natura est vna fortis compositio de materia subtili & vniformis, humida & viscosa, animata calore per suam claritatem, quæ est virtus cælestis: quæ natura non indiget compositione vel multiplicatione alicuius alterius materiæ, quia ipsa continet in sua cōpositione totum illud quod indiget de quatuor elementis in sua perfectione, & extra ipsam nihil continetur quod sit necessarium suo composito: quare si aliam rem ibi imponas, tu non cognoscis naturam, nec vnquam habebis perfectionem suæ operationis. Et si eam cognoscis, tu scies omnia sua opera: quia quum nostra medicina debeat fieri de pura natura, & natura pura non sit alia res, nisi talis compositio, quā supradiximus, necessaria res est quòd vnitas suæ operationis æquipolleat vniformitati suæ compositionis. Et sic potes intelligere, quòd opera nostræ medicinæ, quæ ipsa facit dum fuerit excitata per calorē extrinsecum, non sunt nisi opera naturæ, quum dicta medicina sit de istamet natura, quæ non est aliud nisi vera cōpositio purissimæ naturæ. Et hoc scimus per sensum experientiæ, quem nobis in sua sublimatione demonstrat: quia omne illud quod non est de essentia sui compositi segregat & separat, sicut pertinet per suas partes puras splendidè cælestes se demonstrando sine macula pro faciendo congelamentum, quod est in igne permanens. Sic ostēsum est, quòd non indiget aliqua alia natura, vt veniat ad finem suæ perfectionis. Et postquā intellectus comprehendit causas & opera media: & visis omnibus illis, scilicet principijs & fine, non potest esse quòd homo possit errare, postquā habet principium bene continuandi ignem: idcirco omnes operationes superius declaratæ per hoc quod sequitur, ponuntur rei petitæ: Non quòd intelligas, quòd solutio facta per diuisionem & per attractionem sit per ignem cōmunem causata in natura per generationem vel renouationem indiuiduorum in similitudine suæ speciei, imò propriè causatur immediatè per calorem confortatum, qui in natura propinquè & intrinsecè illuminatur claritate cælesti excitata, & non adhuc per calorem communem immediatè, sed per virtutem motus causarum mobilium mouentium & motorum, in tantum quantum natura requirit, quia motus est causa excitationis caloris naturæ, qui calor prouenit ab ignē qui est fortior elementorum existentium in cōpositione naturæ. Præterea potes intelligere, quòd ignis existens in compositione naturæ, est quarta pars naturæ, & alia pars quarta est aqua, alia terra, & alia aer: tali modo quòd debes intelligere, quòd quodlibet illorum quatuor elementorum elementatur magna puritate. Et ita de quatuor naturis puris est illa composita per talem proportionem, quam requirit forma & species nostri arg. viui, quod est natura composita de quatuor sine transgressu mensuræ æqualitatis, per quam resultat nobilis proprietas quam custodire debes ab omni igne combustibili. Quoniam si aliquid prædictorum elementorum, & maximè ignis dissoluatur & separetur à composito naturæ per aliquem ignem extraneum, forma corrumperetur cum suis proprietatibus. Sic etiam fiet, si ei admisceas terram naturæ extraneę, quia sua terra est ei proportionalis æqualitati aquę, aeris & ignis: & aer commensuratur ei æqualitati aquę, ignis & terræ: & ignis similiter ei proportionatˀ æqualitati aquæ, aeris & terræ. Quare necessarium est, quòd vnum non resoluatur sine alio. Et hoc sine adiunctione rei alterius naturę: intellige ergo principium nostræ resolutionis factæ suæ merito compositionis, & non dislocationis scilicet elementariæ, sicut fit resolutio sophistica in aqua communi, seu vulgari

quæ reſolutio oſtendit ſeparationem ſicci & humidi, quæ natura elegit per cō
parationem, & per conſequens demonſtrat deſtructionem formæ per motum
rerum elementarium motarum & mouentium, quæ ſunt in ſupradicta compo
ſitione naturali: quia motus rerum mobilium exiſtētium in compoſito, eſt cau
ſa excitationis caloris naturalis in rebus corruptibilibus & generalibus ſine in
flammatione, vel ſine conſumptione humidi radicalis. Tamen motor cauſarū
mobilium qui eſt in compoſitione elementaria ſecundum plus aut minus cau-
ſatur immediatè per calorem extrinſecum proportionatum æqualitati motus
omnium illorum elementorum, ne vnum reſoluatur ſine alio ad conſeruandū
ſuam ſpeciem, quæ eſt de omnibus ſuis elementis in forma arg. viui, & talis ca
lor eſt informatiuus toto compoſito. Sic intellige de fixo & non fixo, donec ſe
inuicem amplexentur, quoniam volatiuum non portat in ipſo cauſam extermi
nationis, per quam poſsit diuidi in partes compoſitas, imò totaliter volat, aut
totaliter manet ſine aliqua reſolutione elementaria, ſicut patet per ſuam formã
quia ſi ignis ſepararetur ab humido, forma corrumperetur, quę eſt certa elemẽ
taria proportio: ita quòd nullum elementorum ſuorum ſepararetur ab alijs in
eorum perfectis reſolutionibus ſub conſeruatione ſpeciei in forma arg. viui:
Quare recolligendo omnes cauſas, potes cognoſcere quòd ſecundum quòd
ignis communis bene fuerit informatus per ſapientem intellectorem ad exigẽ
tiam propriæ naturæ, cauſabitur fortiter & plenitudinariè ſuus motus, qui eſt
excitatio & propriè directio ignis in natura exiſtentis: & ſecundum quòd ca-
lor naturalis fuerit à dicto motu excitatus per omnia ſua elementa cum omni-
bus ſuis motibus, quæ debes fixare in tuo intellectu, quia ſubiecta ſunt hoc mo
do, quod gentes ignorant. Ergo quum motus ſit cauſa caloris in cauſis naturæ
generat de illis & pullulat feruorem, quando calor extenditur, qui eſt de pro-
pria eſſentia materiali naturæ, ſicut dictum eſt ſupra ad cauſandum feruorem
quem cauſat per digeſtionem magnam ſine hoc, quòd partes compoſiti natu-
ræ aliud mundi ſentiant, aut non ſentiant. Quoniam ſi perditionem haberent
ſentire in eorum mutatione, forma compoſiti corrumperetur. Ideo inſpicias
ad ignem, quando eum facies ne ſit nimis fortis, & non tranſeas metas verorum
motuum exiſtentium in informatione ignis noſtri ſecreti (ſcilicet furni ſecreti)
quia motus nimis ſubitaneus nimis inimicatur naturæ, vt patet per rubedinem
viſam ante ſuum terminum, qui iam declaratus eſt. Iſte eſt qui diſſoluit & reſol-
uit partes ſuas exiſtentes de eſſentia puræ naturæ, & per vinculum amoris dul
citer eas amplexatur, & alias effugat ſine cremabilitate, quia non ſunt de gene-
re ſui compoſiti. Et per iſtas cauſas potes ſatis percipere, notare & intelligere,
quòd ſi ignis eſt nimis fortis vel acutus motus ſpirituum fortiter decipietur. Et
ſi fuerit nimis fortis calor naturalis non reſolutus ſentiens ignem pungentem
nitetur ſeruare partes ſui compoſiti ſine reſolutione nunquam facienda: quo-
niam viles partes cum puris in proprio mercurio obuiabit ignis naturalis for-
titer defendens, & omne reſolutum in ſpiritum ſentiens ignem ſupradictū non
intendit vnquã operari ad corruptionem generationis, imò fit cum corruptio
ne deſtructionis, per quã actus & renouatio ſpecierum manet corruptus per
ſubitum actum ignis ardentis comburentis cauſam fixam, ſcilicet thelon, qui
prius demonſtratur ſine reſolutione, eo quòd ſpiritus recedit, qui deberet diſ-
ſoluere eum, & defendere contra magnum Draconem totum deuorante. Ideo
cognoſcas & directè ſcias, quòd quum volatile non ſit de ſe fixum, non poteſt
expectare ignem intrantem in materiam per extraneum motum, nec cum ſua
cauſa fixa conſequenter poteſt eſſe fixum, quum habeat fugere. Quæ fixatio in
diget fieri de materia tenui tam ignis quàm materiæ eſſentialiter. Et ſic debes
intel-

intelligere calorem naturæ venientem à motu veniente de calore communi (vel contrarij) vt videre potes per præsentem figuram practicaliter.

Figura practicalis operis naturæ.

Initium	*Calor*	*Resolutio*	*Mistio*	*Perfectio*	*Finis operis*
motus	*Resolutio*	——	*Calor*	*Motus*	*Calor*
——	*subtilis*	*Indiuidualis*	*subtilis*	*subtilis*	*naturalis*

Recapitulatio artis intellectualis cum diuisione suorum membrorum.

SI cupis habere & consequi perfectionem, quæ est perfectio operis & totius istius artis, oportet sapienter considerare primò naturam & formam, per quas materia portata est ad perfectionem: & quum hoc sit necessariū scire in causa petita & requisita, quæ superat totum naturæ cursum, nec eā possis habere, nec realiter possidere in forma aut materia sine operatione: tamen ipsam potes scire & satis bene intelligere per virtutem spiritus agiographi recurrendo fini naturæ, qui portauit suam materiam ad perfectionem aureā, per certas experientias demonstratiuas regulatas à doctrina intellectuali acquisita per dictam virtutem. Quoniam talis doctrina facit videre causas inuisibiles per sensibilitatem, & hoc secundum quòd magis aut minus est regulatum, tam per sensum rationis, quàm per instrumentum demonstratiuum cognitę experientiæ super materiam naturæ, per talem intellectum sic acquisitū poteris habere totam scientiam operationis naturæ istius latitudinis: Quare per talē sciētiam poteris in posteris multum bene te custodire & dirigere, vel dirigi per instrumenta demonstratiua, quæ habebis in mente tua in omni opere artis cum paruo adiutorio. Modus recurrendi ad opus naturæ est duplex: Primus est, quòd tu habes considerare compositionē auri, quod natura creauit tam in forma & in materia, quàm in perfectione. Et hoc fiat, vt quando habebis notitiam dictæ compositionis possis assimilari naturæ, & ipsam sequi in quantum possibile est sine transgrediendo latitudinem, quando eris in nostro magisterio. Secundus est, quòd habeas perscrutari compositionem aliorum metallorum, & causas eorum tam in forma, quàm in materia conuenienti, & nihilominus mouenti quantum ad operationem: quæ perscrutatio completur per differentiā contrarietatis sicut demonstratur per propriam naturam eorum remotā à perfectione omni homini clarè intuenti. Iste modus datus est ad cognoscendum euitationem erroris in operibus artis: sed primus inquantum est perfectiuus, datus est ad bene intelligendum, cognoscendum, sciendum & continuandum opus philosophale respectu perfectionis naturæ, & ad supplendum & corrigendum causas erratas per casum fortunæ. Vnde dicimus post patres nostros quòd nisi cognoscas corpora omnium metallorum cum natura principiorum illorum tam occultè quàm manifestè, & nisi hæc sciueris, nūquam scies causam quæ est superans in superatis, nec quæ est diminuens in diminutis. Et qui per istum modum non procedit inuestigare causas naturæ, nunquā erit in suo processu verus philosophus, imò potius constringet eum vtilitas ignorantiæ per causam necessariam ignoratam per obfuscationē & tenebrositatē magnæ confusionis, nec vnquam poterit peruenire ad perfectionem transmutationis prędictorum metallorum. Forma igitur artis intellectiuæ ad habendum notitiā per veram doctrinam desupradictis, est perscrutandi per directum instrumentum naturam causarum, de quibus dicta corpora immediatè & gradualiter descendunt vsque ad eorum principium, quod dicitur prima materia composi-

tionis eorum in natura radicata: Et est primus gradus & principium istius latitudinis. Et secundum quòd tu cognoscis gradus, successiuè tu debes intelligere sine transgressu naturæ eorum actiones æquipollentes caloris eorum informatiuorum continuè, quia omnes æquipollent vna alteri tali modo quòd natura cuiuscunque gradus requirit actionem propriç proprietati suæ tolerabilitatis. Et sic quum tu habueris notitiam supradictam per inuestigationẽ propriam artis intellectiuæ sine transgressione metarum rationis cooperantis sub istis instrumentis demonstratiuis (vel diuinis) quæ regulant sensum & totum intellectum, per quæ erunt eorum causæ patefactæ & demonstratæ per realẽ cognitiouem, quæ cognitio est directè nota per proprietates graduum, quæ sunt in scala philosophali, scilicet per doctrinam mediorum eorum, & eorum propriorũ extremorũ sicut immediatè dependent ab eorum propinquis naturis, vt supra dictum est, & satis demonstratum per figuram perfectionis intellectiuam, & per figuram operatiuam perfectionis, per quas potest haberi cognitio intellectiua naturæ omnium corporum diminutorum à perfectione per instrumentum contrarium respectum habentem in oppositũ dictæ figuræ intellectiuæ, quæ est perfectionis, vel suorũ instrumentorum perfectiuorũ, quç per rationem elongantur ab eorum causa contraria, sicut apparere potestper prçsentem figuram, quæ est perfectiua & imperfectiua ad finẽ, quòd tu intẽdas & videas defectus eorum per contraria vincula formata cum differentijs.

Corruptio	*Perfectio figura*	*Vniformitas perfectiuorum*	*Mistio*	*Confusio figura*	*Difformitas perfectiuorum*

Per hanc figuram patet, quòd difformitas est instrumentum contrariũ vniformitati, & quantũ plus est sibi contrarium, tantũ elongatur à perfectione, & magis participat imperfectionem, quæ est corruptio & instrumentum contrarium perfectioni, quoniam omnis causa demonstrat suũ effectum magis propinquum secundũ proprietatem suæ naturæ & concordantiæ, vel contrarietatem per alias differentias causatas secundum plus vel minus: quare quũ natura sua sit difformis, vult & requirit sua improprietas imperfecta per potestatem suæ naturæ scilicet imperfectam, quòd materia sua perueniat in causam imperfectam. Veruntamen debet intelligere hoc esse ex parte fragilitatis naturæ, & non ex parte formæ proprietariæ: sed per formã cognoscitur perfectio vel imperfectio materiæ in quantum forma recipit determinationem suæ materiæ: quoniam sicut eam recipit, ita eam demonstrat, & per illa intrauit instrumentaliter sua materia in esse perfecto vel imperfecto: Quare concluditur, quòd si tu cognoscis naturam formæ, iam verò cognosces meritũ materiæ, si sit perfectionis vel imperfectionis: Ergo considera formã respectu materiæ, quia forma de qua fit proprietas est summũ instrumentum, & per hoc instrumentum potes acquirere multas artes reales, quæ secretæ & occultatæ sunt in natura: & inquantum difformitas elongatur à perfectione, & appropinquat in perfectionem, in tantũ potest sentire tuus spiritus, quòd summa vniformitas appropinquat magnæ perfectioni, & elongatur à magna corruptione, & tanquam confusæ appropinquatur difformitati, & ab vniformitate elongatur: sic mistio appropinquatur vniformitati, & elongatur à magna difformitate per virtutem proprietatis auri causatæ à perfectione. Sed quum omnes causæ cognoscãtur per radicem suæ formæ, & sine ipsa cognosci nõ possunt, ideo loco exempli in capitulo sequenti dicemus, quid sit forma.

De for

De forma & eius consequentia.

TV primò debes intelligere & realiter notare leuando spiritum per sublimationē habendo intellectum, quòd quū velis habere realem perfectionem, oportet te euitare omnes casus, qui sunt contra naturam, & eligere, ac accipere omnes naturales, de quib. prima hæc est præcessiua, quæ est perfectionis & materiæ verè vnitæ, vel vnitatis quatuor elementorum, quæ dicuntur arg. viuū cum proportione formali, quæ est species realis cum forma mercurij, per quam resultat magna proprietas, quæ perficit eum in esse naturali, & in specie cōmuni nobili & generali, per quam conseruantur ab eorū corruptione omnia septē metalla. Quapropter si vis scire instrumenta huius nobilis speciei, ipsa sunt omnia complexionalia, quorum in generali est propria operatio per nobile instrumentum vi proportionis in esse naturali istius latitudinis, hoc est dicere secundum suam speciem, in qua propriè omnia continentur. Quapropter si hęc species destruatur, vt patet in resolutione Sophisticorum, qui nituntur dissoluere in aquam nubium destruentem naturam, & totam suam compositionem, forma corrumpitur, & sua proprietas, & dissoluitur vera virtus in alia latitudine, & omne illud, quod in eis continetur, sicut nobis demonstrāt instrumenta magnæ latitudinis, quæ est superius descripta. Vnde dicimus quòd in sequendo filios doctrinæ, quomodo debeat fieri dissolutio indiuiduorum, scilicet quòd fiat sub conseruatione earum specierum, in qua & per quam conseruatur nobilis proprietas, quæ facit ligamentum & vnionem rerum miscibilium per amorem assimilantem eorum proprietati, quæ iam alterata sunt sub conseruatione earum propriarum formarum. Vis adhuc scire plus quæ sit virtus formæ? Est illa per quam materia est contenta, sicut res diuina & digna, nō quòd forma virtuosa contineatur per materiam, quia in natura non est desiderata materialis forma, quū de ea non indigeat in esse diuino vel diuinali, sed tantūmodò ad esse diuidui: quapropter indiuidualitas prouenit à proprietate materiæ, quæ desiderat perfectionem, sicut causa imperfecta. Et à proprietate formæ venit dignitas diuinalis, quæ est causa perfecta, & perfectio nata dictæ materię in esse completo secundum quòd summus dedit naturæ istius latitudinis. Propterea tibi demonstratum est, quòd materia corrumpi habet sub sua forma prima scilicet aurea, & gubernari & regi sub sua potestate, quia sic se habet, quę dat pro restauratione suæ materiæ propriam speciem, ideo consequitur formā quæ portat eum ad perfectionem: propterea sulfur nostrum quod fit, non est aliud quàm arg. viuū, in quo est forma continens materiam totius de quo indiges. Si hoc potes intelligere per magnam realitatem, tu intelliges omnes alias causas per naturam factas sub conseruatione earum specierum in corruptione indiuiduorum: Ideo custodias spiritum ne euolet in corruptione aut resolutione suæ proprię materiæ cum omnibus suis elementis: quia ille est qui reformat aut restaurat vitam euntem contra mortem omnino rem destruentem, nisi forma sua eam custodiat per suam perfectionem.

De materia & eius diuersitate.

DIctum est superius & realiter demonstratum, quòd vniformitas in materia est causa immediata magnæ perfectionis, & diuersitas in substantia, est causa corruptionis. Per ista duo contraria instrumēta demonstrātur opera sulfuris & arg. viui omni filio doctrinæ scire volenti naturam corporum attingentem perfectioni vel imperfectioni, per quę manifestè cognouimus opera sulfuris & arg. viui media siue instrumenta claræ experiētiæ, quæ vidimus per regimen earum fixationum: quoniam quum sit res notabilis, quòd sulfur nō possit fixari sine euolatione, nisi prius calcinetur, illud calcinabimus, & in-

ueniemus in calcinatione, quòd tota sua humiditas radicalis exterminabitur, ita quòd in fine per nullum artificium fundere non potuit, quanuis per imbibitionem suæ terræ cum secundo suo spiritu non fixo inflammabili habuisset aliquoties fundere per virtutem sui spiritus motiui imbibiti in partibus suæ terræ cũ magna ignitione. Sed in fine quũ non fuisset fixum omni tempore in sua operatione portabat nigredinem vel cremabilitatem per exaltationem & resolutionem suæ substantiæ non fixæ & inflãmabilis. Et hoc tibi demonstrat natura cupri, si suas causas scis inuestigare. Adhuc quũ fixamus istam secundam substantiam, videmus humiditatem illius radicalẽ totaliter exterminari & falli in flammam in sua calcinatione, & in substãtiam terrestrem realiter reuerti sine aliqua fusione, nec sine qualicunque ingressu. Et hæc experientia satis tibi monstrat naturam ferri, quia cognoscimus quòd portat sulfur fixũ, cuius proprietas est non posse fundi ratione exterminationis suæ humiditatis: nec sua humiditas non fixa potest eum in confusione seruare, quin debeat cremari vsque ad finẽ suæ exterminationis in terram turbatiuam omnino effectiuam contrarietatis, quæ est instrumentum oppositum, & contrarium vniformitati. Vnde nos concludimus quòd proprietas sulfuris est confusio in substantia: quæ confusio est contra veram mistionem: & adhuc magis habet proprietatem sulfuris difformitas in substantia, quæ est contra vniformitatem: & non tantùm non portat corruptionem in se ipso, sed in omni alio, quæ est perfectionis. Quare declaratum est, quòd tenet ambiendo & amplexando omnes operationes, quæ sunt contra naturam, & quæ sunt corruptionis. Totum contrarium istius videmus in fixatione arg. viui, quod fixauimus duobus modis sine exterminatione suæ radicalis humiditatis: Primò fixauimus eum per conseruationẽ suæ innatæ humiditatis complexionatæ in sua propria terra, in proprio igne per moram temporis, vel per cautelam bene conseruatam: deinde fixauimus eum cum festinatione ad videndum exterminationem sui humidi in terram & ad tentandum suæ fixationis virturem per præcipitationem, quòd reuertitur in terram ponderosam mortuam sine viua luciditate: sed postea per sublimationem successiuam dictæ terræ fixæ viscosę, & densę in radice suæ naturę cum vita imbibitionis & mistionis suę secundę substantię non inflammabilis, inexterminabilis, vidimus quòd fuit fixum, & in veram fusionem conuersum, & pugnam ignis superauit in eo quiescendo sine operatione: Et hic modus passus est ignitionem & primus est sine ignitione. Intellige secundum gradus medicinales, & nõ corporales: quia ignitiones medicinales sunt sine ignitionibus corporalibus, & cum ignitionibus corporalibus. Et sic declaratur, quòd argentum viuum est sufficiens dandæ perfectioni cuilibet gradui, scilicet, aut cum ignitione, vel sine ignitione. Vnde potes intelligere, quòd substantia argenti viui fixa est causa retardationis suæ fusionis. Sed substantia fixa cum volatili per vniformitatem, est causa fusionis sine ignitione. Causa perfectionis istarum fixionum sunt proprietates arg: viui, de quibus prima est viscosa in substantia subtili sinè separatione: Et per hunc intellectum dimiserunt Philosophi in scriptis ad finẽ, quòd filij doctrinæ habuissent perscrutari dictã compositionem lapidis in forma: Quia arg. viu. per nullas causas exterminationis se in partes diuidi permittit, quia aut cum tota substantia sua ab igne recedit, aut cum tota sua substantia in igne remanet stans: & hoc est notum in præcedentibus. Et ideo tibi datum est intelligere, quòd quum tu fixas vnum elemẽtorum, tu fixas omnia alia cum tali proportione, qualem natura requirit, vt supra diximus: Vnde resultat forma, per quam omnes sapientes dixerunt, quòd cum rota circulari lapis debet fieri de omnibus suis elementis. Alia proprietas est densitas in substãtia subtili adhæ-

Duplex arg. vi: fixatio

adhærenti humiditati radicali ſine terminatione cremabilitatis, & per iſtã cauſam fixatur ſine cõſumptione ſuę humiditatis, ſcilicet proportionabilis ad formã, & accipit requiem in igne ratione ſuæ magnæ denſitatis, & ſui nobilis ponderis. Alia proprietas eſt compoſitio fortis & vniformis à natura, & per hoc nõ dimittit ſe in ſuis operibus ſeparari, nec diuidi per partes, ſicut facit ſulfur, quin indigeat per ſuam proprietatẽ, aut totaliter exhalare, aut totaliter manere: quũ ſit ſubſtantia exceptiua totius operationis, & per conſequens totius combuſtionis, quam ignis non poteſt ſuperare, imò ſuperatur: Quare quum aliæ res ſint combuſtibiles, & in fine exterminentur, & in flammã deficiãt dempto arg. viuo per ſuas proprietates, quæ ſunt cauſæ naturales perfectionis: Quum ergo arg. viuũ ſit de ſubſtantia vniformi: eſt igitur manifeſtum, quòd ipſe eſt cauſa magnæ perfectionis: quam vniformitatem ſequimur aſsimilando ſuæ naturæ per commiſtionem ſui ſulfuris factam in loco decoctionis naturalis. Si ergo argentum viuũ ratione ſuę vniformitatis eſt cauſa perfectionis, ſulfur per ſuã difformitatẽ eſt cauſa corruptionis in omnibus proprietatibus: & ſic in omni genere caloris ſicut oſtenſum eſt per rotam finientem metallorum imperfectorũ cuius contrarietas docebit te proprietatem arg. viui in ſua fixatione: per quas cauſas docuerunt Philoſophi ad finem, quòd filij doctrinę per ignorantiã proprietatum ſulfuris non caderent in errorem: Quòd quum arg. viuum, quod eſt caput & fundamentum, & radix operis, non poſsit fixari ſine vapore alicuius ſulfuris in natura calentis, præceperunt, quòd illud acciperent de ſua propria ſubſtantia appropriata naturæ terræ per ſubtractionem ſuæ fęcundæ humiditatis cum fixatione & calcinatione: quia ſubſtantia ſulfuris non eſt aliud, quàm appropriatio ipſius in materia terrę ſubtilis per congelationem: quoniam quũ ſulfur ſit actiuum principium congelandi ſuum mercurium, cogitare potes ꝙ indiget calore temperato, cum quo poſsit digeri ſubſtantia arg. viui. Adhuc ad complendum dictam congelationem, oportet quòd habeat penetrare totam ſubſtantiam mercurij: Vnde oportet, & eſt cauſa neceſſaria, quòd dictus calor ſit de temperata acuitate: & ideo opus eſt illam humiditatem ingroſſantem calorem ſeparari cum cautelis per induſtriam, & per ignem appropriatæ calcinationis ad euidentiam & reſpectum ſuarum cauſarum iam primitus cognitarũ per operationem. Vnde dicunt, quòd arg. viu. conuertitur in purum ſulfur, quãdo congelatum eſt, & quantò plus calcinatur, tantò melius appropriatur naturę terrę, & elongatur à proprietate arg. viui, per quàm elongationem acquirit proprietatem ſulfuris.

Obſeruatio, aliàs conſeruatio, naturæ mediæ perfectiuæ & homogeneæ.

ET quia ſulfuris proprietas fixi, terreſtris, cuiuſcunque generis fuerit, impedit ingreſſum & fuſionem, quamuis non ſit inflammabile, tamen habet in ſe proprietates prædictas contra arg. viu. acquiſitas ratione perdurationis ſuæ primę naturę, quę eſt de pura vnione primę compoſitionis: quia ſulfur terreſtre non eſt de homogeneitate mercurij. Et quamuis talis ſubſtantia ſulfuris ſit de compoſitione mercurij, non tamẽ de tali proportione, quin oporteat ipſum ſeparari à miſto proportionabili tam per artem, quàm per naturam: quã ſeparationem appellamus calcinationem philoſophicam, quę ducit nos ad veram proportionem & puram naturam: quia illud quod eſt verè proportionatũ non portat in ſe aliquam ſuperfluitatem: quare cum ſubſtantia terrę ſit difformis reſpectu purę proportionis naturę intrinſecę ratione ſuę groſsitatis extremę, ipſa impedit & reſiſtit vniformitati ſuæ aquæ viſcoſæ, quæ eſt ex compoſitione proportionabili intrinſeca euacuata cum natura perfectionis. Ad eui-

tandum istum errorem omnibus filijs veritatis reuelauerunt Philosophi duas veras & claras doctrinas ad attingendum secretum naturæ. Prima doctrina est quòd quum habeant accipere, nisi substantiam mediam, quæ participat inter grossum & simplum, quia non tenet aliquam superfluitatem, imò est pura natura & homogenea proportio grosso & simplici: grossum deponimus per sublimationem, quũ non sit transitus de extremo ad extremum, nisi per sua media. Ista authoritas habet locum in multis alijs locis secundum naturam cuiuslibet elementi. Causa perfectionis totius nostri magisterij, est ista substantia media facta de duabus proprietatibus, scilicet sulfuris incombustibilis, & arg. viui inexterminabilis per artem magisterij, cum adiutorio concordantiæ naturæ homogeneæ & proportionalis: quæ substantia per suam subtilitatem nunquam turbat ingressum, imò potius causat bonã fusionem, quum ratione subtilitatis sibi deposita sit forma & impresśio causa suæ figuræ. Ista est minor pars fæcum de qua indiges in sublimatione mercurij, qui debet superari ab arg. viu. in quãtitate. Et ideo dicit Geber, quòd minima pars illorum sufficit cuilibet experto: Nam quantò minoris quantitatis fuerint fæces, tantò maioris exuberationis mercurij necesse est esse: quia quantò minus est de corpore & plus de arg. viuo tantò plus nobilitatum est arg. viuum & exuberatum in potentia perfecta. Si verò èconuerso, tunc èconuerso. Quare adhuc non cogites quòd ista substantia media sit corporum, vel arg. viui immediata perfectio, quanuis sit principiũ perfectum, inquantum participat cum natura media. Et non erit finalis perfectio, donec primitus coniungatur cum perfectione suæ fixationis, quæ est ei operatio propria secundum exigẽtiam suæ propriæ naturæ: quæ fixatio fit seruando suam volatilitatem, confortando naturam fixam super causam volatilẽ, per nutrimentum dictæ substantiæ cum suo proprio arg. viuo in igne, in quo similiter retinetur natura dicti mercurij. Propterea scias, quòd quum dicta substantia non sit fixa sine ista operatione, quæ est ei pura, propria & finalis, licet propterea non perdat actum faciendi nobilem impresśionem: quia hoc scit cõsequi: tamen faciliter cum corporibus non firmatur perdurabiliter. Alia doctrina est, quòd quum arg. viuũ sit tantæ perfectionis, quòd habeat superare sulfur per mensuram rationis in sua commistione, & illum multum bene decoqui donec sit congelatum, sed non propterea fixum, tamen fixatur congelando secũdum proportionem, vel cum tali nutrimento quod sit cum igne proprio: dictũ congelamentum in suis cameris vel cauernis fixatur armoniacè, quia quũ mercurius contineat suum verum sulfur in terra multum subtili, quæ est prima causa suæ fixationis, paruum additamentum sulfuris naturalis sufficit ei in adiutorium suæ inspissationis. Propterea si substantia primi sulfuris in quantitate superabit substantiam arg. viui, proprietas corruptiua superaret in suis actionibus proprietatem perfectiuam, & tunc mollities metalli istius medicinæ esset cessiua, & non extensiua: Et ita per rationem proprietatis sulfuris visa est proprietas arg. viui, quæ dicitur extensiua in sua commistione. Quapropter declaratum est, quare talis operatio non est naturalis, nec similatur naturæ, quia natura in sua decoctione facit superare arg. viuum in sua mistione, quum ipsa sit causa perfectionis: sicut patet in auro quod datum est nobis in exemplum. Vnde dico vobis, quòd quum sit inter alia corpora compositum de minori quantitate sulfuris, & maiori substantia arg. viui, propterea inter alia corpora mineralia præseruatur à combustione & inflammatione, quæ est proprietas arg. viui perfecti, sicut demonstratur per aliud signum proprium, quia quando aurũ ponitur in puro mercurio, talis amplexus fit de vno in aliud, quòd per dulcem amorem nascentem ab eorum natura vnum copulatur cum alio sine separatione, si

ne;ſicut vidimus per pręparatorium fermentationis, quia de corpore fixo miſcetur cum cauſa non fixa, quæ poſtea fixatur per virtutem fixi, dum ſeruata fuerit eorum virtus media, quæ debet exuberari & confortari per ſcire autentitũ ſenſibilitatis. Quare ſcire valeas, & cum forti notitia figas in tuo animo ad vidẽdum, quid ſit perfectio & cauſa illius: Quoniam ſi corpus alteratum nõ recipit leuiter arg. viu. quodcunque ſit, vel ſuam propriam ſubſtantiã, iudica illud certè eſſe multum elongatum à magna perfectione.

Iſta figura eſt de metallis imperfectis, in quibus eſt corruptio ſulfuris & arg. uiui ſecundum diuerſas menſuras, ut per actiones circuli, quæ eſt de Generatione Veneris & Martis cum ignitione, & ſtanni, & plumbi, & è conuerſo.

Excellens	*Nimis fortis*	*Cõbuſtio & perditio*	*Parũ puri cũ minimo impuro*	*groſſũ cũ ſimp. creata*
Calor	*motus*	*Reſolutio*	*Confuſio*	*Difformitas*
diminutus	*diminutus*	*cruditas ſine diuiſiõe*	*minimũ puri cũ modico imp.*	*groſſũ cũ ſimpl. cruda*
1. actio	*Secũda actio*	*Tertia actio*	*Quarta actio*	*Vltima actio.*

Poſtquàm declaratũ eſt, quòd arg. viu. eſt cauſa magnæ perfectionis, vt patet in auro & argento, de quibus fac medicinam ſicut tibi diximus, ſed nõ vulgariter. Vnde dico tibi quòd intelligere velis cum iſto præambulo, quòd de arg. viuo non fixo nõ poteſt fieri, nec etiam de fixo: imò fit de certis medijs cognitis caris in natura, vocatis & nominatis arg. viu. quæ media non ſunt in toto fixa, nec omnino volatilia: & ſecundum menſuram eorum fixationis & volatilitatis poteris inuenire groſſitiem ignis appropriati per ſigna coniuncta cũ adiutorio ſimplicium: quoniam aliqua media ſunt talis naturę, quòd groſſities fixa patitur ignem fortiorem, quàm ſimplicitas, quia magis de natura fixa, ideò plus ſuperat ignem quàm volatile, vt pertinet. Vis ſcire propriè, quæ res ſit mèdia, & totum effectum? Eſt vna ſubſtantia realis cõpoſita vaporabiliter de duobus contrarijs ſimpliciter differentibus ſpecie & non genere. Tamen nõ intelligas, quòd contrarietas ſit tam magna, quòd per eam corrũpatur formalis ſpecies generis: imò eſt cauſata ſub tali menſura, quòd forma conſeruatur in corruptione eorum vel indiuiduorum ad voluntatem naturæ in certa proportione, quæ proportio oſtendi non poſſet niſi per figuram & per operationem magiſtri. Intellige ergo menſuram contrarietatis, quia corruptio indiuiduorum cauſatur per eam, & in eamet fluit latitudo ſine permutatione propriarum ſpecierum, aut deturbatione, & ſine fallacia proportionis, ſicut fit in ſoſa (vel ſoda) & ſilice in vitro, quæ de vna latitudine in aliam permutatur, quando tota natura herbæ perdit ſuam figuram, & in vitrum terminatur, quod eſt de natura lapidis: Ergo tu potes bene percipere, quòd talis corruptio tranſit proprias metas generationis, per quam natura mutat ſuas proprias partes ad ſimilitudinẽ ſuæ ſpeciei ſine tranſgreſſu ſuæ latitudinis, ſicut videre potes de metallo ad metallum. Vnde dicimus pro certo, & clarè videre poſſumus, quòd tunc ſpecies mutatur, quando genus vnius in aliud tranſmutatur, & proportio tranſcendit ſuã menſuram per magnam deſtructionem innatæ naturæ: quia corruptio fortis, quę deuorat ſpeciem ſui primi generis, ſimiliter conuertit materiam mortuam in aliam renouationem: quia intantum non poteſt corrumpere, nec mutare, quin ſub aliqua forma habeat terminare: ita quòd multo melius eſt, quàm in planta tranſmutatur in aliqua figura exiſtenti in poteſtate ſui proprij generis ſine trãgreſſu metarũ propriæ latitudinis. Quapropter cognoſcere potes, quòd quando corruptio infra terminos ſuos ſine tranſgreſſu figurarum ſui proprij generis fit, tunc renouatur bene cũ ſuis indiuiduis per ſpeciem conſeruatam cũ cor

ruptione similis generis: & hoc omni tempore aduenire per propriam corruptionem, secundum quòd mensurata est per artem Geometriç: tamen si per eã solùm vis eam mensurare, & credas hoc modo bene facere, nullo tempore poteris consequi hoc, quod natura habet facere, quia est iuris (vel vis) naturæ & non artis ponentis suam curam similia opera facere, sed eam non potest attingere, nisi sagax natura per vim suam ingeniosum ei adiutorium tribuerit: ideo require naturam, quãdo ars tibi deficiet, quòd te velit succurrere per proprias mensuras, quæ arte cognitæ sunt per proprias formas causatæ solùm per solam naturam, & nunquam per artem: & intellige media & eorum propriam naturã: Quia magnum secretum & nobilissima scientia est in rebus confusis diuersæ naturæ, quæ sunt omnes vnius generis positæ per mediocritatẽ in vnitate, per quam causatur fortitudo metallorum de omnibus virtutibus existentibus, vel quæ possunt existere in ista latitudine mineralitatis. Quoniam extrema sunt secũdum formas confusas in proprijs medijs per naturam compositis cum adiutorio artis, quorum natura ad voluntatem artistæ, facit vertere suam substantiam totam fixam vel fugitiuam: Et hoc fit sine dubio secundum quòd vnũ contrariorum superat aliud: Vnde vnum dicitur propria causa volatilis, & aliud dicitur causa fixa per substantias diuisas contrarietate. Quare tibi patère potest, quòd de vno, nec de reliquo, lapis fit, sed de duobus simul, quum in alium modum non possimus de volatili in fixum, nec de fixo in volatilem, nisi per media teneantur eorum naturæ in vnitate compositionis perfectæ. Et quando dicta media sunt completa & fixa, tunc volatile tenetur & ligatur per fixum, quẽ fortiter tenet concatenatum, ita quòd postea ignis eum non superat, sed superatur: tam magna est colligantia quam solutio fecit illorum inuicem in concordantia facta per catenam nobilis mistionis. Iam incipe tuam corruptionem, quæ est proprium instrumentum dissolutionis ad habendum media, quæ tibi supradiximus, quia illa sunt principia artis philosophalis ad habendum finem, & complementum tui desiderij: & bene intellige formas eorum, quia de aerẽ & terra quod nos appellamus aquam, est verus mercurius Philosophorum: sine quo nunquam potes aliquid finire. Duo extrema aquæ quam nuper tibi descripsimus, sunt arg. viu. vulgi quod est totum aereum, & terra mineralis, quæ est fixa & permanens: de quibus separatur alius aer fortior in natura. Deinde quando aqua est facta, quæ computata est pro extremitate aeris, qui tenet medium inter aquam & ignem, videas perfectè omnium elementorum intrinsecationem & amplexionem: quoniam si illa intelligas, tu intelliges magnum lapidem & perfectum ipsius. Et non sis festinus quando eris in opere, sed suauis ad principiandum seu incipiendum: quoniam virtus in isto opere est habere patientiam, postquam opus est inceptũ cum continuatione. Ergo sublima cor tuum ad omnipotentem Deum.

Explicit Theorica huius Artis intellectiuæ.

Quamuis iste liber hic intituletur Ars intellectiua, tamen Raymundus in suo Vademecum, siue clausula testamenti in tertio principio practicali in capitulo, Quòd terra debet esse ex duobus corporibus, in fine ante capitulum, Quæ sit materia lapidis, & quæ requiruntur &c. uocat librum istum, Tractatum de intentione Alchymistarum, quia ibi remittit pro mensura reductionis ad capitulum Practicæ congelationis per uiam reductionis, quod sequitur in secundo libro.

PRA-

PRACTICA RAYMVNDI LVLLII.

ORRVPTIO & depuratio fiunt simul subtrahẽdo partem causæ (vel essentiæ) corruptæ. Qui hoc scit facere cum notitia habita per verum intellectum. R. ergo de volatili, & pone fixum in eo per formam bene cognitam, quam dicam tibi: & ita pone in temperato calore, donec fixum sit sublimatum mediante volatilis adiutorio. Sed primò debes intelligere, quòd sublimatio aliquoties accipitur pro depuratione cum sua corruptione sine congelatione. Per hæc tibi dico quòd cõprehendas per vnitatem intellectiuam operationũ omnia capitula primæ partis. Accipe ergo septies tantum de corpore volatili quod fixum superet, & pone fixum in eo per nouem dies cum continuatione ignis appropriati, qui facit motum talem, qualẽ vult natura: Et vas in quo ponitur supradicta materia ponatur ad disrumpendum qualitates ignis in balneo Mariæ pleno aquæ, quia illud est quod conseruat per suum nobilissimum calorem tincturas placabiles à sua cremabilitate: deinde habebis duo filtra, vnum subtilius altero, deinde facies tuam materiam transire per grossum filtrum in tali diuisione, quòd totum volatile non separes à corpore per nimiam expressionem: sed illud debes colare inclinando filtrum vt tota substantia corporis dissoluti mista cum arg. viuo transeat per dictum filtrum. Caueas tamen bene inclinando filtrum, quòd nihil de grossitudine corporis transeat nisi subtiliter colando: Deinde recipe filtrum subtile, & totum illud quod per grossum colauit, fac per subtile trãsire, donec senties corpus quod est inter simplum & grossum, quod pones infra vnũ vas rotundum cum collo longo cum quinque partibus arg. viui. Deinde recolliges terram quam reperies dissolutam ab vniformitate totius cõpositi cũ cautela cognita, quam dicemus in præsenti.

Processus Practicæ, & prima rota corruptionis.

TV recipies corpus grossum à simplici separatum, & in ipsum pones de volatili per filtrum transacto, vt dictum est, quinquies tantum sicut de fixo: Deinde de volatili dimitte in subtiliori filtro ad separandum terram, quam pone per se, & interdum grossum corpus cum suo arg. viuo sibi addito pone infra mortarium factum de ligno, de quo fundum sit magis planũ quàm rotundum, nec multum profundum: Deinde gira & verte totum in circuitu cõpositum per mortarium: collige illas terras, quæ sunt omnino terrestres & plenas corpore ponderoso cum conchillis, & pone cum corpore dissoluto facto simplici infra suum vas rotundum cum collo longo: & hoc totiens reiterabis, donec in composito nõ sit plus de tali terra quam colligere possis: Deinde R. filtrum subtile in quo est volatile, & illud fac colare per inclinationem ad longitudinem filtri: & sint venæ ipsius bene stratæ plicando filtrum per longitudinẽ super quam transit supradictum arg. viuum bene vniformiter; & quãdo veniet ad finem dicti colamenti, scilicet depurationis, videbis vnam magnam caudã plenam terra mortua arg. viui sublimati, quam terram recollige, vt dictum est supra, & pone in alio vase de vitro cũ collo longo: Deinde recipe corpus grossum, & cola subtile non per expressionem, sed per inclinationem in filtro magis grosso, & simplum dissolutum iunge cum toto volatili, & pone grossum ad partem: post fac transire per filtrum subtile volatile, & primitus infunde in grosso subtiliato, quod erit infra filtrum ponderoso: deinde ponendo cum arg. viuo in vase, in quo terra est: post misce grossum cum subtili volatili transacto

per filtrum subtile, sed primò subtrahes tantum quòd non maneant nisi quinquies plus de subtili volatili, quàm de grosso corpore ad separandum terram, sicut dictum, reiterando actionem omnium præscriptorum, donec videris eũ mundum à terrea immunditia in visibili figura per proprietatem primæ decoctionis. Decoctionem oportet te reiterare in supradictis operibus donec grossum corpus fiat subtile. Et sic completur rota prima pro conseruatione tincturarum omnium elementorum.

De corruptione per secundam rotam.

DEinde fac secundam rotam circularem super corpus gracile transactum per subtile filtrum in digestione consimili primæ, quæ est digestio perfectionis. Et hæc sunt opera quæ Philosophi dicunt quatuor, contritio, imbibitio, decoctio, solutio, facta per ignem naturæ, non per viã humanã, nisi in separando grossum à subtili, & terram à compositis ad citius expediendum: quoniam quando res plena implet vnam vacuam impedit consequi actũ perfectum: Propterea subtiliamus cum leuigatione, & separamus leue à ponderoso, & è conuerso sine transgressũ termini propriæ latitudinis, sed secundũ exigentiam quam natura requirit, & rectum ordinẽ operationis cuiuslibet regiminis volumus inclinando perfectioni naturæ.

Putrefactio compositi.

POst dictorum complementum, pones in fimo totum compositum dissolutum, quem fimum prius posueris in quodam vase terreo perforato in circumferẽtia, quod intret balneum: Et sit balneum continuè plenum aqua: Et hoc dicitur propriè furnus secretus Philosophorum, in quo causabitur causa supradicta, seu materia dissoluta, & cõtinues ignem per modum supradictũ quadraginta dierum spacio, quia sic stabilitum est, vt melius possit essentia perfecta separari à putrido, & leuari superius in altum per sublimationem, quæ postea portatur in fermentum completum.

Separatio aquæ.

POst dictum terminum recipies compositum, & inde separabis aquam, quę propriè fit de raritate terræ, & de spissitudine aeris per distillationẽ in balneo Mariæ, & guberna ignem vniformiter donec videas aquam distillari per virtutem dicti caloris. Et hoc tibi scire facimus, quòd humor qui distillatur per calorem balnei, est aqua pura per proprietatem suæ frigidæ naturæ, & sui effectus.

Separatio sui aeris.

QVando videbis quòd nihil aquæ poterit plus haberi per calorem balnei hoc sit in signum quòd in igne actiuiori debes separare aerem qui est vapor magis calidus, & maioris perfectionis, quia aliquid de fixo tenet ligatũ per vniformitatem dissolutionis. Vnde patitur ignem respondentẽ sui puncto: separa ergo aerem per ignem appropriatum factum per cineres, sicut aliàs tibi declarauimus. Hic est fermẽtum superius nominatum factum de duabus naturis, de quibus componitur virtus media, quæ est inter extrema fixa & volatilis, de quibus vnum sal causabitur artificialiter.

Separatio ignis. Elementorum extractio.

AEre separato, deinde separandum est elementum ignis cum simili ignẽ cineris sicut aer, licet modicum fortiori per hunc modum, quòd aqua per balneum distillata reducatur super fæces, & inhumetur per triduum, deinde per cineres distilletur, ignem vniformiter continuando, donec nihil per illum calorem percipiatur distillari: hoc facto, ponatur aqua per sead distillandũ in balneo, & ibi residebit post aquæ distillationem ignis inferius cum modico

aere immisto, quem supra cineres exiccabis aerem recipiendo cum alio prædi cto (Nota hic quomodo post inhumatione distillatur primò per cineres, quod tamen alibi primò fit per balneum: sed hoc fit hic, vt à terra per medium aquæ extrahatur aer, qui in se etiam continet ignem: ideo summè nota.)

Rectificatio Elementorum.

ELementis sic separatis, ipsa nobiliter rubificabis: quia rectificando per septenam distillationem, digeruntur cum magna appropriatione. Et nota, quòd de elementis humidis separantur partes, quę non sunt de specie suę compositionis, (de qua separatur terra, de aere ignis.) quia in ventre humidorum vel vere aquaticorum portantur species nostrorum spirituum, quę per virtutem ignis à corpore soluuntur, & in aquam ambiguntur: Deinde bene mundantur & lauantur in magna digestione sicut aliàs tibi reuelauimus, & adhuc parati sumus tibi plus reuelare & dicere donec intelligas, dum terminum suæ moræ pati possis: quia in scriptis nolo tradere in longa summa negotiū quod rotundum est ut pomū: quoniam in circulo rotundo habetur totus intellectus præsentis artis.

Introductio reductionis faciendæ per intentionem alterius digestionis per Theoricam.

QVandò elementa fuerint rectificata, adiunge partes fixi, (scilicet terræ vel ignis) comminuti per calcinationem cum humido volatili ad dissol uendum. Propterea tibi dicimus, vt aspicias & intelligas doctrinas nostras, quas per Theoricam tibi dedimus, scilicet quòd sulfur nō superet magnam perfectionem vniformitatis, quæ venit ab arg. viuo: Et intellige principium tuæ reductionis, quam natura facit per dispositionem tui nobilis intellectus: quia vnus fumus subleuatur à supradicta terra, quæ est prima causa tui cō gelamenti. Vnde aliquæ partes sunt quæ sunt coniunctiuæ & aliæ diuisiuæ: puræ coniunctiuæ sunt de pura essentia veri compositi: sed quia aliæ non sunt de simili causa, ideo diuidimus eas adiungendo puras naturaliter. Et hoc solummodo facit natura quæ trahit per virtutem attractiuam illud quod est de sua essentia, & dimittit eijciendo per virtutem expulsiuam totum illud quod non est de suo composito: quę separatio nunquàm posset fieri manualiter, vt plures gentes credunt sine natura cum modo debito & propriè cognito per magnū intellectum: quia partes puræ & etiam impuræ quæ per ignem cremantur, & in terram vertuntur, sunt ita simpliciter subtiliatæ, quòd non posset fieri separatio, nisi natura ibi esset, quæ in suo ventre trahit illud quod est de sua essentia; & extraneum renuit. Tene certitudinaliter, quòd sic vult natura ad perueniendum suæ perfectioni: & quando conceperit fumum fixū in suo ventre conuertit eum volatilem, quādo postea totum separatur à causa obscura (cinere vili) quæ inferius remansit, & debet residere per sublimationem.

Practica congelationis per uiam reductionis.

SI intelligis causas prædictas, tu purè poteris cōgelare ad velle tuū: quoniā sicut soluitur, sic congelatur cum obseruatione actionis contrariæ. R. ergo de aqua separata, & de illa imbibe tuam terram secundum proportionem suæ virtutis (scilicet nec parum, nec multum) & post continua decoctionem in furno secreto donec eam videas congelari: & talem imbibitionem, decoctionem & congelationem reitera, donec videas tuam terram albam post multos colores. Mensuram istius congelationis & dissolutionis factam per reductionem non possumus aliquo modo facere quòd sit cognita naturæ operanti, nisi per scitum sensibilitatis, per quem habemus proportionem existentem inter

duas propinquas mensuras: quæ proportio non recedit à sua specie: & quia nõ separatur à sua specie, citius adiungitur in sua potissima complexione, quæ est calida & humida: & ideo conseruata est per certam & cognitam manierẽ congelandi & deinde resoluendi respectu proportionis cognitæ, in quantum est possibile. Ergo roga Deum omnipotentem gubernatorem omnium, vt te adiuuet veniendi per mensuram ad dictam proportionem: quia ille qui propinquus est, maiorẽ partẽ habet in opere: Quare debes intelligere quòd dicta cõgelatio est media & non extrema: Quoniam si esset extrema, substantia gelata spiritus in humido volatili non maneret. Iterum similiter si dissolutio quę est eius oppositum opus participaret in sua extremitate, generatio actionis sulfuris totaliter corrumperetur, & de facto submergeretur in gurgite fataliæ, quia generaretur calor & siccitas per appositionem substantiæ humidę in mensura nõ seruata per artem Geometriæ. Propterea caueas ne nimia siccitas vel nimia humiditas per appositionem improuisæ factam, vel excessiua administratio non corrumpat magisterium. Forma conseruandi prædictam mensuram propinquiorem naturæ ad perueniendum dictæ proportioni in quantũ est possibile, est quòd tantum debet continuari dicta decoctio super compositum, quãtum sua dissolutio requirit, & tantum per imbibitionem dissoluere, quantũ optat per decoctionem: De hoc dabimus exemplum vt melius intelligas nos in graduatione per signum demonstrabile: fiat vna figura de septem literis considerando contraria & extrema ibi existentia, quæ sunt calor, frigiditas, siccitas, humiditas, congelatio & dissolutio, vt patet in figura hîc inscripta, quam omisi quòd esset manca & inintelligibilis cum aliquot lineis, donec melius eexplar nactus, apponatur à me vel ab alio.

Et ita patet, quomodo omnia extrema transmutantur in eorũ proprijs medijs gradualiter in tanta concordantia, quòd nullus credere posset: nec aliquis homo intelligere potest nisi per scientiam sensibilitatis, quæ non potest acquiri nisi per intellectum quem dat nobis spiritus agiographus: Vnde aliquã partem suæ propriæ essentiæ in nostra mente habemus per propria instrumenta bene concatenata cum fortissimo ligamine, quæ fecerunt nos intelligere & sentire magnam nobilitatem transitus mediorum, quia in quantum approximantur eorum perfectioni, intantnm elongantur ab eorum corruptione. Habes ergo scientiam & claram artem infallibilem nobiliter, mensura nuncupatã, in certis gradibus propriæ Geometriæ quam tibi dedi, si tibi fuerit concessa per illũ, qui dat omnia, vel subtrahit ad suum placitum. Quare respicias in te, si te voluerit inspirare perscrutando formam quæ est propria rota ipsius graduationis. Quia nunquam fuit homo nec philosophus qui præsentem regulam in tanta amplitudine tradiderit per artem sicut nos facimus. Et si bene notaueris intrinsecationes prædictorum, bene intelliges totum actum nostræ imbibitionis in opere completo. Adhuc intelliges hoc quod inuenimus in scriptis per Iohel Prophetam super istam mensurã, & super omnes causas profundabiles in certis gradibus formarum cum arte quam tibi dedimus in summa breui facta cum proprio puncto extremitatum ad contraria concordandum. Secretius omniũ regiminum est forma imbibitionum omnium. Audias quid dicit Bonellus doctor probus: In ista aqua est odor maximus: Et scias pro certo quòd totus intellectus Philosophorum est in imbibitionibus: Quoniã si cum aqua scias imbibere, & cum certa mensura mensurare, quia opus nostrum est in aqua sapientũ, & regimen operis: Quia aqua nostra facit dissolui, coniungi corpora, & gratiose depurari. In aqua est totum nostrum scire & secretum & finis desideratus. Vnde pro scientia sic tibi dedimus artem mensuræ cum bona voluntate, quam transtu-

transſtulimus ab arte Geometriæ, & vt bene intentum cõpleas, tibi nunciamus.

O menſura omnium imbibitionum quantum facis corpus placabile.
O menſura aquæ cæleſtis toto mundo es ſubſtantialis.
O menſura quantum facis temperatum corpus. O menſura quomodo id alligas.
O menſura quomodo coniungis mundum, & elongas eum à corruptione.
O menſura quomodo facis corpora perpetua, & ponis in aurum omnia metalla.
O menſura bene ſcis mundum regere & conſeruare, facere mori & uiuere.
Cum menſura natura regit mundum, & totum quod eſt per naturam compoſitum.
O menſura quomodo facis congelare hoc quod diſſoluiſti & bene coniungere.

Quare dico, ſi menſura non eſſet, nunquam profectus à lapide ſaltare poſſet. Quando volueris ergo lapidem benedictum, de electis medijs accipias ipſum: Quia mediũ & omnes eorũ naturæ, non ſunt aliud quàm puræ menſuræ.

De ſublimatione ſulfuris, reductione completa.

QVando habebis H naturaliter congelatum in G, & colores omnes fuerint tranſacti, tu recipies totum congelatum & pones ſupra vnum forte fundum de terra qui ſuſtineat ignem fortem: & fundum illud collocabis ſupra furnellum ſine adhærendo parietibus furni ſine alutello alio, ita quòd ſubintret furnum dempta ſuperficie, & ſit bene lutatum contra fundum, & bene adæquatum furno: poſt pone ſupradictum fundum de terra vnam magnam cucurbitam de vitro, cuius fundũ ſit apertum, quod ſit ſine fundo in tanta apertione, ſicut eſt latitudo & amplitudo fundi de terra, ita quòd iuſtè adhæreat vniformiter dicto fundo terreo dum fuerit ſuperpoſita: & bene inuicẽ ſint iſta vaſa lutata & vnita cum cappa poſita ſuper orificium vaſis vitri habentis duos alembicos: Poſt incipe ignẽ de carbonibus in circuitu lutaturæ vaſis per ſuperius donec vas vitreum temperatè caleſcat. (Hoc puto fieri ad ſiccandum lutaturam, & ad calefaciendum primò vitrum, ne per ignem cum flamma quæ fieri debet in furno vas quod eſſet frigidum, vbi ille ignis deſupra fieret, frangeretur) Poſt fac ignem in furno cum flamma: & in hoc ſis cautus, quia opus eſt vt facias tam fortem & magnum ignem ſicut potes facere, quia non ſublimabitur niſi per fortiſsimum ignem, quia eſt inter fixum & volatile. Et ſcias pro certo quòd eſt inter fixum & volatile, ſed cum fortiſsimo igne ſublimabitur: Vnde magis fixum remanebit ſemper magis baſſum, tamen ſeparatum à ſuis fæcibus, & magis volatile ſemper altius aſcendet ſecundũ punctum ignis graduati correſpondentis ſuæ propriæ naturæ. R. ergo illud quod inuenies ſublimatum & per certos gradus ſuper D, G, congelatum, quia hæc eſt propriè ſubſtantia mercurij ſublimata in conſeruatione ſuæ humiditatis conuerſi in purum ſulfur non vrens factum & creatũ de ſubſtantia inexterminabili. Iſta eſt ſubſtãtia media, iſta eſt virtus ponderoſa, iſta eſt forma menſurata quam tibi ſupradiximus in capitulo de Nobili materia, quæ eſt cauſa magnæ perfectionis. Fæces quas in fundo reperies de natura B & C, & ſeparata à D quæ ſunt contra naturam: ideo proijce eas tanquam inutiles, quia non ſunt niſi turbatio & confuſio. Aliqui ſunt qui ad melius ſimpliciandum & vniendum dictam ſubſtantiam clarã ſublimant altera vice: quare ſi volueris ſublimare, ſublima ſine fæcibus cũ igne appropriato ſecundum exigenriam ſuæ proprietatis.

Fixatio aquæ & aeris.

POſtquàm habueris ſubtilem ſubſtantiam & mundiſsimam mercurij per ſublimationem in certa menſura, illam debes fixare per operationem correſpondentem ſuæ proprietati, quia ſic oportet fieri priuſquam omnium corporum permutabilium ſit perfectio completa. Quando ergo volueris eam fi-

xare, hoc facies per exuberationem corporalem. R. ergo vnciam vnam argenti puri & amalgama cum duabus partibus arg. viui depurati per sublimationẽ, quam appellamus rectificationem (credo esse distillationem per alembicũ, aut lauacrum eius cum sale & aceto) & cum ista amalgama adde decimam partem sulfuris sublimati, & pone totum in vna cucurbita cum vna parte suæ aquæ, & pone ad coquendum in balneo Mariæ donec fuerit congelatum: postea pone super cineres ignem vigorãdo gradatim, donec fuerit subleuatum illud quod fuerit volatile: Post permitte vas frigescere, & totum illud quod fuerit sublimatum reduc super fæces, quæ sunt claræ & pulchræ cum altera parte similis aquę prædictæ, deinde coque totũ in balneo Mariæ donec congelatum fuerit: post pone ad sublimandum in cineribus vt supra. Et sic reitera, scilicet solutionem mediam & congelationem, deinde sublimationem: vigorando semper ignem donec fixata sit de aqua ad duplum terræ. Quia scias pro certo, quòd in qualibet reiteratione dictæ congelationis omni tempore fixatur aliquid de re, quæ magis propinqua est fixationi: quia in dicta materia est ligata causa volatilis, quæ retenta est in basso per talem proprietatem, scilicet quando fixum superat volatile semper per puncturam ignis credit fugere. Sed cum causa fixa in suis proprijs interioribus teneat volatile concatenatum, nunquam postea potest velle suum complere. Et si velis scire propriam differentiam quæ est inter fixationem & congelationem, discrepantia talis est: quia est actio propriæ differẽtiæ quæ dat instrumentum quod bonus artista incipit in forma operandi in igne bene graduato, quia sine igne cineris non potest totaliter fixari. Et si non fuerit per eum materia separata, quod fit in sublimando aliquid causæ volatilis ad abbreuiandum opus fixationis. Sed dũmodò non te tædeat in magna mora temporis, cuius natura indiget ad opus suũ, poteris fixare de dicta aqua quãtum volueris: sed nũquam in fine penitus erit fixa, imò percipies quòd semper vltima congelata minus fixabitur quàm præcedens.

Quia si velis in I. H. quod est sulfur fixare, oportebit ibi ipsum cõgelare per ignẽ magnæ mutationis, quẽ tibi supradiximus in reductione. Et quãdo aqua gelata fuerit in forma mensurata, postea pones L super k similiter congelari: quia sicut in I, H per k fixatur, sic in I per H, totum k congelatur, quando per solutionem H, I fluunt in k, sic per illos tres, L congelatur postea: & sicut L congelatur, sic k fixatur in tali proportione, quòd magis resistit igni quàm ante faciebat in sua congelatione. Et quando L gelatur, M ponitur super L, & sic M gelatur: L confixatur post suum gelamentum, & k fortius quàm L: & deinde similiter L fixatur, quoniam M non fit nisi congelari. Et sic transit opus istius fixationis vsque de G. Quare potes in te ipso sentire, quòd postquàm L congelatur, fixatur per virtutem decoctionum & imbibitionũ. Et sicut dictum est de k, sic intellige de alijs literis. Hæc fixatio non posset fieri per solam assationem, nisi esset opus dissolutionis. Quia per causam earum imbibitionum facit natura in causa humida omnes suos motus, tali modo, quòd tantum facit ei pati quòd suum humidum facit sequestrari cum adiutorio nostræ assationis: Et sunt causa proxima mortificationũ, & per assationes sunt mortificationes, quæ transierunt per veras pausationes. Et ad intelligendum præscriptam figurã reperies quòd k est magis fixum quàm L, & L magis quàm M. Et sic de alijs potes intelligere clarè. Sed inueni aliam practicam, quoniã aliquando volatile est ita subtile quòd portat fixum secum nisi bene custodiatur, quia totũ fit per calorem ignis appropriati: & sic sine igne cineris potes bene fixare, sed cum longiori tempore & cum patientia, quoniã per hoc opus melioratur, quia per cõgelationem totius sublimati aqua existens in suo ventre facit armoniam suę fixa-

xationis & armatur à natura fixa ad debellandum ſæpe in igne ardenti. Et quā
do per quem volueris de duobus modis fixaueris aquam tuā, ſimiliter fixabis
duas patres aeris. Et quādo hoc fixatum fuerit & bene inceratum, proijce vnā
partem ſuper mille (aliàs centum) mercurij, aut cuius volueris corporis, & ha-
hebis argentum purum melius quàm de minera ſi volueris illud probare per ra
tiones præcedentes à ſua proprietate ſecundum curſum naturæ. Et nota quòd
virtus multiplicationis venit per exuberantiam naturæ mediorum (ſcilicet fer
mentorum) quia natura boni medij (ſeu ſulfuris) in natura melioris cōuertitur
(ſeu fermenti) per reiterationem ſolutionis & congelationis. Conſidera ergo
ſuper naturam mediorum ſicut reuelatum eſt. Item cōſidera cauſam fixationis
per contrarietatem: Et nota quòd fixum ſemper retinet plus, & attrahit naturā
fixi quàm volatilis, & conſeruat contra ignem. Et ideo Geber in vltima præpa
ratione lapidis præcipit, quòd poſt ſeperationem vel ſublimationem fixetur,
& poſtea diſſoluatur, & poſt præcipit calcinari illud quod non poteſt diſſolui,
quia talis eſt vltima præparatio. Cauſatur differentia inter corpus & ſpiritum,
ſcilicet inter volatile & fixum: Hęc differentia habet locum tam in metallo, quā
in corpore calcinato totius fixi, quanuis calcinatum magis retineat quàm me-
tallum. Fiat ergo vna parua latitudo iſtorum duorum contrariorū generum, vt
ſimul repræſentata lucidius & melius poſsint influi in tuo intellectu: quia cau-
ſam vnius contrarij non poteſt aliàs demonſtrare vel diſcooperire niſi in præ-
ſentia ſui contrarij: quia ſic vult ratio philoſophiæ data per authoritatem ſic di
centem: Oppoſita iuxta ſe poſita, magis elucescunt: & quia inuicem ſunt con-
traria, ſunt operationes contrariæ: Quia vltimus terminus conſequentis & im
mediatæ operationis fixi eſt volatilitas, & volatilis eſt propriè fixatio. Facia-
mus ergo concordantiam contrarietatis per operationem artificialem ſic, quo
niam de pluralitate fit vera vnitas per miſtionem naturæ conſortando mediū
naturæ: Deinde intellige cauſam, quia interdum in terra fixatur: Volatile cor-
pus fit volatile ambobus correſpondentibus ad vnum certum terminum: quia
inquantum ſpiritus fixabitur per rectam naturam, in tantum corpus fit volatile
per ſuam naturam, quę volatilitas correſpondet menſuræ fixationis ſpiritus, &
fixatio ſpiritus correſpondet menſuræ volatilitatis corporum: tali modo quòd
totum eſt fixum, & totum volatile. Sic vides per virtutem diuerſarum menſura
rum quòd Philoſophi faciunt corpus magis fixum quàm prius erat exiſtendo
in ſui natura per naturam volatilem quam recipit à ſpiritu. Et ſic habes ſcientiā
Philoſophorum ad inueniendum menſuras quas cognoſcunt per proprias la-
titudines punctuatas ad exigentiam certorum punctorum venientiū à contra
rijs operationibus fixi & volatilis: Et ita tali modo facimus de contrarietate ve
ram concordantiam.

Miſcibilium forma.

FOrma miſtionis quæ fit in prima miſtione diſponit miſcibilia ad ſuſcipien-
dum formam Elixiris, quę fit per differentiam ſpecialem: Et hæc forma ſpe-
cifica, vnde meliori iudicio dicimus quantum ex parte habilis materiæ lapi
dis præparati, & fermēti præparati, aquæ inſpiſſatæ, & olei terminati: Ex parte *Hæc quatuor cō*
quidem vltimæ miſtionis conſtat in modo faciendi per differentiam ſpecialē. *ſtituunt Elixir.*
Nam terra, aqua & oleum in vnica reductione inſimul non ligantur, quia non
ſolùm ſiccitas terræ mortificaret oleum, ſed phlegma aquoſum, frigidum eius
mortificaret, calidum aut ſiccum euolaret in fumum. Ideo eleganter præcepe-
runt Philoſophi, vt aqua prius figatur & inſpiſſetur per reductionem illius ad
naturam olei quod eſt corpus liquidum: Et vt illud poſtea poſt reductionem
vltimam ſubmergatur in oleum ſuum, & ipſum ſimiliter terminetur in Elixir

perfectum. Ista est mistio naturæ, quia natura facit eam & nō ars, licet hoc fiat per modum sibi datum cum calore communi temperato respectu essentiæ naturæ. Per rationem istius mistionis dicebant Philosophi quòd nostrum magisterium nō est opus mechanicum vulgare, imò est opus naturæ sicut patet per suam mistionem naturalem. Et intellige, quòd per virtutes mistionum supradictas exiuit causa mediorum huius artis, per quæ natura transit ad complementum per causam propriam mediorum naturæ: nec est alia causa nisi per mistionem factam vaporaliter de duobus extremis materialibus existentibus in generatione naturæ metallicæ liquabilis cum proprio & necessario motu facto per excitationem caloris mensurati ad exigentiam essentiæ virtuosæ naturæ metallicæ. Et sunt ista duo extremitates, sulfur & arg. viuū, vnde saltant humores & vapores, à quibus vaporabiliter cum successiua & continuata operatione creantur metalla nostri magisterij per naturam transeundo de vno in aliud successiuè. Quia natura quæ per aptitudinem materiæ suæ habet compleri, per suam magnam sapientiam & diligentiam vniuersalem non transit de extremo ad extremum sine complemento omnium suorum mediorum, sicut declaraui in philosophia huius artis: quorum naturam supremè habes notare in isto magisterio, si de corporibus metallicis volueris facere perfectam transmutationē: Dicimus, inquam, quòd multa scientia naturali indiges, qui de dictis medijs in intellectu omnium qui nituntur conuertere essentiam vnius metalli in essentiā alterius, de quibus non est aliquis nisi fuerit philosophus, qui perscrutatur causas à quibus effectus condescendunt.

Coniunctio terrarum Solis & Lunæ.

MAgister Arnoldus de Nouauilla reuelauit in suo Rosario post alios philosophos, quòd aurū & argentum per symbolum naturę, quod in eis est notabiliter inter se conueniunt, & in magna participatione vnum cum altero in natura metallina, sicut homo & mulier in natura humana: Hoc intellige in prima mistione quæ debet fieri inter ipsa & per viam reductionis. Cum quare Philosophi reuelauerunt hanc conueniētiam & affinitatem, & ad euitandū difficultatem coniunctionis quam spiritus debet facere cum corpore. Quia si corpore argenti vis tantūmodò facere tuā copulationē per modū reductionis, natura esset nimis remota in affinitate, & per consequens erit nimis difficilis copulatio corporis lunaris cum spiritu per rationem grossæ substantiæ terrestris per dissolutionem euacuatæ cum sua substantia corruptibili respectu Solis, & nimis elongata & separata à natura arg. viui: Quia vnum corpus quantò plus separatur à natura sui arg. viui, tardius cum illo adhæret: quia per amorosam affinitatē medij spiritualis, qui debet colligi cum corpore in vnitate fixæ & attractiuæ compositionis fit coniunctio arg. viu. cum corpore. Et per hoc quòd maior quantitas arg. viui est in compositione auri, & per consequens minor corruptio, qnū tota sua materia sit purè essentialis & incorruptibilis, Philosophi posuerunt loco virtutis agentis & masculi: quia propinquius adhæret naturæ arg. viui ratione contenti in ipso scilicet sui arg. quod portat symbolum & affinitatem in concordantia amorosa cum natura sua similis quæ appellatur arg. viuū, quia aurum non potest pati tam fortem corruptionem, quin in sua substantia terrestri, quæ appellatur grossities ignis sit plus de compositione arg. viui incorruptibilis, quàm de sulfure corrupto, quia sulfur suum est tota pura materia essentialis respectu substantiæ argenti, quæ est grossior & impurior & minus fixa, & per consequens magis corruptibilis. Et per hoc arg. viu. habet minorē adhærentiam cum substantia argenti, quàm cum substantia auri, ratione maioris contenti naturalis existentis inter aurum & argentum: quia substantia auri

non

non mistionatur mistione grossa respectu corporis lunaris, imò potius fit mistione minima, ratione partium essentialium minus subtilium, in tantum quòd quando ipsum aurum solum est vel cum societate submergitur in mercurio, & in profunditate sui verticis absconditur tanquam ignis & calor naturæ: Et per hoc fixatur mercurius, quòd illud est quod digerit substantiam mercurij, & indurat cum adiutorio temperātiæ receptæ à substantia corporis lunaris, quod est proprium & proximum principium originis omnium ad indurandum spiritum digestum per ignem naturæ. Et per has rationes ad citius expediendum & meliorandum cōmistionem, & quòd præparatio non confundatur, & quòd vnum ab alio recipiat temperantiam cum maiori propinquitate in natura & affinitate, dixerunt honorabiles Philosophi, quòd arg. viu. cum Sole & Luna leuius mistionatur, quia arg. viuū cum arg. viuo citius miscetur, quia in illo recipit facilius amicabilitatem, deinde cum auro immediatè & postea cum argento, quia melius participant cum natura sua, vt patet in eorū reductione: & per hoc percipe secretum quòd aurum super omnia alia corpora penitus submergitur in mercurio sicut prius dixi, quia mercurius nimis libenter recipit illud quod est de sua pura natura, quia in illa recipit tantam alleuiationem quòd inseparabiliter vniuntur: & ita econuerso renuit causam remotam. Intellige per causas iam dictas quòd in principio tuæ reductionis quę est principium compositionis lapidis, aurum & argentum naturaliter conueniunt ad pręparandū principia, scilicet sulfura album & rubeum, mediante aqua alba & rubea cū suis proprijs fermentis: Et sic fit prima pars: sed in secunda parte scilicet in compositione Elixiris & fermentationis disconueniunt: quia in Elixiri argenti nihil intrat nisi argentum purum cum suis principijs albis: nec in Elixiri auri, nisi aurum purum cum suis principijs rubeis: Et sic multiplicata est tinctura per fermentum.

Recapitulatio Magisterij in summa abbreuiata.

TV debes in te recolligere, quòd virtus formatiua existens in materia seminali, est influxa in calore & spiritu, sicut in materia simplici. Et calor cum dicta virtute est anima non sicut actus corporis organici physici portās in ipsa potentiam vitæ: sed est tanquam faber in sua fabrica fabricans suum clauum vel rem aliam secundum formam sui intellectus: Et per hoc vocatur fabricatrix & formatrix sui humidi passiui per hoc quia fabricando inducitur per sigillationem, & facit venire in mutatione diuersorum colorum conuenientium secundum suum sensū & intellectum suis actibus & proprijs operationibus, digerendo, terminando & condensando secundum naturam suam: Deinde habebis in notitia suos colores cum omnibus suis causis: & tu scies per indagationem naturalem proprios motus suæ naturæ cum administratione scientifica ignis communis gubernati per artem ad exigentiam essentiæ naturæ sine trāsgressu supradictæ virtutis informatiuæ, quæ dirigit calorem secretum ad digerendum suum humidum spirituale cum quo miscetur per mutationem coloris in colore misto: & deinde in colore albo, & vltimo in colore rubeo. Et hoc tibi sufficiat de dispositione tuæ materiæ, quia natura in ipsa mirabiliter operatur ad suam perfectionem, cuius motus sibiipsi ita adhærent vni viæ & ordini, quòd in meliori manerie & certiori nullus homo mundi posset excogitare.

Practica totius magisterij in generali recepta: & est capitulum optimum & practicum.

PRima causa quam debes habere in tuo intellectu, est habendi magnā quātitatem arg. viui: & in illo debes lauare corpora, quodlibet per se contererido, imbibendo, & decoquendo in balneo Mariæ: & qualibet vice distillando per filtrum (aut pannum) & separādo nigrum innaturale, quod est eorum pri-

mum coopertorium. Ista operatio reiteratur totiens, donec corpus Lunare in toto separetur dicto suo coopertorio, ita quòd sit album ad modum terræ albæ, siue luciditate metallina. Ista terra bibit & recipit nimis libenter arg. viuum quia est sibi humidum radicale in tota sua natura. Et per hoc debet dissolui per digestionem continuatam, sicut dicemus postea, scilicet post separationem dicti sui coopertorij: quam separationem cognosces per suã calcinationem, vel inde parum & modicum ponendo super carbonem (vel super laminam ignitã si nigrefaciat illam) & nisi conuertatur in album, adhuc tenet de dicto suo coopertorio, quod prohibet receptionem arg. viui tanquam extraneum à sua propria natura. Et si fuerit album, illud recipies & reiterabis totiens prædictum regimen donec trãsierit per filtrum grossum cum reiteratione calcinationis: Tũc videbis arg. viuum dissolui in colore cælesti: & pones qualibet vice illud quod fuerit dissolutum in tua calcinatione in vno vase ad partem: & sic sublima, siue distilla aquositatem mercurij à substantia terrestri, vt creari posit nitor & fulgor in lapide nostro, pro vt nobis natura demonstrat in auro & argento, quorum splendor non constat nisi de subtili aqua mercuriali terminata & considerata in ipsa. Et per hæc metalla habentia subtiliorem humiditatem, & puriorem & magis densam sunt plus fulgentia & magis resplendentia. Et per hanc causam aurum resplendet super omnia metalla, deinde argentum. Item albedo in materia metallorum constat & causatur ab humido mercuriali causato & terminato per siccum terrestre multum subtile & fortiter digestum. Caueas ergo, & bene inspicias quòd habeas terram bene subtilem & bene digestam: quia vbi fuerit bene digesta, bene simpla, & bene subtilis facta per digestionem caloris complexionalis, tantò plus desiccabit suum humidum mercuriale, & subtilius penetrabit in profundo, quàm faciant calces vulgariter factæ & ignoranter deductæ per ignem cõmunem. Et quando sic omnia fuerint facta in materia simplici, recipe totum dissolutum separando puluerem, & fac transire totam istam dissolutionem altera vice per filtrum, ad melius mundandum. Et si pro prima vice transierit per grossum filtrum, recipe eam & fac transire per subtile & magis simplũ filtrũ, & sic separabis subtile à grosso: deinde recipe grossũ corpus, & illud calcina tantũmodò vna vice si volueris, & post reduc eum ad suum regimen faciẽdo eum transire per grossum filtrum donec totum transierit. Et sic poteris reiterare quoties volueris, donec totum fuerit dissolutũ: quia qualibet vice resoluitur magna quantitas, sicut potes percipere in recto pondere libræ. Tamen sunt quàmplures qui ad abbreuiandum istud regimẽ, postquàm terra alba fuerit semel, vel bis resoluta, ponunt totum ad putrefaciendum sub intentione separando substantias per sublimationem: sed postea habent maiorem pœnã in secundo regimine, quando venit in separatione animatũ. Quare dico tibi, quòd quantò plus reiterabis primũ regimen dum fuerit notabiliter & bene factum sine combustione tincturæ, in tanto plus abbreuiatur secundum regimen cum leuiori separatione ratione essentiarum putrefactarum & subtiliatarum in primo regimine, & quanto minus, minus. Item dico quòd ad purificationem elementorum distillationes sunt nimis longæ propter viscositatẽ aquę & aeris. Et ideo si volueris abbreuiare tuas distillationes, pone in plures partes (id est vasa & cucurbitas) & quamlibet partem pone in suo alembico, & distilla quamlibet per se in suo balneo & habebis abbreuiatum opus: Et possunt poni omnia elementa in vno balneo longo.

De tribus humoribus in compositione arg. uiui repertis.

RAtione proprietatis cuiuslibet dictarum substantiarum Philosophi realiter demonstrant, quòd in cõpositione arg. viui sicut reperitur in sua propria minera habentur proprij humores: primus est frigidus & phlegmaticus participans cum prima terra, quæ tantũmodò eam humectat materiam totam: Et ista amplificatur in larga dissolutione. Tertius est in ipsa subtiliter vnctuosus participando cum tertia substantia terrestri: & iste est qui causat subtilitatem in substantia, in qua est sine inflammatione: Secundus est mediocris humor radicalis, & cultus, & imbutus in essentialibus partibus secũdæ terræ, quæ nunquam separatur ab ipsa. Et de istis duabus medijs substantijs constat proxima natura mercuriosa in sua pura radicalitate, & nostrum arg. viuum volatile, incombustibile & aereum, à quo omnis causa germinandi & oriẽdi habet crescere & multiplicari cum sua pura materia, & natura: & humida radicalis composita de duabus substantijs, scilicet de terra mediocri, & de aqua media inuicẽ symbolizantibus in natura, & continentibus quatuor elementa, de quibus indiget pro forma suæ proportionis, & sunt sulfur & arg. viu. in eorum proprijs radicalitatibus creatis in vase naturæ proximæ ab vno latere vitrioli & sale: sed in alio latere constat principaliter cum metallo imperfecto, id est præparato, vel mercurio sublimato. Separa ergo hanc preciosam substantiam à vitriolo & sale, & ab omnibus humoribus cum illis participantibus, & intellige reducẽdo aeri sicut natura tibi demonstrat. Quia quum dictæ substantiæ radicales arg. viui iam dicti concurrant in sua compositione per quatuor elementa, repertũ est, quòd partes terrestres mediæ in natura calidæ & aereæ symbolizantes per igneitatem simplicem sunt vi subtilitatis in tantum ligatæ & coniunctæ, quòd nulla illarum partium potest resolui ab alia, imò quęlibet resoluitur in qualibet sibi simili in compositione homogeneitatis: vel quælibet fixatur cum qualibet per fortem vnionem aut colligationem, quam habent ab inuicem virtute partium minimarũ ad inuicem coniunctarum & ligatarum cum calore æquali cõculcato multiplicata inæqualitate in vasis mineralibus secundum naturæ debitum ad exigentiam suæ propriæ essentiæ: Et ratione dictarum substantiarum aquaticarum potes causare per te ipsum vnam aliã latitudinem. Et nota, quòd tertius humor vnctuosus per sublimationem naturalem exterminatur in terrã nigram extra speciem naturæ metallicæ: sed phlegma innaturale opportunum illius aliquotiens per accidens conuertitur in humidum radicale, quod postea terminatur in speciem metalli fulgentissimi.

De compositione mercurij, & de sua natura reali, & de suis partibus extremis, separabilibus.

PRimò fili tu debes intelligere & ponere in tuo intellectu, quòd in ista arte reali non debes inquirere per suam proprietatẽ nisi de causis magis (vel magisterij) quæ sunt in latitudine naturæ metallicæ. Scire facimus tuo intellectui quòd arg. viu. est illud tanquam principale liquabile, & primũ elemẽtum metallicum. Et ad melius intelligendum differentiam sulfuris & arg. viui, per substantias separatas respectu suarum compositionum, facimus tibi scire, quòd arg. viu. continet suum propriũ sulfur calidũ & acutũ: Et deinde sulfur continet suum arg. viu. quod est sicut aer & epulum ignis: quoniam dictũ arg. viuum in sua propria radice est per ingenium naturæ primò compositum de terra alba subtili sulfurea calida & aerea mista & collecta in aqua clara, donec facta est vna substantia homogenea in natura merallica cum mensura verę proportionis clara elementaria cooperante influentia stellifica, quæ est virtus for-

mæ metallificæ per magnam concordantiam dictæ materiæ ſicut cauſa diuina & digna per quã cõpleta eſt indiuidualitas argenti viui, in quo eſt primò pauſata forma naturæ metallicæ tali modo quòd ſiccum eſt contemperatum per humidum, & humidum per ſiccum ſine ſeperatione vnius & alterius. Et per hanc diffinitionem potes comprehendere quòd eſt fortis compoſitionis ratione fortis miſtionis humidi & ſicci in ſua radice, ſicut dicemus tibi de iſtis duabus ſubſtantijs ſeparatis ſcilicet de terra & aqua, per quas tibi datum eſt intelligere quòd quando dicimus ſulfur vel argentum viuum, turbatur tunc intellectus quum totum ſit de vna cõpoſitione: Sed quando dicimus ſulfur exterminabile, intellige hoc per proprietatem elementi terreſtris: ſed quando dicimus arg. v. vulgare, intellige aquã ſuæ viuacitatis (extracta à vitriolo & ſale petræ) ſecundum virtutem & rationem quam ſuum ſubiectum requirit per extrema & media cum ſubſtantijs ſeparatis per ſublimationem naturalem concordantem & in naturam ſymbolizantẽ, licet ſulfur ſit in omnibus elementis, tamẽ illud nunquam eſt exterminabile, quũ non ſit niſi vapor & actio aeris & ignis. Et ab iſto dependet noſtrum magnum ſecretum per quod ſublimatur omne humidum radicale, dum fuerit abſtractum à radice ſuæ terræ ſine exterminatione vel combuſtione ſuæ caræ tincturę: quam exteminationem recipit per virtutem elementi terreſtris. Sed quando iterũ reuertitur non eſt exterminabile ratione proprietatis quam recipit à ſua humiditate: ergo quũ volueris illud venari à terra habes recipere cum proprio receptaculo ſcilicet in aqua ſua, quæ eſt argentum viuum & proprium conſeruatorium ſuæ combuſtionis. Deinde dicimus tibi quòd in ſupradicta terra per virtutem elementalem reperiuntur tres ſuſtantiæ terræ: prima eſt ſubtilis ab humana ſenſibilitate, (vitrioli) ſed per experientiam reperta eſt groſſa, grauis, fuſca, & tenebroſa, impediens ingreſſũ & claritatem luminoſam: Et iſta eſt in qualitate ſicca & frigida, de natura vitri. Secunda (ſalis petræ) eſt valde ſubtilis humanæ ſenſibilitati, ſed per experientiã reperta eſt fuliginoſa, remota à perfectione ratione ſuę extremæ qualitatis, quæ eſt calida & ſicca in magna crematione: Et iſta ſubſtantia participat cum ſulfuribus, quæ cremantur in aliquo latere: Et ſunt iſtæ duę ſubſtantiæ propria vaſa inter quæ argentum viuum procreatur, ſcilicet illud de quo intẽdimus in opere naturę: & eſt ſicut fœtus in matrice. Tertia ſubſtantia terrea eſt terra media calida & humida aere & ſubtilis, & in mediocritate humanæ ſenſibilitati, (non eſt propriè terra, ſed vapor extractus ab illis. 2, ſupra) & per experientiã reperta eſt magnæ perfectionis, quia eſt pura natura & humidum radicale, de quo lapis noſter recipit gradualiter ſuam naſcentiam immaculatam in proprietate metallica. per hoc dixerũt Philoſophi quòd iſtam ſubſtantiã habes ſeparare per ſublimationem à dictis duabus ſubſtantijs, quæ ſunt vitriolum & ſal. Morienus apertè tibi dicit, quòd ſi vis facere rem perfectionis, quòd tu extrahas puram ſubſtantiam mercurij à ventre vaſorum vitreantium, (hæc eſt ſublimatio mercurij) quia de iſta ſubſtantia conſtat lapis noſter.

Mercurius ſublimatus.

Intellige ergo verum idioma Philoſophorum affectum ſuper proprietates ſubſtantiarum naturæ: niſi ergo ipſas intellexeris per ſubſtantias ſeparatas, nunquam realiter intelliges proprietates eorum veri idiomatis: Quia ipſi clarè loquuntur in philoſophia eorũ, imò naturæ: cũ philoſophia nõ ſit alia res niſi reuelatio ſecretorũ naturę in idiomate proprio naturali, ſine quo ſubſtantiæ naturæ non poſſent notificari nõ plus ſicut alia cauſa ſiue beſtia vel planta, niſi portauerit nomen, & effectũ, quod in generalitate dat notitiã habitus cauſæ: Et ideo diuerſa fuerunt idiomata inuenta in natura per diuerſos philoſophos. Vnde quilibet locutus eſt in ſua philoſophia clarius quã potuit ſecundũ curſum naturæ,

ſaluando

saluando proprietatem suarum figurarum, licet vnum idioma sit magis clarum & magis proprium quàm aliud, inquantum actor fuerit melior expositor respectu propietatum quarum natura demostrat effectus omni bono naturali intelligenti cum magna realitate: Nec credere debes quòd facti & boni philosophi in sua philosophia tibi occultauerint sensum eorum, quia non esset factũ veræ philosophię: quum sua proprietas & requesta cum clara intentione velit reuelationem propriam, & claritatem radiosam causę occultæ, & manefestaionem puram sine occultatione: cuius intrinsecum in perfecta locutione reducunt ad purum intellectum factum & immissum à Deo cœlesti, in quo examinatur & depuratur virtus contrarij, sicut facit aurum in sua propria fornace.

Finis Practicæ Alchimiæ Raymundi.

LIBER RAYMVNDI, VT PVTO, DE INTENTIONE ALCHIMISTARVM, ET TOTVM CONTINENS: EX *Gallico in Latinum versus, relictis aliquot verbis Gallicis, ex tuto, vt erant.*

POSTEAQVAM per valde longum tempus nostrã vitã exercuimus querendo & inquirendo per orbem vt cognoscerem & scirem veritatẽ istius scientiæ, habendo multa quæsita & collationes cum multis doctis, quærendo scientiã per regiones, oppida, & ciuitates: associauimus inuicem & vniti sumus tres socij ex magno & fido amore & sinceritate: ex quibus vnus erat Theologiæ doctor, alius eques & doctor in legibus, alius erat mercator & ciuis clarus & sufficiens. Ex qua cõgregatione nos reportauimus ex firma & fida legalitate vnius cũ alio omnes intẽtiones nostrorũ desideriorum in quærẽdo mundũ. Et benedicta altissima & æterna Trinitas quæ donat suas gratias quibuscũque illi cõplacitũ est: & quæ nouit cogitationes hominũ, illuminauit nostras intentiones & clarificauit nostras intelligentias, ita quòd sciuerimus & cognouerimus veritatẽ fallaciarum, & cõmorauimus simul ex ma. sinceritate in vna ciuitate õnes, & operati sumus simul eadẽ cõcordia, vno ordine, & vno voto, & vna dispositiõe veritatis exercẽdo & abbreuiando dictas collationes & operas nostrorũ quæsitorũ, & repertorũ in diuersis regionibus. Et ex illis pro meliori nostri facti declaratione exposuimus aliqua quæ manifestẽ videbantur nobis locum habere & veritatẽ. Nam de rebus frustratorijs & non validis nos nihil loqui volumus: quandoquidem admodum pauci philosophantiũ & querentium à nobis visorum in orbe, agnoscant veritatem: & nihilominus existunt aliqui admodum sufficientes, sed pauci sunt cogniti. Ideo nos hunc paruum librum per 8, capita exponemus: ex quibus primum erit de intentionibus operantium à nobis per mundum visorum: secundum erit qualis intentio quærentium esse debeat: Tertium erit, in quibus, & ex quibus rebus operari debeatur in ista scientia. Et quatuor sequẽtia capita erunt de quatuor principalibus regiminibus totius nostri operis. Vnde primum est de dissolutione, putrefatione & mortificatione: Secundum de separatione, distillatione & sublimatione: Tertium est reducere & circulare: Quartum est fixare & proijcere: Octauum erit de aliquibus abbreuiationibus totius nostrę artis.

CAPVT PRIMVM EST DE INTENTIONE OPERANTIVM, QVOS VIDIMVS *per mundum.*

ODESTE fili intentiones operantiū in mundo sunt diuersæ & exstraneæ. aliqui enim operātur cum sale, cum alumine, cum sulfure, aut cum arsenico. alij calcinant corpora, & soluūt ac congelant: alij faciunt amalgama & illud fixare volunt: Alij congelare volunt & fixare mercurium festinanter extra cursū naturæ: Alij volunt fixare & colorare Lunam sub speciebus & materijs extraneis. Et omnes hi qui in hoc ponunt ipsorum tēpus, decipiuntur, & abutuntur seipsis & alijs: quoniam omnes hæ operationes non sunt ex naturę intentione: Et eorum species sunt crassę & fœdæ, nec possūt simul vniri aut perfectè misceri, atque ita eorum operationes sunt nullius effectus. Sed nos reperimus alios qui ratione naturali sequebantur cursum in suis operibus, ideò illis fides adhibui debuit. Et præcipuè vnum vidimus, qui ex solo mercurio voluit operari per tenuem ignem, & vas, & graduationem digestionum: Et hoc approbat Arist. & omnes alij philosophi dicentes: Mercurium in se continere suum proprium sulfur, à quo congelatur partim in aurum & partim in argentum: & non solùm in aurum & in argentum, sed in perfectā & veram medicinam. Alios vidimus qui cum mercurio voluerunt soluere aurum aut lunam in ambobus vt facerent eorū matrimonium, quæ res est inutilis nisi eorum copora sint ex subtiliatione facta spiritualia sicut est mercurius, & post coniungere & tenere ad ignem graduatum, vt superius est dictum. Et hęc non seruiunt tantùm solùm quàm ad celerandum eorum operas, aut ad habendum fortiorem & firmiorem colorem, sed hæc omnia opera talia sunt longa in eorum labore. Item nos vidimus alios qui ex vno solo mercurio benè sublimato & mundificato faciebant ipsorum operationes separando quintam essentiam, & creando 4. elementa, & postea per subtilem circulationem & fixationem faciebant eorum operationes per stabilem digestionem: & hæc fuere opera mirabilia & nobilis pretij. Alios insuper vidimus qui mercurium sublimabant & fixabant per calcem ouorum & per salem armoniacum, postea soluebant & trahebant elementa, & postea per subtilem viam congelabant & fixabant, & fuit Elixir pretiosum. Et omnes has vias tenebant aliqui subtiliter laborantes à nobis cogniti aut visi eundo per mundum. Sed alios postea vidimus, qui aquā mercurij faciebant, & in ea dissoluebāt corpora & putrefaciebāt & postea per alembicum distillabant, & ex ea materia faciebant & creabant eorum sulfur, de quo & per quod creabant & faciebant eorum medicinam aut Elixir, & complebant id quod volebant. Etiam vidimus qui corpora soluebāt per aquas dicti mercurij, & pariter soluebant tantundem dicti mercurij & cōiugebant, & post putrefaciebant, & ex his separabant elementa, postea rectificabant & reducebant aquam super terram paulatim & quando congelata erant, sublimarunt: & de sulfure quod inde habebant, faciebant medicinam cū mercurio & Luna solutis in dicta aqua mercuriali. Et si volebant vti ad rubeū est idem opus, quia tantùm oportet ponere solem prò luna, aut facere quodlibet cōpositum per se. Postea cum elementa sunt separata & præparata debent coniungere duas terras simul, & super eas reducere aquam albam & creare suū sulfur album, postea rubificare dictum sulfur cum aqua rubea & postea facere Elixir, id est album & rubeum quodlibet per se post separationem sulfuris albi facti ex sulfure rubeo.

Item

Item nonnulli alij dissoluerunt corpora seorsim, scilicet Solem & Lunam & pariter soluerunt eorum rectum pondus salis petræ præparati pro Luna: & sal armoniacum aut sal commune bene præparatum pro Sole: & coniunxerunt simul quodlibet ad partem suam: postea putrefecerunt & fecerunt & cōpleuerunt eorum operationem omnem, ita vt superius diximus. Et omnes hæ suprascriptæ operationes sunt notoriæ & nobilis effectus: & eas satis cognouimus. Sed nihilominus non sunt adhuc de nostra intentione: non idcirco quòd nos dicere velimus eas non esse nobiles & sufficientes: sed pro labore ac tempore nos quærimus & petimus terminum magis abbreuiatum nostræ intentionis. Et istę sunt intentiones operantium quas per mundum & regiones vidimus, scilicet facere operationem notoriam cum qua possent purgare & sanare corpora infirma tam creaturarū rationalium quàm corporum metallicorum, & dare ac restituere defectum naturæ, aut corruptionem in perfectam sanitatem & claritatem luminosam omnis perfectionis.

Qualis debeat esse intentio quærentium in hac scientia. CAP. II.

PAlam omnibus esse debet in genere, qui hac scientia vti volunt & eam scire, quòd haud nitantur vel intendant solùm velle facere frustum metalli sed velint tantùm ac tam altè transcendere naturam, vt ipsi possint semel facere rem vnam aut decies aut centies aut millies plusquam perfectam. Quoniā quoties perfectior erit aut in triplo aut in quadruplo aut centuplo illa producet è seipsa, & hoc modo superabit naturam: quoniam natura non potest in suo naturali cursu facere res nisi indiuiduas & in singula frusta aut partes perfectas aut imperfectas aut neutras, ita vt quotidie videri potest in auro quod est perfectum, & amplius non est. Et postea in alijs corporibus metallorum quæ sunt neutra, & post in omnibus alijs rebus, vt sal alumina, airemes (ętamenta) vitriolum, sulfur, arsenicum, sal armoniacum, mercurius, qui duo in se continet, nempe neutralitatem & imperfectionē, quæ aliàs dicuntur res naturales, non naturales, & contra naturam. Quoniam igitur notum est, quòd nisi hæ res ad perfectissimam & magnam simplicitatem & subtilitatem reducantur, in his non potest paulatim augeri nec indui tam altus gradus & exaltatio supra naturam: ideo consulimus omnibus qui hac scientia frui volunt, vt bene animaduertant, in quo ponant suam intentionem, ne tempore abutantur & vita propria in rebus crassis & extraneis aut sophisticis, quia istud nil aliud foret quàm tempus amittere & abuti. Sed firment suas intentiones & cogitationes in rebus firmis & stabilibus, sequendo naturam per amabilem viam vt ea ijs donare velit de suis gratijs, & se superari patiatur per ordinem & viam, id est, ascēdere ad Cælum, & se gubernari permittere per amicabilem concordiam, id est pacificè reuerti de Cælo, & concordare [illegible]mam rem ac stabilem.

De quibus & in quibus rebus operandum sit in hac sciētia. CAP. III.

CHarissime & perfecte amice notum est apud omnes Philosophos, quòd lapis philosophicus est in omnibus rebus in quibus nutritur. Et iam probatum est per omnes sectas generationum, quòd omnia generant similia sibiipsis: nam ex equo equus, & ex homine generatur homo: quale igitur semen seminaueris, tale semen colliges: quoniam auri semen deaurat, & argenti semen argentat. Et nihilominus iudicium est omnium Philosophorum, quòd aurum & argentum Philosophorum, & illorum met mercurius, non sunt

ex vulgaribus: quoniam vulgaria sunt mortua, & illa Philosophorũ sunt viua id est operantur vt viua. Sed iam probatum est quòd viua descenderunt à mortuis, quia in omnibus rebus quæ quatuor elementa continent potest reperiri aurum & argentum, & argentum viuum potentia, & non actu siue visibiliter quousque ob ingenium & operationem operis artis & regiminis humanarum manuũ & cum digestione sit res ostensa, quæ fuit amplè occultata & sepulta: sed propinquius & proximius est in vna re quã in alia. Chare fili, argentũ viuũ creatum est ex purissima & leui terra subtili alba aerea, & aliquãdo sulfurea, & ex rore cæli purissimo & incorruptili tali modo vnitum & digestum, quòd vnum ab alio separari non potest, & naturaliter ita vnita quòd ad talem finem propter quem factum est vnum, etiam aliud sit factũ. Et est prima materia mineralium, quæ dicta est à Philosophis aqua viua & sicca: ex qua quando in cauernis est & pullulat à terra coniũcta & digesta per calorem sulfureum purissimum & clarum, album aut rubeum & incombustibilem ex termino digestionis fit ignem sufferens, & ex millibus ouorum generatur aurum vel argentum, aliaue res prout coniungitur vni vel alij rei. Quoniam sępius est sublimata, & sępius resoluta & congelata in tantum vt acquisierit virtutem sulfuream in se. nam iam est probatum & dictum quòd habeat & contineat in se suum propriũ sulfur, ꝓpter quod in aurũ vel argentum conuersũ est. Vnde iam probatum & iudicatũ est, quòd ex omnibus mundi rebus, vnde poteris & scieris quatuor elementa extrahere, nempe talem terram subtilem albam purissimam & claram & aquam albam claram limpidam & leuem, & oleum album aut rubeum, & ignem clarum lucidum & rubeum: & ea optimè rectificare & subtiliare, & postea coniungere simile cum suo simili, idest terram & aquã simul & facere vnitatem aeream, vt facit natura, & postea coniungere aerem cum igne, seu sulfur quod ex his creaueris duobus primis elementis cum oleo, & totum simul coniungere. Et quod volueris rubificare, rubifica cum igne. Et si scis coniungère proportionaliter & non diuisè, ita vt in illis non sit diuisio vel repugnãtia, nihil erit in hoc mũdo quod non possis & scias benefacere. Scias ergo quòd ex omnibus rebus à quibus seperare potueris terram, aquam, aerem, & ignem, poteris securè dicere quòd in illis aut ex illis rebus potest creari lapis Philosophorum aut sit ex diuisione elementari aut per conuersionem elementarem: sed benè credimus quod citius & securius possis extrahere & debeas extrahere ab auro & ab argento & ab argento viuo vulgari, quàm vt possit formari aut fieri artificialiter: quanuis artificium subtiliter & debitè intellectum & in opus positum sit incomprehensibilis precij. Quoniam natura depurata & simplex reddita, & debitè administrata, facit in momento temporis opera mirabilia. Et ideo ne desperes de rebus quæ arte & ingenio humano assimilantur naturæ operibus sed perseuera & inquire subtilitates earum: & nil erit quod non possis & scias facere. Ergo apparet quòd & in salibus & in aluminibus, in vitriolo, in sulfure: in arsenico, in airemeris, in marchasita, in tutia, in plumbo, in stanno, in ferro, in aere, in argento viuo, in aqua & in liquoribus, & in omnibus hisce rebus vniuersaliter & diuisim potentia & non actu, quoad per hominis artificium sint reducta & conuersa in aurum & argentũ plusquam perfectum, aut ad duplum, aut triplum, aut sextuplum, aut centuplũ. Et propter hoc dico & probo quòd propriè non sit nisi in auro & argento & argento viuo: Et ex eorum morte generantur & procreantur ea quæ nos quęrimus & petimus in nostra arte.

De

De primo regimine nostri operis id est dissolutione. CAP. IIII.

CArissime & perfecte amice debes honorare super omnes alias res rē quæ aperit portam solutionis. Quia solutio est clauis principalis omniū nostrarum operationum. Et quia iam probatū est quòd omnia genita sunt similia, Ergo ex germine corporis liquidi generatur corpus liquidum. Vtere ergo istis nobilibus materijs in quibus iacent perfecta & radiantia quæ omnia alia illuminant: quia sine istis non potes habere opus perfectu. Et fac vt illa nutriantur lacte arboris eorum principalis & primordialis naturæ: quoniam natura non consentit (sesioit) nisi cum sua natura: & fac vt deducantur ad simplicitatem: quoniam res vlla quæcūque illa sit non est præparata, nisi reducta sit ad suam primam naturam & materiam, idest ad aquam, & nisi ex toto & per totum dempta sit & extra proiecta de sua prima specie, id est vt distilletur per alembicum, & ex toto eiecta & posita extra suam primam formam, id est vt ex sua indiuiduitate sit ex toto corrupta & extra posita & de nouo genita: quoniam nunquam aliter verum aurum nec verum argentum fiet, nisi in omnibus formis & speciebus sint depurata intus & foris & in eorum recta propagine & linea conseruata & custodita sint, quoniam si ponantur in eorū dissolutione & corruptione extra rectam lineam primæ ipsorum generationis, opus erit tunc ex toto vituperatum & damnatum. Dissoluite ergo has duas naturas aut materias aut luminaria, & reducite in primam formam & naturam aut speciem, in quibus erant antequam fierent corpora, id est in aquam mineralem: quæ propriè est aqua mercurij, & mercurius Philosophorum: Quoniam crassities & terrestreitas materiæ corporum non tingit, sed tenuis & subtilis anima & substantia quæ est in eis, illa tingit & colorat: Et ideo dicit Arist. quòd in corporibus inueniuntur animæ de quibus in Alchimia fit mentio, & sunt corpora mansiones animarum. Et ideo descendentes ad hanc præsentem praxim, diuidemus duas in partes caput istud, idest in præparationem & corruptionem corporū perfectorum, & in præparationem corporum imperfectorum, & primò perfectorum.

Nos ergo capiemus libras tres vitrioli fini de Hispania aut Romani, & libras duas salispetræ: quoniam bene scis, quòd vitriolum est formatum & creatum per naturam ex propria specie & natura mercurij, idest ex quatuor elemētis mineralibus, ita vt est mercurius: & omnino ita est de salepetra, & non solùm de salepetra sed etiam de omnibus alijs generibus salium. Et propterea spiritus ab his separatus & extractus & in corporibus metallorum colligatus & coniunctus dicitur propriè mercurius. Et ideò separemus ab illis spiritum, qui est valde tumidus, qui est de natura cæli & ignis, & spiritus quintæ essentiæ qui omnia corpora dissoluit & corrumpit, & facit volare & ascendere in aerem in materiam & substantiam fumi & aquæ ob suam magnam vim & naturam quam tenet à cælo vnde creatus & genitus est in natura & specie minerali, & ex forti dracone calido & toleranter (souffreux) compressus (emprait) & alluminatus per quem omne corpus metallicum, & spiritus corrumpuntur & dissoluuntur, & digeruntur & subtiliantur.

Sint ergo primitus bene præparata & mūdata, & quodlibet per se bene puluerizatū, postea misce simul & pone in cucurbita, & desuper pone alembicū, & bene luta & sigilla luto sapientię facto ex argilla & pilo, vel farina & albumine oui. Et vas sit ex duabus partibus vacuum, & tertia plenum: Postea situetur in furnello in cineribus circum circa ad spissitudinē duorum digitorū, & facias

distillare aquã cum igne ad eam conuenie͂ti ad computationem, 8. vel 9. aut x. horarũ vsque ad 14. cum phiala vel receptorio ad nasum distillatorij. Et quũ dicta cappa vel alembicus incipit distillare (a gannir) aut quod dictę guttæ aquæ impressionem faciunt & bulliunt fortiter super lamina veneris, tunc appone aliam phialam & recipe totam aquam continuo cursu & in mensura vt guttæ aclarient (rarescant) ab eorum numero, aut accelerent, auge aut minue ignem donec tota aqua & fumus transierint & distillauerint in dictam aquam, eam educendo cum bene forti igne. Et bene caue ne amittas ex mala firmatione aut sigillatione tuos fumos & spiritus dicti vasis: quoniam est tota vis tuæ aquæ & virtus tui lapidis & tui operis. fac ex hac aqua tantum vt satis habeas.

De dissolutione tuæ Lunæ & Solis.

CAre fili, quemadmodum ex resplendenti natura & proprietate naturæ luminaris & claritatis Solis & Lunæ, cæli sunt omnes orbes & circuli cælestes & elementales cæli & terræ illuminati & confortati in valore & augumento: ita prorsus ex natura, anima & claritate, quæ iacet & reconditur in corporibus Solis & Lunæ, quæ tam magna est & inæstimabilis cum dissoluta est, extensa & subtiliata, vt homo nequeat æstimare: sunt enim ab his corpora imperfecta omnia & spiritus illuminata & perfecta ab eorum corruptione & reducta in perfectam luminositatem & claritatem, & ita in bonitatem perfectam: & non solùm omnia illa corpora, sed etiam corpora humana reducuntur ab eorum infirmitatibus & ægritudinibus ad perfectam sanitatem.

Capias ergo quod tibi placuerit ex his duobus luminarijs, & quod finum sit ex cementi aut copellæ examine, & pone in phiala longi colli, & fundi rotũdi super cineribus tepidis, & pro qualibet vncia dicti corporis cape vncias 6 dictæ aquæ in phiala bene clausa cum cera quoad totum vertatur in aquam claram viridem aut auream. Et amborũ est idem labor: præterquã quòd pro qualibet vncia Lunæ pones simul vnciam salis petræ optimè & purissimè purificati & desiccati. Aut dissolue quodlibet per se, postea coniunge cum erunt frigida. Et pariter pones ad Solem vnciã salis armoniaci optimè sublimati & præparati cõtra vnciam dicti Solis: quoniam quum sit fortioris compositionis, indiget etiam fortioris & asperioris corruptionis. Et quãdo totum erit in aquam conuersum, tenebis per horas vigintiquatuor in dulci igne seu calore temperato, postea pone in alembico vitreo in balneo Mariæ ad distillandũ donec sint congelata vas & phiala bene clausa & lutata, pone phlegma per se ad partẽ: Et fortiorẽ quæ post phlegma veniet cõserua, quoniã potes (dictũ phlegma) fortius facere superponendo vitriolo nouo exiccato à sua simplici humiditate ad ignem in patella plumbea, & facere vestram compositionem vt superius dictũ est, & hanc aquam ponere simul quando fuerint bene puluerizata & posita in dicto vase, in quo conseruabis talem qualis erit vsque ad necessitatem vel exigentiam. Et ita facies de omnibus alijs. Et ita congela quodlibet per se, & dein de dissolue & super proiice de aqua noua vt supra, & resolue & cõgela, & denuo solue & cõgela per aquã nouã: Et ita fac toties donec creuerint in pondere suo ex spiritibus dictæ aquæ quantum ponderant, id est, quòd si dictus Sol vel Luna ponderat duas vncias, vt alias duas crescant ex dictis spiritibus: & maneant in loco calido post dictam distillationem dicti balnei liquefacta & fusa vt oleũ. Et tunc ponantur quodlibet in phiala colli longi & fundi rotundi, aut in cucurbita conuenienti & tecta, & teneas in dicto balneo dictam Lunã per nouem aut decem dies: Solem autem per viginti vnũ aut donec nigra deuenerint

rint intus & extra vt materia corruptissima, quæ dicitur oleum gloriæ, & materia nigra, & tenebrosa, vt gumma fusa: tunc ponatur ad dissoluendũ in aliquo loco frigido super laminis vitreis. collige mundè & purè & bene depurata: & si fæces habuerint, nihil valent. Et ita erit tua materia dissoluta & liquefacta.

Solutio tui Mercurij.

TAli modo & prorsus eodem vt fecisti de Luna, facies etiam de mercurio qui erit purissimus & optimæ mineræ tam ad album quàm ad rubeum. ita pariter custodies aquam bene sigillatam quousque distillabitur per alembicum, & erit dictus mercurius conueniens pro omnibus sulfuribus tam ex corporibus perfectis quàm imperfectis, id est ad coniungẽdum ad creationem omnium sulfurum nostræ Lunæ. Sed statim postea faciemus aquam mercurij quæ seruiet ad creandum Elixir.

Secunda pars huius regiminis quæ est de corporibus imperfectis.

CAre, & perfecte amice, ita & tali modo vt docuimus supra de corporibus Lunæ facies de corpore veneris & martis: quoniam operari possunt & fundi eodẽ modo, prȩterquam quòd forsan erit aliquod vitium in eorum solutione, & præcipuè in marte. Et ideo consulo tibi ne facias aquas tam fortes, quia si opponis lib. 2. vitrioli solùm libram vnam salispetræ & ita habebis aquam sulfuris & mercurij.

De duobus corporibus mollibus.

CAre fili, duo corpora mollia fundi non possunt aut in opus poni vt dura & ideo oportet vt prius calcines tali modo vt factũ est de medicina plũbi, excepto quòd stannum calcinatur igne fortiori quàm plumbum: & debes mouere (ducere) inter calcinandum vt factum est in minera plumbi cum spatula vel cocleari ferreo donec amplius non faciat oculos aut scintillas ignis. Et postea solue in bona qualitate aceti distillati, postea depura per filtrum, & congela per alembicum in balneo Mariæ. Ea cum fuerint congelata in modũ gummi, capias, & ad quoduis eorum adde suum rectum pondus dictæ gũmæ mercurij antequam illa soluantur, & bene simul incorpora & teneas in lento calore per quatuor aut quinquies dies: & postea pone ad fundendum super lamina vitri donec totum soluatur. Et si fæces supersint aut remaneant, adiunge de mercurio vt antea, & iuxta suum pondus: postea pone ad fundendũ vt antea, & sic toties facias donec totum soluatur in aquam. Ita habebis aquam allegorisiȩ ex viridi, quæ est aqua mercurij & sulfuris, quam ad partem custodi.

Secundum regimen quod est de separatione aut diuisione & sublimatione.

REgimen secundum huius mysterij, est diuisio aut separatio aut sublimatio, quod est vnum tãtùm regimen. Nam sublimatio est nomẽ generale, quod capitur pro omnibus operibus huius artis. Et hoc est quod dicit Hermes quòd oportet te magno ingenio separare crassum à simplici, & subtile à spisso: & facere ex crasso exile vel gracile & simplex, & de sicco humidum, & ex graui leue, ex duro molli: & hoc est, vt facias ascendere per alembicum: & hoc totum fit vno solo ordine & via vt tibi aperiam nunc, per dissolutionem aut reso-

lutionem, congelationem & distillationem hac via.

Cape alterutrum ex duobus corporibus aut spiritibus, quod tibi magis placet, quoniam idem est quo ad operationem, & pone quum solutũ fuerit in suo alembico siue in curcurbita conuenienti, cum alembico desuper bene & conuenienter clauso, sigillato, & lutato: & cucurbita sit breuis & larga, & imple minus quàm medietatẽ, & non plus: & postea colloca & accomoda super furnello in cineribus parũ plus quàm materia contenta: & ignem adhibe & distilla totã illã dissolutionem ad ignẽ. x. aut ab 8. vsque ad 12. punta quoad non amplius distillet. phiala sit ad rostrum alembici bene sigillata. Et ne facias dictę materię nimium ignem & fortem, sed dulcẽ, ratione, & debita mensura: & cum frigidum fuerit, capiatur dicta materia relicta in dicta cucurbita, & pulueriza, & pone in loco humido frigido ad resoluendum sicut prima vice fecisti, postea ad distillandum, vt supra dictũ est. Et ita toties dissolue & distilla vt omnes dictæ materiæ transeant & distillentur per alembicum. Et omnes distillationes pone simul in vase vitreo conuenienti bene clauso cum cera, & fæces nigras in vase relictas quæ nullius sunt valoris abijce, nihilominus si aliquid ex corpore insolubile manet, reiteretur solutio vt per primam aquam in principio dictum est donec totum corpus aut spiritus distillata sint, & per alẽbicum transierint ex virtute & vi spiritus qui moratur in nostra aqua, quæ dicta est aqua vitæ, vel viua. Et scias quòd quando tuum corpus aut spiritus prorsus per alembicum trãsijt, tunc habebis aquam præcisam, quam sapienter custodi: Nam si eius valorẽ scires, custodires perinde vt tuum oculum: Quoniam tunc compleuisti verbũ Hermetis, quia fecisti ascendere à terra ad cælum, & deduxisti crassitiem corporis ad simplicitatem & ad naturam spiritus: nam aliter non esset præparata nec sublimata, nec intus mundificata & foris. Et tunc etiam bis aut ter distilla per alembicum, & debitè sit præparata. Nam quo plus subtiliabis aut mundificabis, tanto plus valebit. Et ita sunt omnia corpora & spiritus ad æqualitatem deducta, & pręparata vt simul ponantur, & fiat matrimonium aut coniunctio, quia aliter nullo modo fieri potest, nisi corpora & spiritus quæ coniungere vis sint reducta ad vnicam essentiam, & vnam naturam: tunc enim miscentur & cõiunguntur vt aqua cum aqua fit: Et ideò stulti decipiuntur, qui putant posse cõiungere spiritus cum corporibus in eorum crassitie & diuersitate naturæ & decepti sunt: quoniam hoc nec ficum valet: quoniam fieri non potest, donec deducantur in vnam æqualitatem formæ. Vide si non fit per nostrum supremum sulfur aut per simile factum per hanc artem, quòd omnes virtutes minerales habent colligantiam in concauitate suarum sphęrarũ, & de quo nos dabimus doctrinam & modum faciendi hîc prope in nostro tertio regimine Reductionis, quod sequitur.

Tertium Regimen Reductionis.

OPtime fili, Reductio tantum significat, quantum reducere aut reponere vnam rem trãsportatam aut dissep aratã à suo proprio loco, aut corruptã de suo proprio esse & natura, vt sit reducta & reddita suæ propriæ formæ & naturę, aut in melius. Nutrias ergo lapidem de bono in melius: quoniã si nutrias in simili nihil acquirit. Si nutrias in peiori, patietur dãnum. Si nutrias in meliori, accipiet acquisitionem. Si nutris in suo indiuiduali, nutris in suo simili. Si nutris in alijs commistis, nutris in peius. Vt vitentur hæc omnia dubia faciamus nostra corpora aut spiritus sublimare & ascendere, & eleuare extra suam terram aut indiuiduum, id est ex frustis & partibus suis terrestribus, & cõuertamus in naturam cælestem: Et postea per hoc notabile regimen reductio-

nis

nis nos in eorum essentias recipiemus nouum indiuiduum,id est noua corpora depurata intus & foris per nostram secretam circulationē, quam hoc modo faciemus.

Fili honeste, ego te admoneo quòd potes facere vnam aut plures diuersas cōpositiones corporū aut spirituū per se solos,aut ex corporibus & spiritibus simul. Capias ergo quod tibi placuerit,ita vt superius nos præparauimus, & ponatur in vase circulationis bene clauso & sigillato,vt nil possit intrare vel exire,neque aer possit corrūpere:& sint duæ partes vasis vacuæ & tertia plena: & situetur & aptetur super furnello ad hoc conuenienti in cineribus parū plus quā materia contineat:& reguletur cum igne vnico die ac nocte, & æquali vsque ad quadraginta dies, aliquando vsque ad octoginta, aliquando vsque ad centū,aliquando breuiori tempore.Et scire debes quòd citius res aliqua cōuertitur in illud quod antea fuit, quàm in id quod nunquam antea fuit.ergo citius aqua corporū circulabitur & inspissabitur quàm aqua spirituū:& postea illa corporum & spirituū,quàm illa spirituum. Cum igitur videris illas virtute nostræ circulationis esse cōuersas vt gummi, aut vt spissitudo mellis,aut olei,bene spissas seu densas & concoctas,bene citrinatas, scias illas esse sufficiēter circulatas. Et propterea notare debes,quòd circulatio corporū per illas fieri potest à quadraginta in quinquaginta aut sexaginta dies : & illa corporum & spirituum ex sexaginta ad septuaginta vel vsque ad octoginta : & illa spirituum ab octoginta ad nonaginta , vel vsque ad centum: quoniam isti sunt iusti termini circulationum:Tamen vt vas circulatorium sit in cappa aut alembico talis caloris erga palmam,vt tepidi,aut parum plus.Et ita Deus & natura disposuerūt vt in suis operibus . Materia ergo facta spiritualis, continuanda est eodem calore vsquequo elementa sint coniuncta ex eorū modo & industria.bone Deus quàm admirabile secretū huius capituli de circulatione.Bone fili illud est quod à vili terra se spoliat, & valde nobilem aliam induit. Tam nobile est corpus hîc intus genitum.Optime fili,corpus est naturæ cælestis,quod ex omnibus elemētis est hîc genitum . Dilecte fili,quemadmodum lac coagulatur in calore ob virtutem coaguli, ita etiam sacrata anima & virtuosa natura corporum & elementorum quæ quiete iacet & quiescit in virtute istius aquæ aut materiæ,coagulatur & congelatur ex nutritura caloris in nostro vase intus in aqua dicta & materia: quanquam aliquando ob suā magnam puritatem & simplicitatē non videatur tibi ad oculum nisi per signa superius ostensa. Nam quemadmodū totum lac non coagulatur,sed solum illud quod conueniens est ad caseū faciendum,ita tota nostra aqua vel materia non coagulatur,sed nisi pars illa quæ conueniens est ad opus nostrum. Et propter hæc signa visa, nos ponemus nostram materiam tota in vna cucurbita cum suo alembico bene sigillato & clauso ad congelandū per balneū,donec non amplius distillare possit,& postea pone super furnello in cineribus,& sit ignis conueniens,non nimis asper, sed cum ratione administratus , vt illud quod distillari potest distilletur, quod erit tanquam oleum, aut si nihil venit,bene est:nam aliquando materia tam bene vnita est in sua circulatione quòd nulla res separatur nisi aqua non valens: nihilominus in aqua ab eo ter distillata, dissoluere debes & depurare & per alembicū congelare vt dictum est: & aliquoties coquere aut sublimare vt dictum est: & si nihil sublimat,tanto melior est & magis digesta.Tunc tantū opus est nutrire in igne aut furno philophorum, donec recuperauerit suum liquorem aut liquefactionem,& peruenerit ad suum principalem colorem: aut incerare oleū, aut de tinctura tantùm & quoties fundatur, & intret, & tingat. Tamen si vis vt fluat & fundatur ex se, tanto melius valet, & est melioris effectus vel maioris

ad creandum Elixir magnum. Tamen notare debes quòd sulfura creata ex corporibus imperfectis debēt esse illuminata per tincturam Solis aut Lunæ, id est ex eorū oleo, quia alterius non habent opus (glossula. hîc veritatē dicit, & secretū maximum: nā docet ex corporibus imperfectis cōficere sulfur, ex quo cum altero fermentorum perficitur medicina secundum illud fermentum.) Item si videres quòd tuum sulfur esset volatile & fumigans super lamina ardenti, aut super carbone, pone in cucurbita conuenienti ad sublimandum cum optimo & forti igne toto vno die, quoad totum tuum sulfur sit sublimatum album vt nix: nam quo plus sublimatum est, erit etiam maioris effectus: nam est sulfur & arsenicum Philosophorum, quod nec ardet, nec fœtet, nec comburitur. Et potes creare tuum sulfur ex quolibet corpore per se preterquam ex Saturno & Ioue qui haebēt suam rectam portionem mercurij, & illud quod eis conuenit aut opus est. Sed si vis creare de Luna & mercurio, aut de Sole & mercurio, aut de Venere & mercurio, vel de marte & mercurio, poteris facere & per pondera æqualia. Sed magnum sulfur Philosophorum creatū est de corpore Solis & Lunæ cum illorum pondere mercurij. (Et hîc nota ex quibus cōponitur magnus lapis Philosophicus, & verum dicit: hunc docet facere Raymundus in suo Codicillo seu vade mecum, per eum transmisso ad Regem Angliæ Eduardū, vt in suo procemio dicit.) Et quando congelata sunt, tunc debes ponere ad sublimandum vt dictum est, & tunc sublimabitur & ascendet altē ad summum sulfur album Philosophorum, & rubeum manebit deorsum, iacens demissum ad fundum vasis, fixum, & fusum, totum vermilium tanquam rubeum vitrum, id est, quòd quando sulfur Lunæ est circulatum, debes imbibere de aqua corporis Solis paulatim, & coquere de octo in octo dies, donec habuerit suū pōdus vt dictū est. Itē aut ambo circulabis quodlibet per se, postea coniunge aut congela quod melius est: postea fac sublimare vt dictum est. Et sic ita bene compleueris caput istud de circulatione vel reductione. Nam videndo omnes inquisitores huius artis, habebis sulfur album & rubeum ambo in vno vase, & compleueris verbum Hermetis dicentis, quòd oportet descendere à cælo in terram, & possidere magnas & altas generationes: Et ita feceris de aqua aerem & de aere ignem & terram: quæ tamen non dicitur terra, sed lapis cælestis & alti pretij. Et ideò dicit Philosophus, Iunge elementa quodlibet suo simili, nempe terram aquę, & fac ex aqua aerem: & postea iunge aerem cum aere, idest oleū cum sulfure & igne, si vis rubificare: quia ex oleo & sulfure fit totum secretum, quod omnia metalla tingit in aurum vel argentum.

Modus faciendi oleum & tincturam.

BOne fili scias nōn opus esset vt te molestes in extrahendò oleū nec tincturā nisi ex duobus corporibus perfectis: quia vt superius diximus, in illis est liquor vnus, qui est vnum oleum, vna anima, vna tinctura, quæ propriè dicitur lux & lumen illorum corporum, aut in album aut in rubeū: ex qua propriè nostrum sulfur fit aut album aut rubeum. Et ideò est durabile & liquidū, quia descendit à germine corporum liquentium, vt superius ostendimus. Et ita pariter ex ea met anima sicca, oleo vel tinctura, generatur nostrum oleum vel tinctura nostra per dissolutionem & putrefactionem, vt nunc dicemus. Sciendū est quòd prius nostra corpora dissoluemus aut alba aut rubea, omne autē in tali modo & forma vt supradiximus in capitulo primi Regiminis, & per eandē met aquam omnia in tali forma & modo vt dictum est. Postea congela & conuerte in vnum gummi nigrum vt dictum est: (supra per duo folia vel circiter.)

Quæ

Quæ nigredo apparens nunquam eſt dicta preterquam calcinatio: quia corpora nequeunt reſolui niſi prius diſſoluantur & aperiantur per calcinationem ignis. Sed iſtud non eſt ex cõmuni, ſed ignis nõ naturalis qui moratur in noſtra aqua, quæ ex temperantia nutritiuæ operationis per ſuauem digeſtionem & per ſolennem reſolutionem in alembico mammillari conuerſa eſt in purum ſanguinem & in lac virginis, id eſt in tincturam rubicundiorem ſanguine, & in tincturam albiorem lacte, qui habent tam grandem tincturam & tam admirabilẽ quòd aliquis homo neſciret numerare. Et ideò bene caueant operantes Sophiſtæ, qui per ſpecies extraneas volunt ſuum aurum & argentũ alieniſsimè colorare: quia nulla vera tinctura generatur niſi ex noſtra confectione, aut ex ſimili, facta per noſtram artem, per debitam adminiſtrationẽ, id eſt ex Sole & Luna & mercurio: quia in his tribus iacet corona regalis. Igitur capias vnum illorum quod tibi placebit ita præparatũ, & pro qualibet vncia corporis perfecti ita parati pone duodecim vncias aquæ mercurialis factæ hîc poſt quartum regimen Elixiris in phiala longi colli & fundi rotũdi ſuper cineres tepidas aut in balneo Mariæ per duos vel tres dies & tunc conuertetur in aquã diuerſorum colorum (Nota in hoc paſſu coniunctionem corporis diſſoluti per mercuriũ primi regiminis cum mercurio quarti regiminis, vt corpus in hoc putrefiat, & inde oleum extrahatur ab illo corpore). Tunc pone in vno putrefactorio clauſo & ſigillato in fimo ad putrefiendum per quadraginta dies in noſtro furno ſecreto in calore febrili, quia in hoc temporis ſpatio natura diſponet in tuo opere, & natura digeret & coniunget corpus ſpiritui, & ſpiritũ corpori, & fiet vnum & idem. Poſtea pone in alembico bene firmato cum ſua cucurbita ad diſtillandum per balneum Mariæ, & ſufficit vt aqua bulliat: ſic accipe aquam viuam & delbantem per ſe, & phlegma ideſt primam aquam ſeorſum, & tantum collige quantum veniet. Poſtea transfer tuum vas ſuper furno in cineribus & ad ignem conuenientem recipe oleum & tincturam. Quòd ſi totum aſcenderit, & nihil in fundo remanſerit, bene eſt: ſin minus, repone deſuper primam aquam, & diſſolue, depura, & pariter vt antea diſtilla: & recipe bonam aquam & bonũ oleũ ſeorſim, & pone cũ ſuis ſimilibus quodlibet in ſua phiala. Et ita toties facias vt in dicto vaſe nihil relinquatur quã vna terra nigra ſine vllo bono. Et ſi de tua aqua deficeret ad extrahendũ tua elementa, cape de aqua mercuriali noua. Poſtea diſtilla quodlibet tuorũ elementorũ quinquies vel ſepties qualibet vice bene ſigillatum, & conſerua ſeorſim bene firmata: quoniam ex iſtis aquis & ex iſtis oleis debes perficere omnes magnos Elixires: nam oleum tingit, & colorat, & fixat tuum Elixir & tuos ſpiritus, & donat ingreſſum: & ſi cõtingeret (nota magnum ſecretum) vt quando ponis tuam materiam dictam ad diſtillandũ poſt ſuã putrefactionem, totum tranſiret per alembicum per balneum, tũc cape totam tuam aquam, & pone in vno vaſe circulatorio ad circulãdũ intus in calido fimo in noſtro furno ſecreto per ſpatiũ quadraginta dierũ, ſcias quòd digeretur & inſpiſſabitur in modum olei citrini, quam poſtea pone ad diſtillandum per balneum, & oleũ per cineres: quoniã ſcias quòd per balneum non diſtillabitur, quia quod natura & ignis concoxerunt morabitur aut manebit in dicto vaſe vel cucurbita poſt diſtillationẽ aquæ, & ideò oportet te diſtillare per cineres. Et ſi non ſatis habes pone etiam aquam ad digerendum vt antea: & ita totum aut toties facias vt ſatis habeas, rectifica & cuſtodi vt dictũ eſt. De tuis corporibus & ſpiritibus, quæ per alembicum tranſierunt potes oleum facere (ſecretum nota) per digeſtionem, eo modo vt iam diximus.

De quarto regimine quæ est fixatio.

BEate fili, nos habemus duo Elixir ad coniungedum, nempe vnum corporeum & vnum spirituale: vnum corporeum, id est illud corpus in quo oportet sequi naturam: quoniam oportet super vnum corpus fixum fixare vnũ spirituale, id est aquam, oleum, & sulfur: per quæ totum completur mysteriũ, & de quibus prouenit tota dicta tinctura: Quandoquidem sine dicta coniunctione & vnione illorum non possit mysterium compleri. Et quia omnia debẽt ordine fieri & mensura, nos ordinabimus in omnibus illis rebus pondera & mensuras, & coniungemus quamlibet speciem cum suo simili & cum ordine suo. nam si nos ponimus oleum cum terra, aut ignem cum aqua, nos corrumperemus mysterium. Coniungito ergo & pone aquam cum terra, vt illam reddat leuem, & conuertat in natura aeris, & postea coniungemus oleum: quoniam oleum tingit & colorat aquam & terram, & facit eas fluere & fundi. Et si est ad rubeum, adiunge ignem super oleum, quoniam illum colorat & digerit vsq; ad quartum gradum: sed ad album nõ est opus igne, quoniam est completum per tria elementa, quorum quartũ complet totum mysterium: sed quia sulfur non potest intrare intus in corpora, nisi mediãte aqua, quoniã facit matrimonium intra corpus & animam, id est inter sulfur & corpus, pones elementa per ordinem vt hîc superius diximus: quia si plus terræ heberet quàm debeat, materia non fundi posset nec tingere, & si nimis aquæ haberet, faceret spirituale, & si parum, durũ, & brunum. Et si nimium aeris haberet, nimis colo raret, si parum, non haberet colorem. Si nimium ignis haberet, combureret misturam vel mysterium, si parum, non desiccaret bene omnes misturas. Diuide ergo tuum opus per quatuor elementa, vt componas res tuas mensura & ordine: Quoniam ad album pondus in genere est terræ pondera tria minus quarta: aquæ duo, & vnum pondus cum dimidio aeris. Sed põdera rubei sũt terræ duo pondera, & tres aquæ, totidem aeris, & vnum pondus cum dimidio ignis: quoniam est calidior quàm Elixir ad album. Et quia in eorum natura inuicem nomina vsurpant, quoniam quando sulfur est coniunctum cum fermento, appellatur terra, cuius post aquam in hoc nomen gerit spiritus, qui est medium inter corpus & animam, id est inter corpus & oleum. Amplius dico tibi, quòd nisi sublimes omne illud quod ponis in Elixir, neque aurum neq; argentum quod inde fiet, erit perfectum integrè. Et nisi corpus ponatur in Elixir, iam corpus non diliget spiritum vt debet. Et nisi præpares corpus quod ponis in Elixir, nunquam aurum vel argẽtum quod inde fiet, erit habile ad opus. Et ideò oportet vt calx quæ ponetur in Elixir, sublimetur, vt omnino sit simplex & singularis. Sed vt hæc res debito modo fiat, opus est vt in omni fermentatione, summa seu potestas rei aut corpus fixum excedat volatile, aliàs compositio rediret in fugam: quia dicit Philosophus, Si proijciatur parum sulfuris super multum corporis, ita vt super illud habeat potestatẽ cito conuertet eum in puluerẽ talis coloris quale fuit corpus super quo proiectus est spiritus.

De modo & compositione magni Elixiris.

PRimò capies vitriolum, sal commune præparatum, & mercurium mundum & purum, & incorporabis & sublimabis optimè bis, vel ter, vel quater, qualibet vice nouam materiam, sed non tantum vt prima vice prope dimidium (alij non diminuunt qualibet vice quàm quintam partem fæcum)

&

& cape suum pondus salis armonaici optimè sublimati cum sale communi preparato semel vel bis vel ter: & incorpora optimè simul, & ter sublima, qualibet vice incorporando quod superius est cum eo quod inferius, & aufer sal armoniacum in suo pondere quod superius ascendit, & cape dictum mercurium nigrum qui inferius relictus est vel subsidit, & pone ad fundendum in balneo Mariæ, & serua aquam seorsim bene depuratam: Postea cape Solem vel Lunã optimam, & solue in aquã vitrioli & salis petræ Lunam, sed salis armoniaci & salis petræ Solem: postea congela per balneum, & imbibe cum hac aqua mercuriali reseruata, paulatim imbibendo & desiccando quoad sufficienter (but) biberit & creuerit Luna ad duplum, & Sol ad triplum, coquendo & siccando singula vice: postea sublima bis vel ter cum armoniaco dicti mercurij ad partẽ seu seorsim seruato &c. postea sepone sal armoniacum, & pone materiam tuam vt fundatur in balneo Mariæ, vel in loco frigido: & postea si hæc omnis materia soluta est, bene est: sin minus, reitera super non solutam, solutam, vt antea dictum est, quoad tota soluatur: tunc depuretur per filtrum si opus est, & ponatur in alembico ad congelandum per balneum Mariæ: postea transfer tuũ vas in cineres, & vase bene sigillato sublima ad fortissimum ignem toto vno die: tunc sine infrigidari, & aperi tuum vas, & collige sapienter tuum corpus & mercuriũ simul sublimata & in altum conscensa: terra nigra quæ in fundo remansit nihil valet, quam projce. Item cape hoc corpus & spiritum simul coniuncta & vnita, & dissolue in elemẽto aquæ supradictę in capitulo de Oleo, & pariter dissolue de tuo dicto sulfure parum antea hîc facto fusibili & fluibili & fixo ad tertium materiæ supradictæ, id est ad album, album, ad rubeum, rubeũ: coniunge simul, & postea pone in alembico vitreo lutato, (de soulde) bene clauso & sigillato pone super furnello in cineribus ad distillandum lentissimo igne donec siccum sit: Postea paululum auge ignem & continua per dies quindecim: Postea fortitet auge, vt si ali quid sublimari debeat sublimetur: Postea dissolue, sublima, & reimbibe corpus fixum effundendo suam aquam desuper & cõgelando & sublimando: & ita toties reitera, vt totum sit fixũ ob virtutẽ nostri sulphuris fixi, & imbiberit duplum sui suæ aquæ: Postea dissolue & imbibe ex suo oleo tantum aut toties imbibendo & decoquendo vt imbiberit vnũ pondus cum dimidio: Et cum nil amplius sublimare voluerit auge ignẽ primo die fortẽ, secundo fortiorem, tertio fortissimum, vt ad fusionem metalli. Et ita factum erit fluidum, fixum, iracundum, deses vel pigrum aut firmum & fixum ex potentia nostri sulfuris fixi, postea permitte fundere: cape laminam crystalli, aut crystallinã & pone in vno crucibulo super lento igne deguttãdo desuper de oleo suo guttã post aliam donec fundatur vt cera. Et tunc projce vnũ põdus super decem & vnum ex his decem super alios decem, & vnum ex his decem super decem mercurij puri: & ita infinitè, quoad inuenis illum Solem aut Lunam perfectam: quia eodem modo fit Elixir ad album vt ad rubeum: & nõ est differentia, preterquam quòd loco cuiuslibet rei albę pones rem rubeam, id est pro Luna siue loco Lunæ, Solem, & pro mercurio albo, mercurium rubeũ, pro aqua & oleo albo, aquam & oleum qui dicitur ignis rubens: & ita erit completum nostrũ Elixir magnum & album & rubeum: hoc est enim primum opus perfectum, & Elixir completum.

De alio Elixiri per aliam viam.

BOne fili, aliud maius Elixir postea est, vt capias de mercurio sublimato & facias inde aquam, & postea, vt superius dictum est, dissolue tuum corpus album, & sublima totum per modum, vt dictum est supra, vnum pondus

corporis contra duo dicti mercurij: postea dissolue in aqua dicti mercurij parā antea facta vt supra, & pariter de dicto sulfure albo & fixo tertiam patem dicti mercurij & corporis: postea congela & contine in lento igne vel furno Philosophorum, paulatim ignem augendo, vsque ad sex dies, & septimo da illis optimum ignem: & si totum erit fixum, bonum est: sin minus, reitera solutionem & incerationem & sublimationem rei non fixæ super fixa, donec totum fuerit fixum. Postea totum in aquam rubeam dissolue, & postea congela: & per tres vices dissolue & congela, postea imbibe paulatim donec biberit suum pondus aquæ rubeæ, & sit fixata cum eo. Et pro eo tali modo & forma imbibe ex oleo rubeo aut ex igne Solis dissoluto in oleo rubeo, imbibendo & coquēdo donec biberit vnum pondus & dimidium sui, & fundatur vt cera sine fumo: & facias proiectionem ea forma & modo vt superius diximus: Et ita habebis Elixir album aut rubeum: quia si tu imbibis ex aqua & oleo & igne ad rubeum, erit Elixir ad rubeum: Si imbibis solùm ex aqua & oleo ad album, erit Elixir ad album.

Tertium Elixir.

CApies mercurium communem vulgarem, & dissolues in aqua in qua dissoluebas tuam Lunam aut Solem in primo regimine, quam iussimus seruari seorsum ad congelationem dicti balnei Solis vel Lunæ tuæ: & pariter dissolue in alia parte de Sole aut Luna in hac simili & propria aqua, & in alia parte de tuo sulfure: & cum hæc tria fuerint soluta, sic coniunges, vnum pondus corporis, duo mercurij, & vnum dicti sulfuris. Postea teneas simul in lento calore id est in balneo per tres dies: postea cōgela per alembicum in balneo, & pone in phiala longi colli pro tanto temporis spatio vt sit fermentatum & fixum, sepelias in cineribus calidis super furnello, aut pone in ouo philosophico aut furno secreto Philosophorū: & nisi habuerit leuem aut facilem fusionē & tincturā, incera & imbibe ex oleo & tinctura Philosophicis superius factis, quoad fundatur & intret ac tingat: ita habebis Elixir aut ad album aut rubeum, iuxta illud quod pro fermento posueris & sulfure. Et si volueris album Elixir rubificare, rubifica illud cum igne Solis & sua aqua & oleo vt dictum est hic superius: & ita habebis Elixir album & rubeum: (glossula. si hæc tria supradicta fixetur per vas circulationis, aut in duplici vase, videtur esse optima medicina & solennis.)

Quartum regimen Elixiris, de alio Elixiri in genere.

FIli & amice, tu potes facere Elixir ex sulfure cuiuscunque corporis volueris aut ad album aut rubeum, hoc modo: Accipe tuum dictum sulfur ad album vel rubeum, & incera ac imbibe ex oleo corporis Solis aut Lunæ iuxta album vel rubeum quod facere vis. Et quando biberit dimidiū eius quod ponderat, pone in vno ouo philosophico in furno secreto philosophico, tantū augmentando ignem paulatim vt videas eam fluere ac fundi: postea fac tuam proiectionem super corpus vnde creasti dictum sulfur, aut super Iouē vel Lunam. Et sciēdum est quòd Elixir Iouis est totus albus, & non potest seruire nisi ad albū, nisi sit rubificatum cum igne Solis: nec pariter Lunæ Elixir: Et ideo debent projci super Iouem aut Venerem. Et illi Solis & Martis pariter sunt toti rubei, & propterea debent projci super Luna. Item ex Venere & Saturno potes tu facere Elixir ad album aut rubeum iuxta suum fermentum. Et ideo projciantur aut super Saturnum, aut super Venerem, aut super Lunam,

iuxta

iuxta eorũ colorẽ. Et nota quòd omnes hi parui Elixires proijci possunt pro albo vel rubeo super mercurio congelato cum odore plumbi aut sulfuris communis, cinabrio posito in crucibulo (en claueaulx) & in horis sex erit fina Luna aut Sol, vnum pondus super decem aut viginti aut triginta vel quadraginta aut quinquaginta iuxta gradum aur marcham Elixiris.

De aqua Mercuriali huius capituli.

BEnigne fili, super omnes aquas mundi, aqua mercurij necessaria est: Quoniam si haberes omnes aquas mundi non potes cum illis transire, quia ista claudit & aperit nostram artem, & secum portat clauem & seram: ideò claram habes & secretam, & nulli reueles, quia esses excommunicatus à Deo & maledictus, quia arcanũ est & donum Dei: & Deus qui cognoscit & scit corda creaturarum, donat illud quibus illi placet. Facias ergo in nomine sãcti Spiritus ita: Recipe libram vnam boni & fini vitrioli, & dimidiam libram boni & fini salis petræ, & tres quartas mercurij bonæ mineræ: tere & incorpora bene omnia simul, postea pone in cucurbita cum suo alembico bene firmato & luta to ad distillandũ super furnello in cineribus quoad omnis aqua & spiritus distillauerit & transierit bene spiritus custodiendo: postea sepone phialam quando erit frigida & bene sigillata sine aere: quia sic erit distillata aqua & anima mercurij spiritualis. Postea recipe mercurium qui erit in vase sublimatus tanquã pinguedo (groas) diuersorum colorum, postea recipe libras tres boni fini aceti (acetum testamenti Raymundi) aut aquæ vitæ, & intus pone libram vnã vitrioli & tantundem salispetræ in cucurbita cum alembico bene clauso & sigillato ad distillandũ, quoad fumus & vis materierum transeat & distilletur in dicta aqua vel aceto. Et in ea dissolue mercuriũ dictum superius sublimatum & dicta aqua portabit secum gummam & spiritum dicti mercurij; quem depura, postea pone totum purum qui est dissolutus & depuratus ad congelandum per alembicũ in balneo Mariæ: postea desicca in suaui calore in sicco hypocausto: postea dissolue in anima dicti mercurij similiter ab ipso superius distillata. Et pone ad distillandum lento igne super cineribus calidis: & quando bona aqua venit quę laminã dealbabit, recipe seorsim per se, & bene sigilla: & postea proijce desuper primã aquã, & solue, & depura vt supra, & distilla: & interim pone bonam aquam seorsim. Et ita fac de hac aqua tantum, vt satis habeas: postea distilla per se ter, qualibet vice bene sigillando, & per alembicum in cineribus. De hac vel cum hac aqua potes soluere ommia corpora & spiritus, vt diximus in capitulo de Tincturis. (glossula. Hîc est mercurij exuberatio ita adnutriendum infantem nostrum, scilicet sulphur aut terram.)

De nonnullis abbreuiationibus Artis.

CArissime & perfecte amice, omnis abbreuiatio quæ est in ista arte, est, vt soluas corpora in aqua mercurij post eorum calcinationem, & postea distilla per alembicum. Fili, corpora soluta & coniuncta cum dicta aqua mercurij, sunt conuersa in propriam aquam mercurij, quæ est magna aqua aut alba aut rubea, quæ dicta est aqua permanens, de qua potes fixare mercurium aut ad album aut ad rubeum in Elixir perfectum, ita: Recipe vnam vel duas vncias corporis calcinati, vt superius diximus in capite de Elixir, & per illammet aquam mercurij ibi dictam dissolue tuam Lunam, & sublima, vt ibi nos monstrauimus, ita vt vnum pondus Lunæ habeat in sua coniunctio-

ne cũ ipsa tota sublimata tria pondera mercurij, aut duo si citius fixare vis. Postea habeas vnum poudus arsenici sublimati cum aceto & limatura veneris post bullitionẽ (purgationẽ) postea cum sale cõmuni, & coniunge simul tuum corpus & mercurium simul coniũctum cum tantundem dicti arsenici & bene incorpora & imbibe ex aqua superius dicta aut ex aqua alicuius alterius corporis soluti: & singula vice imbibe, & incera, & sublima, semper reddendo nõ fixum super corpus fixum: & toties reitera operationem vt totum sit fixum humile manẽs, & fundens: quod fiet breui temporis spatio. Et si tu fixas per aquam corporis imperfecti, incera cum oleo Lunæ aut Solis, ut faciat Lunam perfectam aut Solem: sed si fixas per aquam corporis perfecti, sufficit modò vt fundatur. Et si vis leuioris fusionis, incera cum oleo corporis perfecti: postea facias proiectionem vt superius tetigimus. Quòd si rubificare velis aut mercurium aut aliquem album Elixir aut similiter aquam albam mercurij, dissolue tuum corpus solare calcinatum in aqua mercurij superius facta, aut in aqua magna mercurij albi: & post suam putrefactionẽ distilla aquã per balneum & oleum & tincturam super cineres. Et quando omnia extraxisti & separasti cape totam tincturã quæ ibi erit, quia est magni ruboris, & distilla per balneum & in fundo vasis morabitur ignis in modum gummi valde rubei, quam per discretionem desicca in cera, & imbibe cum sua aqua paulatim & cum suaui calore toties donec valde rubescat & luceat: & dissolue vnum pondus contra sex suę aquæ, & imbibe illud quod vis rubificare ad suam quartam partem per incerationem, imbibitionem & decoctionem, donec sit rubicundissimum: postea pone ad sublimandum, & quod digestum non erit neque tinctrm, per virtutem illius ignis Solis eleuabitur in altum & sublimabitur: & quod erit rubificatũ morabitur in fundo totum humile, fusum in massam vermiliam seu rubeam & fixã ex virtute magna & potenti quæ est in igne Solis, quando est elixatum, solutum & præparatum.

De multiplicatione.

QVotiescunque multiplicare vis, debes dissoluere vnam partẽ tui Elixiris quęcunque sit, & dus partas mercurij sublimati cum copore perfecto, siue ad album siue ad nigrum secundum tuum Elixir, in aquã mercurij simplicis aut compositæ: postea coniunge & congela per balneũ, postea pone super igne sicco per septem dies: duos paruo, duos forti, duos fortiori, septimum fortissimo, postea incera cum suo oleo albo aut rubeo: & tuum Elixir erit multiplicatum in tali forma, quòd si vnum pondus conuertebat decẽ nunc conuertet viginti, & ex vna vncia habebis tres vel quatuor. Vide ergo gratiam Dei & mirabilia naturæ.

De furnis & vasis.

FVrni & vasa sint facta per discretionem operantis, omnia ad vnius similitudinem. Et debet furnus intus habere vnum bonum pedem & dimidium latitudinis & palmũ magnum spissitudinis, factus ex lateribus & argilla aut luto. Et aliquando habebit vnum allutel ad laborandum cum cineribus: aliquãdo vas aquarium pro balneo vtendo, aliquando vas pro fimo ad putrefaciendum, aliquando fundum super cruce ferrea: & erit tectum desuper tintinnabulo ad calcinandum, aut vsum pro stuba siue hypocausto sicco: & eleuata sint in altitudinẽ secundũ discretionem operantis: & sint rotũda & retro habeãt duo foramina

vt ignis habeat aerē, vt melius ardeat, & anterius habeat portam conuenientē ad ignem faciendū: & habeat ad minus paruum pedem altitudinis, vt ignis habeat suam distantiam ad ardendū quando vas intus sedebit. Et debes habere cucurbitas, alembicos, & phialas omnia ex vitro Veneto, quod ex soda factū est, ad hoc ne corrodantur ob vim salium materiæ. Et sint omnia vitra densa & fortia & bene recocta, vt securius possit mysteriū compleri. Et ita cōpletus est noster paruus liber, vnde nomen Dei sit laudatum, qui donat quibus illi placet & subtrahit: in cuius manus nos illū reddimus & committimus in præsentem custodiam.

Explicit totum Continens.

SVMMARIA LAPIDIS CONSIDERATIO ET EIVS ABBREVIATIONES.

Libellus è Gallico in Latinum versus fideliter.

CVm ita sit quòd natura per suum continuum cursum in multis eius annis inter mineras diuersa generet metalla, idcirco notandum est quòd si operaretur continuè per suum regimen sine cessatione, illa posset multum abbreuiare de suo tempore. Sed aliquando & sæpe natura deficit à suo regimine, aut ob calorem & frigus temporis, aut ob nimiũ humorem aut siccitatem temporis. Quum igitur ingenium & artificium humanum procurans & sequens artem & regimen naturæ, possit multum supplere, cõplere, & abbreuiare illiusregimen: quũmque verum sit quod omnis mercurius est sulphur, sed omne sulphur non sit mercurius: & in suo extrinseco vel aperto sit frigidum & siccum, declinans ad humiditatem: ergo suum occultum est calidum & humidum declinãs ad siccum: ergo suum occultum est sol, & plusquam sol, suũ apertum est album, ergo suum occultum est rubeum. Est igitur seipsum concipiens & generans, sicut coagulum in lacte factum, & in eodem die parit. Et sicut fermentũ in pasta, & nuit in odore. seruus est fugitiuus & seruus rubicundissimus, qui nigram vxorem accipit, id est continet elementa quando in fouea posita sunt, id est nutritur per ignem moderatum, & ex eorũ morte generatur nouus fructus. Vnde apparet quòd seruus fugitiuus est noster lapis procurans nigrescere per suam mortem aut regimen ignis, cum quo omnia sua elementa conuertuntur in eorum contrariũ, & inde procedit noster Sol in vna solari reuolutione. Operare igitur cum illo vt natura operatur. Bone fili, Quando natura ingreditur mineras vt creet Solem aut Lunam, non habet in suo initio Solem vel Lunam: sed tantũmodo habet sulfur & viuum argentũ Et etiam iuxta sapientes doctores & bonos Philosophos, suum proprium sulfur est creatũ ex se ipso, & ex eadẽ materia illa, & ex calore seu igne cæli, & incarceratione minerarum ex cursu Solis & stellarum, & ex influxu & coniunctione cæli & elementorũ sunt omnes mineræ genitæ. Et etiam pro certo scias, quòd si dicta materia mineralis non esset intus firmata & clausa ne dictus calor eam nudam cõtingat, nullum opus à natura intentum in suis mineris veniret ad perfectionẽ. Et ideo fuit admonitio Alchimistarũ vt furnos seu fornaces facerent quæ significant firmamentum, & vasa significãt mineras, in quibus est materia mineralis. Et ex hac propria materia operatur natura intus in mineris. hęc propria materia est omnium quatuor elementorum, & non ita vt quis possit dicere quòd sit terra vel aqua vel aer aut ignis, sed vna materia composita à natura ex voluntate Dei qui in se continet quatuor elementa: & ideò dicit Arist. Oportet te elementa leuia, pura & munda miscere super leui igne, & cauere malitiam ignis donec sint coniuncta ex eorum concordia vel sententia. Fiet ergo furnus ex argilla, pilis, & fimo equino cum aqua dissoluto & fabricatur ex lateribus, aut ex terra forti, & spissus, dimidij pedis & sufferens ignem ollæ (souffiant le feu de potte) terræ, rotundus & eleuatus, sesquipede latus intus, & habebit ab igne vsque ad vas pedem paruum: & habebit vnum spatiũ vnius tripodis ferri, aut fortis terræ per vnam tegulam perforatam circulorum vel quatuor coronarum situatarũ vna in aliam æquali mensura, ad faciendos quatuor gradus ignis. Vnde ignis primi gradus erit magnus vt anseris ouum magnũ & alij augescentes iuxta mensuram, & secundus sicut ouum struthiocameli, & ita alij iuxta hanc mensuram aucti: & maior erit magis quàm semipes aut ferè vt paruus pes, cogita in corde tuo intelligentiam, Et hoc est quod dicunt Philosophi

losophi quòd Sol feriat rectè in oculũ, id est, vt ignis feriat rectè per totũ. Et superius erit furnus eleuatus ita vt habeat tripedẽ super quo dicta materia erit in proprio vase: & desuper tectus erit capitio (chappe) quod circuibit totum furnum, in summitate cuius erit foramen quod capiat tres digitos, vt fumus & ignis melius ascendant ad digerendum dictam materiam quando transibit: & habebit portulam iustè factam, vt aperiat & claudat quando volet sentire calorem intus ignis, quæ habebit distantiam palmi inter parietes furni & vas vbi est dicta materia: & subtus erit alia rotunda in modum patellæ, vt melius fiat ignis carbonum toto die bis, & singula vice bene circundare cum cinere, ita vt pro singulo igne pro primo gradu habeat libram vnam carbonũ, & debet ille ignis durare per spatium centum dierum in tali dispositione vt manus in calore suo naturali, & calor furni vbi est dicta materia inuicem correspondeant, & in tali spatio temporis dicta materia debet nigra fieri intus & foris, præterquã quòd fortasse videbitur circumcirca aut foris extra materiam vna pellicula tãquam si adesset mercurius, sed intus est tota nigra: & sunt elementa sua tota liquefacta & simul corrupta & dissoluta ob ignis æqualitatem, qui non potest ascendere nisi mensuratè vbi est dicta materia, in qua calorẽ habet æqualẽ ab omni parte. Et secundus ignis tamdiu durabit tantum tẽporis vt primus in tali dispositione vt possis vas tangere vbi est dicta materia, & non plus. Et ideo si fecisti primum ignem vnius libræ carbonum singula vice, facias istum ex duabus libris, id est ex quatuor libris in die naturali: quia si vis facere in quatuor vicibus, id est de sex in sex horas, & qualibet vice vnam libram, potes facere. Et in tali temporis spatio dicta materia congelabitur in puluerem rubeum aut nigrum. Et si in termino octoginta dierum aut circiter audias tuã materiam defluere ac bullire, bene est, & illam conuerti vt lapillos de iayet nigros: tamen bene credo quòd non faciet vsquam circa primos quinquaginta dies tertij termini qui tunc similiter fieri debet. Et ideo ignis tertij gradus durabit per centũ dies vt alij cum libris tribus carbonũ singulo igne, sic sunt sex libre singulo die naturali, ideo fac ex tua discretione, quia dictus calor est vt possis manum ponere vbi est dicta materia, & non plus. nihilominus vt ad singulum gradum ignis debes prohibere vnam ex dictis coronis dictæ tegulæ furnelli, vt dictus calor habilius ascendat in altum ad concoquendũ dictam materiam. Et cum dies quinquaginta erunt elapsi, dicta materia per suam digestionem conuertetur & redibit ad albedinẽ margaritarum lucidarum & vt pinguedo fusa, quæ tunc dicitur lapis pretiosus ad albũ. Sed si vis rubificare, oportet te vltra quartum gradum transire, qui est ex quatuor libris carbonum singulo igne. Sed melius est ignem facere ex truncis lignorum siccorum & leuium, vt dicta materia sit rubea absque eo quòd vitrum fundatur: & ideo tunc debet esse in dicta cappa furnelli foramen in ascensu seu in sũmo detectũ, vt melius & fortius dictus calor ascendat altius vt digerat dictam materiam, qui durare debet à quinquaginta in quinquagintaquinque dies: ergo est istud sulfur rubeum, & Sol Philophorum.

Nota quatuor gradus operationis ignis per hos versus.

Primus dicatur quòd sensus ei dominetur:
Hic non sufficiat quia nimis prorogat opus.
Sensibus æquato gaudet natura secundo:
Tertius excedit, cuius tolerantia lædit.
Destructo sensu nescit procedere quartus.

CApias igitur mercurium veræ mineræ qui per corium transierit leporis aut similis, & postea per duplicem linteolum, postea denuo per corium leporis, & postea pone in ouo vitreo philosophali pleno parũ minus quã medietas bene clauso & lutato ex luto facto ex fagimine vitri & cineribus &

argilla bene simul contusis, & cum aqua distemperatis. Postea defodias in vase terreo forti, & lutato in medio loci cinerum bene cribellatarum circumcirca ad spissitudinem duorum digitorum, aut plus, postea bene tegas cum suo cooperculo, & luta, & pone ad fornacem, vt superius est dictum. Et hoc est quod Philosophi dicunt, Ignis & Azoth sufficiunt, id est, quòd ignis & mercurius debent sufficere veraci & perfecto artis inquisitori.

Sunt ergo tria inquirenda de mercurio, id est suum nutrimentum, id est sua dissolutio seu putrefactio, & sua congelatio, quæ est suum nutrimentum, & sua mortificatio per primum & secundum gradum: Secundario debet sua dealbatio considerari, quæ est sua fixatio per tertium ordinem: Tertiò, sua rubificatio, quæ fit per quartum gradum, qui est suus calor vltimus. Et tunc dicitur alkasel, id est quinta essentia genita. Quia ergo humiditas illius mercurij mista est cum sua subtili terrestreitate: quia si corpus non est alteratum, & subtilissimè tritum & purificatum & conuersum in suam spiritualem substantiam, sua virtus quieta non potest extrahi & misceri cum sua subtili terrestreitate, nec coqui per hunc quartum gradum, quoad fit aurum super firmam petram sine extranea mistione. Est ergo hæc medicina: De qua projice vnum pondus super tres partes Solis fusi, & totum erit conuersum in medicinam: de qua projce vnum pondus super centum partes mercurij bene mundi, & totum in purum Solem conuertetur. Et potes infinitè conuertere hoc modo: Projice vnum pondus tuæ medicinæ cum duobus ponderibus puri mercurij, & postea pone ad furnum modo consueto per ignem tertij gradus ad album, & ad rubeum per ignem quarti gradus per spacium quinque dierum, & totum erit conuersum in medicinam talem, quòd pro vna vncia medicinæ tres habebis. Et si conuertet vnum pondus decem in prima vice in præsentia vnum pondus ibit super viginti, & secunda vice super quadraginta, tertia super octoginta, & ita in infinitum potes multiplicare & meliorare de sua bonitate, vt rem mirabilem & gratiam Dei.

Quomodo potes abbreuiare de uno anno ad dimidium in fermentatione æquali.

SCias care fili certissimè, quòd potes ex dimidio abbreuiare sui temporis per fermentationem: sed non ad meliorandum in sua bonitate: quoniam mercurius solus tenet in se omne illud quod necessarium est illi præterquàm ignem & vas. Sed vt abbreuiemus de suo tempore, nos ita faciemus.

Primò Solem habebimus, aut Lunam finissimam, & amalgabimus cum viuo mercurio puro & mundo, & bonæ mineræ: postea extrahemus nostrum mercurium extra dictum Solem per corium leporis quanto magis poterimus: postea ponemus dictam materiam inter duas paropsides terreas factas in modum duorum craterorum argenteorum aptando scutellas vel paropsides, vt vna super aliam coniungantur intrando vna in aliam per vnam lineam: postea lutabis iuncturas, & pone super furnello ad hoc conuenienti per dimidiam horam, postea extrahe & tere bene, & repone vt antea, & ita toties facias, quòd tuus Sol aut Luna sit subtilis sine tactu: postea pasce cum tantillo mercurij puri & mundi, incorporando & conterendo, & aliquoties molendo cum aqua & sale: & qualibet vice seponendo quod ascendit, & reincorporando de nouo mercurio, & sublimando per dimidiam horam, & ne nimis calido vtaris, & qualibet vice tali igne, quem possis sufferre ponendo ma-

num ad fundum vasis per superius (par deseure). Et ita toties facias, quòd totum corpus ascenderit & conuersum sit in spiritus. Et si apparet vt filum dacher (chalybis puto) in sublimatione, reincorpora denuo cum infimo, aliter totum corrumperetur. Et nihilominus pone & incorpora cum tuo corpore parum petræ sanguineæ, quæ facit corpora ascendere. Et quando totum tuum corpus ascenderit, & conuersum fuerit in spiritum, ponatur in ouo Philosophali, & ad furnum supra nominatum per tres gradus, id est duos menses pro putrefactione, & duos menses pro congelatione, & duos menses pro dealbatione: quia in opere rubei non opus est dealbatione, præterquam quòd in vltimo termino facies vnum mensem ignem tertij gradus, & vltimum mensem ignem quarti gradus: & ita opus tuum erit completum, quotiescunque feceris vt dictum est, tam ad rubeum quàm ad album: sed tamen ne misceas vnum opus cum alio, sed fac quodcunque per se: Et fac tuam proiectionem & multiplicationem, vt superius dictum est & c.

Quomodo opus abbreuiari posit ex sex mensibus, & quindecim diebus, in tres menses & quindecim dies, per copulationem & matrimonium.

CArissime & perfecte amice, nos tibi diximus & dicimus, quòd potes opus abbreuiare per fermentationem, vt hîc superius nos tibi ostendimus. Et etiam potes tu plus abbreuiare per copulam, & matrimonium. Quoniam si coniunxisti fermentum cum suo spiritu, nondum tamen est facta vnitas, neque stabilitas vnde illorum fructus procedit vsque ad hoc quòd natura pro tempore limitauit opus & secretum illorum interiorum per regimen ignis: sed natura ex voluntate Dei ex suo secreto tegimine aliquas res creauit viles, quæ in eorum apparentia vel apparatu deueniunt multum nobiles. Et illorum opus est ita acceleratum in tribus diebus, vt esset in tribus mensibus alias. Et istud est sulfur & arsenicum, id est zarnec vulgare, & sal armoniacum vendibile: Quum ita sit, quòd hi duo sint vnius naturæ satis similis: sed vnum est album, & aliud rubeum.

Capiatur ergo vrina cocta & despumata, postea per alembicum distillata, & cum calce viua facias vnum capitellum, & cum cineribus clauellatis, aut tartaro calcinato, quod melius valet & alumine plumæ calcinato: & per ebullitionem trahe totum ruborem & colorem dicti sulfuris intus mouendo cum spatula lignea, aut suspendendo cum panno lineo. Et quum habueris totum ruborem, traxeris & depurauerís, congela per alembicum in balneo. Et postea habeas patellam latam, (vel sartaginem) plumbatam, & intus pone bonam quantitatem aceti distillati super lento igne diutius, in quo aceto ponatur tuum sulfur congelatum, & omnes materiæ dissoluentur, & tuum sulfur petet fundum, & proijciet pinguedinem nigram desuper, quam colliges cum penna: & quando erit bene purgatum à sua nigredine natante, permitte residere, & cola totum liquorem: & tuum sulfur erit in fundo, quod etiam purga si non satis est mundum, vt superius: postea fac siccari. Et erit magis vermilium, aut rubeum quàm Sol, cui nullum aurum est conferendum in suo valore, quoniam est incombustibile, & magni precij.

Sed auripigmentum præparatur per ebullitionem & sublimationem, vt dictum est alibi in nostro libro. Capiatur ergo vnum pondus illius sulfuris rubei, puri, mundi, & clari, & duo pondera mercurij coronati, id est, cui

Sol sit coniunctus, & factus spiritus, vt superius nos diximus, per sublimationem: quia nos coniungimus in hunc finem, vt mercurius ad se capiat, & attrahat omnem tincturam & naturam corporis, & deueniat de natura corporis: Et ad hoc etiam vt dictum corpus sit attenuatum, & subtile factum vt spiritus: & aliud, vt misceantur vnum in alio per vnam æqualitatem, & naturam, sicut si aqua cum aqua poneretur: & amalgama simul in sartagine plumbea super igne mouendo, & totum fiet puluis niger, quem pone ad vas, vt superius dictum est, per tres menses: Et primo mense da ignem primi gradus, aut parum fortioris, & secundo mense ignem secundi gradus quindecim dies, aut plus, & residuum temporis da ignem tertij gradus. Et primos quindecim dies tertij regiminis, ignem tertij gradus, & alios ignem quarti gradus. Et ne te chaille (puto cures, vel ne mireris) de coloribus qui appareant, quoad sit materia fusa in suo vase rubea, vt gramma, aut alba vt superius dictum est. Si facias proiectionem vnius ponderis super ducentos & quinquaginta saturni amalgamati cum mercurio, erit medicina: Proijce adhuc, & tertia proiectione erit purus Sol. Et si est ad album, facias super Ioue, & Mercurio: Et multiplicari potest, vt superius dictum est: id est, vt consideres multiplicationem esse completam per ignem sui vltimi termini.

Opus pulchrum, quomodo opus potest abbreuiari ex tribus mensibus in sex septimanas.

CAre & perfecte amice, nos tibi dicimus, quòd citius vna res conuertitur in aliud, quod aliàs fuit, quàm in illud quod nunquam fuit. Vnde apparet quòd valde citius argentum viuum auri & argenti per se conuertatur in corpus fixum, in quo aliàs fuit, quàm viuum argentum, quod nunquam fuit corpus. Et vt veniatur ad hunc gradum festinum, & breuissimum, oportet nos habere argentum viuum illorum corporum, vt citius perueniatur ad nostram intentionem.

Et est intentio Philosophorum dicentium, qui argentum viuum corporum non extraxerit, & illud congelauerit in sulfur album aut rubeum, iuxta suum ordinem, iam nullam viam tenebit perueniendi ad veritatem artis. Ita ergo faciamus: Capiamus de corpore Solis aut Lunæ sublimatorum, & in spiritum redactorum, vt superius ostendimus, cum mercurio, & ponamus in vase vitreo tecto cum suo cooperculo vitreo situato in cineribus lentissimo igne vel calore, pro tanto spacio, vt videatis desuper venire rem in modum telæ (toye) coloris auri aut argenti, quam collige cum penna, & cum cochleari ferreo paruo bene subtili: & ita continua, & toties collige, vt totum tuum corpus ascenderit, & superius venerit à dicto mercurio, & non amplius telas vel panniculos faciat: & qualibet vice pone tuum mercurium dicti corporis seorsim in modum pulueris, & si fuerit vt argentum viuum iam non est periculum. Tunc cape de hoc mercurio duo pondera, & vnum pondus istius sulfuris rubei clari superius dicti in alio capitulo, & amalgama simul, & tere vt superius diximus, postea super vitrea mensa aut super porphido incorpora, & incera cum oleo sulfuris iam nuper, vt supra, facto, postea pone in alembico bene firmato in cineribus super furnello cum lento igne, ac suaui primis decem diebus, secundo fortiori igne, & tertio bene forti. Postea aperias, & si aliquid ascendit, rursus in-

corpo-

corpora & incera vt antea, & erit fixum: fac ita ter, & erit fusum in vase totum album aut rubeum. Et nisi fuerit satis leuis fusionis, incera cum dicto oleo, quoad sufficiat, & fac proiectionem super Lunam ad rubeum, aut Saturnum, vt superius dictum est: aut super Iouem, aut Venerem pro albo: Et potes multiplicare per modum, vt de aliis docuimus, id est, vt tamen multiplicationes fiant ex tali mercurio, ex quo medicina facta est.

Oleum sulfuris ita fit.

EXtrahe totam rubedinem sulfuris per eundem modum, vt superius diximus, præterquàm quòd tuum capitellum fiat ex aceto distillato, loco vrinæ. Et quum congelatum fuerit per balneum, misce & incorpora cum ipso tantundem salis armoniaci, quod totum pondera, & suam medietatem calcis viuæ, & totum pone ad distillandum per alembicum super furnello in cineribus, & descendet oleum rubeum, vt carbunculus, seu rubinus, & clarum vt lacryma auri (doril): conserua seorsum bene sigillatum. Et si vis habere pro albo, distilla cum alumine glaciei calcinato per plures vices, loco calcis & salis armoniaci. Et hoc tibi sufficiat de hoc ordine, in quo nos fuimus bene informati in dicta ciuitate Bononiæ per duos religiosos ordinis sancti Benedicti: Et Venetiis fuimus instructi de eo quod sequitur à tribus religiosis Carthusianis nobis reuelantibus, quòd fuerit ex arte Ioannis de Rupescissa.

Opus cum mercurio & oleo anthimonii.

SCiendum est primò, quòd eorum mercurius est bene sublimatus cum sale & vitriolo, & postea per aquam fortem factam ex vitriolo, & sale petra: & sit dictus mercurius solutus cum medietate sui de sale armoniaco, & tribus vicibus dissolutus & congelatus per alembicum, & qualibet vice sublimatus. Et de hoc mercurio ita depurato separa spiritum quintæ essentiæ coloris cælestis per acetum distillatum, optimè clausum: postea congela cum dulci igne separando nigredinem desuper natantem, vel apparentem cum vna pluma, & in sicco hypocausto calcina per dies octo cum dulci igne, & postea per suam aquam aut per acetum distillatum dissolue, & congela per alembicum in balneo, postea super cineribus distilla suum ruborem, quoad guttæ incipiant albificare laminam, postea dissolue, & distilla toties, quoad tinctura tota sit separata à mercurio, & fæces nigras proiice extra, & serua similiter sanguinem dicti mercurii. Postea cum aceto distillato, dissolue colorem anthimonii bene puluerizati in phiala super cineribus calidis per octo vel decem dies, quoad sit bene coloratum, postea cola, & depura, & congela separando acetum per balneum. Et quando omnis color extractus fuerit, & per balneum congelatus ad mellis spissitudinem per furnellum cum cineribus, separa totum sanguinem rubeum, qui est precii inæstimabilis, & per pondus æquale coniunge cum illo de dicto mercurio: & ita inuicem perfice, & fac putrefieri, postea separa elementa, & rectifica, & simul coniunge hoc modo, vnum pondus ignis, quator pondera olei, & octo pondera aquæ, & congela per circulationem omnia simul: primò circula aquam, postea congela, postea labora cum oleo, postea cum igne, & in hoc nil est erroris, postea fixa.
Aliqui illa elementa circularunt, & congelarunt cum illorum quarta ponderis parte sulfuris superius descripti incombustibilis. Et sulfur fuit curatum

& confectum per elementa, & elementa per sulfur, & fuit lapis Philosophorum precij inæstimabilis, & congelauit argentum viuum sine numero. Et amplius dicebant illi, quòd diuisim fieri potest de quolibet sanguine per se, & congelare elementa, vt dictum est, aut per æs vstum, per nutritionem dulcis caloris post eorum circulationem, aut de quolibet elemento per se, aut per portionem ordinatam tam bene, atque per sulfur, per solutionem, & congelationem ad quartam aquæ partem, & est medicina inæstimabilis &c. Et etiam nobis reuelauit eorum religiosorum vnus per suam fidem, iuramentum, & per suum ordinem, vnum opus, vnde nobis fecit proiectionem super mercurium, quod ita factum fuit.

Opus cum mercurio solo, & concordat multum cum Raymundo Lullio in fine sui Vade mecum.

SIT mercurius optimè sublimatus cum sale communi & vitriolo, postea cum sale armoniaco per quatuor vices, singula vice terendo omnia simul, postea repone suum armoniacum seorsum quod ascenderit, & cape suum mercurium in fundo totum nigrum, & optimè incorpora vsque ad brachiorum lassitudinem cum tantundem calcis corticum ouorum: postea pone ad sublimandum fortissimo igne, & suus mercurius fuit bene fixus fusus in massam, postea dissolue in aceto distillato, & depura, & congela per alembicum, postea pone ad soluendum super lamina vitrea in loco frigido, vel in fimo, & separa inde quatuor elementa, nempe aquam per balneum, & ignem, & oleum per cineres: & quodlibet rectifica per suam quintam vel septimam distillationem: & terram, & ignem per calcinationem & lauationem cum sua aqua, & toties quousque sit clarè lucens: & reduc suam aquam, quoad totam ebiberit, & sit bene alba: tunc sublimetur, aut calcinetur, & lauetur per suam aquã, quoad tota sua terrestreitas sit separata, & terra clara, & lucens, quam incera & imbibe de suo aere, coquendo, assando, & sublimando de octo diebus in vlterius, donec fundatur vt cera, & rubifica per suum ignẽ. Si vis postea, fac proiectionem.

Alia regula, & modus alius operandi.

FVit quoque nobis reuelatum in ciuitate Mediolani per vnũ Theologiæ doctorem & duos notabiles ciues opus tale, seu regula operãdi, vt sequitur: Capiatur vitriolum, sal commune præparatum, & mercurius: & sint optimè sublimata quater aut quinquies, a rubricq̃, & postea separa spiritum per acetum distillatum, vt dictum est, aut per calcem (seu potius aquã) Iouis, aut Saturni, & per acetum, postea fac aquam ex sale armoniaco ita: Prius optimè sublimetur cum sale communi, postea facias aquam ita: R. sal petræ lib. semis, alumen plumæ tantũdem, dissolue omnia in vrina per alembicum distillata lib. semis, postea fac totum distillare per alembicum, & quum aqua venit clara & lucida pone aliam phialam, & recipe vsque ad consumptionẽ sui spiritus, & in hac aqua solue sal armoniacum, & fac per alembicum distillare, & bene tamen conseruare spiritus: & in illa aqua solue tuum mercurium & distilla per alembicum: & quum laminam dealbat, recipe separatim, & toties reitera, qualibet vice soluendo cum ea aqua vel simili, qualibet vice dissoluere, depurare & distillare quoad totum distillaueris bene, & fæces tui mercurij, & terram nigram proijce, & de ista aqua tantum fac, vt satis habeas. Postea habeas de corpore Solari aut Lunari ita calcinato vt diximus, aut dicemus parum post, & tantundem spiritus, id est mercurij hic superius sublimati, & optimè incorpora, & subtiliter super lamina vitri per quatuor aut quinque dies, qualibet die octo horas, qualibet hora parum quiesce, postea tere, &

imbibe quolibet die semel tantùm bene leuiter, ne puluis spiritualis euolet in aerem ex contritione. Et postea continuabis dictam contritionem per duodecim dies naturales, singulo die per spacium quinque horarum, imbibendo in principio cuiuslibet horæ bene parum de dicta aqua mercurij, & postea incera, continua per quinque dies dictam contritionem, quolibet die horas octo, & imbibe etiam vlterius plus in principio cuiusque horæ parum de dicta aqua mercurij &c. Reliqua scribere omisi ego Gulielmus Gratarolus ob tædium longæ iterationis.

LIBELLVS VTILISS. DE MERCVRIO SOLO.

Est lapis vnus, medicina vna, in quo magisterium consistit, cui non addimus rem extraneam, nec minuimus: nisi quòd in præparatione remouemus superflua. Quum enim arg. viuum per nostrum artificium in medicina fuerit præparatum, & in substantiam fulgidissimam fuerit redactum, & super corpora imperfecta fuerit proiectũ, ipsa sua puritate illustrabit, & sua fixione perficiet. Mercurius nanque debitè præparatus in tantum subtiliatur, & acuitur per præparationem in igne, quòd tandem stat, & non fugit ignẽ, & erit omni subtili subtilius, omni agenti actiuius omni tingenti tingentius, omni penetranti penetrantius: & talem capit naturam, quòd quũ supra corpus proiectum fuerit, propter affinitatem ad ipsum ex natura penetrat ipsum, & inducit sibi nobiliorem formam metalli secundũ gradus preparationis diuersos. Studeas ergo, sicut docet Geber, in omnibus operibus tuis argentum viuum semper in commistione superare: quia videmus quòd corpora quæ sunt plus de argento viuo continentia, sunt maioris perfectionis: & quæ minus, minoris sunt perfectionis: Quod patet ex eo, quia corpora quæ sunt maioris perfectionis, sunt argenti viui facillimè susceptiua, vt aurum & argentum. Inuenimus autem quatuor corpora, scilicet Venerem, Martem, Iouem, & Saturnum, à perfectione diminuta, & in profundo naturæ suæ fœda existere: nec aliud superflui in eis experimur, quum nihil in eis perfectius inueniatur: ideoq; arguimus aliquid diminutum in eis fuisse, quod compleri necessariò accidit, per naturam eis conuenientem, & diminutum complentem. Est autem diminutio in eis scilicet paucitas argenti viui, & non recta inspissatio eiusdem in eisdem. Complementum in illis igitur erit argenti viui multiplicatio, inspissatio bona, & fixio permanens: Hæc autem per medicinam ex illo creatam perficiuntur. Quartò videndum est de mercurij mundificatione & sublimatione: Dicit Geber, quòd mercurij duę sunt mundificationes necessariæ: vna quæ fit per sublimationem ad medicinam, alia per lauacrum ad coagulationem. Si enim volumus ex illo medicinam creare, tunc necesse est ipsum à fœtulẽtia suæ terrestreitatis per sublimationẽ mundare ne liuidum colorem in proiectione creet: & ipsius aqueitatem fugitiuam delere, ne totam medicinam in proiectione fugitiuam faciat, & mediocrem substantiam saluare per medicinam, de cuius proprietate est non aduri, & ab adustione defendere, & quæ non fugit, sed fixum facit. Mercurius autẽ crudus super quem proiectio fieri debet, lauari debet in aceto calido ad ignẽ in scutella, & agitari digitis continuè, quovsque in particulas minutissimas diuidatur, & totum acetum euaporet, & mercurius exiccetur. Tunc proijciatur medicina suæ coagulationis, & coagulabitur in Solificum vel Lunificum

secundum quòd medicina fuerit præparata. Modus autem sublimandi mercurium verior & breuior, est per fæces factas de vitriolo Romano, & sale cõmuni ana, simul aliquantulum ad ignem desiccatis, & postea cum mercurio crudo in mortario bene tritis, quousque de mercurio nihil penitus videatur: Quo facto, ponatur hoc totum simul ad scutellam vitream, & superponatur allutel, & ponatur ad ignem: partes autem cuiuslibet horũ trium in pondere sint æquales. (glossula. humiditas euaporatur quousq; gutta albissima sine fœtore quoq; appareat, postea claude foramen: alij tamen omnẽ humiditatem euaporant. Quintò, videndum est de mercurij fixione: figitur autem mercurius per sublimandi præcipitationem, vt quũ ad spondilia vasis adhæserit, deijciatur ad ima caloris cõtinuè per alternatas vices, quousq; figatur. Dicũt quidam moderni, quòd mercurius posit figi per continuationem sublimationis cum sale communi præparato: quo fixato separatur à sale per lotionẽ in aqua: Quia sicut ait Vincentius in Speculo doctrinali, omne sal & omne alumen dissoluitur & separatur à corporibus & spiritibus per lotionem in aqua calida: quæ tamdiu fieri debet, quousque salsedo de aqua recedat: tunc enim sal in aqua dissoluitur, & corpus vel spiritus residet in fundo. Hermes autem in secretis dicit, quòd ex omnibus metallis & rebus alijs quibuscunque combustis calcinatis & incineratis, & de cineribus lignorum potest fieri sal, quod ratione subtilitatis & acuitatis suæ figit mercurium. Et si res naturaliter est rubea, sal eius erit rubeum. Fit autem omne sal huiusmodi. Quando res perfectæ calcinata soluitur in aqua, sicut cineres lignorum magis calcinati soluuntur in aqua, de qua ratione igneitatis quæ est in illis cineribus fit lixiuium. Quum autem illud lixiuium bene desiccatum super ignem in aliquo vase ponitur, euaporat successiuè aqua, & remanet res seminigra, & dura in fundo. Hæc res in igne forti soluitur & liquescit vt metallum. (glossula. ex solutione corporis perfecti in qua calcinatur illud, oritur sal virtutis summæ congelatiuæ, maximè mercurij præparati). Quum autem sic liquefacta fuerit, conseruanda est sex vel octo diebus in igne temperato in vase ad hoc apto, ne pereat, & perdatur: deinde ponenda est ad locum aliquem humidum super lapidem marmoreum, & successiuè resoluitur in aquam. Hæc aqua postea ponenda est ad scutellam vitream mundam super ignem lentum, tunc euaporat aqua, & remanet sal album in fundo. (Hîc docet fieri salem alkali). Si autem recipiantur cineres clauellati cum calce viua, & fiat lixiuium, & procedatur vlterius secundum modum iam dictum, habebitur sal alkali, quod maximè facit ad fixionem mercurij. Aristoteles autem in libro Perfecti magisterij dicit sic, Sicut actiua non possunt suas virtutem demonstrare, nisi cum passiuis fuerint maritata: sic nec spiritus minerales nisi corporibus coniungantur. Corpus verò & spiritus non recipiunt se adinuicem, ita quòd spirituale fiat corporeum, & è contrà, nisi vtraque sint ab omni sorde perfectissimè defæcata. Quum verò sic fuerint, eriguntur corpora à spiritibus, & spiritus tenentur & ligantur à corporibus super ignem. Recipiatur igitur vna pars corporis perfectè defæcati, Solis vel Lunæ calcinati, vel minutissimè puluerizati, & tantum de sale alkali vel de alio sale prædicto præparato: quib. duabus partibus addãtur duæ aliæ partes de mercurio sublimato optimè purificato, & misceatur simul in aliquo vase ad hoc apto, & ponantur ad ignẽ lentũ ita quòd mercurius nõ ascendat: & habebitur mercurius veraciter tandem fixus. Tempus tamen determinatum fixionis nullibi expressè inuenitur. Quum autem, vt ait Geber, Mercurius

rius fixus est propter bonam partium adhærentiam, & fortitudinem suæ commistionis, quocunque etiam modo partes ipsius inspissentur per ignem: vlterius non permittit se corrumpi, nec eleuari etiam per ingressionem flammæ, quia aut cum tota sua substantia remanet, aut recedit. Hanc autem fixionem oportet fieri, vt dictum est, per ignem temperatum, quia calor temperatus est humiditatis inspissatiuus & commistionis perfectiuus. Ignis autem vehemens est humiditatis consumptiuus, & fusionis turbatiuus. Et quia ignis non est res, quæ bene mensurari poßit, ideo contingit in illo errare sæpißime eum qui non est exercitatus.

Sextò, videndum est de mercurij calcinatione. Quum autem mercurius fixus fuerit, ponatur, vt docet Geber, primò ad ignem temperatum, deinde ad fortiorem & fortiorem, & calcinetur quovsque soluatur in aqua, deinde coaguletur, & iterum calcinetur, & hoc modo fac tribus vicibus, antequam ad commistionem lapidis philosophici procedatur: quod tamen non videtur necessarium, nisi fortè propter medicinæ maiorem efficaciam, & igneitatis intentionem. Dicit autem Vincentius in Speculo doctrinali, quòd corpora calcinare, nihil aliud est quàm extrahere humiditatem corrumpentem, & intromittere humiditatem igneam rectificantem, per quam est vita eorum, & essentia postmodum stans in igne examinationum. Humiditas autem quæ à corporibus per calcinationem extrahitur, eis postmodum cum mercurio reddenda est. Quanto enim magis res aliqua sicca est & calida, tantò magis bibit de frigido & humido.

Causa autem quare res quasdam calcinamus, est, vt scilicet melius soluantur: & propter hoc soluuntur, vt melius ab eis corpora inspissationem suscipiant in proiectione medicinæ. Vnde dicit Geber: Calcinatio est rei per ignem puluerizatio, cum priuatione humiditatis partes corporum consolidantis. Necesse est enim continuationem partium corporis abinuicem separari, vt ignis poßit liberius ad quancunque partem eius minimam peruenire. Causa calcinationis spirituum est, vt ipsi melius figantur, & soluantur in aquam: quia partes calcinatæ magis subtiliatæ per ignem, facilius cum aquis commiscentur, & in aquam conuertuntur.

Modus autem calcinationis spirituum est, vt eis ad fixionem approximantibus administretur ignis succeßiuè, & paulatiuè augendo ne fugiant, quovsque maximum ignem tolerare queant. Signum verò perfectæ calcinationis est, quando res calcinata in aqua calefacta soluitur, & soluta, post euaporationem aquæ coagulatur, & post coagulationem in igne funditur, & iteratò coagulatur.

Septimò, videndum est de lapidis philosophici vera compositione: Morienus ad Calid Regem sic dicit: Omnis huius magisterij perfectio in captura corporum coniunctorum & concordantium constat. Nam & hæc corpora naturali artificio substantialiter adinuicem coniunguntur, & concordant, & funduntur, & adinuicem recipiuntur, calidum cum frigido, humidum cum sicco, si tamen purum inueniat purum. Et si aqua in terra non inueniat aliquod admistum, per quod prohibeatur corpus ingredi in suum contrarium: vbi dicit glossa, Vera coniunctio est necessaria, vt corpus nostrum incombustibile permaneat: quod non fit, nisi debita coniunctione elementorum quatuor. Elementa autem verò commista remanent incombustibilia: si non verè coniungantur, comburuntur, nec vnum defendit aliud.

Vnde Hermes in fine secreti sui provt eum allegat Aristoteles in libro Perfecti magisterij, bene scripsit, dicens: Sicut enim hic mundus sensibilis, in quo

fumus, ex grauibus & leuibus, mollibus & duris, calidis & frigidis, humidis & siccis, inter se adinuicem à natura concordiæ pace ligatis, perpetuus factus est: ita lapis quem prædixi omnem rem vincens & penetrans subtilem & solidam ex eisdem in id ipsum à philosophia, nexu amicabili stante super ignem perpetuus est creatus. Sicut enim non possunt grauia nisi leuium, nec leuia nisi grauium consortio, superius vel inferius retineri: Sic non poterit calidum nisi frigidi, nec humidum nisi sicci admistione, quomodolib et temperari, & è conuerso. Quum verò alternatim congruè desponsantur, fit ex eis substantia temperata, quam non potest ignis violentia superare, nec terræ fœtulentia vitiare, nec aquæ limositas condensare, nec tactus aeris obumbrare. Calor enim & humor, frigus & siccitas, provt dicit idem Aristoteles in Lumine luminum, sunt radix & fundamentum omnium compositorum. In quocunque ergo composito ista quatuor magis concorditer sunt ligata, quòd vnum non multum prædominatur alteri, illud compositum fortius, sanius, durabilius, & efficacius reperitur, vt patet in auro, & in quacunque alia re bene complexionata. Similiter contingit in lapide nostro philosophico: Vnde in Turba Philosophorum dicitur, Conuerte elementa, & quod quæris inuenies. Conuertere autem elementa, est facere humidum fixum, & fugiens fixum. Quum autem humidum & siccum continuè pertingant se ad inuicem, adipiscetur siccum ab humido facilem impresionem, & acquiret humidum à sicco, vt firmiter retineat impresionem, omnem sustinens ignem. Vnde propter humidum prohibetur siccum à sua separatione: & propter siccum prohibetur humidum à sua fluxibilitate: Subiectum nanque liquefactionis, vbi supra, est humiditas currens, permista partibus terreis siccis, in quibus moratur, quum resoluit eas ignis, nec moueri potest propter vehementiam coniunctionis. Causa autem euaporationis est humiditas non vehementer terreo commista. Fiat ergo vehemens commistio humidi cum sicco, alioqui humidum euaporabit, & siccum permanebit non currens. Sed si bene misceantur in humidum, facit currere siccum, & ab eo non euaporabit, & subdit, Permistio fit inter corpora, quæ adinuicem proportionantur in humiditate & ponderositate. Hoc semper verum est, nisi quando humidum cum sicco, & calidum cum frigido miscentur in compositione Elixir. Sed inter Elixir, & illud supra quod proijcitur, debet esse similitudo, aliàs non coniungerentur.

Elixir Arabicè, significat quintam essentiam, Latinè. Ex præmissis igitur apparere potest, quòd compositio lapidis philosophici consistit in debita proportione frigidi & humidi, calidi & sicci. Constat autem, quòd mercurius calcinatus est calidus, & siccus, mercurius verò sublimatus tantùm qui dicitur aqua permanens, frigidus est & humidus. Fiat ergo commistio istorum adinuicem in debita proportione: quia sicut in Turba Philosophorum, si conficias absque pondere, mora eueniet: qua eueniente, malum putabitur. Vnde & Aristoteles in libro Perfecti magisterij sic dicit: Caueas ne ad componendum procedas, antequàm inuenias componentium pondera completa quia secundū compositionem partiū componentiū est perfectio corporis cōpositi. Et licet de proportione huiusmodi partium componentium doctores huius artis diuersimodè & valde obscurè sint locuti: vna tamen proportio videtur esse quam omnes intendunt: Quandoq; enim videtur loqui de partiū proportione componentium facienda in opere primo ad album: quandoque de proportione facienda in opere secundo ad rubeum, quādoq; de vtroq; simul.

In allegoria ſapientum dantur duæ regulæ generales, in quibus vera proportio innuitur, vt videtur: nam ſcribitur ibidem, Si camelorum tuorum tertiã partem conſumas duabus tertijs reſeruatis, iam ad propoſitum perueniſti. Item, Si medicinas æqualiter ſumas, non ſentis errorem. Senior enim dicit, Recipiantur permiſtiones in principio operis æqualiter & terantur, deinde deſponſentur. In Turba autem Philoſophorum ſic dicitur: Coquite & imbuite terrã cum tertia parte aquæ permanentis, quã ad imbuendum reſeruaſtis: quam deſiccatam imbibite ſepties de reſiduo, donec aliæ duę tertię finiantur: Deinde ipſam calido imponite igni, donec terra extrahat ſuum florem. Quoties autem cineres imbuitis, toties per vices deſiccetur, & humectetur, donec eius color ad illud quod quæris conuertatur. Iubeo autem vos non ſimul aquam fundere, ne Elixir ſubmergatur. (Hîc eſt opus.) Accipiantur ergo in nomen Domini pro toto opere quatuor partes æquales mercurij ſublimati, bene purificati: figatur vna illarum partiũ & calcinetur, quovſque totaliter ſolubilis fiat in aqua: cuius veritas probari poterit in aliqua eius parte: quæ ſi ſic ſoluatur, calcinata eſt ſatis. Et idem poterit de alijs partibns calcinatis præſumi.

Expedit tamen ad maiorem cautelam, quòd mercurius ſic perfectè calcinatus adhuc in igne forti per dies aliquot teneatur, vt maiorem intentionem caloris acquirat. Huic toti parti perfectè calcinatæ, addatur vna pars de tribus partibus reſiduis mercurij ſublimati non fixi, & imbuatur cum ea ſucceſſiuè tribus vicibus de ſeptimo die in ſeptimum in vaſe vitreo, vel alio ad hoc apto clauſo, in calore lento: ne videlicet mercurius non fixus aſcendat. Poſtea facta tali commiſtione, quæ fit circa diem quadrageſimũ ſecundum, putrefit & denigratur: deinde in alijs quadraginta duobus diebus ſucceſsiuè dealbatur, & tandem generabitur lapis albus. Qui ſi fuſionẽ præſtat facilem cum ignitione, perfectus eſt: ſi verò non præſtat fuſionẽ huiuſmodi, & forſan ſumma volatilis mercurij, quæ fuſionem præſtat, vicerit ſummam fixi, tunc de ſumma fixi ingenietur addi, & è conuerſo: & fiat fixũ volatile, vel volatile fixum, quovſque fuſionem præſtat facilem, vt dictum eſt, cum ignitione. Hæc medicina coagulat mercurium crudum in Lunam perfectam, & dicitur fermentum ad album: ſed fermentum fermenti ad rubeum. Tranſmutat etiam hæc medicina alia corpora metallica imperfecta, purificata prius, & liquefacta, in Lunam perfectam. Et opus ad album eſt in hoc completum. Et quia, vt ait Senior, opus ad album eſt initium operis ad rubeum, & eſt vnum opus, licet plerique alij dixerint eſſe duo. Procedendo igitur ad rubeum, recipiatur lapis ille albus, & ponatur ad ignem ſucceſsiuè fortiorem, quovſque primò citrinum, deinde rubeum, deinde quaſi ſanguinis aduſti calorem acquirat: Quo viſo, recipiantur reſiduæ partes duæ mercurij ſublimati non fixi, & teratur & imbuatur hic lapis rubicundiſsimus cum eis ſucceſsiuè ſex vel ſeptem vicibus de ſeptimo die in ſeptimum in vaſe vitreo, vel alio ad hoc apto bene clauſo in calore lento, & conſeruetur quovſque fortiorem ignem poſsit pati, & lapis rubicundiſimus generetur: qui ſi fuſionem præſtet facilem cum ignitione, hic lapis omne corpus metallicũ fuſum, vel arg. viu. & ſignanter verum argentum fuſum, vt ait Morienus, in puriſsimũ aurũ tingit. Rubor nanque in illa lapidis albedine continetur. De iſta autem medicina ad rubeum loquitur Geber ſic: Solaris, inquit, medicinæ præparatio eſt cũ maiori ſagacitatis induſtria, diuturnioris laboris inſtantia. Accipe ergo partem lapidis tibi noti, & partem lapidis non fixi perfectiſsimè per ſublimationẽ mũdati, & cum ingenio coniunge per minima, quovſque eleuetur cum ea (hoc eſt diſſoluendo in aquam) & iteratò cum illa figatur, & ſtet: Dehinc fixum volati-

le fiat, & iteratò volatile fixum: & totiens fiat fixum volatile, & volatile fixum, quousque fusionem præstet facilem cum ignitione. In hoc ordine completur arcanum preciosissimum, quod est super omne huiusmodi scientiarum arcanum, & thesaurus incomparabilis. Et quanto huiusmodi complementi ordo reiteratur pluries, tanto medicinæ huiusmodi exuberantia magis multiplicatur. Ex reiteratione autem præparationis medicinæ huiusmodi, resultat bonitas alterationis, multiplicatio: ex diuersitate reiterationis operationis super lapidem in gradibus suis, resultat multiplicationis bonitas, alterationis diuersitas: vt ex medicinis quædam sui duplum, quædam verò decuplum, quædã centuplum, & quædam millecuplum, & sic in infinitum, Solificum verum & Lunificum, transmutet corpus metallicum vel arg. viu. præparatum. Hanc artem cũ maxima laboris industria, & diuturnitate meditationis immensæ, inuenies: & sine illa non. Nos autem ista cum laboris instantia perquisiuimus, & oculo vidimus, & manu tetigimus: benedictus sit Deus gloriosus. Docet autem Geber hanc medicinam fieri per additamentum sulfuris fixi, sublimati, calcinati, & perfectissimè purificati, & omni adustione priuati: quod tamen non credo de vera intentione ipsius fuisse: quia de intrinseca natura mercurij est, vt idem Geber dicit, quòd confert tincturam exuberantissimæ rubedinis, & fulgidi splẽdoris. Et dicit etiam, vt superius dictum est, quòd in profunditate argenti viui sulfureitas quædam inadustibilis conclusa est, quæ ab ipso, nullo artificio vel ingenio tolli potest. Igitur additio sulfuris non videtur ad hanc medicinam necessaria. Si verò aliquid addendum foret ad intẽdendum tincturam rubedinis, crederem ad hoc magis valere aurum calcinatum, quàm sulfur. Octauò videndum est de medicinæ proiectione: vbi sciẽdum quòd medicina debitè præparata, quando supra corpus metallicum fusum, vel supra arg. viuum calefactum proijcitur, ratione subtilitatis & igneitatis metalli figit & decoquit, inspissat & coadunat. Inspissando autem & condensando pondus præstat: partes verò terreas magis crassas pro scoria relinquit. Cuius ratio est: quia quum medicina ista sit ex subtilissimis partibus mercurij, ipsa quærit in metalla suum comparem & sibi similem propter affinitatem & amicitiam naturalem. Vnde quantò plus illud metallum examinatur, funditur & probatur, tantò purius & lucidius efficitur. Quia per talem probationem abijcit sordes non coctas, neq; omnino trãsformatas, quę propter nimiam terrestreitatem non erant aptæ transformari. Nam sicut venenum aliquod ratione actiuitatis suæ inficit & immutat, & penetrat totum corpus per intima sui in quod mittitur, ita hæc medicina ratione actiuitatis suæ igneæ, & ratione conuenientiæ naturalis, quam inuenit in corpore supra quod proijcitur, cum natura naturæ congaudeat suæ, modo quo prædictum est, penetrabit. Et inde est, quòd materia huius medicinę in Turba Philosophorum venenum à Philosophis nuncupatur. Si verò medicina aliqua in proiectione ingressum non habuerit, tingatur in aqua mercurij, & habebit ingressum. Hoc autem lapide vtebantur Philosophi, cuius beneficio longiori tempore viuebant. Præseruat enim corpora ab infirmitate, & reddit hominem semper hilarem, & præstat ei faciem iuuenilem, vt scribitur in libro Pietatis.

Laudetur ergo Deus in æternum, super omnia benedictus, exaltatus in secula seculorum.

Huc Epilogi breuis loco referri possunt illa 17 carmina: soluere, purgare, & c,

Laua-

LAuacrum mercurij ſecundum Geberem: Sumatur patella vitrea vel terrea & in ea mittatur arg. viu. ſuper quod fundatur aceti parua quantitas, vel alterius rei conſimilis, quæ ſufficiat ad illud cooperiendum: poſtea mittatur ad lentum ignem ne ferueat, & agitetur continuè cum digitis ſuper fundum patellæ, vt diuidatur arg. viu. in ſimilitudinem pulueris ſubtiliſsimi albi donec totum acetum euaporauerit, vel arg. viuum recedat: poſtea verò quod fæculentum vel nigrum videris ex illo emanaſſe, laua & abijce: & hoc iterata vice multiplica, quouſque videris colorem terreitatis ſuæ in clarum, miſtum albo & cæleſtino colore perfici.

Alibi vidi ſic: Tere mercurium cum ſale communi in mortario vitreo, lapideo, vel ligneo, donec ſal denigretur: poſtea ſepara ſalem cum aqua calida.

VLterior doctrina de mercurio ſiue argento viuo: cuius primò ablutio ꝗ calcinatio & ſublimatio ponenda eſt. Ipſum enim ſic abluitur: Coque argentum viuum in oleo per diem, & ablue ipſum cum aceto diſtillato, & cum alumine, & cum ſale armoniaco, & erit bonum. Si coxeris eum cum vrina erit bonum & album vt ſpeculum: quòd ſi illud quod cum ipſo volueris præparare non fuerit ſublimatum, ſublima ipſum. ablue ergo ipſum hoc modo, & eſt bonum: & hoc eſt vt mortifices ipſum argentum viu. cum atramento & ſale, & ſublima ipſum in aludel, cuius caput ſit amplũ & fundum anguſtũ: deinde fiat aqua vehementer feruens, & proijciatur arg. viu. in ipſam, viuificabitur enim: proijce ab eo aquam, & operare cum eo: & ſi vis, ſublima ipſum iterum: & ſinõ, vtere eo viuo ſic: neque bonum eſt operari in aliqua re, niſi hoc modo. Raſis in libro 61. de 70.

Sublimatur autem ſecundum Socratem ſic: Sume ex mercurio libram vnam ſalis armoniaci ſublimati ſemel vncias decem, aluminis albi vncias decem, drachmam gypſi ad pondus omnium. Hæc omnia ſuper tabulam vitream poſita miſta conterantur: deinde in panno poſita cum calce ſuper prædictam tabulã fortiter exprimantur, donec particulatim cadant: & poſtea optimè conterantur ſuper grandem tabulam, & deſuper fundatur acetum rubeum diſtillatum, & miſceatur cum eis donec rubeum fiat ſicut cinis. Hæc omnia ſublimabis cũ ſalegemma & talco bene tritis: aut ſi volueris, appone limaturam ferri: prolungabit enim eius ſublimationem. Deinde, poſtquàm acceperis eius humores, ſublima ipſum iterum, aut cum ſpongia ſurſum in capite, aut cum foraminibus in capite, quod melius eſt: ſintq́ foramina tantæ magnitudinis, quorum capacitatem repleat digitus medicus. Quumq́ puluis egredietur, fac ignem vehementem, qui ſit in medio: ſublimabitur enim: cum puluis ceſſauerit, remoue ignem, & cum infrigidatum fuerit, aperi: & quod in ſcutum adunatum fuerit, ſume. Quòd ſi fuerit eius pondus cuius eſt ſal armoniacus, vel parum minus, iã completum eſt. Et ſi imminutum fuerit, quantum eſt tertia pars vel media, reduc ad ſublimationem, donec conſumas totum ſalem armoniacum. Impoſsibile eſt enim quin aliquãtulum arg. viu. cum eo ſublimetur, reconde ergo ipſum. Hic eſt enim eius ſal armoniacus ſublimatus. Reduc ergo vas illud ad ignem, & claude caput optimè, & fac ignem maiorem, & ſic dimitte per totum reſiduũ diei, poſt permitte infrigidari, & aperi, & accipe illud quod ſublimatum fuerit, & pondera. Et ſi eſt tantum quantum arg. viu. ſcias quòd illud quod remanſit eſt fæx: ipſum ſume quod ſublimatum eſt ex eo & repone, deinde tere fæces illas & reduc ad ignem ad ſublimandum, & quod ſublimatur ex eis ſume & coniunge alij: hoc enim eſt arg. viu. ſublimatum. Hoc fac ter: cuius hæc eſt probatio, vt ex hoc arg. viuo vncias quatuor ſumas & ſalis armoniaci ſublimati vnciã

vnam,& optimè tere,deinde in crucibulo tenui funde,quòd si se soluerit & fusum fuerit,massam quasi albi plumbi factam esse scias:& si non,reduc ad opus: & hoc est argentum viu.completum. Quum in eo est hoc signum ante septem sublimationes:non est tale argentum super terram.

Sublimatur sic secundum Platonem. Sume de arg.viu. cum oleo abluto lib. vnam,& cum vrina & cum aceto in quo solutus sit sal armoniacus,postea sume de alumine & atramento tantundem,& extingue cum istis,& vnciam vnam salis armoniaci, & proijce super acetum,deinde tere bene cum limatura & talco & auripigmento,& merdesenz idest calce viua,quorum vnũquodque sit tantũ quantum ipsum est:postea sparge sal in fundo aludel,& sublima cum igne debili donec remoueatur eius humiditas,deinde vigora ignem per dies, & noctes duas,& permitte infrigidari, & sume quod sublimatum est ex eo, & itera medicinas & operationes tribus vicibus,& ipsum sursum,aut si volueris fundetur.Secretum est in omni re quæ sublimatur vt fundatur: hoc enim signum est quòd perfectum est,deinde repone fæces donec præcipiã quòd de eis facies. Et si ita iteraueris super arg.viu.sublimationem,fiet bonum Elixir in quarta: & in tribus reliquis fiet fixum, vel affirmabitur tibi affirmo.Deinde sume fæces, & tere & sublima eas,& sume quod remanet ex eis arg.viu. Et hæc est vna de bonitatibus eius. Alia verò est,quòd si proiectum fuerit baurac parum super ipsum,& feceris ipsum descendere,descendet argentum fixum. Vel secundum alios laua ipsum septem sublimationibus cum septem coloribus, cum oleo, cũ vrina,cum sale distillato,cum aceto sublimato,postea cum oleo,deinde cum vrina,postea cũ aceto,deinde cum aqua. Postea sume de alumine, quantum est medietas arg.viu.& atramenti Aegyptij tantundem,& tere totum in tabula vitrea terendo cum aceto sublimato,cũ sale armoniaco, & super ipsum quotiescunque roras proijce vnciã vnam (alibi drachmã vnam) salis armoniaci,hoc fac donec totũ fiat sicut puluis.Dein sume calcecumenon,tale, limaturã plũbi, limaturã ferri,limaturã æris rubei omniũ ana quartã libræ partem: tere omnia cũ argento viuo mortificato vel extincto,& rora ipsum cũ aceto in Sole,donec siccetur:& quũ siccatum fuerit,ipsum bene tere,deinde sparge super ipsum in fundo alludel librã vnam salis gẽmæ:& postquàm remoueris humorem, sublima ipsum cum igne per duos dies & noctes,aut per duas noctes & vnum diẽ, si fuerit fortis.Deinde sume quod sublimatũ est de eo,& tere & itera operationem super ipsum,donec assumas:deinde itera operationẽ super ipsum cum alijs medicinis septies:sublimabitur enim fusibilis massa ita alba vt lac:fac ipsum descendere, descendet enim argentum bonum.

Congelatio mercurij. R. salis alkali,salis gẽmæ,salis nitri,salis cõmunis præparati: tere insimul:de hoc puluere pone in crucibulo ad spissitudinem digiti, aut plus,postea de mercurio,deinde de puluere illo,& claude crucibulum plenum,luta & exicca lento calore, deinde pone intra quatuor carbones accensos:& quando erunt extincti,accende alios quatuor,& ita fac per diẽ naturalẽ, & inuenies congelatum.

Congelatio arg.viui cum sublimatione & mortificatione sub fimo. Accipe arg.viui quantũ vis,& tere cũ aceto acerrimo parum vt non mortificetur,& pone sub fimo decem diebus,vt melius subtilietur omnes eius partes propter humiditatem fimi,deinde extrahe & distilla in cinere semel humiditatẽ aquosam quantũ potes:postea iterum tere cum aceto acerrimo sicut prius,& dimitte sub fimo nouem diebus:deinde distilla ipsum quantũ poteris distillare de humiditate aquosa & adustiua,id est separa illam humiditatẽ aquosam, & acetum corrodit partem humiditatis aquosæ,& corrodit partem adustiuam totam.Iterum fac sic

fac sic tertia vice: & imbibe vt prius de aceto acerrimo, & dimitte sub fimo 5. diebus, quia melius separantur per humiditatem fimi humiditates aquosæ ab arg. viuo, & acetum corrodit magis. Deinde ipsum distilla quantū poteris tertia vice. In ista tertia vice erit mortificatū & congelatum quasi coagulū ab humiditate sua, quæ est deleta beneficio aceti & humiditate fimi & distillationis. Postea iterum tere cum sale cōmuni resoluto in aqua & sicca in cinere duodecim vicibus, quia si de humiditate aquosa aut adustiua aliquid remāserit, aqua salis corrodit & desiccat ipsum & attrahit, dum teritur & imbibitur & desiccatur cum aqua salis, & pondus diminuitur grauedinis suæ, quia sal est constrictiuus, & desiccatiuus. Siccando pondus arg. viui, & diminuendo, se congelat & constringit beneficio aquæ salis, quæ constrictiua est, donec habeat duritiem argenti boni mineralis. Pars vna de eo, multas partes æris dealbati & mollificati in Lunam purissimam conuertit.

Modus congelandi ipsum absque medicina est, vt impleatur ex eo vas forte vsque ad summum, cuius caput cooperiatur cum sale & calce, & albumine oui, & permittatur siccari, & sub eo accendatur ignis à manè vsque ad noctē: postea considera ipsum, & si inueneris ipsum fluxibilem, accende ignem sub eo per alium diem, deinde extrahe ipsum, & inuenies ipsum lapidem qui funditur sicut funditur plumbum, & est albus sicut argentum: nec est differentia inter ea, nisi quia citò funditur. Funde ipsum & proijce in salem solutum, donec durescat & fiet argentum. Hîc debes notare, quòd non debes lutare vas, nisi quatuor digitos eius, quia per vitrum potes considerare à parte extrinseca, & debet firmare caput, ne à loco suo moueatur.

Congelatio ipsius sine sublimatione sic fit, Accipe de eo quantum vis, & mortifica ipsum cum rebus adurentibus peruijs, id est cum sale cōmuni & alumine iameni & atramento & sale armoniaco & aceto acerrimo, & aceto mali granati, & sorbarum & mali siluestris si erit ad Solem: Et si erit ad Lunam, cū sale cōmuni & alumine iameni & aceto acerrimo, vt adiuuent ad mortem suā & limatura ferri; quia hæc omnia supradicta sunt desiccatiua & constrictiua, quia desiccant & constringunt ipsum vsque in finem sui complementi, scilicet sublimationis, solutionis, & congelationis. Et quum mortificatum fuerit pone & imple cannucum de canna, id est cannucum de ferro, id est de acerio (seu chalybe) & imple eum & pone in foueam, id est in ollam factam ad modū cannuci de ferro longā, & imple eam de plūbo, & funde donec cooperiat cannucum, & dimitte per quatuor dies in igne cineris, semper proijciēdo vna hora post aliam de sulfure viuo quando minuitur sulfur, & semper cooperiendo vas cum aliquo coopertorio, donec fumus, qui dicitur odor sulfuris, vel oleū sulfuris viui, quod est subtile & penetratiuū per poros ferri extrahat secum odorem plumbi penetrando ferrum & claudendo, id est oppilando poros ferri vt non possit exire argentum viuū, & necat ipsum in cannuco intus deurendo & desiccando humiditatem aquosam vel adustiuam donec nihil remaneat in cannuco nisi substantia arg. viui. Et istud opus congelationis arg. viui. est melius quod sit. Deinde extrahe frustum rubicundum si erit ad Solē: & si est ad Lunam, facias cum odore stanni, & cum odore arsenici citrini, & reconde hūc mercurium ad horam necessitatis componendi Elixir albi vel rubei. Postea soluatur & misceatur cum aqua calcis Lunæ: distilletur & congeletur, & erit Elixir.

Mercurius sic calcinatur, Accipe calcem corticum ouorum partem vnam, aceti partes decē, & coque sicut aquā alkali, & coque intus argentū & efficietur calx: quomodo valet magis laboratum. Sanguis humanus puluerizatus

tenet vchsaric super ignem. Fumus Lunæ congelat mercuriũ. Idem videtur de fumo cuiuslibet metalli, quũ eorum fumus sit ex natura sulfuris. Fumus marchasitæ congelat arg: viu. quod sic fit, R. marchasitæ aureæ, mercurij, salis, ana: ea fac stare ad ignẽ lentum: deinde vigora ignem, & hoc fac per tres dies naturales. Marchasita dicitur apud Gallos glace de staing, apud Germanos, Vissemacq. Plumbum solo odore congelat mercurium, quod sic fit: Accipe vas vitreum & pone intus de mercurio quantum vis, quod vas bene sit lutatum cum forti collo, & pone in vase terreo, in quo bulliat plumbum super ignem carbonum à mane vsque ad mediam noctem, & in hagozo pone de sale armoniaco cum hirco (puto cũ sepo) quantũ vis, quoniam tantum inuenies, vt sit mercurius pone drachmas quinque de puro, de quantitate plumbi curandũ non est. (glossa. plumbum de affidez.id est cerussa, & plumbum de alcofol, quod dicitur anthymonium, & plumbũ de lithargyrio, & plumbũ de serenez & almarchasita, hæc congelant ipsum subito. Et res bonæ eum desiccantes sunt sal & alumen, & gallæ, & cortices granatorũ, hæc subito stringunt ipsum), Calcantus optimè congelat mercuriũ, inquit Bacon Rogerius. Milium Solis bene tritũ sparge super mercuriũ, nam tenet ipsum super ignem. Si vis coagulatum durũ facere, accipe de puluere pumicis & salis gẽmæ, salis armon, ana, & fac quòd super ignẽ recipiat mercurius fumũ eorum, & fiet durus vt stet malleo: & fortè hoc faciet ipso prius mortificato & non mortificato. Item mercurius restringatur sic, Accipe de scillis (siue thecis) fabarũ cum frõdibus & floribus, & extrahe succum, & cum eo laua mercuriũ in vase vitreo multum, & ita fiet mortuũ.

Modus bonus congelationis mercurij cum odore stanni: Fundatur stannũ vt depuretur: post in ipso fuso ponatur forma ligni rotunda scilicet in modum pistatorij, & quasi plani, & ponatur vsque quasi apprimendo ad fundum vasis in quo sit stannum infusum, & quãdo est prope congelatum extrahatur forma, & remanebit ibi concauitas formæ, in qua subito ponatur arg. viu. quod primò sit colatum per pannum lineum, & ligatum in panno lineo ponatur in formula, illa cooperiatur & infrigidetur: quo facto extrahatur & iterum fundatur stannum, & fiat vt supra, sed non mittatur in concauitatem cum panno, sed sine, & tunc cooperiatur donec frigescat, & ipso infrigidato separatur cum digitis & vnguibus pollicis à stanno, & isto modo fiet eius congelatio, sed hoc est pro albo. Aliqui post congelationem in stanno cum calce corticum aut cineribus interposita fundunt in crucibulo super ignem, & proijciunt in aqua salis communis & vrina & aceto, & est pulchrum. Sed alij post congelationẽ ponunt in canna longa ferrea mercuriũ cum calce ouorum & tartaro calcinato & sale cõmuni, & bene claudunt vas cum suo cooperculo ferreo: & bene luta cum bono luto circa vas & pone in forti igne, & ita fac intus fundere, deinde proijce in aquam salis communis & vrinæ & aceti, & erit albus clarus, & poteris inde facere vasa.

Malleabile sic fit arg. viu. Ponatur stratus salis combusti vt supra: præparetur sal in crosolo, & imponatur mercurius vt supra, & circũfiat stratus salis præparati, & ponatur in forti igne per vnam horam vel minus, & extrahe, & erit malleabile.

Calcinatur postea sic, Fundatur in tegula & semper agitetur, & sic dum erit calcinatum totum, & longam postea faciat moram in fornace donec fiat albi coloris. Itera igitur sic, & omne complementum habebit: Accipe puluerẽ lithargyrij & calcecumenon ana partẽ vnã, dictæ calcis mercurij partes octo, macerentur cum prædicta aqua vitrioli & pone in crosolo super fortem ignẽ per vnam horam & plus, & erit perfectum. Soluitur autem sic: Fac capitellum

tale

tale, accipe magna ossa animalium & combure, & partes solidas accipe, & spongiosas proijce, & de ipsis partibus solidis fac calcem ad modum calcis corticum ouorum: & accipe calcem & clauellorum tritorum ana partem vnam, & super his puluerizatis fundantur tres partes aceti fortissimi & distillentur, in quo mercurius malleabilis fundatur in crosolo, & erit clarissimus.

Accipe puluerem plumbi, puluerem stanni, vrinam pueri, acetum fortissimum, salem gemmam, salem nitrum, salem armoniacum, atramentum, oleum amigdalarum amararũ, & simul omnia misce ad modum vnguenti, & pone libram vnam argenti viui cum vncia vna aluminis, & hæc omnia in olla posita per septem dies dimitte, & in octaua extrahe, & argentum viuũ super lentum ignem pone donec congeletur. *Congelatio.*

Præcipitatio mercurij: Accipe argentum viuum sine sublimatione & pone in canna ferrea vel vitrea ta longitudinis vnius brachij vel plus, quia tanto melius, & etiam melior est ferrea quàm cãnea: pone in fornace carbonum. Quum recesserit ex argento viuo humiditas, discooperies os cannæ, & cum virga ferrea remouebis intus à canna id quod ei adhærebit per sublimationem in fundo cannæ demergendo, semper augmentando ignem, & ita faciendo donec plus non ascendat, quod frigefactum extrahe, & cum ipso mitte aliquantulnm crystalli igniti & puluerizati: Et postea accipe calcem viuam albam ex marmore quam impasta cum aqua communi, & pone in crosolo, in cuius medio fac foueam in qua prædicta pone, & mitte in fornace vitreariorum & dimitte diebus decem donec videas vitrum factum: post extrahe, in eo videbis vesicas aereas (acans) deinde fac aliud vas de calcina duplex, & pone in crosolo, & luta cum terra de Valentia in qua sit medicina, sic coopertum & lutatum pone in fornace vitreariorum, ibiq; sit diebus viginti, post extrahe, nam inuenies carbunculum.

Argentum viuum soluitur sic: R. salis armoniaci & spumæ maris partes æquales, tere bene & consperge de eis in cucurbita vna, & pone argentum viuum desuper, & quod ex eo remanserit inuolue ipsum, & distilla cum igne debili, & distillabitur in primis aqua alba in qua non est vtilitas, postea vigora parumper ignem, & distillabitur aqua argenti viui, licet in principio fuerit viuum aut sublimatum.

De modo cibandi argentum viuum cum limaturis, scilicet stanni & plumbi tam ad Solem quàm ad Lunam. Accipe argenti viui quantum vis, funde plumbum, & postquàm erit fusum, proijce super ipsum tertiam partem de argento viuo & tere, quia bene teritur, postea tere cum sale communi optime præparato & in aqua soluto, & sicca septem vicibus terendo & imbibendo & desiccando: postea tere cum aceto & sicca alijs septem vicibus, quia per siccitatem salis & aceti humiditas aquosa & adustiua deletur perfecte. Deinde cera cum aqua salis soluti in aqua aluminis iameni: de hac aqua cibata ista cerantur, & pone sub fimo quinque diebus: ipsum enim soluitur & mutatur in aquam: postea distilla cum amplo alembico quatuor vicibus aquam claram subtilissimam & odoriferam, & iam mortificatum est argentum viuum cum plumbo: Et sic poteris sublimare cum limaturis omnium corporum. Et si erit ad Lunam cibatur cum limatura stanni (seu gelatur) & soluitur cum sale communi & distillatur eodem modo sicut superius dictum est: Deinde solue atramentum rubificatum cum vrina pueri duodecim annorum & distillata quatuor vicibus: postea pondera libram vnam de aqua ista, & misce cum tanta aqua argenti viui cibati cum plumbo, & dimitte sub fimo per tres dies, vt bene incorporentur: postea distilla semel preciosissimam aquam argenti viui cla-

ram rubeam cum citrinatione,&ad Solis calorem congela. vna vncia, septuaginta vncias æris præparati mutat in Solem obrizum. Et si rubificetur argentum viuum melius est quàm alio modo. Eodem modo facimus ad Lunam cum alumine iameni, & sale communi: Et vna vncia mutat æris, vel stanni quinquaginta.

De crucibulo quomodo fiat, Accipe acerium: fac fieri crucibulum ad modum crucibuli terrei absque vlla diuersitate, nisi quòd habeat caudam longam, per quam teneatur, duarum palmarum, vt posit teneri super ignem ad bulliendum res in opere alchymico, & habeat cooperculum vt ingrediatur vnum in aliud hoc modo: Primùm habeat cingulam vnam in circuitu rotundam, vt posit ingredi aliud cooperculum. Hæc bona sunt ad congelandum argentum viuum.

Liber experimentorum, qui est de 25 de 70 libris Rasis: Et est optimum capitulum, sed oportet alia primò uidisse.

IN hoc libro dicam capitula composita ex elementis quæ præmissa sunt. Sume in primis de sulfure extracto à specie quam tu vis, albificato vel rubificato, & tere ipsum bene in tabula vitrea die vno aut duobus, & imbibe ipsũ ex oleo illius speciei distillato & albificato quatuor diebus, quinque quum desiccabitur, tere & imbibe ipsum, & assa inter duo vasa: & ita facias donec fiat sicut cera. Deinde sume ipsum sicut ceratum, & pone super omnes duas partes eius & mediã, quatuor partes argenti viui de lapide, ex quo extraxisti sulfur, & fac vnamquanque speciem cum sua specie, & quodcunque genus cum suo genere, neque diuersifices ea, quoniam errabis. Tuum quoque argentum viuum sit congelatum cum aqua lapidis: Ambo verò cerata simul iunge, & tere bene & imbibe bene ex oleo & diu tere, & assa ea cum igne parum fortiori: fient enim dura. Deinde tere ea bene, & pone super ea salem armoniacum qui fuit rubificatus cum igne lapidis, & imbibe postea bene, & renoua quaque die stercus inhumando, soluetur enim & fiet aqua rubicunda, sicut sanguis: fac ipsum cogelari in vase vitreo cum tenui igne: & quum congelabitur tere ipsum bene & imbibe ipsum ex aqua sedine & dissolue ipsum, & postea congela ipsum, et ita facias ter: proueniet enim tibi ceratum. Quod super Lunam projce, quoniã ipsa fiet Sol, aut projce super duo plumba aut super ferrum & conuertet ea in Solem. Et hæc quidem est via quod colorat rubificando. Scias ipsum. Via autem eius quod albificando colorat est huius conuersa: Et hoc est vt sumas de eius argento viuo albo sublimato quatuor partes, & de sulfure albo partes tres, & tere eas bene, & pone super eas de sale armoniaco albo extracto ex lapide partes duas, & tere hoc totum bene & imbibe ex aqua salis armoniaci soluti bene, & assa ipsum leui assatione, & hoc fac ter, sed qualibet vice sit assatio vehemẽtior. Deinde post hæc tere ipsum bene & imbibe ex aqua salis armoniaci, & dimitte stare cum suo humore, & pone in vase vitreo, post & inhuma et muta stercus quaque die, et fac sic, donec soluatur: Postea tere ipsum et congela: ignis verò sit tenuis donec congeletur et fiat album siue cineritij coloris: Et si color ille fuerit in eo, redi ad terendum, ad assandum et congelandum donec congeletur, et sit album: prius tamen ipsum solue vt fiat aqua currens, & non sit massa neque turbidum, & egredietur ceratum & multum album. Cuius vnam partem super decem millia Veneris rubeæ projce, & fit Luna. Hæc est sententia eorum qui operati sunt cum argento viuo et sulfure: Eorum verò qui cum argento viuo solùm operantur, operatio talis est vt sequitur. Sume de argento viuo sublimato fixo, et de argento viuo soluto partes æquales, fixum verò tere et imbibe ipsum ex so

luto

luto et tere ipsum bene et assa leuiter: hoc fac donec bibat illud solutum totum: deinde tere ipsum, et imbibe ex soluto terendo donec fiat sicut medulla et tamdiu imbibas ipsum donec tantum bibat quantum ipse est, et assa ipsum inter duo vasa cum igne forti: et si emiserit fumum, redi ad terendum ipsum et reduc ipsum ad opus sublimationis, donec fundatur in vase inferiori: fiet enim rectum, & non emittet fumum: Ex ipso proijce, quoniam colorem bonum efficiet: postea imbibe ipsum etiam ex sua aqua & tere bene & solue: Soluetur paruo tempore, postea congela ipsum, & proijce ex ipso super quodcunque corpus volueris: faciet enim mirabilia, & præcipuè super ferrum: ipsum enim mollificabit & conuertet in Lunam rectam.

Eorum verò qui cum solo sulfure operantur, operatio est talis: Sume de albificato & sublimato quatuor partes & imbibe ipsum ex sua aqua, aut ex aqua argenti viui. Quòd si volueris vt ipsum solum sit ex sua aqua solummodo: & fac de ipso sicut fecisti & non diuersifices: ipsum enim faciet plumbum & stannum & æs, Lunam, & ipsum similiter facit arg. viu. Lunam in sua hora. Scias autem quòd arg. viuum congelatur in duobus plumbis, videlicet congelatur sulfur præparatum in ferro. Scias ergo quomodo, quia est magnum arcanum.

Modus autem operandi cum solo sale armoniaco est, vt sumas ex eo distillato & cerato partem vnam, & imbibe ipsum ex sua aqua fortiter terendo, solue ipsum, & si eius solutio difficilis fuerit, imbibe ipsum ex sua aqua, & tere bene: soluetur enim: & quum factum fuerit aqua clara, fac ipsum congelari in vase vitreo cum igne debili in Sole aut in cinere calido, & hoc est maximum secretum: Et isti sunt quatuor modi albificandi. Quòd si rubificare volueris, ponas pro quaqua re alba rem rubeam: terere verò & imbibere & assare & soluere & congelare est in hoc vnum vt in alio. Et si coniunxeris argentum viuum & sulfur & præparaueris ea cum sale armoniaco, erit optimum. Et si coniunxeris argentum viuum & sulfur & salem armoniacum, & præparaueris cum suis aquis, erit bonum: Lauda ergo Deum. Hæc Rasis in libro Experimentorum. Quodlibet nanque corporum & spirituum si perfecta præparatione fuerit præparatum, facit Elixir, vt dicit Arist. in libro de Perfecto magisterio.

Pulcherrimum opus de transmutatione metallorum.

AD honorem & laudem Dei tractetur hoc quod sequitur in hoc paruo libro de aliquibus metallorũ transmutationibus. Et primò dicimus quòd Luna de se est verum Sol, & illi aliud non conuenit quàm perfecta decoctio. Et ideo fac vt habeas vncias tres Lunæ finę, & fiat cineritium ex duabus partibus cineris vitis aut lignorum bene recoctæ & lotæ, & vna parte ossium equi vel bouis bene combustorum vt alba sint & in puluerem redacta subtilẽ & misce cum dictis cineribus & irrorentur aqua: post fac tuum cineritium in patella terrea forti, aut in fouea in terra iuxta quod debet esse magna bene æqualis & bene leuigata & bene exiccata. Postea fundatur tua Luna in dicto cineritio, & sit bene purgata & affinata, ita vt tua Luna sit vt copellata. Postea cape tuã Lunam ita mundificatam & percute in laminas tenues spissitudinis albi duplicis vel circa. Postea habeas de sale communi præparato per modũ qui sequitur. Capies poculum terreum & impleas sale, postea detine in tuo hypocausto & facies circumcirca & vsque desuper fortem ignem carbonum per spaciũ 4 aut 5 horarum. Et cum terminus dictus pręterierit, permitte quiescere quantũ vis vel coagulari extinguendo tuum ignem. Postea cape tuũ salẽ quando est bene albus, & pone in vno alio vase cũ aquę mundæ magna quãtitate, & permitte totũ liquescere circiter per diẽ vnũ, & moue sæpius, vt citius fundatur. Postea cape linguas filtri & distilla paulatim dictã dissolutionem in

aliud vas, postea cape patellam terream plumbatam, & intus pone aquam distillatam superius dictam, & pone super paruum ignem & coagula paulatim: postea habeas palettam stanneam planam, & mundissimam, cum qua colliges tuum salem ea mensura qua congelabitur, & serua tuum salem, quoniam est præparatus. Postea cape tuam Lunam ita purgatam et percussam, vt superius dictum est, et habeas duos gliodes de barbier (Gallicè) et in vno fac vnū stratum tui salis, postea vnum laminarum, postea salis, et ita alternatim donec duo tua vasa sint plena: postea coniunge vnum alteri et luta iuncturas. Postea habeas furnellum ventosum factum ad tuam discretionem, qui habeat craticulam ferream super quam pones tuum vas infossum in bonum ignem carbonum ita vt sit semper vt rubeum per spacium quinque horarum. Et supra tuam fornacem erit cappa vel tegumentum terreum quod tuum furnellum totū teget, & in fundo (aut superius) habebit vnum paruum spiraculum. Et quum terminus tuæ materiæ transierit, remoue vas & permitte frigescere. Postea cape tuam materiam & pone tuum sal ad siccandum & cape tuas laminas & videbis quòd erunt ex imperfectione sua nigrefactæ. Ergo frica eas bene de tuo posse (paulx) vt prohibeas eorum obscuritatem. Postea repone in nouo sale in tuo vase vt antea fecisti, postea in tuo furno vt supra: & ita toties fac vt inuenias quòd tua Luna nil plus nigredinis teneat. Et tunc habebis tuam Lunam præparatam vt facias opus tuum. Tunc ergo funde & facias virgam rectam et politam et pondera, vt scias iustè quātum habeas. Et facias inde sexaginta partes æquales: postea habeas de fino auro quantum de Luna, et purga per modum qui sequitur.

Vasa sunt

Cementum Solis.

CApe de crasso sale aliquantum sicco ad ignem, sed non nimis: postea cura vt habeas mortarium æris aut aliud bene leuigatum, & intus tere dictum salem ad extenuandum: postea habeas ex magis vetustis tegulis, & magis rubeis quàm sit possibile: & tere bene minutim & cribra optimè, & mundè. Postea cape duas partes tuarum tegularum ita præparatarum, & vnam partem tui salis antedicti & bene simul misce: postea cape aurum superius dictum & percute in laminas tenues vt fecisti de Luna, & cape duo vasa vt fecisti cum Luna, & intus facies stratum tui cementi, & postea stratum tuarum laminarum &c. quousque totum sit plenum vtrunque vas: postea iunge simul & luta, postea pone in tuo furno ardente cum bono & forti igne per spacium vigintiquatuor horarum. Et in octo primis horis dimittes tuum ignem tectum suo coopertorio, vt moderetur calor ignis: et aliis octo horis remouebis cooperculum: et vltimis octo horis facies ignem fortissimum, qui fieri possit. Et in omnibus supradictis terminis tenebis tua vasa rubefacta vt de Luna fecisti: Postea cape tuum aurum quoniam est præparatum, & pondera, & fac vt tantum habeas quantum de Luna æqualiter. Postea habeas vas factum ex optima terra bene politum, & funde tuum aurum intus, postea da illi ad comedendum peciam vnam vel frustum argenti tui supradicti. Et ad primum frustum quod dabis, habebis peciam nigri smalti vel encaustri (esmail) latitudinis tui crucibuli, quam pones intus tenendo tuam materiam in fundo, & statim fundetur & custodiet tuam materiam vt nihil diminuatur: Postea habebit tuum vas vnum cooperculum quod teget, & tegumentū pyxidis: Et in fundo dicti cooperculi erit foramē (buhot) paruū quod superabit aut supereminebit igni, per quod scies nū tua materia sit fusa, & per quod tu illi dabis quotidie, id est singulis vigintiquatuor horis frustū tuæ Lunæ, postea claude vel obtura cum paruo cuneo vel obturaculo terreo. Et

Et non est obliuioni tradendum, quòd oportet vt tua materia semper sit fusa die noctuq;. Et scias, quòd tota Luna præparata, vt dictum est, quam intus proijcies, conuertetur in purum Solem. Et ita potes proijcere vsque ad numerum infinitum, & probatum est. Et ne obliuiscaris quòd sub tuo vase oportet ponere sub craticula tui furni paropsidem siue scutellam terream, ne si tuum vas frangeretur, tua materia nimis amitteretur.

Alio modo subtilius.

CApiatur Luna affinata vt supradictum est, & limetur limatura bene munde, postea misceatur cum sui ponderis sale cõmuni præparato vt supra, postea pone in crucibulo clauso & lutato in vno furno, vt superius dictum est, per quatuor dies (fortasse horas): postea extrahatur aqua & lauetur cum dulci aqua calida: fundetur sal, & ita toties lauetur vt aqua exeat dulcis & clara: & singula vice permitte tuam Lunam residere, antequàm aquam extrahas & salem, postea exicca: postea iterum misce cum sui ponderis noui salis præparati, vt supra, & coque per terminum vt supra, postea laua vt dictum est. Et ita habebis tuam Lunam præparatam & albam: quam pone in vno perot (vas est) bene polito ad furnum tanquam ad minium faciendum, & calcina per spacium septem dierum per modum faciendi minium ex plumbo & octodecim horas pro quolibet die, faciendo ignem cum flamma bene clara desubtus sine fumo. Et sæpius conuerte dictam calcem Lunæ cum cochleari ferreo paruo, & qualibet vice claude & obtura os tui vasis cum suo cooperculo bene iustè, et quolibet die irrora tuam calcem Lunæ cum aqua sequenti: Et ita tua calx fiet admodũ pulchra & naturæ Solis: Et tunc habeas tuum fermẽtum ex fino Sole, & imbibe & coque in furno venti vt dictum est superius præterquàm quòd istud nutritur ad trigesimum, et aliud ad sexagesimum. Et nota quòd super tuo fermento fuso ad furnellum ponatur parum vitri aut nigri smalti (esmail) vt superius dictum est, & non decrescet aliquid. Et reuersio seu recursus tui operis est quòd quando conuerteris tantum pondus Lunæ in Solem, vt tuum fermentum ponderat, capiatur tua massa, & funde pro marcha v. estrelins (Gallicè) finissimi ęris cum tua massa, postea fac accudere in tenues laminas, & pone in cemento stratum supra stratum alternatim per placentulas crassas sicut panis denarij vel oboli (in Picardia vel Gallia) & nutrias in igne rubeum vt esse potest sine fusione, & per integrum diem, & ita erit finum, & admodum bonum: postea permitte frigere & aperi. Et cementum ita fiat. R. partem salis communis præparati partes duas tegularum veterum, & magis rubearum quàm inueniri possint: postea terantur in mortario æneo cum pistello ferreo, & fac tanquam lutum cum aceto fino, & vtere vt vis. Et tua crucibula sint fortia bene polita, & ex forti terra macinata ex alijs crucibulis aut similibus, & ossibus vstis, albis, tritis in tenuem puluerem: (Cementum Solis aliter etiam sic fit vt in margine erat) Duæ partes tegularũ sarracenicarum, tertia salis mista in fundo crucibuli positæ, auri tenues laminas superpone, iterum puluerem supraponens, sic donec fuerit crucibulum plenum, pone super tripodẽ in olla perforata, & imple ollam carbonibus prius in loco vbi non sit ventus: & sic affinabit aurum. Additio.

Vt æs sit dulce vt argentum finum, Recipe æs vstum & funde cum borace in crucibulo: postea extingue in oleo de pointre (Gallicè) & ponatur super incude & sensim & lentò modo planetur aut laminetur, & iterum coquaẽ in crucibulo et extinguatur in oleo de pointre, et ita fac quater vel quinquies, ita vt

sit dulce satis: & illud æs vstum est finum æs ad alligandum aurum, & poni potest medietas plusquàm alterius æris, & erit inde aurum pulchrius quàm alterius æris.

Crocus ferri. Coloratio Lunæ.

Rauiax est ciuitas ubi fiunt fortia uasa, quæ sũt nota Parisijs.

RECipe acetum bonum factum ex vino rubeo, & habeas limaturam ferri, & pone in vase terreo de Rauiax: Postea habeas acetum in quo sit soluta sua sexta pars salis armoniaci, postea pone super dicta limatura vt super emineat vnum aut duos digitos: Postea obtura tuũ vas, & pone super cineres tenues per spatium octo dierum, & moue quotidie bis aut ter cum virgula lignea, & fiet totum rubeum aut vermilium vt sanguis, postea cola & munda bene, & adijce acetum nouum pariter vt supra: & ita toties fac vt de hoc aceto satis habeas, & antequàm hoc facias, vel hoc facto, habeas libram arg. viui sublimati & libram salis armoniaci & tere in puluerem & misce simul, & ter sublima simul, & qualibet vice misce quod ascenderit cum eo quod in fundo remanet, & tuus mercurius manebit niger in fundo tui vasis: & tuum sal armoniacũ ascẽdet altè ad vas. Postea misce tuum dictum mercurium cum tantundẽ sui ponderis limaturæ ferri, & pone super marmor & fundentur in aquam: quam materiam ita fusam proijce totam in acetum ita rubeum in vase clauso & posito per tres dies super calore tenui. Postea purum distilletur per filtrum, & ponatur in alembico, & per balneum Mariæ separetur humiditas. Postea super cineribus in fornace recipe in alia phiala per modum aquæ fortis oleum vel aquã exeuntem vermiliam, & serua seorsum: & super fæces ponatur de aceto nouo & soluantur. postea distillentur per filtrum, & congelentur per balneum, postea per cineres separa oleum rubeũ, & postea pone cum alio, & ita fac toties vt totũ habeas separatũ, postea reseruetur. Et ne obliuiscaris quòd hoc facto misceatur tuum sal armoniacum cum tantũdem calcis viuæ, & ponatur super marmor, & fundetur in aquam, quam recipe & pone cum sua quarta parte aut tertia salis petræ. Sic facias aquam fortẽ, & per alembicum in cineribus super furnello distilla aquam: in qua aqua forti solue purissimũ Solem in folijs, quantum solui poterit. Postea cape tuum oleum rubeum, & si est libra vna, pone libram semis tuæ aquæ solaris simul. Et pone in phiala super cineribus tenuibus 24 horas, postea per alembicum in balneo congeletur, & postea pone ad putrefaciendum in fimo equino calido in phiala vitrea bene firmata & clausa per quindecim dies: postea congela vt sit tanquam mel. Et habeas Lunam finam albam & cementatam, & vnge hoc vnguento ab vtroque latere, & pone in vno crucibulo stratum super stratum quoad sit plenum, & ad decem vncias sit huius vnguinis vncia vna & clauso & lutato tuo crucibulo pone in calore quatuor dierum: post fac ignem fusionis vt totum fundatur, & habebis Solem ad 24 caratos, qui si tibi nõ placet, recude tenuiter in laminas & vnge vt supra. Et si nimium colorem habebit, noli tantum apponere, & ita erit tua Luna perfecta. (additio in margine) R. vnam quantitatem auri in pulucrem redacti, & vnam quantitatem limaturæ ferri, & vnam æris vsti & bene loti: & cape de sale armoniaco ad quantitatem omnium dictarum rerum, & fac omnia simul bene bullire, postea desicca super cineribus calidis, aut super prunis, vel ad Solẽ, & fac pulucrem, & proijce vnum estrelin illius pulueris super tres estrelins argenti fini fusi, & hoc videbitur Sol. Item vna fini auri, vna fini argenti, vna fini æris fusi simul faciunt aurum 18 carati cum vna æris vsti fasi.

AEs vstum sic fit: Limaturæ cupri vnum pondus, & quartam partem ponderis sulfuris viui & misce, deinde pone hoc in crucibulo, & cooperi cum tegula & luta cum luto sapientiæ ne aliquid vaporis inde possit exire. Deinde

pone

pone os crucibuli inferius,& cooperi ipsum cum carbonibus, & ita dimitte per aliquas horas,deinde extrahe ab igne.& inuenies æs vstum;quod laua vt decet. Fit autem optimum secundum Geberem in libro Fornacum ex præparata Venere &c.

Saturnus & Iupiter ita transmutantur.

PRimò fundatur in crucibulo,& superpone tantum mercurij viui quantū ponderat,& erit tanquam puluis. Postea bene lauetur cum sale & aceto, postea cum aqua quoad nigredo sit tota remota,postea exicca &misce cū suo sale cōmuni arso & calcina per quatuor dies & noctes ad ignem cum clara flamma,postea laua vt antea cū illis,ita vt nigredo tota remoueatur. Postea funde & deduc in corpus per descensorium,sic sunt purgata ab eorum sordicie. Post ad hunc Saturnum ita purgatum debes addere ad marchā quinque estrelins fini Solis:& ad Iouem duo cum dimidio finæ Lunæ. Et opus est vt istud fermentum sit amalgamatum cum viuo argento,& factum ita subtile vt queat transire per medium panni duplicis. Postea pone super igne in crucibulo,& calefac paulatim,& illi dona Saturnum paulatim donec totum receperit Postea pone in vno thes (vas puto) ad bonum ignem mouendo cum virga ferrea quoad viuum argentum discedat & Saturnus maneat: calcinetur ita vt sit ita vermilium vt scarlatum,aut album,& tunc est robouffez:postea habeas pro libra Saturni vnum quartum vitrioli rubificati,dimidium quartum ocreæ (docere) vnciam vnam tutiæ Alexandrinæ, & dimidiam libram calcis viuæ, &omnia simul puluerizentur terendo tenuiter. Postea calcina septem dies ad flammam,postea reduc in corpus cum sale petra,& euphorbio & raffina,& cape quod finum erit:ita Solem aut Lunam habebis. Et pro Ioue cape dimidiā libram calcis,vnum quartum calaminæ albæ,alumen (aereum) vnum quartū fac vt dictum est antea,& erit perfectum. Item nota quòd fieri potest specialiter Saturnus sine leuamento vel fermento Solis: Et ita fit. Capiuntur laminæ ferreæ subtiliter cusæ vel fabricatæ,& toties calefac rubeas & extingue in aceto rubeo & in vino,semel in vno,& semel in alio,vt relinquat suas squammas & mundetur vt venus & vermilium. Postea amalgama cum arg. viuo,& fac vt dictum est antea de Sole,& perfectum est.

Coloratio Lunæ:& est eius fixatio ad coniungēdum cum Sole vt supra ostenditur. R. vitriolum(airement)vncias duas &pulueriza,& pone in crucibulo ad ignem vt rubescat,ita vt instar carbonis accensi rubescat: Postea tere super marmor cum forti aceto,& hoc modo fac per sex vel septem vices,idest igniendo & extinguendo:& hoc simili modo facies de limatura ferri Hispanici. Et hoc facto cape vnciam vnam dictæ scobis seu limaturæ, & vncias duas dicti vitrioli seu airement(Gallicè)&tere bene simul:postea habeas finam lunam de copella per tenues laminas,postea pone in crucibulo cum tuo dicto puluere stratum super stratum,& cooperi cum alio crucibulo & bene luta, & dicto luto siccato,pone in igne cementi(de chient)per vigintiquatuor horas & ita per tres vices,& qualibet vice renouando puluerem,& tunc tua Luna erit fixa manens in cemento reali(presce)vt recipiat tincturam,&erit ponderosior quàm antea.

Fixatio Lunæ alia. R. cinabri tres partes & vnā partem sulfuris, tere in puluerem insimul,deinde habeas Lunam mundam laminatam tenuiter, & pone in crucibulo stratum ad stratum quovsque crucibulum sit plenum ad modum cementationis:deinde cooperi & luta bene & pone in igne per quatuor dies vnde in primis duobus diebus facies ignem debilem,sed tertia die fortiorem,

quarta die fortissimum: postea R. materiam tuam qualis est, & tere subtiliter, postea repone in crucibulo & reluta & repone in forti igne per quatuor dies integros, deinde extrahe & recipe boracem, sal petram, sal armoniacum, tere bene insimul & pone cum Luna sic calcinata & reduc in corpus per cineritiū & erit fixa habens pondus & sonum surdum sicut Sol &c.

Alia fixatio Lunæ. Fac aquam fortem ex salepetra & vitriolo, recipe vltimam aquam, & in ista aqua dissolue vncias quinque Lunæ, & vncias sex mercurij (credo sublimati) & quando erunt simul dissoluti congela in vna phiala vitrea, deinde reduc in corpus cum borace & sale armoniaco, & habebis Lunam fixam, & sustinebit cementum, et erit dulcis, & habebit pondus Solis.

Fixatio Lunæ alia. R. Lunæ finæ de cineritio extractæ vncias duodecim, funde in crucibulo, fusum imbibe cum sulfure præparato, donec in puluerem nigrum conuertatur, tunc infrigidetur & ponatur in cineritio & reducatur in corpus: Post iterum fundatur, & iterum cum prædicto sulfure imbibatur, vt primò fecisti, & iterum in corpus reducatur, & sic fiat ter, & habebis corpus mundum quod est aurum album habens pondus suum & mollicíem, fusionē & malleationem Solis, & sustinebit omne iudicium et examen Solis, & est parata ad recipiendum tincturam. Præparatio sulfuris. R. sulfuris libram vnā cerussæ, salis communis præparati, vitrioli Romani, croci ferri ana vncias quatuor, misceantur simul & sublimentur, & rubeum ascendet, quod pone in vase vitreo, & serua. Et nota, quòd de isto sulfure oportet vnciam vnam pro marcha Lunæ.

Alia fixatio. Dicitur quòd sal commune multis vicibus præparatum, puta quinque vel septem vna libra proiecta super libras quatuor Lunæ fusæ fixat Lunam & dat pondus. Sed puto maius esse si sal illud esset fixatum cum aqua ardenti (vel cum calce viua).

Capitulum valde magnum in albedine, & omnibus nobilius, ex libro qui dicitur Philosophus mirabilis. Accipe de arsenico pallido foliato aliquā partem, & de limatura cupri, aut de azimar tertiam partem prædictæ, & de sale alkali dealbato tantum quantum est illud totum prædictum, & illud totum cōmisces postquàm per se vnumquodque fuerit bene tritum, & postea totū cōmoletur & dabitur ei bibere acetum acutissimum, & assabitur aliquoties, & postea moletur & ponatur in allutel & incendatur sub eo ignis temperatus, donec ascendat, & colliges quicquid ascenderit, quod moles cum fecibus, postea facies vt prædiximus, id est exaltabis donec dealbetur: ergo quū dealbatum fuerit coagulabis (vel fixabis) eum cum ruscaten, id est cum ære vsto. Si verò volueris, hoc modo operaberis absque coagulatione: sed quod coagulatum est præualet. Et opus eius est quòd eum molas, & quòd eū in bilance ponderes. Accipies quantum quartam partem sui ponderis de ruscaten, quæ pariter pones in vase quod prædiximus, & incendas à manè vsque ad vesperam, & leui igne: & postea frange illud vas per medium postquàm infrigidatū fuerit, tunc inuenies ea sicut lapidem clarum vt crystallum: tunc illud separatim pone. ergo hoc est angulus magnus. Nunc ergò accipe secundum angulum: Exalta arg. viu. per atramentum: accipias de arg. viuo aliquam partem, & de atramento bono viridi aliquam partem, & de sale alkali dealbato aliquam partem: quæ omnia pariter molas, & potabis ea aceto potatione lenta vel leui, ne amassetur, & moraberis in ea molatione de viuo arg. donec nihil appareat: & postea assabis in furno panis per vnam noctem, & sic facies aliquoties: & postea moles & exaltabis in alutel donec dealbetur: & hic est adhuc angulus secundus. Et sit angulus tertius Alocaph: accipiam ex eo aliquam partem, & de

altae

altac aliquam partem calefactam, & ponentur in allutel & exaltabitur ter: hoc est angulus tertius. Et ecce est angulus quartus, vt accipiatur argentum & limetur limatione subtili, & adiungatur ei arg. viu. lotum: sed opus est ei quòd arg. viu. coquatur in aceto semel & bis donec exeat nigredo ab eo, & cum oleo semel & bis & cum vrina semel & bis, & ter & ter: & si vrina fuerit seruata, melior erit: tunc ergo mundabitur, & ita adiunges cum argento, & omnia simul misces (aut moles) donec fiat sicut butyrum, & donec non percipies argẽtum inter digitos etiam fricando: ergo cum sic factum fuerit completi sunt anguli, tunc cõiunge omnia. Et hoc est vt accipias de arsenico condito albato vnciam vnam, & de arg. viu. condito vncias duas, & de arg. cibato cum arg. viu. & condito tres partes. Postea hęc omnia conuolue & mole cum sale armoniaco & cum sale alkali soluto in aqua, & assa in leui igne, & sæpe molas & assa donec super linguam dissoluatur: & hoc est eius complementum. Et condimentum salis armoniaci & alkali est, quòd accipias de alkali libram vnam & pones super eam quatuor libras aceti acutissimi, quæ pariter bulliant, donec partes duæ minuantur, & pars tertia remaneat: tunc cum ea coagules ad Solem, aut leui igne, & postea accipe de eo coagulato aliquam partem, & de sale armoniaco exaltato tantundem, quæ pariter molentur, & in aqua ponantur donec dissoluantur: & quum soluta fuerint, ex eis imbibes Elixir sicut prædiximus, donec dissoluantur super linguam, et pone eum ad soluendum.

Modus optimus inhumationis ad dissoluendum. Fama (vel forma) verò dissolutionis est quod ponatur in vase, quod Arabicè dicitur carora, & ponatur super trabem quæ perforata fuerit, ita quòd carora bene ibi stet quasi cornu in scriptorio, quia carora est similis cornu: & fiant in circuitu illius foraminis quatuor foramina circum caroram existentia, vt carora sit bene suffulta in humatione illa, ne vacillare aut titubare valeat, ne medicina à carora effundatur. Et postea accipies ollam vel caldariam æneam vel æream quam implebis aceto bono, & in illud truncum perforatum in medio pones cum sua carora. Caldariæ verò os tegatur disco ore ad os, ne vapor exeat à caldaria, & in fundo disci foramẽ habeatur, per quod suffundes acetũ cùm minuetur, & ignis leuis ponatur sub caldaria tribus diebus naturalibus: tunc medicina soluetur, & fiet sicut aqua. Postea illam coagula in olla plena cinere, sed non omnino plena: Et tunc coagulabitur duobus diebus aut pluribus: & cum coagulata fuerit, illã incerabis. Forma verò huius incerationis (seu oleum inceratiuũ Elixir ad faciendum fusibile) est quòd accipias de aqua alkali acuta, quæ quindecies fuerit iterata, duas partes, & de oleo abluto seu dealbato (albuminis ouorum) quòd non incendatur, vnam partem, quæ coquas donec fiant vnum corpus quasi cera. Postea pone parum huius corporis super medicinam quam coagulasti & assabis leui igne donec fluat quasi cera à facie ignis. Tunc absconde tuum Elixir: pone drachmam vnã super triginta cupri, & veniet tibi argentum bonum Deo volente.

Alibi sic habetur: Verum Elixir componitur ex quatuor angulis, quorum vnus est arsenicum sublimatum fixum, ita quòd non denigret laminam argenteam ignitam quando ponitur super eam: & hic angulus appellatur anima. Secundus angulus est mercurius sublimatus fixus, ita quòd fundatur per se in modum metalli, & cum aliquantulo nitri vel boracis: & iste angulus appellatur spiritus. Tertius angulus est calx optimæ Lunæ: & hic angulus dicitur corpus supradictorum, scilicet animæ & spiritus: & etiam fermentum. Quartus angulus est aqua dissoluens & coniungens prædicta tria, quæ dicitur aqua facta ex salibus acutissimis, in qua pluries debent coagulari & dissolui: & il-

lud Elixir conuertit Venerem purgatam in Lunam: Alij dicunt, quòd omne metallum purgatum, aliud non. Ad rubeum autem sint omnia rubificata. Istud concordat cum vltimo capitulo tractatus magistri Alberti.

Auripigmentum sublimatum cuprum in argenti speciem dealbat: quo in loco nulla insunt latibula. Nanque super salgemæ partes quatuor duabus almizadir, id est salis armoniaci appositis, superius inferiori superpone. His itaque tertiò cōmutatis, videbis quod optas: tamen æstimo illud prius debere esse mundum & sublimatum.

Aqua lithargyrij opus lactis virginis sic fit: Cooperies lithargyrium postquàm tritum fuerit cum boni aceto vini, & eum coquas bene: sint de aceto partes quatuor, & de lithargyrio vna pars, & bulliat ad consumptionem medietatis, & postea sumas pondus suum de sale alkali, & cooperies aqua clara & bona & coques eam donec bulliat multoties, & postea quamlibet separatim cola: postea R. de aqua alkali aliquam partem: & si posueris super aquam lithargyrij tota dealbabitur tunc, cum mista fuerit bene inuoluendo cum bacculo, & dimittetur donec pausetur existens corpus album, & colorabitur inde aqua supernatans, & dimittetur corpus donec siccetur, & postea suspendatur in vase vitreo donec totum resoluatur: postea dealbabitur cum eo arsenicum dealbatum per molationem & Solis calidi siccationem, vel cineris calidi paulatim ita tamen ne fumum sentiat. Sed vsurub quum solutum est, multo præstabilius isto est. Et in argento viuo coagulato habentur opera mirabilia.

Secundum Albertū in de Mineralibus in tractatu tertio, capite 2. lib. 2. sic fit lac virginis, quando lithargyrium fortissimè lauatur cum aceto, & colatur sæpius per ipsum donec sit optimè translucens. Et iterum vetus alumen scissile & plumosum fortissimè lauatur in aqua, & sæpius colatur per ipsam quousque sit sicut lacryma: & istæ duæ aquæ permisceantur. Est enim certissimè hæc aqua coagulans, & videbitur lapis qui per eam coagulatus est.

Alibi lac virginis sic fit, Lithargyrium tere in puluerem subtilissimum, quē cribra: quo cribrato pone in patella terrea plumbata cum aceto, & coquatur parum ad lentum ignem, quousque bulliat parum: tunc coletur per filtrum album, aut distilletur per filtrum, & recipiatur in vase mundo, & ita distilletur ter vel quater donec sit bene clarum. Postea accipe sagimen vitri & contere ipsum vt lithargyrium & cribra similiter: & pone puluerem in lixiuio forti (vel aceto) vel in aquam, & fac eodem modo vt de lithargyrio: & quando velis lac ex eo fieri, misceantur adinuicem aquæ prędictæ, & vertentur in lac albissimū atq; spissum. Sagimen vitri & spuma vitri, idem: Lac virginis valet ad salsum phlegma, & ad guttam rosaceam.

Aqua lithargyrij dealbat per se, aqua salis alkali denigrat per se: quas quum miscueris, adde arsenicum fixum & operare ad albedinem.

Chalcanthi siue vitrioli multæ sunt species: quarū vna quæ est rubea est colcotar, & vocatur chalcanthū Babylonicū & cerdonis, cuius sapor calidior sentitur cum stipticitate, vnde etiam linguam incidit. Quod autē ex eo electum est, quod non est vetus, carens lapidibus, cuius etiam partes longæ sunt & radiosæ. Alia verò species est quod dicitur Syrum, eo quòd de terra Syriæ videlicet de terra Ierusalem asportatur, cuius color est niger citrinitati attinēs. Aliud verò quod de Aegypto affertur & de Cabrit. Est etiam eius alia species quæ dicitur calcatidis (vel fortasse calcytis) & ipsum est chalcanthū, cuius color est viridis, quod est omnibus alijs fortius, atque calidius existit & asportatur de Cypro, vocatur Romanum: Ipsius enim color parumper attinet colori azuri, & est solidum & clarum. Aliqui tamen dicunt quòd Romanum primò

positum

positum ad ignem funditur, sed Cyprinum non.

Tutiæ tres sunt species: vna nanque est Inda, quæ est lapis subtilis: cuius color licet sit fuscus, albedine tamen magis participat. Hæc verò gustata, frigida sentitur, & post paululum desiccat, & defertur à litoribus maris Indiæ. Et ipse est lapis albus & subtilis, ac si parum salis ibi esset suppositus. Est et eius alia species, que Tutia vocatur marina, & ipsa viridis lapis & asper atque perforatus, & asportatur à regione quæ vocatur Agni. Alia quoque eius est species quæ de Syria adfertur & Aphrica, atque à Tunicio & ab Hispania, quæ est lapis albus, depictus atque grauis, per quam æs rubeum tinctum in citrinum mutatur.

Arsenici duæ sunt species: vna crocei coloris, alia verò rubei: croceo vtuntur mulieres pro psilotro. Quidam Sophistæ accipiunt vnciam vnam Solis limati, & lib. mediã arsenici nõinati, terunt ipsum fortiter, & balneãt ipsum in vrina pueri, & ponunt in sacculo corij & constringunt ipsum bene, & dimittunt ita stare vsque ad mensem, & tunc videbitur Arabicum & c. Ex arsenico autẽ fit realgar: de arsenico tractatur Hermetis decimo capitulo.

Qui autem harum & aliarum specierum mineralium ampliorem exquirit tractationem, videat Matthiolum in vltima aut penultima editione Commentariorum in Dioscoridem.

LIBER MERCVRIORVM RAYMVNDI.

FILI oportet vt intelligas operationes, per quas creatur natura argenti viui, & postea si scis vel habes notitiam ad cognoscendum nostrum arg. viu. habebis artem integram: Quia operationes omnium non sunt plusquàm vna sola, quæ fit per modum quẽ tibi dicemus: Tu accipe de liquore lunariæ quantum volueris (per lunariam intelligo arg. viu.) & de illo per distillationem diuidas elementa: sed primò separabis aquã phlegmaticam, in qua stat mortificatus spiritus, & continua in balneo tuam distillationem quovsque videas distillari aquam animatam, quæ incipit comburere, & illam distilla ad partem. Et quando illud quod poterit distillari per illum calorem receperis, & phlegma fuerit extra, sicut manifestat signum adustionis, illam diuidas in duas partes: & vnam partem seruabis ad creandũ mercurium, vt cum eo terram lapidis sublimes. Et de secunda parte trahes elemẽta sine omni combustione sub conseruatione proprietatis sulfuris & arg. viui per istum modum: Ponas partem aquæ animatæ super fæces, quæ erunt in similitudinem picis fusæ vel liquefactæ in fundo vasis, & statim pone alembicũ cum suo receptaculo & incende ignem ferraturarum & luta cum pasta, & illũ ignem continua quovsque quicquid poterit distillari distilletur per æqualitatem dicti ignis: postea pone in igne sicco cineritio, & illum continua de ferratura seu ramentis lignorum, distilla oleum, & ad finem suæ distillationis dimitte infrigidari materiam cum toto vase: Postea reduc suum liquorem primum, qui est aqua & non oleum, super fæces: & reitera tuam distillationem, sicut iã dictum est, quovsque fæces maneant siccæ & combustæ: & quòd humidum vnctuosum sit totum sublimatum sicut anima in substantia spiritus. Et fili, natura nostri spiritus operatur in omnibus rebus, & omnem rem excedit: & per illum fit nigredo, albedo rubedo, siquãdo scies bene miscere. Mistio illarum fit sicut tibi diximus, quia vnum intrat in aliud & figit illud, & rarefactum impletur condensato: & condensatum subtiliatur per rarefactũ: & totũ illud fit per solutionem & calefactionem & leui igne. Et iste ignis debet continuari,

quovsque elementa sint inuicem amplexa cum terminatione suæ humiditatis, & sua terminatio est quòd omne modicum comburatur, quovsque lento igne desiccetur. Et scias fili, quòd vnum comburit aliud, & confortat, & docet pugnare contra ignem. Et sic fili in coquendo persequens elementa ad lentum ignem lætantur & conuertuntur in extremas naturas, quia liquefactum totaliter cõminuitur, & fit non liquefactum, & humidum fit spissum. Et per istum modũ fit corpus spiritus, & fit tenuis & fortis pugnans contra ignẽ. Et fili, proprietas cuiuslibet mercurij est dissoluere & dealbare suum sulfur. Et proprietas sulfuris sui est congelare et depurare suũ arg. viu. Et fili, iste vapor qui congelat arg. viu. est de natura suæ propriæ substantiæ mediæ, quæ stat in terra sicca subtili aerea mista et digesta et cocta cum lento igne secũ continuãdo. Propter hoc igitur reducitur arg. viu. dissolutũ super suam terrã siccã paulatim, non autẽ semel seu simul: quia virtus sulfuris draconici citius conuertit modicum diuisum, quàm multum indiuisum. Obserua igitur quòd virtus draconis (id est lapidis philosophici) non regitur pelago de Satalia: Quia hoc tu debes facere per intentionẽ congelandi & nõ soluẽdi. Sic fili, arg. viu. regnat prius contra sulfur, sicut patet per virtutem præcedentis capituli. Continua igitur suam operationẽ, assationem, & imbibitionẽ, quovsque prima aqua habeat totum dealbatum, & sit congelata per vaporẽ sulfuris. Aliud nõ oportet te facere per contrariã operationẽ, quia sicut arg. viu. vincit sulfur per totũ: sic per contrarium, sulfur siccũ vincit arg. viu. per congelationem, & per reiteranem sublimationis talis sicut diximus. Et quando per iam dictam sublimationem & frequentem assationem videris quòd maior pars mercurij quantitatis fuerit deleta, reitera cum forti igne sublimationem super illũ, quovsq; plus de sua aqueitate purgaueris ex toto: & quando videris, quòd totũ fuerit eleuatũ siccum ad modũ pulueris mortui albioris niue contra spondilia vasis, reitera iterum sublimationẽ solùm per se sine fecibus suis: tunc enim erit perfectè mũdificatus & sublimatus ad efficiendam tincturã ad album, cui non potest similis inueniri. Quando sublimaueris et repereris dictam purã substantiam mercurij, tunc fixabis vnã partem illius, & nos tibi dicemus modũ fixationis in lapide maiori. Et quando illa pars fuerit fixata, fixabis postmodũ aliam. Igitur reitera sublimationẽ partis non fixæ super rem fixam, quovsque illa similiter sit fixa, cum experiẽtia probando si bonam fusionẽ tibi præstiterit super ignẽ: Et si sic, factum est: si non, coniunge sibi de arg. viu. exuberato, reiterando suã sublimationẽ, quovsq; sit fusibile. Et modum exuberationis cuiuslibet arg. vi. tibi dedimus, si nos intellexisti in practica lapidis maioris, in cap. quod incipit, Fili exuberatio nutritiua non est aliud &c. Et in ista practica, in cap. quod incipit, Tu accipias &c. sed illa illud facit de suomet arg. viuo. Et ideo ipsa est simplex: si vis illam magis compositã, & vis eam de mercurio, dissolue eam in aqua prima quæ est exuberata ex anima dicti mercurij de quo fit tinctura, postea separa aquã per distillationem super fæces, quovsque aqua biberit & traxerit ad se humiditatem fæcum mercurij. Ista est humiditas creatiua quę super omnes alias manet super pugnam ignis. Et sic per solã substãtiam mercurij facimus excellentẽ medicinã albedinis. Et sicut dicimus de vno, sic intellige nos dicere de omnibus: non expellimus aliquem nec vulgarẽ nec communem. Et quando dicimus cõmunem, dicimus de illo quem Philosophi intelligunt: Et quando dicimus vulgarem, loquimur de illo quem rusticus intelligit, qui venditur in apothecis. Sed bene intellige, quòd vbi ipse est communis, ponitur sicut scimus nos, qui illum cognoscimus in propria virtute &c.

Inten-

INTENTIO SVMMARIA, QVAE ALITER DICITVR Repertorium, valde vtilis ad intelligentiam Testamenti, codicilli, & aliorum librorum Raymundi Lullij.

QVA nostra philosophica tribus naturis componitur b,e,&h. & aqua mineræ consimilis, in qua lapis noster dissoluitur, & in ipsa terminatur, dealbatur, & rubificatur: non enim operi coniungitur nisi essentialiter humefaciendo partes lapidis resoluti, tanquã phlegma præseruans totum opus à combustione, industria artificis mediante: Veruntamen noueritis totam eius substantiam, scilicet phlegma in decoctione à toto composito separari. Est enim phlegma nostrum substãtia media, & aqua mercurij prima, in qua principiũ lapidis est, scilicet dissolutio eius, nec intrat cum eo, quanuis viscera eius implentur naturæ sensu ablato, nisi tanquã phlegmatica humectans partes rerum, & non generans vel augens. Vnde radicales humores sunt essentiales lapidis partes sibi ipsis rebus imbibitæ, à quibus constant partes rerum duntaxat: per istud vtique augetur & nutritur quodcũque augetur & nutritur, per exuberationem illius humoris radicalis nutritur & augetur lapis noster, de quo loquitur in suo codicillo in cap. de Virtutibus & doctrina, quibus corrigitur error & c. & de illius exuberatione loquitur in sua practica. Est autem istud verè natura germinata, quæ quanto magis in suo vase per ignem exigentem suo phlegmate decoquitur, tanto eius magis insita virtus cum singulis partibus amplius decoratur & aptior redditur, vt ex ipsa fructus multiplex generetur. Hoc enim dicitur natura, mediũ, & lapis, & mercurius, arsenicum & spiritus subtilis, duabus participans extremitatibus, & sulfur album & rubeum, stringens mercurium, & conuertens ipsum in argentum melius quàm de minera. Phlegma enim in quo decoquitur sulfur nostrũ quod dicitur aurum istud est, vt recipiatur spiritualiter aer humidus in mercurij substantia, donec ipsius media pars in aquam condensetur actione caloris corporis mediante: nanque corpus metallicum velut virtus agens operatur tanquã masculus. Et istud ideo quoniam de proprietate sui est quòd calor ipsius in humido includitur aereo, qui quum intrat poros mercurij frigidi, patitur & alteratur paulatim & paulatim: vt illud quod digeritur per calidum naturale, id resoluatur in aquam per minima: quoniam de proprietate cuiuslibet elementi est habere in se contrarietatem & agere in suum contrariũ: partes verò quæ in aquam resoluuntur, sunt in forma argẽti viui amalgamati cum corpore, qui resolui nequeunt, nisi magis & magis subtilientur. Et ideo si arg. viui volueris frigiditatem dissoluere, magis ipsam coagulas. Calor corporis quidem digerit & resoluit mercurium quantum deportatur in aquã cum suis partibus mercurialibus dissolutis: & sic phlegma nostrum ex tribus constat substantijs essentialibus, quæ quidem essentiæ elementorum sic ligantur adinuicem, quòd plurimum vniuscuiusque cum plurimo alterius est adiunctum qualitatibus ipsorum: vnde Alexander Peripateticus dicit, quòd commistio elementorum facit mirabilia: eo quòd elementa quosdam effectus melius operantur in misto quàm in simplici. Et illud ideo quoniam in tali misto remanent propriæ essentiæ elementorum, quæ sunt propriæ virtutes operatiuæ, vt patet per aquã nostram philosophicam, quæ dicitur Metallina, eo quòd ex solo genere metallico generatur. In hac enim aqua saluatur dispositio media, quæ est inter mollitiem & duritiem, mediante qua fit transitus à mollitie argenti viui ad duritiem metalli perfectissimam. Vnde nunquam fit transitus de extremo ad extremum, seu de contrario ad contrarium nisi per dispositionem determinatã,

quæ participat de duobus contrarijs. Nec est ista dispositio essentialis, arg. vi. in sua natura, nec sulfur in sui substantia seu natura, sed solùm pars illorum: ex quorum alteratione partium essentialium ad terream substātiam mediā vnanimiter peruenerūt: ideoq; fixationē quandā suscipit tanquam spiritus fixionis pronus ad requiem, qui cū fixatur, separatur phlegma eius per desiccationem à toto cōposito generato. Ad suscipiendū ergo phlegma, condensa aerē per calidum & siccū, & siccū rectifica per calidum & humidum (inhumando) & habebis aërem in vaporē: quoniam aer spiritualiter intercipitur in auri materia, & aliorum mistorū. Aqua verò nostra cōposita post eius separationē alēbici est in colore clara sicut aqua cōmunis, & in principio suę separationis per filtrum, est in colore pallido, habēs albedinē sicut albedo palearū tritici: cuius causa est digestio (seu concoctio) conuertens corpus ad citrinitatē. Et anteq̃ separetur per filtrū est nigra: cuius causa est corruptio terrestreitatis corporis tenebrosi, lucidiores partes corporis detegens in forma corrupta, quāuis ita non sit. Et post eius decoctionem completam quæ fit per rarefactionem est candida in occulto: qui quidem candor nil aliud est quàm spiritus à corpore resolutus, deportatus in phlegmate suo. Phlegma verò variatur in colore, quotiescunque enim suum continens variatur, & toties phlegma: quoniam phlegma non variatur nisi propter formam spiritus. Nam spiritus in aliqua decoctione variatur in colore, & certè etiam tenetur in pondere, & augmentatur in virtute & potentia. Quum verò terra imbibitur cum aqua post separationē per filtrum, albescit materia nigra super Porfidum: sed statim cum materia cōuertitur, albedo occultatur in materia: & ita facit donec virtus aquæ vincit virtutem terræ. Attamē anteq̃ ad eius terminū verum in colore terra peruenerit, multi vel quasi infiniti colores apparebunt, de quib. incertissimè sciret aliquis dare intelligētiā. Facit enim terra in decoctione sua cū aqua sua multas glādulositates siue gibbositates admodum ampullarū, in quibus apparent omnes colores mundi ita resplendentes, quòd raro crederet quis, nisi qui videt & expertus est. Substantia verò huius aquæ est spiritus corporis lucidans atq; illuminās: qui in radice naturæ, metallo erat vnitus & coagulatus nō igne, sed virtute mirabili: sed dum coagulatus est, inuenitur participans duabus extremitatibus: & est partim fixus & partim volatilis: & ideo dicitur mediū, in quo est virtus fixatiua: sed dum figitur, sequitur propriam naturam metalli, eo quòd materia est natura metalli. Hoc enim vocatur sulfur, & est liquor dulcis, ad modum spiritus in puluerem sublimatus: nunquam enim potest creari liquabilitas in materia aliqua nisi mediante isto spiritu liquoroso. Iste enim spiritus generatur ex humore seminali duorum contrariorum quo ad caliditatem & frigiditatem: & vnius generis, quo ad suam naturam, quorum vnus est Sol, & aliud arg. viu. in vno gradu, in alio verò gradu est Luna & arg. viu. Veruntamē hoc arg. viu. in certo gradu, quādo cum Sole coniungitur, cum nō sit arg. viu. in natura sua, quia alias fortiores vires acquisiuit caliditatis. Arg. verò viu. tanquam materia patiens iungitur Soli: Sol verò tanquā agens. Non autē Sol iungitur arg. viuo, nec masculus cum femella, nec è conuerso: quoniam realiter natura media viui arg. dominatur in auri materia & corrumpit ipsum, ac si ageret in ea sicut masculus. Non autē solùm corrumpit ipsum, sed vlterius ingreditur humiditatem fixam & calidā Solis, & cum suo iungitur spiritu, & hoc mediante illo in quo deportatur vtriusque genus. Vnde Sol non iungitur cū arg. viuo, nec arg. viu. cū Sole nisi per substantiā mediā. Nec vnum diligeret aliud nisi per talem dispositionem naturæ affinem, quorum substantia vna, scilicet arg. viu. supereminet substantiam Solis in quadrupla sui parte, & Luna in du-

pla

pla sui parte, eo quòd frigidior Sole: quia magis vigent virtutes actiuæ in Sole quàm in Luna in principio confectionis lapidis. Veruntamen quãtitas materiæ Solis non excedit precium in veritate vnius aurei. Plus autem excedit in valore materia Lunaris, eo quòd terrestrioris naturæ & fragilioris virtutis est. Et ideo cum auri virtute confortatur, & sine ipso debilitatur: Nam Luna quamuis frigida sit apud omnes in secundo, tamen est in tertio gradu: sed non habet tantam virtutem quòd possit agere in materiam passiuam arg. viui, nisi succurratur per materiam magis actiuam: & ideo terra sulfuris præparatur cũ arsenico nostro, sicut arsenicum cum sulfure nostro. (arsenicum nostrum, terra Lunæ: sulfur, terra auri). Sulfuris autem cõpositio est, quòd si decoquatur oleo suo (id est aere) cum modico fermenti infra octo dies reuertitur totũ in puluerem rubicundissimum tingens argentum in aurum.

Vbi seruetur materia quæsita.

PRæparatio autem aquarum, & an debeat poni in opere, & quid de ipsis fieri debeat, iam enarratum est in libris Philosophorũ. Etiam dixi, quòd materia quæsita reseruatur in humido balneo Mariæ, phlegmatico cõseruatiuo & putrefactiuo cum sua spissitudine in furno secreto Philosophorum.

Qualiter fiat distillatio.

DIstillatio autem fit per venas vitri absque separatione materialium: imò coniunctione in furno nostro secreto est nostra sublimatio. Et iã de mediorum naturis est satis declaratum.

Quomodo corpora nutriantur.

COrpora autem non nutriuntur, sed solum germen eorum in se ipsis cum igne variæ decoctionis, circa quam est hîc aspicienda practica. Nam & corpora non sunt nisi germinis eorum pabula: quoniam hoc certum est quòd corpora mutantur, & alterantur, & reducuntur ad naturã germinis spiritualis: ipsum enim germen augmentatur congelando, & nutrit se ipsum dilatando sicut puer cum lacte virginis: ita quòd corpora tanquam fercula eius resoluuntur, & in ipsum conuertuntur: sic quòd dissolutio corporũ fit, cùm spiritus congelatur & nutritur. Et congelatio spiritus fit, cùm corpora dissoluuntur, & in aliam naturam reducuntur. Et ita congelatio vnius nõ fit absq; dissolutione alterius, nec è conuerso. Et generatio formæ aduenientis non potest fieri absq; corruptione præcedẽtis. Forma quidem corporum propter formã spiritus aduenientem, & tota substantia corporis cedit in alimentũ, & formã substantialem spiritus: sic quòd omnis solutio est mortifera (corpori) sicut omnis congelatio viuificatiua, & causa vitæ propinquissima.

De forma uasis, & qualis sit.

FOrma vasis quidem artificialis in quo dictum opus perficitur, talis est qualis est forma vasis naturalis cũ suis longis venis, in quibus fit separatio puri ab impuro: nec est alterius formæ, & est vnicum vas cum duabus cãnis. Nam ad hoc præcipuè debemus naturam imitari.

Quando fiat fermentatio.

FErmentatio autem fit post originem infantis (id est post sublimationẽ sulfuris) vt sibi administretur optimũ ferculũ existens cum tota sui substãtia, vt corpus debile magis ac magis substẽtetur & reducatur ad naturam fortiorem. Nam fermentatio nil aliud est, quàm cibus spiritualis conuertibilis in essẽtiã infantis: & vt totũ efficiatur opus vnius naturæ: verũtamen in tali cibo præcedit ipsius præparatio. Nã hæc fermentatio cibalis, debet esse de sua propria natura, & sibi assimilanti, quoniam nisi assimilaretur ei, nunquã in eorum naturam incorporaretur, vel conuerteretur in naturam sulfuris.

Quare fermentum præparatur.

PRæparatur quidem & subtiliatur vt puræ sit nutrimentalis conuersioni: & tunc talis est natura nostri lapidis quòd est conseruatiuus & confortatiuus: quantò enim magis præparaueris fermentum, tantò magis habilius erit ad conuertendum & dirigendum.

Quot modis fiat præparatio fermenti.

FIt autem præparatio fermenti multis modis: vno modo per dissolutionẽ in aquam lapidis, & per reductionem: alio modo per calcinationem & lauationem cum arg. viuo, & eleuationem eius substantiæ mediæ: & deinde per dissolutionem in aquam lapidis & aquarum coniunctionem, & per istum modum est facilius conuersiuus: Alio modo per incerationem calcis, & dissolutionem eius: Alio etiam modo per vacuitatem suæ naturę terrestris duræ & compactæ. Lapis enim noster est sicut corpus simplex, quod recipit cuiuscunque rei formam quæ sibi adiungatur.

Quomodo fiat coniunctio Solis & Lunæ.

CVm verò lapis ad album perficitur, fit coniunctio Solis & Lunæ, donec Sol traxerit Lunæ substantiam ad eius naturæ colorem: hoc verò fit cum igne lapidis: deinde continuetur, quousque patiatur cum rebus sui generis.

Quomodo medicina habeat ingressum.

Medicinæ autem tam albæ quàm rubeæ cadere possunt & impressionem habere in omni quod sibi per minima iungitur.

Ad dandum ingreßionem medicinæ.

SI autem volueris facere proiectionem super corpus, pone de eius spiritu in Elixir, & per talem artificium in illud habebit ingressum medicina: Et in hoc latet Practica apud plures.

ARISTOTELES DE PERFECTO MAGISTERIO.

CVm solerti indagine vniuersarum rerum artificia philosophia comperierit sedulitate, tũ carissime fili, exquisitionis sagacia Alchymiæ artis magisterium adinuenit: quod eatenus reliquarum rerum præpollet argumentis, quatenus ipsum de secretioribus naturæ abditis reperitur. Ratio enim sufficit huius artis operandarum rerum apparẽtes & manifestas virtutes vel naturas tantùm cognoscere: Nihil enim in arte hac perficeret nisi earũdem interiores vel occultas naturas absque errore quis cognosceret. Ars enim hæc de Philosophia, est occulta, & est de illa parte Philosophiæ, quæ Meteora nuncupatur. Loquitur enim ars hæc non solùm de eleuatione & depreßione elementorum, sed etiam elementatorũ: Scias hoc quia magnum secretum est. Scias præterea hanc artem vocari inferiorem Astronomiam, & superiori primæ est comparatiua. Loquitur enim superior Astronomia de stellis fixis in firmamento igneo, & de septẽ erraticis quæ planetæ nũcupantur, quia motu contrario firmamenti feruntur: Hæc autem ars loquitur de lapidibus fixis in igne, & de his quæ ab igne fugiũt: Lapides verò quæ stellæ dicuntur, sunt Sol, Luna, Mars, Saturnus, Iupiter, Venus, nitrum, calx, carbunculus, smaragdus, & reliqui lapides, qui ab igne non fugiunt. Lapides verò qui planetæ vocantur, sunt arg. viu. sulfur, arsenicum, sal armoniacum, tutia, magnesia, & marchasita. Isti enim super ignem non perseuerãt, sed seorsum & paulatim ab eo fugiunt & euolant, nisi ad ipsum sustinendum quibusdã inenoda-

enodabilibus vinculis & artificiosis nexibus indissolubiliter constringantur: quæ diutina constantia & subtili meditatione instantiáque simul operatione nõ festina, post multorum laborum fallacias & operationum diuersa sophismata philosophia perfectissimè est consecuta, & eorum arcana suis reliquit filijs. Si enim alius, quàm eius filius hoc attentare præsumpserit, vt indignus penitus repulsam patietur: & se, opus, & expẽsas amisisse meritò deplorabit: scias hoc quia magnum secretum est. Vocantur autem prætacti lapides fusi super ignẽ corpora & animalia, & fugientes ab igne, spiritus. Sicut enim corpus siue anima nõ viuit nec erigitur nisi prius spiritetur, sic & prędicta corpora quasi mortua iacent, nisi cum prædictis spiritibus viuificentur & erigãtur, seu opere naturæ in mineris suis fiat in millibus annorum, seu opere philosophiæ cum sint effossa de suis mineris, & hoc fit in die vna respectu operis naturæ: imò vt verius fateatur in hora vna: fit tamen cum medicamine, cuius compositio multi temporis spacium anticipauit. Dicuntur etiã lapides fixi super ignem substantiæ, & fugientes ab igne: quia sicut substantiæ per se stant, nec alterius naturæ beneficio reguntur, sic lapides fixi super ignem sua potestate perseuerant: & sicut accidẽtia non possunt suas qualitates ostendere nisi cùm fuerint substantijs sociata, sic lapides fugientes ab igne non possunt suas demonstrare virtutes nisi cum fixis fuerint maritati: Scias hoc, quia magnum secretum est. Scias quoque quòd prędicta non bene ad inuicem se recipiunt, nisi prius fuerint vtraque munda: non enim recipit corpus spiritũ, nec spiritus corpus, ita quòd fiat spirituale corporeum, & corporeũ spirituale, nisi sint ab omni sorde prius perfectissimè defœdata vel defæcata: cum verò sint sic, complectũtur corpus & spiritum, & spiritus corpus, & prouenit ex eis operatio perfecta. Et eriguntur corpora in examinatione, & spiritus tenentur à corporibus super ignem: Scias hoc quia est magnum secretum. Quicunque igitur hoc ignorat secretũ, ab opere manum suspendat, donec ipsum sciat: Dum enim hoc ignorauerit, nõ gaudebit operis sui perfectione: & cum hoc sciuerit, gratulabitur sibi operationẽ ad vota cõpleri. Rogo itaque te fili, vt incessabili lectione philosophiæ libros scruteris, vt & eius filius & huius arcani magisterij habere sagaciã merearis. Qui enim in legendis libris deses extiterit, in præparandis rebus promptus esse non poterit: quia non potest de leui eius in Practica manus crescere cuius in Theorica intellectus desudare renuerit. Ille nanque ad operationẽ securius accedit, in cuius mentis ænigmate plures operationum imagines variéque resultant. Ne autem tu fili carissime omnia philosophię volumina ad inueniẽdum prælibata secreta quasi errabundus percurreres, hunc librũ tuo conscripsi nomini: in quo omnia ea cum suis præparationibus per sermonẽ completum redegi, quæ in prænominatis nominibus propinquiora, faciliora & notiora reperi ad componendum album & rubeum Elixir, vt tibi ad operandũ facilis esset aditus.

Est autem Elixir compositum ex speciebus limpidis antidotũ, medicina & purgamentum omnium corporum curandorum & purgandorum, & attorniandorum in Lunificum & Solificum verum. Caueas ergo ne ad condendũ, vel componendum procedas, antequàm inueneris componentium pondera completa. Quia secundum componentium ponderum perfectionem, erit cõpositionis operatio. Scias hoc quia est magnum secretum. Scias etiam quòd non poteris perfectè mundificare, nisi prius mundificandorũ naturas omnes & ægritudines bene cognoueris. Sunt etiam in prælibatis corporibus quędã ægritudines, quas partim à mineris suis, & partim ab elementis suis contrahũt qualitatibus. Omnis etiam elemẽtata res quatuor in se retinet qualitates acti- *Elixir quid*

uas & passiuas, exterius siue interius, mollitiem siue duritiem & horum mediũ verbi gratia, res si exterius est calida & humida & mollis, interius est frigida & sicca & dura: Quia omnis rei manifestum, suo contrarium occulto: Scias, quia est multũ secretum. Vnde si perfectè cognoueris exteriorũ rerũ consistentias & interiores de leui tu cognosceres, & èconuerso. Et si occulta manifestare sciueris, scies & manifesta occultare: Sed in quibusdam rebus, vt in plumbo, totum manifestatum occultari, & totum occultum manifestari. Et in quibusdam medium occultum manifestari tantùm, vt in ære, & medium occultum manifestari vt aurum, vt ad sanitatem perfectam perueniant, vel saltem ad neutralitatis officium perducantur. Scias hoc, quia est maximũ secretum. Scias etiã, quòd rerum quædam sunt sanæ, quædam sunt ægræ: Sanæ dicũtur in quibus quatuor qualitates cum mollitie & duritie ita æqualiter existunt, quòd nulla earum vincitur à sua contraria, sicut in auro perfecto: In ipso nanque sunt ita æquatæ, quòd neutra superfluit alteri: Aegræ dicuntur illæ, in quibus est huiusmodi contrarium: Neutræ verò dicuntur illæ, in quibus species æqua proportione terminatæ sunt, tamen vna parum vincit alteram, ita quòd leui artificio & pauco medicamine sanantur, vt est aurum album & argentum purum in quibus sola tinctura fixa incolumitas restauratur. Scias hoc quia &c. Vt autem hoc facere scias, totis viribus enitaris, & tu labora vt intelligas quę dicam & Deus alleuiet te: Scias quoq; φ res ita subtili artificio, & mystica cõiunctione adinuicem sunt æqualiter commistæ, quòd in qualibet re omnis res existit per potentiam, etiam si per visum in ipsa non comprehendatur, sed in rebus liquefactis clarius quàm in aliqua re discernitur: Sunt enim auri interiora argentea, & argenti aurea, & èconuerso. Et in ære sunt similiter aurum & argentum potentialiter, licet non visibiliter: & in eisdem sunt plumbum potentialiter & stannum: & in istis sunt èconuerso aurum & arg. in potentia: quod totũ tibi patebit cum eorum præparationem & substantiarum ipsorum transformationem, & ipsorum commutationem secundum naturæ actionem scies.

Scias etiam quòd non conuenit cum lapidibus non præparatis aliquid operari. Est enim operatio thesaurus rei & hospitium complementi. Si ergo cõpleta & perfecta præcesserit operatio, perfectum & completum aderit complementum: Et si diminuta, diminutum. Et quantũ decrescit perfectionis in pręparatione, tantum expectetur diminutionis in operis proiectione. Semper tamen oppositiones vis aliqua proculdubio præstolatur. Præcedit autem operationem perfectæ operationis quædam rerum purificatio, quæ à quibusdam mundificatio, & à quibusdam administratio, à quibusdam rectificatio, à quibusdam ablutio, & à quibusdam separatio nuncupatur. Ipsa enim puriores rerum partes disgregat ab impuris, vt grauioribus abiectis partibus, cum leuioribus opus compleatur: Et hoc dedit Hermes intelligere in suo secreto, quod de hoc opere composuit: dixit, Separabis terrã ab igne, & subtile à spisso. Scias hoc quia magnum &c. Scias quoq; quòd perfectæ præparationis negocium non solùm contra superfluorum remotionem, verùm etiam contra deficientium adiectionem versatur, secundum quòd in quodam opere meo habetur, quod Lumen luminum inscribitur. In eo nãque inter cætera quæ de huius magisterij subtilitate reseruaui, dilucidè dixi, Quòd perfectè præparare, est superflua demere, & deficientia supplere: quia non possunt grauia nisi cum leuium superius, nec grauia nisi cum grauium inferius consortio detrudi: nec posset calidum nisi frigidi, nec frigidum nisi calidi: nec humidum nisi sicci, nec siccũ nisi humidi: nec durum nisi mollis, nec molle nisi duri adiunctione aliquo modo temperari vel præparari, Quum verò alternatim congruè desponsantur,

genera-

generatur ex eis ſubſtantia temperata, quam non poteſt ignis violentia ſuperare, nec terræ fœtulentia vitiare, nec aquæ limoſitas condenſare, nec contractus omnes obumbrare. Et Hermes huius doctrinæ princeps in fine ſui prænominati ſecreti, volens quomodo, & ex quibus lapis, quem prædixerat omnem rem ſubtilem vincere, & omnem rem ſolidam penetrare, compoſitus eſſet, oſtendere, hoc idem inſinuat, cùm dixit, Sicut hic mundus creatus eſt, ita lapis quẽ dixi eſt creatus, id eſt factus: hoc eſt, ſicut hic mundus ſenſilis ex grauibus & leuibus, mollibus & duris, calidis & frigidis, humidis & ſiccis inter ſe inuicem à natura cõcordiæ pace ligatis perpetuus eſt effectus, ita & lapis quẽ prædixi, omnem rem ſubtilem, & omnem rem ſolidam penetrare, ex eiſdem in id ipſum per philoſophiam verò ex amicabili fœderatis ſuper ignem perpetuus eſt creatus. Scias hoc: Perfecta verò corporum & ſpirituum præparatio per ſuperflui remotionem & abſentis additionem, exercitio quatuor regiminum adimpletur: Primum eorum eſt ad naturam ignis reductio: ſecũdum eſt in aqua reſolutio: tertium eſt in aere leuigatio: quartum eſt ad terram compreſſio. Primum fit calcinando, ſecundum ſoluendo, tertium per alembicum diſtillando, quartum verò igne leui coagulando vel congelando. Et hoc eſt eorum integra præparatio: & hoc innuit Hermes in ſuo ſecreto prænominato, cùm dixit, Suauiter cum magno ingenio aſcendit à terra in cælum, & iterum deſcẽdit in terram: per hæc enim dedit intelligere, corporum calcinationem, & ſpirituum cum ſublimatione fixionem: quia hoc eſt eorum calcinatio. Et ſolutionem oſtendere volens, ait, Nutrix eſt eius terra, id eſt inhumatio: nutrix eius, & reuiuificatrix eſt: per ipſam enim res, quæ fuerant prius cum calcinatione mortificatæ, nutriuntur & reuiuificantur cum in liquorem in mundatione rediguntur. Item vt oſtenderet diſtillationem per alembicum ait, Portauit illud ventus in ventre ſuo: cùm enim aquam per alembicum diſtillatur, tunc prius per ventum, id eſt fumum in aere leuigatur, & ab inferiori parte vaſis ad alembici verticem deportatur, licet propter concluſionem iterum in aquam reuertatur. Hanc autem diſtillationem quidam in rebus liquoroſis loco ſublimationis habuerunt, & ipſam ſublimationem nomine vocauerunt. Item vt oſtenderet coagulationem, in quas vis eius integra eſt, ſi verſa fuerit in terrã, id eſt ad fixionem, vt oſtenderet generaliter quidquid per partes prius expreſſerat, dixit, Et recipiet vim ſuperiorem & inferiorem, id eſt naturam ſuperiorum & inferiorum elementorum: quia licet à leuioribus exordium ſortiatur, debent tamen in grauia terminari, ad hoc vt ſuper ignem perpetuam habeat perſeuerãtiam. Hic enim loquens de præparatione vnius illorum tantùm quæ ad componendum lapidem philoſophicum requirit, exemplificando de vno, vt breuis fieret, in vnoquoque ſingulorum præparationem integram denotat, quia tunc eſt eorum peracta præparatio, cùm verſa ſunt in terram, id eſt ad fixionẽ ſuper ignem, & fuſionem faciunt ſine fumigatione: & tunc vincent omnem rẽ ſubtilem, & omnem rem ſolidam penetrabunt. Scias hoc &c. Scias præterea, quòd propter difficultatem & longitudinem integræ præparationis, quidam in agendo omittunt vnum quatuor prædictorum regiminum, quidam duo, quidam tria: & cum vno tantùm procedunt ad componendum: quia quidam calcinant tantùm, & componunt: quidam calcinant & ſoluunt & componunt, & ita de reliquis. Vnde ſcias quòd prędictorum multiplices manauerũt compoſitiones ſecundum varios diuerſorumq; Philoſophorũ proceſſus, tum cum igne, tum cum ſolutione, tum cum vtroque.

Quidam enim dixerunt, quòd prædictorum non poteſt fieri totalis & perfecta commiſtio, niſi cum igne: Et quidam quòd non niſi cum ſolutio-

ne:& quidam quòd non nisi cum vtroque. Illorum autem qui cum solo igne operabantur, duplex erat processus: Quidam enim accipiebant prædicta tantùm separata, & conterebant in vnum fortiter & sublimabant subtile à spisso, semper reducēdo id quod erat superius super id quod erat inferius, donec totum inferius remaneret, & in spissi naturam per ignis officium transmeabat. Et dicebant quòd hoc modo fiebat Elixir firmum super ignem apud Arabes. Quidam verò spiritus prælibatos cum sublimatione figebant, & postea sociabant eos corporibus calcinatis vel ablutis, & ex eis vnum corpus cum fusione faciebant: & dicebant quòd erat Elixir firmum super ignem: Et sunt viæ illorū qui cum solo igne operabantur. Illorum verò qui cum solutioue tantùm operabantur, duplex erat via: Quidam enim vnumquodque prædictorum separatorum per se soluebāt, & eorum aquas secundum iusta pondera permiscebāt, & congelabant in lapidem, & dicebant quòd hoc erat perfectum Elixir. Alij verò huius sectæ Philosophi accipiebant prædicta abluta, & componebāt omnia simul & soluebant insimul, & postea coagulabant: Verumtamen quidā solutione facta, aquas solutorum distillabant per alembicum, dicentes, quòd hoc erat complementum claritatis ipsorū & splendoris, & tincturæ ex aggregato proueniebant inde. Nam aqua clarissima quam postea in aquam coagulabant, dicebant quòd illud erat verissimum Elixir. Illorum verò qui cum vtroque procedebant, septuplex erāt semita: Quidam enim soluebant corpora calcinata, & inde imbibebant spiritus sublimatos, & inde imbibebant corpora calcinata: Sed tamen hoc debilius est primo. Quidam autem cibabant arg. viu. cum corporibus, & soluebant, & ex huius aqua imbibebant sulfur & arsenicum sublimatum, & iterum soluebant totum hoc, & congelabant, & dicebant quòd hoc erat Elxir perfectum. Quidam verò cum sulfure & arsenico separatis, cibabant corpora sublimanda cum pondere sui, & postea soluebant & potabant inde duplum arg. viui separati, & iterum soluebant & coagulabāt & dicebāt quòd hoc erat Elixir rectum & bonum. Quidam verò cum corporibus cibatis cum sulfure & arsenico, vt dictum est, cibabant arg. viu. & coagulabant, & dicebant quòd hoc erat rectum & bonum Elixir. Quidam autē dicentes verè verissimum Elixir ex quatuor rebus debere constare eiusdem generis, non diuersi, & non ex pluribus nec paucioribus, quia tunc corrumperetur corpus, componebant Elixir ex quatuor spiritibus principalibus, scilicet arg. viuo, sulfure, arsenico, & sale armoniaco: ita tamen quòd arg. viu. prius sublimando figebant, & postea soluebant ipsum cum sale armoniaco præparato, dissoluto & distillato per alembicum: & tunc arg. viu. sic dissolutum distillabant per alembicum, & post ipsum coagulabant, & dicebāt quòd ipsum sic præparatum est, vera huius artis medicina, & lapis non lapis, & corpus spirituale, & spirituale corporeum, & id quod retinet omne volatile à fuga, & fermentum, & tinctura duorum Elixirum, & arg. viu. accidentale quod prætulit se auro, & vincit ipsum, & illud quoque occidit & viuere facit, & verum arg. viu. coagulatum, & pater omnium mirabilium huius magisterij. Postquàm verò ipsum coagulauerant, vt dictum est, ipsum cum aqua salis armoniaci præparati & fixi, iterum soluebant, & inde imbibebant arg. viu. sublimatū & sulfur, & arsenicum præparata, & tunc soluebant omnia simul, & post distillabant & coagulabant, & hæc coagulatione vltima cerabant, & dicebāt quòd hoc erat verè verissimum Elixir: Ego autem noui verissimè quòd quodlibet prædictorum corporum & spirituum, si perfecta præparatione fuerit præparatum, album & rubeum est Elixir per se solum: Scias hoc & c. Licet autem quàm plures fuerint adhuc modi ex prædictis corporibus & spiritibus Elixir componendi

nendi ex obscurissimis verbis Hermetis à diuersis Philosophis enucleatis scripti, laudabiliores tamen & & eos qui veraciores existunt secundum huius rei proprium euentum semper cum Dei auxilio sum secutus. Itaque tu fili carissime operare secundum quem volueris prædictorum sex modorum, neque ad alios modos tua declinet intentio: quia si secundum ipsos fueris operatus, inceptum opus cum Dei auxilio fine concludes congruo, & exinde laboris mercedem recipies.

Secunda huius artis ratio.

Omnia quidem corpora quæ à Lunari globo inferius à summo condita sunt opifice, quatuor participant elementis, & quatuor naturis, & quatuor naturarum complexionibus, & quatuor principalibus coloribus & quatuor saporibus, & quatuor odoribus, & duobus sexubus. Elemēta quatuor sunt, ignis, aer, aqua, & terra: quatuor humores naturales, sunt sanguis, bilis flaua, phlegma, melācholia. Naturæ sunt quatuor, caliditas, frigiditas, humiditas & siccitas. Quatuor naturarum complexiones sunt, caliditas & siccitas, caliditas & humiditas, frigiditas & siccitas, frigiditas & humiditas. Quatuor principales colores sunt, albus, niger, citrinus, rubeus. Quatuor sapores sunt, insipidum, acidum, dulce, & amarum. Quatuor odores sunt, bonus, fœtidus, acutus, remissus, id est non multum acutus. Sexus duo sunt masculus & fœmina. Altitudo corporis est eius manifestum. Profunditas corporis est eius occultum. Et latitudo est eius medium. Participant ergo omnia prædicta corpora secundum has tres dimensiones omnibus prædictis hoc modo: Corpus si in altitudine sua est terreum, in eadem est frigidum & siccum, melācholicum nigrum, acidum, fœtidum, fœmineum: Et idem in suo profundo est aereum calidum & humidum, sanguineum, citrinum, dulce, odoriferum, masculinum: idem in latitudine sua in vno latere est aqueū, frigidum & humidum, phlegmaticum, album, insipidum, remissum, fœmineum: In alio latere est igneum, calidum et siccum, cholericum, rubeum, amarum, acutū, masculinum. Et hæc sunt ligamenta quibus corpora omnia adinuicem colligātur, quod in corporibus congelatis clarissimè deprehenditur. *Secunda ratio.*

De plumbo.

Incipiam igitur tibi id ostendere, vt perfectius meditari mente, & sermone apertius recitare potero, à plumbo sumpta origine, vt completis & diminutis congelatorum partibus cognitis, & etiam cognito, in qua eorum parte diminutiones sunt completæ, & in qua diminutæ, expeditè & absque confractionibus rectè ad operandum procedas. Voco autem hîc completas quas in precedenti parte vocaui sanas, ægras & neutras: Sanitas enim perfecta res est. Aegritudo & neutralitas diminuta. Perfectius ergo magisterium est corpora ad sanitatem, quàm ad neutralitatem ducere, cùm scienti vtrunque facile sit & possibile. Quidam verò Sophistæ naturarum rerum inscij, & secretum philosophiæ ignorantes, & regimentorum eius improuidi inuenientes scripturas eius de his rebus, easque non intelligentes, cùm post opus nihil in manibus suis inueniant, errorem imperitiæ suæ philosophiæ adscribentes, hoc opus non solùm difficile, verumetiam impossibile prædicant: de quibus philosophia non curat: non enim omnes ad hoc epulum conuocat, sed illos tantùm qui huius mensæ accubitus digni, & istius miri refectione epuli sunt inuēti: Satage ergo fili, vt non sis Sophista, sed sis Philosophus: vt rerum virtutes non solùm meditatione, verumetiā medicatione & experientia cognoscas: Meditatio enim sine experientia nihil prodest: sed experientia sine meditatione proficit. Vnde plus est experientia quàm meditatio perquirēda. Quicunque igitur expe-

rientiam huius artis fuerit assecutus, erit in hac arte philosophus, & inter mensæ prædictæ conuiuas meritò numerandus, & ex ferculis quæ exuperant rei omnis mundanæ precium dulcedine & affectu perpetuo satiandus. Verùm cùm de huius rei experientia nemo possit prima fronte esse discretus, tibi suadendum prouidi vt operatione incepta non cesses, si prima vice non fueris operatus, sed bis vel ter & etiam amplius si necesse fuerit reitera, quousque quod appetis perfectissimè deprehendas: neque ab hac re labor inanis inanium rerũ, nec expensæ rerum te amoueant: quia cum instantia vinces, & cum sapientia superabis, & ad id, Deo duce, deuenies quod optasti: & de manuum labore mercedem & lucrum de rerum sumptibus rehabebis: neque indigebis huius operis reiteratione, ex quo semel ipsum perfectè peregeris. Quòd si prima vel secunda vice labore fatigatus vel expensis perterritus cessaueris, inde detrimentum & non augmentum te scias incursurum. Igitur antequàm incipias delibera, nec inchoes, nisi cõsũmare disponas. Sed ne propter hoc nimia suspensione animum tuum arguam, quod tibi sum pollicitus, accipe.

De plumbo rursus.

PLumbum in sua altitudine frigidum & siccum est, argentum nigrum, molle in actu, & argentum in potentia, nigrum, terreum, melancholicum, acidum, fœtidum, fœmineũ: in suo profundo est aurum, calidum & humidũ, aereum, sanguineum, citrinum, dulce, odoriferum, masculinum: in vno latere est frigidum & humidum, stannum & arg. viu. aqueum, phlegmaticum, albũ, insipidum, remissum, fœmineum: & in alio latere est calidum & siccum, id est ferrum, vel æs, igneum, cholericum, rubeum, amarum, acutũ, masculinum. Cõuertitur igitur plumbum facilius in argentum quàm in aliud corpus, quia facilius est altitudinem corporum detegere, quàm latera eorum vel profunda: Et similiter leuius est manifestare latera eorum quàm profunda.

De stanno.

STannum in altitudine sua est frigidum & humidum, id est secundum stannum & arg. viu. aqueum, phlegmaticum, album, insipidum, remissum, fœmineum. In suo profundo est calidum, & siccum, id est ferrum, igneum, cholericum, rubeum, amarum, acutum, masculinum: in vno latere est frigidum & siccum, id est plumbum & arg. nigrũ, terreum, melancholicum, acidum, fœtidum, fœmineum: in alio latere est calidum & humidum, id est aurum, aereũ, sanguineum, croceum, dulce, odoriferum, masculinum: Conuertitur ergo facilius stannum in arg. vel aurũ quàm in aliquod aliud corpus, quia facilius est ad latera corporum, quàm ad ipsorum profunda peruenire.

De ferro.

FErrum in altitudine sua est calidum & siccum, id est ferrum & æs, igneum, cholericum, rubeum, amarum, acutum, masculinũ. In suo profundo est frigidum, & humidum, id est stannum & arg. viu. aqueum, phlegmaticum, album, insipidum, remissum, fœmineum. In vno latere est calidum & humidũ, id est aurũ, aereum, sanguineũ, croceum, dulce, odoriferum, masculinũ: in alio latere est frigidum & siccum, id est plumbũ & arg. nigrum, terreũ, melãcholicũ nigrum, acidum, fœtidum, fœmineum.

De ære.

ÆS in sua altitudine est calidum & siccum, id est æs & ferrum, igneũ, cholericum, rubeũ, amarum, acutũ, masculinũ: in suo profundo est frigidũ, & humidum, id est stannũ, arg. viu. aqueum, phlegmaticum, album, insipidum, remissum, fœmineum: In vno latere est calidũ & humidum, id est aurum, aereũ, sanguineũ, croceum, dulce, odoriferum, masculinum: In alio latere est

est frigidũ & siccum, id est plũbum & arg. nigrũ, terreũ, melancholicũ, nigrũ, acidum, fœtidum, fœmineum.

De argento uiuo

ARgentum viu. in sua altitudine est frigidum & humidum, id est arg. viuũ & stannũ, aqueũ, phlegmaticum, album, insipidum, remissum, fœmineũ: In suo profundo est calidũ & siccũ, id est æs & ferrum, igneũ, cholericũ, rubeum, amarum, acutũ, masculinũ: In vno latere est frigidũ & siccũ, idest plũbum & arg. nigrũ, terreum, melancholicũ, nigrum, acidũ, fœtidum, fœmineũ. In alio latere calidum & humidum, id est aurũ aereum, sanguineũ, croceũ, dulce, odoriferum, masculnum.

De argento.

ARgentum in sua altitudine frigidum est & siccũ, id est arg. & plumbũ, terreũ, melãcholicũ, nigrum, acidũ, fœtidum, fœmineũ: In suo profundo est calidum & humidũ, id est aurum, aereũ, sanguineũ, croceum, dulce, odoriferum, masculinũ: In vno latere est frigidum & humidum, idest stannũ & arg. viu. aqueum, phlegmaticum, album, insipidũ, remissum, fœmineũ: In alio latere est calidum & siccũ, id est æs & ferrũ, igneum, cholericũ, rubeum, amarum, acutum, masculinum.

De auro.

AVrum in sua altitudine est calidum & humidum, id est aurũ, aereum, sanguineum, croceum, dulce, odoriferum, masculinũ. In suo profundo frigidũ & siccum, id est plumbũ & arg. nigrum, terreũ, melãcholicum, acidũ, fœtidum, fœmineũ. In vno latere est frigidum & humidũ, id est stannũ & arg. viu. aqueum, phlegmaticũ, album, insipidum, remissum, fœmineum: in alio latere est calidum & siccũ, idest ferrum & æs, igneum, cholericũ, rubeum, amarũ acutum, masculinum. Hæc est enim omnium corporũ adinuicẽ conuenientia, quam videntes Philosophi æstimarunt vnum posse in aliud transformari, & eorum æstimationem confirmauit actus. Conuerterunt enim argentum in aurum. vel è conuerso, & sic de reliquis secundum generationem & corruptionem. Nolo autem vt mireris si Sol in quacunque dimensione fuerit corporeum, & solus obtineat ne cum eo aliquod aliorum corporum habeat societatem: hoc enim suæ naturæ temperantia, & suæ substantiæ puritas & nobilitas meruerunt: Et propter hoc etiam inter omnia corpora obtineat principatum. Nolo etiã vt mireris, si arg. viu. inter corpora nunc & inter spiritus in prę cedentibus numeretur: suæ nanque naturæ conuertibilitas exigit, vt nunc corporibus nunc spiritibus societur. Spiritibus enim sociatur rationabiliter propter fugacitatem ab igne, quam habet antequàm corrigatur, & quia exaltat in examinatione corpora, cùm est correctum. Corporibus quoque de iure sociatur, quòd in ipsum omnia corpora verti possunt, & ipsum ab omnibus corporibus potest reduci, vel quia per admistionem sulfuris cum eo, ex ipso omnia corpora originem sortiuntur, quod patet in generatione omnium metallorũ.

Auri generatio.

AVrum generatur ex arg. viuo claro, misto cum sulfure rubeo claro, & in corde terræ longo tempore excoquitur calore modico. Et quia per longa tempora calore modico aurũ decoctum est, & ipsius natura clara fuit, ideo cohęserunt partes suæ adinuicem, quoad solidum grauecꝫ fieret: ideo neque sub terra putrescit, nec ab igne facilè comburitur.

Argenti generatio.

ARgentum generatur ex arg. viu. claro, misto cum sulfure claro, albo, & aliquantulum rubeo: & quia parum rubei sulfuris affluit, ideo non admodum auri subrufum fuit.

Cupri generatio.

CVprum vel æs construitur ex arg. viuo turbido & spisso, & sulfure turbido rubeo mistis adinuicem, & diutius etiam quàm aurũ excoquitur calore maximo: & quia multum est in decoquendo combustum, ideo multum roboris obtinet: laxi etiam est corporis propter eandẽ causam, quod perpenditur, quia vapor aceti subintrat corpus eius, & ipsum in colorem viridem dissoluit, qui flos æris nuncupatur.

Ferri generatio.

FErrum oritur ex arg. viuo turbido misto cum sulfure citrino turbido, & cupro vel ære diutius excoquitur calore modico, vnde solidius est ipso, & ad virtutem ignis tardius ære fluit: quia calore modico longo tempore decoquitur, ideo constringunt se bene partes, nec est laxi corporis vt æs.

Stanni generatio.

STannum oritur ex arg. viuo claro misto cum sulfure albo claro, sed tamen paruo tempore decoquitur calore modico: vnde si diu decoqueretur, in optimum argentum transiret.

Plumbi generatio.

PLumbum construitur ex arg. viuo grosso misto cum sulfure albo grosso, & parumper rubeo: quòd autem ex sulfure albo factũ sit, percipitur, quia aceto adhibito dealbatur. Et quia parum sulfuris vis rubeo affuerit declaratur in plumbo cùm cõburitur: tunc enim coloris rubei efficitur, quod à magistris Sericon appellatur.

Tertia pars huius artis.

Pars tertia. COnsequentis sermonis eloquio, corporum mineralium hactenus explicitis infirmitatibus, & complexionibus mineralibus quoad subtilius excogitare potui: Deinceps ad eorum practicam perspicaciter intimandã cum Dei auxilio proficiscar. Cùm igitur sales & alumina præparata & aquę penetrantes & serenantes ex eis compositæ secundum huius artis complexionẽ vltima reperiantur, secundum tamen actionem eiusdem prima existunt, vtpote quia sunt radix & fundamentum omnium purgandorum, ideo ab eis tertiã quam de huius artis practica instituam, exordior rationem.

Separatio salis communis & salis gemmei.

ACcipe de quocunque horum volueris partem vnam, & in quatuor partes aquæ pluuialis claræ ipsum dissolue, & distilla per filtrũ, & decoque in vase vitreo cum igne leui donec aqua consumatur, & sal in fundo vasis coaguletur: hoc facto, desicca ipsum cum igne leui vel ad Solem, & tunc cõtere ipsum, & imple ollam vitream vel vitreatam, & exclude os eius cum cooperculo lutato luto sapientiæ, ita vt non respiret, & tunc mitte ipsum in furno panis calefacto per noctem, & in mane extrahe, & aperi ollam, & salẽ qui est in illa dissolue iterum in quadruplo sui aquæ prædictæ, & distilla per filtrum, & congela vt dictum est: & hoc reitera donec strepitus vel crepitus sint sopiti, quod fit post tertiam reiterationem: & tunc erit optimè separatum.

Additiones. Salem sic separa ex alio libro: Funde in aqua calida, cola & congela.

Præparatio salis communis ex libro Emanuelis.

SAl commune album quantum vis frica inter manus cum aceto acerrimo facto de vuis acerrimis, & sicca ad Solem, hoc faciendo septem vicibus. Et quod erit clarum & limpidum inter duos linteolos pone, & caue à puluere vsque in finem huius regiminis: Deinde exiccatum tere & cribra cũ cribro. Accipe subtiliores illius partes, sicca in furno vt melius soluantur, & solue in du-

in duplo sui de aqua dulci, scilicet aqua putei & tepida donec soluatur parum & parum in cacia ferrea, & coletur per duos sacculos lineos, & claude in cucurbita magna cæca, id est clausa: pone in fimo equino per septem dies: post septimũ diem extrahe à fimo, cola per sacculos lineos in caldario optimè stagnato habente decem foramina ampla ad modum trium digitorum in summitate cooperculi, deinde pone in loco congelationis decoquẽdo ipsum lento igne de lignis salicis per diem vnũ donec congeletur & aqua euanescat: deinde accipe de duobus salibus scilicet de albo & viridi, & tere separatim, & desicca in furno per vnum diem extracto pane, deinde solue in duplo sui de aqua dulci tepida, & cola in cucurbita & dimitte per sex dies: post extrahe & cola in caldario coagulationis, donec aqua consumetur per foramina in fumũ & sal erit coagulatum: Tunc aperi ista duo caldaria, & in vnoquoque inuenies saporem sapientum albi coloris, & saporem viridem à viriditate æris. Tunc accipe separatim & desicca in furno, & separatim solue, & separatim in fimo pone, & separatim congela donec perueniant ad hunc ordinẽ in septem diebus: Et quando erit factum, probetur super carbones vtrum fumet vel non, vel in lingua liquescat, vel in manu. Solutio eius est, vt ponas in viscere, id est ampulla de vitro albo, & suspende super fumum qui exit de ventre equi, & per diem vnum soluetur & mutabitur in aquam crystallinã, deinde distilla per alembicũ cum amplo foramine ad modum vnius digiti, & totum cum lento igne in balneo aquæ, quia in cinere sine humore congelaretur: deinde fundetur super carbones in crucibulo donec fundatur & vertatur in naturam corporis, deinde dimitte infrigidari: Et quando erit frigidum, conuertetur in naturam salis; quem postea bene tere & solue in aqua.

Salis alkali separatio.

ACcipe de alumine allofor, id est alkali bene trito partem vnã, & super ipsam proijce aquæ pluuialis partes sex, & dimitte eam incerare in ea aqua tribus diebus, & moue quotidie bis vel ter cum baculo, vt melius fiat dissolutio, tunc distilla per filtrum, prius tamen bulliat in caldaria stagnata, donec sexta pars aquæ cõsumetur: tunc huiusmodi aquam congela, vt prædictũ est. Deinceps fiat vt dictum est in sale communi: hoc est dissolue ipsum in quadruplo sui tantum de aqua pluuiali, & distilla per filtrum, & congela, & hoc reitera, donec inuenias ipsum super ignem sine strepitu; & tunc erit optimè separatum.

Aluminis separatio.

ACcipe de ipso albo plumoso partem vnam & dissolue ipsum in quadruplo sui vrinæ pueriIis antiquatæ, & prius decoctæ ad tertiam sui partem, & tunc distilla per filtrum, & mutetur de vase in vas, donec nihil fæcis inueniatur in fundo vasis, vel distilla eam post sui decoctionem per alembicum, quod melius est: facta dissolutione distilla per filtrum, & tunc decoque cum igne leui vsque ad consumptionem vrinæ, & erit optimè separatum.

Atramenti separatio.

Fac per omnia de ipso vt fecisti de alumine iameni, & erit optimè separatũ.

Nitri separatio.

TEre ipsum fortiter cum aqua salis cõmunis bis vel ter, & tũc ablue ipsum cum aqua dulci donec sapor salis omnino recedat: postea funde ipsum, & erit optimè separatum.

Additiones. Regimen salis nitri: Accipe de eo, ablue in aceto acerrimo mali granati duabus vicibus, & sicca ad Solem: deinde solue in duplo sui de aqua putei, & cola & dimitte in fimo per diem vnum ad magis subtiliandum,

deinde cola & congela in cinere in cucurbita habente tria foramina ad modũ vnius digiti, deinde solue sub fimo in ampulla, postea distilla semel & reconde aquam perfectam.

Regimen salis Atincar.

Recipe salem armoniacum, salem nitri hoc est alkali, salem cõmunem ana de vno quoque lib. semis, & de melle cocto & despumato vncias quinq; & de sero acetoso quinque vicibus distillato per pannũ vncias decẽ, & de vrina puerorum duodecim annorũ vncias quindecim, omnia misce simul, & solue & pone sub fimo duobus diebus, deinde congela in cinere per diem vnum apertis foraminibus cucurbitæ: postea solue in viscere (siue cucurbita) sub fimo, & reconde aquam perfectã. Ista est aqua cũ qua congelatur arg. viu. sine sublimatione & mortificatione: quoniam si posueris ipsum in crucibulo, & calefeceris parum, & proieceris desuper tres guttas de hac aqua, congelatur, & mutat æs in infinitum, & cum eo soluis omnia corpora & spiritus: & valet ad Solẽ & Lunam secundum quòd corpus fuerit præparatũ ad alterutrũ.

Regimen nitri Indici, tere & ablue cum aceto de vino rubeo & mali granati quinq; vicibus, deinde funde & extingue ipsum in aqua salis cõmunis & armoniaci de vnoquoque ana vncias duodecim. In his quinque vicibus erit calcinatum in subtilem puluerem, cui non est par ad Solem. Regimen nitri violacei, tere & ablue cum aceto sorbarum & mali granati septem vicibus, & sicca ad Solem vel in cinere, deinde funde in fortissimo crucibulo ferreo, & extingue in aqua salis cõmunis & armoniaci. Regimen nitri rubei, tere & ablue in aceto mali syluestris & citoniorum & in aceto prunellorum de spinis decem vicibus, deinde funde his decem vicibus, & extingue in aqua omniũ salium, id est aqua atincar, & erit calcinatum in calcem Solis, quæ dicitur Calx Soldani Babylonis. Regimen nitri albi, tere nitrum, & ablue cum aceto acerrimo albo viginti vicibus vna die, & sicca ad Solem post ablutionem, deinde funde viginti vicibus in cacia ferrea, & viginti vicibus extingue in aqua salis communis & alkali: erit calcinatum in calcem Lunæ cui non est par, videlicet ad Lunam.

Talci separatio.

Accipe de eo quantum vis, & contere ipsum in pelle ouina vel vaccina & lapillis cryſtallinis vel similibus sicut scis: & tunc ignias ipsum in cacia ferrea septies, omni vice extinguendo ipsum in aqua salis armoniaci & alkali & nitri salium præparatorum ana commistis, & erit optimè præparatum.

Plumborum duorum separatio.

Funde de quocunque horum volueris quantum vis, & tunc ipsum colatũ, & calidum extingue septies in aqua salis armoniaci, & erit optimè separatum.

Ferri & æris separatio.

Laminas cuiuscunque horum volueris ignitas extingue in aqua hac. R. salis armoniaci, baurac, nitri, atramenti, aluminis iameni omnium ana vncias quatuor, salis cõmunis, salis gẽmæ ana vncias duas, & proijce super ipsa aceti vini albi lib. vnã & semis, pone ad Solem diebus septem, donec in ea dissoluantur, & quanto plus steterit, melius erit.

Argenti separatio.

Accipe de eo quantum vis & funde eum in cineritio examinationis cum plumbo, postea fac ex eo laminas ad grossitiẽ tui vnguis, & cementa eas cum limatura chalybis pertenui, quæ prius aceto & sale fuerit fortiter incerata (sale & aqua prius abluta, & per noctem in duplo sui de aceto forti fuerit macerata) & fac eas morari in furno panis optimè calefacto per noctem vnam

nam,& in mane extrahe & dimitte infrigidari,& separa laminas à limatura,& funde eas & erit arg. optimè separatum.

Sulfuris solutio.

TEre ipsum super tabulam vitream donec sit vt medulla: cum quo teras quantum est ipsius quarta de sale armoniaco,deinde in aere desicca:postea imbibe ipsum ex aqua salis armoniaci sublimati,quæ sit tanta quantum est eius pondus aut parum plus:deinde pone ipsum in vas super quod sit aliud vas:Postea inhuma ipsum in fimo quatuordecim diebus,&muta fimum seu stercus singulis tribus diebus:Resudabit enim vel soluetur si stercus fuerit calidum:& si non,tere ipsum bene cum aqua salis armoniaci,quanuis in eo remanserit aliquid ex ea ne cures inde,& inhuma ipsum donec soluatur. Quòd si ante quatuordecim dies soluatur,non tamen extrahas donec dies compleātur:Stercus verò singulo triduo muta,& scias pondus sulfuris & aquæ, & cū soluetur,pondera ipsum. Quòd si fuerit eius pondus cuius erat prius,bene erit:si fuerit minus,tanto erit melius:Et si fuerit plus,scias quòd augmentū salis armoniaci est in ipso: Quod extrahes aut calefaciendo ipsum in vase aliquo, aut sublimādo donec redeat ad pondus sulfuris:Deinde distilla ipsum:& qualis fuerit claritas,talis erit eius tinctura:si enim fuerit rubea,erit rubea: & si fuerit alba,erit alba. Congela cum ipso spiritum quemcunque volueris, & fige cū ipso,& calcina cum ipso,& cera cum ipso.

Modus distillandi est,vt sumas sulfur solutum & salē armoniacum,&ponas in vna cucurbita,& distillabitur in primis aqua salis armoniaci: pondera ipsā donec egrediatur,quòd sit parum maioris ponderis: Aqua enim salis armoniaci est subtilis,& aqua sulfuris est grossa sicut lac:Diuide & operare cum eo in eo quod volueris,quoniam bonū est. Est autem sulfur difficile ad soluendū tamen sustine patienter. Eius altera solutio absque sale armoniaco est cum oleis:Aqua enim sulfuris est sicut oleum:acetum quoq; soluit ipsum & cerat,& extrahit arg. eius viu. & rectificat ipsum,& facit ipsum Elixir,&ipsum dissipat & rectificat. Habes in Alberto in additionibus in cap. solutionis spirituū,secūdum Rasim in lib. de Lumine luminum,hoc expositum.

Sulfuris calcinatio.

SVlfur quantum vis tere & cribra & imbibe cum aqua salis armoniaci, & aceto mali granati:Et si erit ad Lunam,cum aqua salis cōmunis & aceto acerrimo de vino albo tantū,donec cum contritione & imbibitione cōmuniter desiccetur in cinere decem vicibus in vno die:deinde pone in vase sublimatorio & sublima sex vel nouem vicibus:quod est vltimum tam ad Solē, quàm ad Lunam, ex libro Emanuel.

Sulfuris separatio.

ACcipe de eo bene trito quantum vis,& pone ipsum in sacculo lineo largo,& liga os sacculi,& pone in concha in qua fit lixiuium ad medietatē ponderis sulfuris de calce viua bene trita,& super calcē pone sacculū cū sulf. & desuper sacculū pone de calce viua tantū quantū est totū sulfur, & tunc pone conchā super recipiēs suum,&infunde desuper de optimo aceto (alibi dicitur fortissimo feruēte)donec calx peroptimè sit extincta:&hanc vaporationē reitera septies omni vice renouādo calcē viuā: & tunc extrahe sulfur de sacculo & pone ipsum in vase vitreo &decoque ipsum in capitello fortissimo in quo solutū sit prius in quadruplo sui de sale alkali & aluminis iameni,nitri, salis armoniaci ana partem vnā,&decoque in igne leui cum suis vasis aqua & cinere mediante(alibi habetur in aceto vaporationis rerum suarum cum igne leui donec totum consumatur,tunc desicca &c.)per diem & noctem vnam,

tunc collige ipsum vt scis,& sicca & pondera: si fuerit libra vna, adde ei limaturæ ferri subtilis vncias octo,& frica fortiter insimul cum fricatoria in paropside vitreata,& rora cum quatuor vel tribus ad minus vncijs aluminis iameni extincti & dissoluti in octo vncijs aceti distillati, & frica (vel tere) fortiter, & tunc addes vncias quatuor calcis viuæ, vncias sex spumæ maris,& iterū frica hæc omnia fortiter in paropside prædicta,& tunc desicca peroptimè ad Solem vel ignem lentum & tere peroptimè & cribra per sedaciū spissum,& tunc pone in aludel super stratum salis gēmæ & sublima ipsum vt dictū est de mercurio,& reiterabis sublimationem & compositionem prædictam, & erit oleū optimè separatum: Serua ergo ipsum ad horam necessitatis in vase vitreo.

Modus rubificandi ipsum.

MOdus est vnus cum tincturis extractis de animalibus & arboribus vel lapidibus: Et alter est cum aquis rubificantibus, quæ sunt de speciebus limpidis: Et est magnum secretum cùm funditur aliquis horum spirituum in operatione, tunc enim est Elixir magnum.

Auri separatio.

FAc de eo laminas ad modum tuæ vnguis,& eas cementa cum hoc puluere, R. salis cōmunis separati partes duas, lateris antiqui in ripis fluuiorum & in litore maris reperti, quod melius est, partem vnā, tere optimè & cribretur per sedacium spissum: tunc laminas dictas sic cementatas fac morari in medio athanor super tripodem per diem & noctem vnam, & implendo athanor, id est furnellum carbonibus viuis,& quum minuuntur addendo semper de alijs, tunc igne remoto & infrigidato aperi crucibulum,& inuenies aurum optimè separatum.

Argenti uiui separatio.

ACcipe de eo quantum vis & mortifica ipsum cum pondere sui atramenti separati,& cum tantundem salis cōmunis separati rorando cum forti aceto & assando in furno panis calido per noctē toties donec sit optimè mortificatum: & tunc tere ipsum optimè,& mitte ipsum in aludel super stratum salis gēmæ,& accende leuem ignem donec humor cesset, & tunc vigora ignē paulatim donec totum arg. viu. ad vasis latera sublimetur,& hanc sublimationem reitera toties donec sit albissimum, semper renouando omni vice prædictam compositionem,& erit optimè separatum.

Alia separatio mercurij quæ in pluribus libris reperitur.

ACcipe libram vnam ex eo & mortifica ipsum cum pondere sui atramenti separati,& salis cōmunis separati vncias octo,& aluminis iameni separati vncias quatuor,& iterum soluti in fortissimo aceto in duplo sui rorando prædicta cum medietate huius aceti, in quo scilicet alumen iameni est dissolutum,& frica fortiter in paropside vitreata, vt videatur quasi terra torrida: postea assa in furno panis in vase concluso, ita quòd nō respiret aliquo modo per noctem vnam,& in mane extrahe,& pone in paropside & rora ipsum iterum,& frica cum medietate aceti quod reseruasti, & pone iterum in furno vt prius: tunc tere ipsum fortiter & cribra per cribrum spissum & pone in aludel supra stratū salis gēmæ & pone ipsum super athanor, & fac sub eo ignē cū tribus vel quatuor carbonibus, donec omnis humorositas cesset,& tunc vigora ignem paulatim donec totum arg. viu. ad vasis latera sublimetur,& hoc reitera ter vel quater donec simile niui sublimetur, omni vice renouando cōpositionem prædictam,& erit optimè separatum.

Additiones. Alibi sublimatur sic: R. de eo lib. 1. atramenti citrini boni lib. 1, salis cōmunis albi combusti, lib. 1. aluminis de glacie lib. 1. tere omnia super por-

porphidum, quovſque mercurius ibi mortificetur, ita quòd nihil de eo viuum appareat, ſed fiat totum nigrum vt lutum: poſtea pone in vaſe ſublimationis, & ſublima cum lento igne donec mercurius ſublimetur: reduc eum iterum ad fæces ſuas imbuendo cum pauco aceto, & iterum ſublima vt prius: ita fiat ter aut plus, donec ſit albiſsimus.

Alibi ex libro Emanuel ſic ſublimatur.

Accipe de eo quantum vis, ſicca & imbibe cum reiteratione fortiſsima in Sole in diebus Canicularibus donec erit maſſa dura cũ aqua ſalis cõmunis & aceti & aqua aluminis iameni ſi erit ad Lunam: ſi erit ad Solem, cum aqua ſalis armoniaci & atramenti. Deinde tere & pone in vaſe ſublimationis, & ſublima ipſum ſeptem vicibus (vel vndecim quod eſt vltima) tribus horis cum igne debili, & quatuor cum igne forti: non eſt tale ſuper terram.

Arſenici ſeparatio.

VApora ipſum prius, vt docui te vaporare ſulfur cum calce & aceto: & ſi non vis ipſum vaporare, non eſt vis: tere ergo ipſum vaporatum vel nõ vaporatum, peroptimè cribra, & adde vncias quatuor (vel octo) de calcute (id eſt vitriolo) & vncias quatuor ceruſſæ plumbi & rora cum vncijs quatuor vel tribus ad minus aluminis iameni diſſoluti in octo vncijs aceti diſtillati vt feciſti in ſulfure, & tunc pone ipſum in aludel, ſiue in vaſe ſublimationis ſuper ſtratum ſalis gẽmæ, & ſublima vt ſcis: & itera hanc ſublimationem, & erit optimè ſeparatum, ſemper renouando dictas fæces.

Arſenici calcinatio.

TEre, cribra, & imbibe cum aceto accerrimo, in quo ſolutæ ſint vnciæ decem de ſale aliquantulum præparato, & ſi erit ad rubeum, cum acero mali granati in quo ſit ſolutum ſal armoniacũ, quod melius augmentat tincturam rubeam: Deinde poſtquàm erit bene tritum cum imbibitione, & deſiccatione quatuor vicibus in cinere, pone in vaſe ſublimationis & ſublima quinque vicibus vel ſeptem, quod eſt vltimum ſuper eandẽ fæcem: Et valet tã ad Solem quàm ad Lunam. ex Eman.

Salis armoniaci ſeparatio.

ACcipe de eo trito lib. 1. de ſpuma maris vncias quinque vel ſex & de ſale gẽma vncias duas, de ſale cõmuni & aluminis iameni ana vnc. duas cõtere hæc omnia ſimul fortiter & cribra per ſedacium ſpiſſum, & tunc mittẽ in aludel ſuper ſtratum ſalis gẽmæ, & ſublima vt ſcis, & itera ſuper ipſum ſemel compoſitionem & ſublimationem, & erit optimè præparatum. obſerua bene.

Tutiæ ſeparatio.

ACcipe de ea quantã vis, & ignias eam in cacia ferrea ſepties, & omni vice extingue eam in aceto vini miræ fortitudinis, tunc redde ei acetum, in quo extincta eſt, terendo & imbibendo ſuper marmor, & ſiccando ad Solẽ & tunc ſublima eam ſicut ſcis, et erit optimè ſeparata.

Magneſiæ & marchaſitæ ſeparatio.

ACcipe de quacunque harum volueris quantũ vis, & ignias eam in cacia ferrea ſepties omni vice extinguendo eã in aceto fortiſsimo ſicut dictũ eſt de Tutia, ſed tamen qualibet vice poſt extinctionem extrahatur ab aceto, & ponatur ſuper porphidũ vel porphyriten lapidem & fricetur fortiter, & cũ aqua dulci abluatur. Hoc facto, igniatur ter, & omni vice extinguatur in aceto citrino, & erit optimè ſeparata.

Præparationes ſalis communis, ſalis gemmei, & alkali.

ACcipe de quocunque volueris ſeparato partem vnam, vrinæ puerilis antiquatæ & decoctæ ad tertiam ſui partem & diſtillatæ per filtrum partes

duas & dissolue ipsum in ea, & distilla per filtrum & congela cũ igne leui sicut scis, & sic itera sex vicibus, sed omni vice post coagulationem fac ipsum morari in vase concluso in furno panis per noctem vnam: hoc facto decoque ipsũ ter, omni vice in duplo sui de aqua hac, R. seri lactis acetosi caprini partes quatuor, olei cõmunis abluti cũ aqua dulci, & per alembicũ distillati, vel pinguedinis testudinis, quæ melior est, mellis albi despumati ana, & omni vice coagula & assa ipsum in furno panis qualibet vice sicut prędictũ est. Tunc solue ipsum per se in vase solutionis vt scis, vel in aqua animalis semel distillata, quod erit factum die vna, & tunc distilla per alembicum, & adde ei æquale pondus sui de aqua aluminis (animalis) septies distillata per alembicũ quatuor vicibus cũ aqua vel cinere, et tribus cum cinere sine aqua: Et tunc coagula cum vase coagulationis cum igne leui, aqua et cinere mediante, ita quòd tota aqua consumetur vel coaguletur cum eo: tunc resolue ipsum ter, et omni vice distilla per alembicum et coagula et proba ipsum super laminã ignitam, qui si fluxerit ad modũ cerę vel plumbi, factum est: si non, reitera super ipsum vltimũ opus donec sic contingat, et tunc erit optimè præparatum.

Aluminis iameni præparatio

Accipe de eo separato partem vnam, & dissolue, & in vase solutionis cũ aqua animalis (seu vrina) semel distillata per alembicum & coagula: Et tunc adde ei tantundẽ prædictæ aquæ animalis, & coagula insimul, sicut prædictum est in salibus, hoc est, vt totum coaguletur cum ea, & sit prius septies distillata per alembicum, quatuor vicibus cum aqua & cinere, & tribus cum cinere: tunc iterum dissolue & distilla prædicto modo per alembicum & coagula sicut scis in vase coagulationis, & ita fac donec currat super laminas: & erit optimè præparatum.

Aliter. Pone alumen iameni in ollam vitreatam & argillatam, & pone in furno panis per diem vnam, deinde extrahe & tere, & imbibe cum aqua salis communis soluti in aceto de vino albo & vrina pueri duodecim annorũ: Sed de sale & aceto & vrina æqualia sint pondera, distemperetur, et per pannũ coletur, et de hac aqua imbibe cum trituratione et desiccatione aluminis iameni quinque vicibus, & erit nimis albũ: deinde pone in viscere (id est cucurbita vel bocia) sub fimo per diem vnum, et soluetur, distilla semel, deinde congela vt sit niuei coloris: deinde reconde, quia omni die potest dissolui citissimè in aquam claram: Et est vnum de retinaculis, tamen habet potestatem soluendi. Et etiam eadem est præparatio aluminis zucharini. Ex lib. Emanuelis.

Vitreoli præparatio.

Accipe de eo quantum vis vt prius, & ignias & extingue sicut præcepi de Tutia in aceto, postea solue ipsum in vase solutionis cum tantundem sui aquæ vitæ præparatę: & cum bene solutũ fuerit distilla per alembicum donec tota aqua distilletur rubicunda & clara, & tunc eam coagula: Et hoc opus itera super ipsum, id est solutionem & distillationem, & coagulationẽ, donec super laminam velocissimè fundatur, & tunc adde ei æquale pondus sui de oleo aluminis rectificato cum suo igne: tamen sit oleum prius distillatum & rectificatum rubeum, tunc ambo, id est oleum dictum & aqua salis vitreoli rubicunda, & sal eius rubeum dictum iungantur insimul & rectificentur insimul semel, & erit optimè præparatum.

Nitri præparatio.

Accipe de eo separato quantum vis & funde ipsum & extingue septies in aqua salis communis præparati, & tunc contere ipsum & ablue à sale cum aqua dulci, postea sicca ipsum & pondera & adiunge ei medietatẽ sui de plum-

plumbo præparato, et funde insimul, et iterum tere: et tunc adde ei æqualiter pondus sui de mercurio optimè separato, et contere insimul rorando cũ aqua salis cõmunis præparati, et assando in furno panis per noctẽ: Et tunc sublima fugitiuũ ab eo toties donec totus in fundo vasis cum eo remaneat: tunc ablue inde salem cum eo aceto distillato, quo facto sicca totum illud peroptimè, et cera cum aqua vitæ et solue in furno: Et fac postmodũ de eo per omnia, vt dicam in præparatione auri, id est distilla per alembicũ et cõgela et cera cũ oleo philosophico, et erit optimè præparatum.

Talci præparatio.

Accipe de eo separato quantum vis, & pone iterum in sacculo lineo spisso rotundo, & largo, & liga os eius & suspẽde ipsum super vaporem huius aquæ: R. vrinæ sublimatæ partes duas, salis armoniaci partem vnã, & maneat sacculus super huiusmodi aquam tribus diebus & totidẽ noctibus. Quarto die aperi sacculum & intromitte de lapillis albis ad sufficientiã, & tunc os sacculi liga strictè, & pone ipsum in scutella vitreata, & proijce super ipsum de aqua, cum qua fuerit vaporatum, & frica fortiter inter manus, donec talc per poros sacculi exiens, in fundo scutellæ decidat: tunc dimitte ipsum residere, & effunde aquam subtiliter, & inuenies ipsum in fundo scutellæ similẽ arg. viuo præparato & soluto & distillato per alembicũ, tunc pone ipsum ad soluendũ in solutione nostra: & cum fuerit aqua clara, imbibe ex ea pondus sui de arsenico administrato, & iterum mitte ad soluendum, et cum solutum fuerit distilla per alembicum ita vt nihil remaneat in fundo cucurbitæ, et fiet aqua valde peruia, et coagula eam, et cera in crucibulo tenui super ignem lentum cum oleo albo philosophico sicut scis, ita vt currat ad modũ ceræ vel plumbi ad minus: et de hoc cerato proijce pondus vnũ super cẽtum cuiuscunq; vis duorũ plumborũ separatorũ, et fiet Luna melior ea quæ est de mineris cum Dei auxilio, et eius virtute.

Auri præparatio: & hic est modus faciendi ex omni corpore lapidem seu Elixir quodlibet secundum suam speciem: uel compositè, si mistionẽ intelligas: Ideo nota.

Accipe de eo separato vel subtilissimè limato quantũ vis, & sublima ab eo æquale pondus sui de arsenico vel sulfure rubeo sublimato ad rubeũ, & albo ad album, donec medietas eius cum eo in fundo vasis figatur. Et imbibe totum hoc de pondere sui aquæ salis cõmunis separati & persoluti, & sicca & assa in furno calcinationis die & nocte vna, tunc ablue inde salem cum aqua dulci, & sicca iterum: & tunc cera ipsum cum sale armoniaco separato rubeo ad rubeũ, & albo ad album, & tunc pone totũ ad soluendum donec aqua clarissima fiat: Et tunc sublima huiusmodi aquã & distilla per alembicũ, & coagula & cera in crucibulo super ignem cum oleo philosophico fixo rubeo ad rubeum, & albo ad album. Et tunc proijce de ipso si est ad rubeum super argentum & fiet aurum bonum: & si est ad album, super æs, & fiet arg. bonum.

Alia præparatio auri quæ alibi reperitur.

Accipe de eo separato & subtilissimè limato partem vnam, & æquale põdus sui de arsenico sublimato rubeo, & frica insimul fortiter, & pone in aludel cum tantundẽ salis cõmunis præparati rubei & sublima arsenicũ ab eo bis vel ter, & erit optimè præparatum.

Additio. Accipe bonum aurum purum, & habeas coram te paropsidẽ cũ aqua munda dulci, & habeas cotem asperam mundam, cuius vnum caput teneas in manu tua, & aliud stet in fundo paropsidis in aqua, et tunc frica aurum in cote sæpe madefaciendo cotem cum aqua, quia limatura descendet ad fundum vasis subtilis: fac ergo tamdiu quòd limetur de auro quantum volueris:

deinde permitte ita per horam, et proijce aquam cum facilitate, et ablue ter et sicca. Eodem modo facias de argento: sunt qui limant cum lima subtili, et ita vtuntur. Ex lib. de Artibus Romanorum.

Argenti præparatio.

FAc de limatura argenti separati per omnia vt de auro dixi: hoc est sublima ab eo æquale pondus sui de arsenico vel sulfure sublimato rubeo ad rubeū et proijce similiter ipsum super arg. vel æs.

Alia præparatio argenti.

R. de limatura argenti separati quantum vis, et fac de ea cum sublimato arsenico albo per omnia, vt dictum est in auro.

Plumborum duorum præparatio.

REcipe de quocunque eorum volueris separato partem vnam, & funde ipsum in cacia ferrea, & proijce super ipsum pondus sui de sale cōmuni separato & puluerizato, & cōmoue fortiter cum instrumento ferreo donec totum plumbū in puluerem cōuertatur, tunc ablue ab eo salem cum aqua dulci, & desicca puluerem illum & pondera, & imbue ipsum cum tantundem sui de aqua salis communis separati, & per se soluti, & tunc pone in crucibulo bene concluso ne respiret, & fac ipsū stare in furno calcinationis per tres dies & noctes: tunc eo infrigidato extrahe inde salē omnino cum aqua dulci, & tūc iterum ablue cum aqua dulci de paropside in paropsidem ad modū cerussæ, ita vt fiat alba vt nix: tunc desicca ipsam ad Solem, & postea fac de ipsa per omnia vt prædixi de limatura argenti: & erit optimè separatum.

Ferri & æris præparatio.

ACcipe de quolibet horum volueris separato & subtilissimè limato partē vnā, & ablue ipsum ter omni vice cum medietate sui de arsenico, cuius medietas sit præparata ad comburendum corpora, & alia medietas separata solùm, & fac ipsum manere in athanor calcinationis per diem & noctē: & omni vice fac ipsum descendere cum oleo (tartari) & per botum barbatū donec album & clarum descendat, & tunc tere ipsum & lima subtiliter & rora ipsum cum aceto fortissimo in Sole calido donec ipsum optimè rubificetur: tunc pōdera ipsum et adde ei tantundem arsenici rubei, et fac deinceps per omnia vt prædixi de auro.

Argenti uiui præparatio.

ACcipe salis armoniaci, salis aluminis iameni, cuperosæ ana vnc. tres, dissolue hæc in quatuor libris aceti distillati, & tunc mitte in ipso lib. vnam cerussæ stanni, & fac ipsam manere intus per mensem vel amplius, quia quanto plus intus steterit, tanto melius est, & moue ipsam quotidie bis vel ter, & cū operari volueris, dimitte quiescere, donec clarificetur: & extrahe inde aquam claram cautè, & distilla ipsam per filtrum: tunc congela ipsam, & congelatam pondera, & ipsum imbibe cum tertia parte sui de aqua calcinata alba ad albū, & rubea ad rubeū: & tunc assa in furno panis per noctem, & post dissolue per se sicut scis, & inde imbibe mercurium separatum ad pondus eius paulatim super porfirium, & sicca bene & sublima sine strato aliquo alembico superposito cum suo recipiente, & quod sublimatur reduc super fæces suas terendo super marmor, redde ei aquam quæ ab eo distillauit: & sic reitera toties, donec inde nihil sublimetur: Et tunc remoue sales abluendo cum aqua dulci, & tunc pone totū illud ad descendendū, & fac descendere in laminam, & cum descē derit fac sub eo ignem septem diebus secundum quod dicam inferius in operatione verissimi Elixir: tunc fac de eo vt fecisti de auro.

Alia præparatio mercurij, & calcinatio eiusdem, quæ habetur alibi.

RECipe salis alkali, salis gemæ, salis aluminis, salis armoniaci separatorum partem vnam, & solue hæc omnia in duplo eorum de aqua occulti lapidis albi sublimata ter sine inhumatione, & dimitte quiescere die & nocte vna, tunc distilla per alembicum & coagula cum igne leui in vase coagulationis, tunc resolue ea prædicto modo ter, & distilla per alembicum & coagula, & proba super laminam ignitam, & si se resoluerit vt cera vel plumbum, factum est: sin autem, reitera super ipsum vltimum opus donec sic contingat, & erit Atincar. accipe igitur mercurij separati partem vnã, & de prædicto atincar per se soluto tantundem, & inde imbibe mercurium paulatim super porfidũ, & cum totũ absorbuerit desicca ipsum leuiter, & pone in aludel sine strato aliquo: & alembico superposito cum suo recipiente, & obturatis iuncturis cum luto magisterij sublima ipsum: & quod sublimabitur reduc super fæces terendo super porfidum, & reddendo ei aquam quæ ab eo distillauit, & sic itera toties donec inde nihil sublimetur: & erit mercurius bene calcinatus & præparatus. Tunc accipe de aqua pluuiali distillata per alembicum & solue prædictam sublimationem in quadruplo sui huius mercurij aqua, ita quòd totũ atincar dissoluatur in ea, & mercurius remaneat in fundo paropsidis calcinatus. Cola igitur inde aquam cum filtro, & ita fac donec omnis salsedo recedat: tũc desicca ipsum & serua in vase vitreo ad horam necessitatis. *Sal atincar.*

Calcinatio mercurij. Accipe salis cõmunis, salis gẽmæ, & aluminis iameni ana quantũ vis, & solue: de hac aqua imbibe super marmor mercurium sublimatum terendo quousque satis biberit. Postea pone in cucurbita cum alembico & desicca: semper autem reddatur ei sua aqua distillata ab eo donec totã biberit, nec ascẽdat: postea dissolue in aqua pluuiali, & inuenies in fundo mercurium album. *Additio alia.*

Solutio ipsius.

Accipe salem armoniacũ præparatum cum vrina præparata quousq; sit lactea & dissolue in fimo equino sicut scis, et congela. Additio.

Auripigmenti sublimatio.

RECipe auripigmenti præparati lib. vnã, & batituræ cupri aut æris lib. 1. salis gẽmæ aut salis cõmunis lib. 1. & hęc tria tere bene super lapidem marmoreum & misce bene & tere minutè: deinde fac lectum vnum salis cõmunis in sublimatorio, & super illud stratum pone auripigmentũ cũ sua medicina, & sublima totum insimul vt fit in mercurio: Sed in hoc non requiritur tãtus ignis, quia sulfur & auripigmentum citò comburuntur: & quando fuerit sublimatum videas si quid manserit in fæcibus: si sic, iterũ sublima fæces quousque intus nihil remaneat, & pone cum illo sublimato & sublima ter, & serua mundè.

Aliter sic sublimatur.

R. auripigmenti præparati lib. 1. salis cõmunis præparati lib. 1, stanni calcinati aut plumbi lib. semis, cupri combusti aut limaturæ cupri aut ferri lib. semis, tere res ipsas quamlibet per se, & postea misce simul & tere minutè, & pone ad sublimandũ vt dictum est supra, & sublima ter & serua.

Descensio auripigmenti.

RECipe auripigmẽti pręparati dimdiã lib. & lib. dimidiam tartari calcinati & tantum calcis viuæ, & vnum quarterum salis cõmunis præparati, & tere bene omnia insimul, & pone cum aqua albuminis ouorum rectificata, & pone cum pauco sanguinis porci seu pinguedinis, & fac pastã non nimis duram, sed medio modo: & pone in descensorio, & sint intus virgulæ ferreæ,

quæ teneant pastam in fundo ne cadat quando vas vertetur quod inferius est superius: & appone coopertorium & claude cum argilla & fimo equino: Deinde fac fossam in terra, et verte vas quod superius inferius, et pone sic in fossa et appone terram circumquaq;, et fac paruũ ignẽ in principio: et deinde paululum augmentando, et hoc per dimidium diem, et in fine facias ignem fortẽ Et nota, quòd paruũ foramen quod est in parte inferiori vasis, semper debet esse apertum: et post sex horas dimitte ignẽ vt infrigidetur, et aperi vas, et reperies ad latera coopertorij auripigmentum quod descẽderit album in similitudinem metalli albi fusi, vt argentũ: illud collige et serua. Et si aliquid remanserit in fæcibus, iterum tere minutè, et appone aquam albuminis ouorũ: et sic fac pastam, et fac descendere vt prius, et pone omnia simul.

Sulfuris & arsenici præparatio.

Accipe de quocunq; eorum volueris separato quantũ vis, & decoque ipsum in pinguedine porcina vel arietina aut hircina in vase decoctionis, ita quòd pinguedo semper supersit tribus digitis ad minus, & sẽper pinguedo quæ supereleuatur remoueatur cum cochleari, donec ex ea nihil eleuetur: tunc remoue pinguedinẽ decoquendo in capitello facto ex cinere clauellato & calce viua & aceto distillato per alembicum: tunc calcina prædictũ atincar prædicto modo vt fecisti mercuriũ, & ablue cum aqua pluuiali distillata per alembicum, vt totum quod attingitur remoueatur, vt dictũ est in mercurio: Tunc accipe de quocunq; eorum vis partem vnã & pone in aludel cũ duabus partibus aquæ occulti lapidis albi inhumati distillati & rectificati septies alembico superposito cum suo recipiente, & claude iuncturas cum luto magisterij vt nõ respiret, & pone in aludel in vase fictili cinere trito (vel tamisato) pleno, & fac desubtus ignem lentum sex diebus. Et septimo die vigora ignem donec nihil distilletur, semper aquam quæ inde distillat reducendo super fæces, donec nihil possit distillari. Tunc igitur remoto igne per noctẽ & diem vnam, refrigerari permitte: in fundo vasis inuenies laminam crystallinã, quam serua in vase vitreo bene sigillato ad horam necessitatis.

Additiones. Alia præparatio sulfuris.

Tere sulfur viuum minutè & pone in sacco lineo, & liga largẽ, & suspende in vno potto super ignem, & pone intus satis de lixiuio quod docebitur, & facias infra diu multũ bullire: deinde remoue de sacco & pone in patella terrea, & coque per dimidium diem in vrina separata: deinde cola vrinam, & iterũ pone in sacco & coque iterum per dimidium diem in lixiuio: postea extrahe & proijce supra de aqua calida ad salem remouendum: deinde exicca ad Solẽ & erit bene præparatum.

Sulfuris sublimatio.

R. sulfuris præparati, limati ferri aut cupri ana lib. 1. & libram salis cõmunis præparati: tere bene hæc omnia & misce simul, & appone de aceto & fac pastam, & pone in sublimatorio & luta circumquaq; cum argilla, & pone per noctem in furno ad exiccandum: de mane extrahe & fac puluerem minutum, & postea sublima, & hoc ter, & serua. Lixiuiũ cum quo præparatur sulfur & auripigmentum. R. vrinæ puerorum bene præparatæ, calcis viuæ & salis communis præparati & cineris fabarum aut sarmentorum vineæ, & fac inde lixiuium iterando colationem quater aut quinquies, & appone satis de sale communi aut de sale alkali.

Arsenici præparatio.

R. auripigmentum quantum voles, coque in oleo lini aut amygdalarum amararum, aut in sagimine porci super paruũ ignem per dimidium diem: & sit tantum

tantum oleum aut pinguedo quòd natet super auripigmentum ad spissitudinem digiti: & debet prius esse tritum in puluerem minutissimũ: deinde post decoctionem aufer ab igne, & dimitte residere per aliquod tempus, deinde cola pinguedinem extra vt melius potes: Postea pone super ignẽ, & appone satis de vrina, & fac bonum ignem, & moue sæpe cum baculo & fac bullire per duas horas, & deinde cola vrinam, deinde pone super ignẽ, & pone desuper acetum præparatum ad magnam quantitatem, & facias bonum ignem, & fac bullire per duas horas aut tres, & aufer ab igne, & extra cola acetum & iterum coque in vrina præparata, & iterum in aceto ad melius extrahendum pinguedinem, & proijce super aquam bullientem sæpe. Deinde recipe & liga in sacco lineo non nimis stricto sed largo & cooperias in lixiuio supradicto, & fac intus bullire tuum auripigmentum ligatum in sacco lineo, & semper aufer immunditias quæ supernatabunt quousque plus non appareant. Postea extrahe & fac bullire in aqua ad extrahendum salem, & quando satis bullierit aufer et proijce desuper satis de aqua ad extrahendum pinguedinem & salem, & tunc erit bene præparatum ad sublimandum & ad descendendum.

Salis armoniaci præparatio.

ACcipe de eo separato quantum vis, & solue ipsum sicut scis in albuminibus ouorum elixatorum, vel in aqua trium generum salis distillata per alembicum aqua & cinere mediante, & aquam quæ inde distillabit, redde ei, & sic fac donec nihil inde sublimetur. Itera ergo solutionem dictã & distillationem & coagulationem sex vicibus, & septima vice solue ipsum in duplo sui aquæ occulti lapidis albi inhumati, distillati, & rectificati, & cùm bene solutum fuerit, mitte in aludel prædicto modo ad distillandum & coagulandum, ita vt tota aqua consumetur: tunc proba eum super laminam ignitã: quia si se resoluerit vt cera, sine alicuius fumi emissione, factum est: quod si non, fac donec illud contingat: & erit optimè præparatum. Serua ergo bene ipsum in vitro bene concluso.

Additio: Soluitur autem sal armoniacus in albuminibus sic in vna hora: Accipe ouum decoctũ durum, & illud scinde per medium, & remoto vitello imple concauitatem eius prædicto sale in puluerem redacto, & teneas inter manus bene clausas, aut in cucurbita infra balneum, et per horam modicũ cõprimendo emanabit aqua, et hoc iuuat ad illud fixandum.

Alia præparatio eius quæ in pluribus libris reperitur.

ACcipe de eo separato quantum vis, & solue ipsum per se sicut scis, & distilla per alembicũ & pondera, & adde ei æquale pondus sui de aqua aluminis iameni præparati si est ad album, vel vitrioli si est ad rubeum: & coagula simul hanc solutionem & distillationem, & coagulationem reitera super ipsum septies, vel donec super laminam velocissimè fundatur vt cera sine alicuius fumi emissione.

Tutiæ præparatio.

ACcipe de ea separata quantum vis, & imbibe eam cum aceto fortissimo in quo sal cõmune sit resolutum, et sicca et assa in furno calcinationis per diem et noctem vnam, tunc ablue eam cum aqua dulci et sicca, et sic itera quinquies: tũc tere ipsam cum sale armoniaco separato rubeo (vel cũ aqua viridis æris aut aqua auri resoluti, et sicca ad Solem, aut super ignem si velis, septies aut octies, postea pone ad soluendum, deinde ad congelandum, & iterũ ad soluendum, & postea ad congelandum: deinde tere & incera cum oleo rubeo Philosophorum, aut alio oleo bene rectificato, & pone ad resoluendum et congelandum bis, et proba super laminam calidam si citò fundatur: si non,

reitera terendo & ponendo in crucibulo super ignem, & incorporando cum oleo guttatim, donec citò fundatur super lamina, & proijciatur vnum super quinquaginta æris aut Lunæ) & solue & distilla per alembicum & congela in lapidem quem cera cum oleo philosophico rubeo, & proijce super æs purgatum, & fiet aurum bonum.

Magnesiæ & Marchasitæ præparatio.

ACcipe de quacunque harum vis separata partem vnam, & imbibe eam cum pondere sui salis cōmunis separati et soluti, duplo sui de aceto, et sicca et puluerіza subtiliter, et pone in aludel, et fac subtus leuem ignem donec humiditas cesset, et postea fac sub ea fortē ignē duobus diebus cum suis noctibus, tunc ablue ab ea salem cum aqua dulci, et sicca et contere eam cum tantundem sui arsenici separati rorando cum quarta parte sui de aqua salis cōmunis separati, et sublima ipsum ab ea bis vel ter, semper reducendo sublimatum super fæces suas: deinde fac totum descendere per botum barbatum cū oleo et nitro toties donec descendat frustum album vt argentū, et solue et distilla per alembicum et coagula, et hoc frustum cera cum aqua salis armoniaci præparati in lapidem crystallinū, quē cera cum oleo philosophico albo super ignem, et proijce desuper stannum et fiet arg. bonū: et hoc arg. proijce super æs, & dealbabitur optimè, & tunc iunge ipsum argento bono & fiet optimū.

Additio. Aliqui dicunt, quòd non est necesse sublimare tutiam, magnesiā, nec marchasitam: dummodo tamen fuerint præparata. Magnesia verò & marchasita sic præparantur. Tere quousque fiant puluis minutus, deinde fac bullire in aceto & in aqua tartari per dimidium diem in quolibet: & postea in modico aceti, deinde cola acetum & laua cum aqua cōmuni & sicca puluerem et serua. Et si hoc modo præparentur nō est necesse sublimare. Tutiæ verò quatuor sunt species, sed cōmuniter vtuntur ea quæ parum viridis est, & præparatur sic: Tere minutè & pone in cochleari ferreo, & pone cochlear in igne quousque tutia sit bene calefacta, deinde proijce in aceto, postea extrahe & pone in dicto cochleari, & repone super ignem, & iterum calefac bene, & iterū proijce in aceto: & sic fac septies, et erit bene præparata. Sic præparatam potes sublimare. R. tutiam præparatam ad vnam libram, salis communis dimidiam libram præparati, et dimidiam libram babiturę (vel batiturę) hæc omnia simul tere minutè, & pone in vase sublimatorio absque strato salis, & claude fortiter cum argilla: & fac primò per vnum diem, quousque humiditas exierit: deinde magnum ignem per vnum diem, postea depone & aperi sublimatorium & reperies tutiā super fæces, quia non fugit ignem tantū sicut alij spiritus, nec ascendit in coopertorium sublimatorij: sic sublima simul, & serua.

Præparatio urinæ. Ponitur in pluribus loco aceti.

COllige vrinam puerorum duodecim annorum in vase vitreato: & cum plenum fuerit, sine ipsam quiescere septem diebus, tunc euacua eam in alio vase cautè, ita quòd fæx quæ est in fundo non cōmisceatur, & ita iterа commutando de septem in septem diebus de vase in vas, donec nihil fæcis de ea resideat: tunc coque ipsam vsq; ad tertiam sui partem & despuma & distilla per filtrum vel alēbicum quod melius erit, & ipsam in vase vitreo ad opus tuum serua.

Aquæ uitæ simplicis præparatio.

OCculti lapidis albi elixati quantum vis accipe & cōtere fortiter donec fiat sicut medulla, & fermentari per diem & noctem illā dimitte, & tūc pone in vase distillationis bene sigillato, & distilla aqua et cinere mediante, et aquam distillatam mitte super fæces suas, et distilla iterum, et sic fac

ter;

ter:in pluribus libris non præcipitur vt ponatur super fæces suas,sed quòd bis distilletur solùm,& erit factum:& tunc distillabitur aqua alba vt lac, quam vsui reserua.

Additio. Liber duodecim aquarum ex lib. Emanuel.

Accipe argentum viuū & mortifica ipsum cum rebus adurentibus, & peruijs,scilicet cum sale cōmuni & aceto acerrimo, alumine iameni, & limatura ferri tribus aut quatuor diebus, deinde sublima septem vicibus super eandē fæcem:Deinde solue cum alumine iameni soluto in sale & aceto acerrimo ad libitum omnia: & pone arg. viu. sic imbibitū sub fimo per quatuor, alias octo dies,et vertetur in aquam claram,postea distilla semel,et proijce fæcem nigrā quia per acuitatem salis aceti omnes partium superfluitates depurantur: et reconde aquam vitæ, cum qua fermentatur Elixir album, soluendo et congelando.

Secunda aqua. Accipe calcem Solis quæ est fermentum Elixiris rubei, & solue cum atramento prius soluto in sale armoniaco & aceto mali granati per dies quatuor,& quando est dissolutum distilla semel aquam claram,limpidam rubeam & citrinam & odoriferam: Virtutem habet tingendi & etiam congelandi & soluendi beneficio salis:& hæc aqua est fermentum Elixir rubei.

3 Accipe calcem argenti boni & solue ipsam calcem cum alumine iameni soluto in sale & aceto acerrimo:postquàm solutū fuerit, distilla ipsam aquam semel,quia est fermentum Elixir albi.

4 Stanni: Accipe calcem stanni,solue in alumine iameni & aqua salis communis,omnia solue in aceto de vino albo per quinq; dies sub fimo. Deinde distilla semel aquam claram & albam,quæ habet virtutem soluendi & congelandi,& ponitur loco argenti in albo Elixir.

5 Saturni: Accipe calcem plumbi,solue cum atramento & sale armoniaco in aceto mali granati & sorbarum,quæ sunt retinacula:& postquàm erit solutum in tribus diebus sub fimo,distilla semel:et ponitur loco auri in compositione Elixir,quia ibi sunt multa tingentia in Solem.

6 De calce peregrinorum. Accipe calcem peregrinorum & solue cum alumine iameni & zucharini solutis cum sale cōmuni & aceto de vino albo per septem dies:postquàm erit solutum,distilla semel aquam claram, subtilem, & odoriferam: habet virtutem soluendi & congelandi:est fermentū Elixir albi.

7 Aqua gambariua: R. calcem gambariuam & solue cum atramento soluto cum sale armoniaco in aceto mali syluestris,& postquàm per tres dies erit soluta,distilla semel:quia per acuitatem salis & aceti tingit,soluit, & congelat.

8 De calce ouorum: Accipe calcem ouorum gallinæ & solue cum alumine iameni & zucharino & sale cōmuni : omnia solue in aceto acerrimo facto ex vuis acerrimis per quinque dies,postea distilla semel per alembicū. reconde aquam,quæ valet ad Lunam loco aquæ calcis argenti.

9 Lilij: R. florē et pista cum radice ipsius,et sit ad libitum de vtroq;, et semper roretur cum aceto de vino albo,quia melius et citius depurantur et subtiliantur per acuitatem aceti:cola & dimitte residere per tres dies, iterum cola, & ita fac colando per pānum donec erit clarum:deinde claude cum oleo abluto per quinque dies,& distilla semel aquam claram subtilem & odoriferam quæ valet ad Lunam.

10 Florum papaueris agrestis rubei : R. flores illos, & pista cum aceto mali granati,& sorbarum semper rorando,quia citius inde clarificantur,postea cola per pannum quinque vicibus semper residendo,deinde postquàm erit clara,claude cum oleo abluto per quinque dies, & distilla per alembicum semel

aquam claram, quæ valet ad Solem.
11 Squillæ: Accipe radicem squillæ & pista semper rorando cum aceto, in quo solutæ sint sex vnciæ de sale communi aliquantulum præparato: & cum bene fuerit pistatũ cola per pannũ decem vicibus donec erit clara, postea claude cum oleo abluto sex diebus, deinde extrahe & distilla per alembicũ tribus vicibus aquam clarã, pulchram, odoriferam: & valet ad Lunam, habet virtutẽ soluendi & congelandi.
12 R. albumina ouorum coctorum fortiter, tere in mortario cupreo, pone in phiala vitri, & deinde sic in fimo ad putrescendũ quousq; redacta sint in aquã deinde extrahe & distilla per filtrum, postea per alembicum forte, duplex, iuncturis bene sigillatis, & non sit magnus ignis, sed omnia distilla per cineres calidos, & post distillationem iterum pone in fimo per quatuor dies, & distilla iterum ad lentum ignẽ & multos cineres: & sic facter aut quater vsq; quo habeas signum perfectionis: hanc serua quia est preciosa.

Olei uitellorum ouorum præparatio, quæ in pluribus reperitur libris.

Accipe vitella quæ extraxisti à prædicto lapide occulto albo (parũ supra in præparatione aquæ vitæ simplicis) & contere ea ad modum medullę & pone de ea lib. semis in alutel alembico superposito cum suo recipiẽte, et distillabitur aqua rubicunda crocea, et spissa, et abiectis fæcibus à vase inhuma eas per octo dies, reddendo eis aquam quæ ab eis distillauit, et iterũ distilla per alembicum aqua et cinere mediante, et ita itera tribus vicibus. Hoc facto distilla tribus vicibus cum cinere sine aqua, et tunc aspice si sit album, et proba ipsum cum ære ignito ad modũ nummorum: quia si dealbauerit ipsum intus & extra, bonum est: & si non, itera donec sic contingat, & semper super fæces suas fiat distillatio: Ignis verò qui remanebit in fundo vasis siccus, & niger rectificetur: sic redde ei aquam albam, claram, quæ ab eo distillata fuerit assando & imbibendo, & postmodum da ei bibere aquam primam donec rubicundissimus fiat: Et tunc accipe de isto igne quantum vis, & solue ipsum in quadruplo sui de oleo suo rectificato & distilla donec rubicundissimus distilletur. Serua ergo ipsum in vase vitreo bene concluso.

Alia præparatio olei uitellorum.

Fac de vitellis prædictorũ albuminũ vt præcepi de albuminibus, & quod distillabit ab eis erit oleum vitellorum.

Capitellum de calce uiua & cinere clauellato.

Accipe calcis viuæ partem vnam, cineris clauellati partes duas, proijce super ipsa quadruplũ sui de aceto forti calido, & itera supra cõpositionẽ donec sustineat onus colando in concha lixiuij: Quidã cum calce & cineribus addũt aluminis iameni aliquantulum, & salis armoniaci medietatẽ ponderis aluminis iameni. Iuuat etiam ad fixandum.

Aqua de lithargyrio.

Accipe frusti lithargyrij partem vnam, salis alkali, aluminis iameni separatorum ana quartam partem frusti prædicti, salis armoniaci medietatem eiusdem frusti: dissolue alumen & salẽ alkali in duplo vel triplo sui de aceto prædicto modo & cõmoue omni die ter, donec totum in huiusmodi aceto dissolutum & clarum appareat, tunc distilla per filtrum, & ad opus tuum reserua.

Frustum de lithargyrio.

Accipe de lithargyrio quantum vis, & tere fortiter, & ablue ipsum cum aqua de paropside in paropsidem donec grossiores partes diuisæ sint à subtilioribus, quibus siccatis adiunge sibi pondus sui de arsenico semel subli-

mato

mato, & sublima ipsum ab eis bis: postea fac totum descendere per botum barbatum cum oleo intro donec frustum album descendat, & erit factum.

Additio. Dealbatio lithargyrij: Accipe libram lithargyrij & mole bene, postea accipe quinq; lib. de sale, & mole bene cum lithargyrio, & pone in aqua per nouem dies, miscendo bis quotidie: post laua bene à sale & sicca: & habebis lithargyrium dealbatum, si sit verum.

Aquæ rubeæ Auicennæ ad tingendum quatuor spiritus sublimatos albos. CAP. I.

ACcipe atramenti Aegyptiaci, limaturæ faulec ana vnciam vnã, floris æris tertiam partem vnius vnciæ, aluminis albi candidãtis pannos (rochæ puto vel fæcis vini vstæ) quartam vnciæ vnius: sulfuris, arsenici citrini & rubei, lapidis armeni & lazuli ana vnciam semis, mellis albi despumati quartam libræ vnius, salis armoniaci, salis gẽmæ ana vncias tres & semis: ponantur hæc omnia in quinque libris aceti, & dimittatur ad Solem per mensem vnum: vel si nõ, fac ipsum bullire donec consumetur eius humiditas: prædicta tamen sint optimè trita & calcinata: tunc distilla acetũ à fæcibus, quæ in ipso sunt septies & inde imbibe quidquid vis rubificare.

CAP. II.

ACcipe limaturæ faulec libras duas & infunde eas in decẽ libris aceti per decem dies, tunc cola huius acetum, & pone in ipso arsenici (siue auripigmenti rubei) sublimati & puluerizati libram vnam, salis armoniaci sublimati ter & puluerizati quartam libræ vnius, tunc pone ad Solem, & augmentabitur sibi rubedo: tunc distilla ipsum per alembicum, & distillabitur albũ attinẽs citrinitati: deinde reduc ipsum ad limaturam aliam recentem quam in ipso infunde, & distilla ipsum per alembicũ vt prius: Et sic semper renoua limaturam donec distilletur rubeum vt sanguis: nam hæc rubedo nunquam remouetur. Quum autem præparaueris atramẽtum cum aceto & remoueris illud, semper egredietur bene rubeum, & erit color fixus. Scias autem quòd nulla res rubea colorem retinet nisi illum qui imitatur eius naturam.

CAP. III.

Et melius est vt distilles acetum à ferro donec distilletur rubicundũ, & acetum similiter ab atramento: & tunc iungas ambo insimul, & colores cum eis quicquid vis.

CAP. IIII.

AQuæ quæ faciunt rubeum sine iteratione distillationis sunt aqua Tutiæ sublimatæ, & aqua sedine lapidis siue hæmatitis, in quibus ponatur acetum, & distilletur semel quia sufficit: Aqua verò æris sola est melior istis: & fortior est aqua ferri cùm sublimatur, & rubificatur: & si posueris ipsum in aceto fiet aqua rubea sicut sãguis, & est color fixus: Hæ duæ aquæ licet sint prolixæ, propinquiores tamen sunt breuioribus.

CAP. V.

ACcipe de limatura faulec partem vnam, & tere ipsam cum quarta parte sui de atramento, & super eam proijce quadruplum sui de aceto forti, & distilla ipsum per alembicum ab ea, & ita fac decies renouando qualibet vice atramentum, & decima vice distillabitur aqua rubicundissima sicut sanguis, quæ tingit omnia super quæ cadit: & nunquam calor eius remouetur ab eis.

CAP. VI.

ACcipe calcis viuæ partes quatuor, sulfuris viui partes tres, & proijce super ipsa aceti rubificati cum limatura cupri partes decem (alibi quatuor) & dimitte sic stare per decem (aliàs quatuor) dies, & tunc decoque donec acetum fiat sicut sanguis, deinde cola ipsum & distilla: hoc facto, R. chalcanthi vi-

ridis arsenici sublimati rubei ana vnciam vnã, aceti lib. vnã, atramenti rubei vnciam semis, si ipsum inueneris, sin autẽ, sublima viridem vel citrinum cum aqua pura: aqua enim distillata remanebit atramentum rubeum in fundo cucurbitæ quod pone in omnibus operibus tuis: tere ergo prædicta tria cum aceto prædicto, & inhuma per septem dies, et si solutum fuerit, distilla ipsum: sin autem, reinhuma donec soluatur, et tunc distilla ipsũ et distillabitur vt hiacynthus: colora ergo cum eo quidquid vis colorare colore bono et firmo.

CAP. VII.

ACcipe de limatura faulec partem vnam & proijce super ipsam duplũ sui de aceto forti, & sine intus stare, donec optimè rubificetur: tunc distilla per alembicum donec acetum distilletur rubeum, & tunc colora cum eo quidquid vis, & similiter fac de limatura æris donec acetum optimè sit viride: imbibe ergo quod volueris & assa & rubificabitur optimè rubificatione firma.

Additio. Cum limatura faulec (puto ferri) appone vitriolum rubificatũ, & distillabis oleum fixum, rubeum, philosophicum.

CAP. VIII.

ACcipe duenec, salis armoniaci præparati ana quantũ vis, & tere ipsa cum oleo de vitellis ouorum, sint sicut medulla, & tunc assa hæc assatione leui & repone, & colora cum eo quidquid vis coloratione firma.

CAP. IX.

ACcipe limaturæ ferri faulec partes decem, atramenti Ægyptiaci quantũ est quarta pars limaturæ, terantur & proijciantur in aceto vini albi distillato, & illud acetum ponatur ad Solem septem diebus, & tunc cola ipsum, et in eo pone chalcanthi viridis vel colcotar rubei adusti si inueneris, sin autẽ, atramenti Aegyptiaci ana ad vnã lib. aceti dicti, vnciam vnã duenec, id est vitriolum, alacar vel alabric, id est sulfur ana vnc. semis (alias vnc. tres) tere hæc quatuor, & proijce in dicto aceto, & pone ipsum ad Solem septem diebus, & tunc cola ipsum, & accipe de lapide lazuli in quo sunt venæ aureæ quantum volueris, & proijce ipsum tritum in dicto aceto, & decoque vel frãge eum intus per diem, & tunc in dicto aceto pone tantum salis armoniaci crystallini quantum ipsum est, & misce bene totum terendo fortiter insimul: hoc facto, inhuma totum donec soluatur: & cum totum factũ fuerit aqua clara rubea, rubifica cũ ea quidquid volueris colore firmo.

CAP. X.

ACcipe de atramento Cyprino assato partem vnam, & tere ipsum cũ quadruplo sui aceti fortis, & distilla ipsum ab eo, et ita fac decies renouando qualibet vice atramentum, et distillabitur rubeum sicut sanguis: quod si sic nõ fuerit decima vice, reitera hoc toties donec id contingat: et inde rubifica quid quid vis colore firmo.

Modus rubificandi rem aliquam ex dictis aquis.

ACcipe rem quam rubificare volueris & imbibe eam ex quacunq; volueris prædictarum decem aquarum, & tunc assa eam, & impressionẽ faciet aliquam in prima vice: deinde itera hoc opus donec fiat rubea vt hiacynthus. Nota denique quòd spiritus rubificandi hoc modo debent prius esse sublimati albi, & corpora similiter debent esse calcinata alba, & tunc tinctura inseparabiliter in eis figetur.

Aqua rubea, à qua quatuor spiritus sublimati albi, rubei sublimantur.

ACcipe salis cõmunis, salis gemmæ, salis armoniaci, aluminis iameni separatorum ana lib. 1. salis alkali quantum de omnibus, vitrioli citrini separati lib. 5. ferri & æris quæ cum arsenico descenderunt albæ limaturæ ana lib.

lib. vnam, & vncias duas aceti vini albi lib. 4. cum isto igitur aceto & calce viua vapora prius sulfuris viui lib. quinq;, & postea dissolue in dicto aceto omnia prædicta, excepto ferro, ære, vitriolo: & tunc distilla huiusmodi acetũ per filtrum, deinde ignito limaturas dictas in cacia ferrea & extingue in dicto aceto multoties, & omni vice post extinctionem tere huiusmodi limaturas optimè in mortario zebaico, id est ferreo cum pistillo ferreo, & post contritionem ablue eas in dicto aceto: Et sic itera ignitionem, extinctionem, contritionem, & ablutionem, donec omnino huiusmodi limaturę sint in dicto aceto dissolutæ: Hoc facto, igni vitriolum prædictum extinguendo in dicto aceto septies omni vice in mortario prædicto fortiter conterendo: tunc inhuma in sterquilinio septem diebus, vel donec aqua clarissima & rubicundissima videatur: Et tunc distilla totum per alembicum aqua & cinere mediante toties donec rubicundissima distilletur, semper super fæces suas reducendo: & tunc serua eam ad opus tuum.

Præparatio mercurij, arsenici, sulfuris ad rubeum.

ACcipe de quocunq; horum volueris separato semel partem vnam, & ipsum imbibe cum pondere sui de aqua rubea prędicta scilicet, qua spiritus sublimati albi, rubei sublimantur: & tunc sublima ipsum ab eo toties donec ipsum rubeum sublimetur: Et accipe huius sublimati rubei partem vnam et imbibe ipsum cum quarta parte sui atramenti pręparati, soluti et distillati rubei, et sublimetur ab eo toties donec in fundo vasis figatur: hoc facto compleatur cum oleo philosophico rubeo secũdum ordinem supradictum: Et hoc est complementum mercurij, arsenici et sulfuris ad rubeum.

Alia præparatio horum trium ad rubeum ex alijs libris.

Accipe de quocunque horum volueris separato partem vnam, & imbibe ipsum cum pondere sui de aqua rubea, à qua quatuor spiritus sublimati albi, rubei sublimantur: Et tunc sublima ipsum ab ea toties donec rubeum sublimetur & in fundo vasis figatur. Tunc ablue inde salem cum aqua dulci & sicca, & tũc cera ipsum cum sale armoniaco præparato rubeo & solue & distilla & coagula. Et tunc hoc coagulatum cera cum oleo philosophico rubeo, & proijce de eo desuper arg. separatũ, & fiet aurum optimum. Hoc est complementũ præparationis mercurij, arsenici & sulfuris ad rubeum.

Præparatio salis armoniaci ad rubeum.

ACcipe de ipso sublimato quantum vis & solue ipsum & distilla per alembicum, & tunc adiunge ei medietatem ponderis sui de vitriolo præparato, & soluantur insimul & distillẽtur insimul per alembicũ, & tunc coagula insimul: Hoc facto reitera super ipsum solutionem & distillationem & coagulationem septies, vel donec super laminam fundatur vt cera, & non fumiget.

Alia præparatio eius ad rubeum.

Accipe de eo sublimato quantum vis & solue ipsum & distilla per alembicũ & tunc adiunge ei æquale pondus sui de oleo trium generum separato ab occulto lapide, & atramentum præparatum, inhumato & distillato, & rubificato rubeo, & hæc duo coagula insimul: Hoc facto reitera super ipsum solutionem & distillationem & coagulationẽ toties donec super laminam fundatur vt cera, & non fumiget: & erit consilium nostrum completum.

Additiones. Omne sal potest sic rubificari.

Tere sal, & appone aliquam aquarum rubearum & tere bene & sicca ad Solem, deinde tere & appone de aqua illa rubea, & ita fac septies aut octies, & pone ad dissoluendum, & cum dissolutum fuerit, distilla per filtrum, postea con-

gela, & iterum dissolue, deinde congela bis aut ter, deinde tere & appone modicum de oleo rubeo Philosophorũ, & erit rectificatum: & inde poteris facere aquam si voles, & postea serua.

Hoc etiam modo poteris rubificare quatuor spiritus, ipsos sublimando bis aut ter, & miscendo semper id quod sublimatum est cum eo quod erit in fundo vasis: Et ita in qualibet sublimatione imbibere debes de aqua illa rubea, vnde prius eos imbibisti: & cum tibi suffecerit pone sublimatũ cum eo quod mãsit in fundo vasis in vno crucibulo, & appone de oleo rubeo Philosophorum tres aut quatuor guttas, & postea serua. Et si citius vis rubificare tuos spiritus, & tuum sal, tere & appone de aqua rubea, & sicca ad Solem, & ita fac septies aut octies, deinde sicca et serua, et quando fuerit exiccatum, sexies aut septies tere bene et appone de aqua rubea, et postea dissolue, deinde congela, et melius erit: Et tunc rubificabis calces metallorum. Sed oportet quòd semper imbibas cum oleo Philosophorũ super ignem in crucibulo, quia aliter dictæ calces non possent leuiter fundi, nec reduci ad naturam metalli, nisi cum humiditate alligante et penetrante suas partes siccas et combustas: quod fit apponendo satis de oleo rubeo guttatim super ignem in crucibulo, donec fundatur vt cera: Hactenus additio.

Oleum album fixum philosophicum.

Accipe frustum lithargyrij albi, stanni extracti cum arsenico lib. 1. & lima hoc subtiliter, & adde ei sulfuris, arsenici, separatorum alborum ana vnc. duas, mercurij separati albi vnc. quatuor & contere hæc omnia fortiter in simul cum octo vnc. aquæ salis armoniaci præparati albi, & tunc sicca & assa leui assatione, & pulueriza fortiter, & pone in vase sublimationis, & sublima toties donec nihil de eis ascendat: tunc iterum cera totum hoc, quod erit in fundo sublimatorij cum pondere sui aquæ prædictæ: & tunc totum proijce in duplo sui aceti ter distillati in 2 lib. aluminis iameni candidi & bene plumosi, & omni die moue bis vel ter fortiter, donec omnia in dicto aceto soluantur: : vel pone acetum illud cum prædictis in loco solutionis, quod melius est. Illis solutis, distilla per alembicũ septies super fæces suas, & egredietur vel distillabitur aqua alba clarissima, qua vtere circa vltimam cerationem corporũ & spirituũ calcinatorum ad album, & cerabuntur cum ea velocissimè cum Dei adiutorio eiusq; virtute. Hæc enim est aqua alba permanens, aqua candida, et lac virginis, et acetum Philospphorum, et aqua serenans et penetrans, et aqua separans et coniungens: occulta ergo ipsam, et operare cum ea: Et extingue in ipso laminas æris separati, et fiet argentum melius, quàm illud quod de mineris extrahitur.

Alio modo Oleum album fixum philosophicum.

Accipe cerussæ de frusto lithargyrij albissimi factæ, & cerussæ Iouis extracti cum arsenico ana lib. vnã, & cera eas & solue in duplo sui aquæ salis armoniaci præparati, & tunc distilla per alembicum, & imbibe inde lib. 1. vel lib. 2 argenti viui sublimati & calcinati albi: & iterum solue & distilla per alembicum toties donec aqua alba distilletur clarissima: Et tunc vtere ipsa circa vltimam cerationem rerum ad album.

In pluribus libris inuenitur finis huius olei albi fixi sic: Quòd postquàm distillata est aqua alba clarissima, quòd ipsa coaguletur coagulatione bona, & coagulabitur in laminam albissimam, quam cera ceratione bona & vltima cũ sale armoniaco & oleo animalis (seu vitellorum ouorum) prius rectificato albo, et proijce super æs separatum, et fiet argentum melius eo quod est de mineris. Et si laminam æris separati in aqua prædicta ante coagulationem extin-

xeris

ȝeris fiet arg. optimum. Hoc autē oleum album fixū philosophicū, oleum animale album fixū philosophicum, & oleum serenans & penetrans, & germinās & separans & coniungens: & cum hoc oleo retinetur omne volatile à fuga.

Oleum rubicundum fixum philosophicum.

ACcipe de sulfure citrino lib. 1. & vapora ipsum cum lib. 1. calcis viuæ, & libris quatuor aceti fortissimi albi: tunc renoua calcem super hoc sulfur ter et postmodum renoua sulfur et calcem et sicca donec ipsum acetum optimè rubificetur, tunc hoc acetum diuide per medium, et in vna medietate dissolue quartam partem sui salis armoniaci separati, et in aliam quartam partem mitte limaturam ferri et æris quæ cum arsenico descenderunt, et dimitte totū stare in eo septem diebus: et omni die bis vel ter commoue: octaua die separa acetum à limatura: et limaturam ignias in cacia ferrea, et extingue in eodem aceto ter, et omni vice contere eam fortiter in mortario ferreo cum pistillo ferreo, et ablue in prædicto aceto antequam remittas ad igniendum, et ita postmodum reitera toties donec tota limatura in dicto aceto dissoluatur, et acetū illud sanguis rubicundus videatur: Et tunc distilla huiusmodi acetum super fæces illas per alēbicū toties, donec ab eis rubicundissima distillet sēper super fęces suas reducendo, tunc hoc acetum serua ad partem: Deinde accipe aliā medietatem aceti quam superius reseruasti, & adiunge ei salis armoniaci, vitrioli Cyprini assati de quolibet ana quartam partē sui, et contere fortiter, et fac ipsam morari in eo tribus diebus: sed omni die contere vitriolum fortiter bis vel ter in mortario ferreo, vt bene dissoluatur in dicto aceto: hoc facto distilla ab eis acetum cum alembico, tunc proijce fæces, et renoua huic aceto distillato atramentum vel vitriolum decies semper ad quartam partē aceti, et decima vice distillabitur rubeum vt sanguis, et inficiet omne quodcunꝗ tanget colore rubeo: Accipe igitur de duobus acetis iam rubificatis ana et iunge eis tantundem salis armoniaci præparati rubei (alibi tātundem aquæ animalis inhumatę distillatæ & rectificatæ ter & præparatæ cum pondere sui arsenici) & ad lib. 1. huius aceti infunde in eo vncias duas mercurij sublimati rubei (& calcinati) & dimitte ipsum resolui in eum, & tunc pone totum in distillatorio & distilla insimul ter, semper super fæces suas. Reserua igitur hanc aquam, & colora cum ea quicquid vis: & lauda Deum qui eam tibi dedit, quia ipsa est preciosior omni precio: Quoniam si Lunam vel aliquod corpus dealbatum in ipsam extinxeris, efficietur Sol melior eo qui est de mineris.

Oleum rubicundum fixum philosophicum.

ACcipe croci Arabici calcinati, vitrioli Arabici viridis, frusti lithargyrij (alibi dicitur aurei) & stanni calcinati rubificati ana vnc. 3. sulfuris viui, arsenici citrini sublimati rubei calcinati ana vnc. 6. mercurij sublimati & calcinati rubei, salis armoniaci præparati, soluti, distillati et rectificati cum oleo animalis distillato et inhumato et rectificato rubeo ana lib. 1. conficiantur autem sic: Incera crocum Arabicum et chalcanthum viride, et frustum lithargyrij stanni cum sale armoniaco et oleo animalis prædicti, et quū bene rorata fuerint mitte ad soluendum donec soluantur in aquam peruiam et rubeam: Et tunc distilla per alembicū, & inde cera & imbibe sulfur & arsenicū prædicta, & tunc iterū mitte ad soluēdum: & cū solutū fuerit distilla per alembicū toties donec clarissimū et rubicundissimū distillet, et tūc coagula illud in vase coagulationis, et cū coagulatū fuerit, tunc cera ipsum vltima ceratione super ignē leuē cū oleo animalis (scilicet vitellorū) ingrediēte donec fundat vt cera, tunc refrigera ipsum et proijce de ipso pondus vnū super centū pōdera Lunę aut Iouis aut Saturni sepratorū, et erit Sol optimus. Hoc autem oleū, est oleū philosophicū, quod

non accenditur,& oleum quod ardet in perpetuum,& oleum permanens, & oleum animalis rubeum: Occulta ergo ipsum, preciosius est enim omni precio, quoniam si Lunam aut aliud corpus dealbatum in ipso ter ante coagulationem extinxeris efficietur optimus Sol. (Nota ex hoc oleo dupliciter posse operari, scilicet ante congelationem in ipso extinctionem faciendo: & post cõgelationem de illo puluere super corpora fusa proijciendo). Cum hoc etiam oleo ante suam coagulationem coagulatur arg. viu. cum quo eriguntur corpora, & cum ipso retinetur omne volatile à fuga: Et hoc oleũ occultauerunt Philosophi, & cum eo fecerunt ex crystallo fuso carbunculum, quia est oleum penetrans & colorans, & cum ipso cerantur corpora & spiritus calcinati ceratione vltima ad rubeum: operare itaque cum eo, & lauda Deum, qui ipsum dedit. Additiones.

Oleum benedictum sic facies: Accipe lateres rubeos quos nunquam tetigit aqua, & accende in igne donec igniti appareant, postea extingue eos in oleo oliuarum, tere ad modum similæ, & imple ex eis ventres distillationis vitreatos, deinde præpara super ventres capita eorum, & luta iuncturas luto sapientiæ ita vt non respirent, postea mitte super furnum distillationis, & non sit velamen inter ventres & ignem, & intromitte ignem facilem sub ventribus donec distilletur rubeum vehementis rubedinis: custodiatur ignis ne accẽdatur cum oleo, & non possit extingui &c. Alio modo.

Accipe tegulas nouas & ignias eas frustatim, & pone in vase plumbato strictum os habente, & tunc pone intus oleum petroleon sicut inuenitur venale, & bene cooperi ne inflammetur, & cum frigidum fuerit, pura, & accipe tegulas prædictas extinctas, & iterum ignias bene & pone vt prius in oleum prædictum, & etiam de nouo si non sufficiat illud ad cooperiendum tegulas vt superabundet ad densitatem duorum digitorum: Tunc iterum depura oleum & tegulas bene tere & pone in distillatorio fortissimo vitreo, & cum prædicto oleo cooperi & distilla lento igne primò, postea fortissimo quantum habere poteris, tunc facias ipsum oleum sic distillatum incombustibile sic: Accipe tegularum saracenicarum minutissimè contritarum partes duas, calcis viuæ bene tritæ, & cribratæ partem vnam, salis armoniaci bene triti partem dimidiã, tosti salis partem dimidiã: sales bene misce, tunc incorpora cum isto puluere prædictum oleum ita quòd non supernatet, sed sit parum madidum, ita quòd pulueres dominentur, & quòd oleum non dominetur pulueribus, & pone in vase vitreo & distilla primò lento igne, postea fortiori quo poteris: Et iterũ in nouis pulueribus distilla vt dictum est, & sic fac toties donec sit incombustibile, quod probabis ad candelam cum bombyce inuncto isto oleo, quod extinguet candelam. Parua quantitas istius olei præparati valet ad multam congelationem mercurij, & subitam introductionem omnium spirituum fixatorum.

Oleum album philosophicum: R. partem vnam calcis corticum ouorũ, & pone cum sex partibus albuminis ouorum: misce omnia simul & pone ad dissoluendum per septem dies aut plus: postea distilla in cineribus ad lentũ ignẽ, quousque tota aqua sit distillata, deinde reitera illam distillationem super suas fæces bene miscendo & distillando vt prius: Postea recipe quod in fundo distillatorij remanserit, & tere & imbibe cum aqua ex hoc distillata: & iterum distilla tot vicibus reponẽdo super suas fæces quòd nihil amplius distillet: sic reperies in fundo vasis lapidem qui erit albus vt crystallus, quem serua: Deinde recipe vnc. sex salis armoniaci, & vnc. sex olei ouorum septies distillati aut bene purgati, & vnc. sex lapidis albi supradicti: hæc omnia misce insimul & tere super marmor, & imbibe & sicca quousque biberit totam aquam & oleum: Et post-

postquàm totum fuerit sic bene immassatū, pone & dimitte in vase vitreo per spacium quatuor dierum: Deinde proijce totum in vna libra aquæ albuminū ouorum & claude vas & in fimo pone ad soluendum per quindecim dies, & soluetur in aquam claram & albam vt lac: Et hoc est oleum completum album Philosophorum.

Fit etiam aqua seu oleum ex sanguine ouis & capillis & alijs, quæ dicitur etiam Philosophorum.

Oleum rubicundum fixatiuum: R. vitrioli Romani lib. 1. & semis, salis armoniaci, salis nitri, cinaprij boni & rubei ana lib. 1. & fiat aqua fortis: Sed proijce lasciuam, id est phlegma. In qua aqua forti extinguantur frusta laterum antiquorum candentia, siue laterum recentium nunquam tactorū ab aqua, & claudatur vas vsque quo materia fuerit infrigidata: postmodum frusta laterum extrahantur & puluerizentur, & in cucurbita alembico superposito ponantur & distillentur aqua vel oleum vsquequò fæces siccissimæ remaneāt: in quo liquore dissolue mercurium bene mundificatum super lentum ignem & fixabitur, & rubificabitur, & erit materia liquida sicut thiriaca vel butyrum: de qua fac proiectionem vnum super decē Lunæ puræ, & conuertetur in colorem Solis fixum ad omne iudicium & examen, sed deficit in pondere nisi Luna primò fixetur.

Aqua seu oleum rubeum: R. atramenti & vitrioli rubificati, & parum salis armoniaci, & tantum limaturæ ferri, & pone insimul & proijce acetum supra, & dimitte per quindecim dies, & distilla decies aut pluries, quovsque acetum distilletur rubeum vt sanguis, & qualibet vice renoua atramentum. Hactenus additio.

Crocum Arabicum, & uitriolum Arabicum uiride.

Accipe limaturæ endanici (vel acerij siue azarij) partem vnam, & assa ipsā cum medietate sui arsenici citrini, cuius medietas sit separata solum, & alia medietas præparata ad comburendū corpora: Et fac ipsum descendere per botum barbatum donec albissimū & serenissimum descendat: Et renoua ei ter arsenicum supradictū: tunc frustum quod descendit lima subtiliter, & fac morari hanc limaturam in duplo sui de aceto vini albi fortissimi per septē dies, in quo prius sit soluta decima pars sui de sale armoniaco separato, & omni die cōmoue bis vel ter fortiter; & stet illud acetum ad Solem & in loco calido: septimo die extrahe limaturam ab aceto, & ignias eam in cacia ferrea ter, & omni vice contere eam ter forriter in mortario ferreo, & ablue eam bene in dicto aceto, antequàm ad igniendum reponas: & ita fac de septimo in septimum diē, donec limatura ferè dissoluta sit in dicto aceto, & ipsum acetum sit rubicundissimum quasi sanguis: tunc distilla huiusmodi acetum per filtrum, & post distilla ipsum per alembicum, & id quód in fundo cucurbitæ resedit accipe, quia illud est oleum Arabicum. Et si vis facere vitriolum Arabicum viride, fac per omnia de limatura æris separati, vt fecisti de limatura endanici, & quod in fundo cucurbitæ resederit illud est vitriolum Arabicum viride.

Ratio componendorum Elixirium ex prædictis speciebus præparatis.

Accipe limaturæ Lunæ separatæ lib. semis, sulfuris & arsenici separatorū, & calcinatorum alborū ana vnc. tres, mercurij separati albi lib. 1. tere hæc omnia insimul super porfidum & imbibe cum aqua salis armoniaci præparati albi lib. semis, & tunc assa leui assatione: deinde tere & pone totum in aludel alembico superposito cum suo recipiēte bene concluso, & pone super athanor sublimationis, & fac desub tus ignem leuem donec tota humiditas per alembicum in recipiente ceciderit, et tunc vigora ignem paulatim per duos dies, &

duas noctes, donec vna pars medicinę ad latera vasis ascendat, et alia in fundo eius figatur: et tunc dimitte infrigidari, et fracto vase, id quod ascenderit superius tere fortiter et misce fortiter cum eo quod remansit inferius, et redde ei aquam suam quæ ab eo distillauit, & assa totum igne mediocriter fortiori, scilicet ꝙ prius aliquantulum: & tunc iterum tere, & ad sublimandum vt prius remitte: & sic reitera sublimationem, contritionem & assationem paulatim vigorando qualibet vice assationem donec nihil penitus sublimetur, sed totum in fundo vasis remaneat. Hoc facto tere totum illud quod in fundo erit, & imbibe imbibitione rorida cum vnc. vna aquæ prædictæ, aliàs cum vncia vna olei philosophici albi: & tunc pone totum ad descendendum in imbercatum (puto vas vel alembicũ) & fac sub eo ignem fortẽ per diem vnum, & fortiorẽ per alium, & tertio die fortissimum per tres dies & noctes, sicut est ignis fundẽdi: tunc frange imbercatũ & laminã vel frustum quod in eo inueneris cera vltima ceratione in crucibulo tenui super ignẽ cum oleo albo philosophico guttatim proijciendo de ipso donec fundatur velocissimè vt cera, & tunc extrahe crucibulum ab igne: & cum infrigidatũ fuerit, ex hac medicina pondus vnum super 50 æris separati pone, & fiet arg. bonũ cum Dei auxilio & eius virtute. Si autẽ medicinam prædictã cum fixa est in fundo aludel, vel post descensionẽ ad soluendum posueris fiet aqua clara, & tunc ipsam coagulaueris in lapidẽ, & hunc lapidem ceraueris cum oleo dicto in crucibulo super ignem, scias quòd labor tuus multiplicabitur. Et si postquàm soluta fuerit, ipsam semel ad minus per alembicum distillaueris, antequam coagules ipsam in lapidem, augmentabitur adhuc eius bonitas & fructus laboris tui. Item si acceperis limaturæ Lunæ lib. 1. sulfuris & arsenici ana vnc. 3. mercurij lib. semis & processeris, vt supra dictũ est, scias quòd operatio non tantùm valebit vt prius, & adhuc minus valeret si minus de spiritibus apponeres.

Si autem hunc processum vis ordinare ad rubeum, tunc accipe spiritus sublimatos & calcinatos rubeos, & aquam salis præparati rubei, & oleum rubeũ & tunc procede per omnia vt dictum est: Et medicinam proijce super arg. separatum, & fiet aurum bonum: Et si loco limaturæ Lunæ, limaturã Solis posueris, adhuc operatio erit melior.

Compositio uerissimi Elixir ad album.

ACcipe arg. viui præparati albi lib. semis & solue ipsum in duplo sui aquæ salis armoniaci præparati albi & soluti, & distilla per alembicum, & inde imbibe lib. 1. arg. viui soluti, calcinati, albi: & illam solue & distilla per alẽbicum & inde imbibe sulfuris & arsenici sublimatotum & calcinatorum alborum ana vnc. 3. & iterum solue & distilla septies, quod est vltimum. Tunc coagula illud distillatum, & tunc tere hunc lapidem, & rorando imbibe ipsum ex vnc. tribus olei prædicti philosophici (aliàs ex vncijs tribus aquæ prædictæ) & tunc fac ipsum descendere in kimiam, & cum descenderit fac sub eo ignem leuem duobus diebus cum suis noctibus, & post mediocrem duobus alijs diebus cũ suis noctibus, et fortissimum die vna cum sua nocte, et tunc infrigidari permitte, et frange kimiam (est vas) et laminam crystallinam quam in fundo eius inuenies accipe, et tere ex ea vnc. 1. quam cera super ignem leuem in crucibulo tenui cum oleo philosophico albo, proijciendo guttatim desuper donec fundatur vt cera: dimitte ergo eam infrigidari, et tunc proba eam super laminã ignitã, quia si se resoluerit velocissimè vt cera sine fumo cerata est: sin autem reduc ipsam ad crucibulum super carbones guttando desuper oleum prædictũ guttatim donec sic contingat: Et tunc proijce ex ea pondus vnum super quinquaginta æris sæparati, & fiet arg. optimum.

Si autem hunc processum vis ordinare ad rubeum, accipe prædictos spiritus præparatos ad rubeum, & oleũ rubeũ similiter, & tunc procede per omnia vt dictum est, & proijce medicinam super arg. separatum, vnciã scilicet vnã super quinquaginta, & fiet Sol optimus.

Modus componendorum Elixirium *cibando.*

ACcipe de limatura argenti separati lib. semis, arg. viu. semel sublimati & reuiuificati sublimando cum calce viua lib. 1. ciba itaque ipsum cum prędicta limatura, & tere fortiter insimul in mortario lapideo donec arg. viu. limaturam biberit, & fiat quasi butyrum, ita quòd limatura non sentiatur, & terẽdo ablue fortiter cum aceto & sale cõmuni separato donec acetum exeat inde clarum: tunc ablue inde salem cum aqua dulci, & permitte siccari, & cum siccatum fuerit addes ei sulfuris & arsenici sublimatorum calcinatorum alborũ ana vnc. tres, & contere insimul fortiter donec fiat quasi vnum corpus, & illud corpus imbibe & incera cum vnc. sex aquę salis armoniaci sublimati, soluti, et rectificati, et tunc pone totum in aludel cum suo recipiente bene concluso et lutato luto sapientiæ: et pone ipsum super athanor, et fac sub eo ignem leuẽ donec humiditas per alembicum in recipientem ceciderit: et tunc vigora ignem donec totum sublimetur quod ascendere voluerit: Tunc sine vas infrigidari: Et ipso discooperto id quod eleuatum est superius reduc super fæces suas terẽdo et reddendo sibi aquam, quæ ab eo distillata est: Tunc repone in aludel prędicto ad sublimandum, et ita fac donec inde nihil possit sublimari, semper reddendo ei aquam suam. Tunc pone totum ad descendendum cum kimia (seu vase apto) vt prædictum est supra, & frustum vel laminam quam in fundo vasis inuenies cera vltima ceratione in crucibulo super ignẽ cum oleo ingrediente: & tunc ex hac medicina proijce pondus vnum super quinquaginta æris separati, & fiet Luna bona. Et si medicinã cùm descẽderit & fixa fuerit per decoctionem solueris in aquam peruiã & eam congelaueris, & congelatã ceraueris vltima ceratione vt dictum est, tunc duplicabitur in proiectione.

In quibusdam libris inuenitur finis huius operationis aliter sic (vt inueni ita scriptum, cap. vltimum ex lib. Secretorum ad faciendum Elixir album & rubeũ perfectissimum, nec est opus alio quando perfeceris istud): Quòd cùm ex limatura argenti lib. semis & lib. 1. mercurij vt supra sublimati, & sulfuris calcinati albi & (vt puto) arsenici ana vnc. tres, factum est quasi vnum corpus, tunc illud corpus ponatur in crucibulo bene lutato, & crucibulum ponatur in cinere calido tota nocte in latere dextro, alia nocte in latere sinistro, & in mane extrahatur, & fracto crucibulo ponderetur quod est in ipso: et si est tantum quantũ erat quando positum fuerit intus ad assandum, bene est: sin autem, compleatur ei pondus suum de solo mercurio viuo prædicto, & iterum mitte ad assandum prædicto modo: et sic ita fac donec habeas pondus primum. Hoc facto, cera totum illud cum aqua salis armoniaci præparati albi, et tunc pone in kimia ad descendendum, & post fac subter ignem per diem integram vel vt prædictum est supra. Et tunc cera huiusmodi medicinam cum oleo dicto: & tunc proijce ex ea pondus vnum super viginti æris separati, & fiet optima Luna. Et si post descensionem solueris & congelaueris, & post ceraueris, plus valet.

Et si hunc processum vis ordinare ad rubeum, tunc loco limaturæ argenti ponatur limatura auri & aliæ species rubificatæ, & procedatur nec plus nec minus vt prædictum est, & tantum argenti separati conuertet in aurum optimũ, quantum & prædicta medicina conuertit æris in argentũ. Item si postquã medicina assata est secundum processum vltimum & completum est pondus eius per assationem, si ipsa imbibatur cum aqua salis armoniaci separati albi, & su-

blimetur in aludel donec de ipsa nihil ascendat, & post descendat et procedatur vlterius vt dictum est, ipsa melior et fortior erit, siue medicina sit ad album, siue ad rubeum. Item si medicina post descensionem soluatur in aqua, et post distilletur per alembicū semel ad minus, et tunc congeletur, et congelatum ceretur cum oleo dicto, adhuc erit melior et fortior: fac ergo sicut volueris, quia vltra Dei auxilium non posset aliud.

Rectificatio occulti lapidis.

OCcultus noster lapis benedictus de re animata est sicut dixit Hermes: Verum sine mendacio certum certissimum. Sublimabis subtile à spisso suauiter cum magno ingenio, & ascendat à terra in cælum, iterumq; descendat in terram, vsq; dum bene rectificatum fuerit. Additiones.

Compositio Elixiriorum: R. auripigmenti præparati & ter sublimati & tantundem mercurij purgati & sublimati ter, & tantundem calcis Lunæ purgatæ & tantundem salis armoniaci purgati & sublimati ter, & misce has res insimul super porfidum, & tere insimul & sicca ad Solem, deinde iterum tere & appone de aqua tartari & tere bene & sicca ad Solem, deinde iterum tere, & pone de aqua, & postea sicca, & ita fac decies aut duodecies quousque facias quòd sit vt vnguentum: & quòd partes adinuicem subtilientur terendo, imbibēdo, & exiccando: Et si velis loco aquæ tartari potes apponere aquam albuminis ouorum, aut aquam sanguinis rectificatam, aut aquā Lunę aut stanni. Et postquàm tu imbiberis & siccaueris tuam medicinam decies aut duodecies, vt dictum est, tere iterum & appone de aqua cum qua prius imbibisti quousque sit magis mollis quàm pasta, & pone in phiala vitri in vno vase terreo, quod vocatur Solutorium, & claude bene cum panno lineo & terra aut pasta, et pone in fimo equino bene calido, et cooperi circumquaque et dimitte tamdiu in fimo quousque totum dissoluatur in aquam, et de septimo in septimum aut octauum aut nonum renoua fimum calidiorem. Et si vis fimum tuum calefacere proijce desuper de aqua frigida et calefiet: Et ita fac de omnibus rebus quæ sunt fortes et duræ ad resoluendum et conuertendum in aquā quando volueris eas resoluere. Et si accideret quòd infra quatuor dies aut plus non vellent rē solui, pone super marmor et tere iterum bene, & pone iterum aquam desuper, et sicca ad Solem, et tere et appone aquā et sicca, et ita facias vt prius diximus: Deinde pone ad dissoluendū in fimo vt diximus. Et si accideret quòd tua medicina exiccaretur, extrahe & tere, & pone aquam vt supra dictum est, & sicca ad Solem vt dictum est: & hoc sæpe quousq; materia sit bene oleaginosa: dein de pone ad resoluendū vt dictum est supra. Et quando fuerit dissoluta in aquā, pone phialam in vno distillatorio pleno cineribus vsque ad iuncturā cooperculi, & sit phiala discooperta, & claude distillatorium & luta iuncturam: Postea fac subtus paruum ignem velut cum fit aqua rosacea: & quod distillabitur recipe & serua, & facies ignem per 24 horas aut plus, quousque medicina sit sicca, & quòd non videas plus de fumo exire per canalem distillatorij: tunc depone ignem & dimitte infrigidari: Et est bonum quòd phiala vbi est medicina, habeat largum os, vt fumus inde melius posśit exire propter phialam quòd non rumpatur. Deinde remoue medicinam de phiala, & tere super marmor, & appone desuper aquam quam tu inde distillasti, & tere bene & sicca ad Solem vt prius, & pone ad resoluendum in fimo. Et si non fuerit satis de aqua ab ea distillata, appone de aqua de qua prius imbibisti quando primò posuisti ad dissoluendum: Et scias quòd resoluetur in multo minori tempore quàm prius fecerat. Et quando erit resoluta, pone in distillatorio & congela & sicca sicut prius fecisti, & serua aquam quam inde distillabis: Deinde tere iterum, & pone aquā desu-

desuper & exicca vt prius ad Solem, & pone ad resoluendum: & postea ad cõgelandum: & ita facias quater aut quinquies aut sexies quousque totum sit fixum & expectans ignem: quia tantũ poteris resoluere & congelare quòd nihil inde amplius distillabit, quando tu congelabis, & tunc dicitur esse fixum: Etiam scias quòd quãdo tu resolueris tuam medicinam quater aut quinquies, tu distillabis illam per filtrum, & postea pone in phiala vitri, & phialam pone in vno potto pleno cineribus: & sit phiala clausa leuiter cum panno lineo, ita ꝙ fumus posit inde modicum exire, & fac desubtus lẽtum ignem sub potto per diem & noctem aut plus, quousq; tua medicina sit in lapidem congelata albũ, vt est crystallus, & serua: Sed nota quòd modus congelandi in distillatorio est securior quàm alter. Et quando tua medicina est congelata, tere eam & pone desuper oleum sanguinis aut ouorum rectificatum, aut de oleo communi distillato septies cum sale armoniaco & calce viua, aut de oleo trium specierum (seu spirituum) aut de oleo albo Philosophorum: & non apponas multum de illo: Et postea mitte simul de aqua cum qua imbibisti quando posuisti ad soluẽdum. Postea tere insimul & pone ad resoluendum vt prius, & postea congela. Et quando erit congelata, tere de ea modicum, et calefac laminam cupri, & pone de hoc puluere supra, & si fundatur desuper & dealbet laminam, tuum Elixir est completum: & si hoc non faciat, tere iterum tuam medicinam, & pone in crucibulo super ignem, & appone desuper quinque aut sex guttas alicuius oleorum ante dictorum, & toties facias quousq; videris signum dictum, & ita serua. Et nota, quòd si pluribus vicibus resolueris medicinam, etiam plus valebit plures partes tingendo: Et potest fieri istud Elixir absque calce argenti, sed non tantũ valebit, sed citius fit, quia citius resoluitur sine illa calce: & illud projicitur supra cuprum præparatum & conuertit in Lunam.

Alia compositio Elixirij: R. partem vnam auripigmenti præparati & sublimati ter, & tantum mercurij, & tantum sulfuris præparati & sublimati ter, & tere bene, & pone desuper de aqua salis armoniaci præparati & sublimati ter, & imbibe & incera & exicca ad Solem: & ita fac decies aut duodecies aut plus, quousque bibant suum pondus de sale armoniaco quinquies aut sexies. Deinde pone ad dissoluendum vt diximus, & renoua fimũ ad tres, quatuor aut quinque dies, aut in tribus septimanis: Et quando erunt resoluta, congela in distillatorio in cineribus, & postea imbibe cum aqua quæ inde exierit distillata, & cũ aqua salis armoniaci vt prius, & tere bene, & incera & sicca ad Solem pluries, & pone ad dissoluendum, deinde congela vt prius: Postea tere & pone aquam desuper, quæ inde erit distillata, & de oleo trium specierum, aut de oleo albo Philosophorum, & tere bene & pone ad soluendum, deinde congela vt prius, & habebis in fundo vasis lapidem albũ: & appone desuper de oleo dicto septẽ aut octo guttas, & pone ad soluendum, deinde ad congelandum.

Alia compositio Elixirij quæ dicitur melior: R. lib. 1. calcis Lunæ præparatæ, & tres vncias sulfuris præparati & sublimati ter, & tres vnc. auripigmenti præparati & sublimati, & lib. mercurij præparati & sublimati, & tere bene omnia simul, & appone aquam salis armoniaci præparati & sublimati, & exicca super paruum ignem carbonum & cinerum, & quando fecerint magnum fumũ, remoue patellam ab igne, & pone longe ab igne: sed melius valeret siccatum ad Solem. Et quando erunt omnia sicca tere & pone in distillatorio & facias paruum ignem quousque tota humiditas sit inde distillata, quam serua. Postea fac fortem ignem quasi sublimationis, & facias ignem tribus diebus et tribus noctibus, et tunc sublimabitur vna pars illius medicinæ, et alia remanebit in fundo: Dimitte omnia infrigidari, et tere omnia simul, scilicet quod sublimatũ

est,& quod remansit in fundo,& pone cum aqua quæ exinde distillata est, & sicca modicum,& postea pone ad sublimandum vt prius,& toties sublimabis hoc modo quòd tota medicina remanebit in fundo , & quòd nihil amplius de ea sublimetur:Deinde tere & incera,pone desuper vnam vnc. aut duas de oleo Philosophorum albo,&pone in descensorio et fac descendere vt fecisti auripigmentum. Et facias primo die subtus paruum ignem, et secunda die fac fortiorem,et tertia die fac fortissimum quasi esset ignis fusionis cupri.Et ita dimitte infrigidari,et reperies in coopertorio descensorij lapidem album, quem recipe et tere et pone in crucibulo super ignē,et proijce desuper duas aut tres guttas olei albi Philosophorum quovsque fundatur vt cera:Tunc depone crucibulum ab igne,et tuum Elixir est perfectum:et de hoc proijce vnam partem super quindecim cupri præparati,et totum erit argentum.Etsi vis ampliare virtutem tui Elixirij, tere iterum bene, et pone desuper de aqua salis armoniaci prædicti,et duas aut tres guttas olei albi Philosophorum,et pone ad dissoluēdum,deinde congela vt prædictum est,et serua:Et poteris proijcere super 80. aut 100.sed experiaris.

Alia compositio Elixirij. R.lib.1.mercurij sublimati & imbibe terendo cum aqua salis armoniaci & sicca:Deinde tere & pone duplū sui ponderis de aqua salis armoniaci,& pone ad dissoluendum per octo dies,deinde distilla per distillatorium & pone in illa aqua duas vncias auripigmenti sublimati, deinde pone ad dissoluendum et congelandum septies aut plus aut ter vel quater, et vltimò congela in lapidem durum,deinde tere et pone desuper de oleo albo Philosophorum,et fac descendere in descensorio,et facias paruum ignem per duos dies et duas noctes,et vltima die ita fortem sicut ad fundendum cuprū, postea dimitte infrigidari,et tu reperies in vase lapidem crystallinum : de quo accipe parum et tere et pone in crucibulo super ignē, et proijce desuper duas aut tres guttas olei albi Philosophorum quovsque fundatur vt cera, et dimitte infrigidari,et pone de illo modicum super laminam calidam ferri aut æris, et si fundatur absque fumo bene est:si non,tere iterum & pone in crucibulo,&proijce desuper de oleo dicto quovsque signum iam dictum appareat: & proijce vnam partem super quinque cupri præparati,& efficietur Luna. Et si velis dissoluere aut distillare & congelare semel aut bis,augmentabitur virtus Elixirij.

Alia compositio Elixirij: R.lib.semis calcis Lunæ præparatæ,&totidē mercurij lauati non sublimati,& pone calcem super mercurium,quovsque biberit totam calcem, & fiat sicut butyrum, & nihil sentias ad digitum, quin totum sit molle,deinde laua cum aceto & sale præparatis,quovsque acetum exeat clarum,postea proijce desuper aquam calidam quovsq; extraxeris salem,& aqua exeat vel efficiatur dulcis,deinde dimitte siccari,& quādo siccum fuerit pone cum duabus vncijs auripigmenti bene sublimati,& tantundem sulfuris bene sublimati,& tere insimul quovsque totum misceatur in vnum,& appone septē aut octo vncias aquæ salis armoniaci purgati & sublimati bene,& pone in distillatorio & cooperculum desuper,& facias subtus paruum ignem quovsque tota humiditas inde exierit,quam serua:Deinde fac fortem ignem quasi sublimationis,quovsque totum sublimetur,et dimitte totum infrigidari,et quod inuentum fuerit in coopertorio tere cum eo quod remansit in fundo vasis,& desuper pone aquam quæ inde distillauit, & tere bene iterum & pone adhuc in distillatorio,& inde distilla aquam ad lentum ignem,& fac post magnum ignē qualis est sublimationis,& misce sublimatum cum fæcibus & tere &imbibe cū aqua & sublima vt prius quovsque nihil plus sublimetur.Deinde tere & appone de oleo albo Philosophorum in crucibulo super ignem,&proba super laminam

nam ferri calidam aut cupri, quousque fundatur vt cera, & erit completum: vna pars super quindecim cupri, & per iteratam solutionem & congelationem augebitur virtus eius. Hactenus additio.

Compositio aquæ uitæ simplicis & rectificatio eiusdem.

OCculti igitur lapidis albi recentis quantum vis assume, quem subtiliter commisces in vitreata scutella & commollies sine omni re alia ibíq; fermentari per diem & noctem dimitte: deinde in vase vitreo bene sigillato, vt non respiret ad humandum per 21 dies pones, ita quòd singulis hebdomadis renouetur fimus. Completo itaque hoc numero, pone de lapide lib. semis in aludel vitreo, alembico superposito cum suo recipiente bene sigillato cum luto magisterij vt non respiret, & pone aludel super laterem (potius larē) præparatum cum suis vasis aqua & cinere mediante vt scis, & fac à principio ignem leuem per tres horas: Postea vigoretur ignis paulatim vsque dum tota aqua eius candida distilletur. Hanc autem aquam vocauerunt Philosophi sal armoniacum, arg. viuū, lac virginis, aquam vitæ, & aquam penetrantem & serenantem, ac domum illuminantem. Hæc enim aqua candelas accendit & omnes obscuritates fugat à domo in qua rectificata fuerit vsque in finem cum tota sua substantia, id est ipsamet et oleo eius, et igne & terra calcinata sicut scis. Distillata autem huius aqua prima vice vt dictum est, inhuma iterum eam per vnam hebdomadā vt dictum est, tunc distilla iterum per alembicum vt prius, et sic itera tribus vicibus: Hoc facto distilletur iterum sine inhumatione tribus vicibus cum cinere sine aqua. Postquàm autem huiusmodi aqua septies distillata fuerit, proba aliquantulum de ære ignito ad modum scilicet nūmorum extinguendo tribus vicibus in ipsa, quia si dealbentur intus & extra, bene est: & si non, reduc eam ad primū opus, donec sic contingat: Et tunc serua eam in vase vitreo bene sigillato cum cera.

Olei rectificatio.

SImili modo oportet vt rectificetur eius oleum cum humatione & distillatione ita vt fiat album: cum probatione æris similiter, vt dealbetur in eo: et tunc serua ipsum ad partem in vase vitreo bene sigillato. Ignis verò remanebit in fundo vasis siccus & niger, quem seorsum repone in vase vitreo bene concluso.

Rectificatio terræ.

HIs peractis, exteriora lapidis à tela purgabis, & in vitreato vase bene cocto & nouo vndique argilla circumlutato diligenter cooperculo terreo cooperto, in quo scilicet cooperculo sint tria foramina parua, repone: & in furno figuli octo diebus dimitte, vt niuis candorē assumat. Huius calcis parti vni sex partibus aquæ prædictę adiunctis vas vitreum vsque ad duas partes impleatur alembico superposito cum suo recipiente, & clausis iuncturis cum luto magisterij ita vt non respiret, ipsumq; in alio vase fictili ferreo, cribrato cinere pleno reconde: deinde in alio vase cum aqua ponatur, & subijce lentum ignem (nota hunc distillationis modum quia singularis est et lentissimus) per totam hebdomadam, vel vsque dum nihil aquæ vitæ distilletur: Postea die vna & nocte refrigerari dimitte, & inuenies in fundo vasis laminam crystallinā, cui redde ei aquam suam, quæ ab ipsa distillata est, vsque dum eam totam ebiberit: & tunc serua eam ad partem vsq; dum dicam tibi. His peractis, accipe salem armoniacum sublimatum ter & solutum & distillatum per alembicū, & coagulatum, & iterum solutum & distillatum & coagulatum, & itera tertia vice: Et si solutum fuerit septies cum aqua vitæ, & distillatum & coagulatum qualibet vice, & in fine resolutum in aqua, soluit omnia corpora calcinata, limata,

& etiam combusta: & spiritus omnes calcinatos & sublimatos solutione mirabili in crucibulo super ignem in vna hora cum Dei auxilio & eius virtute.

Compositio aquæ uitæ completæ & perfectæ.

COmponamus aquam nostram philosophicam cum Dei adiutorio, & eius virtute. R. de aqua salis armoniaci soluti & distillati ter ad minus vncias sex, olei prædicti rectificati vt dictũ est vnc. sex (vel septem) misce hæc duo, & inde imbue super porfidum vel super tabulam vitream vnc. sex de prædicta lamina paulatim donec totum ebiberit: & cum totũ absorbuerit, dimitte fermentari in simili vase vitreo tribus diebus: quarto autem die proijce hoc ceratum in duabus libris aquæ vitæ prædictæ in solutorio positæ, & sigilla os bene ita vt non respiret: & inhuma per quindecim dies: & decimasexta die inuenies laminam solutam in aquam albam vt lac. Et hæc est aqua vitæ cõpleta, & oleum Philosophorum vel philosophicum, & aqua penetrans & serenans, candelas accendens, & domum illuminans, per quam omnes Philosophi sustentati sunt. Et cum hac aqua retinetur omne volatile à fuga, scilicet mercurius, sulfur, arsenicum, & aquila: mercuriũ dico sulfurem & arsenicum sublimata & calcinata: quæ omnia quomodo fiant, dictum est superius.

Additiones.

Rectificatio olei communis ad incerationem spirituum & ingressum faciẽdum. R. olei communis quantum vis, & cum calce viua optime confice vt sit vt farinatũ: & quidam ponunt de sale cõmuui & sale tartari, & ita per duos dies dimitte, postea per alembicum distilla, & renoua super ipsum distillatũ calcem & distilla quater donec non comburatur.

Alij faciunt prius bullire oleum cum multa quantitate aquæ, & ita immunditia descendit ad fundum: deinde colant oleum quod natat superius, & ponunt cum calce viua in vase ad distillandum, & distillant semel, & seruant in vase clauso.

Oleum incombustibile ad incerandum Elixir ad album: R. mercurij fixati per circulationem cum aqua lapidis occulti albi rectificati à calce corticum, & pone in furno resolutorio cum tertia parte aquæ mercurij, & die quarta dissoluetur in oleum album fixum incombustibile, et non rectificatur alio modo, nisi quòd aqua separatur per distillationem, & oleũ manet in fundo vasis, quod non potest distillari nisi cum maximo labore causa suæ fixationis, quia repugnat et perseuerat in et contra ignem: et cum hoc oleo potest fixari omnis mercurius sublimatus, et dissoluit omnia corpora, quia est ex natura metallina: Et cum eo incerantur magna Elixiria: et bene seruetur in loco calido iuxta ignẽ, quia est naturæ calidæ: ergo si poneretur in loco frigido congelaretur in durũ lapidem fusibilẽ similem marmori albo, qui postea non posset dissolui nec venire ad talem distẽperantiam causa suæ infrigidationis.

Nota quòd fit quædam distillatio olei cum virgis paruis positis in fundo cucurbitæ, & attingunt summitatem, & ascendit oleum per virgas illas superius, aliter non ascenderet: & debent esse virgæ paruulę & decorticatæ: & credo ꝙ de ista distillatione loquitur Arist. cùm dicit, Modò scias quòd olei distillatio fit secundum tres modos: et est in cap. de L. maiori.

Sed scias quòd Rasis certè loquitur de illa distillatione cum virgis myrti, in suis libris de 70 & de 30 verbis: dicens in libro de 70: Sic etiam oleũ, dum aliena sequaris vestigia, manabit.

Composi-

Compositio Elixirij Benedicti.

Omponamus igitur Elixir nostrum benedictũ cum Dei auxilio & eius virtute. R. mercurij sublimati & calcinati lib. 2 sulf. & arsenici sublimatorum & calcinatorũ ana lib. 1. & de aqua animalis philosophicè cõposita, & rectificata iam dicta vnc. 13. & de huius aqua imbibe spiritus prædictos paulatim super porfidum aut in parapside vitrea quæ melior est cũ pistello vitreo donec totũ bibit: & cum hoc factum fuerit, pone totum illud in aludel ad sublimandum alẽbico superposito cum suo recipiente & bene sigillato cũ luto magisterij, vt nullo modo respiret: & tunc pone aludel super athanor, & fac desubtus ignẽ leuẽ de carbonibus, donec tota humiditas in recipientẽ ceciderit, postea vigora ignẽ mediocrẽ quasi per sex horas, & tunc sine vas infrigidari, & cum infrigidatũ fuerit, quod intus est extrahe & pone in parapside vitrea: & si aliquid de ipso super eleuatũ fuerit, reduc super fęces suas cũ pistello vitreo suauiter, & reddẽdo sibi totam aqua, quæ ab eo distillata est: Et postea da ei potãdum alias 13. vnc. aquæ philosophicæ prædictę, & cum totũ biberit, remitte ad sublimandũ vt prius: quòd si pigritauerit ad surgendum vel bibendũ, assa ipsũ in aludel cum ampliori ore semper alẽbico superposito cum suo recipiẽte & bene sigillato, ꝙ non respiret, & hoc fac cũ lento igne donec totũ ebibat, & tunc sublima vt prius fecisti: tertia vice reduc super si aliquid eleuatũ fuerit, & da ei ad bibendũ alias 13 vnc. aquæ prædictæ, & redde ei aquã suam similiter vt prius suauiter terendo donec totũ biberit, & tunc sublima vt prius. Quarta autẽ vice redde ei aquã suam tantũ, & sublima vel distilla, & hoc ex tunc fac toties semper reddendo ei aquã suam quæ ab eo distillat tantũ, & reducẽdo inferius quod superius eleuatur si aliquid sit, donec inde penitus nihil distilletur. Et cũ ita factum fuerit, inuenies in fundo vasis laminã crystallinam stãtẽ, penetrantem, profundantẽ, tingentem, & permanentẽ: cuius vna pars si super 50 partes Veneris proiecta fuerit, ipsam in verissimũ arg transmutabit. Hermes dixit in secreto suo vnũ super mille. Rogo te per fœdus Domini ne hoc secretũ alicui ostendas nisi filio nostro: Et quicunq; de hoc arcano secreto dignus fuerit, noster erit filius: & Deus alleuiet super te. Tu autem cum exaltatus fueris super omnes circulos mundi huius Lunaris, memento visitare & distribuere pauperibus & pupillis, viduis, & similibus, & eis succurrere in tribulatione eorum, vt valeas in die iudicij audire verbum Domini promissum, Venite benedicti patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi: infirmus fui, nudus fui, sitiui, & omnia necessaria dedisti mihi cùm visitasti pupillos & viduas, & his similes propter nomen meum: centuplum accipies, & vitam æternam possidebis. Amen.

Explicit liber Perfectionis.

Ordo libri huius breuiter talis est:

Primò rationes huius artis abundè describit octo capitibus primis.

Secunda pars de Metallorum generatione singulatim capitibus 6.

Tertia pars de Separatione metallorum & mineralium cap. 18.

Quarta pars, Præparationes omnium metallorum & mineralium aut fossilium cap. 43. Vbi alia etiam præparantur quæ ad opus conueniunt: &c.

Quinta pars, Olea philosophica parare docet pro Elixiri complendo, capit. 4.

Sexta pars continet rationem componendorum Elixirium ex prædictis speciebus præparatis: Item compositiones aquæ uitæ philosophicæ, rectificationes omnium elementorum, & tandem compositionem Elixirij Benedicti.

Singulis partibus additiones positæ sunt optimæ, ad doctrinæ abundantiam.

LIBER MAGITRI IOANNIS DE RVPE SCISSA DE CONFECTIONE VERI LAPIDIS PHILOSOPHOrum clarè & absque quacunque palliatione, editus ab eo viro vtique à Deo illustrato, quem libellum composuit ad hoc diuina præmonitus reuelatione.

PRACTICA.

NATVRA seu materia lapidis est res vilis precij, vbique reperibilis: quia est aqua viscosa, cum sit arg. viu. cōmune sicut extrahitur de terra. Et quia aqua viscosa scilicet arg. viu. generatur in latrinis, dixerunt aliqui, quòd in locis vilibus reperiebatur: Et multi bestiales non intelligētes intentum Philosophorum, ipsum ad literam in stercoribus quæsiuerunt. Hæc autem natura operatur aliquid, amouendo scilicet terrestreitatem, quam habet, & aliquid apponendo, scilicet sulfur Philosophorum: quod nō est sulfur vulgi, sed est sulfur inuisibile, tinctura rubedinis: Et ego nominabo tibi eum nomine suo & certè est spiritus vitrioli scilicet Romani. Et istæ duæ præparationes fiunt simul sic: R. salis petræ & vitrioli Romani ana lib. duas, & tere eas subtiliter, & in patella ferrea mouendo, desicca ad ignem lentum aliquantulum, vt aquea humiditas recedat: deinde R. lib. 1. mercurij de minera extracti, & non de plūbo facti, & volue ipsum in corio leporis, & sparge ipsum super materiam prædictam calidam aliquantulum, quia seminabitur, et exibit, et mundificabitur transeundo per poros corij prædicti vt non appareat in eo. Et pone totum in vase aludel (seu alembico) ad sublimandum primò cum lento igne, donec humiditas per foramen capitis vasis recedat aliquantulum, quod cognosces cum gladio, si positus super foramen non recipiat ex fumo ascendente humorem: postea claude foramen cum luto sapientiæ: sed tutius est vt ante materia paululum desiccetur, & in aludello nullum sit foramen, & fortifica ignem per duodecim horas, & in fine da fortiorem ignem, vt bene totus mercurius sublimetur, et extrahe ipsum album sicut nix est. In isto autē opere fecisti duo: Primò enim purgasti ipsum à terrestreitate & nigredine ac humiditate maxima, quæ vndique currit, & coagulasti eum, & reduxisti album vt nix, & contribilem & miscibilem & aptum ad digestionem in stufa sicca; & aptasti eum ad reducendum in aquam provt inferius apparebit. Secundò, postea misisti in ipsum sulfur inuisibile Philosophorum, quod est tinctura rubedinis, & spiritus vitrioli Romani: & est ibi miraculum maximum: quia cum spiritus ille inuisibilis habeat tincturam rubedinis, tamen coagulat mercurium in sublimatione in albedine nimis. Et hoc est quod multi maximi Philosophorum scripserunt, quòd lapis fit ex mercurio & sulfure, quod non est sulfur vulgi, sed sulfur Philosophorum. Et de prædicta præparatione, sublimatione, & operatione dixit magister Arnoldus de Villanoua in Tractatu parabolico de maiori edicto, Nisi granum frumenti cadens in terra mortuum fuerit, ipsum solum manet: si autem mortuum fuerit, multum fructum affert. Intelligas per granum frumenti in terra mortificandum, mercurium mortificandum in terra salispetræ & vitrioli Romani: & ibi mortificatum, & cum igne sublimatum multum fructum affert, nempe lapidem magnum, quem omnes Philosophi quæsierunt. Signum autem quòd spiritus vitrioli incorporetur mercurio est, quia licet mercurius sublimatus multas fæces terreas dimittat in terra, tamen si posueris libram vnam, tantundem rehabebis: sed hoc esset impoßibile, nisi quòd mercurius albior niue secū tra-

xit

xit purissimum ſpiritum vitrioli prædicti, quod eſt inuiſibile ſulfur. Demõſtratur autem ſpiritus inuiſibilis vitrioli ad ſenſum per ingenium ſic: R. acetum & in eo extingue ferrum quatuor vicibus: Deinde pone ibi mercurium ſublimatum & tritum per vnam noctem, in craſtino diſtilla acetum per linguas bis vel ter donec ſit clarum, poſt mitte in ampulla vitreata ad ignem lentum, & amoue cappam nigram ferream, quæ eleuabitur, & poſt purgationem da ignem & euapora acetum & remanebit ibi ſpiritus vitrioli in fundo, de colore floris gaudij amœniſsimo ſupra modum ſi experto credatur: Et ita habebis ad partem mercurium mortuum effectum, & ex alia parte ſulfur inuiſibile ſupradictum. Quare mihi eſt monſtratum, quòd mercurius per vitriolum ſublimatus, ſecum portat ſpiritum eius, quia ſulfur inuiſibile lapidis tinctura appellatur. Nam de mercurio ſine vitriolo ſublimato, non poteris extrahere ſpiritũ prædictum. Hæc eſt operatio prima.

SECVNDA OPERATIO

SEcunda operatio huius artis eſt, Ab illo mercurio ſublimato, qui eſt albus vt nix, extrahe ſpiritum eius qui à quibuſdam magnis Philoſophis quinta eſſentia clamatur, quia ſpiritus ille eſt incorruptibilis ferè vt cælũ, licet ſit nõ fixus volatilis, quia ſic eſt neceſſe: extrahatur enim hæc quinta eſſentia, hoc eſt ſpiritus mercurij ab illo ſupra ſublimato ſic: R. lib. 1. ſalis petræ & tantundẽ vitrioli Romani, et extrahe aquam fortem, & tere mercurium ſupra ſublimatũ, & diſſolue eum in illa aqua forti ſupra cineres calidos in amphora vitri clauſa per duodecim horas: quòd ſi non diſſoluatur pone intus de ſale armoniaco ſeptem partes aquæ vel plus: & hoc eſt maximum ſecretum in arte: (N. ſi in principio ſumatur ſal nitrum pro ſale petræ, puto fore melius.) Appone ergo cortuum ad ipſum, et poſt diſſolutionem pone in vrinali, et deſuper alembicum, et mitte ſuper ignem, et diſtilla aquam fortem, quam recipe, et poſt totalem diſtillationem continua ignem, et aſcendet per latus vrinalis ſpiritus mercurij: et hæc eſt quinta eſſentia albior niue: in fine fortifica ignem, et totum aſcendet: Deinde aperi vas, et extrahe quintam eſſentiam, et inuenies in fundo vaſis fæces combuſtas et nigras à ſpiritu mercurij ſeparatas. In hac autem operatione feciſti duo: Primò ſeparaſti illud quod in albo mercurij ſeparato erat terrenum corruptibile et imperfectũ: totum enim combuſsit illud aqua fortis: Et eſt mirum valde, quòd de re alba vt nix, poſsit extrahi res terreſtris et nigra. Secundò imbibiſti intra ſpiritum mercurij amplius de ſpiritu vitrioli, qui eſt in aqua forti: et hoc eſt quod in prędicto tractatu dixit magiſter Arnoldus, dicens ſic: Bibat, bibat, bibat quantũ bibere poteſt per duodecim horas, (N. vices) quia mercurius diſſolutus eſt in aqua vitrioli, hoc eſt de ſulfure inuiſibili, quam habet: Et hæc diſſolutio fit in duodecim horis. Secundò diſſolue ſpiritum mercurij in aqua forti, & ſublima vt prius, & remanebũt in igne fæces nõ tot vt prius Tertiò reitera opus, & nihil de nigris fæcibus, aut parum inuenies, & tunc habebis perfectè quintam eſſentiam materiam lapidis ſecundariò præparatam, incorruptibilem, volatilem non fixam, et niue albiorem.

TERTIA OPERATIO

REcipe præfatum mercurij ſpiritum ſeparatum ſeu eius quintam eſſentiã, & tere mundiſsimè ſuper lapidem, & pone puluerẽ in vaſe vitreo, & mitte in furno Philoſophorum in ſtufa ſicca ad digerendum, provt quidam volunt nominare: licet alij dicant ad calcinandum ad ignem lentum de carbonibus factum per octo dies, vel plus, quem furnum fortaſſe inferius deſcribam vel alibi inuenies: Ibi enim decoquitur vt poſsit diſſolui in aquam: quoniam quando aliter diſſolueretur, nec opus perficeretur.

QVARTA OPERATIO.

QVarta operatio est, vt digestionẽ prædictam in vrinali ponas clauso in balneo infra ollam plenam aqua, donec tuus spiritus dissoluatur in aquã qua dissolutione facta & completa, pone desuper alembicũ: vel in principio quando vrinale ponis in balneo potes desuper alembicum adaptare: Demum da ignem, & ascendet stilla roris madij in modum aquæ vitæ lucida lacryma oculi, lac virginis, purissima lapidis materia occulti vltima pręparatione perfecta, gustu amara, ad literam acetosa, volatilis non fixa, incorruptibilis ferè per digestionem in puluerem, à Gebero nunquam cognita, ab Auicen. ignorata. Hanc Hermes palpauit, Alphidius aptauit, Rosarius intellexit, magister Arnoldus dictauit: Nam de hac quarta operatione quæ dicitur expressio lactis virginis, dicit magister Arnoldus, Quòd oportet exaltare filium hominis in aeris cruce: quod est ad literam, de materia in tertia operatione digesta, quæ trita ponitur ad dissoluendum in fundo vrinalis, ascenditq́ quod ibi est, purissimum & spirituale, & in aerem sursum conuertitur, & in cruce exaltatur capitis alembici, quasi Christus, vt magister Arnoldus dicit, eleuatur in cruce. Et ista dissolutione completa, habes tuam materiam vltima præparatione præparatam & perfectam: & si vnam guttã ex hoc lacte virginis super laminã igni tam proieceris, dealbat eam intus et extra. Et ita vidisti quòd materia lapidis est vna, non simplex omnino, sed composita ex spiritu mercurij, & ex spiritu vitrioli Romani, quod dicitur sulfur inuisibile, non vulgi, sed Philosophorum: quia est tinctura mercurij & rubedinis: licet mercurius in se non habeat tincturam ad rubeum intrinsecus absconditam: sed propter purgationes quia nimis est terreus, dimittit, & ob hoc indiget sulfure purissimi vitrioli imbibi ad plenum vt supra.

Hac autem distillatione completa, inuenies in fundo vrinalis elementa tria mista simul, quòd remaneat terra crassa & combustibilis: & extraxisti ab eo elementum aquæ animatum anima spirituali vitrioli Romani: & est per se sine alijs tribus elementis sufficiens materia lapidis maximè ad album, & ad rubeũ consequenter vt dicetur. Si autem vis separare alia tria elementa ab inuicem, operaberis in hunc modum: R. illas fæces terræ, & pone ad digerendũ in stufa sicca vt prius: postea pone in balneo ad dissoluendum & distillandum vt prius cum fortissimo igne: & quod ascendet per ignem balnei est elementum aeris de colore olei: recipe ipsum & serua: & cùm nihil amplius poterit ascendere, transfer vas de balneo ad ignem sublimationis in cinere, & da ignem bonũ & ascendet per alembicum elementum ignis rubicundum in liquore olei rubei: R. ipsum & serua ad partem: et ita habes à mercurio quatuor elementa ab inuicem separata. Primum elementum aquæ, quod lac virginis dicitur: Secundum elementum aeris, scilicet oleum resplendens in balneo distillatum: Tertium elementum ignis, scilicet oleum rubeum distillatum ad ignem: Et quartò habes in fundo vasis elementum terræ nigerrimum vt carbo, quod nihil vltra valet. Intellexisti hæc omnia? Nescio quid de mercurio clarius dici posit.

QVINTA Lapidis OPERATIO.

MAteriam lapidis perfectè præparatam in hac quinta operatione docebo: quomodo videlicet materia præparetur ad album, id est, quomodo lac virginis digeratur & reducatur virtute ignis in puluerem tam subtilem, vt non sentiatur per tactum manus, Recipe igitur lac virginis: quod quidem lac dixerunt quidam Philosophi, animal cum sanguine suo: animal quod crescit in sublimando, & habet animam sanguinis, id est tincturam rubedinis, spiritum vitrioli supradictum: & pone infra vitri amphoram in fundo rotundã

& ignias

& ignias ei collum & strangula ipsum cingendo cum forcipibus, caute tamen ita quòd nihil possit exire quoquo modo: et ponas tegulam perforatam in collo furni inter ignem & amphoram, vt lac virginis nõ destruatur ab igne: & pone vas in furno philosophorũ ad digerẽdum in igne, vbi vas habebit per ingenium ignem ab omni parte, vt vas æqualiter ignem recipiat, vt ad nullam partem lac virginis possit euolare quomodocunque: id quod fieret nisi ignis ab omni parte daretur æqualiter. Et est ars ad dandum ignem temperatum, non excessiuum & operis destructiuum, vt subtus tot carbones accensi ardeant, vt manus hominis teneri possit in aere inter latus furni et vas in quo est materia id est lac virginis fulgentis: & cõtinuabis hũc ignem donec videas materiã denigrari. Quòd si nimis tardaret, adauge ei ignẽ: & cũ videris materiã denigrari gaude, quoniã principiũ digestionis tunc habebis: & continua ignẽ donec omnes carbones cõsumentur: et vidẽs materiã aliquantulũ dealbari tũc augmẽta ei ignem paulatim et sensim donec videas materiã magis ac magis dealbari. Et cum videris materiam perfectè dealbatã, habes perfectè lapidem ad albũ. Sigillum Hermetis.

Sexta operatio.

SExta operatio docet lapidem iam completum perfici ad rubeum, nil penitus addito nilq; remoto, sic videlicet: Extrahe de uase prædicto quod vocatur sepulchrum philosophorum: Et magister Arnoldus dixit, quòd lapis est clausus in eo, vt Christus in sepulchro: & partem vnam, quam volueris pulueris sine tactu accipe: per ipsum enim conuertes omnia metalla imperfecta in verius metallum quàm esset de minera. Reliquam partem conclude in vase vt prius, & fortifica ignem ei, iubente magistro Arnoldo qui dicit, Postquàm lapis peruenit ad perfectionem albedinis, non sentiat pœnas crescentis ignis, nec periculum aliquod, etiam si notabiliter fortificetur: quia sic ei expedit, & est omnino necesse: cuius causa est in veritate per ignem lentum qui fit, quando digeritur ad albũ. non potest decoqui sulfur inuisibile absconsũ vitrioli scilicet spiritus lateš sub albedine lapidis: sed digeritur spiritus illo igne ad album. Quapropter necessarium est ignem augmentare, vt attingat profundius & digerat tincturam rubedinis & sulphur latens vitrioli, & ipsum exterius apparere faciat, & nihil addito, nihilq; remoto, quod lapis albus per maiorem ignem efficiatur, resuscitatus à mortuis cum diademate refulgente & gloriosus vt magister Arnoldus excellenter testatur. Sed nota quòd in duobus vasis simul operari debes: in vno ad album, in altero ad rubeum. Et nota quòd aliqui operantur per omnia vt dixi de lacte virginis, & de elemento aeris: & ignem non curant. Et est opus eorum per solum lac virginis nobile & perfectum pro certo, & maximè ad album. Alij verò miscent tria elementa simul: scilicet vnũ põdus ignis, quatuor põdera aeris, & octo põdera lactis: & hic modus fortior est ad rubeum, debilior verò ad album. Tres hos modos potes facere simul in vno vase de solo lacte ad album: in alio vase de solo lacte ad rubeum: in tertio vase de tribus elementis ad aurum, & in eodem furno, vt probes sublimitates diuersorum modorum, & videas mirabilia maxima à Deo glorioso creata in rebus. Credas vir Euangelice quod ante me nullus hominum in aperto hanc scientiam & veritatem scripsit. Scito autem & aduerte quòd philosophi magni quibus reuelatum fuit mysterium huius artis reuelationibus veritatis, imprecati fuerunt maledictiones horrendas, timentes ne veniret arcanum ad manus indignorum.

SEPTIMA PARS.

SEptima pars huius operis est praxis virtutis elixir, hoc est medicinę præfatæ: virtus autem reseruatæ est, & perfectæ ad album est, vt cõuertatur mer-

curius in plumbum, cuprum, stannum, latonem, & chalybem in argentum verissimum.

Reliqua duo capitula: Vnum fuit de modo fornacis philosophorum, quod alibi melius supra posui: Aliud de modo tingendi & projciendi Elixir, quod etiã satis alibi potest inueniri. De fermentatione autẽ Solis vel Lunæ nusquã mentionem facit hîc magister, cum tamen omnes philosophi concorditer dicant, quòd Sol facit solem, & fixum figit: Et quale semen in terrã seminaueritis tale & metetis: Et non potest inueniri in re quod in ea non est: et cætera similia multa &c. Tu autem sicut prudens & discretus elige quod bonum est (omnibus probatis) & applica fermentum vt scis &c.

FINIS.

ANNOTATIO.

NOTA quòd sal petræ & sal nitri sunt vnum & idem: tantùm differunt quòd sal nitri est sal petræ præparatum & purgatum à sale quem habet: & ita præparatum inuenitur copiosè in apothecis: præparatur autem sic: Contunditur, & in aqua communi bullitur aliquotiens, vltimò bullitur, & feruens in vas projcitur ligneum, quod vas habet multos erectos stipites quibus in bullitione adhæret prędictum sal petrę: quibus frigefactis, colligitur: & tunc sal nitri vocatur.

Scias infallibiliter & in veritate, quòd ex solo aceto nostro acerrimo & absolutè nullo alio extraneo addito, opus nostrum perficitur: quo absente, nec nigredo nec albedo nec rubedo consistit, quod facit Solem & Lunam purum esse spiritum. Quare aliqui hîc grauiter errant operando, qui soluunt amalgama nostrum in aqua forti: & per hoc, opus destruitur: quia in pluralitate rerum ars nostra non consistit. Venerabili igitur vtimur natura, cui aliena nolite introducere, nec aquam fortem, nec salem, nec puluerem: quia natura non emendatur nisi in sua natura. Et natura nostri aceti acerrimi benedicti, continet omnia necessaria in se &c. Recipe igitur de Sole foliato partem vnam, & de aceto nostro partes septem, & fac amalgama more solito. Deinde pone in vna vesica bouina de vitro, & obtura os vitri, & pone ad distillandum in fimo equino calido & humido per tempus, sic quod caput vitri remaneat in aere extra fimum: diebus finitis, extrahe vitrum de fimo, & pone ipsum supra cineres calidos, & ibidem permitte stare ore clauso dando ei lentissimum ignem tandiu quousq; videris materiam in vitreo esse coagulatam &c. sicut scis.

De sale. Ignoscat mihi Deus.

RAtio de sale cibi: Scias quòd sales sunt multi, & nobilius eorum est à loco qui dicitur Andaram, deinde sal panis, & sal Indus, qui est rubeus, & sal nabati, & sal calcis, deinde sal amarus qui est in Hispania in loco qui dicitur Bolongi. Eius quidem natura est calida & sicca: & est aqua quam coagulauit siccitas ignis: & ex proprietatibus eius est, quoniam liquefacit argentum cum ignis vehementia, & addit in ipso albedinem, & vertit ipsum à corporeitate ad spiritualitatem: & similiter facit de auro, in quo ruborem augmentat, & abluit corpora à sorde, & corrodit sordiciẽ eorum, & cum ipso calcinantur corpora, & non cum alio. Et propter hoc nominauerũt ipsum Sapientes argentũ communicans, propter albedinem suam: Et quoniam omnes homines indigent & vtuntur ex eo in omnibus rebus, & cum eo rectificantur creaturæ. Et

Deus

Deus excelsus non laudauit creaturam in lege veteri sine illo, & præcepit vt nullum sacrificum & oblatio fieret sine sale &c. Et sal inuenitur in omnibus membris plantarum, & calcibus lapidum, & ossibus animalium, & in omnibus rebus: Ergo secretum totum est in sale. Et qui scit solutionem & coagulationem ipsius, iam tunc est eleuatus supra secretum occultum quod est lapis sapientum: & ipse dealbat corpora & mundificat & resoluit ea, & coagulat spiritus, & retinet eos, & prohibet ab eis adustionem ignis. Pone ergo mentem tuam in sale, & præpara ipsum, & ne cogites præterquam in ipso. An non vides apud complementum omnes redire ad salem armoniacum sapientum, & dicere ipsum multotiens? & ipsi volunt salem sibi post præparationem eius: peruenit enim ex eo sal sapientum, nobile, fixum, & non fugiens ignem. Et Hermes quidem dixit filio suo: O Fili, quando sciueris saponem sapientum, consequeris concupiscentiam, & euades cum parte meliori. Et ipse quidē est difficilis super eum qui nescit, tamen peruius super eum qui scit eum. Inquit autem Cōpilator, Non perit quærens ad proprietatem nisi ignorantia eius quod vere occultauerunt sapientes, & de quo euacuauerunt omnes libros: & non explanauerunt. Et ego iuro per Deum sine quo non est Deus, qui est sciens, absens, præsens: Vir qui ignorat secretum salis, non comprehendet parū vel multum ex eo qui conceditur ei comedere: quoniam cum ignorat naturam eius, est sicut qui sagittat sine corda. De modo vtēdi est, vt accipias de ipso partem, & tere ipsum optime, & vltimate ponas ipsum tritum in olla, & bene obstrue seu tege & pone ad furnū panis die ac nocte: Deinde solue ipsum in duplo sui in aqua dulci, deinde coagula ipsum, & veniet sicut nix: repone ergo ipsum, et vtaris de eo non nisi soluto per modum vt scis &c.

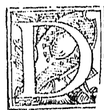
De Elixir.

HOC Elixir tingitur tinctura sua, & submergitur oleo suo seu aere, & figitur calce sua, seu terra sua. Et oleum quidem est aggregans vel coniungens inter tincturam subtilem valde: & aqua id est argentum viuum est deferens tincturam id est elementum ignis, & oleum antecedens cum sale tingente: & tinctura perfunditur cum eo: & quando figitur calx, figitur cum eo propter vehementiam commistionis. Et exemplum calcis est terra. Et album quidem completur tribus, in quibus nō est ignis: Et citrinum seu rubeum, completur quatuor totis elementis seu partibus lapidis.

Totius mundi status periret, si noster in libris nominaretur lapis. O felix scientia quæ à sciente quæritur: non immerito super omnes huius mundi scientias perquirenda est: Quia qui eam habet, incomparabilē habet thesaurum: In salubri cōstellatione natus est in hoc seculo, diues diuitijs infinitis super reges & principes huius mundi. quis non diliget talia? quia sanum & longæuum se vtentem conseruat super omniū medicorum medicinas. Hæc sunt bona, iusta coràm Deo & hominibus, non per vsuram acquisita, seu per fraudem & deceptionē plurimorum: sed est speciale donum Dei, vt dicit Psalmus, Labores manuum tuarum manducabis, beatus es &c.

Vt placeat cunctis, nullum decet esse superbum:
Qui sic inflatur, deserit omne bonum.
Sit blandus facie, sit mitis, & ingeniosus:
Ni contemptibilis, fortè sit ipse citò.
Officio proprio sapienter sit studiosus,
Vt fiat doctus quiuis in arte sua.

DE LAPIDE PHILOSOPHORVM SECVNDVM VERVM MODVM FORMANDO EFFERRARIVS MOnachus ad Apostolicum quendam scribit.

VO sunt principia huius artis. Est ergo primò sciendum quòd res de qua omnes philosophi antiqui tractauerunt, est argentũviuum sapientũ: quod alijs nominibus nũcupatur aurum, medicina, lapis philosophorũ, Elixir, et alijs infinitis nominib. vt per ea quę inferius dicẽtur perpẽdi manifestè poterit. Vocatur autẽ aurũ ista medicina physica, quia vt dicit Geber: Qui metalla naturalia conuertit & transformat in verũ Solem, est Sol: ideo bene dicit, quod facit Solem, est Sol: sed medicina philosophica facit hoc, ergo &c. Et sciendum est quòd huius rei principia sunt duo principaliter, videlicet materia & agens: Materia autem vt dicit quidam philosophus, est argentum viuum et sulfur seu arsenicum, quod idem est. Aduertatis tamen pater sancte, quoniam, vt dicunt philosophi, non est argentũ viuum in sua natura, neq; in natura ad quam reduxit illud minera sua, huius rei principium, sed ad quam perducit eorum artificium. Et similiter de sulfure, & cuius corpori est inducere. Et ratio qua moti sunt est, quia nõ inuenerunt in mineris argenteis et aliorum metallorum aliquid quod sit argentum viuum in natura sua, & aliquid quod sit sulfur simpliciter: minimè per se vnumquodq; illorũ separatum & in propria sua minera & in sua natura istud inueniet. Istud autem argentum viuũ et sulfur quia vt dixi vobis et exposui productum seu deductum ad aliquam naturam aqueam subtilissimam clarissimã albissimã et amœnissimam, quã philosophi vocant arg. viu. & ad quãdam terrenam naturã subtilissimã quam vocant sulfur per artificium, quod philosophi mirabiliter occultauerunt, & discretè occultum esse voluerunt, nec in aliquo loco totum tradiderunt: sed per eorum libros sparsim & per partes diuiserunt. De quo artificio pater sancte nihil intendo pertractare, eo quòd vobis impossibile esset experiri, nec esset expediens quòd per aliquem experiri faceretis: Et esset etiã prolixum omnia quæ in dicto artificio sunt necessaria enarrare. Est autem præfatum artificium prolixum & sumptuosum & maximè laboriosum, & inexpertis valde periculosum.

Est autem notãdum, quòd Philosophi istud arg. viu. & istud sulfur vnam rẽ dixere: Et verè ita res est, quòd vna res est & de re vna exiuit, sicut aliàs vobis exposui. Quòd vna res sit, demonstratur: Quia aliquando nominãt dictum argentum viuum sulfur, & sulfur vocant argentum viuum: & totum simul, arg. viuum et sulfur. Quòd autẽ solùm sit vna res, omnes philosophi in pluribus locis dicunt. Dicit enim Lucas, Pluribus rebus nõ indigemus nisi vna. Et Efric. dicit, sciatis huius artis fundamentum, propter quod multi perierunt, vnum quid esse. Et Diomedes ait, Venerabili vtimur natura, quoniam natura non emendatur nisi in sua natura: quibus noli alienum quid introducere. Et Bocosen ait, Cauete ne alienum quid introducatur: Est enim, vt superius dixit Geber, in pluralitate rerum ars nostra superflua. Et Astanus ait, Natura est vna tãtum quæ omnia superat. Itẽ Pithagoras, Omnibus nuncupatur nominibus, cuius nomen vnum & idem est. Et multa talia dicunt similia quæ longum esset enarrare, ad ostendẽdum et demonstrandũ quòd vna res est sola, super quam actionẽ suam in huius operatione fundat natura. Quæ res, vt superius dixi, est arg. viu. et sulfur quod vobis demonstraui. Sed quęri posset, Quare ergo philosophi rem istã, si non est nisi vna, omnibus nominibus nominauerunt, & omnibus rebus comparauerunt? Ad hoc assignant plures rationes: Dicit enim

Diomedes, Quia hoc fecerunt quatenus insipientes et ignorātes istā rem nō cognoscerēt. Item Morienes, Inuidi nomina multiplicauerunt, & posteros seduxerunt. Vocant autem seipsos Inuidos, quia inuidēt ne alijs quàm sibi ipsis hęc sciētia proueniat. Item Pithagoras, Multis istam rem vocauerunt nominibus propter excellentiā suæ naturæ. Bonellus autem dicit, Quòd nomina multiplicāt, quia in operatione huius rei omnes colores, qui excogitari possunt in mundo, apparent: & sic eius nomina diuersificauerunt secundum diuersos colores. In opere omnia elementa cōtinentur: quare ipsi rem nomine cuiuslibet rei elementatę nuncupauerunt. Quòd autem in hac re sint elementa quatuor, Orpholeus dixit, Scitote quòd in nostro magisterio oportet elemēta pura, cruda, syncera, & recta super ignem cōmiscere, & cauere ignis intensionē quousq; coniungantur elementa, & sint se inuicem complectentia. Elementa igitur igne leui cocta diliguntur, lętantur, & in alienas conuertuntur naturas: hęc Orpholeus. Ait etiam philosophus, Conuerte elementa, & quod queris inuenies: Conuertere autē elementa, vt quidam alius, est facere humidum siccū, & siccum humidum, & fugiens fixum. Ergo habetis p. f. quòd in ista re vna, sunt quatuor elementa, quæ visibiliter videntur & naturaliter extrahuntur: et ideo philosophi vocāt aquā istam, quatuor corpora & quatuor naturas: Dicit enim Hermes, Aqua illa est natura cęlestis, quæ in corporalibus existentia elementa sua regione separat, & iterum ea componens, in vnum reddūt. Dicit enim Nimidus, Fit hoc compositum perfectum in omnibus quatuor elementis. Hæc autem multiplicatio nominum, fuit causa erroris illorū qui operantur in nō debita materia, sicut in salibus, aluminibus, vrinis, stercoribus, sanguine humano, sulfure et argento viuo in natura, in marchasitis, & in multis alijs rebus: ignorantes quòd in re non potest inueniri quod in ea non est, vt dicit Geber: nec intelligentes quòd philosophi similitudinariè et metaphoricè in dictis suis sunt locuti: hanc artem preciosissimā & secretissmā, penitus nulli reuelandam putātes. De hac aqua siue de hac re, multa & infinita dixerūt philosophi, quod esset prolixum narrare. Habetis ergo p. f. quæ sint principia materialia huius rei, seu causa materialis quæ dicitur medicina philosophorum, quia arg. viuū & sulfur. Restat consequenter determinandum de causa agente. Agens seu mouens ipsam materiam ad corruptionem, est calor qui est instrumētum mouens ad putrefactionem, & non est aliud agens in mundo: Et hoc est quod Alphidius philosophus dixit, Scitote filij quòd substantia agēs in hoc toto mundo est vnum, scilicet calor: Calore autem priuato nullus est motus aut actus, ipsius enim dispositionis materiæ radix, est calor: sed tamen multi sunt gradus caloris seu ignis. Est autem videndum quis est iste ignis, & in quo gradu est. Certè iste ignis, est ignis caloris fimi equini: Vnde Alphidius dicit, Igne coquitur quem tibi ostendam: Est se abscondere in equino stercore humido, qui est sapientum ignis, humidus scilicet & obscurus: qui ignis est calidus in primo gradu & humidus in secundo. De isto calore omnes locuti sunt philosophi sub verbis erroris & metaphoricis: Vnde assimilauerunt eum calori Solis, & calori naturali hominis sani. Dicit enim Mesig, Calore Solis res congelatur: Vnde decipiuntur insipientes qui vtuntur ignibus diuersis, non intelligentes verba philosophorum, scilicet ignorantes quòd generationes & procreationes rerum naturalium habent solùm fieri per calorem temperatissimum & æqualem, & non supra excedentem.

Modus Mistionis.

Visis principijs naturalibus huius rei, subsequenter videndū est de modo mistionis seu conceptionis eorū adinuicem. Est autem sciendum quòd

principia materialia huius rei super quæ fundat natura actionem suã in eius operatione mirabili, sunt sulfur & argentum viuum, vt dictum est. Vnumquodque istorum adinuicem est fortissimæ compositionis & vniformis substantiæ: Et hoc ideò quia vnitæ per minima, vt nulla ipsarum partium in resolutione possit alteram dimittere: imò quælibet currit, quælibet resoluitur propter formę vnionem, quam habent adinuicem per minima à calore agente æquali in sua natura ad exigentiã illorum essentiæ. Est tamen aduertendum quòd prędictum sulfur & argentum viuũ conuertitur in terream naturam, & ex ambabus terrenis naturis resoluitur fumus tenuissimus à calore multiplicatus in vase. Et hic duplex fumus, est materia metallorum seu medicinarum vel lapidis philosophorum immediata: à fumo & à calore temperato in vase suæ decoctionis vel decoctus conuertitur in * materiam eiusdem terræ: ideoq; fixionẽ quandam suscipit, qua defluens aqua per vas eius spongiositatem dissoluit, & ei vniformiter inuiscatur, & per vnionem deueniunt omnia elementa secundum debitam naturalem proportionem, & miscentur per minima quousq; faciant vniformem mistionẽ per successiuam decoctionẽ & diuturnam & temperatissimam in vase suo donec inspissetur & induretur: Et sicut medicina siue metallum siue lapis philosophorum, Ideò dicit Morienus, Dispositio sapientũ & naturarum, mutatio est earum naturarum calidi, frigidi, humidi & sicci subtili dispositione admirabilis commistio: et est argumentum vnicum sapientum. Nota tamẽ quòd ingressio, submersio, fixio, connexio, inspissatio, coniunctio, complexio, compositio, & mistio, quia ipsa congregata per diuisionem omnia alia cõmiscentur: Et hęc omnia vnum & idem sunt secundũ Democritum. Cõmistio est miscibilium id est elemẽtorum, nam ipsa sunt prima principia vnius cuiusque commisti. Nec ipsius misti naturam manifestam & occultam scire possumus, nisi sciamus ipsa elementa commiscere seu componere: Vnde Hermes, Intelligete filij sapientum quatuor elemẽtorum scientiam, quæ suis patiẽtia sunt rationibus in sua abscondita apertione. Eorum enim abscondita apertio nequaquam significatur nisi componatur, eo quòd non perficitur donec sui colores peragantur. item nota, per minima id est per indiuisibilia: Nam minimũ est illud quod est in diuisibile: nam si posset diuidi, nõ esset minimum. apparet autem quòd per minimas particulas ipsius corporis id est per indiuisibilia, sit commistio elementorum: nam elementum est simpla & minima particula ipsius corporis.

* Naturam

DE EFFECTIBVS PRINCIPIORVM.

Sequitur declarandũ de Effectibus dictorum principiorum videlicet arg. viui & sulfuris. Ideò ad euidentiam ipsorum, est notandum quòd in operatione ipsius rei considerãtur plures gradus. Ait enim Lucas in Turba, Pluribus rebus non indiget nisi vna. Et illa vna res in vnoquoque gradu operum nostrorum, in aliam vertitur naturam. Huiusmodi autem gradus sunt secundũ diuersas proportiones miscibilium elementorum, quæ in eius operatione eueniunt. Et quamlibet operationem in gradu suo secundum ordinem quem natura tenet in via & prosecutione generationis suæ nomine alicuius metalli vocauerunt: nam primum gradum operationis suæ, vocaueruut ferrum seu Martem: Secundum gradum, vocauerunt æs seu Venerem, Tertium, plumbum seu Saturnum, Quartum, stannum seu Iouem, Quintum, argentum seu Lunam, Sextum gradum, Solem seu aurum: Et infinitis alijs nominibus ista sua metalla metaphoricè nominauerunt, & totum istud ad occultandum scientiam. Hæc autem metalla inquantum generantur ab eisdem principijs primis videlicet ab vna prima materia quod est argentum viuum & sulfur, dicuntur & sunt ef-

fectus

fectus dictorũ principiorũ ſcilicet ſulfuris & arg. viui. Et de quolibet prędictorũ in ſpeciali philoſophi tractauerũt diffiniẽdo ſecundũ diuerſas eorũ proprietates quilibet per ſe, eo ꝙ diuerſam cõpoſitionem ſeu generationẽ in ſui creatione ſeu productione habuerunt. Eſt tamẽ aduertendũ quòd philoſophi aliquando nominant illud quod vocant aurum ſuum, ferrum vel plumbum &c. & ſic de aliјs: Et etiam è conuerſo, ferrum vel plumbũ, & ſic de aliјs vocant aurum: Et hoc diuerſis reſpectibus: Quia in quantũ reſolutio & corruptio vnius generatio vel cauſa eſt alterius, & effectus in ſua cauſa. Vnde dixerũt quòd aurum eſt ferrum, & ſic de cæteris. Nota cauſam erroris illorum qui operantur in metallis naturalibus, videlicet calcinando, diſſoluendo, & congelando ea, credentes ab iſtis medicinã philoſophos creare, eo quòd philoſophi dicũt quòd ex ferro, plumbo, & cæteris generatur aurũ, eo quòd illa res quam ipſi vocant aurum vel medicinam auri, generatur ex reſolutione ſeu corruptione aliorum metallorum: Nam in eadem operatione generantur & corrumpuntur omnia dicta metalla, & ex eiſdem generatur aurũ eorum. Vnde etiam dixerũt quòd ferrum, & ſic de cęteris, eſt aurũ, eo quòd cauſa aliquo modo eſt ſuus effectus. Per eaſdem etiam conſiderationes communicantur etiam ſibi nomina adinuicem aliorum metallorum, inquantum corruptio vnius eſt generatio alterius. Eſt autem notandum quòd omnia iſta metalla vocant philoſophi arg. viuũ & ſulfur, eo ꝙ ipſa ex eis fiunt & generãtur. Prædictas aũt generationes metallorũ philoſophi cõplectiones* vocauerũt: ſed omnes inęquales excepta auri & argenti: Et ideò etiã arg. reſpectu auri dixerunt inæqualem. Solùm autem auri cõplexionem ſeu perfectionẽ eſſe æqualem dixerunt, nec aliquam aliam dictarum cõplexionum ſeu generationũ quęſierunt philoſophi, niſi ſolùm illam quã vocant æqualem ſcilicet auri, de qua dicit Iohanninus, Quòd elementalis cõmiſtio, eſt illa quæ cũ moderatione corpus dicitur incolume. Et nota quòd dicit cũ moderatione ſcilicet quatuor naturarũ, ſcilicet caliditat. frigidit. humidit. et ſiccit. nam quando aliqua iſtarum naturarũ aliam nõ excedit, tunc dicitur corpus æquale, quia tantum eſt de vna quantũ de alia. Item dicitur incolume id eſt ſanũ vel mundũ ab omni cauſa corruptionis. Et nota quòd hoc facit ſtannũ vel plumbum, ipſum aurũ vel medicina auri: Ideò dicit Geber ſtannum eſt plumbũ puriſsimũ, & eſt in eo qualitas fixionis vel ſpiſsitudinis duorũ cõponentiũ, ſcilicet arg. viui et ſulfuris, non qualitas quantitatis, quoniã in miſtio ne uincit arg. viu. Item Hermes & Filiј philoſophorũ, Corpora ſunt ſeptẽ, quorũ nota quòd aurum nõ eſt primũ via generationis, ſed intẽtionis naturę, quia natura ſemper appetit quod melius, nobilius & perfectius eſt, et ad hòc intẽdit. Vel dicitur primũ nobilitate & dignitate. Primum eſt aurũ eorum optimũ caput & rex, quod nec terra corrumpitur, nec re cõburente cõburitur, nec aqua alteratur, eo quòd cõplexio eius eſt tẽperata, & natura directa in calido & frigido, ſicco & humido, nec in eo quod ſuperfluũ eſt nec minus. Et ideo philoſophi prętulerunt illud & magnificauerunt & dixerunt, Quia ſic ſe habet aurũ in corporibus videlicet metallicis, quemadmodum Sol in ſtellis. Sunt aũt quæ reſtant determinanda principia artificialia huius rei quã quærimus. nota quòd iſti modi dicuntur principia artificialia, licet ſint naturalia, eo quòd natura miniſterio & artificio eorum operatur. Et hi ſunt modi operationis ipſius, quibus mediantibus hæc res quam nos quærimus generatur, & in eſſe actuali deducitur: Et eſt vnus modus ſublimatio, alter modus deſcenſio, tertius diſtillatio, quartus calcinatio, quintus ſolutio, ſextus congelatio, ſeptimus fixio, octauus iteratio: Et his ſimilia dicunt infinita. Qui quidem modi, licet ſint ad inuicem ratione diuerſi, ſunt tamen iјdem in re. Aliquando enim philoſophi conſide-

*Seu cõplexiones.

rantes materiam eorum, quæ quando est in vase suo & sentit Solem & calorem
incontinenti exhalatur seu euaporatur in speciem fumi subtilissimi & ascendit.
in altum in capite vasis: vocauerunt talem ascensionem, sublimationem. Vidē
tes postea talem materiam quæ ascenderat descendere ad fundum vasis, voca
uerunt distillationē seu descensionem. Adhuc videntes inspissari istā materiā
suam & denigrari & fœtorem malum dare, vocauerunt putrefactionem. Vi-
dentes colorem nigrum seu fuscum & malum post longum tempus dimittere
& aliqualem albedinem ad modum cineris coloris venire, vocauerunt incine-
rationem seu dealbationem. Ideo Morienus ait, Totum magisterium nihil a-
liud est nisi extractio aquæ ex terra, & aquæ super terra dimissio, donec putre
fiat ipsa. Et hæc terra cum aqua putrescit, & cum mundificata fuerit auxilio
cuncta regentis, totum magisterium perficitur. Adhuc videntes terram cum
sua aqua commisceri, & aquam paulatim propter temperatam decoctionem
diminui & terram crescere, dixerunt omnes, quòd hoc erat ceratio perfecta:
Vnde ait philosophus, Quòd terra cum aqua ceratur, imbibitur, & temperata
decoctione caloris Solis desiccatur & in terram vertitur tota materia. Vnde
idem ait, Hęc est vis integra, si versa fuerit in terram. Item videntes quòd tota
materia veniebat in quādam dissipationem, & quòd modo reducebat se ad so
lidam substantiam, & quia non fluebat, imò stabat strictè, dixerunt quòd esset
perfecta congelatio. Ait Plato, Soluite lapidem nostrum & postea congela
te cum magna cautela, sicut vobis est demonstratum & habetis quasi totum
magisterium. Idem alibi: Accipe lapidem nostrum, & pone in vase & assa
igne leui donec confringatur, & postea coque ad calorem solis donec con-
geletur: & scitote quòd totum magisterium nihil aliud est, nisi facere rerum so
lutionem, & perfectam & naturalem congelationem: hæc Plato. Idem, soluite
& congelate, & sic scietis totum magisterium. Item, Videntes materiam præ-
dictam perfectè congelatam & inspissatam, ita quòd nullo modo vlterius re-
soluebat se in aquā nec in fumum, dixerunt, quòd verè erat fixata, quia eādem
congelationem & inspissationem seu fusionem propter maiorē decoctionem
caloris, viderunt venire ad perfectam desiccationem, & dealbationē, & quòd
ista albedo erat super omnes albedines, dixerunt quòd hæc erat perfecta calci
natio. Item videntes hanc materiam ad suū colorem stare, & coloribus infini-
tis mutari, quia hoc fieri non poterat nisi per materiæ resolutionem, ideo hanc
resolutionem, dixerunt solutionem: nam in ipsa resolutione discontinuantur
elementa, & vicissim agunt & patiuntur: Et ideo philosophi dicta elementa, cō
iuges vocant. Quare turpiter errant insipientes, qui credunt medicinam physi
cam creari ex alia re, cum tamen dicant philosophi, Filij Alchimici ac creden-
tes suis cunctis dissolutionibus, sublimationibus, coniunctionibus, separatio-
nibus, congelationibus, præparationibus, contritionibus, alijsq; insistunt de-
ceptionibus. Et sileant predicātes aliud aurum à nostro, aliā aquā à nostra, quę
etiā dicitur acetū acerrimū, aliam dissolutionem et congelationē à nostra quæ
fit igne leui: aliā putrefactionē à nostra, aliquid aliud volatile siue spiritum aliū
aliquē à nostro videlicet arg. viuo & sulfure, aliquid aliud alumen siue sal à no-
stro, quod in albedine cōpositū, dicit flos salis albi, vel aliquod aliud ouū à no-
stro, vel aliū sanguinē humanū à nostro, vel aliquid aliud à re vegetabili vel ho
mine vel bruto animali extractū, fore in nostra operatione opportunū vobis
vel vtile. In hoc enim fore decipiuntur quod nostri lapidis tot sunt nomina, quot
sunt res. Audiāt enim plures philosophos dicentes, quod nō oritur ex homine ni-
si homo, nec ex brutis animalibus vel vegetabilib. nisi sibi similia, nisi erroneas
sequētes aliquas falsas applicationes, per huiusmodi talia quęrant per quas &
ipsi

ipsi meritò falsarij appellentur. Et taceant etiam credentes ex puluere bruti animalis basilisci opus nostrũ fieri. Ex hoc enim fortè fallentur, quòd nostri lapidis odorẽ esse dicunt philosophi tanquam odorem sepulchrorũ. Et propterea fortè credunt ipsum esse basiliscũ, quod fœtidissimũ dicitur esse animal. Si autẽ inuenias hanc rem nostram nutriri sicut infans in vtero, sicut quidam philosophi dicũt, hoc tradunt illi ad similia nõ ad temporis quantitatem, sed ad lenitatem decoctionis, quia res calore temperato congelatur: et cum dicitur nutriri ouorũ nutritione, hęc omnia, vt videtis etc. Notate ꝙ totum magisterium & tota intentio philosophorum nõ est aliud nisi diuidere, mundare, & congregare. Et iterũ, Tota perfectio nõ est aliud nisi perfectè soluere & cõgelare. Notate quòd totũ regimen consistit in igne & calore. Tota perfectio nõ est aliud nisi elementa conuertere. Totũ regimen non est aliud quàm coquere, et assare in tabulas tenues coaptare, limare, cũ forficibus incidere, cõminuere, putrefacere, incinerare, aquare, separare, diuidere, mundare, dealbare, rubifacere, soluere, foliare, celare, cõmiscere, calefacere, pilare, cribrare, rigare, humectare, infimare, imbibere, impastare, desiccare, decoquere, subtiliare, fundere, gladio igneo incidere, malleo percutere, animam à corpore separare, perfundere, corpus in spiritũ et spiritum in corpus cõuertere, coire, impraegnare, sublimare, figere, descẽdere, calcinare, soluere, corrũpere, coagulare: hoc totum vnum, & non aliud est nisi in igneo hoc calore, cucurbita, & alembico distillare. Et ista pro magno secreto in ista arte habeantur, vnde versus,

Quinque res est una, uas solum, coctio sola,
Huius solius, non est medicamen alius.

Generalis philosophorũ regula est hęc: Dicunt enim quòd non fit inspissatio alicuius humidi nisi prius fiat ex humido partium subtilissimarũ exhalatio: Et nisi fiat prius similiter ex humido partium in magis crassarum subtiliatio: si sit tamen humidũ in cõpositione seu cõmistione superans siccũ, et vera mistio sicci & humidi, vt humidũ contẽperetur à sicco, & siccũ ab humido: Et hoc nõ fit nisi per diuturnam commistionem humidi viscosi et subtilis terrei per minima, quousq; humidũ idem cũ sicco, & siccũ idem cũ humido fiat: Et huius subtilis vaporosi seu fumosi nõ fit resolutio seu exhalatio subitò, imò paulatim & multo ac longo tempore: Et causa siue ratio est quoniã vniformis est substãtia principiorum et naturae: si ergo subitò fieret ab eis superflui humidi resolutio, cum non differat ibi humidũ à sicco propter fortem eorũ mistionem adinuicẽ resoluendam, vtiq; humidum à sicco in resolutione propter fortem vnionem quam habent adinuicem resolutio humidi viscosi, subtilis, fumosi diuturna & aequalis est causa inspissationis seu compositionis metallorum.

Explicit.

THESAVRVS PHILOSOPHIAE.

Refert nobis eius salutare, cuius sunt omnia, caelum, terra, mare, qui de nihilo cuncta creare potuit: & dissona consona ligare voluit: & aegra statuit medicinis curare ex sua bonitate: quod antiqui sapientes ad plenũ intelligentes, duplicem de hoc modum suis in libris posuerunt, vnum verum, alium verò deuium. Verum quidem modum posuerunt verbis obscuris, vt à nullo nisi à filijs ad plenum intelligeretur. Hoc autem celauerunt, ne impij hãc scientiam vsurpantes, ad prophana perpetranda fierent promptiores: & de eorum peccatis essent rationem reddituri. Idcirco caue tibi carissime ne hanc scientiam alicui indigno participes, sed more philosophico eã celes, quam cum vero experimento cognoueris, amor eius & dilectio in te augebitur.

Falsum autem modum in verbis liquidis posuerunt: quem modum et eius errores cum suis causis dicere prætermittã. Sed carissime audi & intellige, & Deus tuum illuminet intellectum. Scito quòd scientia nostra est scientia quatuor elementorũ, et temporũ, & qualitatum, et eorum ad inuicem cõuersio: et in hoc omnes philosophi conueniunt. Et scito quòd in omni re sub cælo sunt quatuor elementa, non per visum, sed per effectum. Vnde Philosophi sub velamento scientiæ elementorum, scientiam istam tradiderunt, & operati sunt: sed non intelligentes literam operationis, hæc omnia in sanguine, capillis & ouis, nec non & multis aliis truffis tentauerunt, et ego tentaui, et in stuporem fui redactus. Et ideò tanquã de sciẽtia desperatus, magisterium postposui: aliàs reprobaui imbecillitate proprij intellectus. Ad me ipsum tamen postea reuertẽs tãdem cum Auicenna cogitare cœpi, Si hæc res est, quomodo est? Et si non est quomodo non est? Sciui igitur quod omniũ metallorum materia & sperma est mercurius decoctus et inspissatus in ventre terræ, calore sulfureo, ipsum decoquendo, & secundum varitatem sulfuris & eius multiplicitatis diuersitatẽ, diuersa metalla procreantur in terra. Ipsorum enim prima materia est vna & eadem: ipsa tamen differunt sola actione accidentali, & in decoctione maiori vel minori, temperata vel intemperata, adurente vel non adurente: sic cõcorditer asserunt omnes philosophi. Certum quippe est omnem rem esse ex eo vel de eo in quod resoluitur: nã gelu conuertitur in aquã mediante calore: Clarũ est ergo ipsum primò fuisse aquam: sic et omnia metalla conuertuntur in mercuriũ, ergo ipsa prius fuerunt ex mercurio: modum autẽ conuertendi ipsa in mercurium, inferius ostendam. Hoc autẽ supposito, soluitur dictum Arist. dicentis quarto Meteororum, Sciant ergo artifices Alchimiç, species metallorũ permutari nõ posse. Et hoc verum est, nisi ipsa (vt sequitur) reducantur in primã materiam. Reductio verò ipsorum est facilis et possibilis ad inuicẽ: nam omne crescens & nascẽs multiplicatur, vt patet in omnibus plãtis et arboribus & animalibus: nã ex vno grano mille procreãtur grana: & ex vna arbore mille procedũt ramuli, & ab vno homine omne genus hominum procreatur: sicut vnũquodque augetur ex sua specie, sic et metallum potest per consequens ex se augmẽtare suum metallum. Et non est differentia vt dicit Arist. vtrum hæc fiant in organis naturalibus vel artificialibus. Metalla verò omnia in terra nascuntur & crescunt: possibile est ergo in eis augmentationem et multiplicationem fieri, & ita vsque in infinitũ. Sed hoc non potest fieri nisi per illud quod est perfectius in linea metallorum: perfectioris generationis est illorum metallorum cõpleta medicina quæ est elixir philosophorum. Ad hoc autem elixir perueniri nõ est possibile nisi per suum medium. Vide naturã medij, in quo semper est continẽtia extremorum. Extrema verò sunt sulfur & mercurius, & elixir cõpletum: ex illis istorum quæ magis depurata et decocta sunt & digesta, illa sunt meliora et perfectiora & etiam propinquiora. O carissime non oberres, quæ enim seminauerit homo, hæc & metet. Iam satis patet quis sit lapis, quæ medicina eius, cui nihil extraneum additur, nisi quòd superflua remouentur: quia non conueniunt rei, nisi quæ propinquiora sunt ei ex natura. Nunc igitur carissime explicabo dicta philosophorum & verba sapientum obscura in parabolis celata, vt iudices me verba philosophorum intelligere, & ipsos verum protulisse affirmes. Est igitur illud primum quod philosophi vocauerunt solutionem, quæ est artis fundamentum: Vnde dicit Maria, Copula gummi cum gummi vero matrimonio, & fac illa sicut aquam torrentem. Rosinus philosophus ait, Nisi corpora in incorporea vertatis, in vanum laboratis. Item Parmenides de hac solutione tractat dicens in Turba, Quidam hanc solutionem audientes, putant

Solutio.

eam

eam fieri absque corpore suo cum coniuncta est, & factum est vnum permanens: Non est enim philosophorum solutio aquæ iubilatio, sed corporum in aquam solutio seu conuersio ex qua primò creata fuerunt, vt videlicet in mercurium, prout gelu conuertitur in aquam liquidam ex qua prius fuit. Ecce per Dei gratiam vnum elementum quod est aqua, & ipsius corporis in aquam liquidam reductio. Secundum verbum est, quòd ex aqua fit terra leni de- *Coagulatio.* coctione totiens reiterata, donec nigredo supereminet: Nam vt dicit Auicenna in titulo de Humoribus, Calor agens in humido corpore primò generat nigredinem, vt est videre in calce quæ apud vulgum fit. Ideo dicit Menabdes, Iubeo posteros facere corpora non corpora per dissolutionem, & incorporea corpora per suauem decoctionem: in qua summè cauendum est, ne spiritus conuertatur in fumum, & euanescat per nimium ignem. Vnde Maria dicit, Custodi ipsum, & caue ne fugiat aliquid in fumum. Et sit mensura ignis caliditas solis Iulij mensis, vt ex suaui & longa decoctione inspissetur aqua, & fiat terra nigra. Sic ergo habes aliud elementum quod est terra. Ter- *Mundatio.* tium verbum quod præcessit, est terræ mundificatio. Vnde dicit Morienes, Hæc terra cum aqua sua putrefit & mundificatur: quæ cum mundata fuerit, auxilio Dei totum magisterium dirigetur. Hermes quoque ait, Azot & ignis latonem abluunt, & nigredinem ab eo auferunt. Ideò dicit Philosophus, Dealbate latonem, & libros rumpite, ne corda vestra rumpantur. Hæc est enim compositio omnium sapientum, & etiam tertia pars totius operis. Iungite ergo, vt dicitur in Turba, siccum humido id est terrã nigram cum aqua sua, & coquite donec dealbetur. Sic habes aquam & terram per se, & terram cum aqua dealbatam. Quartum verbum est, quòd aqua quæ cum terra fuerit inspissata *Sublimatio.* & coagulata, ascendat sublimatione. Sic habes terram, aquam, & aerem. Et hoc est quod dicit Philosophus, Ipsum dealbate, & cito igne sublimate, quousque ex eo exeat spiritus quem in eo inuenies, qui dicitur auis aut cinis Hermetis. Vnde & Morienes ait, Cinerem ne vilipendas, nam ipsa est diadema cordis tui, & permanentium cinis. Et in libro Turbæ dicitur, Ignis regimen augmentate: & per albedinem peruenitur ad cinerationem, quæ dicitur terra calcinata. Vnde dicit Morienes, In fundo remanet terra calcinata, quæ est naturæ igneæ: Et habes in prædictis proportionibus quatuor elementa nempe aquam dissolutam, terram dealbatam, aerem sublimatum, & ignem calcinatũ. De istis etiam quatuor elementis dicit Aristoteles in libro de Regimine principum ad Alexandrum, cum habueris aquam ex aere, & aerem ex igne, & ignẽ ex terra, tunc plenã habebis artem philosophiæ. Et hic est finis primæ cõposi- *Tinctio.* tionis, vt Morienes dicit. Nunc ad secundam cõpositionem transeamus, quæ habet inspirare, tingere, & viuificare primã compositionem. Vnde dicit Calindus philosophus, Nemo vnquã potuit, vel postea poterit tingere terrã foliatã nisi cum auro. Ideò pręcipit Hermes dicens, Seminate aurum vestrum in terrã albam foliatam, quæ per calcinationem facta est ignea, subtilis, & aerea: In istam ergo terram aurum seminamus cum tincturam auri illi imponimus. Sed nunquam aurum potest perfectè aliud corpus tingere quàm seipsum: Certè hoc non potest nisi perficiatur arte. Vnde ait Raimundus, Quanuis hic lapis noster iam in se tincturam naturaliter contineat: nam in corpus magnesiæ creatus est perfectè, per se tamen non habet nisi perficiatur arte & operatione. Geber dicit in Operatione radicum, Ad hoc fit operatio, vt melioretur tinctura auri in auro plus quàm est in sua natura: & etiam vt fiat Elixir iuxta sapiẽtum allegoriam id est compositum ex speciebus limpidum condimentum, antidotum & medicina omnium corporum curandorum purgan-

purgandorum & transformandorum in Lunificum & Solificum verum. Sed nunquid Solo auro, & non alio corpore indigeamus, audi Hermetem dicentẽ Pater eius, id est, primæ compositionis est Sol, mater eius Luna: Pater est calidus & siccus, tincturã generans: Mater eius est frigida et humida genitũ nutriens. Ideo Sol per se, et Luna per se, sunt difficillimę fusionis. Et dum coniungũtur in modum quo fit solidatura ad aurum, funduntur citissimè. Ideo dicit Maria: Accipe corpus proiectum, siue monticulum clarum, quod non capitur putrefactione, et tere cum elsapenos quod comprehendit tincturam spirituũ & appropinqua igni, et totum liquefiet cito, si super eum proiecisti vxorem suã Lunam. Igitur si in lapide nostro esset tantùm alterum ipsorum, nunquam facilè flueret medicina, neque tincturam daret: Et si daret, non tingeret nisi inquãtum esset: & reliquum, vt mercurius, in fumo euolaret: quia non esset in co'receptaculum tincturæ. Sed nostrum finale secretum est, habere medicinam quæ fluat ante fugam mercurij. Istorum autem duorum coniunctio est necessaria in opere nostro: Dicit enim Geber, In perfecto magisterio preciosius metallorum est aurum: ipsum enim est tinctura rubedinis transformãs omne corpus. Ipsum est & fermentum totam massam conuertens ad suam naturam. Ipsum quoque est anima coniungens spiritum cum corpore: quia sicut corpus humanum sine anima est mortuum et immobile, sic & corpus immundum sine fermento quod eius est anima terreum et inuegetabile: Nam fermentum præparati corporis totam massamconuertit ad suam naturam. Et non est fermentum nisi Sol & Luna planetis appropriata: Quia sicut Sol & Luna cæteris planetis dominãtur, sic ista duo corpora dominantur alijs corporib. metallorũ quæ ad naturam prædictorum duorum conformiter conuertuntur, & ideo fermentũ dicitur: Nam sine ipso gramina non emendantur. Dicit enim Raimundus, Sed hanc emendare non poteris nisi prius subtilietur arte ac operatione. Quare Hermes dicit, Fili extrahe à radio suam vmbram. Igitur præparatio & subtiliatio fermenti nobis est necessaria, sicut est in fonte, quia quantum est ad creationẽ perfectè nascitur, sed non quantumad operationem nisi prius alatur pauco lacte et post pluri, deinde plurimo, sic contingit ex toto in lapide nostro. Accipe igitur quartam partem sui, hoc est vnam partem de fermento, & tres partes de corpore imperfecto, dissolue fermentum in æquale sui aquæ mercurij: Coque insimul lentissimo igne, & coagula illud fermentum, vt fiat sicut corpus imperfectum, et orificio vasis clauso. eodem modo & ordine vt dictum est sit præparatum: hoc autẽ præcipit Hermes dicens: Carissime, in principio operis recentis æquales partes permistionis commisce insimul, & tere donec desponsetur, et ale vt fiat in eis conceptio in fundo vasis, & generationes geniti fiant in aere. Morienes quoq; dicit, Fac in principio vt fumus rubeus capiat fumum album in forti vase firma coniunctione sine spirituum exhalatione, & hoc est quintum verum. Sextum verum est, vt quartam partem fermenti subtiliati coniungas cum tribus partibus terræ dealbatæ, & aqua sua imbibe huic, & vt prius toties hæc coque & reitera, donec duo corpora vnum fiant sine coloris diuersitate. Vnde dicit Morienes, Cum corpus album fuerit calcinatum, mitte in eam quartam partem sui de fermento auri: Nam aurum est sicut fermentum panis, quod totam massam pastæ conuertit ad suam naturam: Coque ergo ipsum in aqua sua donec fiat res vna, & corpus vnum siccum: Quia vt dicit Maria, Percutiet ipsum aer, congelabit eum, & erit vnum corpus: & illud est secretum Scaliæ: Tunc intruditur fermentum in suo corpore quod est eius anima. Et hoc est quod dicit Morienes, Nisi corpus immũdum mundaueris & id dealbatum reddideris, et in id animam miseris, nihil in hoc magisterio

Dosis.

sterio direxisti. Ideo fit permistio fermenti cum corpore mundato, & nõ cum corpore inmundo. Nam vt dicit Gasius, In perfecto magisterio lapides non recipiunt se adinuicem, nisi vtroq; prius fuerint mundati. Non enim recipit corpus spiritum, neque spiritus corpus, ita quòd spirituale fiat corporeum, vel corporeum spirituale, nisi prius fuerint ab omni sorde depurati perfectissimé. Quando verò mundantur, mox complectuntur inuicem, corpus & spiritus, & peruenit ex eis operatio vna perfecta, quia alterata sunt à natura & crassa, facta sunt subtilia. Hoc etiam dicit Astanus in Turba: Spiritus non coniunguntur corporibus, donec ab immunditijs perfectè fuerint denudati: & in hora coniunctionis maxima apparent miracula: tunc corpus imperfectum colorationе firma coloratur fermento mediante, quod fermentum sit anima corporis imperfecti: Et spiritus mediante anima cum corpore coniungitur & ligatur, & cum ea simul in colorem fermenti conuertitur, & fit vnum cum eis. Hoc est igitur Elixir, vt dicit Auicena ad Assem philosophũ, quod tingitur tinctura sua, & submergitur oleo suo, & figitur calce sua: cuius aquam inuenimus sicut est argentum viuum in mineralibus, & oleum eius sicut est sulfur aut arsenicũ in mineralib. & calx eius sicut est calx in mineralibus: Verùm etiã melius, abũdãtius & sublimius est opus: vt albũ cõpletur tribus, in quibus nõ est ignis: & citrinum quatuor rotatur rotis. De istis rotis etiam dicit Maria, In hac schola non sunt nisi mirabilia: intrant nanq; in eo quatuor lapides, & eius regimen verum est. Ex prædictis igitur patet subtiliter intelligenti vel intuenti, philosophos in eorũ verbis obscuris verũ dixisse: Nam dicunt, Lapis noster est ex quatuor elementis: & ipsũ elemẽtis cõparauerunt. Et primò ostẽsum est qualiter quatuor ibi sunt elemẽta. Quia vt dicit Rasis: Omnia quæ à Lunari globo inferius à summo condita sunt opifice, participant quatuor elementis, non tamen per visum, sed per effectum. Nam lapis est vna sola res, tantùm vna substantia, radix vna, & vna natura. Hermes dicit, Incipe in nomine Domini, & cognosce naturam lapidis. Ipse enim est à radice materiæ suæ, quia in eodem & de eodẽ: nec ingreditur aliud super eo quòd non sit ortum ab eo: Re vera non conuenit rei, nisi quod propinquius est ei ex natura sua: nam vnumquodque diligit sui simile: Idcirco dicit Plato, Substantia vna, & vna essentia: in hoc vno est calidum, frigidum, humidum, & siccum: Ideò dicitur minor mundus, quoniam ex eo & per eum & in eo & cum eo sunt omnia metalla. Ipse quoque est sicut arbor, cuius rami & flores & fructus sunt ex ea & per eam: & ipsa est totum similiter. Vnumquodque non generat res nisi sibi similes ex specie sua: ita hæc res vna est & eadem, & quicquid de ea est, vnum & idem est & non diuersum. Hunc autem lapidem nominant philosophi nomine omnis rei corporis, & omnis speciei: Vnde Pithagoras, Omnibus nominibus nũcupatur, cuius nomẽ proprium est tantùm vnum: vnde versus: *Dicitur hæc Luna nominibus omnibus una.*

Et dicit Phieras, Tenebrosorum nominum pluralitatem dimitte. Natura quidem vna est quæ omnia superat, non autem diuersæ naturæ illam rem emendant: Verùm quidem vna sola natura est, quæ se ipsam germinare facit. Igitur, vt dicit Diomedes, Venerabili vtimur natura, quoniam natura non emendatur nisi sua natura: cui noli alienum introducere puluerem, neq; vllam rem. nec res diuersæ illam rem emendant: Nam ipsa seipsam facit germinare.

Maria tamen dicit, Quod exibit album & calx humida, quę sunt vnũ de vno sunt radices huius artis. Et philosophi nominauerunt illam multis vel omnibus nominibus: quorum vna sola res est tantùm vt dicit Morienes: Ego veritatem dico vobis, quòd nihil aliud duxit modernos in errorem nisi nominum multitudo. Sed omnis sapiens sciat, quòd hæc nomina non sunt nisi colores in

coniunctione apparentes. Et sic nõ errabis in via huius operis, quanuis philosophi dicta & nomina sua multiplicauerunt, tamen non intelligunt nisi rem vnam, & viam vnam operandi, & uicem vnam caloris (vel coloris) ostendi. Et nota, ista diuersitas colorum non apparet in nostro lapide, nisi in coniunctione animæ cum corpore, vt dicit Morienes, Vna tantùm vice ignis in eo innouat diuersos colores. Dixerunt Philosophi, quòd lapis ex corpore, anima, & spiritu est: & verum dicunt. Nam corpus imperfectum dixerunt corpus, fermentum animam, & aquã spiritum: & bene quidem. Nam corpus imperfectum per se est corpus graue & infirmũ, ac mortuũ: Aqua est spiritus corpus purgans, subtilians, & dealbans. Fermentum est anima quæ corpori imperfecto vitam tribuit, quam prius non habebat, & in meliorem formã perducit.
Corpus est Venus & fœmina: Spiritus est Mercurius & masculus: Anima est Sol & Luna. Corpus habet liquefieri in primã materiam suam, quæ est mercurius, vt dicit Morienes noster, Mercurius non habetur nisi ex corporibus liquefactis liquefactione non vulgari, sed ea tantùm quæ durat donec coniuges vero matrimonio sociantur, & etiam vniuntur: & hoc est vsque ad albedinem. Et nota quòd corpus liquefactum est ex toto, cum in decoctione apparuerit nigredo. Vnde dicit Bornellus, Videntes autem nigredinem illi aquæ imminere, scitote illud corpus iam liquefactum esse, hinc coquite eum in aqua leni igne, vsquequo cũ suo vapore compari desiccetur, & fiat res, quæ in ea à suo corpore introducitur. Spiritus verò, corpus subtiliatũ conuertit ad se & penetrat, ideoq; dicitur aqua permanens & aqua vitæ. Vnde dicit Mundus in Turba, Mercurius est aqua permanens, sine qua nihil fit: Vis enim eius est spiritualis, sanguis contritus, vnde cum corpore istum in spiritum vertit, & sibi adinuicem mistũ, & in vnum redactum secundum virtutem virtutum corpus incorporat spiritum, spiritus verò corpus in spiritum tinctum, provt sanguis vertit: Nam omne quod spiritũ habet, habet & sanguinem: Et sanguis est humor naturalis naturam confortans. Et scito, quanto magis corpus decoquitur, & in suo humore abluitur, tãto magis limpidius apparebit & melius. Sed vt dicit Morienes, Nihil est quod à latone possit suam vmbram auferre nisi azot, quando in eo decoquitur, donec eum coloratum reddit & album, velut oculi piscium: tunc enim expectat suum bonum vt confortetur suo fermẽto. Nota autem quòd fermentum est anima fixa lapidis, tingens, uiuificans, & cõplectens. Vnde dicit Maria, Corpus fixum est de materia Saturni comprehẽdificans digestionẽ tincturarum, & complens sapientia fediarum, sine quo hoc magisterium nunquam perueniet ad effectum, donec Sol & Luna in vno corpore coniungantur: Nam totum huius artis artificium, vt dicit Euclides, est in Sole & Mercurio: ipsa enim in vnum coniuncta, tincturam habent infinitam. Nam in opere quærit colorem sanguine rubicundiorẽ. Modicũ quippe huius coloris in album infusum, conuertit magnam albi quantitatem in citrinum colorem, sicut experiri potes, si sanguinẽ proieceris in lac vel in aquã. Igitur, vt dicit Iosephus, Commisce ignem & aquam, & erunt quatuor: deinde fac ista vnum, & peruenisti ad illud quod quæris: tunc enim fiet corpus nõ corpus, debile super ignem non debilem, & erit super eo pax. Præparatio aũt harum rerum à principio, vsque ad finem est aqua fixa, honorata: nam illa manifestant tincturam in proiectione: & ipsæ est mediatrix inter contraria, & ipsa eadem est principium, medium & vltimum. Intelligens ipsam, apprehendit sapientiam. Dixerunt etiam quidam Philosophi, Nisi corpore vertatis in non corpora, & incorporea in corpora, regulam veritatis non inuenistis: & verum dicunt. Nam corpus primò fit aqua, & sic corporeum fit incorporeũ,

Signũ perfectæ solutionis.

id est

id est spiritus: deinde in coniunctione spiritus aqua fit corpus. Ideo dicit Hermes, Conuerte naturas, & quod quæris inuenies: & hoc est verum. Nam in nostro magisterio primò facimus de crasso gracile, id est de corpore aquam: Postmodum verò facimus de humido siccum, id est de aqua terram: & sic verè naturas conuertimus, quia facimus de corporali spirituale, & de spirituali corporale. Et hoc est quod dicit Senior, Est conuersio corporum de statu in statum, de re in rem, de infinitate ad potentiam, de crassitie ad tenuitatem, de corpore ad spiritualitatem, sicut conuertitur semen hominis in matrice mulieris conuersione naturali de re in rē, donec formetur homo inde perfectus. Ex quo fuit radix & principium eius: nec mutatur ab hoc, nec ex sua radice aliqua diuisione. Nam vt dicit Aristoteles, Omnis generatio est ex conuenientibus in natura. Et hoc est verum, maximè in generationibus metallicis: Ideo enim Philosophi dicunt, Ne facias ingredi super eum alienum, neque puluerem, neque aquam, neque vllam rem: quia si intrauerit super eum alienū, corrumpit eum, & destruit eum. Vnde dixit Arabs rex quidam, Aqua non conglutinatur nisi cum simili sulfuris sui in hoc quod ex eo est. Deinde facimus illud quod est superius, sicut est illud quod est inferius, id est, vt spiritus fiat corpus, & corpus spiritus, sicut est in principio nostræ operationis, vt in sublimatione, quod est inferius, est sicut quod est superius, & totum vertitur in terrā. Idcirco dicit Hermes, Quod est superius per sublimationem, est inferius per descensionem, & quod est inferius per constipationem, est sicut quod est superius per ascensionem, ad perpetranda miracula rei vnius: aqua & terra habent locum inferius: aer & ignis ascendunt superius: aqua & terra concipiunt & nutriunt: aer & ignis, agunt & coniungūt. Et ista quatuor in nostro lapide conueniunt, vt dicit Senior, Quòd quatuor elementa in lapide nostro purificata sunt, quia in eo est aqua fixa, & aer quietus, & terra quiescens, & ignis circundans omnia: & in hac repugnantia in eo conueniunt. Et hæ quatuor naturæ in eo, ex eo, & per eum generatæ sunt. Patet ergo ex præmissis, quòd lapis noster ex quatuor elementis est. Dixerunt ergo Philosophi, Quòd lapis noster habet corpus, spiritum, & animam: Et ista tria dicuntur ex vna natura, & vna re cum vna aqua de vna radice: & certè verum dicunt: Nam totum magisterium nostrum fit cum aqua nostra, & de ea, & ex ea sunt omnia necessaria: Nam ipsa corpora soluit, non solutione vulgari, prout tradunt ignorantes, q conuertantur in aquam nubis, sed solutione vera philosophica, vt conuertantur in aquam, ex qua ab initio fuerunt. Vnde dicit Socrates, Secretum cuiuslibet rei & vita, est aqua: ipsa soluit corpus in spiritum, & de mortuo facit viuū. Ipsa est acetum acerrimum quod omnibus imminet, & omnia superat. Terite ergo lapidem nostrum aceto acerrimo, incoquite donec inspissetur, citissimè tamen ne acetum conuertatur in fumum & pereat totum. Item, ipsa eadem aqua calcinat corpora, & in terram reducit. Ipsa etiam eadem corpora denigrat, dealbat, & rubificat: ipsa eadem in cinerem transformat, puluerizat & ea intrat: iuxta quod dicit Marchos rex, Aqua nostra soluit corpora, congelat, & denigrat ea: & ipsa abluit omne corpus, & aufert omnem nigredinem, & tingit omne nigrum: & facit album, & tingit omne album: & facit rubeum, & viuificat omnia mortua in vitam sempiternam. Ideo magnificatur hæc aqua, exaltatur, & facta est domina omnium rerum, nec inuenitur res agens suas operationes. Morigenes quoque dicit, quòd Azot & ignis latonem abluunt, mundificant, & obscuritatem eius penitus ab eo eripiunt. Laton autē est corpus immundum, Azot verò est mercurius. Et hæc aqua coniungit corpora diuersa modo prædicto præparata tali coniunctione, quòd non potest ignis

Elementa conuertere.

Solutio philosophica.

Albificatio.
Rubificatio.
Denigratio.
Ablutio.

Mundificatio.
Laton.
Azot.

potentia ea separare. Ipsa facit matrimonium inter corpus & fermentum, & eorum vnum mutat in aliud, & ab ignis combustione defendit. Calcinata namque terra & dealbata ipsa altiora petēs loca, fit spiritualis & aerea: Et quod est spirituale & aereum, est incorruptibile & penetratiuum. Vnde dicit Hermes, Aqua aeris inter cælum & terram existens, est vita vniuscuiusque rei: nam ipsa est mediatrix inter ignem & aquam per calorem & humiditatem suam. vnde ipsa aqua suscipit aerem: nam ipse aer suscipit ignem, quia ipse est vicinus igni per calorem, & propinquus aquæ per humiditatem: idcirco facit matrimonium inter uirum & mulierem. Omnis enim spiritus consistit ex subtilitate fumositatis aeris. Nam omne animatum vegetabile attrahit spiritum & vitam ex aere. Ignis igitur aquam aeris viuificat mortuam, facit matrimonium, & à combustione ignis protegit compositum. Ideo dixerunt Philosophi, Cõuerte aquam in aerem vt fiat vita: vita tamen cum vita, quia ipsa est vita & spiritus cui ipsa intrauerit. Igitur aqua nostra sublimat corpora non sublimatione vulgari, quā intendunt Idiotæ credentes quòd sublimare, sit superius ascēdere: Vnde accipiunt corpora calcinata & miscent ea cum spiritibus sublimatis, vt sulfure & mercurio cum sale armoniaco coniungunt, & per fortem ignē sublimationem faciunt, vt corpora simul cum spiritibus ascendant, & dicunt tunc quòd spiritus & corpora sunt sublimata, & à suis superfluis optimè depurata: sed delusi sunt: quia ipsi postea ipsa magis immunda reperiunt, quàm prius fuerint. Nam ars est debilior quàm natura: Vnde dicit Albertus in libro de Mineralibus, Quoniam duo extranei humores à sulfuris substātia artificio & ingenio naturæ purgati sunt, melius ab arte purgari vel depurari non possunt: Nam artificium naturæ certius est & sublimius omni arte. Igitur nostrum sublimare non est superius ascendere: sed sublimare Philosophorum est de re parua & humili, seu bassa & corrupta, magnam facere, altam, & puram. Vnde quum dicimus, Ipse sublimatus est in Episcopum, hoc est promotus est in Episcopum, hoc est, promotus est ad dignitatis gradum. Sic dicimus corpora sublimata, id est subtiliata, & in alteram naturam translata: Vnde sublimare idem est quod subtiliare, quod totum facit aqua nostra: Vnde dicit Morienes, Aqua à corpore mortuo in quo non est anima aufer fœtorem, & quando dealbauerit animam, & eam sublimauerit, & corpus custodierit, aufert ab eo obscuritatem, & omnem odorem malum. Albides quoque dicit, Accipite res à mineris suis, & sublimate eas ad altiora loca sua, & mittite eas à cacumine mōtium suorum, & reducite eas ad radices suas. Sublimare igitur est rē grossam subtiliare: Vnde dicit Hermes, Sublima subtile à spisso suauiter & cum magno ingenio. Ascendit enim terra in cælum, iterumq; descendit in terram, & recipit vim superioris subtilitatis penetrandi, & inferiorem grauitatis remanēdi. Sic ergo intelligite sublimationem philosophorum, quia multi sunt in hoc decepti. Item aqua nostra viuificat corpora & mortificat, deducit ad occasum, & reducit ad ortum. Ipsa colores nigros apparere facit in mortificatione, dū cōuertuntur in terram putrefactione: Postmodum apparent multi colores & varij ante dealbationem, quorum omnium finis est albedo stabilis: Ipsa enim est vt granum frumenti cadens in terram, quod si mortuum fuerit, ipsum solum manet. Sic semina omnium terræ nascentium mutantur, & putrefiunt, donec ingreditur super eis corruptio: dein germinant & augmentantur sicut illa, ex quibus radicem habuerint: Sic aqua nostra nutritur, putrefit, & corrumpitur deinde germinat, resurgit, & se ipsam viuificat. Idcirco dicit Calidus, Quando uidi aquam congelare se ipsam, tunc certificatus fui, quòd res vera est sicut assignatur. Coquite ergo eam cum corpore suo donec siccetur humiditas eius ab i-

Spiritus quid. *Sublimare quid sit.* *Ars.* *Sublimatio philosophica.*

ab igne,& sit sicca,donec videatur eam collegisse spiritus eius ab ea,& fecisse mansionem in radice elementi sui:hoc autem erit quando mortificaueris, corpus album decoxeris:tunc erit aqua spiritualis,potens naturas conuertere ad alias naturas:tunc autem corpora mortua viuificat & germinabit.Item,Aqua nostra est mater diuersorum colorum mirabiliũ,quia per ipsam diuersitas colorum apparebit,et hoc erit maximè in missione aquæ corporis præparati & fermentati:tunc enim infiniti colores apparent tot,quot excogitari possunt, quia tunc spiritus coniungitur cum corpore & anima mediante,nam spiritus est locus animæ,& anima à corporibus extracta est aquæ tinctura. Vnde Senior,Hæc aqua est tinctura soluta in corpore deportata, sicut portatur tinctura tinctorum super pannum:deinde recedit aqua per desiccationem, & remanet tinctura sua per impressionem:Similiter est de aqua animæ in qua portatur tinctura,quam reducunt super terram suam albam sitientẽ,foliatam.Hanc aquam vocat Hermes auri spinarum & florum,& croci,quia tingit terram eorum calcinatam:Vnde etiam dixit,Seminate aurum in terrã foliatam: deinde recedit aqua spiritualis,& in corpore remanet anima,quæ est tinctura Solis: nam ipsa est sicut fumus subtilis,insensibilis,non nisi in effectu apparens: Sed eius actus est manifestatio colorum,& ignis ex igne generatur & nutritur in igne,& est filia ignis,ideo oportet reduci ad ignem, vt non timeat ignem, sicut reducitur puer ad vbera matris suæ. *Colorum apparitio.*

Hunc etiam lapidem nostrum aliqui ęs album vocauerunt.Vnde Lucas & Eximeus in Turba, Scitote omnes scientiã quærentes,quòd nulla sit tinctura nisi ex nostro ære albo. æs enim nostrum,non est æs vulgi. æs vulgi corrũpitur & inficit omne cui imponitur:æs verò Philosophorum perficit & dealbat cui associatur.Ideo dicit Plato,Omne aurum est æs, sed non omne æs est aurum:nam in natura aurum assimilatur æri,vt in grauitate,tactu: sed in natura æris non est aliud quàm est in natura auri,ex corruptione in terra & mansione in patientia,in igne,& mansione in mari.Itaque æs nostrum habet corpus, animam & spiritum:& illa tria sunt vnum:Nam spiritus, corpus,&anima,sunt vnum:quia ipsa omnia sunt ex vno & de vno,& cum vno, quod est radix ipsius. Aes igitur philosophorum est Elixir eorum ex spiritu,corpore,& anima completum & perfectum.Sic enim philosophi lapidem diuersis nominibus nominauerunt,vt sapientibus esset manifestus,& insipientibus occultus.Sed quocunque nomine nominetur,superest vnus & idem: & de eodem: Vnde dicit Merculinus hæc carmina: *Aes album.* *Corpus, anima, & spiritus unũ sunt.*

Est lapis occultus,& in imo fonte sepultus,
Vilis & erectus,fimo uel stercore tectus:
Vnus habet uiuus lapis omnia nomina diuus,
Vnde Deo plenus sapiens dixit Morienus
Non lapis hic lapis est animal quod gignere fas est,
Et lapis hic auis,& non lapis aut auis hæc est:
Hic lapis est moles,stirps,& Saturnia proles:
Iupiter hic lapis est,Mars,Sol,Venus,& lapis hic est.
Alliger & Luna lucidior omnibus una,
Nunc argentum,nunc aurum,nunc elementum,
Nunc aqua,nunc uinum,nunc sanguis,nunc chrysolinum:
Nunc lac uirgineum,nunc spuma maris,uel acetum,
Nunc in sentina fœtenti stillat urina,
Nunc quoque gemma salis,almizadir,sal generalis,
Auripigmentum primum statuunt elementum,
Nunc mare purgatum cum sulfure purificatum:

Siccine transponunt quod stultis pandere nolunt,
Sicq; figuratur sapiens ne decipiatur,
Et quod tractatur stultis ne distribuatur.

Item, vt dicit Morienes, Lapis noster & confectio ipsius magisterij assimilatur in ordine creationi hominis. Nam primum est coitus, secundum conceptio, tertium pregnatio, quartum ortus, et quintum sequitur nutrimentum. O carissime, hæc verba Moriensis intellige, & non errabis in veritate. Aperi ergo oculos tuos, & vide quòd sperma philosophorum est aqua viua, terra autem, est corpus imperfectum, quæ terra meritò dicitur mater, quia ipsa est mater omnium elementorum: Ideo quando sperma mercurij coniungitur cũ terra corporis imperfecti, tunc coitus appellaẽ: tunc enim terra corporis dissoluitur in aquam spermatis, & fit aqua sine diuisione vna: Vnde dicit Hali, Solutio corporis, & coagulatio sunt duo: sed habent vnam operationem, quia spiritus non coagulatur nisi cum coagulatione spiritus: Et corpus & anima quando coniunguntur, agit vterque in suum consimile: Exemplum cum aqua coniungitur terræ, aqua cum sua humiditate & virtute conatur eam dissoluere: nam facit eam subtiliorem quàm prius erat, et reddit eam sibi consimilẽ, quia aqua est subtilior terra: similiter facit anima in corpore, et eodem modo inspissatur aqua cum terra, et fit consimilis terræ in densitate, quia terra spissior est quàm aqua. Ideo inter solutionem corporis et coagulationem spiritus, non est differentia temporis, nec diuersum opus in aliquo, ita quòd fiat vnum sine alio, sicut non est inter aquam et terram in sua coniunctione diuersa pars temporis: quod cognoscitur si coniungatur vel separetur vna ab alia in earum operationibus: Sicut nec sperma viri separatur à spermate mulieris in hora sui coitus, sic & earum vnus est terminus, vnum factum, & vna & eadẽ operatio insimul cernitur super ipsa duo. Ideo Merculinus rerum misturam, coitum vocat & genituram:

Semina miscentur quasi lac, quæ mista videntur. Secundum est conceptio, quum terra in nigrum soluitur puluerem, & incipit aliquantulum de mercurio secum retinere: tunc enim agit masculus in fœminam, id est azot in terram: Ideo dicit Aristeus, Masculi adinuicem non gignunt, nec mulieres cõcipiunt. Generatio enim est ex maribus & fœminis, & maximè ex inuicem conuenientibus. Maribus nanque ducentibus fœminas, natura gaudet, & fit generatio vera. Natura autem alienæ naturæ ineptæ coniuncta, nullam veritatem spermatis gignit. Coniunge ergo filium tuum Gabricum dilectiorem tibi omnibus filijs tuis cum sua sorore Leya, quæ est puella fulgida, suauis, & tenera: Gabricus est masculus, & Leya fœmina, quæ ipsi dat omne quod ex ipsa est, et quanuis Gabricus sit carior Leya, tamen non fit generatio sine Leya, Gabricus enim cum Leya concumbens protinus mortuus est: nam Leya ascendit supra Gabricum, & includit eum suo vtero, vt nihil penitus videri poterit de eo, tantoq; amore amplexata est Gabricum, quòd ipsum totũ in sui naturã cõcepit, & in diuersas partes diuisit; & hoc est quod dicit Merculinus:

Quod quasi lac fuerat, conceptio sanguine mutat,
Pallida nigrescunt, rubea diffusa nigrescunt.

Tertium est prægnatio, quia dealbatur terra: dominante nanque aqua, terra crescit & multiplicatur, & augmentatio nouæ prolis inde generatur: Tunc oportet te terram nigram abluere, et igne calido dealbare: Vnde Hali dicit, Accipe quod ad fundum vasis descendit, et ablue istud cum igne calido, quovsque auferatur eius nigredo, et recedat eius spissitudo, et fac ab eo euolare additiones humiditatum, donec deueniat calx nimis alba, in qua non erit ma-

Albatio & ablutio idem sunt.

cula

cula: tunc enim terra ad recipiendam animam est habilis & depurata, ideo Merculinus.

Firmans mutatum, prægnatio spondet hiatum:
Quæ bene purgantur, concordi pace ligantur.

Quartum est ortus, quando fermentũ coniungitur terrę dealbatæ, ita quòd vnum fiant substantia & colore: tunc enim natus est lapis noster in vitam sempiternam, quia tunc spiritus cum corpore, anima mediante, coniungitur. Hæc nanque est compositio quæ, vt dicit Hali, fit cum putrefactione & matrimonio: & matrimonium est subtile cum crasso seu spisso commiscere, & animam cum corpore cõmiscere. Putrefactio verò est assare, terere, & rigare quousque insimul commisceantur & fiãt vnũ, & non sit in eis diuersitas neque separatio, sicut non est separatio de aqua mista aquæ, tunc conabitur spissum retinere subtile, & conabitur anima pugnare cũ igne & ipsum pati: & conabitur spiritus multum alienatus in corporibus fundi cum eis. Ideo Merculinus: *Fermentatio.* *Matrimonium.* *Putrefactio.*

Quartum prægnatum, producit stercore natum:
Natis uita datur, non natis uita negatur.

Quintum est nutrimentum, quia fœtus extractus non nisi lacte nutritur & igne, parcè & paulatim, dum paruulus est. & quanto magis esurit ossibus confortatis in iuuentutem perducitur: in quam perueniens sibi subsistit & sufficit, & sic oportet te in hac operatione facere, sciens quòd absque calore nil vnquam generatur: & intensus calor perire facit: & frigidum balneum compositum fugat, temperatum verò & suaue balneum & igne leui corrumpentes humiditates corporis extrahuntur: ideò dicit Merculinus:

Postea nutritur, quod natum lux reperitur,
Ignis aquam superat, fornax alimenta ministrat:
Hinc etiam lapis natus noster appellatur.

Vnde Plato in libro Turbæ dicit, Honorate Regem ab igne venientem, diademate coronatum, & ipsum illuminate quousque ad ætatem peruenerit perfectam, & nolite ipsum comburere, nec fugetis ipsum comburendo nimio igne: quia si ipsum prouocauerit ad iram, aufert à nobis regimen suum: Cuius pater est Sol, mater verò Luna, quam portauit ventus in ventre suo: & nutrix eius est terra, nutritur autem suo lacte, id est spermate ex quo fuit ab initio: imbibatur ergo sæpe & sæpius parcè & paulatim suo mercurio, quousque bibat quod sibi sufficiat. Tunc autẽ, vt dixit Hali, erit corpus causa retinendi tincturam: & erit tinctura causa retinendi colorem, & color erit causa demonstrandi tincturam in qua est lumen & vita naturæ. Vnde hæc est via recta, breuis, summa perfectio rei, & conseruatio totius magisterij. O carissime amice singulariter dilecte, per ea quæ dicta sunt faciliter potes intelligere verba obscura, & cognosces omnes in eo conuenire, quòd nullũ est magisterium nisi illud quod dixi. Iam enim habes corporis solutionem, & ipsius ad primam materiam reductionem. Deinde habes ipsius in terram conuersionem: Præterea terræ nigræ dealbationem, & in aerem leuigationem, quia tunc distillando humiditatem quæ in ea inuenitur, fit aereum quod ascendit, & terra remanet calcinata, & tunc est igneę naturæ: Et habes conuersionem ipsorum adinuicem: & accipit augmentationem tantam, cuius vtilitas maior est quàm posit percipi aliqua ratione. Amen.

Finis Thesauri philosophiæ.

PRAXIS VNIVERSALIS MAGNI OPERIS, EX TERTIA DISTINCTIONE LIBRI QVINTARVM essentiarum Raimundi Lullij.

CORPVS Solare vel Lunare calcionatum, in oleum cõuersum per mẽstruum nostrum: Et scias pondus cuiuslibet: si fuerint menstrui libras tres ponas, de corpore vncias duas, & fac eorum coniugium adinuicem id est mistionẽ in vase tibi noto fortissimè clauso ex luto facto ex albumine oui, papyro & calce viua diligẽtissimè carminata, pone in balneo aut fimo calidissimo: securior tamen est operatio cum balneo cinerum, ne calor in alio balneo aut fimo recedat: nam ignem actũ suum ibi habere necesse est. Qui calor etiam si defuerit, ad malum terminabitur. Ministra ergo ignem lentum quouis istorum modorum successiuè & continuè sine intermissione, quovsque per menstruum dissoluatur, vt fiat mistio menstrui in oleum, & rursus olei in menstruum per minimas partes, & transeat materia à dissolutione mistionis ad alteram potentiam elementorum, & per consequens ad generationem: non ad generationem quæ est post totalem lapidis corruptionem, sed ad accidentalem generationem, quę largo termino generatio dicitur: quòd cognoscas quando alius color incipit generari scilicet niger. Non arbitreris ipsum esse nigrum sicut encaustrum, sed sicut in colore mali granati: qui color niger, est finis alterationis, & principium digestionis. Ergo hæc generatio huius coloris non est ex corruptione formę substantialis ipsius auri & menstrui, quam in instante sequitur generatio formæ substantialis ipsius auri & menstrui, quam in instante sequitur generatio formæ substantialis lapidis philosophorum cum expoliatione terrestreitatis ingressum prohibentis. Isto colore viso intelligas corpus Solare transire per dissolutionem, alterationem, & digestionẽ in generationẽ, quia ibi facta est colligantia amoris intra corpus & menstruum, quia corpus conuersum est in menstruum, & menstruum in formam. Deinde continuando digestionem sine intermissione temperatè continuando, tunc corpus cum menstruo ingrediuntur digestionem & generationem: & durat digestio & generatio per tempus mutationum.

DE LAPIDE PHILOSOHORVM QVIDAM SVMMAtim multa epilogando sic dicit.

RESTAT nunc quatenus breuiter teneatur memorialiter totum magisterium sub sermonis breuitate recapitulatiuè: Vnde dicimus, quòd tota huius operis nostri intentio in summa nihil aliud est, nisi vt sumatur lapis philosophicus, & cum operis instantia alijs etiam regiminibus completis assiduetur super ipsum opus sublimationis atq; distillationis primi gradus, vt per hoc mundetur à corruptionis impuritate: Deinde verò figatur ita quòd nihil ascendat: & cum fixus fuerit, solue ex eo quod subtile est, & in ignis temperamento serua, quousque per modum sublimationis, solutionis, atque distillationis eleuetur, & eleuari possit. Cum eleuatum fuerit, in ignis temperamento serua, quovsque totum figatur, & in asperitate ignis quiescat: & hic secundus præparationis appellatur gradus: & in hoc quidem præparationis & perfectionis meta consistit. Tertius verò similiter gradus lapidis administretur, quo per totum principium, medium & finem consistunt præparationis complemento: Et est vt fixum lapidem cum manet sublimatus per administrationem ignis volatilem facias, & volatile fixũ, donec in ignis temperamento quiescat, ita quòd nil vi-

nil videatur ascendere: Et hic tertius modus est completus. Quarta verò administratio est, vt lapidem dissoluas, & per modũ distillationis volatilem facias: et cum ista fuerit tota materia cum igne sibi appropriata donec quiescat sine aliqua separatione. Et cum ista facta fuerit, verissima via inuenta est. Quinta administratio est, vt lapidem congelatum dissoluas, & volatilem facias: & iterum volatile fixum. Sexta administratio similis est quintæ, similiter & septima: & summariè nihil aliud est, quàm, solue, congela.

PRACTICA MAGISTRI ODOMARI ad discipulum.

COGIS me frater Ludouice contra omnium philosophorum præcepta militare: sed quia tui amore sanctissimo cor meum accenditur, ideo secretum quod hactenus pater filio negat, tibi carissimo fratri fideliter iungo. Recipe Lunæ purissimæ à sulfure suo combustibili purgatæ per modum calcinationis vnciam vnam, & pone in vrinali vitreo cum duplo aceti distillati per modũ distillationis aquę vitæ, quod melius est, & claude os vrinalis ne respiret: postea sepelias in caldario aquæ pleno & straminibus, ita quòd aqua ferueat per vnam horam: & dissolutum distilla per filtrum: distillatum desicca: desiccatum, in furno reuerberationis calcina: calcinatum, iteratò cum aceto dissolue per omnia faciendo vt supra, sex vicibus itera: vltimò calcina. Tunc recipe mercurij sublimati vncias duas, & incorpora diu, optimè ducendo cum magna cautela. Postea illud sublima in Aludel plani fundi cum igne fortiori quàm expedit in fusione æris, & totum ascendet. Et hoc iteratò totum contere simul, & sublima donec figatur, fixum dissolue sex vicibus vt primò. Vltimò calcina, & cum nouo mercurio crystallino sublimato iterum eleua, & tantundem illud fixa: hos autem ordines fixationis & volatilitatis quinque vicibus itera, quia vltra quinque vices non poterit bene calcinari, nec eleuari: imò omnia adęquantur in fundo, in fermentatione & maturatione. Tunc vncia vna istius lapidis cadit supra centum. Sed si vncia vna in fimo equi vel in balneo Mariæ dissoluetur, & in cineribus tepidis congeletur, illius vncia cadit super sex millia. Et si secundò dissolutionem & congelationem reiteraueris, cadet pars vna super decem mille millia. Si tunc solueris & congelaueris, ita quòd lapis amplius coagulari non valeat in quocunq; paruo igne, imò quòd ignis in naturam solarem conuersus, quàm citò ignem vel Solem senserit, pars vna cadet super infinitas.

Si autem vis facere rubeum: Recipe mercurij rubificati, fixi, & in spiritum versi partem: & adde Elixiri albo, & fiet citrinum: & habes opus tuum rubeũ. Rubificatur autem mercurius in aqua acuta, quæ fit ex libra vitrioli, & libra salis petræ, & quarta parte libræ cinaprij, & duabus vncijs aluminis iameni: & postea figitur in prima sublimatione magnæ ignitionis: postea soluitur in aquam sanguine rubicundiorem, & per dies quadraginta pone in fimo, in * calculo siccando. Hæc aqua si calefiat parum, & super centum libras eius projciatur Elixir albi vna libra, fiet totum Elixir rubeum perfectissimũ: & sic in infinitum. Similiter fit ad album, si mercurius albus crystallinus non fixus soluatur &c. Si hic lapis colorem habeat album, facit Lunam: si rubeum, generat Solem: si viridem, probatissimum facit viride aurum: etiam vitrum vel crystallum si superproieceris, inde naturas procurabis secundum suum colorem. Omnem infirmitatem, debito modo sumptus, in hora expellit: & senem in iuuenem gaudiosum conuertit: & simpliciter crines canos ejcit, & pulchram comam inducit.

*In calido cinere.

FVIT in Gallijs homo quidam qui oleum rubeum composuit, in quo oleo postea ponebat laminas tenues Lunæ, quas super lentum ignem dimittebat aliquibus horis, deinde sigillabat vas & faciebat ignem desuper, & tota illa Luna cum materia tota conuertebatur in aurum : sed ex quo fieret oleũ nescio. Credibile tamen est medicinam factam ex corpore, spiritibus, & animabus fixis, rubeis, & per dissolutionem in oleum redactis.

Nota pro præseruatione à fumis alchimicis venenosis (præter alia adiutoria) vt obtures nares cum bombyce seu bombace madefacto in oleo violarũ.

Contra ægritudines genitas ex fumo mercurij vel aliorum spirituum alchimicorum, prodest vti zedoaria, & bacca lauri, & pipere, & allio, & vino.

Albertus in libro suo de Mineralibus inquit, Quòd operarij qui metalla fodiunt, quando igniunt ea, obstruunt os & nares duplici vel triplici filt ro, ne vapore nimis lædantur in spiritualibus, & noceant valde præcordijs

ARCANVM PHILOSOPHORVM, VT EX SAturno facias aurum perfectum.

RECipe libram semis mercurij philosophorum, & vncias duas sulfuris eorundem : amalgama vtrosque simul, ita quòd de alterutro nil appareat, sed remaneat puluis niger ex his duobus ; quem recipe & pone in phiala stricti oris, & pone super fornaculam seu furnellum olla mediante cum cineribus cribratis, vt scis: & fac quòd cineres non ascendant ad materiam, & da in principio ignem leuẽ per octo dies, ad hoc vt spiritus non ascendant, & si quid ascenderit in illis octo diebus, reduc cum illo quod in fundo vasis remanebit frangendo vas singulis octo diebus post primam materiam factam quæ erit nigra: & sic frangendo vitrum, tere materiam tuam, & repone in alio vitreo vase: & sic facias omni octauo die, donec videas materiam tuam in colore cineris: tum diminue cineres per vnum digitum, ita quòd non remaneat de cineribus nisi per duos digitos, & superpone igni, & tandiu permitte donec materia sit rubea. Et quando videris eam rubeam, diminue iterum de cineribus per digitum, & sic per consequens quousque sit albissima vt nix & quòd postea reuertatur in colorem rubeum. de qua medicina recipe vnciam vnam, & proijce super octo Saturni præparati, & fiet Saturnus niger & durus vt ferrum : de quo ita duro & nigro proijce vnciam vnam super vncias octo Saturni, & fiet rubeus: de quo rubeo proijce vnciam vnam super octo libras Saturni præparati, & habebis aurum perfectum. Laus Deo.

Ad album. Accipe mercurij sublimati, arsenici sublimati, argenti calcinati, ana : tere & imbibe cum aqua tartari, vt sit totum liquidum, & per alembicũ distilla, reddendo qualibet vice aquam fæcibus, donec amplius non distillet aqua, & remaneat in fundo massa fixa: quam tere & imbibe ac sicca ter vel quater cum aqua salis armoniaci fixi. Postea pone dictã materiam in alia phiala ad dissoluendum in loco humido: & soluãt distilla per filtrum, postea congela: & vtere super æs calcinatum & reductum.

PERFECTA SALIS COMMVNIS PRAEPARAtio ad lapidem philosophorum.

SVME salis communis quartarium vnum siue libras decem, & habeas crucibulum tam grande quod totum hunc salem capiat prius à saxis aut extraneis rebus mundatum: Sali in crucibulo posito, superpone ferreum coopercu-

cooperculum, igniq; crucibulum admoue ad ignitos carbones circumquaq; ac suprapone in fabri ferrarij officina, & continuè bonum ignem cùm manticibus seu flabellis facito, quoad crucibulum bene rubescat & crepitare desinat: tunc enim sal præparatum erit. Sequere augendo ignem & sufflando cum flabellis ac si argentum fundere velles: tunc sal fundetur siue liquescet in crucibulo non secus ac si argentum esset. hunc ita fusum proijce in massam tanquam si foret argentum, & in vnum frustum sponte densabitur, sed erit tamen frangibile. Nam & si hic sal ex salsa aqua seu marina factum sit, sustinet tamen ignem, & funditur sicut metallum. Fac ex hoc bonam quantitatem, & hunc tere subtiliter non nimis tamen, & habeas vesicas bubulas & ex eo sale trito imple, & collum vesicæ cum funiculo forti liga, atq; in loco quantum potes humidiori appende, & cum fibula seu acu mediocriter magna in fundo vesicas perfora pluribus in locis singularum, & suppone catinos terreos vitreatos, vt quod effluit è vesicis colligatur. Potes etiam dictum sal tritum super idoneum marmor ponere & nocturno in aere dissoluatur. Tantum autem huius aquæ confice vt libras decem habeas: demum per filtrum eam distilla, deinde rursus per alembicum distilla, & in bociæ fundo inuenies massam albam pulchram & crystallinam: & hæc est primus sal id est prima congelatio & præparatio aquę salsæ, ex qua fit prædictum sal cõmune. Hunc verò crystallinũ salem dissolue super marmoreo lapide, vt superius dictum est, vel in loco humido quantum tibi satis videtur: neque illum in crucibulo fundas, quia tam subtile & penetratiuum est quod à crucibulo transflueret & amitteretur: igitur cum dissolutus in aquam erit, eam distilla in alẽbico, eamq; serua: & in vasis vitrei seu bociæ fundo massam reperies albissimam & crystallinã: & hæc est secundus sal crystallinus, nempe secunda congelatio. denuò tere illam massam, & dissolue, vt supra, in loco humido, & aquam alembico distilla, & aquam serua, & in phialæ seu bociæ fundo massam id est salem crystallinum inuenies, qui tertius est, id est tertia cõgelatio. Accipe rursum hunc salem, tere tenuiter, & super lapide ad dissoluendum colloca, & aquam dissolutam distilla per alembicum: aquam exeuntem serua, & massam in fundo albissimã & crystallinam accipe, quæ quartus sal seu quarta salis congelatio vocatur: atq; hoc modo pluries facere licebit, & subinde sal erit crystallinus subtilior & penetrantior: & ita oleum fixum facies & salem fusibilem sicut cera, & mercurium philosophorum facies, & tandem optatum aurum: & hoc est secretum officij naturæ, & fundamentum omnium metallorum lapidumq; preciosorum & sulfurum, & est occultum naturæ secretũ, & secretissimum philosophorum secretum: nam dulcificat metalla, & redigit in argentum viuũ & in argentum & aurum perfectissimè ad naturæ instar, si bene operari scieris. Et denique istud est verum & vltimum secretum cum quo fit lapis philosophorum.

Alia salis communis præparatio. Salis cõmunis partem vnam resolue in quatuor partibus aquæ pluuialis, postea distilla per filtrum: pone deinde ad ignem, & dimitte bullire donec tota aqua desiccetur.

Alius modus. Salis quantum vis solue in aqua calida in mortario terendo & quod solutum est, effunde & cola in vas ligneum præparatum spissum, & si quid remanet de sale in mortario, iterum superfunde aliam aquam calidam sicut prius terendo ipsum donec habeas totum salem solutum: tunc accipe aquam illam & decoque in vase plumbeo vel cupreo stannato vel alio vitreato donec aqua euanescat, & sal reuertatur ad primam substantiam: Tunc recipe salem, & pone in ollam nouam in furnum calcinationis, & sicca peroptimè ac serua. Philosophi dicunt sales esse preparatos, cũ fluũt super laminã sicut cera.

HISTORIOLA ANTIQVA DE ARGENTO in aurum verſo.

QVidam Maurus in terra Maurorum acceſsit ad quendam fabrum, & eidem portauit 20. argenteos, vt eos ad ignem in cruſolo mitteret: quibus fuſis, faber ærarius ſuper ipſis proiecit puluerem quem dedit ſibi Maurus: erat autem puluis viridis, fumũ citrinum in igne faciens: argentũ conuerſum eſt in aurum, & illud aurum ærarius vendidit aurifici ad precium auri precioſiſsimi. Aerarius inde rediens dedit precium Mauro: tãdem Maurus miſericordia motus erga ærarium, dixit ei, Hanc confectionem pulueris te docebo. Recipe auri calcinati vel puluerizati, ęris vſti, croci ferri, ana vnciam vnam ſalis armoniaci, rubificati vncias tres, alibi additur, vitrioli rubificati vncia: ſoluatur ſal armoniacũ, & eo ſoluto incera, id eſt cum ſua aqua imbibe dictos pulueres auri, ęris, vitrioli & croci ferri, ſuper porphido aut marmore molendo & terendo per longam contritionẽ: Poſtquàm pulueres biberint totam iſtam aquam ſalis, pone in phiala vitri habente collum longum ſub fimo equino calido per dies 21. mutando fimũ calidum de quatuor in quatuor diebus. Poſtquàm ſolutũ bene fuerit & in aquam conuerſum, congela ipſum in aliqua phiala ſuper furnello ſuper cineres calidos: quo congelato, pone partem vnam ſuper decem partes argenti fini præparati & ſeparati. Nota quòd ſi aliqua pars remanſerit inſoluta, molias adhuc cum aqua ſalis armoniaci, quouſque ſit totũ ſolutum: hoc fac vt non perdas aurum tuum, ſemper reiterando imbibitionẽ cum aqua ſalis armoniaci. Si autem dictã congelationem reſolueris iterum, & omnia per ordinem vt ſuperius feceris, vna pars tinget viginti: & ſic multotiens multiplicare poteris, augebis enim 10. ſingula vice. Illum ærarium vidi in Toleto, qui mihi iſta retulit & cuidam conſanguineo ſuo ſeni: & ærarius ille erat ſenex, & ego & magiſter operati ſumus ſecundum modum prędictum. Aurum ſic debet puluerizari cum odore plumbi, vel cum aqua in qua ſæpius ſit extinctũ plumbũ. Vel fac aliter: Soluatur plumbũ in vaſe quod ſuperius habeat foramen modicum ad quantitatem vnius aurei, & ſuperponatur aureus ita vt recipiat odorem plumbi ex illa parte, deinde verte ad aliam, & cum ſic factum erit aliquoties, aurum poterit conteri. Aes vſtum autem cum ſulfure viuo calcinari debet: & antequam in illis miſceatur, debet ablui cum aqua pura vel aqua & ſale, donec ab eo exeat aqua limpida. Crocum ferri fiat cum aceto ad ignem lentum vt fiat rubrum. ſic verò fit: Limaturram ferri aceto forti imponas & ſit acetum rubeum & clarum, & ponatur ad Solem duobus vel tribus diebus: poſtea effundatur leniter acetum, ac ſeruetur, & aliud acetum limaturæ ſuperponatur ad Solem: & fiat ita donec tota limatura ſoluatur vel redigatur in puluerem tenuiſsimũ: & iterum totum acetum deſiccetur ad Solem. Sal armoniacum ſoluatur per frigidũ & humidum, vel per calidum & humidũ. Recipe ſolutionis eius partes duas, æris vſti partem vnam, croci ferri partem vnã, ſalis armoniaci ad quantitatem omnium: Soluatur ſal armoniacum, & ex eo imbibantur pulueres per longam contritionẽ, poſtea ponantur in fimo equino calido ad ſoluendum quindecim diebus: potes iſta reſoluere in fouea mutando ſæpe fimum calidum: deinde coagula ſuper cineres ad lentum ignem. Huius coagulationis ſeu cõgelationis pars vna tingit 10. de Luna præparata. Et ſi ſolueris ſecundò, modo prædicto omnia faciendo, pars vna tingit 20. & ſic augmentare potes.

Licet hanc eſſe rei veram deſcriptionem putem, ponam tamen paruulam diuerſitatem quam in alio ſcripto non ita autem dico reperi: vbi ſic ſcribitur:

Aes

æs ustum extinguatur septies in oleo oliuæ, uel donec habeat colorē croci. Congelatio sic fit: Ponatur materia dissoluta in amphora (seu phiala) rotunda, firmiter clausa, & locetur in medio uasis ubi sint cineres, & sub hoc uase fiat ignis lentus per diem naturalem, & congelabitur in puluerem uiridem.

Crocus ferri sic fit secundum Albucasim in libro qui dicitur Seruitor. Accipe de limatura ferri quantum uis, & pone super lamina ferrea, & sufla cum folle quousq; calefiat lamina (uel rubefiat) & limaturam pone in mortario ferreo ita calidam & tere bene: & iterum repone in lamina & pone super ignem, & sufla donec calefiat, ut prius, & ita facies decies uel amplius, quia quanto plus feceris, tanto melius. quando ergo uersum fuerit in colorem croci, si adhæret alicui rei color non separabitur.

Rubificatur uitriolum sic. Vitriolum ignitum super tegulam uel in cacia ferrea extingue in aceto distillato decies: & dimisso in quiete per triduum, postea distilletur per filtrum, distillatio uerò coaguletur, coagulatio affetur, & erit rubeum speciale.

Ad rubificandum uitriolum Romanum. Vitriolum uel atramentum pone in ollam non coopertam, & pone in furno calcis uel panis per diem, & fiet nigrū: uerte cum ferro, & repone, & cum erit bene rubeum, extrahe.

Rubificatio alia. Vitriolum dissolue in urina puerorum cocta & despumata, post fac euaporare urinam & calcina in olla clausa in furno reuerberationis per spacium quatuor uel quinq; horarū, & erit rubicundissimū, & perpetui coloris.

Aliter. Pulueriza uitriolum & coque in cochleari ferreo super ignem, donec optimè rubificetur.

Flos martis qui intrat in rubificando & fixando sulfur. Accipe limaturam martis quam pone in uase terreo ad spissitudinem digiti, & da sibi ignem tam fortem quàm poteris per tres uel quatuor dies lignorum semper & sufficienter in furnello: & quando fit alba, da multo maiorem ignem, & inuenies florem martis rubicundissimum & preciosissimum.

Aqua calcinationis omnium metallorū; etiam mercurij. R. Vitrioli Romani, salis nitri ana partem unā, salis cōmunis partes duas, calcis uiuæ partem semis: redigantur in puluerē & distillentur per alembicū. hæc corrodet omne metallū.

Præparatio atramenti uiridis, ex Emanuele. Accipe illud, tere & imbibe cum aceto mali granati & sorbarum, quia augmentant rubedinem, & sicca septē uicibus in uno die in cinere: deinde tere, nam bene teritur, & mitte in furno panis per diem unum, & inuenies rubeum & subtile calcinatum calce rubea: deinde solue in aceto mali granati, uel in aceto de uino rubeo in duplo sui, & pone sub fimo per diem unū: sed antequàm soluatur in aceto, prius soluantur in aceto unc. 4. de sale armoniaco: deinde extrahe à fimo & congela: postea iterum solue in aceto & pone sub fimo per alium diem & distilla, & habebis optimum puluerē cui non est par: uel omni die poteris soluere in aquam sine aliqua imbibitione, sed solummodo tere, & pone in uiscere sub fimo per diem unum, & soluitur in aquam per acuitatem salis in eo. Reconde, quia est sublimior omnium, & habet uirtutem retinendi & soluendi.

Rubificatio uitrioli. Puluerizentur, & libram unam in quatuor libris urinæ, uel aceti distillati dissoluas: deinde bulliat usq; ad medietatis cōsumptionē, deinde per linguas distilletur, & super ignem euaporetur. (uel in potto nouo sigillato rubificetur) alij in crucibulo sigillato in igne lento rubificant; ut habetur in Alberto.

TRACTATVS DE MARCHASITA, EX QVA TANDEM cum alijs dicendis fit Elixir ad album uerissimum.

VLTORVM generum & multis in locis reperitur Marchasita uulgo dicta, à Græcis autem Pyrites: est autem ex metalli genere, nam cum plumbo mistum efficit notularum pro typis uirgulas. color montium uel lapidum aut terræ, ubi reperitur, est purpureus ferè, inuenitur in primis supra ciuitatem Brundusij in Apulia propè sanctum Iohannem de Migento, estq; Marchasita argentea nigri coloris. Item in partibus Romandiolæ apud Britonorũ inuenitur argentea Marchasita. Item in Corsica prope quoddam castrum quod uocatur Canui in loco qui uocatur Bagnaria, & est albi coloris multum ponderosa, nec funditur nisi cum magna difficultate. Item circa Balnea de Porretta inuenitur aurea Marchasita. Item portatur alia ex Sardinia, ubi foditur uerum argentum in loco qui dicitur Villa de Glexia. Inuenitur item iuxta maritima multis in locis, & præsertim loco dicto Sa lucna. Inuenitur in Boemia Marchasita alba, ualde fusilis, & propè Bernam in loco ubi foditur stannum, & stridet sub dentibus, & leuiter puluerizatur. Inuenitur magna copia ubi foditur mercurius, & uocatur mater mercurij, estq; talis optima Marchasita albissima, ponderosissima, nec funditur nisi artificialiter. In districtu Vincentiæ in terris illorum de Vinaria, & est glauca, & pōderosa ualde.

IN nomine igitur altissimi creatoris & Domini nostri Iesu Christi. R. Marchasitæ argenteæ lib. 1. & tere eam subtiliter, & impasta eam cum sale nitro & sapone Gallico, ut sit sicut pasta, & eam repone in crucibulo ac funde ipsam, & cum fusa erit proijce eam in aquam inferius scriptam, & hoc iteretur ter, & sic erit optimè separata à putredine terræ.

Aqua uerò in qua debet proijci, sic fit. R. Calcis uiuæ lib. 1. salis gēmæ drach. 4. aluminis rochæ drach. 4. aluminis zucharini drach. 4. aceti optimi lib. 7. & fit bene calidum, & soluantur alumina & sales & calx in ipso aceto, & per filtrum distilletur, & in ea dicta Marchasita fusa proijciatur.

Modus componendi medicinam talis est. R. de supradicta Marchasita ita præparata lib. sem. & tere eam subtiliter & adde sibi mercurium sublimatum & salem armoniacum sublimatum an. lib. sem. Modus autem præparandi mercurium & salem armoniacũ pertinentia huic operi, talis est. R. mercurium sublimatum quantum uis, & sublima ipsum cum sale cōmuni præparato, & erit sicut crystallus: simili modo sublima salem armoniacũ, & erunt optima: & sal quod debet poni cum prædictis sublimationibus sic præparatur. R. Sal cōmune quantum uis, & pone in aquam calidam ut bene dissoluatur, & dictam aquam distilla per peciam panni linei uel filtrum, ita quòd sit clarissima, quam congela in uase uitri uel terreo interius uitreato: supradicta terantur in mortariolo lapideo simul & bene simul incorporentur sine aliquo liquore, & pone in ampullam uitri & loca ipsam super furnellum, & da sibi lentè ignem de mane usq; ad tertiam, uel quousq; humiditas sit cōsumpta, postea uigora ignē gradatim, tandiu quòd sal armoniacũ & mercurius ascendant ad collũ dictæ ampullæ, deinde permitte infrigidari, & frāge ampullam, & quod est sublimatũ cum fæcibus suis iterũ misce, & tere, & sublima, & hoc itera septem uicibus, semper miscendo cũ suis fæcibus: in septima uerò uice remanebit Marchasita calcinata albi coloris & fusibilis. deinde accipe eam & serua in uase mundo uitri clauso bene.

Deinde R. Salis alkali lib. 10. & tere ipsum, & madefac cũ modico aceto, & fac pallas seu pilas ad grossitudinē oui gallinæ, & ad solē siccare permitte, tunc pone ad decoquēdum in fornace uitrariorum, uel alia simili fornace, & ibi dimitte donec dictæ pilæ sint albissimæ: tũc extrahantur de fornace, & in mortario lapideo cōterantur, deinde habeas paratum acetum calidum ad libitum, & in eo soluatur

uatur sal & distilletur per filtrum mundum, & distillatum in uase uitri uel interius uitreato congeletur, & iterum tere, & in aceto calido ut supra solue & distilla & congela usque ad quindecim uices, postea proba ipsum super laminã, & si funditur ad candelam, perfectè laborasti: si nõ, itera donec leuiter fundatur: tũc pone super marmor in loco rorido ad soluẽdum, & cum solutũ fuerit, cum ipsa aqua incorpora calcem Marchasitæ, & pone in uase uitreo, super furnellum ad congelandum cum leui igne, & congelabitur usque ad triginta dies & citius, tũc lauda Deum qui dedit tibi tale secretum. Et quando uolueris experiri, Recipe Mercurij lib. x. & ablue eum cum aceto & sale, & cum bene lotum fuerit, exiccetur cum panno, postea exprime per corium, tũc pone ipsum in cruxolo mundo, & pone intra carbones uiuos, & quando mercurius incipiet fumigare, asperge super ipsum de prædicta medicina unc. i. tunc audies magnum rumorem & crepitationem, tunc suffla leuiter quousque non plus crepitet, tũc suffla securè & cooperi crucibulum cũ carbonibus, & sic permitte per magnũ tempus, postea euacua ipsum ubicunque uolueris, & iuro (inquit autor) per Deum quòd habebis Lunam ueram ad omnem examinationem meliorem, quàm de minera terræ extrahatur.

Marchasita soluit ferrum cum spargitur super eum, & comburit cuprum & argentum, & confringit aurum, & stringit plumbum alkali, id est stannum.

Aliqui dicunt, quòd cum solo oleo lini incerando Marchasita funditur cum forti igne, ualde leuiter.

Nota hunc alium modum, quem in optimo manu scripto libro separatim inueni, sic. De Marchasita aurea & argentea, uel sagimine nitri, quancunque earum uis tere cõtritione ultima, & linias eam sapone & nitro, & funde eam in crucibulo, & accipias quod egreditur de fusa parum, & eijcias fæcem: & si tu fusionẽ iteraueris, sicut dictũ est, secundò & tertiò melius erit. Deinde accipe quod purum est ex ea, & est frustum album liquescens, & est res magis similis argento, excepto quòd frangitur sub martello, & tere illud cum sale armoniaco soluto in aceto, imbibendo & siccando, donec totum ebibatur: nam ipsum erit Elixir bonum quod excusat te ab alio cum Dei auxilio. Proijce ergo de ipso super stannũ mundatum, quoniã stringit ipsum & indurat, & incidit stridorem & fœtorẽ eius. Deinde proijce de illo stanno super æs rubeũ, albificabit enim ipsum formosa albedine. Coniunge ergo ipsum cum argẽto sicut scis, & proficies cum eo ex uno die, sed hoc fac arte. & est ex melioribus quæ sunt, & studij leuioris, & excusaberis per hoc ab alio: occulta ergo ipsum.

Separatio Magnesiæ & Marchasitæ ex libro perfecti Magisterij Rasis. Accipe de quacũque earũ uolueris quantũ uis, & ignias eam in cacia ferrea septies, omni uice extinguẽdo eam in aceto fortissimo, & qualibet uice post extinctionem extrahatur ab aceto, & ponatur super porfidum ac fricetur fortiter, & cum aqua dulci abluatur. hoc facto igniatur ter, & omni uice extinguatur in aceto citrino, & est optimè separata. Aliqui dicunt, quòd non est necesse sublimare Tuthiã, Magnesiam, uel Marchasitam, dũmodo tamẽ bene fuerint præparata. Magnesia uerò & Marchesita sic præparãtur, Tere quousque fiat puluis minutus: deinde fac bullire in aceto & in aqua tartari per dimidiũ diem in quolibet, & postea in modico aceti, deinde cola acetũ & laua cũ aqua cõmuni, & sicca puluerem & serua: & si hoc modo præparentur, non est necesse sublimare.

Ne quid huic tractatui de Marchasita desit, hęc sequentia non inutiliter addimus ex mirabili quodam libro excerpta.

Accipe Marchasitæ argenteæ quantum uis, tere in mortario cupreo: puluerem distẽpera cum melle, pone in crucibulo, funde & fac ter: deinde R. unc. i. salis armoniaci, aceti unc. 3. de dicta medicina unc. i. puluериza super marmor, imbibe pariter quousque siccetur ad solem, unc. i. huius medicinæ cõgelat perfectè

mercurium ſupra ignem calidum. Item aliter. R. Marchaſitæ calcinatæ prius in aceto bullitæ per conſumptionem aceti unc. 4. arſenici ſublimati lib. ſem. ſalis armoniaci quart. 1. calcis corticum ouorum unc. 4. mercurij per ſe mortificati lib. 1. & ſem. miſce omnia in phiala uitrea, pone in fimo per menſem, deinde diſtilla, & aquas diſtillatas obſerua in fimo calido, & poſtea tere cum aqua albuminis ouorum, & iterum diſtilla & omnes in ſimul coniunge, & diſtilla de uentre in uentrem quouſq; amplius non diſtillent: una pars tingit centũ Veneris præparatæ in Lunam.

Marchaſitam integrã ignias, & proijce in aceto diſtillato, & erit puluis albiſſimus: deinde facias puluerem Marchaſitæ deſiccare ad ignem uel ſolem, deinde fac deſcendere cum baurace quouſq; habeas unum granũ, & ad 7. unc. Marchaſitæ, pone drach. 1. de borace & pulueriza & imbibe cum mercurio, & claude in crucibulo cum borace & funde, & erit Luna bona: ſed dicitur quòd borax petroſa melior eſt hîc.

Ablutio Marchaſitæ. Marchaſita argẽtea teratur & ponatur iu aceto forti & coquatur, donec egrediatur eius obſcuritas & nigredo, & renoua acetũ quatuor uicibus donec exeat limpidum: ipſa albificat æs, & etiam ſtringit ſtannum.

Sublimatio Marchaſitæ, poſt ablutionem & exiccationem. Pone in alutel & ſublima igne lento duobus diebus & nocte una, poſt infrigidationẽ uaſis aperi cum ſuauitate, & inuenies ſimilem argẽto uiuo ſublimato extincto: cuius drach. 1. ſuper 40. plumbi mundificati cõuertit illud in Lunam. Alibi ſic incipit. Sume eam & tere, & in aceto uini infunde, & ad Solem per decẽ dies dimitte: poſt hæc cola & ſicca, & pone in ollam de alutel, &c.

Purgatur Marchaſita per mercurij lauacrum: deinde calcina in uaſe terreo ſigillato ad magnum ignem tribus uel quatuor horis; quo infrigidato, inuenies totum redactũ in terram mortuã nitidam, tere ipſam cum calce corporis, mediante borace fit liquabilis elixir, qui conuertit uenerem, iouem, & mercuriũ in una hora in ueram Lunam, & augmentatur modicum ex eo cum mercurio uſq; in infinitum, nec eſt ſcienti opus reiterare.

Proba an poſt lauationem Marchaſitæ poſsit ſublimari cũ ſale armnniaco totiens quouſq; figatur, deinde lauari cum aqua uitæ, & inde facere proiectionẽ, aut primò diſſolui & iungi cũ auro diſſoluto, aut Luna diſſoluta, & poſtea conuerti in Elixir.

Marchaſitæ ſublimatio ex tractatu Petri Hiſpani, articulo ſecundo. R. Marchaſitæ quantum tibi uidebitur expedire, & pone eam in uaſe ſic diſpoſito ſuper carbones ardentes, & ſuffla cum ſufflatorio quantum poteris, donec totum ſulfur Marchaſitæ aſcendat ſuperius album ſicut nix. Marchaſita ſic cõburitur, melle uncta, in carbonibus mittitur & flabellatur, quandiu colorem rufum faciat. Alij uerò in multis carbonibus igneis coquunt, & ſecundò melle unctam reponũt ad ignem quouſq; ſe fregerit, deinde extrahunt, & lauant ſicut cadmiã.

De Arſenico.

ARſenici optima ſublimatio. R. libram unam de ipſo bono & electo, in mortario ęneo ſubtiliſsimè tere: quo remoto & ſeorſum poſito, accipe tantundem æris uſti, quod in eodem mortario ſubtiliſsimè teres, & ipſum tritũ cum Arſenico pones, tunc accipe tantundem ſalis gemmæ, & eodem modo tere & repone cum duobus prędictis, ultimò de blãcheto quod propriè ceruſſa dicitur. Et hæc quatuor ſuper tabulam uitream (aut uitreatã) terendo fortiſsimè cõmiſce: primò ea cum manu uel uirga groſſo modo, poſtea ita fortiter & diligẽter ſuper tabulam marmoreã cõterendo quouſq; ad plenum partes ſingulæ ſubtiliter ſint cõmiſtæ. His ita peractis, aſſabis hoc modo: calefacias primò larem planum de tegulis, uel de terra forti, & cum fuerit calefactus, cõſperges deſuper cineres cribellatos uſq; ad ſpiſsitudinẽ duorum uel triũ digitorum, & puluerẽ illorum qua-

tuo

tuor ſic miſtorum in una pelui uitrea, uel ſaltem uitreata & bene lata quanto minus poteris conſperſum & diligenter ſparſum impones: Deinde accipe crapam unam calidam, quæ ad ignem æqualiter ex omni parte fuerit calefacta, & uide ne calor eius notabiliter excedat calorem laris, & pone crapam ipſam ſuper larem calidum peluim, cum prædicto puluere includendo, quanto magis æqualiter poteris ita cautè quòd calorem æqualem ab omni parte habeat, & uas intus poſitũ in parte aliqua non cõtingat, & ita permitte quieſcere, donec totum infrigidatũ ſit perfectè, & tunc extrahe: & ſi inueneris puluerem ſubtilem non congeſtum neqꝫ cõglobatum, bene eſt: ſin autem, iterum ſuper marmor pulueriza & aſſa, ſicut prius toties, quouſqꝫ totum per aſſationem in ſubtilem puluerẽ conuertatur. Hæ autem aſſationes optimè fierent in ſtufa uel fumo calefacto, & dicto modo ſpecialiter ad hoc temperato. Cum ergo per aſſationem totum in ſubtilem pulverem fuerit ſic conuerſum, pones in uaſe ſublimationis ſubſternendo unum bonum lectum de ſale aſſo non crepitante, uel de calce teſtarum ouorũ, uel alio cõſimili. Vas ergo claude cum luto ſapientiæ, quanto æqualius & leuius poteris, ita quòd nullatenus reſpiret, quod ſic fit. Accipe cineres cribellatos, & parũ minus *Lutũ Sapientiæ.* de ſale cõmuni, & cum albuminibus ouorum diſtempera terẽdo ſubtiliter ſuper marmor, & nõ ponas multũ de albuminibus; quia cũ modico de illis poteris facere multũ lutũ. Caue etiã ne facias multũ molle, ſed aliquãtulum durũ, & cum iſto luto cõiunges ollã, ſiue diſcũ, ſiue alutel cum ſuo cooperculo, cautè orificia uaſorum ad paruã ſpiſsitudinẽ liniẽdo, & ipſa prius orificia cum ſaliua leuiter madidãdo aliquãtulum, ut lutũ eiſdẽ adhærere ualeat. eodẽ etiã luto iunctura ipſius ad paruã ſpiſsitudinẽ debet deforis illiniri, & ſic clauſo, & in furno ſuo poſito lentiſsimũ dabis ignẽ, ſicut triũ uel quatuor carbonum, & ipſos accẽſos groſſos ſuperpones, & ipſum ignẽ ſic tẽperatum cõtinuabis aliquãtulum diu: & cum lutum orificij iuncturæ fuerit deſiccatũ, linies iterum deſuper illũ, & permitte ad illum ignẽ tẽperatiſsimũ deſiccari. Poſſet etiã fieri bonũ lutum ad hoc de aqua ſalis cõis ſoluti in aqua calida, diſtẽperando cum ipſa aqua cineres cribellatos, ſed primũ eſt melius: Cũ ergo ſecunda linitio fuerit deſiccata, uigora ignẽ paulatim quouſqꝫ cooperculũ caleſiat in tãtum quòd poſsis manũ deſuper tenere, ſed nõ multũ diu. Poſtqꝫ uerò fuerit ſic fortis ignis, caue cum diligẽtia & cautela ut nõ augeatᷣ uel minuatur, ſed cum manuũ cõtactu frequẽti ſuper coopercula ꝓbatᷣ: nã ſi manũ ſuper cooperculũ tenere nõ poſsis, ſcias quòd arſenicũ cõburitur &. deſtruitᷣ etiã in colore & efficitᷣ croceũ primò, deinde rubeũ ꝓpter magnã aduſtionẽ: & niſi uas remoueatᷣ ab igne, uel ſubtrahatᷣ ignis, credo quòd penitus deſtrueretur. Si ergo iſtud cõtingat anteqꝫ tota humiditas ſit egreſſa, reduc ignẽ ad tẽperamẽtum ſubtrahẽdo ſcilicet paulatim à parte inferiori, & cũ pãno nõ multũ madido refrigerãdo cooperculũ ſublimatorij quouſqꝫ poſsis bene tenere & diu manum deſuper, & cõtinua ignẽ æqualẽ quouſqꝫ tota humiditas ſit egreſſa, q̃d quidẽ experiri põt pro certo uitrũ uel ferrum politũ ſuꝑ foramẽ cooperculi coaptãdo & ſæpe aſpiciẽdo ſi madidũ ſit. Sẽper autẽ etiã à principio ignis tene lanã intus ꝑ foramẽ, quæ plus ualet ibi nigra, qꝫ alba, mũda tamẽ ualde: huiuſmodi enim lana etiã ſpiritũ retinet ne recedat, & humiditatẽ nõ impedit, quin aſcẽdat: ceſſante autẽ omnino humiditatis aſcẽſu, claude foramẽ cooperculi cũ pãno lineo bene cõpreſſo uel retorto. quãcitò autẽ uideris quòd aliquid de ſublimato lanę prędictę adhęreat, uel ꝑ foramẽ cooperculi exeat, claude foramen prędicto modo, & aliquãtulum fortifica ignẽ & ualde parũ, ſicqꝫ cõtinua uſqꝫ ad finẽ ſublimationis, ignẽ æqualiter quãto magis poteris faciẽdo. Si aũt uis quòd ſublimetᷣ quaſi in ſpeciẽ cryſtallinã, habeas duos capellos de filtro non cõpreſsè, uel de aliquo pãno lineo groſſo ad mẽſurã & formã coopculi factos alternatim madefactos in aqua frigida pones ſuꝑ cooperculũ, ita quòd cooperiat totũ excepto foramine ſummitatis, tunc alternatim teneas illos ibi à principio aſcenſus uſqꝫ ad finẽ, & caue diligẽtius, ne aliquid de aqua ꝑ foramẽ alutel ualeat ſubintrare, & habebis

ꝓpositū. Ignē aūt semper de carbonibus facias, qa de lignis ęqualiter fieri nō ua
leret. Si aūt prædicta intētio cōtingeret circa primū ascēsum Arsenici, prædictā
madefactionē cooperculi de necessitate fieri oporteret, & ignē quasi inseparabi
liter ad æqualitatē & tēperamētū reduci, & ex tūc in illa quātitate cōtinuari usq;
ad finē: quòd si de sublimatiōe nihil ꝓcessisset in ascēsu antè prædictā intētionē
remouēdum est totū uas sublimatiōis de fornace, & imponēdum est in cineribus
cribratis, & sepeliēdum est in eis usq; ad iuncturā uasorū, & cooperculum cū prę
dictis capellis infrigidādum, quousq; sit bene frigidū, postea est aperiēdū, & q̄d
est sublimatū bene album & mundū extra est reponēdum, q̄d uerò croceū uel ru
beum est effectū, & q̄d sine fęcibus de uase extrahi nō potest, accipe & tere iterū
cum frigidioribus fęcibus super marmor, & lētissimo igne sublima, & eius subli
mationē expecta. Tēpus aūt sublimationis & mora, postq; uasa debitè clausa fue
rint, & locata est octo horarū, scilicet ab aurora æstatis usq; ad uesperas. hoc ta-
men est principaliter attēdendum, ne anteq; ab ascensu cessauerit ignis, in aliquo
minuat̄ uel aliquatenus extinguat̄; quia nō posset postmodū emēdari. Quādo er
go dubitaueris, utrū cessauerit ab ascēsu, per foramē superius longā lanā immit-
tes, ita ut possit descendere propè fæces, & post morā aliquantulā extrahes, & si
quid ei de Arsenico ascēdēte adhęsit, scias quòd nōdum cessat ascēsus, si nō ad-
hæsit, nō dubites quòd cessauit, & cognosces ꝓ certo. Eodē modo poteris expe-
riri, quādo ascēdere incipiet, cū aliquid eius lanæ prædictæ adhæserit. Vasa eius
nunq; aperias quousq; plenè refriguerint, uel per se, uel prędictorū capellorū ap-
positione in casibus supradictis. Arsenicū sublimatū in uase uitreo est seruādū, &
cū papyro uel mundo & albo corio cooperiendū, & loco q nō sit expositus uēto
uel aëri humido. Si aūt ęs ustum nō habeatur, limatura ęris uel ferri mūdata, tamē
ab omni puluere per sufflationē, uel per lotionē aquæ ab omni rubigine poni po
test loco æris usti. (Rogerius tamē dicit, quòd melius ualet cum calcibus corpo-
rum, q; cum limaturis. Si aūt uis scire, utrum in fæcibus aliquid remāserit de Arse
nico, proijce super carbones, & si fumum fecerit, adhuc est ibi aliquid, &c.

Pręparatio salis armo. secundū Rasim. R. de sale arm. crystallino, tere cū tan
to spumę maris & sale nitro & ipsum sublima, & sume sublimatū, coque ipsum
positū in cānis in aqua: soluet̄ enim, distilla ipsum, aut solue ipsum in uesica, uel
in fellis kisti super aquā, & distilla ipsum, & ex eo operare. Alij sublimant cū sale
gēma, sed illud sal debet esse optimè siccatum antè ignē, & cum sale armoniaco
optimè tritū. Salem armon. fixū soluere est difficile: imbibe ergo ipsum ex aceto
& inhuma in fimo, soluet̄ enim, distilla ipsum, & caue tibi ne totā assumas aquā,
sed tātum quātum posuisti de spiritu quē soluere uoluisti. Puluis dans malleū
& dulcedinē Soli & Lunæ, si sint cōbusta & calcinata, facit etiā ferrum fusile, &
est Iani Lacinij. R. Salis armoniaci, salis petrę, & boracis ana, tere & cōmisce, &
solue in modico uini, & desicca, & de puluere quartum pondus, pone cum tribus
cuiuscunq; calcis uolueris, & reuertetur ad malleum multum bene.

Caput de Sale Alchali.

SAl Alchali, scilicet uitri, est de minera lapidis similis uitri albi omnifundi, &
cū eo lapides uertuntur in naturā albi uitri, & est fortior omnibus salibus in
suo regimine. Volo dicere quòd uitrarij hoc sale utūtur ad fundendum & cōuer-
tendum in uitrum cęteros lapides. Accipe igitur de eo quantū uis, & pone in uase
& sicca in furno per diem unum, & tere & ablue cum aceto albo acerrimo dua-
bus uel tribus uicibus, & sicca ad solem: & sic remanebit in eo uirtus acuitatis a-
ceti, & melius subtiliantur partes eius: deinde tere & imbibe cum aqua salis, sic
depurantur & subtiliantur omnes superfluitates partium salis: deinde pone in
uase sublimationis, & sublimetur tribus uicibus, semper remouēdo fæces, & per
duos sacculos. Deinde pone sub fimo tribus diebus, quia per subtilitatem & a-
cuitatem salsedinis salis, & humiditatem fimi melius depurantur, & subtiliātur
omnes

omnes partium ſalis ſuperfluitates in ſuo regimine: deinde extrahe & cola uici-
bus tribus, & per unamquanq; colationem dimitte per diem unum, ut fæx eius
reſideat: deinde poſt tres uices colaturã accipe, & pone in caldario paruo haben-
te tria foramina, uel quatuor in cooperculo optimè ſtagnato: deinde accipe duas
maneries ſcilicet album & uiride unumquodq; per ſe, & tere, & ſic in furno pone
ad deſiccandum, & ſolue iterũ in duplo ſui de aqua dulci, id eſt, de aqua putei, &
pone ſub fimo duobus diebus: deinde cola & cõgela, & ſic tribus uicibus facies:
deinde ſolue in uiſcere, id eſt, in ampulla, ſub fimo pone per diem unum, & ſic ſol
ue: deinde diſtilla ſemel, & proijce fæces, & cõgela, & ſi non uis ipſum congela-
re, reconde aquam quam ſoluiſti ſub fimo in uiſcere, & diſtilla. Nota ad ſimilitu-
dinem, quòd de Luna fit ſal alchali hoc modo. R. Lunam in laminas, & pone
in uno crucibulo, & claude bene uas ne exhalet, & pone in furno reuerberatio-
nis, & fac ſtare in igne 24. diebus in bono igne, poſtea extrahe & fac puluerem,
iſtum puluerem pone in uaſe uitreo cum aqua cõmuni, hoc eſt, cum aqua Mercu
rij teſtamentarij Raymundi de Lullio diſtillata ad alembicũ uitreũ, & bulliat tan-
tùm quòd ſolùm tertia pars remaneat. iſtam partem diſtilla per filtrum, ut ſuprà:
poſtea congela, & iſta congelatio eſt ſal alchali, &c.

QVAESTIO AN LAPIS PHILOSOPHICVS VA- leat contra peſtem.

Vtrum lapis philoſophorum, ſi haberetur, ualeret contra morbum peſtilentialem.

ET uidetur quòd non: quia ſi lapis philoſophicus talem haberet uirtutẽ, utiq;
Reges & principes mundi, ſimiliter & prælati eccleſiæ Romanæ, qui uehe-
menter abhorrent morbum illum, & qui diuitijs affluunt, & penes ſe habent ua-
lentiſsimos uiros medicos & philoſophos naturales, deberent curare confici la-
pidem illum, & uterẽtur eo pro ſe & amicis ſuis. Oppoſitũ patet per Arnaldũ
de Villanoua in penultimo ſui Roſarij cap. ubi dicit: Sic etiam habet uirtutẽ effi-
cacem ſuper omnes alias medicorũ medicinas omnem ſanandi infirmitatẽ, tam
in calidis quàm in frigidis ægritudinibus, eo quòd eſt occultę & ſubtilis naturæ,
conſeruat ſanitatem, & roborat firmitatẽ & uirtutem: de ſene facit iuuenem, &
omnem corporis expellit ægritudinem: uenenum declinat à corde, arterias hu-
mectat, contenta in pulmone diſſoluit, uulneratum conſolidat, ſanguinem mun
dificat, contenta in ſpiritualibus purgat, & ea munda ſeruat: & ſi ægritudo fue-
rit unius menſis, ſanat eam una die: ſi uerò fuerit ægritudo unius anni, ſanat eam
duodecim diebus: ſi uerò morbus fuit antiquus ex longo tempore, ſanat eum in
uno menſe: unde non immeritò hæc medicina ſuper omnes alias medicinas & ſu
per mundi diuitias eſt perquirẽda, quia qui habet ipſam, habet incomparabilem
theſaurum. Pro huius autem quæſtionis deciſione, multa ſunt inquirenda: &
primò, quid cauſet morbum peſtilentialem? an ſcilicet uenenum, an alia res? Ad
quod mihi uidetur eſſe reſpondendum, quòd uenenum poteſt dupliciter capi,
ſtrictè, uel largè: ſtrictè capiendo, nihil eſt uenenum, niſi quòd applicatum cor-
pori humano aptum natum eſt ipſum taliter diſcraſiare ſeu alterare quòd mors
ſubſequitur. Large uerò capiendo, poteſt omne illud uocari uenenum, quod in-
terficit, uel aptum natum eſt interficere corpus humanum, & ſic quicquid indu-
cit, uel aptum natum eſt inducere mortem, ſiue ſit febris, ſiue dyſenteria, ſiue hy-
drops, ſiue lepra, ſiue quęcũq; alia infirmitas ducẽs, uel apta nata ducere ad mor-
tem, poteſt uacari uenenũ. Quo pręmiſſo: ſit iſta propoſitio, Venenum, qualiter-
cunq; ſumatur, ſiue ſtrictè ſiue largè, cauſat interdũ morbũ peſtilentialem: appa-
ret, quia ſi ſtrictè capiatur, cõtingit quandoq; hominẽ infici per flatũ alterius ho-
minis infecti, uel per ueſtium infectarũ odorem, uel per aërem circũſtantem cor-
ruptũ. Si uerò largè capiatur uenenũ, cõtingit interdũ hominẽ nedum ab extrinſe
co, ſed etiã ab intrinſeco, ut puta febre uel alia infirmitate infici peſte, prout ſæpe

docuit experientia. Secundò notandum quòd corpus humanũ est ex subtilissimis elementis cõpositum, quæ in genere mistorum haberi possunt: quia de suprema impositione, & est cõplexio eius anatica seu æqualis, sub tamẽ certa latitudine. Exempli gratia: Si imaginemur aquã summè calidam, & decẽ graduum in caliditate, & summè frigidam esse decẽ graduum in frigiditate, tunc tepidum erit medium, sub tamẽ certa latitudine. Quãdo uerò aqua excedit in qualitatibus primis latitudinẽ illius tepidi, non meretur illa aqua ad modũ dici tepida, sed uel calida uel frigida, sic est de latitudine cõplexionis humanæ, quando superuenit homini aliquod ipsum discrasians, siue distemperans ultra latitudinẽ humanę naturæ, siue ad caliditatem, siue ad frigiditatẽ: hoc est ei uenenũ, largè capiendo uenenum. Secunda propositio respondens ad quæsitũ: Lapis philosophicus habet cũrare tactos morbo pestilentiali si applicetur antequã sanguis patientis totus inficiatur: si uerò expectetur quousq; sanguis totus sit corruptus, minimè. Prima ꝓpositionis pars apparet ex hoc: quia aurũ quod est materia lapidis philosophici, si fuerit dissolutũ secunda solutione philosophica, quæ fit per aquam permanentem, licèt non fuerint elementa ab eo sequestrata, depurata, & reducta, omne impurum & scoriosum expellet ab eo, prout experientia docet: Quid ergo faceret, si elemẽta fuerint sequestrata, depurata, reducta, refixata, incerata, & totus lapis in se multiplicatus? utiq; corpori humano applicitus in principio ægritudinis, antequàm totus sanguis inficiatur, omne ab eo noxium expelleret. Secũda pars propositionis, uidelicet, Si expectaretur quousq; tota sanguinis massa corrupta esset, non proficeret, apparet: quia potẽtia sensitiua principaliter consistit in sanguine & in spiritibus à corde causatis: sicq; sanguis totus esset corruptus, non purgaret eum lapis philosophicus: quia non est cõpositus de sanguine humano, sed de purissima auri substantia. Verùm quia lapis est anaticæ (seu tẽperatæ) cõplexionis, & naturæ eius sunt apertæ & abundantes in gradibus aureitatis integris laboraret expellere omnem sanguinẽ corruptũ, & tũc maneret corpus omnino exhaustum sanguine, & per cõsequens oporteret illum hominẽ mori, cum non possit homo uiuere absq; sanguine. Nunc aũt uidendũ est, quid ueritatis contineat dictũ illud Arnaldi de Villanoua: Quod lapis philosophicus declinat uenenum à corde, & dico Arnaldũ uera dicere. Pro cuius intelligẽtia notãdum est, uenenũ duobus expelli modis à corde: uno modo ꝑ uiã tractus, & sic Theriaca magna, cuius basis sunt carnes Theriorũ, trahit ad se uenenũ: qa simile naturaliter applaudet suo simili: alio modo per uiã pulsus, & ita lapis philosophicus, qui est anaticæ cõplexionis similis in qualitatibus primis humanæ cõplexioni expellet uenenũ à corde, eo quòd ipsum uenenũ nõ est sub latitudine anaticę cõplexionis, sed longè ab ea distãs. Lapis enim philosophicus, nihil aliud est, quàm aurum in gradibus suis multiplicatũ, stante proportione quę fuit in auro primo, ut scilicet quod fuit unius integri gradus aureitatis, iam est centũ & mille graduũ. Si igitur aurũ unius gradus integri solutũ philosophicè expellit omne superfluũ sibi obnoxiũ, sicut docet experientia utiq; aurũ centũ uel mille graduũ integrorum, quod est lapis philosophicus, ubi omnes naturæ sunt apertæ & abundantes prõptęq; ad cõmunicandum alijs metallis anaticitatẽ suã, & ad transmutandũ ea subitò in uerissimũ aurum, expellet omne uenenũ à corpore humano. Pro intelligentia uerò cuiuslibet rei sciendũ est, quòd auri cõplexio & temperati ad põdus hominis cõplexio, in nullo differunt, quoad proportionẽ qualitatũ primarũ elementorum, sed quo ad crassitiẽ & subtilitatẽ elementorũ differunt permaximè. Est enim aurũ de elementis primæ impositionis naturæ generatũ extra nostrum intuitũ specie minerali: ubi elementorũ effigies primò coniunctionẽ suscipit, & ubi species lapidea primò se ostẽdit in forma. In uisceribus enim terræ terminatũ primò pyramis generationis mistorũ, & ex illis mistis, uidelicet ex maioribus & minoribus mineralibus, fiunt resolutiones debilioris compositionis, ex quibus herbæ generantur, plantę, & arbores, quæ sunt de secunda mistorũ impositione,

& quæ

& quæ herbæ, plantæ, & arbores, eo quòd radices habent in terra, nutriuntur huiuſmodi reſolutionibus primæ impoſitionis, ſicut fœtus in utero nutritur ſanguine menſtruoſo per umbilicum tracto, qui umbilicus ſe habet proportionaliter in fœtu, ſicut radix in plantis & arboribus, & omnia quæ ſunt de ſecũda impoſitione uegetant: illa uerò quæ ſunt de prima impoſitione, non: ſed natura illa ſolùm cõponit. Tertia uerò impoſitio quæ eſt quadrupedum & uolucrũ nutritur impoſitione ſecunda, & quę ſunt de hac impoſitione uegetant & ſentiunt. Quarta uerò impoſitio in qua eſt ſpiritus uitę & imago Dei nutritur impoſitionibus, ſecunda & tertia, & uegetat, ſentit & intelligit, & eſt de ſubtiliſsimis elemẽtis. Sed nũc oritur dubium, an aurum exiſtens in craſsitie ſua inſolutum, cum ſit in qualitatũ primarum cõplexione omnino conforme humanę complexioni, expellat uenenum, ſicut facit lapis philoſophicus: & dico quòd nõ: quia naturæ non ſunt in eo apertæ, ſed clauſæ: & ideo non emittit uirtutem ſuam, ſicut facit philoſophicus lapis, in quo ſunt naturæ apertæ ac abundantes ad cõmunicandum alteri de uirtute ſua, &c. Huius rei ueritatem docet experientia rerum magiſtra. Videmus enim in iſtis florenis iandiu curſum habentibus, quòd aurũ permiſtum eſt cupro quod eſt ſcorioſum & immundum, & tamen aurum quod in illis eſt florenis nõ depurat ſcoriam plumbi ſibi cõmiſti. Similiter (quod dolenter refero) huiuſmodi floreni tincti ſunt in ſuperficie exteriori cum uiridi æris, & tamen aurũ non depurat illud, nec reijcit à ſe: ſecus aũt eſt de auro ſoluto, & maximè ſi ſolutũ ſecunda ſolutione quæ eſt philoſophica. Prima enim auri ſolutio, quæ eſt incineratiua, quodammodo depurat ſcorioſitates mercurij ſibi admiſtas; ſed ſecunda ſolutio abijcit omne impurũ ſibi admiſtum: tertia uerò ſolutio quæ eſt tinctura, lõgè adhuc melius purgat quàm ſolutio ſecunda. Et de hac tertia ſolutione loquutus eſt Arnaldus de Villanoua quum dicit: Quòd lapis philoſophicus omnẽ à corpore expellit ægritudinem. Nũc aũt reſtat ſoluere argumentũ in quæſtionis principio factum, uidelicet, Si lapis philoſophicus haberet uirtutem curandi morbum peſtilentialem, utiq; reges & principes & prælati abundantes diuitijs, & qui habent penes ſe medicos & philoſophos naturales, facerent fieri hunc lapidem, &. uterentur eo pro ſe & amicis ſuis: Dico quòd licet reges & prælati habeant penes ſe medicos & doctos philoſophos naturales, pauciſsimi tamen illorum ſunt qui ſapiant in hac re: & ſi qui ſapiunt, uitant expenſas & labores neceſſarios pro huiuſmodi re adipiſcenda: uitant etiam temporum protractionẽ. Sunt enim multi laborantes pro habenda hac ſcientia, & putant eam perficere à principio ad finem uſq; in duobus uel tribus annis. Et ego dico, quòd in tribus uel quatuor annis, uix aliquis, niſi ſummè doctus, attinget aquam permanẽtem, quæ eſt initium lapidis: cum ergo credunt ſe habere lapidem perfectũ, uix ſunt in principio. Vidi enim unum ſenem Anglicum qui per annos forſan quadraginta, uel amplius laborauerat pro lapide acquirendo, qui nunquam tamen peruenit ad aquam permanentem. audiui enim ab eius ore in fine dierum ſuorũ hoc uerbum: Nullum aurum, quantuncunq; credatur, eſſe ſolutum, ſed ſolummodo incineratũ. Dicebat quippe quòd omne aurum quantumlibet ſolutũ, ipſe uellet iterũ facere conflui in uerum aurum, & quia aurũ non eſt (ut ipſe dicebat) ſolubile, nõ poteſt ab eo extrahi lapis philoſophicus. & ideo dixit lapidẽ philoſophicũ extrahendum fore à metallis impuris & ſolubilibus, uidelicet, ex cupro uel ſtãno. Verùm ſcio quòd indoctè loquebatur, licet tamẽ multi adhuc ſint hoc idem putantes, qui in ſtercoribus laborantes, ſtercora inueniunt in fine. Nunc autem reſtat uidere, quid ueritatis cõtineat illlud uerbum Arnoldi Villanouani, cum dicit: Lapis philoſophicus facit de ſene iuuenem, & omnẽ corporis expellit ęgritudinẽ: & reſpondeo, uerbum hoc duo habere membra: primum membrum eſt, de ſene facit iuuenem, & quantum ad illam partem, oratiò uidetur eſſe de ſermonis uirtute falſa. Impoſsibile eſt enim aliquem ſenem fieri iuuenem, nihil enim meretur

propriè dici senex uel iuuene, nisi uegetabile. & omne uegetabile habet triplicem naturæ ordinem, augmentum, statum, & declinationem. In augmento meretur dici iuuene, in statu meretur dici perfectum, in declinatione senex. In iuuentute est multum de humido radicali, in statu minus, in senio minimum, & illud minimum haud potest in se reuiuiscere ac fieri multum. Sed potest solummodo uirtutem suam fundere in sibi quasi omnino simile. & hoc potissimè percipitur in homine cum nutrimentum fit adeò transmutatum, ut omnino propinquum sit carni, hoc est, quando ipsum transmutatum est in cambium, quod immediatè in carnem transmutatur uel in semen masculinū. si in semen, tunc eo in matricem, ut cōuenit, effuso fit embryo: & ex embryone nouus homo, qui & nutritur uegetabiliter, & fit iuuenis: postea fit adultus, id est uir, deinde fit & senex. Mens autem Arnaldi de Villanoua fuit talis: De sene lapis philosophicus facit iuuenem, id est, abiecto omni scorioso & impuro, ipse lapis reuocat in puris potentiam ad actum, & emendat humanæ complexionis lapsum, reducendo ipsum uersus temperamentum naturæ suæ. & sic septuagenarius luxuriat, sibiq; uisum est se esse in dispositione omnia faciendi quæ fecit dum esset annorū quinquaginta, uel forsan quadraginta. Quantū uerò ad secundam partem, uidelicet quòd lapis philosophicus omnem expellit ægritudinem: dico hoc esse uerum, nisi forsan chronicis hæreditarijs, cuiusmodi est articularis morbus, à paterno semine relictus, lepra, & huiusmodi passiones, quæ conceptionis tempore in parentum seminibus remanserunt: Nam talium infirmitatum radix difficulter aut forsan nullo modo extirpabilis est. Verùm in alijs morbis chronicis uel acutis, quæ ex malo regimine superuenerunt, uel ex cōplexionis lapsu ad unam uel ad aliam differentiam, ipse lapis ratione anaticitatis & puritatis suæ nihil permittit scoriositatis & immunditiæ latêre iuxta se, quin totum eijciat & expellat, & in puris actum prouocat suspensum, adeò quòd si lapis philosophicus esset res uegetabilis, transmutaretur utiq; in substantiam humani corporis, & sic homo tali cibo nutritus fieret perpetuus: sicut uidemus quòd corpora metallica ægra & corruptibilia depurātur per lapidem, & transmutantur in uerum aurum quod est incorruptile. Nunc autem, quia lapis philosophicus est de prima impositione mistorum, non potest fieri cibus uegetabilium & sensitiuorū, nisi moriatur ex toto, id est, nisi elementa in eo resoluantur simpliciter, sicut uidemus in hominum cadaueribus elementa simpliciter resolui. Sed tunc diceret forsan aliquis: Amice, nonne in lapidis confectione oportet elementa diuidi, ignem, aërem, aquam & terram, & unumquodq; à scoria sua depurari? quòd si aliquod elementorum maneat in alio elemento, labor erit cassus, prout distinctè ponit Rasis in Lumine luminum: resoluto autem ipso lapide sic per elementa, ipse potest utiq; fieri nutrimentum uegetabilibus & sensitiuis. Responsio. Nūquam potest lapis philosophicus sic diuidi per elemēta, quin in unoquoq; elementorum maneant cætera elementa: hoc est dicere, in igne manet aër, aqua & terra, in aëre, aqua terra & ignis, in aqua, terra ignis & aër, in terra, ignis aër & aqua. Quòd si unum illorum elementorum ex toto corrumperetur, nunquam posset lapis reduci, sed omnia manerent inutilia, cassa & uana. Sed forsan diceres tu: Quomodo potest hoc fieri, cum immediatè dixeris, si quid unius elementi maneat in alio elemento, labor erit cassus? & nunc tu dicis in unoquoq; quatuor elementorum manere omnia elementa? Responsio: Elementorū duo sunt aquatica, & duo lapidea: aquatica sunt aqua & aër: lapidea sunt terra & ignis. aquatica depurātur sublimationibus: lapidea uerò calcinationibus. quòd si lapideorū elementorū aliquod remāsit in elemētis aquaticis, aut aquaticorū in lapideis, labor erit cassus. Et ratio est, quia lapidea elemēta nō possunt mundari nisi per calcinationem, prout metra dicunt:

Est impoßibile sulfur sine flamma delere,
Calcis adustibile quod præstat fossa mineræ.

Aquatica uerò mūdantur sublimationibus,

prout

prout metrū canit: si uis mundare limphas, surgendo lauabis. Et ideo philosophi bene dicūt: si quid unius elementi, hoc est, lapidei, maneat in alio elemento aquatico, uel econtrà, labor erit cassus, quia nec unum nec aliud elementorum purgari poterit prout decet, & natura requirit. Aliud aūt occurrit dubium, cum prius dictum sit, quòd auri complexio & hominis tēperati ad pondus cōplexio in nullo differant quoad proportionem qualitatum primarum elementorū: certum quippe est & nulli cedit in dubium, quin aurum sit temperatæ complexionis cum sit res homogenia, & in eo sint duplex calidum, ignis scilicet & aër: duplex frigidum, aquæ scilicet ac terræ: duplex humidum, aëris & aquæ: duplex siccum, terræ & ignis. Sed in nullo homine uidetur esse sic, eo quòd homo habeat corpus heterogenium, cor scilicet calidum & siccum, cerebrum frigidum & humidum, quæ sunt contraria, hepar calidum & humidum, & stomachum frigidum & siccum, quæ iterum sunt contraria. & ista quatuor sic repugnantia, sunt principalia membra humani corporis, nihil autem aliud est totum, quàm suæ partes integrales. Responsio, in nullo differunt complexio auri & hominis temperati ad pondus quoad proportionem qualitatum primarum elementorum, prout superius positum est. Et tunc ad argumentum. Licet aurum dici possit temperatæ complexionis, ex eo quòd in ipso est duplex calidum, duplex frigidum, duplex humidum, & duplex siccum, non uidetur sic esse de homine, cuius corpus est heterogenium, & cuius partes integrales principales inuicem contrariantur, sicut cor cerebro, & hepar stomacho. Dico quòd licet cor dicatur contrariari in qualitatibus primis cerebro, & hepar stomacho, non est tamen sic in re: omnia enim membra hominis quantuncunq; dicatur sibi inuicem contraria, nutriuntur à sanguine in quo est anaticitas (id est æqualitas uel proportio) elementorum, uel quasi. & omnia eius membra simul capta constituunt hominem complexione anaticum, uel quasi. & sic est etiam de auro, dum ex ipso conficitur lapis philosophicus. soluto nempe auro diuiduntur ab eo quatuor elementa, ignis, aër, aqua, terra, non autem simpliciter, sed secundum quid. Vbicunq; enim est ignis ab alijs elementis diuisus, in illo igne sunt aër, aqua, & terra, ut superius dictum est, uerùm ignis prædominatur, & ita de aëre, aqua, & terra censendum est. Sic etiam est imaginandum de membris principalibus hominis; licet enim in corde prædominetur ignis, tamen in ipso corde sunt in actu omnia alia tria elementa, & ita de cerebro, licet in eo prædominetur aqua, tamen ibi sunt aër, ignis, & terra in actu, & sic consequenter de hepate & stomacho dicendum est.

VETVS EPISTOLA DOCTISS. DE METALlorum materia, & artis imitatione.

EGo tibi aperire conabor optatum, quod ad ueterum uisum est mentem accessisse: nam uulgares (& meritò) illud Aristotelis in libro Meteor. de sulfure & mercurio, quòd sunt omnium materia metallorum, non plenè intelligentes, in sua opinione mentiti sunt. Non enim credas ex solo sulfure metallum posse generari: quia putant compositionem hanc ex sulfure & mercurio, tanquā ex duobus diuersis componi, ex uno tanquam ex materia, ex alio tanquam ex forma, quod non est sic: nec tu nec alij sic intelligentes, intellexerūt Philosophum: ibi enim expressè innuit, hæc ambo locum obtinere materiæ: quia non est intelligendum quòd mercurius & sulfur specificè distent à se primitiuis & specificis distantijs: nam sulfur in compositione prius est simplex sulfur, & hæc est prima materia: postea uerò putrefactum, conuertitur in aërem attritum ex materia caliditatis, uel loci, uel influentiæ: & hanc conuersionem appellauit Philosophus mercurium, qui est dispositus ad omnem speciem assumendam, cui iungitur, &

hæc proprietas dignoſcitur ab illo ſydere & planeta qui talis eſt proprietatis: ita quòd denominatio hæc poteſt eſſe ſimilitudinaria, & effectiua: quia à ſimilitudine aſsimilationis proprietatum, uel effectiua ab effectu ipſius, ut puta præfatæ influentiæ. Qui quidem mercurius ſecundum maiorem uel minorem decoctionem à caliditate materiæ, uel loci, uel influentiæ, uel ex ſpiſsitudine, uel raritate materiæ, uel groſsitie, uel mundicie, generatur & conuertitur in diuerſas metallorum ſpecies. Et quòd hoc fit uerum naturaliter, probatur: ut puta quòd mercurius per ſe non intret ſpecificè diſtincta à ſulfure compoſitione. Nam uidemus in mineris apparere ſulfur, non autem mercurium: qui quidem mercurius habet diſtinctas per ſe mineras ab aliorum mineris metallorum, quod accidit ex loci leproſitate, ut puta ſuperflua caliditate & humiditate: quæ quidem caliditas & humiditas non conſtringit materiam ſulfuris in mercuriũ alterari, ſed conſtrictionem impedit. de qua quidem compoſitione ſuperius eſt artificialis proceſſus, ſicut eſt naturalis. Operationes Alchimiæ ſine uirtutis mineralis auxilio perfici non poſſunt. quoniam enim generans metalla eſt uirtus mineralis, ſed ut patet per primam eius parabolam, quòd intendentes imitari naturam in faciendis metallis, neceſſarium habent operari per uirtutem mineralem habẽtem formam cæleſtis agentis, ſine qua, materialia principia non acquirunt formam. non enim exit forma metalli à principijs materialibus, quæ ſunt ſulfur & argentum uiuum, ſine eductione uirtutis mineralis in actum formæ, & propter hoc ars quantuncunq; diſponens & depurans materiam, nunquam inducet uerã formam ſine uirtute minerali, quæ ſicut in aquis per loca mineralia fluentibus defertur, & in arenis ex uaporibus proportionatis, metalla generat, ut patet per ſecundam huius, ſic magis ineſt toti generato per ipſam, & per unumquodq; ipſorum, ut ex materia diſpoſita fieri poſsit ipſorum generatio, ſi materiæ mundæ ſuſceptibili, quæ menſtruum eſt metallorum paterno commiſtum ſemine, artis beneficio infundatur, tunc enim ſimile generabit ſibi ſimile ſecundũ ſpeciem & formam, & extra hoc, eſt error artis: niſi fortè medela fiat debilitatibus metallorum per alia. non tamen fit eſſentialis in metallis tranſmutatio, niſi reducantur ad materiam primam, & hæc cõmiſceantur ſecundum formam quæſitam. intelligentibus, dicta ſufficiant.

Ad pleniorem operum naturæ ac artis intelligentiam clarius & amplioribus rationibus capeſcendam, conſulo, amice lector, ut uideas librum x. Cardani de Varietate rerum cap 1. & 2. quæ huc non attuli, cùm quòd quæq; apud fontem ſuum uidere expediat, tum quia quæ hîc poſita ſunt ex ſe etiam ſufficiant, & perfecta ſint.

PRACTICA CARAVANTIS HISPANI.

Recipe ſulfuris uini & ſalis nitri ana, tere omnia ſeorſim, poſtea miſce pulueres & pone in bocia uitrea bene lutata, & ad ignem lentum appone per horas duas, poſtea ignem auge, donec fumus ceſſet: poſt fumum ueniet flamma extra collum bociæ & aſcẽdet per ulnas ſeu brachia duo uel tria, & ceſſata flamma remanebit ſulfur in fundo quaſi albus & fixus: tunc extrahe, ac recipe dictum ſulfur fixum, & tantundem ſalis armoniaci, & tere omnia & bene in puluerem redige ac cõmiſce, deinde omnia pone ad ſublimandum dando primitus ignem lentum, deinde fortiorem, donec aſcendat per horas quatuor: ſublimatũ extrahe, & omnia, nempe tam ſublimatum quàm fæces ſimul incorpora, & iterum ſublima ut primò, uſq; ad ſex uices, & ſulfur remanebit in fũdo uaſis, quod accipe & tere ac ſuper marmor aut uitrum in loco humido pone, & conuertetur in oleum: de quo pone duas uel tres guttas ſuper uno ducato in crucibulo liquefacto, & fiet oleum, quod pone ſuper marmor, & congelabitur: de quo pone partem unam ſupra quinquaginta mercurij purgati, & fiet ſol optimus.

LAPIDIS PHILOSOPHICI NOMENCLAturæ, à Gulielmo Gratarolo collectæ.

AVrum, Sol, æs Philosophorum, corpus magnesiæ, corpus syncerum, mūdum, fermentum, Elixir, masculus, argentum viuum fixum, sulfur incombustibile, sulfur rubeum fixum, rubinus filius, kibric vir, vitriolum viride, almagra, laton, terra rubea & c. Aqua quæ distillatur ab eis nominatur à Philosophis cauda Draconis, anima, ventus, aer, vita, domum illuminans, lux meridiana, lac virginis, sal ammoniacus, sal anetron, ventus ventris, fumus albus, aqua sulfuris rubea, oliua, gallus, tartarum, aqua crocea, æs vstum, compositio alba, aqua fœtida, mortui immunditia, sanguis, argentum viuum, cucurbita cū alembico suo, vas Philosophorum, homo altus, homo galeatus, venter hominis in medio, sed in fine pes dicitur, pes vel pedes, vel in quo, vel in quibus pedibus calcinatur terra nostra, assatur, congelatur, distillatur, & subtiliatur: vmbra Solis, corpus mortuum, corona vincens, nubes, cortices maris, magnesia nigra, Draco qui comedit caudam suam, fæx ventris, terra inuenta in stercore, putredine, vel stercore equino vel igne leui, sulfur & Mercurius, duo numero & vnum essentia, nomen in nomine, lapis, corpus, spiritus & anima.

Vocatur terra, aer, ignis, omnia, quia in se continet quatuor elementa.

Vocatur animal, vel homo, quia habet animam, corpus & spiritum: & tamē non putauerunt Philosophi rem animatam, sed lapidem.

Vocatur aqua sulfuris, aqua mūdi, sputum Lunæ, Solis vmbra, antrum, seb, elephas, succus albus, oculi piscium, beya, sulfur viuum, aqua acuta, lac, acetū animatum, lacrima, aqua coniungens, vrina, vnguentum solutum, pater mirabilis, pater mineralium, arbor fructifera, fons viuus, seruus fugitiuus, centrum terræ, venenum, acetum acerrimum, gumma alba, aqua perennis, mulier & fœmina, res vilis precij, azot, menstruum, laton, ile, natura, azoc, aqua, materia prima, principium mundi.

Et nota quòd arg. viu. Mercurius, azot, Luna plena, lapis noster, æs nostrū, aqua nostra, Mars, argentum, stannum, albedo, Iupiter, minium, albus, hypostasis alba, album plumbum vel rubeum, idem significant secundum diuersa tempora & gradus operationis.

Et nota quòd Lauare Philosophorum, est totam animā in corpus reducere vnde non intelligas eos loqui de alba lauatione vulgari, quæ conuenit fieri cū aceto & consimilibus.

Item nota, quòd quando apparet nigredo, tunc dicitur desponsatio mariti & fœminæ, & esse matrimonium inter eos, & tunc acquisiuit spiritum, qui est delator virtutum animæ per corpus, & corpus recepit actionem animæ & spiritus, & fit aquila, & medium naturarum. Et nota, quòd terra alba, sulfur album, fumus albus, auripigmentum, magnesia, & echel, idem significant.

Lapis item vocatur chaos, draco, serpens, bufo, leo viridis, quinta essentia, lapis noster, Lunaria, chimolea, vilissimum, nigrum nigrius nigro, lac virginis, humidum radicale, humidum vnctuosum, liquor seminalis, sal armoniacus, sulfur nostrum, naphta, anima, basiliscus, vipera, secundina, sanguis, sperma metallicum, capilli, rebis, vrina, aqua venenosa, aqua sapiētum, aqua mineralis, sapo sapientum, acetum Philosophorū, arg. viu. nostrum, primordialis materia, antimonium, menstruū fœtens, plumbū Philosophorū, Sol, Mercurius, aurum nostrū, Luna, germen, numus noster, duenec, sal, alumen de Hispania, atramentū, ros cęlestis gratię, spiritus fœtens, borax, Mercurius corporalis, vinū, aqua sicca, aqua metallina, ouum, senex, aqua permanens, auis Hermetis, minor mun-

dus, cambar, aqua vitæ, auripigmentum, corpus, cinaprium, & alijs ferè infinitis nominibus ad placitum.

Secretum secretorum, & lapis Philosophorum.

Si felicitari desideras, vt benedictionē Philosophorū obtineas, viuit Deus in æternū, viuit hæc veritas tecum. Vnū est in mundo obiectum omniū, quod propriè dicitur Philosophorum: in testudine manet, album & rubeū in se continet: vnum masculus, aliud fœmina nuncupatur, animale, vegetabile & minerale: nullum reperitur tale: actiuā vim habet & passiuam, substantiā mortuam & viuam secum habet, spiritum & animam, quā vocant ignari rem vilissimam: quatuor continet elemēta in suo gremio contenta: vbi est, reperitur: ab omnibus cōmuniter habetur: paruo redimitur precio: libra habetur pro vno solido. Ascendit per se, nigrescit, descendit & albescit, crescit & decrescit, res est, quā terra producit, & de cælo descendit, pallescit & rubescit: nascitur, moritur, resurgit, postea in æternum viuit: per plures vias tendit ad finē: sed propria decoctio est supra ignē: est lenta, modesta, fortis, augmētatur quousque securus quiescendo rubificetur. Hic est iuxta votū lapis dictus Philosophorū. Lege & perlege quæuis, & clarius nunquam inuenies: & si adhuc fueris ingenio tardus tunc nunquam huius artis eris gnarus. Deo laus.

Hermes inquit, Draco nō moritur nisi cum fratre & sorore suis, nō per vnū, sed per ambo simul: hæc nota: tria capita, & vnum corpus, & vna natura, & minerales & c. intelligentibus satis dictum sit.

Draco non moritur nec firmatur nisi cum Sole & Luna, & non per alios, vt dicit Hortulanus: per montes in corporibus, in plano in Mercurio, & in mari. Et ista aqua creata ex concursu istorum duorum Philosophorum dicitur aqua permanens.

Nostrum sublimare, est corpora arcana cum aqua aurea coquere, dissoluere & liquefacere & ea sic sublimare. Et nostrū calcinare, est per quatuor dies putrefacere & digerere, & non alio modo peragere: quare multi sunt decepti in sublimationibus.

Scias quòd æs quod est Philosophorum aurū, est aurum eorū: dixit autem Senior, Aurum nostrum nō est aurum vulgi: & hoc est verum.

Quæsiuisti autem de viriditate, putans quòd æs esset corpus leprosum propter illam viriditatē quam habet. Vnde tibi dico, quòd totum illud quod est perfectum in aere, est illa sola viriditas quæ in ipso est: quia illa viriditas per nostrum magisterium vertitur citò in aurū nostrum: & de hoc experti sumus. Et si vis probare, regulā tibi damus: Accipe ergo æs vstum, & perfectè rubificatū & tere & imbibe ipsum cū duenec septē vicibus quantū bibere poterit, semper assando & reducendo, postea fac ipsum descendere: descendet autē purum aurum, eiusque viride fiet rubeū sicut grana clara. Et scias quòd tāta rubedo descēdet cum ipso, quòd tinget argentū in aliqua quantitate verissimo auri colore: & totū hoc nos probauimus, quia operatur operationes magnas. Nullo tamē modo poteris lapidē præparare absque duenec viridi & liquido, quod videtur in mineris nostris nasci. O benedicta viriditas quę generas cunctas res. Vnde noscas quòd nullū vegetabile atque fructus nullus apparet germinādo, quin sit ibi viridis color: Similiter scias quod huius rei generatio viridis est: quare Philosophi germen ipsum appellauerūt, & similiter aquā eā appellauerunt suæ purificationis seu putrefactionis, & veritatē dixerūt, quia cū sua aqua purificatur, & à sua nigredine abluitur, & albū reddit ipsum, postea rubeū. Vnde scias quòd nulla fit tinctura vera nisi ex ære nostro. Coque ergo ipsum cū sua anima, tere, coque, reitera, donec spiritus cōiungatur cum suo corpore, & vnū fiat, & habebis intentum.

Sapien-

Sapientes autem multa nomina imposuerunt: sed tu considera illam solam rē quæ argento viuo & corporibus adhæret, & habebis scientiam veram. Sed vt non erres, scias quid sit adhærere corporibus. Aliqui dixerunt, quòd arg. viuū vulgi adhæret corporibus, quod est falsum: putant enim se intelligere capitulum Geberi de argento viuo, vbi dicit, Cum in rebus cæteris exquirentes nō inuenimus inuentione nostra rem aliam magis, quàm argentum viuum corporum naturis amicari. Hoc autem totum intelligendum est de argento viuo Philosophico: ipsum enim solum adhæret in corporibus: & nullam aliam rem inuenire potuerunt Philosophi antiqui, nec moderni aliam inuenient rem quæ corporibus adhæreat, nisi argentum viuum Philosophicum: Quia arg. viuum vulgare non adhæret in corporibus, imò corpora adhęrent ipsi argento viuo: & hoc est certum per experientiam: quia si coniungitur arg. viuum vulgi cum aliquo corpore, argentum viuum manet in natura propria, aut recedit, & non vertit corpus in suam naturam, & ideo non adhæret corporibus: & propter hoc multi sunt decepti in operando in illo argento viuo: Quia lapis noster, scilicet argentum viuum occidentale, quod prætulit se auro & vincit illud, & illud quod occidit viuificat. Scias quòd arg. viuū coagulatum est pater mirabilium omnium huius magisterij nostri, & est spiritus & corpus: Et hoc est quod Geber dixit, Consideratio veræ rei quæ perficit, est consideratio electorum puræ substantiæ arg. viui. Sed ex quibus maximè argenti viui substantia elici possit, quęri posset: Et nos respondentes dicimus, quòd in his in quibus est, ex illis elici possit. Ergo fili considera & vide vnde sit illa substantia, & istam accipe & non aliam, si venire desideras ad verum intellectum. Dico tibi in charitate Christi, quòd nullo modo inuenire potuerimus, nec Philosophi similiter inuenire potuerunt aliquam rem perseuerantem in igne, nisi solam vnctuositatem illam perfectam, non cremabilem: & illa quando est præparata vt oportet omnia corpora quæ tangit ducit ad verissimum Solare complementum, & super omnia corpora Lunam.

Nota particulariter, quòd Mercurius noster sublimatus conteri debet cum sale ammoniaco præparato: quo trito, sublimari in vitris & in vase terreo: quæ sublimatio tunc in aquam soluatur in spacio. 14. dierum in loco humido super lapide inclinato. Ista aqua soluit Solem vel Lunam finatam in aquam puram & claram, & vocatur aqua Mercurialis ante impositionem Solis vel Lunæ. Impositis autem Sole & Luna, & intus solutis, aqua perennis dicitur & vocatur. Impone igitur limaturam Solis vel Lunæ in aquā Mercurialem, & erit vna aqua: qua habita, eū in ouo Philosophorū coagula: quæ coagulatio fit in spacio. 16. hebdomadarū: & sic erit tinctura super Mercurium crudum & vulgi tepefactum: vna pars super. 100. quo viso, regratiare Deo.

Modus tingendi sic est: Cape Mercurium vulgi & crudū, & pone in tegulā & calefac: quo facto, proijce vnam partē dictæ tincturæ super 100. partes arg. viui, & erit bonum aurum vel arg. secundum quòd tinctura est præparata: & in proijciendo erit stridor & clamor satis magnus, & arg. viuum diuidetur in multas partes in modum granorum lauri, in quibus cutis nigra cōtinetur, quæ est sulfur corruptum, quod deponitur immediatè super testam.

Quomodo quinta Essentia extrahatur ex rebus mineralibus, & primò de auro. In Dei nomine, Amen.

Recipe auri purissimi limaturam, & ad ignem pone cum bona quantitate Mercurij, ita vt non euaporet, & moue miscendo cum Mercurio: & post modicum temporis totum Solem inuenies amalgamatum. Tunc tere cū duplo sui salis communis, & ad ignem pone vt Mercurius recedat. Vel recipe

solis laminas & fac vt dictũ est: & hoc idem potest fieri de Luna terendo eius limaturam super lapidem cum Mercurio sublimato & bona quantitate vitrioli Romani, & claude cum bono luto inter duas testas bene iunctas & pone inter carbones quasi per vnum diem vel medium vel minus, & ipsum inuenies reductũ in calcem: postea emunda sicut scis. Tunc recipe acetum distillatum vel vinum antiquum, quod in vase vitreo loca, & sit liquor in altitudine quatuor digitorum, & intus proijce calcem solis contritam, & pone ad fortissimum Solem, & videbis adinuicem eleuari quasi liquorem olei desuper natãtem in modum pelliculæ: collige illud cum cocleari vel cum penna infundẽdo in cyatho vitreo in quo sit aqua: & sic pluribus vicibus in die collige, donec nihil de liquore plus ascendat. Postea ad ignem facias euaporari aquam ex cyatho, & remanebit tibi quinta essentia solis. Et multi Philosophorum vocauerunt illam quintam essentiam oleum incombustibile, quod posuerũt Philosophi pro maximo secreto. quòd si hanc quintam essentiam affixeris in cælo nostro, poterit sine omni falsitate perditam naturæ virtutem reparare, iuuentutem reducere, & vitam nostram prolõgare vsq; ad vltimum vitæ nobis à Deo constitutum. Et nunc tibi veraciter aperui illud quod est in re secreta & in maximis rebus quas nunc docebo reseruare. Et habet oleum istud siue quinta essentia dulcedinem maximam ad mitigandum dolores vulnerum, & ad sanandum vulnera & vlcera, & mala multa, & infirmitates multas plusquàm credi potest.

Ad extrahendam quintam Essentiam ex argento, plumbo, & stanno.

QVanuis quinta essentia ex argento extrahi possit sicut ex auro, tamen aliter te docebo: Et est vt habeas acetũ optimum distillatũ, intra quod infunde nobilem terram calcinatam, aut salem ammoniacum in amphora vitrea, quam in instanti claudas, quia virtus exhalaret ex arg. immisso infra amphoram istam. induc eum in calcem quam supra te facere docui si audisti, quã sigilla cum luto sapientiæ: & in fimo calido pone octo vel decem diebus vt putrefiat: postea pone in distillatorio & ascendet acetum primò, deinde, quod mirabile est, ascendet quinta essentia argenti in modum arg. viui: quod talis & tantæ virtutis existit in operibus, vt nemini liceat reuelare.

Ad extrahendam quintam Essentiam ex antimonio.

DEus cæli ipse testis est quòd nunc tantum secretum reuelabo, quod reuelatũ expressẽ nunquam fuit vel patefactum: Et hoc est arcanum secretorum omnium extrahere Quintam essentiam ab antimonio. Cum hoc facere volueris, antimonium pulueriza vt sit sine tactu: Tunc tollatur acetum nobilissimum, in quo pone puluerem antimonij donec coloretur in rubeum: quo facto auferatur acetum, & nouum acetum superponatur: Et sic fac donec acetum non coloretur amplius. Tunc coletur acetum, colatum pone in distillatorio in balneo, & ascendet acetum primò, deinde videbis miraculum stupẽdum, quoniam per rostrum alembici videbis quasi mille venulas liquorum benedictæ minerę per guttas rubeas, sicut esset sanguis: quem benedictum liquorem recollige ad partem in amphora vitrea. Aristot. dicit quòd illud est plumbum suum in libro de Secretis secretorum, licet non nominet naturam eius: reuolue libros secretorum omnium Philosophorum, & quæras plumbum Philosophorum, nec inuenies quid illud sit, nec artem veram vt quàm præter arg. viuum possit minera aliqua in colore rubeo sublimari. Sed hoc ad rem medicam potius spectat, & à Ioanne de Rupescissa ponitur.

IOAN.

FINIS.

IOANNIS AVRELII AVGVRELLI CHRYSOPOEIA AD LEONEM X. PONTIFICEM MAXIMVM.

Vriferam paruis animi pro viribus artem
Quæsitam nobis, & longo tempore partam,
Vt rerum inuolucris tantarum euoluere moles
Se potuit, claro perhibentes carmine nuper
Lusimus, & Musis hãc cõmendauimus almis
Quod nulli ex omni numero fecere priores.
Cumq; operi autorẽ, cuius sub nomine tutũ
Pergeret, optarem, foret & res præside digna
Ipsa ex se magno, uariaq; hinc mente tenerer,
Cui meritò cũcta hæc, & non ingrata dicarẽ,
Interea nobis tute uelut æthere ab alto
Missus ades mundi fessis succurrere rebus,
Qui belli scelerumq; faces, incendia tanta
Extinguas, placidamq; pijs sperare quietem
Des populis, solidamq; per aurea secula pacẽ.
Quiue etiam, si parua licet cõponere magnis,
Ad sanctos hæc nostra pedes ars aurea tẽdat.
Vt quo te fidei sacræ nunc cœtus honore
Proseqtur cunctus, hoc te ueneretur, & omni
Ipsa tuum pro me cultu sic numen adoret.
Hanc igitur, si non immensa negocia prorsus
Impediunt, permitte, precor, se prodere tãtũ,
Quo tibi, detracto ueluti uelamine uirgo
Nobilis ingenuo vultum perfusa rubore,
Occultum incipiat semel ostentare decorem.
Hæc etenim prima quanquam se frõte legẽti
Non adeò ostendat, paulũ tamen ipsa reclusis
Detecta arcanis, mira & gratissima pandit.
Quam si forte legens interdũ nomina diuũm
Offendes, quos uana olim coluisse uetustas
Dicitur, extemplo haud renuas, sacra optima
Exerces, uerãq; fidẽ, cultũq; tuéris. (quanq̃
Illa etenim tanquàm priscis consueta vocari
Vatibus, enixè quos tunc imitabar, adiui
Supplex, & paribus curis in vota uocaui.
Materies etiam solitum conquirere Solis
Et Lunæ auxilium, necnon Vulcania uelle
Arma uidebatur, quorum implorare fauorem
Fas erat, & mihi iam per te licuisse, sit id nunc
Concessum, & uenia dignum peccasse fatenti.
Mox tñ hinc aliud quæsitũ ad carmina numẽ,
Et precibus solum cunctis quandoq; uocatũ
Fortè aderit, præsens fuerit si gratia cælo
Tãta mihi, magnũ multo seu carmine Mosen,
Seu quẽ flagranti uectum super æthera curru
Mirati uidere patres, oculisq; sequuti
Aëra per purum, cæli discindier oras,
Astrorumq; globos intro aspexere micantis,
Seu qui voce palàm porrectoq; indice prodit
Venisse auxilio iam tuum mortalibus agnum
Ipse canã, Vatem quamprimũ matris in aluo
Exultantẽ, & adhuc puerũ ad deserta ferẽtem
Antra pedes, puri mox & Iordanis ad undam
Dignatum caput illius contingere lympha,
Qui proprio antiquã nobis sic sanguine labẽ
Abluit, ut scelerũ maculas absterserit omnis.
Nomine cuius itẽ tibi quõdã & morib. aucto
Defuit haud unquam fauor, ac cęlestis abũdè
Gratia, qua tantũ meritis conscendere culmẽ
Posses, & iustas mundi regere vnus habenas,
Magnanimos æquãs propria virtute Leones,
Pontificum decus egregiũ iam sæpe repertos
Esse, nec Italię sub iniquo tempore, & usquã
Christicolis vllo prorsũ in discrimine deesse.
Hæc sed erunt mihi cũ dicendi facta potestas
Iam fuerit, dabiturq; loqui, quæ iusseris ipse
Sancte pater, cuius nobis stant omnia nutu.
Interea certis hominum vis vlla ne possit
Indicijs aurum facere, & mutare metalla
Percipias primũ. dehinc quæ secreta laboret
Ars id perficere, & naturam æquare potenti
Ingenio, inspicias. Demum quis rite sequatur
Hinc modus assiduis doctisq; laboribus artẽ
Peruideas, & quo tandem experientia ducat.
Omnia quę gnaro passim tibi certa patebunt,
Si quo hæc iter se nexu, quóue ordine cõstãt:
Ipse acie, qua cuncta soles discernere, mentis
Inspectans, paruum nõ dedignabere munus,
Quod tibi nõ parua offerri super arte laboro.

IOANNIS AVRELII AVGVRELLI CHRYSOPOEIAE LIBER PRIMVS.

Vmana experiens naturæq; æmula virtus
Aurum num uerè faceret, qua sideret arte,
Quisúe modus foret, est animus quærentibus ultro
Dicere, quaq; palàm uestigia nulla priorum
Apparet, proferre pedẽ. uos numina gressum
Dirigite, est hominum quib. experiẽtia curæ.
Tuq; adeò in primis, auro cui plurima tellus
Spargitur, & uasto uenas sub corpore cõdit
Siderei succo plenas meliore metalli,
Phœbe ades. & tecũ accelerãs nõ passib. ęquis
Alma soror, grauis argento cui sæpe fatiscit
Orbis item, summaq; ostentat brachia terra
Candoris grato ætherei fucata colore.
Tu quoq; nec cœptis Cylleni audacib. usquã
Defueris, tibi nam puro de fonte perennis
Riuulus argentum, uulgo quod viuere dicũt,
Sufficit, & tantis præstat primordia rebus.
Deniq; tu pater ignipotẽs, quẽ feruida flãmis
Antra iuuant, tentisq; expressæ follib. auræ

Fornacesq; incudesq; & liquefacta caminis
Massa æris ducti auriq; electriq; recocti
Inuictum exercent semper, tu maxime præsis
Artifici Vatiq; simul tua facta canenti.
Nil sine te solers ars incohat, eia age sanctum
Coniugis ut tecum pergat descendere numē
Effice, quã penes est generãdi plena potestas.
Hæc mihi ne cursu naturæ auertar, & usquam
Declinē, ostēdet quot cōstent cuncta, q̃busq;
Principijs, quæúe hinc ineũda est semita, q̃tus
Sit modus, ut certã capiant humorq; calorq;
Temperiem, cuius suaui perfusa uigore
Omnia, perpetuo fœtus in secla propagant.
Tu molli è gremio surgens uxoris amatæ
Arte pari prorsus genitalem imitaberis ignē.
Per te sublimi pendent in uase metalla,
Per te eadem triti specie sub pulueris imo
Fundo hærēt, eadē per te calefacta liquescũt.
Tu mihi, tu lentum solus pater alme calorem
Intendes, & cum tempus dabit, ipse remittes.
Tu princeps operis tanti, tu carminis esto
Principium, feruens dulcis mihi spiritus oris
Extet, eatq; uirûm per te Vulcane per ora.
Nec tu non faueas tantis æquissima uotis
Prisci perpetuum secli decus Heroine, (phæ
Quã circũ exultant laudata ad flumina Nym-
Minciades, Phœbiq; chorus comitatur eũtē,
Aut fouet Andino recubãtē in gramine Mãtô
Læta trium nodo neptem complexa sororũ,
Sic mihi iã gradib. crescent incepta secundis
Nec rerum series illis, aut copia deerit,
Et sua scribendis accedet gratia rebus.
Immenso primum cæli quodcunq; sub orbe:
Seu simplex fertur corpus, seu corpore cōstat
Multiplici, tendit sobolem proferre, diuq;,
Quaq; potest, augere genus, speciemq; tueri.
Nanq; ubi materiē sparsus cōprehēderit ignis
Victor agit flammis, donec cōuertat in ignē.
Inficit humectatq; liquor, nec deficit usquam,
Quin in se quicquid tetigit, ni maior ibidem
Vis obstet, uertat, tenuesq; effũdat in undas.
Sic aër, sic terra sibi conferre laborat
Vndiq;, sic longo cũcta in se tēpore transfert.
At quæ compositis cōstat, quæcunq; ferũtur
Viuere, de proprijs uel semina stirpib. edunt,
Vt fœcunda Ceres, ut germen fertile Bacchi,
Vel sibi consimiles natos animantia gignunt,
Vt bellator equus, bos vt bene iũctus aratro,
Vtq; hominũ proles mira & cælestis origo.
Hæc inter uariant, quæ nec primordia rerum
Extant, quæq; frui uitali sorte negantur,
Vt media quæcunq; sedent tellure metalla,
Quiq; latent miro grati fulgore lapilli,
Nullo nãq; genus sobolemúe augere putãtur
Semine, sed cunctos æui torpere per annos.
Verùm hæc ipsa etiam secreto uiuere quiuis
Sentiat, & uitæ diuino munere fungi,
Hæc & oriri eadem si contemplabitur, & si
Augeri ex sese penitusq; increscere cernet,
Vt mox è uarijs patefactis nosse licebit.
Quòd si nō sobolē educunt, nō cætera uertũt
In semet, causa est, quòd multa spiritus illic
Materie abstrusus, uitam qui porrigit omnē,
Explicat ægrè ex se uires, ni uiuida promat
Has hominum uirtus densa sub mole latētis.
Hoc etenim quicquid diffunditur undiq; cæli
Aëraq; & terras & lati marmoris æquor
Intus agi referunt anima, qua uiuere mundi
Cũcta putãt, ipsumq; hac mũdũ ducere uitã.
Ast animæ quoniã nil nō est corporis expers,
Mũdus at, & mũdi partes quoq; corpe cōstãt,
Spiritus hæc inter medius fit, quē neq; corp9,
Aut animam dicas, sed eum qui solus utroq;
Participãs in idē simul hæc extrema reducat.
Hic igitur maria, ac terras, atq; aëra, & ignem
Viuereq;, augeriq;, atq; in se cuncta referre
Semper auet, semper stirpes, animãtia semper
Gignere, perpetuamq; sequi per secula prolē.
Deniq; sic etiam fuluo detentus in auro
Ipse manũ cupit artificis, qui uincula soluat,
Et qui se propria reddat uirtute potentem.
Quòd siquis properans hũc artis uirib. unquã
Explicet, atq; diu tepido post incoquat igni,
Continuò aspicies, uisu mirabile, uitam
Auro impertiri longo cum seminis usu,
Nec deerit, quin ex auro sibi procreet aurum.
Quod cũ ita cōstiterit, durate & credite dictis
Intenti artifices, & res sperate secundas.
Iam patet his, ut nō tantũ sub montib. aurum
Natura efficiat, sed ut id quoq; prodeat arte
Quoq; modo id fieri possit, quãdoq; docebo.
Interea, ne quid nobis quærentibus obstet,
Quo minus his adhibere fidē sit forte necesse,
Quæ contra soleant di ci, nunc omnia soluã.
Mox eadem ualidis grata experientia signis
Impetet, & grauium sententia prisca uirorum
Delebit, referens quæ iam uidere patentes
Ipsi oculis, manibusq; simul tetigere beati.
Atq; hinc incipiēs cũcta hæc ex ordine pãdã.
Nil mirandũ æquè, q̃ si quod longa peregit
Annorum series genitali semine cœptum,
Audeat illud idem momento protinus horæ
Ars facere, ac proprio naturam uincere cursu,
Quem tenuit tanto in spatio per grãdia terræ
Viscera, summa eadem seruãs uestigia ab ima
Sede, per anfractus tantos, ac cæca per antra.
Nec minus his mirum siquis primordia possit
Scire, quib. constet puri genus omne metalli,
Atq; ea componens, aurum dum cōficit arte,
Mensura exæquet, necnon & pondere libret,
Metitur quibus hæc natura, & pōderat unis.
Quid loc9? an quisquã poterit fornace calorē
Aequare? exiguis qui circũducta caminis
Nunc loca terrarum perfertur, nunc petit altã
Tellurem, mox & supraq; infraq; refertur
Vnus, & inserto distendis cuncta tepore.
Quis potis est unquã tãta omniparētis apisci
Munera naturæ? quæ uis mortalibus unquã
Tanta fuit? non ipsi etiam, qui numina cælo
Deijcere in terras conati, uellere ab imis

Iam

Iam potuere ſuis montes radicibus altos,
Inuitæ auderent ſacra in penetralia terræ
Tendere, ſcrutariq; piæ ſecreta parentis.
Adde, quòd in varias mutari corpora formas
Natura haud patitur: neq;.n. velocis equi bos
Induerit ſpeciem piger, aut Parnaſia laurus
In ſe Chaoniam poterit conuertere quercum.
Nec magis æs puro ſe commutauerit auro,
Quàm ſi quodq; etiã queat à quocũq; creari.
Hæc ſunt quæ cælo miſſam diuinitùs artem
Conãtur fruſtra indicijs tenuare puſillis. (crũ.
At neq; ſcire op⁹ eſt (quãq̃ hęc ſit noſcere pul
Quæ quib. extiterint gignẽdis vltima rebus
Principia, aut quali fuerint ea lance recepta
In numerũ & põdus: neq; enĩ ſi farrea tractes
Semina, conſtituant quæ far primordia q̃ras,
Quá ue ea cõueniant mẽſura & põdere farri.
Farra ſed ipſa putri mandabis cõdita terræ, &
Virtutem latitantem intus ſeſeq; mouentem
Irritans tantum, naturæ cætera linques.
Nec lõginqua adeò ſpatioſi temporis ætas
Cõuenit huic operi, uires qđ promit ab auro,
Ac non principijs è primis conſicit aurum.
Quid ſi nobilius quoddã, qđ præſtet & ipſi
Auro, contendant proprio molimine ſummi
Perficere artifices? aptè cui nomen Elixir
Experti fecere Arabes, ueriq; dedêre
Indiciũ: id quoniã in meli⁹ quodcũq; metallũ
Ducit, & infectum mira depurat ab arte.
Sic neq; ſpectandus nobis locus ille, calorq;:
Quo calet incluſum ſemen genitale metalli,
Quiq; diu fertur ſpecubus tellure ſub alta,
Aſt alio prorſum ducendi tramite greſſus
Naturæ pariter receſſus inter & artis,
Qua ſimul ad metã proſpectans vtraq; ducit.
Deniq; nec ſpeciem verti tunc arte putaris,
Aere, vel argento duci ſi videris aurum,
Sed priuũ hoc priuo fieri ex ære atq; argento
Aurum credideris, veluti ſi farris in agro
Infelix loliũ & ſteriles naſcantur auenæ.
Aut ſi fortè boum videas per viſcera toto
Stridere apes vtero & ruptis efferuere coſtis.
Aut vt plura ſinu molli ſimul oua puellæ
Ritè fouent, mult⁹ tenero ſub pectore bõbyx
Palpitat, & lecta nutritus fronde virentis
Dehinc mori, tenuis texto ſe velleris orbe
Implicat, ac tandem pedibus munitus & alis
Papilio de verme pedes volitanſq; recedit.
Quid ſi cuncta etiam ſint vni ſubdita formæ,
Quę ſpecie vulgò perhibent differre metalla?
E quibus extiterit quodcunq; impurius, atq;
Sordibus infectũ terreſtribus, exuet omnem
Arte luem citius, purumq; niteſcet in aurum.
Atq; ideo haud ſcire op⁹ eſt, q̃b. abdita terris,
Et quibus è cauſis ſunt, & quot ſorte metalla,
Qua variè primo fuerint diſtincta ſub ortu.
Sed quis in arcanos terræ deſcendat hiatus?
Quiſue referre pedẽ poſſit loca tetra remen-
Veridicóue queat fari quę viderit ore? (ſus
Vos Muſæ, quas noſſe decẽs & dicere par eſt
Omnia, vos diuæ nulli memorata priorum
Dicite, ſic vobis ipſe aurea vaſa ſacerdos
Prima feram, æternũ ſic aurea carmina durẽt.
Lynceus, vt fama eſt, viſu prælatus acuto
Omnibus, è ſummo Siculi qui culmine mõtis
Pœnorũ in portus oculo contendere poſſet,
Et numerare etiam verſantis littore puppes.
Hic ſimul oppoſitas moles, ſimul edita ſaxa
Inſerta montes acie penetrabat ad imos,
Altaq; ſecretæ ſpectabat viſcera terræ,
Aëra per purum veluti, vitreáſue per vndas
Aut liquida quondã cryſtallo miſſa videmus
Spectra, quibus rerũ nobis reſpondet imago.
O quoties patrij reſidens ſub rupe Pachyni
Trinacriamq; omnẽ ſuprà ſpeculatus & infrà
Aetnei cauſas ignis motuſq; videbat.
Qui ſimulac tanta vi ſe procul omnia ſenſit
Cernere, non vltrà cunctandi certus, & altè
Prouidus, externas animũ conuertit ad oras.
Ergo ratem certa plenus ſpe magna videndi
Conſcendit, pelagiq; deos in vota ſalutat.
Sicanio verùm portu vix ſoluerat, ecce
Cum fera tempeſtas cæliq; mariſq; legentem
Graiorum ob portus, Epyri vertit ad vrbes.
Hanc Arethuſa illi Nymphas hortata marinas
Immiſit, Nymphiſq; etiam adnitentibus ipſis
Et totum ex imo paſsim miſcentibus ęquor,
Nanq; illas metus in thalamis ne fortè videri
Aequoreis poſſent inuaſerat æquus, & omnis
Tum chorus obſcura ſeptum caligine cælum
Texerat, ac noctem nautis obduxerat atram.
Hinc ille aerij properans it proxima Pindi
Culmina ſpectatũ, nec longũ tẽpus, & omnis
Interi⁹ Rhodopes, Hemi, Tomariq; cauernas
Fontibus irrigui centũ procul inde videbat,
Oraq; cernebat terræ penetralia centum.
Quin Pindo exoriẽs aderat Achelous ab ipſis
Sedib. ante oculos & ab imò viſcere lynceo,
Altera qui longo retinet taurina receſſu
Cornua, ſeq; altè exporgẽs immẽſa per antra
Occulit Herculeæ metuentem verbera clauę.
Illè etiam lento præcelſa Ceraunia paſſu
Circuit, & viſu ſimul interiora petiuit
Omnia, mox Graiæ varijs in montibus oræ
Conſedit, penituſq; cauis rimatus inhæſit
Obtutu ſpecubus, mirádaq; plurima primus
Vidit, & hęc eadẽ nobis memoranda reliquit:
Quæ dum alijs ad nos olim delata viciſsim
Prodimus, ante oẽs hæc intrò prorſus ab illis
Spectari cupimus, quib. alto in pectore Pallas
Inſidet, atq; illic ſcitu pulcherrima verſat.
Principiò locus & ſedes decreta metallis
Gignẽdis, terræ eſt imũ atq; immobile viſcus
Marmoreæ in morẽ pateræ ſub montib. altis
Exciſum, velutiq; cauo ſub fornice clauſum,
Quò Solis radij penetrant, crebriq; feruntur
Siderei innumeris etiam fulgoribus ignes,
Collectumq; coquunt humorẽ, ac iugib. inde
Saxa per & rimas loca cuncta vaporib. explẽt.
Aſt vbi continuum paſſus vapor ille calorem

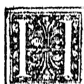
Confedit,nec iam fecreta per antra volutus
Amplius,imenfos poft tandē induruit annos,
Hæret in expletis venis informe metallum.
Nāq; liquor partes terræ difperfus in omnis,
Et tenuis mixtus tenui,lentoq; calore
Cōpofitus,quondā fugiēs & pinguis & unctꝰ
Exijt è uafti fundo crateris ab imo,
Sulphura ubi argēto feruēt immifta perenni,
Argento fluere infigni,uitamq; per æuum
Ducere,queis primis gignūtur multa duobꝰ.
Hoc matris,patris illud enī uim cōtinet,huius
Sufcipere,illius pars eft præbere calorem.
Hinc fului fpecies auri pulcherrima fulget:
Hinc nitet argenti candor,rubet ærea uena,
Ferrea nigrefcit fub apertū,plumbea pallet:
Albicat at ftanni facies imitata colorem
Argenti,pondusq; ferens,ni ftrideret,æquū.
In primis igitur cupidis mortalibus aurum
Quæritur ingentis inter uariosq; labores,
Perq; laborantis manifefta pericula uitæ.
Nāq; ferunt Indos, regio qua uergit in Arctō,
Tendere furatū cumulos,quos eggerit auri
Formicarū ingens manus: at nō fegniter illas
Exire,ac contra ftare,& fugientia pafsim
Vnguibus & roftris lacerare,& figere terga,
Aufugiat quamuis celeri gens illa camelo.
Nec minus aut fcrobib. curæ, uaftisue ruinis
Hefperij impendūt, fi quādo è mōtibus aurū
Eruerint: neq; enim nūc quę ramēta ferantur
Fulua Tago,expediā, fed quæ maioribus illi
Subftineant fubiecta laboribus, atq; periclis
Innumeris,& quæ uincāt opera ipfa gigantū.
Nam fteriles magno primū conamine mōtes
Excindūt,penitusq; petūt, qua nulla dabatur
Semita,per cuneos accenfis uifcera lychnis.
Atq; imas nulla phœbi fub luce cauernas
Noctes atq; dies penetrant,omniq; receffu
Explorant aditus, humerisq; exciffa uicifsim
Exportant, traduntq; alijs lōgo ordine primi
Per tenebras,donec lucem qui percipit unus
Eggerat extrema pondus ceruice receptum.
Aft illos prædura filex fi fortè moretur,
Qualis iam Pœno rupes fefe obtulit hofti,
Dum ferus aerias in nos tranfcenderet alpes,
Hæc igni excoquitur tunc, & mollitur aceto:
Voluitur at picea circum caligine fumus,
Et miferis latitans compreffo fpiritus ore
Obftruitur,uitāq; operæ fub fafce relinquūt:
Atq; ideo cędunt ingenti pondere ferri,
Et uacuos fummæ referant telluris hiatus,
Qua uapor inclufus cuneis exhalet apertis.
Nec mora, nec reqes, qn multo fornice mōtē
Subftineant totū,cum iam maiore peracta
Parte operis,cædunt extremæ fornicis arcus:
Et rima figna præbent,quam peruigil vnus
Aerio montis refidens in culmine fentit.
Hic ictu,aut clara reuocari voce repente
Cum famulis iubet artifices,ac deuolat ipfe
Protinus,ingenti ftrepitu longoq; fragore
Mōs cadit, humana nequeat qui mēte referri
Conceptus,quantūq; obtufas occupet aures
Aut incredibili quam cōpleat omnia flatu.
Illi naturæ gaudent fpectare ruinam
Victores,neq; adhuc illinc educitur aurum:
Nec fciuere etiam tum,cum fodere, uel ante
Effe,fed una illos ad tanta pericula duxit
Spes inuicta omnis per cafus,perq; labores.
Sed q̄d in his tantū morer? aut q̄ mira fupfunt
Prætercam? nihilo cū fint his fortè minora.
Eft deinceps aliud fefsis ftudiumq; labosq;:
Quo tantam expurgent immiffo fonte ruinā,
Iamq; igitur fummo præcelfi è vertice mōtis,
Qui reliquos longè fuperet, centefimus etfi
Separet hūc lapis,huc immiffa canalib. ampla
Flumina deducunt tanto currentia tractu
Defertas inter valles,perq; inuia faxa,
Rupibus excifis,trabibusq; inferta cauatis.
Ergo omnis vario concurfu protinus vnda
In mare colligitur vaftū,quo deinde reclufo
Erumpit tanta ui torrens, omnia fecum
Vt trahat,ac latū terræ prouoluat in æquor.
Excipitur tendens varijs hic deniq; fofsis,
Quas illi pafsimq; cauāt, fternūtq; gradatim.
Eft Vlex afperq; frutex rorisq; marini
Perfimilis, retinet crebris qui ftirpibus aurū,
Propterea includūt tabulis latera oīa, & ipfis
Altè fufpenfis ita,per prærupta canali
In pelagus tendūt vda è tellure lacunę:
Quod fupereft,ramis innectitur vlicis aurū.
Nec labor ille etiā tenuis, cū flumina tentant,
Et grauibus dites cribris agitantur harenæ,
Aut operofum æquè quicq̄ quis ꝓferat? vt cū
Effofsis altè puteis quæcunq; latenti
Eruerint penitus fundo,tundūtq; lauantq;,
Vruntq;, in tenuemq; molunt diducta farinā.
Hi quoq; iam fuerant Italis quandoq; labores
Flumina per,puteósue etiā, montisue ruinas,
Itala dum patuit prifcis exercita tellus.
Cui pòft pia lege interdicta pepercit
Auri facra fames: neq; enim exhaurire metalla
Italiæ,parca & prudens eft paffa vetuftas.
Nec foret hac etiam regio fœcundior ulla,
Quæue magis flueret venis nūc iugiter auri,
Ipfa diu cum tot fuerit nō haufta per annos,
Si non mortales inter difcordia,fi non
Mars eat hos inter vexans immania corda:
Sed contra ditare orbem fi regibus vna
Cura fit,& populis ditato fungier orbe,
Pacis opus,qua cūcta vigēt inuēta per artes
Ingenuis aptas animis quas inter haberi
Non imo dignata loco fortaffe putanda eft
Ipfa hæc,quæ grauide fcrutatur vifcera terræ,
Diues vbi pateat latebris auaritia cæcis.
Hac etenim reliquis preciofius arte metallum
Eruitur,meritoq; id cunctis nomine præftat.
Seu color infpicitur gratus, quo fidera fulgēt,
Seu lentus facilisq; tenor, quo cedit in omnis
Partes,feu pondus rerum fuperabile nulli
Penditur, aut vni quoniam nil deperit auro
Igne,velut folum confumit nulla vetuftas,

Ac neq; rubigo, aut ærugo conficit vlla,
Cuncta adeò firmis illic compagibus hærent,
Sulfur vbi ardoris posita pinguedine causam
Perdidit, & fluidi, quo nō velut antè, vaporet.
Ac longo interea decoctum tempore pura
Mundicie, & clara perfusum luce nitescit.
Atq; ita temperiem summā radicitus humor,
Et calor exæquant illi, pariterq; colorem
Perspicuumq; ferunt, argento nec minus ipsi
Viuo etiam terræ partes miscentur in omneis
Prorsus aquæ partes nullo discrimine iunctæ.
Hinc calor argenti, necnon & sulfuris una
Perspicua inter se denset corpuscula paruo
Multa loco, simul vnde color pōdusq; resultat
Et longo constans illorum tempore nexus.
His è principijs poteris dignoscere certo
Ordine, quo distent inter se quæq; metalla.
Sulfura si fuerint lutulenta, argentaq; uiua,
Principio, inficiēt pariter quodcunq; sub ipsis
Gignetur, magis atq; magis, quo nō calorq; qu⁹
Cōcoquet, aut iusto quo iā maiorūe, minorūe
Durarit perstans multos coctura per annos.
Hinc variæ rerū formæ, quæ nomine quodā,
Quòd sint sæpe simul, Graio dixere metalla.
Singula seu propriam speciē sortita feruntur,
Et diuersa alijs adeò distinctaq; perstent.
Seu cunctis vnum natura semen inhæret,
Et genere hæc vno sese specieq; tuentur,
Nec distant alio nisi quòd felicius illud
Exijt, hoc miserè secum sordentia traxit
Principia, atq; eadē cōstans non exuit vnquā,
Vtraq; cum menti sedeat sententia summis
Patronis, neq; adhuc litem dissoluere iudex
Quiuerit incassum conatus, proxima veris
Intuitus neq; adhuc, tātū hic natura recessit,
Abdidit & grauium sese in penetralia rerum.
Hactenus obiectis tantæ rationibus arti
Responsum, læto nunc experientia vultu
Prodeat erroris expers, & nescia falli.
Hāc quoq; seruitū ꝓhibēt venisse Prometheo
Post famulas, quas ille polo deduxerat artes,
Atq; diu illum opera famulātis nauiter vsum:
Verùm vbi cōsenuit, tantū prudentibus illam
Ipse viris fertur moriens liquisse volentem.
Hos itaq; hæc certo docuit faciliq; periclo
Nonnulla inter se immutari ex arte metalla,
Nec tātùm hæc, verùm fieri quādoq; per artē
Verè aurum, argētumúe alijs exēptile rebus.
Est lapis effossus Syriæ pictoribus, auri
Pigmentū vero quod & ipsi nomine dicunt.
Frangitur attritus specularis more lapilli,
In summa ostentans auri tellure colorem.
Hunc tu purgatū doctè prius excoque multo
Igne, per anfractus longos, qui ducitur vsq;
Quo redeat flammis in se volentibus idem.
Igne olim hoc Caij solertia principis aurum
Fecerat, Obrizon sapiens cui Græcia nomen
Præbuit è rerum inserta virtute receptum,
Seu multo quoniam purgatum redditur igni,
Seu nulla quoniā maculatum sorde renidet,
Nec pigmētū auri fuit amplius ipse, sed aurū,
Qui lapis antè auri tantùm simulauerat aurā:
At ne fortè nimis videamur prisca referre,
Carmine perpetuo nobis propiora canamus.
Increscūt hærentq; cadis simul vndiq; crustę,
Alba quibus longo senuerunt tempore vina,
Has me⁹ Euganeæ gētis Schola tū decus imo
Accipit erasas fundo, costisq; vetusti
Vasis, & includit purgato fictilis ollæ
In medio, atq; luto testam circumlinit omnē,
Obturatq; illi rimas, atq; obstruit ora,
Hanc deinde ardenti iubet in fornace diurno
Nocturnoq; calore coqui, qua vitrea feruet
Massa datura olim varias liquefacta figuras.
Verùm vbi iam satis est ea visa caloribus vsta,
Perpetuis, illam demit frangitq; repentè,
Moris vt est, spectatq; simul nū ꝓtinus albet,
Et teritur veteris iam fex decocta Lyæi.
Interea sed enim, cunctis mirabile visu
Scintillæ, conspersa polo velut aurea signa
Innumeræ argenti miro in candore videntur.
Sed quid in alterius visis moror? inq; relatis,
Atq; aliena premēs nunc per vestigia tendo?
Vidi ego qui tenues argenti ritè tabellas
Spargeret & lateris contriti puluere, & vnà
Huic virides aëris squamas niueasq; perusti
Contundi micas salis iniungiq; iuberet,
Puluereosq; alijs grumos è rebus aceruans,
Quas vetat & ratio, necnon ars ipsa referri,
Hæc ne sordentis vulgi vilescat in vsus,
Illa vt non vlli quæ sunt celanda reuelet.
Mox ita compositis angusta in pyxide lamnis
Subijcere inclusas arcto sub fornice flammas,
Quales crediderim torrere ad tartara fontes,
Aut vbi sulfureis diros ꝓmit Ætna sub antris.
At postquā ardenti fuerāt hæc cuncta camino
Tosta dies noctesq; nouē, tū demere massam
Feruentē, deq; ignis adhuc feruore rubentem
Abluere algentis roranti aspergine lymphæ,
Quam simul in partis lima diduxerat acri
Exiguas, phialæ secreta in parte locabat
Artificis mirè ingenium, nam desuper vndam
Fundebat, quę mox argento excerneret aurū.
Tum viridem sensim in laticem liquere videri
Argenti vis illa prius compacta, sed imum
Vas auri seiuncta grauis ramenta petebant,
Tātus aquę vigor est, tāta illo in puluere uirt⁹
Nec fortè apparet alibi concordia rerum
Clarius, vt nectat quæ vix iungenda uidētur,
Si quis particulas commisti pulueris omnes
Computet, & varios illarum existimet vsus,
Quæ tamē hoc vnū cōcordi ex arte tulerunt.
Nec minus, vt rebus proprias discordia vires
Auferat, vt molli tenuari dura liquore
Viderit, atq; breuis consumi protinus horæ
Momēto, & tenues effundi prorsus in vndas.
Lympharum verò species haud trahitur vna,
Nanq; aliæ quæcunq; hominū tellure metalla
Erutaq; & durata manu si tangere crebris
Contingat guttis, eadem mirabile visu,

Aut minuũt in frusta, aut in tenuẽ ocyus undã
Dispergũt, liquidoq; docẽt assuescere fluctu.
Sed tamẽ unũ adeò uis hæc non inficit aurũ,
Nã pstat simul ĩcolume, & simul omnib9 illinc
Sordibus ablutum confestim purius exit.
Est etiã Lymphę illius, si credere dignum est,
Mira qdẽ, & nobis nõ immemorãda potestas,
Quę quodcũq; semel purũ & sine labe metallũ
Contigit, argenti tremula sub imagine viui
Cogit in alterius speciem, formamq; resolui.
Quid quæ de veteri guttatim stillat Iaccho?
Deinde fimo incoquitur putri, lentoq; calore,
Donec in ætherei splendoris uersa colorem
Accipit è summo cælestum corpore nomen,
Hac quoq; dura ferũt certo mollescere ductu
Corpora, quæ Phœbi uel quæ dignata Dianę
Nomine, mortales rebus præponere cunctis
Instituere, quibus precij mensura pateret.
Nec tñ, hæc quanuis ita sint, immune putabis
Esse aurum, certo quin ex humore fatiscat.
Acris aquæ hoc etiam dirę violentia rodit,
Et terit, & liquidas tenuatim vertit in vndas.
Verùm hæc exiguam lucem tibi recta sequẽti
Prætulerint, veri qua cernere culmina possis,
Quo te discutiens tenebras industria ducit.
Sunt aliæ ex alijs quærendæ fontibus vndæ,
Iam quibus ex sese, nulla vi, leniter aurum
Humescat, nullo alterius veniente liquoris
Auxilio, exterius propria soluatur in vnda.
Hoc agite, hinc uobis summã pquirite laudẽ
Diuini artifices, hæc nanq; potentia cælo
Cælestis descendit aquæ, qua cuncta tuentur
Robore se proprio, necnon producere fœtus
Ipsa sibi similes, & in æuum extẽdere possunt
Progeniẽ, multos fragilem durare per annos.
Nonne uides quanto secum natura tenore
Cõsonet? utq; modũ generãdi cõprobet unũ
Semper, & vnius vi nitens seminis, vni
Seruiat una operi: quod & unũ nacta qescat?
Nec Bacchi si tentet opus, Cerealia miscet
Semina, nec, Cereris, si frumentaria quærat,
Pinguia Cecropiæ, tractat plantaria diuæ.
Ordea cui cordi, demum serit ordea, ne tu
Nunc aliunde pares auri primordia, in auro
Semina sunt auri, quanuis abstrusa recedant
Longius, & multo nobis quærenda labore.
Nec maris immẽsi reputes, aut nubis aquosæ,
Vel liquidi fontis similẽ: quã quęrere lymphã
Instituis, neq; enim, qđ tu obseruare memẽto
Inficit illa, liquat aliquid, cum spargitur, aut id
Humectat, propius cui venerit, arida nanq;
Pulueris hæc extra in speciẽ se prodit, at imis
Vuida contusi liquet in penetralibus auri.
His olim veteres intenti gnauiter vndis
In portum rexere ratem felicibus auris,
Ignarosq; uiæ medijs in fluctibus inter
Obstãteis scopulos frustra liquere natanteis.
Hinc multa expertũ, necnon & multa docẽtẽ
Insula diuino Balearis munere misit
Alma uirum, cuius miro velamine tectus
Ipse liquor, quo cũcta madẽt, iã credere mul-
Impulit, vt Bacchi cãdẽs & lĩpid9 humor (tos
Principia ablueret secretæ protinus artis.
At non ille quidem sentit, quæ dicere prima
Est facie visus, neq; tunc stillantia vina
Miscebat, cum iam præstanti lentus in vrbe
Insubrum terens residens feliciter annos
Fecit inexhaustum pondus prædiuitis auri.
Ac socijs, quos ipse sibi coniunxerat, æquus
Diuisit tenuem diuini pulueris offam:
Cuius in ĩmẽsum quota pars traduceret aurũ
Iampridem quæcunq; forent infecta metalla.
Hinc quoq; cult9 Arabs vitreo de fõte liquorẽ
Desertas inter valles, præruptaq; purum
Saxa sup ducit, nemorũq; occultat in vmbra,
Altorũ, densis passim quæ vepribus horrent,
Ast alias tamen hic uenas ostentat apertè,
Vber vbi emanat semper, nec inutilis humor,
Et te dum varijs immensa per auia rebus
Detinet intentum, felices præterit vndas,
Quas manibus quondã puris haurire solẽbat
Ipse, nec admiscens aliud, longumq; diuq;
Compositas parua leuiter fornace coquebat,
Vnde opera arcanæ naturæ occulta reclusit
Sæpius, & grates dijs immortalibus egit.
Sic alij, quos experiendo maxima rerum
Visere iam decuit summo quæsita labore,
Angustum per iter recto de tramite nunquã,
Qua prius ingressi declinauere, nec antè
Desinere optarunt, licuit quàm tangere lætis
Tandem exoptatũ longo post tẽpore finem.
Hoc opus, hanc primũ tantã mortalibus artẽ
Interpres rerũ ostendit sanctissimus Hermes,
Nec latuit tanto duxit quos munere dignos,
Edoctos sed iam docuit, penitusq; remotos
Rebus ab his, tanq̃ non dignos, terruit omnis
Ne peterẽt, quæ nõ vnquã cõtingere possent,
Iamq; pbos tãdẽ accẽdẽs, vt quærere vellent
Quæ sciret, veroq; ipse deprehenderat vsu,
Admonuit paucis contentum pergere doctũ
Artificem, tanquàm naturæ ritè sequentem
Certa solo pressis stabili vestigia signis.
Quinetiam humano docuit de corpore pelli
Hac omnes ualida morbos faciliq; medela,
Seruariq; diu nitido cum flore iuuentam
Et seniũ placidos produci grande per annos,
Nec sanctã violare fidem, nec fallere quenquã
Ille potens sacri patitur medicaminis vsus:
Hoc sed qui poterit dijs adspirantibus vti,
Et præstare etiam quoties defecerit, ille
Plurima contemnens, & seruantissimus æqui
Hinc erit, & frugi, curasq; eludet inanes,
Et dites supra gradiens, ditissimus omnis,
Pauperiem simulabit ouãs, ac sæpe benignus
Proderit, & miseris latitans succurret egenis,
Innocuusq; alijs sibimet gaudebit adesse,
Et facilem ducet momenta per omnia vitam.

IOAN

IOANNIS AVRELII AVGVRELLI CHRYSOPOEIAE LIBER SECVNDVS.

Actenus auriferam secretæ Palladis artem
Inuentam humana quondam uirtute coëgit
Credere nunc ratio, nunc experientia suasit.
Iamq; ea quid possit, quo prudẽs tẽdere pgat,
Hic canere icipiã, dextro modo numine Phœbi
Difficiles adeò factu, dictuq; per artes
Ingrediar, uerbis addens & rebus honorem.
Tuq; ades ò cultũ Musis & Apolline pectus
Ante alios olim cunctos diuine Poëta,
Quo duce secretum per iter procedere tantũ
Ipse queã, ut propius Pimplei culmina cernẽs
Alta iugi, ne quo interea per deuia ducar.
Illuc nanq; animus certa spe ductus anhelat,
Et fidit gradibus crescentis scandere famæ,
Nulla æui quam longa queat delere uetustas.
In primis niueo sparsus candore lapillus
Quæritur, aut longo contritus tẽpore puluis
E niueo in liquidum uersus candore ruborẽ.
Illius infecto tenuis pars mista metallo
Inserit argenti subito, mirabile, pondus
Et speciem, uel si argento sit proxima uiuo:
Dedocet hoc fungi liquenti immobile uita.
At rubor ipso etiam puluis preciosior auro
Quodcunq; ex illis primum calefeceris igni,
Vertet in immẽsum põdus tibi protinus auri.
Atq; ideo artifici maius nihil esse putato,
Quã quib. è primis opus id cõponere possit:
Noscere, quæúe prius capiat circũq; laboret.
Mox ut naturæ se tum præbere ministrum
Sentiat, exemptum latebris cum nobile semẽ
Proferet in lucem solers, iterumq; tenebris
Reddet, & occulta seruatum pyxide claudet.
Cũq; alimẽta putri sẽsim dabit humida massę,
Agricola ut quondam telluri semine iacto
Spargit rore leui tantùm sitientia culta.
Nec minus interea tepidũ cũ suggeret ignẽ,
Et genitalem intus uim ui subeunte fouebit:
Vt calor interius solet exteriore iuuari,
Ac stomacho prætẽta manus præstare uigorẽ
Vt ualet, utq; ægri uires releuare caducas
Apposita exterius possunt fomẽta medentũ.
Nec uarias specie res admiscebit, & uni
Quodcũq; obstiterit iunctũ, procul inde mouebit.
O tardas adeò mentes, assuetaq; falli
Artificum uario rerum per inania ductu
Pectora, cũ duris quid mollia uina metallis?
Apta epulis, atq; apta bibi suauissima uina.
Quid leuis humano missus de corpe sanguis?
Quid lapsi è rosea flaui ceruice capilli?
Oua quid? & lectæ summis in montib. herbæ
Conueniunt imis fosso sub montibus auro?
Hic tamẽ expressam prælis torquentib. uuam
Accipit, & phialæ postrema in parte reponit:
Cuius in extremo rostrum connectitur ore.
Hanc super ignitos cineres candẽte camino:
Aut super undosum laticem feruentis Aeni
Collocat, at tenuis fertur uapor int9, & hęrẽs
Alta petit, leuiusq; liquens it fusus in undas:
Ardentemq; uocant Lymphã uitæq; liquorẽ:
Vitrea quem raris effundit fistula guttis.
Hic ergo ut multis uicibus stillauerit, unà
Collectus uarios tandem seruatur in usus,
Præcipuè uerò, modico lentescat ut igne,
Siue fimo incoctus nulla non arte tepenti.
Fingitur oblongo uitreum uas ductile collo:
Bina unde, exiles uelut ansæ, brachia pẽdent
Cõcaua, quæ uentrẽ uasis flectuntur ad imũ:
Hic igitur liquor inclusus cũ summa per ora
Fertur, continuò binas inclinat in aures,
Ingreditur, repetitq; iterũ, quas liquerat imo
Fundo feruenteis lymphas, iterumq; refertur
Ad supera, atq; leuis nusquamúe quietus eandẽ
Itq; reditq; uiam toties, & mobilis idem
Ipse in se sua per uestigia confluit humor,
Donec paulatim niueam densetur in offam.
Tenuibus hæc tandẽ lamnis cõponitur auri,
Et coquitur lento forsan, longoq; calore.
Verũ hócne, ânne alio quouis ea deniq; pacto
Cõmiscẽt (nãq; hoc haud est exqrere nostrũ)
Incassum cuncta exercent, frustraq; laborant.
Nã specie diuersa simul dum iungere curant,
Altera ut impediant primo mox altera motu,
Efficiunt, ullo ne possint tempore quicquam
Edere, quod per se natura constet & unum.
Nanq; ita principio statuas cũcta esse sub una
Re, quib. hîc op9 est, nihil ut quæsiueris extra,
Præcipuè humorem, qui sese iugis abundè
Sufficit, atq; intus seruat, dum prodeat illud,
Quod cupis, & gigni tanto conamine certas.
Quinetiã duplicẽ scito uim intrinsecus esse,
Et quæ semper agat, & quæ patiatur, ut una
Fœmina, masq; agitẽt, ueluti cũ pullus in ouo
Crescit agẽte quidẽ hoc, atq; hoc patiẽte uicissim,
Exterius tantũ miti atq; fouente calore
Adiutus, neq; tu quid conuenientius ullum
Exẽplo hoc credas, neq; qd me iudice semp
Acrius inspectes, atq; ad quod cũcta reducas.
Ast alius puro uarias de sanguine parteis
Elicit, atq; adeò ductas elementa uocare
Instituit, tanquam possint ea fortè uideri
Simplicia, aut tãgi manibus, secreta uel usquã
Esse, uel includi quoquã, quin protin9 omne
Vas penetrẽt, duro quãuis Adamãte peractũ
Id fuerit, simplex neq; enim cõsistere corpus
Parte potest orbis uasti uiolenter in ulla,
Sed propria tantùm gaudẽs in sede quiescit.
Sic sæpe ex alijs rebus, sic sæpe seorsum
Quatuor è tonsis ponunt elementa capillis.
At non sic natura potẽs hæc segregat unquã,
Sed miscet potius simul, & confundit eodem
Frigida commutans calidis, humentia siccis,
Atq; ita corrumpit solidum, neq; diuidit ullas

In parteis,ſeruans genitalem ſeminis illi
Vim,qua corrupto corp⁹ de corpore gignat:
Nanq; ex quo q̃cq̃ genitũ eſt,id putruit ante.
Quid qui conatur quæſitæ longius herbæ
Inualido aufugiens argentum ſiſtere ſucco?
Idq; gelat,duratq; ſimul,ſed figere nulla
Arte poteſt,ictu quo molli ducere poſſit.
At non quod ſolidum faciat,uel ductile,tantũ
Quęrendũ eſt,ſed quod uideatur poſſe priorẽ
Auferre,atq; illi defecto inducere formam
Mox aliam,& puri ſpeciem donare metalli.
Sulphura quid memorẽ lõgo deterſa labore?
Nitraq;,purgatosq; ſales,toſtasq; Lyæi
Longæui feces,uel quæ atramenta calenti
Accenſa effundunt guttas è uaſe rubenteis?
Hinc ſoluũt,iterãtq; uices,ac ſæpe reſoluunt:
Deinde lauãt, iterũq; terũt, mox figere tẽtãt:
In calcem uertunt etiam,miſſoq; uapore
In ſublime ferunt tenuati corporis auram.
Compoſitos uaria uideas hinc legẽ caminos
Innumeros,totidemq; luto lita uitrea uaſa.
Quæq; ſibi uertit Faber argentarius uſu,
Sordidiusq; aliæ quicquid fabrilibus artes
Exercent curis,noſtri arripuere,ſuisq;
Inſani aſciuere laboribus:atq; ita ſemper
Sulphur olent,ſemper faciem fuligine tincti
Horrendas atra ſimulant ab imagine laruas.
Nec miſeram magis affirmes ueraciter ullam
Artẽ aliam, q̃ quæ externis Alchymia uerbis
Dicitur,obſcurisq; tegens ambagibus errat
A uia per,miſerosq; trahit p̃ iniqua ſequentes
Ac tandẽ eiectos in cæca Barathra relinquit.
Vt uideas quandoq; bonum ſua prædia ciuẽ
Vendẽtem,patriasq; domos, mercesq; repo-
Fornaces inter uerſari,ac follibus aurã (ſtas,
Captare, in tenuemq;, nefas, cõuertere fumũ
Rem,dubias dum quærit opes inſanus,auitã.
Difficilem interea coniunx mœſtiſſima uitã
Protrahit, illachrymant nati, fit ſordidus ipſe
E lauto,ludusq; patens & fabula uulgi.
Quare agite exẽptã tenebris hãc cernite lucẽ
Mortales, cæcisq; uijs auertite greſſum,
Ac prohibete nefas tantũ, & depellite uirus,
Infectum quo uulgus iners ſe poſſe per artem
Diuinam miſcere manus putat, abdita rerum
Quæ ualet & cauſas adeò ſpectare latenteis.
Hanc nõ impuris manibus fraudator auaru
Attingat,decoctor item, quiſquisúe fabrilis
Arte ualet,mollisúe etiam,cui perdita cordi
Ocia,mercatorúe uagus,uel deditus urbi
Ciuis, & incumbens telluri aruisq; colendis:
Et q̃ multa animo præſertim & magna mine-
Vel ſi q̃ ſimiles hęc uulgo quærere ſueti (tur,
Fraude mala tãtũ,uel habẽdi prorſus amore.
At ſapiens, ſuperos in primis qui colat, & qui
Noſcẽdis penit⁹ cauſis modò gaudeat, huc ſe
Conferat,hanc totis ſectetur uiribus artem.
Huic comes hęrebit grauis exploratio rerum
Intima naturæ paſſim ueſtigia ſeruans,
Tũ mora ſollicitos curſus remorata ſequetur:
Et uiſura olim ſtabilis patientia finem,
Mox labor,ingenuosq; mouẽs ĩduſtria greſſ⁹
Haud aberit,uitreumq; feret uas ſcilicet unũ,
Vnum opus , atq; unã ſecũ rem deniq; ducet.
Ille igitur tanto comitatu ſeptus inibit
Longũ iter,& lento peruadens omnia paſſu
Continuè miris oculos mentemq; repertis
Paſcet, & aſſiduum fallent ſpectata laborem:
Donec in arcana tectos tellure recludet
Theſauros ignotum argenti pondus & auri.
Eloquar? an uulgo prorſus non credita uerſu
Expediam primus? nec erat cum talia cœpi
Iam fari,mens iſta mihi,ſed compulit ordo
Integer,ut dictis etiam maiora reuelem.
Ille ergo ulterius procedens, ultima rerum
Secreta inueniet,queis ſe natura peractis
Oblectat,gemmasq; pari confinget ab arte.
Ac niſi dicendis ſupereſſent multa metallis,
Gemmarum forſan cauſas, ſedesq; referrem
Sepoſitas,quibus in ſpecubus natura beatis
Ludit,& in nulla magis hac mirabilis uſquam
Parte ualet ſummas uariando promere uires.
Perſpicuæ ut tell⁹ lymphæ cõmiſta minutim
Pura ferat gemmas,ut cæli motus,& ardor,
Sidereusq; ſitus certam præſcripſerit illis
Sedem gignẽdis canerem,nec gẽmeus unde
Irradiet fulgor,uariet color unde,tacerem.
Duricies etiam unde illis inuicta, nec igni
Cedẽs,nec ferro, unde nitẽs diſtinctaq; miris
Interdum maculis facies, iam qualis Achaten
Æacidæ ornarat Muſis & Apolline felix.
Vos natura parens , nulla cui motus ab arte
Prouenit,ò Diuæ parua concludere gemma
Spõte nouem uoluit proprijs inſignibus oẽs
Ornatas , mediumq; ſimul conſidere Phœbũ
Depoſito mitem cornu Citharaq; canentem:
His ut teſtatum ſignis mortalibus eſſet,
Quo numero & quali ſemp̃ pręſtatis honore.
Felicem tanto dignatum munere Pyrrhum,
Et fortunatos licuit quibus iſta uidere.
Indomiti hinc uirtus Adamãtis multa referri
Debuerat, Solis ut quondam Regibus eſſet
Cognitus,utq; uno tantùm quæſitus in auro,
Vtq; actus ferro durisq; incudibus ictum
Reſpuat,atq; etiam ferrum diſſultet utrinq;,
Diſſiliantq; ipſis incudes ictibus actæ.
Vt prædura adeò uis hæc corrupta recenti
Sanguine,calfactoq; hirci rumpatur,& ictu
Crebro librantis grauiter per inania ferri.
Vt lapis acceſſu Magnes Adamãtis oberrans
Ferrum declinet, uel inhærens abdicet idem,
Irritaq; ut tandem faciat concepta uenena,
Et pellat de mente metus Adamãtina uirtus,
Omnia quæ quondã faſſa eſt uidiſſe Vetuſtas
Credula,nanq; horũ fortè experiẽtia Priſcis
Certior arriſit quæ non oſtendere ſeſe
Quiuit adhuc nobis,ſeu nõ gen⁹ illud in auro
Congenitum pateat,ſeu ſic,ut pleraq; falſo
Nunc alia, hoc etiam non uero nomine dicãt
Artifices,ideoq; ipſa re prorſus aberrent,
Quo neq; quæ Veteres ſup̃ his ſcripſere fatẽ-
Eſſe,ſed in dubiũ reuocari tradita poſſe (tur

Ipſa

Ipſa hęc contendunt manifeſtis omnia ſignis.
Nec uirides etiam fas hîc tranſire Smaragdos
Indictos, neq; enim color eſt iucundior ullus,
Quàm quo ſe tellus horis genitalibus anni
Veſtit, & oſtentat uultu meliore uirentem.
At mage nil uiret his, nihil eſt qđ cōpleat ęquè
Cōtuitu his oculos, ſatiet minus, ipſaq́; multo
Obſcurata acies intentu protinus ipſo
Aſpectu uiridis claret recreata Smaragdi.
Fulgurat ut picto uiola Carbunculus igne
Mox etiam canerem, uariuſq́; ut fulget Iaſpis.
Concolor & fuluo radiat Topatios auro.
Innumeraſq́; alias ſpecie, uel nomine tantùm
Diuerſas cœpto memorarē carmine gēmas.
Verū hęc iam ſatis eſt leuiter tetigiſſe uagātē,
Atq; alijs mōſtraſſe uiā, qua tendere pergant,
Si quos fortè iuuat naturæ occulta ſubiſſe,
Hæc eademq́; palàm dulci feciſſe Camœna.
Nunc age materiā, tantæ quam præſtitit arti
Natura, expediam, ne quis perferre labores
Incaſſum ſtudeat tantos, ſed grandia uitet
Detrimenta, quibus ueſani ſæpe tenentur
Artifices, longe primis dum rebus aberrant,
Quas capere, ac ſolas illos ſeruare decebat.
Eſt lucus ſummo ſecreti in uertice montis,
Fons ubi decurrit nitidis argenteus undis,
Et ſpecus exeſum tendens aperitur in antrū.
Intus habet præſtans diuino numine Virgo,
Ruricolæ Glauram priſco quā nomine dicūt.
Huc denſos inter uepres anguſtus & aſper
Accliuiſq́; ægrè perducit callis euntem.
Veſtibulū ante ipſum ſpeluncæ læuis & ęqua
Planicies, nō ampla tamen, horrentib. umbris
Cingitur, ac fluuij ripis, & margine Tophi,
Obducta uiridi muſco ſpiſſiſq́; Corymbis,
Ingreditur uerò ſiquis feliciter, omnem
Continuò labem humanam, mirabile dictu,
Exuit, ac pondus ſubito mortale relinquit,
Et purus penituſq́; leuis fit ſpiritus illi,
Quiq́; aditus luſtret cunctos, agiliſq́; feratur
Per cuneos, quib. in medijs ſedet aurea Nym-
Aureꝰ & circū thalamꝰ: ſupraq́; renidet, (pha,
Quin auri tabulæ pedibus calcantur euntū,
Atq; ipſa ex auro ſplendet conflata ſupellex.
Taruiſijs: ne qua titubes in montibus antrum
Hoc pete, qui rebus tantis primordia quæris,
Quodq́; illic uiſum fuerit precioſius, inde
Erue, nec ſumptu nimio, nec parce labori.
Nō tamen aut uiuū ſulphur, tremulumúe re-
Argētū, uel quæ undāti delata uapore (pones
Exit ab his primum putriſq́; infectaq́; uena.
Sed purū atq; omni purgatū ſorde metallum
Accipies, cuius ſecreta in parte receſsit
Spiritus, & craſſa preſſus ſub mole latenter
Victitat, ac ſolui uinclis, & carcere cæco
Emitti expectat tenues effuſus in auras.
Quæq́; erat innato ſubſidens pondere moles,
Iam leuis aſſenſu ſuperas contendat in oras,
Duraq́; molleſcat naturam imitata per artem
Eximiam, retro quæ per conſueta reuerti
Imperat, ut longo ſeſe torpore recludat
Incluſum ſemen, uegetantis more, nec intus
Ardua conſtantis metuat iam uincula maſſæ.
Quod tibi ne mirum ualeat quandoq; uideri,
Pullulat interdum proprij uirtute uigoris
Auri perpetuum germen, ferturq́; ſub auras,
Non ſecus ac ſumma fruticis tellure cacumen
Exit, & inde ſua ui ſeſe extollit, vt Iſtri
Accola felicis ſæpe illud ſtirpibus hærens
Capreoli in morem nati circundare truncos,
Implicitumq́; etiam ſaxis inuenit obeſis.
Vtq́; agiles ſerpunt ederæ, lateq́; pererrant
Amplexæ lateres circum, parieſq́; fatiſcit
Dirutus, ingreſſis rimas radicibus, atq;
Frōdibus, ac prętergreſſis latera obuia ramis:
Sic Topho inſeritur creſcentis uiuidus auri
Surculus, atq; intus partis explorat inanes,
Egrediturq́; illinc, & ſe diffundit in auras,
Aut uariè illius ſummas complectitur oras,
Quaſq́; tenet ſolidè cōſperſas purus inaurat,
Hinc duo præcipuè, quæ uerſet cura probati
Artificis, ſtatuo. quid primum ſeligat, & quo
Selectum pacto moderetur, & aptius edat,
Quo poſſit modico ſolui lentoq́; calore.
Vtrūq; innumeris priſci inuoluêre tenebris,
Barbaraq́; occultis rebus coniungere uerba
Haud dubij, centū ſtatuerunt nomina, quorū
Quodcunq; incertā ſignaret remq́;, modūq́;,
Multaq́; quæ lepidi quondā finxere Poëtæ,
Quæq́; ſacrorum olim ueri uox nuncia Vatū
Protulit, his etiam ui ce ſunt interpretis uſi,
Singulaq́; expoſuere, atq; inſeruere libellis
Ipſa ſuis patefacta, uelut cælantia pridem
Artis opus tantæ, cum porrò uana Poëtæ
Figmenta illecebris uacuas captantia mentes
Commenti, multo fuerint diuerſa loquuti.
Qui uerò incōprehēſum & inenarrabile mu-
Diuinæ humanas aduētū prolis ad oras (nus
Pręfati, haudquaq̄ parua hęc ſēſere ſub ingēs
Os illud tam magna ſonans myſteria Vates.
Hæc tamen, haud nullis noſtri ſuadētib. auſi,
Vel quòd eos ea uana fides tenuiſſe putandū
Vel ſua quòd uarijs iuuit cælaſſe figuris. (eſt,
Quin etiam huic uni, quo ſe mollire metalla
Inuenere modo, cunctarum nomina rerum
Impoſuere, quòd hæc cunctis uis inſita rebus
Hæreat, incipiatq́; omnes, & compleat una.
Cuncta adeò cunctis occultauere, neq; illi
Nequicquā interdū ſeriē abrupere loquēdo
Perpetem, & excurſus interpoſuere uacantis.
Ergo altè ueſtigia animis, & rite repertam
Materiam rebus tantis per deuia ſume.
Nam nō una tibi regio dabit, aut locus unus.
Montibus at multæ ſpaciātur Oreades altis,
Antra quibus cura eſt ſeruare, ingētiaq́; intus
Munera, iam quorū uenientes ſæpe remittūt
Participes, manibus puris & pectore ſi qui
Acceſſere illuc, dites ubi pectine eburno
Aurea perpetuo depectunt uellera Nymphæ,
Quæ prima heroū pubes rate ſancta petiuit,

Nec timuit tantos per fluctus quærere summis
Tũ ducib. ditẽ sub Iasone & Hercule Colchõ.
Alter inauratam noto de uertice pellem,
Principiũ uelut ostendit, quod sumere possis.
Alter onus quantũ subeas, quantumq; laborẽ
Impẽdas crassam circa molem, & rude põdus,
Edocuit: neq; enim quã debes sumere, magnũ
Inuenisse adeò est, habilẽ sed reddere massam.
Hoc opus, hic labor est, hîc exercentur inanes
Artificum curæ, uarijs hîc deniq; nugis
Sese ipsos, aliosq; simul frustrantur inertes.
Et nunc urentis latices, Bacchíue liquorem,
Nũc olidas miscent lymphas, quæ mẽstrua &
Appellãt, ueluti sint, ut quę dulcia cõplẽt (ipsi
Pignora perfectis materna mensibus aluo.
Deinde coquunt lento spaciosi tẽporis igne
Assiduè instantes frustra, longiq; laboris
Præmia decepti tardè uentura morantur,
Nam uarias rebus formas adhibere serendis
Nõ puduit, quæ sic naturę monstra repugnãt,
Hoc opere in toto pręsertim, quod nihil æquè
Postulat, ac quod sit simplex, farragine nulla
Rerum alia expletũ, quã quæ tellure sub alta
Continuò puri suffitu sulphuris, atq;
Comparis attactu uiui conflantur in aurum.
Præparat ast aliter alius, fortasse nec unus
Est modus, una modo res ipsa & pura reduci
Iam liquido uideatur, & in se sola relinqui.
Ars hîc, sed propius Naturã imitata, laboret,
Illic ipsa suum constans Natura tenorem,
Artificis sed mota manu directaq; seruet.
Nanq; ubi compactũ ualida soluetur ab arte,
Expositumq; extra uenienti ui dabit ultro
Sese opus, & certa fœcundum prole patebit,
Quod superest: ipsum secreta in sede locabis,
Perpetuoq; calore, & longo tempore fotum
Exercebis, & huic sensim sua pabula reddes.
Nec graue decreti spatiũ tibi temporis esto,
Quicquid id est, certo nã prodit tẽpore quic-
Exoritur, donec perfectũ circuat orbem, (q;d
Quo se uitalis profert in luminis auras.
Ac ueluti informis paulatim matris in aluo
Fœtus inaugescit, paruus dũ fingitur infans,
Sic locus exceptus dextrè, cui semina mãdes
Aurea, continuè producens illa fouebit,
Donec inoptatos adolescent edita fructus.
Tumq; ministrabis paruũ crescentib. ignem
Principio, humentemq;, & corrũpentib. aptũ,
Temperiemq; illis, Mariæ quæ balnea dictãt,
Inter & humorem statues interq; calorem.
Quòdq; fimũ falsò appellant, & balnea, tantũ
Tu mitem ac proprium gignẽdis usq; teporẽ
Sufficies æquus, neq; enim qui deficit, aut qui
Excedit calor, & medium seruare nequit: Sed
Alternat uariatq; uices, hic profuit unquam
Natis, aut certo nascendis tempore rebus.
Materiã quoq; nec multam concludere parua
Pyxide curandũ est, modico nanq; ipsa calore
Haud poterit resoluta suas expromere uires.
Id quoq; non opus est, nã cũ semel ipse beati
Pulueris extiteris compos, nõ amplius optes
Aut multũ, aut ipsum rursus cõponere, nanq;
Augebis quoties ulli tibi uenerit usu.
Illud nec parui facies, quòd clara beatus
Signa dabit puluis tibi, cũ manifestus haberi
Cœperit, & uarios ostendet rite colores.
Sed ruber in primis quanuis optabitur, albũ
Nõ tamẽ excipies, q̃n & magni quoq; pẽdas,
Atq; atrũ, nanq; hic operis tibi mõstrat apertè
Principium magni, secretæq; hostia pandit
Prima uiæ, ignarũ frustra qua uulgus anhelat,
Et uaga multiuij callis diuertit in ora.
Ille iter inceptũ quondã, propiusq; peractũ
Iam mediũ, ostẽdit, nec iã procul esse ruboris
Indicium, gaudet cũ uis humana propinquũ
Affore opus, quo non maius perfecerit ulla
Ars ullis adiuta opibus, licet ipsa potenti
Nil non ingenio peragat, quæ sidera cæli
Suspicit, atq; obitꝰ signorũ inspectat & ortus,
Cõscenditq; polum gradib. subnixa superbis,
Ac maris & terræ tractus metitur, & ipsas
Innumeras prorsus numero cõprehendit are-
Cælestis etiam concentus uoce referri (nas.
Edocet humana, fidibusq; imitata canoris
Aetherei septem tentat discrimina cantus.
Arte etiam inuentæ Leges & ciuica Iura,
Arte urbes constant claræ, sanctiq; senatus,
Arte regunt reges populos, exercitus arte
Ducitur, atq; etiã præstans Dux imperat arte.
Ars & corporibus fessis diuina ministrat
Adiumenta, quibus reparãt languentia uires.
Fertilis & terræ cultus non abnuit artem,
Cum dura ac sterilis tellus mansuescit arãdo,
Et secreta prius crescunt uineta sub vlmis.
Hæc igitur, quæ nos inter uersantur ubiq;
Tractat, & illa etiã contemplans audet adire,
Quæ procul à nobis tanto sunt edita tractu.
Quin bene si reputes, arti penè omnia certæ
Attribuit genus humanũ, nec dicere quicquã,
Aut facere illius recta sine lege requirit.
Salue hominũ præsẽs simul & gratissima curæ
Ars grauium, seu te sancta de Pallade natam,
Seu famulam potius dicã sub Pallade primã,
Nanq; ferunt illam propriũ seruasse pudorẽ
Semper, eã quãuis adamarit Lemnius heros,
Ex quo disiecit patris caput ipse securi,
Prodijt unde ferox patrio dea prædita sensu.
Salue magna parens iterum, fœcunda uirorũ
Atq; operum, tibi tot sacris è uatibus unus,
Quos æquo ad tantos gressu procedere riuos
Par erat, Aonijs ausim conspergere lymphis
Tantarum causas rerum caligine tetra
Obductas, atrasq; illis detergere sordes
Et liquida ablutas aspergine ferre nitentis
Ante oculos. ergo cum tu deprehenderis arte
Eximia seriem tantam, & manifesta colorum
Signa, procul longi speres promissa laboris
Præmia, nanq; tibi diuino munere puluis
Pręstò erit auripotens, parua qui quodq; me-
Parte sui purũ subitò couertet in aurũ. (tallũ

Ac ueluti modicus, si fortè coagula desint,
Caseus extemplo lympha resolutus & igni
Adstringit plena liquidi mulctraria lactis:
Cogit & alterius lac in se uertere formam.
Sic argenta sacer puluis liquentia sistet,
Sidereaq; auri specie donabit, ut omni
Præstēt, & nullo prorsus superentur ab auro.
Ipse etiam augetur puluis, ne fortè labores,
Neúe iteres opus expletū semel, addere sūmā
Vim licet, ut minimus tuū puluis deniq; uiui
Immensam argenti ualeat cōuertere molem.
Seu leuis & nulla demum non parte solutus
Spiritus ingreditur longa in penetralia densi
Corporis, & toto penitus se uiscere miscet.
Seu potius longo cōcoctus tempore puluis,
Cōpressusq; diu, multumq; & sæpe reductus
In sese, proprium cogit densetq; uigorem.
Vtq; Croci exiguus pura flos sparsus in unda
Immodicum grato diffundit odore colorem,
Plurima sic agitans cōtracto in puluere uirtus
Obuia percurrit liquidi loca cuncta Metalli.
Seu nulla hîc ratio est hominū dephēsa sagaci
Ingenio, quare uis paruo in semine tanta est.
Herculei neq; enim lapidis si fortè requiras
Inuenies causam, qua ferrea uincula nectat,
Et trahat abiuncti pondus per inania ferri.
Nec min⁹ unde regat nautas, & uergat ad Ar-
Spectātes parua clausū sub pyxide sidus. (ctō
Multa tetigit sacro īuolucro Natura, neq; ullis
Fas est scire quidē mortalibus omnia, multa
Admirare modo, necnon uenerare, neq; illa
Inquires, quæ sunt arcanis proxima, nanq;
In manib. quæ sunt hæc nos uix scire putādū,
Est procul à nobis adeò præsentia ueri.
Ne tamen haud speres artem perdiscere posse
Difficilem, atq; alijs grauiorē, percipe iā nunc
Quæ dicam, & posthac alta tibi mēte reserua.
Quæ sciri poterunt, ea primùm sola putabis
Cognoscēda tibi, dehinc ordine cętera disces.
In primis etenim rerum cognoscere Causas
Ne dubita, nam sæpe ferunt quærentibus illæ
Sese ultro faciles, si quem uia recta reducat
Continuis ad se gradibus, nec sistere detur
Ante illi, quàm se thalamo concludere possit
Quo se maiestas ueri ueneranda receptat.
Illic quæ fuerint fingendis prima Metallis
Semina uisuntur, quæúe his coctura serendis
Diuersas adeò coniunxerit ultima formas.
Nec minus apparet ratio qua posse Metalla
Ipsa uices præbere suas, alienaq; ferre
Imperia, aspicitur, necnon & gignere, si qua
Ars iuuet, atq; manuū Naturæ porrigat almę.
Quin etiā ut sensim madeāt, & mollia perstēt,
Magnū opus, & quo nō credas operosius ullū
Esse aliud, nec quo magis ars se maxima iactet
Præterea haud aberit longè, quin cętera de te
Percipias ipso, nam uinclo iuncta tenentur
Cūcta uno, hincq; mod⁹ lēti deprehēditur ig-
Et loc⁹, atq; decēs lapidis mēsura futuri, (nis,
Et color optato uariè sub puluere fusus,

Quoq; modo augendus, deerit forsitan ante
Conditus, & multo durarit tempore puluis.
Omnia quæ læto passim tibi certa patebunt,
Si rerum seriem longo seruaueris usu.
Et quandoq; probus non dedignabere forsan
His equidē dignas meritis persoluere grates,
Qui procul ignari linquens ludibria uulgi
Nunc iter ingrederis nobis ducētibus arctum
Vsqueadeò, ut paucos capiat, paucosq; remit-
Incolumes, crebris laceros qn ueprib. oēs (tat
Id referat, nisi quos alta sub rupe relinquit
Errantes cæcis in flexibus, unde nec ipsi
Se unquā, mortalisúe man⁹ miserata referret.
Sed tu ne dubites sinuosa errare per antra,
Cæca reges filo uestigia, quod tibi nuper
Ostendi, ut tutus ferres tutusq; referres
Ipse pedem, quòd si finem assequerêre beatus
Optatum, Diuis ageretur gratia primum,
Deinde mihi meritò: tibi qui præsentib. illis
Consului, uerùm si non contingere metam
Fortè darent superi, cœptum sed sistere cursū
Esset opus, casu quo sæpe humana laborat
Conditio, at saltem falsi mendacia uulgi
Exagitans, alios errantes cernere possis.
Illud sępe etiam in primis, iterumq; monebo,
Ne, si rara tibi contingat gratia cælo:
Nanq; aliunde sibi nemo sperauerit, ulli
Hanc uix insinues caro fidoúe sodali.
Nedum alijs referes, ea nec te noscere iactes,
Quæ scieris, uerū secreto in pectore seruans
Tecū habita, & tecū tātū ipsa arcana reuolue,
Nā suspecta probis ars ipsa inuisaq; multis
Inuisos etiam cultores efficit artis,
Mendaces adeò multi quacunq; uagantur,
Multaq; polliciti uanè, quæ multa nec ipsi
Resciuere, neq; est illis ea noscere promptū,
Qui recta, quæ nos ducit uia, prorsus aberrāt.
Multos quinetiam insignes, & cætera doctos
Vidi cuncta equidē tractare, & pēdere magni,
Quęcunq; ignarū probat ac ignobile Vulgus.
Quid? qui deridēt oīs, quæ maxima turba est,
Artifices, tanquam nihil hos intersit & illos,
Atq; uno pariter pendunt examine cunctos.
Sunt qui sæpe petant, quæ nā sit causa quòd
Aut unquā tantos inter, qui talia curant, (usq;
Appáret nemo, qui re miracula tanta
Cōprobet, idcirco nullā, quā dicimus, artem
Esse, sed ingentis nugas, & inania mentis
Insanæ commenta sibi manifesta uideri.
Sed quis tam fragili munitus robore pectus
Nō queat hæc ulli nūquam referanda tacere?
Nam quē non prohibet rerū prudentia fari,
Quæ sibi cōtinuò, fuerint cū dicta, nocebunt?
Tutus ab insidijs qua se uirtute tueri
Posset, qui præ se ferret, se condere paruo
Diuitias loculo ingentes, quib. undiq; regum
Et regna assurgunt, & opes, opulentaq; cedūt
Omnia, tanquā illis sint unis quæq; minora.
Thesauros igitur tantos componere siquis
Iam potuit, mirè sub amica silentia seruat,

Quod quoq; tu facies,neq; te desistere cœptis
Id moueat,nullos opibus quòd talib.auctos
Videris,aut uulgo sese ostẽtare beatos. (dent
Nec quoq; te grauia hęc,atq; importuna retar
Tẽpora,quæ nunquã miseri sperauim⁹ ante,
Hostis ut heu mites ĩuaderet has quoq; terras
Barbarus, & longo seruatam tempore pacem
Perderet usqueadeò, nedũ turbaret iniquus.
Nunc licet inuasas urbes,direptaq; passim
Oppida,nũc turpes prædas,raptusq; nefãdos
Audire,& miseris iniecta incendia uillis.
Naruisiã unde suam tristis flet Musa Bononi.
Turpatos etiam cultus,uiolataq; fœdo
Milite templa deûm , scelerateq; insuper usta,
Et confusa simul diuina humanaq; tantum
Bella nefas, scelerũq; parens discordia nectit.
Pectora quinetiam diro commota pauore,
Et concussa hominum paucis sic ante diebus
Cernere erat, ueluti dirarum agitata flagellis,
Vt sibi quisq; nouas trepidaret quęrere sedes,
Collectisq; opibus proprijs oneratus abiret,
Atq; solum linquẽs patrium se ferret ad urbẽ
Reginam,magna quæ cingitur amphitrite,
Tanquam illo sub tuta forent tunc oĩa cælo,
Quo sese quondam fugiens electa recepit
Gẽs Italũ , ut paruis scopulis seruaret & unda
Se modica, immensus totã cũ exureret ignis,
Italiam,accensus sæua penè undiq; ab omni
Barbarie , & multos duraret fotus in annos.
Quare age , quo magis hæc fortunæ subdita
Quę bõa mẽdaci mortales noĩe iactãt, (cernis
Illius aduersum uiolentos fulminis ictus
Præsidio hoc stabili temet munire labora,
Vt si fortè metus pauidos inuaderet unquam
Nos iterũ horrẽd⁹, quẽ Rex hominũq; deũq;
Iniustos potius conuertat iustus in hostes,
Ipse tibi atq; tuis & amicis cõmodus adsis.
Nanq; ubi diuinum secrete munus habebis,
Diuitibus cunctis opulentior ipse sub ala,
Aptius,aut loculo quouis,nulloq; labore
Quo te cunq; pedes, quocunq; in tẽpore tecũ
Omnia securæ gestabis commoda uitæ.
At si pax iterum nos exoptata reuiset,
Quã prope iam,siquid ueri mens augurat,esse
Credimus,& nobis missum diuinitus iri,
Quo potiore queas tranquillæ munera pacis
Exercere modo? quàm quo seu seria tractes,
Seu tibi sint cordi lusus , & honesta uoluptas,
Vtraq; tum frugi possis tum iustos obire.
Nã neq; auaricies,neq; honorũ insana cupido
Nec qui perturbant reliqui mortalia corda
Affectus,uarieq; mouent, & inaniter angunt:
Illecebris poterunt ullis te uincere,tanto
Præsidio , ac placidæ mentis munimine tutũ.
Sed neq; bellorum diri motus,neq; pacis
Alma quies tantũ moueant te quærere causas
Rerũ adeò obscuras,nec opes, nec cõmoda,q̃
Perpetuò quocũq; uoles tã multa seq̃ntur. (te
Verũ id præcipue moueat, quod munere di-
Hoc ipse euadas tãto,quo maxima possis (gn⁹
Intimaq; ingentum penitus primordia rerum
Noscere,quas facilè haud unquã Natura crea
Ni quis eã exteri⁹ iã nota adiuuerit arte. (rit,
Quę qui scire queat,felix queat haud min⁹ idẽ
Esse , nec optandũ quicquã fortasse relinquat
Præterea,quod nõ inuentis talibus ipse
Posthabeat,lætusq; uelit fecisse minoris.
Mens etenim arcanis solum contẽta reclusis
Gaudet pars nostri melior, nec plura requirit
Cum sese in ueri secessus intulit altos.

IOANNIS AVRELII

AVGVRELLI CHRYSOPOEIAE LIBER TERTIVS.

Rotinus optatos opulenti pul-
ueris ortus
Exequar , hanc etiam solertes
sumite partem
Artifices , animoq; diu uersate
uolenti.
Maxima iam uobis grauium miracula rerum,
Ingenteisq; ausus, artisq; ex ordine summæ
Ignes, & spacia, & numeros, & pondera dicã.
In magnis labor est,necnon par gloria,siquẽ
Respiciunt placido præsentes lumine Diui,
Inseq̃turq; ardens uelut inde accẽsa uolũtas,
Ne uos difficilis rerum experientia turbet,
Neu me dicendi nouitas ingrata retardet.
Tu quoq; , si quid adhuc tibi, quæ prælusim⁹,
Tentarũt pectus,uotis persępe uocata (almũ
Nympha mihi, dudum sacri custodia fontis
Extremam tantorum operum ne desere curã
Hanc nostram oramus. Nec,si quæ maximus
Ille tuus cecinit Vates ornantia supra (olim
Tellurem cõplexa foues , cõtemnere prorsus
Inducas animum, quæ nos imitamur,& ipsis
Illius impressis quæ nunc uestigia signis
Ponimus internæ scrutati uiscera terræ,
Ne uelut ex alto penitus despecta refutes.
Quin uideas siqua pariles ea figere sorte
Conamur paruo uadentes grandia passu,
Sic eat æternum puris tibi leniter undis
Mincius,& tenera prætexat arundine ripas.
Principio spõtis propriæ, semotus ab omni
Sit cura,& uitam tranquilla per ocia ducat
Secretus,latitansq; etiam, cui talia curæ.
Illi sit non ampla quidẽ, sed commoda multis
Tractãdis dom⁹,& uulgo quę abiũcta recedat
Quaq; locis habeat secreta cubicula certis:
Quo nullis aditus pateat:ni forsitan ipse
Iusserit huc famulos non nil inferre minister,
Qui neq; q̃d gestent norint , nec cuius in usũ.
Hic breuis æstiua spaciantem porticus aura,
Et modica exceptũ brumali tẽpore seruent
Atria,contineantq; domi,nec paruulus absit
Hortus,ubi uacuum toto se exerceat anno,

Et

Et uelut huic tantùm studiosè deditus instet,
Semina nunc olerũ properanti seligat ungue:
Nunc eadem excultæ telluri condita mãdet,
Mox animũ, atq; oculos pascat florentib. her-
Huc etiã iterdũ dulceis admittat amicos, (bis
Dissimuletq;, domi quid agat, gratoq; sodales
Detineat lusu captos, suauiq; lepôre.
Interea non ille tamen cessare calorem
Occultum sinat, Aurigerum si fortè locarit
Semen, ubi proprios æui iã compleat orbes.
Aut si id continuoq; igni, multoq; labore
Abstrusum in venis auri perquirere tentet.
Atq; ideo haud ab re fuerit, quæsisse fidelem
Muneris egregij socium, longiq; laboris,
Interiore domus se qui tum parte recondat,
Inque uicẽ partitus onus curanda ministret.
Est etiam non illa quidem postrema beati
Artificis ratio, qua se commendet, & ipsum
Dijs op⁹ ęternis, neq; enim sine numine diuũ
Hęc ueniũt, neq; ad hęc ulli adispirare licebit,
Qui non ritè deos studuit sibi adesse precãdo.
Ipse ego, qui tantùm hæc tenui nunc carmine
Pãdere, ter Musis feci pia uota, precesq; (tẽto
Intendi manibus supplex, & pectore puro,
Vnde mihi insolitum cælo adspirare fauorẽ,
Paulatimq; nouas in carmina surgere uires
Sentio perq; altos colleis, atq; auia ferri
Per nemora incertus uideor, ducor sed aucti
Mente tamẽ, quo fata ferũt, ut prim⁹ amœno
Ex Helicone sacra referã mihi fronde coronã,
Primus & Aonijs intextam floribus Aram,
Quæ mihi cum fuerit teneris erecta sub annis
Et Phœbo, Phœbiq; choro, Genioq; potenti,
Stat maris Adriaci secreto in littore ducta (dis,
Ad culmen, placidis qua fertur Ariminus un-
Aut rapitur torrens uastũ uiolentus in ęquor,
Inclyta dũ subter pontis monumenta uetusti
Præterit, & dulcis undas permiscet amaris.
Propterea inceptas artis, operumq; labores
Prosequar indictos prius, & fumantia circum
Tecta ferar Diuûm, tenues qui follibus auras
Captant, & liquido distendunt ære caminos,
Et iam Cyclopum fremitus audire uidemur
Cominus ingentes, cælumq; incudibus actũ
Murmurat, & lõgo Chalybũ stridore liquẽtũ
Insolitisq; mihi resonat mugitibus Aetna.
Seu quis sementẽ faciendi quæritat Auri,
Seu prius Argenti rectè primordia poscit,
Nosse gradus primũ uarios ne spreuerit ignis.
Sũt plures etenim, per quos ꝓcedat, oportet.
Sed duo præcipuè, Naturæ est æmulus alter
Tranquillæ, ast alter uiolentæ conuenit arti.
Nititur hic operum immensa ui trudere semẽ
E solido innexum miris campagibus Auro,
Cũ prius, ut tibi mox reserabo, solueris aurũ,
Reddiderisq; humens, necnon & putre, suba-
Vt facilè id ualido demũ patiat̃ ab igne (ctũq;
Exhaletq; tumens, atq; in sublime feratur.
Exemptum fouet ille, nec excedentis adurit
Tum uirtute caloris opus, frigere nec ante
Permittit, quàm se mirè componat, & ante,
Quàm sese propria perfectũ sponte reponat.
Hîc mihi composita dedatur mente Minister,
Magna etenim referã primũ, tũ plurima fãdo
Cõmod⁹ expediã, quę prisca & barbara turba
Subticuit, quæue ipsam etiã celasse uolentem
Crediderim, aut uerbis nescisse potentius uti.
Hæc ideo lingua nunc illustrare Latinorum
Ausus, quinetiã numeros his addere conor,
Grata magis doctas ueniãt ut missa per aures.
In primis auri lamnas, ramentaue puri
Accipiens, crebris contundes ictibus, atq;
Pulueris in morem triti, aut fluuialis arenæ
Diminues, longumq; teres, quo deniq; putri
Humore ex sese interius resoluta liquescant.
Proderit huc etiam largos infundere rores
Seminis interdum proprij, ne fortè alienum,
Vt docui supra, quicquam miscere labores.
Ni quòd multa queat cõnectere, forsitã addas
Quodue etiã sparsum rebus cõmuniter insit:
Nam simili gaudere suo simile omne putato,
Atq; etiam exterius simili quodcunq; iuuari,
Præsertim cum naturam natura requirat,
Atq; amplexa parem cõtraria cuncta recuset.
Sic quoq; nõ digitis, aut plectro pulsa, moue-
Fortè fidis, tanquã fidib. tũc assonet ictis (tur
Ipsa, quibus fuerit concordi consona uoce,
In cunctis adeò rerum cõcordia pollet. (par,
Quare id ne pigeat, quodcũq; est, quęrere cõ-
Aut ubicunq; latet, seu montib. abditur imis,
Vel maris eruitur scopulis, aut fontib. hæret
In medijs, alto uel se producit olympo,
Seu quacunq; patet, seu parte abscõditur oĩ.
Quicquid id est, totoue orbis se corpe miscet,
Cuius præualida tam compacta resoluas.
Ergo ubi iam humescent, angusti uasis in alto
Fundo compones ipsa hæc non ordine nullo,
Nanq; ꝑ æqua tibi maneãt dispãsa necesse est,
Vt calor ex æquo penetrãs per cuncta feratur
Vnus, & ex omni compellat parte uaporem.
Nũc, quibus exceptũ rebus cõponere possis,
Instituam: Vas illud, ubi perferre calores
Immensos opus est aurum sic ritè peractum,
Est genus indomitæ mirum telluris, Hiberus
Quã fossor uitreas Italûm trãsmittit ad artes.
Hac etenim argilla fictis uitrarius ollis
Vitra liquat feruens, eademq; liquentia totas
Noctes atq; dies longo depurat in igne.
Hanc igitur primùm creta compone tenaci,
Qua figulus currente rota surgentia profert
Vascula, & his pergit gratas inducere formas.
Est etiam Euganeis tellus in collibus atra,
Sulphurei ad fontes Aponi quà semita ducit.
Nec minus effossis puteis quandoq; subalba
Eruitur, marmor referens persæpe uetustum.
Quas ut tu cunctas unà coniungere cures,
Est opus, atq; adeò manib⁹ miscere subinde,
Vnam quo pariter possis inducere massam.
Inde scyphi speciem oblongi simulantia finge
Pocula, queis etiam parua circundare zona

Os summũ studeas, illis aptentur ut altè
Vitrea uasa super tenues captura uapores.
Nec minor illa quidẽ fuerit tibi cura Camini,
Quo ualidũ accendas ignem, multumq; diuq;
Accensum summa foueas industrius arte.
Hunc igitur duplici munitum pariete firma,
Compositoq; aptè limo duc omnia circum.
Nec mihi displiceat uinclis pręcinctus & ære,
Et silice intectus dura, quæ tegmine ferri
Fortior, hoc melius tanti uim perferat ignis.
Hãc quoq; cõtinuo multoq; foramine cõple,
Vascula quo possis illic tam multa locare,
Quàm multa est operi satis; & q̃ multa labori.
His ita cõpositis, cum primũ accẽderis ignẽ,
Aestuat is clausa rapidus fornace, feritq;
Vas recta inferius, totumq; ignescere cogit.
At proprio quõdã species madefacta liquore
Aurea, quis credat? tamen hæc uidere periti,
Soluitur, & spondæ paulatim uasis adhæret,
Mox petere hinc sensim uiri cõuexa uidetur,
Duraq; quæ quondã fuerat, & densa, grauisq;,
Mollis habet, uolitatq; leuis, & rara fatiscit.
Quin niueo candore etiam fucata renidet
Principiò, mox cæruleo pallore repente,
Et uiola leuiter tincto perfunditur omnis,
Quæ prius astrorum cæliq; imitata colorem
Fulserat, atq; Auri fulua perstabat in aura.
Non tamen indiciũ faciẽt hæc una, sed ipsum
Illius interea licet obseruare saporem,
Hæserit os circum uix perceptus amaror.
Indicio est etiam sonus hinc obtusus, & aure
Deprehẽdi haud facilis, necnõ odor haud gra
Sulph. extẽplo paulũ spirauerit atri. (uis, & si
Quid? qđ & interdũ liquidã se fundere in un-
Ipsa uidetur itẽ, quæ sursum repserit ossa, (dã
Vsqueadeò non grande semel mutarier Aurũ
Visũ est, & superas ferri graue põdus in auras,
Hic liquor est, qui si certo sit tempore lectus,
Bina ministeria ex sese præstabit abundè,
Alterũ, ut hinc aurũ proprij quãdoq; liquore
Seminis infundas, ipsum cũ soluere primum
Cœperis, & prima simul id contriueris arte.
Alterũ erit, quòd cũ hic doctè ĩmiscebitur hu-
Forsitã aduẽctas Indo de littore Baccas, (mor
Cum senio obductæ non nil pallere uidẽtur,
Restituet quondã proprio candore niteнteis.
Aut ex arte nouas etiam, si fortè cupido
Id facere incessit unquam tibi, fingere posse
Perspicuo inuenies illo puroq; liquore.
Qđ si quãdo sequẽs rerũ pulcherrima, quod-
Egregiũ meditari op9, & cõponere uelles, (dã
Pulchrũ æque haud q̃cq̃, nec tã mirabile pos-
Deligere, humanã qđ tũc imitere ꝑ artẽ, (sis
Has adeò circum ludit Natura creandas,
Seu cũ se summo pãdũt in marmore Conchę,
Vt genitalis eas anni stimulauerit hora,
Implenturq; leui cõceptu roris hiantes,
Et grauidæ certo mox edunt tẽpore fœtus,
Aetheriusq; illis fit candens Vnio partus.
Siue animaduertas, cur non se roscidus unã
Induat in speciem simili conceptus ab ortu,
Nanq; ubi ros purus cupidis influxerit illis,
Conspicitur toto diffusus corpore candor.
Turbidus at fœtum prorsus sordescere cogit.
Quem rursus uideas cælo pallere minante.
Quippe illo cõstãt, cæliq; his maior inest uis,
Quàm maris, hinc uariãt, & ꝓ lurore uicissim
Nubilis est illis color, aut pro luce serenus,
Dum fouet alba senis Tithoni Aurora cubile.
Hinc etenim pasci tunc illas cernimus, & cum
Se tempestiuè saturent, grandescere fœtus.
Comprimitur uerò, si fulgurat, ipsa repente
Concha pauẽs, restatq; minor ieiuna timẽdo.
Verũ si intonuit, pariter compressa pauensq;
Inflatã uento speciem, & sine corpore gignit.
Atq; hi concharũ uerè perhibentur abortus,
Nam cute multiplici sani constare feruntur,
Et penitus solido compleri corpore partus,
Atq; ita, quo callum reputes id corporis esse,
Quod sale permulto soleant purgare periti.
Id mirum est, cælo tantùm gaudere sereno,
Sole rubere illas, cãdorẽ & perdere, & ipsum
Custodire ideo mersas pelago altius, atq;
Se radij ualeant usquam contingere Phœbi.
Flauescunt tamen, & rugas traxere senecta,
Nec constat uigor ille, nisi durante iuuenta,
Quem petimus, sic his etiã longa officit ætas.
Hæret & interdũ duris uetus Vnio conchis,
Quẽ neq; ab his ualeas nisi forti auellere lima,
Quãquã oĩs pariter ꝓprio sit ĩ ęquore mollis,
Exemptus uerò durescat protinus idem.
At si fortè manum capientis præuidet ipsa
Concha, statim cõpressa operit seseq; suasq;
Intus opes, se gnara peti uiolenter ob illas,
Atq; ita præueniens acie proscindit acuta
Sæpe manũ, & pœnas decepto sumit ab ho-
Deniq; quod solers sũmi prudẽtia Vatis (ste.
Esse apibus circa regem miratur, id ipsum
Obseruare ferunt Conchas, ut grandior æuo
Imperet, atq; alias pastum præcallida ducat:
Quæ si fortè capi, nam hæc urinantibus una
Cura est, contingat, palantes protinus omnes
Includi reliquas facile est tum retibus, atq;
Incolumi quo maior erat fiducia rege,
Hoc illis capto subit inconstantia maior, (est.
Vsqueadeò in cũctis ductorẽ amittere magnũ
Præcipua his uerò dos est, æquissimus orbis,
Cãdor itẽ æthereus, tũ limpid9 undiq; lęuor,
Et magno pariter iustũ sub corpore pondus.
Sed satis hæc, nequa uidear cõtendere sũmis
Ipse uiris, meritò sibi qui peperere uirentem
Semper, & in nullo languẽtem tẽpore laudẽ,
Nec mihi certandi ueniat tam uana cupido.
Tu modò, cũ dabitur, collectũ ritè liquorem,
Nam non sæpe fluit, tantos seruabis in usus.
Nanq; illo sparsus pallens prius Vnio candet,
Quin nouus efficitur, si post cõponere cures
Cætera, quæ cura nihilo maiore parantur,
Vt referũt, qui hęc egere & scripsere docẽtes.
Possem multa tibi quærentum inuẽta referre
Artificum,

Artificũ, qui dum res has ſcrutantur, & errant
Nunc huc nunc illuc, alienaq́; ſæpe ſecuti,
Quã peterẽt, miranda aliàs, nec cognita pridẽ
Inuenere, quib. fruitur nunc vita repertis.
Vt qui vitra adeò varias imitantia gemmas
Effecere prius, necnon qui Nitra Salesq́;
Iniunxere ſimul lymphis & Alumina primi,
Seiungiq́; alijs Aurum docuere metallis.
Vel qui tot nobis etiam oſtendere colores,
Purpureũ viridemq́;, aut quo cæleſtia tecta
Interpicta micant, & crebris ignibus ardent.
Seu quem floriferi tranquillo tempore Veris
Lęta maris ſummas ſpargit Galathea ꝑ vndas.
Quem facere eximia ſi qua cupis arte colorẽ:
Nanq; illum nobis etiam natura miniſtrat
Inuentum ſcabris in rupibus, hic tibi nulla
Proueniet de parte magis, quacunq; vel arte,
Cærula qui placidi referat Neptunia ponti,
Quàm qui prætenuis flauo detergitur auro,
Hunc adeò ex ſeſe profert & detegit vltrò
Aurea Cyaneo conſpirans aura colori,
Cum floret miræ in morem rubiginis aurum
Suſpenſum ſupra os ollæ candentis aceti,
Marmoreoq́; etiam cõpletæ puluere primũ,
Deinde ſimo in putri, iugíue humore repoſtę.
His ergo atq; alijs, quos enumerare colores
Longũ eſſet, cũcta in tabulis ſimulata reponũt
Pictores, quæcunq; procul propiúſue videri
Contigit, vt Priſci mira expreſſere, neq; vlli
Non eadem mirè nunc & pinxere Minores,
Quos meus ingenio cũctos imitatus & arte
Iulius, effingit quicquid natura ſub ipſis
Expoſuit diuerſa oculis, ſeu ſurgere montes
Aerios, imasq́; ſimul ſubſidere valles,
Collibusatq; etiã introrſum protẽdere hiatus
Aſpicias, vacuisq́; ipſos ſe ſindere rimis.
Seu petere exiguo cõprehẽſos margine cures
Proſpectu latè campos, & florida rura,
Fluminaq́; immenſas inter currentia terras,
Et maria, atq; lacus, viridiq́; in gramine fõtis,
Quo Nymphæ, Satyriq́;, & monticolę Syluani
Conueniunt, cæloq; illic & ſole fruuntur
Quiſq; ſuo, varijs intenti luſibus omnes.
Multaq́; præterea, quib. artes haud pudet vti
Ceu proprijs reliquas, ſi qua ĩmiſcere metallis
Pergit ritè manus, vt cũ ſpirantia quondam
Aera Myrhõ, vel nũc eadẽ cũ excudere Criſpꝰ
Certat fingendi præſtans & fundere iuxtà,
Multaq́; conſtruere, & multa admiſcere, ſuũq́;
Sufficere his ignẽ doctus. Nec inaniter illum
Crediderim arcanã meditatũ plura per artẽ,
Qui genus id nuper tormenti ex ære peractũ
Horrendũ miſeris edit mortalibus, altos
Quo murorũ apices lõgè quatit, & graue põdꝰ
Machina terribili iaculatur in aëra bombo,
Quo tellus tremit aſſultans, atq; oppida circũ
Icta procul diro ſtrepitu, ceu fulminis, horrẽt.
Quales attonita ſtupidi percepimus aure
Littore nũc Veneto, Patauí dũ magnꝰ ad vrbẽ
Rex ſedet, & latos diuerſo milite campos
Occupat, at cõtrà Venetus ſe exercitꝰ intrà
Continet, & varijs arcet terroribus hoſtem.
Sed quid in hæc fando diuerſi venimꝰ? an qđ
Nos & agit, ꝗ nũc vertit ferꝰ omnia Mauors?
Pierides cõtra contendite: nam neq; vobis
Vnquã aberũt, auſint ꝗ talia: ſed neq; munus
Ingratũ eſt qđ cũq; paro: nãq; hoc mihi tantũ
Iuſsiſtis, quod & ipſe lubẽs præſtare laboro,
Aequꝰ in his quãuis labor eſt, & gloria diſpar.
Nunc age continuus calor, & ſecretior ignis,
Quo fouet ac reficit ſeſe vis ſeminis intus,
Edetur, tempusq́; ſacri geniale Hymenæi,
Perpetuisq́; almi ſuccenſa cubilia tedis
Coniugis, & veri Veneris dicentur Amores.
Ergo niuem cùm tu vitro deraſeris auri,
Hanc Hyali paruo rurſus in vaſe repones,
Cuius item modicũ feruenti os obſtrue vitro.
Tum tibi ſeu lapide exciſum formare caminũ
Siue luto fictum, ſtudeas, cui ſubdita lampas
Ardeat aſsiduum producens vſq; teporem,
Quem ſuper impoſitus dẽſè cinis aurea ſeruet
Semina, quæ fundo phialæ claudãtur in imo,
Et vitreo dum vaſe diu concluſa coquuntur,
Oſtendant prima varios in fronte colores:
Nãq; ipſum quoniã præ cũctis quęrimus atrũ
Poſt quater vndenos ſoles cũ noctibus actos,
Vnde color tota candens educitur arte,
Ex atro ad candentẽ alios extare neceſſe eſt,
Quos ſpectes medios inter contraria ſenſim
Apparere tibi: nanq; hoc natura requirit,
Quo ſibi cõueniat concors, atq; vndiq; tota,
Nec niſi decurſis ſpacijs extrema tenebris:
Omni nanq; dabunt tibi tot ſe parte vidẽdos,
Quot trahit aduerſo ſolis ſplendore colores
Iris, vbi terris cælo incuruata recumbit.
Aut quot ſæpe leui motu variata videmus
Colla referre auium, quas Iuno iungere curru
Ante alias omnes volucres dignata, ſuperbis
Centũ Argi voluit prætexere lumina pennis.
Aſt vbi ſe fuſco perfuderit ipſa colore
Maſſa, putes proprium te ſuffeciſſe teporem,
Quo femella marem ſuaui cõplexa foueret
In gremio: aſt illi ſenſim inſtillaret amorem
Fotus amans, dulciq́; ſimul langueret vterq;
Connubio, & ditem proferret deniq; partum.
Hinc ea paulatim pullam deponere veſtem
Incipit, & ſeſe pallenti obducere palla,
Inq́; dies minus atq; minus pallere, neq; vllo
Ceſſare interea momento temporis vnquam
Sæpius innumero conſperſa colore viciſsim,
Quin albere iterum maturet fœdere tanti
Coniugij iuncto, quo iam reſoluta latenter
Putruit, & vires quo nunc recreata reſumit.
Hîc igitur ne qua tepidum ſummoueris ignẽ,
Et genitalem intus vim vi ſubeunte foueto,
Ales vt aſsiduè tepidis ſuper incubat ouis,
Naſcendisq́; adhibet pullis intenta vigorem.
Quem tu continuè morem ſeruare memẽto,
Hanc vt, dum Phœbi circũ ſe verterit orbis,
Plurimus exacto cõprehẽdat tẽpore candor.

Hæc tibi tangenda est duranti deniq; meta,
Hic equus est soluẽdus, & hîc iam terminat ę-
Quo cursũ tenuisse diu lætere laborũ (quor,
Tantorũ,& longum patienter multa tulisse,
Ac iam tempus adest,quo felix præmia sumas
Debita,quæ tanto demũ sudore pararis.
Accipies igitur viui de more subactum
Argenti pondus,triquetroq; in vase repones,
Quo calefacta solent immissa metalla liquere,
Cũq; tibi in medio vas ipsum aptaueris igni,
Cœperit & misso sursum feruescere fumo,
Pulueris exiguam perfecti proijce partem
Desuper,& tantis succendas follibus ignem.
Nanq; id cõtinuò,quod tu mirere, liquescet
Argenti in speciẽ,quam fusam deinde canali
Angusto in gracilem videas durescere virgã.
Nõ tñ hîc prorsus sistendũ est,eia age longum
Ingresso tibi restat iter, quo pergere cura
Strenuus, & quondã felicem perfice cursum.
Nec mihi det vitio quisquã,si cõdita claustra
Naturæ reserare nimis,vel inutile forsan
Humano quicquam generi proferre videbor,
Cum,veluti cunctos auro ditescere vellem,
Ipsum qua fieri posit ratione docere
Tentabo,abstrusum quod sic natura sub imis
Mõtib. occuluit, quo gens humana p omneis
Id peteret patiens atq; exantlata labores,
Quóue vno precijq; modũ summãq; tenerẽt
Morales,illoq; foret mutatio rerum
Aequior,& varias inter cõmercia gentis
Apta magis.Quòd si certa produxerit arte
In lucẽ id quisquã, vulgoq; vt pergat in vsum,
Fecerit, atq; ideo preciosum vt vile putetur,
Cõtinuò exciderint reliquæ tã segniter artes,
Quantũ hæc extulerit caput indefessa, neq; ip
Fortè pater curis acuet mortalia corda (se
Amplius, inde graui passus torpere veterno
Omnia, vel poti9 sceleratũ mox genus omnẽ
Iusserit humani speciem mutare decoris,
Ipsum autem,vt varijs agitauerit antè periclis
Autorem sceleris tanti,aut detrudet ad orcũ
Fulmine,vel celsa religatũ in rupe perennes
Aeternũ pœnas coget dare: nam q d Olympo
Ossa superpositus,necnon & Pelion Ossæ
Cœumq; Iapetumq; magis sęuumq; Typhœa
Finxerit horrẽdi Iouis ira,& fulmine dignos ?
Aut magis ęthereis subductus sedibus ignis
Caucasea meritũ volucriq; & rupe Promethea
Quã,q hac imprudẽs aurũ inuulgauerit arte,
Dignus erit pœna simul vt multetur vtraq; ?
Cauerat hac princeps re forsan Claudius vna,
Flexibile vt fieret mirando examine vitrum,
Detraheret ne q d precia olim imposta metal-
Vidit idẽ inferior lõgo pòst tẽpore Cęsar (lis.
Ipse etiam fortasse,artis cum perdere tantæ
Artifices voluit,iussitq; exurere librum
Multorũ aggestũ cumulũ,dum fortè peragrat
Milite cõposito Aegypti ditissima regna,
Et timet imperio Romano prouidus arte
Ex illa,& multis opibus tunc inde paratis.
Quin frustra Phaun9 Picò satus, & Iouis alm9
Ipse nepos,merita ferretur laude,quòd olim
Prim9 ad Hesperios specubus de,pmpserit al-
Argenti latè venas,primusq; per ipsum (tis
Aurum aditus tantos tellure recluserit ima,
Horum conditio si qua vilesceret arte.
Verùm id non agimus: nõ omnib. oĩa nanq;
Scribimus,hac tota vulgus sed parte perosi
Ludimus,& pcul hinc certũ est arcere pfanũ,
Et terrere etiam scriptis,ne attingere sensu
Speret,quę paucis canim9 prudẽtibus,& quę
Non tanq̃ artifices,sed vt olim cætera,tanquã
Scrutantes opus id naturæ,dicimus, & quæ
Vix illis pateant magno percepta labore,
Qui moniti nobis digniq; ad tanta vocantur.
Præsertim cum ritè volunt indicta relinqui
Nõnulla,aut dici scel9 est ea quippe nefandũ,
Ni penitus cæcis ambagibus inuoluantur.
Ac nõnulla etiam (quod parcè nos tamẽ vltrò
Fecimus) interdum sparguntur falsa:neq; illic
Omnia præcipuè credas tibi vera referri,
Ars vbi secretos duci tentatur in vsus,
Atq; vbi quo pacto sese experientia promat,
Prodimus addicti perplexæ legibus artis.
Quin vbi naturæ vires aperimus, & artem
Illius asseclam decernimus,atq; vbi primùm
Esse hanc,mox quę ea sit,ostẽdimus, oĩa passĩ
Vera tibi porrò occurrẽt magis,& magis inde
Omnia percipies,quæ sunt ducẽda sub vsum,
Quã illinc,artis vbi nobis modus ipse doceri
Est visus,nostroq; parens fieri documento.
Nec fuit hæc fandi tantũ sententia,quantum
Hîc mihi nescio quis furor incidit,vnde faustĩ
Numine non trito ductarer calle sub alta
Culmina Pieridum,lętosq; inuisere colles,
Et fontes haurire sacros, & carpere frondes
Sperarem,doctæ iam præmia frõtis honesta,
Atq; adamata mihi,& multos quęsita p ãnos.
Hæc nam sollicitas inhibent solatia curas,
Hic amor,hæc vacuã tenet oblectatio mentẽ,
Gratiaq; , atq; vna hæc aĩm cõplexa voluptas
Explet,& hinc totũ percurrũt gaudia pectus
Gaudia Castalidum dono concessa sororum.
Ergo hinc digrediens edico,ne quis ab igne
Amoueat,qd rexit opus,ne fortè remittat
Conceptum durante diu virtute calorem:
Sed contrà intendat potius,quo pferat ipsum
Tacta manus tamẽ artificis, ne qñ mouentem
Vim sese excedat calor,at tam iugis & equus
Perduret,quàm læta illum natura sequatur.
Ergo,quin pergas,tũc te mora nulla retardet,
Desieris cum iam vlterius proferre nitorem
Sperati & demũ iam tum candoris adepti:
Sed tamẽ vt properes obstet patiẽtia semper
Fida comes,quæ te pariter ne lõga moretur
Ipsa dies,faciat.neq; enim tibi tẽpore parta
Tanta breui speres,quæ si cõquirere posis,
Nulla aquè q̃renda alia,aut optãda relinquas.
Hîc itaq; vlterius postquã processerit ignis,
Nõ vnus color,aut facies spectanda, sed antè,
Quàm

Quàm tibi purpureus se ꝓferat ipse videndū,
Paulatim croceo perfusus candor amictu,
Et variè immutans, totū durabit in annum,
Cum ruber ostendi mox cœperit, atq; sub altá
Perspicuus florere cutim, violæq; rubenti
Assimilis, iuxtaq; nitens Tyrio hyacintho.
Haud tamē hîc etiam sistas, sed protinus vltrà
Perge, nec à recta, qua te via ducit, aberres.
Tum tibi ne in mentē veniat, nec suadeat vll9,
Vt quicq̄ immutes ignē, ni fortè parumper
Intendas, quē ferre tamen vel tangere possis,
Cum libet, illæsus, quę sit tibi meta, modusq;,
Quo nihil hoc toto seruandū tēpore credas
Esse magis: nāq; hoc naturá imitabere tantū.
Cætera, si peccces aliq̄d, vel fortè relinquas,
Corrigere, aut rursus cōponere, nil ꝓhibet, si
Rectè animaduersa hæc pridē, & q̄sita fuerūt.
At si desistas, quo vis intermoriatur
Ignea, continuo quę fœtū fomite pascit,
Nil agis, & subitò cum primûm desinet ignis,
Cuncta ruent, quæ non vlla reparaueris arte
Amplius, ac frustra tentes fulcire ruinam.
Verùm si contrà studeas augere calorem
Impatiens, pigeatq; moræ te, protinus illud
Amittes, longo quod dudū tempore quæras.
Propterea assistens operi bombycina lychnis
Nunc ipse imponas filo contorta trilici,
Nunc oleo demissa leues, eademq; retorto
Profer acu, aut putres cōtūdas forcipe fūgos.
Contemplator item, cum se mutauerit aër,
Sumpserit & vires iam tempestatibus æquas,
Si media, vt par est, torrenti æstate calescet,
Et tuus hic etiam nolens augebitur ignis.
At si frigescet gelidis Aquilonibus aer,
Et tuus hic etiam nolens sedabitur ignis.
Tu verò, si frigus erit, mox addere primis
Fila tribus sapiens accingere, quæ tibi speres
Esse satis, sed si æstatis supereminet æstus,
Occurras, demasq; celer quæ adiūxeris antè.
Aut latera extēplò attenua nimis ampla cami(ni,
Et graciles illi spōdas aptare labora.
Aut contrà, tenuis paries vbi fortè maligna
Ex sese admittet vel rimis frigora, limo
Tum latera hæc eadē crasso duc omnia circū,
Quaq; potes iussum cōserues arte teporem.
Nec pudeat cribro cineres agitare, neq; ipsos
Ampullam circum tenues aptare tepentem
Interea, quando videas inolescere fœtum
Scilicet, & densum magis affectare ruborem,
Tertia quo tandem veniat feliciter æstas,
Quæ tibi præteritos demat perfecta labores.
Nam simulac plenū color effert purpureus se,
Cunctandū nihil est, quin puluis vase beatus
Dematur, variosq; tibi seruetur in vsus,
Cætera siue velis auro mutare metalla,
Seu libet affectis etiam mortalibus esse
Auxilio, & tristes illis depellere morbos.
Haud tñ exactè quisquā sic cōputet annos,
Vt nil diminuat numero huic, nil insuꝑ addat.
Nam seu materies habilis quandoq; reperta
Acceleret cursus, eadē non apta retardet,
Seu calor intēsus paulo min9 aut magis ęquā
Mensurá exuperet, variet tēpúsue, locúsue:
Hinc tibi, si spectes, ratioq;, & causa patebit,
In longum tanti spaciū quæ duxerit ortus,
Fecerit aut breuius: neq; enī quē septim9 edit
Mēsis, erit fallax hoīm partus. Nec & hūc, quē
Protulit vndecimus, non verū dicere possis,
Quanq̄ hęc in superos soleāt & in astra referri.
Sunt qui deinde tamē non paruis ignibus illū
Noctes atq; dies septē in fornace perustum
Detineant, donec magis hic densetur, vt aiūt,
Quod tñ haud omni sapiēs ex parte probarit.
Nā facere haud quicq̄ simile huic natura vide-(tur:
Cœperit at si quē, seruat mox vna tenorē
Semper, & incepto quæ sint diuersa refutat.
Hęc tibi quo totū peragāt, quē circūagis orbē
Rectius, integri, moneo, ne spreueris anni
Obseruare tuis in rebus tempora passim.
Ac, si me quicquam studeas audire, sub ipsum
Ver adeò incipies, quo totus parturit orbis,
Et quo se cunctis aperit natura creandis,
Cuius ad arcanum componas cuncta tenorē
Me duce, quod monui semper, ne calle relicto
Illius, à recta quoquam discedere tentes.
Vere igitur tum vitra tibi conflare iubeto,
Vere etiá formare luto atq; aptare caminos,
Cū desęuit hyems, ac dum nō impedit æstas,
Vt quáuis validos pertractes cominus ignes.
Forsitan hîc numeros quæras, & pōdera rerū,
Quas tibi cōstituas, opus id q̄ perficis, antè.
Verùm si repures, tria sunt primordia tantū:
Dehinc duo, dehinc etiá, rectè si videris, vnū
Tantū erit, & solo triplex cōstabit in auro.
Quin ipsa hæc vno cōprehēdas pōdere cūcta:
Nam nihilo distant inter se iuncta, suumq;
Quodq; sibi alterno permutat pōdere pōdus.
Quæ tamen exactè prorsus sic omnia tractes,
Vt neq; tam tenui numero subducere curent,
Ac neq; tā modica perpēdere lance minutim
Hi, quibus argento mirè secernitur aurum,
Instrumēta quib. maneāt, quæ tēpla vocātur.
Nam tēpli faciē præstant circundata vitro,
Et pedis vnius modulo constructa decenti,
Quo nusquá tenui penetret vi spiritus, atq;
Hîc erecta bilanx præceps immotaq; perstet.
Atq; ideo argenti massæ, quę cōtinet aurum
Infusum, drachmá capiunt, quá rursus acuto
Incîdunt ferro, mediamq; illius in acris
Diffundunt latices partē, mox illa virentis
Particulas auri linquit resoluta per vndas,
Hæ propria nigrę ad fundū grauitate ferūtur,
Quas illi excipiunt, & parua lance receptas,
Exiguo quocūq; leues sint pōdere, pendunt.
Subductisq; ipsis, dū qđ sub parte repertū est
Tunc aurū, artificis miro solertia ductu
Cōputat, in toto reperit quæ summa resultet.
At quanquá numeris, opus est, vtare minutis
Vsqueadeò, vel pōderibus, satis attamē vna
Tantū electa tibi fuerit tribus vncia primis

Ex illis, quam tu, vt docui, ſic ritè gubernes:
Aut ſi fortè duas ſumis, nil amplius addas.
Nam te, quod ſupereſt, etiá nonnulla docebo,
Quæ tibi cum fuerint alta ſub mente repoſta,
Noris, cur modica contentus parte labores.
Hìc ego non fictis, quæ ſunt tractanda, figuris
Eloquar, & longis obducta ambagibus edam,
Quæ quondam artifices ipſi celaſſe fatentur
Conſultò, tanquam veteris mandata Sibyllæ.
Extremo huic igitur prudens ne cede labori:
Ná breuis atq; artis minimæ eſt, ſed diuitis v- (ſus.
Ergo vel in primis fuluo cõfūde metallo
Confecti paulū medicaminis, idq́; beati
Pulueris actutum præ ſe vim ferre videbis.
Vel grauidū puro ſemen cum rurſus ab auro
Haud facili & multa extruſum collegeris arte,
Qui modus ex illis, quę pridē exegimus, extat
Expreſſus ſatis, & ſari non omnia par eſt:
Huic tu purpurei partē mox pulueris æquam
Immiſce, atq; illis lentum ſuccende calorem,
Ac geminos illas etiam ſimul excoque mēſes,
Quo ſeriem ſpacio cunctam prodire colorū
Peruideas, qualem ternos miratus in annos
Videris, atq; breui ſumas, quæ maxima longo
Tempore iam tota quæſiſti ſedulus arte,
Idq́; iterū atq; iterū facias, quotiesq́; peractū
Id fuerit, toties vires illius, & ipſum
Puluereū exauctes cumulū: nanq; ocyus ipſe
Creſcit, & hinc aliam ſumit, retinetq́; priorē
Virtutē creſcentē etiam: nec credere vanū eſt,
Illam adeò interdū priſcis autoribus auctam,
Ipſius vt tenui proiecta parte per vndas
Aequoris, argentū ſi viuum tum foret æquor,
Omne vel immenſū verti mare poſsit in aurū,
Neptunusq́; ſupra diuos ditiſsimus omnes
Tum fieri, & ſtrato luſum Nereides auro
Ire ſuper, puro ſiccantes ſole capillos
Cæruleæ, quo non aliùs color aptius auro
Hæret, & æthereo cui plenè conuenit aurū.
Hæc ſuper aurifera non inuidus arte canebá,
Dū ferus Auſonię populos agit vndiq; motus
Atq; rapit reſides & longa pace quietos
Arma p, innumerasq́; immani vulnere cędes,
Horrendū in facinus, quo miſtū ignobile vul- (gus
Principib9, rerū q̄b. eſt p̄miſſa poteſtas,
Præcipitat, ſtupidisq́; necē mortalibus atram
Ingerit, atq; ipſa grauiores morte labores.
Illo Augurellum me tempore tutus habebat
Adriacus bacchante ſinus per cuncta furore
Barbarico, magnæ vel cū primoribus Vrbis
Verſantē, aut ſtudijs Muſarū multa vacantē,
Carmina qui fidib. iampridē aptare canoris,
Tū doctos ſalibus Sermones ſpargere puris
Tentaui, & demū iam rectos auſus Iambos
Edere nūc luſi ſomno velut excit9 arcto, (uát.
Qua data porta inter geminas, quę ſomnia ſer
Cornea nec nobis patuit, nec prorſus eburna
Emiſſus cecini falſis inſomnia verbis.

Chryſopœiæ Finis.

IO. AVRELII AVGVRELLI AD PETRVM LIpomanum Hieronymi F. Venetum P. Geronticon Liber primus.

Vnt cordi Muſę nobis, ſunt carmina curæ,
Cætera, quæ vacuá tenuiſſent gaudia mentem,
Omnia nūc ſemota, refert hæc vna voluptas
Quicquid dulce olim ſenſu percepim9 omni.
His ergo hanc grati ſecretam ponimus aram,
Hîc Hederæ & Lauri, necnō & amœna vireta
Apricos inter colles, hîc Myrtea ſylua,
Et Veneri ſacer eſt lucus, nec grata Lyæo
Mitis abeſt pendet quæ ſpiſsis vua racemis.
In primis ſternenda mihi eſt auro area multo,
Tū cœptæ è ſolido ſurgēt Adamante colūnæ,
Queis altè ſupra impoſitū conſiſtere tectum
Inſtituam gemmis ornatū grandibus, atq;
Aeternis denſi vinctū compagibus æris,
Iam quibus inter ſe nexis non vlla vetuſtas
Offuerit, quanq̄ validis conatibus obſtet.
Stabunt in medio diuæ, templumq́; tenebūt.
His ego dehinc cœtu vatū comitatus honeſto
Dona ferá, non quæ vulgò cōſueuimus illis
Offerre: at rerū prorſus rariſsima quęq;
Nobilium, quales tantùm ſeponere ſummi
Electas omni è numero potuere poetæ.
Tuq́; ades ô gētis Lipomanæ digna propago,
Et rara iuuenis virtute ac moribus aucte
Eximijs, ſumma quæ cæli ſede profecta
Eueniunt, rectaq́; ſolent ſub mente reponi,
Tu mihi te vacuū da nunc, & pectore puro.
His ego te ſacris adhiberi, & fungier opto,
Quæ tibi nunc vni nobis cōmiſſa parantur.
Ergo humeris primū veſtē hanc candentib. al (bam
Induere, & mecū tātis accingere reb9,
Adſiſtensq́; mihi puris è fontibus hauri
Diuinum laticem, ac manib. cape lilia plenis,
Collectosq́; vnà vario de ceſpite flores.
His demum latè, dum verba precantia fundo
Ipſe hæc Muſarū dudum Phœbiq́; ſacerdos,
Sparge ſolū, & ſuaui cōpleto cuncta vapore.
Phœbe, nouē circū quē numina ſancta ſororū
Semper habent, diuisq́; illic Pæana canendo
Aeterná interdū ſpargunt mortalibus auram.
Vnde vigens ſumit dias in carmina vires
Spiritus, & ſummo deducit ab æthere vatem,
Illius huic hauſtum fas ſit ſperare precanti,
Qui tibi toto animo primis famulatur ab ānis.
Is tibi candentem taurū niueamq́; Iuuencam
Conſtituet Muſis ſacrū, viridemq́; quotannis
Appendet templi medio ſub culmine Laurū.
Atq; ignē hunc vobis, quo feruēs ara renidet,
Et dabit, & longa lucentem ætate fouebit.

Vos

Vos rata iam nutu facietis cuncta benigno.
Hæc prĉcor: at tu etiá ſupplex in vota pceſq;
O iuuenis, quem mox ſuperi ad maiora reſer-
Inſinua temet diuinis, omnia quádo (uant,
Ritè tibi ſunt acta: deus náq; omine certo
Annuit, & liquidis fulſere altaria flammis.

AD LEONEM X. PONT. MAX. ASCENſus primus ad Deum.

IAm multa mecum conor, & voluo diu
Promiſſa ſi qua parte perſolui queant,
Quæ ſancte quondam fecerá pater tibi,
Vbi occupatas detinebam paruulo
Aures libello forſitan ineptus tuas,
Arcana quanuis ederem illic Dedalæ
Naturæ, & artis præpotentis munera.
An non ineptè facere ſum viſus quidem?
Cum mira apud te illa fore tum conſiderem
Vecors, videri cui poteſt mirum nihil,
Humanitatis cum ſupragreſſus modum
Humana pariter cuncta parui feceris
Statim, nec humile, imúmue cogitaueris
Quicquam, ſupremæ ſedis vt adiſti gradus,
Diuumq; iniſti tantus in terris vicem.
Sed hæc fuere. Nunc quod inſtat, pergimus
Tuo fauenti concitati numine
Ordiri, & ea, quæ pollicebar, reddere,
Vt quimus, vtq; ſpiritus cælo potens
Afflat puſillis. Tu ſerena videris
Hæc mente ſuppliciter precamur, qua ſoles
Quæ offeruntur cunq; tibi, neq; abnuas
Impendere mihi paululum interdum moræ,
Hæc donec intus intuens, inſpexeris
An fortè rectà tendimus per arduum,
Quod nunc inimus hos ad aſcenſus, iter.
Non eſſe, ſecum dixit inſanus, deum
Excorſq; & impos mentis, expers conſili,
Rationis, ac pietatis omnis indigens.
At eſſe ſapiens mente primùm concipit,
Dehinc voce clamans ſplendida palàm facit
Non eſſe tantùm, ſed potente dextera
Eum tenere, regereq;, & nutu ſuo
Quæ cuncta fecit, temperare, & omnibus
Adeſſe vbiq;, & imperare ſingulis.
Verùm haud leue eſt videre quos ſcandat gradus:
Hæc quiſquis animo verſat, & tendit ſupra
Id, quo poteſt nunquam vlla vis mortalium
Conata ferri, ni ſuperna cælitus
Spirarit aura, ac illius niſi fauor
Præſtò ſit, ipſa cuius hæc perquirimus
Dicenda, nullo non furore perciti.
Pauor tremorq;, cui comes reuerentia,
Qua non ſit alia maior, hinc & hinc premunt,
Noſq; admonent ſic paruulos, pódus graue
Et impar humeris haud ſubire. Verùm amor
Potens inacceſſa olim facere peruia,
Cum ſpes fideſq; prodeunt illi obuiam,
Hortatur, atq; penè cogit ingredi
Orationis intimæ latens iter.
Quid ergo agam tu mi impera deus meus,
Rex vnus omnium, ac herus ſolus mihi.
Iubéſne domine? forſitan quidem iubes:
Nam nõ video vt aliunde ſpirari hæc queant.
Experiar igitur, tu, precor, cœptis faue,
Volenſq; & adſis, & iubens præſis mihi,
Si noſtra non ſuperbit hæc precatio.
Teſtantur opera te tua, enarrant poli
Tuam per orbem indeſinenter gloriam.
Eſt nam quis adeò, cum ſuperna ſuſpicit,
Vecors rudiſq;? qui ſtatim non cogitet,
Ac voluat ipſe ſæpius ſecum ſtupens,
Quæ, quantaq; uideat, quibus vel orbibus
Ferantur illa, aut quas viciſsitudines
Seruent ratorum conſecuta temporum
Semper tenorem, legis haud caſu datæ
Iuſſu, ſed vna æquante prouidentia
Cuncta hæc benigno diſtributa munere.
Quis rurſus orbis cæteras partes videns,
Interq; verſans, deſinat mirarier
Terræ patentem ſubiacentis ambitum?
Fuſumq; ſupra continenter aera,
Terræq; circum margines fuſum mare?
Et quicquid hæc exornat, atq; in his ſimul
Vitam peragit, vt omne ſtirpium genus
Quæcunq; ſe tollunt humo, & quę veſtiunt
Telluris almis æmulam gemmis cutim?
Vt multiformis ac vagans animantium
Proles per amplos ſparſa tractus vndiq;
Terræ mariſq; creſcit, & ſemper ſua
Vi fertur vna, qua poteſt, & qua prius
Natura proprios impetus illi dedit.
Adde his liquentis lucidoſq; fontium
Fluxus, & altis amnium curſus vadis
Ripas amœnas inter, inter collium
Aprica, & herbis ſuauibus virentia
Camporum. At imas montibus ſubſidere
Valles, & altos erigi conuallibus
Montes ab imis, limpidos ſterni lacus
Subter virentum rupium cacumina
Quis non, ſerena mente qui ſit præditus,
Miratur? Aut cui non quoq; eſt miraculo
Immenſa marium littorumq; vaſtitas,
Et inſularum varius ac gratus ſitus?
Quicquidq; tandem reddit & ſeruat decens
Ornatus orbis omnium pulcherrimus?
Quid? ſi quis ipſe ſe intus, ac extra æſtimet,
Et alterum ſe tum eſſe mundum ſentiat,
Opuſq; ſummi opificis ac munus ſciat,
Deumq; propè, id eſt illius ad imaginem
Et ſimilitudinem editum ſe nouerit,
Diuinitatis qui capax, ſapientiæ
Ac mentis æquè particeps ſit, dotibus

Et extet animi ac corporis tantis valens,
Pro dignitate ut sedeat,ut stet, ut ambulet,
Oris venustas agilitasq; totius
Vultus vt illi gratior cunctis fiet,
Vis insit animi tanta, tanta celeritas
Mentis,vigorq; tantus,& solertia,
Qua penè cuncta suggerente discutit.
Hæc si quis,inquam,serius secum putet,
Emittet illam forsitan vocem simul
Cum vate summo gentibus palàm canens:
Quàm magnifica sunt opera rex regum tua,
Sapientia in tua creasti singula.
Quin illud etiam sentiet verum legi,
Diuina quæ sunt,cum videri non queant:
Hæc posse in his considerata conspici,
Quæ fecit ille.Nam relictus vnicus
Nobis ad illa est hic gradus,magno datus
Scandendus olim Mosi,vt antè cerneret
Quæ facta,non qui fecerat,sed cum illa,quæ
Fecisset opifex summus ac pater omnium
Immensus, incomprehensibilis, vnus potens
Efficere,quæ fecit,eademq; perdere,
Vt vult:ea,inquam, cum potenter omnia
Voluisset animo prouidus vates suo,
Ex his adiuit omnium rerum vltimam
Et ipse causam primus,vt homini datum est,
Dum vita superest: hic enim faciem dei
Dum quærit auidus inspicere, vocem audijt
Dicentis,Haud faciem videre quiueris
Meam,sed hoc te sub cauæ rupis loco
Sistam,manuq; protegam,dum transeam.
At inde cum pòst auferam petra manum,
Videre posteriora tunc mea poteris.
Haud ergo quisquã,quæ assequi sensu nequit,
Diuina quid sint quæritans,intrinsecus
Rimetur ipsa,vasculo ne clauserit
Immensa maria,ut indicatum constitit,
Dum quærit illa maximus rerum quidem
Scrutator olim.Propter alti littora
Maris vndisona tendebat inquirens grauis
Sensus,& amplum Trinitatis ambitum
Aurelius,in his totus,ac solis vacans,
Quæ cogitabat,fortè nec tunc exitum,
Habebat vnde inueniret anxius,
Cum dulcis illi visus est infantulus
Paruam tenella sustinens concham manu,
Vastiq; lympha marmoris complens scrobẽ,
Quam pronus ipse fecerat sibi prius
Solis digitulis paruulisq; nixibus.
Quod ille cernens,Ecquid,inquit, cogitas
Puelle tantos æquoris fluctus cauo
Telluris isthoc tantulo concludere?
Cui puer,Et ipse quid facere leuis putas?
Qui te illius,qui cuncta solus continet,
Vllo nec ipse continetur,expetis
Fieri capacem,dixit,atq; protinus
Nubes per altas prodiens,euanuit.
Est vnus ergo congruus nobis modus
Intelligendi,parte qua quimus,deum,
Per illa,quæ iam facta sunt: nam sensibus
Et ipsa capimus:mente deinde sensuum
Sequace,tantorum creatorem vnicum
Sentimus intus,credimus, complectimur,
Amamus,illi charitatis vinculo
Tenemur adstricti,illiusq; deniq;
Aeterna meritis consequi confidimus.
Adscensus hic est,quo crearat primitus
Nos magnos orbis vniuersi conditor.
Vt vita præsit sensui,mentem ante eant
Sensata,visis cognitisq; exordia.
Nam cum virentibus arborum terram comis
Ornasset, atq; floridis herbis solum
Strauisset,atq; vt vberes fructus darent,
Mandasset,his est vita tum primis data.
At cum vel vndas,aeráue, vel aridam
Animantibus complesset, illa sensibus
Et appetitus aucta vi mox reddidit.
Cum verò solers vltimò & mirum genus
Fecisset hominum,mente quamprimũ valens
Effecit illud,non eis quoquam tamen
Vsu remotis,quæ dedisset cæteris.
Quod eius etiam iussa declarant statim,
Deum,inquiunt,ex corde toto diligas.
Quòd inde vita,fonte ceu,nobis fluat.
Anima ex quoq; tua tota,id est sensibus
Cunctis,& appetitu,vt ipsa est initium
Animalia vnde dicta sint:ex deniq;
Tota tua etiam mente,qua sola omnibus
Præstamus his,ubiq; quæ terras colunt.
Hinc ergo per quæ viuimus,per quæ vndiq;
Sentimus,& per quæ creauit omnia
Summusq; & vnus vniuersi conditor:
Hunc acie mentis esse apertè cernimus.
At éstne fortè consequenter altera
Tui sequendi & assequendi semita
Clemens,misericors,omnibus presens deus?
Hanc ipse nobis cognitam reddas,& hac,
Si qua est,precamur supplices,nos ducito.
Est nanq; quippe, & omnium potissima.
Aduersus excors ierat humanum genus
Mandata quondam,ac inquinarat omnia
Vnum futura secla commissum scelus.
Illoq; cuncti sempiternis luctibus
Pœnisq; eramus destinati crimine,
Cum nos tuentem maximũ è cælo patrem
Immensa mouit charitatis copia.
Natumq; nostra pro salute vt mitteret,
Effecit,illi tanta tum benignitas
Fuit,misericors tanta tum clementia.
Versatus ergo est ille nobiscum diu
Hic inter homines,inter ignaros deus
Homoq;, summi patris vt testis foret,
Foretq; nobis veritas, & semita,
Qua tenderemus ad supernam patriam.
Testes at ipsi essemus excellentium,
Quas ille res hîc egerat,nosq; omnibus
Illas per orbem panderemus singuli.
Hic sanctitate puriter vitæ diu
Actæ,ferendis ille in vulgum vocibus,
Quæcunq; frugem comparant nobis boná,

Doctrina at alius atq; ſcriptis, myſtica
Quæ ſenſa magnis eruunt ſacrarijs.
Et qui volentes ſanguinem ac vitam pij
Fudère cruciatus per omnes antea
Ducti, labores inter ac anguſtias.
Et quiſquis alto pectore hunc tandem gerit,
Amoris arcto colligatum vinculo.
Ipſumq; præter expetens vnum, nihil,
Teſtatur eius mira, quę fecit patris
Suoq; ſemper prædicanda nomine.
Quorumq; prorſus inſcius rerum prius
Quid ipſe dicam? quid ſecundū proſequar?
Sic magna cuncta ſunt, & excedentia
Humanitatis ſingulos captus ſimul.
An cum relictis inſcijs parentibus
Iam natus annos nobilis duodecim
Inter peritos ſedit in templo puer
Eos, quod eſſet omnibus mirum, petens
Et audiens? an quæ deinde nuptijs
Miranda fecit, vina permutans aquis?
Vel cùm precanti regulo dixit, Tuus,
I, natus etiam viuit, ac illa quidem
Iam morbus hora ſoſpitem reliquerat.
Quid hæc ad illa, quæ ſequuntur, dixerim?
Hæc mira quanuis ſint & ipſa maximè.
Surgit vocatus illicò ægrotans ſenex,
Ferensq; ſanus lectulum perambulat.
At cæcus is, qui viderat nunquam, videt.
Ex quinq; panibus, & duobus piſcibus
Ieſum ſequutus redditur vulgus ſatur.
Puella ſaxis verberanda publicis
Detenta ſummo liberatur iudice,
Peccaret illa ne tamen quid amplius.
Iam penè putridus excitatur mortuus,
Et inter homines, vt prius, verſans ſedet,
It, loquitur, audit, eſurit, ſitit, palàm
Quæcunq; viuens fecerat, rurſus facit.
Verùm quid infans ipſe nunc auſim loqui?
Quæ nec piorum maximus cœtus virûm
Explere pleno cunctus ore quiuerit.
Hæc finis ergo: nanq; peccator miſer
Quònam per illa pergerem loquens modo?
Quæ mortis atq; paſsionis vltima
Tuæ fuerunt impiæ myſteria,
Noſtrûm redemptor omniū promptiſsime.
Quænam pauenti ſuppetent voces mihi?
Quibus feratur concitus terris tremor,
Lunæq; lumen abditum, ſolem datas
Circum tenebras, conditos ſuis patres
Surreſſe monumentis, & in ſanctam vndiq;
Veniſſe ciuitatem, & illic pluribus
Apparuiſſe poſt ſecutam gloriam
Tuam, ſubacta morte. Sed quis omnium
Oculis potius hîc lachrymas dabit meis?
Vt flere poſsim traditam duram tibi
Necem ab nefandis impijs mortalibus,
Quorum ſalutis veneras huc gratia.
Dabit quis, inquam, lachrymas mihi, quibus
Tuos ad imos procidens pedes fleam,
Tuos ſolutis lachrymis lauem pedes,
Exoſculer flens, abluamq; vulnera,
Inflicta ſancto tam nefandè corpori?
Te præter vllus non dabit, nullus mihi
Oſtendet, vnde verus emanat liquor
Vitæ, niſi tu. Nullus, vt fleam miſer,
Docebit, atq; nullus, vt læter, dabit,
Te præter. Vt commiſſa nunc fleam mea,
Da pater, vt orem, vt ſeruiam ſoli tibi,
Complectar vt te, cætera vt nihil putem.
Concede mentem iuſſa ſeruandi tua,
Et ex iniquis exeundi ſemitam
Oſtende, qua te ſedulus ſolum ſequar
Emancipatus vnico tantùm tibi.
Vt memet abnegem ipſe, quam tollam crucē
Oſtende mi nunc, poſtmodū vt læter, dabis,
Voles vt ipſe: nam voluntas maximè
Tua hîc, & vſq; fiet, & per omnia
Semper, neq; vlli placeat id, quod diſplicet
Tibi, neq; vnquam. Tu ſalus ſolus mea,
Seruabis ergo, cùm vias oſtenderis
Salutis ipſe, cùm mihi præſens dabis,
Vt nocte tecum promptus, vt tecum die
Sim ſemper, vtq; ſupplicem volens tibi,
Ne quo remittam temporis puncto tuum
Nomen, quod extat omniū nomen ſupra,
Ardente Ieſu charitate proſequi.

QVADRAGESIMA.

Rgo animi interea ſemper pendē bis? & vnde
Incipias ſemel, ignoras, cōponere mentem?
Ne tibi continuis tot fluctuet anxia curis.
Semp idē pgreſſus iter, nunq̃ hæc bona lōgè
Seposita, & nobis adeò diſtantia cernes?
Quid differs? quid te varijs ambagibus iſtis
Implicitū inuoluis magis, & magis ingeris vl- (trò?
Nō breuia attēdis vitę momēta caducę?
Nō qđ & hîc oēs peregrè pducimur? & qđ
Mox aliò nobis properandū? vbi ſiſtere tandē
Aeternùm ſit opus, penituſq; recedere nulli,
Atq; bonos illic factorum præmia rectè
Accipere: at ſontes vitiorū pendere pœnas:
Sed non quas vulgò referūt perferre ſub imis
Manibus, æternos ignes, aut frigora dira,
Sint eadē & maiora etiá tormenta licebit:
Verū qđ multo horrendū magis igne, vel ōni
Iactura eſt grauius, nullas viſendus in horas
Ille opifex rerum, viſu quo ſancta fruuntur
Pectora, quæ terris valido ſe tollere nixu
Iam potuere ſuo, ſuperumq; recondere cœtu.
Forſitan heu dubitas operū tibi conſcius vllā
Spem fore, qua fretus valeas hæc tāta mereri.
Ne dubita: nam nulla cupit rex damna ſuorū,
Quos quōdā è nihilo, qđ erat bon9 ipſe piuſq;
Fecerat aſsimiles cūctos ſibi, deinde qđ atrá
Ingreſſos nebulá, recta, quá oſtenderat illis,
Errare aſpexit, duræ ludibria mortis
Pertulit omnipotēs, vt eiſdē ſplendida vitæ

Lumina præferret, quibus haud errare liceret
Amplius, ac certo possent insistere calle. (plex
Quare age ad hũc iũctis manib. cõcedere sup-
Audeto: nam te vẽientẽ expectat, vt amplo
In gremio accipiat. Perge, & cõmissa fateri
Incipias, & te iam deliquisse dolentem
Pœniteat, quacunq; etiam ratione modoq;
Expurges, promptusq; luas ꝓ crimine pœnã,
Atq; imo expressas penitus de pectore voces
Effundas illi, cuius tibi gratia plenè
Mox aderit, teq; amplectetur, & vndiq; cælo
Gaudia erũt, quib. haud vsquã maiora supsint:
Illic nanq; magis gratari contigit vni
Conuerso à vitijs superûm ad cælestia regna,
Quàm si cõplures, quorũ sanctissima vita
In terris fuerit, supera ad conuexa ferantur.

PASCHA.

Aec est illa dies, rerũ quam condidit auctor.
Ite omnes mecum linguis animisq; fauete.
Læti omnes mecum laudes & læta canendo
Carmina, sic regi cælorum reddite grates.
Tuq; pater sancte in primis, cui plurima semp
Relligio, & veræ fidei obseruantia cordi,
Perge diem lætus solenni ducere pompa
Muneris immenso plenam cælestis honore,
Vtq; soles, regali ornatu & pectore puro (tu
Prosequere, & cũcto demũ hãc cõplectere cul
Christicolas inter proceres, mediusq; fideli
Concilio, ac lecto præcelsus in ordine patrũ.
Sat lachrymis, tristiq; datũ pro tẽpore luctu,
Quanq̃ ꝓ scelere haud satis est, & crimine no
Sed tũ hæc iugi defleuimꝰ ore, precesq; (stro.
Addidimus, clemẽs quas exaudisse redẽptor
Creditur, & fessis hominũ iam parcere rebus.
Hunc etiã vt miseris quondã violarit iniqua
Turba modis, tuleritq; pius ludibria mille
Sẽsimus, hæc eadẽ soliti memorare quotãnis.
Vidimus & cunctis, sibi quos elegerat ipse,
Discipulis ægrè fugientibus, vndiq; sæua
Latronũ rabie septum, durisq; reuinctum
Nexibus, & fœdè ad proceres ꝑ cõpita raptũ.
Hîc illum vt vulgus vesanum riserit, vtq;
Conspuerit, flagrisq; afflixerit, vtq; profano
Vexarit ritu diuinum corpus, abundè
Hausimus è sanctis scriptoribus, omnia largo
Interea fletu complentes, & graue mentis
Affectæ toto promentes corde dolorem.
Deniq; sublatũ cruce vidimus omnipotentẽ
Cunctarũ auctorem rerum perferre dolores,
Et duros mortis cruciatus, quos neq; quisquã
Pertulit in terris vnq̃, neq; sensit, & heu heu
Ne nos æternùm moreremur, concidit ille
Indutus mortalem hominẽ, qui cũcta crearat
Aeternus, semperq; manẽs, semperq; futurus
Idẽ, & qui nutu mouet, & quęcunq; ministrat.
Hæc ita præteritis fuerint celebrata diebus,
Et ritu seruante, pio permista dolore.
Ast hodie à lachrymis hilari persũdere mentẽ
Lætitia est opus, & vultu præferre sereno
Gaudia, quæ nullis cedant, cũ maximus ipse,
Qui se deludi passus mortalibus ægris
Occiderat cæde infanda, nũc morte subacta,
Conditione hominũ superata, postibus orci
Perfractis, victor supera ad conuexa redire
Vt voluit, subitò se contulit, & deus, atq;
Verus homo, sed non adeò mortalis, vt antè,
Amplius: at contrà diuino totus inhærens
Quà mortalis erat, se nobis ipse videndum
Præbuit, in dubio ne quid superesset, & illa
Luce resurgentem, qua se prædixerat, omnes
Nossemus, pariterq; necis vitæq; potentem.
Quid nos? an non cum Dño surgemus & ipsi?
Surgamus: Primũ à vitijs hic transitus esto
Ad summos apices, virtutẽ & relligionem,
Mox ad cælestes superos, patriamq; supernã,
Non aliã ob causam supera de sede profectus
Hic adijt genus humanum, q̃ ducere secum
Vt posset nos hinc alacres, atq; ire volenteis.

AD TRYPHONEM GABRIElem, P. Venetum.

Vò finitis socij me per deserta vagantem
Hæc loca nunc ferri? quæ iam tenebrosa sub antra
Consertos inter vepres, atq; aspera saxa
Ducunt, & vario perplexum errore viarum
Exercẽt, semperq; premunt, atq; vsq; fatigant.
Nec vestrũ quisquã tãto in discrimine dextrã
Porrigit, atq; vagum fallaci in tramite sistit,
Aut docet ire viã præsens, & in ęqua reducit.
At qui olim multi, vel tu reuocare solebas
In primis me chare Tryphõ, si fortè parumper
Deuius à recta iam declinare videbar.
Orsus erã, vt paruę poterant in carmina vires,
Aetherei secreta procul vestigia cantus
Pone sequi, afflato quos olim protulit ore
Ad citharã vates, quem non imitabile carmẽ,
Atq; hominũ supra captũ, ❬c❭ecinisse fatentur
Voce palàm cuncti, qui sacra ad limina tendũt
Veri secreto commoti numine Phœbi.
Atq; ita suspiciens, humilisq; & pronꝰ adorãs
Tentabam si qua ille mihi se fortè fauori
Præberet precibus crebris oneratus, & vnà
Affectu hoc nostro motus, ꝓpriæ ne benigno
Assensu potius, & solo munere mentis.
Tandẽ hac spe tantũ perstans, tũ totus in illis,
Quæ quondã is cecinisset, erã, nec cætera por
Linquebã interea legis pręcepta vetustę (rõ
Quin legerẽ grauiũ auctorũ, versabar & inter
Quæ mihi gratã forẽt, atq; apta sensib. annis.
At nunc nescio qua tenui dulcedine captus,
Aetatis præter solitum iuuenilia ludo.
Ecquid permittes hæc me per inania duci?

Quæ

Quæ mihi, quę ſtudijs nõ cõuenĩetia noſtris
Offendunt etiam purgatas protinus aures.
Cur me ad cõcentus ceſſas adhibere priores?
Quos mihi nõnulla ſolitus iam laude ꝓbare
Subdideras celeres currenti ſæpius ictus.
Cur nõ hortari? cur nõ, velut antè, monere
Inſtituis? vel, nãq; potes, me hæc ad pia cogis
Munera? quę tibi ſũt meritò gratiſsima ſemp.
Vel quia Muſarũ tibi iam non vltima ſeruit,
Optatus quoties illarum ad culmina tendis.
Vel quòd noſtra piæ miro conamine mentis
Sacra tenes, eademq; pari veneraris honore.
Immò age, nã poſco poterit qđ vtrũq; decere,
Tentemus, ſi quid fortè aſpirauerit ardens
Ille canor nobis, qui non diuinitùs vnquam
Nil prorſus eſt modulatus: at æthera ſemp a-
Intuitus regũ regẽ rex ipſe canebat, (pertũ
Atq; vni laudes, vniq; ferebat honorem,
Tu prior, ipſe ſequar, ſic me nã rurſus amice
Ad nõ miſſa quidẽ, ſed ad intermiſſa vocabis.
Try. Quæ deſolatos cœperunt gaudia patres,
Diſperſos pauor horribilis quos egerat antè,
Cum quem defunctũ flerant, exiſſe ſepulchro
Viderunt miro perculſi corda ſtupore.
Aur. Quę ꝓſternatas cœperũt gaudia matres,
Vt pauidis hilari ſe vultu nuntius vltrò
Obtulit æthereo cæli de culmine miſſus,
Triſtia qui placidis mulceret pectora dictis.
T. Qui tũ cuſtodũ eſt cõiectꝰ in agmina terror,
Cũ tremor inuaſit terras, ſubitoq; reuulſũ eſt;
Quod tumulo hęrebat firmo ꝓ tegmine, ſaxũ.
A. Quo ſtrepitu fugêre mali ſub tartara Ma-
Cũ ſe præuẽtos ſenſerũt lumine tanto, (nes,
Nec poſſe vlterius minimo ſub tegmine cõdi.
T. At vertêre boni ſenſus oculoſq; repentè
In dominũ, inq; ipſum rerũ patrẽq; deumq;,
Inq; expectatũ iam longo tẽpore Chriſtum.
A. Quin alacres venêre omnes in limina lucis
Aeterni prætenta ducis vexilla ſequuti:
Sontibus at meritas miſeris liquêre tenebras.
Sed tu deſine plura: bonis nã certa parantur
Præmia viſuris ſedes quandoq; beatas.
Illi cum primùm in terris liquere caducum
Et mortale ipſi pondus, vis nulla laborum
Nulla dolorum illos agitat, non vlla timoris,
Non fraudis, nõ vlla doli. quin dira voluptas
Innumero errorũ ſemper comitata tumultu,
Et quæ mortales vexant, & inaniter angunt,
Cætera non vllis illic admota propinquant.
At ſecura quies, nulliſq; exercita curis
Vita manet, prorſũq; bonis nõ indiga noſtris.
Viuunt contenti ſolo per ſecula viſu
Omnia, nec requies illis datur vlla videndi,
Atq; eſt his ea ſumma quies: hac nanq; beati
Perpetuoq; illic æuo & ſine fine fruuntur.
T. Sic tua cæleſtis fauor hic incepta ſecũdet,
Quo mihi tu tantũ carmen ceciniſſe videris,
Aureli ſtudia hæc atq; hos ne deſere cãtꝰ. (ſti
A. Imò hęc, q̃ mihi nũc modulãdo multa dedi-
Adiumenta Tryphõ, ne tu fuge tradere rurſus,
Cum repetã: nam ſic noſtris afflabis honorẽ,
Quale manꝰ addũt ebori decus, & tibi multa
In noſtrũ quondam ſuperabit gratia carmen.

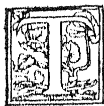
AD ANTONIVM VONI-
cam, Taruiſinum.

O Vò me, quò Silides rapitis per
flumina Nymphæ?
Nec fluitantis equi teneo iam
lora, nec ipſe
Conſilij compos valeo diſcer-
nere, qua me
Parte regam, ſic hinc terrent maiora fluenta,
Hinc obſtat cœnoſa palus & lenta tenaxq;,
Et qua quadrupedis poſsit vix vngula velli.
Hæc ego, vectoris dum vi ducebar in amnem:
Sed timor õnis erat tamẽ, vt ne gurgite in alto
Mergeret, atq; expes ferrer quacũq; ſub ũdas.
Nã neq; erat ſpes vlla mihi, neq; certa fidelis
Auxilij ratio, ingenti ſed plena pauore
Omnia, & expoſitis paſsi manifeſta periclis.
Ac neq; quem Graij quondã finxere poetę,
Quóue lyrã plectrũq; tenens eſt vectus Ariõ,
Auxilio poterat mihi tũ ſe oſtẽdere Delphin.
Nare nec exiguis contento in flumine ripis
Immanis qui me ſublato gutture Cetus
Deglutiret, vti vatem iam mirus Ionam
Cepit hianti ore, ac vaſto ſub ventre recõdit.
Ille dei haud parẽs monitis, qui iuſſerat vrbẽ
Hunc petere extẽplò Niniuẽ, mãdataq; ferre
Horrenda, in Tharſos cũ declinaret, vt ipſum
Tanquã fortè deum, cernit q̃ cuncta, lateret,
Nauem conſcendit pauidus, ſeſeq; ſub imum
Ipſe gubernaculũ recipit, pauitanſq; recõdit.
Interea magno miſceri murmure Pontus
Incipit, exhorrent nautæ, timet ipſe magiſter,
Et nunc cum ſocijs ſupplex in vota precatur,
Nunc tempeſtatis ſubitę perquirere cauſam
Conatur, ſorteſq; iacit, ſimul orat Ionam,
Quẽ ſors ipſa ſuper perſederat, vt ſibi & vnà
Omnibus ex æquo bene conſulat. Ille ſalubre
Conſilium dare ait, ſi ſe cuncti agmine facto
In mare præcipitem iaciant: nanq; vnius eſſe
Nomine cũcta ſuo quæ nũc incõmoda ferrẽt,
Qui non iuſſa dei ſubitò perfecerit amens.
Illi ergo, vt trepidis ſeſe ſeruare poteſtas
Offertur, rapiunt ſublimẽ, atq; æquor in altũ
Proijciunt puppe ex alta, quẽ protinꝰ amplo
Ore ingẽs mõſtrũ vorat, atq; in viſcera cõdit.
Quid faceret? quo ꝑ latebras, & cæca per exta
Se ferat? auxilio cuius nitatur, vt inde
Exeat? aut cæli procul illinc lumina cernat?
Qđ ſupereſt prorſus ſapiẽs mox expedit vnũ
Orando ſupplex veniam petit: at deus vltrò
Imperat, ille leui ſiccaq; exponitur alga
Illæſus, quanquã ipſe truci detentus in aluo
Iam triduum terna pariter cũ nocte fuiſſet.

Ergo iterum populorũ vrbem rerũq; potentẽ
Iussus adit, profertq; palàm minitantia verba.
Illi continuò pauitant, ac iussa facessunt,
Et scelera his ritè deus expurgata remittit.
Parcere subiectis nouit pater, & pius idem
Humano quondam generi cõmissa pepercit:
Immeritamq; luit nostro pro crimine pœnã.
Mortẽ adijt, ternosq; dies iacuisse sepulchro
Substinuit, totaq; super mox gente salutem
Attulit, atq; viam supera ad conuexa reclusit.
Huic etiam quocunq; loco, quo tẽpore cunq;
Magna vel, aut iam parua velis, sunt oĩa curæ.
Nam quis me potuit tantis arcere periclis?
Cælestis ni tum fauor affore, & deus ipse?
Tu mecũ Antoni, precor, hæc Vonica videto,
Atq; eadem prudente diu cũ mente voluta.
Nam dum ipse angustis agitabar talibus, ecce
Assistunt iuuenes duo protinus, inq; fluenta
Prosilit alter ouans, ripa se continet alter
Sedulus, ille feri dextra capit, & tenet aurem,
Ac mihi, Ne metuas, inquit, procedit, & vnà
It mitis, prius asper equus, ripęq; propinquat.
Vnde manũ exponit placidus, q̃ restitit antè,
Meq; ambo incolumẽ sicca tellure reponunt.
Deinde alacres abeunt, illis dũ reddere conor
Ac superis meritas imo de pectore grates,
Hos ego non vlla memini regione videre.
Sed mihi tum primũ visi, nec contigit vltrà
Vidisse hos aliàs, quorum si fortè requiris
Scire habitum, viridi florebat vterq; iuuenta.
Sed mihi q̃ medijs præsens hærebat in vndis,
Altior, vt qui equitẽ me tunc æquaret eundo,
Et latis ingens humeris incederet Heros.
Quem verò attentũ ripæ de margine dixi
Expectare, manumq; vltrò pręberere roganti,
Hic agilis dexterq; & agendis omnibus aptus
Rebus erat, vultuq; omnẽ præstabat honorẽ.
Quid geminos olim Pollucẽ & Castora iactet
Prisca ætas, multis præsentes sæpe fuisse
Auxilio? non hos etiam mihi fingere diuos
De facie atq; omni prorsus virtute liceret?
Verũ hæc nõ adeò nos cõmentemur amice,
Sed nostris persæpe deum succurrere rebus,
Qui pius afflictis hominũ miseretur & ægris,
Et malè pro meritis nobis benefacta repẽdit.

AD BARTHOLOMAEVM
Agolantum, Taruisinum.

TE quoq; ad has epulas inuitassemus amice,
Nouerimus ni te multis Agolante teneri,
Quę tibi iã gustanda prius sunt nempe necesse,
Quàm te isthuc cõferre velis ad prãdia nostra.
Sic fortasse monẽt faciendũ, vt præuia quędã,
Quæ gustũ exacuãt, & quæ sint grata vorem⁹,
Deinde assistamus mensæ cunctando salubri.
Cœpisti propius rerum discernere causas,
Ac quo vis humana potest se ferre, laboras
Tendere, & hoc animi studio te explere beati,
Si quid in humanis tñ est quod nomine tanto
Digneris: nã quæ linguis sunt tradita vtrisq;,
Iam pridem tibi nota, manẽt te grandia tantũ
Cætera, quæ versas, quib⁹ & iam sedulus vnis
Ipse diu incumbis, satur vt quandoq; reuersus
Expletusq; illis, veluti conuiua sagacis
Ingenij videas, epularũ an forsan odorem
Gustaris tantùm immunis expersq; saporis.
Sunt ea nimirum reliquis præstantia cunctis,
Quæ cupiunt, quęruntq; etiã mortalia corda.
Verùm & ad hęc, & in his semp sub luce maligna
Tẽdimus, & varijs sic circũfusa tenebris
Incidimus, simile vt veri quandoq; repertum
Dicere, vix possis casu, ratione quod optas
Quæsisse, & propria tentas indagine mentis.
Quam satius sapiens Sophiã deducere cælo
In terras dictus, qui contẽplanda relinquens,
Quæ reliquiassuerant totis perquirere auẽtes
Viribus, edocuit spectari proxima nobis,
Virtutem amplecti, vitia insectarier, omnem
Deniq; perpetua vitam componere lege.
Sed quid is, aut vlli, quanq̃ meliora sequuti
Sint alijs, poterunt nostris cõferre? quid ipsis
Rebus inanis enim rerũ contenderet vmbra?
Vna hæc, quã seq̃mur, Sapiẽtia & vnica virt⁹.
Huius nunc studio addicti vacuiq; tenemur.
Hanc tu etiã cũ tẽpus erit (licet id quoq; semp
Extet, & haud serò nunq̃ incipiamus) vt illa
Quæ tam nunc auidè sectaris, cœperis, inquã,
Ad plenũ, amplectêre quidẽ & sectabere solã.
Impuleris fortasse & vt huc Cassellius altè
Conscendat tecũ comes: ęqualẽ ipse meũ iam
Nunc orare Bononiũ adopto, vt dulcia tandẽ
Quæ canit, ad superũm cõuertat carmina laudes,
Et grauis huc tãti diuertat semita vatis.
Nam Vonica meus iampridẽ Antonius almã
Assiduis legem manibus versare putauit
Esse viri, qui multa aliàs iam legerit, & qui
Viderit expleta hæc falsis & inanibus esse.
Quãta est nostra quidẽ, ne q̃s se iactet, in vllis
Cognitio magnis? animo cum nempe capaci
Nemo adeò est, qui se, nedũ cælestia, captet.
Nec fas fortè ea scire, nisi cum libera prorsus
Corporeis vinclis & cæco carcere mens est:
Ast eadem nos velle licet, simul ipsa frequenti
Suspicere affectu, totaq; requirere mente.
Hinc amor ille potẽs, q̃ iam, simulatq; reliquit
In terris socias feruentes spemq; fidemq;,
Toto æuo electos demũ comitatur Olympo.

AD PETRVM LIPOMANVM *in obitu Claræ sororis.*

Mœna, Petre, quæ vides vagus loca
Putato vana te videre somnia,
Nec esse quippe, sed videri, & vndiq;
Per altum inane lubricumq; prospici.
Aues canoræ, & arborum leues comæ,
Et acre murmur insonansq; frondium,
Eas mouente leniter Fauonio,
Canes per æqua feruidi, fugax lepus,
Puella flore vinciens nouo caput,
Amore lætus ac vagans leui puer,
Et omne, quod videris hîc alacriter
Videre, prorsus vmbra sunt perennium
Inanis, ac valentium esse perpete
In omne tempus. Ast opes, agri, domus,
Et ipsa vana sunt quoq;, haud habentia
Sui quid integrum, suiue quid potens,
Et vsq; firmum, & vsq; consonum sibi.
Nihilq; forma, robur, ac decor, valent,
Honorq; ferre, quo diu queat fore
Vbiq; quicquid editum sub æthere
Vides, caduca cuncta sunt, fluentia
Et vsq;, præter id, quod alma munere
Dedit deorum & expetenda gratia
Tibi, mihiq;, cæterisq;, quibus datum est
Valere mente: mens enim modò viget
Futura semper, ac humi simul graue
Reliquit ipsa pondus, ad sacras poli
Statim perennis & leuis volat domos.
Vbi fruuntur aurea pij vice
Vigoris omnis, ac salutis intimæ,
Vigor nec alter est, salus nec altera,
Bonum nec alterum, nec vlla cæteris
Beatitatis aut quietis actio
Inest, mouente sed sub orbe fluctuant
Vbiq; cuncta. firmior parum tamen
Is est hic vnus, ima qui colens, supra
Caput tuetur, idq; promptus exerit,
Grauisq; donec hîc moratur, explicat
Leuisq; & altus alitis pennas modo,
Cælumq; mente, ceu solutus corpore,
Petit. Sed hæc est vita perfecti nimis
Viri beata, qua frui pauci queunt,
Quamq; ille (si qua id sustinet dici) tuus
Colendus in primis sacerdos maximè
Affectat, atq; spontè spretis omnibus,
Quæ mundus vltrò viribus cunctis petit,
Vnam secutus, prorsus hanc complectitur.
Et nunc in altis montibus latens procul
A patria, amicis atq; charis omnibus
Vni vnus hærens, qua potest, vni studet
Placere, cui se dedicauit vnicè.
Nunc vrbe degens percitos sontes metu
Solatur, audit, excitat, terret, monet,
Hortatur, atq; promouet miris modis
Vitijs relictis ad decens, ad fas, ad id,
Quod iure miseris conuenit mortalibus.
Mox expeditos ad pios cultus trahit
Ipsos volentes, atq; ad alta dirigit
Spectanda, quæ mens sic onusta corporis
Torpore vix hallucinando suspicit.
Hæc ille. Sed nos, qui secundis sedibus
Debemur olim forsitan, vel tertijs,
Parêre sanctis legibus compellimur,
Seruare mores, abstinere fraudibus,
Vacare cupiditate, inani gloria,
Iraq;: cunctis deniq; actionibus
Prodesse multis, & nocere nemini:
Sese tueri, ne labemus, ne vagos
Variosq; cursus incidamus noxios,
Quos nostra nobis semper huc infirmitas
Apportat, aut quos ille nobis ingerit
Humanitatis persecutor impius.
Horum ipse conscius opifex rerum deus
Multos acerba morte quondam substulit,
Multosq; rursus forsitan (quæ est illius
Immensa & infinita prouidentia)
Extinguet antè, quàm iuuenta illuxerit
Illis serena, ne mala his contagio
Contaminati prorsus orbis ingruat,
Labemq; moris improbi secum trahant.
Lugent parentes inde chara pignora
Abrepta varijs & dolendis casibus.
Suos amores coniuges viros, suas
Viri vicissim coniuges tenellulas
Fletuq;, lachrymisq;, ac pijs vlulatibus
Diesq; noctesq; expetunt, quærunt, vocant
Frustra miselli. Tu sororem sæpius
Adhuc requiris, ante quæ diem cadens
Desideria sui reliquit plurima
Tibi, parenti, coniugi, cunctis suis,
Virtute, forma, moribus sanctissimis,
Quales decebant nobili exortam domo.
Sunt hæc dolenda, sunt pijs affectibus
Hæc prosequenda: non enim duro sumus
Nec sentiente procreati robore,
Natura at extat insitus nobis dolor,
Dolere fas est omnium cunctis vicem
Charissimorum, ac perpeti luctum diu,
Quoad doloris iusta vis resederit.
Est finis, vbi te in sinum receperis,
Ac cogitaris, esse iam receptui
Tandem canendum, nostra ne si commodis
Eius feramus antè, videamur parum
Sentire quid nos deceat, & sanctissimæ
Exire iussos charitatis terminos.
Hanc vos videre, hanc alloqui, hac viua frui
Velletis omnes, coniugi prolem dare
Hanc, charam, opibus vti suis, honoribus
Fungi paratis vtriusq; splendida
Virtute. Sunt humana quippe hæc omnia,
Et expetenda, & omnium gratissima.
Sed est, quòd illa fortè ad hæc fari queat,
Voluisse sese hæc, & cupisse consequi,
Dum vita staret, donec in terris diu
Quærendo, quod nō assequi quisquā potest,

Ipſa elaboraret, neq; hæc magni tamen
Nunc adeò facere vel probare, vt anxiè
Terra mariq;, ſedulò, domi, foris,
Vt fit, petantur omnibus periculis,
Ac digna tanto ſint honore deniq;,
Errore mentis quantus his vanæ datur:
Quæ ſi parentur, non minus moleſtiæ
Profectò, quàm iucunditatis afferant.
Secumq; multo ſic melius actum putat,
Quàm ſi iuuentam protuliſſet longius.
Vidiſſet, inquit, multa quæ mortalibus
Acerba caſus, vel voluntas attulit
Maligna ſæpe, vel poteſtas acrior,
Quàm ferre poſsit æqua virtus vllius
Vnquam viciſsim, ſic laboribus
Connexus alter alteri ſuperuenit
Semper, nec vlla concitis ſemel quies
Datur laborum vel malorum fluctibus.
Pluraq; alia quoq;, maximè verò omnium
Priuata, publica, vniuerſaq; incommoda,
Iniqua patriæ quæ tulerunt tempora,
Senſiſſet. At nunc cælitum vacans choris,
Interq; diuas ambulans felicius,
Quibus beata perfruatur gaudijs
Vix ſuſpicari poſſumus, ne dicere
Id audeamus his minutis verſibus,
Hoc præter vnũ, quòd venuſto nomine
Iam Clara, nunc re ſidus it clarum polo.

AD M. HIERONYMVM
Vidam, P. Cremonenſem.

Sſe ferũt collem Phœbo Muſisq; dicatum,
Quo cuncti pariter certant contendere vates,
Atq; ſacrũ approperant illuc haurire liquorẽ,
Perpetuamq; virere putant in vertice laurũ,
Vnde queant caput optata vincire corona.
Cernere propterea eſt nõnullos mõtis ad imã
Radicem ſe ferre, & ſub radice moranteis
Conterere hîc æui partem melioris, vt alta
Qui ſpectare procul cõtenti culmina, ſi quid
Diuini laticis valeant contingere ſummo
Tantùm ore, aut ramis felicibus arboris almæ
Sorte aliqua frondis vllas legiſſe cadentes.
Sunt etiá, vt referunt, & qui reptare laborant
Ad mediæ ſeptũ magno conamine rupis,
Intra quod pauci ſic admittuntur, vt vnus
Hiſce locis, altér ue queat ſatis eſſe videri.
Quid qui infrà poſitos auſus contẽnere, ſeſe
Tollit, & in ſummo ſcandentem vertice ſiſtit?
Atq; inter lauros, atq; ipſa ad limina fontis
Conſtituit Muſis aram Phœboq; ſacerdos,
Affaturq; illic diuos auditq; videtq;
Felix? ò mihi ſi ſaltem in conualle propinqua
Verſari detur, quid fortunatius optem?
Atq; id nunc operá do, quo me demere vulgo
Aſſueſcam, mediterq; procul diuina tueri.
Nanq; vltrà proferre pedem tardante ſenecta
Haud auſim, ſatis eſt quoniá, ſi nõ pede claudo
Inferimur lutulenta atq; in ſalebroſa viarum,
Qua multi è priſcis etiam venêre volentes.
Tu verò, cui Seriades ſe oſtendere Nymphæ
Dignatæ quacunq; duces comitesq; dedêre,
Perge, iuuetq; iugi iam perueniſſe ſub alta
Culmina, dum vires, ac dum præſtante iuuẽta
Vida potes quẽcunq; & adire, & ferre laborẽ.
Nãq; illic quodcũq; agitas, animoq; reuoluis,
Præſtò erit, & tibi ſe manifeſto in lumine pan-(det,
Ni penitꝰ vanæ modò me luſere puellæ
Pierides, miris è nexibus extricantes,
Cum tibi eas docta fingentes ſerica vidi
Fila manu ꝑperare, atq; internectere, queis ſe
Implicet, atq; voluẽs pergat circũdare bõbyx.
Quin oriturũ etiam vatem cõmittere alendũ
Formandumq; tibi vidi illas omine certo,
Cùm ter te attonitum duxere altaria circum,
Atq; eadem ternis etiam cinxere choreis,
Actutumq; tribus fulſerunt omnia flammis.
Præterea ludos belli ſimulachra cientes
Edocuere modo quo gratè dicere poſſes.
Tum veros Martis ſtrepitus & ſigna tubasq;
Audire, atq; videre, interq; horrentia ferri
Agmina conceſſere, ac pleno ferre per orbem
Aequato quondam certamine prælia cantu.
Quare age ꝑpetuũ primaq; ab origine carmẽ
Audacter, quod mente diu iam concipis, ede.
Vt ſcelus infandũ gens auſa eſt impia quondá
Cunctarũ aduerſus rerũ patremq; deumq;,
Optima quem toties adeò mandata docentẽ
Audierant auidi, videre & mira frequenter
Ac paſsim peragentẽ, & nõ mortalia quoquã
Præſtantẽ, at prorſus præ ſe diuina ferentem.
Nanq; palàm hauſerunt oculis atq; aurib. ipſi,
Vt primũ in terris vagitus protulit infans
Maximus, eſſe deum, qui nos inuiſeret alto
Demiſſus cælo, cùm ſupra vilia tecta,
Sub quibus in paruis iacuit præſepibus ille,
Videre inſolitum radijs fulgentibus aſtrum.
Cæleſtesq; etiam ſupra ſenſere canentes.
Et flexis illum genibus venerantia bruta,
Ac reges pariter diuerſo ex orbe ſequutos
Sideris exorti curſus, & dona ferentes.
Cætera quid memorem tota ſanctiſsima vita
Acta illi, confeſſa deũ & teſtantia ſolum?
Hæc te nãq; manẽt, hæc te tua ſubmonet ipſa
Relligio, cultusq; dei, & præſtantia vitæ
Ordiri, atq; ſuper fauet his tibi cõſcius æther,
Aeternumq; parat ventura in ſecula nomen.
Ipſe autem, ſi quid me fors ea gratia tangit,
Exiguam tantorũ operum vel ſumere partem
Conabor totis ornandam viribus, aut ſi
Inualidi nequeant humeri iam pondera ferre
In prõptos ſaltẽ affectus, & debita mẽtis (bo
Munera deſcẽdẽs, lachrymis mox cũcta reple
Quo mihi cunq; dabũt ſeſe per carmina vires,
Ad fixas clauis plantas, ad pectus apertum,
Ad caput impreſsis cõfoſſum ſentibus almũs.

Geronticon primi Finis.

SVCCOSA CARMINA QVAEdam Arnaldo attributa, ex Italico in Latinum uerſa.

SOluite corpora in aquam omnibus dico
Vos qui quęritis facere Solem ac Lunam
Ex duabus aquis capietis unã
Quam magis uultis,& quod dico facite:
Bibendam date ueſtro illi inimico,
Sine ullo prorſus cibo ſolam dico:
Mortuum inuenietis in nigrum uerſum
Intus in uentre Leonis antiqui.
Poſt illi facite ſuum ſepulchrum
Eo modo ut totus liqueſiat
Et pulpæ,& oſſa, & omnes ſuæ iuncturæ:
Sic lapidem habebitis:poſt iſtud fiat
Ex aqua terra quæ ſit munda & pura,
Ex terra rurſus aqua,ex aqua terra:
Sic ad multiplicandum fiet lapis.
Theſaurus eſt is bene ſeruandus.
Nam qui benè hos capit meos uerſus,
Erit Dominus eius cui cæteri famulantur.

Alia eiuſdem argumenti.

Soluere qui neſcit,uel ſubtiliare metallum,
Corpus non tangat,Mercuriumq́; ſinat.
Nam corpus nequit ſpiritũ retinere uolantẽ
Si non alterutrum facere benè noris.
Fac igitur ſtrictim ſeſe amplectatur uterq;,
Id facit aqua uiuens nec nõ ſal diſſolutiuum.
Tere benè ac coquas lentè,
Ita ut illud priuetur
Ea matrice quæ illum occultat.
Tunc clarè uidebis obſcuram fugere noctem
Et ſolem totum lucidum pulchrumq́; reuerti
Multis cum floribus ornatum formaq́; recta.
Hic lapis eſt: illud tandẽ quod ſcripta maiorũ
Malleo percutier ſuper incude poſſe fatentur.

Vetuſta quædam carmina.

Ad bonam paſtam utere aqua atq; farina,
Nec non fermento,modo ſimili,lapide noſtro
Hæc tria reperies phyſicorum dicta referre.
Eſt in Mercurio ſecretum,in reliquo nullo:
Mortificat ſeſe ſaybat & uiuificat ſe.
Nam metallorum cunctorum cum ſit origo,
Ex quibus conſtant,& reſoluentur in illum.
Finis,principium, hic conſtat & eſt mediator.
Extrahit,inducit,animam ſuo corpore figit,
Putreſcit,leuit, tribuit bonum tibi pondus
Efficitur tale cui permiſcetur ipſe:
Qualia Mercurio ſeminabis,talia metes:
Quib9 dũ immoritur, ex ſe fructũ dare fertur:
Solis & Lunæ ſunt ſulphur Mercuriuſq́;.
Opera naturæ,cauſæ,per tempora coctæ:
Horum non ſolùm,ſed cunctorum aliorum.
Eadem principia cum nos habeamus ut ipſa,
Cur non tunc opera faciemus ſic uelut illa?
Æmula naturæ ars ſemper dicitur eſſe:
Nam ſequitur alijs prelijs artem fugitiui
Inquantum poteſt,licet ipſa plus ea poſſit.
Natura iungit ſua facta in ſe quoq; creat.
Nam cum fermento, naturæ quod caret illo
Ars curtat facta,ſine quo non perficit ipſa:
Nam ſine fermento nihil pinſare memento:
Hæc cum feruore conſueuit & ars breuiare,
Omnis in interitum ab imis trahitur ægrè.
Qui ſeraturas ſeratas uult reſerare,
Caudæ caput iungat, ſic tu poteris reperire.
Quid ſit fermentum tibi do tale documentũ,
Eſt panis ſimilis pani,ſic uitaq́; uitæ.
Extat fermentum per conſimile ſpecierum:
Nam generat ſimile ſemper unus ſibi quiſq;
Ex ſemine proprio fit puluis,ab Vpupa null9:
Sic ſimilis ſimilẽ generat,leporẽ quoq; lepus:
Qualia quis ſeminat, hæc ſemper talia metet.
Quòd lapis eſt ſcimus: quis ſit ſi ſcire uelim9
Extra nos imus niſi donet ſummus & imus.
Hic lapis à ſpiritu ſimul & à corpore naſci
Nec non ab anima nominatur,ſic benè iuncta
Ac fermentata dicuntur hæc tria miſta:
Arſenicũ fore dic animam,ſed ſpiritus extat
Argentum uiuum,calx corpus dicitur eſſe:
Spiritus ac anima fermentant corpora mũda,
Tingens & mergens calx figit & eſt Elyxir
Quod ſaybat figit, qd' corpa plurima tingit:
Extat arſenicum noſtrũ de corpore tractum:
Extat hoc mediũ quod nunq̃ in corpore fuit,
Perficit hæc dicta nullius agens in Alchymia:
Hac utaris aqua fructus producitur à qua
Albat,purificat, ſeparat,iungit elementa:
Par & Mercurio nunc Laton ſe decorabit
Quod Sole cauſat nec non Sole mediante
Firmare debes ſpiritus in corpore omne:
Corpus diſſolui bene dum id ſolicitaui:
Et eſt uita rei cuiuſq; mundiq́; caput.
Vt ſeparat Iouem ſtare quo nunq̃ ſtabilitur
Cum ſoluens ſit Azot imbibitur & auro
Nouies uel inde,ita totum uidebitur Azot:
Et uolatile fit cum ſpiritu quo adimetur.
Rectè figatur ut non ſeparetur ab illo:
Vertitur in animã corpus totũ, & uice uerſa.
Et fit Elyxir mutans azaybat omne:
In liquido ſaybat opus omne figere debet
Intus & exterius utriſq; uel modis utor
Imbibet tibi ipſum quia meritò Sol ſoluẽdo.
Si non ſufficiant memorata renouabo.
Exterior ignis non excipit interiorem
Alio calore ſuperueniens qualicunq;
Sed ſi firmatur ſcoriæ totum ſimilatur.
Hoc cum fermento fermentum fortificatur.
Argentum uolitans eſt ignis corpora urens,
Mortificans,fixans, ſtringens regimine ſolo:
Quo plus miſcetur tanto plus attenuatur:
Azot aſſociatio,lapidis contritio frequens
Perficit & uiuit,ars ſolum uaſq́; requirit:
Eſt ignis graduum,non huius,ratio tota.
Nũc caput eſt ignis humid9 interiuſq́; diuerſ9
Eſt tepidus ignis,bulliẽs quaſi,& bulliens eſt:
Quartus eſt feruẽs,ſed quintus igneus extat:

Ignem prætcrea tribuere ſi ſcias igni
Mercurium cum mercurio, tibi ſufficiũt hæc:
Sed cautus ſi ſis in primis cum ſociabis
Partem cum parte, tunc ſigna hæc benè tene:
Primò pingueſcit, nigreſcit plus, & aqueſcit,
Quartò congelat, tunc iam eſt certificatus
Proceſſus debitè, ſic coruus uult uariare.
Eſt ideò cenſus ignis humiduſq; diuerſus:
Mercurius penetrat, corp⁹ figit, anima tingit:
Fermẽtũ in Alchymia ſemẽ agẽs eſtq; paternũ
Sed patiens erit Saybath ſemẽ eſtq; maternũ.
Imbibitur quotiẽs cinere id totienſq; curatur
Et humidatur quouſq; color uariatur:
Nam emẽdatur gaudet auro niſi ſolo. (tingit,
Putreſcit, ſoluit aqua mercurij, denſat, quoq;
Extrahit hinc florem, fluxat, uexat ſeparata:
Ponderat & leuigat, mortificat atq; uitã dat:
Ingreſſumq; facit miſcens ſuprema profundo.
Eſt in mercurio quicquid quærunt ſapientes:
Nã ſub umbra ſua uiget hęc ſubſtantia quinta.

Carmina Arturi Philoſophi.

Calcino, ſublimo, cero, figo, coagulo, ſoluo,
Corporaq; ſpiritus, aquis, in cinere, fimo:
Alluo, mortifico, ſublimo, fixoq; latronem,
Capitello, zacey, ludello, luminis aqua,
Cui fratrem adijcio ut candidius exeat opus
Et lunę fermentũ eius abdo miſtura magnatẽ

Carmina Pythagoræ.

Arſenicum fore dic animã, ſed ſpiritus extat
Argentum uiuum, calx corpus dicitur eſſe.
Spiritus eſt tingens, animã ſubmergere dicas:
Tingens & mergens calx figit & extat elyxir:
Spiritus excluſus perit hæc & mare duce
A Phœbo captus elementi ſuſcipit eſſe.
Mercurium figit, qui corpora plurima tingit.

Dictum Hermetis.

Sales calcinant, alumina clarificant,
Spiritus tingunt, metalla fixant.

Carmina Gebero adſcripta.

Eſt fons illimis cuius latet anguis in imis,
Euolat inprimis niſi clauſis undiq; rimis:
Ex prima uena pars roris ſurgit amœna,
Ipſa poſt ſæua prodeunt ſuſcepta uenena:
Poſt hyemis flantes fortes creuere Gigantes:
Hos ſupra ſtantes flatu pereunt Elephantes:
Hunc bene contritæ genuit tibi aqua uitæ:
Nam benè mundatũ proprio ſudore renatum
Redditur ablatum nigrũ prius obtenebratũ.
Aſſequêre uotum ſi per ſe ſit benè lotum,
Et ſumat potum quod ſcãdit ad æthera totũ:
Hæc petra diuina ſit alba, ſed inde citrina,
Cum fuerit ima noſtra deducta carina.
Hos uerſus ſi quis aliquem perpẽdere inquit,
Si benè ſcruteris omnia, diues eris.

Diſtinctio.

Conſurgit nullus unquã ſine ſemine fructus
In quo dũ moritur ſemen, fructũ dare fertur.

Ordo conficiendi lapidis.

Diſſipa rẽ captã per rem prius hanc ſatis aptã
Leniter extractam, ſic maſſam cõtere factam:
Hæc non feſtinas, ſed temporis ordine fiat.
Albumen urinæ diſponit membra ruinæ.

Aliud. (crẽ inuoluas,
Si fixũ ſoluas, faciaſq; uolare, ſolutũ, ac uolu-
Hæc tria ſi iungas facient te uincere tutum.

Pro arte tranſmutatoria ad Lunam.

Cogitur exire ſpiritus de corpore Iouis
Albus, per ignẽ: quẽ modo collige tali: (igne,
Libram de Ioue crucibulo crudã tibi ponas in
Flando continuè quòd corpus ſaltet in igne.
Tunc habeas rotam ferri quam ſine tenebis,
Aptam crucibulo quam ſæpe ponas in igne
Quo propius Ioui poteris, ſed tangere noli:
Teneas hoc ſpatio quo poſſis dicere, credo.
Adhæret rotæ ſpiritus, quem prębeas aquæ,
Abluit hoc ipſum, tunc iterum collige tantũ:
Hoc totiens facies quantum de ſpiritu gliſcat.
Aqua diffuſa, ſpiritus in fundo manebit
Quem ſimili parte Mercurio iungere debes:
Soluas in aquam ipſam quoq; ſtilles ab iſtis
Sal petræ, uitriolo, ſal armo ſimili parte:
Paruum per ignem tunc aqua euaporabit:
Manens eſt fixum: pars una tingit ad album
Decem de cupro partes igne liquefacto
In hoc proiectum, mũdat, figit quoq; rectum:
Hoc dat argentum cimenti probamine uerũ.
Hoc opus eſt breue, uerum, utile, quoq; leue:
Sic met ut feci breuiter ſub carmine ſcripſi.
Nec mihi tu credas niſi met probaueris ipſe.
Tunc ores pro me, nã talia ſcripſi ego pro te.

Alia carmina antiqua, ſed obſcura.

Soluere, purgare, purgatum diſſiq; pare,
Diſiunctumq; mare, ſurgendo mundificare,
Calcem ſiccare, ſiccatum calciq; nare,
Sternere, rigare, calcem ſic albificare:
Humida ſiccare, ſiccata ſiccè leuare:
Sæpius iſta dare, calcem ſic purificare,
Coquendo gnauè, poſt album [r]ubificare:
Sulphur zimare, zimam primò pręparare:
Sæpius alterare, fixum non fixo leuare:
Sic rem fixare, doceas in igne domare.
Hinc res alterare, ſi fixa ſit animare,
Vultq; maturare, totum mox inq; cerare,
Sic res æquare, debes complexionare,
Res & emendare, dum tingis tincta probare:
Excellens gnare ſtudio ſic pacificare,
Omnia patrare, ſapienter purificare:
Verſibus his, nota, conſcribitur ars tua tota

Alia.

Tu qui gliſcis donum Dei,
Contemplare huius rei
Fontem peramabilem.
Lunam, Solem, tranſmutare
Tibi mando uoce clara
Lympham in ſtillabilem.
Hæc eſt prima radix rara
Nobis data multùm cara,
Hermetis comprobamine.

Marcelli Palingerij Stellati carmina.
Phœbus loquitur.

Audite, atq; animis mea dicta recōdite uestris
Hūc iuuenē archadiū, infidū, nimiūq; fugacē,
Prēdite, & immersū stygijs occidite lymphis.
Post Hyales gremio impositū Deus excipiat,
Lemnia terra colit, sublatūq; ī cruce figat (quē
Tūc sepelite utero ī calido, & dissoluite putrē:
Cuius stillantes artus, de corpore nostro
Spiritus egrediēs penetrabit, & ordine miro,
Paulatim extinctum nigris reuocabit ab um-
Aurata īdutū chlamyde, argētoq; nitētē, (bris
Proijcite hūc demū ī prunas, renouabit alter
Vt phœnix, & quæ tanget, perfecta relinquet
Corpora, naturæ leges & fœdera uincens:
Mutabit species: paupertatemq; fugabit.
Phœbus ab his tacuit: dictis Cyllenius ales
Annuit, atq; eadem præsens Diana probauit.
Mox abiere omnes, cæli ad conuexa uolātes.
Tunc mentis diuinæ homines oracula cæca
Voluentes animo ancipiti, uix tempore lōgo
Experti multa, & non paruis sumptibus: illam
Inuenere artem, quam nō ars dignior ulla est.
Fingendi lapidē æthereū: quē scire ꝓphanis
Haudquaq̄ licet, & frustra plebs improba quę
Quem qui habet, ille potest ubi uult habitare.
Nec fortunæ, iram metuit, nec brachia furum.
Sed paucos tanto dignantur munere diui.

Carmen de floribus seu coloribus ad scribendum, pingendum, &c.

Flores in uarios qui uult mutare colores
Causa scribendi quos libri pagina poscit,
Est opus ut segetes in summo manè pererret
Et tunc diuersos flores ortusq; recentes
Inueniet, properetq; sibi decerpere eosdem:
Cumq; domi fuerit caueat, ne ponat in unum
Illos, sed faciat quod talis quis sibi quærit:
Dum super æqualem petrā contriueris istos
Flores, in coctum pariter tu contere gypsum:
Sic tibi siccatos poteris seruare colores.
Ex quibus in uiridem si uis mutare, recentem
Calcem commisce cum floribus: inde uidebis
Quod tibi mādaui, ueluti prius ipse probaui.

Modus pingendi Vasa & Vitra.

O vos artifices qui sculpere uultis honestè
Vitrum, nūc pandā vobis velut ipse probaui.
Vermes quęsiui pingues quos uertit aratrum
Et terra, atq; simul me quærere iussit acetum
Vtilis ars: istis rebus calidum atq; cruorem
Ex hirco ingenti quem solito tempore paruo
Ex hedera forti paui tecto religatum:
Sanguine cū calido post hæc uermes & acetū
Infudi, ac totam phialam clarè renitentem
Vnxi, quo facto tentaui sculpere uitrum
Cum duro lapide Smerilli nomine dicto.

Ad Vasa fictilia depingenda.

De vitro siquis depingere uascula quærit,
Vitrū Romanū bene marmore conterat, & cū
Vt puluis fuerit, clara pinguedine gummi
Fontis aquas mista, figulorum uascula pingat,
Siccaq; fornaci mandes: sit terra probata
Quæ ualeat flammis obstare, nitentia tandem
Regibus apta satis ex furno uascula tollet.
Eligat ipse duas rufo de marmore petras.
Inter quas uitrum Romanū cōteret, & cum
Vt puluis terræ fuerit pariter resolutum,
Hoc faciat liquidū clara pinguedine gummi:
Post hoc depīgat peculas quas finxit honestè
Figulus è terra: siccatas ponat easdem
Fornaci: caueatq; simul quòd terra probata
Has teneat quo sic ualeant obstare calori:
Illasq; faciet plena uirtute nitentes.

De Vitro uiridi quomodo fieri debeat, ad uasa fictilia depingenda.

His rebus Vitri patet effectus preciosi:
Igni cōbustū sulphur, assum quære cuprum,
Atq; teras horū splendens cū puluere uitrum
Hoc cures solo liquidū ter reddere gummo:
Attamē inde litam post ignibus inijce testam:
Assumet uiridem quoniam pictura colorem
Exterior testæ, cum cœperit ipsa rubêre.

De Vitro albo ad fictilia uasa depingenda.

Album picturis uitrum sic attenuabis:
Cādens permistū cū sulphure contere uitrū:
His simul attritis, postq̄ fuerint quasi puluis,
Exterius spissam depinges undiq; testam:
Inijce post ipsam fornacis ab igne coquendā:
Cū simul ipsa rubet, sibi cum pictura cohęret
Extrahe, sic ea pinges hinc uascula quædam
Ars uelut in primo notat insinuata libello.

De Vitro nigro ad ea uasa depingenda

Sic etiam nigrum pingendi transfer in usum:
Qui terra capitur cum gummo contere lazur
Vt sit perspicuum, frangēs in marmore uitrū
Ipsi miscebis: rursumq; terendo parabis:
Hæc quoq; cœruleā sumet cōmistio formam
Quæ tamen in nigrū conuertet singula uitrū.

De Vitro ualde uirente.

Sic etiam nimium tu uirens effice uitrum:
Accipies assi subtilia fragmina cupri,
Quæ tamen eiusdem post cū rubigine misces:
Rursus & admisto splendenti contere uitro:
Protinus hinc pictā fornacibus inijce testam
Postquàm lucētem dabit ipsi flamma colorē,
Accipe: nā pulchrā capiet hinc frigida formā:
Nam dum fit uitrum nimis feruere, coloris
Hinc aufert propriā flāmæ uiolentia formā.

De Pictura Eboris

Pingere si quis ebur uult, sic procedere debet.
Sculpturas eboris auri pecula decorabis:
Quo tamen ipsa tibi res ordine cōgruat, audi:
Quære tibi piscem qui dicitur Husa liquentē
Vesicam serua decoctam fluminis unda:
Inde locum pecula quem uis cōponere signa.

Gemmarum sectio, &c.

Præduros lapides si ferro rumpere tentes:
Qui cupit egregios lapides irrumpere ferro,

Quos dilexerunt Reges nimium ſuper aurum
Vrbis Romanæ qui celſas iam tenuêre
Arces, ingeniũ quod ego ſub mẽte profunda
Inueni, capiant, quoniã nimis eſt precioſum:
Vrinam mihi quæſiui pariterq; cruorem
Ex hirco magno, modico ſub tempore paſto
He ba: quo facto, calefacto ſanguine gemmas
Incîdi, ueluti monſtrauit Plinius auctor,
Artes q ſcripſit quas plebs Romana probauit:
Atq; ſimul lapidum uirtutes ſcripſit honeſtè,
Quorum qui noſcit uires, plus diligit illos,
Primus ait uerſus quot habet ſentẽtia ſenſus.

Cryſtalli ſectio.

Cryſtallus tali durus ualet arte ſecari
Opportuna tibi quæratur lamina plumbi,
Huic etiam bini claui iungantur utrinq;,
Qui ſolito mediũ conſument undiq; plumbũ:
Nam plumbo ſoli tribuetur cura ſecandi:
Ipſi cuſtodes laminæ ſint exteriores,
Vt ſibi dent rectum recto cõſumere curſum:
Sed nec duritiem poteris prærumpere tantã
Mollitie plumbi, niſi quædam iunxeris illi
Tãquã puluereas fornacis fragmine mittas
Quæ tenerę poſſit laminæ connectere plũbi.
Æquũ rurſus habẽt lateris fragmenta uigorẽ
Concidis adiuncta paulatim fluminis unda:
Sed uim Cryſtalli cruor antea tẽperet hirci:
Sanguis enim facilẽ ferro facit hic adamantẽ.

Gemmæ ut niteſcant.

Si uis ſplendentem gemmis inferre nitorem,
Partẽ quære tibi tantũmodo marmoris æqui,
Gẽma ſuperpoſita petræ ſed flumine pauco:
Sed ne lædatur, tractu leuiore limetur,
Quanto dureſcit, tanto magis ipſa nitebit.

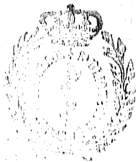
Gemmarum ſculptura.

Sic gemmis durum ſculpendis effice ferrum:
Quiſquis uult ſolito lapides irrumpere ferro,
Hos habeat ritus, ut acumen temperet eius
Tẽpore quo ſolito magis utitur hirc9 amore.
Solus adeps huius fit ad iſtos aptior uſus,
Huius enim candens ſiquis pinguedine ferrũ
Extinguit, ſubitò dureſcit acumine firmo.

Carbunculi confectio.

Si repetam dicta ſupra tribus atq; quaternis
Eſt renouata modis omnia clarificat:
Plus ſi ſuſcipiat Talc crudum mundificatum,
Pſimmythiumq; æquis iungito põderibus,
Mercurio ſuper adiecto ſub ea paritate
His mixto donec deficiat penitus,
Terſeptena ſalis purgati uel cribellati
Pars admiſta roborat iſtud opus:
Hæc miſtura parit precioſum deniq; quoddã
Præcellens Vſifur pondere uel pretio
Ampulla uitrea forti ſpiſſaq; receptus
Hic puluis tepidis ignibus expoſitus,
Illita ſicca luto ſemel ac bis inde ſit olla,
Sic ampulla rogos accipiat tepidos,
Donec multiplicis fumos excocta caloris
Exhalans nullos undiq; proijciat.
Frigida facta: luto careat quod habebitur intꝰ
Excellens Vſifur carbo uelut rutilans:
Cryſtalli puluis tenuiſſimus additus ipſi
Per magis atq; magis rem facit eximiam.
Filius unius perimatur uaſe diei: Ouum.
Sanguis ut ipſius defluat hinc niueus:
Oſſibus excluſis eius croceoq; colore
Fiat ut hinc globus maſſaq; ſanguinea,
Quæ ſiccata coquas aqua (puto) pſimmyſi-
Purgataq; diu rem faciatq; nouam: (cata,
Nã carbunculus atq; balaſſius hinc precioſus
Exit, & artificem ditat in orbe ſuum.
Sic res uilis habet preciũ latitat quod in ipſa,
Et quod deſpicitur carius efficitur.
Si miſtura ſit unicolor quaſi flãma coruſcans
Fiet maſſa nimis lucida ſitq; globus:
Luniſicis & aquis excocta tepentibus, exit
Vnio reſplendens, res precioſa ſatis.
Sicq; quod in mũdo precioſius eſt & habetur
Viliſſimum datur philoſophi ſtudio, &c.

F I N I S.

REGIMINA ARTIS.

Diuinæ huius artis modi regiminis sunt quatuor principales: Soluere, abluere, reducere, & figere.

Soluere est grossum subtiliare: fit diuidendo, corrumpendo, & in primã materiam reducẽdo.
Abluere, obscurum reddere lucidum: fit distillando, inhumando, & calcinando.
Reducere, humidum conuertere in siccum: fit incerando, impinguando, sublimando.
Figere, est uolatinum supra corpus suum sistere ut permaneat cum corpore suo: fit autem desponsando, resoluendo, & congelando. Per primum mutatur natura interius, per secundum, exterius, per tertium, superius, per quartum, inferius, &c. Qui autem horum & aliorum modorum pleniorem exquirit notitiam, uideat præcipuè finem libri Collectaneorum Iani Lacinij Minoritæ non ociosi.

BASILEAE PER HENRICUM PETRI
& Petrum Pernam, Anno salutis humanæ
M. D. LXI.